

George Wilbraham.

S
27/2/99
630

P. C34. 3 D 521

ouvrage savant et fort estimé — selon M. Crevenna —

43567/B

Library F4
Shelf 7.

JORDAN FLVV
HADRIANI RELANDI
PALAESTINA
ex
MONVMENTIS
VETERIBVS
ILLVSTRATA
AS ET MILIA
ER VENIDIVM
G·AVGG·PR·P
AES·PROVIN
AE PHOEN
VAVERVN
II
TRAJECT AD RHENVM
EX LIBRARIA
LIELMI BROEDELET.
1714
J. Goeree in: et fec.

HADRIANI RELANDI

PALAESTINA

EX

MONUMENTIS

VETERIBUS

ILLUSTRATA.

TOMUS I.

TRAJECTI BATAVORUM,
ex libraria GUILIELMI BROEDELET.
M. D. CC. XIV.

521

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

L. S.

HADRIANUS RELANDUS.

De tabulis geographicis, quas huic operi inſertas vides, quamvis aliqua notaverim in limine libri ſecundi & alibi, ſuperſunt tamen nonnulla ad commemorandum neceſſaria, ut intelligas qua auctoritate poſitura locorum fulciatur. Nolui conſuetudinem ſequi quae increbuit, & mappam aliquam vulgatam, cujusmodicunque fuerit, correctam hic illic in conſpectum hominum denuo proferre: ſed quum mihi in univerſo hoc argumento nihil fuerit antiquius quam certa ſecernere ab incertis, omnes tabulas juxta aeſtimare & veluti dubias atque ambiguas negligere idoneum viſum fuit, atque ab ipſis carceribus juſto itinere viam illam conficere, quam ingrediendum eſt ſi quis feliciter in

hoc

hoc ſtadio voluerit decurrere. Ex veterum itaque ſcriptis collegi quaecunque ad ſitum locorum & intervalla facere videbantur; inprimis quae per miliaria Romana aut ſtadia, quae ad miliaria redegi, erant digeſta; qualia multa extant in ſcriptis Joſephi, Euſebii, Hieronymi, itinerariis Romanis, & aliis monumentis: eaque tantum non omnia libro ſingulari, operis hujus ſecundo, comprehendi. Haec effecerunt ut a dato puncto quocunque, ſi more Mathematicorum loqui liceat, veluti ab Hieroſolymis, linea ducta, verbi gratia, duodecim miliarium verſus ſeptentrionem locaverim Bethel, nixus auctoritate Euſebii & aliorum. Sic Jerichunta miliaribus octo & decem removi ortum verſus ab Hieroſolymis, quod hoc intervallum in veteri itinerario, conſcripto anno aerae Chriſtianae 333, Dalmatico & Zenophilo Coſſ. ei detur, & ſtadia huic ſpatio a Joſepho tributa cum illo conveniant. Ad ſummam, ne agam de ſingulis, duxi lineas quaquaverſum, ſecutus veterum auctoritatem. Quod ſi ipſi in adſignandis locorum intervallis in diverſa abeant, diſquiſivi quis alteri videatur praeferendus, aut qua ratio-

ne

ne conciliari queant. Hinc nata eſt mappa inſerta pag. 423. in qua videre eſt, cur locis illum quem habent ſitum tribuerim: cui quidem mappae confirmandae atque illuſtrandae totus fere liber ſecundus deſtinatus eſt. Inprimis autem ad hoc velim attendi in illa tabula, aut ſi quae ab aliis viris doctis ad imitationem hujus noſtri inſtituti formabuntur (iſtum enim certe fructum nos conſecuturos ſperamus, ut hoc conatu noſtro excitetur aliorum induſtria, quodque ipſi a nobis praeſtitum non viderint aliquando perficiant) unum intervallum ab altero confirmari, id eſt, vix mutari poſſe aut labefactari ſitum unius loci, niſi plurium ſimul labefactetur, in illis videlicet quae in angulis trianguli aut quadranguli locantur. Si enim una linea minor fit, & intervallum brevius, non poſſunt non reliquae loco moveri aut mutari, atque adeo turbari plurium locorum ſitus.

Litora digeſſi, ad intervalla promontoriorum, quae hodie in illo eſſe dicuntur, maxime attendens: nec potui aliter, quod in veterum ſcriptis nihil certi de illis repererim. Sed neque ea de re adeo fui ſolicitus, quod plerique recentiorum in dire-

ctione litoris Palaeſtini ſeptentrionem verſus fere conſentiant. Hac parte illuſtrari Palaeſtina hoc ipſo tempore poteſt, ſi quis ſcientia diſciplinarum Mathematicarum inſtructus illud litus perluſtret & deſcribat, notata diligenter latitudine locorum; cujus rei ſpem mihi nuper fecit lumen & ornamentum Galliarum, Johannes Paulus Bignonius, quo ſoſpite metuendum non eſt ne bonis artibus & diſciplinis tutela deſit atque praeſidium.

Montes & campos accurate diſtinguere ſtudui, quod inde locorum ſitus plurimum dependeat. Sacer codex ipſe nobis praeivit, urbes tractus montani ſigillatim recenſendo, ſigillatim campeſtres. Quumque in Palaeſtina campi ſint inſignes, quales μέγα πεδίον ad utramque Jordanis ripam, campus Esdrelôn, campi Saronae & Sephelae ad litus maris mediterranei, omnino oportebat in mappis Palaeſtinae ſingula haec accuratius oculis exhibita fuiſſe, nec montes & valles per univerſam Palaeſtinam temere ſparſos, quod plurimi fecerunt. De fluminibus nihil dicam, quae timide inſcripſi chartae quoniam apud veteres non reperi ductum alvei quo labuntur a fontibus ſuis verſus alios amnes aut maria. Si urbes certo

loco

loco conſtitutas novi, quas alluunt aut propter quas oſtium habent, juxta illas deſcripſi flumina: & quae porro mihi cognita erant de curſu eorum in ipſo opere notavi. Nolim enim ullam fidem haberi tabulis meis, niſi auctoritate veterum firmentur: atque uti ipſe mappas a plurimis viris doctis hactenus divulgatas nullius facio, niſi ipſi aperiant cur illo & non alio loco urbem aliquam collocent, nec unquam ſola auctoritate clarorum nominum me abripi patior, ut ſententiam aliquam quaecunque tandem illa ſit amplectar, ita viciſſim ipſe alios nolo meas mappas ſequi, niſi iis conſtet veterum ſcriptorum teſtimonia, quae adduxi, talia eſſe quae doceant non temere eſſe a me digeſta locorum Palaeſtinae intervalla.

Quod ſi in omnibus certum mihi & verum aſſequi non contigit, & adhibita quamlibet induſtria multa incerta & dubia ſuperſunt (quod non nego) ſcias velim id mihi longe aegrius accidere quam ulli lectorum. Sed neque ſpes eſt fore ut ſitus omnium urbium & locorum veteris Palaeſtinae ita deſcribatur unquam, qualis olim fuit. Litora & curſus fluminum, & pauca admodum loca

quae nunc ſuperſunt, poſſent certo loco diſponi, ſi quis in ipſa Palaeſtina inſtructus praeſidiis idoneis hoc ageret. Sed quis ignorat vix concedi poteſtatem luſtrandi locorum per ipſos terrae incolas Mohammedanos, & a praedonibus Arabicis vias publicas obſideri, ſic ut vitae diſcrimen ei immineat qui hoc tentaret? At finge id eſſe praeſtitum. Quot urbes perierunt, de quarum ſitu nihil hodie ſciri poteſt a diligentiſſimo ruſpatore? Excipe Hieroſolymas, Bethlechemum, Chebronem, Gazam, Aſcalonem, Joppen, Sichemum, Nazaretham, & Ptolemaida; Tyrum & Sidonem atque unam alteramve adde, ubi obſecro rudera, ubi ſigna ſunt urbium ceterarum? Fruſtra erunt accuratiſſima aſtrolabia aut quadrantes Aſtronomici in eruendo urbium ſitu, quarum nulla veſtigia inveniuntur. Ad veteres ergo confugiendum eſt, ex quibus plus hauriri poteſt quam itinerariis & obſervationibus omnium recentiorum; praecipue quum intervalla per lapides miliares a Romanis publica auctoritate definita ſint. Sola ſcripta Joſephi, Euſebii, & Hieronymi declarabunt ſitum locorum, quae plurima nunc deleta, ipſorum aetate ſupererant; ita ut in hoc argumento nihil

ad

ad manus noſtras pervenerit praeſtantius. His niti aliquem oportet, qui certi quicquam de ſitu locorum Palaeſtinorum tradet. Hos ego ſequi in animum induxi, & enixe operam dedi ut veterum teſtimoniis mappae meae congruerent, non adeo moratus recentiores. Si quid ab illis certi proditum eſt memoriae ſuper hoc argumento, ſedulo adnotavi: ubi autem illi nihil certi tradiderunt, fruſtra quisquam a me aliquid certi requiret. Non eſt igitur quod quis conqueratur tam paucas urbes in tabulis meis conſpici. Quid? quod vicos quosdam ab Euſebio memoratos conſulto praeterierim quum ignobiliores eſſent, aut citra confuſionem illos inſeri poſſe non viderem. Qui in mappis aliorum plura loca notata deprehendit, videat qua auctoritate illic notentur. Animadvertet, ni fallor, ſaepe nullo teſte urbes alicubi ſtatui, & nonnunquam veterum compluribus in os contradici.

Denique quod ad uſum mapparum attinet, ſcito urbes non potuiſſe in omnibus mappis, quas hoc opus exhibet, loco ſuo diſponi: adeoque oppida quaedam non apparere ubi eſſe debent. Sic illa mappa, qua intervalla locorum lineis de-

formavi, hac parte laborat: nec aliter fieri potuit. Si enim urbs una 6, altera 7, altera 9, miliaria aberat verſus eandem plagam, & in eadem via publica ducente ab una urbe clara ad alteram, tot rectae lineae duci non potuerunt ut conſpicerentur eodem loco, adeoque paullum ad latus removeri urbes quaedam debuerunt. Quare velim potiſſimum ad mappam maximam reſpici, quae in limine totius operis invenitur, ubi lineae illae non conſpiciuntur, nec adeo rationem haberi reliquarum, quae uſibus ſingularibus deſtinatae ſunt, veluti ut quis modum videat quo primum delineare intervalla locorum Palaeſtinae inſtitui, vel ut diverſam partitionem terrae Iſraeliticae pro ratione temporum diſcat, vel ſi quae ſunt alia, quae minoribus illis mappis conficiendis occaſionem praebuerunt.

HADRIANUS RELANDUS AET. XXXI.
Enthea Pierio redimiri tempora Serto,
Formarique novis dignus imaginibus;
Hac meus impressae RELANDUS imagine chartae
In toto cuivis orbe videndus erit:
Nomen, Erythraeis quod Eoa per antra Lapillis
Non ingrata notent numina Naiades.
Franciscus Hesselius
Colasius pinxit.
G. Broedelet excudit.
v. Gunst Sculpsit.

FACIES PALAESTINAE
EX MONUMENTIS VETERIBUS
descripta ab HADRIANO RELANDO.
MARIS MEDITERRANEI PARS
GALILAEA.
SAMARIA.
JUDAEA.
TRACHONITIS.
ITURAEA quae et AURANITIS.
GAULONITIS.
PERAEA.
BATANAEA.
ARABIAE PARS
LACUS ASPHALTITES.
Lacus Samochonites
Sidon
Tyrus
Palaetyrus
Alexandroschoene
Acco, quae et Ptolemais
Mons Carmelus
Sycamines
Dora
Caesarea
Apollonia
Antipatris
Joppe
Lydda sive Diospolis.
Arimathaea, quae nunc Rama.
Emmaus, postea dicta Nicopolis.
Gezer, quae et Gazara
Bethel
Jericho
Jerusalem
Bethlehem
Tecoa
Hebron
Ascalon
Gaza
Anthedon
Raphia
Rhinocolura
Bersabe
Arad
Carmel
Ziph mons
Nebo
Zoar
Damascus
Dan
Cadesh
Bostra
Samaria
Sichem, quae et Neapolis
Scythopolis
Archelais
Nazareth
Sepphoris
Tiberias
Tarichaea
Gadara
Capitolias
Mons Tabor
Machaerus
Milliaria Romana.
Horae itineris.
Petra, metropolis Arabiae Petraeae et dein Palaestinae tertiae
Aila vel Elath
SINUS ELANITICI PARS.
Broen fecit

PALAESTINAE

EX MONUMENTIS VETERIBUS

ILLUSTRATAE

LIBER PRIMUS.

IN QUO

DE PALAESTINAE NOMINIBUS, SITU, TERMINIS, PARTITIONE, AQUIS, MONTIBUS, ET CAMPIS AGITUR.

CAPUT I.

DE NOMINE TERRAE CANAAN.

Terra Canaan *pars tantum terrae Iſraëliticae. Regio trans Jordanem diverſa a terra Canaan. Teſtimonia Sacri Codicis huc facientia ad examen revocata. Conſenſus Judaeorum veterum.* ביכורים *ſive* Primitiva *an ex regione trans Jordanem adferri ſolita. Tribus Ruben, Gad, & dimidia Menaſſe, quomodo dici poſſint nullam portionem terrae Canaan poſſediſſe.* Canaan *aliquando dicitur regio Philiſtaeorum. In* χνᾶ *veſtigium nominis* כנען. كنعان Canaan *quis Mohammedanis. Terra Canaan regioni* شام *Syriae accenſita. Convenientia inter* شام *&* سام *nomen Semi apud populos Orientis, cujus filius Canaan quibusdam habitus.*

Inter nomina regionis a Moſe & Joſua tribubus Iſraëliticis aſſignatae, cui illuſtrandae operam impendimus, antiquiſſimum eſt ארץ כנען *terra Canaan*; quod ei datum fuiſſe a primis incolis, poſteris Canaan, deinceps expulſis aut ſervis factis Iſraëlitarum ſecundum praedictionem Noachi, de quibus infra dicetur latius, res notior eſt quam ut copioſe doceri debeat. Hoc potius obſervari velim, vulgo credi nomen illud comprehendere omnem regionem quae occupata fuit a duode-

cim tribubus, quia in Sacro Codice Deus ſe daturum eſſe terram Canaan dicit populo Iſraëlitico. Vide *Exod.* 6. 4. *Lev.* 25. 38. *Pſ.* 105. 11. Habentur tamen & in Sacro Codice & in ſcriptis Judaeorum nonnulla, ex quibus apparet nomen Terrae Canaan tantummodo tribuendum eſſe regioni illi quae ad occaſum Jordanis eſt, & terram trans Jordanem ſitam, licet occupata fuerit a tribubus Ruben, Gad, & dimidia Menaſſe, non fuiſſe terram Canaan. Legitur *Num.* 33. 51. quum juxta Jordanem e regione Jerichuntis caſtra metarentur, *mox ibitis trans Jordanem in terram Canaan* עֹברים את הירדן אל ארץ כנען quum jam regio trans Jordanica a tribubus duabus & dimidia eſſet occupata. *Joſ.* 22. 11. dicuntur Rubenitae, Gaditae, & qui ex Menaſſitis trans Jordanem ſedes fixerant, altare exſtruxiſſe מול ארץ כנען *ex adverſo terrae Canaan:* atqui illud altare fuit על הירדן *ad Jordanem*, uti *commate* 10 ſcriptum eſt. Sed nihil clarius iis quae ibidem extant *commate* 9. *Et profecti ſunt filii Ruben, Gad, & dimidia tribus Menaſſe* משלה אשר בארץ כנען ללכת אל ארץ הגלעד אל ארץ אחזתם *Schiluntte, quae eſt in terra Canaan, ut proficiſcerentur in terram Gilead terram poſſeſſionis ſuae.* Terra Gilead ſaepe omnem regionem trans Jordanem denotat; certe hic ſignificat terras ab Rubene, Gad, & dimidia tribu Menaſſis, occupatas, quae evidenter diſtinguuntur a terra Canaan. Eodem capite, *commate* 32, Pinehas ex terra Gilead, illa ſc. quam duae tribus & dimidia tenebant, quibuſcum collocutus fuerat, rediiſſe dicitur in terram Canaan.

Jungamus his teſtimoniis illud quod de manna *Exod.* 16: 35. traditur, Iſraëlitas ea nutritos fuiſſe uſquedum pervenerunt אל קצה ארץ כנען *ad fines terrae Canaan.* Ubinam hi quaerendi ſint, docet liber Joſuae *cap.* 5. 11. ubi manna tum demum ceſſaſſe legitur quum univerſus populus Jordanem tranſiviſſet. Excluditur itaque a terra Canaan regio omnis ad ortum Jordanis. Huc etiam facit, quod Deus nulli ex iis qui Aegypto egreſſi ſunt conceſſerit intrare in terram patribus promiſſam, praeter Joſuam & Calebum *Num.* 14. 30. & 20. 12. ipſique Moſi ante obitum conſpiciendam praebuerit terram Canaan, ad quam tamen ipſe non aſpiraret. Vide

Deut.

Deut. 32. 49. 52. nec enim intraturus erat in terram promiſſam patribus *Num.* 32. 11. *Deut.* 13. 5. 37. & 34. 4. Verum jam tum erat occupata tota regio trans Jordanem, & Moſes ipſe eam habitandam dederat tribubus Ruben, Gad, & dimidiae Menaſſe *Deut.* 29. 8. Poſſunt etiam huc referri fines terrae Canaan deſcripti *Gen.* 10. 19. in quibus nulla mentio regionis trans Jordanem, & illa quae *Ezech.* 47. leguntur, ubi tota terra inter 12 tribus dividitur, ita ut in hunc cenſum non veniat terra trans Jordanem, ſed ſola illa quae a tribubus novem & dimidia poſſeſſa fuit. Exiſtimamus itaque nomen terrae Canaan proprie convenire regioni ad occaſum Jordanis, occupatae a novem tribubus & dimidia; nec ita, uti plerumque fit a Geographis, uſurpandum eſſe ut pro univerſa terra Iſraëlitica accipiatur.

Judaei ipſi nobiſcum hac in parte conſentiunt, diſtinguentes terram Canaan, patribus promiſſam, & a copia lactis & mellis commendatam, a regione trans Jordanem, ſive terris Sichonis & Ogi, quas a terra Canaan etiam Moſes diſtinguit *Deut.* 2. 29. rogabat enim liceret ſibi per regiones Sichonis proficiſci uſque ad Jordanem & terram a Deo promiſſam. Ita R. Joſe Galilaeus (cujus ſententia tamen non probatur ab univerſo coetu ſapientum) negabat ביכורים ſive primitiva adferri debere Hieroſolymas ex regione trans Jordanem, ſive, ut Judaei loquuntur, מערי סיחון ועוג & מעבר הירדן *ex urbibus Sichonis & Ogi*, quandoquidem *haec non erat terra fluens lacte & melle* שאינה ארץ זבת חלב ודבש, illa ſcilicet terra non erat quae hoc fertilitatis elogio patribus a Deo erat promiſſa. Vide *Maſſechet Biccurim*, 1. 10. quamvis & deſertam eam incultamque maxima ex parte fuiſſe Joſephus etiam fateatur. Fuit tamen & ipſa quodam modo fertilis & paſtui apta: alias eam non deſideraſſent Rubenitae & eorum ſocii. Sed fertiliſſima fuerit, & fluens lacte & melle, uti aliae regiones Aſiae & Europae, non tamen erat ea terra fluens lacte & melle quam Deus ſe populo ſuo daturum pollicitus fuerat, & propterea primitiva ex illa afferri poſſe non exiſtimabat. Ita annus Sabbathicus obſervabatur in regione trans Jordanem, non ſecundum legem Dei, ſed inſtituta ſapientum, עבר הירדן

 שביעית

שביעית נוהגת בה מדבריהן ſunt verba Maimonidis in *Hilchot Schevüth Cap.* IV. 23. Doctores quoque Gemarici, quum de regione ad ortum Jordanis loquuntur, terram Canaan eam nuncupant, diſtinguuntque a terris ad occaſum amnis iſtius ſitis. In *Gem. Maccoth fol.* 9. 2. ת״ר שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען *Tradiderunt Magiſtri noſtri, tres urbes (refugii) ſeparaſſe Moſen in regione trans Jordanem, & tres Joſuam in terra Canaan, iis oppoſitas.* Scilicet ita Deus ipſe locutus fuerat olim ad Moſen *Num.* 35. 13. *tres urbes refugii conſtituetis* מעבר לירדן, *tres* בארץ כנען. Sic Philo *lib. de profugis, pag.* 463. τρεῖς πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ἕτεραι ἐν Χαναναίων γῇ. Ita in commentario veteri ad librum Numerorum, *Bemidvar Rabba, ſectione* 7. dicitur ארץ ישראל מקודשת *Terra Iſraëlitica ſacrata* prae aliis terris, quod *inde manipulus, primitiva, & duo panes peterentur.* Dein ארץ כנען *terra Canaan* (id eſt, regio ad occaſum Jordanis) מקודשת ſacrata eſt prae regione עבר הירדן *trans* (id eſt, ad ortum) *Jordanis*, quod בית השכינה *Templum majeſtati Divinae* in illa eſſet exſtructum.

Quae cum ita ſe habeant, vere dici poteſt, quasdam tribus, Ruben ſc., Gad, & dimidiam Menaſſe, portionem aliquam terrae Canaan non accepiſſe, ſed extra terram Canaan habitaſſe: omnem terram Canaan proprie dictam a novem tribubus & dimidia poſſeſſam fuiſſe: Jordanem terminum orientalem terrae Canaan fuiſſe, & quae his ſunt ſimilia, quae auctoritate ſacrarum literarum nituntur. Qui vero ſcribunt montem Galaad eſſe montem in terra Canaan, regionem terrae Canaan eſſe Baſan, vel montem Hermon fuiſſe partem terrae Canaan, Cananitida & citra & ultra Jordanem fuiſſe, quemadmodum Bochartus *in Hierozoïco pag.* 1090. & 305. *in Canaan pag.* 447. Ligtfootus in *Chorographicis* Lucae praemiſſis, *ſect.* 2. dicendi ſunt minus accurate fuiſſe locuti & contra morem Scriptorum Sacrorum. Sed credere par eſt viros illos eruditiſſimos vulgari loquendi conſuetudine abreptos ita ſcripſiſſe, quos tamen minus huic errori obnoxios futuros ſuſpicaremur, quod ab illuſtrata Geographia ſacra magnum, nec immerito, nomen conſecuti ſint.

Denique notandum eſt nomine terrae Canaan aliquando in Sacro

Sacro Codice terram Philiſtaeorum, in qua Aſcalon, Gaza, Asdod, Ekron & Gath ſitae fuerunt, intelligi, ita ut diſtinguatur a terra quam Iſraëlitae incolebant: quod ſcilicet terrae Canaan, inter tribus Iſraëliticas diviſae, portio eſſet, quodque reliquias Cananaeorum contineret. Exemplum eſt *Zephan.* 11: 5. עליכם כנען ארץ פלשתים *Verbum Dei contra vos, ô Canaan, terra Philiſtaeorum.* Ita quoque incolae Phoenices Tyrii, Sidonii aliique, quod a Cananaeis ortum ducerent, Cananaei dicuntur: mulier Καναναία *Matth.* 15: 22. quae *Marc.* 7: 26. Συροφοίνισσα: atque ita jam olim *Joſ.* 5: 1. מלכי הכנעני interpretes Alexandrini reddiderunt οἱ βασιλεῖς τῆς Φοινίκης.

Veſtigium hujus nominis Canaan ſupereſſe in Χνᾶ, antiquiſſimo Phœnices nomine, jam ab aliis notatum eſt. Stephanus, Χνᾶ, οὕτως ἡ Φοινίκη ἐκαλεῖτο. Nomen tulit a viro ita dicto. Sanchoniathon laudatus Euſebio *Praep. Euang. lib.* 11. ἀδελφὸς Χνᾶ τοῦ πρώτου μετονομασθέντος Φοίνικος, *frater* τοῦ *Chna, qui primus poſtea Phoenix vocatus eſt.* Erit ergo ille cujus Silius Italicus meminit:

Et qui longa dedit terris cognomina Phoenix.

Scilicet Canaan de viri nomine ita dicta eſt: atque ita alterum quoque nomen Phoenice a viro ita appellato duxerunt.

Quis Canaan fuerit, nemo Chriſtianus ignorat. Mohammedani, ut multa vetera nomina locorum retinuerunt, ita quoque بلاد كنعان *terram Canaan* hanc aliquando nuncupant; quo nomine & Samaritani in Chronico ſuo MS.to utuntur, & Ibn Sina in verſione Pentateuchi MS.ta, & Saadias Gaon; quam ſcriptionem a Mohammedanis accepere, quum alias כנען non כנעאן ſcribi ſoleat ab iis qui ſcriptionem Hebraeam ſequuntur. Mohammedani certe de origine Canaanis ſcribentes, Sacri Codicis luce deſtituti, in diverſa hic abeunt. Quidam eum filium eſſe Chami, filii Noachi, tradunt, quod verum eſſe Sacrae literae oſtendunt. Auctor mei Taarich MS.ti كنعان *Canaanem* facit filium كوش *Cush*, filii حوث *Huz*, filii ارم *Aram*, filii حام *Cham*, filii نوح نبي عليه السلام *Noachi prophetae cui pax ſit.* Alii Semi filium faciunt Canaanem, forſitan moti ſimilitudine vocum سام, quo

quo nomine Semum appellant, & شام id eſt *Syriae*, quae voces non differunt niſi ut שׁם & שָׁם: quumque verum nomen Semi שׁם ſit, debuiſſet & illud شام ſcribi, aeque ac nomen regionis. Syriae autem ſive terrae شام partem faciunt terram Canaan. Nam Syriam in quinque regiones diſtribuunt, primam, quae & فلسطين *Palaeſtina* iis dicitur, Ramolam (quam ſolam Abulhaſen Saad Ibn Ali in Geographia Perſica MS.ta regionis Palaeſtinae emporium vocat, ſcribens رمله قصبه فلسطين) Hieroſolymam Gazam, & loca vicina complexa; alteram quae regionem Jordani proximam, μέγα πέδιον Joſephi, continet; tertiam cujus urbs praecipua Damaſcus eſt; quartam, in qua Emeſſa, Kennaſrin, Halebum; quintam, in qua Antiochia, Adana, & urbes vicinae.

CAPUT II.

DE NOMINE TERRAE ISRAËLITICAE.

Terra Iſraëlitica, nomen latius patens quam terra Canaan. Uſurpatur in Sacris literis, ſcriptis Joſephi, Theodoreti & aliorum. Hoc nomine diſtinguitur a Syria & regionibus aliis. Summa diviſio orbis terrarum in tres partes ſecundum ſententiam Judaeorum. Syria quae. Cur minus ſancta quam terra Iſraëlitarum. Convenientia Syriae & terrae Iſraëliticae. Convenientia Syriae & regionum aliarum extra terram Iſraëliticam. Diſtinctio Aegypti, Babyloniae, Ammonitidis, & Moabitidis a regionibus aliis extra terram. Regiones חוצה לארץ *extra terram quae nuncupatae Judaeis.* עם הארץ *diſtincti a* עמי הארץ. *Qua ratione Chriſtus & diſcipuli uti* עם הארץ *a Judaeis contemti.*

Nuncupata fuit deinceps poſt fugatos expulſoſque magna ex parte Cananaeos & diſtributionem inter tribus ארץ ישראל *Terra Iſraëlitica* 1 *Sam.* 13: 9. 2 *Reg.* 6: 23. אדמת ישראל *Ezech.*

Ezech. 7. 2. (utitur autem hoc nomine Ezechiel prae aliis frequenter) & Deus ipſe eam vocat אדמת עמי *terram populi mei* (quod idem eſt) *Jeſ.* 32. 13. Eadem *Matth.* 2. 22. γῆ Ἰσραὴλ appellatur, atque aliis in locis. Videtur autem hoc nomen complecti non illam tantum regionem, quae cis Jordanem, ſed & illam, quae trans Jordanem erat. Vid. 1 *Chron.* 13. 2. 2 *Reg.* 14. 25. Aequum ſane erat, quandoquidem omnes duodecim tribus poſteri erant Iſraëlis, & בני ישראל *filii Iſraëlis*, עם ישראל *populus Iſraëlis*, שבטי ישראל *tribus Iſraëlis*, in Sacris literis nuncupantur, terram omnem, quam poſſederunt, ab iis nomen ſortiri & terram Iſraëlis dici. Uſi fuerunt itaque hoc nomine ſcriptores alii. Joſephus *Antiq.* VII. 10. Ἰσραηλῖτις χώρα & ἡ τῶν Ἰσραηλιτῶν χώρα. Affine eſt nomen Ἑβραίων χώρα, quo idem Joſephus utitur variis in locis, qui in fine hujus capitis proferentur. Ita Γῆ Ἰσραὴλ appellatur in libro *Tob.* 1. 4. Theodoretus in *Jerem.* 22. Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα Γαλαὰδ τῆς Ἰσραηλίτιδος γῆς. *Eſt & alia Galaad in terra Iſraëlitica.* Quare nos quoque nomine terrae Iſraëliticae paſſim hoc ſenſu utimur, intelligentes regionem omnem, quae tum cis tum trans Jordanem inter duodecim tribus Iſraëliticas diſtributa fuit.

Quum autem Judaei terram ſuam ארץ ישראל terram Iſraëliticam aut ארץ *terram* κατ' ἐξοχὴν (de quo nomine infra dicetur latius) nuncupant, diſtinguunt eam, non tantum ab aliis regionibus, quas חוצה לארץ *extra terram* vocant, verum etiam a *Syria* סוריא, quae nec terræ Iſraëliticae, nec regionibus extra eam, ſolet accenſeri, ſed in ſtatu quaſi medio ſita conſideratur; quoniam in quibusdam jura ejus aequalia ſunt juribus terrae Iſraëliticae, in quibusdam vero conveniunt cum regionibus extra eam: atque ita, ut verbis Maimonidis utar in *Hilchot Terumoth*, *cap.* 1. *hal.* 6. totus orbis dividitur in tres has partes. נמצא כל העולם לענין מצות התלויות בארץ נחלקת לג' מחלוקות. ארץ ישראל. וסוריא. וחוצה לארץ. וארץ ישראל נחלקת לשנים. כל שהחזיקו עולי בבל חלק אחד. וכל שהחזיקו עולי מצרים בלבד חלק שני. וחוצה לארץ נחלקת לשנים.

 ארץ

ארץ מצרים ושנער ועמון ומואב המצות נוהגות בהם מדברי סופרים ונביאים. ושאר הארצות אין תרומות ומעשרות נוהגות בהן. *Deprehenditur univerſum orbem terrarum dividi ratione praeceptorum, quae a terra dependent, in tres partes, terram Iſraëliticam, Syriam, & regiones extra terram. Terra Iſraëlitica iterum diſpeſcitur in duas partes, in illam, quam occuparunt illi, qui ex captivitate Babylonica facti ſunt reduces, & in illam, quam Iſraëlitae ex Aegypto profecti tenuerunt. Regiones porro extra terram dividuntur in duas partes, quarum unam efficiunt Aegyptus, Babylonia, Ammonitis, & Moabitis, quandoquidem in iis quoque praecepta illa (ſc. de decimis, & primitiis, quae in terra Iſraëlitica & Syria obſervabantur) ex auctoritate ſcribarum Prophetarumque obſervari ſolebant. Verum reliquae terrae dare non ſolebant decimas aut primitias.* Ligtfootus in *cap.* 1. *Centuriae Chorographicae*, Matthaei Euangelio praemiſſae, ſcribit univerſum terrarum orbem partiri ſcriptores Judaïcos in terram Iſraëlis, & extra terram; nec Syriae mentionem facit, quam tamen Maimonides, ut tertiam partem orbis terrarum illo reſpectu, & a terra Iſraëlis aeque ac regionibus extra terram diſtinctam, conſiderat.

Nomine Syriae intelligunt Judaei regiones a Davide ſubactas & adjectas terrae Iſraëliticae: quod malo verbis Maimonidis exprimere quam meis, in *Hilchot Terumoth, cap.* 1. *hal.* 3. הארצות שכבש דוד חוץ לארץ כנען כגון ארם נהרים וארם צובה ואחלב וכיוצא בהן אף על פי שמלך ושראל הוא ועל פי בית דין הגדול הוא עושה אינו כארץ ישראל לכל דבר: ולא בחוצה לארץ לכל דבר כגון בבל ומצרים. אלא יצאו מכלל הוצה לארץ ולהיותן כארץ ישראל לא הגיעו. ומפני מה ירדו ממעלת ארץ ישראל מפני שכבש אותם קודם שיכבש כל ארץ ישראל אלא נשאר בה משבעה עממים. ואילו תפס כל ארץ כנען לגבולותיה ואחר כך כבש ארצות אחרות היה כבושו כולו כארץ ישראל לכל דבר. והארצות שכיבש דוד הן הנקראין סוריא. *Regiones illae, quas extra terram Cana-*

Cananaeam David occupavit, *veluti Meſopotamia* (hac in re falli puto Maimonidem: nec enim ipſam Meſopotamiam ſubegiſſe David videtur, ſed regiones aliquas ei oppoſitas, nec Euphratem unquam transgreſſus fuiſſe, qui limes datur imperio regni Iſraëlitici tunc quum latiſſime patuit. Legitur, fateor, *in Siphre*, *fol*. 38. 2. de Davide, כיבש ארם נהרים *quod ſubegerit Meſopotamiam*: veruntamen in Codice Sacro certaſſe quidem cum Meſopotamitis, quos in auxilium ſuum conduxerant Ammonitae, traditur, & eos fudiſſe; ſed nuſpiam ipſam regionem ab Davide fuiſſe occupatam. Aliud autem eſt vincere Gallos, aliud occupare Galliam: atque ita praelio fundi potuere Meſopotamiae incolae, ipſa Meſopotamia intacta. Confer 1 *Chron*. 19. 6. & *Pſ*. 60. 2.) *Syria Zoba*, *Achlab &c. quamvis ipſe Rex populi Iſraëlitici fuerit & conſentiente Synedrio magno id fecerit*, *non tamen ſe habent omni ex parte uti terra Iſraëlitica*, *nec etiam ſe habent uti regiones extra terram*, *velut Babylonia & Aegyptus. Verum aliquid ſingulare habent prae reliquis terris*, *nec tamen ad ſanctitatem terrae Iſraëliticae pertingere queunt. Cujus rei haec ratio eſt*, *quod David eas occupaverit eo tempore*, *quo necdum totam terram Iſraëliticam tenebat*, *utpote in qua reſtabant adhuc aliqui ex ſeptem populis*, *quos Deus exſtirpare juſſerat. Quod ſi David univerſa terra Iſraëlitica prius potitus fuiſſet*, *expulſis gentibus*, *& deinde alias regiones invaſiſſet*, *hae ejusdem juris fuiſſent cum terra Iſraëlis in omnibus. Hae itaque terrae*, *quas David ſubegit*, *nomine Syriae veniunt.* Ita etiam legitur in Toſephot, ad Gemaram *Ketuvoth fol.* 25. *fac.* 1. סוריא היא ארם צובה שכיבשה דוד וחיברה לארץ ישראל *Syria eſt Aram Zoba*, *quam occupavit David & adjunxit terrae Iſraëlis.* Scilicet alias regiones hoc nomine complectitur, vel unam nominat exempli cauſa.

Tria notant Judaei, in quibus Syria paris conditionis habebatur cum terra Iſraëlitica, & tria, in quibus ſimilis erat regionibus aliis extra terram Iſraëliticam ſitis. Exponam illa verbis Maimonidis in commentario ad Miſnam *Oholoth*, *capite* XVIII, *miſna* 7. בשלשה שוה סוריא לארץ ישראל ובשלושה להוצה לאר׳ עפרה טמא כחוצה לארץ המביא גט מסוריא כמביא מחוצה

לארץ

לארץ המוכר עבדו לסוריא כמוכר לחוצה לארץ . ושלשה כארץ ישראל הקונה בסוריא כקונה בפרור שבירוש' וחייב במעשרות ובשביעית ואם יכול להכנס לה בטהורה טהורה .
In tribus rebus par eſt Syria terrae Iſraëliticae, & in tribus diſpar. Primo, pulvis ejus immundus cenſetur uti pulvis regionum extra terram Iſraëliticam. Secundo, qui libellum divortii affert e Syria, perinde eſt ac ſi ex aliis regionibus extra terram attuliſſet. Tertio, qui ſervum vendit in Syria, idem eſt ac ſi alibi extra terram Iſraëliticam vendidiſſet. Tria autem ſunt, in quibus Syria ſimilis eſt terrae Iſraëliticae. Primo qui acquirit ſibi aliquid (fundum verbi gratia) idem eſt ac ſi in ſuburbiis Hieroſolymarum ſibi acquiſiviſſet. Secundo tenetur ad ſolvendas decimas proventuum, & jura anni Sabbathici. Tertio, ſi quis in Syriam perveniſſe poſſet, non tacta terra Gentium, habetur pura. Verum haud abs re erit, ut diſtinctio Syriae a terra Iſraëlitica & convenientia ejus cum illa luculentius pateat, haec obſervationibus nonnullis illuſtrare.

Haec erant potiſſimum, in quibus Syria par erat terrae Iſraëliticae, & diſtincta a regionibus extra terram, quod ſi quis intrare poſſet *in puritate* (בטהורה uti loquuntur Judaei, id eſt, ita ut nulla omnino pars terrae Gentium interpoſita ſit) Syriam ex terra Iſraëlitica, Syria munda cenſeretur & pulvis ejus mundus. Quod decimae ex agris Syriae perſolvi deberent. Porro quod etiam ad תרומות *Primitias* teneretur, & legibus de anno Sabbathico ſubjaceret. Obſervandum tamen primitias illas non licuiſſe inferre in terram Iſraëliticam, ſed extra eam conſumi debuiſſe, ne videlicet (hanc quippe cauſam interdicti Judaeorum Theologi aſſignant) ſacerdotes avidius primitias ſectantes ex terra Iſraëlitica frequentius exirent. Praeterea בכורים ſive *Primitiva* ex Syria afferebantur Hieroſolymas. Ita diſertis verbis ſcribit Maimonides in Hilchot Biccurim *cap.* 11. *hal.* 1. ומביאין ביכורים של דבריהם מערי סיחון ועוג ומסוריא שהקונה בסוריא כקונה בירושלים. *Et adferunt primitiva ſecundum decreta ſcribarum ex urbibus Sichonis & Ogi, & ex Syria, quandoquidem qui aliquid ſibi acquiſivit in Syria idem eſt ac ſi Hieroſolymis acquiſiviſſet.*

viſſet. Hic canon traditur in *Miſna Challa*, *cap.* IV. §. 11. Et hac in re Syria erat diſtincta a quatuor illis terris, Aegypto, Babylonia, Ammonitide, & Moabitide, quod hae *Primitias*, תרומות, quidem ſolverent, uti & decimas (ſecundum conſtitutiones Hebraeorum) ſed ביכורים Primitiva earum non poterant Hieroſolymas afferri, uti Primitiva Syriae, quandoquidem habebantur uti terrae Gentium.

Alia tamen erant in quibus Syria conveniebat cum regionibus extra terram, uti quod jus decimarum ſecundarum & plantae quarti anni in Syria non eſſet, uti in terra Iſraëlitica: quodque חלה *placenta* non una uti in terra Iſraël, ſed duae eſſent ſeparandae, una cremanda utpote ex terra immunda, altera danda ſacerdoti, ne lex a Deo lata de placenta oblivioni daretur. Praeterea quod in Syria praeputium arborum ספק ערלה licitum eſſet, in terra Iſraëlis illicitum. Vide Miſnam *Orla cap.* II. *miſn.* 9. & in Gemara Hieroſolymitana *Pea*, *fol.* 20. *col.* 2. אין מעשר שני בסוריא אין נטע רביעי בסוריא *Non ſunt decimae ſecundae in Syria*, *non eſt planta quadriennis in Syria.* Sic in Syria licebat (ſecundum Dei legem: non ſecundum leges ſapientum, qui ut eo magis impedirent elocationem agrorum in terra Iſraëlitica, etiam in Syria hoc illicitum eſſe cenſuerunt) agros locare Gentibus, in terra Iſraëlitica nequaquam. Vide Miſnam *Avoda Zara cap.* I. *m.* 8. Porro fructus ſi in Syria emti ſint, ex iis דמאי, ſive *dubium*, decimari debet: ſed ſi emti ſint in terra Iſraël, non. In Syria operantur בתלוש *in avulſis*, anno Sabbathico, id eſt, ventilant & molunt fruges, ſed in terra Iſraël non. Denique terra Syriae immunda & pulvis immundus habebatur, uti terra & pulvis Gentium. Vide Miſnam *Oholoth. c.* XVIII. *m.* 7. adeoque primitias תרומות ex Syria inferre in terram Iſraëliticam non licuit. In Syria ubique alunt pecudes parvas, ſed in terra Iſraëlis tantum in ſylvis & locis deſertis. Vide Miſnam *Bava Kama*, *cap.* VII. 7. & confer *Luc.* 15. 4.

Ex his perſpicuum eſt Syriam in quibusdam rebus jura habuiſſe convenientia terrae Iſraëliticae, in aliis neutiquam. Sed nec regiones חוצה לארץ *extra terram* omnes hac in parte ſe ha-

 bebant

bebant eodem modo. Quatuor erant regiones vicinae terrae Iſraëliticae, quae ab omnibus aliis terris erant diſtinctae, quod in iis nonnulla inſtituta vigerent, quae in aliis, excepta Syria & terra Iſraëlitica, non obſervabantur. Scilicet hae quatuor regiones ſolebant *decimas & primitias* מעשרות ותרומות dare. Jus vero anni ſeptimi in iis non obtinebat. Vide Miſnam *Jadaim c.* IV. 3. Nec *Primitiva* ביכורים inde adducebantur. Erant itaque hae regiones diſtinctae a Syria, & regione trans Jordanica, ipſaque terra Canaan, quandoquidem ביכורים *Primitiva* legitime afferebantur מערי סיחון ועוג ומסוריא *ex urbibus Sihonis & Ogi & ex Syria:* & ex terra Canaan ea allata fuiſſe quis dubitet?

Quaecunque praeter has in univerſo terrarum orbe regiones ſitae ſunt paria jura habent inter ſe; nec quicquam habet una ſanctitatis aut privilegii prae alia, ſecundum Judaeorum inſtituta. Omnes appellantur חוצה לארץ *regiones extra terram*, & ni fallor, etiam hinc natum eſt nomen τῶν ἔξω πόλεων *Act.* 26. 11. quo nomine Damaſcus, & aliae urbes extra terram, intelliguntur. Erat enim revera Damaſcus extra terram: quamvis, quum Syria opponitur aliis regionibus extra terram, ea non ſoleat regio extra terram nuncupari, ſed nomine ſuo Syria. Conſueverunt etiam Judaei regiones has extra terram appellare ארץ העמים *terram Gentium*. In Miſna, codice *Oholoth.* II. 3. Polluit ארץ העמים *terra gentium*. Atque ita etiam in Codice *Nazir*, VII. 3. & in Gemara Hieroſolymitana *Jevamoth. fol.* 8. 1. Gemar. Hieroſ. *Schabbath.* 3. 3. Gem. Hier. *Scheviith.* 36. 2. & ſexcentis aliis locis. Ipſae gentes viciſſim, quae has regiones incolunt, nuncupantur עמי הארצות *gentes terrarum Ez.* 9. 1. Gemara *Ketuvoth.* III. 2. Quod cave confundas cum עמי הארץ id eſt, *hominibus illiteratis*, terrae filiis, qui opponuntur τοῖς חבירים in Gemara Hieroſolymitana *Schabbath.* 3. 1. & Miſna *Tahoroth cap.* VIII. 5. ſive τοῖς תלמידי חכמים *diſcipulis ſapientum*, hominibus literatis, & in maximo contemtu erant apud Judaeos, uti videre eſt ex iis, quae leguntur in Gem. *Peſachim. fol.* 49. 1. ex quibus hoc unum eſt, quod ad illum, qui in uxorem ducit בת עמי הארץ *filiam ho-*

minis indocti referant dictum Dei ארור שוכב על כל בהמה *maledictus ſit qui cubuerit cum beſtia.* Plura illic videri queunt, quae hujus loci non ſunt, utilia tamen, ut vel hinc doceamur quam contemti & fide indigni (nam אין מקבלין ממנו עדות ואין מגלין להן סוד *teſtimonium perhibere non poterant, nec arcana iis revelabantur*) ipſis habiti fuerint tum Chriſtus ipſe, tum Apoſtoli, qui עמי הארץ *illiterati* Galilaei apud illos audiebant; inepti itaque qui de rebus tanti momenti teſtarentur, aut arcana ſapientiae Divinae promerent. Confer *Matth.* 11. 25. *Joh.* 7: 49.

Haud multum a nomine terrae Iſraëlitarum recedit nomen terrae Hebraeorum, ἡ Ἑβραίων χώρα. Hoc uſurpat Pauſanias *lib.* VI. *cap.* 24. Ἐν γὰρ τῇ Ἑβραίων χώρᾳ Σιληνοῦ μνῆμα καὶ ἄλλο Σιληνοῦ Περγαμηνοῖς ἐστίν. *In regione Hebraeorum ſepulcrum Sileni extat, & apud Pergamenos.* De origine hujus fabulae alias. Idem Pauſanias *lib.* x. *cap.* 12. Hebraeorum regionem a Palaeſtina & Syria videtur diſtinguere, illam ſupra, id eſt ultra, has collocans. Ἐπεγράφη δὲ καὶ ὕστερον τῆς Δημοῦς παρὰ Ἑβραίοις τοῖς ὑπὲρ τῆς Παλαιστίνης γυνὴ χρησμολόγος, ὄνομα δὲ αὐτῇ Σάββη. *Poſt Demum Hebraei, qui loca ſupra Palaeſtinam incolunt, faeminarum fatidicarum numero Sabbam quandam inſeruerunt.* Ita idem *lib.* I. *c.* 6. de Imperatore Hadriano, quem notum eſt deviciſſe Judaeos, Ἐς μὲν πόλεμον οὐδένα ἑκούσιος κατέστη, Ἑβραίους δὲ τοὺς ὑπὲρ Σύρων ἐχειρώσατο ἀποστάντας. *Nullum bellum niſi invitus geſſit. Hebraeorum autem ſupra Syros habitantium defectionem ultus eſt.* Apud Joſephum quoque legitur idem nomen, Ἑβραίων χώρα, *Antiquitatum libro* VII. *capite nono*, πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων, *mittens in omnem Hebraeorum regionem.* Idem eodem libro, *capite undecimo*, τὴν δὲ Ἑβραίων χώραν εὐδαίμονα καταστήσειν ἐπ' αὐτοῦ, *fortunatam fore Hebraeorum regionem eo imperante.* Idem *libro* VIII. *cap.* 7. Ὁ δ' Ἡλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας εἰς τὴν Ἑβραίων χώραν. *His auditis rediit Elias in regionem Hebraeorum.* Antiquitatum *libro* XV, *cap.* 7. terram Judaeorum eam nuncupat, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῶν Ἰουδαίων, *terrae motu concuſſa terra Judaeorum.*

CA-

CAPUT III.

DE NOMINE TERRAE DEI, ET PROMISSIONIS.

Terra Dei quid notet. Tredecim res, quas Dei eſſe ſingulari ratione Judaei obſervant. Terra promiſſa quae. Regio ad ortum Jordanis non erat portio terrae promiſſae. Verba Moſis Deut. 34. 4. *illuſtrata. Terra Gilead num pars terrae promiſſae. Differentia Pentateuchi Hebraeo-Samaritani & Hebraei. Num terra promiſſa ſe extenderit a mari Suph usque ad Euphratem, uti videtur dici* Exod. 23. 31. *Diſtinguitur promiſſio poſſeſſionis haereditariae a promiſſione dominii.*

Haec ipſa quoque regio, Iſraëlitis a Deo data, *terra Dei* nuncupatur, non eo ſenſu, quo totus terrarum orbis Dei eſt τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς 1 *Corinth.* 10. 28. & ipſe terrae univerſae dominus dicitur *Matth.* 11. 25. & *Luc.* 10. 21. ſed ſingulari quodam modo. Ita legitur *Pſalm.* 85. 2. רצית יהוה ארצך *Voluiſti, ô Deus, terram tuam*, vel *complacuiſti tibi in ea. Jeſ.* 8. 8. ארצך עמנו אל *terra tua, o Immanuel.* Et *Lev.* 25. 23. כי לי הארץ *quoniam mea eſt illa terra.* Deus ipſe *Joël.* 1. 6. & *c.* 4. 2. eam vocat ארצי *Terram meam* & *Jerem.* 16. 18. *Ezech.* 36. 5. & 38. 6. Et diſertis verbis *Hoſ.* 9: 3. ארץ יהוה *terra Dei*: ubi Chaldaeus habet ארע שכינתא דיי *terra majeſtatis Divinae.* Doctiſſimus Pentateuchi Interpres D. R. Bechai notavit in Sacro Codice tredecim res recenſeri, de quibus legitur eas eſſe Dei ſingulari ratione. Audiamus eum מצינו שלשה עשר דברים מיוחדים להק׳ ב״ה ואלו הן הכסף וזהב והכהנים וישראל והבכורות והמזבח והתרומה והשמן המשחה ואהל מועד ומלכות בית דוד והקרבנות וארץ ישראל והזקנים . הכסף והזהב דכתיב לי הכסף לי הזהב הכהנים דכתיב לקדש אותם לכהן לי הלוים דכתיב והיו לי הלוים ישראל כי לי בני ישראל עבדים בכורות

כי

כי לי כל בכור מזבח אדמה תעשו לי תרומה ויקחו לי תרומה שמן המשחה יהיה זה לי אהל מעד ועשו לי מקדש קרבנות להקריב לי מלכות ב״ד כי ראיתי בבניו לי מלך ארץ ישראל כי לי הארץ הזקנים אספה לי *Invenimus* 13 *res quae Deo ut propriae tribuuntur, ſc., aurum & argentum, ſacerdotes, Levitae, populus Iſraëliticus, primogenita, altare; primitiae, oleum unctionis, tabernaculum, regnum familiae Davidicae, oblationes, terra Iſraëlitica, & ſeniores populi. Teſtimonia autem ad confirmationem hujus rei in Sacro Codice haec exſtant.*

1. *De auro & argento. Hagg.* 2. 8. לי meum eſt aurum, meum argentum.
2. *De ſacerdotibus Exod.* 29. 1. ut ſacerdotio fungantur mihi.
3. *De Levitis. Num.* 3. 13. & ſint mihi Levitae.
4. *De populo Iſraëlitico. Levit.* 25. 55. mihi enim filii Iſraëlis ſunt ſervi.
5. *De primogenitis. Num.* 3. 13. nam meum eſt omne primogenitum.
6. *De altari. Exod.* 20. 24. altare terreum fac mihi.
7. *De primitiis. Exod.* 25. 2. & accipient mihi primitias.
8. *De oleo unctionis. Exod.* 30. 31. oleum unctionis ſanctae erit hoc mihi.
9. *De tabernaculo. Exod.* 25. 8. ut faciant mihi ſacrarium.
10. *De oblationibus. Num.* 28. 2. ut offeratis mihi.
11. *De regno generis Davidici.* 1 *Sam.* 16. 1. inter filios ejus mihi regem proſpexi.
12. *De terra Iſraëlitica. Levit.* 25. 23. quia haec terra mea eſt.
13. *De ſenioribus populi. Num.* 11. 16. congrega mihi ſeptuaginta ſeniores.

Scilicet Deus ipſe dominus ejus erat *Lev.* 25. 3. & ipſe Iſraëlitis tanquam colonis eam utendam dedit *Ezech.* 37. 25. *Terram*, inquit, *quam ſervo meo Jacobo dedi*: primitiva ejus, primitias, decimasque ſibi perſolvi voluit, ipſe duxit eos valida manu ad eam, incolas priſtinos ipſe expulit. Ipſe proventum terrae ita mode-

 ratus

ratus eſt, ut non tantum plus minusve, melius aut pejus, produceret pro ratione cultus divini aut obſervati aut neglecti, ſed favoris ſui ſigna & providentiae ſingularis ita ei impreſſit, ut quum opus erat, veluti inſtante anno Sabbathico (ad cujus obſervationem ipſa terra, Domino jubente, obligata erat) duplum proferret. Praeterea regiam ſedem in ea elegit, & habitavit illic in Templo Hieroſolymitano, ubi aula ejus, miniſtri, menſa, focus, omnia denique quae cultui ſuo ipſe deſtinavit.

Vulgatum etiam eſt nomen, quo haec terra repromiſſionis appellatur. Ambroſius, *enarratione in Pſ.* 43. *Quae eſt igitur terra quae non brachio capiatur, non gladio poſſideatur, niſi terra repromiſſionis?* In ipſa Epiſtola ad Hebraeos, *capite* XI. 9. ita dicitur: Πίςει παρῴκησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Deus enim ἐπηγγείλατο τῷ πατρὶ ὑμῶν Ἀβραὰμ δοῦναι εἰς κατάσχεσιν αὐτήν. *Act.* 7. 5. *Gen.* 13. 15. Deus ipſe vel hoc vel ſimili nomine hanc terram nuncupat *Ezech.* 20. 42. הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאבותיכם *terram pro qua levavi manum meam ut darem eam patribus veſtris.* Et *Num.* 32. 11. האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב *terram, quam juravi Abrahamo Iſaaco & Jacobo.* Notandum tamen heic quoque regiones ad ortum Jordanis, occupatas a Ruben Gad & dimidia tribu Manaſſis, non fuiſſe terram promiſſionis, vel illam quam Deus pollicitus fuit poſteris Abrahami. Ita enim legimus *Num.* 32. 11. *Si videbunt homines iſti qui aſcenderunt ex Aegypto a viginti annis & ſupra terram quam juramento pollicitus ſum Abrahamo, Iſaaco & Jacobo, & noluerunt ſequi me. Praeter Caleb filium Jephunne Kenezaeum & Joſuam filium Nun: iſti impleverunt voluntatem meam.* Et *Num.* 20. 13. *Non introducetis vos Moſes & Aaron hos populos in terram quam iis dabo.* Quod idem eſt cum *Deut.* 31. 2. *non tranſibis Jordanem hunc:* atqui Moſes in regione tribus Ruben fuit & diem obiit, uti notum eſt.

Videtur tamen (ne quid diſſimulem) etiam regio duarum tribuum & dimidiae appellari terra patribus promiſſa *Deut.* 34. 4. illic enim legitur Deum monſtraſſe Moſi *terram Gilead uſque ad Dan, & omnem Naphtali & Ephraim & Menaſſe* (Menaſſe poſtponitur

ponitur Ephraimo, non ratione ſitus, ſed ordinis in ſermone quo ita jungi ſolent in Sacris literis) *& Juda usque ad mare poſtremum. Et regionem auſtralem & campum vallis Jerichuntinae, urbis palmarum, uſque ad Zoar, & dixiſſe: haec eſt terra quam juramento promiſi Abrahamo, Iſaaco, & Jacobo, dicens, ſemini veſtro dabo eam: oculis tuis vidiſti eam, ipſe autem non intrabis.* Scilicet terra Gilead uſque ad Dan eſt regio omnis ad ortum Jordanis. Si de illa ut de reliquis terris dixerit Deus, haec eſt terra Abrahamo promiſſa, fruſtra contra diſputamus. At mihi non liquet Deum de Gileaditide usque ad Dan protenſa dixiſſe, haec eſt terra Abrahamo promiſſa &c. Fit ejus mentio primo loco, fateor. Sed quis non videt oculos Moſis circumduci a ſeptentrione verſus auſtrum, & initium fieri a Dan, quo oculi ejus duci debuerunt per terram Gilead, quia ſi per terram cis Jordanicam ducti fuiſſent, per eadem loca fuiſſent reducendi, atque ita bis idem ei monſtratum fuiſſet. Itaque ut accurate & ordine omnia luſtret; deducitur oculus ejus per terram Gilead uſque ad Dan, in finibus terrae ſeptentrionalibus ſitam, & inde per Naphtali, Ephraim, & Menaſſe & Juda aliasque regiones donec deſinat in Zoar, ad fines auſtrales terrae Iſraëliticae. Hanc expoſitionem firmant verba Dei addita: *ipſe non intrabis in eam terram.* In quam non intraret? in Gileaditin, in terram trans Jordanem, in portionem tribus Ruben? In ea jam erat. Erat enim ad ſeptentrionem Arnonis, & in Gileaditide. Quid? quod tota regio trans Jordanica jam fuerit occupata: nec uſpiam Deus ei prohibuerit intrare in terras Sichonis & Ogi. E contrario Moſi dixit Deus *Deut.* 2. 31. *Tradidi terram Sichonis tibi: incipe poſſidere eam.* Sed non erat tranſiturus Jordanem, hoc eſt, in terram promiſſam non intraret, *Deut.* 31. 2. atque ita petierat a Sichone, ut per terram ejus Iſraëlitae proficiſcerentur ad Jordanem & tranſirent in terram quam Deus ipſis daturus eſſet. Ratum itaque hoc & certum ſit, terram promiſſam eſſe regionem Canaan, id eſt, terras ſitas ad occaſum Jordanis. Notandum tamen eſt hac difficultate non premi contextum Hebraeo Samaritanum, in quo legitur *Deut.* 34. 1. 2. 3. ויעל משה מערבת מואב אל הר נבא ראש

 הפסגה

הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו יהוה את כל הארץ מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת ועד הים האחרון *Et adſcendit Moſes de campeſtribus Moab in montem Nebo ad verticem Pisga, qui eſt e regione Jerichuntis, & oſtendit ei Deus univerſam terram a flumine Aegypti uſque ad flumen magnum, flumen Euphratis, & uſque ad mare poſterius.* Hic nulla fit mentio Gileaditidis, nulla aliarum terrae partium quas contextus Hebraeus enumerat. Sed fines terrae ita fere recenſentur, uti *Deut.* 11. 24. ab Euphrate usque ad mare poſterius, ſive occidentale. Sic enim reddi poteſt, uti & Graeci habent, τῆς θαλάσσης τῆς ἐπὶ δυσμῶν.

Quaeri poteſt, an non terra promiſſionis ſe extendat latius, ſc. a mari Suph uſque ad mare mediterraneum & a deſerto usque ad flumen Euphratis. Ita enim *Exod.* 23. 31. legitur: *ponam terminum tuum a mari Suph &c.* Reſpondeo, proprie loquendo dici non poſſe terram patribus promiſſam a mari Suph initium capere: nam hoc ſi verum ſit, Iſraëlitae Aegypto egreſſi, ſtatim ac tranſiviſſent mare Suph, aut certe poſtquam inter Lacum Aſphaltitem & mare Suph tranſiverunt verſus Moabitim, fuiſſent omnes in terra promiſſa. Atqui hoc falſum eſt: omnes enim in deſerto perierunt: nec ulli, excepto Joſua & Calebo, in eam ingreſſi ſunt, & portionem ejus poſſederunt. Promiſit tamen Deus terminos terrae Iſraëlitarum fore protenſos usque ad mare Suph. Ita eſt. Adeoque diſtinguenda eſt promiſſio poſſeſſionis haereditariae (quae complectitur regionem ſorte inter tribus novem & dimidiam diſtributam ad occidentem Jordanis) & promiſſio dominii, id eſt, illius terrae quam aliquando acquiſituri eſſent, uti ſub imperio Davidis & Salomonis vere ad mare Suph & Euphratem dominati ſunt, quum alias regiones olim ipſis haud aſſignatas adſciverunt.

CAPUT

CAPUT IV.

DE NOMINE TERRAE SANCTAE.

Et Judaeis & Chriſtianis uſurpatum hoc nomen: & quo ſenſu. Multa loca in Palaeſtina temere pro iis habita quorum in ſacris literis ſit mentio. Aliqua tamen certa. Qua ratione illa mentem excitent ad amorem Dei & imitationem Chriſti. Verba Paulae & Theodoreti huc facientia. Exempla ſcriptorum Judaïcorum & Chriſtianorum qui hoc nomen uſurpant. Gradus ſanctitatis diverſi in terra Iſraëlitica. Regio trans Jordanem diſtincta a terra Canaan uti regio poſſeſſionis Iſraëlitarum a regione poſſeſſionis Dei. Quaedam indicia ſanctitatis hujus terrae prae aliis.

Duplici ratione nomen terrae ſanctae huic regioni tribuitur, aliter a Judaeis, aliter a Chriſtianis. Judaei haud immerito hanc *terram ſanctam* הארץ הקדושה & אדמת קדש nuncupant, quod ipſe Deus, uti capite praecedenti demonſtratum eſt, hanc terram ſuam vocet ſingulari reſpectu, atque hanc ſolam uti ſedem ſuam in terris elegerit, & cultui ſuo ſacraverit. Praeterquam quod populo ſuo Deus hanc promiſerit & ſuo tempore incolendam dederit expulſis gentibus profanis. Chriſtianos autem ſummo jure hanc terram ſanctam dicere quis dubitet, quum ignorari nequeat Meſſiam ipſum humana carne indutum in hac terra e virgine naſci voluiſſe, & hanc incoluiſſe atque praeſentia ſua ornaſſe per omne illud ſpatium quod a cunis ejus ad adſcenſum in coelos effluxit? Et poſtea quidem everſa urbe & republica Judaïca irae potius Divinae quam favoris ſigna experta eſt; non tamen ideo negligenda ac ſi nihil omnino venerandi aut ſancti prae aliis terris contineret. Quis enim non rapitur in admirationem & ſtuporem, qui montem oliviferum, mare Tiberiadis, Jordanem, Hieroſolymam, & alia loca, quae Chriſtum frequentaſſe notum eſt, conſpicit, & menti ſuae praeſentem ſiſtit generis humani ſoſpitatorem, illic ea operantem aut paſſum quae originem dedere ſacris Chri-

 ſtianorum

ſtianorum ejus nomen confitentium. Scio equidem multa loca falſo oſtendi ab hominibus lucri avidis per univerſam Palaeſtinam, ac ſi haec & illa miranda opera ibi patrata fuiſſent; ſed hoc tamen negari non poteſt, aliqua ſane certo ſciri. Quis enim dubitet montem oliviferum illum eſſe qui nunc illo nomine dicitur? Et ſi quis dubitet, omnia loca adſita & valles & fontes & rivi abunde oſtendent nulli alii monti praeter hunc ea convenire quae de monte olivifero veteres tradiderunt. Haec autem, quaecunque demum & quotcunque illa ſunt, non poſſunt non frequenter renovare memoriam Chriſti, & animos tangere piorum hominum, qui Chriſtum amant, & libenter ea loca conſpiciunt quae Chriſtus, ὁ ἔρως ἀυτῶν ςαυρωθεὶς, ſuis pedibus calcavit. Audiamus Paulam in epiſtola ad Marcellam, qua eam hortatur ut Bethlechemum commigret, licet haud neget (ita ſcribit) regnum Dei intra nos eſſe, & ſanctos viros etiam in ceteris eſſe regionibus. *Quantum ad locum pertinet, per profectus temporum multo nunc anguſtior eſt quam olim fuit. Venerabantur quondam Judaei Sancta Sanctorum, quia ibi erant Cherubim & propitiatorium, & arca teſtamenti, manna, & virga Aaron, & altare aureum* (ita reddit, ſed male, θυμιατήριον, quo nomine venit acerra thuris, quod alibi probatum dedimus) *Nonne tibi venerabilius videtur ſepulcrum Domini? Quod quotiescunque ingredimur, toties jacere in ſindone cernimus Salvatorem: & paululum ibidem commorantes rurſum videmus Angelum ſedere ad pedes ejus & ad caput ſudarium convolutum.* Et mox. *O quando tempus illud adveniet quum anhelus nuncium viator apportet Marcellam noſtram ad Palaeſtinae litus appulſam: & toti monachorum chori, tota virginum agmina, concrepabunt? Obviam jam geſtimus occurrere: & non exſpectato vehiculo concitum pedibus ferre corpus. Tenebimus manus, ora cernemus & a deſiderato vix avellemur amplexu. Ergone erit illa dies quando nobis liceat ſpeluncam Salvatoris intrare? In ſepulcro Domini flere cum ſorore, flere cum matre? Crucis deinde lignum lambere & in Oliveti monte cum adſcendente Domino voto & animo ſublevari? Videre exire Lazarum faſciis colligatum; & fluenta Jordanis ad lavacrum Domini puriora.* Plura illic adjungit de Samaria, Nazareth, Cana, aliisque locis ſacris, quae praeterimus.

Subjun-

Subjungamus potius haec *Theodoreti Hiſtor. Relig. p.* 820. Ἐκεῖθεν ἱστορίας εἵνεκα τὴν Παλαιστίνην κατέλαβεν, ἵνα τοὺς τὰ σωτήρια πάθη δεξαμένους θεασάμενος τόπους, ἐν αὐτοῖς τὸν σεσωκότα προσκυνήσῃ θεόν· οὐχ ὡς τόπῳ περιγραφόμενον ἠπίστατο γὰρ αὐτοῦ τὸ τῆς φύσεως ἀπερίγραφον. ἀλλ' ἵνα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἑστιάσῃ τῇ θεωρίᾳ τῶν ποθουμένων, καὶ μὴ μόνον τὸ τῆς ψυχῆς ὀπτικὸν δίχα τῆς ὄψεως τῆς πνευματικῆς διὰ τῆς πίστεως ἀπολαύῃ τρυφῆς· πεφύκασι γάρ πως οἱ φιλοστόργως περί τινα διακείμενοι, οὐκ ἀπὸ τῆς θέας αὐτοῦ μόνης θυμηδίαν καρποῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν καὶ ἐσθήματα καὶ ὑποδήματα μετὰ πάσης θεωρεῖν εὐφροσύνης. *Deinde in Palaeſtinam viſendi ſtudio profectus eſt, ut conſpectis locis in quibus ſalutaris paſſio ſuſcepta eſt, Deum ſoſpitatorem in iis adoraret, non quaſi loco circumſcriptum (infinitam enim naturam ejus non ignorabat) ſed ut oculos etiam ipſos rei adamatae contemplatione paſceret, nec ſola mentis acies ſine viſu ſpiritualibus per fidem deliciis frueretur. Solent namque qui aliquem amore proſequuntur, non tantum ex aſpectu ipſius laetari, ſed & domum & veſtes & calceamenta cum voluptate contemplari.*

Quae cum ita ſe habeant, Judaei quoque & Chriſtiani veteres hoc nomine terrae ſanctae uſi ſunt. Auctor libri *Sapientiae Salomonis, cap.* XII. *commate* 3. Τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας τῆς ἁγίας σου γῆς μισήσας. *Odio habens veteres incolas terrae tuae ſanctae.* II *Macc.* I. 7. ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς, *ab terra ſancta.* Philo in *Leg. ad Cajum.* Ἀσκαλωνίταις ἀσύμβατός τις καὶ ἀκατάλλακτος δυσμένεια πρὸς τοὺς τῆς ἱερᾶς χώρας οἰκήτορας Ἰουδαίους ἐστὶν οὖσιν ὁμόροις. *Eſt Aſcalonitis perpetua ſimultas cum Judaeis finitimis terrae ſanctae incolis.* Et poſtea, οὐ μόνον τοῖς τὴν ἱερὰν χώραν κατοικοῦσιν *non ſolum iis qui terram ſanctam inhabitant.* Idem *de ſomniis pag.* 1118. οὐ παντὶ ἀλλὰ τῷ ἐκ τῆς ἱερᾶς γῆς, *non omni, ſed illi qui e terra ſancta eſt.* Agit de manipulo hordei offerendo die 16 Niſan. Juſtinus *in Dialogo cum Tryphone pag.* 266. εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἁγίαν γῆν τὸν περιλειφθέντα λαὸν, *introduxit reliquum populum in terram ſanctam, & pag.* 267. τοὺς εἰσελθόντας εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τὴν ἁγίαν, *qui in terram illam ſanctam intrarunt.* Tertullianus tamen, *libro de reſurrectione carnis pag.* 398. hunc titulum terrae ſanctae minus convenire ſolo Judaïco exiſtimat. *Sic Judaei*, ſcribit,

ſcribit, *terrena ſolummodo ſperando coeleſtia amittunt ignorantes & panem de coeleſti repromiſſum & oleum divinae unctionis & vinum ſpiritus aquam animae vigorantis ex vite Chriſti: ſicut & ipſam terram Sanctam Judaïcum proprie ſolum reputant, carnem potius Domini interpretandam, quae exinde & in omnibus Chriſtum indutis Sancta ſit terra: vere Sancta per incolatum Spiritus Sancti, vere lacte & melle manans per ſuavitatem ſpei ipſius: vere Judaea per Dei familiaritatem.*

Notandum tamen non omnes partes hujus regionis ejusdem ſanctitatis haberi a Judaeis. In Codice Miſnico *Kelim c.* 1. *miſna* 6. recenſentur decem gradus ſanctitatis, quorum ratione alia loca hujus terrae aliis ſanctiora creduntur. De illis alibi agimus. Hic modo addimus, quod confirmat ea quae capite primo ſcripſimus, jam olim terram trans Jordanicam in opinionem minoris ſanctitatis veniſſe quam terram cis Jordanem. Exiſtimabant novem tribus & dimidia, quarum regio cis Jordanem erat, tribus trans Jordanem in hac opinione verſari, terram transJordanem minus ſanctam eſſe, & impuram ſi cum regione cis Jordanem compararetur. Et illae ipſae novem tribus cum dimidia quae terram cis Jordanem, id eſt, terram Canaan proprie dictam, inhabitabant, terram ſuam ita diſtinguunt a terra transJordanica, ut illam nuncupent terram poſſeſſionis Domini, hanc terram poſſeſſionis veſtrae, quamvis hanc terram poſſiderent volente Deo על פי יי׳ *ſecundum os Dei Joſ.* 22. 9. & dante Moſe *Deut.* 3. 12. imo ipſo Deo *Joſ.* 1. 13. eamque Emoraeis ademiſſent Deo jubente *Deut.* 2. 31. Ita legitur *Joſ.* 22. 19. ואך אם טמאה ארץ אחזתכם עברו לכם אל ארץ אחזת יהוה אשר שכן שם יהוה והאחזו בתוכנו *Quod ſi putatis immundam eſſe terram poſſeſſionis veſtrae, tranſite ad terram poſſeſſionis Domini, in qua Tabernaculum Domini eſt, & habitate inter nos.*

Denique & hoc meretur obſervari, varia privilegia, tanquam indicia ſanctitatis, quibus terra Iſraëlitica prae omnibus reliquis & gaviſa eſt olim & nunc quoque gaudet, a Judaeis memoriae eſſe prodita. Stante ſcilicet Templo non niſi ex hac terra petere licuit manipulum Paſchalem & duos panes Pentecoſtales.

Ita

Ita legitur in *Menachoth cap.* VII. *miſn.* I. כל קרבנות הציבור והיחיד באים מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באים אלא מן החדש ומן הארץ *Omnes oblationes ſive publicae ſive privatae petuntur vel ex terra Iſraëlitica vel regionibus extra eam , & vel ex proventu novo vel veteri , exceptis duabus , manipulo Paſchali & duobus panibus Pentecoſtalibus , qui tantum ex novo proventu & terra Iſraëlitica petuntur.* Nititur haec lex verbis Dei *Exod.* 12. 25. & *Levit.* 23. 17. Ibi enim dicitur, de manipulo Paſchali, *quum ingreſſi fueritis in terram* &c. hic de panibus duobus, *ex proventibus veſtris:* quae de terra Iſraëlitica, non aliis, intelligenda eſſe perſpicuum eſt. In Codice *Kelim*, *capite* 1. *miſna* 6. adduntur his duobus Primitiva. ארץ ישראל מקדשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאים ממנה העומר והבכורים ושתי הלחם מה שאין מביאין כן מכל הארצות *Terra Iſraëlitica ſanctior eſt reliquis terris. At qua in re conſiſtit illa ſanctitas? In his, quod manipulus Paſchalis, primitiva, & duo panes Pentecoſtales inde petantur, non ex aliis terris.* Quod ad primitiva attinet, Syria, cujus jura in quibusdam paria erant terrae Iſraëliticae, hac in parte cenſebatur eſſe uti illa terra: adeoque etiam ex Syria petebantur primitiva, & ad Templum deferebantur.

Porro pulvis ipſe terrae Iſraëliticae mundus habebatur prae pulvere regionum aliarum, & aër ipſe: uti e contrario regiones extra terram, & pulvis earum, & aër, immundus. Ita ut primitiae in corbe ſuſpenſae in terra Gentium, aërem illum admittentes per meatus aut foramina, immunditiem contraxiſſe judicari debeant, & ipſe pulvis terrae Gentium, licet inferretur in terram Iſraëliticam, nihilo minus immundus maneat. Decretum hoc de immunditie terrae Gentium adſcribitur in Gemara Hieroſolymitana *Schabbath fol.* 3. *col.* 4. Joſi ben Joëzer & Joſi ben Jochanan: quae nomina ſatis nota ſunt iis qui hiſtoriam Templi ſecundi ex monumentis Judaïcis hauſtam legerunt. Quamvis non deſint qui hoc in Usha, poſt exciſas Hieroſolymas, natum putent.

Denique hac in re ab omnibus aliis regionibus diſcreta eſt, & ſanctior illis habetur a Judaeis, quod reſurrectio mortuorum in ea eſſe futura credatur, ita ut ſi quis in Italia vel Graecia ſepultus eſſet, anima non ante jungenda ſit corpori quam corpus ipſum ad terram Iſraëliticam fuerit delatum. Luculenter de hoc argumento diſputatur in Bereſchit Rabba, antiquiſſimo in Geneſin commentario, ſectione *96.* §. *7. fol.* 518. *fac.* 2. editionis Verdenſis. ולמה כל האבות תובעים ומחבבים קבורת ארץ ישראל אמר רבי אלעזר דברים בגו רבי יהושע בן לוי אמר מהו דברים בגו אתהלך לפני ה׳ בארצות החיים אמרו רבותנו ב׳ דברים בשם רבי חלבו למה האבות מחבבין קבורת ארץ ישראל שמתי ארץ ישראל חיים תחלה בימות המשיח ואוכלין שנות המשיח ורבי הנגא (חנינא alii) אמר מי שמת בחוצה לארץ ונקבר שם שתי מיתות יש בידו שכן כתיב ואתה פשחור וכל יושבי ביתך תלכו בשבי ושם תמות ושם תקבר הוי יש בידו שתי מיתות לפיכך יעקב אומר ליוסף אל נא תקברני במצרים אמר ר׳ מה הקדוש ברוך הוא עושה להן מהילורת בארץ ועושה אותן כמערות הללו והן מתגלגלין ובאים עד שהם מגיעין לארץ ישראל הקדוש ברוך הוא נותן בהן רוח של חיים והן עומדין מנין שכן כתיב הגרה אני פותח את קברותיכם והעלתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל ואחר כך ונתתי בכם רוח וחייתם אמר ריש לקיש מקרא מלא הוא שכיון שהן מגיעין לארץ ישראל הב״ה נותן בהן נשמה שנאמר נותן נשמה לעם עליה מעשה ברבי יהודה ורבי אליעזר שהיו מהלכין בפילי (בשער) שחוץ לטבריא ראו ארון של מת שבא מחוצה לארץ לקבר בא׳ י׳ אמר ליה רבי לרבי אליעזר מה הועיל זה שיצתה נשמתו בח׳ ל׳ ובא להקבר בא׳ י׳ אני קורא עליו ונחלתי שמתם לתועבה בחייכם ותטמאו את

צ׳רא

ארצי במיתתכם א״ל׳ כיון שהוא נקבר בא׳ י הק׳ב״ה מכפר לו דכתיב וכפר אדמתו עמו *Quamobrem quaerunt & amant omnes patres ſepeliri in terra Iſraëlitica? dixit R. Eleazar, hic aliquid latere. Rabbi Joſua dixit, quid hic latet? Scilicet hoc eſt, quod legitur* (Pſ. 116. 9.) *ambulabo coram Deo in terra viventium. Duo dixerunt doctores noſtri nomine R. Chelbo: quare eſt quod Patres noſtri deſideraverint ſepeliri in terra Iſraëlitica: quia cadavera in terra Iſraëlitica condita omnium prima reviviſcent & fruentur diebus Meſſiae. R. Chanina dixit, ei qui extra terram Iſraëliticam moritur & ſepelitur duplicem mortem videri ſubeundam, quod colligit ex verbis* (Jerem. 20. 6.) *tu autem Paſchur & omnes domeſtici tui abibitis in exilium, & ibi morieris & ibi ſepelieris. In quibus mentio duplicis mortis (ſc. exilii, quod ipſum uti mors conſideratur, & mortis* κυρίως *ita dictae) ideoque Jacobus Joſephum rogavit, ut in terra Iſraëlitica ſepeliretur. Rabbi autem Simon dixit: ſi hoc verum eſt (duplici morte affici eos qui extra terram Iſraëliticam moriuntur & ſepeliuntur) an ſtatuendum erit juſtos illos perire? Abſit. Deus enim in eorum gratiam meatus & cavernas ſubterraneas efficit, per quas volvantur verſus terram Iſraëliticam: ad quam ubi pertigerint, Deus iis indit ſpiritum vitae, ut ſtare poſſint, ſecundum illud quod ſcriptum eſt* (Ezech. 37: 13.) *ecce ego aperiam ſepulcra veſtra & educam vos ex ſepulcris veſtris, populum meum, & introducam vos in terram Iſraëlis: & mox additur, ſpiritumque meum vobis indam. Reſch Lakis dicit: Sacer Codex hoc confirmat, quod ſcilicet anima tum reddenda ſit corpori quum pervenerunt cadavera ad terram Iſraëliticam, quando dicit, dans animam populo ſuper eam (ſc. terram)* Jeſ. 42. 5. *Huc facit hiſtoria de Rabbi Juda & R. Eliezere, qui circa portam Tiberiadis extra urbem ambulantes viderunt loculum cadavere onuſtum deferri ex regionibus extraneis in terram Iſraëliticam. Quid prodeſt huic homini, dicebat Rabbi Juda, quod quum extra terram Iſraëliticam ſpiritum emiſerit, hic ſepeliatur? In eum quadrare videtur (quod* Jerem. 2. 6. *legitur) poſuiſtis haereditatem meam in abominationem dum viveretis, & mortui polluitis ingreſſu terram meam. Sed reſpondit ei R. Eliezer: hoc utilitatis redit ad hunc hominem quod hoc pacto peccata ejus expientur: quo ſpectat* (Deut. 32. 43.) *ex-*

 piat

piat terram ſuam & populum ſuum, *vel*, *terra ſua.*

Cum his omnino conferri merentur ea quae leguntur in Gemara *Ketuvoth fol.* 111. 1. ubi inter alia extat כל הקבור בארץ ישראל כאילו קבור תחת המזבח *Quicunque ſepultus eſt in terra Iſraëlis idem cenſetur ac ſi ſub altari ſepultus eſſet.* Abarbanel in *Zachariam quaeſt.* 1. ἀθέους cenſet ἐν τῷ κόσμῳ (liceat verbis Apoſtoli uti *Epheſ.* 2. 12.) qui extra terram Iſraëliticam degunt, הדר, inquit, בחוצה לארץ דומה שאין לו אלוה, *qui regiones incolit extra terram Iſraëliticam ſimilis eſt illi qui Deum non habet.*

CAPUT V.

DE NOMINE TERRAE, ALIA VOCE NON ADJECTA.

הארץ *terra ſive regio.* Ἡ γῆ & πᾶσα ἡ γῆ *aliquando ſolam terram Iſraëliticam notat.* כל הארץ *idem. Tenebrae moriente Chriſto ortae* ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, Matth. 27. 45. *debeantne intelligi totum orbem terrarum texiſſe. Confirmatur haec ſententia alunde.* הארץ *Judaeis idem quod* ἡ χώρα *Joſepho. Rufini verſio notata.*

Terra nonnunquam καὶ' ἐξοχὴν vel *regio*, הארץ, dicitur, atque ita frequenter eam Hebraei appellant. Unde interpretes Judaei ſaepe numero ad ארץ in Sacris literis lectum notant ארץ ישראל, *haec eſt terra Iſraëlis.* Vide *Echa Rabbati fol.* 45. *col.* 1. Nam in ipſo Codice Sacro videntur non deeſſe hujus appellationis indicia. Ita legitur *Ruth.* 1. 1. ויהי רעב בארץ *& fames erat in terra.* At non erat fames in Moabitide, quo Elimelech profectus eſt, ut ſe fami ſubtraheret. Sic *Jerem.* 22. 29. ארץ ארץ ארץ *Terra, terra, terra, audi verbum Dei. Jerem.* 4. 20. כי שדדה כל הארץ *quia vaſtata eſt tota terra. Jerem.* 12. 11. נשמה כל הארץ *deſolata eſt tota terra.* Ubi πᾶσα ἡ γῆ Graeci. *Jerem.* 50. 34. Deus quietam reddet את הארץ *terram* & turbabit

ליושבי

ליושבי בבל incolas Babel. Novi equidem ſolere hic הארץ reddi per *terram hanc*, vel *regionem hanc*, quibus vocibus vox Hebrea ארץ aequivalet, uti & vocibus γῆ & χώρα, & noſtris, **Landt** / & **Land** / nec id mihi adverſatur. Hoc enim tantum notari volo ארץ ἁπλῶς & כל הארץ dici de terra Iſraëlitica, plane uti הארץ & כל הארץ alias de univerſo terrarum orbe ſolet dici; ſic ut, niſi verba adjecta doceant quae ſignificatio his vocibus tribui debeat, incertum ſit an hoc vel illo ſenſu accipiendae ſint, adeoque ὅλη ἡ γῆ & πᾶσα ἡ γῆ apud Judaeos Graece loquentes ſcribentesve aeque de ſola terra Iſraëlitica quam de orbe terrarum in uſu eſſe poſſit. Huc facit Judaeos interpretes, quum ſatis animadverterent verba haec כל הארץ ambigua eſſe, in commentariis ſuis admonere nonnunquam ea accipienda eſſe pro terra Iſraëlitica, quemadmodum ad *Zachariae c.* 13. 8. Kimchi והיה בכל הארץ פי׳ בכל ארץ ישראל *Erit autem in tota terra, id eſt, in univerſa terra Iſraëlitica.* Graeci illic habent ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ita quod *Jacob.* 5. 17. legitur de temporibus Eliae, οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ, *non pluit ſuper terram per tres annos & ſex menſes, Luc.* 4. 25. ubi eadem hiſtoria narratur, dicitur ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, *ſupra univerſam terram.* 1 *Reg.* 17. 7. legitur לא היה גשם בארץ. Fateor haec ita capi poſſe, ac ſi per univerſum terrarum orbem non pluiſſet, ſed ad ſcopum Dei non videtur feciſſe ceſſatio pluviae in America, verbi gratia, aut Europa: agebatur modo de incolis terrae Iſraëliticae. Unde puto heic per γῆν & ארץ hanc terram eſſe intelligendam.

Ita quoque exiſtimant multi, quum patiente Chriſto *tenebrae ortae leguntur ſuper univerſam terram*, σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν *Matth.* 27. 45. iſtis verbis innui univerſo terrarum orbi tenebras inductas non fuiſſe, ſed ſoli terrae Iſraëliticae. Eſt tamen ratio dubitandi, an hoc loco vox *terrae* pro ſola terra Iſraëlitica accipi debeat, quandoquidem ἐπὶ πᾶσαν (& ὅλην) τὴν γῆν *univerſam terram* non ſine emphaſi a tribus Euangeliſtis dicitur, Matthaeo, *loco citato*, *Marco*, *cap.* 15. 33. *Luca*, *cap.* 23. 34. & haec verba ac ſimilia in Sacro Codice totum terrarum orbem notare ſolent, uti πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. *Luc.* 21. 35.

 ὅλη

ὅλη ἡ γῆ *Apocal.* 13. 3. ἐν πάσῃ τῇ γῇ *Rom.* 9. 17. εἰς πᾶσαν τὴν γῆν *Rom.* 10. 18. & *Apoc.* 5. 6. Si ſolam terram Iſraëliticam indicare voluiſſent credibile eſt dicturos fuiſſe; ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ uti *Matth.* 9. 26. & 31. vel uti ὅλη ἡ γῆ Αἰγύπτε *Actor.* 7. 11. dicitur, potuiſſent ſimili phraſi totam Judaeorum terram deſcribere. Quod ſi quis exiſtimet, uti *Luc.* 4. 25. πᾶσα ἡ γῆ notat ſolam terram Iſraëliticam, ita hic quoque notare poſſe, me non habebit repugnantem. Fateor ita poſſe accipi: verum & ipſe mihi viciſſim largiatur, eadem verba poſſe univerſum terrarum orbem ſignificare, uti in aliis iſtis locis ex Novo Teſtamento a me productis vere ſignificant. Conſideret etiam vim vocum firmandam potius & augendam quam labefactandam & minuendam eſſe: praeterea uni loco *Luc.* 4. 25. opponi multa alia: & non ſine emphaſi tres euangeliſtas eodem loquendi modo uſos, & πᾶσαν vel ὅλην adjeciſſe, qui alias eadem narrantes non ita iisdem verbis rem exprimere ſolent. Denique militant pro hac interpretatione teſtimonia Phlegontis Tralliani, aliorumque veterum ſcriptorum ſacris Gentium addictorum, ipſorumque Sinenſium qui in faſtis ſuis prodigioſae hujus eclipſeos meminerunt, quaeque, ne in re obvia ſimus nimii, praeterimus. Videmur ſane melius conſulturi rei Chriſtianae & honori Soſpitatoris noſtri, ſi inſigne hoc prodigium (quod, etiamſi ſoli terrae Iſraëliticae innotuiſſet, ſatis evidens fuiſſet Solis Juſtitiae laborantis & orbi Judaïco deficientis indicium) etiam hoſtium noſtrorum ore confirmemus; inprimis quum nihil repugnet, quam ſi illud evertendo, vel unum armorum genus, quibus, adſpirante Divino favore, cum ſucceſſu uti poſſumus, ex manibus Chriſtianorum excutiamus.

Sed quicquid ſit de uſu hujus nominis in Sacro Codice, certum eſt Judaeos & nunc & olim in ſcriptis ſuis vocibus הארץ & כל הארץ ſaepe ſolam terram ſuam intellexiſſe. In *Menachoth.* VIII. 1. כל קרבנות הצבור והיחיד באים מן הארץ ומחוצה לארץ *omnes oblationes tam publicae quam privatae veniunt ex terra & regionibus extra terram.* *Kidduſchin.* I. 9. כל מצוה שהיה תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ *Quodcunque prae-*

praeceptum dependet a terra, non obſervatur niſi in terra. Quamvis forſitan illud הארץ hoc ſenſu rectius per *regionem* quam *terram* verteremus, regionem ſc. Judaeorum, quae intelligenda eſt ſine dubio quum de rebus Judaeorum agitur: uti apud Joſephum χώρα, non γῆ dicitur; & quum de antiquitatibus Judaeorum agat, clarum eſt per τὴν χώραν regionem Judaeorum intelligendam eſſe. Sic ἡ χώρα legitur *Ant.* x. ϛ. ibidem χώρα ἅπασα: quod convenit cum Hebraeo כל הארץ *tota terra* ſc. Judaïca. Quare non debuiſſet Rufinus *lib.* II. *de bell. cap.* I. haec verba Joſephi ἐκ τῆς χώρας reddidiſſe *ex agris*, ſed ex regione, ſive Judaea, uti *l.* II. *de bell. c.* 2. reddit κατὰ τὴν χώραν, *per Judaeam*, nam ex *Antiq.* XVII. 12. liquet per χώραν intelligi Ἰουδαίαν.

CAPUT VI.

DE NOMINE JUDAEAE.

Terrae Judae quid proprie notet. An in Veteri Teſtamento alicubi uſurpetur pro univerſa terra Iſraëlitica. Regio trans Jordanem an dicta ſit Judaea. Ἰουδαία πέραν τοῦ Ἰορδάνου *quid apud Joſephum. Quomodo regio tribus Naphtali dici poſſit impingere ab ortu in Juda. Judae regio Jordanem non habuit terminum orientalem, ſed lacum Aſphaltiten. Stante Templo ſecundo ex omnibus* 12 *tribubus aliqui in terra Iſraëlitica habitarunt. Teſtimonia ſcriptorum veterum ex Hebraeis, Chriſtianis, & Gentibus, qui nomen Judaeae uſurparunt.*

Inter alia nomina terrae Iſraëlitarum dari ſolita celebre eſt *Judaea*, quod & in ſacris tabulis & ſcriptis Hebraeorum Chriſtianorumque frequenter uſurpatur. Vis ei nomini ſubjecta accuratius enucleanda eſt, videndumque prius quomodo in Codice Sacro, deinde ab aliis ſcriptoribus, accipiatur, ut omnis vitetur confuſio, & planum fiat quomodo pro ratione diverſorum temporum modo latius, modo minus late pateat.

No-

Nomen *terrae Judae*, ſive ארץ יהודה, proprie illam tantum regionem ſignificat quae a tribu Juda poſſeſſa fuit, & ſciſſo in duas partes regno, quarum illa Judae haec Iſraëlis dicta poſtmodum fuit, terras duarum praecipue tribuum Judae & Benjaminis: cui rei ut ſatis notae non immorabor. At videtur in ipſo veteri Inſtrumento nonnunquam nomen Judaeae, ſive terrae Juda, latius accipi pro univerſa terra Iſraëlitica, quemadmodum, 2 *Chron.* 9. 11. ולא נראו כהם לפנים בארץ יהודה *talia non fuere viſa antea in terra Judae.* In loco parallelo 1 *Reg.* 10. 12. eſt ולא נראה עד היום הזה *Talia viſa non ſunt usque in diem hunc.* Liquet, opinor, iſta phraſi indicari, apud Iſraëlitas talia viſa non fuiſſe: nec illic de terra a tribu Juda poſſeſſa, oppoſite ad tribum Benjamin, aut Dan, agitur. Plura loca addere poſſem, verum quia praevideo aliquem dicturum, partem praecipuam, terram ſc. Judae, poni pro terra univerſa (quod etiam concedo lubens, modo viciſſim mihi ille largiatur, vere totam terram Judae nomine illic intelligi) iis recenſendis ſuperſedeo, & hoc potius ad examen revocandum puto, an terra trans Jordanem dicta non fuerit Judaea. Joſephus certe meminit τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου *Antiq.* XII. 5. id eſt יהודה עבר הירדן, vel dici illa poſſet *Juda Jordanis*, quia alia Judaea יהדרן ſtricte dicta non Jordanem, ſed lacum Aſphaltiten ad ortum habuit. *Matth.* 19. 1. de Chriſto dicitur μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. *Diſceſſit e Galilaea & venit in fines Judaeae trans Jordanem.* In loco parallelo *Marc.* 10. 1. dicitur ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας διὰ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου *venit in fines Judaeae per regionem trans Jordanem.* Videtur tamen in priori loco Ἰουδαία πέραν τοῦ Ἰορδάνου ita conjungi, ut nomen ſit regionis, quam *Judaeam trans Jordanem* appellare nos poſſemus. Certe qui πέραν τοῦ Ἰορδάνου vertunt *ſecus Jordanem*, non *trans*, hypotheſi ſerviunt. Adde Judaeam proprie dictam non fuiſſe ad Jordanem ſed ad occaſum maris mortui, atque ita quum nomen Judaeae illi regioni daretur quae ad auſtrum Samariae ſita fuit, nec ulla portio regionis cis Jordanicae praeter eam Judaea diceretur, regionem trans Jordanem dici

apte

apte potuiſſe *Judaeam trans Jordanem*, vel *Judaeam Jordanis.*

Et eo quidem magis in hanc ſententiam pronus ſum quod hac ratione maximus, atque inſolubilis fere, nodus, qui plurimos interpretes torſit, ſolvatur. Hunc offerunt nobis verba, quae leguntur in libro Joſuae *cap.* 19. 35. de regione tribus Naphtali, *& incidit in Zabulon a meridie, & incidit in Aſer ab occidente*, וּבִיהוּדָה הַיַּרְדֵּן *& in Juda ad Jordanem* (ita vulgo ſolent haec Latine reddi) *ad orientem.* Ultima non exiguam habent difficultatem, quae multos fatigavit interpretes. Quomodo enim Nephtali dici poteſt Judam attingere ad Jordanem, quum tribus Benjamin, Ephraim & Menaſſe ſint interjectae? Scio quid dici ſoleat, Nephtalitas eſſe adſitos tribui Judae, quia per Jordanem facile commercia inſtituere poterant cum Judaeis: ſed non erat iis facilius commercia cum Juda inſtituere quam aliis, uti Ephraïm, Ruben, Gad & quae aliae ad Jordanem pertinebant, de quibus tamen nunquam dicitur פגעו ביהודה, *incidunt in Juda.* Praeterea an non ſcriptor ejusmodi qui verſatur in deſcribendis finibus variarum regionum ut eos lectori notos reddat, credendus eſt (ſi ita loqui liceat) ſtudio velle obſcurus eſſe, qui eadem phraſi utitur de tribus, Zabulon, Aſer, & Juda, ita ut de duabus prioribus velit ita hanc phraſin accipi, uti ſemper accipi ſolet, quod hae regiones ſe contingant, & de tertia, quod commercia cum ea poſſit inſtituere. Nam cenſeri debet eodem modo ſcripſiſſe ac ſi quis hodie Belgium noſtrum, ſive regionem ſeptem populorum ſociatorum, deſcripturus diceret, *tangit Germaniam, Belgium Hiſpanicum, & Daniam:* priores quidem duas regiones proprie tangere dici poteſt, ultimam vero quatenus per mare commercia utrimque inſtitui poſſunt. Praeterea Juda non erat ſita ad Jordanem. Limes enim ejus borealis a lingua maris ſalſi, ubi Jordanes mari mortuo infunditur, ducit initium, uti ſupra vidimus. Nihil ergo mihi videtur ad ſolvendum hunc nodum aptius adferri poſſe quam ſi regionem trans Jordanem dicamus appellari *Judacam ad Jordanem*, quae omnino terminus fuit tribus Nephtali ad ortum, plane uti Joſephus Galilaeam ſcribit ad ortum terminari regione Hippene &

Gadarene, quae ipſae in Judaea πέραν τοῦ Ἰορδάνου ſitae fuerunt.

Video mihi objici poſſe, nomen Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου eſſe recentius quam ut libro Joſuae poſſit credi inſertum fuiſſe. Fateor, ſi Joſua ipſe librum de nomine ſuo nuncupatum ſcripſiſſet, quando necdum Judaeae nomen adeo late patebat, veriſimile non eſſet illum appellaturum fuiſſe regionem trans Jordanicam *Judaeam Jordanis* יהודה הירדן. Sed quum liber Joſuae a Joſua ipſo conſcriptus non ſit (vide caput ultimum) & potuerit eo tempore conſcriptus eſſe, quo regio trans Jordanem Judaea transJordanica dicta eſt, quidni credamus ita ſe rem habere? aut ſi vel maxime a Joſua fuiſſet exaratus vel annis haud multis poſt, quidni liceret dicere (quod de libris Moſis multi ſtatuunt) nomina quaedam locorum a viris divinis, qui longe poſtea vixerunt, immutata fuiſſe in nomina recentiora & magis nota, atque ita etiam poſt exilium Babylonicum haec verba יהודה הירדן *Judaeam trans Jordanicam*, libro Joſuae fuiſſe inſerta. Certe quum Judaea, Samaria, & Galilaea appellarentur regiones cis Jordanem, & Judaea quidem aut certe longe maxima pars, & unde nomen habet, regio Judae ſcilicet, non ad Jordanem ſita eſſet ſed ad mare mortuum, regio trans Jordanica jure fuit appellata Ἰουδαία πέραν τοῦ Ἰορδάνου & Hebraice יהודה עבר הירדן vel יהודה הירדן *Judaea Jordanis*, quod altera Judaea non ad Jordanem ſed mare mortuum ſita eſſet.

Stante Templo ſecundo & poſtea nomen Judaeae toti illi regioni quam Judaei tenuerunt adhaeſit; non quod ſola tribus Juda ex Babylonia redierit (contrarium patet ex 1 *Chron.* 9. 3. *Ezr.* 1. 3. 5. & 6. 16. & *Act.* 26. 7.) ſed quod Juda tribuum Iſraëliticarum eſſet praecipua. *Juda caput erat tribuum* יהודה ראש לשבטים uti legitur in *Midraſch Eſther*, *fol.* 122. *col.* 4. & quando recenſio fit omnium 12 tribuum, aliquoties Juda primo loco memoratur, uti *Numer.* 2. 3. & *cap.* 7. 12. & *cap.* 10. 14. *Apocal.* 7. 5. Unde & omnes reliquae tribus de nomine ejus Judaeorum nomen acceperunt, ſecundum praedictionem Jacobi *Gen.* 49. 8. *Juda, te confitebuntur* (*de nomine tuo dicentur*) *fratres tui.* Ideo & Hebraei ſcriptores & Chriſtiani & ſacris Gentium addicti fre-

frequenter eo utuntur. Nonnunquam tamen obſervamus regionem ad occaſum amnis Jordanis ſitam ſolam hoc nomine dici, aliquando & regionem ad ortum. Quod non tantum inde repeto quod praecipua terrae illius portio ad occaſum Jordanis fuerit, verum etiam quod maxima pars regionum ad ortum Jordanis ſitarum ſaepe Judaeis erepta fuerit ab Arabibus. Audiamus nunc veterum aliquos qui nomine Judaeae uſi ſunt. Agmen ducat Joſephus, *Antiquitatum libro* 1. *cap*. 7. Χαναναῖος .... τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ᾽ αὐτοῦ τοὺς Χαναὰν προσηγόρευσε. *Chananaeus ..... regionem quae nunc Judaea dicitur incolens Cananaeos de nomine ſuo nuncupavit.* Ptolemaeus Geographus, in titulo deſcriptionis hujus terrae,

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ ΣΥΡΙΑΣ, ΗΤΙΣ ΚΑΙ ΙΟΥΔΑΙΑ ΚΑΛΕΙΤΑΙ, ΘΕΣΙΣ.

Nec aliter in Nummis veteribus Titi Veſpaſiani legitur quam ΙΟΥΔΑΙΑΣ ΕΑΛΩΚΥΙΑΣ, & IUDEA CAPTA, & IUDEA DEVICTA. Sic ſcribitur illic, quum tamen ſcribi oporteat JUDAEA. Ita & Rutilius, ad hanc Titi victoriam reſpiciens, *in Itinerario*, *v*. 395.

Atque utinam nunquam Judaea ſubacta fuiſſet
Pompeji bellis, imperioque Titi.

Laudat Clearchum, Philoſophum Peripateticum, hoc nomine uſum in *libro* 1. *de ſomno* Euſebius *praepar. Euang. lib*. 1. *c*. 5. Προσαγορεύται γὰρ ὃν κατοικοῦσι τόπον Ἰουδαία. *Appellatur enim regio quam incolunt Judaea.* Sed inprimis notatu digna ſunt verba Euſebii *libro* VIII. *demonſtrationis Euangelicae*, quibus rationem reddit hujus nominis ex prophetia Jacobi *Gen*. 49. 10. principatum huic tribui vindicantis. Καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν χώραν Ἰουδαίαν διὰ τὴν αὐτὴν ἀποκαλεῖσθαι συμβαίνει αἰτίαν. Ἐπεὶ διατί μὴ ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν δώδεκα, λέγω δὲ ἀπὸ τοῦ Ῥουβίμ, τὸ ἔθνος αὐτῶν ἐχρημάτισε; καί τοι παρὰ τῷ θείῳ νόμῳ τῶν πρωτοτόκων τετιμημένων; διάτι μὴ ἀπὸ τῆς τοῦ Λευὶ, ὁμοῦ καὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῷ τῆς ἱεροσύνης τιμήματι τὸν Ἰούδαν παρεξάγοντος. *Ob eandem cauſam (ſc. ob oraculum Jacobi uni tribui Judae imperium aſſerentis) patria eorum terra Judaea appellatur. Cur enim non a primo ex duodecim, ſc. Ruben*

 gens

gens eorum dicta eſt, praecipue quum Lex primogenitos prae aliis honoret. Quidni a Levi, qui & tempore & ſacerdotii honore Judam anteibat? Deinde etiam rogat, quidni a Joſepho, qui olim Aegypto, & cujus poſteri totis 9 tribubus poſtea praefuerunt, nomen eorum ductum ſit. Quidni a Benjamin, in cujus tribus regione Hieroſolyma & templum fuerunt? Scilicet, vis oraculi Jacobaei praevaluit, & Judam *confiteri fratres ejus* (אתה יודוך אחיך) & de nomine ejus omnes dici debuerunt, uti in hunc usque diem *Judaei* dicuntur omnes poſteri Jacobi. Se ipſi vocant יוהדים, & gentes Europaeae, Aſiaticae, & Africanae inter quas verſantur, eos Judaeos nuncupant. Longe aberrant a vero qui Judaeorum nomen ab Ida monte ducunt. Errant quoque qui a Judaeo, neſcio quo, Spartonis filio; unde & originem traditionis illius, Spartanos & Judaeos fuiſſe gentes cognatas, nonnulli petunt. Ita ſcribit Stephanus in Ἐθνικοῖς. Ἰουδαία. Ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ ἀπὸ τῶν παίδων Σεμιράμιδος, Ἰούδα καὶ Ἰδουμαία· ὡς δὲ Κλαύδιος Ἰόλαος ἀπὸ Ἰουδαίου Σπάρτωνος, ἐκ Θήβης μετὰ Διονύσου ἐστρατευκότος. Τὸ ἐθνικὸν Ἰουδαιεύς, τινὲς δὲ Ἰουδαίους φασίν· *Judaea. Alexander Polyhiſtor dictam putat a filiis Semiramidis Juda & Idumaea. Verum uti Claudius Iolaus exiſtimat, a Judaeo Spartonis filio qui Thebis cum Baccho militiam adiit. Gentile eſt Judaeus: quidam vero Judaeos dicunt.*

Huc quoque faciunt verba Hieronymi ad *cap.* I. *Jeſaiae* LXX. *& Theodotio poſuere Judaeam, quae totam terram duodecim tribuum oſtendit.* Et ad *Ezech.* 36. *Domus Iſraël, hoc eſt, populus Judaeorum habitavit quondam in terra ſua hoc eſt in terra Judaeae, quando educta eſt ex Aegypto.* Aliquando Judaea, diſtincta ab regione trans Jordanem, videtur accipi pro portione tribuum novem & ſemis, uti apud Hieron. ad *Ezech.* 36. *Quando Moyſe duce trans Jordanem duae & ſemis tribus acceperunt poſſeſſionem trans Jordanem; & ſub Jeſu filio Naue aliae novem & ſemis tribus terram Judaeam poſſederunt.* Scilicet tum regio transJordanica diſtinguitur a Judaea, & Arabia nuncupatur, uti apud Hieronymum *in lib. de ſitu & nomin. locor.* aliquoties. Et hoc ſenſu Jordanes dicitur dividere Judaeam & Arabiam. Cyrillus in Jeſaiam *lib.* I. *orat.* 2. Αἰσθητὴν δὲ φαμὲν

μὲν

μὲν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μὲν τοι καὶ Ἰερουσαλὴμ, αὐτὴν μὲν τὴν χώραν, ἐν ᾗ κατῴκησεν ὁ Ἰσραήλ. *Senſibilem vero Judaeam & Hieroſolymam appellamus regionem in qua Iſraël habitavit.* Idem *lib.* x. *contra Julianum.* Ναΐν. Μία δὲ αὕτη τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πόλις. *Nain una erat ex urbibus Judaeae.* Atqui Judaeae urbs non erat, ſi Judaeae nomen Samariae & Galilaeae opponatur, ſed Judaeae, ſi per eam tota terra Iſraëlitica intelligatur. Ita accepit quoque Procopius Gazaeus vocem Judaeae, quum in Comm. ad *Gen.* 14. ſcribit Dan vicum limitem fuiſſe Judaeae, ubi Jordanes oritur: & ante ipſum Euſebius, ἥτις καὶ ὅριον τῆς Ἰουδαίας ὑπῆρχεν, ἔνθεν δὲ καὶ ὁ Ἰορδάνης ἔξεισιν. Judaeam vocat hoc ſenſu idem Euſebius in prooemio ad Onomaſticon urbium & locorum. Τῆς πάλαι Ἰουδαίας ἀπὸ πάσης βίβλου καταγραφὴν πεποιημένος καὶ τὰς ἐν αὐτῇ τῶν δώδεκα φυλῶν διαιρῶν κλήρους, quibus manifeſto oſtendit regionem duodecim tribuum Judaeam ei dici. Atque ita in eodem libro ad vocem Νιριγελ regionem Samaritanorum Judaeam vocat, ταύτην ἔκτιζαν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ οἱ ἀπὸ Βαβυλῶνος Σαμαρεῖται. Hieron. *hanc extruxerunt in regione Judaeae Samaritani qui de Babylonia ſunt profecti:* & ad vocem Δὰν, ἥτις καὶ ὅριον τῆς Ἰουδαίας ὑπῆρχεν, *quae (urbs Dan) terminus eſt Judaeae.* Origenes *in Euangel. Johannis*, *tomo* VIII. ſcribit Gadara eſſe urbem Judaeae, illam ſc. quae non longe a mari Tiberiadis eſt. Tertullianus etiam ſolet nomine Judaeae terram Iſraëliticam nuncupare, uti in *lib.* III. *adv. Marcionem. De reſtitutione Judaeae, quam ipſi Judaei ita ut deſcribitur ſperant* &c. & ibid. *Redde ſtatum Judaeae* &c. *lib. adv. Judaeos. Terminos terrae David filio promiſſos, qui intra unicam Judaeam regnavit.*

CAPUT VII.

DE NOMINE PALAESTINAE.

Regio omnis quam Judaei incoluerunt nomen Palaeſtinae habuit. Hebraeorum ſcriptores, Philo, Joſephus, & alii hoc nomine uſi.

פלסטיני in antiquiſſimis Judaeorum ſcriptis. Gentibus etiam hoc nomen uſurpatum, & inter eas ſcriptoribus Graecis & Latinis. In Nummis PALESTINA *legitur, ſed male. Chriſtianis hoc nomen in frequenti uſu Loca ex Euſebio, Hieronymo, Origene, Chryſoſtomo, Tertulliano, Epiphanio & aliis producta. Mohammedanis ipſis hoc nomen haud ignotum. Palaeſtina aliquando regionem a Philiſtaeis inhabitatam notat.*

Palaeſtinae nomen, quod nobis prae reliquis placuit quum huic operi titulum daremus, frequenter ſi quod aliud uſurpatum eſt non a Judaeis tantum, verum etiam Gentibus, Chriſtianis, ipſisque Mohammedanis. Non nego praecipue hoc nomine terram cis Jordanem intelligi, quum iis ſaeculis quibus nomen Palaeſtinae maxime in uſu fuit, inprimis habitarent Judaei cis Jordanem. Sunt tamen ſcriptores, qui univerſam regionem a Judaeis inhabitatam Palaeſtinam nnncupent. Sunt quoque qui ita Palaeſtinae nomine utantur, ut ambiguos nos reddant velint ne intelligi de ſola terra cis Jordanem, an de terra Iſraëlitarum univerſa. Sed cum exigua fuerit uti mox monuimus portio terrae trans Jordanem ſtante Templo ſecundo & poſt a Judaeis poſſeſſa reſpectu terrae cisJordanicae, credi poteſt eos Palaeſtinae nomine voluiſſe regiones Judaeorum indicare, ſive cis ſive trans, praecipue tamen cis Jordanem. Videamus quosdam locos.

Quod ad Judaeos attinet, Philo *lib. de Abrahamo*, voce Palaeſtinae utitur tanquam eandem vim habente cum vocabulo Canaanitidos, & nomen Palaeſtinae a Syris ortum vel certe apud eos uſitatum ſtatuit. Ἡ Σοδομιτῶν χώρα μοῖρα τῆς Χανανίτιδος γῆς, ἣν ὕστερον ὠνόμασαν Σύροι Παλαιστίνην. *Regio Sodomitarum, portio terrae Chananitidis, quam poſtea Syri nuncuparunt Palaeſtinam.* Syris ſcribitur hoc nomen ܦܠܣܛܝܢܐ. Idem Philo *lib. de vita Moſis.* Παλαιστίνην ἡ τότε προσηγορεύετο Χαναναίων. *Palaeſtinam quae tunc Chananaeorum appellabatur.* Joſephus quoque, licet nomine Palaeſtinae plerumque intelligat regionem a Philiſtaeis inhabitatam, tamen *Antiquitatum libro* VIII. *cap.* 4. etiam terram Iſraëliticam nomine Palaeſtinae Syrorum videtur com-

plecti,

plecti, ſcribens ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Σύρων nullos circumcidi exceptis Judaeis. R. Nathan in Lexico Aruch dicto ad vocem פלסטיני Παλαιστίνη notat in *Bereſchit Rabba*, antiquiſſimo in Geneſin commentario, eam inveniri. Locus extat ſectione 90, §. 6. ויהי רעב בכל הארצות בשלשה ארצות בפניקיא ובערביא ובפלסטיני *Et erat fames in omnibus terris, ſc. in tribus terris, Phoenicia* (ita jam tum ſcribebant, barbare, pro *Phoenice*) *Arabia & Paleſtine.* Inveni etiam hanc vocem in *Echa Rabbati*, vetuſtiſſimo commentario ad Threnos Jeremiae, *folio* 67. *columna* 2. דוכוס דפלסטיני *Dux Palaeſtinae.*

Gentes quoque, & in iis ſcriptores Graecos, hoc nomen uſurpaſſe liquet ex Dione Caſſio, & aliis. Ille quidem *Hiſtor. Raman. lib.* XXXVII. ita de eo diſſerit. Ταῦτα μὲν τότε ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἐγένετο· οὕτω γὰρ τὸ σύμπαν ἔθνος ὅσον ἀπὸ τῆς Φοινίκης μέχρι τῆς Αἰγύπτου παρὰ τὴν θάλασσαν τὴν ἔξω παρήκει, ὑπὸ παλαιοῦ κέκληται, Ἔχουσι δὲ καὶ ἕτερον ὄνομα ἐπίκτητον. ἥτε γὰρ χώρα Ἰουδαία καὶ αὐτοὶ Ἰουδαῖοι ὠνομάζεται· ἡ δὲ ἐπίκλησις αὕτη ἐκείνοις μὲν οὐκ οἶδ' ὅθεν ἤρξατο γενέσθαι, φέρει δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὅσοι τὰ νόμιμα αὐτῶν, καίπερ ἀλλοεθνεῖς ὄντες ζηλοῦσι. *Illa quidem tunc in Palaeſtina gerebantur. Ita enim antiquitus tota illa gens vocabatur quae a Phoenice usque ad Aegyptum juxta mare internum extenſa eſt. Habent & aliud nomen adſcititium: regio enim ipſa Judaea, populi Judaei nuncupantur. Hoc cognomen unde originem acceperit ignoro. Certe etiam illi qui ex ea gente non ſunt, modo ſecundum leges eorum vivant, Judaei dicuntur.*

Julianus in *lib. contra Chriſtianos.* Μικροῦ γένους . . . ἐνὶ μέρει συνοικισθέντος τῆς Παλαιστίνης. *Parvae gentis* . . . . (*Judaeorum*) *quae in una parte Palaeſtinae habitavit.* Et poſtea, de Judaeis, κατοικήσαντες τὴν Παλαιστίνην, *incolentes Palaeſtinam.* Ariſtides, Photio laudatus in *Bibliotheca pag.* 1311. Judaeos vocat τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ δυσσεβεῖς, *impios Palaeſtinae incolas.* Latini quoque ſcriptores, tum in ſoluto tum ligato ſermone, hoc nomine uſi ſunt. Cicero meminit *regionis Palaeſtinorum.* Flavius Vopiſcus in vita Aureliani *feras Palaeſtinos* memorat. Statius *Sylvarum lib.* III. *carm.* 2.

La-

- - - Latius cui ductor Eoa
Signa, Palaeſtinasque dedit frenare cohortes.

Silius Italicus, *lib.* III.

- - - hic fera gentis
Bella Palaeſtinae primo delebit in aevo.

Ovidius, *in Faſtis*

Venit ad Euphratem comitata Cupidine parvo
Inque Palaeſtinae margine ſedit aquae.

Idem *lib.* V. *Metamorph.*

- - - occidit Aſtreus
Matre Palaeſtina, dubio genitore creatus.

Et *lib.* IV. *Metam.*

Derceti, quam verſa ſquamis velantibus artus
Stagna Palaeſtini credunt celebraſſe figura.

Adde Nummos Veteres, uti Veſpaſiani cum Inſcriptione PALESTINA IN POTESTATEM P. R. REDACTA. Ex qua Inſcriptione PALESTINAM, non PALAESTINAM, eſſe ſcribendam quidam cenſuerunt. Sed quum iisdem illis nummis inſcripta quoque haec ſint DE JUDEIS, & in aliis legatur JUDEA CAPTA, etiam *Judei* ſcribendum eſſet, non *Judaei*. Sed & ejusdem commatis nummi hanc Inſcriptionem PALAESTINA praeferunt, & Graece Παλαιςίνη conſtanter ſcribitur, non Παλεςίνη. In aliis tamen nummis eſt etiam PALESTINA COLONIA P. R. & in averſa facie TRIUMPH. DE IUD.

Chriſtianis autem, tum primis eccleſiae Chriſtianae doctoribus tum aliis, in frequentiſſimo uſu eſt Palaeſtinae nomen. Hieronymus nomina Judaeae & Palaeſtinae pro iisdem habet, *in Comment. ad Ezechiel.* 27. *Quibus terra Judaea, quae nunc appellatur Palaeſtina abundat copiis.* Origenes *lib.* I. *in Job.* aſinos in regione Palaeſtinorum & Arabia eſſe veloces inſtar equorum ſcribit. Chryſoſtomus paſſim nomine Palaeſtinae terram Iſraëliticam deſignat, ſcribens Judaeos inhabitare Palaeſtinam, Abrahamum

ex Meſopotamia juſſu Dei iter feciſſe in Palaeſtinam, Apoſtolos Chriſti fuiſſe Palaeſtinos, Palaeſtinam inopia aquae laborare &c. Epiphanius *l.* 1. *adv. haer. p.* 17. tradit Παλαιστίνην ſuo tempore dici quae olim Χαναναῖτις γῆ, Ἰουδαία, καὶ Φιλιστιαῖα audiit. Tertullianus, licet plerumque terram Iſraëliticam Judaeae nomine appellet, non abſtinuit tamen a voce Palaeſtinae. Ita ſcribit *in Apologetico. Nondum Judaeum ab Aegypto examen Palaeſtina ſuſceperat, nec jam illic Chriſtianae ſectae origo conſederat, cum regiones ad fines ejus Sodoma & Gomorra igneus imber exuſſit. Et in eodem* Syriam Palaeſtinam vocat. *Tiberius, cujus tempore nomen Chriſtianum in ſeculum intravit, annuntiata ſibi ex Syria Palaeſtina detulit* &c. Idem in *lib. de Pallio. Aſpice ad Palaeſtinam, qua Jordanes amnis finium arbiter, vaſtitas ingens, & orba regio & fruſtra ager.* Leontius *de ſectis p.* 392. Χαναναίας (ita legitur in codice MS.to qui cum meo collatus eſt. In vulgatis eſt Χαναναίας) ἤτοι Παλαιστίνης. Malala *in Chronico p.*84. tranſire Jordanem καὶ ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν τῆς Παλαιστίνης χώραν.

Mohammedanis ipſis non ignarum eſſe nomen Palaeſtinae liquet ex iis quae ſuperius, *p.* 8. notavimus. Si quis ex libris, qui typis deſcripti ſunt, teſtimonia deſideret, *hiſtoriam Timuri* conſulat *pag.* 182. *Elmacinum pag.* 19. *tabulas Geographicas Vlug beigi*, editas a Gravio *pag.* 38. & Scherif Ibn Idris (cui nomen Geographi Nubienſis adhaeſit, quod in codice quo interpres ejus Latinus, Gabriël Sionita, uſus eſt, legeretur *Nilus Aegypti qui ſecat* أرضنا *terram noſtram*, quum in aliis codicibus legatur أرضها *terram ejus*; quam obſervationem debemus harum literarum peritiſſimo *Ockleyo*, in *Introduct. ad ling. orient. p.* 145.) *parte* 5. *climatis* 3.

Palaeſtina etiam dicta eſt regio Philiſtaeorum, quam Joſephus Παλαιστίνην appellare ſolet *Ant.* I. 7. II. 6. VI. I. VIII. 2. & IX. 13. quae quando terra Iſraëlitica nomen Palaeſtinae adepta eſt, γῆ ἀλλοφύλων terra alienigenarum dicta eſt, Vid. *Jud.* 3. 3. πέντε σατραπείας τῶν ἀλλοφύλων *Jud.* 16. 5. Atqui, dicet aliquis, etiam Moabitae & Syri & Arabes erant ex alia gente quam Judaei, quidni & illi ἀλλόφυλοι appellati ſunt? Reſpondebit pro me Theodoretus in *not. ad Pſal.* 59. Ἀλλοφύλους

μέν τοι καλεῖ τοὺς Παλαιστινοὺς ἡ θεία γραφὴ οὐχ ὡς τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὁμοφύλων ὄντων, ἀλλ' ὡς τῶν ἄλλων μὲν ἀφεστηκότων, τούτων δὲ οὐ μόνον ὁμόρων ὄντων ἀλλὰ καὶ μεταξὺ κατοικούντων. *Alienigenas appellat Sacer Codex Philiſtaeos, non ita ut aliae gentes cenſeantur poſſe dici ejusdem generis cum Judaeis, ſed quod aliae gentes longius diſtent a terra Iſraëlitica, Philiſtaei non tantum finitimi ſint, verum etiam inter illos habitent.* Idem ad *Pſ.* 82. Ἀλλοφύλους οἱ ἄλλοι Φιλισταίους καλοῦσι ἑρμηνευταί· οὓς ἡμεῖς ὀνομάζομεν Παλαιστινούς· οὗτοι γὰρ μόνοι καταλειφθέντες ἐκ τοῦ γένους τοῦ Χαναὰν, καὶ παρὰ τὸν Ἰσραὴλ οἰκοῦντες εἰκότως ἀλλόφυλοι διαφερόντως ἐκλήθησαν. *Alienigenas alii interpretes Philiſtaeos appellant, quos nos nuncupamus Palaeſtinos. Hi enim ſoli ex genere Chanaan relicti & juxta Iſraëlem habitantes merito alienigenae potiſſimum nuncupati ſunt.* Idem ad *Jer.* 47. Ἀλλοφύλους δὲ καλεῖ τοὺς τὴν Ἀσκάλωνα καὶ τὴν Γάζαν καὶ τὴν Ἄζωτον καὶ τὴν Γὲθ καὶ τὴν Ἄκκαρον οἰκοῦντας. *Alienigenas appellat incolas Aſcalonis, Gazae, Azoti, Gath, & Accaronis.*

CAPUT VIII.

DE NOMINE SYRIAE PALAESTINAE, SYRIAE, ET COELESYRIAE.

Herodoti loci quidam de Syria Palaeſtina examinati. Palaeſtinae limes auſtralis lacus Sirbonis. Jenyſus & Cadytis urbes Palaeſtinae, uti & Azotus & Aſcalon. Palaeſtina diverſa a Phoenice. Loci Joſephi, Philonis, Tibulli, Ovidii, Ammiani, & aliorum qui Syriae Palaeſtinae meminerunt. Eadem haec regio Syria ἁπλῶς *dicta. Teſtimonia ex Ariſtobulo, Herodoto, Joſepho & aliis. Syriae nomen latiſſime patet. Coeleſyria etiam nomen terrae Iſraëliticae datum. Diſſenſus veterum de ſitu Coeleſyriae.*

Syriae Palaeſtinae nomen etiam huic regioni, aut certe maximae parti ejus, tribuit hiſtoricorum profanorum parens Herodotus

rodotus *l.* VII. *c.* 89. οὗτοι οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐντεῦθεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίης οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν· τῆς δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν Παλαιστίνη καλέεται. *Phoenices autem illi* (quibus junctos fuiſſe Συρίους ἐν τῇ Παλαιστίνῃ mox memoravit, uti alibi *l.* II. 104. dicit Φοίνικας καὶ Συρίους τοὺς ἐν τῇ Παλαιστίνῃ circumcidi) *olim mare rubrum, ut ipſi dicunt, accoluerunt, & illinc digreſſi Syriae regionem maritimam occuparunt. Haec autem regio Syriae, & quicquid Aegypto tenus eſt, Palaeſtina vocatur.* Extendit itaque Palaeſtina ſe usque ad lacum Sirbonidem; nam inde Aegyptus incipit ex mente Herodoti: ita ſcribit *lib.* II. 6. ἡμέες διαιρεόμενοι εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. *Nos Aegyptum diſtinguimus a ſinu Plinthinete usque ad lacum Sirbonidem:* & *l.* III. *c.* V. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κέκρυφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. *A lacu Serbonide, in quo Typhona occultatum ferunt, deinceps eſt Aegyptus.* Ibidem videtur Syris his Palaeſtinis urbes duas adſcribere, Κάδυτιν in montanis ſitam & Ἰήνυσον. Jenyſus aberat a Caſio monte & lacu Serbonide iter trium dierum: a Cadyti autem usque ad Jenyſum emporia ad mare ſita omnia erant ditionis Arabicae. Alibi, ſc. *lib.* II. *cap.* 44. Tyrum urbem Φοινίκης appellat & Sidona *lib.* II. *cap.* 116. Sidonios Φοίνικας *lib.* VII. *cap.* 96. Azotum vero *l.* II. *cap.* 157. μεγάλην πόλιν Συρίας. Aſcalona *lib.* I. *cap.* 105. urbem ſitam in Palaeſtina Syria ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, ita tamen ut ejus incolae Φοίνικες quoque ei nuncupentur, & ἐκ ταύτης τῆς Συρίας ὄντες *ex hac Syria orti* delubrum Veneris Cytheriacae condiderint. Sic ut nonnunquam latius nomen Phoenices apud eum accipiatur: quum proprie Syria Palaeſtina inter Phoenicen & Aegyptum ſita fuerit, etiam teſte Herodoto, *lib.* IV. *cap.* 39. Τὸ δ᾽ ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆς δὲ τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συρίην τὴν παρὰ τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον ἐς τὴν τελευτᾷ. *A Phoenice protenditur ſecundum mare litus hoc juxta Syriam quae Palaeſtinae eſt, & Aegyptum in qua terminatur.* Et *lib.* III. *cap.* 91. Ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη καὶ Κύπρος. *Continentur autem ſub hac portione omnis Phoenice, & Sy-*

ria quae Palaeſtina nuncupatur & Cyprus. Quum itaque *l.* II. *cap.* 116. Syriam conterminam facit Aegypto, ſcribens ὁμουρέει ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ, *confinis eſt Aegypto Syria*, & addit οἱ δὲ Φοίνικες τῶν ἐϛι Σιδὼν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι, *Phoenices autem, quorum eſt Sidon, in Syria habitant*, debet hoc intelligi de Syria, quatenus & Phoenicen & Syriam Palaeſtinam complectitur, vel de ſola portione poſteriore, Palaeſtina nempe, Aegypto proxima, quam ipſe *l.* II. *cap.* 159. Syriam ἁπλῶς appellat, Cadytin ſcribens eſſe urbem magnam Syriae, quam *lib.* III. *cap.* 5. urbem Syrorum Palaeſtinorum nuncupat.

Joſephus quoque, licet nomine Palaeſtinae plerumque intelligat regionem a Philiſtaeis inhabitatam, tamen *Ant.* VIII. etiam terram Iſraëliticam nomine Palaeſtinae Syrorum videtur complecti, ſcribens ἐν τῇ Παλαιϛίνῃ Σύρων nullos circumcidi exceptis Judaeis. Philo, citatus Euſebio, *praepar. Euang. l.* VIII. 12. Syriam in Palaeſtina vocat ubi de Eſſaeis agit: Ἔϛι δὲ καὶ ἡ ἐν Παλαιϛίνῃ Συρία καλοκαγαθίας οὐκ ἄγονος. *Eſt & Syria in Palaeſtina ferax proventu virtutis.* Adde his omnibus illud Tibulli *lib.* I. *el.* 8. *verſ.* 18.

Alba Palaeſtino ſancta columba Syro.

Et Ovidii, *lib.* I. *de arte amandi.*

Cum Palaeſtino ſeptima ſacra Syro.

quod eodem libro dixerat,

Cultaque Judaeo ſeptima ſacra Syro.

Unde liquet male in Tibullo quosdam *viro* pro *Syro* ſubſtituiſſe, notius pro ignotiori, quod frequenter contigit in veteribus membranis. Valerius Probus ad *Virgil. lib.* 3. *Georg. verſ.* 12. *Idumaeas palmas, ab Idumaeorum gente, id eſt Judaeorum, quae regio eſt in Syria Palaeſtina.* Plinius *lib.* XII. *inde Gabbam omnes petere ſolebant, dierum* XX. *itinere & Palaeſtinam Syriam.*

Vetus lapis in *Theſauro Gruteriano pag.* CCCCXCV. *inſcr.* 2.

E. K. I. ΑΝΔΡΩΝΕ
ΙΕΡΟΠΟΙΙΩΝ. ΣΤΡΑ
ΤΗΓΟΝ. ΟΥΡΒΑΝΟΝ. ΠΡΕ
ΣΒΕΥΤΗΝ. ΛΕΓΙΩΝΟΣ
Λ̄. ΟΥΛΠΙΑΣ. ΝΙΚΗΦΟ
ΡΟΥ. ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΝ. Ο
ΔΟΥ. ΑΠΠΙΑΣ. ΥΠΑΤΟΥ
ΠΡΕΣΒ. ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗ
ΓΟΝ. ΣΥΡΙΑΣ. ΠΑΛΑΙ
ΣΤΕΙΝΗΣ. ΤΡΕΒΙΟC.
ΚΟΚΚΗΙΟΣ. ΑΛΕΞΑΝ
ΔΡΟΣ. ΤΟΝ. ΕΑΥΤΟΥ. ΕΥ
ΕΡΓΕΤΗΝ.

Ammianus Marcellinus, *lib.* XIV. ubi Syrias deſcribit, de Syria Palaeſtina ita loquitur: *Ultima Syriarum eſt Palaeſtina per intervalla magna protenta* &c.

Aliquando & ſolo Syriae nomine terra Iſraëlitica intelligitur. Ita Ariſtobulus Peripateticus, citatus Cyrillo *lib.* IV. contra Julianum, τὰ μὲν παρ' Ἰνδοῖς ὑπὸ τῶν Βραχμάνων, τὰ δὲ ἐν τῇ Συρίᾳ ὑπὸ τῶν καλουμένων Ἰουδαίων. *Illa quidem apud Indos a Brachmanibus, illa vero in Syria ab iis qui Judaei appellantur.* Herodotus *lib.* II. *cap.* 159. Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης *Cadytin urbem Syriae* appellat, quam *lib.* III. *cap.* 5. dicit eſſe Syrorum Palaeſtinorum urbem. Joſephus ipſe Syriae nomine eomplectitur aliquando terram Iſraëliticam, uti quum *Ant.* X. 7. ſcribit regem Babylonium ſubegiſſe totam Syriam usque ad Peluſium excepta ſola Judaea. Et lib. V. *de bell. cap.* 14. primam Syriae urbem quae occurrit iis qui ex Aegypto in Judaeam tendunt per tra-

ctum maritimum ſcribit eſſe Raphiam, ἐςιν αὐτη Συρίας ἀρχή, & *l.* VI. *de bell. c.* I. ſpatium quod inter Aegyptum & Syriam eſt appellat ἐρημίαν, quo intelligi deſertum inter Peluſium & Raphiam clarum eſt, adeoque ad ſeptentrionem Raphiae Syriam exiſtere. Alibi ſc. *in vita pag.* 1025. Syriae nomine complectitur regionem terrae Iſraëliticae, quae Decapolis alias audit, αἱ ἐν τῇ Συρίᾳ δέκα πόλεις. Alibi dicuntur hae ἐν Κοιλησυρίᾳ ſitae. *Ant.* XIII. 21. Ita in Nummis urbes terrae Iſraëliticae Syriacae appellantur, & Samaria, poſtea dicta Sebaſte, nummos cudit inſcriptos CEBACTHNΩN CΥΡΙΑC Sebaſtenorum Syriae.

Scilicet Syriae nomen perlate nonnunquam patet, uti quum Μεσοποταμία τῆς Συρίας legitur apud Ariſtotelem *lib. de mirab. auſc.* & *Plinius* VIII. 59. in Syria angues circa Euphratis ripas memorat quos Apollonius Dyſcolus *hiſt. c.* XII. ſcribit fuiſſe περὶ Βαβυλῶνα, & quum Cappadoces ipſi Syri dicuntur apud Homerum, quod Strabo *lib.* XII. adnotavit, cujus aetate Λευκόσυροι adhuc nuncupabantur, & Ninus Syriae Metropolis vocatur, uti Strabo *lib.* II. Sic ut regio a Babylonia usque ad Sinum Iſſicum & ab hoc usque ad Pontum Euxinum Syria dicta fuerit, uti idem ſcribit *l.* XVI. Proprie tamen regioni quae in ſacris tabulis ארם *Aram* dicitur nomen Syriae convenit: nec ipſe Strabo ignoravit Syros eosdem eſſe cum Aramaeis. Ita ſcribit *lib.* I. τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων Ἀρμενίους καὶ Ἀραμμαίους καλεῖσθαι, *illos qui Syri appellantur, a Syris ipſis Armenios & Aramnaeos dici.* Et lib. XIII. notat illud Pindari Ἐν Ἀρίμοις & Homeri,

Ειν Ἀρίμοις ὅθι φασὶ Τυφώεος ἔμμεναι εὐνάς,

a quibusdam ad Syros referri, qui Ἀράμοι nunc, ait, appellantur. Ipſe quidem *l.* XVI. Syriae nomine ita utitur ut regionem illam ad ſeptentrionem terminet Cilicia & Amano, ad ortum Euphrate & Arabibus Scenitis, ad auſtrum felici Arabia & Aegypto, ad occaſum mari Aegyptio. Aelianus *lib.* IX. *c.* 29. quoque Euphratem inter Syros & Parthos locat, ſcribens Εὐφράτης ὅσπερ οὖν Πάρθων καὶ Σύρων ῥεῖ μέσος ποταμός.

Inveni-

Invenitur & nomen Syriae Coeles huic regioni datum a veteribus. Strabo, quamvis proprie illam regionem quae Libanum inter & Antilibanum intercipitur κοιλὴν Συρίαν appellari oportere ſcribat, fatetur tamen hoc nomine quoque regionem dici, quam Judaei poſſederunt, *lib.* XVI. Ἅπασα μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς Σελευκίδος ὡς ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀραβίαν ἀνίσχουσα χώρα Κοιλησυρία καλεῖται. *Omnis regio ſupra Seleucidem ſita, & ad Aegyptum usque ac Arabiam pertingens, Coeleſyria appellatur.* Sed mox addit quae nomina proprie his terris conveniant, ſcilicet Coeleſyria dicenda eſt regio inter Libanum & Antilibanum, Ἰδίως δ' ἡ τῷ Λιβάνῳ καὶ τῷ Ἀντιλιβάνῳ ἀφωρισμένη. Phoenice eſt regio maritima ab Orthoſia Peluſium usque, adeoque omne litus terrae Iſraëliticae, Τῆς δὲ λοιπῆς ἡ μὲν ἀπὸ Ὀρθωσίας μέχρι Πηλουσίου παραλία Φοινίκη καλεῖται στενή τις καὶ ἁλιτενής. Judaea autem nuncupatur regio mediterranea ab Antilibano usque ad Gazam, ita ut Arabiam ad ortum, Phoenicen haberet ad occaſum, Ἡ δὲ ὑπὲρ ταύτης μεσόγαια μέχρι τῶν Ἀράβων ἡ μεταξὺ Γάζης καὶ Ἀντιλιβάνου Ἰουδαία λέγεται. Dionyſius autem in περιηγ. *verſ.* 901. eam quae Caſio monte ad occaſum, Libano ad ortum, terminatur Coelen Syriam nuncupat.

Ἀλλ' ἤτοι Συρίη μὲν ὑπεὶρ ἁλὸς ἔγγυθεν εἵρπει
Ἐς νότον ἀντολίην τε, πολύπτολιν αἶαν ἔχουσα
Ἣν κοίλην ἐνέπουσιν ἐπώνυμον οὕνεκ' ἄρ' αὐτὴν
Μέσσην καὶ χθαμαλὴν ὀρέων δύο πρῶνες ἔχουσιν
Ἑσπερίου Κασίοιο καὶ ἠώου Λιβάνοιο.

Syria autem ſuper mare prope ſerpit
Ad auſtrum orientemque urbibus abundantem terram,
Quam cavam nuncupant, quia eam
Mediam ac humilem duo montium cacumina cingunt
Occidentalis Caſii & orientalis Libani.

CAPUT

CAPUT IX.

DE NOMINE IDUMAEAE ET PHOENICES.

Idumaeorum ſedes. Unde nomen Idumaeae terrae Iſraëliticae tributum. Judaei a Tito devicti Idumaei a poëtis nuncupati. Loca Virgilii, Juvenalis, Statii, Martialis & aliorum. Nomen Phoenices aliquando ad ſignificandam terram Iſraëlitarum adhibitum. Phoenice quae.

Quum Romani Palaeſtina potiti ſunt, nomen Idumaeae huic regioni a quibusdam datum fuit, quod proprie non niſi tractui meridionali Palaeſtinae conveniebat, imo ne huic quidem ſi primas Idumaeorum ſedes reſpicimus, quae omnino extra terram Iſraëlis a Moſe & Joſua aſſignatam fuerunt. Sed notum eſt, & ante nos obſervatum, imperante familia Herodum tractum meridionalem terrae Iſraëliticae Idumaeam appellatam fuiſſe: de qua re infra agetur fuſius quum terminos Palaeſtinae deſcribemus. Et hinc latius illud nomen extendi coepit, ita ut vocibus Judaeae & Idumaeae vis eadem ſubjecta videretur. Hoc modo uſurpavit hoc nomen Aelianus, *lib.* VI. *de hiſtoria animalium*, *cap.* 17. cujus inſcriptio περὶ τοῦ δράκοντος τοῦ ἐραστοῦ ἐν Ἰδουμαίᾳ, & prima verba ſunt, Ἐν τῇ τῶν καλουμένων Ἰουδαίων γῇ ἢ Ἰδουμαίων ᾖδον οἱ ἐπιχώριοι καθ᾽ Ἡρώδην τὸν βασιλέα ἐρασθῆναι μείρακος ὡρικῆς δράκοντα μεγέθει μέγιστον. *In terra eorum qui Judaei vocantur aut Idumaei ferunt indigenae, quum Herodes rerum potiretur, draconem eximiae magnitudinis amaſſe pulcram puellam.* Ita modo *Judaei*, modo *Idumaei* a Tito Veſpaſiano devicti in ſcriptis illorum temporum leguntur. Poëtae, quum captam a Veſpaſiano Judaeam canunt, aut palmas Palaeſtinae celebrant, Idumen illam, & has Idumaeas, nuncupant, quamvis credi poſſit eo nomine ab illis tractum auſtralem Palaeſtinae in primis intelligi, aut Idumaeorum gentem, quorum multa millia Judaeis Hieroſolymitanis permixti erant, teſte Joſepho *lib.* VI. *de bell.* *cap.*

cap. 7. At non haec adeo accurate ab iis diſtincta autumo, ſed uti apud Aelianum Judaeam & Idumaeam tanquam nomina ἰσοδυναμοῦντα fuiſſe uſurpata. Virgilius, *l.* III. *Georg. verſ.* 12.

Primus Idumaeas referam tibi, Mantua, palmas.

Juvenalis, *Sat.* VIII. *verſ.* 160.

- - - *Idumaeae Syrophoenix incola portae.*

Statius, *Sylv. l.* V. *ſ.* 2.

An Solymum cinerem, palmetaque capta ſubibis
Non ſibi felices ſylvas ponentis Idumes.

Et *lib.* I. *Sylv.* 6.

Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Foecundis cadit aut jugis Idumes.

Martialis, *lib.* II. *epigr.* 2.

Frater Idumaeos meruit cum Patre triumphos.

Idem, *lib.* X. 50.

Frangat Idumaeas triſtis victoria palmas.

Valerius Flaccus, *Argonauticôn lib.* I. *verſ.* 12.

- - - *verſam proles tua pandet Idumen*
(Namque poteſt) Solymo nigrantem pulvere fratrem
Spargentemque faces & in omni turre furentem.

Phoenices nomen agmen claudet eorum quae terrae Iſraëliticae dari ſolent a veteribus. Ita Euſebius *praeparationis Euangelicae libro* X, *capite* 5. Αὐτὴν τὸ μὲν παλαιὸν Φοινίκην, μετέπειτα δὲ Ἰουδαίαν, καθ' ἡμᾶς δὲ Παλαιστίνην ὀνομαζομένην οἰκοῦντες, *qui regionem incolunt olim dictam Phoenicen, poſtea Judaeam, nunc vero Palaeſtinam.* Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Χνᾶ, οὕτως ἡ Φοινίκη ἐκαλεῖτο. *Chna* (ſub hoc nomine τὸ *Canaan* latere ante *pag.* 7. notavimus) *ita dicta eſt Phoenice.* Obſcuriora illa ſunt quae idem habet ad vocem Φοινίκη· ἐκαλεῖτο πρότερον Ῥαββώθιν καὶ Κολπίτης. Phoenice *olim appellata fuit Rabbothin & Colpites.* Procopius, *lib.* II. *de bello*

Vandalico, *cap.* 10. ſi non omnem, certe magna ex parte, terram Iſraëlitarum nomine Phoenices complectitur. Τότε δὲ ἡ ἐπιθαλάσσια χώρα ἐκ Σιδῶνος μέχρι τῶν Αἰγύπτου ὁρίων Φοινίκη ξύμπασα ὠνομάζετο. *Regio omnis maritima a Sidone usque ad fines Aegypti Phoenice nuncupatur*, tempore ſcilicet Joſuae. Mox addit in ea Gergeſaeos, Jebuſaeos, aliosque populos in libris Hebraeorum memoratos habitaſſe. Per Phoenicen intelligi terra Canaan etiam videtur quum jungitur cum Coeleſyria uti *Marc.* 3. 5. & 8. *Deut. cap.* 4. 4. & *cap.* 8. 8. Ita III *Ezr.* 2. 17. in titulo epiſtolae ad Artaxerxem miſſae dicunt ſe habitare in Coeleſyria & Phoenice. Quod ſi conferatur cum titulo epiſtolae ab iisdem ſcriptae *Ezr.* 4. 11. deprehendemus per Coeleſyriam & Phoenicen illos intelligere regiones Chaldaïce dictas עבר נהרה וכנענה. In Novo quidem Inſtrumento legitur vox Φοινίκης, ſed non ita ut tota terra Iſraëlitica ea comprehendi poſſit, ſed pars ejus ſeptentrionalior & maritima, in qua Tyrus & Sidon. Ita Tyrus appellatur urbs Φοινίκης *Act.* 21. 2. 3. navis enim Phoenicen tendebat, & Tyrum appulſa legitur, ubi onus ſuum erat expoſitura. Ibidem haec regio Συρία latiori nomine dicitur, cujus pars erat Phoenice quae & ipſa Syria Phoenice vocabatur. Syria Phoenice etiam pars hujus regionis appellatur, unde Συροφοίνισσα mulier *Marc.* 7. 26. vel Σύρα Φοίνισσα, quae alias *Matth.* 15. 22. Καναναία, quia Φοινίκη & Canaan aliquando ἰσοδυναμοῦντα cenſentur, de quibus ſupra *pag.* 7. Ita apud Juvenalem *Sat.* VIII. una voce legitur *Syrophoenix.*

- - - Idumaeae Syrophoenix incola portae.

Quod ad nomen attinet Phoenices, id a palmis eſſe ductum mihi videtur veri ſimile. Alii a Phoenice quodam id ducunt, cujus meminit Silius, & nos ſupra, *pag.* 7. Quidam a Φοινίξαι, quod lingua Perraeborum ſignificat *trucidare* nomen hoc repetunt, quod Phoenices primi maria navigantes quacunque navem appellerent homines necarent, & ipſam palmam Φοίνικα a gente dictam autumant, uti tradit Ariſtoteles *lib. de mirabil. auſcult.* qui Φοίνικας vocat τοὺς τῆς Συρίας τὴν παράλιαν οἰκοῦντας, *qui oram Syriae litoralem incolunt.*

Hoc

Hoc nomen *Φοινίκη* etiam datur urbi nobiliſſimae in Epiro, cujus Polybius Hiſtoriar. *l.* I. meminit *πολὺ γὰρ ἡ Φοινίκη διέφερε τότε τῶν κατὰ τὴν Ἤπειρον πόλεων ἐυδαιμονίᾳ.* *Phoenice enim reliquas Epiri civitates felicitate longe anteibat*, & Etymologicon magnum. *Φοινίκη πόλις* &c. Erat & illic fluvius *Φοίνιξ*, cujus meminit Vibius Sequeſter: & Jos, inſula Homeri ſepulcro veneranda antea Phoenice dicta eſt. *Plin.* IV. 12. vide & *lib.* V. 31.

Quod ad ſcriptionem attinet hujus nominis, *Phoenice* ſcribi oportet, exemplo veterum, non *Phoenicia*, quod barbarum eſt. Mirum etiam apud Martianum Capellam pro *Phoenice* Phoeniciam legi *lib.* VI. (niſi forte librariorum error ſit) quum in Plinio, quem ſequitur, *Phoenice* legatur, & de ipſo aliquis ſuſpicari nequeat, uti omnino de aliis licet recentiorum ſaeculorum ſcriptoribus, nomen flexionis vulgatioris uſurpatum pro inſolentiori, quum ipſe *lib.* III. nos doceat, *quae E producta in nominativo finiuntur Graeca eſſe generis faeminini ut Agaue, Autonoe, & Graecorum more declinanda, ut nominativus dativus vocativus & ablativus pares ſint, genitivus S, accuſativus N finiantur: quae autem nomina E in A convertunt, ut Andromache, Andromacha, ſic declinantur, ut Latina in A exeuntia.*

CAPUT X.

DE SITU PALAESTINAE, RESPECTU UNIVERSI ORBIS TERRARUM.

Palaeſtina ſita credita in medio telluris. Origo hujus opinionis unde. Tripartita diviſio orbis terrarum apud veteres. In medio orbis etiam Athenae collocatae, & Delphi. Heſychius illuſtratus. Fabula de aquilis a Jove emiſſis. Parnaſo a nonnullis, ab aliis Abydo, ſitus in medio orbis tributus. Ἐπίκρισις *brevis. Palaeſtina in portione telluris auſtrali collocata a Cyrillo, & quo jure.*

 Ver-

Verſata fuit hactenus cura noſtra in explicandis nominibus quae terrae Iſraëliticae in ſcriptis veterum tribui ſolent. Nunc ad alia tranſitum facimus, ante tamen admonentes lectorem noſtrum, frequentiſſime nos uſurpaturos eſſe nomina duo, Palaeſtinae videlicet & terrae Iſraëliticae, ita ut eandem vim utrique ſubjiciamus, & illis indicemus regionem omnem quae a Moſe & Joſua tribubus duodecim Iſraëliticis adſignata fuit, tam cis quam trans Jordanem. Quod hoc loco notaſſe ſufficiat, ne prolixiori deſcriptione identidem uti cogamur, & lectores mentem noſtram clare percipiant.

Primum videtur nobis de ſitu Palaeſtinae inquirendum; & quidem hoc ordine, ut a generalibus ad ſpecialia deſcendamus. Animadverſo ſitu quem veteres huic regioni tribuerunt reſpectu univerſi orbis terrarum, cujus medium tenere credita eſt, vel in cujus portione auſtrali collocatur ab aliis, agemus deinceps de ſitu quem habuit reſpectu gentium vicinarum, quarum res rebus Judaïcis adeo immixtae ſunt ut ſine regionum illarum cognitione multi loci Codicis ſacri in tenebris jaceant; denique de ſingularibus terminis, quibus terrae Iſraëliticae ſitus in ſacris literis deſcriptus continetur.

Quandoquidem *Ezech.* 5. 5. Deus dicit ſe collocaſſe Iſraëlitas in medio gentium, nec omnes telluris portiones notae erant veteribus, crediderunt terram Iſraëliticam in telluris umbilico collocatam: quare & Kimchi *in comment.* ad *Ezech.* 5. terram Iſraëliticam ſitam באמצע הישוב *in medio orbis habitabilis*, Raſchi, באמצע עולם *in medio orbis*, ſcribit: & Hieronymus ad eadem verba: *Jeruſalem in medio mundi ſitam hic idem Propheta teſtatur, umbilicum terrae eam eſſe demonſtrans.* Et *Ezech.* 38. 12. dicuntur Iſraëlitae יושבי על טבור הארץ *habitantes ſupra umbilicum terrae*, κατοικοῦντες ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς, oppoſite ſcilicet ad fines terrae in quibus multae aliae gentes habitabant. Theodoretus *in Ezechielem.* Ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ τόπον εἰς οἰκητήριον τῆς οἰκουμένης τὰ μέσα· πρὸς Ἕω μὲν γὰρ καὶ Ἄρκτον τὴν Ἀσίαν εἶχον, πρὸς Ἑσπέραν δὲ τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς θαλάσσης συναπτομένην, ἀπὸ δὲ Νότου τὴν Λιβύην. Εἰς ταῦτα γὰρ τρία τμήματα καὶ οἱ τοῦ Νῶε παῖ-

δες

δες τὴν οἰκουμένην διείλοντο. *Dedit iis locum ad habitandum, meditullium orbis terrarum. Ad ortum enim & ſeptentrionem habebant Aſiam, ad accaſum Europam ſecum per mare conjunctam, ab auſtro Libyam. In has enim tres partes etiam Noae filii orbem terrarum partiti ſunt.* Tripartitam hanc orbis habitabilis diviſionem etiam Gentes agnoverunt. Vellejus Paterculus, *hiſt. lib.* II. de Pompejo. *Hujus viri faſtigium tantis auctibus fortuna extulit, ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Aſia, triumpharet, & quot partes terrarum orbis ſunt totidem faceret monumenta victoriae ſuae.* Pomponius Mela *lib.* I. *cap.* I. *Hoc mari & duobus inclytis amnibus Tanai & Nilo in tres partes univerſa dividitur. Tanais a ſeptentrione ad meridiem vergens in mediam fere Maeotida defluit: ex diverſo Nilus in pelagus. Quod terrarum jacet a freto ad ea flumina ab altero latere Africam vocamus, ab altero Europen: ad Nilum Africam, ad Tanain Europen. Ultra quicquid eſt, Aſia eſt.*

Xenophon de Athenis idem ſcripſit, eas in medio orbis terrarum ſitas eſſe, libro quem Πόρους nuncupavit *pag.* 920. Οὐκ ἂν ἀλόγως δέ τις οἰηθείη τῆς Ἑλλάδος καὶ πάσης δὲ τῆς οἰκουμένης ἀμφὶ τὰ μέσα ᾠκῆσθαι τὴν πόλιν. ὅσῳ γὰρ ἂν τινες πλεῖον ἀπέχωσιν αὐτῆς τοσούτῳ χαλεποτέροις ἢ ψύχεσιν ἢ θάλπεσιν ἐντυγχάνουσιν. Ὁπόσοι τ᾽ ἂν οὖν βουλευθῶσιν ἀπ᾽ ἐσχάτων τῆς Ἑλλάδος ἐπ᾽ ἔσχατα ἀφίκεσθαι, πάντες οὗτοι ὥσπερ κύκλου τόρνον τὰς Ἀθήνας ἢ παραπλέουσιν ἢ παρέρχονται. *Nec vero immerito quis Athenas in Graeciae totiusque orbis habitati medio ſitas eſſe opinetur. Quanto enim longius aliqui ab iis abſunt, eo moleſtiora vel frigora vel aeſtus experiuntur. Quotquot etiam ab extremis Graeciae finibus ad oppoſitos terminos ejusdem pergunt omnes vel Athenas praeter navigant, uti circuli centrum, vel praetereunt.*

De Delphis notarunt veteres. Ita Ovidius *Metaph.* x. 167.

- - - & orbe
In medio poſiti caruerunt praeſide Delphi.

Nuncuparunt Delphos ideo τῆς γῆς ὀμφαλὸν *umbilicum telluris*, quod Heſychius ad vocem ὀμφαλὸς his verbis monet. Ὀμφαλὸς, ζυγοῦ τὸ μέσον, (ita diſtingue) καὶ Δελφοὶ ἐπειδὴ μεσαίτατοι. Ὀμ-

φαλὸς *jugi* eſt *medium* (explicuit hoc paulo ante in voce ὀμφαλόεντα: nam alias, ut in acie, ζυγὸς & ὀμφαλὸς diverſa plane ſunt. Vide Pollucem *l.* I. *c.* 10.) *& Delphi quia in medio ſiti.* Euripides, *Oreſte*, *verſ.* 330.

Τρίποδος ἀπόφασιν ἂν ὁ Φοῖβος
Ἔλακεν, ἔλακε, δεξάμενος ἀνὰ δάπεδον
Ἵνα μεσόμφαλοι λέγονται μυχοὶ γᾶς.

Oraculum ex tripode, quod Phoebus
Dixit, dixit, accipiens in ſolo
Ubi fertur eſſe umbilicus terrae.

Ad quae Scholiaſtes. Ὀμφαλὸς λέγεται ἡ Πυθὼ, παρὰ τὸ τὰς ὀμφὰς τὰς ἀπὸ θεοῦ χρηστηριαζομένας λέγειν, ἢ παρὰ τὸ εἶναι ἐν μέσῳ τῆς οἰκουμένης. Λέγεται γὰρ τὸν Δία μαθεῖν βουλόμενον τὸ τέλος τῆς γῆς δυὸ ἀετοὺς ἰσοταχεῖς ἀφεῖναι τὸν μὲν ἀπὸ δύσεως, τὸν δὲ ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἐκεῖ ἀυτοὺς συναντῆσαι, ὅθεν ὀμφαλὸς ἐκλήθη· ἀνακεῖσθαί τε χρυσοῦς ἀετοὺς φασὶ τῶν μυθευομένων ἀετῶν ἀπομνήματα. Omphalos *dicitur Pytho* (id eſt Delphi; nam τὴν πόλιν Πυθὼ nuncuparunt, teſte Pauſania, *l.* x. 6. vel, ut Suidas explicat ad vocem Πυθὼ templum ipſum Apollinis ita appellabatur τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ὃ ἐκαλεῖτο Πυθὼ) *quod* ὀμφὰς, *id eſt, oracula divina proferat, vel quod in medio terrae habitabilis ſit. Narratur enim Jovem quum finem terrae noſſe vellet duas aquilas emiſiſſe ejusdem in volando celeritatis, unam ab ortu alteram ab occaſu, quae hoc loco ſibi mutuo obviam factae ſint, unde hic locus umbilicus dictus ſit: in aquilarum memoriam aquilae aureae Delphis conſpiciuntur conſecratae:* nam ἀνακεῖσθαι idem hic eſt quod ἀνατεθεῖσθαι uti liquet ex Suida. Quae Claudianus ita enarrat, *prologo in conſulatum Mallii Theodori:*

Jupiter, ut perhibent, ſpatium cum diſcere vellet
Naturae, regni neſcius ipſe ſui,
Armigeros utrimque duos aequalibus alis
Miſit ab Eois occiduisque plagis.

Par-

Parnaſus geminos fertur junxiſſe volatus.
Contulit alternas Pythius axis aves.

Parnaſus hic in telluris medio locatur, qui non longe eſt a Delphis: & huc refertur quoque illud Statii, *Thebaidos lib.* I. *verſ.* 118.

Audiit & medius coeli Parnaſus - - -

Scholiaſtes Pindari ad *Pyth.* IV. *pag.* 231. non finem ſed medium telluris ſcire Jovem voluiſſe ſcribit, & aquilas illas aureas bello Phocico ex templo ereptas eſſe. Haec ipſa ejus verba ſunt. Ὅτι ὁ Ζεὺς τὸ μεσαίτατον τῆς οἰκουμένης καταμετρήσασθαι βουληθεὶς ἴσους κατὰ τὸ τάχος ἐκ δύσεως καὶ ἀνατολῆς ἀφῆκεν· οἱ δὲ διϊπτάμενοι συνέπεσον ἀλλήλοις κατὰ τὴν Πυθῶνα. Ὥστε τὴν σύμπτωσιν ὁρίζειν αὐτόθι της ὅλης οἰκουμένης τὸ μεσαίτατον. Ὕστερον δὲ σημεῖον τοῦ γεγονότος καὶ χρυσοῦς ἀετοὺς ἀνασκευάσας ἀνέθηκε τῷ τοῦ Θεοῦ τεμένει. Ὧν φασιν αἱ εἰκόνος ἤρθησαν ἐν τῷ Φωκικῷ πολέμῳ, ὃν Ἔυμηλος συνεστήσατο.

Verum & alia loca veteres in medio terrarum orbis ſita fuiſſe dixerunt; & hoc privilegium, ſi quod eſt, plures ſibi vindicarunt. De Abydo Plinius *l.* 11. *c.* 58. *In Abydi gymnaſio ex ea cauſa colitur hodieque modicus quidem,* (*lapis*) *ſed quem in medio terrarum caſurum Anaxagoras praedixiſſe narratur.* Diogenes ſcribit in vita Anaxagorae ut & Plinius alium lapidem cecidiſſe περὶ Αἰγὸς ποταμοὺς. Clarum tamen eſt, quacunque ratione conſideretur, Palaeſtinam nequaquam in medio telluris ſitam fuiſſe. Si enim telluris formam rotundam ſpectemus, quam ipſi veteres non ignorabant (uti vel ex hoc notiſſimo Ovidii dicto apparet,

Terra pilae ſimilis nullo fundamine nixa
Aëre ſubjecto tam grave pendet onus)

perſpicuum eſt medium ejus ubique eſſe & nuſpiam. Quodlibet punctum dici poteſt medium, vel ut medium concipi, reſpectu laterum, uti verbi gratia punctum ſuppoſitum puncto verticali, quod *Zenith* Aſtronomi appellant (voce nata ex Arabica سمت, *Zemth*, quae vera ſcriptio eſt) reſpectu horizontis. Sed

nec

nec illud punctum medium eſt totius globi aut ſphaerae ſed tantum hemiſphaerii. At quum & horizon certus non ſit, atque adeo *Zenith* ipſum, quis non videt etiam ne hemisphaerio quidem, niſi deſcribatur prius terminis ſuis, medium aſſignari poſſe? Fruſtra itaque medium aliquod appellatur cujus latera aut fines, quorum reſpectu medium dicitur, incerti ſunt. Nec id dici poteſt, Palaeſtinam in medio telluris collocatam a veteribus fuiſſe reſpectu terrae habitabilis, quia non diſtat aequalibus intervallis a finibus telluris cognitae ad auſtrum & ſeptentrionem uti nec ad ortum & occaſum, quod vel ex ſola inſpectione tabularum Ptolemaïcarum liquet,

Non deſunt inter veteres qui ſitum Palaeſtinae ita deſcribant ut in auſtrali regione orbis terrarum collocetur: quum tamen in hemisphaerio boreali ſita ſit, & ſi hemisphaerium in tres partes aequales dividatur in parte ejus media locari debeat: quoniam extremi fines Palaeſtinae verſus auſtrum ſupra gradum latitudinis triceſimum ſiti ſunt, (nam Hieroſolyma ſecundum Ptolemaei hypotheſin ſita eſt in latitudine graduum 31, & 40 minutorum; ſecundum recentiorum vero Mathematicorum obſervationes in latitudine graduum 31, & minutorum 50) & a linea aequinoctiali uſque ad polum ſeptentrionalem nonaginta gradus eſſe conſtat. Ita tamen ſcribit Cyrillus, *in Comm. ad Joannem l.* IV. *pag.* 396. Κεῖται ἐν τοῖς νοτιωτέροις τῆς γῆς μέρεσι τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα. Idem Cyrillus, *lib.* X. *de adorat. in ſpir. pag.* 335. Νοτιωτάτη μὲν γὰρ τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα, βορειοτέρα δὲ πάλιν ἡ τῶν ἐθνῶν. Οὐκοῦν ἀπόγε τῆς θέσεως τῆς ἀμφοῖν, τῆς τε λυχνίας καὶ τῆς τραπέζης, φημὶ περιέσαι δή που τοῖς ἐθέλουσιν εὖ μάλα νοεῖν, ὅτι τοῖς μὲν Ἰουδαίοις φῶς ἐπέλαμψεν ὁ Χριςὸς καὶ παρ' αὐτοῖς ἐκήρυττεν, ἐγώ εἰμὶ τὸ φῶς. Ἀπέςαλται γὰρ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. καὶ αὐτῶν εἰσὶν αἱ ἐπαγγελίαι κατὰ τὰς γραφάς. Ἐπεὶ δὲ οὐ προσήκαντο τῆς ἀληθείας τὸ φῶς, γέγονε τοῖς ἔθνεσιν ζωὴ καὶ ἄρτος ἐξ οὐρανοῦ. *Ad auſtrum enim erat regio Judaeorum, uti terra Gentium ad ſeptentrionem. Igitur ex ſitu utriusque, lychnuchi ſcilicet ſacri & menſae, facile eſt volentibus intelligere Judaeis quidem ut lumen effulſiſſe, & apud illos ea verba praedicaſſe; ego ſum Lux: miſſus enim fuit ad oves*

oves perditas domus Iſraëlis: & eorum ſunt promiſſiones, uti ſcripturae dicunt. Sed quoniam illud veritatis lumen non admiſerunt, factus eſt gentibus vita & panis de coelo. Idem *lib.* XVI. *de adoratione in ſpiritu, pag.* 562. Ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι νοτιωτέρα πως ἐστὶ τῶν Ἰουδαίων ἡ γῆ; τὰ δέ γε πρὸς θαλάσσαν τὴν βορειοτέραν αἱ ἀναρίθμητοι τῶν ἐθνῶν ἀγέλαι διεμοιρήσαντο κατὰ χώρας καὶ πόλεις συνῳκισμένας. *An ignoras terram Judaeorum ad auſtrum vergere & regionem ad mare magis ad aquilonem ſpectans infinitos Gentium greges inter ſe partitos eſſe, per urbes regionesque collocatos.* Idem *in Comm. ad Jeſaiam lib.* V. *tom.* 4. *pag.* 843. Ἦν μὲν γὰρ ἐν τοῖς νοτιωτέροις κλίμασι τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα, τά γε μὴν πρὸς Ἄρκτον καὶ θάλασσαν καὶ τὰς ἐπ᾽ ἀκτῇ κειμένας χώρας αἱ τῶν ἐθνῶν ἀγέλαι διεμοιρήσαντο. *Sita enim erat regio Judaeorum in climatibus auſtralioribus: ea enim quae ad ſeptentrionem ſunt & mare & regiones adſitas Gentium greges ſortiti ſunt.* Idem fere ſcribit Procopius Gazaeus *Comm. in Leviticum.*

CAPUT XI.

DE SITU PALAESTINAE RESPECTU GENTIUM VICINARUM, IN QUO SPECIATIM DE AEGYPTO AGITUR.

Aegyptus contermina Palaeſtinae a nonnullis habita. Cyrilli locus emendatus. Tractus terrarum deſertus & arenoſus inter Aegyptum & Palaeſtinam. Quinque manſiones in illo ſpatio. Oſtracine quae. Sal Oſtracinenſe. Mons Caſius. Templum Jovis Caſii. Alter mons Caſius prope Seleuciam. An Aegypti nomen Hebraeum de nomine viri Mizraim ductum ſit. Confirmatur haec ſententia contra hypotheſin Bochartinam. Genealogia Noachidarum Gen. 10. *illuſtratur.*

Situm Paleſtinae ratione ſingularum gentium, quarum terrae hanc circumdant, luſtraturi, ab auſtrali plaga faciemus

 initium;

initium; atque inde ortum verſus progreſſuri circumducemus lectorem noſtrum per ſeptentrionales tractus usque ad occaſum, qua mare magnum eſt, latus illud Palaeſtinae alluens. Quumque eaedem regiones aut partes illarum diverſis temporibus alia ſaepe nomina adeptae ſint, conabimur in veros earum fines & poſitiones inquirere, quantum ex monumentis veteribus dabitur aſſequi, ut & ſacro codici & ſcriptis gentium aliarum lucem aliquam foeneremur.

Regio terrae Iſraëliticae vicina ad auſtrum, quaeque mari magno, uti & ipſa Palaeſtina, alluitur, Aegyptus a quibusdam fuiſſe dicitur. Ita ſcribit Cyrillus, *comm. in Jeſaiam lib.* II. *tom.* 4. *pag.* 293. Ἀγχιτέρμονες δὲ πάλιν ἀλλήλοις εἰσὶ Παλαιστινοί τε καὶ Αἰγύπτιοι καὶ τὸ μεσολαβοῦν οὐδὲν, ἀλλ' ἐν τοῖς τῆς Αἰγύπτου πέρασι, τοῖς πρός γε φημὶ τὴν ἕω, καὶ θάλασσαν τοῦ Παλαιστινῶν γῆς, αἱ πρῶται λοιπὸν ἀνίσχουσιν εἰσβολαί. ὅμορος τοίνυν τῇ Χαναναίων ἡ Αἰγυπτίων. *Sunt autem contermini & contigui ſibi mutuo Palaeſtini & Phoenices, nec quicquam eſt intermedium, ſed ſtatim in extremis finibus Aegypti quae ad orientem ſpectat & ad mare Palaeſtinae primi introitus & quaſi fauces apparent: Cananaeorumque terrae confinis eſt regio Aegyptiorum.* Idem *in comm. ad Jeſaiam lib.* III. *tom.* I. *pag.* 382. Τερματίζεται τοίνυν τῶν Ἰουδαίων ἡ χώρα, τοῖς τε Εὐφράτου νάμασιν ὡς ἠῶ τε καὶ νότον καὶ τῇ καλουμένῃ Ῥινοκορούρων· πόλις τε αὕτη τήν τε Αἰγυπτίων ὁρίζουσα καὶ μέντοι τὴν Παλαιστινῶν. *Terminatur igitur regio Judaeorum flumine Euphratis ad orientem & auſtrum, & illa quae Rhinocorurorum urbs appellatur, quae urbs Aegyptios inter & Palaeſtinos ſita eſt in ipſis finibus.* Nota obiter locum eſſe mendoſum: ſcribendum enim fuerat, nec hoc ignorare potuit Cyrillus, ipſe Archiepiſcopus Alexandrinus, ad auſtrum eſſe Rhinocorura terminum Palaeſtinae, & delendum illud καὶ ante τῇ καλουμένῃ. Euphrates ad auſtrum Palaeſtinae collocari nequit. Res notior eſt quam ut verbum addere neceſſe ſit.

Non deſunt tamen inter veteres qui tractum illum terrarum deſertum, ſive ἐρημίαν, ſitam inter Peluſium & Rhinocolura, Aegypto haud accenſeant, ſed inter Aegyptum & Palaeſtinam collocent, & Arabiae partem faciant. Nec negari poteſt ſaepe hanc regionem ab aliis quam Aegyptiis occupatam fuiſſe: verum

rum non erit inutile quod de illo terrarum intervallo Pelufium inter & Rhinocolura extenſo veteres tradunt breviter adnotare. Joſephus Aegyptum ita deſcribit reſpectu terrarum quas contingit, *lib.* v. *de bell. c.* 11. Ἔστι γὰρ κατά τε γῆν δυσέμβολος, καὶ τὰ πρὸς θάλασσαν ἀλίμενος, κατὰ μὲν ἑσπέραν προβεβλημένη τὰ ἄνυδρα τῆς Λιβύης, κατὰ δὲ μεσημβρίαν τὴν διορίζουσαν ἀπὸ Αἰθιόπων τὴν Συήνην, καὶ τοὺς ἀπλώτους τοῦ ποταμοῦ καταῤῥάκτας, ἀπὸ δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀναχεομένη μέχρι Κοπτοῦ. Βόρειον δὲ τεῖχος αὐτῇ ἥτε μέχρι Συρίας γῆ καὶ τὸ καλούμενον Αἰγύπτιον πέλαγος, πᾶν ἄπορον ὅρμων. Τετείχισται μὲν οὕτως ἡ Αἴγυπτος πάντοθεν. τὸ μεταξὺ δὲ Πηλουσίου καὶ Συήνης μῆκος αὐτῆς σταδίων δισχιλίων, ὅτε ἀπὸ τῆς Πλινθίνης ἀνάπλους εἰς Πηλούσιον σταδίων τρισχιλίων ἑξακοσίων. *Regio eſt difficilis acceſſu itinere terreſtri, & maritimo importuoſa* (ita videtur legendum pro eo quod nunc legitur *impetuoſa*, nam in contextu Graeco eſt ἀλίμενος) *ab occaſu habet loca arida Libyae, a meridie Syenen quae eam ab Aethiopia dirimit & invias navibus Nili cataractas ab oriente mare rubrum uſque ad Coptum* (quum tamen Coptus urbs maritima non fuerit, ſuſpicor locum eſſe mendoſum) *a ſeptentrione terras uſque ad Syriam patentes & pelagus Aegyptium. Longitudo ejus eſt ſtadiorum* 2000 *a Syene ad Peluſium, latitudo a Plinthine ad Peluſium ſtadiorum* 3060. Iter autem inſtituendum ex Aegypto in Judaeam per tractum maritimum ita deſcribit Joſephus *lib.* v. *de bell. cap.* 14. ubi Titum una cum exercitu deducit ab urbe Aegypti Thmui. Illinc profectus eſt Tanin. Secunda manſio ei fuit Heraclea, tertia Peluſium. Deinde tranſivit fines Peluſii & *manſionem unam*, σταθμὸν ἕνα, per deſertum profectus ad templum Jovis Caſii caſtra poſuit. Poſtridie Oſtracinen pervenit, tertio die Rhinocolura, quarto Raphiam, quinto Gazam (ita quoque Hieronymus *in vita Sancti Hilarionis* eum ſcribit Betulia vico Gazaeorum profectum *quinto die* appuliſſe Peluſium) & poſtea Aſcalonem (nota obiter ſitum Aſcalonis ſeptentrionaliorem ſitu Gazae contra quoſdam) hinc Jamniam, porro Joppen, denique Caeſaream appulit. Omne hoc ſpatium quod inter partes Aegypti Nilo propinquas & Palaeſtinam interjacet ἐρημία dicitur Joſepho *lib.* vii. *de bell. cap.* 24. uti Ar-

 riano

riano *lib.* II. de expeditione Alexandri ἔρημος. Scilicet erat locus deſertus, ſabuloſus, & aquae inops. Plutarchus, *in vita M. Antonii*, *pag.* 916. Τοῦ πολέμου μᾶλλον ἐφοβοῦντο τὴν ἐπὶ τὸ Πηλούσιον ὁδὸν, ἅτε δὴ διὰ ψάμμου βαθείας καὶ ἀνύδρου περὶ τὸ ἔκρηγμα (vide de hoc Strabonem) καὶ τὰ τῆς Σερβωνίδος ἕλη γινομένης· αὐτοῖς τῆς πορείας ἃς Τυφῶνος μὲν ἐκπνοὰς Αἰγύπτιοι καλοῦσι, τῆς δ' Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὑπονόστησις εἶναι δοκεῖ καὶ διάθησις. *Iter ad Peluſium magis metuebant quam ipſum bellum, quia per altum & aquae inops ſabulum, circa eruptionem lacus Sirbonidis & paludes ejus, iter faciendum erat, quas Aegyptii Typhonis exhalationes appellant. Videntur autem eſſe reſtagnatio ſub terra & percolatio maris rubri.* Scilicet Typhon in hoc lacu ſe occultavit, & ibidem a Jove perculſus fulmine latet. Apollonius Rhodius, *lib.* II. Ἀργοναυτικῶν.

> Οὔρεα καὶ πέδιον Νυσήιον, ἔνθ' ἔτι νῦν περ
> Κεῖται ὑποβρύχιος Σερβωνίδος ὕδασι λίμνης.

Oſtracine, Ὀστρακίνη, quam ita dictam a ſolo argilloſo (dicant licet Graeci iſtiusmodi loca τόπους ὀστρακίνους. vide Dioſcoridem *lib.* IV. *cap.* 198. & alios) non putem, in hoc deſerto ſita, adeo aquae inops erat, ut indigenae aqua aliunde advecta uti debeant. Huc facit quod pro proverbio videatur uſurpari apud Gregorium Nazianzenum, aquam petere ab incolis Oſtracines. Ita ſcribit *in Epiſtol.* 46. Ἄρτους μὲν οὐκ ἠτήσαμεν παρὰ σοῦ ὅτι μηδὲ ὕδωρ παρὰ τῶν Ὀστρακίνην οἰκούντων. *Panes a te non poſtulavimus, uti nec aquam ab iis qui Oſtracinen inhabitant.* Ab hac urbe videtur dictum *Sal Oſtracinenſe*, מלח אסתרקנית in Talmude commemoratum, quod dignus avo nepos, qui quotidie de literis noſtris optime mereri pergit, Joh. Henr. Hottingerus, in Academia Marpurgenſi Profeſſor, ab urbe Aſtracan ad Wolgam dictum putat. Sed (quamvis loca urbi Aſtracan vicina ſal ſuppeditent hodie) nolim id ſal a Judaeis tam longe peti, quum in locis propioribus copia ejus fuerit. An forte ſal hoc in lacu Serbonide ſolebat aeſtivis ſolibus ſiccari, uti in lacu Tarentino & Cocanico alioque juxta Gelam memoratis Plinio

nio *lib.* XXXI. 7. qui etiam hoc addit mirabile quod tantundem noctu ſubveniat, quantum de die auferas (unde forſitan idem de ſtatua ſalis, in quam uxor Lothi converſa, narrari coepit) aut an potius ſal hoc foſſile fuit, quod *Rex Ptolemaeus juxta Peluſium invenit & inter Aegyptum & Arabiam etiam ſqualentibus locis coeptum eſt inveniri detractis arenis* : ut ibidem. Fuit & mons Arcadiae ἡ Ὀστρακίνα, in quo antrum Alcimedontis cujus Pauſanias meminit *l.* VIII. 12. Fuit & quaedam regio in urbe Antiochena quae Oſtracine dicebatur. Meminit Euagrius, *hiſtor. l.* VI. *c.* 8. πέπτωκε δὲ καὶ τὰ πολλὰ τῆς καλουμένης Ὀστρακίνης. *Corruerunt multa in Oſtracine*, & *l.* II. 12. τῆς γε Ὀστρακίνης οὕτω καλυμένης γειτονίας τινὰς συγκατέβαλε σὺν ταῖς στοαῖς. *Oſtracines ita dictae vicinas quasdam cum porticibus.* Fugiſſe Oſtracinen Habaccucum, quum Nebucadnezar Hieroſolymas tenderet, tradit Epiphanius *de vit. proph.* 247. & ibi erat πάροικος εἰς γῆν Ἰσμαήλ.

Mons Caſius etiam fuit in his oris inter Oſtracinen & Peluſium. Κασίου Διὸς ἱερὸν Joſepho *de bell.* V. 14. Codex MS.tus Academiae Lipſienſis legit Κασσίου. Legendum ubique Κασίου pro Κασσίου contendit Salmaſius ad Spartianum, *p.* 36. & certum eſt apud Dionyſium periegetem ita legi,

- - - Βαθυκρήμνου Κασίοιο.

Suidas: Κάσιον ὄρος πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, καὶ Κάσιος Ζεὺς &c. *Mons Caſius ad Euphratem, & Jupiter Caſius.* Quod, niſi Suidas erret, intelligi debet de altero Caſio prope Seleuciam, quamvis & ille non admodum fuerit propinquus Euphrati. Epiphanius in Ancorato *pag.* 109. meminit Κασίου τοῦ ναυκλήρου, quem Peluſiotae ut Deum colebant: quem ego a Jove Caſio diverſum non puto. Erat & alter ΖΕΥϹ ΚΑϹΙΟϹ prope Seleuciam. Ita in Nummis ſcribitur. Vide *Patin. numm. aer. Impp. p.* 182 Stephanus de urbibus. Κάσιον, ὄρος καὶ πόλις Αἰγύπτου πρὸς τῷ Πηλουσίῳ. Ἐκλήθη δὲ ἀπό τῆς Κυκλάδος νήσου (illa eſt Κάσος inſula) ἢ ἀπὸ Κάσου τοῦ Κλεομάχου ἀφ᾽ οὗ καὶ Κασίου Διὸς ἱερόν. *Caſium. Mons & urbs Aegypti prope Peluſium. Ita appellatur a Caſio filio Cleomachi, unde & Jovis Caſii templum dicitur.* Mox idem ad vocem Κάσος

 dicit

dicit Κάσον fuiſſe non filium ſed patrem Cleomachi, & coloniam eſſe deductam ex inſula Caſo ad Caſium ἐν τῇ Συρίᾳ ὄρος. Licet autem id de hoc Caſio poſſit intelligi, ſi ſequamur Herodotum ſtatuentem hunc montem in confiniis Aegypti & Syriae, quia tamen noſter Aegyptum ultra Caſium extendit, & ipſa Rhinocolura urbem Aegypti vocat, non videtur de hoc Caſio, ſed altero in Syria ſito prope Seleuciam, intelligendus.

Ego quidem accedo iis qui Aegyptum Palaeſtinae conterminam non faciunt, & ſpatium illud deſertum atque arenoſum nec huic nec illi regioni tribuunt. Ne tamen de Aegypto, quoniam de illa agere coepimus, nihil dicamus, ad examen revocabimus celebris geographi, Samuelis Bocharti, ſententiam de nomine Hebraeo Aegypti, quae mihi viſa ſemper eſt a vero longe recedere, eo majus operae pretium facturi, quod illa labefactata plurima corruant, quae in Geographia ſua ſacra ſcripta reliquit. מצרים ſive Aegyptus regio mihi videtur a filio Chami ita nuncupata qui genuiſſe dicitur *Mizraim Gen.* 10. 6. Bochartus hoc negat, *Geograph. ſacr. lib.* IV. *c.* 24. & ita ſcribit: *Mizraim non eſt nomen hominis. Id non patitur forma dualis.* Verum nonne *Ephraim* אפרים eſt nomen hominis, & formam habet dualem? An non שחרים *Schácharaim*, 1 *Chron.* 8. 8? Et cur forma dualis non poſſet aeque adhiberi ad nomen hominis ac pluralis? Non video rationem differentiae. Atqui מפים *Muppim* eſt nomen filii Benjamin, & שפים *Schuppim* nomen fratris ejus 1 *Chron.* 7. 15. נפישסים *Nehem.* 7. 52. מעונים ibidem. חפים *Gen.* 46. 21. חשים nomen filii *Dan. Gen.* 46. *Harim*, & *Seorim*, 1 *Chron.* 24. 8. unde tertia & quarta ephemeriae ſacerdotales nomen traxerunt.

Certe non probo ſententiam viri eruditiſſimi, licet doctrinam ejus ſingularem & ingenium acre maximi faciam, quum paſſim in Geographia ſacra nomina in genealogia poſterorum Noachi Geneſeos capite decimo ſcripta, non hominum eſſe nomina ſed regionum contendit, quae ab ipſis aut poſteris eorum inhabitatae ſunt. *Ita cum in Chami filiis ſecundus cenſetur Miſraim, nomine Miſraim intellige patrem incolarum terrae Miſraim,*

id

id eſt Aegypti: ejus viri verba ſunt in *Phaleg. l.* IV. *c.* 24. Et *l.* I. *c.* 2. ſcribit, *multos ipſe Moſes non appellat vero nomine ſed nomine illius gentis vel regionis cujus ſunt conditores. Exempli gratia, quotieſcunque pluralis eſt terminatio, ut in filiis Javan Citthim & Rhodanin, item in Mitzraimi filiis & Chanaanis excepto Sidone & Heth; haec populorum eſſe nomina nemo non videt, non ſingularium hominum. Quaedam rurſus non tam hominum quam locorum ſunt nomina. Sic in Joctanis filiis Hatzarmaveth loci nomen eſſe conſtat, ad verbum enim Hatzarmaveth eſt mortis atrium ſeu regio*, &c.

Reliqua non adſcribam. Paucis tantum dicam cur ea ſententia mihi non probetur; dein quae mea ſit opinio; tum viri celeberrimi rationes expendam. Primo, quum conſtet, etiam judice Bocharto, quaedam nomina in hac tabella genealogica eſſe vera hominum nomina, uti Noah, Sem, Cham, Japhet, Sidon, Nimrod, nihil eſt probabilius quam reliqua eidem tabellae inſerta, & de quibus eadem phraſi dicitur, quod fuerint filii aliorum, & ipſi alios filios genuerint, credere etiam eſſe nomina hominum. Certe nihil obſtat. II. Scriptor ſacer ait ſe dare genealogiam *filiorum Noach*, בני נוח, hominum itaque, non regionum. Atqui in genealogia hominum, quorum alter alterum genuit, regiones inſerere loco filiorum, videtur inconveniens, nec ullius ſcriptoris ea conſuetudo eſt: certe parit confuſionem maximam. III. Eo modo, quo vult Bochartus, texi genealogia non poteſt: nam de uno quidem dicere poſſum illum eſſe patrem illius gentis, vel regionis, ſed quid tum fiet de reliquis, quorum ea gens pater erit, ut ita loquar? Verbi gratia *Cham genuit Mizraim*, ſignificat ſecundum Bochartum, Cham genuit patrem incolarum terrae Aegypti. Id poſſet ferri. Sed quum in genealogia pertexenda pergit Moſes & dicit: *Mizraim genuit Ludim*, quid obſecro hoc ſignificabit? An hoc, patrem incolarum terrae Aegypti genuiſſe Ludim? Cur ergo magis appellatur pater incolarum Aegypti quam Ludim, ſi amborum pater eſt? Et quidni proprio nomine appellatur, uti pater ipſius Cham? An hoc potius, Aegyptios progenuiſſe τὰς Ludim? Tunc dixiſſet מצרים ילדו *Aegyptii progenuerunt*, non

ילד

ילד *progenuit*, uti commate ſequenti: & ut illo exemplo utar quod ipſe Bochartus ſuppeditat, ſcribens *idem eſſe, ac ſi quis Agenorem dicat genuiſſe Thebas. quia Cadmum genuit Thebarum conditorem:* ſi ergo aliquis promitat ſe daturum genealogiam Agenoris & dicat, *Hae ſunt generationes filiorum Agenoris: Agenor genuit Cadmum, Cadmus genuit Thebas, Thebae genuit . . . .* &c. eodem modo ſcripſiſſe cenſendus eſt Moſes ſecundum opinionem Bocharti, quod mihi videtur cum ſapientia Moſis parum convenire. IV. Regiones de nominibus illius vel illorum qui primi eas incoluerunt, appellare in ſacris literis eſt uſitatiſſimum, uti (quod nullus negat) *terram Canaan* a *Canaan*, *Aſſur* ab *Aſſur*, *Edom* ab *Edom*, *Moab*, *Ammon* &c. quidni itaque *Mizraim*, *Lud*, *Gomer*, & aliae regiones ab hominibus *Gen.* 10. memoratis, a quibus omnes orbis incolae originem ducunt. V. Obſtat vis phraſium, uti de *Zidon*, quod non eſſe nomen viri ſed loci a *piſcatione* ita dicti vult Bochartus, dicitur ילד את צידן בכרו *genuit Zidonem, primogenitum ſuum:* id idem eſt ac ſi dicerem *Agenor genuit Thebas primogenitum ſuum.*

Mea itaque opinio eſt omnia nomina in genealogia Noachidarum pro nominibus hominum ſingulorum, non regionum aut populorum, eſſe habenda, niſi ex verbis adjectis liqueat populos indicari: & hoc tantum fieri, quando illius gentis, vel lineae, ut cum genealogicis loquar, telam pertexere Moſes deſinit, ne cogatur minutiſſima quaeque perſequi, uti quum dixit *Noach genuit Cham, Cham genuit Mizraim, Mizraim genuit Ludim . . . . & Casluchim, unde egreſſi ſunt Philiſtaei*, nihil amplius addit de poſteris Mizraim, & hanc gentem deſerit, ut ſi dicerem, *Abraham genuit Iſaacum, Iſaacus Jacobum, Jacobus duodecim gentes Iſraëliticas, Rubenitas, Simeonitas, Levitas* &c.

Ad rationes quod attinet Bocharti, prima eſt terminationem pluralem ים in *Cittim*, *Dodanim*, indicare agi de gentibus. At non deſunt nomina hominum ſingularium in ים terminata, uti ſtatim oſtendimus. Quidni ergo & hic? Quod ſi concederemus *Cittim* & *Dodanim* una cum *Eliſa & Tarſchiſch* eſſe nomina populorum, quia illorum poſteri ulterius non recenſentur, inde

non

non ſequitur reliquos, quorum filii aut poſteri poſt eos memorantur, uti *Gomer, qui filium habuit Aſcenaz, Mizraim qui genuit Ludim*, eſſe nomina regionum, non hominum. Altera ratio Bocharti eſt, nomina illa, uti Hazarmaveth, *atrium mortis*, Mizraim *anguſtias*, & ſimilia, convenire locis, non hominibus. Primo, ſi vel maxime illa nomina haberent eam ſignificationem quam Bochartus iis tribuit (quamvis divitiae linguarum orientis viro adeo ingenioſo ac Bochartus fuit, plures, eaſque commodas, unius nominis ſignificationes ſuggerere potuerint, ſi voluiſſet, nec uni inhaerere neceſſe ſit) ſunt plura nomina hominum in ſacris literis, quae regionibus aut locis aptius videntur convenire quam hominibus, uti בצר *munimentum*, filius Zophach, 1 *Chron.* 7. 37. quod ipſum & nomen urbis fuit. Sic רמות & ירמות *alta loca*, nomina virorum, *Ezr.* 10. 29. 1 *Chr.* 25. 4. ſic מעון *Maon*, *habitatio*, nomen viri. Et quot non nomina ſunt & locis & hominibus communia? Quid? quod inter illa ipſa, quae debere eſſe nomina locorum contendit, talia ſint, quae ex aliis locis Sacri Codicis conſtat hominum nomina fuiſſe, uti *Jobab*: vide 1 *Chron.* 8. 9. *Gen.* 36. 33. Eſſe tamen *Jobab Gen.* 10. non viri nomen ſed regionis ita dictae ab eremi vaſtitate ſcribit Bochartus. Atqui ego cauſam non video, cur in genealogia nomina quae viris alibi tribuuntur illic viris tribuenda eſſe negemus. Denique urget Bochartus, *Sobal* dici *patrem Kiriathjearim*, & *filios Salmae Bethlehem*. Non nego poſſe hominem dici patrem populi, aut, ſi quis ita velit, loci, in quo poſteri ejus habitant, & viciſſim illorum locorum incolas poſſe filios dici illius a quo ſunt progeniti. Atqui, dices, loca ipſa dicuntur filii. Reſpondeo, loca pro incolis ſumi, continens pro contento, uti ſaepe in S. S. fit. vid. 2 *Chr.* 20. uti *Luc.* 13. 34. Ἰερουσαλὴμ &c. Τὰ λεγόμενα πρὸς τὴν πόλιν πρὸς τοὺς πολίτας λέγεται, uti recte obſervavit Juſtinus Martyr *in quaeſt. & reſp. ad orthod. p.* 327. & ibi ita debere fieri ſuadet, quod nomen gentile iis ſubjungatur, uti 1 *Chron.* 2. 45. *Filii Schalmae Bethlehem* (verto, uti interpretes plerique, Bethlehemitae) *& Netophatites populus*: & notandum eſt nomina אב & בני *patris* & *filiorum* multo latius

I pate-

patere apud Hebraeos quam alias gentes: nec illa loca Bethlehem, aut Kiriathjearim, dicuntur ibi genuiſſe alios filios, quod de Mizraim, & Gomer, legitur *Gen.* 10. 3. & 13.

CAPUT XII.

DE REGIONE EDOM.

Regio Edom unde dicta & ubi ſita. Omnino extra terram Canaan collocanda. Iſraëlitae circumiverunt illam, & partem ejus tranſivere. Urbes Edomaeorum. Via ex terra Canaan in Moabitin per deſertum Edom. Montes שעיר Seir *non dicti ab Eſavo piloſo, ſed Seir Chorita.* Φαλάκραι *quae. Idae montis vertex* Φαλάκρα.. *Joſephi loci quidam de Idumaea examinati. Duae partes Idumaeae, Gobolitis & Amalecitis. Error Joſephi in origine nominis Seir. Pars terrae Canaan auſtralis, & quare, Idumaea dicta.* Μεγάλη Ἰδȣμαία *quae. Idumaea poſtea appellata Gebalene, aut Arabia &c. Euſebii loci aliquot, in quibus mentio terrae Edom. Euſebianum Onomaſticon ab aliena manu auctum. Terra* Utz, *patria Jobi, ubi quaerenda. Idumaea ab Eleutheropoli ad Petra extenſa ſecundum Hieronymum. Specus in quibus Idumaei habitabant. Stephani verba de Idumaeis.*

Quandoquidem terras Palaeſtinae vicinas luſtrare coepimus, & de Aegypto ac deſerto, quod eam inter & Palaeſtinam interjacet, egimus, ad Idumaeam pergimus ſive regionem ab Edomo & poſteris ejus inhabitatam, ארץ & שדה אדום שעיר dictam in ſacro codice, quae & ipſa inter Aegyptum fuit ſita & terram Canaan, ita ut fines auſtrales terrae, in quibus erat portio tribus Judae, attigerint *terminum* regionis *Edom* גבול אדום *Joſ.* 15. 1. & 21. Confer *Joſ.* 11. 17. & 12. 7. & *Num.* 34. 3. ubi Libanus ad ſeptentrionem, mons glaber quo adſcenditur ad Seir, ad auſtrum, termini nuncupantur terrae Canaan. Verum

Verum ante omnia in hoc argumento diſtinguenda ſunt tempora, quoniam non eaedem ſemper fuere Edomaeorum ſedes. Olim quidem Edom ipſe, qui & Eſavus dicitur, filius Iſaaci patriarchae habitavit in montanis Seir, *Gen.* 32. 2. quae omnino extra fines terrae Canaan fuerunt: nam Eſavi poſteris dedit Deus montana Seir, uti Iſraëlitis terram Canaan. *Deut.* 2. 5. Erant autem haec montana inter montem Dei Choreb & terram Canaan, uti liquet ex *Deut.* 1. 3. ubi undecim dietarum intervallo montem Choreb abeſſe a Cades Barnea, facto itinere per montana Seir, dicitur. At non extenderunt ſe ubique montana Seir usque ad litus ſinus Arabici, quoniam Iſraëlitae negato iis tranſitu per terras Edomaeorum circumiverunt montana Seir tendentes juxta aut verſus ſinum Arabicum, uti legitur *Deut.* 2. 1. quumque circumiviſſent illa montana diebus multis tandem ſe converterunt aquilonem verſus & pertranſiverunt (עברים בגבול) terminum Edomaeorum (id eſt ipſam terram Edomaeorum, uti liquet ex *Deut.* 2. 27. *Transeamus per terram tuam*, &c. *ſicut mihi fecerunt filii Eſaui inhabitantes* &c.) qui inhabitabant Seir, a via campeſtrium, ab Elath & Ezion geber, portubus ſinus Arabici, converterunt ſe ut tranſirent via deſerti Moabitarum. Urbes aliquot Edomaeorum etiam in hoc tractu recenſentur *Gen.* 36. 32. דנהבה *Dinhaba.* Et *commate* 35. עוית *Avith. comm.* 39. פעו *Pau.* Credibile eſt plures fuiſſe. Et 2 *Chr.* 8. 17. *Elath* & *Eziongeber* urbes ſitae in litore ſinus Arabici terrae Edom attribuuntur (quae poſtea urbes Palaeſtinae tertiae habitae ſunt) at iis ademtae ſunt, quando omnis Idumaea a Davide fuit ſubacta. Aliquid etiam lucis foenerantur ea quae leguntur 2 *Reg.* 3. 8. 9. ſcilicet Reges Judae & Iſraëlis Moabitas in ordinem cogere conſtituerant: deliberantes autem de via qua ad Moabitas proficiſcerentur tandem conſilium capiunt de itinere inſtituendo per מדבר אדום *deſertum Edom:* & per ſeptem dierum iter tres reges, Judae, Iſraëlis, & Edom circumiverunt uſque ad Moab. Scilicet circumiverunt mare mortuum donec ad latus orientale ejus pertingerent, atque ita Moabitas aggreſſi ſunt.

Dicta ſunt montana Seir de nomine Seir *Choritae*, qui ante

Edomum illic habitavit *Gen.* 36. 20. *Deut.* 2. 12. Fruſtra ergo ab Eſavo piloſo creditur dictus mons *Seir* שעיר quaſi *piloſus*: aut ut opponatur monti glabro quicum jungitur *Joſ.* 11. 17. Erant & alii montes glabri dicti apud veteres. Graeci quidem illos montes glabros appellabant, qui nullas plantas producebant, & dicebantur ab iis φαλάκραι. Stephanus, *in* Ἐθνικοῖς. Φαλάκραι ἄκρα τῆς Ἴδης ἥτις οὐκ ἔχει ζώφυτον, διὰ τὴν χιόνα καὶ τὸν κρύσαλλον ἀλλ᾽ ἐψίλωται. Καὶ πάντα τὰ ἐψιλωμένα ὄρη ἐλέγετο φαλάκραι. *Phalacrae vertex Idae, qui nullas habet plantas ob nivem & glaciem, ſed glaber eſt. Et omnes montes glabri dicuntur Phalacrae.* Scholiaſtes Lycophronis ad *verſ.* 24. Τέσσαρα ἀκρωτήρια Ἴδης, Φαλάκρα, Λεκτὸν, Γάργαρον, καὶ Πέργαμον. Τίνες δὲ ἐκ τῆς φαλάκρας λέγουσι τμηθῆναι τὰ ξύλα τὰ εἰς τὴν ναυπηγίαν τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου πλοίων, ἔκτοτε τοῦτο τὸ ὄρος ψιλωθὲν Φαλάκραν κληθῆναι. *Quatuor juga fuere montis Idae, Phalacra, Lecton, Gargaron, & Pergamon. Quidam volunt e Phalacra ſucciſas fuiſſe arbores inſervituras conficiendis navibus Alexandri (Paridis, quum Helenam peteret) & inde illum verticem arboribus nudatum dictum Phalacran.* Apud Ovidium tamen Paris non Phalacrae ſed Gargaro id tribuit, *in epiſtola ad Helenam*,

Ardua proceris ſpoliantur Gargara ſylvis:
Innumeraſque mihi longa dat Ida trabes.

Joſephus prae reliquis frequenter uſurpat nomen Idumaeae, & plerumque ita ut partem auſtralem terrae Canaan hoc nomine comprehendat, quam inhabitabant Idumaei ſive filii Eſaui. 1 *Maccab.* 5. 65. & 1 *Macc.* 4. 15. 29. unde nomina Judaeae & Idumaeae pro iisdem uſurpata fuiſſe notavimus ſupra, *capite* IX. Videamus quoſdam locos Joſephi. Primum Idumaeae meminit *Antiquitatum libro* II. *cap.* I. Ἄδωμα Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι· τὴν δὲ χώραν οὕτως προσηγόρευσεν. Ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. *Adoma Hebraei rubrum vocant. Id nominis etiam regioni datum eſt quam Graeci in mollius flectentes Idumaeam dixere.* Ibidem de filiis Eſavi, Οὗτοι κατῴκησαν τῆς Ἰδουμαίας τὴν Γοβολίτιν λεγομένην καὶ τὴν ἀπὸ Ἀμαλήκου κληθεῖσαν Ἀμαληκῖτιν. Πολλὴ γὰρ γενομένη πότε ἡ Ἰδουμαῖα, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄ-

νομα

νομα καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξε. *Illi habitarunt regionem Idumaeae Gobolitin nuncupatam & Amalecitin dictam de nomine Amaleci. Magna enim quum eſſet olim Idumaea in tota regione nomen (Idumaeae) integrum remanebat & in partibus appellationem ab habitatoribus conſervabat.* De Gobolitide ſive Gebalene & Amalecitide ſecretius dicetur infra. *Libro primo*, *capite* 19. idem ſcriptor de regione Edomi agens in illum errorem incidit quem ſtatim notavimus, illos montes Seir dictos eſſe ab Eſavo piloſo qui in illis ſedem fixerat, quia piloſus שעיר *Seir* Hebraeis dicitur. Ita ſcribit, Ὑπεχώρησεν εἰς Σάειραν· ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν διαίταν προσαγορεύσας τὸ χώριον ἀπὸ τῆς αὐτοῦ τριχώσεως δασείας. *Diſceſſit in Sairan: illic enim commorabatur appellavitque locum de ſua hirſuta capillatura.* Nam Hebraei capillaturam Seiron dicunt, Ἑβραῖοι τὸ Σήειρον τρίχωμα λέγουσιν, uti idem *lib.* 1. *cap.* 18. ſcripſerat. *Antiquitatum libro* v, *cap.* 1. ita utitur voce Idumaeae, ut illius partem terrae Canaan ſive regioni quae Iſraëlitis ſortitione facta adſignata eſt tribuat. Συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε τῆς Ἰδουμαίας τὴν Αἰγύπτῳ τὲ καὶ τῇ Ἀραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Tribus *Simeon*, *ſecunda enim erat*, *accepit partem Idumaeae quae Aegypto & Arabiae contermina eſt.* Heic latius ſumitur nomen Idumaeae: nam Idumaeae aut terrae Edom proprio nomine dictae, quatenus regionem ab Edomitis incultam notat in ſcriptis Veteris Inſtrumenti, nulla omnino portio inter tribus Iſraëliticas diſtributa eſt. Extat ea de re interdictum Dei. *Libro Antiquitatum nono*, *capite* 1, Joſephus ἔρημον τῆς Ἰδουμαίας memorat, per quam Joram, Joſaphat, & rex Idumaeorum iter facerent Moabitas aggreſſuri. Hoc deſertum extra fines terrae Canaan atque adeo in Idumaea proprie dicta collocandum cenſeo, quia 2 *Reg.* 3. 8. idem locus *deſertum Edom* nuncupatur, & in Veteri Teſtamento nunquam Edom, vel pars terrae illius, tribuitur terrae inter Iſraëlitas ſorte diſtributae. *Libro* v. *de bello Judaïco*, *cap.* 7. meminit majoris Idumaeae ſcribens Simonem excurſus feciſſe in toparchiam Acrabattenen & μέχρι τῆς μεγάλης Ἰδουμαίας *uſque ad magnam Idumaeam.* Eodem capite Chebronem inter urbes Idumaeae numerat. Εἰς τὴν Ἰδουμαίαν εἰσήλασεν ἀναιμωτὶ, καὶ προσβαλὼν

ἀδοκήτως πρώτην αἱρεῖ τὴν πόλιν Χεβρών. *Idumaeam non fuſo ſanguine intravit, & ex improviſo cepit primam urbem Chebron.* Et mox narrat Simonem inde totam Idumaeam pervaſiſſe: venerat autem a ſeptentrione, id eſt, a Thecoa urbe. *Capite octavo* ejuſdem libri Cerealem dicit *ſuperiorem Idumaeam*, τὴν ἄνω καλουμένην Ἰδουμαίαν vaſtaſſe, niſi forſitan τὴν ἄνω Ἰουδαίαν ſcripſerit: quod *Antiquitat. lib.* v. *cap.* 1. tribui Judae ceſſiſſe ſuperiorem Judaeam τὴν καθύπερθεν Ἰουδαίαν tradiderat, & Ἰουδαία pro Ἰδουμαία ſaepe in Joſepho librarii ſcripſerint, ac vice verſa. Denique *libro* 11 *contra Apionem pag.* 1067. de Idumaea teſtatur Dora urbem maritimam terrae Iſraëliticae quatuor dierum itinere ab Idumaea diſtare, τεσσάρων ἡμερῶν ὁδὸν τῆς Ἰδουμαίας ἀφέστηκεν, & ibidem Idumaeam ſcribit eſſe conterminam terrae Judaïcae. Quibus verbis Joſephus terram Judaïcam intelligit non qua erat extenſione quum a Joſua ſuis finibus eſt circumſcripta, ſed uti tunc erat quum ea ſcriberet: nam alias verum quidem eſt Idumaeam proprie dictam fuiſſe terrae Iſraëliticae conterminam, ſed Joſephus non ſolet Idumaeae nomen ita uſurpare, ſed magnam partem terrae tribubus Judae & Simeon datam Idumaeam appellare, quae in ipſa terra Iſraëlitica quum fuerit, non poteſt ei ὅμορος appellari niſi eo modo quo dixi.

Poſt tempora Joſephi & excidium urbis Hieroſolymitanae nomen Edom & Idumaeae fere deletum eſt, regioque olim eo nomine nuncupata aliud vel alia potius adſcivit: dicta enim eſt Gebalene, & ſolitudo auſtrina, reſpectu ſcilicet terrae Iſraëliticae, ἡ κατὰ μεσημβρίαν ἔρημος (vide Euſebium ad vocem Αἰλάμ) & Arabia, aut Paleſtinae eſt accenſita. In ſcriptis tamen Chriſtianorum, in primis eorum qui commentaria in ſacrum codicem conſcripſerunt, aut de rebus Judaïcis egerunt, nomen Idumaeae aut terrae Edom aliquando legitur. Euſebius in libro περὶ τοπικῶν ὀνομάτων τῆς θείας γραφῆς, quem nos compendii cauſa (frequenter enim illo utimur) onomaſticon urbium appellamus, Petram urbem notiſſimam Arabiae, quae ab ea nomen Petraeae tulit, terrae Edom adſcribit his verbis, Πέτρα, πόλις ἐν γῇ Ἐδὼμ τῆς Ἀραβίας. Hieronymus. *Petra, civitas*

vitas Arabiae in terra Edom. Sic quoque ad vocem Ῥεκὲμ notat αὕτη ἐστὶ Πέτρα πόλις τῆς Ἀραβίας *illa eſt Petra urbs Arabiae.* Scilicet Arabiae nomen tunc dabatur iſti regioni quae olim Edom dicta eſt. Idem montem Seir ita deſcribit: Σηεὶρ, ὄρος γῆς Ἐδὼμ, ἔνθα ᾤκει Ἡσαῦ ἐν τῇ Γαβαλήνῃ. *Seir, mons terrae Edom, ubi habitavit Eſau in Gabalene.* Ad vocem *Maſraca* idem. Μασρεκὰ, πόλις βασιλείας Ἐδὼμ περὶ τὴν Γεβαληνήν. Hieronymus interpres. *Maſraca civitas regni Edom circa Gabalenen.* Ad vocem Φινῶν haec legimus πόλις τῶν ἡγεμόνων Ἐδώμ. Αὕτη ἐστὶ Φαινῶν ἔνθα τὰ μέταλλα τοῦ χαλκοῦ, μεταξὺ κειμένη Πέτρας πόλεως καὶ Ζοορῶν. *Urbs eſt Principum Edom, eadem quae Phaenon, ubi fodinae aeris ſunt, ſita inter Petram urbem & Zoara.* Plura ex Euſebio adducemus infra, quum de nomine Gabalenes dicemus, unum hoc adſcripturi de Idumaea ex eodem. Ἰδουμαία χώρα Ἡσαῦ ἐξ αὐτοῦ παρωνύμως ὀνομασθεῖσα, ἐπείπερ αὐτὸς Ἐδὼμ ἐκαλεῖτο. Ἔστι δὲ ἡ ἀμφὶ τὴν Πέτραν Γεβαληνὴ καλουμένη. Ἡ κατά τινα Αὐσῖτις χώρα τοῦ Ἰώβ. Κατ' ἄλλον δὲ ἡ τοῦ Ἰὼβ χώρα ἡ Ἀραβία ἐστίν. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἡ χώρα τοῦ Ζηὼν αὕτη ἐστιν ἡ χώρα τοῦ Ἰώβ. Hieronymus ita. *Idumaea regio Eſau quae ex eo quod ille Edom vocabatur, nomen accepit. Eſt autem circa urbem Petram, quae nunc dicitur Gebalene.* Ulterius nil habet Hieronymus, ita ut in Euſebio olim illa lecta non fuiſſe quae nunc leguntur probabile ſit. Hoc fatum fuit omnium fere lexicorum & onomaſticorum veterum quod alienae manus illa auxerint: & difficulter ea nunc diſcernere eſt ab verbis ipſius auctoris. Atque utinam de ſolis lexicis conqueri jure poſſemus, nec ſaepe ſcholiaſtarum adnotationes loco ſcriptorum veterum legeremus. Multa, opinor, in quibus nunc deſudamus, plana eſſent, & una litura deleret notas adulterinas, tolleretque difficultates quibus nunc impediti haeremus, quia ineptorum hominum gloſſas a genuinis verbis auctorum non valemus ſecernere. Sed revertamur ad Euſebium, aut qui ipſi laciniam hanc adtexuit. Ita Latine redditur. *Quae* (Gebalene, id eſt, Idumaea) *ſecundum opinionem cujusdam Auſitis eſt, regio Jobi. Secundum alium vero regio Jobi eſt Arabia* (verum ipſe Euſebius, uti vidimus, Arabiam & Gebalenen pro eadem habet, Petram modo ſcribens eſſe urbem Arabiae modo Ge-

Gebalenes, & Gebalenen collocans circa Petram) *Alii autem dicunt regionem Zeon* (Sichonis regis) *eſſe regionem Jobi.* Quod ad Uzitida attinet, Jobi patriam, ארץ עוץ *terram Utz* dictam in ſacris literis, quia nos eo ducit ſcriptor Graecus, poſſet credi Idumaeae pars fuiſſe quandoquidem *Thren.* 4. 21. dicitur *filia Edom habitare in terra Utz:* & *Jer.* 25. 20. reges terrae Utz junguntur cum regibus terrae Philiſtaeorum, Aſcalonis, Ecronis &c. & medii interponuntur inter Aegyptios & Philiſtaeos. Sed ibidem diſtinguitur terra *Utz* ab *Edom*, quae *commate* 21. recenſetur cum *Ammon*, *Moab*, *Tyro*, adeoque eadem non fuit: & ſi fuiſſet, Jobus non fuiſſet accenſitus filiis orientis ſed auſtri. vid. *Job.* 1. 3. Adde quod cum Chaldaei & Sabaei in agros Jobi irruperint, oporteat terram Utz iis magis vicinam fuiſſe.

Hieronymus Idumaeam ab Eleutheropoli Petram uſque extendit his verbis, *omnis auſtralis regio Idumaeorum de Eleutheropoli uſque ad Petram & Ailam* (*haec eſt enim poſſeſſio Eſau*) *in ſpecubus habitatiunculas habet.* Haec illuſtrantur ex verbis Joſephi *lib.* v. *de bello cap.* 7. ubi de Idumaea agit, κατὰ τὴν Φαρὰν προσαγορευομένην φάραγγα, πολλὰ μὲν ἀνευρύνας σπήλαια, πολλὰ δὲ εὑρὼν ἕτοιμα ταμιείοις ἐχρῆτο θησαυρῶν. *In valle autem Pharan dicta multas ſpeluncas ipſe dilatavit, alias aptas invenit & pro receptaculis praedae iis utebatur.* Et mox, πολλοὶ τῶν λόχων δίαιταν ἔχουσιν ἐν ἐκείνοις, *in iis habitant multa agmina.* Haec eſt, dicit Hieronymus, poſſeſſio; non quod in Veteri Teſtamento unquam eo uſque ſedes Idumaeorum extendantur, nam erant extra limites terrae Canaan, & Eleutheropolis, uti certum eſt, in ipſa terra Canaan ad occidentem fere Hieroſolymae ſita erat, ſed quod circa excidium Templi ſecundi, & poſtea, magna pars Judaeae nomine Idumaeae appelletur a Joſepho, de quo poſtea.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς, vel Hermolaus, aut quicunque alius nobis epitomen Stephani dedit, haec habet de Idumaeis. Ἐδουμαῖοι, ἔθνος Ἀράβιον, ὡς Οὐράνιος ἐν Ἀραβικῶν τετάρτῳ· τινὲς δὲ διὰ τοῦ ι γράφουσιν, ὡς εἴρηταί μοι ἐν τῷ ι. *Edumaei gens Arabica, uti Uranius lib.* IV. *Arab. Quidam per* I *ſcribunt, uti dicam in Litera* I.

Haec

Haec autem habet ad literam I. Ἰδουμαῖοι, ἔθνος Ἀράβιον ἀπὸ Ἀδώμου. Ἄδωμα γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσιν· ὅτι ξανθὸν βρῶμα δοὺς αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς τὰ πρωτεῖα εἰλήφει. *Idumaei, gens Arabica ab Adoma dicta.* Adoma (אדום) *enim Judaei rubrum appellant, quoniam flavum cibum dans ipſi frater primatum praeripuit.* Strabo quoque *lib.* XVI. Idumaeos origine Arabes eſſe, ſive Nabataeos, ſcribit.

CAPUT XIII.

DE SEDIBUS PHILISTAEORUM.

Origo nominis Philiſtaei. Peluſium unde dictum. Alii a ſolo paluſtri, alii a Peleo nomen ducunt. Ex nomine Φυλιστιαίων *natum* Παλαιστινοί. *Palaeſtine regio Perſica. Fluvius Palaeſtinus. Error Joſephi. Philiſtaei dicti* ἀλλόφυλοι. *Euſebius etiam alias gentes hoc nomine comprehendit, & quas. Philiſtaeorum regio olim extra terram Canaan ad mare magnum. Poſtea quinque urbes terrae Canaan ad mare magnum. Deinceps quoque urbes terrae Canaan incoluerunt, & magnam partem orae maritimae. Philiſtaei etiam* Ἕλληνες *dicti. Geſchuraei vicini Philiſtaeorum. Diſtinguuntur a Geſchuraeis trans Jordanem & Geſchur in Syria.*

Deſcripta hactenus regione Edomaeorum, quae maximam partem plagae ad auſtrum terrae Iſraëliticae occupat, partes ejus luſtrandae ſunt, quas Joſephus duas facit Amalecitin & Gobolitin ſive Gebalenen. Diſtinguuntur quidem in ſacris literis Amalecitae ab Edomaeis, quod notum eſt; ſed haud negaverim aliquando (nam diſtinguenda omnino & hic & alibi ſunt tempora, quibus vel latius vel minus late ſe populi extenderunt) Idumaeam continuiſſe regionem Amalecitarum aut certe magnam partem illius. Praemittemus autem aliqua de regione Philiſtaeorum qui vicini fuere Amalecitis, ne cogamur poſt deſcriptionem Amalecitidis & Gebalenes redire occaſum verſus, atque adeo ut poſſimus ſecundum ordinem a nobis conſtitutum

ab auſtro ortum verſus & porro ſeptentrionem per regiones Palaeſtinae vicinas tendere. De Arabia quoque, quam nonnulli ſcriptores ad auſtrum Palaeſtinae collocant, & usque ad litora maris magni ſive mediterranei producunt, nunc non dicemus, ſed poſtea quum regiones ad ortum Palaeſtinae ſitas luſtrabimus.

Philiſtaei, פלשתים Hebraeis dicti & Φυλισταῖοι vel Φυλιστιείμ (vide Siracidem *cap.* 46. 21. & 1 *Macc.* 3. 24.) originem traxerunt a Caſluchaeis, qui patrem habuere Mitzraim *Gen.* 10. Profecti ſunt e regione Caphtor, כפתר, *Amos.* 9. 7. *Deut.* 2. 23. quae videtur in ora maritima Aegypti circa Peluſium quaerenda. Nec profecto aliunde vocem פלישתים *Peliſtim* ducendam ſuſpicor quam a Peluſio, vel Peluſium a Peliſtaeis. Novi equidem veteres ſcriptores nomen Peluſii derivare ἀπὸ τοῦ πηλοῦ. Ita diſertis verbis Strabo, *libra* XVII. Μεταξὺ τοῦ Τανικοῦ καὶ τοῦ Πηλουσιακοῦ λίμναι καὶ ἕλη μεγάλα καὶ συνεχῆ, κώμας πολλὰς ἔχοντα. Καὶ αὐτὸ δὲ τό Πηλούσιον κύκλῳ περικείμενα ἔχει ἕλη ἅτινες Βάθρα καλοῦσι καὶ τέλματα. ᾤκισται δ' ἀπὸ θαλάττης ἐν πλείοσιν ἢ εἴκοσι σταδίοις· τὸν δὲ κύκλον ἔχει τείχους σταδίους εἴκοσιν· ὠνόμασται δ' ἀπὸ τοῦ πηλοῦ καὶ τελμάτων. *Inter Taniticum & Peluſiacum oſtium lacus ſunt & paludes magnae & continuae, in quibus multi pagi ſunt. Peluſium quoque ipſum cingitur paludibus quas nonnulli Bathra vocant, & locis coenoſis. Habitatur urbs uſque ad plura quam viginti ſtadia a mari. Muri ejus in ambitu habent ſtadia viginti. Nomen habet a luto & ſolo paluſtri.* Sed non deſunt qui aliunde urbis hujus nomen arceſſant. Dionyſius in deſcriptione orbis terrarum, verſu 261, a Peleo quodam ita dictam innuit,

- - - παραὶ Κασιώτιδα πέτρην
Πηλῆος πτολίεθρον ἐπώνυμον ἄνδρες ἔχουσι
Ἔξοχα ναυτιλίης δεδαημένοι.

- - - ad rupem Caſiam
Pelei de nomine dictum oppidum homines tenent
Rei nauticae peritiſſimi.

Haec confer cum iis quae de nauclero Peluſiotarum Deo ſupra *pag.*

pag. 61. notavimus. Ad Dionyſium porro Euſtathius ſcholiaſtes haec obſervat. Ουτ@ μὲν τὸ Πηλέσιον πτολίεθρον ἐπώνυμον ἐ Πηλέως φησίν, ὡς στρατιωτῶν Φθιωτῶν ὑπὸ Πηλεῖ τεταγμένων οἰκησάντων αὐτό. *Hic quidem dicit Peluſium oppidum nomen a Peleo habere, quod Phthiotae ſub Peleo militantes illic habitaverint.* Quamvis autem concedam nomen Peluſii ἀπὸ ἐ πηλȣ̃ apte duci poſſe, & ſatis convenire cum genio ſoli in quo condita fuit, inde tamen non ſequitur hanc eſſe veram nominis originem. Quis enim neget Hieroſolymae, urbis qua nulla in univerſo terrarum orbe fuit ſanctior, nomen ab ἱερὸς & Σόλυμα apte potuiſſe derivari, uti & a quibuſdam inde derivatum eſt? At certum eſt aliunde nomen illud petitum: de qua re alias.

Nomen Φυλιστιαίων poſtea flexerunt Graeci & Romani in Παλαιστινȣ̀ς, quod ipſis non erat ignotum & magis conveniebat cum vocibus aliis quibus utebantur. Nam Palaeſtine nomen erat regionis Perſicae quae & Sittacene dicitur, cujus Plinius meminit, *hiſtoriae naturalis l.* VI. *c.* 27. Peleſtine quoque regio erat in Piceno. Et Paleſtinas arenas commemorat Lucanus, non longe ab Apſo & Genuſo fluminibus, de quibus hoc ipſo in libro agemus quum flumina Palaeſtinae adſcripta luſtrabimus. Eſt & fluvius Palaeſtinus, cujus meminit Plutarchus de fluminibus, ita dictus a Palaeſtino Neptuni filio. Hinc & nomen Παλαιστίνης datum eſt regioni Philiſtaeorum. Joſephus ipſe *Antiquitatum libro* 1, *c.* 7. teſtatur Ἕλληνας ita appellare partem regionis quae inter Gazam & Aegyptum eſt, quamvis ipſe erret, quod ibidem nomen Palaeſtinae a Palaeſtino quodam filio Mizraimi derivet: nam in ſacro codice ſeptem tantum memorantur orti ex Mizraim, non octo uti Joſephus ſcribit, nec Philiſtinus quidam aut Philiſtini ex Mizraimo orti leguntur *Gen.* 10. ſed ex Caſluchim. Plures locos Joſephi, in quibus regio Philiſtaeorum appellatur Παλαιστίνη, indicavimus ſupra *pag.* 41. Vide & Euſebium & Hieron. in Onomaſt. ad vocem Γέραρα.

Deinde Philiſtaei dicti ſunt ἀλλόφυλοι, quaſi extrarii, & regio eorum γῆ ἀλλοφύλων. Quod probatum dedimus ſupra *p.* 41. Vocem hanc ipſi Latini uſurparunt.

Paulinus *de S. Felicis nat.*

Credite non armis neque viribus eſſe timendos
Allophylum populos.

Tertullianus *adv. Jud. Hoſtes allophylos expugnaverunt.* Hieronymus in *comm. ad Amos.* 1. *p.* 1376. obſervat, *ubicunque in Veteri Teſtamento* (& quidni etiam in Novo?) ἀλλοφύλους *id eſt alienigenas legerimus, non commune omnium externarum gentium nomen ſed proprie Philiſthiim qui nunc Palaeſtini vocantur accipiendi ſunt.* Idem quum in Onomaſtico Euſebiano occurrit vox ἀλλοφύλων per *hoſtes* eam reddit, quod Tertullianus in verbis mox adductis jungit cum allophylis. Ita quum Euſebius habet Μεσσὰβ, πόλις τῶν ἀλλοφύλων τῆς Γαβαᾶς, Hieronymus ea convertit, *Meſſab, hoſtile oppidum juxta Gabaa.* Sic Μασβὰκ, πόλις ἀλλοφύλων βασιλέως, Ἀδραζέρ. Hieronymus. *Masbach, civitas hoſtilis regis Adrazar*; alibi vertit *alienigenas*, uti Euſebiana Γεσσοὺρ χώρα ἀλλοφύλων, *Geſſuri regio alienigenarum*, & ad vocem Βηθχώρ: vel *Gigantes*, uti ad vocem Γὲθ, ἐν ταύτῃ κατελείφθησαν οἱ Ἐνακεὶμ ἀλλόφυλοι. *Geth, in hac Gigantes qui vocabantur Enacim.* Aut *accolas priſtinos*, uti ad vocem Βηθσάν· & *veteres accolas*, vide ad vocem Ἄζωτος. Deprehendo eundem Euſebium nomen ἀλλοφύλων etiam aliis quam Philiſtaeis tribuere. Sic ſcribit ad vocem Γεσουρεὶμ, πόλις ἀλλοφύλων· ἄυτη δέ ἐστι Γαργασεὶ ἐν τῇ Βασανίτιδι. *Geſurim, urbs* ἀλλοφύλων. *Haec eſt Gargaſi in Baſanitide.* At in Baſanitide non fuere Philiſtaei. Quod ſi credidit aliquando heic fuiſſe Philiſtaeos, id ſufficit ut eam urbem Philiſtaeorum nuncupet: nam & eodem modo montes Gilboe appellat ὄρη ἀλλοφύλων *montes alienigenarum*, quia illic caeſi ſunt Philiſtaei, 1 *Sam.* 31. 1. Cananaei qui in Gazer habitabant ἀλλόφυλοι quoque ab Euſebio appellantur ad vocem Γαζέρ, & incolae urbis *Bethsan* ad hanc vocem. Ita Ἐμὰθ appellat ὅριον τῶν ἀλλοφύλων ἐν χώρᾳ Δαμασκοῦ, Hieronymus *terminum allophylorum in regione Damaſci*, & montem Baal Chermon Libano proximum, ad vocem Βααλερμών. Non ſolet autem urbes Moabitarum, Emorrhaeorum trans Jordanem, Edomaeorum, Phoenicum, Arabum, & Aegyptiorum appellare urbes ἀλλοφύλων, ſed γῆς

Μωὰβ

ים פלשתים
id eſt
MARE PHILI=STAEO=RVM.
Lydda
12 ex itinerario Antonini.
Jaſne quae et Jamnia
10 ex tabula veteri itineraria.
20 ex itinerario Antonini
Ecron ſita inter Azotum et Jamniam ortum verſus, teſte Euſebio
Gath
5 ex Euſebio.
Asdod, quae et Azotus
12 ex tabula veteri
24 ex itinerario Antonini.
Eleutheropolis
Ascalon
CAMPESTRIA.
16 ex itinerario Antonini.
34 ex Diodoro Siculo, qui praelio patrato circa Gazam Demetrium contendiſse Azotum ſcribit, emenſum ſtadia 270. quae efficiunt 34 miliaria Romana.
MONTANA.
Majumas, portus Gazaeorum
3 ex Arriano.
Gaza
3 ex Sozomeno.
Anthedon
5 Miliaria Romana. 10
FACIES REGIONIS PHILISTAEORVM, in qua Situs quinque urbium quas iſta gens incoluit, Ecronis, Asdod, Gath, Aſcalonis et Gazae testimonio ſcriptorum veterum confirmatus per Miliaria Romana deſcribitur.
J. Wandelaer in. et fecit.

Μωάβ &c. Sic ut videatur Euſebius nomen ἀλλοφύλων & Philiſtaeis & priſcis incolis terrae Canaan tribuere.

Quod ad regionem Philiſtaeorum attinet, primum videntur incoluiſſe oram maritimam inter Aegyptum & terram Canaan. Nam *Exod.* 13. 17, 18. opponuntur viae duae, quibus ex Aegypto ad terram Canaan iter eſſet, altera דרך ארץ פלשתים *via per terram Philiſtaeorum*, qua Deus populum ſuum non duxit, licet eſſet קרוב *brevior*, ne armis & apparatu bellico Philiſtaeorum territus reverteretur in Aegyptum, altera דרך המדבר ים סוף, *via per deſertum maris Suph*, ſive ſinus Arabici. Ex eo autem quod ad mare habitarent Philiſtaei ipſum illud mare ים פלשתים *mare Philiſtaeorum* dicitur *Exod.* 23. 31. & Philiſtaei שארית חוף הים *reliquiae orae maritimae*, *Ezech.* 25. 16. In ipſa terra Canaan certe non conſederunt, quando Iſraëlitae eam occuparunt duce Joſua: nam inter gentes aut expulſas aut expellendas plane nulla eſt mentio Philiſtaeorum. Sed poſtea partem ejus poſſederunt, in qua quinque urbes Gaza, Gath, Aſcalon, Aſchdod & Ekron, quae πέντε σατραπεῖαι τῶν ἀλλοφύλων nuncupantur. Imo & ulterius fines ſuos protulerunt ſub imperio Saulis & Davidis, uti notum eſt ex hiſtoria ſacra. Nec deſunt qui putent oram maritimam terrae Canaan a Gaza uſque ad Carmelum ab iis aliquando occupatam fuiſſe (quare κατοικοῦντες γῆν παράλιαν, id eſt, *incolae orae maritimae* appellantur *Judith* 5. 26. qui ἀλλόφυλοι ſive Philiſtaei nuncupantur *Judith.* 6. 1.) & Ἕλληνας iſtos quos Caeſareae vixiſſe Joſephus *lib.* 11. *de bello*, *cap.* 25. ſcribit, origine Philiſtaeos fuiſſe. Huc facit *Jeſ.* 9. 11. Philiſtaeos Ἕλληνας dici. Sane nomen Ἑλλήνων late patet, & omnes qui Judaei non erant hoc nomine nuncupantur *Joh.* 12. 9. 20. & alibi.

Cum Philiſtaeis junguntur Geſchuraei הגשורי *Joſ.* 13. 3. qui 1 *Sam.* 27. 8. cum Amalecitis ſociantur, & dicuntur incoluiſſe tractus qui tendunt verſus Aegyptum, quorum regiones vaſtavit David. Alii ſunt Geſchuraei qui cum Machataeis junguntur, הגשורי והמעכתי, quaerendi in regione dimidiae tribus Menaſſis trans Jordanem, nec expulſi ab ea, *Deut.* 3. 14. *Joſ.* 12. 5. & *Joſ.* 13. 13. quorum ut & Gileaditidis rex creatur Isboſeth filius

lius.

lius Saulis 2 *Sam.* 2: 8. Alia denique eſt גשור בארם *Geſchur in Syria* 2 *Sam.* 15. 18. quae a Rege ſuo gubernabatur, ad quem fugit Abſalom. 2 *Sam.* 14. 37. cujus mater filia Regis Geſchur fuerat 2 *Sam.* 3. 3. non videtur tamen ea longe qaerenda ab Geſchuraeis trans Jordanem ſitis, quia 1 *Chron.* 2. 23. legitur Jair cepiſſe גשור וארם את חות יאיר וגו׳ *Geſchur & Aram villas Jair &c.*

CAPUT XIV.

DE AMALECITIDE.

Amalec quis. Regio Amalecitarum an pars Idumaeae. Joſephus illuſtratus. Diverſae gentes Amalecitae & Edomaei. Antiquiſſimae ſedes Amalecitarum tempore regis Kedor Laomer. Ubi habitaverint quum Iſraëlitae ad terram Canaan proficiſcerentur & quum eam per exploratores luſtrarent. Loca campeſtria & montana incoluerunt. Varians ſcriptura codicis Hebraei & Samaritani. Quas regiones Amalecitae incoluerint, terra Canaan ab Iſraëlitis occupata. Kenaei inter Amalecitas. Euſebii ſententia de Amalecitide. Mohammedani quid de Amalecitis tradant.

Non longe a Philiſtaeis quaerendi ſunt Amalecitae, quamvis non eandem regionem perpetuo incoluerint, & heic quoque, veluti antea quum de regione Idumaeorum & Philiſtaeorum diſputavimus, notanda ſint diverſa tempora. Amalec ipſe, עמלק, unde & gentis & terrae nomen defluxit, nepos erat Eſaui ex filio Eliphaz & concubina Thamna, uti traditur *Gen.* 36. 12. & 1 *Chron.* 1. 36. atque adeo non longe ab regione Edomi recedendum videtur, ut terras Amalecitarum inveſtigemus. Joſephus Idumaeam in partes duas dividit Amalecitin & Gobolitin, *Antiquitatum libro* 11. *cap.* 1. Verum 1 *Chron.* 18. 11. diſtinguuntur filii Edom ab Amalecitis: certumque eſt quum in hiſtoria itineris Iſraëlitarum per deſertum Amalecitae & filii Edom

Edom commemorantur, illos eo tempore diſtinguendos eſſe, & diverſas gentes fuiſſe. Id negari non poteſt. Amalecitae victi ſunt ab Iſraëlitis *Exod.* 17. 13. Edomaeos Moſes rogat, at fruſtra ut per terras eorum tranſitum facere liceret *Num.* 20. 18. Ad haec quicunque attendit videt gentes eſſe omnino diverſas.

Antiquiſſimis temporibus ubi ſedes fixerint Amalecitae colligitur aliquo modo ex ſerie victoriarum Regis Kedor Laomer, *Gen.* 14. 5, qui a ſeptentrione auſtrum verſus tendens devicit

1. Rephaim in *Aſteroth Karnaim.*
2. Zuzim in *Ham.*
3. Emim in *Schave Kerjathaim.*
4. Chorim, in *montibus Seir*,
   uſque ad El Paran in deſerto.

Tunc legitur fuiſſe reverſus, & veniſſe

1. Ad *En Miſchpath*, id eſt, *Cadeſch.*
2. Cepiſſe *omnem terram* Amalekitarum, כל שרה.
3. Et Emoraeorum habitantium in *Chatzatzon Tamar*, id eſt, *Engaddi.*
4. Tunc obviam ei iverunt Reges *Sodomae* &c. ſed victi ſunt.
5. Id nunciatur Abrahamo habitanti *Chebrone*, qui eos uſque ad Dan perſequitur & ulterius.

Hinc colligimus Amalecitas regionem inter Cadeſch & Engaddi inhabitaſſe, non tamen ita ut accurate in medio horum duorum locorum collocandi videantur; illic enim Chebronem mallemus credere ſitam fuiſſe quae tamen a Kedor Laomer intacta fuit, nam nuncius cladis regum Pentapolitanorum eo demum ad Abrahamum perlatus eſt, qui nihil ab iſto hoſte paſſus fuiſſe legitur. Probabile ergo eſt loca mari magno viciniora ab Amalecitis inhabitata fuiſſe, & propinqua regioni Philiſtaeorum.

Quum Iſraëlitae ſinum Arabicum tranſiviſſent & in deſerto oberrarent, Amalecitae fuere primi qui ſe iis oppoſuerunt *Exod.* 17. 8. quumque exploratores *Num.* 13. 30. a Moſe miſſi in terram Canaan redirent nuntiarunt Amalecitas habitare in plaga auſtrali, Chettaeum, Jebuſaeum, & Amorraeum in montanis.

Ve-

Verum *Num.* 14. 25. Amalecitae & Cananaei בעמק *in valle* dicuntur habitare (in loco parallelo *Deuter.* 1. 44. Amalecitae omittuntur in contextu Hebraeo: ſed Samaritanus habet ויצא העמלקי והכנעני *Et egreſſus eſt Amalecites & Cananaeus*) ſcilicet in maritimis locis occaſum verſus, & eodem *capite, commate* 45. legitur: deſcenderunt Amalecitae & Cananaei *habitantes in monte* היושב בהר, & profligarunt Iſraëlitas: non enim tantum in planis & campeſtribus locis habitarunt, ſed & montanis, quod vel hinc diſcimus. Liquet etiam ex eo quod Simeonitae Amalecitas expulerint ex montibus in quibus habitaverunt eorum loco 1 *Chron.* 4. 43.

Poſtquam Iſraëlitae terram Canaan occuparunt, videntur ad fines ejus auſtrales magna ex parte ſedes habuiſſe. Unde facilis iis aditus patuit ad eas partes terrae in quibus erat urbs Tziklag, quam combuſſerunt, impreſſionem facientes אל נגב *in regionem auſtralem* terrae Canaan. 1 *Sam.* 30. 1. Atque inde eſt quod Amalecitae juncti Moabitis atque Ammonitis capere potuerint minori negotio urbem palmarum ſive Engaddi. *Judic.* 3. 13. & cuncta vaſtare uſque ad viam quae ducit Gazam, *Judic.* 6. 4. Percuſſiſſe etiam legitur Saul Amalecitas a Chavila uſque ad Sur quae eſt e regione Aegypti: & haec duo loca *Gen.* 25. 18. commemorantur, tanquam termini habitationis Iſmaëlitarum qui habitarunt a Chavila uſque ad Sur. Hic in Hebraeo Codice וישכנו legitur, *habitarunt*, ita ut id referendum ſit ad Iſmaëlitas: ſed videtur hoc minus convenire cum ſequenti נפל, quod de ſolo Iſmaële intelligi debet. Vulgatus itaque quaſi legiſſet וישכן, vertit, *habitavit*.

Huc quoque referre oportet quod 1 *Sam.* 27. legitur, Davidem quum habitaret *in campis* ſubjectis imperio *Philiſtaeorum* בשדה פלשתים *adſcendiſſe & invaſiſſe terras Geſchuraeorum*, *Girzaeorum atque Amalecitarum*, & praedam de iis egiſſe: quumque reverſus eſſet, ſciſcitareturque Rex Achis quorſum profectus fuiſſet, dixiſſe על נגב יהודה *ad meridianam plagam Judae, & Jerahmeelitarum*, *& Kenaeorum.* Habitabant autem Kenaei inter Amalecitas, 1 *Sam.* 15. 6. & junguntur cum iis *Num.* 24. 20.

20. 21. *Kinaei fuere finitimi Amalecitis & tenuerunt regionem ultra Petram Arabiae & loca contermina Cydiſſo*, ſcribit Procopius Gazaeus ad *Gen.* 15. Cydiſſos autem eſt Cades. Jerahmeelitae cum Kenaeis etiam alibi junguntur 1 *Sam.* 30.29. Praeterea ibidem 1 *Sam.* 27. 8. termini terrae ab iis tribus populis inhabitatae deſcribuntur מעולם באך שורה ועד ארץ מצרים *ab Olam, uſque quo iter eſt Schurem verſus, & uſque ad terram Aegypti.* Videtur enim illud מעולם non *antiquitus* vertendum, ſed complecti terminum oppoſitum ꝰ שור, uti alibi מחוילה *a Chavila* uſque ad Schur.

Joſephus Antiquitatum *l.* VI. 8. Amalecitin extendit a Peluſio uſque ad rubrum mare ſive ſinum Arabicum, idemque *libro* III. *cap.* 2. dicit, οἱ τὴν Γοβολῖτιν καὶ τὴν Πέτραν κατοικοῦντες οἱ καλοῦνται Ἀμαληκῖται, *qui Gobolitin & Petram incolunt, dicti Amalecitae.* Euſebius Amalecitida collocat inter Petram & Ailam, portum Sinus Arabici, χώρα, ſcribit, ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἰουδαίας ὑπερκειμένη τῆς νῦν καλουμένης Πέτρας πόλεως ἀπιόντων εἰς Αἰλά. *In deſerto ad meridiem Judaeae trans urbem Petram euntibus Aïlam.* Atqui inter Petram & Ailam tantum erat 10 milliarium ſpatium, uti ipſe ſcribit ad vocem Ἠλάθ. Id videtur nimis exiguum quam ut Amalecitis eo contineatur. Sed numeri Euſebiani forſitan corrupti ſunt.

Amaleci & Amalecitarum meminerunt hiſtorici Mohammedanorum frequenter. Auctor Taarich mei MS.ti hoc modo genus Amaleci a Noacho ducit:

نوح *Naach.*
خام *Cham.*
ارم *Aram.*
حوث *Hutz.*
عاد *Ad.*
عملاق *Amalac.*

Amalecitas ipſos olim in الحرم ſive ditione Meccae conſediſſe & inde pulſos a regibus جرهم Zjorhamidis ex Alkodaio narrat

rat Pocockius, vir in his literis princeps, *ſpeciminis hiſtoriae Arabum pag.* 173. Perſuaſum eſt populis orientalibus Amalecitas plurimos ab Iſraëlitis fugatos litora Africae incoluiſſe. De Phoenicibus notum eſt a Procopio narrari, illos fugam ſuam ex terra Canaan temporibus Joſuae columnae in Africa inſcripſiſſe. Amalecitae autem Φοίνικες dicuntur a Philone *pag.* 636. & ſi quis conferat ea quae de nomine Phoenices ſupra ſcripſimus non dubitabit illos Phoenices quoque appellari poſſe.

CAPUT XV.

DE GEBALENE.

Gebalene regio montana. جبال *regio in Perſia. Iracae duae. Num Gebalene* גבל *nuncupetur in V. T. Mons Seir* טורא דגבלא *dictus. Stephani verba de Gabala illuſtrata. Joſephus Gabilitas & Amalecitas jungit. Euſebius Gebalenen ubi collocet.*

Amalecitin & Gobolitin duas facit Idumaeae partes Joſephus. De Amalecitide egimus & ad Gobolitin tranſimus. Eadem illa eſt cum Gebalene, ipſumque nomen regionem montanam notat. Eodem nomine hodie nuncupatur regio Perſiae haud ignobilis جبال *Zjebal* & بلد الجبال *Beled Alzjebal*, quaſi terram montoſam dicas. In illa urbes primariae imperii Perſici, Isfehan, Com, Cashan, Casbin, Sultania, & aliae ſunt, quarum ſitum ſcire qui volet, ſcriptorum orientalium teſtimoniis nixum, mappam geographicam imperii Perſici, ante decennium a me editam Amſtelodami, inſpiciat: ubi illa non nomine جبال *Zjebal*, ſed عراق الاجم *Iracae Perſarum* notata eſt: ita enim quoque illa regio vocari ſolet ut diſtinguatur ab عراق العرب *Iraca Arabum*, cujus ſitum eadem illa mappa exhibet.

Nomen Gebalenes Hebraei גבלא *Gabla* ſcribunt. Eſſe hanc regionem quae גבל *Pſalm.* 85. 8. dicitur, affirmare non auſim.

In

In Targum Hieroſolymitano pro *monte Seir*, ſive regione Idumaeorum, טורא דגבלא *mons Gabla* legitur. Atque ita in verſione Pentateuchi Samaritana, *Deuteronom.* 33. 2. & alibi hoc nomen legitur, ubi pro *Seir*, שעיר, quos montes Idumaei inhabitarunt, ſubſtituitur vox גבלה *Gabla*, quae tantum non eadem eſt cum Γάβαλα quod nomen Stephanus in Ἐθνικοῖς huic regioni tribuit. Γάβαλα . . . . . ἔστι καὶ χώρα Ἀραβίας καὶ λέγεται ἡ πρώτη συλλαβὴ διὰ τοῦ Ε, Γέβαλα, καὶ τὸ ἐθνικὸν Γεβαληνός. *Gabala . . . . eſt & regio Arabiae diciturque cum E, in prima ſyllaba. Gentile eſt Gebalenus.* Idem ad vocem Γεβάλα, μοῖρα τῆς τρίτης Παλαιστίνης (ita recte corrigit Holſtenius) Ἰώσηπος . . . . Γεβαλήνη τε καὶ Αἰμανῖτις ἡ τῶν Ἰδουμαίων χώρα μετωνομάσθη. *Gebala, pars Palaeſtinae tertiae. Joſephus . . . . Gebalene & Aemanitis appellata eſt regio Idumaeorum.* Pro Αἰμανῖτις legendum Ἀμαλεκῖτις ſuadent ea quae ad vocem Γομολῖται habet (ita legitur pro Γοβολῖται) ἔθνος τῆς Ἰδουμαίας ἡ ἀπὸ Ἀμαλήκου Ἀμαληκῖτις ἐκλήθη. *Gobolitae, populus Idumaeae quae ab Amaleco Amalecitis appellata eſt.* Et confirmat hoc ipſum Joſephus iis verbis quae *pag.* 68. dedimus. Adde eundem *libro Antiquitatum* IX. *capite* 10. Gabilitas jungere cum Amalecitis: διεγνώκει τοῖς Ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ Ἰδουμαίων καὶ Γαβιλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι, *decreverat adverſus Amalecitarum gentem & Idumaeorum ac Gabilitarum exercitum educere.* Nota illic ἐθνικὸν eſſe Γαβιλίτης, & diſtingui Idumaeos a Gabilitis, quum alibi Gobolitin partem Idumaeae faciat. In libris ſacris ubi haec hiſtoria narratur, nulla eſt mentio Amalecitarum aut Gabilitarum (id nomen videtur eſſe recentius) ſed filiorum Seir 2 *Chron.* 25. 11. qui Edomaei dicuntur 2 *Reg.* 14. 7. Quumque 2 *Chron.* 25. 14. Rex Amazias numina filiorum Seir ſecum tuliſſe tradatur, Joſephus idem narraturus numina Amalecitarum illa nuncupat *Antiquitatum libro* IX. *capite* 10. Ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ κατορθώμασιν ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ Θεὸν γενόμενον ὑπερορᾷν ἤρξατο· οὓς δ' ἐκ τῆς Ἀμαληκιτῶν χώρας ἐκόμισε τούτους σεβόμενος διετέλει. *Amaſias vero poſt victoriam factus inſolentior, auctorem ejus Deum coepit negligere & pro eo venerari numina ex regione Amalecitarum aſportata.* Verum haud facile ſcriptorem invenire eſt

 qui

qui frequentius uſurpet nomen Gebalenes Euſebio. In Onomaſtico, ad vocem Ἰδȣμαία, monet illam regionem quae circa urbem Petram eſt, Gebalenen nuncupari. Ἔςι δὲ ἡ ἀμφὶ τὴν Πέτραν Γεβαληνὴ καλȣμένη. Quae Hieronymus vertit, *eſt autem circa urbem Petram quae nunc dicitur Gabalene*. Atque ita de Mabſara, ad vocem Μάσαρις . . . ἐπὶ τῆς Γαβαλήνης ὑπακȣ́ȣσα τῇ Πέτρᾳ, *in regione Gebalena ad Petram pertinens*: & ad vocem Ἀλλȣ́δ, χώρα ἡγεμόνων (τῆς Ἰδȣμαίας) ἐν τῇ νῦν Γεβαλήνῃ Πέτρᾳ τῇ πόλει παρακειμένη. Hieron. *Regio Idumaeorum quae nunc Gabalene dicitur, vicina Petrae civitatis*. Solet ille vocibus Ἰδȣμαίας & Γεβαλήνης ut ejuſdem valoris & aeque late patentibus uti, quemadmodum ad vocem Γεθεὰ, ἐν τῇ Ἰδȣμαίᾳ καὶ νῦν Γεβαλήνῃ καλȣμένῃ, Hieron. *in Idumaea terra quae nunc Gebalene dicitur*. Et ad vocem Σηεὶρ, ὄρος γῆς Ἐδὼμ, ἔνθα ᾤκει Ἡσαῦ ἐν τῇ Γαβαλήνῃ. Hieron. *mons in terra Edom, in qua habitavit Eſau in regione Gabalena*. Ad vocem Ἰάθερ, χώρα ἡγεμόνων Ἐδὼμ ἐπὶ τῆς αὐτῆς Γεβαλήνης. *Jether, regio principum Edom in eadem Gebalene*. Quum vero apud eundem legitur ad vocem Μισὼρ civitatem tribus Ruben ſitam eſſe ἐν τῇ Γαβαληνῇ, recte adnotavit vir clariſſimus, Johannes Clericus, ſcribendum eſſe Γαλααδήνῃ quoniam portio tribus Ruben ſe eo usque non extendit. Ita alibi ſcribit ad vocem Ναβὼρ, πόλις υἱῶν Ῥȣβὶν ἐν χώρᾳ Γαλαάδ. Ita enim legit Hieronymus, non Χαναάν. Et ad vocem Νεβρὰ, πόλις Ῥȣβὶν ἐν τῇ Γαλαάδ. Vel ἐν τῇ Γαλααδίτιδι; vide ad vocem Ῥαμμὼθ. Vel ἐν Γαλαὰδ aut ἐν γῇ Γαλαάδ. Vide vocem Σάβαμα, & Ἐλεάλε, & Ἐσσεβών. Ita perpetuo ſolet urbes Rubenitarum collocare in Galaadene.

CAPUT XVI.

DE ARABIA.

Ἀραβία & Ἀῤῥαβία. Situs hujus ad ortum Palaeſtinae. Teſtimonia Plinii, Ammiani Marcellini, & Joſephi huc facientia. Euſebius nomine Arabiae fere omnem regionem trans Jordanicam comprehendit.

hendit. Regiones ſupra Arabiam ad ſinum Arabicum eidem quae. Pharan ubi. Thimanaei a תימן. Saraceni *num a* Sara *dicti. Arabia etiam dicitur regio ad auſtrum Palaeſtinae Aegyptum verſus. Agathemeris, Plinii, Strabonis, & Nearchi teſtimonia. Duae Arabiae ſecundum Stephani opinionem, altera ad auſtrum, altera ad ortum Palaeſtinae.* Arabus *vox proba aeque ac* Arabs. *Arabum nomen etiam Meſopotamitis tributum. Plauti locus & Xenophontis illuſtratus.*

A terris quae ad plagam auſtralem Palaeſtinae adjacent pedem moturis ad eas quae illam ab ortu terminant primo videtur de Arabia dicendum; tum quod omne illud ſpatium terrarum quod ab ortu Palaeſtinae objacet Arabiae, apud ſcriptores quoſdam communi nomine nuncupetur, tum quod & hae ipſae terrae Philiſtaeorum, Amalecitarum, atque Edomaeorum. de quibus egimus, nomine eodem Arabiae nonnunquam comprehendantur; quod monuimus paucis *pagina* 74. verum hoc loco fuſius demonſtrabimus. Arabiae nomine (quae Ἀραβία & geminato rho Ἀῤῥαβία dicitur, non a poëtis modo ſed Dione & aliis; de qua re vide Euſtathium ad *Dionyſ. v.* 925.) terras Palaeſtinam terminantes ad ortum plus uno loco Plinius vocat, uti *l.* v. *c.* 14. *Arabiae vero & Aegypto proxima Peraea, aſperis diſperſa montibus & a ceteris Judaeis Jordane amne diſcreta.* Et *cap.* 16. *Proſpicit eum (lacum Aſphaltiten) ab oriente Arabia Nomadum.* Et *cap.* 12. *Juxta Syria litus occupat quondam terrarum maxima & pluribus diſtincta nominibus: namque Palaeſtina vocabatur qua contingit Arabas.* Ammianus Marcellinus, *lib.* XIV. *Huic (Palaeſtinae) Arabia eſt conſerta, ex alio latere Nabataeis contigua, opima varietate commerciorum caſtriſque oppleta validis & caſtellis, quae ad repellendos gentium vicinarum excurſus ſolicitudo pervigil veterum per opportunos ſaltus erexit & cautos. Haec quoque civitates habet inter oppida quaedam ingentes, Boſtram & Gerazam atque Philadelphiam murorum firmitate cautiſſimas.* Joſephus, *lib.* III. *de bello Judaïco, cap.* 2. ubi terminos terrae Iſraëliticae deſcribit, de Peraea agens, eam notat πρὸς ἀνατολὴν terminari Ἀραβίᾳ. Alibi, *libro Antiquita-*

tum XIV. 2. Arabiam Judaeae eſſe conterminam ὅμορον τῇ Ἰουδαίᾳ ſcribit, & metropolin ejus Petram appellat *l.* IV. *Antiq. cap.* 4. Ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν ἀυτῶν Ἄραβες νενομήκασι πρότερον μὲν Ἄρκην λεγομένην Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην. *Quum veniſſet ad oppidum, quod Arabes pro metropoli habent, olim Arcen* (Ἀρεκέμην, רקם) *dictum, nunc Petram.* In illa urbe Aretae regis Arabum regia fuit eodem teſte, *Antiquitatum libro* XIV. *capite* 2.

Euſebius in Onomaſtico urbium & locorum frequenter utitur nomine Arabiae, atque ita fere ut quicquid ad ortum Jordanis ſitum erat eo comprehendat. Sic Jordanem ſcribit labi inter Judaeam & Arabiam, ad vocem Jordanes. Ἰορδάνης, ποταμὸς διαιρῶν τὴν Ἰουδαίαν τῆς Ἀραβίας, *Jordanes, flumen dividens Judaeam ab Arabia.* Ad vocem Ἀραβὼθ vocat urbem Cheſchbon, in Peraea ſitam XX millibus paſſuum a Jordane, urbem τῆς Ἀραβίας. Ad vocem Ἐσσεβὼν de eadem urbe agens, καλεῖται νῦν Ἐσβοὺς ἐπίσημος πόλις τῆς Ἀραβίας, *nunc vocatur Esbus urbs inſignis Arabiae.* Ad vocem Ἀρνῶν obſervat Areopolin (Ar Moabitarum) urbem eſſe Arabiae. Vide eundem ad voces Βοσὸρ, Καναθὰ, Ἀσαρὼθ, Ἐσδραεὶ & Ἀργώβ. Hoc quoque in Euſebio notari velim Arabiam ab eo non extendi, uti ab aliis, ultra Petram uſque ad ſinum Arabicum: ſed loca illa ei dici ſupra Arabiam ſita vel trans. Ita ad vocem χωρὴβ, ὄρος τοῦ θεοῦ ἐν τῇ χώρᾳ Μαδιάμ. Παράκειται τῷ ὄρει Σινᾶ ὑπὲρ τὴν Ἀραβίαν ἐπὶ τῆς ἐρήμου. Hieronymus. *Choreb mons Dei in regione Madian, juxta montem Sina ſupra Arabiam in deſerto, cui jungitur mons & deſertum Saracenorum quod vocatur Pharan.* Pharan autem ad vocem αὐλὼν ſcribit illic eſſe ubi tractus montium μέγα Πέδιον ad ortum & occaſum terminans & a Libano incipiens deſinit. Idem ad vocem Φαρὰν, πόλις ἐςὶν ὑπὲρ Ἀραβίαν παρακειμένη τοῖς ἐπὶ τῆς ἐρήμου Σαρακηνοῖς. *Pharan, urbs eſt ſupra Arabiam, adſita Saracenis qui in eremo degunt.* Saracenos vocat Iſmaëlitas Hieronymus eodem titulo, & Ammianus Marcellinus Arabes Scenitas eoſdem eſſe ſcribit qui aliis Saraceni dicuntur. Plinius etiam in Arabia locat praeter Nabataeos, de quibus nos infra agemus, Thimanaeos, in quibus veſtigia nominis תימן cernere eſt, Tavenos, Suellenos

&

& Saracenos. Unde obiter illorum error deprehenditur qui Mohammedem aut Mohammedanos mutaſſe nomen Hagarenorum utpote a ſerva Hagare ductum in nomen Saracenorum a Sara petitum ſcribunt. اهل الشرق *Saraceni* nil niſi orientales populos notat בני קדם.

Alii Arabiam ad auſtrum quoque terrae Iſraëliticae locant, ſic ut inter Aegyptum & Palaeſtinam fuerit media. Agathemer *lib.* II. *cap.* 6. Geographiae. Συρίᾳ ὑπέκειται ἡ Ἰȣδαία. Ταύτης δὲ κατὰ νότον κειμένης ἀντιπαρεκτείνεται μέχρι τȣ͂ μυχȣ͂ τȣ͂ Ἀραβίȣ κόλπȣ ἡ κατὰ τὴν Πέτραν Ἀραβία. *Syriae ſubjacet Judaea, & huic ad auſtrum ſitae praetenditur Arabia Petraea, uſque ad ſinum Arabicum.* Plinius *lib.* XII. 21. *Arabiae, quae Judaeam ab Aegypto diſterminat.* & V. 13. *Oſtracine Arabia finitur a Peluſio* LXV. *millibus paſſuum. Mox Idumaea incipit & Palaeſtina etiam ab ortu.* Ita & Strabo *lib.* XVII. *pag.* 553. Peluſium locat in extremis partibus Arabiae. Ἡ δὲ μεταξὺ τȣ͂ Νείλȣ, καὶ τȣ͂ Ἀραβίȣ κόλπȣ Ἀραβία μέν ἐστι, καὶ ἐπί γε τῶν ἄκρων αὐτῆς ἵδρυται τὸ Πηλȣ́σιον. *Regio inter Nilum & ſinum Arabicum Arabia eſt, & in ejus extremitate ſitum eſt Peluſium.* Nearchus *in Periplo pag.* 38. Arabiam quoque extendit uſque ad mare Phoenicium. Τὰ δὲ ἐν δεξιᾷ τῆς ἐρυθρῆς θαλάσσης ὑπὲρ τὴν Βαβυλωνίην Ἀραβίη ἡ πολλή ἐστι· καὶ ταύτης τὰ μὲν κατήκει ἔστε ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν κατὰ Φοινίκην τε καὶ τὴν Παλαιστίνην Συρίην. *Quae regio ſita eſt ad dextram maris rubri ultra Babyloniam Arabia magna ex parte eſt, cujus quidem portio pertingit ad mare Phoenices ac Syriae Palaeſtinae.*

Perlate ita patere nomen Arabiae vidimus, ſic ut mare mediterraneum una ſui parte, altera ſinus duos Arabicum & Perſicum, ipſumque Oceanum qui litus Aſiae auſtrinum alluit, contingat. Verum & ulterius ſe porrigit nonnunquam Arabiae nomen, ipſumque Euphratem tranſit. Ex eo quod duplici hoc modo nomen Arabiae uſurpetur ab auctoribus antiquis placuit Stephano Byzantino duplicem Arabiam ſtatuere; alteram peninſulam interceptam inter ſinum Arabicum & Perſicum quae hodieque جزيرة العرب *Cherſoneſus Arabica* audit, alteram quae inter Aegyptum & Palaeſtinam jacet. Ἀραβία, ἡ χώρα, ὡς

Αἰθιο-

Ἀιθιοπία. Δύο δ' εἰσὶν, ἡ μὲν ἀρωματοφόρος μεταξὺ Περσικῆς καὶ Ἀραβικῆς θαλάσσης· ἡ δὲ μᾶλλον δυτικὴ, συνάπτουσα πρὸς μὲν τὴν δύσιν Αἰγύπτῳ πρὸς ἄρκτον δὲ Συρίᾳ περὶ ἧς ὁ περιηγητὴς Διονύσιός φησι

> Τῆς δ' ἂν ἴδοις προτέρω νοτιώτερον οἶμον ὁδεύων
> Ἀῤῥαβίου κόλπου μύχατον ῥόον, ὅςε μεσηγὺ
> Ἑιλεῖται Συρίης τε καὶ Ἀῤῥαβίης ἐρατεινῆς.

Τὸ ἐθνικὸν Ἀράβιος καὶ Ἄραβος καὶ Ἀράβισσα. *Arabia, regio, uti Aethiopia. Sunt autem duae, una quae profert aromata inter mare Perſicum & Arabicum; altera autem occidentalior pertingit ab occaſu ad Aegyptum a ſeptentrione Syriam, de qua Dionyſius periegetes canit* (verſu 923.)

> *Hanc autem videbis ultra magis ad auſtralem viam pergens*
> *Arabici ſinus intimum meatum, qui inter*
> *Syriam volvitur & Arabiam amoenam.*

Gentile eſt Arabius & Arabus & Arabiſſa. Noluiſſem iſtud Ἄραβος ſuſpectum fuiſſe viro doctiſſimo & ex contextu ejectum. Codex Palatinus ita habet. Salmaſius & Holſtenius ita in ſuis codicibus invenerunt. Fruſtra dicitur, *nuſquam* τὸ Ἄραβος *pro caſu recto apud idoneos ſcriptores occurrere.* Nam ita Ovidius, *in epiſtola Sapphus*,

> *Non Arabo noſter rore capillus olet.*

Virgilius *lib.* VI. *Aeneidos, verſu* 705.

> *Sive Getis inferre manu lacrymabile bellum*
> *Hyrcaniſve Arabiſve parant.*

Ad quae Servius: *Venit ab eo quod eſt hic Arabus.*

Arabes etiam appellabantur qui ultra Euphratem habitabant in Meſopotamia. Atque inde forſitan eſt quod pars ejus, in qua urbes بغداد مداين كوفة سرمنراي واسط Bagdad, Medain, Kufa, Sermenrai, Waſeth, aliaeque, hodie adhuc عراق العرب *Iraca Arabum* nuncupetur. Strabo *lib.* XVI. Ὑπέρκειται δὲ τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς κοίλης Συρίας μέχρι Βαβυλωνίας πρὸς

νότον

νότον Ἀραβία πᾶσα χωρὶς τῶν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ Σκηνιτῶν. *Supra Judaeam & Coeleſyriam ſita eſt uſque ad Babyloniam auſtrum verſus tota Arabia exceptis Scenitis (Arabibus) in Meſopotamia.* Et *eodem libro:* Τὰ πρὸς Μεσημβρίαν κεκλιμένα τῆς Μεσοποταμίας καὶ ἀπωτέρω τῶν ὀρῶν ἄνυδρα καὶ λυπρὰ ὄντα ἔχουσιν οἱ Σκηνῖται Ἄραβες. *Partes Meſopotamiae verſus meridiem & a montibus remotas, ſiccas, ſterileſque Arabes incolunt Scenitae.* Xenophon *lib.* I. ἀναβασ. Κύρου ſcribit Cyrum, poſtquam Araxen trajeciſſet qui a Thapſaco quinquaginta paraſangis aberat, porro profectum fuiſſe, ita ut Euphratem haberet ad dextram, per Arabiae planitiem abſinthio plenam Ἀραβίας πέδιον ἀψινθίου πλῆρες. Haec verba illuſtrant locum Plauti *in Trinummo Act.* IV. *Scen.* 2.

Quos locos adiſti? SY. nimium miris modis mirabiles.
CH. Lubet audire, niſi moleſtum'ſt. SY. Quin diſcupio dicere.
Omnium primum in Pontum advecti ad Arabiam terram ſumus.
CH. Eho! an etiam Arabia 'ſt in Ponto? SY. Eſt: non illaec ubi thus gignitur
Sed ubi abſinthium fit atque cunila gallinacea.

Abſinthium in Ponto magna copia naſci Plinius teſtatur, *l.* XI. *cap.* 37. At quis Arabiam aliquam, diſtinctam a thurifera, commemoravit in qua abſinthium creſcit? Crediderim Plautum hunc locum Xenophontis ante oculos habuiſſe, parumque abeſt quin credam hinc viciſſim illuſtrari & emendari poſſe quae in Xenophonte de hac planitie leguntur, ſcilicet arbores ibi nullas inveniri, & quicquid ibi erat ὕλης καὶ καλάμου fuiſſe odoratum. Quid ſi ſubſtituatur κονίλης (ita ſcribit Nicander in theriacis) pro ὕλης, vox ignotior pro notiori? Nempe, quum variae ſint ſpecies cunilae foetidae & odoratae, ſint etiam calami diverſi generis, indicare voluit hic non niſi cunilam odoratam, calamoſque, fuiſſe. Sed maneat per me lectio vulgata, niſi codices manuſcripti reperiantur, qui eam labefaciant.

CAPUT XVII.

DE NABATAEIS.

Nabataeorum & Nabatenes nomen varie ſcriptum. Nabatene regio omnis inter Euphraten & ſinum Arabicum. Unde dicta. Nabataei Arabibus accenſiti. Teſtimonia Joſephi, Plutarchi, Stephani, Suidae & aliorum. Deſcriptio regionis Nabataeorum ex Diodoro Siculo. Situs lacus Aſphaltitis & Petrae urbis. Loci aliquot ex Epiphanio de Nabataea. Error Petavii. Nabataei agricolae celebres in Iraca Arabum, diverſi a Nabataeis Palaeſtinae vicinis circa Petram, qui agriculturae erant imperiti. Nabataei נבטייא *in Talmude memorati.* תורקי Thraces. *Gemma* Turkois, *ſive boreas, unde dicta. Locus Suidae falſo ſuſpectus mendi.* Ἀγείρας *eſt Hebraeum* חגירא.

Inter regiones ad ortum Palaeſtinae etiam terra Nabataeorum eſt. Ναβαταῖοι & Ναυαταῖοι hi appellantur 1 *Macc.* 9. 35. & 5. 25. & 12. 31. in quibusdam codd. male Ζαβαθαῖοι, & apud Heſychium Ναβαταῖοι in voce Δυσαρήν. Regio eorum Ναβατινὴ dicitur Joſepho, Ναβαττὶς Epiphanio *lib.* 11. *adverſ. haer. pag.* 461. Ναβατέα *lib.* 1. *pag.* 142. Ναβατικὴ χώρα *lib.* 1. *pag.* 40. & *ib.* Ναβατῖτις γῆ. Hoc nomine intelligi quicquid eſt terrarum inter Euphraten & mare rubrum, ſive ſinum Arabicum, auctor eſt Joſephus *Ant.* 1. 13. quae verba, Joſephum uti videtur ſecutus, Hieronymus *in Gen.* 25. 13. ita confirmat: *a Nabaioth omnis regio ab Euphrate usque ad mare rubrum Nabathena uſque hodie dicitur quae pars Arabiae eſt.* Scilicet a Nabaioth filio Iſmaëlis (*Gen.* 15. 13.) nomen accepit, uti Joſephus ibidem tradit, licet non ipſe tantum ſed & alii undecim filii Iſmaëlis eam incoluerint. Ideo videtur jungi *Jeſ.* 60. 7. cum Kedar, quae regio & ipſa ab altero Iſmaëlis filio nomen habet. Nabataeos hoſce a Nabaioth filio Iſmaëlis eſſe dictos clarum eſt ex eo quoque quod Nabatene ipſo nomine *Nebaioth* nuncupetur *Jeſ.* 60. 7. כל צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישרתונך

omnes

omnes oves Kedar congregabuntur ad te, arietes Nebaioth tibi ſervient. Huc facit arietes optimos ſacrificiis deſtinatos ex Moabitide adduci conſueviſſe, quemadmodum agnos Chebrone, vitulos e Sarona, turtures & columbas ex monte regio, oleum ex Thecoa, vinum ex Kerotim, farinam ex Michmas, uti Judaei tradunt. Maluerunt nonnulli vocem hanc ab Arabico نبت *Nabata* arceſſere, ſed ſimpliciſſimum eſt & maxime accommodatum conſuetudini antiquiſſimorum temporum, regionem dictam eſſe de nomine illius, qui aut ipſe aut cujus poſteri primi eam incoluerunt, ut terra Canaan, Mizraim &c. Hieronymus in comm. ad illum Jeſaiae locum ſcribit eſſe hanc *ſolitudinem quae frugum inops plena eſt pecorum.* Strabo quoque ex Artemidoro *lib.* XVI. ubi egiſſet de ora Scenitarum quorundam (quo ſpectant tentoria Iſmaëlitarum *Pſ.* 83. 7.) non longe ab Sinu Elanitico verſus occaſum, ſubjicit Εἶτ' Ἐλανίτης κόλπος καὶ ἡ Ναβαταία, πολύανδρος οὖσα ἡ χώρα καὶ εὔβοτος. *Poſtea Elaniticus Sinus & Nabataea, regio populoſa & paſcuis abundans.* Ita fere Diodorus Siculus *l.* III. 42.

Meminit etiam horum Joſephus *Ant.* XII. 12. ſcribens Judam e Judaea profectum verſus Galaaditin & trium dierum iter (a Jordane ſcilicet; vide I *Macc.* 5. 24.) emenſum pacifice exceptum eſſe a Nabataeis, quod multi ex ipſorum fratribus in extremo periculo eſſent, obſeſſi quippe ab hoſte Syro in caſtellis & oppidis Gileaditicis: eſſe autem populos Arabicos. Joſephus *Ant.* XIII. I. ſcribit Jonathanem miſiſſe fratrem πρὸς τοὺς Ναβαταίους Ἄραβας. Ita *Ant.* XIII. 9. legitur Jonathas quum in agro Amathenſi caſtra metatus fuiſſet & hoſtes fugiſſent trans Eleutherum, in Arabiam profectus & devictis Nabataeis Damaſcum ſe contuliſſe. Hinc diſce Nabataeos partes terrae Iſraëliticae ſeptentrionales quoque ab oriente contigiſſe. Plutarchus *in Demetrio, pag.* 895. Arabas eos nuncupat, τῶν Ἀράβων τοὺς καλουμένους Ναβαταίους, *&* *in Marco Antonio, pag.* 932. τῆς Ναβαταίων Ἀραβίας, ubi illam dicit partim ἀποκλίνειν πρὸς τὴν ἔξω θάλασσαν, *vergere ad mare exterius.* Ita etiam auctor *lib.* I. *Maccab.* 12. 31. Stephanus in Ethnicis, Ὄβοδα, χώριον Ναβαταίων.

Οὐράνιος Ἀραβικῶν τετάρτῳ· ὅπου Ὀβόδης ὁ βασιλεὺς, ὃν θεοποιοῦσι τέθαπται. *Oboda, oppidum Nabataeorum.* Uranius *lib.* IV. *Arab.* ubi ſepultus eſt Rex Obodes quem divino honore proſequuntur. Idem ad vocem Ναβαταῖοι· ἔθνος τῶν εὐδαιμόνων Ἀράβων, ἀπὸ Ναβάτου τινός . . . *Nabataei, populus Arabiae felicis, a Nabato aliquo dictus.* Suidas. Ναβάται, γένος Ἀράβων· ὁ δὲ πέμπει πρὸς Ἄραβας τοὺς λεγομένους Ναβάτας· καὶ Ναβαταῖοι ἐθνικόν. *Nabatae, gens Arabum, de qua legitur* (Joſeph. *Ant.* 13. 1.) ille autem miſit ad Arabes dictos Nabatas. *Gentile eſt Nabataei.* Plinius *lib.* XII. 17. *Nabataei ſunt ex Arabia contermini Syriae.* Arrianus *in Periplo* regiam Nabataeorum Petram urbem eſſe narrat, quae inter lacum Aſphaltiten & ſinum Arabicum eſt. Diodorus Siculus Nabataeorum regionem ita deſcribit *l.* II. 48. tanquam partem Arabiae, & in ea lacum Aſphaltiten collocat. Αὕτη κεῖται μεταξὺ Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, πολλοῖς δὲ καὶ παντοδαποῖς ἔθνεσι διείληπται. Τὰ μὲν οὖν πρὸς τὴν ἕω μέρη κατοικοῦσιν Ἄραβες οὓς ὀνομάζουσι Ναβαταίους νενέμενοι χώραν τὴν μὲν ἔρημον, τὴν δὲ ἄνυδρον, ὀλίγην δὲ καρποφόρον . . . . Ἔστι δ' ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τῶν Ναβαταίων καὶ πέτρα καθ' ὑπερβολὴν ὀχυρὰ, μίαν ἀνάβασιν ἔχουσα, δι' ἧς κατ' ὀλίγους ἀναβαίνοντες ἀποτίθενται τὰς ἀποσκευάς· λίμνη τε μεγάλη, φέρουσα πολλὴν ἄσφαλτον, ἐξ ἧς λαμβάνουσιν οὐκ ὀλίγας προσόδους· αὕτη δ' ἔχει τὸ μὲν μῆκος σταδίων ὡς πεντακοσίων, τὸ δὲ πλάτος ὡς ἑξήκοντα. τὸ δὲ ὕδωρ δυσῶδες καὶ διάπικρον, ὥστε μὴ δύνασθαι μήτε ἰχθῦν τρέφειν, μήτ' ἄλλο τῶν καθ' ὕδατος εἰωθότων ζώων εἶναι. Ἐκβαλλόντων δ' εἰς αὐτὴν ποταμῶν μεγάλων, τῇ γλυκύτητι διαφόρων, τούτων μὲν περιγίνεται κατὰ τὴν δυσωδίαν . . . Ἀγαθὴ δ' ἐστὶ φοινίκων φυτοῖς ὅσην αὐτῆς συμβαίνει ποταμοῖς διειλῆφθαι χρησίμοις, ἢ πηγαῖς δυναμέναις ἀρδεῦσαι· γίνεται δὲ περὶ τοὺς τόπους τούτους ἐν αὐλῶνι τινὶ τὸ καλούμενον βάλσαμον, ἐξ οὗ πρόσοδον λαμπρὰν λαμβάνουσιν, οὐδαμοῦ μὲν τῆς ἄλλης οἰκουμένης εὑρισκομένου τοῦ φυτοῦ τούτου. *Haec* (*Arabia*) *inter Syriam Aegyptumque ſita in multas variasque gentes diſtinguitur. Ad ortum ſolis Arabes qui Nabataei vocantur regionem partim deſertam partim aquarum indigam, minimaque ſui parte frugiferam incolunt:* & mox .... *Et in Nabataeorum regione ſaxum eſt valde munitum uno tantum adſcenſu; per quem paucis ſimul enitentibus ad deponendas in alto ſarcinas iter patet. Lacus praeterea amplus bitumen*

men gignens, unde non exiguum vectigal percipiunt. Longitudo ejus eſt D ſtadiorum, latitudo ſexaginta. Aqua grave olens & peramara, ut nec piſces nec aliud familiare aquis animal ibi nutriri queat. Magni quidem amnes in eum ſe effundunt dulcedinis eximiae: nihilominus tamen mephitis illa praevalet..... Palmetis ea regio (circa lacum) *felix eſt quantum ejus a benignis amnibus & fontibus irriguis interſulcatur. Ibi in convalle quadam balſamum gignitur, unde luculentum ipſis vectigal accedit, quia nuſquam alibi in orbe terrarum haec ſtirps invenitur.* Ne quis autem dubitet lacum illic a Diodoro deſcriptum eſſe lacum Aſphaltiten, eundem audiat *libro* XIX. *capite* 104. iisdem verbis utentem de lacu, quem Aſphaltiten vocat, Διατείνας ςαδίȣς τριακοσίȣς κατεςρατοπέδευσε πλησίον τȣ̃ Ἀσφαλτίτιδος λίμνης· ἧς τὴν φύσιν ȣ̓κ ἄξιον παραδραμεῖν ἀνεπισήμαντον· κεῖται γὰρ κατὰ μέσην τὴν σατραπείαν τȣ̃ Ἰδȣμαίας, τῷ μὲν μήκει παρεκτείνȣσα ςαδίȣς μάλιςά πȣ πεντακοσίȣς, τῷ δὲ πλάτει περὶ ἑξήκοντα· τὸ δὲ ὕδωρ ἔχει διάπικρον καὶ καθ᾽ ὑπερβολὴν δυσῶδες, ὥςε μήτ᾽ ἰχθὺν δύνασθαι τρέφειν, μήτ᾽ ἄλλο τῶν καθ᾽ ὕδατος εἰωθότων ζώων. Reliqua non addo: ſunt enim plane eadem cum iis quae mox ex *libro* II. adduximus. Nota obiter hic Petram dici abeſſe a lacu Aſphaltite trecenta ſtadia, & lacum in media Idumaea collocari.

Ab Epiphanio *l.* I. *adv. haereſ. p.* 142. Nabatea cum Paneade jungitur, hoc modo. Ebionitae orti ſunt ἐκ τȣ̃ Ναβατέας καὶ Πανεάδος τὸ πλεῖςον, Μωαβιτιδός τε καὶ Κωχάβων τῶν ἐν τῇ Βασανίτιδι γῇ ἐπέκεινα Ἀδραῶν, *ex Nabatea & Paneade potiſſimum, Moabitide, & Cochabis quae ſita ſunt in Baſanitide ultra Adraa.* Hic mendum eſſe ſuſpicatur Petavius *in animadv.* ad hunc locum ita ſcribens. *Corrupta vox eſt* Ναβατέας. *Neque enim iis in locis Nabatea ulla, niſi fallor. Nabathaea quidem ſive Nabataea Arabiae Felicis regio eſt aut ei certe proxima, hoc eſt, Petraeae pars. Quare non dubito quin Batanea hoc loco legendum ſit quae eſt Syriae regio Palmyrenae vicina & Paneadi.* Verum ego nihil mutandum cenſeo. Nec enim longe a Paneade ſitam fuiſſe Nabateam certum eſt ex Joſepho *Ant.* XIII. 9. & iis quae mox diximus, ipſoque Dionyſio periegeta, qui ad κλιτὴν Λιβάνοιο *declivia Libani* Nabataeos ſitos eſſe ſcribit. De Batanea hic cogitandum non

eſt quia mox ejus meminerat Epiphanius nomine Baſanitidis.

Arabibus gens haec النبيط & الانباط dicitur; & fluvii prope Medinam نابط & نبط *Nabito* nominis hujus veſtigia ſervant. In Iraca Arabum non longe a Bazra ſunt quoque pagi, in locis paluſtribus, qui Nabataeorum dicuntur; ſed nomen aliunde ductum videtur, quam a priſcis Nabataeis, maxime ſi obſervemus Nabataeos hos Iracae Arabum agriculturae haberi peritiſſimos, ſic ut ab iis eam vicini Arabes didicerint, & libri extent de agricultura Nabataeorum, uti الفلاحة النبطية لابن وحشية *Agricultura Nabataea Ibn Wachshia & aliorum:* vox autem نبت *Nabata* ſignificat *crevit, germinavit, olera & plantas protulit*, نبات *Nabato, herbas, plantas.* Sic ut ego certe non dubitem hos Nabataeos ab *herbis* & *plantis*, quarum culturae inprimis operam dabant, nomen accepiſſe, quum alii Nabataei (illi ſc. Palaeſtinae contermini quorum urbs Petra) tantum receſſerint ab hoc inſtituto, ut apud ipſos nulla eſſet agrorum colendorum cura, nihil ſereretur, nihil plantaretur, uti Diodorus *lib.* XIX. ſcribit. Erant enim paſtores; & ſi quis agros coluiſſet aut domum ſtruxiſſet apud eos mortis reus habebatur.

In Gemara Hieroſolymitana *Scheviith, fol. 36. col.* 2. poſtquam commemoratum eſſet ſeptem quidem populorum terras ab Iſraëlitis occupatas fuiſſe, ſed tres reſtare, Kenaeos, Kenizaeos & Cadmonitas, recenſentur opiniones ſapientum diverſae de his qui illis nominibus intelligendi ſint, & inter illos Nabataeorum quoque fit mentio. את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני רבי יודה אמר ערבייא. שלמייא. נבטייא. רבי שמעון אומר אסיא ואפמיא ודמשק. רבי אליעזר בן יעקוב אומר אסייא וקרתיגנא ותורקי. רבי אומר אדום ומואב וראשית בני עמון *Kenaei, Kenizaei & Kadmonaei. R. Jode per eos intelligit Arabes, Salamaeos, & Nabataeos. R. Simon vero Aſiam, Apamiam, & Damaſcum. R. Eliezer, Aſiam, Carthaginenſes & Thraces. Rabbi autem Edomitas, & Moab, & caput filiorum Ammon.* תורקי *Thraces* reddidi. Alii Turcas ſubſtituent: at mihi haud perſuadebitur Turcarum nomen

nomen illo aevo Judaeis notum fuiſſe. Certe in Targum Hieroſolymitano pro תירס habetur תרקי, uti notat R. Nathan *in Aruch*, ad vocem תרק. Idem ad vocem טרקי haec notat טרקי בריש גמרא דיומא וטירס זו טרקי *Traci, in initio Gemarae codicis Joma legitur, Tiras hi ſunt Thraces.* Idem ad vocem טרקיא notat eſſe מין אבן טובה הבאה מארץ טרקי *lapidem pretioſum qui ex terra Turcarum venit.* Is nobis **een Turkois** dicitur: nec dubitamus quin a Turcis gemma haec nomen acceperit فيروزه Perſis, Latinis *boreas* nuncupata. Sed טרקי gens in Talmude dicta nequit eadem cum Turcis cenſeri, qui eo tempore Judaeis noti haud erant. Repetunt quidem hoc nomen (uti quaeque gens longiſſime origines ſuas repetere amat) a filio Japheti, nepote Noachi cui nomen *Turk* ترك (a filio Pheriduni تور *Tur* MS. meum Taarich hoc deducit) ſed etiamſi fateremur adeo antiquam eſſe vocem Turcarum, tamen ignotam fuiſſe Judaeis iſtorum temporum gentem illam admodum probabile eſt, quippe quae in orientalibus Aſiae partibus degens Perſis ipſis ante ſaeculum aerae Mohammedicae quintum vix innotuit.

Apud Joſephum legitur etiam Ναβαταῖος uti nomen proprium *lib. 6. de bello Judaïco cap.* 12. quod praetermittere poſſem, niſi Suidam ex illo Joſephi loco illuſtrare conſtituiſſem. Scilicet in Suida legitur Ἀγείρας ὁ χωλός. Locum corruptum eſſe monent interpretes, & vel vocem πτωχὸς vel ὀχλαγωγὸς ſubſtituunt: at ego nihil muto. Joſephus enim de Nabataei illius filio, cujus meminit loco citato, narrat, nomen ei fuiſſe Ἀγείρας, ὅπερ σημαίνη χωλὸς, *Agiras quod claudum notat.* Et ita ſe res habet. חגירא Ἀγείρας *claudus* Hebraeis dicitur.

CAPUT XVIII.

DE KEDARENIS.

Kedar quis. Kedareni Arabes Scenitae. Regio Kedar eremus Saracenorum dicta Hieronymo. Terra erat paſcendis gregibus apta. Theo-

Theodoreti opinio Kedarenos prope Babylonem collocantis. Leones ab Imperatore Decio immiſſi in terras Saracenorum. Kedar eadem cum Ὀϛρακίνη.

Kedareni dicti בני קדר *filii Kedar Jeſ.* 21. 17. nomen habent a קדר *Kedar*, filio Iſmaëlis, *Gen.* 25. 13. *Ezr.* 27. 21. videnturque iidem eſſe cum Arabibus Scenitis qui a tentoriis nomen habent: quare & tentoria Kedar in codice ſacro commemorantur, *Pſal.* 120. 5. & *Cant.* 1. 5. Cedreos vocat hos Arabes Plinius & Nabataeis conjungit. Hieronymus videtur eos longius a Palaeſtina removere quam Nabataeos, ſcribens in *Jeſ.* 42. *Kedar inhabitabilis fuit regio trans Arabiam Saracenorum:* & in *locis Hebr. Kedar eſt regio in eremo Saracenorum.* Euſebius docet ubi fuerit eremus Saracenorum, *in Onomaſtico* ad vocem Μαδιὰν ſcribens, κεῖται ἐπέκεινα τῆς Ἀραβίας πρὸς νότον ἐν ἐρήμῳ τῶν Σαρακηνῶν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐπ' ἀνατολάς. Quae ita reddit Hieronymus. *Eſt trans Arabiam ad meridiem in deſerto Saracenorum contra orientem maris rubri.* Junguntur etiam Kedareni & filii orientis *Jer.* 49. 28. uti *Ezech.* 27. 21. Kedareni & Arabes. Kedarenos & Nabataeos pro iisdem habuit Chaldaeus interpres, *Ezech.* 27. 21. נשיאי קדר *Principes Kedar* reddens per רברבי נבט *viros primarios Nabatenes : Jeſ.* 60. 7. pro צאן קדר *Grex Kedar* עאן ערבאי *Grex Arabum.* Theodoretus illos non longe a Babylone collocat, in *Comm. ad Pſal.* 119. Ὁ Κηδὰρ δεύτερος τοῦ Ἰσμαὴλ υἱός, οἱ δὲ τούτου ἀπόγονοι οὐ πόῤῥω τῆς Βαβυλῶνος μέχρι τήμερον ἐσκήνωνται. *Cedar fuit ſecundus filius Iſmaëlis, & poſteri ejus uſque in hunc diem habitant non longe a Babylone.* Eadem leguntur in Suida ad vocem Κηδὰρ qui addit καὶ Κηδὰρ τὶς τόπος ἀφεγγὴς *& Cedar locus eſt obſcurus*, quia קדר Hebraïce *obſcurum* notat. Hieron. ad *Ezech.* 27. *Arabia autem & principes Cedar (quae hodie Sarracenorum regio; ſicut in Jeremiae ſermone, qui adverſum Kedar ſcribitur, pleniſſime demonſtratum eſt) abundant his animantibus; agnis videlicet & arietibus & hoedis.* Ideo *Jeſ.* 60. 7. *oves Kedar* memorantur. Non potuit itaque magis Saracenos vexare Decius Imperator quam immittendo in eorum regionem leones, quod feciſſe legitur in *Chro-*

Chronico Alexandrino dicto ad ann. C. 253. Ὁ αὐτὸς Δέκιος βασιλεὺς ἤγαγεν ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς λέοντας φοβεροὺς καὶ λεαίνας καὶ ἀπέλυσεν εἰς τὸ λίμιτον ἀνατολῆς ἀπὸ Ἀραβίας καὶ Παλαιστίνης ἕως τοῦ Κιρκισίου Κάστρου πρὸς τὸ ποιῆσαι γενεὰν διὰ τοὺς βαρβάρους Σαρακηνούς. Ὁμοίως δὲ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς Λιβύης ἤγαγεν ἑρπετὰ ἰοβόλα καὶ φοβερὰ ἀρρενοθήλεα, καὶ ἀπέλυσεν εἰς τὸ τῆς Αἰγύπτου λίμιτον, διὰ τοὺς Νομάδας καὶ Βλεμμύας βαρβάρους καὶ διὰ τοῦτο γράφουσιν αὐτὸν ἐσῶτα μεταξὺ λεόντων καὶ ἀσπίδων. *Idem Imperator Decius ex Africa traduxit formidandos leones, & leaenas, & in limitem orientalem immiſit ab Arabia & Palaeſtina usque ad caſtrum Circeſium, ut foetus ederent & propagarentur propter barbaros Saracenos. Similiter & ab arida Lybia ſerpentes venenoſos ac metuendos utriusque ſexus adduxit, dimiſitque in fines Aegypti propter Nomadas ac Blemmyas barbaros: ideoque ipſum leones inter & aſpides pingere ſolent.*

In fragmentis Graecis libri de nominibus Hebraïcis, inſertis nuperae editioni operum Hieronymi *Tom.* 11. *pag.* 161. invenio Κηδάρ, ὀστρακίνη, quod interpres reddit *Kedar*, *teſtacea*, miraturque quum חרש *Cheres* teſta ſit, non קדר, violentam hanc interpretationem vocis *Kedar* per *teſtaceam*. Verum ego haud exiſtimem illud ὀστρακίνη hic *teſtaceam* ſignificare: ſed potius id voluiſſe ſcriptorem, regionem *Kedar* eſſe eandem quae *Oſtracine* alio nomine dicitur. Vide de Oſtracine ſupra *pag.* 60. Non eſt quod quis dicat in his fragmentis nomina Hebraea explicari per Graeca idem ſignificantia, quum id non ſemper fiat. Exemplo ſit Σηλώμ, τόπος ὅπου ἡ σκηνή. *Silo, locus ubi tabernaculum fuit.*

CAPUT XIX.

DE MIDIANITIS.

Midianitae Kedarenis vicini & Moabitis. Arabes appellati a quibusdam, & Saraceni. Regio Saracenorum tres Arabias contingens. Midian quis. Situs terrae Midianiticae, ad ortum & auſtrum regionis Iſraëliticae. Urbs Midian ad litus ſinus Arabici.

 Na-

Nabataeis & Kedarenis jungo Midianitas, qui & ipſi *Jeſ.* 60. 5. cum Kedar & Nebaioth commemorantur. Solent alias cum Moabitis jungi. Vide *Gen.* 36. 35. 1 *Chron.* 1. 46. *Num.* 22. 3. 4. & 25. 6. & 31. 16. collat. cum *cap.* 25. 1. Arabes illos vocat Stephanus in Ethnicis. Μαδιηνοὶ καὶ Μαδιανῖται. Ἔθνος Ἀραβίας. *Madieni & Madianitae, populus Arabiae.* Ita quoque Philo *lib. de fortitudine, pag* 741. Ἔθνος πολυανθρωπότατόν ἐστιν Ἄραβες, οἷς ὄνομα παλαιὸν ἦν Μαδιηναῖοι. *Gens eſt Arabum populoſiſſima quae priſco nomine Madienaei appellantur.* In ſacro quidem codice Midianitae & Arabes diſtinguuntur, ſed aetate Philonis Arabiae nomen etiam illas regiones complectebatur quae ab Midianitis, Edomaeis, aliiſque gentibus poſſeſſae ſunt, & Sina ipſe mons Arabiae dicitur *Gal.* 4. 25. qui non longe aberat a Midianitide (in ipſa Midianitide illum locat Euſebius *in Onomaſtico* ad vocem Χωρήβ) uti liquet ex *Exod.* 3. 1. & plura ad hujus rei confirmationem notavimus ſupra quum de Arabia diximus. Auguſtinus *in Numer.* Midianitas eosdem eſſe ſcribit qui ſuo tempore Saraceni dicebantur. Saraceni ſcilicet ad litora ſinus Arabici ſupra Arabiam Petraeam ſiti erant, contingebantque Arabiam deſertam & felicem, uti legitur *in Periplo* Marciani Heracleotae, *pag.* 16. Τὰ περὶ τὸν αὐχένα τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας μετὰ τὴν Πετραίαν καὶ τὴν ἔρημον Ἀραβίαν κατέχουσιν οἱ καλούμενοι Σαρακηνοὶ, πλείονας μὲν ἔχοντες προσηγορίας πολλὴν δὲ διακατέχοντες ἔρημον γῆν Γειτνιῶσι γοῦν ἤτοι τῇ Πετραίᾳ Ἀραβίᾳ καὶ τῇ ἐρήμῳ Ἀραβίᾳ καὶ τῇ Περσίδι καὶ ἀκολούθως τῇ προειρημένῃ εὐδαίμονι Ἀραβίᾳ. *Loca ad cervicem Arabiae felicis poſt Arabiam Petraeam & deſertam incolunt ii qui Saraceni dicuntur, plura quidem nomina ſortiti & multum terrae deſertae poſſidentes. Hi igitur vicini ſunt Arabiae Petraeae, & deſertae, & Palaeſtinae, & Perſidi, ac conſequenter ante deſcriptae Arabiae felici.* De eremo Saracenorum loquentem Hieronymum audivimus ſupra.

Ipſorum quidem Midianitarum genus & nomen defluxit ab Midian filio Abrahami & Keturae. *Gen.* 25. 2. & 1 *Chron.* 1. 32. Sic ut Iſmaëlitae proprie dici non poſſint, quia Iſmaël filius fuit Abra-

Abrahami ex Hagare, non ex Ketura: *Gen.* 25. 12. Videtur tamen nomen Midianitarum & Iſmaëlitarum pro eodem uſurpari *Gen.* 37. 25. 27. 28. quod his illi immixti fuerint. Regio eorum erat ad orientem & auſtrum terrae Iſraëliticae, quod aliquo modo inde colligitur quod dicantur *Jud.* 6. 4. & 7. 12. & alibi, Midian, Amalec, & בני קדם *populi orientales*, invaſiſſe terram Canaan a meridie qua erat Gaza, & ab ortu trajecto Jordane non longe a valle Jizraël, quodque reverſuri in patriam Jordanem tranſire fugientes e Canaan neceſſe habuerint *Jud.* 7. 24. 25. Aliquid etiam de ſitu terrae Midianiticae colligitur ex eo quod Moſes, ſoceri ſui ſacerdotis Midianitici oves paſcens, gregem duxerit poſt deſertum iveritque ad montem Dei Choreb *Exod.* 3. 1. quodque Jethro ex terra Midian venerit ad Moſen quum Iſraëlitae ad eum montem caſtra metarentur, *Exod.* 18. 5. aberat autem hic mons a Cadesbarne itinere undecim dierum, ita ut montana Seir eſſent intermedio loco ſita *Deut.* 1. 2. & idem mons videtur trium dierum itinere ab Aegypto abfuiſſe, quia *Exod.* 3. 12. dicitur, *immolabis Deo ſuper montem hunc* ſc. Choreb, & mox *comm.* 18. *ibimus viam trium dierum in ſolitudinem ut immolemus Deo noſtro.* Idem *Exod.* 5. 3.

Videtur fuiſſe conjuncta Moabitidi ab uno latere ſc. ſeptentrionali, ab occidentali Idumaeae, forſitan etiam ex parte a ſeptentrionali. Adad enim ex Idumaea legitur fugiſſe Aegyptum verſus per Midian & Paran 1 *Reg.* 11. 18. ויקמו ממדין ויבאו פארן ויקחו אנשים עמם מפארן ויבאו מצרים *& ſurrexerunt e Midian & venerunt in Pharan tuleruntque ſecum viros ex Pharan & profecti ſunt in Aegyptum.* Huc etiam facit quod Midianitis notum inprimis fuerit deſertum illud in quo Moſes & Iſraëlitae oberrarunt: nam Moſes ob hanc cauſam Raguelem Midianitam cognatum ſuum ſecum retinere voluit; tu, inquit, noſti in quibus locis per deſertum caſtra metari debeamus, & eris dux noſter. *Num.* 10. 31.

Euſebius in Onomaſtico de regione Midianitarum ſcribit, Κεῖται δὲ ἐπέκεινα τῆς Ἀραβίας πρὸς νότον ἐν ἐρήμῳ τῶν Σαρακηνῶν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐπ' ἀνατολάς. Hieronymus. *Eſt autem trans Ara-*

biam ad meridiem in deſerto Saracenorum contra orientem maris rubri. Idem Hieronymus *in Comm.* ad *Jeſ.* 60. ubi ſuam, non alterius uti interpres, ſententiam exprimit. *Madian & Epha regiones ſunt trans Arabiam, fertiles camelorum, omniſque provincia appellatur Saba:* & idem ad *Ezech.* 25. *Nulli dubium eſt Madianitas & totam eremi vaſtitatem adjacere terrae Arabiae, qui habent camelorum greges, oviumque & caprarum multitudines & his opibus victitant. Quod & terris Iſraël Judicum libro (c. 6.) accidiſſe narrat hiſtoria, quando venerunt Madianaei & depaſti ſunt uſque Gazam omnes regiones eorum.*

Nunc quoque nominis Midianitici veſtigia ſervat urbs ad litus ſinus Arabici ſita مدين *Midjan*, ubi fere & Ptolemaeus collocat *Modianam.* Meminit hujus urbis Joſephus *Antiq.* II. 5. Πόλιν Μαδιηνὴν πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένην, *urbem Madienen ad mare rubrum ſitam.* Idem *Antiq.* IV. 7. Petram urbem Arabum primariam a rege Midianitico Recem dictam Ἀρεκέμην ſcribit.

CAPUT XX.

DE MOABITIS.

Moab quis. Regio Moabitarum olim ab Emaeis poſſeſſa. Flumen Arnon terminus ejus ſeptentrionalis. Urbes Moabiticae a Joſepho nuncupatae quae. Campeſtria Moabitarum non in Moabitide ſed terra Iſraëlitica quaerenda. Iſraëlitae non occuparunt Moabitin. Urbes Moabiticae tempore prophetae Jeremiae.

Regionem Moabitarum, dictam de nomine Moabi, nati ex inceſto concubitu Lothi cum filia primogenita (*Gen.* 19. 37.) primum incoluerunt האמים *Emim*, quos expulere Moabitae. *Deut.* 2. 10. Nuncupatur haec terra vulgo Μωαβῖτις. Apud Uranium Μώβα dicitur, teſte Stephano, *in Ethnicis.* Μώβα, μοῖρα τῆς Ἀραβίας. Οὐράνιος ἐν Ἀραβικῶν δευτέρῳ. *Moba, pars Arabiae.* Ura-

Uranius lib. 11. Arabicorum. Ipſe autem Stephanus Μώαβα, inſerto alpha, legendum putat: vera enim ſcriptio *Moab* eſt: at compoſita χαρακμώβα & alia conſtanter ſervant μώβα. A ſeptentrione limitem habuit Arnonem qui eos ab Emorraeis disjunxit. Ita Joſephus *Antiquit.* IV. 5. qui ſcribit regionem Emorraeorum eſſe inſtar peninſulae, vel inſulae, cujus latus occidentale Jordanes facit, Arnon auſtrale, Jobacchus ſeptentrionale: Ἑβραῖοι τὴν ἐκείνων (Ἀμοῤῥαίων) γῆν παρελάμβανον· ἔστι δὲ χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον τῇ νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχον, τοῦ μὲν Ἀρνῶνος (ita lege pro ἀαρῶνος) ἀπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος ἀκτὰς αὐτοῦ, Ἰοβάκκου δὲ τὴν ἀρκτῷαν αὐτοῦ πλευρὰν περιγράφοντος. Et *Antiq.* IV. 4. Amorraeorum & Moabitarum regiones fluvió Arnone a ſe invicem ſejungi ſcribit his verbis, Παρῆν ἐπὶ ποταμὸν Ἀρνῶν, ὃς ἐκ τῶν τῆς Ἀῤῥαβίας ὄρων ὁρμώμενος καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων εἰς τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην ἐκδίδωσιν ὁρίζων τήν τε Μωαβῖτιν καὶ Ἀμωρῖτιν. *Pervenit ad flumen Arnon, qui ex montibus Arabiae ortum ducens & per ſolitudinem omnem labens in lacum Aſphaltitem effunditur, Moabitin ſecernens ab Amoritide.* Alibi *Antiq.* I. 11. ſcribit Moabitas eſſe gentem magnam quae incolit Coeleſyriam: & *Ant.* XIII. 23. has urbes Moabiticas (ſc. quae non in Moabitide proprie dicta omnes erant ſed a Moabitis occupatae, nam Chesbon v. c. ad ſeptentrionem Arnonis erat, adeoque extra Moabitin) recenſet, quas Judaei imperante Alexandro Jannaeo occupaverant, Chesbon, Medaba, Lemba, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem Cilicium, Pellas. Libro autem tertio *de bello c.* 2. Moabiticam regionem terminum eſſe auſtralem Peraeae ſcribit.

Memorantur quidem campeſtria Moabitarum ultra Arnonem verſus ſeptentrionem, quae ſcilicet olim ad Moabitas pertinuerant, ſed iis erepta fuerant ab Sichone, rege Emorrhaeorum, qui Arnonem uſque omnia Moabitis ablata ſibi vindicavit *Num.* 21. 26. & illa ipſa campeſtria ארץ מואב *terra Moab* appellantur *Deuteron.* 29. 1. & 32. 49. ubi mons Nebo dicitur eſſe in terra Moab: quamvis mons Nebo & quicquid ad ſeptentrionem Arnonis erat, utpote olim imperio Sichonis ſubjectum, ab Iſraëlitis fuerit occupatum, qui tamen nullam portionem terrae

Moab proprie dictae poſſederunt: *Deuteron.* 2. 9. *Judic.* 11. 15. Ubicunque ergo mentio fit campeſtrium Moab ערבות מואב, in quibus Iſraëlitae caſtrametati fuiſſe leguntur antequam Jordanem tranſirent, *Num.* 33. 48. 49. 50. quaeque ex adverſo Jerichuntis erant, non exiſtimandum eſt haec campeſtria partem terrae Moabiticae eo tempore fuiſſe, ſed ita appellata quod olim ad Moabitas pertinuiſſent, nam regionem a Chesbon uſque ad Arnonem, in qua regione haec campeſtria fuerunt, Sichon Moabitis eripuerat *Num.* 21. 26. Iſraëlitae ingreſſi non fuerunt in terram Moabiticam, ſed totam illam regionem circumiverunt, donec pervenirent ad terram Sichonis regis Emorrhaeorum, & petierunt ab eo liceret per ejus terras tranſire; quod quum ille negaſſet, invaſerunt ejus regnum & viam ſibi fecerunt ipſi. Clare hoc teſtatur Jephta *Jud.* 11. 20. יחנו בעבר ארנון ולא באו בגבול מואב כי ארנון גבול מואב *Caſtrametati ſunt ad illam partem Arnonis, & non intrarunt in fines Moab, nam Arnon eſt terminus Moab.* adde 2 *Chron.* 20. 10. Quod ſi *campeſtria Moab* pars fuiſſent terrae Moabiticae, proprie ita dictae, dici non poſſet, Iſraëlitas, qui in campeſtribus Moab diu caſtrametati ſunt, non intraſſe in fines Moabitarum: & quam ſe turpiter dediſſet Jephta Ammonitis, qui hoc affirmaret coram iis qui non ignorabant Iſraëlitas in campeſtribus Moab diu conſediſſe, & Moſen ibi diem obiiſſe? Ibidem *commate* 24 dicitur Iſraëlitas poſſediſſe terram Emoraeorum ab Arnon ad Jabbok, & *Num.* 21. 13. Arnonem eſſe terminum inter Moabitas & Amoraeos. Ergo quodcunque ad ſeptentrionem Arnonis erat, atque adeo campeſtria quoque Moab erant in regione Emoraeorum, non Moabitarum.

Loca in Moabitide, tempore ſc. Jeremiae, (quando nempe etiam urbes Iſraëliticae a Moabitis occupatae ſunt) *cap.* 48. haec recenſentur, Nebo, Kirjathaim, (unde Schave Kirjathaim nomen tuliſſe videtur *Gen.* 14. 5. ubi habitabant Emim, quos Moabitae expulerunt *Deut.* 2. 10) Chesbon, Madmen, Choronaim, Haluchith, Dibon, Aroer, Cholon, Jahza, Mephaath, Beth diblathaim, Beth gamul, Beth meon, Kerioth, Bozra, Kir chereſch, Jaazer, Sibma, Eleale, Zoar, & Me nimrim.

CAP.

CAPUT XXI.

DE AMMONITIS.

Ammon quis. Ἀμμανῖται *populi Caeleſyriae. Philadelphia regia Ammonitarum num in portione tribus Gad. Ammonitis univerſa Iſraëlitis interdicta. At a Davide occupata. Jabboc fluvius terminus Ammonitidis, non tamen ita ac ſi quicquid ultra Jabbocum erat ſeptentrionem verſus regioni Ammoniticae deberet tribui. Verba* Joſ. 13. 23. *illuſtrantur.*

Ammonitis vel Ἀμμανῖτις χῶρα 2 *Macc.* 4. 26. ita dicta eſt ab Ammone, aut *Ben ammi* filio Lothi. cujus poſteri hanc incoluerunt. Mirum ſane nomen Ammonis nusquam in ſacro codice uti nomen viri ſingularis legi, ſed *filios Ammon* conjunctim; ſic ut dubitari poſſit fuerit ne *Ammon* idem ac *Ben ammi.* Joſephus hos Ἀμμανῖτας nuncupat, ſcribens eſſe populos Coeleſyriae *Ant.* I. 11. adeo enim late nonnunquam patet Coeleſyriae nomen de quo ante diximus. *Ant.* IV. 5. regiae eorum Rabbathae meminit, quae non eſt alia quam רבת בני עמון *Rabbath filiorum Ammon.* Et *Ant.* V. 9. ſcribit regionem Ammaniticam non fuiſſe a Moſe occupatam, licet id in ejus poteſtate ſitum eſſet. Juſtinus Martyr *in dial. cum Tryphone, pag.* 272. notat ſuo tempore plurimos adhuc Ammonitas ſuper fuiſſe, καὶ Ἀμμανιτῶν ἐστὶ νῦν πολὺ πλῆθος.

Euſebius *in Onomaſtico ad vocem* Ἀμμὼν ſcribit Philadelphiam, Ammonitarum regiam, fuiſſe poſſeſſam a tribu Gad, ſed hoc repugnat Dei mandato, quo omnem ſpem potiendi terrarum Ammoniticarum iis eripuit *Deut.* 2. 19. Nunquam Iſraëlitae vel minimam partem terrae Ammoniticae poſſederunt, *Jud.* 11. 15. niſi prius ab iis laeſi, uti quum David eos ſubjugavit 2 *Sam.* 12. 31. ſed Ammonitae contra urbes Iſraëlitarum ceperunt. *Jud.* 10. 9. & *Jerem.* 49. 1. ipſi viciſſim ab orientalibus populis delendi, ut nulla ſuperfutura ſit eorum memoria *Ezech.* 25. 4. & 10.

Jab-

Jabboc fluvius terminus Ammonitarum appellatur *Deut.* 3. 16. עד יבק הנחל גבול בני עמון *uſque ad Jabbok fluvium terminum filiorum Ammon dedi Rubenitis & Gaditis.* Quod tamen non debet intelligi ac ſi Jabboc ita diſtingueret Ammonitas & Iſraëlitas ut quemadmodum regio Iſraëlitarum eſt ad auſtrum Jabboci, ita regio Ammonitarum (ſi ex parte, certe non omnis ibi fuit) eſſet ad ſeptentrionem: nam ultra Jabbocum ſeptentrionem verſus erat Baſan & portio dimidiae tribus Menaſſis; & Gilead ſe extendit uſque ad Dan. Atqui nunquam ea regio quae Iſraëlitis a Deo tributa fuit vel minimam partem terrae Ammoniticae complexa eſt. Deus enim diſerte vetuerat, *Deut.* 2. 19. Fuit itaque regio Ammonitarum ad ortum regionis tribuum Gad & Ruben: & forſitan ex parte etiam terminata fuit flumine Jabboc: aut illud גבול & ſequentia divellenda ſunt a fluvio Jabboc. Ut tamen verum fatear, quum varia loca Sacri Codicis (in quibus Jabboci fit mentio) confero, videtur pars quaedam regionis Ammoniticae collocanda ad ſeptentrionem Jabboci, quia ab Arnone ad Jabbocum ſe extendiſſe dicitur regnum Sichonis quod Rubenitis poſtea Gaditiſque ceſſit. Ita legitur *Num.* 21. 24. ויירש את ארצו מארנן עד יבק עד בני עמון כי עז גבול בני עמון *Et poſſedit terram ejus ab Arnone uſque ad Jabbokum uſque ad Ammonitas, quia munitus* (יעזר pro עז legerunt Graeci, qui habent Ἰαζὴρ) *erat terminus Ammonitarum:* ubi Jabboc & Arnon velut termini oppoſiti commemorantur, uti & *Joſ.* 12. 2. Conferamus *Deut.* 2. 37. ubi dicitur, poſtquam regnum Sichonis regis Emoraei occupatum jam eſſet ab Iſraëlitis רק אל ארץ בני עמון לא קרבת כל יד נחל יבק וערי ההר וכל אשר צוה יהוה אלהינו *tantum ad terram Ammonitarum non acceſſiſti, univerſo latere fluvii Jabboc, & urbes montanas, & quaecunque a Deo erant prohibita.* Et mox ſequitur *cap.* 3. *Et convertimus nos & adſcendimus verſus Baſan.* Certe quum regnum Ogi fuerit ad ſeptentrionem Jabboci, id flumen tranſmittere debuerunt, adeoque illa verba כל יד נחל יבק *omne latus fluvii Jabboc* non notant omnes ripas vel omnes regiones Jabboco adſitas Iſraëlitis fuiſſe in-

interdictas (nam ita Baſanem occupare non debuiſſent) ſed terras omnes Jabboco adſitas quae Ammonitarum erant. An vero flumen hoc idem ſit cum eo quod *Numer.* 22. 5. flumen terrae Ammoniticae הנהר ארץ בנו עמון dicitur affirmare non audeo.

Verum, dicet aliquis, omnino partem Ammonitidis poſſederunt Iſraëlitae: nam dimidia terra Ammonitarum videtur data tribui Gad, *Joſ.* 13.23. At illic non dicitur dimidiam terram Ammonitarum datam eſſe tribui Gad, ſed eſſe terminum tribus Gad, *& erit iis terminus Jaezer & omnes urbes Galaaditidis & dimidia terra filiorum Ammon uſque ad Aroer.* Notandum eſt quando urbes aut regiones dicuntur eſſe גבולים *termini*, aliquando recenſeri quae intra illam terram, aliquando quae in limite, ſunt, uti in deſcribendo termino tribus Jiſſaſcar, Zabulon, Aſcher, & aliarum voce גבול tum urbes in limitibus ſitae, tum illae quae in medio regionis erant, ſignificantur, & modo hae modo illae in deſcriptione tribus recenſentur.

Aetate Origenis nomen Ammonitarum deletum jam erat per commune multis gentibus nomen Arabum, quod ipſe *l.* 1. *in Jobum* teſtatur, non Ammonitas modo verum etiam Idumaeos poſteros Eſaui & Moabitas omnes uno nomine Arabes nuncupari. Sic Philadelphia, olim Ammonitarum metropolis, Arabiae accenſetur ab Epiphanio *in Synopſi lib.* 11. *adverſus haereſes p.* 397. ubi Βάκαθον vocat vicum primarium Ἀραβίας τῆς Φιλαδελφίας *Arabiae Philadelphienſis.* Sic *pag.* 469. ſcribit ἐν τῇ Ἀραβίᾳ τῇ Πετραίων Ῥωκὼμ (רקם Ἀρεκέμη Joſepho) τε καὶ Ἐδὼμ καλουμένῃ, *in Arabia Petraeorum Rocom & Edom dicta.* Plura de Arabia ſupra diximus *cap.* XVI.

CAPUT XXII.

DE ITURAEA SIVE AURANITIDE.

Ituraea videtur eſſe eadem cum Auranitide. Joſephus Ituraeae non memi-

minit, ſed Auranitidis aliquoties. Ituraei dicti ab Ittur, filio Iſmaëlis. Situs Ituraeae. Epiphanii, Strabonis, Vibii Sequeſtris, & Dionis Caſſii verba de Ituraeis illuſtrata. Auranitis חורן. Ἀὐρανος *quid.* حوران *quae regio.*

Eandem eſſe cum Ituraea Auranitin, regionem ad ortum Palaeſtinae ſitam, ante nos ab aliis obſervatum eſt: nec deſtituitur haec ſententia ſuis firmamentis. Philippus tetrarcha fuiſſe legitur τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος *Luc.* 3. 1. Joſephus ejuſdem tetrarchiam deſcribens ei adſignat *Bataneam cum Trachonitide & Auranitin* cum parte domus Zenodori, Βαταναία σὺν Τραχωνίτιδι καὶ Αὐρανίτις σύν τινι μέρει οἴκου τοῦ Ζηνοδώρου λεγομένου, *Antiquitatum lib.* XVII. 13. Auranitin autem Zenodorus Arabibus elocaverat ante, teſte eodem *lib.* XV. 13. Et eodem *capite* ſcripſit Caeſarem regno Herodis adjeciſſe χώραν Τράχωνα καὶ Βαταναίαν καὶ Ἀβρανῖτιν, *regionem Trachona, & Bataneam & Abranitin.* Ita etiam legit Suidas Ἀβρανῖτις, χώρα. *Libro* XVII. *cap.* 10. ubi de Herodis teſtamento agit, & alibi ubi tetrarchias enarrat quae filiis Herodis obtigerunt, nulla plane mentio Ituraeae: imo in toto Joſepho ne mentio quidem fit Ἰτουραίας, niſi forſitan *Antiquitatum* XIII. 19. ubi Ariſtobulus gentem Ituraeorum coëgiſſe dicitur ad recipiendam circumciſionem, quod tamen de Idumaeis alii mallent quam Ituraeis aecipere. Quum itaque Auranitin commemoret Joſephus praeterita Ituraea, Lucas Ituraeam praeterita Auranitide, non video quidni credi oporteat eandem fuiſſe cum Ituraea Auranitin.

Ituraeorum nomen ab יטור *Ittur*, filio Iſmaëlis, videtur eſſe ductum: vide 1 *Chron.* 1. 31. Memoranturque Ituraei, Ἰτουραῖοι in verſione Alexandrina, 1 *Chron.* 5. 19. contra quos tribus Ruben, Gad, & dimidia Menaſſe bellum geſſerunt. Unde ſitus Ituraeae aliqua ratione innoteſcit, ad ortum ſcilicet terrae Iſraëliticae: quod ex *commate* 10. ejuſdem capitis firmatur, ubi Hagareni dicuntur e regione ſua pulſi & Iſraëlitae in tentoriis eorum habitaſſe ad latus orientale Gileaditidis. Hagareni autem cum Ituraeis & Naphiſaeis junguntur 1 *Chron.* 5. 19. & illic dicitur dimidiam tribum Menaſſis in regione eorum habitaſſe. Sic

ut Ituraea ad ortum terrae a dimidia tribu Menaſſis poſſeſſae quaerenda videatur. Epiphanius *l.* 11. *adverſus haereſes*, *pag.* 461. Ituraeae his verbis meminit, *Sampſaeï habitabant in Moabitide juxta Arnonem*, καὶ ἐπέκεινα ἐν τῇ Ἰτουρέᾳ καὶ Ναβάτλιδι, *& ulterius in Iturea & Nabattide.* E & AI in veteribus membranis ſaepe confunduntur, adeoque Ἰτουρέα pro Ἰτουραία videtur poſitum. Plinius Ituraeos magis ſeptentrionem verſus removet, in Syria *lib.* v. *cap.* 23. Atque ita Vibius Sequeſter *de gentibus*, *p.* 155. editionis Heſſelianae, *Ithyrei, Syri uſu ſagittae periti.* Strabo quoque *lib.* XVI. Οὐ πόῤῥω δ' οὐδ' Ἡλιούπολις καὶ Χαλκὶς ὑπὸ Πτολεμαίῳ τῷ Μενναίου τῷ τὸν Μαρσύαν κατέχοντι καὶ τῶν Ἰτουραίων ὀρεινήν *Prope erat Heliopolis & Chalcis ſub Ptolemaeo poſitae filio Mennaei qui & montanam regionem Ituraeorum obtinebat.* Et paulo poſt, τὰ μὲν ὀρεινὰ ἔχουσι πάντα Ἰτουραῖοι τε καὶ Ἄραβες κακοῦργοι πάντες. *Montana omnia incolunt Ituraei & Arabes, homines mali omnes.* Credibile eſt illos non ſemper certas ſedes habuiſſe ſed Arabum Scenitarum more huc illuc vagatos.

Auranitin dictam eſſe ab חורן *Chavran*, non longe a Damaſco (vide *Ezech.* 47. 16. 18.) non eſt improbabile. Graeci ipſi nobis praeeunt *Ezech.* 47. 16. qui illic habent Αὐρανίτιδος, & Hieronymus ad illum locum ſcribit *Auran eſſe oppidum Damaſci in ſolitudine.* Ab hac regione crediderim ductum eſſe nomen Αὔρανος 2 *Macc.* 4. 40. In quibusdam codicibus legitur τινὸς Αὐράνου, in aliis τυράννου. Latinus vertit *Chavranenſi*, ita ut intellexiſſe videatur incolam Auranitidis quae חורן *Chavràn* Hebraïce dicitur, uti vidimus. Golius in Notis ad Alfraganum *p.* 133. obſervat regionem in qua urbs Tiberias ſita eſt Syris & Arabibus حوران Αὐρᾶν dici. Sed hoc aliquid facere ad Auranitin non putem, (quamvis & Gulielmum Tyrium *lib.* XXII. ita ſcribere videam, *Auranitide regione quae ſecus mare Tiberiadis eſt*) quum regio, in qua Tiberias eſt, Galilaea fuerit, non Auranitis. Illud, quod in Lexico Arabico notat ex Jacuto, حوران *Havran* appellari *regionem auſtralem Damaſci*, potius huc tetulerim. Videtur enim ad auſtrum Damaſci collocanda Auranitis.

CAPUT XXIII.

DE TRACHONITIDE.

Trachonitis pars Arabiae. Joſephus inter Palaeſtinam & Coeleſyriam eam conſtituit. Non contingebat Galilaeam, ſed Batanaeam. Batanaea ad ortum Gaulonitidis. Euſebii loci in quibus Trachonitidis mentio. Ituraea & Trachonitis eadem ex mente Euſebii. טרכונא Τράχων *circa Bozram. Boſtreni dicti Arabes Trachonitae. Nomen Trachonitidis unde ductum.* Τράχωνες *vicini Damaſco. Gulielmi Tyrii verba de Trachonitide.*

Regionem Trachonitarum Arabum omnem intra fines terrae Iſraëliticae quam Moſes & Joſua duodecim tribubus aſſignarunt conſtituere non audeo, quamvis non deſint qui urbium trans Jordanicarum aliquas Trachonitidi tribuant, uti Euſebius & Chaldaeus interpres qui *Argob Deut.* 3. 14. reddit per *Trachonitin* טרבונא. Ex teſtimoniis, opinor, quae adducemus fiet perſpicuum inter regiones Palaeſtinae vicinas potius quam inter illas quae partem ejus conſtituunt, collocandam eſſe.

Ex Joſepho potiſſimum ea hauriri queunt quae requiruntur ad conſtituendum verum locum Trachonitidis. Meminit ejus *Antiq.* I. 7. diciturque ſita inter Palaeſtinam & Coeleſyriam, olim habitata ab Uſe filio Aram. Illic Τραχονῖτις appellatur, alibi ὁ Τράχων *Ant.* XVI. 13. *& de bell.* I. 15. Non contingebat Trachonitis Galilaeam, quod liquet ex eo quod *lib.* I. *de bell. c.* 15. legatur terram omnem interjectam inter Trachonem & Galilaeam ceſſiſſe Herodi. Ibidem dicitur Batanaea adjecta Trachonitidi. Quumque Gaulonitis ſe extendat a mari Tiberiadis uſque ad fontes Jordanis, reſtat ut Batanea fuerit ad ortum Gaulonitidis, ad ortum Bataneae Ituraea ſive Auranitis, ad ſeptentrionem Bataneae Trachonitis. Ad ſeptentrionem enim Peraeae quodcunque Judaïcae ditionis erat, ad has quatuor regiones refertur, Gamaliticam, Gaulonitin, Bataneam ac Trachonitin *lib.*

lib. III. *de bell. c.* 2. Gamalitica autem continetur aliquando ſub Gaulonitide. Trachonitis porro videtur ultra Batanaeam excurriſſe ſeptentrionem verſus: nam Joſephus *lib.* III. *de bell. c.* 18. lacum Phialam 120 ſtadia diſſitum a Paneade ſcribit ſitum ea via qua ad Trachonitin adſcenditur. Paneada ipſam & Ulatham ſcribit *Ant.* XV. 13. jacere inter Galilaeam & Trachonitin, eſſe autem Trachonitin plenam receptaculis latronum. Ex ea in Arabiam fugiſſe latrones idem narrat *Antiquit.* XVI. 13. & in eam 3000 Idumaeorum deducta ut latrocinia coërcerent.

Audiamus & alios qui Trachonitidis meminerunt. Canatha erat in Trachonitide prope Boſtram, uti teſtatur Euſebius *in voce* Κανάθ . . . . . γέγονε φυλῆς Μανασσῆ· κεῖται δὲ καὶ εἰς ἔτι νῦν ἐν Τραχωνίτιδι πλησίον Βοσρῶν. *Fuit tribus Manaſſe, in Trachonitide juxta Boſtram*, & ibidem vocat eam *Arabiae vicum.* Idem *ad vocem* Ἰτουραία (credidit enim eandem eſſe Ituraeam & Trachonitin) Τραχωνῖτις δὲ καλεῖται ἡ παρακειμένη χώρα τῇ ἐρήμῳ τῇ κατὰ Βόσραν τῆς Ἀραβίας. *Trachonitis appellatur regio adjacens eremo quae juxta Boſtram Arabiae eſt.* Hieronymus in Onomaſtico ad vocem Trachonitis: *Eſt autem trans Boſram Arabiae civitatem in deſerto contra auſtralem plagam quaſi ad Damaſcum reſpiciens.* Haec conveniunt cum teſtimonio Talmudicorum qui טרכונא *Trachonitin* extendunt לבצרה *Bozram* uſque. Vide Ligtfootum *in Chorographicis*, Lucae Euangelio praemiſſis, *Sect.* IV. Adde Aurelium Victorem de Imperatore Philippo Boſtris oriundo ſcribentem *M. Julius Philippus Arabs Trachonites.* Ἄραβες Τραχωνῖται etiam Ptolemaeo appellantur: adeoque non in montanis Libani aut Antilibani locandi ſunt; tunc Syri fuiſſent, non Arabes.

Trachonitin dictam a Trachonibus, quamvis & ipſa Τράχων nuncupetur, eſt probabile. Damaſco autem imminebant δύο λεγόμενοι τράχωνες, teſte Strabone, qui addit ἔπειτα πρὸς τὰ Ἀράβων μέρη καὶ τῶν Ἰτουραίων ἀναμὶξ ὄρη δύσβατα ἐν οἷς καὶ σπήλαια ἦν βαθύστομα, ὧν ἓν καὶ τετρακισχιλίους ἀνθρώπους δέξασθαι δυνάμενον. *Deinde Arabiam verſus & Ituraeam montes ſunt invii, in quibus ſpeluncae profundae ſunt quarum una quater mille homines capit.* Adde Joſephum *lib.* XV. *cap.* 13. ubi de Zenodoro, Trachonitas ex

agro Damaſceno praedas agere. Ptolemaeus ad ortum Batanaeae Σακκαίαν locat, & deinde Τραχωνῖτας Ἄραβας. Lepidum eſt quod Guilielmus Tyrius narrat *Hiſtor. lib.* XV. *cap.* 10. de iis qui iter faciebant per hanc regionem: ciſternarum ora videbant patentia & ſine difficultate haurire aquas ſe poſſe arbitrabantur, ſed demiſſas ſitulas non ſine damno amittebant: nam qui intus latebant in cavernis ſubterraneis funes praecidentes quibus hauriendi adligata erant inſtrumenta funes remittebant decurtatos. Ipſe inter Adraa & Bozram illas ſpeluncas fuiſſe ſcribit. *Libro* autem XXII. *cap.* 20. tradit Trachonitidem regionem Boſtrenſis dioeceſeos partem eſſe non modicam, & paulo poſt deſcribit regionem cujus metropolis Boſtrum eſt, uti arentem prorſus & inaquoſam, fontem rivos & flumina non habentem penitus: ſic ut hibernis menſibus aquae pluviales in lacunis colligantur ad uſum totius anni: incolas horrea frugum habere in ſpecubus ſubterraneis.

CAPUT XXIV.

DE PHOENICE ET SYRIA.

Phoenices nomen orae maritimae proprie dari ſolitum. Nonnulli & Damaſcum urbem Phoenices vocant. Joſepho Sidon, Tyrus, Caeſarea, Berytus, & Dora urbes Phoenices dictae. ארם, Syria, *quae. Syria Damaſcena. Syria Tzoba. Urbs Kinneſrin olim Soba dicta. Sententia Bocharti de* Aram Maacha *ad examen revocata.*

Regiones Palaeſtinae conterminae ad plagam ſeptentrionalem Syriae nomine aut Phoenices nuncupari ſolent. Proprie quidem Phoenicen appellarunt regionem maritimam, ſed non deſunt qui ipſam Damaſcum longiſſime a litore maris magni remotam urbem Phoenices dixerunt. De Syria certum eſt a pleriſque omnibus ſcriptoribus illam Palaeſtinae vicinam ad ſeptentrionem

trionem dici. Et ipſa Phoenice una Syriarum appellari ſolet, de qua re ſupra egimus. Nunc de nomine Phoenices & Syriae pauca notabimus ad illuſtranda verba ſcriptorum ſacrorum & aliorum qui illa uſurpant. De Libano & Antilibano, qui in hoc tractu ſunt, heic non agemus, ſed ubi montes Palaeſtinae luſtrabimus.

Eüſebius in Onomaſtico, *ad vocem* Ἀβελαμπελών, collocat Abilam in Phoenice inter Damaſcum & Paneada, Ἄβελα τῆς Φοινίκης μεταξὺ Δαμασκοῦ καὶ Πανεάδος. Et Damaſcum appellat *urbem nobilem Phoenices*, πόλιν ἐπίσημον Φοινίκης. Quibuſcum illa confer quae ſuperius *capite* IX. *p.* 49. de nomine Phoenices pro ipſa Palaeſtina uſurpato ſcripſimus. Joſephus Phoenicen & Syriam ſcribit circumſitas utrique Galilaeae, *l.* III. *de bell. c.* 2. Δύο δ' οὔσας τὰς Γαλιλαίας, τήν τε ἄνω καὶ τὴν κάτω προσαγορευομένην περιίσχει μὲν ἡ Φοινίκη καὶ Συρία. *Duas autem Galilaeas, unam ſuperiorem alteram inferiorem nuncupatam Phoenice & Syria cingunt:* & non niſi harum urbium meminit, quas *Phoenices* eſſe ſcribit, *Sidonis*, *Ant.* I. 7. *Tyri*, *Ant.* XIV. 9. (quae etiam *Act.* 21. 2. πόλις Φοινίκης dicitur) *Caeſareae*, *Ant.* XV. 13. *Beryti*, *de bell.* VII. 20. *Dororum*, in *vita ſua.* Sic ut pars dimidia terrae Iſraëliticae ad mare, eaque ſeptentrionalior, Phoenice appelletur Joſepho. Joppen enim Jamniam, Aſcalona, & ſi quae ſunt aliae auſtraliores, nunquam urbes Phoenices nuncupat.

Nomen ארם, quo Syria ſolet dici, perlate patet, quod vel una Meſopotamia, regio inter Tigrin & Euphraten interjecta probat, ארם נהרים, *Aram*, id eſt, *Syria duorum fluminum* nuncupata, de qua re aliqua obſervavimus ſupra, *pag.* 46. Illa vero Syria quae Palaeſtinae noſtrae propior fuit ארם דמשק, id eſt, *Syria Damaſcena* dicitur 2 *Sam.* 8. 6. quam David captam terrae Iſraëliticae adſcivit. Eſt & *Syria Tzoba* צובה cujus Rex Hadar Ezer a Davide victus eſt, quaeque cum Chammath Tzoba, in qua Tadmor a Salomone condita eſt, eadem fuiſſe creditur 2 *Chron.* 8. 3. unde, ſi Tadmor eſt Palmyra, liquet ubi ea quaeri debeat, ſc. non longe ab Euphrate, inter flumen illud & terram Iſraëliticam. Urbem *Kinneſrin* قنسرين,

ſitam

ſitam inter حلب *Halebum* & حمص *Emeſam* Arabes olim *Soba* dictam ſcribunt. Vide Golii notas ad Alfraganum *p.275.* Fuit & *Syria Maacha* מעכה 1 *Chr.* 19. 6. Harum regionum fines certo conſtitui nequeunt in tanta qua laboramus penuria veterum monumentorum. Fuerunt autem Syri ſaepe infeſti Iſraëlitis & terras eorum invaſerunt non tantum trans ſed & cis Jordanem. Samariam ipſam obſedit Benhadad Rex Syriae 1 *Reg.* 20. 1. & Retzin magnam partem regni Judae ſubjugavit. 2 *Chron.* 28. 5.

De *Aram Maacha* aliqua hic monebimus, quod Bochartus eam urbem appellet, & in terra Cananaeorum collocet. Ita ſcribit *l.* 11. *c.6.* Geographiae ſacrae: *Aram Maacha* 1 *Chr.*19.6. *Chananaeorum potius quam Syrorum fuiſſe oppidum. Maacham eſſe Ptolemaei Epicaeron, Palaeſtinae urbem trans Jordanem.* Et mox. *Maacha tribui Menaſſe obtigit.* Sed primo quidem Aram Maacha videtur habenda pro regione, non urbe; nam media interponitur inter Meſopotamiam & Syriam Tzoba, quae ſine dubio nomina ſunt regionum. Miſiſſe enim dicitur Rex Ammonitarum ad conducendos ſibi currus & equites *ex Syria interamni* (id eſt Meſopotamia) *hac Aram* (ſive Syria) *Maacha*, *&* *Syria Tzoba.* Non eſt veriſimile, quum prima regio *Aram* Syria ſit, atque ita ultima *Aram* Syria, mediam *Aram Maaca* eſſe nomen urbis. Deinde dicitur quidem a Bocharto *Maaca* eſſe urbem Palaeſtinae trans Jordanem in portione Menaſſis, & loca *Deut.* 3. 14. *Joſ.* 12. 4. & alia adducuntur, ſed aliud eſt *Aram Maaca*, aliud *Maacha* *ἁπλῶς.* Nec in iſtis locis legitur vox *Maacha* מעכה ſed המעכתי, & ſemel *Joſ.* 13. 13. מעכת *Maachath.* Haec differentia, quamvis exigua videatur, in nominibus regionum & urbium ſaepe ſufficit, ut diverſae eſſe credantur. Sic *Rama* & *Ramath*, רמה & רמת urbes ſunt diverſae, *Meara* & *Maarath* מערה & מערת, *Kana* & *Kenath* קנה & קנת. Quod ſi quis מעכה & מעכת pro iiſdem locis habere velit, tamen *Aram Maacha* erit nomen regionis a vicina urbe Maacha dictae. Denique, quod Bochartus ſcribit Maacham eſſe Ptolemaei Epicaeron, non convenit cum ſitu urbis Maachae, quae in tribu Menaſſe erat, atque adeo ad fines ſeptentrionales terrae Iſraëliticae

ticae trans Jordanem, quum Epicaeros ab ipſo Bocharto in mappa geographica Syriae, inſerta *lib.* II. *cap.* 3. ad mare mortuum collocetur, ad fines terrae auſtrales.

CAPUT XXV.

DE TERMINIS QUIBUS PALAESTINA DEFINITUR IN SACRO CODICE.

Termini Palaeſtinae auſtrales a lacu Aſphaltite uſque ad fluvium Aegypti protenſi. Tzin regio quae. Duo deſerta Sin *in verſione vulgata, alterum* סין, *alterum* צן. Tzin, צן, *in finibus auſtralibus Palaeſtinae. In hoc deſerto Tzin erat Cadeſch, & Cadeſchbarne. Cadeſch urbs fuit, Cadeſch barnea regio. Inter Cadeſch urbem & terram Iſraëliticam habitarunt Edomaei. Termini regionis transJordanicae. Termini ſeptentrionales, via ducens Chamatham. Chamath quae. Regio Sidoniorum & Ziphron in finibus terrae ſeptentrionalibus.*

Poſtquam regiones quibus Palaeſtina cingitur ab auſtro, ortu, & ſeptentrione (nam ab occaſu mare magnum eſt, de quo aliqua dicemus ubi ad aquas Palaeſtinae perventum erit) luſtravimus, atque ita ſitum iſtius regionis reſpectu gentium vicinarum vidimus, reſtat ut terminos, quibus ab illis gentibus ſecernitur, ex ſacris literis, aliiſque monumentis veteribus, eruamus. Quo in argumento ita verſabimur, ut eodem ordine, quo uſi ſumus in luſtrandis terris Palaeſtinae propinquis, progreſſuri ſimus ab auſtrali plaga per orientalem atque inde ſeptentrionalem usque ad mare mediterraneum.

Fines terrae Iſraëliticae ab auſtro ad ſeptentrionem porrectae indicantur hoc loquendi modo, a Gaza ad Sidonem, vel a Berſabe uſque ad Dan; at in narrarione rerum geſtarum magis quam in geographica terrae & limitum ejus deſcriptione: nam ultra

Gazam & Berſaben ſe extendit terra Iſraëlitarum ad auſtrum: ſed ab locis notioribus videntur fines ita dici. Ceterum termini Palaeſtinae auſtrales iidem ſunt qui terrarum tribui Judae aſſignatarum, quae omnium tribuum maxime fuit ſita ad auſtrum. Deſcribuntur illi *Joſ.* 15. 1. 2. 3. 4. unde liquet ab extremitate auſtrali lacus Aſphaltitis terminos hos occaſum verſus extendi uſque ad fluvium Aegypti נחל מצרים ubi illabitur in mare magnum ſive mediterraneum. De ſitu lacus Aſphaltitis & fluvii Aegypti accuratius agetur infra, ubi de aquis Palaeſtinae. Inter loca autem quae varia illic memorantur inter extrema duo, lacum videlicet Aſphaltiten & fluvium Aegypti, celebriora & de quorum ſitu aliquid certi videtur affirmari poſſe ex collatione variorum locorum ſacri codicis, quaeque, vitandae confuſionis gratia, illuſtrari omnino quibuſdam adnotationibus debent, ſunt Tzin & Cadeſchbarnea: quamvis de Tzin ratio dubitandi ſit, num ſit idem cum illo deſerto Tzin quod *commate primo* ejuſdem capitis ad terminos tribus Juda auſtrales collocatur. Quicquid ſit, de deſerto Tzin agendum erit, atque adeo tunc expendendum ubi illud fuerit, & ſitne ab illo Tzin, quod *commate tertio* memoratur, diverſum. Ergo primum diſquiramus de Cadeſchbarnea, deinde de deſerto Tzin.

Cadeſch barnea nomen loci fuit, remoti a monte Choreb itinere dierum undecim *Deut.* 1. 2. unde miſſi fuerunt exploratores ad luſtrandam terram Canaan *Num.* 32. 8. *Joſ.* 14. 7. qui *Num.* 13. 3. miſſi dicuntur ממדבר פארן *a deſerto Paran*, & *commate* 26. reverſi ad Moſen אל מדבר פארן קדשה *ad deſertum Paran*, *verſus Cadeſch.* Mentio etiam fit hujus loci in finibus auſtralibus terrae Canaan. *Num.* 34. 4. *Joſ.* 15. 3. nam terminus auſtralis tendens ab extremitate auſtrali maris mortui occidentem verſus עבר צנה והיו תוצאותיו מנגב לקדש ברנע *tranſit Tzinnam & progreditur ab auſtro ad Cadeſch barnea.* Pari modo *Joſ.* 10. 41. in finibus terrae auſtralibus collocatur, quum Joſua a Cadeſch barnea Gazam uſque percuſſiſſe Cananaeos dicitur. Hinc liquet Cadeſch barnea ſe extendiſſe a deſerto Paran uſque ad fines auſtrales terrae Canaan, & eſſe nomen regionis ſive deſerti,

ſerti, non urbis. Certe in ſacro Codice nunquam urbs appellatus hoc nomine. Euſebius etiam in onomaſtico ad vocem Cadeſchbarne ſcribit, Καδδὴς Βαρνὴ ἔρημος ἡ παρατείνουσα Πέτρᾳ πόλει τῆς Παλαιστίνης. *Caddeſch barne eſt deſertum quod ſe extendit uſque Petram urbem Palaeſtinae.* Ita quoque Procopius Gazaeus ad *Gen.* 14. ex Euſebio quem in Geographicis ſequi ſolet. Hieronymus in Comm. ad *Geneſ.* 14. 7. *ſignificat locum apud Petram, qui fons judicii nominatur id eſt Cadeſch,*

Magna pars hujus deſerti inhabitabatur ab Edomaeis & Seir appellabatur: quod ex eo colligo, quod *Deut.* 1. 19. 43. dicatur, quum Iſraëlitae veniſſent uſque ad Cadeſchbarne, eos adſcendere voluiſſe montana Emoraeorum in terra Canaan habitantium, ſed ab Emoraeis in fugam conjectos fuiſſe & contritos בשעיר *in Seir*, & reverſos (quo niſi ad Cadeſch barnea?) fleviſſe & conſediſſe in Cadesh (non alio loco quam Cadeſch barnea, ut opinor, unde digreſſi fuerant, quique *Deut.* 2. 14. ita appellatur) ותשבו בקדש, longo tempore, donec inde profecti montana Seir circumirent uſque ad Moabitim. Hinc etiam diſcimus locum eundem qui Cadeſch barnea dicitur, Cadeſch appellatum fuiſſe: unde tamen non efficitur, ubicunque Cadeſch legitur, illud de Cadeſch barnea eſſe intelligendum.

Cadeſch, urbs fuit ad terminos terrae Edom, quo cum perveniſſent Iſraëlitae petierunt a Rege Edom ut liceret ipſis per terram ejus tranſire ad terram Canaan, quod negatum fuit. *Ecce nos*, dicunt, בקדש עיר קצה גבולך *in* vel *juxta Cadeſch, urbem in extremis finibus tuis Num.* 20. 16. Unde perſpicuum eſt inter hanc Cadeſch & terram Canaan medio loco ſitam fuiſſe regionem Edomaeorum: adeoque non fuiſſe hanc urbem in finibus auſtralibus terrae Canaan ſitam, uti multi exiſtimant: tunc enim venia regis Edomaei non indiguiſſent. Quumque in vel juxta Cadeſch fons virtute Dei e rupe percuſſa a Moſe prodierit, non videtur improbabile eandem hanc Cadeſch eſſe quae עין משפט *fons judicii Gen.* 14. 7. appellatur. Eadem Cadeſch deſerti Tzin קדש מדבר צן nuncupatur, ubi populus aquas flagitaverat *Numer.* 27. 14. Alibi dicitur במדבר צן הוא קדש *in deſerto Tzin,* *id*

id eſt, *Cadeſch. Num.* 33. 36. Sed ultimus hic locus meretur accuratius examen. Scilicet illic recenſentur omnes manſiones populi Iſraëlitici in deſerto, & nonniſi unius Cadeſch fit mentio ſc. *deſerti Tzin ſive Cadeſch*, a quo ad montem Hor redierint, unde ſequeretur Cadeſch, urbem in finibus Edomaeorum poſitam, eſſe eandem cum Cadeſchbarne: nam caſtrametati ſunt in Cadeſchbarne, *Deut.* 1. 2. caſtra metati etiam ſunt in Cadeſch *Num.* 20. 16. quumque Cadeſchbarne nonnunquam Cadeſch ἁπλῶς appelletur (*Deut.* 1. 46.) quid obſtat, dicet aliquis, quo minus credamus eandem eſſe Cadeſch in finibus Edomaeorum poſitam & Cadeſch barne? quod ſi fuerint diverſae manſiones Cadeſch & Cadeſchbarne, cur non diſtincte recenſentur *Num.* 33-36? Primo quidem quod diverſa loca eſſe Cadeſch & Cadeſchbarne credamus facit quod Cadeſchbarne in deſerto Paran fuerit, & eadem ſe extenderit ad fines auſtrales terrae Canaan, Cadeſch vero urbs in finibus Edomaeorum ſita, unde per fines Edomaeorum aditus erat ad terram Canaan. Deinde ſi manſiones fuere diſtinctae Cadeſch & Cadeſchbarne, cur non diſtincte recenſentur? putem hoc factum vel quod nomen deſerti Tzin tam late pateret (confer *Num.* 13. 21.) ut etiam ad urbem Cadeſch ſitam in finibus Edomaeorum ſe extenderet, & deſertum Cadeſch barnea complecteretur: niſi enim hoc dicamus, nulla facta fuiſſet manſionis in Cadeſchbarnea mentio, ſed tantum deſerti Tzin, in quo Cadeſch Edomitica; vel quod non diu juxta unam Cadeſch haeſerint: non enim omnia loca in quibus fuerunt Iſraëlitae in illo catalogo recenſeri apparet ex eo quod *Num.* 33. 36. ab Etzjon Geber proxima manſio recenſeatur in deſerto, id eſt, Cadeſch. Nota Graecos Interpretes aliter videri legiſſe & duas manſiones diſtincte commemorare, unam in Zin, alteram in Pharan ſive Cadeſch *Num.* 33. 36. Καὶ ἀπῆραν ἐκ Γεσιὼν Γάβερ καὶ παρενέβαλον εἰς τὴν ἔρημον Σίν; Καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου Σὶν καὶ παρενέβαλον εἰς τὴν ἔρημον Φαράν· αὕτη ἐστι Καδῆς. *Et profecti ex Eſion Gaber caſtrametati ſunt in deſerto Sin. Et profecti ex deſerto Sin caſtrametati ſunt in eremo Pharan. Haec eſt Cadeſch.*

Duo ſunt deſerta, utraque ab Iſraëlitis ex Aegypto egreſſis fre-

frequentata quae *Sin* appellantur ab interprete vulgato; ſed diſtinctis nominibus in textu Hebraeo conſpicua, alterum Aegypto propius & סין *Sin* dictum, alterum terrae Canaan & צן *Tzin* nuncupatum. Hoc in finibus auſtralibus terrae locatur *Num.* 34. 3. & hinc univerſa terra deſcribitur *Num.* 13. 22. ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחוב לבא חמת *explorarunt terram a deſerto Tzin uſque ad Rechob, qua itur verſus Chamath.* In hoc deſerto erat Cadeſch, urbs ad extremos fines Edomaeorum *Num.* 20. 1. 16. quae inde nomen tulit Cadeſch deſerti Tzin *Numer.* 27. 14.

Videtur hoc deſertum Tzin latiſſime ſe extendiſſe & complexum ipſam regionem Cadesbarne. Niſi enim hoc dicamus, fatendum eſt inter manſiones populi Iſraëlitici in deſerto recenſitas *Num.* 33. nullam factam mentionem Cades barne. Dicitur enim illic tantum quod ab Etzjon Geber venerint *in deſertum Tzin, id eſt, Cadeſch.* Quo reſpicitur ad *Num.* 20. 1. *Venerunt in deſertum Tzin, & manſit populus in Cadeſch* . . . . quae Cadeſch mox *commate* 16. dicitur eſſe *urbs in finibus Edom.* Fuerunt praeterea caſtrametati in Cades barne in deſerto Pharan *Num.* 13. 3. quae loca diſtincta ſunt. Atqui hujus Cades barne nulla fit mentio niſi dicamus nomine deſerti Tzin illud innui. Illud autem deſertum Cadeſch appellari videtur ab urbe in finibus Edomaeorum Cadeſch.

Sunt qui putent hujus deſerti mentionem fieri *Num.* 34. 3. & *Joſ.* 15. 3. ubi de termino auſtrali terrae legitur ועבר צנה *& tranſit Tzinna . . . . . & adſcendit ad Cadeſch barnea.* Sed illud עבר non requirit ut ה in צנה ſit *locale*, nam mox *Joſ.* 15. 3. ſequitur עבר חצרון, adeoque צנה ſit nomen loci, uti & Graecis viſum eſt, Ἐννὰκ habentibus. Nec deſerta duo, Tzin & Cadeſchbarne, videntur ſibi tam vicina concipienda in exiguo hoc ſpatio finium terrae auſtralium; potius dicendum Cades barne eſſe partem deſerti Tzin.

Pergamus nunc ad terminos auſtrales & boreales terrae trans Jordanem. Hi deſcribuntur. *Deut.* 3. 9. *a fluvio Arnon uſque ad montem Chermon* מנחל ארנון עד הר חרמון, qui mons immi-

net Paneadi, & Libano vel Antilibano ipſi adhaeret, uti poſtea demonſtrabitur quum de montibus Palaeſtinae agetur. Praeterea termini terrae transJordanicae conſtituuntur *Deut.* 14. 48. 49. *Ab Aroer quae ſita eſt ſuper ripam torrentis Arnon uſque ad montem Sion qui & Chermon. Omnis planities* (poſſeſſa fuit ſc. a Ruben, Gad & dimidia Manaſſe) *trans Jordanem ad orientalem plagam uſque ad mare ſolitudinis & usque ad radices montis Phaſga.* Hinc cernere eſt Aroër collocandam ita ut ad auſtrum ſit terrae trans Jordanicae. Peccant itaque qui eam ad orientem collocant, & eo fluvium Arnonem circumducunt. Praeterea notandum eſt radices montis Phaſga collocari in finibus auſtralibus terrae trans Jordanem. Confer *Joſ.* 12. 1. 2. ubi limites hujus terrae eodem modo deſcribuntur. *Hi ſunt reges terrae quos percuſſerunt filii Iſraël & adſciverunt terram eorum trans Jordanem verſus ortum ſolis ab fluvio Arnon usque ad montem Chermon, & omnem planitiem ortum verſus. Sichon Rex Emoraeorum habitabat Cheſchbone, dominans ab Aroer, quae & ſita eſt ſuper ripam fluvii Arnon, & medio fluvio, atque dimidiae parti Gileaditidis, & uſque ad Jabboc fluvium, qui terminus eſt filiorum Ammon. Et planities uſque ad mare Cinneroth ortum verſus, & urbes planitiei maris mortui ortum verſus, via Bethjeſchimoth & ab auſtro ſub Asdoth Piſga. Et fines Ogi Regis Baſan, ex reliquiis Rephazorum, qui in Aſtaroth & Edrei habitabat. Qui dominabatur in monte Chermon & Salcha & tota Baſan usque ad fines Geſchuritarum & Maachatitarum, & dimidiae parti Gileaditidis uſque ad ditionem Sichonis Regis Chesbonis.* Quid autem eſt quod תוך הנחל *medium fluminis* Arnon recenſeatur ſub ditione Sichonis? crediderim Arnonem in duo brachia ſe alicubi diviſiſſe, & unum ad Sichonem alterum ad Moabitas pertinuiſſe.

Termini terrae Canaan (excluſa regione duarum tribuum & dimidiae, uti capite 1. monuimus) ad ſeptentrionem *Num.* 34. 7. 8. 9. deſcribuntur, ita ut a mari magno (qui limes eſt Palaeſtinae occidentalis *Num.* 34. 6.) fiat initium; & quidem non longe, ut videtur, a Sidone, quae urbs in finibus terrae Cananaeorum ſeptentrionalibus *Gen.* 10. 19. & *Joſ.* 19. 28. collocatur, ad ſeptentrionem tamen illius urbis, quae tribui Aſer aſſignata fuit *Judic.*

dic. 1. 21. Inde limes ad הר ההר progreditur, quod vulgo per *montem Hor* redditur. Graeci ὄρος τὸ ὄρος. At notus haud eſt mons Hor, niſi ille ubi Aharon fato functus legitur *Num.* 33, 39. Nuſquam in ſacris literis mentio fit montis Hor ad ſeptentrionem terrae Iſraëliticae niſi hic; quum tamen pluribus locis termini terrae deſcribantur. Quare ſuſpicor illud *Hor*, הר, haud eſſe nomen proprium, ſed infinitivum verbi הרר, unde הר, *mons*, ducitur. Fateor ignotam eſſe ſignificationem verbi הרר, quum in Veteri Teſtamento non legatur: ſed haud dubitandum videtur, quum הר *mons* inde ducat originem, aliquid eo indicari quod monti conveniat, uti *aſſurgere*, *eminere*, *attolli*, aut ſimile quid. Quapropter, quodcunque ſit, illud הר הרר velim heic accipi pro τῷ *aſſurgere montis*, vel re ſimili. Nec eſt quod quis dicat montis nomen addi oportuiſſe. Certe quum Libanus heic fuerit, mons notiſſimus, facile colligitur illum, non alium, hic indicari. Quamvis forſitan pars ipſius Libani nomine Hor dicta fuit; quod uti haud negare, ita nec affirmare poſſumus.

Ab הר ההר limes protenditur לבא חמת ad viam quae ducit Chamatham. Aliquando בוא חמת *qua itur Chamatham*, ἁπλῶς pro termino ſeptentrionali terrae Iſraëliticae collocatur, uti 1 *Chron.* 13. 5. ubi David congregaſſe dicitur כל ישראל *totum populum Iſraëlis* מן שיחור מצרים ועד לבוא חמת *a Schichor Ægypti usque quo itur Chamatham*: ἀπὸ ὁρίων Αἰγύπτου καὶ ἕως εἰσόδου Ἡμάθ. Ita Graeci. *Num.* 13. 21. רחוב לבוא חמת *Rechob qua iter eſt Chamatham* conſtituitur in finibus terrae ſeptentrionalibus. Videtur eſſe illa *Rechob* Aſeritarum *Joſ.* 19. 28. ex qua non potuere expellere Cananaeos *Judic.* 1. 31. Malim enim רחוב pro nomine proprio quam communi habere. Joſephus terminum Cananaeae, uti illa a Joſua definita fuit, ſcribit fuiſſe Ἀμαθὴν (ea eſt חמת) *Ant.* ix. 11. quam a Macedonibus Epiphaniam dictam idem ſcribit *Ant.* 1. 7. & incolas Ἀμαθέους vocat *Ant.* v. 1.

Erat Chamath aliqua urbs vicina Damaſco & Arpad *Jer.* 49. 23. Appellatur Chamath magna *Amos* 6. 2. Sunt qui Antiochiam hoc nomine dictam volunt. Hieronymus ad *Amos* 6. obſervat

ſervat *Chamath magnam eſſe Antiochiam*, *aliam vero Chamath Epiphaniam*, *unde usque hodie* (anno Chriſti 408 quo haec ſcripſit) *pergentibus Meſopotamiam prima manſio vocatur Emmas*. Et in *Comm. ad Ezech.* 47. agens de Ribla (quae in terra Chamath ſita erat 2 *Reg.* 23. 33.) *In Rebla*, *quae nunc Syriae eſt Antiochia*, *& ut ſcias Reblam hanc ſignificare urbem quae nunc in Syria Coele nobiliſſima eſt*, *ſequitur contra fontem*, *quem perſpicuum eſt ſignificari Daphnen*, *de quo fonte ſupra dicta urbs aquis abundantiſſimis fruitur*. Chaldaeus etiam *Num.* 13. 22. reddidit Chamath אנטוכיא *Antiochiam*. Euſebius ad vocem Ἐμὰθ ſcribit ſe non exiſtimare eſſe illam urbem Epiphaniam vicinam Emeſſae: ſed Hieronymus contra, *nobis*, inquit, *videtur hanc eſſe Epiphaniam juxta Emeſam quae hodieque Syro ſermone ſic dicitur*. Idem ad vocem *Aemath*: *Ego autem inveſtigans repperi Emath urbem Coeleſyriae appellari*, *quae nunc Syro ſermone Epiphania dicitur*. Et in epiſtola ad Dardanum idem confirmat. Miratur Bonfrerius Hieronymum *hanc urbem dicere Coeleſyriae*, *cum tota Coeleſyria videatur fuiſſe extra terminos terrae Iſraëlitarum*. Sed fuerit Coeleſyria extra terram. Chamath illa nuſquam dicitur intra terram Iſraëliticam fuiſſe: e contrario quia fines terrae dicuntur ſe extendere *usque quo tendis Chamatham* colligi poſſet hinc Chamath extra terram fuiſſe. Praeterea etiamſi Chamath fuiſſet intra terrae Iſraëliticae fines, potuiſſet urbs Coeleſyriae dici, nam & ab aliis veterum urbes quaedam Iſraëliticae appellantur urbes Coeleſyriae, uti Scythopolis a Joſepho *Ant.* XIII. 21. Ceterum Epiphania ſita erat ad Orontem, teſte Euagrio *Hiſtor. l.* III. 34. Stephanus: Ἐπιφάνεια, πόλις Συρίας κατὰ Ῥαφανέας ἐν μεθορίοις Ἀράδου. *Epiphania*, *urbs Syriae juxta Raphaneas in confiniis Aradi*. Audiamus & alios inter veteres de Chamath. Theodoretus *quaeſt.* 22. *in* 2. *lib. Regum*, ς΄. Ἀκύλας ἡρμήνευσεν Ἐμὰθ τὴν Ἐπιφάνειαν τῆς Συρίας. *Aquilas Emath tranſtulit Epiphaniam Syriae*. & in Jerem. 46. Ἐμὰθ τὴν Ἐμέσαν λέγει· ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Ἐμὰθ, ἡ νῦν Ἐπιφανεία. *Emath appellat Emeſam. Eſt & altera Emath dicta Epiphania*. Idem Commentar. ad Jerem. 4. Κώμη δὲ ἐστιν ἡ Ρεβλαθὰ τῆς νῦν καλουμένης Ἐμέσης. Ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι Ἐμὰθ τὴν μεγάλην τὴν Ἐμέσην λέγει. τὴν δὲ ἄλλην Ἐμὰθ τὴν Ἐπιφάνειαν. Οὕτω γὰρ καὶ μέχρι τοῦ παρόντος τῇ ἐπιχωρίῳ καλεῖται φωνῇ. *Reblatha*, *vicus*

cus

cus eſt Emeſae nunc ita dictae. Ut ita perſpicuum ſit illum Emath magnam appellare Emeſam, aliam autem Emath Epiphaniam. Sic enim usque in hunc diem patrio ſermone appellatur. Joſephus quoque *Ant.* 1. 7. Ἀμάθην etiamnum ſuis temporibus ita ab indigenis nuncupari ſcribit, verum a Macedonibus Ἐπιφάνειαν. Sed vix credo locum adeo remotum a finibus terrae Iſraëliticae per Chamath intelligi. Cyrillus, *comm. in Amos p.* 312. Φασὶ δὲ τὴν μὲν Αἰμὰθ τὴν πλατείαν ταύτην εἶναι τὴν νῦν Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ μείω καὶ στενότεραν τὴν γείτονά τε καὶ ὅμορον Ἐπιφάνειαν Ἀντιόχου τοῦ ἐπίκλην Ἐπιφανοῦς τὴν μὲν Ἀντιόχειαν, Ἐπιφάνειαν δὲ τὴν ἑτέραν εἰς δόξαν ἰδίαν ὠνομακότος. *Ferunt Emath majorem eſſe Antiochiam, minorem & anguſtiorem ei vicinam & conterminam Epiphaniam: Antiochus autem Epiphanes illam quidem Antiochiam, hanc Epiphaniam, ad gloriam ſuam nuncupavit.* Procopius Gazaeus, in *comm. ad lib.* II. *Reg.* Βασιλεὺς Ἡμάθ. Ἀκύλας τὴν Ἐπιφάνειαν τῆς Συρίας. *Rex Emath. Aquilas exponit Epiphaniam, urbem Syriae.* Meurſius haec appellative reddidit, *Aquila exponit apparitionem vel adventum Syriae.* Sed innui urbem Ἐπιφάνειαν ex aliorum ſcriptorum teſtimoniis quae mox exhibuimus clarum eſt.

Equidem mihi non perſuadeo per חמת *Chamath* his in locis, quibus agitur de finibus terrae ſeptentrionalibus, aut Antiochiam aut Epiphaniam indicari, ſed alium locum vel in ipſis finibus terrae Iſraëliticae aut certe non longule inde ſitum. Namque ita illa verba, *qua itur verſus*, uſurpantur in deſcriptione finium Palaeſtinae auſtralium *Gen.* 10. 19. *qua itur Geraram, & qua itur Sodomam & Gomorrham.* Sic 1 *Reg.* 18. 46. *ex Carmel qua itur Jizreel.* Nimis remota eſt utraque urbs a finibus illius terrae: quod ſubjecta tabella clare docebit, in qua urbium Syriacarum intervalla per numeros milliarium Romanorum adſcriptos ex Itinerario quod Antonini vulgo dicitur diſtincta indicantur.

	* *Antiochia*	*Chalcis*	
Occaſus	25	20	Ortus
		Q	*Platanos*

Occaſus

Platanos
24
Catela
16
Laodicea
18
Gabala
24
Balanea
24
Antaradus
32
Arcae
18
Tripolis
36
Biblus
21
Berytus
30
Sidon

Ortus

Arra
20
Caparreae
16
* *Epiphania*
16
Arethuſa
16
Emeſa
18
Laodicea ad Libanum
32
Conna
32
Heliopolis
38
Abila
18
Damaſcus

Ta-

Tabella iſta, quae legenti eſt ad ſiniſtram, initium capiens ab Antiochia, & finem in Sidone, oſtendit quantum Antiochia abſit a terminis terrae Iſraëliticae, in quibus Sidon erat. Altera tabella, a Chalcide ducta Damaſcum usque, docebit quantum & Emeſa, habita pro חמת, uti & Epiphania, a Palaeſtina abfuerint.

Deinde eſt in finibus Palaeſtinae ſeptentrionalibus צדד *Zedad* & זפרון *Ziphron*, & חצר עינן *Chatzar Enan*, & *campus*, vel *terra*, *Mizpe* ad radices montis Chermon, *Joſ.* 11. 3.8. Incertum eſt quo intervallo haec diſponi debeant. Hieronymus *in Comm. ad Ezech.* 47. ſcribit *Zephrona urbem hodie Zephyrium oppidum Ciliciae vocant.* Sed id nimis longe a Palaeſtina abeſt. Certiora forſitan erunt, quae ex collatione urbium in finibus Aſer & Naphtali, quas tribus notum eſt omnium maxime ſeptentrionem verſus ſitas fuiſſe, poſſemus conjicere. Nimirum *Chamath* eſſe idem cum חמת *Chammath* tribus Naphtali. *Ziphron*, Ἐφρωνὰ & Ζεφρωνὰ Graecis, non convenit cum ulla urbium in portione duarum illarum tribuum ſitarum magis quam עברון Ἐβρὼν, in tribu Aſer *Joſ.* 19. 28. & Ἰαριὼν (aut Ἱερὼν & Ἐρὼν uti alii codices habent) יראון in tribu Naphtali. *Chatzar Enan* videtur עין חצור πηγὴν Ἀσώρ urbem Nephtaliticam indicare, ſi vocum ſitum invertas. *Rechob* urbs Aſeritica fuit *Joſ.* 19. 28. ſed etiamſi haec vera eſſent, non multum inde juvaremur in vero ſitu indagando.

Quod ad terminos Palaeſtinae attinet deſcriptos *Gen.* 10. 19. eſt obſervatu dignum Pentateuchum Hebraeo-Samaritanum non niſi duos treſve extremos memorare, uti fluvium Aegypti & Euphraten vel mare magnum, licet in Codice Hebraeo plurimorum aliorum locorum in finibus ſitorum fiat mentio. Contextus Hebraeus ita habet. *Et termini Canaan ſunt a Sidone Geraram usque Gazam, qua itur Sodomam, Gomorram, Adamam & Tzeboim usque ad Leſcha.* Samaritanus hoc comma ita exhibet ויהי גבול הכנעני מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת ועד הים האחרון *Et fuit terminus Cananaeorum a fluvio Aegypti usque ad flumen magnum Euphratem & usque ad mare poſterius*, i. e. occidentale. Vides inſignem differentiam quae inter Hebraeum & Samaritanum codicem intercedit.

CAPUT XXVI.

DE TERMINIS QUIBUS PALAESTINA DESCRIBITUR AB ALIIS SCRIPTORIBUS.

Termini Palaeſtinae pro ratione temporum diverſi. Hieronymi ſententia de terminis terrae promiſſae. Ziphron *num Zephyrium Ciliciae. Judaei non acceperunt omnem terram promiſſam, ſed culpa ſua. Theodoreti verba huc facientia. Ambroſii opinio totum orbem terrarum Iſraëlitis promiſſum. Joſephi deſcriptio Palaeſtinae & terminorum ejus ſua aetate. Termini terrae Iſraëliticae ſtante Templo ſecundo ex ſcriptis Talmudicis eruti.*

Scriptores profani variis modis terminos terrae Iſraëliticae deſcribunt. Pro ratione enim temporis quo vixerunt latius aut minus late terra a Judaeis poſſeſſa patuit: atque aliae regiones iis ademtae, aliae adjectae ſunt, praecipue ſtante Templo ſecundo. Et inter illos qui terminos terrae Iſraëlitis a Deo adſignatae, uti in ſacro codice conſtituuntur, obſervationibus quibusdam illuſtrare tentarunt nonnulli ſunt qui putaverint per Hebraea nomina locorum adſignificari urbes monteſque quos nos quidem longiſſime remotos a Palaeſtina arbitramur. Videamus primo quid Hieronymus qui ipſe diu in Palaeſtina vixit, uti cognitiſſimum eſt, de terminis terrae Iſraëlitis a Deo promiſſae, quid Theodoretus, & Ambroſius ſcriptum reliquerint: dein quomodo terras Judaïcae ditionis ſub imperio Herodum Joſephus deſcribat; denique quid Talmudici de finibus terrae a Judaeis ex captivitate Babylonica reducibus poſſeſſae tradant.

Terminos terrae, uti promiſſa eſt *Num.* 34. 3. ita deſcribit Hieronymus in *epiſt.* ad Dardanum. *Terram repromiſſionis dici quae in Numerorum volumine continetur a meridie maris ſalinarum per Sina & Cades barne, usque ad torrentem Aegypti, qui juxta Rhinocoruram mari magno influit: & ab occidente ipſum mare quod Palaeſtinae,*

ſtinae, Phoenice, Syriae Coele, Ciliciaeque praetenditur: ab aquilone Taurum montem & Zephyrium usque Emath, quae appellatur Epiphania Syriae: ad orientem vero per Antiochiam & lacum Cenereth quae nunc Tiberias appellatur & Jordanem qui mari influit Salinarum, quod nunc mortuum dicitur: trans Jordanem autem duarum ſemis tribuum poſſeſſio eſt, Ruben & Gad & dimidiae tribus Manaſſe. Emenda obiter in hoc loco vocem *Sina*, & ſubſtitue *Sin*; nec enim Sina huc pertinet, & liquidum eſt Sin legendum eſſe ex *Numer.* 34. 4. Idem in *comm. ad Ezech.* 7. terminos terrae *Numer.* 34. adſignatos deſcribit, ſed nimis longe nos ducit per זפרון intelligens *Zephyrium* Ciliciae oppidum, per montem altiſſimum Taurum; Judaei vero quidam Amanum eo nomine intelligunt, uti ipſe notat, & hoc firmatur ex Talmude.

Longius hos extendit Hieronymus ad *cap.* 20. *Ezech. Inclytam eſſe terram Judaeae & cunctis terris fertiliorem dubitare non poterit, qui a Rhinocorura usque ad Taurum montem & Euphratem fluvium cunctam conſideraverit terram, & urbium potentiam amoenitatemque regionum, Palaeſtinam videlicet & Phoenicen, Arabiam, Syriam Coelen, Ciliciam & caeteras regiones, quas Iſraëli, ſi Dei praecepta ſervaſſet, Dominus repromiſit: quas quia non accepit, vitium fuit incredulitatis ejus. Nam & in ipſa Palaeſtina Judaeaque provincia gentes plurimae remanſerunt, quae non ſunt ejectae. Neque enim ſponſor in crimine eſt, ſi ille cui repromittitur indignum ſe fecerit ſponſione, praeſertim quum proponatur optio promittentis:* ſi volueritis & audieritis me, quae bona ſunt terrae comedetis. Sin autem nolueritis, gladius devorabit vos.

Ad illuſtrationem ſententiae hujus Hieronymianae faciunt haec quae leguntur apud Theodoretum quaſt. 59. in *Exodum.* Πῶς ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεὸς μέχρι τοῦ Εὐφράτου τοῦ ποταμοῦ παραδώσειν αὐτοῖς τὴν γῆν, οὐκ ἐπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν. *Quam ob rem factum ſit ut Deus, qui promiſerat ſe daturum iis terram usque ad Euphraten, (Deut. 1. 7.) promiſſis non ſteterit.* Διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου τοῦτο σαφέστερον πεποίηκεν ὁ Θεός. Πέρας γάρ φησι λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλείαν, τοῦ οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν· καὶ ἔσται ἐὰν στραφὲν τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ποιήσῃ πονηρὰ, ΟΥ ΜΗ ΕΠΑΓΑΓΩ ΕΠ' ΑΥΤΩ, ΠΑΝ-

ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΑΓΑΘΑ ΟΣΑ ΕΛΑΛΗΣΑ, καὶ τὰ ἑξῆς. Εἰσήγαγε τοίνυν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἣν ἐπηγγείλατο γῆν. Ἐπειδὴ δὲ φυλάξαι τὸν θεῖον οὐκ ἠβουλήθησαν νόμον οὐ πᾶσαν αὐτοῖς παρέδωκεν, ἀλλ' εἴασε τινὰς διηνεκῶς αὐτοῖς πολεμοῦντας, ἵνα πολεμούμενοι τὴν θείαν αἰτῶσι βοήθειαν· καὶ τοῦτο διαφερόντως ἡ τῆς Κριτῶν ἱστορία διδάσκει. Δαβὶδ μέν τοι τῷ βασιλεῖ καὶ τούτους ὑπέταξε. καὶ γὰρ οἱ ἀλλόφυλοι φόρους ἐδίδωσαν· καὶ Συρία Δαμασκοῦ καὶ Συρία Σουβᾶ· καὶ Σολομῶν δὲ ἕως ηὐσέβει, ταύτην εἶχε τὴν δυναστείαν· ἀποκλίνας δὲ εἰς ἀσέβειαν, τῆς ἐξουσίας ἐξέπεσε· καὶ τούτοις δὲ δώσειν ἐπηγγείλατο, τὰς ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον φυλάττουσιν. *Manifeſtum magis hoc fecit Deus per Jeremiam* (Jerem. 18. 9.) ad ſummam enim ait loquar ſuper gentem & regnum ad aedificandum & plantandum: & erit ſi converſa gens illa fecerit mala, NON APPORTABO EI CUNCTA BONA QUAE LOCUTUS SUM, &c. *Introduxit igitur illos Deus in terram promiſſam. Poſteaquam vero noluerunt ſervare legem Divinam non praeſtitit iis univerſam, ſed quosdam reliquit qui cum illis aſſidue pugnarent, ut oppugnati divinum auxilium peterent: & hoc diſerte narrat hiſtoria Judicum. Hos tamen ſubjecit Davidi regi: & Philiſtaei tributum ſolverunt, & Syria Damaſcena, & Syria Soba. Salomon quoque quamdiu pie vixit, eo imperio potitus eſt, ubi vero declinavit ad impietatem, privatus eſt imperio. His denique ſe daturum promiſit, qui praecepta & legem obſervarent.* Eandem quaeſtionem diſcutit *quaeſt.* 2. in Joſuam, & *quaeſt.* 7. in *lib.* Judicum, dicitque Deum non promiſiſſe iis eam terram ἁπλῶς, ſed hac conditione ſi ſervarent mandata ſua, & *Jud.* 2. Deum eos monere, ſe non expulſurum porro coram iis Cananaeos, quos ſe expulſurum dixerat, quia voci Dei non obtemperaverant, & quae plura illic legi queunt; nam longiora ſunt quam ut hic inſeri debeant: quibuſcum confer dicta ſuperius *cap.* IX.

At nemo eſt qui terminos terrae Abrahamo & ſemini ejus promiſſae longius extendat quam Ambroſius, qui *lib.* II. de Abrahamo Patriarcha *cap.* 7. ex his Dei verbis, *Reſpice oculis & vide a loco in quo nunc es, ad africum & aquilonem & orientem & mare, quia omnem terram quam tu vides tibi dabo eam & ſemini*

ſemini tuo, colligit univerſum terrarum orbem hac deſcriptione indicari. Audiamus ipſum. *Hinc tanquam a fonte hauſerunt Stoici philoſophi dogmatis ſententiam, omnia ſapientis eſſe: oriens enim & occidens ſeptentrio & meridies portiones ſunt univerſitatis. His enim totus mundus includitur. Haec cum promiſit Deus daturum ſe Abrahae quid aliud declarat, niſi ſapienti & fideli praeſto omnia deeſſe nihil.* Et mox. *In poſſeſſionem tibi dabo mundum quem Deum ante credebas. Perambula terram, in longitudinem & latitudinem ejus. Utique intra momentum terram iſtam Perſarum incluſam imperiis ab Indiae quoque litoribus ad Herculis, ut ajunt, columnas vel Britanniae extrema confinia non potuit perambulare.*

Joſephus terras ditionis Judaïcae ſui temporis deſcribit luculenter *lib.* III. *de bell. cap.* 2. primum quidem utramque Galilaeam, unde liquet quos terrae Iſraëliticae terminos tribuat a ſeptentrione; deinde Peraeam, unde diſcimus quinam fuerint termini ad ortum; tum Samariam & Judaeam, qua ratione fines terrae auſtrales innoteſcunt. Galilaeae deſcriptionem his verbis complectitur. Δυὸ δ' οὔσας τὰς Γαλιλαίας, τήν τε ἄνω, καὶ τὴν κάτω προσαγορευομένην, περιίσχει μὲν ἡ Φοινίκη καὶ Συρία. διορίζει δὲ ἀπὸ μὲν δύσεως ἡλίου Πτολεμαῒς, τοῖς τῆς χώρας τέρμασι, καὶ Κάρμηλος τὸ πάλαι μὲν Γαλιλαίων, νῦν δὲ Τυρίων ὄρος. ᾧ προσίσχει Γάβα πόλις ἱππέων, οὕτως ἀγορευομένη, διὰ τὸ τοὺς ὑφ' Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἀπολυμένους ἱππεῖς ἐν αὐτῇ κατοικεῖν· ἀπὸ δὲ μεσημβρίας, Σαμαρίς τε, καὶ Σκυθόπολις μέχρι τοῦ Ἰορδάνου ῥείθρων· πρὸς ἕω δὲ Ἱππηνή τε, καὶ Γαδαρὶς ἀποτέμνεται, καὶ ἡ Γαυλανῖτις αὕτη, καὶ τῆς Ἀγρίππα βασιλείας οἱ ὅροι. Τὰ προσάρκτια δὲ αὐτῆς Τύρῳ τε καὶ Τυρίων χώρᾳ περατοῦται. καὶ τῆς μὲν κάτω καλουμένης Γαλιλαίας, ἀπὸ Τιβεριάδος μέχρι Ζαβουλὼν ἧς, ἐν τοῖς παραλίοις Πτολεμαῒς γείτων τὸ μῆκος ἐκτείνεται· πλατύνεται δὲ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ κειμένης κώμης, Ξαλὼθ καλεῖται, μέχρι Βηρσάβης, ἡ καὶ τῆς ἄνω Γαλιλαίας εἰς εὖρος ἀρχὴ μέχρι Βακὰ κώμης, ἄυτη δὲ τὴν τῶν Τυρίων γῆν ὁρίζει· μηκύνεται δὲ μέχρι Μηρὼθ ἀπὸ Θελλᾶ κώμης Ἰορδάνου γείτονος· τηλικαῦται δὲ οὖσαι τὸ μέγεθος, καὶ τοσούτοις ἔθνεσιν ἀλλοφύλοις κεκυκλωμέναι, πρὸς πᾶσαν ἀεὶ πολέμου πεῖραν ἀντέσχον, μάχιμοί τε γὰρ ἐκ νηπίων καὶ πολλοὶ πάντοτε Γαλιλαῖοι, καὶ οὔτε δειλία ποτὲ τοὺς ἄνδρας,

δρας, ὅτε λειπανδρεία τὴν χώραν κατέσχεν· ἐπειδὴ πίων τὲ πᾶσα καὶ εὔβοτος, καὶ δένδρεσι παντοίοις κατάφυτος, ὡς ὑπὸ τῆς εὐπαθείας προσκαλέσασθαι, καὶ τὸν ἥκιστα γῆς φιλόπονον· προσησκήθη γοῦν ὑπὸ τῶν οἰκητόρων πᾶσα, καὶ μέρος αὐτῆς οὐδὲν ἀργόν· ἀλλὰ καὶ πόλεις πυκναὶ, καὶ τὸ τῶν κώμων πλῆθος, πανταχοῦ πολυάνθρωπον διὰ τὴν εὐθηνίαν, ὡς τὴν ἐλαχίστην ὑπὲρ πεντακισχιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις ἔχειν οἰκήτορας· καθόλου δὲ εἰ καὶ τῷ μεγέθει τὶς ἐλαττώσειε τῆς Περαίας τὴν Γαλιλαίαν, προέλοιτο δ' ἂν τῇ δυνάμει· ἡ μὲν γὰρ ἐνεργὸς ὅλη, καὶ συνεχὴς ἐστὶ καρποφόρος. Vetus interpres. *Duae ſunt autem Galilaeae, quae ſuperior & inferior appellantur, easque Phoenice & Syria cingunt. Diſcernit vero ab Occidente Ptolemais territorii ſui finibus, & quondam Galilaeorum, nunc autem Tyriorum, mons Carmelus: cui conjuncta eſt Gaba civitas equitum, quae ſic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimiſſi coloni eo deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usque ad flumen Jordanem. Ad Orientem vero Hippene & Gadaris, ſed & Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippae fines ſunt. Septentrionalis autem ejus tractus Tyro, itemque Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilaeae longitudo a Tiberiade usque ad Zabulon, cui vicina eſt in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet a vico Xaloth, qui in magno campo ſitus eſt, usque ad Berſaben: unde etiam ſuperioris Galilaeae latitudo incipit usque ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo vero ejus a Thella vico Jordani proximo usque ad Meroth extenditur. Sed cum tantae ſint utraeque magnitudine, tantisque gentibus alienigenis cinctae, ſemper tamen omnibus belli periculis reſtiterunt, nam & pugnaces ſunt ab infantia Galilaei & omni tempore plurimi, neque aut formido unquam viros, aut eorum penuria regiones illas occupavit: quoniam totae opimae ac fertiles ſunt, omniumque generum arboribus conſitae, ut etiam minime agriculturae ſtudioſos ubertate ſua provocent, denique excultae ſunt ab incolis totae; nec pars ulla eſt earum otioſa: quin & civitates ibi crebrae ſunt, & ubique multitudo vicorum propter opulentiam populoſa, ut qui ſit minimus, ſupra quindecim millia colonorum habeat: prorſus, ut etiam ſi quis magnitudine minorem Galilaeam dixerit, quam trans fluvium regionem, viribus tamen eam praetulerit: haec enim univerſa colitur,*

tota

tota fructuum ferax: at illa quae trans flumen eſt, licet multo major ſit, pleraque tamen aſpera atque deſerta eſt, & nutriendis fructibus manſuetis inhabilis.

In hac deſcriptione Galilaeae duo emendavi quae in vulgatis codicibus aliter leguntur. Ζαβουλὼν, ἧς ſubſtitui pro Χαβουλώνης. Scriptura vulgata & diſtinctio aptum ſenſum non fundit, Καὶ τῆς μὲν κάτω Χαβουλώνης. Ἐν τοῖς παραλίοις Πτολεμαΐς γείτων τὸ μῆκος ἐκτείνεται. Haec non cohaerent. Zabulon autem illa vicina Ptolemaïdi urbs eſt, de qua Joſephus *lib.* II. *de bello, cap.* 22. Ἀναλαβὼν δὲ μέρος τῆς δυνάμεως Κέστιος ὥρμησεν ἐπὶ πόλιν καρτερὰν τῆς Γαλιλαίας Ζαβουλὼν, ἡ καλεῖται ἀνδρῶν· διορίζει δὲ ἀπὸ τοῦ ἔθνους τὴν Πτολεμαΐδα. *Cum abducta exercitus parte Ceſtius in validiſſimam Galilaeae civitatem contendit Zabulon, quae appellatur virorum, & a Judaeorum finibus Ptolemaïda diſcernit.* Videtur interpres τῶν Ἰουδαίων legiſſe. Ibidem notat oppidum hoc domos habuiſſe θαυμαστοῦ κάλλους *admirabili pulcritudine*, ὁμοίως ταῖς ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι καὶ Βηρυτῷ δεδομημένας, *& ſimili modo quo Tyriae, Sidoniae, & Berytiae erant exſtructas.* Alterum, quod in verbis Joſephi mox exhibitis mutavi eſt Γάβα pro Γάμαλα. Rufinus ita legit: & Gabam in confiniis Ptolemaïdis ſitam fuiſſe docet nos Joſephus, *in vita ſua pag.* 1007. Βασαρὰν πόλιν ἐν μεθορίοις τῆς Πτολεμαΐδος κειμένην εἴκοσι δ' ἀπέχουσαν στάδια τῆς Γαβᾶς. *Baſaram urbem in confiniis Ptolemaidis ſitam, remotam vero a Gaba viginti ſtadia.* Idem confirmatur ex eodem *lib.* II. *de bello, cap.* 19. ubi poſt Cydiſſum ſive Cadeſch Tyriorum & Ptolemaïda Gaba memoratur, Ἐχώρουν ἐπὶ Κέδασαν τὴν Τυρίων καὶ Πτολεμαΐδα, Γάβαν τε καὶ Καισάρειαν. Ἀντέσχε δὲ οὐδὲ Σεβαστὴ ταῖς ὁρμαῖς αὐτῶν. *Profecti ſunt ad Cedaſam Tyriorum & Ptolemaïda, Gabam quoque & Caeſaream. Nec Sebaſte incurſui eorum obſtitit.* Ex his clarum eſſe videtur Gabam fuiſſe ſitam in via quae ducit a Ptolemaïde Sebaſten ad ortum Ptolemaïdis. Plura de aliis locis a Joſepho hic memoratis, *Berſabe*, *Baca*, *Thella*, reliquisque notabuntur libro tertio, quo de urbibus & vicis Palaeſtinae data opera agemus.

Reliqua ad Palaeſtinae & terminorum ejus deſcriptionem facientia his verbis proſequitur Joſephus. Ἡ Περαία δὲ, πολὺ μεί-

ζων, ἔρημος δὲ καὶ τραχεῖα τὸ πλέον πρός τε καρπῶν ἡμερῶν αὔξησιν ἀγριωτέρα· τόγε μὴν μαλθακὸν ταύτης, καὶ τὸ πάμφορον, καὶ τὰ πεδία δένδρεσι κατάφυτα ποικίλοις, τὸ πλεῖστον δὲ, εἰς ἐλαίαν τὲ καὶ ἄμπελον καὶ φοινικῶνας ἤσκηται, διαρδομένη χειμάῤῥοις τὲ τοῖς ἀπὸ τῶν ὀρῶν, καὶ πηγαῖς ἀενάοις ἅλις, εἴποτε ἐκεῖνοι Σειρίῳ φθίνοιεν· μῆκος μὲν οὖν αὐτῆς ἀπὸ Μαχαιροῦντος εἰς Πέλλαν, εὖρος δὲ ἀπὸ Φιλαδελφείας μέχρις Ἰορδάνου· καὶ Πέλλη μὲν ἣ προειρήκαμεν τὰ πρὸς ἄρκτον ὁρίζεται, τὰ πρὸς ἑσπέραν δὲ Ἰορδάνη, μεσημβρινὸν δὲ αὐτῆς πέρας ἡ Μωαβῖτις, καὶ πρὸς ἀνατολὴν Ἀραβία τε, καὶ Σιμωνιτιδι· πρὸς δὲ, Φιλαδελφηνῇ, καὶ Γεράσοις ἀποτέμνεται. *Peraeae ſane mollities & ingenium fructuoſum, campos habet cum variis arboribus conſitos, tum maxime olivetis ac vineis & palmetis excultos: irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquae perennis, quoties illi Sirio aeſtuante defecerint. Et longitudo quidem ejus eſt a Machaerunte in Pellam: latitudo vero a Philadelphia usque ad Jordanem. Et Pella quidem, quam ſupra diximus, Septentrionalis ejus eſt tractus: occiduus vero Jordanes: meridianum autem Moabitis regio terminat, ab Oriente autem Arabia & Silbonitide, nec non & Philadelphia* (mallem *Philadelphine*) *itemque Geraſis clauditur.*

Pro Γεράροις ſubſtitui Γεράσοις: ita Rufinus legit, & codex manuſcriptus Academiae Lipſienſis: & tum loci ſitus id ſuadet, tum verba Joſephi, *lib.* II. *de bello*, *cap.* 19. ubi eadem loca junguntur Φιλαδέλφεια, Γεβωνῖτις, Γέρασα & Πέλλα. Verum Γεβωνῖτις illic eſt quod Σιλβωνῖτις hic, uti Rufinus legit & codex MS.tus Academiae Lipſienſis. Regio dicta erit ab oppido Silbon Silbonitis, uti Ἐσσεβωνῖτις apud Joſephum *Antiq.* XII. 5. ab Ἐσσεβὼν ſive Cheſchbon. Philadelphia porro ubi ſita fuerit aliquo modo colligitur ex eo quod Euſebius ſcribat in Onomaſtico, Jazer abeſſe 10 milliaria a Philadelphia & 15 a Cheſchbone. Cheſchbon autem ipſa 20 millaria aberat a Jordane. Ergo latitudo Peraeae ab ortu verſus occaſum major non fuit quam 45 milliarium Romanorum.

Audiamus porro Joſephum reliquas Palaeſtinae partes & terminos earum deſcribentem *lib.* III. *de bello cap.* 2. Ἡ δὲ Σαμαρεῖτις χώρα, μέση μὲν τῆς Ἰουδαίας ἐστὶ, καὶ τῆς Γαλιλαίας· ἀρχομένη

γὰρ

γὰρ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ κειμένης Γεναίας ὄνομα κώμης, ἐπιλήγει τῆς Ἀκροβατηνῶν τοπαρχίας· φύσιν δὲ τῆς Ἰουδαίας κατ' οὐδὲν διάφορος· ἄμφω τε γὰρ ὀρειναὶ καὶ πεδιάδες, εἴς τε γεωργίαν μαλθακαὶ, καὶ πολύφοροι, κατάδενδροί τε, καὶ ὀπώρας ὀρεινῆς καὶ ἡμέρου μεσαί. Προσάρδεσθαι γοῦν οὐδαμοῦ μὲν φύσει δαψιλὲς, ὕονται δὲ τὸ πλέον· γλυκὺ δὲ νᾶμα πᾶν διαφόρως ἐν αὐταῖς, καὶ διὰ πλῆθος πόας ἀγαθῆς, τὰ κλήνη πλέον, ἢ παρ' ἄλλοις γαλακτοφόρα· μέγιστον γε μὴν τεκμήριον ἀρετῆς καὶ εὐθηνίας, τὸ πληθύειν ἀνδρῶν ἑκατέραν· μεθόριος δὲ αὐτῶν ἡ Ἀνουὰθ Βορκέως προσαγορευομένη κώμη, πέρας αὕτη τῆς Ἰουδαίας, τὸ πρὸς Βορέαν· τὰ νότια δὲ αὐτῆς ἐπὶ μῆκος μετρουμένης ὁρίζει, προσκυροῦσα τοῖς Ἀράβων ὅροις, κώμην καλοῦσιν αὐτὴν Ἰαρδὰν οἱ τῇδε Ἰουδαῖοι· εὖρος γε μὴν ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ μέχρις Ἰόππης ἀναπέπλαται· μεσαιτάτη δὲ αὐτῆς πόλις τὰ Ἱεροσόλυμα κεῖται· παρὸ καί τινες οὐκ ἀσκόπως ὀμφαλὸν τὸ ἄστυ τῆς χώρας ἐκάλεσαν. Ἀφήρηται δὲ οὐδὲ τῶν ἐκ θαλάσσης τερπνῶν ἡ Ἰουδαῖα, τοῖς παραλίοις κατατείνουσα μέχρι Πτολεμαΐδος. Μερίζεται δὲ εἰς ἕνδεκα κληρουχίας, ὧν ἄρχει μὲν ὡς βασίλειον τὰ Ἱεροσόλυμα, προανίσχουσα τῆς περιοίκου πάσης, ὥσπερ ἡ κεφαλὴ σώματος, αἱ λοιπαὶ δὲ μετ' αὐτὴν διῄρηνται τὰς τοπαρχίας. Γόφνα δευτέρα, καὶ μετ' αὐτὴν Ἀκραβατταὶ, Θαμνὰ πρὸς ταύταις, καὶ Λυδδὰ, καὶ Ἀμαοῦς, καὶ Πέλλη, καὶ Ἰδουμαία, καὶ Ἐγγαδαὶ, καὶ Ἡρώδειον, καὶ Ἱεριχοῦς. μεθ' ἃ Ἰάμνια, καὶ Ἰόππη τῶν περιοίκων ἀφηγοῦνται. Κἀπὶ ταύτης, ἥτε Γαμαλιτικὴ, καὶ Γαυλανῖτις, Βαταναία τε καὶ Τραχωνῖτις, αἳ καὶ τῆς Ἀγρίππα βασιλείας εἰσὶ μοῖραι· ἀρχομένη δὲ ἀπὸ Λιβάνου ὄρους καὶ τῶν Ἰορδάνου πηγῶν ἡ χώρα, μέχρι τῆς Τιβεριάδος λίμνης εὐρύνεται· ἀπὸ δὲ κώμης καλουμένης Ἀρφᾶς, μέχρις Ἰουλιάδος ἐκτείνεται τὸ μῆκος· οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν μιγάδες Ἰουδαῖοι τὲ καὶ Σύροι. *Samarienſis autem regio inter Judaeam quidem & Galilaeam ſita eſt: incipiens enim a vico in planicie poſito, cui nomen eſt Ginaea, in Acrabatenam deſinit toparchiam: ſed natura nihil a Judaea diſcrepat, nam utraequae montoſae ſunt & campeſtres, agroſque colendo molles atque optimae, nec non & arboribus plenae: pomiſque tam ſylveſtribus quam manſuetis abundant, eo quod natura ſunt aridae, imbriumque ſatis habent: dulces autem per eas ſupra modum aquae ſunt, bonique graminis copia; praeter alias earum pecora lactis abundant. Quodque maximum virtutis atque opulentiae ſpecimen eſt, utraque viris referta eſt. Harum confinium eſt Annuath vicus,*

 qui-

qui etiam Borceos appellatur, Judaeae limes a Septentrione. Meridiana vero pars ejus, ſi in longitudinem metiare, adjacenti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen eſt Jarda. Latitudo ſane a Jordane flumine usque ad Joppem explicatur. Media vero ejus eſt Hieroſolyma: unde quidam non ſine ratione umbilicum ejus terrae eam urbem vocaverunt. Sed nec marinis quidem Judaeae deliciis caret, ad Ptolemaïdem usque locis extenta maritimis. In undecim autem ſortes diviſa eſt: quarum prima eſt tanquam regia Hieroſolyma, prae caeteris inter omnes accolas eminens, velut caput in corpore: aliis vero poſt hanc toparchiae ſunt diſtributae. Gophna eſt ſecunda, & poſt eam Acrabata, ad hoc Tamna, & Lydda, itemque Ammaus, & Pella, & Idumaea, & Engadda, & Herodium, & Hierichus: deinde Jamnia & Joppe finitimis praeſunt. Et praeter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanaea, & Trachonitis: quae etiam regni Agrippae partes ſunt. Eadem vero terra incipiens a monte Libano & fontibus Jordanis, usque ad Tiberiadi proximum lacum latitudine panditur; a vico autem, qui appellatur Arphas, (mallem *Arpha*) *ad Juliada oppidum longitudine tendit: habitatur ab incolis Judaeis Syrisque permixtis.*

Accedamus nunc ad teſtimonia Talmudicorum de finibus terrae Iſraëliticae ſtante templo ſecundo, quando nimirum non iisdem ſe finibus continuit poſſeſſio Judaeorum, & variorum regum populorumque poteſtati ſubjecta gens modo has modo illas cedere victoribus urbes debuit. Magna portio regionis cis Jordanem iis a condito Templo ſecundo usque ad ejus excidium defuit, per Samaritanos occupata. Phoenices quoque oram litoralem ab Aco (cujus pars extra terram Iſraëliticam cenſetur a Talmudicis) ſeptentrionem verſus tenuerunt & Galilaeam ab ea parte arctarunt. In ipſa Galilaea urbes aliquae gentibus ceſſerant, uti & in Peraea adſitisque ei regionibus trans Jordanem, vel mixtim a Judaeis & gentibus habitabantur. Ab Auſtro Idumaei aliique irrumpentes magnam portionem Judaeae ſibi vindicarunt. Vicinus Lyddae vicus Caphar Lodim ipſe extra terram Iſraëliticam fuiſſe cenſetur, in initio *Cod. Gittim.* Quae ſpatia quum pro ratione temporum diverſo modo aucta atque imminuta fuerint, nec ob defectum monumentorum veterum

terum ea accurate definiri poſſe exiſtimem, id a me fruſtra quis exſpectet. Notabitur tamen ſuis locis, quum de ſingulis urbibus agetur, ſi quid ex Joſepho, Chaſmonaeorum libris, aliisve deprehendi queat, quo edocemur quando Judaeis ademtae quando redditae ſint, uti de Chesbone, Medeba, Pella aliisque Joſephus *Antiquitat.* 13. 23. narrat. Meretur quoque inſigne teſtimonium doctorum Talmudicorum in Gemara Hieroſolymitana Scheviith *fol.* 36. *col.* 3. omnino hic adſcribi (quod & Ligtfootus exhibet *cap.* 11. centuriae chorographicae Horis in Matthaeum praemiſſae) in quo fines terrae quam occuparunt Judaei reduces facti Babylone his verbis deſcribuntur, תחומי ארץ ישראל כל שהחזיקו עולי בבל מגדל שיד ושיג' (Ligtf. ושינ') דרור ושורא דעכו וקציריא דגלילא וכברתה ובית זניתה וקובעיא ומילתה דכיר ובוריי רבתא תפנים וסנפתה ומחרתא דייתיר וממציא דאבהתא וראש מי געתון וגעתון עצמה מי ספר ומרחשת ומגדל חרוב ואולם רבתא ונוקבתא דעיון ותוקרת ברכה רבא ובר סנגדא ותרנגולא עילאה דלמעלה מן קיסרין ותרכונא דמתחם לבוצרה ומלח דזרכאיי ונמרים ובית סכל וקנת ורפיח דחגרא ודרך הגדולה ההולכת למדבר השנון ויבקא ונחלא דזרך (Ligtf. דזורד) ויגר שהדותא רקם דגועה וננ'יא דאשקלון Notandum fines heic ita circumduci ut ab Oceano fiat initium circa urbem Aco, & deinde per plurima loca Galilaeae, (incertum fuerintne urbes, vici, aut regiones, quum & fluvii & viae & tractus recenſeantur) pleraque incognita, usque ad Tarnegola ſupra Paneada ſitam, & inde porro per Trachonitin & Peraeam usque ad Rekam (i. e. Petram) & Aſcalona duci. Quaedam ex his nota ſunt, uti Aco, Ijon, Tarnegola, Bozra, Canatha, via ducens ad deſertum Chesbonis, Jaboc amnis, Zared, Petra teſtimonii (*Gen.* 31. 47.) Rekam, & γωνία Aſcalonis. קציריא דגלילא *Caeſarea* non eſt (nam illam mox קיסרין nuncupat) ſed קצירה (uti alias ſcribitur) vel קצרה של ציפורין *Gemar. Hier. Nedarim fol.* 38. *col.* 4. id eſt, *Ke-*

zera Tzipporienſium, hinc dicta דגלילא *Galilaïca.* מגדל חרוב videtur eſſe eadem cum חרוב in *Gemara Hieroſolymitana Demai fol.* 22. *cap.* 4. quae ſtatim promemus. Reliqua incerta fere ſunt, & de multis ambigi poteſt (ne de ſuſpicione erroris librariorum loquamur) ſintne nomina propria locorum an vero communia (nulla enim ſunt propria rerum nomina, quae non fuerint communia) adeoque fatendum de iis, veteri formula, non liquere. Dabunt tamen illa conjecturis locum, ubi urbis vicive nomen haud multum diverſum invenerimus.

Addamus & alterum locum ex Gemara Hieroſolymitana Demai, *fol.* 22. *columna* 4. ubi urbes quaedam in finibus terrae Iſraëliticae ſitae recenſentur, primo quidem prohibitae reſpectu decimarum, deinde permiſſae. Verba haec ſunt אילו עיירות אסורות בתחום צור שצרת וכצרת ופי מצוברה וחנותה עלייתה וחנותה תחתיה ובית בריא וראש מיא ואמון . אמר ר' מנא הדא דאת אמר בראשונה . אבל עכשיו יש סוסיתה עינוש ועין תרע ורם ברין ועיון ויעדוט וכפר וחרוב ונוב וחספיה וכפר צמח. Mox urbes permiſſae ſequuntur, אילו עיירות שהן מותרות בתחום נבי צור וציר וגשמיי וזויין ויגדי חטס ודבב הרבתירה וכרכרה דכר הורג חד טעין דצימוקין עאל לטברוא . צור videtur eſſe locus Τύρος dictus in confiniis Arabiae & Peraeae, quem Hyrcanus munivit, teſte Joſepho *Antiquit.* XII. 5. חנותה *Canotha* eſſe videtur, quae hic duplex ſuperior & inferior. Suſitham eſſe Hippon non eſt improbabilis Ligtfooti conjectura. חספיה vide an non ſit Χασ-βὼν 2 *Macc.* 12. 17.

CAP.

CAPUT XXVII.

DE PARTITIONE TERRAE ISRAELITICAE FACTA INTER POSTEROS CANAAN, ANTE ADVENTUM ISRAELITARUM.

Primi incolae terrae Iſraëliticae qui. Septem populi primarii. Quare aliquando decem, aliquando quinque aut ſex modo, recenſeantur. Filii Canaanis undecim. Arvadaei num Aradii. Chittaeorum ſedes quae. Girgaſchaei num iidem qui Γερασηνοί. *Emoraei & cis & trans Jordanem. Cananaeorum ſedes quae. Perizzaei qui. Chivvaei* Gen. 15. 19. *in contextu Hebraeo non memorati, ſed in codicibus Graecis nomine* Ἐυαίων. *Jebuſaei circa Hieroſolymam quaerendi. Kenaei, Kenizzaei, Cadmonaei & Rephaei ubi.* Γεφυραῖοι *in Boeotia qui.*

A conſpectu terminorum Palaeſtinae ad partitiones ejus. quae variis temporibus factae ſunt diverſo modo, progredimur. Primo quidem videbimus qua ratione haec regio diſtributa fuerit a poſteris Canäan antequam ab Iſraëlitis occuparetur. Dein quomodo inter tribus duodecim Iſraëliticas univerſa fuerit diſtributa. Tum quo pacto Salomon illam in partes duodecim ſecreverit. Poſtea in quas partes ſtante Templo ſecundo & deinceps diviſa fuerit.

Septem gentes inhabitaſſe terram Canaan dicuntur ante adventum Iſraëlitarum *Deut.* 7. 1. *Joſ.* 3. 10. *Act.* 13. 16. & alibi, 1. Chittaei. 2. Girgaſaei. 3. Emoraei. 4. Cananaei. 5. Perizzaei. 6. Chivvaei. 7. Jebuſaei. Hi omnes dicuntur pugnaſſe contra Iſraëlitas, quum duce Joſüa Jordanem trajeciſſent *Joſ.* 24. 11. (ubi Jerichuntini iis accenſentur) quod non ita debet intelligi, ac ſi nullae gentes ex his, aut nulla portio harum gentium, in regione trans Jordanem fuiſſent; nam eodem capite, commate 8 dictum fuerat: *adduxi vos in terram Emoraeorum habitantium in regione trans Jordanem*, quo nomine gentes

gentes duas, quibus praeerant Sichon & Og intelligi clarum eſt ex eo quod eodem capite commate 12 dicatur *expulſas eſſe gentes* cis Jordanem habitantes, *uti duos Reges Emoraeos:* quos Sichonem & Ogum eſſe liquere exiſtimo. Nonnunquam decem gentes recenſentur, uti *Gen.* 15. 19. *& ſeqq.* 1. Kenaei. 2. Kenizzaei. 3. Cadmonaei. 4. Chitthaei. 5. Pherizzaei. 6. Rephaim. 7. Emorhaei. 8. Cananaei. 9. Gergeſaei. 10. Jebuſaei. Nimirum illic non tantum incolae terrae Canaan, ſed & Libani & regionum aliarum ad Euphraten usque numerantur. Chivvaei hic non memorantur (qui tamen adduntur in verſione Graeca loco nono καὶ τοὺς Χαναναίους καὶ τοὺς Ἐυαίους καὶ τοὺς Γεργεσαίους, & in contextu Pentateuchi Hebraeo-Samaritani, atque in verſione Samaritana, וית החוי) & adduntur Kenaei, Kenizzaei, Cadmonaei & Rephaim. Alibi quinque tantum aut ſex gentes recenſentur, vid. *Exod.* 3. 8. & 13. 5. & 23. 23. cujus rei variae cauſae probabiles, nulla certa, dari poſſunt; nimirum praecipuas nominari, neglectis reliquis, quae aut nullo numero poſtea cenſitae fuerint, aut deletae ab aliis, abſorptaeve vel latentes ſub peregrino nomine, aut in alias regiones migraverint.

Eo autem loco, quo prima poſterorum Canaanis & regionis ab iis inhabitatae fit mentio, id eſt, *Gen.* 10. 15. recenſentur hi filii Canaanis.

I. צידן *Tzidon.*	VII. הערקי *Arcki.*
II. חת *Cheth.*	VIII. הסיני *Sini.*
III. האמרי *Emori.*	IX. הארודי *Arvadi.*
IV. היבוסי *Jebuſi.*	X. הצמרי *Tzemari.*
V. הגרגשי *Girgaſchi.*	XI. החמתי *Chamathi.*
VI. החוי *Chivvi.*	

Sedes horum deſcribuntur *commate* 19. ויהי גבול הכנעני מצידן וגו׳ Erat terminus Cananaeorum a Sidone qua itur Geraram, uſque Gazam, qua itur Sodomam & Gomorram uſque ad Laſcham.

Ex

Ex his certum eſt, primas ſedes poſterorum Canaanis inter Sidonem & Gazam compingendas, nec ultra Sidonem verſus ſeptentrionem procurrendum eſſe aut ultra Gazam verſus meridiem. Nec dicendum eſt quum haec nomina explicantur, *Arvad* eſſe incolas Aradi aut Antaradi (quemadmodum in Targum Hieroſolymitano hoc loco, *Gen.* 10. pro הארודי legitur אנטרדאי & Graeci interpretes habent Ἀράδιον. Joſephus *Antiq.* V. I. Ἀρουδαῖος Ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν. *Arudaeus inſulam Aradum occupavit*) Arci eſſe Arcitas ad Libanum, &c. quum ita extra terminos in ſacro Codice conſtitutos promoveantur. At hoc dici poteſt, Arvadaeos priſtinam ſedem mutaſſe quae intra Sidonem & Gazam fuit, eamque poſtea fixiſſe eo loco quo Aradus fuit: atque ita de ceteris, quorum plurimi a Joſua pulſi alio ſe receperunt. Fixum itaque hoc ratumque maneat terram Canaan vere inter Sidonem & Gazam, urbes in extremis terrae finibus hinc & inde ſitas, collocari debere: & videamus quid de ſedibus ſingularum harum gentium ex ſacro Codice elicere poſſimus.

Chittaei, החתי, Χετταῖοι videntur olim circa Chebronem ſedes ſuas habuiſſe, quod Abrahamus legatur ſe Chebrone incurvaſſe coram populo ejus regionis, ſcilicet filiis Cheth, & emiſſe a filiis Cheth agrum Macpelae *Gen.* 23. 7. & 20. Erat autem Cheth filius Canaanis *Gen.* 10. 15. Chittaei dicuntur *Num.* 13. 29. una cum Jebuſaeis & Emoraeis habitaſſe in tractu montano: quos itaque ὑπερακρίους appellare poſſumus, uti Athenienſium quoſdam dictos eſſe refert Dionyſius Halicarnaſſ. *Antiquit. Rom. lib.* 1. *pag.* 11. Sed *Joſ.* 1. 4. dici videtur terram Chittaeorum ſe extendere longius: illic enim poſſeſſio Iſraëlitarum dicitur futura *a deſerto & Libano usque ad Euphratem*, כל ארץ החתים *omnis regio Chittaeorum: & usque ad mare magnum ad occidentem.* Et *Jud.* 1. 26. indicari videtur non extendere ſe horum regionem usque ad Bethel; nam dicitur aliquis Bethele profectus in terram Chittaeorum: ſed R. David Kimchi monet אינו החתם משבע אומות *non eſſe hos Chittaeos ex ſeptem populis Cananaeis.* Nimirum nomen Chittaeorum aliis quoque gentibus datur: nam devictis Chittaeis a Salomone 1 *Reg.* 9. 20. memorantur reges Chittaeorum 2 *Reg.* 7. 6. 1 *Reg.* 10. 29.

S Gir-

Girgaſchaei, הגרגשי, Γεργεσαῖοι, dicti a filio Canaanis *Gen.* 10. 16. Habitaſſe illos in regione cis Jordanem, ubi Jebuſaei & Cananaei habitabant, liquet ex *Joſ.* 24. 11. ubi dicuntur Jerichuntini, Emoraei . . . . & Girgaſchaei Iſraëlitas oppugnaſſe poſtquam duce Joſua Jordanem trajeciſſent. Sententia ſtatuens eos quoque in regione trans Jordanem ſedes habuiſſe, quia regio Γεργεσηνῶν ibi collocatur in N. T. debili fundamento nititur. Horum non fit mentio *Deut.* 20. 17. ſic ut gentes ab Iſraëlitis delendae ſex tantum illic numerentur in codicibus Hebraeis, Chittaei, Emoraei, Cananaei, Perizzaei, Chivvaei, Jebuſaei. Sed adduntur in verſione Graeca Γεργεσαῖοι & in contextu Hebraeo Samaritano והגרגשי: in verſione Samaritana illic lacuna eſt.

Emoraei, האמרי, Ἀμοῤῥαῖοι. Habitabant olim in Chatzatzon Tamar, (ea eſt Engaddi) *Gen.* 14. 7. & circa Chebronem, *ibid. commate* 13. & vallem Eſcol. *Deuter.* 1. 19. 24. Jacobus etiam *Gen.* 48. 22. teſtatur ſe agrum vicinum urbi Sichem eripuiſſe Emoraeo. *Num.* 13. 29. exploratores miſſi ad luſtrandam terram referunt Chittaeos Jebuſaeos & Emoraeos habitare in tractu montano. Gibeonitae 2 *Sam.* 21. 2. dicuntur eſſe ex reliquiis Emoraeorum. Habitaſſe tamen quoque Emoraeos trans Jordanem ad ſeptentrionem Arnonis perſpicuum eſt ex *Num.* 21. 13. ubi Arnon terminus eſſe legitur inter Moabitas & Emoraeos; quodque Sichon Rex Emoraeorum poſſederit omnia ab Arnon ad Jabbokum. *Num.* 21. 24. Imo ultro Jabbokum in portione Menaſſitarum habitarunt Emoraei *Num.* 32. 39. quare non Sichon tantum ſed & Og Rex Baſan appellatur Rex Emorraeorum *Joſ.* 9. 10. Saepius hoc nomen ita legitur ut perlate pateat & vel omnes vel plurimos incolas terrae ab Iſraëlitis poſſeſſae complectatur. Quum Deus eam Abrahamo promiſit *Gen.* 15. 16. quarta demum aetate poſteros Abrahami eam occupaturos dixit. quod iniquitas Emoraeorum (nullius alterius gentis mentione facta) ad juſtum cumulum necdum perveniſſet. Quamvis eodem capite, *commate* 21, ut una tantum gens ex decem expellendis commemoretur. Joſephus hos Ἀμοῤῥαίους vocat, & eorum regionem ſcribit eſſe peninſulam, cujus latus occidentale Jordanes facit,

Arnon

ים הגדול
id eſt
MARE
MAGNVM.
Sidon
CHIVVAEI.
Acco
Bethsan
Sichem
Bethel
Gath
Jericho
Ascalon
Jebus
Gaza
Chebron
Zoar
TERRA CANAAN.
CANANAEI.
PERIZZAEI.
CANANAEI.
JEBUSAEI.
CHITTAEI.
EMORAEI.
BASAN
EMORRAEI.
TERRA TRANSJORDANICA.
Campestria Moabitarum
MOABITIS.
TERRA EDOM.
HAEC FACIES TERRAE QVVM CAPERETVR ERAT.
CONSPECTVS PALAESTINAE uti a priſcis incolis fuit inhabitata tempore JOSVAE.
J. Goeree in. et fec.

Arnon meridionale, Jobacchus ſeptentrionale. *Antiquit.* IV. 5. Alibi Ἀμορία & ſeptima pars Cananaeae appellatur *Antiq.* V. I. & Ἀμοῤῥαῖα ibidem. Datam illam fuiſſe tribubus duabus & dimidiae ſcribit *Antiq.* IV. 7. & *Antiq.* V. 9. regem Ammonitarum contendiſſe Amoraeam pertinuiſſe ad ditionem majorum ſuorum.

Cananaei, הכנעני, Χαναναῖοι. Vox haec non notat omnes poſteros Canaanis, nam ita Jebuſaeos & Chittaeos & alios complecti deberet, a quibus diſtinguitur, ſed pro gente ſingulari uſurpatur, quae cur inter poſteros Canaanis ſola nomen Cananaeorum geſſerit quis dicet? Area hic patet latiſſima in conjecturas, quibus non delectamur. Ex ſacris literis hoc liquet, exploratores qui terram Canaan perluſtraverant retuliſſe Cananaeos habitare ad mare & ad ripam Jordanis *Num.* 13. 29. quod *Joſ.* 11. 3. dicitur ad orientem & occidentem, videlicet terrae Canaan: montana enim incolebant Emorrhaei, Chittaei, Perizzaei, & Jebuſaei, & hinc & inde verſus mare & Jordanem ad occidentalem & orientalem plagam Cananaei habitabant.

Perizzaei, הפרזי, Φερεζαῖοι videntur incoluiſſe loca vicina Betheli; nam Abraham inter Bethel & Ai tentoria habuit *Gen.* 13. 2. & dicitur Cananaeus & Perizzaeus in illa regione habitaſſe *commate* 7. *Joſ.* 11. 3. Emorrhaei Chittaei Perizzaei ac Jebuſaei in montanis habitaſſe dicuntur. *Num.* 13. 29. Perizzaei omittuntur. Circa urbem Sichem habuiſſe eos ſedes ſuas colligitur ex *Gen.* 34. 30. ubi Jacob conqueritur Simeonem & Levi caede in urbe Sichem patrata feciſſe ut ſorderet incolis illius regionis Cananaeis & Perizzaeis. Extenderunt iidem ſe ad ſeptentrionem ultra portionem tribuum Ephraim & dimidiae Manaſſis: nam quum illae accepiſſent regionem ſorte diſtributam a Joſua, & conquererentur de anguſtia hujus regionis, Joſua juſſit, ut in terras Perizzaeorum & Rephaeorum pergerent, & ex reſponſione illorum, currus ferratos eſſe incolis Bethſchean, & convallis Jizraël, videtur liquere eo uſque ſe extendiſſe ditionem Perizzaeorum. Fuere etiam Perizzaei in portione Judae, nam in Bezec caeſi fuere a tribubus Juda & Simeon *Jud.* 1. 4 5.

Chivvaei, החוי, Εὐαῖοι. Habitabant prope Chermonem ad fi-

nes boreales terrae Canaan *Joſ.* 11. 3. Ibidem *commate* 19. Chivvaei habitantes Gibeone memorantur, confer *Joſ.* 9. 7: In *Jud.* 3. 3. Chivvaei dicuntur montem Libanum inhabitaſſe. 2 *Sam.* 24. 7. legitur Joabus a Sidone veniſſe ad arcem Tzor & omnes urbes Chivvaeorum Cananaeorumque, denique ad Beerſcheba. Mirum horum nullam mentionem fieri *Gen.* 15. 19. ubi decem numerò gentes Cananaeae recenſentur; unde nonnulli ſuſpicati ſunt eos Cadmonaeos olim dictos. R. Doſthai nomine R. Samuelis filii Nachman dixit *in Bereſchit rabba, fol.* 266. *fac.* 2. שאינו מזכיר כאן החוי לפיכך חוא מביא רפאים תחתיהם, *quia non memorantur Chivvaei locum eorum occuparunt Rephaei.* In verſione tamen Graeca legitur illic nomen eorum & interponuntur inter Cananaeos & Gergaſchaeos: *καὶ τοὺς Χαναναίους καὶ τοὺς Ἐυαίους καὶ τοὺς Γεργεσαίους.* Ita & in Samaritano: Hi non ſunt iidem cum עוים *Avvim Deut.* 2. 23. *Joſ.* 13. 3. ſitis in finibus terrae Iſraëliticae auſtralibus circa Gazam, quos ſedibus ſuis moverunt Caphtoraei. Nomen hoc ipſis datum fuiſſe ab עויא, quod dialecto Galilaeorum ſerpentem notat, tradunt Judaei.

Jebuſaei, היבשי, Ἰεβουσαῖοι. Montana incoluerunt: *Joſ.* 11. 3. Non ſinit ſedes hujus populi ignorari urbs Jeruſalem olim Jebus dicta & uſque ad Davidis tempora ab iis occupata.

Kenaei, הקיני, Κεναῖοι. Pro hoc nomine Chaldaeus Interpres *Gen.* 15. & *Num.* 24. 21. habet ויח שלמאה & שלמאי *& Schalmaeos.* Creduntur ita dicti quaſi pacifici, quod hoſtes Iſraëlis non fuerint. In verſione Pentateuchi Samaritana etiam ante Kenaeos legitur שלמאה jungiturque commate praecedenti cum nomine נהר fluvii ſc. Euphratis, ſed male. 1 *Chron.* 2. 55. קינים invenitur in MS.tis quibusdam pro קינים quod codices editi habent. Credidi aliquando *Samaraeos* ſcriptum pro his *Salamaeis* apud Joſephum, ſed poſtea placuit magis Samaraeos poni pro Amoraeis: vide Joſephum *Ant.* 1. 7. ubi in codd. vulgatis horum ſex tantum fit mentio, Ἐυαίου, Χετταίου, Ἰεβουσαίου, Ἐυδαίου, Σειναίου, Σαμαραίου. Vetus interpres addidit Gergeſaeos. Verum pro Samaraeis Amoraei ſubſtituendi videntur, quandoquidem ipſe Joſephus *Antiquit.* v. 1. regionem Emoraeorum, Ἀμο-

ῥίαν,

ρίαν, eſſe ſeptimam partem terrae Canaan ſcribit, innuens unum hunc eſſe e ſeptem populis priſcis Cananaeae incolis : adeoque non videtur eos potuiſſe omittere in cenſu populorum ſeptem *Ant.* I. 7. quod feciſſet niſi ſub nomine Σαμαραίων laterent. Quamvis dici poſſit Σαμαραίους poni pro הצמרי *Gen.* 10. 18. Τὸν Σαμαραῖον Graecis Interpretibus, & Ἀμοραίους excidiſſe, quos nupera editio Oxonienſis loco ſuo inſeruit: & certe inſeri aliquis populus debet, ut numerus 7 inde exſurgat; ſex enim tantum in ante editis codd. recenſentur aut 5 verius, ſi Εὐδαίους tollas, quos tollendos probabile eſt : nulli enim ſunt quibus id tribui poſſit.

Kennizzaei, הקנזי, Graecis ſunt Κενεζαῖοι.

Cadmonaei, הקדמני, Κεδμωναῖοι. In Targum Hieroſolymitano *Gen.* 15. כל בני מדינחא *omnes filii Orientis.* קדם eſt *oriens.*

Rephaei, רפאים, οἱ Ῥαφαΐμ. Pro quo *Gen.* 15. 20. Samaritana verſio habet ויה חסאה ſed contextus ipſe רפאים & *Deut.* 3. 13. אסאים, i. e. medicorum, exprimens רפא. Dicuntur גבראי Chaldaeo, Γεβαραῖοι, quod *viros fortes* notat, uti & vox affinis Γεβουρὰ גבורא *fortitudinem*, *virtutem*. Hinc ſuſpicor & nomen & genus defluxiſſe τῶν Γεφυραίων, qui cum Cadmo ex Phoenice in Graeciam venerunt, primo quidem Boeotiae, deinde Athenarum, facti incolae, teſte Herodoto *lib.* v. *cap.* 5. ubi Gephyraeis illis tribuit literarum tranſlationem in Graeciam, οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. *Phoenices illi qui cum Cadmo advenerunt, inter quos Gephyraei fuerunt, hanc regionem incolentes, cum multas alias doctrinas tum literas in Graeciam introduxere, quae antea apud Graecos non fuerunt, ut mihi quidem videtur.* Tempore Abrahami erant circa Aſteroth Carnaim. *Geneſ.* 14. 5. Videntur etiam cis Jordanem fuiſſe e regione Aſteroth Carnaim *Joſ.* 17. 15.

S 3 CAPUT

CAPUT XXVIII.

DE PARTITIONE TERRAE ISRAELITICAE FACTA INTER TRIBUS DUODECIM.

Termini regionis Juda. Urbes ei aſſignatae in plaga auſtrali numero 29. Quomodo una ab altera diſtinguenda ſit, ut hunc numerum efficiant. Graeci interpretes collati. Incertitudo nominum & ſitus harum urbium. Undecim urbes memoratae ab Interpretibus Graecis, quae non leguntur in codicibus Hebraeis. Termini & urbes tribus Simeon. Series urbium Simeoniticarum triplex ex ſacro codice petita, collata inter ſe & cum verſione Graeca. Termini & urbes tribuum Dan, Benjamin, Ephraim, dimidiae Menaſſe, Jiſſaſchar, Aſcher, Zebulon & Nephtali. Urbes trans Jordanicae. Urbes Leviticae & Sacerdotales. Hieronymi verba de portionibus tribuum duodecim.

Succedit diviſio terrae Iſraëliticae in portiones duodecim, tribubus totidem adſignatas, pro numero filiorum Jacobi qui duodecim erant, e quibus tamen Levi nullam regionem ſingularem obtinuit nec Joſephus. In hujus locum ſubierunt Menaſſe & Ephraim filii Joſephi, ſic ut inter duodecim tribus tota regio fuerit diſtributa, ita ut cis Jordanem novem tribus & dimidia, trans Jordanem duae cum dimidia, ſedes ſuas habuerint. Cis Jordanem prima fuit tribus Juda, cujus termini deſcribuntur *Joſ.* 15. 1-4. Ab auſtro habebat haec tribus regionem Edom, & deſertum Tzin, ita ut ab extremitate auſtrali Lacus Aſphaltitis terminus tenderet ad auſtrum adſcenſus Acrabbim, per Tzinna, & ad auſtrum per Cadeſch barnea, per Chetzron, verſus Addar, Carca, & Azmon ad fluvium Aegypti ſive Rhinocolurorum & mare magnum. Ad orientem habebat Lacum Aſphaltiten ab extremitate ejus auſtrali usque ad extremitatem borealem, qua Jordanes in eum illabitur. Terminus autem borealis ab extremitate boreali lacus Aſphaltitis tenditur per Beth chogla, & per, aut juxta, varia loca, inter quae Kirjatjearim, Bethſchemeth, Timna, Ekron, Jabneel, usque ad mare. Ex his

Sidon
ASCHER
NEPHTALI
Dan
DIMIDIA MENASSE.
MARIS MAGNI PARS.
Carmel mons
ZEBULON
Dor
Tabor
ISSASCAR.
Jitzreel
Bethſan
DIMIDIA MENASSE et EPHRAIM.
Sichem
RUBEN et GAD.
Japho
Lod
Gezer
Bethel
Bethchoron
DAN.
Asdod
Gath
Kirjathjearim
BENJAMIN.
Jericho
Jeruſalem
Chesbon
JUDA et SIMEON.
Gaza
Chebron
Bersabe
MARE MORTUUM
CONSPECTVS PALAESTINAE uti diviſa fuit a MOSE et JOSVA
ter XII tribus
RAELITICAS.
J. Goeree in et fec.

his manifeſtum eſt, terminum hujus tribus occidentalem fuiſſe ipſum mare magnum: quod etiam traditur *Joſ.* 15. 13.

Urbes in regione hujus tribus ſitae recenſentur *Joſ.* 15. 21. de quibus ſigillatim hic non agemus, quia totum librum tertium iſti diſquiſitioni deſtinavimus. Series urbium ita ſolet dari ex *Joſ.* 15. 22. &c.

Urbes Judae, vicinae Edomaeis, in tractu auſtrali,

1. *Cabtzeel.*	14. *Kerioth.*	27. *Atzem.*
2. *Eder.*	15. *Chetzron.*	28. *Eltolad.*
3. *Jagur.*	16. *Amam.*	29. *Keſil.*
4. *Kina.*	17. *Schema.*	30. *Chorma.*
5. *Dimona.*	18. *Molada.*	31. *Tziklag.*
6. *Adada.*	19. *Chatzar gadda.*	32. *Madmanna.*
7. *Kedes.*	20. *Cheſchmon.*	33. *Sanſanna.*
8. *Chatzor.*	21. *Beth palet.*	34. *Lebhaoth.*
9. *Jitnan.*	22. *Chatzar ſchual.*	35. *Schilchim.*
10. *Ziph.*	23. *Beer ſcheba.*	36. *Ain.*
11. *Telem.*	24. *Bizjoteja.*	37. *Rimmon.*
12. *Bealoth.*	25. *Baala.*	
13. *Chatzor nova.*	26. *Ijim.*	

Dicuntur quidem *Joſ.* 15. 31. hae urbes eſſe numero 29, ſic ut quaedam ex his, quae duae urbes nobis videntur, habendae ſint pro una, ſed quae illae ſint, divinare vix licet. Et tamen notatu dignum interpretes Graecos ita vel legiſſe vel reddidiſſe nomina harum urbium ut numerum huic 29 proximum (30) efficiant. Recenſent illas hoc ordine: reliquas vel omittunt vel pro nominibus communibus habent, uti *Kerioth*, *Bizjoteja*, πόλις, ἐπαύλεις αὐτῶν, &c.

Comm. 21. Καιβαισελεὴλ	Ἀρȣὴλ	*Comm.* 25. Ἀσερὼν
Ἀρὰ	*Comm.* 23. Κάδης	*Comm.* 26. Σὴν
Ἀσὼρ	Ἀσοριωναὶν	Σαλμαὰ
Comm. 22. Ἰκὰμ	Μαινὰμ	Μωλαδᾶ
Ῥεγμὰ	*Comm.* 24. Βαλμαινὰν	*Comm.* 27. Σερὶ
		Βαιφα.

Βαιφαλάθ	Ἀσόμ	Μαχαρὶμ
*Comm.*28. Χολασεωλὰ	*Comm.*30. Ἐλβωυδὰδ	Σεθεννὰκ
Βηρσαβεὲ	Βαιθὴλ	*Comm.*32. Λαβὼς
*Comm.*29. Βαλὰ	Ἑρμᾶ	Σαλὴ
Βακὼκ	*Comm.*31. Σεκελὰκ	Ἐρωμὼθ

Si hos ſequamur, conferamusque ea cum codicibus Hebraeis, nomina harum urbium haec erunt

1. *Cabtzeel.*	11. *Chetzron.*	21. *Atzem.*
2. *Eder.*	12. *Amam.*	22. *Eltolad.*
3. *Jagur.*	13. *Schema.*	23. *Keſil.*
4. *Kina.*	14. *Molada.*	24. *Chorma.*
5. *Dimona.*	15. *Chatzar gadda.*	25. *Tziklag.*
6. *Adada.*	16. *Beth palet.*	26. *Madmanna.*
7. *Kedes.*	17. *Chatzarſchual.*	27. *Sanſanna.*
8. *Chatzor Jitnan.*	18. *Beerſcheba.*	28. *Lebhaoth.*
9. *Bealoth.*	19. *Baala.*	29. *Schilchim.*
10. *Telem.*	20. *Ijim.*	30. *Rimmon.*

Quod ſi una ex his cum altera jungatur ut unius urbis nomen efficiat, numerus urbium 29 (uti *Joſ.* 15. 31. ſcribitur) inde exſurgeret. Certe mihi perſuaſum eſt debere ex ſerie urbium modo data 29 effici, & fruſtra dici 29 urbes eſſe nobiliores, alias minus nobiles. Id in ſacro codice non legitur. Nec favet iis quod dicatur eſſe 29 עָרִים *urbes* וחצריהם *& vicos earum*, ac ſi חצרים hic quoque praeter עָרִים eſſent recenſitae. Id falſum eſt. Vide *Joſ.* 19. 6. *Ain*, *Rimmon*, *Eter*, *Aſcham*, *urbes* עָרִים *quatuor*, וחצריהם *& vici earum.* Nulli hic vici ſigillatim nominantur: atque ita paſſim. Fateor vix fieri poſſe hodie, ut accurate urbium harum 29 nomina ex ſerie modo data eruantur, tum propter diverſam ſcriptionem, qua multa nomina ex his ſcribuntur in ipſis ſacris literis (quod oſtendemus quando de urbibus tribus Simeon, quae ex urbibus Judae hac ſerie enumeratis deſumtae ſunt, agemus) tum quod quarundam non niſi ſemel, hoc nimirum loco, fiat mentio. Praeſtat itaque nonnulla incerta

&

& ignota nobis confiteri, quam ea pro certis lectori obtrudere. Aliquid tamen lucis conabimur inferre huic argumento, quum libro tertio de ſingulis urbibus Palaeſtinae, atque adeo de hiſce, agemus.

Ad ſolvendum hunc nodum, id eſt, conficiendam ſeriem urbium 29 ex nominibus exhibitis, videntur ante omnia urbes Simeoniticae, quarum certus numerus eſt, inde ſeparandae: dein videndum quot & quae ſuperſint. *Joſ.* 19. 6. recenſentur urbes tredecim, *Beerſcheba*, *Scheba*, *Molada* &c. usque ad *Scharuchen*. Has ego, inſtituta collatione cum *Joſ.* 19. *& ſeqq.* ac 1 *Chron.* 4. 28. putem eſſe easdem cum his, uti in ſerie noſtra modo data leguntur.

Beerſcheba.	*Keſil.*
Schema.	*Chorma.*
Molada.	*Tziklag.*
Chatzarſchual.	*Madmanna.*
Baala.	*Sanſanna.*
Atzem.	*Lebhaoth.*
Eltolad.	*Schilchim.*

Ita tamen, ut una urbs ex his jungi debeat cum altera (*Schilchim*, uti puto: quod eandem urbem non pro nomine proprio habuerint Graeci *Joſ.* 19.) quod ſacer ſcriptor diſerte tredecim has eſſe ſcribat. Praeterea *Joſ.* 19. 7. Simeoni tribuuntur *Ain*, *Rimmon*, *Eter & Aſchan*, *urbes quatuor*. Eo numero eſſe dicuntur ibidem. Eter & Aſchan non pertinent ad ſeriem urbium harum 29 Judae ſed ad aliam ſeriem, *Joſ.* 15. 24. Sed Ain & Rimmon, urbes duae, comprehenduntur in ſerie urbium 29. Sunt ergo urbes quindecim in hac ſerie, de quibus certo conſtat eſſe nomina urbium & quidem tot numero. Reſtat ergo ut reliqua nomina nobis exhibeant urbes quatuordecim, ut tum ex iis tum ex quindecim aliis naſcatur numerus urbium viginti & novem. Reliqua autem ſunt

Cabtzeel.	*Jagur.*
Eder.	*Kina.*

Dimona.	*Chatzor nova.*
Adada.	*Kerioth Chetzronis.*
Kedeſch.	*Amam.*
Chatzor.	*Chatzar gadda.*
Jitnan.	*Cheſchmon.*
Ziph.	*Beth palet.*
Telem.	*Ijim.*
Bealoth.	

Quinque ſunt ſuperfluae, id eſt, debent addi aliis nominibus: ſed quibus incertum eſt. Video *Vav* praeponi omnibus his, exceptis *Ziph*, & *Amam.* Video זיף וטלם ita jungi, uti אמם ושמע & בעלה ועיים, ſic ut prius nomen copulam non habeat, ſed poſterius. Praeterea deprehendo בעלה *Bala* quidem memorari aut בלהה 1 *Chron.* 4. 29. & *Joſ.* 19. 3. ſed עיים, quod *Joſ.* 15. 29. cum ea jungitur, omitti: ſic ut credi poſſit illud בעלה ועיים fuiſſe nomen unius urbis. Denique Graecos interpretes *Chatzor Jitnan* pro una urbe habuiſſe animadverto. Sed ex his omnibus necdum certo colligi poteſt, quaenam illa ſint ſingularia urbium nomina. Ergo aliam praeterea ineamus viam, ut quantum quidem fieri poſſit ad verum proxime accedamus. Examinabimus an non ex aliis ſacri codicis locis liqueat, aliquas urbes ex hiſce quatuordecim hoc nomen tuliſſe. *Kabtzeel*, urbis nomen eſt 2 *Sam.* 23. 20. 1 *Chron.* 11. 22. *Eder* non niſi hoc loco in codice ſacro memoratur, atque ita *Jagur*, & *Kina*, & *Dimona*, & *Adada.* *Kedeſch*, ſi ſit eadem cum *Kadeſch* in finibus terrae Iſraëliticae, nomen eſt urbis ſingularis. *Chatzor*, poſſet uti *Joſ.* 11. 1. eſſe nomen urbis non addita voce ſequenti Jitnan. *Jitnan* nonniſi ſemel, heic nimirum, legitur. *Ziph* nomen loci eſt etiam alibi memorati: ſed incertum eſt ſitne idem cum hac urbe. *Telem* eſt, uti nomen urbis, ἅπαξ λεγόμενον, uti & *Bealoth*, & *Chatzar nova*, & *Kerioth*, niſi quod Kerioth quaedam memoratur Moabitica *Jerem.* 48. 24. *Chetzron* *Joſ.* 15. 3. locatur in ipſis finibus tribus Judae auſtralibus. *Amam* eſt ἅπαξ λεγόμενον & *Chatzar Gadda*, & *Cheſchmon.* *Bethpalet* nonniſi

niſi hic & *Nehem.* 11. 26. legitur. *Ijim* nonniſi hoc loco.

Ex his clarum eſt quam incerta ſint ipſa urbium harum nomina. Quod ſi nomina incerta ſint, quam incertus erit ſitus? Scimus hoc, fateor, in portione tribus Judae has urbes ſitas fuiſſe & in parte quidem auſtrali: ſed quibus intervallis una ab altera abfuerit, & an haec illa orientalior, auſtraliorve, quis mortalium affirmare poterit? Quo magis mirandum eſt iſta fiducia quosdam fuiſſe ut in mappis geographicis auſi fuerint urbes illas collocare & certis intervallis diſponere, de quibus nihil omnino ipſi ſciunt niſi quod in auſtrali parte tribus Judae fuerint ſitae. Mallem ego vacuas nominibus illarum urbium mappas edere, quam faciem regionum imaginariam depingere. Et inveniunt nihilo minus ſcriptores iſtiusmodi lectores ſibi haud multum diſſimiles, qui illas mappas pro optimis habent, in quibus plurima urbium & locorum nomina inveniunt, & iſtas jejunas eſſe mappas exiſtimant in quibus multa loca fruſtra quaeruntur, quae in Joſua & alibi legimus. Verum, dicet aliquis, quamvis locus urbis certus non ſit, ex conjectura probabili illic a viris doctis collocatur. At quae (malum!) haec conjectura eſt, quando nihil omnino de urbe ſcitur, niſi in auſtrali parte terrae Judae ſitam fuiſſe, eam certo loco diſponere? Num eſt magis probabile eam illic, quam decem aut viginti milliaribus inde, collocandam eſſe? Unde hoc liquet? Profecto ea ratione poſſunt per jactum ſortium aeque accurate ac per illas conjecturas urbes in mappis diſponi. Sed redeamus in viam.

Urbes ſitae in campeſtribus, בשפלה, ἐν τῇ Πεδινῇ.

1. *Eſtaol.*
2. *Tzora.*
3. *Aſchna.*
4. *Zanoach.*
5. *En gannin.*
6. *Tappuach.*
7. *Haenam.*
8. *Jarmuth.*
9. *Adullam.*
10. *Schoco.*
11. *Azeka.*
12. *Schaaraim.*
13. *Adithaim.*
14. *Haggedera.*
15. *Gederothaim.*

Hae dicuntur *Joſ.* 15. 36. eſſe numero quatuordecim: ſicut una ex his cum alia jungenda videatur. Vulgo ultimam וגדרותים dicunt eſſe eandem cum praecedenti, ſed quo fundamento illud *Vav* hic velint intelligendum per *id eſt*, quum antea ubique ſignificet *et*, ignoro. Interpretes Graeci in hac ſerie omittunt duas ultimas Gedera & Gederothaim, & commate 35 inter Adullam & Schoco interſerunt urbem Μεμβρὰ, ita ut tamen numerus quatuordecim efficiat.

His recenſitis aliae urbes 16 tribus Juda hoc ordine junctae numerantur *Joſ.* 15. 37.

Tzenan.	*Eglon.*
Chadaſcha.	*Cabbon.*
Migdal Gad.	*Lachmas.*
Dilan.	*Kitlis.*
Hammitzpe.	*Gederoth.*
Jokteel.	*Bethdagon.*
Lakis.	*Naama.*
Botzkath.	*Makkeda.*

Haec ſeries numero ſatisfacit, ſed illa quam exhibent interpretes Graeci omiſit *Lachis*, adeoque non niſi quindecim profert.

Deinde novem urbes ſequuntur *Joſ.* 15. 42.

Libna.	*Netzib.*
Eter.	*Keila.*
Aſchan.	*Aczib.*
Jiphtah.	*Mareſcha.*
Aſchna.	

Jiphtach omiſerunt Graeci, addiderunt autem duas *commate* 44, Κεζίβ & Ἀιλὼμ, ubi habent Κειλὰμ καὶ Ἀκιεζὶ καὶ Κεζὶβ καὶ Βαθησὰρ καὶ Ἀιλώμ, & numerum δέκα eſſe dicunt, quum in Hebraeo novem tantum eſſe legatur.

Tum adduntur *Joſ.* 15. 45. *Ekron* & urbes juxta *Aſchdod*, *Aſch-*

Aſchdod ipſa, & *Azza*, ea eſt *Gaza*. Porro commemorantur urbes montanae.

Urbes undecim ſitae in regione montana.

Schamir.
Jattir.
Soco.
Dana.
Kirjath ſanna.
Anabh.
Eſtemo.
Anim.
Goſchen.
Cholon.
Gilo.

Apud interpretes Graecos corrupte legitur Ἐς καὶ Μὰν pro Ἐσθεμὼ, & inſeritur Χαννὰ inter Cholon & Gilo: quumque ipſi undecim urbes illas eſſe ſcribant, clarum eſt codices corruptos eſſe: tredecim enim forent, non undecim. Praeterea pro *Schamir* legunt Σαφεὶρ, cujus etiam Euſebius in Onomaſtico meminit. Vide de *Schaphir* infra, *libro* III.

Poſt has ſequuntur hae novem, *Joſ.* 15. 52.

Arabh.
Duma.
Eſchan.
Janum.
Beth tappuach.
Apheca.
Chumta.
Chebron.
Tzior.

Porro hae decem *Joſ.* 15. 54.

Maon.
Carmel.
Ziph.
Juta.
Jitzreel.
Jokdeam.
Zanoach.
Hakkain.
Gibea.
Timna.

Quas etiam interpretes Graeci agnoſcunt, ſi pro Καὶ, *commate* 57. legas Καὶν, & reliqua corrigas: quod collato contextu Hebraeo ab unoquoque nullo negotio fieri poteſt.

His adduntur urbes ſex *Joſ.* 15. 58.

Chalchul.	*Maarath.*
Bethzur.	*Beth anoth.*
Gedor.	*Eltekon.*

Et mox urbes duae *Kirjathjearim* & *Harabba.* Sed in verſione Graeca inſeruntur inter Eltekon & Kirjathjearim undecim urbes. Ita enim legitur, Θεκὼ καὶ Ἐφραθὰ (αὕτη ἐςὶ Βαιθλεὲμ) καὶ Φαγὼρ καὶ Αἰτὰν καὶ Κυλὸν καὶ Ταγὰμ καὶ Θωϐὴς καὶ Καρὲμ καὶ Γαλὲμ καὶ Βεθὴρ καὶ Μανοχὼ, πόλεις ἕνδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. Oxonienſis codex ita legit, Θεκωὲ καὶ Ἐφραθὰ, αὕτη ἐςὶ Βηθλεὲμ, καὶ Φογὸρ καὶ Ἐτὰμ καὶ Κολὰμ καὶ Τανὰχ καὶ Γορὶς καὶ Καρὲμ καὶ Γαλαεὶμ καὶ Βηθὴρ καὶ Μανὰχ, πόλεις ἕνδεκα &c. Hieronymus quoque hoc comma legit *in Commentario ad Mich.* 5. Differt ejus lectio tamen in quibusdam ab illa quae in codicibus Graecis extat: ita enim ſcribit. *Legimus juxta ſeptuaginta duntaxat Interpretes: in Jeſu Nave, ubi tribus Judae urbes & oppida deſcribuntur, inter caetera etiam hoc ſcriptum,* Thaeco & Ephratha, haec eſt Bethleem, & Phagor & Aetham & Culon & Tami & Soris & Caraem & Gallim & Baether & Manocho, civitates undecim & viculi earum. Vide plura infra de hoc *commate lib.* III. ad vocem *Bethlechem*, & de ſingulis his urbibus, eodem in libro, ſuo loco.

Denique urbes recenſentur ſex in deſerto ſitae.

Beth haarabha.	*Hanniſchan.*
Middin.	*Ir Melach.*
Sechaca.	*En Gedi.*

Interpretes Alexandrini ſeptem eſſe dicunt, ſed corrupta illic ſunt omnia, Βαδδαργεὶς pro במדבר, Αἰνὼν pro מדין, πόλεις Σαδῶν pro ἁλῶν, & quae ſunt his ſimilia, quibus non immorabimur.

Joſephus *Antiq. lib.* V. *c.* I. regionem tribus Judae ita deſcribit. Ἡ μὲν Ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν Ἰουδαίαν, παρατείνουσαν μὲν ἄχρι τῶν Ἱεροσολύμων· τὸ δ' εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης

μνης καθήκουσαν· ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ἀσκάλων καὶ Γάζα. *Judae ſorte obtigit tota ſuperior Judaea extendens ſe usque ad Hieroſolymas, cujus latitudo erat uſque ad Lacum Sodomiten. In hac regione erant urbes Aſcalon & Gaza.*

TRIBUS SIMEON accepit urbes ſuas ex portione tribus Judae quemadmodum legitur *Joſ.* 19. 1. Notandum tamen quum tribus Juda & Benjamin a reliquis decem ſeparatae regnum ſingulare conſtituebant, Simeonem ſub Juda non contineri, alias decem non fuiſſent datae Jeroboamo, quod dicitur 1 *Reg.* 11. 39. & 2 *Chron.* 15. 9. dicuntur ad tribus Judam & Benjamin ſe adjunxiſſe הגרים *peregrini*, qui non pertinebant ad ipſas, ex *Ephraim*, *Menaſſe*, & *Simeon.*

Beerſcheba.	*Betul.*
Scheba.	*Chorma.*
Molada.	*Tziklag.*
Chatzar Schual.	*Beth hammarcabhoth.*
Bala.	*Chatzar Suſa.*
Atzem.	*Beth Lebhaoth.*
Eltolad.	*Scharuchen.*

Hae autem quatordecim eſſe videntur, quum *Joſ.* 19. 6. diſertis verbis tredecim eſſe legatur. Debet itaque una ex his jungi cum aliqua praecedente. Vulgo dicitur ושבע, ſignificare, ea eſt *Scheba*, ut referatur ad Beerſcheba quae etiam Scheba nuncupata ſit: ſed cur Vav huic voci praefixum copulativum non ſit, uti in reliquis vocibus, cauſam nullam video. Praeterea probabile eſt שבע eſſe eandem urbem quae שמע appellatur, & ante Molada recenſetur *Joſ.* 15. 26. quo etiam facit quod interpretes Graeci *Joſ.* 19. 2. pro שבע Σαμαα expreſſerint quaſi שמע. Iidem ultimam urbem in ſerie noſtra non agnoſcunt ſed pro ea habent, quaſi legiſſent שדיהן, οἱ ἀγροὶ αὐτῶν atque ita non niſi tredecim urbes recenſent. Illam itaque vocem non haberem pro nomine urbis ſingulari.

Deinde

Deinde quatuor urbes junguntur, *Joſ.* 19. 7.

Ain.	*Eter.*
Rimmon.	*Aſchan.*

Et Simeoni tributae dicuntur omnes urbes in circuitu harum urbium uſque ad Balaath beer. Interpretes Alexandrini Ain hinc tollunt & Thalcha poſt Rimmon locant, cujus urbis etiam Euſebius in Onomaſtico meminit.

Omnes hae urbes Simeoniticae licet ex tribu Juda acceptae non fuere ſupra recenſitae in catalogo urbium Juda ſed hae tantum, Beerſcheba, Scheba (ſi eadem eſt cum Schema, uti nos arbitramur) Molada, Chatzar Schual, Bala, Atzem, Eltolad, Chorma, Tziklag, Lebhaoth, Ain, Rimmon, Eter, & Aſchan, omnesque hae, exceptis duabus ultimis, ſitae fuere in regione Edomaeis proxima. Superſunt Betul, Beth Hammarcabhoth, Chatzar Suſa, & Scharuchen, de quibus haec notari poſſunt, collato catalogo urbium Judae cum hoc Simeonitico. Betul hic recenſetur inter Eltolad & Chorma. *Joſ.* 15. inter Eltolad & Chorma legitur כסיל Keſil : & illic בתיל legerunt Graeci, Βαιθὴλ reddentes. Madmanna & בית חמרכבות licet multum differant, tamen Graeci interpretes tantum non eodem vocabulo nuncupant, ſi בית addas, nimirum Μααχρὶμ & Βαιθμαχρέβ. Videntur utroque loco legiſſe vocem eandem. Nota eſt affinitas literarum μ & β in ſcriptura veterum Graecorum, unde & Βεδεβηνὰ in codice Alexandrino pro Madmana *Joſ.* 15. legitur. Chatzar Suſa libenter crederem eſſe eandem cum Sanſanna, ſic ut, חצר omiſſo, expreſſa ſit aliquo modo poſterior nominis pars סוסה vel סנסנה, Graecis Σεεννὰ, uti quidam codices habent, vel Σεθεννὰκ) & Scharuchen cum Schilchim, ſi urbs ſit, nec potius ſub eo nomine lateat οἱ ἀγροὶ αὐτῶν (quod Graeci habent) vel aliud quid. Atque ita omnes urbes Simeoniticas *Joſ.* 19. recenſitas etiam *Joſ.* 15. invenire eſt. Sed videamus omnium urbium Simeoniticarum nomina aliis quoque locis in ſacro codice memoratarum, & lectionem intepretum Graecorum.

Se-

Series urbium ex *Joſ.* 19. 1.	Series ex 1 *Chron.* 4. 28.	Series ex *Joſ.* 15. 26.
באר שבע	באר שבע	
שבע	ומולדה	מולדה
מולדה	והצר שועל	
הצר שועל	בלהה	חצר שועל
בלה	עצם	באר שבע
עצם	תולד	בזיותיה
אלתולד	בתואל	בעלה ועיים
בתול	חרמה	עצם
חרמה	צקלג	אלתולד
צקלג	בית מרכבות	כסיל
בית המרסבות	חצר סוסים	חרמה
חצר סוסה	בית בראי	צקלג
בית לבאות	שערים	ומדמנה
שרוחן	עיטם	סנסנה
עין	עין	לבאות
רמון	רמון	שלחים
עתר	תכן	עין
עשן	עשן	רמון

In verſione Graeca.

Βηρσαβεὲ	Βηρσαβεὲ	Μωλαδᾶ
Σαμαὰ	Μωλαδὰ	
Καλαδὰμ	Ἐσερσουὰλ	Χολασεωλὰ
Ἀρσωλὰ	Βαλαὰ	Βηρσαβεὲ
Βωλὰ	Ἀισὲμ	
Ἰασὸν	Θωλὰδ	Βαλὰ
Ἐρθουλὰ	Βαθουὴλ	Βακὼκ
Βουλὰ	Ἑρμὰ	Ἀσὸμ
Ἑρμᾶ	Σικελὰγ	Ἐκβωυδὰθ
Σικελὰκ	Βαιθμαριμὼθ	Βαιθὴλ
Βαιθμαχερὲβ	Ἡμισουσεωσὶν	Ἑρμᾶ

Σαρȣσὶν	Βάρȣ	Σεκελὰκ
Βαθαρὼθ	Σεωρὶμ	Μαχαρὶμ
Ἐρεμμὼν	Ἀιτὰν	Σεθεννὰκ
Θαλχὰ	Ἦν	Λαϐὼς
Ἰεθὲρ	Ῥεμνὼκ	Σαλὴ
Ἀσὰν	Θοκκὰ	Ἐρωμὼθ
	Ἀισὰρ	

Regionem hujus tribus ita deſcribit Joſephus *Antiq.* v. 1. Συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε τῆς Ἰδȣμαίας τὴν Αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ Ἀραϐίᾳ πρόσορον ȣ̃σαν. *Tribus Simeon, erat enim ſecunda, accepit partes Idumaeae Aegypto & Arabiae vicinas.* Idumaeae nempe, uti tempore Joſephi nomen illud accipiebatur.

TRIBUS DAN vicinam habuit tribui Judae regionem, & urbes quaſdam ex illa videtur accepiſſe, uti Tzoram, Eſtaol, Ekron, aliaſque quae inter urbes tribus Judae antea fuere recenſitae. Hae ſunt urbes *Joſ.* 19.41. iis attributae, e quibus Elteke, Gibbethon, Ajalon & Gathrimmon Levitis datae ſunt. *Joſ.* 21.23.

Tzora.	*Elteke.*
Eſtaol.	*Gibbethon.*
Ir ſchameſch.	*Baalath.*
Shaalabbin.	*Jehud.*
Ajalon.	*Bene berak.*
Jitla.	*Gath rimmon.*
Elon.	*Me hajarkon.*
Timnatha.	*Harakkon, cui additur regio*
Ekron.	מול יפי *ex adverſo Joppes.*

Graeci ea ſic ſcribunt Σαραὰθ, Ἀσὰ, πόλις Σαμμαὺς, Σαλαμὶν, Ἀμμὼν, Σιλαθὰ, Ἐλὼν, Θαμναθὰ, Ἀκκαρὼν, Ἀλκαθὰ, Βεγεθὼν, Γεϐεελὰν, Ἀζὼρ (pro *Jehud* Hebraeorum) Βαναιϐακὰ, Γεθριμμών. Dein *Me hajarkon* reddunt θαλάσσην Ἱεράκων, & *Harakkon* omittunt: iidem notant (quod Hebraei codices illic non habent) in *Ajalon* & *Schaalabbin* permanſiſſe Emoraeos.

Joſephus de regione hujus tribus ita ſcribit *Antiquitat.* v. 1.

Δανί-

Δανῖται δὲ τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμενον τέτραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν Ἀζώτῳ καὶ Δώροις ὁριζόμενοι. *Danitae quicquid vallis ad occidentem vergit adepti ſunt, Azoto & Doris terminati. Horum eſt Jamnia & Gittha & totus ager qui ab Accarone pertingit usque ad montem a quo tribus Juda facit initium.* Κοίλη videtur hic idem eſſe quod πεδινὴ & שפלה Hebraïce: quamvis alibi ab Aquila & Symmacho עמק reddatur per κοιλάς, teſte Euſebio in Onomaſtico ad vocem Ἐνεμεκ. Idem Euſebius etiam in Onomaſtico teſtatur שפלה Aquilam πεδινὴν, Symmachum κοιλάδα reddidiſſe. Σεφηλὰ, ἐν Ἡσαΐα· Ἀκύλᾳ πεδινή. Συμμάχῳ κοιλάς. Ita mox Joſephus de tribu Aſer quod κοιλάδα ad mare poſſederit verum *non ſiverunt Amoraei Danitas deſcendere* εἰς τὴν κοιλάδα, *Joſ.* 19.48. Id comma codices Hebraei heic non habent ſed *Jud.* 1.34.

TRIBUS BENJAMIN. Termini tribus Benjamin deſcribuntur *Joſ.* 18. 11, ita ut a Jordane initium fiat & inde terminus borealis ducatur ad latus Jerichuntis boreale & inde ad deſertum Bethaven, Bethel, Atarothaddar, juxta montem qui eſt ab auſtro Bethchoronis inferioris. Hinc terminus tendit meridiem verſus uſque ad Kirjathjearim. Hoc eſt latus occidentale. Inde procedit orientem verſus per vallem Hinnom ad latus montis Tzion, & inde Enſchemeſch atque ita ad latus boreale Bethchoglae & alia loca uſque ad extremitatem borealem Lacus Aſphaltitis. Unde liquet illos falli qui regionem hujus tribus ad mare uſque magnum porrigunt.

Urbes Benjaminiticae hae ſunt *Joſ.* 18. 21.

Jericho.	*Haophni.*
Bethchogla.	*Gaba.*
Emek ketzitz.	His duodecim junguntur 14.
Beth haaraba.	*Gibeon.*
Tzemaraim.	*Harama.*
Bethel.	*Beeroth.*
Haavvim.	*Hammitzpe.*
Happara.	*Haccephira.*
Aphra.	*Hamatza.*
Cephar haammona.	

 Rokem.

Rekem.	*Jebuſi i. e.*
Jirpeel.	*Jeruſalem.*
Tarala.	*Gibeath.*
Tzela.	*Kirjathjearim.*
Häeleph.	

Quatuor urbes Benjaminiticae Gibeon, Geba, Anathoth & Almon ſacerdotibus datae ſunt, *Joſ.* 21. 17. At quae eſt *Almon?* In ſerie modo data non extat. Eſtne eadem cum Ἀμμωνᾶ vel Μονὶ; ſic Graeci reddunt *Kephar Hammona.*

Apud Joſephum *Antiq.* v. 1. hoc modo deſcribitur regio tribus Benjamin. Βενιαμῖται δὲ τὴν ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος Ἱεροσολύμοις ὁριζομένην καὶ Βεθήλοις (ita lege pro Βεβήλοις) ςενότατος δὲ ὁ κλῆρος οὗτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. Ἱεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. *Benjamitae regionem acceperunt quae a Jordane fluvio uſque ad mare in longum protenditur. Latitudo ejus ab Hieroſolymis eſt Bethela usque. Erat autem haec ſors anguſtiſſima propter agri bonitatem: acceperunt enim Hieroſolyma & Jerichunta.*

TRIBUS EPHRAIM. Terminus auſtralis hujus tribus, qui ex parte convenit cum termino boreali Benjaminis, a Jordane tendit per aquas Jerichuntis, Bethelem, Ataroth, confinia Bethchoronis inferioris, & Gezer usque ad mare magnum. Terminus borealis eſt flumen Kana ad mare magnum. Confer *Joſ.* 17. 7--10. & *Joſ.* 16. 8. Urbium index non extat. Tantum liquet *Gezer* in hac regione fuiſſe, *Sichem*, *Ribtzaim*, & *Bethchoron*, datas Levitis, *Joſ.* 21. 11. Joſephi teſtimonium de regione huic tribui ſorte data hoc eſt *Antiq.* v. 1. Ἡ δ' Ἐφραίμου φυλὴ τὴν ἄχρι Γαδάρων ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν. Εὐρείαν δὲ ὅσον ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελευτᾷ πέδιον. *Tribus Ephraim adepta eſt regionem a Jordane usque ad Gadara extenſam in longum. In latum autem ea protenditur a Bethel usque ad Campum magnum.*

TRIBUS DIMIDIA MENASSE. Terminus hujus auſtralis idem fuit aliqua ex parte cum boreali Ephraim. Ad occidentem habuit mare magnum, ad orientem tribum Jiſſaſcar, ad boream tribum

tribum Aſcher. *Joſ.* 17. 10. Adeoque non videtur portio tribus Menaſſis pertigiſſe ad Jordanem. Certe ſacer codex id non tradit. Contrarium potius inde colligas quia ad mare usque ab una parte eam extenſam fuiſſe legitur *Joſ.* 17. 10. & ad ortum Jiſſaſcar fuiſſe, non Jordanem. Sed ſciendum eſt, ut clarius haec intelligantur, non fuiſſe Menaſſitis tributam regionem ſingularem ſorte, & ſingularem Ephraimitis. Una ſorte utrique tribui regio aſſignata fuit. Vide *Joſ.* 16. 1. & illa regio ſe extendit a Jordane usque ad mare: ſed ex illa regione, *ex medio ſortis filiorum Menaſſe*, Ephraimitae acceperunt urbes ſuas. *Joſ.* 16. 9. fere uti Simeon accepit urbes ſuas ex portione tribus Juda, quamvis haec ſit differentia quod Simeon ſorte urbes ſuas acceperit, *Joſ.* 19. 1. at una ſors *Joſ.* 16. 1. regionem communem & Ephraïmitis & Menaſſitis dederit. Et hinc eſt quod termini dimidiae tribus Menaſſis ſigillatim non deſcribantur. Tantum dicitur *Joſ.* 17. 7. fines Menaſſis fuiſſe ab Aſer usque ad Micmetath (quae in conſpectu Sichem eſt) & illos protendi dextram verſus usque ad Entappuach: & dein ad latus boreale torrentis Kana, qui in mare labitur, eſſe regionem Menaſſis, & ad auſtrale latus eſſe Ephraïm. Index urbium hujus tribus non extat. Solum dicitur *Joſ.* 17. 8. 11. *Tappuach* urbem in regione tribus Menaſſis fuiſſe, ſed pertinuiſſe tamen ad Ephraïm, & Menaſſitas poſſediſſe in regione tribuum Aſcher & Jiſſaſcar *Betſcheam*, *Jibleam*, *Dor*, *Endor*, *Taanach*, (quae Levitis data eſt) & *Megiddo.* Praeterea *Gath Rimmon* urbs erat Menaſſitarum, data Levitis *Joſ.* 21. 25.

Joſephus de hac regione ita ſcribit *Ant.* v. 1. Τῆς Μανασσήτιδ☉ οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ἰορδάνȣ μεχρὶ Δώρων πόλεως, πλάτ☉ δὲ ἐπὶ Βηθσάνων, ἡ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. *Dimidia tribus Manaſſe in longum (extenſa fuit) a Jordane usque ad Dora urbem, in latum usque ad Bethſan quae nunc Scythopolis appellatur.* Verum in libro Joſuae ad ortum hujus tribus Jiſſaſcar ponitur: adeoque non porrecta eſt usque ad Jordanem: ſed quia Menaſſitae poſſederunt Scythopolin ſive Bethſan (quae tamen in portione Jiſſaſcar erat) falli potuit Joſephus & crediſiſſe regionem tribui Menaſſe ſorte adſignatam eo usque extenſam fuiſſe: nam ideo & ad Dora usque

eam extendit, quae in Aſcher ſita fuit. Si urbes hujus tribus recenſitae fuiſſent omnes forſitan certiora poſſemus expromere.

TRIBUS JISSASCAR. *Joſ.* 19. 17. deſcribitur regio tribui Jiſſaſcar data, ſe extendens a Jordane usque ad portionem tribus Menaſſis borealem & maritimam: non tamen pertigit ad ipſum mare, nam alias Aſer non contigiſſet Menaſſe ab auſtro, quod legitur *Joſ.* 17. 10. Sedecim hae civitates ei aſſignantur.

Jitzreela.	*Abetz.*
Haccesſuloth.	*Remeth.*
Schunem.	*Engannim.*
Capharaim.	*En chadda.*
Schion.	*Beth patztzetz.*
Anacharath.	*Tabor.*
Harabbith.	*Schachazima.*
Kiſchjon.	*Beth ſchemeſch.*

Graeci interpretes inſerunt urbem Δαβιρὼν (forte eandem cum Dobrath *Joſ.* 21. 28.) *commate* 20 ante Kiſchjon, & Ῥενρὼθ inter Schion & Anacharath: & *comma* 21 ita dant Ῥεμμὰς καὶ Ἰεὼν καὶ Τομμὰν καὶ Ἀιμαρὲκ καὶ Βηρσαφὴς pro eo quod in Hebraeis codicibus legitur Remeth Engannim En chadda & Bethpatztzetz. *Commate* 22. pro שחצימה legiſſe videntur שלם ימה reddentes Σαλὶμ κατὰ θάλασσαν. Quatuor urbes tribus Jiſſaſcar, Kisjon, Dobrath, Jarmuth, & Engannim Levitis datae leguntur *Joſ.* 21. 28. Joſephus ita hanc regionem deſcribit *Antiq* 5. 1. Μετὰ τούτους Ἰσάχαρις, Καρμηλόν τε ὄρος καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ποιησαμένη τέρμονα, τὸ δὲ Ἰταβύριον ὄρος τοῦ πλάτους. *Poſt hos* (*Menaſſitas*) *Iſacharis regio terminos habens longitudinis montem Carmelum ab una, fluvium* (*Jordanem*) *ab altera parte, latitudinis vero montem Itabyrium.*

TRIBUS ASCHER. Ad auſtrum habuit haec tribus regionem tribus Menaſſis, *Joſ.* 17. 10. ad boream fines terrae Iſraëliticae, ad occidentem mare magnum, ad orientem tribum Zelon, & Naphtali. *Joſ.* 19. 34 Urbes ejus 22 recenſentur *Joſ.* 19. 24.

Chelkath.

Chelkath.	*Nejel.*
Chali.	*Rechob.*
Beten.	*Chammon.*
Acſchaph.	*Kana.*
Alammelech.	*Tzidon.*
Amad.	*Harama.*
Miſchal.	*Mibtzar Tzor.*
Bethdagon.	*Choſa.*
Zebulon.	*Acziph.*
Beth haemek.	*Umma.*
Cabul.	*Aphec.*
Ebron.	*Rechob.*

Oportet, ut numerus conſtet, aliquas ex his urbes non fuiſſe ſed locorum nomina, aut jungendas cum praecedenti, vel urbes alterius tribus in confiniis ſitas.

Miſal, *Abdon*, *Chelkath*, *Rechob*, quatuor urbes Aſeritarum datae fuere Levitis, *Joſ.* 21. 30. *Abdon* non eſt in ſerie exhibita: ſed latere videtur in *Ekron.* Nullum eſt nomen urbis, quicum melius convenit. Pro *Acſchaph* Graeci habent Κεὰφ vel Καιφά, ac ſi urbem *Caipha* innuere voluiſſent. *Zebulon* eſt urbs, de qua vide *p.* 129.

Joſephus ita deſcribit hanc regionem *Antiquit.* V. I. Τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ Καρμήλου κοιλάδα προσαγορευομένην διὰ τὸ καὶ τοιαύτην εἶναι, Ἀσηρῖται φέρονται πᾶσαν τὴν ἐπὶ Σιδῶνος τετραμμένην. Ἀρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἡ καὶ Ἀκτιποῦς. *Aſeritae obtinuerunt regionem poſt Carmelum ſitam quae convallis dicitur & eſt, omnem videlicet quae Sidoni obverſa eſt. Horum eſt Arce quae & Actipus dicitur.*

TRIBUS ZEBULUN. Ad occaſum non putarem hanc usque ad mare extenſam, ob illa quae leguntur *Joſ.* 17. 10. & 19. 26. ad orientem fuit mare Genneſareth & pars Jordanis *Matth.* 4. 13. ad boream Naphtali. *Joſ.* 19. 34. ad auſtrum Jiſſaſcar. Thabor erat in confiniis *Joſ.* 19. 12. 22.

Urbes ejus duodecim fuerunt *Joſ.* 19. 15.

Sarid.	*Japhia.*
Dabbaſcheth.	*Gath hachepher.*
Dobrath.	*Rimmon.*

Chan-

Channathon.	*Schimron.*
Kattath.	*Jidala.*
Nahalal.	*Bethlechem.*

Reliquorum locorum in confiniis ſitorum nomina omiſi, ut numerus duodecim urbium conſtaret. Quamvis forſitan aliqua omiſi quae inſerenda fuerant, & inſerui ómittenda: quod tamen incertum videtur.

Jokneam, *Carta*, *Dimna* & *Nachalal* quatuor urbes Levitis datae leguntur *Joſ.* 21. 34. *Jokneam Joſ.* 19. 11. memoratur.

Joſephi deſcriptio regionis Zabuloniticae his verbis continetur *Ant.* V. 1. Ζαβουλωνῖται δὲ τὴν μέχρι Γεννησαρίτιδος καθήκουσαν δὲ περὶ Κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. *Zabulonitae regionem quae a Lacu Genneſarite usque ad Carmelum & mare extenditur, adepti ſunt.*

TRIBUS NAPHTALI. Regio hujus tribus habuit ad occidentem tribum Aſcher *Joſ.* 19. 27. ad auſtrum tribum Zebulon, ad ortum partem maris Genneſareth & Jordanis, nam Capernaum ſita erat in finibus Zebulon & Naphtali. *Matth.* 4. 13. Confer *Joſ.* 19. 33. Ad boream habuit fines ultimos terrae Iſraëliticae. Urbes ejus 19 ſunt *Joſ.* 19. 38.

Hatztziddim.	*Kedeſch.*
Tzer.	*Edrei.*
Chammath.	*En chatzor.*
Rakkath.	*Jiron.*
Kinnereth.	*Migdal el.*
Adama.	*Charem.*
Harama.	*Beth anath.*
Chatzor.	*Beth ſchameſch.*

Quum autem huic ſeriei tres urbes deſint, videntur illae ex urbibus ſitis in finibus hujus tribus *Joſ.* 19. 33. adjiciendae, quales Lakkum, Chukkok, Cheleph. Kedeſch, Chammathdor & Cartan, tres urbes Naphtaliticae, datae leguntur Levitis, *Joſ.* 21. 32.

Grae-

Quamvis apud Graecos Interpretes non legatur 19 urbes eſſe, ſi quis tamen urbes ipſas quas memorant numeret, deprehendet eas tot eſſe. Commate 33 recenſent ſex, & reliquas *comm.* 35. & *ſeqq.* ſunt autem hae, quas contulimus cum nominibus Hebraeis.

Μαλὲφ	מחלף	Ῥαμὰ	הרמה
Μηλὼν	מאלון	Ἀσὼρ	הצור
Βεσανανὶμ	בצענים	Κέδες	קדש
Ἀρμαὶ	ארמי	Ἐδραεὶ	אדרעי
Νακὲβ	הנקב	Πηγὴ Ἀσὼρ	עין חצור
Ἰάβνη	יבנאל	Ἰαριὼν	יראון
Τύρος	צר	Μεγαλααρὶμ	מגדל אלחרם
Ὡμαθαδακὲ	המת רקת	Βηθανὰθ	בית ענת
Κενερὲθ	כנרת	Βηθσαμὶς	בית שמש
Ἀδαμὶ	ארמה		

Nota ἐν παρόδῳ Hieronymum & alios crediditſſe *Kinnereth* eandem urbem fuiſſe cum ea quae *Tiberias* poſtea dicta fuit. Et tamen *Kinnereth* fuit urbs ſita in portione tribus Nephtali, *Joſ.* 19. 35. termini autem auſtrales tribus Nephtali initium capiunt a Capernaum. vide *Matth.* 4. 13. nam Capernaum ſita fuit in confiniis Zebulonis & Naphtali. Naphtali erat ad boream, & Zebulon ad auſtrum. Quum itaque Tiberias fuerit multo auſtralior urbe Capernaum, & ad auſtrum Capernaumi non fuerit regio tribus Naphtali ſed Zabulon, Kinnereth autem urbs fuerit tribus Naphtali, non fuit illa eadem cum Tiberiade.

Apud Joſephum hi limites aſſignantur tribui Naphtali, *Ant.* v. 1. Egerat ante de tribu Aſer, regionem ad mare a Carmelo ad Sidona complexa, Τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τετραμμένα μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως καὶ τῆς Γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν Νεφθαλῖται παρέλαβον ἕως τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ τῶν Ἰορδάνου πηγῶν αἱ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τοῦ καθήκοντος τοῖς ὅροις κατὰ βόρεια πόλεως Ἀρκῆς παροικούσης. *Quae vero ad ortum ſpectant usque Damaſcum urbem & ſuperior Galilaea Nephthalitis obtigerunt usque ad Libanum montem & fontes Jordanis qui ex hoc monte oriuntur, qua fines ſunt Arces, urbis*

 verſus

verſus ſeptentrionem ſitae. Quod Damaſcum hic commemoret, puto ἀπροσδιόνυσον. Scripſiſſe ſuſpicor Joſephum, μέχρι Δὰν πόλεως.

Quid cenſeri debeat de verbis *Joſ.* 19. 34. ubi dicitur regio hujus tribus incidere in Judam ad ortum, ſuperius inquiſivimus *p.* 32. Nota in verſione Graeca uti nunc eſt, non legi illic *Juda* ſed tantum *Jordanem eſſe ad ortum*, videri tamen olim lectum fuiſſe. Certe Euſebius in *Onomaſtico ad vocem* Ἐικὸκ (ita enim legendum eſt pro Ἐικοὴ) haec habet, Συνάπτει τῷ Ζαβȣλὼν ἀπὸ ȣ νότȣ καὶ τῷ Ἀσὴρ κατὰ θάλασσαν καὶ τῷ Ἰȣδα ἐξ ἀνατολῶν, quae petita eſſe ex *Joſ.* 19. 34. nemo non videt.

TRIBUS RUBEN. Totam regionem quae trans Jordanem, ſive ad orientem illius fluvii erat, ceſſiſſe tribubus Ruben, Gad & dimidiae Menaſſis certum eſt ex *Joſ.* 13. Inter has prima fuit ab auſtrali parte tribus Ruben, quae uti & reliquae tribus Jordanem habuit ad occaſum & terras Gentium ad ortum, ad auſtrum vero fluvium Arnon, ad boream tribum Gad.

Urbes hujus tribus nominatim recenſentur hae *Joſ.* 13. 16. &c.

Medaba.	*Mephaath.*
Cheſchbon.	*Kirjathaim.*
Dibon.	*Sibma.*
Bamoth baal.	*Tzereth ſchachar.*
Beth baal meon.	*Beth peor.*
Jahetza.	*Aſchdoth Piſga.*
Kedemoth.	*Beth Jeſchimoth.*

Betzer, *Jahza*, *Kedemoth* & *Mephaath* hinc datae ſunt Levitis, *Num.* 32. 37. leguntur Rubenitae occupaſſe & incoluiſſe has urbes *Cheſchbon*, *Eleale*, *Kirjathaim*, *Nebo*, *Baal meon*, & *Sibma.*

TRIBUS GAD ſe extendit a finibus tribus Ruben non longe a Cheſchbon uſque ad fluvium Jabbok & extremitatem maris Kinnereth *Joſ.* 13. 27. & 26. & a Machanaim (quae urbs fuit in confiniis tribus Gad & dimidiae tribus Menaſſe, *Joſ.* 13. 30.) ſe extendit usque ad Debir. Ita Hebraei codices. Graeci pro Debir Δαιβὼν habent: quae eſt urbs tribus Ruben *Dibon*: quam

quam ipſi Δαιβὼν vocant *Joſ.* 13. 17. ſed a Gaditis inhabitata legitur *Num.* 32. 34.

Urbes ejus fuere inter alias

Jaëzer.	*Bethharam.*
Ramath hammitzpe.	*Bethnimra.*
Betonim.	*Succoth.*
Machanaim.	*Saphon.*

Ramoth, *Machanaim*, *Chesbon* & *Jaëzer* Levitis ex hac regione datae leguntur *Joſ.* 21. 38. Verum *Chesbon* ſita fuit in portione tribus Ruben, uti mox vidimus: at in confiniis tribuum Ruben & Gad, uti colligere licet ex *Joſ.* 13. 26. Ῥαμὼθ exhibent codices quidam Graeci pro *Ramath*. Et videtur ſane *Ramath* & *Ramoth* nomen eſſe urbis ejusdem. *Num.* 32. 34. hae urbes a Gaditis leguntur inhabitatae, *Dibon*, *Ataroth*, *Aröer*, *Atroth Sophan*, *Jaëzer*, *Jogbeha*, *Bethnimra* & *Bethharan*. Pro *Atroth Sophan* Graeci habent Σοφὰρ, & pro *Bethnimra* Ναμρὰμ.

DIMIDIA TRIBUS MENASSE ſe extendit a Machanaim, ſita in confiniis Gadis & hujus tribus, usque ad extremos terrae Iſraëliticae fines boream verſus complexa plurimas urbes, inter quas *Aſtaroth*, *Edrei*, (quae urbes primariae Ogi Regis Baſan fuerant, *Deut.* 1. 4.) ſexaginta urbes Jair, aliaeque. Vide *Joſ.* 13. 30. *Golan* & *Beeſthera* Levitis ex hac regione datae ſunt: quarum illa Gaulanitidi regioni nomen dedit, haec *Boſtra* nuncupata fuit poſtea.

Quandoquidem urbes Sacerdotales & Leviticae ex regionibus reliquarum tribuum datae ſunt non videtur ab hoc loco alienum dare ſeriem duplicem earundem urbium, alteram ex libro Joſuae, alteram e Chronicis, petitam. Ubi non modo docebimur ad quas tribus hae urbes illic referantur, verum etiam quomodo earum nomina diverſa ratione ſcribantur, ut ita lector alteram ſeriem ex altera illuſtrare queat.

Urbes Sacerdotales 1 *Chron.* 6.

Ex Juda & Simeon.	*In verſione Graeca.*
חברון	Χεϐρὼν
לבנה	Λοϐνὰ
יתר	Σελνὰ, *al.* Νηλὼμ & Ἀλὼμ natum ex חילן.
אשתמע	Ἐσθαμὼ
הילן	Ἰεθὰρ
דביר	Δαϐὶρ
עשן	Ἀσὰν
בית שמש	Βαιθσαμὺς

Ex Benjamin.

גבע	Γαϐαὶ
עלמת	Γαλεμὰθ
ענתות	Ἀναθὼθ

Leviticae ex Ephraim.

שכם	Συχὲμ
גזר	Γαζὲρ
יקמעם	Ἰεκμαὰν
בית חורון	Βαιθωρὼν
אילן	Ἀιλὼν
גת רמון	Γεθρεμμὼν

Ex dimidia Menaſſe.

ענר	Ἀνὰρ
בלעם	Ἰεμϐλαὰν

Ex altera dimidia Menaſſe.

גולן	Γαλὰν
עשתרות	Ἀσηρὼθ

Ex Jiſſaſcar.

קדש	Κέδες

דברת	Δεβερὶ
ראמות	Δαβὼρ
ענם	Ῥαμὼθ
	Ἀινὰν

Ex Aſcher.

משל	Μαασὰλ
עבדון	Ἀβδὼν
הוקק	Ἀκὰκ
רחב	Ῥοὼβ

Ex Naphtali.

קדש	Κέδες
חמון	Χαμὼθ
קריתים	Καριαθαὶμ

Ex Zebulon.

רמונו	Ῥεμμὼν
תבור	Θαβὼρ

Ex Ruben.

בצר	Βοσὸρ
יחצה	Ἰασὰ
קדמות	Καδμὼθ
מיפעת	Μαεφλὰ

Ex Gad.

ראמות בגלעך	Ῥαμμὼθ
מחנים	Μααναὶμ
חשבון	Ἐσεβὼν
יעור	Ἰασὴρ.

Urbes Sacerdotales *Joſ.* 21. 13.

Ex Juda & Simeon.	*In verſione Graeca.*
חברון	Χεβρὼν
לבנה	Λεμνὰ, deeſt in quibusdam.
יתר	Ἀιλὼμ
אשתמוע	Τεμὰ
חלן	Γελλὰ
דבר	Δαβὶρ.

עין

עין	Ἀσὰ
יטה	Τανὺ
בית שמש	Βαιθσαμὺς
Ex Benjamin.	
גבעון	Γαβαὼν
גבע	Γαθὲθ
ענתות	Ἀναθὼθ
עלמון	Γάμαλα
Leviticae ex Ephraim.	
שכם	Συχὲμ
	Γάζαρα
קבצים	Καβσαεὶμ, in quibuſd. deeſt.
בית חרון	Βαιθωρὼν
Ex Dan.	
אלתקא	Ἑλκωθαὶμ
גבתון	Γεθεδὰν
אילון	Ἀιλὼν
גת רמון	Γεθερεμμὼν
Ex dimidia Menaſſe.	
תענך	Τανὰχ
גת רמון	Ἰεβαθὰ
Ex altera dimidia Menaſſe.	
גלון	Γαυλὼν
בעשתרה	Βοσορὰ
Ex Jiſſaſcar.	
קשיון	Κισὼν
דברת	Δεββρὰ
ירמות	Ῥεμμὰθ
עין גנים	Πηγὴ γραμμάτων
Ex Aſcher.	
משאל	Βασελλὰ
עברון	Δαββὼν
חלקת	Χελκὰτ

רהב	Ῥαὰβ

Ex Naphtali.

קדש	Κάδης
חמת דאר	Νεμμὰθ
קרתן	Θεμμὼν

Ex Zebulon.

יקנעם	Μαὰν
קרתה	Κάδης
דמנה	Σελλὰ
נהלל	

Ex Gad.

רמת בגלעד	Ῥαμὼθ
מחנים	Καμὶν, al. Μαναὶμ.
חשבון	Ἐσβὼν
יעזר	Ἰαζὴρ

Notant Judaei in quibuſdam codicibus *Joſ.* 21. inſeri duo commata ante recenſionem urbium in Gad, de urbibus Ruben. Sunt autem haec, uti extant in MS. codice Regis Galliarum, *num.* 7. וממטה ראובן את עיר מקלט הרצח את בצר במדבר ואת מגרשיה ואת יחצה ואת מגרשיה את קדמות ואת מגרשיה ואת מיפעת ואת מגרשיה ערים ארבע *& ex tribu Ruben urbem refugii Bezer in ſolitudine & villas ejus, Jahza & villas ejus, Kedemoth & villas ejus, Mephaath & villas ejus, urbes quatuor.* Ad numerum urbium 12 datarum filiis Merari & memoratarum *Joſ.* 21.40. complendum hae quatuor requiruntur neceſſario; caeteroquin octo tantum ſunt. Graeci habent ſimiliter, Καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου τοῦ κατὰ Ἰεριχὼ ἐκ τῆς φυλῆς Ῥουβὴν, τὴν πόλιν τὸ φυγαδευτήριον τοῦ φονεύσαντος τὴν Βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὴν Μισὼ (videtur τῆς Μισὼρ legendum ut in aliis codd. eſt & *Joſ.* 20.8. deſcribitur) καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς καὶ τὴν Ἰαζὴρ (male, pro Ἰααζὰ mox in Gad eſt Ἰαζὴρ) καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν Δεκμὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς καὶ τὴν Μαφὰ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πόλεις τέσσαρες.

Coronidis loco ſententiam Hieronymi, qui ipſe, uti cognitiſſimum

ſimum eſt, incola Palaeſtinae fuit, de partitione hujus terrae inter tribus Iſraëliticas facta adſcribemus ex commentario ejus in *Ezechiel. cap.* XLVIII. *In priori diviſione terrarum trans Jordanem per Moyſen duabus tribubus Ruben & Gad & dimidiae tribui Manaſſe terra diviſa eſt: intra Jordanem autem per Joſue filium Nun & Eleazar filium Aaron Judas poſſedit ab Auſtro, & Ephraim & Manaſſe tribus dimidia ab Aquilone. Poſtea vero de Silo miſſis exploratoribus per ſingulas tribus, & deſcriptione terrae allata ad Joſue & Eleazar*, Benjamin *juxta Judam ab Auſtro & juxta Ephraim & dimidiam tribum Manaſſe accepit poſſeſſionem. Secunda tribus* Simeon *haereditatem accepit in tribu Juda, ut impleretur quod ſcriptum eſt de Levi & Simeon: dividam eos in Jacob & diſpergam eos in Iſraël. Tertia* Zabulon *Galilaeam accepit, in qua eſt mons Thabor. Quarta* Iſachar, *ubi eſt Jezrahel usque ad Jordanem. Quinta* Aſer *usque ad montem Carmelum qui imminet mari magno Tyrumque & Sidonem. Sexta* Nephthali *in Galilaea usque ad Jordanem, ubi Tiberias quae olim appellabatur Chenereth. Septima* Dan *usque Joppem, ubi ſunt turres Ailon & Selebi* (שעלבין ואילון Joſ. 19. 42.) *& Emaus, quae nunc appellatur Nicopolis: licet poſtea legerimus quod ceperint ſibi tranſcenſis aliis tribubus urbem Lezem in tribu Dan, quae hodie appellatur Paneas.*

Pro *Emaus* in contextu Hebraeo eſt עיר שמש *Ir Schameſch.* Graeci pro eo habent πόλεις (al. codd. πόλις) Σαμμαύς, & hinc natum Ἀμμαύς, quia Sigma initiale frequenter in veteribus codicibus Graecis adeſt, ubi adeſſe non debet, & contra. Quid ſi pro *turres* legamus *urbes*: vel *urbes tres*? ſed ſine auctoritate codicum nihil muto.

Atque ita quidem vidimus qua ratione partiti fuerint Iſraëlitae univerſam regionem ipſis adſignatam. Nolim tamen lectores in his acquieſcere quae hoc capite ſcripſimus: multo enim plura dicenda habemus de urbibus illis quas recenſuimus: quod libro tertio fiet quum κατὰ ϛοιχεῖον de unaquaque urbe & vico Palaeſtinae agemus. Ab urbium autem ſitu dependet notitia limitum ſingularum tribuum, qui conſtitui certo nequeunt, niſi de ſitu urbium per quas tranſeunt conſtet.

C A-

CAPUT XXIX.

DE PARTITIONE TERRAE ISRAËLITICAE SALOMONAEA.

Rex Salomon diviſit terram Iſraëliticam in partes duodecim. Codex ſacer collatus cum Joſepho. Makatz *Graecis* Machmas. Μαεβὲς *quibusdam habitum nomen proprium. Taanach & Megiddo in magno campo ſitae, in portione tribus Jiſſaſcar: nec tamen iis praeerat Joſaphat, cujus erat regio decima Jiſſaſcar: quae ſit cauſa, disquiritur. Urbes Jair a Baſchan aliquando diſtinctae.*

Negligitur vulgo ab iis qui de partitione terrae Iſraëliticae agunt illa quam Salomon fecit, licet lucem magnam geographiae ſacrae foeneretur. Fateor eam tantum ſpectaviſſe ad alimenta aulae: veruntamen quum varia loca, aliunde non ſatis nota, hic commemorentur, & ex iis quibuscum conjunguntur nonnulla doceamur de vero eorum ſitu, videtur illa nequaquam a nobis praetermittenda. Legitur 1 *Reg.* 4. 7. & *ſeqq.*

REGIO PRIMA eſt, cui praeerat filius Chur.

הר אפרים *Montana Ephraim.* Joſephus, *Antiq.* VIII. 2. τῆς Ἐφραίμου κληρουχίας Ὄυρης. *Ephraimi ſortis Ures*, ἡγεμὼν ἦν. Nota non montana tantum ſed totam Ephraimitin ſorte illi tribui aſſignatam a Joſepho hic dici, pro eo quod ſola montana Sacer Codex commemoret.

REGIO SECUNDA eſt, cui praeerat filius Deker.

מקץ שעלבים ובית שמש ואילון בית חנן *Makats, Schaalbim, & Bethſchemeſch, & Elon Beth chanan.* Pro *Makatz*, quae vox non niſi hoc loco in ſacro codice legitur, quaedam exempla interpretum Graecorum habent nomen notius Μαχμὰς & Μαχεμάτ, quod indicat urbem *Michmas*, non longe ſitam ab illis quibuſcum recenſetur. Euſebius tamen legit hoc loco Μακὴς, quod & codices quidam Graeci habent, ſcribens in Onomaſtico

maſtico, Μακὲς, πόλις ἄρχοντος Σαλομῶνος. Hieronymus. *Maces, urbs unius principum Salomonis.* Porro pro *Elon* Ἀιαλὼμ habent, & inter Elon & Bethchanan interſerunt voculam ἕως, *usque ad* Bethchanan. *Schaalbin*, *Bethſchemeſch* & *Elon* urbes ſunt tribus Dan, de quibus vide ſupra *pag.* 154. Joſephus, *Ant.* VIII. 2. Ἐπὶ δὲ τῆς Βιθιέμες τοπαρχίας ἦν Δακῆρος. (ita legendum pro eo quod male nunc extat ὁ κλῆρος) *Toparchiae Bithjemes praefectus erat Dacerus.* Interpres vetus Latinus hic plane a via aberrat.

REGIO TERTIA eſt cui praeerat filius Cheſed.

ארבות שכה וכל ארץ חפר *Arubboth, Soco, & omnis regio Chepher.* Nihil in Joſepho eſt, quod his reſpondeat.

REGIO QUARTA eſt cui praeerat filius Abinadab.

כל נפת דאר *Omnis regio Dor.* Joſephus *Ant.* VIII. 2. Τὴν δὲ τῶν Δώρων καὶ τὴν παραλίαν Ἀβιανάδαβος εἶχεν ὑπ᾽ αὐτῷ γεγαμηκὼς τὴν Σαλομῶνος θυγατέρα. *Regionem urbis Dororum & maritimam oram ſibi ſubjectam habuit Abinadab gener Salomonis.*

REGIO QUINTA eſt, cui praerat Bana filius Achilud.

תענך ומגדו וכל בית שאן אשר אצל צרתנה מתחת ליזרעאל מבית שאן עד אבל מחולה עד מעבר ליקמעם *Taanach & Megiddo & omnis Bethſchean quae vicina eſt Zartanae infra Jizreel, a Bethſchean usque ad Abel Mechola usque e regione Jokmeam.* Illud מעבר Interpretes Alexandrini retinent, Μαεβὲρ, & inſeruit Onomaſtico Euſebius uti nomen loci proprium, legens Μεεβρὰ monenſque Aquilam id reddidiſſe ἀπὸ πέραν, Symmachum ἐξ ἐναντίας. Joſephus *Antiq.* VIII. 2. Τὸ δὲ μέγα Πέδιον ἦν ὑπὸ Βαναίᾳ τῷ Ἀχίλου παιδὶ, προὐπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι Ἰορδάνου πάσης. *Magnus Campus ſuberat Banaiae filio Achili. Praeerat quoque regioni omni usque ad Jordanem.* Nota hic magnum Campum dici regionem in qua Taanach & Megiddo, diverſum omnino a magno Campo quem Jordanes medium ſecat, nam illius partes ad alios praefectos ſpectabant, uti *Benjamin* & *Jiſſaſcar*, (quae ad Jordanem usque pertingebant, uti ante vidimus

p. 155.

p. 155. & 158.) & ſuberant praefectis decimo atque undecimo loco numerandis.

REGIO SEXTA eſt cui praeerat filius Gebher.

רמות גלעד חות יאיר חבל ארגוב אשר בבשן ששים ערים גדולות וגו׳ *Ramoth in Gilead, urbes Jair, tractus Argob, qui in Baſchan eſt, 60 urbes magnae &c.* Joſephus *Ant.* VIII. 3. Τὴν δὲ Γαλααδίτιν καὶ Γαυλωνῖτιν ἕως τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ πόλεις ἑξάκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν Γάβαρις διεῖχεν. *Galaaditin & Gaulonitin usque ad Libanum & 60 urbes magnas validasque Gabaris ſibi ſubjectas habuit.* Sed quid tum fiet de regione duodecima?

REGIO SEPTIMA eſt cui praeerat Achinadab filius Iddo.

מחנימה *Machanaima.* Joſephus *Ant.* VIII. longe aliter hanc regionem deſcribit. Ἀχινάδαβος δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄχρι Σιδῶνος ἐπετρόπευε, *Achinadab Galilaeae univerſae Sidonem usque praefectus fuit.* Haec magis convenirent ſequenti cui tribus Naphtali contigit, maxime quum oram maritimam Banacatae adſcribat.

REGIO OCTAVA eſt cui praeerat filius Achimatzi.

נפתלי *Naphtali.* Huic nihil reſpondet apud Joſephum.

REGIO NONA eſt cui praeerat Baana filius Chuſchai.

אשר ועלות *Aſcher & Aloth.* Quidam vocem ultimam vertunt *loca ſuperiora.* Joſephus *Ant.* VIII. 2. Τὴν περὶ Ἀρκὴν παραλίαν εἶχε Βανακάτης. *Regionem maritimam circa Arcen Banacates habuit.* Haec eſt Arce quae & Ἀκτιποῦς ei dicitur, in regione Aſcher.

REGIO DECIMA eſt cui praeerat Joſaphat filius Paruach.

יששבר *Jiſſaſcar.* Quomodo hoc convenit cum locis regioni quintae aſſignatis, Bethſchean, Tanaach & Megiddo quae in Jiſſaſcaritide ſita fuerunt? Nempe illa poſſidebantur a dimi-

 dia

dia tribu Manaſſe, licet in portione tribus Jiſſaſcar eſſent. *Joſ.* 17. 11. Joſephus *Antiq.* VIII. 2. Σαφάτης δὲ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον καὶ τὴν Γαλιλαίαν ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου χώραν ἐπὶ δὲ τούτων πᾶσαν ἐπετέτραπτο. *Saphates montem Itabyrium, & Carmelum, & Galilaeae regionem omnem usque ad Jordanem nactus eſt.*

REGIO UNDECIMA eſt cui praeerat Schimei filius Ela.

בנימן *Benjamin.* Joſephus *Ant.* VIII. 2. Σουβεὺς (leg. Σουμεύς. Nihil eſt frequentius in veteribus membranis quam literas β & μ permutari, quia figura utriusque tantum non eadem erat, accedens ad hanc μ) τὸ Βενιαμίτιδος κληρουχίαν ἐγκεχειρισμένος. *Sabees Benjamiticae tribus ſortem adeptus eſt.*

REGIO DUODECIMA eſt cui praeerat Geber filius Uri.

ארץ גלעד ארץ סיחון מלך האמרי ועוג מלך הבשן *Terra Gilead, regio Sichonis Regis Emoraeorum & Og Regis Baſchan.* Joſephus *Ant.* VIII. 2. Ταβάρης (lege Γαβάρης) εἶχε τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν. *Gabares habuit regionem trans Jordanem.* Verum regione ſexta erant 60 urbes בבשן *in Baſchan.* Illae certe ad hanc regionem duodecimam non pertinuerunt. Poſſet illud בבשן reddi *apud* vel *juxta Baſchan.*

CAPUT XXX.

DE PARTITIONE TERRAE ISRAËLITICAE IN TETRARCHIAS ET TOPARCHIAS.

Tetrarchiarum nomen etiam alibi uſurpatum. Non ſemper notat quartam partem regionis. Primi tetrarchae inter Judaeos duo. Hiſtoria brevis continuatarum atque interruptarum tetrarchiarum. Tabula genealogica gentis Herodiadum. Index Plinianus decem toparchiarum in Judaea. Joſephus κληρουχίας *undecim recenſet, & quas.*

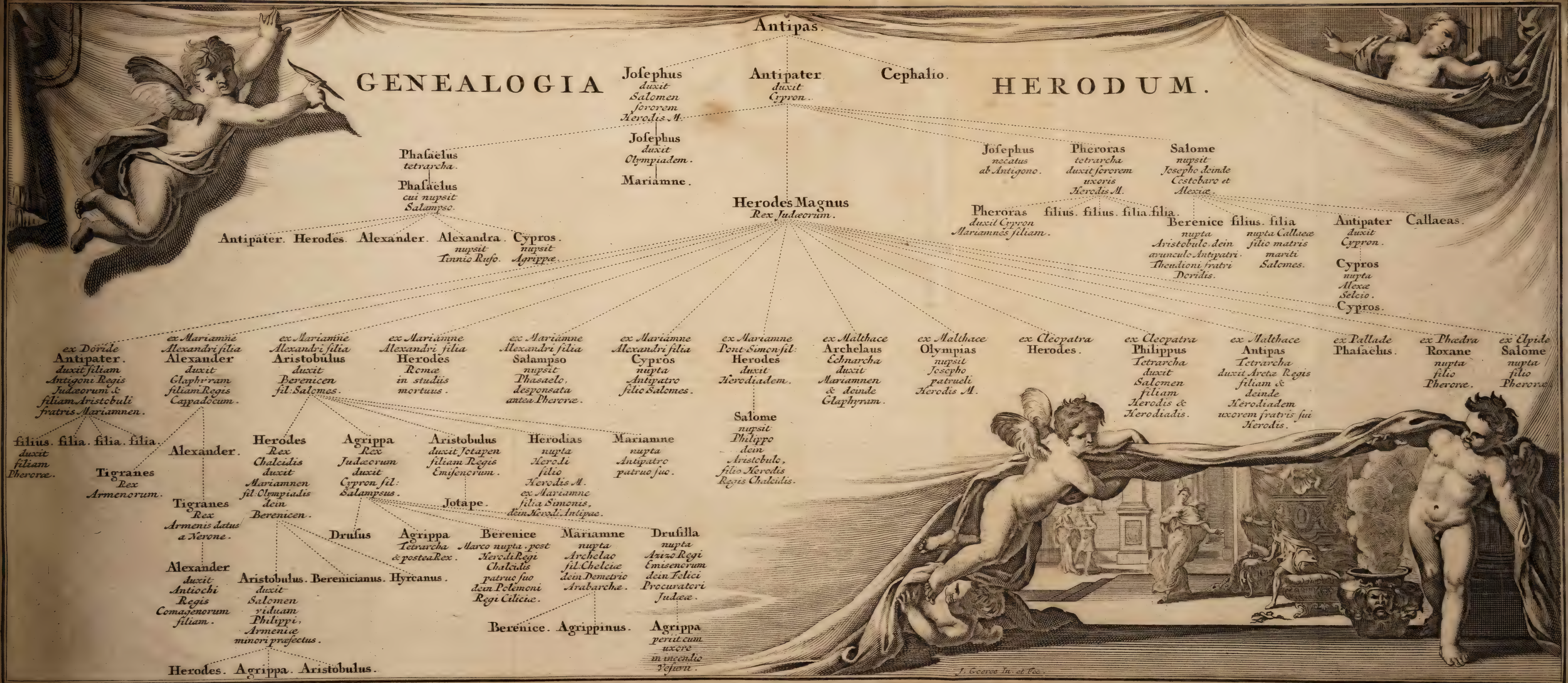
Ratio

Ratio inſtituti noſtri atque ordo poſtulat ut partes, in quas ſtante templo ſecundo & poſt excidium ejus terra Iſraëlitarum tributa fuit, Judaeam nempe, Samariam, Galilaeam, Peraeam, & quae ſunt aliae minores, uti Acrabattene, Gophnitica, Daromas &c. luſtremus. Verum quandoquidem continua ſerie omnes eas exponere conſtituimus, ne illam interrumpere cogamur ob partitionem terrae in tetrarchias & toparchias, quam Joſephus & Plinius memorant, & de qua pauca modo habemus dicenda, viſum eſt hoc capite de illis agere.

Eo tempore quo gens Herodum rei Judaïcae praefuit, in tetrarchias (quod nomen in Galatia, Theſſalia, & alibi uſurpatum quoque legitur) diviſa fuit terra Judaeorum. Quo nomine non intelligi ſemper quartas regionum partes, (quamvis & hoc ſenſu Palaeſtina in Judaeam, Samariam, Galilaeam, & Peraeam, aut in locum Samariae ſubſtituta Gaulonitide, dividi potuerit) ſed latius id patere jam ante a viris doctis monitum eſt. Primi tetrarchae fuere duo (evidens argumentum non fuiſſe quatuor qui tetrarchiis praeeſſent, aut tetrarchias nuncupatas quaſi portiones quartas) Phaſaëlus filius Antipatri, & frater ejus Herodes, poſtea creatus Rex Judaeorum. Collata eſt in illos haec dignitas ab Antonio, quemadmodum legere eſt apud Joſephum *Antiq.* XIV. 23. Phaſaëlo deinde a Parthis capto & occiſo, Herodes Judaea cedere coactus & Romam profectus a Senatu Romano, favore potiſſimum Antonii, regis titulum conſecutus eſt. Quum autem Antonius ab Octaviano Caeſare ſuperatus eſſet ad Actium, & Herodes ſe imperio excidiſſe crederet, quippe Antonii partibus addictus, praeter ſpem in faſtigio regio confirmatus eſt a Caeſare, & poſtea fratri ſuo Pherorae tetrarchiam ab eodem impetravit. Vide *Joſeph. Ant. l.* XV. 13. Ipſe autem primum quidem non habuit in animo filiorum ſuorum quoſdam tetrarchas conſtituere poſt mortem ſuam, ſed Antipatrum filium ex Doride poſt obitum ſuum regnaturum dixerat, deinde Alexandrum & Ariſtobulum natos ex Mariamne Alexandri filia, nepte Hyrcani. Vide *Antiq*, XVI. 8. Poſtea ſtrangulatis juſſu parentis Alexandro & Ariſtobulo teſtamento Antipa-

trum regem declaravit, aut ſi hic prius e vita diſcederet, Herodem qui ex Mariamne filia Simonis Pontificis ei natus erat. Vide *Antiquit.* XVII. 4. Deinde Antipatro iratus Regem Antipam ſcripſit, praeteritis Archelao & Philippo, natu majoribus, quos Antipater ei ſuſpectos reddiderat. *lib.* I. *de bell. cap.* 20. ſed mutatis voluntatis ultimae tabulis ita inter filios regni ſui partes diviſit, ut rex eſſet Judaeorum Archelaus ei ſucceſſurus, Antipas tetrarcha Galilaeae ac Peraeae, Philippus tetrarcha Trachonitidis, Gaulonitidis, Batanaeae & Paneadis. Vid. *Antiq.* XVII. 10. Deinde mortuo Herode & ortis in Judaea turbis Caeſar non Regem Archelaum ſed Ethnarcham eſſe voluit, regnum pollicitus quam primum ſe tali honore dignum redderet, tributa illi dimidia parte regni Herodis, i. e. Judaea, Idumaea, & Samaria: alteram partem dimidiam ita diviſit inter Philippum & Herodem Antipam, ut illius eſſet Batanaea, Trachonitis, & Auranitis cum parte domus Zenodori, hujus Galilaea & Peraea, *Ant.* XVII. 13. *Luc.* 3. 1. Archelaus autem decimo ſui Principatus anno ob tyrannidem inviſus Judaeis a Caeſare Viennam in exilium pellitur, & regione ejus Syriae attributa, Quirinus eo miſſus eſt, cumque eo Coponius qui res Judaïcas adminiſtraret. Vid. *Antiq.* XVIII. 1. Cui ſucceſſerunt M. Ambivius, Annius Rufus, Valerius Gratus, Pontius Pilatus, & alii, quorum agmen claudit Geſſius Florus. Philippo poſtea anno imperii Tiberii 20 ſine liberis mortuo, tetrarchia ejus Syriae fuit attributa. Vid. *Antiq.* XVIII. 6. adeoque ſolus Antipas tetrarcha erat. Interim Agrippa filius Ariſtobuli Romae a Cajo Caeſare Rex ſalutatur & donatur tetrarchia Philippi, cui Lyſaniae tetrarchia adjicitur: quod quum indigne ferret Herodias nupta Herodi Antipae, tetrarchae Galilaeae & Peraeae, & una cum marito Romam profecta de hac ipſa re conquereretur, & ſe & maritum tetrarchia ac bonis omnibus exuit: ipſisque in exilium pulſis Herodis Antipae tetrarchia regno Agrippae adjungitur. Vide *Antiquit.* XVIII. 9. In epiſtola ad Cajum (quam Philo in legatione ad Cajum habet) ipſe Agrippa fatetur Cajum ſe regno donaſſe & mox addidiſſe partem majorem alteram, τὴν Τραχωνῖτιν

λεγο-

GENEALOGIA HERODUM.
Antipas.
Joſephus duxit Salomen ſororem Herodis M.
Antipater duxit Cypron.
Cephalio.
Joſephus duxit Olympiadem.
Mariamne.
Phaſaëlus tetrarcha.
Phaſaëlus cui nupſit Salampſo.
Antipater. Herodes. Alexander. Alexandra nupſit Tinnio Ruſo. Cypros nupſit Agrippæ.
Herodes Magnus Rex Judæorum.
Joſephus necatus ab Antigono.
Pheroras tetrarcha duxit ſororem uxoris Herodis M.
Salome nupſit Joſepho deinde Coſtobaro et Alexiæ.
Pheroras duxit Cypron Mariamnes filiam.
filius. filius. filia. filia.
Berenice nupta Ariſtobulo dein avunculo Antipatri Theudioni fratri Doridis.
filius. filia nupta Callææ filio matris mariti Salomes.
Antipater duxit Cypron.
Callaeas.
Cypros nupta Alexæ Selcio.
Cypros.
ex Doride Antipater duxit filiam Antigoni Regis Judæorum & filiam Ariſtobuli fratris Mariamnen.
filius. filia. filia. filia. duxit filiam Pheroræ.
ex Mariamne Alexandri filia Alexander duxit Glaphyram filiam Regis Cappadocum.
Alexander.
Tigranes Rex Armenorum.
Tigranes Rex Armenis datus a Nerone.
Alexander duxit Antiochi Regis Comagenorum filiam.
ex Mariamne Alexandri filia Ariſtobulus duxit Berenicen fil: Salomes.
Herodes Rex Chalcidis duxit Mariamnen fil: Olympiadis dein Berenicen.
Ariſtobulus duxit Salomen viduam Philippi, Armeniæ minori præfectus.
Berenicianus.
Hyrcanus.
Herodes. Agrippa. Ariſtobulus.
Agrippa Rex Judæorum duxit Cypron fil: Salampſus.
Druſus.
Agrippa Tetrarcha & poſtea Rex.
Berenice Marco nupta poſt Herodi Regi Chalcidis patruo ſuo dein Polémoni Regi Ciliciæ.
Mariamne nupta Archelao fil: Chelciæ dein Demetrio Arabarchæ.
Berenice. Agrippinus.
Druſilla nupta Azizo Regi Emiſenorum dein Felici Procuratori Judææ.
Agrippa periit cum uxore in incendio Veſuvii.
Ariſtobulus duxit Jotapen filiam Regis Emiſenorum.
Jotape.
Herodias nupta Herodi filio Herodis M. ex Mariamne filia Simonis, dein Herodi Antipæ.
Mariamne nupta Antipatro patruo ſuo.
ex Mariamne Alexandri filia Herodes Romæ in ſtudiis mortuus.
ex Mariamne Alexandri filia Salampſo nupſit Phaſaelo, deſponſata antea Pheroræ.
ex Mariamne Alexandri filia Cypros nupta Antipatro filio Salomes.
ex Mariamne Pont: Simonis fil: Herodes duxit Herodiadem.
Salome nupſit Philippo dein Ariſtobulo, filio Herodis Regis Chalcidis.
ex Malthace Archelaus Ethnarcha duxit Mariamnen & deinde Glaphyram.
ex Malthace Olympias nupſit Joſepho patrueli Herodis M.
ex Cleopatra Herodes.
ex Cleopatra Philippus Tetrarcha duxit Salomen filiam Herodis & Herodiadis.
ex Malthace Antipas Tetrarcha duxit Aretæ Regis filiam & deinde Herodiadem uxorem fratris ſui Herodis.
ex Pallade Phaſaelus.
ex Phædra Roxane nupta filio Pheroræ.
ex Elpide Salome nupta filio Pheroræ.
J. Goeree In. et Fec.

λεγομένην καὶ τὴν Γαλιλαΐαν. Claudius deinceps Imperator Judaeam & Samariam adjecit regno Agrippae, ut ita univerſam regionem Herodis Magni avi ſui poſſideret per ultimum vitae ſuae triennium. Vide *Antiq.* XIX. 4. & 7. Hujus Agrippae filius Agrippa annum agebat ſeptimum & decimum, patre ex hac vita decedente, cui quum regni paterni adminiſtrationem credere tutum non videretur, Judaea per Cuſpium Fadum procuratorem adminiſtrata eſt: donec Herode, rege Chalcidis, qui poteſtatem in Templum & ſacrum aerarium, jusque eligendorum Pontificum a Caeſare acceperat (vid. *Antiq.* XX. 1.) defuncto illius principatum junior Agrippa adeptus eſt. Vide *Antiq.* XX. 3. & *de bell.* II. II. cui Claudius poſtea Chalcidem abſtulit, ſed ejus loco tetrarchiam Philippi, Batanaeam, Trachonitin, & Abilenen Lyſaniae tetrarchiam donavit. Quibus Nero partem Galilaeae, in qua Tiberias & Taricheae ſitae erant, & in Peraea Juliadem cum vicis ejus 14 addidit *Ant.* XX. V. & *de bell.* II. 12. Titulus quoque regis ei datur a Joſepho *Ant.* XX. 8. & in ſacris literis *Act.* 25. 13. Hic excidio urbis & reipublicae Judaïcae ſupervixit, nec (ut quidam ſcribunt, Joſephi verbis *l.* II. *de bell. c.* II. male intellectis decepti) regnum ſuum Neroni reliquit, poſt quem diu in vivis fuit: hunc tertio anno imperii Trajani mortuum refert Photius, adeoque poſt eum tetrarchiarum in Palaeſtina nulla eſt mentio.

Ut autem accuratius intelligatur quinam illi fuerint tum tetrarchae tum alii, quos modo commemoravimus, inſerere libuit hoc loco tabulam genealogicam gentis Herodiadum, ex Joſepho contextam, quae non modo ad intellectum aliarum rerum in deſcriptione urbium vicorumque Palaeſtinae occurrentium, ſed hiſtoriarum Novi Teſtamenti & Joſephi, utilis eſſe poteſt. Hanc ego tabellam genealogicam in aes inſcriptam ad Franciſcum Burmannum miſi, virum acri ingenio atque eruditione praeclara, quod eum in lectione Joſephi ſtudioſe multumque prae aliis volutatum ſcirem, & incredibili cura atque diligentia verſari ſolere in illuſtrandis atque examinandis veteris aevi monumentis compertum haberem, ut ſi qua minus recte a me conſtituta eſſent indicaret. Et profecto viri doctrina atque

humanitas

humanitas mihi profuerunt in conſtituenda ſerie liberorum Pherorae, fratris Herodis magni, & Salomes, ſororis ejus. Quod ſi data opera hiſtoriam gentis Herodianae illuſtrare conſtituiſſem, locos ipſos ex Joſepho addidiſſem e quibus haec collegi: potuiſſem quoque diſtinctius notare quibus maritis ſinguli liberi debeantur, veluti quum Mariammae filiae Agrippae tribuo liberos duos Berenicen & Agrippinum, incertum linquo, quoniam & Julio Archelao & dein Demetrio nupta fuit, ſintne illi liberi nati ex alterutro vel utroque marito: eſt autem nata Berenice ex Julio Archelao, Agrippinus ex Demetrio, teſte Joſepho *Antiq. l.* XX. *c.* 5.

Diviſionem Judaeae in Toparchias Plinius & Joſephus commemorant. Plinius decem recenſet, hoc ordine, *lib.* V. *cap.* 14.

1. *Hierichuntem.*	7. *Thamniticam.*
2. *Emmaum.*	8. *Bethleptephenen.*
3. *Lyddam.*	9. *Orinen, in qua fuere Hieroſolyma.*
4. *Joppicam.*	10. *Herodium, cum oppido illuſtri, ejusdem nominis.*
5. *Acrabatenam.*	
6. *Gophniticam.*	

A Joſepho *l.* III. *de bell. c.* 4. undecim κληρουχίαι Judaeae numerantur, ita ut Hieroſolyma iis velut regia praeſit, reliquae in τοπαρχίας diſtributae ſint.

1. Ἱεροσόλυμα

2. Γόφνα	7. Πέλλη
3. Ἀκραβατταὶ	8. Ἰδουμαία
4. Θάμνα	9. Ἐγγαδαὶ
5. Λύδδα	10. Ἡρώδειον
6. Ἀμαοῦς	11. Ἰεριχοῦς

Deinde addit Jamniam & Joppen praeeſſe finitimis. Sed hae Toparchiarum nomine non veniunt. At quid huc Pella pertinet? Puto notiorem vocem pro ignotiori ſubſtitutam, id eſt Pel-

CONSPECTVS
PALAESTINAE
et regionum, in quas
diſtributa fuit ſtante Templo Secundo,
et aliquo tempore poſt ejus excidium
quarum in libris apocryphis et N.T.
ſcriptisque
JOSEPHI, EVSEBII,
MARIS SYRIACI PARS.
TRACHONITIDIS PARS.
Sidon
PHOENICE.
Tyrus
GALILAEA SUPERIOR.
GALILAEA INFERIOR.
GAVLONITIS.
GAMALITICA.
BATANAEA.
Ptolemais
Tiberias
Dora
SARONAS.
HIPPENE.
Caesarea
SARONAS.
SAMARIA.
Samaria
Neapolis
ACRABATTENE.
PERAEA.
Silo
GOPHNITICA.
Gophna
THAMNITICA.
Diospolis
Joppe
ARABES.
Eleutheropolis
Jericho
Jerusalem
Ascalon
Bethlechem
DAROMAS.
JUDAEA.
MOABITAE.
Gaza
Gerar
Chebron
GERARITICA.
LACUS ASPHALTITES
Raphia
Bersabe
IDUMAEA.
NABATAEI ARABES.
GABALENE.
Petra
S.C.
J. Goeree in. et fec.

Pellam pro *Bethleptepha:* ipſe enim Joſephus *lib.* v. *de bell. cap.* 4. memorat τὴν Βεθλεπτηφῶν τοπαρχίαν. Num credibile eſt eum hanc omiſiſſe *libro* III. ubi omnes toparchias recenſet? Sed nomen ignotius hoc loco tranſiit in notius, uti apud Plinium *Betholene Tephene* pro *Bethleptephene* olim legebatur. Deinde eſt Ἰδυμαία, eadem maxima ex parte quae Orine Ὀρεινὴ Plinio dicitur, montana Judaeae, in qua Chebron aliaeque urbes.

CAPUT XXXI.

DE PARTIBUS MAJORIBUS TERRAE CIS JORDANEM, JUDAEA, SAMARIA, ET GALILAEA.

Judaeae limites & ſitus. Tres toparchiae vel νόμοι *Judaeae additi,* Apherema, Lydda, & Ramathaim. *Ex Samaritide hae regiones adſcitae. Loci aliquot Joſephi tentati. Quatuor* νόμοι *Judaeae. Samaritis an portio terrae Iſraëliticae cenſita quando Samaritani illam incoluerunt. Deſcriptio Samariae ex Joſepho. Galilaeae nomen ubi in Veteri Inſtrumento lectum. Galilaea gentium an nomen Galilaeae univerſae conveniat, an parti ſolum.* גלילות פלשתים *quid. Galilaea omnis fuit ad occaſum Jordanis. Ex eo quod Judas dicatur Galilaeus, idemque Gaulonites, non efficitur Galilaeam trans Jordanem in Gaulonitide fuiſſe. Bethzaida oppidum Galilaeae diverſum a Bethzaida in Gaulonitide. Loci aliquot Joſephi in quibus de Galilaea agitur notati. Galilaeae nomen an praecipue Galilaeam ſuperiorem notet. Galilaeae duae, ſuperior & inferior. Chriſtiani Galilaei dicti gentibus & Judaeis.*

Stante templo ſecundo terra Iſraëlitarum dividi coepit cis Jordanem in Judaeam, Samariam, & Galilaeam. Trans Jordanem erat Peraea, Gaulonitis, & Batanaea. Praeterea in ſcriptis Joſephi, Euſebii, & aliorum regiones quaedam minores commemorantur, veluti Gophnitica, Acrabattene, Daromas, Gera-

Geraritica, Sephela, Saronas & aliae, de quarum ſingulis aliqua notanda ſunt. Ne dicamus & Judaeam & Galilaeam & Peraeam diviſas fuiſſe in montanam, campeſtrem, & vallem: quae accuratius expendemus ubi de montibus Palaeſtinae & campis tractabimus.

Antea, *capite ſexto*, de JUDAEA actum eſt, quatenus eo nomine omnis regio inter Iſraëlitas diſtributa intelligitur: nunc de illa agendum eſt, quatenus tertiam partem terrae Iſraëliticae cis Jordanem conſtituit, quae in Judaeam, Samariam, & Galilaeam diviſa eſt. Hujus limites ita deſcribit Joſephus *lib.* III. *de bell. cap.* 2. ubi & Galilaeam & alias regionis Iſraëliticae partes recenſet, ut a ſeptentrione ſit vicus Anouath, ab occaſu Joppe, ab ortu Jordanes, ab auſtro fines Arabum, & τοῖς παραλίοις, tractu maritimo, ſe extenderit usque ad Ptolemaidem: Unde colligitur Samariam ad mare ſe non extendiſſe. Ibidem Judaeae toparchias recenſet, quas ſuperius *pag.* 176. videre eſt.

Judaeae adjungere videtur Joſephus tres toparchias, Σαμάρειαν, Γαλιλαίαν καὶ Περαίαν, *Ant.* XIII. 5. Appellantur illic ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ προσκείμεναι, & eodem capite προσκείμενοι ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοι. 1 *Macc.* 10. 30. τρεῖς νόμοι προστιθέμενοι αὐτῇ ſc. γῇ Ἰούδα. Ibidem *commate* 38. haec leguntur, καὶ τοὺς τρεῖς νόμους τοὺς προστεθέντας τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας Σαμαρείας προστεθήτω τῇ Ἰουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι τοῦ γινέσθαι ὑφ' ἕνα, τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας, ἀλλ' ἢ τοῦ Ἀρχιερέως· *Ant.* XIII. 8. mentio fit Ἰουδαίας ἁπάσης καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας, καὶ Ἰόππης, καὶ Γαλιλαίας. Non eſt hic cogitandum per tres toparchias intelligi tres illas regiones terrae Iſraëliticae, Samariam, Galilaeam, & Peraeam, quae cum Judaea eam conſtituunt, ſed tres regiones quae ademtae ſunt Samaritanis & additae Judaeae; ideo appellantur προστιθέμενοι & quidem ἀπὸ τῆς Σαμαρείας; ſuntque Ἀφαίρεμα, Λύδδα & Ῥαμαθὲμ. Vide 1 *Macc.* 11. 34. Si enim Samaria, Galilaea, & Peraea intelligi per eas deberent, quomodo 1 *Macc.* 10. 30. Peraea omittitur? & *comm.* 38. e Samaria dicuntur adjectae? Quomodo Ἰόππη *Ant.* XIII. 8. inſeritur pro Peraea? Eſt itaque medicina facienda omnibus his locis, & parti-

particula καὶ inſerenda, vel diſtinctio obſervanda. Ita *Ant.* XIII. 5. τριῶν τοπαρχιῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ προσκειμένων καὶ Σαμαρείας &c. I *Macc.* 10. 30. ita lege ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν νόμων τῶν προστιθεμένων αὐτῇ (hic tolle diſtinctionem) ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ Γαλιλαίας. In Joſepho quoque *Antiquit.* XIII. 8. lege καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν καὶ Σαμαρείας &c. Hoc modo plana ſunt omnia: nec ſinunt nos de veritate hujus conjecturae dubitare aperta verba I *Macc.* 11. 34. Ὅρια τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοὺς τρεῖς νόμους Ἀφαίρεμα καὶ Λύδδαν καὶ Ῥαμαθὲμ, αἵτινες προσετέθησαν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος. Et Joſephi *Ant.* XIII. 8. Καὶ τοὺς τρεῖς νόμους Ἀφεραιμὰ καὶ Λύδδα καὶ Ῥαμμαθὰ, οἳ τῇ Ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος. *Antiq.* XIII. 9. quatuor νόμοι adjecti Judaeae dicuntur, τῶν τεσσάρων νόμων οἳ τὴν χώραν τῶν Ἰουδαίων προσετέθησαν. I *Macc.* 11. 57. *Conſtitui te* ἐπὶ τῶν τεσσάρων νόμων. Sed hic Judaea poſſet dici comprehenſa numero quatuor: quamvis non ſit credibile partes adeo inaequales eodem nomine venire, quum regio Lyddae & Ramathae exigua fuerit reſpectu Judaeae. Nec ita ſatis fit Joſepho ſcribenti quatuor illos νόμους eſſe Judaeae adjectos. Ergo Judaea una ex iis eſſe non poteſt. Hoc tamen videtur dicendum, vel credi debet vocem Ἰουδαίας excidiſſe I *Macc.* 11. 57. & revera quatuor toparchias eo tempore Judaeae adjectas fuiſſe, quum antea tantum tres fuerint.

SAMARIAE regio portio fuit una e tribus terrae cis Jordanem ſitae, & quamvis incolae illius ſtante templo ſecundo ſacris eſſent addicti longe diverſis a Judaïcis, nihilominus non uti terrae gentium reliquae immunda fuit reputata, ſed & terra & domus & viae & aquarum receptacula munda habebantur. Solebant tamen Judaei de terra ſua loquentes Samariam omittere, & ſolas Judaeam, & Galilaeam, & Peraeam appellare ארצות שלושה *tres regiones*, terrae nimirum Iſraëliticae. Vide *Gemaram Sanhedrin.* 11. 2.

Samariam ab urbe dictam eſſe regionem notiſſimum eſt. Σαμαρεῖτις vulgo a Joſepho dicitur, uti & I *Macc.* 10. 30. ne ambiguum ſit urbs an regio intelligatur, *Ant.* XII. I. & Χώρα Σαμαρέων *Ant.* XX. I. Σαμαρὶς, *de bell.* III. 2. aliquando tamen

 etiam

etiam Σαμάρεια, ut *in vita pag.* 1019. Ita deſcribit hanc regionem *lib.* III. *de bell. cap.* 2. media ſita eſt inter Judaeam & Galilaeam; incipit a vico Ginaea ſito in Campo magno, Rufinus non legit μεγάλῳ, nil tamen vetat quin legatur) & extenditur usque ad toparchiam Acrabattenam: vicus Ἀνȣὰθ Βορκέως προσαγορευομένη eſt terminus Samariae ad auſtrum. Natura ſoli Samariae & Judaeae non multum diſcrepat. Utraque montes & campos habet, agros, arbores, copiam lactis &c. *Lib.* XX. *Ant.* 4. & *in vita pag.* 1019. obſervat conſueviſſe Galilaeos feſtorum dierum celebrandorum gratia Hieroſolymas petentes tranſire per Samaritin. Idem dicitur *Joh.* 4. 4.

GALILAEAE nomen in Veteri Inſtrumento legitur *Joſ.* 20. 7. & 1 *Chron.* 6. 76. ubi commemoratur urbs קדש בגליל בהר נפתלי *Kedeſch in Galilaea in montanis Naphtali.* Et 1 *Reg.* 9. 11. ubi Salomo Regi Tyriorum dediſſe legitur urbes 20 בארץ הגליל in terra Galilaea. הגלילה appellatur 2 *Reg.* 15. 29. & *Jeſ.* 8. *ult.* גליל הגוים *Galilaea gentium*, de quo nomine ambigitur, conveniatne Galilaeae univerſae, quae gentes habuit ab occaſu & ſeptentrione, an vero illi regioni quae poſt factam diviſionem Galilaearum ſuperior dicta eſt & Sidoniis erat vicinior. Num vero per גלילות הפלשתים *Joſ.* 13. 2. debeant intelligi *Galilaea*, *& regio Philiſtaeorum*, quamvis ita viſum fuerit vulgato interpreti, reddenti, *Galilaea*, *Philiſtiim*, jure dubitatur. Certe aliud eſt הגליל, quo nomine Galilaea paſſim venit, aliud גלילות, inprimis quum ſequens vox הפלשתים & quaecunque adduntur non hoc tantum *com.* 2. ſed ſequente doceant agi de terris auſtralibus Cananaeae, non ſeptentrionalibus qualis erat Galilaea. Quid? quod *cap.* 12. in cenſu regum devictorum urbes Galilaeae quibus illi praefuerunt legantur, ſic ut tota Galilaea reſtare capienda dici non poſſe videatur.

In Novo Teſtamento crebra magis Galilaeae eſt mentio, quoniam ſtante Templo ſecundo, turbatis terminis ſingularum tribuum, tota terra Iſraëlitica cis Jordanem trifariam diviſa eſt in Judaeam, Samariam, & Galilaeam. Univerſa Galilaea erat cis Jorda-

Jordanem: id liquet ex Joſepho (vid. ſupra *p.* 128.) & *Luc.* 8. 26. ubi navigaſſe dicuntur ad regionem Geraſenorum quae erat contra Galilaeam. Sic ut mirer viros quoſdam eruditos exiſtimaſſe etiam aliquas illarum urbium, quae trans Jordanem erant, potuiſſe Galilaïcas dici, quod nempe Judas idem Galilaeus *Act.* 5. 37. dicatur, & aliis Gaulonites; quodque Bethzaida, Galilaeae oppidum in ſacro codice dictum, trans Jordanem a Joſepho collocetur. Neutra difficultas tanti eſt, ut integras regiones loco moveamus. Judae enim quidni nomen duplex, imo triplex, ab urbe natali, a loco educationis, & habitationis dari poteſt? Et ipſe Joſephus qui ſollicite Galilaeam & Gaulanitin diſtinguit, eum Galilaeum appellat *Ant.* xx. 3. Gaulaniten *Ant.* xviii. 1. & urbs Gamala patria Judae erat urbs Gaulanitidis. Vid. Joſ. *Ant.* xviii. 1. Erat autem Gaulanitis ad ortum Galilaeae, *l.* iii. *de bell. c.* 2. Bethzaida porro Joſephi non eſt eadem cum illa quam ſcriptores ſacri commemorant, quod poſtea oſtendemus. Certum itaque & ratum ſit Galilaeam omnem ad occaſum Jordanis fuiſſe. Judaei quoque Galilaeam a regione trans Jordanem ſemper diſtinguunt. In *Gem. Menachoth c.* 9. ubi de oleo diſputatur, primae dantur Tekoae, ſecundae רגב בעבר הירדן *Ragabae trans Jordanem*, tertiae גוש חלב בגליל *Guſch chalab in Galilaea.* Sed quid plura congeram? Qui contra ſentit, auctores veteres proferat qui Galilaeae ullam omnino partem trans Jordanem locarunt.

Galilaeae aliquoties meminit Joſephus *Ant.* v. 1. ſcribit Galilaeam ſuperiorem eſſe partim in Nephtalitide. Et *Ant.* viii. 2. Salomonem regi Tyriorum dediſſe 20 oppida Galilaeae non longe a Tyro diſſita. *Lib.* 11. *de bell. cap.* 3. Ptolemaïdem a Galilaea ſejungit dicens ἡ Γαλιλαία γειτνιῶσα τῇ Πτολεμαΐδι. Capite 25 ejuſdem libri urbes quaedam Galilaeae a Joſepho munitae recenſentur, Jotapata, Berſabe, Selamin, Pereccho, Japha, Sigo, Tarichaeae & Tiberias. In ſuperiore autem Galilaea munivit Petram Ἀχαβάρων, & Seph, & Jamnith & Mero. Hic locus omnino conferendus eſt cum alio parallelo. Videamus ipſa nomina Graeca. *Bell.* 11. 25. legitur muniviſſe Ἰωτάπατα καὶ Βηρσαβεὲ, καὶ Σελαμὶν, ἔτι δὲ καὶ Περεκχὼ, καὶ Ἰαφὰ καὶ

 Σιγὼ,

Σιγὼ, τότε Ιταβύριον ὄρ☉. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ περὶ Γεννησὰρ τὴν λίμνην σπηλαῖα . . . . In ſuperiore Galilaea τὴν Ἀχαβάρων πέτραν, καὶ Σὲφ, καὶ Ἰαμνὴθ καὶ Μηρώ. In Gaulanitide Σελεύκειαν τε καὶ Σωγάνην καὶ Γάμαλαν. In *vita* autem *p.* 1013. eandem rem narrans ſcribit ſe Seleuciae & Σωγαννὴ addidiſſe moenia (hae ſunt Gaulanitidis) & in ſuperiore Galilaea ab eo vici muniti ſunt Ἰαμνιὰ, Ἀμήρυθα, Χαράβη, (hae puto eaedem ſunt cum Jamnith, Mero. & petra Achabarum, ſic ut legendum videatur Ἰαμνὴθ, Μηρὼθ, Ἀχαβάρη. In Galilaea (*inferiore*: id enim addendum puto) urbes has munivit Ταριχέας, Τιβεριάδα, Σεπφωρὶν, vicos autem Ἀρβήλων σπήλαιον (illa una erit ex iis ſpeluncis quas proximas eſſe lacui Tiberiadis dixit) Βηρσοβὲ, Σελάμην, Ἰωτάπατα, Καφαρὰθ (haec & duae ſequentes voces corruptae videntur) Κωμωσῶγαν, Ναίπαφα, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρ☉. Ultima puto eſſe Καφαρακχὼ (כפר עכו) καὶ Σιγὼ καὶ Ἰαφὰ καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρ☉.

Galilaeae nomine videtur Joſephus *Ant.* XIII. 2. κατ' ἐξοχὴν intelligere Galilaeam ſuperiorem. Ita ſcribit, Ἀχιναδάβ☉ δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄχρι Σιδῶν☉ ἐπετρόπευε, *Achinadabus toti Galilaeae usque ad Sidonem praefuit.* Nota Sidonem Galilaeae terminum. Et mox Saphato partem Galilaeae tribuit, ergo ὅλην non habuit Achinadabus, niſi per ὅλην Γαλιλαίαν tota ſuperior intelligatur. Σαφάτης δὲ (eum Joſaphatum ſacer ſcriptor nuncupat) τὸ Ἰταβύριον ὄρ☉ καὶ Κάρμηλον καὶ τὴν Γαλιλαίαν ἄχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου. *Saphates autem monti Itabyrio & Carmelo & Galilaeae usque ad Jordanem praefuit.* Hanc regionem Iſſaſcar Sacrae tabulae appellant 1 *Reg.* 4. 17. Sunt etiam qui putent *Joh.* 4. 43. ubi Chriſtus profectus dicitur in Galilaeam, quia propheta ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ *in patria ſua* honorari non ſolet, Galilaeae nomen accipiendum pro Galilaea ſuperiore, quum Galilaea inferior, in qua Nazareth, eſſet Chriſti patria. Sed malim ſolam urbem Nazareth per πατρίδα Chriſti intelligere, uti *Luc.* 4. 23. ad quam Chriſtus eo tempore non acceſſerit, in Galilaeam tendens, ulterius nimirum, quum Nazareth in extremis Galilaeae partibus eſſet ſita verſus auſtrum.

Libro tertio de *bell. cap.* 2. ita deſcribit Joſephus Galilaeam: duae

duae ſunt Galilaeae, & terminantur ad occaſum territorio Ptolemaïdis & Carmelo; ad meridiem Samaritide & Scythopoli; ad orientem Hippene, Gadaride, & Gaulonitide. Inferioris Galilaeae longitudo eſt a Tiberiade usque ad Zabulon (ita legit Rufinus: eſt ea urbs Galilaeae) cui vicina eſt Ptolemaïs, latitudo a vico Xaloth, ſito in magno Campo, usque ad Berſaben, unde etiam initium capit latitudo Galilaeae ſuperioris, usque ad vicum Baca, qui terram Tyriorum dirimit. Longitudo autem ejus (ſc. Galilaeae ſuperioris) a Thella vico Jordani proximo usque ad Meroth extenditur. Idem *lib.* III. *de bello*, *cap.* 2. totam Galilaeam cultam eſſe ſcribit & fertilem. *In vita ſua*, Galilaeae metropolin olim Tiberiada fuiſſe tradit, poſtea Sepphorin: eidemque *in vita pag.* 1008. Tiberias, Sepphoris, & Gabara appellantur tres urbes praecipuae Galilaeae. In eodem libro *pag.* 1017. in Galilaea tradit eſſe 404 urbes & vicos, & *p.* 1011. a Galilaea Hieroſolymas tridui ſpatio perveniri per Samariam poſſe.

Galilaeas duas fuiſſe ſuperiorem & inferiorem mox ex Joſepho notavimus. Superior erat quae ſycomoros non producebat, inferior quae omnino. Ita Judaei. Cyrillus *contra Julianum lib.* II. Εἰσὶ γὰρ Γαλιλαῖαι δύο, ὧν ἡ μὲν μία κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ἤγε μὲν ἑτέρα ταῖς Φοινίκων πόλεσιν ὅμορός τε καὶ γείτων. *Sunt enim Galilaeae duae quarum una in Judaea* (vel *apud Judaeam*) *eſt*, *altera vero urbibus Phoenicum contermina & vicina eſt.* Euſebius in Onomaſtico. Γαλιλαία. δύο εἰσὶ Γαλιλαῖαι· ὧν ἡ μὲν Γαλιλαία ἐθνῶν εἴρεται ἐν ὁρίοις Τυρίων παρακειμένη, ἔνθα ἔδωκε Σολομὼν τῷ Χιρὰμ (ita leg. pro Χιρὰβ) κέ πόλεις κλήρου Νεφθαλείμ. Δευτέρα δέ ἐστιν ἀμφὶ τὴν Τιβεριάδα, καὶ τὴν πρὸς αὐτῇ λίμνην κλήρου Ζαβουλών Hieronymus. *Galilaea. Duae ſunt Galilaeae, ex quibus una Galilaea gentium vocatur vicina Tyriorum finibus, ubi & Salomon viginti quinque civitates donavit Hiram Regi Tyri in ſorte tribus Nephtalim. Altera Galilaea dicitur circa Tiberiadem & ſtagnum Geneſareth in tribu Zabulon.* Idem tamen Capharnaum collocat in Galilaea gentium his verbis, quae mihi videntur contraria antecedentibus, in quibus Galilaeam circa ſtagnum Geneſareth diverſam facit a Galilaea gentium, Καφαρναοὺμ παρὰ

ρὰ τὴν Γενησὰρ τὴν λίμνην. Ἐις ἔτι νῦν κώμη ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ τῶν ἐθνῶν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ. Quae Hieronymus ita vertit: *Capharnaum juxta ſtagnum Geneſareth usque hodie oppidum in Galilaea gentium ſitum in finibus Zabulon & Nephtalim.* Alibi rectius, ſcilicet ad vocem Βηθσαιδὰ, ſcribit oppidum eſſe ſitum ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ τῇ πρὸς τῇ Γεννησὰρ τῇ λίμνῃ, *in Galilaea quae eſt ad Lacum Genneſar.* Et de Cades Nephtalitica ad vocem Ἐρεμίνθα . . . καὶ ἔστιν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ τῶν ἐθνῶν Κάδες κλήρου Νεφθαλεὶμ, πόλις ἱερατικὴ τὸ πρίν. *Eſt in Galilaea gentium Cades, tribus Nephtali, urbs ſacerdotalis olim.* Haec leguntur loco non ſuo. Quid enim haec ad vocem Ἐρεμίνθα faciunt? An vero Galilaea univerſa dicatur Galilaea gentium Γαλιλαία ἀλλοφύλων, 1 *Macc.* 5. 15. a gentibus vicinis, an pars ejus, ambigitur. Mihi quidem prior ſententia magis arridet.

Clarum nomen adepta eſt Galilaea poſtquam ſervator noſter a loco educationis Nazareth Galilaei nomine dictus eſt, & Chriſtiani ipſi Galilaei a gentibus & Judaeis nuncupati. Vid. *Act.* 2. 7. Ita Arrianus *l.* IV. diſſertationum Epicteti *c.* 7. Εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις οὕτω διατεθῆναι πρὸς ταῦτα καὶ ὑπὸ ἔθους ὡς οἱ Γαλιλαῖοι *Affici porro quiſpiam ſic poteſt (ut mortem intrepide ſubeat) per inſaniam & conſuetudinem quandam uti Galilaei.* Idem Marcus Antoninus in iis reprehendit, & Χριστιανοὺς nuncupat *lib.* IX. Μὴ κατὰ ψιλὴν παράταξιν ὡς οἱ Χριστιανοὶ, *non per meram obſtinationem veluti Chriſtiani.* Julianus item Galilaeos illos vocat in epiſtola ad Porphyrium οὐκ ἐλάχιστα δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ τὰ τῶν Γαλιλαίων πολλὰ καὶ παντόδαπα βιβλία, *non pauca ſunt inter illa & diverſa Galilaeorum ſcripta.* Vide Suidam ad vocem Ἐπιστολὴ &c.

CAPUT

CAPUT XXXII.

DE PARTIBUS MINORIBUS IN QUAS DIVISA FUIT TERRA CIS JORDANEM, DAROMA, GERARITICA, SEPHELA, SARONA, ALIISQUE.

Daromas *regio in auſtrali parte Judaeae.* דרום *&* נגב *Judaeis dicta. Ab Eleutheropoli meridiem verſus extenſa ad* 17 *milliaria Romana. Nec tamen ab ipſa Eleutheropoli cepit initium. Daromas interior.* Regio Gerariticа *proxima Daromae. In ea fuit Berſabe.* Sephela *regio quae.* שפלה, πέδιον. Saronas *duplex. Vinum Saroniticum. Modus aquae vino mixtae.* Δρυμοῦ *nomen datum Saronae. Strabonis & Joſephi verba expenſa.* Δρυμὸς *quid. Heſychii, Euripidis, Athenaei, Suidae, Dionyſii Halicarnaſſenſis, Pauſaniae atque aliorum loci, in quibus vox* δρυμοῦ *uſurpatur. Graeci Interpretes* Δρυμὸν *pro* יער *adhibent. Quamobrem* Saron *per* Δρυμὸν *reddiderint.* Saron *quercus Graecis veteribus.* Δρυμὸς *a quercubus dictus.* Thamnitica *regio quae.* Gophnitica. Acrabattene. *An in Samaritide collocanda. Regio Genneſaritis ubi & unde dicta.*

Inter regiones terrae cisjordanicae celebris eſt DAROMAS. Δαρωμᾶς, uti Σαρωνᾶς (vide Euſebium in Onom. ad vocem Σαρὼν) & *Arnonas* (vide Hieronymum ad vocem Ἀρνών) dicitur in caſu recto, quo tamen aut Euſebius aut Hieronymus nunquam utitur, ſed ἐν τῷ Δαρωμᾷ *in Daroma* frequenter legitur apud eosdem *in Onomaſtico*, quo notatur regio auſtralis, דרום Hebraïce. Ita etiam Hieronymus in *Onom.* ad vocem *Duma. In tribu Juda, vicus grandis in Daroma, hoc eſt, ad auſtralem plagam.* Symmachus vertit דרום *Ezech.* 21. 1. per Λίβα. Ita teſtatur Euſebius, *in Onomaſtico:* Δαρὼμ, Σύμμαχος, εἰς Λίβα· ἐν Ἰεζεκιήλ.

Videtur autem jam olim hic tractus auſtralis, licet alio nomine, נגב *Negeb*, dictus eſſe, quod *auſtrum* notat *Deut.* 34. 3. ubi Onkelos וית דרומא וית מישרא habet pro Hebraeis את הנגב ואת הככר. Et Arabs والدروم والمرج. Graeci τὴν ἔρημον. Niſi forte ſcripſerint τὸν Δαρωμᾶν, quamvis & ἔρημος fuerit in Daroma. Vide *p.* 187. Ita memoratur *Ramoth Negeb*, urbs in Simeon 1 *Sam.* 30. 27. vel *Ramath Negeb. Joſ.* 19. 8. Atque ita Amalecitae leguntur 1 *Sam.* 30. 1. irrupiſſe אל נגב *in auſtralem regionem & Tziklag.* Et torrentes בנגב *in regione auſtrali*, *Pſalm.* 126. 4. Ita 1 *Macc.* 5. 65. eadem regio γῆ πρὸς νότον appellatur, in qua ſita dicitur Chebron a filiis Eſau inhabitata.

Extendit ſe ab Eleutheropoli meridiem verſus ad 16 minimum milliaria: nam Hieron. obſervat ad vocem Eremmon eſſe *vicum Judaeorum in decimo ſexto ab Eleutheropoli milliario contra meridiem in Daroma.* Imo ad 17. Nam Euſebius in *Onomaſt.* ad vocem Δοῦμα ſcribit eſſe in Daroma, 17 milliaribus ab Eleutheropoli. Nec tamen ab ipſa Eleutheropoli cepiſſe videtur initium, quum Euſebius ad vocem Λάχης ſcribat diſtare eam Eleutheropoli 7 milliaribus verſus meridiem ἀπιόντων εἰς τὸν Δαρωμᾶν, *euntibus Daromam.* Ergo illic nondum erat Daromas: hoc enim ita capiendum videtur ut ἀπιόντων εἰς Νικόπολιν, Αἰλίαν & quae ſunt ejusdem commatis, id eſt, *euntibus Nicopolin*, *Aeliam.*

Pars Daromae pertinebat ad regionem Eleutheropolitanam. Euſebius in *Onom.* ad vocem Ἐθεμὰ ... ἐν τῷ Δαρωμᾷ ὁρίου Ἐλευθεροπόλεως. Hier. *in Daroma, qui locus ad Eleutheropoleos pertinet regionem.* Nota ὅριον, uti apud alios auctores Graecos non modo fines ipſos, ſed regionem univerſam ſignificare. An vero omnis Daromas ad regionem Eleutheropolitanam pertinuit? Certe loca Terebintho vicina, uti Gadora, pertinebant ad regionem urbis Aelienſis. Vide Euſebium ad vocem Γάδειρα. Et tamen ulteriora orientem verſus Eleutheropolitanae regioni adſcribuntur, uti Hieronymus ad vocem *Ziph* ſcribit, eſſe illam in finibus Eleutheropoleos & in octavo milliario Chebron verſus orientem. Atqui Chebron & Terebinthus diſtant duobus tantum milliaribus: oportet ergo, uti nunc quoque videmus fieri, regio-

regionem unam alteram intercurſare & cingere, nec recta terminos protendi.

Meminit idem & interioris Daromae, ἐν τῷ ἐσωτέρῳ Δαρωμᾷ ad vocem Ἐθέρ. & ad vocem Ἰεθὲρ, ἐν τῷ ἔσω Δαρωμᾷ, id eſt, uti ibidem dicit, viginti milliaribus ab Eleutheropoli prope Malatham. Judaei diſtinguunt דרומא עילאה & ארעיתא *Daromam ſuperiorem & inferiorem.* Et ad vocem Γαδδὰ extremos terminos Daromae commemorat, κώμη . . . ἐςὶν ἐν ἐσχάτοις τῦ Δαρωμᾶ, quod Hieronymus ita vertit & explicat, *eſt villa in extremis finibus Daromae contra orientem imminens mari mortuo.* Quod ex ipſo Euſebio confirmatur ſcribente ad vocem Μαvὼν vel Maon eſſe ἔρημον ἐν ἀνατολαῖς τῦ Δαρωμᾶ. Hieron. *contra ſolis ortum Daromae.* Nempe Maon deſertum non longe erat ab mari mortuo.

Ad occaſum & meridiem ſe extendit Daromas ad regionem GERARITICAM, uti colligere licet ex Euſebio ad vocem Γέραρα ſcribente Gerariticam ſitam ὑπὲρ τὸν Δαρωμᾶν *ſupra Daromam*, eamque ab Eleutheropoli abfuiſſe 25 milliaribus meridiem verſus. Proxima itaque Daromae fuit regio Geraritica, cujus Euſebius meminit in *Onom.* Inde liquet Berſabee fuiſſe in Geraritica. Ita ſcribit ad voces Φρέαρ ὁρκισμῦ· αὕτη νῦν καλεῖται Βηρσαβεὲ ἐν τῇ Γεραριτικῇ. Et κώμη Βηρδὰν καλουμένη ἐν τῇ Γεραριτικῇ & ibid. ἐν τῇ Γεραριτικῇ καὶ ἐπ' Ἀσκάλωνος. Id confirmant Notitiae veteres, de quibus *c.* XXXVI.

SEPHELAM τὴν πεδινὴν reddunt Graeci *Joſ.* 9. 1. 10. ubi opponitur τῇ ὀρεινῇ. Vel τὸ πέδιον *Joſ.* 12. 8. vel τὰ ταπεινὰ *Joſ.* 11. 16. Notatu dignum eſt eos vocem πέδιον adhibere non tantum ut τὸ שפלה exprimant ſed & בקעה. Vide *Ezech.* 8. 4. & מישור *Geneſ.* 14. 3. Quum & מישור & שפלה conjunguntur, Hebraeam vocem Graeci retinent 2 *Chron.* 26. 10. pro בשפלה ובמישור ἐν σεφηλᾷ καὶ ἐν τῇ πεδινῇ. Σεφηλὰ regio erat campeſtris, שפלה, in qua ſita Adida. 1 *Macc.* 12. 38. Euſebius etiam meminit in Onomaſtico. Σεφηλὰ, ἐν Ἡσαΐᾳ. Ἀκύλας, πεδινή. Συμμάχῳ κοιλάς. Καὶ εἰς ἔτι νῦν Σεφηλὰ καλεῖται. Αὕτη ἐςὶ πᾶσα ἡ περὶ τὴν Ἐλευθερόπολιν πεδινὴ χώρα πρὸς βοῤῥᾶν καὶ δυσμάς. Hieronymus. *Sephela, ſicut ſcribit Eſaias, pro quo Aquila*

campeſtrem, *Symmachus vallem interpretantur. Uſque hodie omnis regio juxta Eleutheropolim campeſtris ac plana quae vergit ad aquilonem & occidentem Sephela dicitur.* הנגב והשפלה *Zachar.* 7. 7. recenſentur tanquam regiones Judae maxime inhabitatae.

Eſt & regio SARONAS ſive Δρυμός. Duplex eſt regio terrae Iſraëliticae *Saronas* dicta, una tamen notior altera. Diſcamus id ex Euſebii Onomaſtico. Σαρὼν, Ἡσαΐας. Ἔλη ἐγένετο ὁ Σαρών. Ἡ ἀπὸ τοῦ ὄρους Θαβὼρ ἐπὶ τὴν Τιβεριάδα λίμνην χώρα. Καὶ ἄλλος ἐστὶ Σαρωνᾶς ἡ ἀπὸ Καισαρείας εἰς Ἰόππην χώρα. Hieronymus. *Saron, cujus & Eſaias meminit dicens, in paludes verſus eſt Saron. Usque in praeſentem autem diem regio inter montem Thabor & ſtagnum Tiberiadis Saronas appellatur. Sed & a Caeſarea Palaeſtinae usque ad oppidum Joppe omnis terra quae cernitur dicitur Saronas.* Virum Saroniticum יין השרוני celebratur *in Schir Haſſchirim Rabba fol.* 36. *col.* 2. *in Gem. Schabbath fol.* 77. 1. quod duas aquae partes (מזג שני חלקי מים ואחד יין) ferre poterat. Hic erat vulgaris miſcendi modus. Plinius *lib.* XXIII. 1. *Vulgo ſatis putant unum vini cyathum duobus aquae miſceri.* Graecis commemoratur πόμα κεκραμένον δύο καὶ τρία, id eſt, quum duae partes vini & tres aquae ſunt, teſte Suida. Sed alia erant vina πολυφόρα quae multum aquae ferre poterant, alia ὀλιγοφόρα. Vide eundem ad vocem πολυφόρος.

Planities haec Saronas שרון appellatur in verſione Alexandrina Veteris Inſtrumenti Δρυμός. Quare per Δρυμὸν, cujus Strabo meminit ſcribens *lib.* XVI. τούτων δὲ ὁ Κάρμηλος ὑπῆρξε καὶ ὁ Δρυμός, *Horum Carmelus eſt & Drymus*, videntur haec campeſtria Saronae intelligenda. Joſephus etiam Δρυμὸν vocat *lib.* I. *de bell. c.* 11. & Δρυμοὺς *Ant.* XIV. 24. & cum Carmelo jungit nec longe inde collocat, ibidem: nempe adjungentibus ſe Antigono Judaeis Carmelum montem incolentibus ſpem cepit potiendi parte regionis χώρας μέρος. Δρυμοὶ δὲ τὸ χώριον καλεῖται. Cave credas ſub nomine Δρυμοῦ latere regionem Δαρωμᾶν quae & ipſa Judaeae pars eſt, ſed multo auſtralior: quod liquebit ſi Strabonem conferas. Vide quae nos de *Daroma*, *pag.* 185.

Nonnunquam pro Sarona πέδιον ſive *Campum* ſubſtitutum video, uti *Jeſ.* 35. a Symmacho εὐπρέπεια τοῦ Καρμήλου καὶ τοῦ πεδίου αὐτοῦ

ἀυτοὶ ὄψονται τὴν δόξαν Κυρίȣ. Theodotion ibi retinuit vocem Σαρὼν vertens ὡραιότης ȣ͂ Καρμήλȣ καὶ ȣ͂ Σαρὼν ἀυτοὶ ὄψονται τὴν δόξαν Κυρίȣ. Atque ita Aquila, Διαπρέπεια ȣ͂ Καρμήλȣ καὶ ȣ͂ Σαρὼν ἀυτοὶ ὄψονται δόξαν Κυρίȣ. Debeo haec veterum interpretum fragmenta Euſebio *lib.* VI. *demonſtr. Euang. cap.* 21. Sed videamus & aliorum inter veteres teſtimonia ut vim voci Δρυμȣ͂ ſubjectam eruamus. Auctor Etymologici magni, Δρυμὸς, ἡ ὕλη, ἀπὸ τȣ͂ δρυὸς, δρῦς γὰρ ἅπαν δένδρον σημαίνει. *Drymos, ſylva, a* δρῦς, *quod arborem quamvis notat.* Heſychius, Δρυμὸς, δάσος, σύμφυτος τόπος, ἀυτοφυὴς, καὶ σύνδενδρος· καὶ χώριον τȣ͂ Ἀττικῆς καὶ φρȣ́ριον. *Drymus, locus ſylvoſus, conſitus, arboribus ſponte natis refertus. Eſt & nomen loci in Attica & arcis.* Gloſſae veteres. Δρυμὸς, *nemus, ſaltus, condenſum, ſylva.* Eaedem, *Saltus,* Δρυμός. Et *Nemus,* νάπη, ἄλσος, δρυμὸς, ὕλη ἐν τοῖς ὄρεσι. Ita Δρυμὸς cum ὄρεσι jungitur apud veteres, ut ſaltum montuoſum indicent. Euripides, *Hippolyto vſ.* 1127.

> Δρυμός τ' ὄρειος, ὅτι κυνῶν
> Ὠκυπόδων ἐπέβας.
> *Saltusque montuoſus, quem canibus*
> *Velocibus adſcendiſti.*

Apud Athenaeum quoque *lib.* XIV. *cap.* 2. ita junctim legigitur δρυμοῖς ὀρείοις. Et eodem libro, *cap.* 3. τȣ̀ς ὀρείȣς δρυμȣ́ς. Suidas. Δρυμὸς, ὁ σύνδενδρος τόπος. & ad vocem Ξύλοχος· σύνδενδρος καὶ ξυλώδης πάγος, δρυμὸς, ὕλη. *Collis arboribus conſitus,* δρυμὸς, *ſylva.* Ita Dionyſius Halicarn. *Antiq. Rom. l.* 1. *pag.* 25. σπηλαῖον δρυμῷ λασίῳ κατηρεφὲς, *ſpelunca denſo luco tecta.* Sic quem locum in monte Coelio Romani appellabant *inter duos lucos*, uti ex Livio notum & Trebellio Pollione, Dionyſius Halicarnaſſenſis *l.* II. *Antiq.* nuncupat μεθόριον δυοῖν δρυμῶν, & *lib.* V. *Antiq. pag.* 290. ἐκ ȣ͂ δρυμȣ͂ παρ' ὃν ἐςρατοπεδεύσαντο φωνή τις ἠκȣ́σθη, pro quibus Livius *lib.* II. *cap.* 7. habet *ex ſylva Arſia ingentem editam vocem.* Ita Sylva Hercynia δρυμοὶ Ἑρκύνιοι dicitur apud Suidam voce Ἑρκύνιοι.

Pauſanias quoque δρυμὸν vocat χώριον δρυῶν πλῆρες *locum arbo-*

ribus denſum lib. VIII. *cap.* II. ubi Πέλαγ@ deſcribit in quo Epaminondas obiit & ſepultus eſt, impoſita tumulo columna, & ſcuto effigiem draconis praeferente quod majores ejus Sparti ex dentibus draconis Cadmaei ortum ducerent: in quo umbram ſcutorum ſive inſignium gentilitiorum, hodie apud nos ita frequentium, eſt deprehendere.

Graeci interpretes pro יער Δρυμὸν habent *Cant.* 2. 3. ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ. Et ibi in *commate* primo השרון verterant πέδιον, non δρυμὸν, ut alibi. *Joſ.* 17. 18. ὅτι δρυμός ἐστι pro כי יער הוא. *Jeſ.* 7. 2. ἐν δρυμῷ ξύλον עצי יער. *Cap.* 44. 23. יער per βουνὸς verterunt. *Mich.* 7. 14. יער בתוך כרמל δρυμὸν ἐν μέσῳ τοῦ Καρμήλου. Ita jungitur Κάρμηλ@ καὶ δρυμὸς *Jeſ.* 32. 15. והכרמל ליער יחשב ὁ Χέρμελ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται. Et *Jeſ.* 37. 24. יער כרמלו τοῦ δρυμοῦ. Confer 1 *Macc.* 4. 38. *&* 9. 45. Poterant tamen & campi eſſe, ubi Δρυμὸς erat. *Pſ.* 132. 6. (Graecis 131. 6.) Εὕρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ. In Hebraeo eſt בשדי יער. Et *Joſepho* III. 14. *de bello* Caeſarea in Δρυμῷ ſita dicitur πεδιὰς καὶ παράλι@. Sic שפלה per Πεδίον & יער per δρυμὸν reddunt: uti *Jeſ.* 32. 19. quamvis aliqua addant, quae in Hebraeis codicibus non leguntur, liquet tamen voces illas ita reddi. Hebraea ſunt וברד ברדת היער ובשפלה תשפל העיר Graeca: Ἡ δὲ χάλαζα ἐὰν κατέβη οὐκ ἐφ' ὑμᾶς ἥξει· καὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τοῖς δρυμοῖς πεποιθότες, ὡς οἱ ἐν τῇ πεδινῇ.

Atque ita quidem abunde demonſtravimus eandem illam regionem quae Saron in Codice Sacro nominatur Δρυμὸν eſſe dictam a Strabone & aliis qui Graece ſcripſerunt: ſed originem hujus ſententiae nondum explicuimus. Quae ergo ratio eſſe potuit quod Saron reddiderint per Δρυμός. Expediet hoc Plinius, cujus verba hiſtoriae naturalis *lib.* IV. *cap.* 5. primam mihi occaſionem dederunt hunc nodum ſolvendi: ſunt autem haec. *Portus Caenites ſinus Saronicus olim querno nemore redimitus, unde nomen: ita Graecia antiqua appellante quercum.* Quercum Sarona dicebant Graeci. Δρυμὸς a quercubus originem habere credebatur. Nihil ergo videbatur aptius quam pro Saron Δρυμὸν ſubſtituere, vocem notiorem pro ignotiori. Confirmant Plinii teſtimonium

de

de Sarone alii. Heſychius, Σαρωνίδες, πέτραι ἢ αἱ διὰ παλαιότητα κεχηνῆαι δρύες. *Saronides, ſaxa, & quercus prae vetuſtate hiantes.* Quaſi a σεσηρότα φλοιὸν ἔχειν. Auctor Etymologici magni ad vocem Σαρούμενος. Σάρμα τὸ χάσμα φασὶν, ἀφ' οὗ καὶ ὁ γέλως Σαρδώνιος, καὶ Σαρωνίδες αἱ κοῖλαι δρύες. *Hiatum nuncupant* Σάρμα, *unde & riſus Sardonius dictus eſt, & Saronides quercus cavae.*

Regio THAMNITICA a Thamna ita dicta eſt, teſte Euſebio ad vocem Ἀδδαρὰ· ἔςι ἄλλη κώμη ὁρίου Διοσπόλεως περὶ τὴν Θαμνιτικὴν οὕτω καλουμένην χώραν ἀπὸ Θαμνὰ κώμης. Hieron. *Eſt alia villa in finibus Dioſpoleos juxta Thamniticam regionem quae a Thamna villa usque hodie ſic vocatur.* Thamna autem ſita fuit inter Aeliam & Dioſpolin. Euſebius ad vocem Ἀινάν. Παρακείμενος τῇ Θαμνᾶ εἰς δεῦρο οἰκουμένη μεγίςη κώμη κειμένη μεταξὺ Ἀιλίας καὶ Διοσπόλεως. Hieron. *Proximus Tamnae vico grandi qui ſitus eſt inter Aeliam & Dioſpolin.* Ad vocem Ἀρμαθὲμ σειφὰ (i.e. Ramathaim Tzophim, patria Samuelis: creditur illa eſſe eadem cum urbe, quae nunc *Rama* dicitur, vicina Lyddae ſive Dioſpoli: ſed de his libro tertio agendi locus eſt) Euſebius notat *ſitam illam prope Dioſpolin.* Hieronymus addit *in regione Tamnitica.* Extendit autem ſe haec regio a Dioſpoli ſeptentrionem verſus ad minimum per 15 milliaria, quod ex Euſebio liquet ad vocem Βαιθσαρισὰθ … ἐν ὁρίοις Διοσπόλεως ἀπὸ σημείων ιέ τοῖς πρὸς βοῤῥᾶν ἐν τῇ Θαμνιτικῇ, Hieron. *in finibus Dioſpoleos, quindecim ferme ab ea millibus diſtans contra ſeptentrionem in regione Thamnitica.*

GOPHNITICA regio in tractu montano ſita fuit, teſte Joſepho *l.* V. *de bello c.*8. Regio Gufnenſis appellatur Hieronymo ad vocem Adaſa ſcribenti, *miror quomodo Gufnenſem regionem in tribu Juda poſuerit quum perſpicuum ſit ſecundum librum Jeſu in ſortem eam tribus Ephraim cecidiſſe.* Γοφνιτικὴ τοπαρχία Joſepho *l.* I. *de bell. c.* I. Jungi ab eo ſolet cum Acrabattene. Gophniticae & Acrabattenae praefectus erat Joannes fil. Ananiae. *lib.* II. *de bell. cap.* 25. Gophniticam & Acrabattenen ſubjugavit Veſpaſianus, deinde Bethel & Ephrem oppida, *de bell.* V. 8. Alibi toparchiae hae ipſi appellantur Γοφνὰ & Ἀκραβατταί. *de bell.* III. 2.

Regio ACRABATTENE erat inter Neapolin & Jerichunta.

ta. Euſebius ad vocem Ἀκραββεὶν ... διεςῶσα Νέας πόλεως ἐν ἀνατολαῖς κατιόντων ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ὡς ἐπὶ Ἱεριχὼ διὰ τῆς καλȣμένης Ἀκραβαττίνης. Hieron. *a Neapoli contra orientem deſcendentibus ad Jordanem Hiericho per eam quae appellatur Acrabitene.* Extendit autem ſe ad duodecim minimum milliaria a Neapoli ortum ſive Jordanem verſus. Euſebius Ἐδȣμία . . . νῦν ἐςὶ κώμη Ἐδȣμὰ ἐν τῇ Ἀκραβατινῇ ὡς ἀπὸ ιβ´ σημείων πρὸς ἀνατολὰς τῆς Νέας πόλεως. Hier. *Nunc oſtenditur villa Eduma in Acrabattene duodecim ferme millibus diſtans a Neapoli contra orientalem plagam.* Idem ad vocem Ἰανώ· ἐν τῇ Ἀκραβαττίνῃ, ἀπὸ ιβ´ σημείων Νέας πόλεως πρὸς ἀνατολάς. Hieron. *in Acrabitena regione in duodecimo lapide Neapoleos contra orientem.* Silo etiam in Acrabattene ei collocatur ad vocem Σηλώ, 10 milliaribus a Neapoli disjuncta.

Joſephus meminit Ἀκραβατίνης *lib.* II. *de bell. cap.* II. ubi eam regionem Samariae conterminam facit. Sunt qui putent eam in Samaritide collocandam, (quod magis cum ſitu ab Euſebio aſſignato convenit) ſed videtur aliis ad Judaeam referenda, Samaritin tamen contingens. Confer *lib.* III. *de bell.* 2. ubi ſcribit de Samaritide: a vico Ginaea (qui terminus eſt Samaritidis ad boream) ἐπιλήγει τῆς τῶν Ἀκροβατηνῶν (lege Ἀκραβατηνῶν) τοπαρχίας, *protenſa deſinit in toparchiam Acrabatenorum.* Idem *lib.* II. *de bell. c.* 25. jungit uti vicinas Gophniticam & Acrabattinen; ſcribit enim utrique praefectum fuiſſe Johannem filium Ananiae & *lib.* v. *de bell. cap.* 8. Veſpaſianus Caeſarea profectus in montano tractu toparchias Gophniticam & Acrabattenen ſubjugat: dein tendit ad Bethel & Ephraim. Ex his videtur liquere in Samaritide ſtatuendam eſſe Acrabattenen, quae inter Bethel & Caeſaream fuit. Verum praeter hanc eſt Ἀκραβεττινὴ commemorata Joſepho, quam inhabitarunt Idumaei. Joſeph. *Antiq.* XII. II. Confer I *Macc.* 5. 3. Καὶ ἐπολέμει Ἰȣδὰς πρὸς τȣ̀ς υἱȣ̀ς Ἠσαῦ ἐν τῇ Ἰδȣμαίᾳ τὴν Ἀκραβαττινήν. Et huc refero quod *lib.* v. *de bell. c.* 7. legitur de Simone quod excurſus fecerit in Acrabattenen & usque ad majorem Idumaeam. Haec ab adſcenſu עקרבים in finibus auſtralibus Palaeſtinae nomen habere poteſt. Sed quis hoc ipſum pro certo affirmare auſit?

Vi-

Videtur e *Ganne* & *Saron* planitie inter Tabor & Tiberiada dicta eſſe. Vel forſitan a *γωνία* & *Saron*, uti *γωνία τῆς Ἀραβίας*. Sic גניא דאשקלון vel גנייה memorantur in *Gem. Hieroſ. Schevüth* 36. 3. de quo dubitari poſſet, licet & *horti Aſcalonis* ea voce intelligi queant, an non ſit ex *γωνία*. Sed nolim hoc affirmare. בקעה גנוסר appellatur *in Midraſch Coheleth fol.* 107. *col.* 1. & *in Midraſch Ruth fol.* 50. *col.* 4.

CAPUT XXXIIII.

DE PARTIBUS TERRAE TRANSJORDANICAE, GILEADITIDE, PERAEA, GAULONITIDE, BATANAEA ET DECAPOLI.

Gileaditis *regio Geraſena dicta Arabibus. Notat quicquid terrarum Iſraëlitis datum eſt ad ortum Jordanis. Qua ratione intelligendum ſit, regnum Sichonis extenſum fuiſſe ab* Aroër uſque ad Gileād. Gilead *aliquando appellatur ſola regio occupata a tribu Gad: & Gad dicitur accepiſſe omnes urbes Gilead. Num dici poſſit regionem dimidiae tribus Menaſſis proprie Gilead fuiſſe. Joſephus quo modo vocem Galaaditidis uſurpet. Euſebii, Hieronymi, & Stephani verba de Galaaditide.* Peraea *nomen late patens. Continens Rhodo objecta, regio trans Euphraten, aliaeque hoc nomine dictae. Urbes ad ortum Jordanis quaedam* Batanaeae, *nonnullae* Arabiae, *aliae* Peraeae, *aut* Palaeſtinae *ab Euſebio & Hieronymo tributae.* עבר הירדן *quid.* Πέραν τοῦ Ἰορδάνου *latius patet quam* Peraea. *Termini Peraeae.* Silbonitis *quae. Cappelli conjectura non probata. Gebanitae Arabes. Gadara metropolis Peraeae.* Gaulonitis *regio a Golan urbe nuncupata. Sita ad ſeptentrionem Peraeae juxta ripam Jordanis.* Baſan *regio data dimidiae tribui Menaſſis. Error Bocharti collocantis Baſanem vel* Βαταναίαν *inter Jabboc & Arnon.* Βαταναία *quae.* Βασανῖτις. *Epiphanii verba illuſtrata. Euſebii, Cyrilli, Theodoreti atque aliorum ſententiae de Baſane.* Decapolis *quae. Scythopolis urbs ejus primaria.*

Gileaditis nuncupatur ארץ גלעד, Arabi بلد الجرش regio Geraſena: quo nomine ſaepe intelligitur omnis regio quae Iſraëlitis ceſſit trans Jordanem. Sic tota terra in duas partes dividitur, unam a Dan usque ad Berſabe (i. e. cis Jordanem) alteram, terram Gilead *Jud.* 20. 1. Ita legitur Deus Moſi oſtendiſſe כל הארץ את הגלעד עד דן *omnem terram Gilead usque Dan. Deut.* 34. 1. & *Joſ.* 22. 9. Filii Ruben, filii Gad & dimidia tribus Menaſſe profecti ſunt ut intrarent Gilead, terram poſſeſſionis ſuae. *Num.* 32. 29. legitur: Si tranſiverint filii Gad & filii Ruben (adde dimidiam tribum Menaſſe ex *commate* 33. hi enim omittuntur aliquando ut *Joſ.* 13. 8. & *Num.* 32. ſed Samaritanus Pentateuchus eos adjecit) vobiſcum Jordanem . . . date iis Gilead in poſſeſſionem: & ipſe Moſes *Deut.* 3. 13. dicit ſe reliquam partem Gilead (quae nempe erat praeter portiones Rubenitarum & Gaditarum) dediſſe dimidiae tribui Menaſſe.

Haec quum pluribus quam hiſce teſtimoniis ſacrarum literarum firmari poſſint, loci tamen nonnulli iis adverſari videntur, uti *Deut.* 2. 36. ubi regnum Sichonis deſcribitur extenſum ab Arper עד הגלעד *usque ad Gilead.* Atqui ipſum hoc regnum erat pars Gilead, & ultra ipſum, ſeptentrionem verſus, erat quoque Gilead. Quomodo ergo dicitur *usque ad Gilead?* usque ad fines Gilead, (uti ſimili phraſi Menaſſitae dicuntur terram poſſediſſe מבשן *a Baſan*, quum tamen ipſam Baſan poſſiderent, id eſt *a finibus Baſan* 1 *Chr.* 5. 23.) quandoquidem tunc nihil aliud ex Gileaditide ſubjugatum erat (reliqua enim pars ſuberat adhuc imperio Ogi necdum devicti) & quatenus opponitur Baſani regioni quae ſuo nomine ſaepe appellatur, uti Ramoth dicitur ſita בגלעד *in Gilead*, & Golan בבשן *in Baſan*, *Joſ.* 20. 8. Quid? quod Betzer e tribu Ruben ibi non in Gilead locetur, ſed במדבר: במישור *in deſerto, in planitie.* Unde ſuſpicari liceret proprie *Gilead* appellari eam regionem quae a tribu Gad potiſſimum occupata eſt. Confer 1 *Sam.* 13. 7. in terram Gad & Gilead, & 2 *Sam.* 24. 6. *venerunt in Aroër . . . & per Jazer tranſiverunt in Gilead.* Huc facit, quod tribui Gad *Joſ.* 13. 25. datae legantur

בכל:

כל ערי הגלעד *omnes urbes Gilead :* quod certe dici nequit ſi vox Gilead ſenſu latiſſimo quo quicquid eſt trans Jordanem complectitur accipiatur.

Nec tamen diſſimulandum eſt alio modo iſti difficultati obviam iri poſſe, ſi dicamus Gilead aliquando in Sacris literis accipi pro portione dimidiae tribus Menaſſis trans Jordanem, uti illa diſtinguitur a regione Rubenis & Gad. Hoc ſi demonſtratum ſit, planiſſima erunt omnia, & aptiſſime dicetur regnum Sichonis ab Aroër ſe extendere a Gilead, id eſt, ad portionem dimidiae tribui Menaſſe tribuendam. En locum *Num.* 32. 40. ויתן משה את הגלעד למכיר בן מנשה *Et dedit Moſes Gileaditin Maciro filio Menaſſis.* Antea *commate* 34 legitur quid Moſes dederit Rubenitis & Gaditis. Nulla mentio Gileaditidis, ſed regnum Sichonis tantum iis datum dicitur, uti regnum Og Menaſſitis. Et dein urbes Rubenitarum & Gaditarum recenſentur. Denique ea adduntur, *& Gileaditin dedit Maciro* &c. Hinc ſuſpicio naſcitur ac ſi Gileaditis eſſet ſola portio dimidiae tribus Menaſſis. Et hoc ſenſu recte diceretur regnum Sichonis ſe extendere ab Aroër usque ad Gileaditin, regionem videlicet dimidiae tribus Menaſſis.

Sed, ut verum fatear, haec mihi nequaquam ſatisfaciunt, quia ex collatione aliorum teſtimoniorum Sacri Codicis perſpicuum eſt Gilead vel latiſſime ſumi pro tota regione trans Jordanem, vel ſtricte pro regione tribus Gad vel ſaltem parte illius in qua erat Ramoth quae בגלעד *in Gilead* eſſe dicitur. Nequaquam igitur ſtatuendum videtur regionem dimidiae tribus Menaſſis etiam proprie Gilead dici. Id nimiam confuſionem pareret, ſi crederetur. Praeterea in hoc ipſo capite *Num.* 32. vox Gilead quum ter legatur praeterquam hoc *commate* 40. de cujus ſenſu ambigitur, bis certe ita non poteſt intelligi ut ſolam regionem dimidiae tribus Menaſſis ſignificet. *Commate* 1, legitur, quum filii Ruben & Gad vidiſſent terras Jaazer & Gilead aptas paſcuis eos a Moſe has terras petiſſe. *Commate* 29 Moſes juſſit ut Rubenitis & Gaditis daretur Gilead poſſidenda. Tertius locus, fateor, nobis obeſſe videtur: nam ita extat וילכו בני מכיר בן מנשה לערה וילכרה *& profecti*

 ſunt

ſunt filii Macir filii Menaſſis in Gilead & ceperunt eam: Sed videtur tantum obeſſe: revera non obeſt; e contrario viam ſternet ad confirmationem noſtrae ſententiae. ***Profecti ſunt in Gilead*** non ſignificat, eos ante in Gilead non fuiſſe, & nihil Gileaditidis ante fuiſſe occupatum. Contrarium liquet ex antecedentibus, ubi Gilead dicitur Rubenitis & Gaditis data. Sed idem eſt quod perrexerunt ulterius in Gilead, uti in Novo Teſtamento legitur Chriſtus profectus in Galileam a Nazareth, quum jam eſſet in Galilaea. Ivit nimirum ulterius in interiora Galilaeae. Atque ita quum *commate* 40 Moſes Gileaditin dediſſe tribui Menaſſis legitur hoc explicandum eſt ex commate antecedenti: dedit iis Gilead, quam? illam quam ceperant, illam de qua ibi agitur: & haec puto, genuina vis eſt nominis Gilead in illo loco.

Utraque ſignificatio Gileaditidis tum latiſſima tum ſtricta conjungitur 2 *Reg.* 10. 33. *a Jordane ad ortum tota regio Gilead, Gaditarum, Rubenitarum & Menaſſitarum, ab Aroër ſita ad orientem Arnon, & Gilead & Baſan.* Priori loco Gilead ſignificat quicquid eſt trans Jordanem, poſteriori Gilead interponitur inter Baſan & Aroër. Haec verba omnino notatu digna ſunt.

Galaditis, Γαλαδῖτις & Γαλαδήνη appellatur a Joſepho *Antiq.* I. 19. ubi illam a colle, ubi foedus ictum eſt inter Jacobum & Labanem, dicto Γαλάδυς, nomen adeptam ſcribit, & *Antiquit.* VIII. 2. Illam diſtinguit Joſephus a regione poſſeſſa a Rubenitis Gaditis & Menaſſitis (ſi recte ſe habent Graeca) *Antiquit.* IX. 8. & *cap.* 11. legitur τὴν Γαλαδινὴν καὶ τὴν περὶ τοῦ Ἰορδάνου χώραν. I *Macc.* 5. 9. Γαλαὰδ, & *commate* 20. Γαλααδῖτις appellatur, & urbes ejus hae recenſentur *commate* 26. *Bozra, Boſor, Chaſphor* (al. *Cheſchbon*) *Maked, Carnaim*, urbes magnae & munitae. Euſebius & Hieronymus latius extendunt uſum nominis Galaad. Euſebius ad vocem Γαλαὰδ in Onom. ſcribit ita nuncupari montem ad quem Jacob venit: eſſe autem ſitum ad tergum Phoenices & Arabiae, & Libano quidem copulari, extendique per deſertum uſque ad regionem in qua Sihon habitavit trans Jordanem (ita lego, duce Hieronymo, χώρας pro Πέτρας) cecidiſſe autem in ſortem tribuum Ruben, Gad, & dimidiae tribus Menaſſe.

naſſe. Hieronymus ad *Ezech.* 47. *de medio Galaad. qui mons Libani collibus copulatus cecidit in ſortem Ruben & Gad & dimidiae tribus Manaſſe & eſt a tergo Phoenices & Arabiae.* Stephanus in Ἐθνικοῖς hanc regionem vocat Arabiae, quoniam omnis regio ad ortum Jordanis Arabia nonnunquam dicitur, uti ſupra notavimus. Γάλαδα, (ſcribit) χώρα Ἀραβίας, καὶ Γαλαδηνή. Ἰώσηπος ἐν τετάρτῳ Ἰουδαικῆς ἀρχαιολογίας Γαλαδῖτιν φησί. *Galada. Regio Arabiae quae & Galadene. Joſephus* lib. IV. Antiquit. Jud. *Galaditin appellat.*

Nomen PERAEAE, ſi vim vocis & originem ſpectes, regionem trans flumen vel mare ſignificat, adeoque apte pluribus regionibus tribui poteſt. Polybius, *Hiſtoriarum lib.* XVII. ita nuncupat continentem inſulae Rhodo oppoſitam, ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος Ἀκεσίμβροτος τῆς μὲν Περαίας ἐκέλευεν ἐκχωρεῖν τὸν Φίλιππον. *Nauarchus Rhodiorum Aceſimbrotus juſſit Peraea (ſive regione inſulae objecta) excedere Philippum.* Straboni *lib.* XVI. regio trans Euphratem Peraea appellatur & *lib.* X. τὴν Περαίαν τοῦ Ἀχελώου memorat, regionem nempe trans Acheloum ſitam. Et hoc ſenſu quicquid ad ortum Jordanis erat Peraea dici poſſet: ac late nonnunquam ea vox patet. Γέρασαν urbem ἐν τῇ Περαίᾳ nuncupat Euſebius ad vocem Ἠγαννὶ, & Arabiae eandem tribuit ad vocem Ἀργὸβ, quia regionem ad ortum Jordanis Arabiam vocat. Peraeae inferioris meminit Euſebius, & in ea collocat Amathunta, ad vocem Αἰθάμ. Λέγεται δὲ καὶ νῦν Ἀμαθοῦς κώμη ἐν τῇ Περαίᾳ τῇ κατωτέρᾳ Πέλλης διεστῶσα σημείοις κα´ εἰς νότον. Hieron. *Sed & nunc Amathus villa dicitur trans Jordanem in viceſimo primo milliario Pellae ad meridiem.*

Sed haud inutile erit uno conſpectu exhibere regiones, quibus Euſebius & Hieronymus in Onomaſtico ſingulas urbes ad ortum Jordanis ſitas attribuunt.

BATANAEAE.	ARABIAE.	PERAEAE.	PALAESTINAE.
Beeſthera	*Canatha* in	*Ramoth* in Gi-	*Pella.*
Aſtaroth	Trachonitide	lead juxta Jaboc.	
Carnea	*Medaba*	*Geraſa.*	
Gaulon	*Eſbus*		

Gargaſi	*Geraſa*
Neila	*Areopolis*
Selcha	*Adraa*
Tharſila	*Baalmeon.*
Narama	
Nabara.	

In Veteri Inſtrumento עבר הירדן *trans Jordanem* ſignificat omnem regionem quae ad ortum Jordanis ſita & poſſeſſa fuit ab tribubus duabus & dimidia. Vide *Num.* 32. 32. quamvis & regio ad occaſum Jordanis & dici poſſit & aliquando dicta ſit עבר הירדן uti *Joſ.* 12. 7. ſed tunc additur ימה *mare* vel *occaſum verſus.*

In Novo Inſtrumento ſaepe legitur πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ, (uti & in Apocryphis ſemel *Judith.* 1. 8.) quod ſignificat omnem regionem trans Jordanem, non illam ſolam, quae Περαία Joſepho dicitur. *Matth.* 4. 25. diſtinguitur Δεκάπολις a Πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ, quamvis plurimae urbes Decapoleos ſitae eſſent trans Jordanem, ſic ut videatur Decapolis diſtingui a Peraea proprie dicta: ſed & in Peraea proprie dicta erant quaedam urbes Decapolis: ſic ut nec ab ipſa Peraea diſtingui poſſit. Verum uti ibidem legitur καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰȣδαίας, quamvis Hieroſolyma in Judaea fuerit, ita Δεκάπολις memoratur uti pars inſignis terrae trans Jordanem (licet nec ipſa metropolis Decapoleos trans Jordanem eſſet, nimirum *Scythopolis*) & deinde quod praeter eam recenſetur, generali nomine Πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ continetur. Sic quoque *Marc.* 3. 7. dicuntur veniſſe ad Chriſtum e Galilaea, Judaea, Hieroſolymis, Idumaea, finibus Tyri & Sidonis (quae omnia cis Jordanem erant) καὶ πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ *&* *regione trans Jordanem.* An ex ſola Peraea? quis credat? ex omni potius tractu trans Jordanem. Hic enim deſcribuntur partes omnes terrae Iſraëliticae quas Judaei incolebant.

Περαίας & Πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ & τῆς Ἰȣδαίας πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ aliquoties meminit Joſephus. Deſcribit illam *l.* III. *de bell.* 2. Maxima ex parte deſerta eſt & inculta (nota hoc, quum olim eam ob paſcua & fertilitatem ſibi maxime hanc petierint Rubenitae,

benitae, Gaditae & dimidia tribus Menaſſis) longitudo ejus eſt a Machaerunte Pellam, latitudo a Jordane ad Philadelphiam. Terminus ejus ſeptentrionalis eſt Pella, occidentalis Jordanes, auſtralis regio Moabitica, orientalis Arabia & Silbonitis (ita legit Rufinus & M.Stus codex Academiae Lipſienſis, editi Σιμωνῖτις) Philadelphia & Gerara (Rufino Geraſa, rectius) Haec ſunt verba Joſephi. Illud Silbonitis in Ammanitis mutat Lud. Cappellus. Non probo. Nam Philadelphiam diſtinguit a Silbonitide, quum ab Ammonitide illic diſtingui nequeat; ipſa enim eſt caput gentis, Rabbathamman. Praeterea non ſolent librarii notiora in ignotiora mutare ſed viciſſim. Et quid obſtat, uti ab Chesbon Ἐσσεβωνῖτιν, ab urbe Silbon Σιλβωνῖτιν dici? Aut forte Γεβωνῖτις legendum II. *de bell. cap.* 19. ubi inter Philadelphiam, & Geraſa interponitur Γεβωνῖτις, quae an cum Gebanitis Arabibus aliquid commune habeat, nunc non diſputo. Certe Gebanitae portum habuerunt ad ſinum Arabicum. Vide *Plin.* XII. 19. Peraeae metropolis fuit Gadara *lib.* V. *de bell. c.* 3. & urbes Peraeae Abila, Julias, & Bezemoth, omnia denique usque ad Machaeruntem Romanis ceſſerunt. *Ibid.* Diſtinguitur itaque Peraea a Batanaea, Trachonitide, Gaulonitide, & Gamalitica, *Ant.* XVII. 13. & *de bell.* III. 2. Diſtinguitur eadem *Antiq.* VIII. 2. a Gaulonitide & Gileaditide. Videlicet tum nomen Gileaditidis datur (uti & in Sacro Codice) illi regioni quae ad ſeptentrionem Peraeae ſita erat. Sic *Antiq.* IX. II. τήν τε Γαλαδινὴν ἅπασαν καταςρεψάμενος καὶ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν. Alibi appellatur ἡ ὑπὲρ Ἰορδάνην περαία *lib.* II. *de bell.* 2. Rufinus, *trans Jordanem poſitae regiones*, ſc. non omnes, nam etiam Gaulonitis erat trans Jordanem, nunquam tamen Peraeae attribuitur. Et incolae Peraeae appellari videntur *Ant.* XVII. 12. ὁπόσοι περάσαντες Ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν.

Ab urbe גולן Golan regio vicina dicitur GAULANITIS, quam Joſephus videtur extendere a Peraea juxta ripam Jordanis orientalem usque ad Libanum. Scribit enim *Ant.* VIII. 2. in Galaaditide ac Gaulonitide usque ad Libanum ſitas fuiſſe urbes 60 munitas, quae חות יאיר I *Reg.* 4. 13. nuncupantur. Sic ut

Gau-

lonitis, Batanaea & Trachonitis ita videantur collocandae juxta ſe invicem, ut Gaulonitis ſit Jordani proxima, ei ad ortum apponatur Batanaea, & huic ad ſeptentrionem Trachonitis, ſeptentrionem verſus ſita plus quam Gaulonitis & Batanaea. *L.* III. *de bell.* 2. diſtinguit a Peraea has regiones magis ſeptentrionales, *Gamaliticam*, *Gauloniticam*, *Batanaeam* ac *Trachonitin.* *L.* II. *de bell. c.* 25. Seleuciam, Soganen, & Gamalam ſitas eſſe ſcribit in Gaulonitide: ubi nota Gamaliticam comprehendi ſub Gaulonitide. *Lib.* III. *de bell. c.* 2. tradit Hippenen, Gadarin, & Gaulonitin terminare Galilaeam ad ortum: unde liquet, quod ſtatim ſuſpicabamur, Gaulonitin ſe extendere juxta ripam Jordanis usque ad fontes ejus, ſive usque ad fines terrae Iſraëliticae ſeptentrionales, nec Bataneam aut Trachonitin contingere flumen Jordanem. Idem *lib.* II. *de bell. cap.* 19. hujus regionis meminit narrans Judaeos vaſtaſſe Gadara, Hippon & Gaulanitin, poſtquam Philadelphiam, Gebonitin, Geraſam, Pellam, & Scythopolin cepiſſent. Et *lib.* IV. *de bell. cap.* I. Gaulonitin diſtinguit in ſuperiorem, in qua ſita eſt urbs Sogane, & inferiorem in qua Gamala. Denique *in Vita ſua pag.* 1013. ſcribit Gaulonitin defeciſſe ad Agrippam usque ad vicum Solymen.

Nomine BASAN vel BASCHAN, בשן, complectuntur ſcriptores ſacri illam partem regionis trans Jordanem, quae dimidiae tribui Menaſſe data & ad ſeptentrionem tribuum Ruben & Gad ſita fuit, & ſe extendit usque ad montem Chermon, id eſt, ultimos terrae Iſraëliticae fines ſeptentrionem verſus. *Joſ.* 22.7. ולחצי שבט המנשה נתן משה בבשן ולחציו יהושע עם אחיהם מעבר הירדן ימה: *Dimidiae tribui Menaſſe dedit Moſes in Baſan, & alteri dimidiae dedit Joſua poſſeſſionem cum fratribus ſuis ad alteram partem Jordanis occaſum verſus.* Confer *Joſ.* 21.6. Ita *Joſ.* 13. 30. initium Baſanis ducitur a Machanaim, quae ſita erat in confiniis tribus Gad *Joſ.* 13. 26. Sic ut Baſan & regio tribus Gad ſe proxime contigerint, & 1 *Chron.* 5. 23. dimidia tribus Menaſſis legitur ſe extendiſſe מבשן, a Baſan, id eſt, a terminis Baſanitidis quibus contingit regionem Gaditarum, usque ad montem Chermon. Male itaque Bochartus in Hierozoico *lib.* II. *cap.* 31. regionem

nem Baſan deſcripturus, ſcribit, *Baſan, . . . vel* Βαταναία *regio eſt trans Jordanem inter torrentes Jaboc & Arnon, paſcuis feliciſſima. Proinde Gaditae & Rubenitae, qui pecore abundabant, hanc ſibi dari poſtulant Num.* 32. 4. Baſan enim non fuit ſita inter Jabboc & Arnon: nec ea data fuit a Moſe Rubenitis & Gaditis, ſed dimidiae tribui Menaſſis, quae כל הבשן *omnem Baſanitin* habuit.

Saepe conjungitur גלעד ובשן *Gilead & Baſan*, uti *Joſ.* 17. 1. 5. quum de regione a dimidia tribu Menaſſe poſſeſſa agitur, unde non ſequitur diſtinctas regiones eſſe, ſed poſſe unam vocem per alteram explicari, *Gilead, videlicet, Baſan.* Notum eſt *Vav* apud Hebraeos ita uſurpari. Quamvis negare nolim forſitan Baſan regionem uti praecipuam nominari, omiſſis aliis, quae nomine Gilead indicantur, uti quum *Deut.* 3. 13. Moſes dicit ויתר הגלעד וכל הבשן *& reliquam partem Gilead & omnem regionem Baſan dedi dimidiae tribui Menaſſis.* Sic quoque *Joſ.* 13. 10. & 11. videtur accipiendum *omnes urbes Sichon . . . & Gilead, ac terminum Geſchuraei & Maachataei, & omnem montem Chermon, & univerſam Baſan.* Ubi Gilead capi nequit ſenſu latiſſimo, quo quicquid trans Jordanem eſt complectitur, nec eo quo pro regione tribus Gad adhibetur (nam ea fuit portio Sichonis jam recenſita) ſed hoc, quo regiones aliquae a Baſan proprie dicta diverſae dicuntur Gilead. Confer *Joſ.* 13. 30. & 32. ubi dimidia pars Gilead tradita tribui Menaſſe diſtinguitur a Baſan, vel certe diſtincte recenſetur.

In Baſan erat regio ארגב *Argob*, cujus nominis veſtigia in Ῥαγαβᾶ credimus nos inveniſſe, in qua 60 illae urbes vel villae חות יאיר Chavoth Jaïr dictae, *Deut.* 3. 4. 14. 1 *Reg.* 4. 13. Ceterum regionem Baſan a paſcuis & quercetis commendari in Sacris literis notum eſt.

Baſan usque ad fontes Jordanis & urbem Paneada ſe extendiſſe etiam ex Prophetia Moſis *Deut.* 33. 22. colligitur: *Dan catulus leonis qui proſilit ex Baſchan:* quamvis non negem id de leone ipſo ex Baſchan proſiliente quicum comparatur poſſe quoque accipi.

Batanaeae nomine ita utitur Joſephus ut eam diſtinguat a Galaaditide & regione poſſeſſa a tribu Ruben, Gad, & dimidia Menaſſe, *Antiquit.* IX. 7. illic enim ſcribit Regem Syrorum tractus orientales regionis trans Jordanem vaſtaſſe quae a Rubenitis Gaditis ac Menaſſitis incolebantur, praeterea Galaaditicam ac Batanaeam. Alibi tamen, *Antiquit.* IV. 5. Ogum Regem Baſan appellat τῆς Γαλαδίνης καὶ τῆς Γαυλανίτιδος Βασιλέα. Confinem eſſe Trachonitidi ſcribit *Antiquit.* XVII. 2. & *Antiquit.* XV. 13. dicitur Batanaea una cum Trachonitide & Auranitide adjecta regno Herodis. Idem legitur *lib.* I. *de bell. cap.* 15. Gaulan, ſive Golan, urbem (Γαυλαδημᾶν corrupte legitur) collocat in Batanaea *Antiquit.* IV. 7. quum ergo illa urbs Menaſſitarum fuerit, & ſimul in Batanaea ſita, nequit Batanaea diſtingui a regione a Menaſſitis inhabitata.

Βασανῖτις appellatur haec regio Epiphanio *lib.* I. *adv. haer. pag.* 38. ubi legitur Nazaraeos ortos ex Galaaditide & Baſanitide καὶ τῶν ἐπέκεινα τοῦ Ἰορδάνου & regionibus trans Jordanem. Libro eodem *pag.* 123. ſcribit Nazaraeos habitaſſe ἐν τῇ Βασανίτιδι τῇ λεγομένῃ Κωκάβη, Χωχάβη δὲ Ἑβραϊσὶ λεγομένῃ, *in Baſanitide quae Cocabe dicitur, Hebraïce Chochabe.* Erit כוכב *ſtella.* Et ita dicta eſt regio a vico Κωχάβη. Eodem libro *pag.* 126. videtur diſtinguere Batanaeam & Baſanitin πλησίον τῆς Βατανaίας καὶ Βασανίτιδος χώρας, prope Batanaeam & Baſanitin regionem. Sed crediderim ſcripſiſſe Epiphanium τῆς καὶ Βασανίτιδος. Ita enim res ipſa ſuadet: quum hae regiones ab aliis inter veteres diſtingui non ſoleant: & ita noſter *p.* 136. ἐν Διοκαισαρείᾳ τῇ καὶ Σεπφουρίν. *Pag.* 142. idem Κώχαβα collocat ἐν τῇ Βασανίτιδι γῇ ἐπέκεινα Ἀδραῶν, *in terra Baſanitide ultra Adraa.*

Euſebius regionem eandem facit Baſanitida & Batanaeam, ad vocem Βασάν. Βασανῖτις ἡ νῦν καλεῖται Βαταναία. Atque ita Interpretes Pentateuchi Samaritanus בתנין *Batanin* ubique pro בָּשָׁן habet, Chaldaeus מתנן. Stephanus *in Ethnicis* Βατανέαι συνοικία Συρίας, ἡ καὶ Βατανέα ἑνικῶς. *Bataneae. Locus habitatus Syriae: quae & Batanea, in numero ſingulari.* Cyrillus in *Comm. ad Jeſaiam lib.* I. *Orat.* 2. regionem Baſan ſcribit Βασαναίαν vocatam

catam poſtmodum, eamque fertilem eſſe & ſpiſſas maxime ac proceras cedros proferre, φυτῶν ἀρίστη τροφὸς παχείας τε καὶ εὐμηκεστάτους ἔχουσα τὰς κέδρους. Theodoretus *in Jerem.* 22. Baſan putavit eſſe montem uti Libanum, εἰς τὴν Λίβανον καὶ τὴν Βασὰν, ὄρη δὲ ταῦτα, *ad Libanum & Baſan: hi ſunt montes.* Cum Libano Baſan jungitur ut regio montana *Jerem.* 22. 20. ſic ut montis Gilead partem Libanum inter & Pharan comprehendat. בשן וכרמל junguntur *Jeſ.* 33. 9. ubi Graeci habent ἡ Γαλιλαία καὶ ὁ χέρμελ.

Commemorat Euſebius γωνίαν τῆς Βαταναίας ad voces Ἀνωθὼ Ἰαείρ & ad vocem Νινευὴ γωνίαν τῆς Ἀραβίας *angulum Arabiae, in quo Neue ſita fuit.* Et ad vocem Καρναεὶμ . . . . κώμη μεγίστη τῆς Ἀραβίας, ἥτις ἐστὶν ἡ Βαταναία λεγομένη. Hieron. *vicus grandis in angulo Batanaeae.* In Graecis nihil de angulo. Γωνία aliquando non angulum ſed latus notat.

DECAPOLEOS ter fit mentio in Novo Inſtrumento *Matt.* 4. 25. *Marc.* 5. 20. & 7. 3. Bis meminit Joſephus Δεκαπόλεως. *Lib.* III. *de bell. cap.* 16. ſcribit urbem maximam Decapoleos eſſe Scythopolim, & *in vita pag.* 1025. commemorantur ei αἱ ἐν τῇ Συρίᾳ δέκα πόλεις. Euſebius in Onomaſtico. Δεκάπολις ἐν Εὐαγγελίοις. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπὶ Περαίᾳ κειμένη ἀμφὶ τὸν Ἵππον καὶ Πέλλαν καὶ Γαδάραν. Hieronymus. *Decapolis, ſicut in Euangelio legimus. Eſt autem regio decem urbium trans Jordanem circa Hippum & Pellam & Gadaram.* Epiphanius *lib.* I. *adv. haer. pag.* 123. ſectam Nazaraeorum ſcribit vigere ἐν τῇ Δεκαπόλει περὶ τὰ τῆς Πέλλης μέρη καὶ ἐν τῇ Βασανίτιδι in Decapoli circa Pellam & in Baſanitide. Plinius *lib,* XV. 3. de olivis. *Decapoli Syriae perquam parvae nec cappari majores, carne tamen commendantur: quam ob cauſam Italicis transmarinae praeferuntur in cibis, quum oleo vincantur.* Idem Decapolin ita deſcribit *lib.* V. *cap.* 18. Jungitur ei (Judaeae) latere Syriae Decapolitana regio a numero oppidorum, in quo non omnes eadem obſervant: plurimi tamen Damaſcum & Opoton (Salmaſius *ad Solin. cap.* 35. *Eupoton, riguis ex:* alii, *Damaſcum ex epoto riguis amne,* &c.) riguas amne Chryſorrhoa fertilem Philadelphiam, Raphanam, omnia in Arabiam recedentia: Scythopolin (antea

 Nyſam

Nyſam a Libero patre, ſepulta nutrice ibi) Scythis deductis: Gaddara Hieromiace praefluente, & jam dictum Hippon, Dion, Pellam aquis divitem, Galaſam, (Garaſam) Canatham. Intercurſant cinguntque has urbes tetrarchiae, regionum (regnorum al.) inſtar ſingulae, & in regna contribuuntur, Trachonitis, Paneas, in qua Caeſarea cum ſupra dicto fonte, Abila, Arca, Ampeloëſſa, Gabe.

CAPUT XXXIV.

DE PARTITIONE PALAESTINAE IN PRIMAM, SECUNDAM, ET TERTIAM.

Palaeſtinae diviſio in primam, ſecundam, & tertiam quando inſtituta ſit. Palaeſtina tertia excurrit ultra fines terrae Iſraëliticae & pertingit usque ad ſinum Arabicum. Syriae tres. Syria Coele *legendum in indice veteri provinciarum pro* Ciliciae. *Palaeſtina tertia etiam* ſalutaris *dicta. Synedria nulla in Palaeſtina tertia. Hieronymus unius modo Palaeſtinae meminit. Trajano imperante* πρῶτον Παλαιςινῶν ἔθνος *per* πρόληψιν *commemoratur. Index urbium Epiſcopalium Palaeſtinarum trium a Carolo a Sto. Paulo editus & ab Holſtenio notis illuſtratus non ſatis accuratus eſt.* Aelia *nulla diſtincta ab Hieroſolymis.* Araclia *eadem urbs cum Archelaide.* Bitelion *urbs Epiſcopalis Palaeſtinae primae ab aliis omiſſa.* Baſcath *male credita eadem cum* בצקת Joſ 15. 39. Diocletianopolis *male omiſſa. Eleutheropolis longe diverſa a Chebron.* Minois *male omiſſa in indice urbium epiſcopalium Palaeſtinae primae, nec eadem cum Mennith, ſed vicina Gazae.* Emmaus *in ſacris literis memorata diverſa eſt ab Emmaunte quae Nicopolis dicta eſt.* Petrae *duae, altera Arabiae, altera Palaeſtinae non videntur ſtatuendae. Urbes epiſcopales Palaeſtinae ſecundae & tertiae.*

Diſqui-

Disquirendum porro eſt de partitione Palaeſtinae in tria. Palaeſtina enim prima, ſecunda, & tertia commemorantur ſaeculo quinto a Chriſto nato ineunte & deinceps: & quamvis Palaeſtina tertia latius ſe extendat, quam terra ab Iſraëlitis poſſeſſa, (ad ſinum usque Arabicum protenſa unde & Ailath urbs Palaeſtinae ab Hieronymo in *libro* de ſitu & nominibus locorum appellatur) non videmur tamen ejus deſcriptionem in opere cui Palaeſtina titulum dedit prorſus poſſe omittere.

Palaeſtina quidem olim nonniſi una commemoratur, quum vel ita ἁπλῶς vel Syria Palaeſtina dicta eſt, qua de re actum fuit ſupra *capite* VIII. Ita Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. eam Syriae attribuit ſcribens, *Syriarum ultimam* eſſe *Palaeſtinam.* Ita in indice veteri Provinciarum Romanarum, qui aevo Theodoſiano adſcribi ſolet, legitur

ORIENTIS PROVINCIAE.

SYRIA CILICIAE (viri docti addunt *vicina.* Verum ego crediderim legendum *Syria Coele*, & id ab imperito librario in nomen notius eſſe mutatum, nempe *Ciliciae*: nam certum eſt tres has Syrias a veteribus memorari; Syriam Coelen, Syriam Phoenicen, & Syriam Paleſtinam.) IN QUA EST ANTIOCHIA.

SYRIA PALAESTINA.
PHOENICE.

Poſtea autem circa initia ſaeculi quinti mentio fit Palaeſtinae primae, ſecundae, & tertiae. Uti *in leg.* 3. *Cod. Theodoſ. de erog. milit. annon: Limitanei milites & poſſeſſorum utilitate conſpecta per primam, ſecundam, & tertiam Palaeſtinam hujuſcemodi norma proceſſit.* Notandum eſt hanc legem latam eſſe X. Kal. April. Conſtantinopoli, Honorio A. VIII. & Theodoſio III. A. A. CONSS. anno 409. in Codice Theodoſiano a Gothofredo edito male legitur 396. uti & Faſti Conſulares docent & inſpectio legis ſequentis iisdem Conſulibus latae. In notitia quoque Imperii primo

mo Palaeſtina, dein Palaeſtina ſecunda, tum Palaeſtina ſalutaris memoratur. Creditur autem illa anno aerae Chriſtianae 427 conſcripta. Sunt & qui putent Palaeſtinae ſalutaris mentionem fieri *in leg.* 3. *Cod. Theod.* de protoſtaſia, quae anno 369 lata eſt. Legitur ibi vulgo *Praeſidi Frygiae Paleſtinae*, pro *Hygiae*, id eſt, ſalutaris.

Palaeſtinae utriuſque (ſed jam tum tres erant Palaeſtinae, uti liquet ex *leg.* 3. *Cod. Theod. de erog. mil. annon.*) fit mentio in Codice Juſtinianaeo *lib.* I. *tit.* IX. *l.* 17. Judaeorum primates qui in utriusque Palaeſtinae Synedriis dominantur, vel in aliis provinciis degunt, periculo ſuo &c. Eaque lex data eſt III. Kal. Jun. Conſtantinop. Florentio & Dionyſio Coſſ. i. e. anno aere vulgaris 429. Nimirum Synedria nulla erant in Palaeſtina tertia, ſed in prima & ſecunda, uti Tiberiade, Jaſne &c.

Hieronymus anno 397 ſcribens adverſus errores Johannis Jeroſolymitani nonniſi unius Palaeſtinae meminit, cujus metropolis Caeſarea ſit. *Tu qui regulas quaeris Eccleſiaſticas & Nicaeni Concilii canonibus uteris, & alienos Clericos & cum ſuis Epiſcopis commorantes tibi niteris uſurpare, reſponde mihi, ad Alexandrinum epiſcopum Palaeſtina quid pertinet? Ni fallor, hoc ibi decernitur, ut Palaeſtinae metropolis Caeſarea ſit & totius orientis Antiochia.* Et de Paula loquens, quae circa annum 384 Palaeſtinam intravit, ſcribit Proconſulem Palaeſtinae praemiſſis apparitoribus juſſiſſe ei parari praetorium. Scilicet tum nonniſi una videtur fuiſſe. Zozimus quoque *lib.* IV. Hilarium a Theodoſio magno toti Palaeſtinae praepoſitum memorat.

Trajanus a Tiberiano, qui erat ἡγεμὼν τῆς πρώτης Παλαςινῶν ἔθνους literas accepit de Chriſtianorum conſtantia. Meminit Malala in Chronographia, & Suidas ad vocem Τραιανός. Id videtur praefectum Palaeſtinae primae notare. Ita per πρόληψιν is appellatur. Necdum enim Palaeſtinae primae nomen notum erat. Ceterum phraſis haec nobis in mentem reducit ſimilem qua Euſebius utitur *lib.* I. de vita Conſtantini, *cap.* 19. Οἷον αὐτὸν καὶ ἡμεῖς ἔγνωμεν τὸ Παλαιςινῶν διερχόμενον ἔθνος. *Uti nos eum vidimus* (ſc. *Conſtantinum*) *tranſeuntem per gentem Palaeſtinorum.*

Urbium

MARIS
MEDITER=
RANEI
PARS.
Sidon
Tyrus metropolis
PHOENICE
MARITIMA
Paneas
Ptolemais
PALAESTINA
SECVNDA
Capitolias
Diocaesarea
Tiberias
Gadara
Hippos
Dora
Maximianopolis
Caesarea metropolis
Scythopolis metropolis
Sebaste
Neapolis
Antipatris
PALAESTINA
PRIMA
ARABIA
Joppe
Jamnia
Nicopolis
Azotus
Eleutheropolis
Jericho
Esbus
Ascalon
Jeruſalem
Gaza
Raphia
Bersabe
LACVS ASPHALTITES
PALAESTINA
TERTIA
quae et
SALVTARIS
Zoara
Petra metropolis
Aila
CONSPECTVS
PALAES
TINAE,
diviſae in
primam, ſecundam et
tertiam. ut erat
circa initium ſaeculi
aerae Chriſtianae
quinti.
J. Goeree in. et fec.

Urbium Epiſcopalium Palaeſtinae primae, ſecundae, ac tertiae indicem ediderunt Carolus a Sancto Paulo *in Geographia Sacra*, & Holſtenius, in quo tamen urbes quaedam omiſſae mihi eſſe videntur, & de aliis nonnulla monenda habeo, in quibus ab iſtis viris in diverſa abeo. Non omnia quae de hiſce urbibus dici debent hic adſcribam. Libro tertio ea expromam. Hic indicem dabo notis quibusdam adſperſum.

INDEX URBIUM ET LOCORUM EPISCOPALIUM PALAESTINAE PRIMAE.

AELIA, vel ELIA, uti nonnunquam ſcribitur, etiam ab Hieronymo in Comm. ad *Jeſ.* 64. *Templum in toto orbe celebratum verſum in ſterquilinium urbis novae quae a conditore appellabatur Elia.* Eſt haec eadem cum Hieroſolyma quam Hadrianus Imperator Ἀιλίαν Καπετολίναν ὠνόμασε *Aeliam Capitolinam appellavit*, teſte Xiphilino in epitome Dionis *pag.* 262. Si quis de ea re dubitet, ex hoc ipſo libro plura veterum teſtimonia colligere poterit. Putavit tamen Carolus a Sancto Paulo eſſe eam urbem ab Hieroſolyma diverſam: nam quum inter urbes Patriarchatus Hieroſolymitani primo Hieruſalem recenſuiſſet *pag.* 305. *Geographiae Sacrae*, mox *pag.* 306. inter urbes Palaeſtinae primae *Eliam* memorat his verbis: ELIA *Antonino Palaeſtinae oppidum inter Neapolin & Aſcalonem. Teoctiſtus Diaconus pro epiſcopo Eliae ſubſcripſit dicto Concilio Hieroſolymitano.* Holſtenius in notis ſuis ad hunc locum nihil habet. Eſt tamen meo judicio inſignis error, & eo magis indicandus quod in libro iſtius argumenti, quemque aliquis incertus de ſitu alicujus loci in re dubia inter primos conſuleret, inveniatur. Quid? quod in mappa geographica Patriarchatus Hieroſolymitani, ab eodem ſcriptore adjecta, oppidum aliquod *Elia* legatur, inter Hieroſolymam & Lyddam. Nec tamen ignoravit is ſcriptor Hieroſolymam Aeliam dictam fuiſſe, nam *pag.* 300. id fatetur, ſed neſcio qua ratione inductus credidit aliam fuiſſe *Eliam* vel Aeliam in Antonini Itinerario, & Concilio Hieroſolymitano memoratam, aliam Hieroſolymam.

ANTHEDON.

ANTIPATRIS.

APATHUS.

ARACLIA vel HERACLEA. Hanc Palaeſtinae primae urbem facit Carolus a S.to Paulo: ſed quo fundamento, neſcio. Crediderim nomen in quibusdam codicibus legi, ſed depravatum pro nomine Archelaidis.

ARCHELAIS. Archelais Palaeſtinae urbs fuit, Ptolemaeo teſte, ſita inter Jerichuntem & Scythopolin, de qua plura notabimus *libro tertio.*

ASCALON.

AZOTUS duplex.

BITELION. Referri debuiſſet ab viris eruditiſſimis Carolo a St. Paulo & Holſtenio inter urbes Epiſcopales Palaeſtinae primae: nam in Palaeſtina prima hanc urbem ſitam fuiſſe patet ex notitiā Graeca Patriarchatuum (quam vide *cap. ſeq.*) & Epiſcopum habuiſſe liquet ex Concilio Hieroſolymitano, Μανουήλιος ὁ Βιτουλίου.

BASCHAT. Recenſetur a Carolo a St. Paulo inter urbes Palaeſtinae primae: ſed illa Baſcatha vel Bacatha in Epiſtola Joannis Hieroſolymitani memorata erant trans Jordanem, nec ad Palaeſtinam primam pertinebant. Liquet ex Epiphanio: ſic ut eo referri non debeat urbs בצקת *Joſ.* 15. 39. in tribu Juda ſita.

CAESAREA.

DIOCLETIANOPOLIS. Fuit in Palaeſtina prima: liquet ex notitia Graeca, & Epiſcopum habuiſſe liquet *ex Concil. Chalcedonenſi.* Omiſſa eſt a Carolo a St. Paulo in indice urbium Epiſcopalium.

DIOSPOLIS. Sive Lydda. *Theodoret. Hiſt. Eccl. lib.* 1. *cap.* 4. Λύδδα δέ ἐστιν ἡ νῦν καλουμένη Διόσπολις.

DORA.

ELEUTHEROPOLIS. Carolus a St. Paulo in Geogr. Sacra ſcribit eam quibuſdam Hebron credi. Ita quoque Petavius ad Epiphanium. Sed quum ex Euſebii Onomaſtico qui urbes aliquas deſcribit inter Eleutheropolim & Chebronem liqueat non poſſe eſſe eandem cum Chebrone, & ex Itinerario veteri quod An-

Antonini dicitur appareat alio loco ſitam fuiſſe Eleutheropolin quam Chebronem, voluiſſem hoc illic a viris doctiſſimis monitum fuiſſe, ne videretur illa opinio ferri poſſe, eandem eſſe Eleutheropolin & Chebronem: quae, ſi quae alia, falſiſſima eſt.

GADARA.

GAZA.

GERARA, ſive ſaltus Gerariticus.

JERICHO.

JAMNIA.

JOPPE.

LIVIAS.

LYDDA.

MAJUMA.

MINOIS. Urbs primae Palaeſtinae, cujus epiſcopus memoratur in Concilio Chalcedonenſi. Vide quae notabimus ad excerpta ex hoc Concilio ad nomen Βηρύλλου Ἀλοῦ, libro quarto. Praeterierunt hanc urbem Carolus a St. Paulo & Holſtenius in notitia Epiſcopatuum Palaeſtinae primae & collocarunt eam in Palaeſtina ſecunda. Holſtenius quidem credidit eam fuiſſe eandem cum urbe Mennith trans Jordanem. Sed alia eſt *Minois* urbs vicina Gazae, non ipſa Gaza, uti Stephanus in Ethnicis ſcribit, alia *Mennith*. Id liquet ex Euſebii Onomaſtico. Vide & notitias Imperii. Carolus autem a St. Paulo *pag.* 312. ulterius vagatur ad quaerendum Minoida, conjicitque eſſe Minoam urbem in Creta vel inſula quadam ante Megaram. Sed nihil eſt certius quam Minoida prope Gazam fuiſſe.

NEAPOLIS.

NICOPOLIS. Condita vel reſtaurata potius anno quarto Imp. Heliogabali, teſte Euſebio in Chronicis. Haec creditur eadem quae olim in Novo T. Emmaus vocabatur: Sozomenus *Hiſt.* V. 21. Πόλις ἐςὶν ἐν Παλαιςίνῃ ἡ νῦν καλουμένη Νικόπολις. Ταύτην δὲ ἔτι κώμην οὖσαν οἶδεν ἡ θεία τῶν Εὐαγγελίων Βίβλος καὶ Ἐμμαοῦς προσαγορεύει. Ῥωμαῖοι δὲ μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἱεροσολύμων καὶ τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων νίκην Νικόπολιν ἀνηγόρευσαν· ἐκ δὲ τοῦ συμβάντος οὕτως ὠνόμασαν. *Urbs eſt Palaeſtinae nunc dicta Nicopolis. Hujus meminit*

Sacer Euangeliorum Codex & Emmaus vocat. Romani vero, exciſa Hieroſolyma, & devictis Judaeis Nicopolin appellaverunt. Sed fallitur. Alia eſt Emmaus in Novo Teſtamento memorata, alia Emmaus quae dicta eſt Nicopolis & longius diſtat ab Hieroſolymis, XXII. nempe milliaribus Romanis.

ONUS.

PETRA. Hanc ita recenſet *pag.* 306. Carolus a St. Paulo inter urbes Palaeſtinae primae. *Petra D. Athanaſio in Epiſt. ad ſolitarios, ubi Aſterium hujus Epiſcopum nominat.* Putat ſc. vir doctus duas fuiſſe Petras, unam Palaeſtinae primae, alteram Palaeſtinae tertiae Metropolim. Ita ſcribit *pag.* 302. *Petra Metropolis tertiae Palaeſtinae civitas munitiſſima in monte ſublimi ſita ad fines Moab apud Ptolemaeum legitur in deſcriptione Arabiae Petraeae. Arecem & Arce a Joſepho dicitur & aliquando Archin teſte Wiſſemburgio. Aliaque eſt a Petra Palaeſtinae quae ſedes Epiſcopalis tantum fuit, ut clare probatur ex D. Athanaſio (in Ep. ad ſolit.) qui Aſterium Petrae Palaeſtinae Epiſcopum vocat & Arium Petrae Arabiae.* Ego autem non video duas Petras ſtatuendas eſſe, ſed illam Petram in finibus Moab (locatur autem a Carolo a St. Paulo in mappa Geographica non longe ab Jordane ad ſeptentrionem maris mortui) commentum eſſe puto. Sed haec diſcutiemus infra *libro tertio*.

RAPHIA.

SEBASTE.

SOZUSA.

SYCAMAZON.

TOXUS.

TRICOMIAS. Haec ſex loca omiſit Carolus a St. Paulo; male, uti liquet ex capite ſequenti.

INDEX URBIUM ET LOCORUM EPISCOPALIUM PALAESTINAE SECUNDAE.

ABILA. Sita fuit in Palaeſtina ſecunda: vide notitiam Graecam Patriarchatuum, & Epiſcopum habuit. Vide Concil. Hieroſol. Male omiſſa a Carolo a St. Paulo.

CA-

CAPARCOTIA. *Interpretibus Ptol. Caparnaum*, ſcribit Carolus a St. Paulo & collocat eam in Mappa Geographica Patriarchatus Hieroſolymitani ad latus ſeptentrionale maris Galilaeae. Sed urbs fuit inter Scythopolin & Caeſaream, nec quicquam eſt quod ſuadeat de Capernaum hic cogitare, quum plurima loca Palaeſtinae nomen Caphar praepoſitum habeant. Id docebimus *libro tertio.*

CAPITOLIAS.

DIOCAESAREA. Urbem hanc Palaeſtinae ſecundae fuiſſe legitur in notitia Graeca Patriarchatuum. Et Epiſcopum habuit. Vide excerpta ex Concilio Hieroſolymitano infra libro quarto. Locum itaque habere debuiſſet in ſerie urbium Epiſcopalium Palaeſtinae ſecundae apud Carolum a St. Paulo.

GADAE.

GADARA.

GAULAME CLIMA.

HELENOPOLIS. Omiſſa eſt in Notitia Epiſcopatuum Palaeſtinae ſecundae ab Car. a St. Paulo & Holſtenio. Erat tamen ſita in Palaeſtina ſecunda, uti docemur ex Notitia Graeca Patriarchatuum, & urbs Epiſcopum habuit, qui interfuit Concilio Hieroſolymitano. Erat illa nuncupata de nomine Helenae matris Conſtantini. Meminit Sozomenus *Hiſtor.* II. 2. Ἔχει δὲ αὐτῆς διηνεκοῦς μνήμης ἐνέχυρον ὁ μέλλων αἰὼν τὴν ἐπὶ Βιθυνίας πόλιν καὶ ἑτέραν παρὰ Παλαιστινοῖς, ἀπ' αὐτῆς λαβούσας τὴν προσηγορίαν. *Habent etiam tempora ventura perenne pignus memoriae ejus, urbes duas de nomine ejus dictas, alteram in Bithynia, alteram in Palaeſtina.*

HIPPUS.

MAXIMINIANOPOLIS.

MENNITH. Hanc male referri a viris eruditiſſimis a St. Paulo & Holſtenio inter Urbes Palaeſtinae ſecundae ſtatim monuimus.

NAÏS, vicus.

PELLA.

RAPHIA. Sub Imperio Valentiniani & Theodoſii Ῥαφιῶται καὶ Γαζαῖοι ex Palaeſtinis praecipue pro Templis Deorum ſuorum dimicarunt. Sozomen. *Hiſt.* VII. 15. Male refertur huc a viris doctiſſimis haec urbs & tres ſequentes: fuere enim in Palaeſtina prima.

SCYTHOPOLIS.

SEBASTE.

SOZUZA. Collocat illam Carolus a St. Paulo inter Caeſaream & Samariam.

SYCAMAZON. Certi nihil liquet de ſitu hujus urbis. Fuiſſe in Palaeſtina prima patet ex Notitia Graeca Patriarchatuum.

TETRACOMIAS.

TIBERIAS.

ZABULON. Putat Carolus a St. Paulo eſſe Zabulona prope Ptolemaidem, Joſepho *l.* 2. *de bell.* 21. memoratam & locat in Palaeſtina prima. Dubium mihi tamen eſt, an ad eam pertineat. Nam Ptolemais ipſa non ad Palaeſtinam, ſed Phoenicen pertinuit. Vide Notitiam Graecam Codino ſubjunctam *pag.* 360.

INDEX URBIUM ET LOCORUM EPISCOPALIUM PALAESTINAE TERTIAE.

AILA. Ad Sinum Arabicum.

AREOPOLIS. Sozomenus eam Arabiae attribuit ſecundum morem illorum temporum, quibus tota Palaeſtina tertia Arabia appellatur. *Lib.* VII. 15. ſcribit in Arabia Petraeos & Areopolitas pro templis Deorum ſuorum acriter dimicaſſe. Ἐν τῇ πάλαι Ἀραβίᾳ, νῦν δὲ Παλαιστίνη τρίτη καλουμένη. *Procop. de Aedif. Juſtin. l.* V. *c.* 8. ibi dicit eſſe montem Sina. Ita quoque *l.* I. *de bell. Perſ. c.* 15. dicit a regione Homeritarum Gazam, usque Arabiam olim protenſam fuiſſe.

ARINDELA.

AUGUSTOPOLIS.

BIROSABA.

CHARACMOBA. Fuiſſe in Palaeſtina tertia patet ex notitia Graeca

Graeca ſecunda quam conſule capite ſequenti: & epiſcopum habuiſſe ex Concilio Hieroſol. liquet: quare inter Urbes Epiſcopales hujus Palaeſtinae recenſeri debuiſſet a Carolo a St. Paulo *in Geographia Sacra pag. 309.*

ELUZA. Tribuitur Palaeſtinae tertiae in Notit. Graeca. Sed in verſione *Action. 2. Concil. Chalcedon.* dicitur eſſe ſecundae, & in Stephano.

MAMOPSORA.

MAPSE.

MITROCOMIA.

PENTACOMIA.

PETRA. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς attribuit Palaeſtinae III.

PHARAN.

PHAENON.

RABATHMOBA. Id eſt, Areopolis. Stephanus in Ethnicis Palaeſtinae tertiae attribuit.

SALTUS HIERATICUS.

SODOMA. Refert hanc Carolus a St. Paulo inter urbes tertiae Palaeſtinae, quod in Concilio Nicaeno Severus Sodomorum Epiſcopus memoretur. Sed ſuſpecta mihi vox eſt *Sodomorum:* nec enim urbs ea, poſtquam ſemel everſa eſt, iterum exſtructa fuiſſe legitur uſpiam, quod ſciam: ſed de iſta re agetur infra *lib.* IV. in notis ad excerpta ex Conciliis veteribus.

ZOARA.

Si quis porro ſcire deſideret, quis ſtatus ſit hodie Epiſcopatuum in tribus his Palaeſtinis, legat quae habentur in Actis Sanctorum, menſis Maji *Tom.* II. *pag.* 805. *Nunc gementibus ſub Turcarum jugo qualibuſcumque Chriſtianis & Conſtantinopolitanis Imperatoribus, a quibus ſolebant Epiſcopi peti, pridem exſtinctis, eo res devenit ut cum nuper praeterito anno* MDCLXXII *congregari Synodum placuiſſet adverſus Calviniſtas pro reali Chriſti praeſentia in Euchariſtia, exemplo aliarum quae fuerant ſuper eadem cauſa Conſtantinopoli celebratae anno* MDCXXXVII *&* MDCXLII *(quarum omnium acta Graeco-Latina recenter accepimus impreſſa Pariſiis) ſoli ſeptem reperti ſint qui ad Doſitheum tunc Patriarcham convenire poſſent, ſcilicet Metropolitae Petrae, Ptolemaïdis & Poſidonis (qui etiam Caeſareae*

 Prae-

Praeſulem ſe dicebat) Nazareth, Bethleem, cum Archiepiſcopo Gazae (qui etiam locum tenebat abſentis Archiepiſcopi Sancti Spelaei) & Archiepiſcopo Neapoleos atque Sebaſtae, nec non cum Epiſcopo Lyddae, ſubſcripſeruntque decreto fidei ibidem conſtitutae, una cum ſexaginta hegumenis Monaſteriorum, &c.

C A P U T XXXV.

CONTINENS EXCERPTA EX NOTITIIS VETERIBUS ECCLESIASTICIS DE URBIBUS PALAESTINARUM TRIUM.

Varia in Notitiis veteribus Graecis emendantur conferunturque illae inter ſe. Voces Ῥεγιῶν, Σάλτων, *& aliae illuſtrantur. Notitiae veteres Latinae variae exhibentur cum praecedentibus conferendae.*

Ad illuſtrationem eorum quae capite precedente notavimus omnino videntur conſulendae notitiae veteres Eccleſiaſticae, e quibus non ea tantum quae ad Palaeſtinas ſpectant, excerpenda duximus, verum etiam quae ad Phoenicen & Arabiam, quoniam & in illis urbes memorantur, quae terrae Iſraëlitarum olim adſcriptae ſunt.

EXCERPTA
EX GRAECA NOTITIA PATRIARCHATUUM

Edita a Luca Holſtenio ex MS.to Vaticano & ſubjuncta Geographiae Sacrae a Carolo a St. Paulo editae Amſtelodami. a. 1704. *p.* 6. *Inſerta quoque Corpori Hiſtoriae Byzantinae editaque anno* 1648. *Pariſiis una cum Codino Curopalata de officiis & officialibus Curiae Conſtantinopolitanae.*

Πέμπτος ὁ ἁγιότατος καὶ ἀποστολικὸς θρόνος Ἱεροσολύμων τῆς ἁγίας πόλεως τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἰακώβου αὐτόπτου καὶ ὑπηρέτου τοῦ λόγου γενομένου καὶ μύστου τῶν ἀποῤῥήτων ἀθεάτων μυστηρίων τῶν οὐρανίων θεαμάτων; περιέχων πᾶσαν τὴν Παλαι-

στίνην

ςίνην χώραν ἄχρις Ἀῤῥαβίας. Καισαρεία μητρόπολις, Δῶρα, (1) Ἀντίπατρος, Διόσπολις, Ἰαμνία, Νικόπολις (2) Ὀνοῦς, Σώζουσα, Ἰόππη, Ἀσκάλον, Γάζα, Ῥαφία, (3) Ἀνθιδὼν, Διοκλητιανούπολις, Ἐλευθερούπολις, Νεάπολις, Σεβαςὴ, Ῥεγεὼν (4) Ἀπαθῶς, (5) Ῥεγεὼν Ἰεριχὼ, Ῥεγεὼν (6) Λιβυὰς, Ῥεγεὼν (7) Γαδάρων, Ἄζωτος πάραλος, Ἄζωτος (8) Ἴσπινος, (9) Ἐυκομάζων, (10) Βιτέλιος, Τρικομιὰς, Τόξος Σάλτων, Σάλτων (11) Γεραιτικὸς ἤτοι (12) Βαρσάμων.

Ἐπαρχία Παλαιςίνης Β΄. Σκυθόπολις, Πέλλαι, (13) Γάδειρα, Καπετώλισσα, Ἄβιλα, (14) Μαξιμιανούπολις, Διοκαισάρεια, Τιβεριὰς, Γαδαὶ, Ἑλενούπολις, Ἵππος, Τετρακομία, Κλίμα (15) Γαυλάμης, Κόμη Ναΐς.

Ἐπαργία Παλαιςίνης Γ΄. Πέτραι μητρόπολις, Αὐγουςόπολις, Ἀρίνδηλα, (16) Παρωχμούχου, (17) Ἀριόπολις, Μάψης, Ἐλοῦσα, Ζαύρα, (18) Βιροσαμὼν, (19) Ἐλὰς, (20) Πεντακόμια, Μαμόψορα, (21) Μητροκώμης, Σάλτον Ἱερατικόν.

Quintus Sanctiſſimus & Apoſtolicus thronus Hieroſolymorum Sanctae civitatis Sancti Apoſtoli & fratris Domini noſtri Jeſu Chriſti Jacobi, qui oculatus teſtis & miniſter fuit Verbi ac Myſtes & ineffabilium inviſibiliumque myſteriorum, coeleſtium ſpectaculorum: continens totam Palaeſtinam uſque ad Arabiam. Caeſarea Metropolis, Do-

(1) Lege Ἀντιπατρίς. (2) Erit *Ono* vicina Lyddae, אנו. (3) Ἀνθηδών. (4) An eſt Ἀμαθοῦς. At illa videtur ad ſecundam potius referenda. (5) Ῥεγεὼν eſt regio καθ' ἕκαςον Ῥιγεῶνα ex Theophane vertit Anaſtaſius Biblothecarius *pag.* 118. *per omnem regionem.* (6) Pro Λιβιάς. Ita in Conciliis quoque ſemper. (7) Non ſunt haec Gadara trans Jordanem. Illorum enim mox in Palaeſtina ſecunda mentionem injiciet. (8) Ἥσπινος legitur in corpore Hiſtoriae Byzantinae. Et mox Ἐυκωμάζων. (9) Συκομάζων legendum eſt. (10) Eſt Bethel. (11) Lege Γεραριτικὸς ἤτοι Βαρσάβων, *Tractus Gerariticus ſive Berſchabae.* De qua re non ſinunt nos dubitare haec verba Theodoreti *quaeſt.* 1. in *lib.* 11. *Paralipom.* Περὶ γὰρ τὴν καλουμένην Ἐλευθερόπολιν Γεραρηνῶν Σάλτον μέχρι τοῦ παρόντος ὠνόμαςαι. *Circa Eleutheropolin eſt Salton Gerarenorum usque in hunc diem appellatum.* (12) l. Βαρσάβων. (13) Mox meminit Γαδάρων. Sed illa erant Gadara Azoto proxima, quae poſt illa ſtatim recenſetur. (14) Μαξιμινιανέπολις in *Hiſtor. Byz.* (15) Γαυλάμη ibid. (16) Puto eſſe Χαρακμῶβα. (17) Ἀρεόπολις. (18) Berſabe: atqui ejus meminit in Palaeſtina prima. Sed ibi erat Σάλτων, hic non. (19) Ἀιλὰ ad ſinum Arabicum. (20) Erat etiam ad Euphratem locus hoc nomine Πεντακόμια. Procopius meminit *l.* 11. *c.* 9. de aedific. Juſtiniani. (21) Μητροκώμης. Uti Metropolis caput eſt urbium alicujus provinciae ita Metrocomia caput eſt vicorum.

Dora, Antipatros, Dioſpolis, Jamnia, Nicopolis, Onus, Sozuſa, Joppe, Aſcalon, Gaza, Raphia, Anthidon, Diocletianopolis, Eleutheropolis, Neapolis, Sebaſte, Regeon Apathos, Regeon Jericho, Regeon Libyas, Regeon Gadarorum, Azotus maritima, Azotus Hippinus, Eucomazon, Bitelius, Tricomias, Toxus Salton, Salton Geraiticus ſive Barſamorum.

Provincia Palaeſtinae ſecundae, Scythopolis, Pellae, Gadira, Capetoliſſa, Abila, Maximianopolis, Diocaeſarea, Tiberias, Gadae, Helenopolis, Hippus, Tetracomia, Clima Gaulames, Vicus Nais.

Provincia Palaeſtinae tertiae, Petrae Metropolis, Auguſtopolis, Arindela, Parochmuchi, Ariopolis, Mapſes, Eluſa, Zaura, Biroſamon, Elas, Pentacomia, Mamopſora, Metrocomes, Salton Jeraticon.

EX NOTITIA ALTERA ECCLESIASTICA,

Sive diatypoſi Leonis Auguſti, ut eam vocat P. Jacobus Goar, qui illam Corpori Hiſtoriae Byzantinae inſeruit, & cum MS.to contulit.

Nota ordinem locorum numeros appoſitos ſequi, quod noſſe intereſt, ut loca cum locis jungi queant, & emendationes recte fieri.

Ἐπαρχία Φοινίκης Παραλίας.

1. Τύρος μητρόπολις	2. Σιδὼν	3. Πτολεμαΐς
4. Βήρυτος	5. Βίβλος	6. Τρίπολις
7. Ἀρκαὶ	8. Ὀρθωσιὰς	9. Βότρυς
10. (a) Κώμη Γήγαρτα	11. Ἄραδος	12. Ἀντάραδος
13. Πανέας	14. (b) Γονασίτιοι Σάλτων.	15. Κώμη Πολιτιανή.
16. Κώμη Τριερὶς		

Ἐπαρ-

(a) In Corpore Hiſtoriae Byzantinae eſt *Γηγάρτα κώμη.* (b) In Corpore Hiſtoriae Byzantinae legitur Γόνασι ἤτοι Σάλτων. In *lib.* XI. Codicis Juſtiniani *tit.* 69. *poſſeſſiones Gonatici Saltus,* τοῦ Γονατικοῦ Δρυμῶνος memorantur.

Ἐπαρχία Φοινίκης Λιβανιστίας.

1. Ἔδεσσα μητρόπολις	2. Λαοδίκεια	3. Ἡλιούπολις
4. (*c*) Ἄβιλλα	5. Δαμασκὸς	6. Κλίμα Ἰαμβρούδων
7. Εὐάριος ἤτοι Ἰουστινιανούπολις	8. Παλμύρα	9. Κλίμα Μαγλούδων
10. (*d*) Σάλτον Γοναΐτικον.	11. (*e*) Σαλάμιας	12. Κλίμα ἀνατολικόν.

Ἐπαρχία Παλαιστίνης Γ.

1. Πέτραι μητρόπολις	2. Αὐγουστόπολις	3. Ἀρινδηλὰ
4. Χαραγμοῦχα	5. Ἀρεόπολις	6. (*h*) Μάψις
7. Ἐλοῦσα	8. Ζώορα	9. Βιροσάβων
10. Ἐλὰς	11. Πεντακωμία	12. Μαμῶ
13. (*f*) Ψορὰ	14. (*g*) Μιτροκωμία	15. (*i*) Σάλτον Ἱερατικόν.

Ἐπαρχία Ἀραβίας.

1. Βόστρα μητρόπολις	2. Ἀδραστὸς	3. Δία
4. Μέδαυα	5. Γεράσσα	6. Νέυη
7. Φιλαδέλφεια	8. Ἔσβους	9. Νεάπολις

(*c*) Ἄνβιλλα legitur in Corpore Hiſt. Byzant. (*d*) Hic videtur eſſe *ſaltus Gonaticus* de quo ſupra vide *pag.* 216. (*e*) Haec Salamias in Antonini Itinerario dicitur. (*f*) Alii jungunt cum praecedenti. (*g*) Τιτροβωμία editum eſt in Corpore Hiſtoriae Byzantinae, ſed quum in adjecta verſione Latina ſit *Mitrocomia* erit error operarum Typographicarum. (*h*) Νάψις in Corpore Hiſtoriae Byzantin. (*i*) Hoc jungendum cum ſequenti liquet ex Notitia priore. Adeoque hinc patet illa non eſſe diſponenda eo ordine quo in Hiſtoriae Byzantinae ſcriptoribus leguntur

Πεντακώμια
Σάλτων
Μαμῶ
Ψώρα
Τιτροκόμια
Ἱερατικόν.

Sed error inde natus eſt quod ita ut hic per tres columnas, ſed ſine numeris ordinem vocum indicantibus, fuerint diſpoſita: & quod *Mamopſora* pro una voce habuerint, unde Σάλτων locum τῆς Μαμῶ occupavit.

10. Φιλιππούπολις	11. Φένουτος	12. Κωνσταντίνη
13. Διονυσίας	14. Πεντακωμία	15. Τρικωμία
16. Κανοθὰς	17. (*k*) Σάλτων	18. Βατανέως
19. Ἑξακωμία	20. Ἐνακομία	21. Κώμη Γωνίας
22. Κώμη Χερους	23. Κώμη Στάνες	24. Κώμη (*l*) Μαχαβέρος
25. Κώμη Κωρεάθης	26. Κώμη Βιλβανους	
28. Κώμη Πυργοαρείων	29. Κώμη Σέτνης	27. Κώμη Κάπρων
31. Νεότης	32. Κλίμα Ἀνατολικῶν καὶ Δυσμῶν	30. Κώμη Ἀριαχῶν
34. Κώμη Ἀριάθας Τράχωνος		33. Κώμη Βεβδάμους.

Provincia Phoenices Paraliae.

Tyrus Metropolis.	*Sidon.*	*Ptolemaïs.*
Berytus.	*Biblus.*	*Tripolis.*
Arcae.	*Orthoſias.*	*Botrys.*
Vicus Gegarta.	*Aradus.*	*Antaradus.*
Paneas.	*Gonaſitii ſaltus.*	*Villa Politiana.*
Villa Trieris.		

Provincia Phoenices Libaneſiae.

Edeſa Metropolis.	*Laodicea.*	*Heliopolis.*
Abilla.	*Damaſcus.*	*Clima Jambrudorum.*
Euarius ſive Juſtinianopolis.	*Palmyra.*	*Clima Magludorum.*
Saltus Gonaïticus.	*Salamias.*	*Clima Orientale.*

Provincia Palaeſtinae tertiae.

Petrae Metropolis.	*Auguſtopolis.*	*Arindela.*
Charagmucha.	*Areopolis.*	*Mapſis.*
Eluſa.	*Zoora.*	*Biroſabon.*
Elas.	*Pentacomia.*	*Mamo.*
Pſora.	*Mitrocomia.*	*Salton Jeraticon.*

Pro-

(*k*) Videtur jungendum cum Βατανέως. (*l*) Μαχαβέραις in Corpore Hiſtor. Byzantin.

Provincia Arabiae.

Boſtra Metropolis.
Medava.
Philadelphia.
Philippopolis.
Dionyſias.
Conothas.
Hexacomia.
Vicus Cherus.
Vicus Coreathes.
Vicus Pyrgoareton.
Neotes.
Vicus Ariathae Trachonis.
Adraſus.
Geraſſa.
Esbus.
Phenutus.
Pentacomia.
Salton.
Enacomia.
Vicus Stanes.
Vicus Bilbanus.
Vicus Setnae.
Clima Orientalium & Occidentalium.
Dia.
Neue.
Neapolis.
Conſtantina.
Tricomia.
Bataneos.
Vicus Gonias ſive anguli.
Vicus Machaberus.
Vicus Caprorum.
Vicus Ariachorum.
Vicus Bebdamus.

EXCERPTA EX NILI DOXOPATRII

Notitia Patriarchatuum, ſcripta anno aerae Chriſtianae 1151. *edita a le Moyne in Variis Sacris pag.* 231. *& a Schelſtratano Tom.* II. *Antiquit. Eccleſ.*

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτιμήθη καὶ ὁ θρόνος Ἱεροσολυμῶν ἀποσπασθεὶς τῆς ἐνορίας καὶ ἐξουσίας Ἀλεξανδρέων καὶ γέγονεν αὐτοκέφαλος καὶ κεφαλὴ καὶ ἰσότιμος τοῖς τρισὶ θρόνοις· πλὴν ἐτάχθη μετὰ τὸν Ἀντιοχείας τιμᾶσθαι καὶ ἀναφέρεσθαι καὶ καθῆσθαι. Ἐκλήθη δὲ καὶ Πατριάρχης καὶ αὐτὸς ὁ Ἱεροσολύμων καί τοι πρότερον ἐπίσκοπος ὢν τοῦ Καισαρείας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ. ἡ γὰρ Παλαιστίνη εἶχε μητρόπολιν τὴν Καισάρειαν, ὑφ' ἣν ἐτέλει τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπισκοπὴ οὖσα αὐτῆς, εἶχε δὲ καὶ ἑτέρας μητροπόλεις ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς διαφόρους ἐπισκοπὰς ἤγουν δευτέραν τὴν Σκυθόπολιν, ἤτοι Βασὰν, τρίτην τὴν Πέτραν, τετάρτην τὴν Βόστρην ἤτοι Ἀραβίαν. Ἔχει δὲ καὶ (*a*) αὐτοκεφάλους ἐπισκοπὰς εἰκοσιπέντε

(*a*) Nilus ipſe id explicuit antea *p.* 228. nempe ſi urbes eſſent in eadem provincia in qua Metropolis erat, magnitudine praeſtantes & parum ab illa differentes, ἐποίουν ταύτας Ἀρχιεπισκοπὰς αἵ τινες οὐκ εἶχον ἐπισκοπὰς ὑφ' ἑαυτὰς, conſtituerunt eas Archiepiſcopales, quae nullos epiſcopatus ſub ſe haberent.

πέντε μὴ ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς ἐπισκοπὰς, ὑπόκεινται δὲ τῷ θρόνῳ τῶν Ἱεροσολύμων.

α'. Τὴν Διοσπόλεως ἤτοι Γεωργίου πόλεως.
β'. Τὴν Ἀσκάλωνος.
δ'. Τὴν Γάζης.
ε'. Τὴν Ἀνθηδόνος.
ϛ'. Τὴν Διοκλητιανουπόλεως.
ζ'. Τὴν Ἐλευθεροπόλεως.
η'. Τὴν Νεαπόλεως.
θ'. Τὴν Σεβάστης.
ι'. Τὴν Ἰορδάνου.
ια'. Τὴν Τιβεριάδος.
ιβ'. Τὴν Διοκαισαρείας.
ιγ'. Τὴν Μαξιμιανουπόλεως.
ιδ'. Τὴν Καπετολιάδος.
ιε'. Τὴν (b) Μύρου.
ιϛ'. Τὴν Γαδάρου.
ιζ'. Τὴν τοῦ Ναζαρέθ.
ιη'. Τὴν Θαβωρίου ὄρους.
ιθ'. Τὴν Κυριακουπόλεως.
κ'. Τὴν (c) Ἀδρίας.
κα'. Τὴν Γαβάλων.
κβ'. Τὴν (d) Αἰλίας.
κγ'. Τὴν Φαρᾶς.
κδ'. Τὴρ Ἑλενουπόλεως.
κε'. Τὴν τοῦ ὄρους Σινᾶ.

Poſtea autem novo honore mactatus eſt thronus Hieroſolymitanus, avulſus a dioeceſi ac poteſtate Alexandrini, & ipſe caput evaſit, ad eandem dignitatem cum tribus aliis thronis promotus. Sancitum tamen eſt, ut ordine inferior eſſet Antiocheno & poſt illum honoraretur, referretur in diptychis, & ſedem occuparet. Patriarcha etiam vocatus eſt Epi-

(*b*) An forte uti ſequitur Γαδάρου pro Γαδάρων, ſic hoc legendum Μύρων. Τὰ Μύρα τῆς Λυκίας, eſt Lyciae Metropolis hoc nomine, cujus & Nilus noſter *pag.* 255. meminit. (*c*) Ἀδράας, (*d*) Αἴλας ad ſinum Arabicum.

Epiſcopus Hieroſolymitanus, licet antea Epiſcopus eſſet ſub Caeſareenſi Palaeſtina quum illius Metropolis eſſet Caeſarea, & Hieroſolyma Caeſareae, ut Epiſcopatus Metropoli, ſubeſſet. Habuit vero & alias Metropoles quae varios Epiſcopos ſub ſe habebant, nempe ſecundam Scythopolin, ſive Baſan (Bethſan) tertiam Petram, quartam Boſtram ſive Arabiam. Habet autem Archiepiſcopatus nemini obnoxios viginti quinque, qui nullos ſab ſe habent Epiſcopatus, & ſubſunt omnes throno Hieroſolymitano.

1. *Dioſpoleos, ſive urbis Georgii.*
2. *Aſcalonis.*
3. *Joppes.*
4. *Gazae.*
5. *Anthedonis.*
6. *Diocletianopoleos.*
7. *Eleutheropoleos.*
8. *Neapoleos.*
9. *Sebaſtes.*
10. *Jordanis.*
11. *Tiberiadis.*
12. *Diocaeſareae.*
13. *Maximianopoleos.*
14. *Capitoliadis.*
15. *Myri.*
16. *Gadari.*
17. *Nazareth.*
18. *Montis Thabor.*
19. *Cyriacopoleos.*
20. *Adriae.*
21. *Gabalorum.*
22. *Aeliae.*
23. *Pharae.*
24. *Helenopoleos.*
25. *Montis Sina.*

EXCERPTA EX NOTITIA LATINA

Quinque Patriarchatuum ſubjuncta Geographiae Caroli a St. Paulo. p. 59.

CHANANEA.

Patriarchatus Hieroſolymitanus habet ſub ſe hos Metropolos inferius annotatos & hos ſuffraganeos quorum primus eſt Lidda id eſt Sanctus Georgius, quae prius . . . . Gaza dicitur. Joppe id eſt Japhe. Bethleem, id eſt, Effrata.

(a) *Meivias.*
Piodicianopolis.
Petra, id eſt, Cara.
Legionenſis, id eſt Ligum.
Beigeberin.
Berſabee.
Sebaſtia, id eſt, Samaria.
Diocaeſarea.
Turris Stratonis prius Dor dicta.
Ebron, id eſt, S. Abraham, prius Arbe picta vel Mambre.
Adroga.
Mauronenſis.
Capitolina.
Gedam.
Carrata.
Affra.
Heliſpharan.
Helenopolis.
Patracenſis.
Jericho.
Tiberiadis.
Thabor, ubi transfiguratus eſt Chriſtus.

Montis regalis qui habet ſub ſe quemdam Epiſcopum Graecum qui eſt in monte Sinai. Ibi ſunt & aliae civitates quae non habent proprios Epiſcopos ſcilicet Aſchalonia quae ſub Epiſcopo de Bethleem, quae prius Gaza dicebatur, ubi Joannes Baptiſta, Helyas & Abdias Prophetae mortui ſunt.

Eſt & Neapolis 1. Siccama vel (*b*) Sychanam quae eſt in Jurisdictione (*c*) Canicorum ſepulcri Domini.

Caiphas 1. Porphyria quae eſt ſub Epiſcopo Caeſareae.

PALAESTINA.

Sedes prima Caeſarea maritima quae & Palaeſtinae, quam reaedificavit Herodes, ſub hac ſunt Epiſcopatus viginti, videlicet.

Dora.
Antipaſdrida.
Jamnias.
Aſſur.
Nixopolis.
(d) *Emaus.*
Onus.
(e) *Sorucis.*
Rapſias.
Regium Patos.
Gaza.
Regium Jerico.

Re-

(*a*) f. Minois. (*b*) Voluit dicere *Sichar.* (*c*) Canonicorum. (*d*) Atqui illa eſt Nicopolis. (*e*) Sozuza.

Regium (f) *Lutas.*	*Azotuiſti.*	*Tricomias.*
Regium Gadaron.	*Tipum.*	*Tocxus.*
(g) *Azotuſti.*	*Eſtomaſon* (h) *vel Eſtilion.*	*Saltium.*
Parabas, id eſt, Paliternum.		*Conſtantiniaquis.*

Sedes ſecunda Scitopolis, id eſt, Betſan: ſed hodie tranſlata eſt ſedes ad Nazareth ob reverentiam annunciationis Dominicae & nativitatem beatae Mariae Virginis. Sub hac ſunt Epiſcopatus 9.

Capitoliadis.	*Pelonvillus.*	*Clima Gaulanis.*
Mirum.	*Ypopopulus & Wilippus.*	*Comanas.*
Gadarum.	*Terratomias.*	*Tiberias.*

Ibi ſunt adhuc Betſaïda, Naun, & Capharnaum, ſed alio nomine vocitantur, nec habent Epiſcopos.

Sedes tertia Arraba Moabitis, id eſt, Petra deſerti: ſub hac ſunt Epiſcopatus 13.

Auguſtopolis.	*Elucis.*	*Mamapſon.*
Arindiſa.	*Zora.*	*Mitrocomias.*
Karach.	*Viroſſara.*	*Saltum.*
Jerapolis.	*Pentacomia.*	*Jeraticon.*
Menſidos.		

Sedes quarta Becerra Arabiae, ſub hac ſunt Epiſcopatus 35.

Adroſon.	*Nevi.*	*Neapolis.*
Dyas.	*Filadelfias.*	*Filipopolis.*
(i) *Medavero.*	:	*Fenuſtus.*
Jeſſaron.	*Eſius.*	*Dionyſias.*

Con-

(*f*) Livias. (*g*) Hoc & ſequens coaluit ex Ἄζωτος παράλιος uti ſequens ex Ἄζωτος Ἱππινος. (*h*) Et *Betilion.* (*i*) Poſt pauca in recenſione Patriarchatus Antiocheni eadem cum his loca quaedam recenſet ſub ſede ſexta Boſtra, ubi ſint Epiſcopatus

Geriſon.
Philadelphia.

Conſtantinianis.
Pentaconias.
Triconias.
Canaſados.
Saltum.
Votaneos.
Exacomias.
Enacomias.
Comogonias.
Comogeros.
Comoſtanis.
Conus Mahdeicon.
Comocoreatas.
Conus capron.
Conus viluanos.
Conus Purgro & Arethon.
Conus Pateris.
Comiſariocon.
Comis Nectis.
Comis Veſtamos.
Comi ſariothas.
Comiſtraconos.
Clima Anatolicum.

* Haec, ut erant, corrupta dedimus, facile emendanda ex antecedentibus.

EXCERPTA EX NOTITIA ULTIMA

Bibliothecae Thuanaeae, pag. 72. ibidem.

Patriarcha Hieroſolymitanus hos habet (*k*) ſuffraganeos ſub ſe Metropolos inferius annotatos & hos ſuffraganeos.

Ebronenſem. *Lidenſem.* *Aſchalonenſem qui etiam & Bethleemitanus eſt.*

Archiepiſcopus Tyrenſis hos habet ſuffraganeos.

Acconenſem. *Sidonienſem.* *Paneenſem qui alio nomine dicitur Bellinenſis.* *Berithenſem.*

Archiepiſcopus Caeſarienſis hunc habet ſuffr. Sebaſtenſem quae civitas alio nomine dicitur Samaria.

Archiepiſcopus Nazarenus hunc habet ſuffr. Tiberiadenſem.

Archiepiſcopus Pettacenſis nullum habet ſuffr.

EX

Zoraima.
:
Adraon.
Medauon.
Paramboli.
Dionyſia.
:
Philipopolis.

Unde diſcas ſaepe unum locum bis recenſeri. (*k*) Id delendum videtur.

EXCERPTA EX NOTITIA QUADAM.

Subjuncta in codicibus veteribus Hiſtoriarum Guilielmi Tyrii, uti illa ex manuſcriptis petita & inſerta eſt (*) geſtis Dei per Francos p. 1045.

(*) Haec collegit Petrus Regemorterus, qui tamen antequam operis editionem ad finem perduxiſſet obiit. Mirum nullam ejus, quod ſciam, in ipſo opere mentionem fieri.

SEDES PRIMA Caeſarea maritima: ſub hac ſede ſunt Epiſcopatus XIX.

Dora.
Antipatrida.
Jampnias.
Nicopolis.
Onus.
Soſcuris.
Raphias.
Regium Apatos.
Regium Hierico.
Regium Livas.
Regium Gadaron.
Azotus Paralias.
Azotus ippum.
Eſtomaſon.
Eſtilion.
Tricomias.
Toxtus.
Saltum.
Conſtantiniaquis.

SEDES SECUNDA Scythopolis: ſub hac ſunt Epiſcopatus IX.

Capitoliados.
Miru.

Gadaru.
Pelos.
Viliſippus.
Tetracomias.
Oluna.
Galanis.
Komanas.

SEDES TERTIA Ratba Moabitis: ſub hac ſede ſunt Epiſcopatus XII.

Auguſtopolis.
Arindila.
Kara.
Serapolis.
Mempſidos.
Eulitis.
Zora.
Viroſum.
Pentacomia.
Mamapſon.
Mitroconeras.
Saltum Hieraticum.

SEDES QUARTA Bitira Arabiae: ſub hac ſunt Epiſcopatus XXXV.

Adraſſon.
Dias.
Medauon.
Hieraſſon.
Nein.
Filadelfia.
Jerapolis.
Eſſinos.
Neapolis.
Themiſtus.

Phi-

Philipopulus.
Dionyſia.
Conſtantinu.
Pentacomias.
Tricomias.
Canaſtados.
Saltum Votanios.
Exacomias.
Enacomias.
Comogonias.
Comogeros.
Comoſthonis.
Comis.
Mahadaron.
Comocoreatas.
Comis Capron.
Comis inſuavos.
Comis Pirroareton.
Comis Pecius.
Comis Ariathon.
Comis Neotis.
Clima Anatolis queuiſinon.
Comis Ariotas.
Comis Trachonos.
Comis Nefdamos.

SUFFRAGANEARUM PRIMA.

Lidda.
Joppe.
Aſcalon.
Gaza.
Meimae.
Diocletianopolis.
Beitt Gerbein.
Neapolis.

 Se-

Sebaſtia.
Jericyntus.
Tyberiadis.
Diocaeſarea.
Legionum.
Capitolina.
Mauronenſis.
Gedera.
Nazareth.
Thabor.
Caracha vel Petra.
Adroga.
Afra.
Aelis.
Faram.
Elinopolis.
Mons Sina.

Adjiciamus & ex Patriarchatu Antiocheno ibidem deſcripto

SEDEM SEXTAM, Boſtrum. Sub hac ſede ſunt Epiſcopatus XIX.

Geraſſon.
Philadelphia.
Adraon.
Midanon.
Auſtanidon.
Delmundon.
Zozoyma.
Herri.
Iceni.
Eucuni.
Conſtantia.
Paramboli.
Dionyſia.
Conaachon.

Maxi-

Maximopolis.
Philipolis.
Chryſtopolis.
Neilon.
Lorea.

* Omnia haec, ut emendentur, conferri debent cum iis quae dedimus *pag.* 218. 219. 220. *& ſeqq.*

CAPUT XXXVI.

CONTINENS EXCERPTA EX NOTITIA VETERI DIGNITATUM IMPERII ROMANI.

Loca ſub diſpoſitione ducis Palaeſtinae, Berſabe, Minois &c. Chermula *eadem quae* Carmelia. *Conjecturae de* Bitſama, Sabaia *&c.* Cartha *eſt* Certa. Malatha. *Thaman,* Θεμὰν *Euſebio. Loca ſub diſpoſitione ducis Arabiae. Legio tertia Cyrenaica in Arabia Dioni commemorata. Loca ſub diſpoſitione ducis Phoenices.*

Non videtur ab inſtituto noſtro alienum ſi Notitiis veteribus Eccleſiaſticis ad illuſtrationem Palaeſtinae productis ſubjiciamus notitias veteres Politicas in quibus plurima Palaeſtinae loca recenſentur. Inde etiam diſcemus quid Palaeſtinae, quid Phoenicae, quid Arabiae tribuerint.

EXCERPTA EX NOTITIA DIGNITATUM IMPERII ROMANI.

* Sequimur editionem Pariſinam anni MDCLI, quam recenſuit Philippus Labbé.

Ex Sectione XXI. *ſub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis*

PALAESTINAE.

Equites Dalmatae Illyriciani (*a*) *Beroſabae.*
Equites promoti Illyriciani (*b*) *Menoidae.*

(*a*) Erit Berſabe. (*b*) Veneta & Lugdunenſis editio *Menoïde*: eſt vicus Μηνωΐς.

Equites ſcutarii Illyriciani (*c*) *Chermulae.*
Equites Mauri Illyriciani (*d*) *Aeliae.*
Equites Thamudeni Illyriciani (*e*) *Bitſamae.*
Equites promoti indigenae (*f*) *Sabaiae.*
Equites promoti indigenae (*g*) *Zodocathae.*
Equites ſagittarii indigenae (*h*) *Hauanae.*
Equites ſagittarii indigenae (*i*) *Zoarae.*
Equites primi Foelices ſagittarii indigenae Palaeſtinae *Saburae* ſive *Veterocariae.*
Equites ſagittarii indigenae (*k*) *Mohailae.*
Praefectus Legionis decimae (*l*) Fretenſis *Ailae.*

Et quae de minore laterculo emittuntur.

Ala prima milliaria Sebaſtena *Aſuadae.*
Ala Antana Dromedariorum (*m*) *Admathae.*
Ala Conſtantiana *Tolohae.*
Ala ſecunda felix (*n*) Valentiniana apud *Praeſidium.*
Ala prima milliaria (*o*) *Haſtae.*
Ala idiota (*p*) Conſtitutae.
Cohors duodecima Valeria (*q*) *Afro.*

Cohors

(*c*) Erit Carmelia circa Chebron. (*d*) Haec eſt Hieroſolyma. (*e*) Puto eſſe Bethſames. (*f*) *Sabaiae* conjicit Pancirollus legendum eſſe pro *Salaiae* (uti ipſe legiſſe videtur & in Theſauro Graeviano *Tom.* VII. quoque legitur licet in tabula praefixa Sabaiae extet) in Commentario ad hanc notitiam, quia Sabaia eſt oppidum prope Apamiam: & Stephanus Sabaiam magnam maris rubri praeſidium eſſe dicit. Legitur quoque *Sabaiae* in editione prima Baſileenſi Notitiae quae prodiit a. 1552. & in tabula picta ei adjecta. (*g*) Veneta & Lugd. *Zodochathae.* Baſileenſis *Zodocathae.* (*h*) Eſt Ἀναρὰ Ptolemaei. (*i*) Eſt *Zoar* apud mare mortuum. (*k*) Vetuſtus Codex legit Mohalulae, teſte Pancirollo; qui putat eam vocem ex ſyllaba *mo* & *Aila* oppido ſinus Arabici conſtare. (*l*) Nihil hic mutandum monet Labbeus & vult inſpici Theſaurum Goltzii. (*m*) Hieron. de locis Hebr. meminit Ammathae in tribu Juda. (*n*) Baſileenſis & Ven. Valentiana. (*o*) Eſtne Aſta inter Azotum & Aſcalonem, cujus meminit Hieron. de loc. Hebr. ad vocem Aſtaol? (*p*) In MS.tis legitur Conſtituta, ut Idiota ſit nomen loci, ſcribit Pancirollus addens poſſe etiam legi *Conſtantiae.* (*q*) Eſſe vicum Effrem Hieronymo dictum notavit Pancirollus 5. mill. a Bethel verſus orientem.

Cohors decima Cartaginenſis (*r*) *Carthae.*
Cohors prima centenaria (*s*) *Tarbae.*
Cohors quarta Phrygum *Praeſidio.*
Cohors ſecunda Gratiana (*t*) *Jehybo.*
Cohors prima equitata (*v*) *Calamonae.*
Cohors ſecunda Galatarum (*x*) *Arieldelae.*
Cohors prima Flavia (*y*) *Moleahae.*
Cohors quarta Palaeſtinorum (*z*) *Thamanae.*
Cohors ſecunda Cretenſis juxta Jordanem fluvium.
Cohors prima ſalutaria inter Aeliam & Hierichunta.

* Nota inter oppida Palaeſtinae in tabula picta conſpici *Robatham*, quae eſt Euſebii Rooboth.

(*r*) Pancirollus obſervat Cartha eſſe locum inter Tyrum & Berytum, uti Servius notat in IV. Aen. Sed ego non puto eum hac voce indicari, verum Certam in Itinerario Hieroſolym. (*s*) Oppidum in finibus Arabiae & Palaeſtinae, ſcribit Pancirollus. (*t*) Pancirollus conjicit eſſe eam quae Jeba Plinio dicitur: & confert Hieronymum de loc. Hebr. *Thabim, civitas trans Jordanem, nunc villa praegrandis a civitate Pella ſex millibus diſtans pergentibus Geraſam.* (*v*) Pancirollus confert cum Calamintha Stephani. (*x*) Arindelae, puto. Vide *pag.* 217. (*y*) Vetuſtus codex legit Moleathiae, ſcribit Pancirollus. Hinc ducimur ad veram lectionem quae eſt, uti opinor, *Malathae*, de quo oppido vide plura infra, *lib.* III. (*z*) Ibi fuiſſe praeſidium Romanorum Euſebius narrat ad vocem Θεμάν.

Ex Sectione XXII. *pag.* 37. *ſub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis*

ARABIAE.

Equites ſcutati Illyrici (*a*) *Animothae.*
Equites promoti Illyriciani (*b*) *Tricomiae.*
Equites Dalmatae Illyriciani (*c*) *Ziza.*
Equites Mauri Illyriciani *Areopoli.*
Equites promoti indigenae (*d*) *Speluncis.*
Equites promoti indigenae (*e*) *Meſae.*

Equites

(*a*) Eſtne legendum *Arimothae*, ut ſit Ramoth in Gileaditide? (*b*) Τρικώμια in Notit. Gr. (*c*) Ζιζὰ urbs Arabiae Ptolemaeo. (*d*) Pancirollus putat eſſe Speluncam urbem Syriae Ptolemaeo memoratam & Stephano. (*e*) Hoc in Moeſiae mutarunt Veneta & Lugdunenſis non ſine ſuſpicione erroris, ſcribit Labbeus. Certum eſt. Pancirollus putat Emeſam innui.

Equites ſagittarii indigenae (*f*) *Gaddae.*
(*g*) Praefectus Legionis tertiae Cyrenaicae *Boſtrae.*
Praefecturae Legionis quartae Martiae *Batthorae.*
Equites ſagittarii indigenae (*h*) *Diaphenis.*

Et quae de minore laterculo emittuntur.

Ala nona milliaria (*i*) *Auathae.*
Ala ſexta Hiſpanorum *Gomohae.*
Ala ſecunda Conſtantiana (*k*) *Libonae.*
Ala ſecunda miliarenſis *Naarſafari.*
Ala prima Valentiniana (*l*) *Thamathae.*
Ala ſecunda felix Valentiniana apud (*m*) *Adittha.*
Cohors prima miliaria Thracum ad *Tittha.*
Cohors prima Thracum *Aſabaiae.*
Cohors octava voluntaria *Valthae.*
Cohors tertia felix Arabum in ripa vadi Apharis fluvii in *Caſtris Arnonenſibus.*
Cohors tertia Alpinorum apud *Arnona.*

(*f*) Pancirollus putat eſſe Gaddam Plinii. Sed illa erat Engaddi ad occaſum maris mortui, ergo non in Arabia: verum eſt Gadda Arabiae. (*g*) Meminit Dion. Caſſius lib. 55. Hiſtor. Καὶ τὸ (τρίτον) ἐν Ἀραβίᾳ τὸ Κυρηναικόν. *Et Legio tertia Cyrenaica dicta in Arabia.* (*h*) Forte eſt Φαινὼ ubi fodinae erant. Sed Pancirollus ſcribit videri eſſe oppidum ita dictum a flumine Diapheno in ora Syriae cujus Plinius meminit lib. 5. 27. (*i*) Lugdunenſis editio Acauathae. (*k*) Hic decimam ſeptimam manſionem habuiſſe in deſerto Iſraëlitas ſcribit Pancirollus, & confert Hieron. Epiſt. ad Fabiolam. (*l*) Eſtne Thamara? illic fuit praeſidium. (*m*) Audatha Ptolemaei in Arabia deſerta eſſe putat Pancirollus.

Ex Sectione XXIII. *pag.* 39. *Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis*

PHOENICES.

Equites Mauri Illyriciani (*a*) *Otharae.*

Equites

(*a*) Forte leg. Ottanae, quam Armeniae urbem eſſe Stephanus memorat prope Cyrum fluvium. Ita ſcribit Pancirollus. Sed nimis longe id petitum eſt. Potius videtur eſſe Ἄτηρα Ptolemaei in Palmyrene.

Equites ſcutarii Illyriciani (*b*) *Euharae.*
Equites promoti indigenae *Saltachae.*
Equites Dalmatae Illyriciani *Latavi.*
Equites promoti indigenae (*c*) *Auathae.*
Equites promoti indigenae *Nazalae.*
Equites ſagittarii indigenae (*d*) *Abirae.*
Equites ſagittarii indigenae (*e*) *Caſamae.*
Equites ſagittarii indigenae (*f*) *Calamonae.*
Equites Saraceni indigenae *Betproclis.*
Equites Saraceni *Thalſeae.*
Equites ſagittarii indigenae (*g*) *Adathae.*
Praefecturae legionis primae Illyricorum *Palmyrae.*
(*h*) Praefecturae legionis tertiae Gallicae (*i*) *Danabae.*

Et quae de minore laterculo emittuntur.

Ala prima Damaſcena *monte Jovis.*
Ala nona Diocletiana (*k*) *Vaeriaracae.*
Ala prima Francorum (*l*) *Cumae.*
Ala prima Alamannorum (*m*) *Neiae.*
Ala prima Saxonum *Veroſabulae.*
Ala prima Phoenicum (*n*) *Renae.*
Ala ſecunda ſalutis (*o*) *Areſae.*
Cohors tertia Herculea (*p*) *Veranocae.*

(*b*) *Eutharae* exhibet Lugdunenſis. Eſt Ἐυάρια: de qua in Notitia Graeca Eccleſiaſtica ſub Provincia Phoenices Ἐυάριος ἤτοι Ἰουστινιανούπολις. (*c*) Vetuſt. Cod. *Anathae* teſte Pancirollo. (*d*) Forte Abilae. (*e*) Hanc Ptolemaeum in Palmyrena collocare ſcribit Pancirollus. Ita eſt. Κίσαμα ei appellatur. (*f*) *Calamon* in Itinerario Veteri Hieroſolymitano collocatur inter Ptolemaida & Sycaminon. (*g*) Ἀδάδα Ptolemaei, cujus meminit ante Palmyram, vel Ἀδάχα, cujus idem meminit poſt Palmyram. (*h*) Meminit hujus Dion Caſſius lib. 55. καὶ τὰ τρία τὰ τρίτα, τό τε ἐν Φοινίκῃ Γαλατικόν. *Tres ſunt Legiones tertiae, una in Phoenice dicta Gallica:* meminit & legionis ſextae Ferreae dictae in Judaea. (*i*) Eſſe puto, quae Δάναμα Ptolemaeo appellatur in Palmyrene. (*k*) *Inuarca* habet Codex Urſini teſte Pancirollo. (*l*) *Cunia* Ptolemaei, ſecundum Pancirollum. (*m*) *Nea* Plinii & Herodoti ſecundum Panciroll. (*n*) Pancirollus putat de ea legi Jud. 15. (*o*) *Arphas* Joſephi ſecundum Pancirollum. (*p*) *Veranecae* Lugdunenſis editio. Pancirollus conjicit legendum *Beronicae.*

Cohors quinta Pacata Alemannorum (q) *Oneuathae.*
Cohors prima Julia lectorum *Valle* (r) *Alba.*
Cohors ſecunda Aegyptiorum *Valle Diocletiana.*
Cohors prima orientalis *Thamae.*

(q) *Oniabatem* Aegypti, Stephano memoratam, hic intelligi putat Pancirollus. Sed meo judicio nimis illa longe petuntur. (r) *Ailam* eſſe, Phoenices civitatem, Stephano memoratam, conjicit Pancirollus.

CAPUT XXXVII.

DE MARI MAGNO QUOD PALAESTINAM ALLUIT.

Mare magnum, *nomen quod Aſiatici huic mari dabant. Graeci Oceanum hoc nomine dicebant.* Ἡ ἔσω θάλατλα & ἡ ἔξω *quae. Mare anterius & poſterius quid. Mare Aegyptium usque ad Sinum Iſſicum & Cyprum ita dictum. Mare ſalſum Judaeis doctoribus ſaepe non Lacum Aſphaltiten ſed hoc mare magnum indicat. Maimonides defenſus adverſus Bochartum. Septem maria terrae Iſraëliticae a Judaeis ſcriptoribus memorata quae.*

De aquis Palaeſtinae acturi primum de mari dicemus. Mare quod Palaeſtinam ab occaſu alluit (unde & ipſa plaga occidentalis ἁπλῶς ים dicitur *Jeſ.* 49. 12. & alibi) in ſacris literis ים פלשתים *mare Philiſtaeorum*, *Exod.* 32. 31. & ים הגדול *mare magnum Joſ.* 1. 4. ſolet appellari, qua ratione a mari Kinnereth aliisque diſtinguitur. Vide *Joſ.* 1. 4. At Graeci μεγάλην θάλατταν hoc mare non appellabant, ſed Oceano id nomen dabant, diſtinguebantque τὴν ἔσω θάλατταν ſive mare internum ab τῇ ἔξω. Vide Gellium *l.* XIV. *c.* 6. & Phavorinus in omnigenis hiſtoriis Aſiae incolas teſtatur hoc appellare magnum mare. Προσαγορεύουσι δὲ τὴν ἔξω θάλατταν ἐκεῖνον μὲν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων Ὠκεανὸν, οἱ δὲ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντες μεγάλην θάλατταν. Vide Stephanum Byzantinum voce Ὠκεανός. Ratio clara eſt. Quum enim magnae res dicantur relatae ad alias,

Syri

Syri & Judaei mare, quod maximum erat eorum quibus terram ſuam cernebant allui, magnum dixerunt: Perſae vero, Arabes, Indi & quicunque Oceanum meridionalem accolunt, hunc maris magni nomine nuncuparunt. Non eſt improbabile idem ים האחרון *mare poſterius* eſſe commemoratum *Deut.* 11. 24. quod vulgatus reddit *mare occidentale.* Joël *cap.* 2. 20. opponit mare הקדמני *anterius* & האחרון *poſterius.* Vulgatus illud *orientale*, hoc *noviſſimum*, vocat. Zacharias *c.* 14. 6. praedicit aquas vivas ex Hieroſolymis orituras quarum pars labetur ad mare הקדמני anterius, pars ad mare האחרון poſterius. His ſi addamus anterius & poſterius frequenter pro orientali & occidentali uſurpari, non videtur dubitandum duo maria, quorum alterum terram alluit ad occaſum, alterum ad ortum, id eſt mare magnum & mare mortuum, intelligi debere. Certe illud magis vero ſimile eſt, quam per illa mare Kinnereth & mortuum denotari, quod haud difficulter admittet quicunque loca a nobis producta, inprimis *Deut.* 11. 24. accuratius expendet. Idem mare ab urbibus adjacentibus nonnumquam appellatur, more Orientis: ſic ab urbe Caeſarea mare proximum nomen fert aliquando, cujus litus שוניתא דימא דקיסרין *litus maris Caeſareae* dicitur in Midras Cohelet *fol.* 117. & eadem columna ים הגדול appellatur, nomine generali. Arrianus in Paraplo Nearchi illud vocat τὴν θάλασσαν τὴν κατὰ Φοινίκην τε καὶ τὴν Παλαιςίνην Συρίην. Strabo Aegyptiacum vocat hoc mare *lib.* XVI. ſcribens Syriam, quae a Sinu Iſſico ſe extendit Aegyptum usque, *ad occaſum terminari Aegyptiaco mari usque ad ſinum Iſſicum*, πρὸς δύσιν τῷ Ἀιγυπτιακῷ πελάγει μέχρι Ἰσσȣ̃. Atque ita partes inſulae Cypri meridionales a mari Aegyptio allui ſcribit idem *lib.* XIV. *pag.* 468. τὰ δὲ νώτια μέρη τῷ Ἀιγυπτίῳ κλυζόμενα πελάγει. Manilius *lib.* IV.

Aegypti Cypros pulſatur fluctibus omnis.

Notum eſt vulgo hoc mare etiam hoc tempore mediterraneum dici.

Nuncupatur aliquando hoc mare ים המלח *mare ſalſum*, uti videre eſt in Cippis Hebraicis ab Hottingero editis, ubi *Aco*

ſita eſſe dicitur *ad mare magnum ſive ſalſum* עכו היא על שפת הים הגדול ים המלח: atque hoc ſenſu ſaepius in Talmude ſcriptum exiſtimo res quae nullius uſus futurae eſſent projiciendas לים המלח *in mare ſalſum*, id eſt, mare magnum. Quorſum enim in Lacum potius Aſphaltiten quam alium ſive lacum ſive mare projici illae juberentur? Et quid fieret, ſi, uti nunc, aditus facilis non eſt ad illum lacum? Quis ſibi perſuadeat debuiſſe Judaeos, ſi verbi gratia in extremis Europae aut Africae partibus degerent, in Palaeſtinam ad lacum Aſphaltiten proficiſci, ut ſatisfacerent mandato doctorum ſuorum?

Non debuit itaque Moſes Maimonides vapulare, quod nomen maris ſalſi mari magno dederit, inprimis quum Arabes ita quoque loqui ſoleant بحر الملح *mare ſalſum* appellantes ſinum Arabicum aliasque partes Oceani. Vide Elmacini hiſtoriam *pag.* 30. Maimonides ſcripſerat בים המלח *in mari ſalſo* inveniri חלזון piſcem, cujus ſanguis purpuram praebet. Bochartus *in Hierozoico part.* II. *lib.* V. *cap.* 9. *id*, ſcribit, *abſurdiſſimum quod* חלזון *ſive purpurariam cochleam reperiri ſcribit in mari ſalſo id eſt in lacu aſphaltite qui vocatur mare ſalſum Gen.* 14. 3. *Num.* 34. 3. *& paſſim. Nam purpurae piſcationem fieri notum eſt in mari mediterraneo quod Hebraeis eſt mare magnum, non in Judaeae lacubus, multo minus in aſphaltite in quo nullum animal vivit, & ſi quis e Jordane piſcis in illum influat ſtatim moritur. Sed Hebraeorum doctiſſimis, qualis fuit Maimonides, ſolenne eſt vix quicquam ſcire praeter ſermonem & ritus ſuos. Alibi tam peregrini ſunt, ut etiam in notiſſimis impingant & foede labantur.* Braunius *lib.* I. *de veſtitu ſacerdotum Hebr. cap.* 13. Bochartum ſcribit olim refutaſſe Maimonidem; ſe tamen vix induci poſſe ut credat Maimonidem ignoraſſe capi piſces iſtos in mari Zabulonis, nimis enim diligentem fuiſſe Talmudis indagatorem; ſed ſe nolle virum doctum aut accuſare, aut juſtificare. Ego autem putem omnino Maimonidem defendi oportere, eumque jure ita ſcripſiſſe. Quamvis enim in Sacro Codice nomen maris ſalſi detur lacui aſphaltiti, doctores Judaïci id nomen ſaepe tribue-

tribuerunt mari magno, ut id a lacubus, quos etiam maria appellant, diſtinguerent: & de rebus Judaïcis agens Maimonides morem loquendi apud ſuos uſitatum ſecutus eſt.

Septem maria terrae Iſraëliticae tribui a ſcriptoribus Talmudicis & auctore Midrach Tillim notatum jam eſt a Ligtfooto, Bocharto, & aliis. Sunt autem haec

1. ימא רבא, *Mare magnum.* Hoc eſt quod Palaeſtinam ab occaſu alluit.
2. ימא דטבריא, *Mare Tiberiadis.*
3. ימא דמלחא, *Mare ſalſum*, alibi ימה של סדום *mare Sodomiticum* appellatur,
4. ימא דסמכו. Alibi דכבכו ſcribitur, aut סיבכו uti Ligtfootus obſervavit, qui Lacum Samochonitem hoc nomine indicari putat: quae etiam ſententia eſt Bocharti, *in Hierozoico part.* II. *lib.* V. *cap.* 17.
5. ימא דחולתא. Alibi דהילתא legitur quod notat *vallem*, aut של חילת Bochartus exiſtimat ſinum Elaniticum ſub hac voce latere & pro אילת male a Talmudicis ſcriptum חולת. Ligtfootus דהולתא *Arenoſum* interpretatur, & lacum Sirbonis eo indicari putat.
6. ימא דשליית. Alibi ימא דשלחת, של חילתא aut שרייתי. Bochartus putat verum nomen eſſe שרייתא, *Auſtrale*, ut Sirbonis lacus eo innuatur ad auſtrum terrae Canaan.
7. ימא דאפמיא vel דאספמיא. Haec eſt λίμνη ἡ Ἀπαμεῖτις, uti Aeliano dicitur, quemadmodum Bocharto videtur. Ego malim credere מי פמיים aquas *Pamias*, ſive *Paneadis*, hic latere, de quibus in Miſna *Para cap.* VIII. II. aut lacum Phialam.

Ego quidem uti de quatuor prioribus non dubito quin illis nominibus indicentur mare magnum & tres lacus celeberrimi Palaeſtinae, ita tribus poſterioribus adſcripſerim lubens illud veterum Φροντίδος ἄξιον. Nec enim ad Apamiam aut ſinum Elaniticum excurrere juvat, ſi in terra Iſraëlitica, ארץ

 ישראל

ישראל dicta (quae nunquam a Judaeis eo uſque protenditur, licet notum ſit aliquando illos eatenus fines imperii ſui protuliſſe) lacus inveniri poſſint. Fuiſſe autem infra oſtendemus. Sed varietas ſcriptionis horum nominum efficit ut vix quicquam certi promere liceat.

CAPUT XXXVIII.

DE LACU ASPHALTITE.

Lacus Hebraeis appellatur maria: *uti & aliis quibusdam gentibus. Oceanus* λίμνη *Grecis.* Θάλασσαν *pro* Θάλααν *ſcriptum in verſione Graeca Veteris Teſtamenti. Varia nomina lacus Aſphaltitis expenſa.* Mare ſalſum *ab aquarum eximia ſalſedine dicitur. Concertatio Salmaſii & Petavii de ratione hujus nominis. Galeni teſtimonium de ſalſedine hujus lacus. Quomodo viri divitis qui aquam ex illo lacu in Italiam deferri magno ſumtu curaverat operam inanem fuiſſe demonſtràverit.* Sal Sodomiticum *ad ſacrificia adhibitum ex hoc lacu, & quare.* Maris mortui *nomen quare huic lacui datum. Num aves ſupra lacum volantes necentur. Unde nata ſit fabula.* Λίμνη Ἀσφαλτῖτις *circa Babylonem erat* ἄορνος, *non haec. Confuderunt hos duos lacus inter ſe ſcriptores veteres. Suidas correctus. Theocriti verba de Aſphalto Babylonico. Hiatus terrae* ἄορνος. *Lucretii verba de lacu* ἀόρνῳ *illuſtrata. Num impatiens ſit navigiorum hic lacus, & omnia ei ſupernatent. Ariſtotelis teſtimonium de lacu Aſphaltite. Vis vocis* μυθολογεῖν. *Ferchii liber de fabulis Palaeſtini ſtagni. Situs lacus Aſphaltitis & deſcriptio ex veteribus ſcriptoribus. Num Sodoma, Gomorra, Adama, & Zeboim ſubmerſae fuerint in lacu Aſphaltite.*

Primarium Palaeſtinae lacum, Aſphaltiten nempe, qui & mare ſalſum ac mortuum nuncupatur, luſtraturi quaedam prae-

praenotanda ducimus de nomine maris quod Hebraei lacubus tribuunt. Obſervavit id jam olim Cyrillus in Jeſaiam *lib.* II. *tom.* I. ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ καὶ αὐτάς τὰς λίμνας θάλασσας ἀποκαλεῖν. *Solet Sacer Codex lacus appellare maria.* Et Hieronymus *lib. quaeſt. Hebr. in Geneſin* ad *cap.* I. cujus haec verba ſunt: *Notandum quod omnis congregatio aquarum ſive ſalſae ſint ſive dulces juxta idioma linguae Hebraeae maria nuncupentur. Fruſtra igitur Porphyrius Euangeliſtas ad faciendum ignorantibus miraculum, eo quod Dominus ſuper mare ambulaverit, pro lacu Geneſareth mare appellaſſe calumniatur: quum omnis lacus & aquarum congregatio maria nuncupentur.* Confer Hieron. ad *Gen.* 36. 24. *aquarum congregationes reperiſſe, quae juxta idioma linguae Hebraeae maria nuncupentur: quod ſcilicet ſtagnum repererit:* Quod & aliis gentibus praeter Judaeos uſitatum erat nomen. Ariſtoteles *Meteorolog. l.* I. *c.* 13. ὑπὸ τὸν Καύκασον λίμνη ἣν καλοῦσιν οἱ ἐκεῖ θάλατταν, *Lacus ſub Caucaſo quem accolae vocant mare.* Plinius *lib.* III. 16. de paludibus Atrianorum: *egeſto amnis impetu per transverſum in Atrianorum paludes, quae ſeptem maria appellantur, nobili portu oppidi Thuſcorum Atriae, a quo Atriaticum mare ante appellabatur quod nunc Adriaticum.* Nec eſt quod nos Belgae ex locis adeo longinquis exempla petamus. Lacus ille, qui Hollandiam & Friſiam interjacet, nunquam nobis lacus, ſed ſemper *de Zuyder Zee*, id eſt, *mare Auſtrale* appellatur, quum tamen non magis nomen maris mereatur quam Lacus Sirbonis aut Aſphaltites. Solent illa nomina etiam in aliis linguis permutari, uti *Zee* nobis *mare* eſt, Germanis vero lacus: *Meer* autem Germanis mare, nobis lacus. Et contra mare Graecis λίμνη lacus dicitur. Homer. Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην. Ita Sophocles *Trachin.* Μηλιδα παρὰ λίμναν. Scholiaſtes, Λίμναν φησὶ τὴν θάλασσαν. Apud Homerum λίμνην pro Oceano uſurpari notiſſimum eſt. Sunt qui huc referant, quod *foſſae aquarum* (at quanto majori jure lacus?) dici poſſint θάλασσαι. Ita Interpretes Graeci I *Reg.* 18. 32. Eliam feciſſe circum altare θάλασσαν ſcribunt, quum *foſſae* ſive *aquaeductus* mentio tantum fiat in Codice Hebraeo. Sed male puto id huc trahi: nec ſcripſiſſe Graecos θάλασσαν, ſed θάλααν pro Hebraeo

תעלה

תעלה uti ſaepe alias, nomina appellativa, uti γῆ, &c. uſurpant.

Varia ſunt nomina quae tum in ſacris literis tum ſcriptis aliorum auctorum huic lacui dantur, alia a ſitu alia a qualitate aquarum ejus deducta. Nomen lacus aſphaltitis a bitumine quod egerit obtinuit, quod bitumen Judaïcum appellari ſolet: vide Scribonium Largum *de compoſitione medicam. cap.* 77. *Mare planitiei*, ים הערבה, dicitur *Deut.* 3. 17. *Joſ.* 3. 16. illius nempe planitiei vel מישרא, uti Chaldaeus reddit, quam Jordanes perluebat, quaeque μέγα Πέδιον Joſepho appellatur. Ideo *Deut.* 4. 49. contextus Hebraeo Samaritanus addit ים המלח *mare ſalſum*, ne dubium ſit quid per mare planitiei intelligi debeat. Appellatur & *mare mortuum* νεκρὰ θάλασσα, pro quo ἐρυθρὰ male legitur apud Epiphanium: vide Synopſin *libri* 11. *adv. haereſ. pag.* 397. & in Anacephalaeoſi *pag.* 145. Atque ita apud Heſychium Ἀσφαλτῖτις λίμνη, ἐρυθρά. Cur mortui maris nomen gerat liquebit ex iis quae infra notabimus. Praeterea *mare ſalſum*, vel *ſalſiſſimum* (quod interpreti vulgato Veteris Teſtamenti placuit) dicitur, de quo nomine certarunt inter ſe viri celeberrimi, Salmaſius & Petavius, ille *in Exerc. Plinianis*, hic *in append. ad Animadv. in Epiphanium.* Ille negat ſalſum dici a ſale, quod omnia maria ſalſa ſint, & bitumen ex quo hic lacus conſtat, ſalſum non ſit; putatque, uti terra ſalis dicitur deſolata & deſerta, ſimiliter inde nomen huic lacui datum. Hic autem ſalſum fuiſſe hunc lacum probat teſtimonio Moſis, qui illum ים המלח *mare ſalis* appellat, & Joſephi, qui ἁλμυρώδη, *ſalſum* eum vocat, negat omnia maria ſalſa eſſe, vel aeque ſalſa, & hunc lacum oppoſite ad lacum Genneſareth, cujus aquae dulces erant, ſalſi nomen obtinuiſſe exiſtimat, negatque lacum illum ex mero bitumine conſtitiſſe. Alii ab urbe מלח nomen lacui datum putant.

Ad nos quod attinet, quum eximia ſit ſalſedo aquarum hujus lacus, quod & veteres teſtantur & recentiores, non videtur aliunde nomen ſalſi tuliſſe. Nomina locis aut fluminibus lacubuſve dari non ſolent a rhetoribus vel philoſophis, ſed primis accolis, qui, ut res a rebus diſcernant, eas nuncupant plerumque ab iis qualitatibus quae in ſenſus incurrunt & maxime ſunt obviae.

viae. Quid autem magis erat naturae rei conveniens quam lacum, cujus aquae ſalſiores ſunt ipſis aquis maris magni aliorumque quae nota fuerunt incolis terrae Canaan, ſalſum appellare?

Prae reliquis animadverſione dignum eſt Galeni teſtimonium de ſalſedine aquarum hujus lacus, quod & medicus fuerit celeberrimus qui de aquarum natura optime judicare potuit, & ipſe has aquas accurate exploraverit. Ita ſcribit *lib.* IV. *de ſimplicium medicamentorum facultatibus cap.* 19. Τὸ δὲ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ Συρίᾳ λίμνης ὕδωρ, ἣν ὀνομάζουσιν οἱ μὲν θάλασσαν νεκρὰν, οἱ δὲ λίμνην ἀσφαλτῖτιν, ἐστὶ μὲν καὶ γευομένοις οὐχ' ἁλυκὸν μόνον ἀλλὰ καὶ πικρόν. Ἔχει καὶ τοὺς ἐξ ἑαυτοῦ γεννωμένους ἅλας ὑποπίκρους ὁμοίως καὶ κατὰ τὴν ὄψιν εὐθὺς ἅμα πάσης θαλάσσης λευκότερόν τε καὶ παχύτερον φαίνεται, ἁλμῇ κατακορεῖ προσεοικὸς, εἰς ἣν οὐδ' ἂν ἐμβάλῃς ἅλας ἔτι τακήσονται, πλεῖστον γὰρ τούτου μετέχει καὶ εἴτις εἰς αὐτὴν καταδὺς ἀνακύφειεν, ἄχνῃ ἁλῶν εὐθέως ἐν κύκλῳ περὶ πᾶν ἴσχει τὸ σῶμα· καὶ διὰ τοῦτο τε καὶ βαρύτερον ἐστὶ τῆς ἄλλης θαλάττης τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο τοσοῦτον, ὅσον ἡ θάλαττα τῶν ποταμῶν ὥστ' οὐδ' εἰ βούλοιο κατὰ τοῦ βάθους καθεὶς ἑαυτὸν φέρεσθαι κάτω, δυνηθείης ἂν οὕτως, ἐξαιρεῖτε καὶ κουφίζει τὸ ὕδωρ, οὐχ' ὡς φύσει κοῦφον ὑπάρχον, ὅπερ ἤδη τις εἶπε τῶν παλαιῶν σοφιστῶν, ἀλλ' ὡς Ἀριστοτέλης ἔλεγε διὰ βαρύτητα, δίκην πηλοῦ βαστάζον τὰ κουφότερα. *Aqua autem lacus qui in Syria Palaeſtina eſt & mare mortuum a quibusdam, ab aliis lacus Aſphaltites, nuncupatur, guſtu non tantum ſalſa verum etiam amara eſt. Habet quoque ſalem ex ſe natum perinde ſubamarum, & primo ſtatim aſpectu univerſo mari candidior & craſſior apparet, merae ſalſugiui ſimilis, in quam ſi ſalem conjicias ne liquari quidem poſſit: plurimum enim illius in ſe habet. Quod ſi quis ſe in eam immergat undique velut ſale tenuiſſimo conſperſus inde emergere conſpicitur. Et propterea aqua haec tanto gravior eſt aliis aquis marinis, quanto aquae marinae graviores ſunt fluvialibus, ita ut ſi te ei immergere volueris, mergi non poſſis; ita aqua te elevat, non quia natura levis eſt uti aliquis veterum philoſophorum dixit, ſed quod, uti Ariſtoteles dixit, propter gravitatem luti inſtar leviora ſuſtentet.* Mox addit, ſi homo manibus pedibusque vinctus lacum hunc conjiciatur, non mergi, & naves veluti in aquis dulcibus magis ſubſidunt quam marinis, ita in marinis magis

 ſub-

ſubſidere quam in hoc lacu. Lepidum autem inprimis hoc eſt quod commemorat de homine, qui magnam aquae copiam ex hoc lacu hauſtam in Italiam deferri curaverat, quum, ſi voluiſſet, ſale communi aquis injecto ſimiles aquas ubique efficere potuiſſet: unde liquet Galenum non niſi copiae ſalis adſcripſiſſe differentiam quae inter hunc lacum & alios intercedit. Ita ille. Ὥς τ' ἔγωγε ποτὲ μάταιον ἀπέδειξα τοῦ πλουσίου τὴν φιλοτιμίαν ἐκ τῆς νεκρᾶς θαλάττης τοσοῦτον ὕδωρ κομίσαντος εἰς Ἰταλιαν ὡς πληρῶσαι δεξαμενήν. Ἑτοίμως γὰρ ἐποίησα ταυτὸν, ἅλας παμπόλλους ἐμβαλὼν ὕδατι ποτίμῳ. Μᾶλλον δ' ἂν ἔτι βαρύτερον ἐργάσαιο τὸ τοιοῦτον ὕδωρ εἰ τήξας τοὺς ἅλας ὡς πλείστους ὑπὸ κυνὸς ἐπιτολὴν ἥνικα μάλιστα θάλπος ἐστὶ σφοδρότατον, ἐάσαις ἐξοπτηθῆναι, παραπλησίως τῷ κατὰ τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην. Οὕτω γὰρ ἔσται καὶ τοῦτο βαρὺ τὸ ὕδωρ, ὡς ἐκεῖνο· καὶ ἐνδήσειας ἢ ἄνθρωπον, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο ἐμβάλλοις ζῶον εἰς αὐτὸ, παραπλησίως τοῖς πλοίοις ἐποχήσεται τῷ ὕδατι. *Itaque ego aliquando oſtendi inanem eſſe divitis cujusdam ambitionem, qui tantam copiam aquarum ex mari mortuo in Italiam transvexit, quae ciſternam implere poſſet. Nam id ipſum ego ſtatim praeſtiti ſale in aquam conjecto. Longe etiam graviorem ejusmodi aquam effeceris, ſi plurimum ſalis liquatum ſub Canis ortum, ubi potiſſimum aeſtus fuerit vehementiſſimus, torreri ſiveris, quemadmodum in lacu Aſphaltite ſit: ita enim haec aqua perinde gravis ac illa efficeretur, ita ut ſi quis hominem ligatum aut aliud animal in eam immittat navis ad inſtar ſupernatatura ſint.* Notandum tamen modum eſſe quem aqua ſalem liquando non excedit. Plinius ſcribit *l.* XXI. *cap.* 6. *Si plus quam ſextarius ſalis cum quatuor aquae ſextariis mergatur vinci aquam, ſalemque non liquari: caetero ſextarius ſalis cum quatuor aquae ſextariis ſalſiſſimi maris vim & naturam implet.* Porro narrat Galenus aquam lacus Aſphaltitis aeſtate amariorem eſſe quam hyeme, & ſe ipſum expertum eſſe (καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν ſcribit) aquam illam aeſtate in vaſe ſoli expoſitam amariorem fuiſſe redditam. Denique huic amarae ſalſugini tribuit reliquas qualitates hujus lacus. Audiamus illum. Φαίνεται ἐν ἐκείνῳ τῷ ὕδατι μήτε ζῶον ἐγγιγνόμενόν τι, μήτε φυτὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς αὐτὴν ἐμβαλόντων ποταμῶν ἀμφοτέρων, μεγίστους καὶ πλείστους ἐχόντων ἰχθύας, καὶ μάλιστα τοῦ πλησίον Ἱεριχοῦντος,

τος,

τος, ὃν Ἰορδάνην ὀνομάζουσιν, οὐδ᾽ εἷς τῶν ἰχθύων ὑπερβαίνει τὰ στόματα τῶν ποταμῶν. κἂν ἐ συλλαβὼν δέ τις αὐτοὺς ἐμβάλλει τῇ λίμνῃ, διαφθειρομένους ὄψεται ταχέως· οὕτως τ᾽ ἀκριβῶς πικρὸν ἅπασιν ἐστὶ, καὶ ζώοις καὶ φυτοῖς πολέμιον, αὐχμῶδές τε καὶ ξηρὸν καὶ τὴν φύσιν οἷόν περ αἴθαλος ὑπὸ τῆς κατοπτήσεως γεγενημένον. καί τοι γε οὐδὲ τὸ τῆς λίμνης ἐκείνης ὕδωρ ἀκριβῶς ἐστι πικρὸν, ὅτι μηδ᾽ οἱ ἅλεις αὐτοί. Προσαγορεύουσι δ᾽ αὐτοὺς Σοδομηνοὺς ἀπὸ τῶν περιεχόντων τὴν λίμνην ὀρῶν, ἃ καλεῖται Σόδομα, καὶ χρῶνται πολλοὶ τῶν περιοίκων, εἰς ὅσα περ ἡμεῖς τοῖς ἄλλοις ἁλσί. Δύναμις δ᾽ αὐτῶν οὐ ξηραντικὴ μόνον ἐστὶ μᾶλλον ἐστι τῶν ἄλλων ἁλῶν, ἀλλὰ καὶ λεπτυντική, (mox διαφορητικὴ & ῥυπτική) διότι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐξόπτηνται. *Nullum in hoc lacu animal aut planta conſpicitur. Imo quum duo in eum fluvii illabantur, maximos & plurimos piſces alentes, quorum praecipuus Jordanes qui prope Jerichuntem fluit, nullus omnino piſcium oſtia fluminum excedit: quod ſi quis eos captos in lacum immittat, celeriter mori videt. Adeo eſt omnibus tum hominibus tum plantis inimicum quod exacte amarum eſt, quodque ſqualidum pariter & ſiccum eſt atque natura fuliginem quaſi ab aſſatione referens. Quamquam nec aqua illius lacus nec etiam ſal omni ratione amarus ſit. Vocant autem eum ſalem Sodomenum a montibus circumjacentibus lacum, qui Sodoma appellantur. Multi accolae illo ſale utuntur ad varios uſus, ad quos nos alio ſale utimur. Sed vis ſalis Sodomitici talis eſt, ut non modo plus exſiccet quam alius ſal, ſed magis extenuet & digerat, quia magis toſtus eſt.* Hoc eſt מלח סרומית *ſal Sodomiticum*, quo Judaei uſi fuere ad ſacra. Ἅλες Σοδομηνοὶ etiam Galeno appellantur *lib.* XI. de hoc ipſo argum. *cap.* 50. & *οἱ ἐν τῇ νεκρᾷ θαλάσσῃ καλουμένῃ γεννώμενοι.* Et quia magis extenuat digerit ac exſiccat quam alii ſales ideo Judaei illo uſi ſunt: ſic ut male quidam per מלח סרומית bitumen hujus lacus intelligant. Ceterum quod & alii lacus nimis ſalſi piſcibus careant, docere poteſt lacus Thonitis per quem Tigris labitur, qui, teſte Eratoſthene, adeo ſalſus eſt ut piſces non alat, niſi illa in parte, qua a dulcibus aquis Tigridis perluitur. Vide *Strabon. lib.* 16. *pag.* 514.

Solet etiam hic lacus mare mortuum appellari quia piſces non alit. Facit enim eximia aquarum ſalſedo ut piſces eum fugiant.

Audiamus unum ex multis. Hieron. in *Comm. ad Ez.* 47. *mare mortuum in quo nihil poterat eſſe vitale & mare amariſſimum quod Graeci* λίμνην Ἀσφαλτῖτιν, *id eſt, ſtagnum bituminis vocant* . . . & mox. *Revera juxta literam huc uſque nihil quod ſpiret & poſſit incedere prae amaritudine nimia in hoc mari reperiri poteſt: nec cochleolae quidem parvique vermiculi & anguillae, & caetera animantium ſive ſerpentium genera quorum magis corpuſcula poſſumus noſſe quam nomina. Denique ſi Jordanes auctus imbribus piſces illuc influens rapuerit ſtatim moriuntur & pinguibus aquis ſupernatant.* Et quis non habeat fidem Hieronymo qui in vicinia hujus lacus tamdiu in Bethlehem vico habitavit, & ipſe ſe teſtatur eum vidiſſe in Apolog. adverſus Rufinum *l.* III. *p.* 461. *Protinus concito gradu Bethleem meam reverſus ſum ubi adoravi praeſepe & incunabula Salvatoris. Vidi quoque famoſiſſimum lacum: nec me inerti tradidi otio ſed multa didici quae ante neſciebam.* Quod etiamſi diſertis verbis non teſtaretur, ſatis eſſet probabile aliquem non poſſe habitare in Bethleem per tot annos quin proximum eumque celeberrimum lacum inviſeret. Maundrellus tamen αὐτόπτης obſervavit conchylia quaedam ſive cochleolas (quod Hieronymus negat) ad litus ejus nunc reperiri quae a Jordane eo deferri non potuere quia nimis longe inde locus eſt ubi Jordanes in hunc lacum influit. Quod vero quidam ſcribunt aves ſupra lacum hunc volantes necari, nunc quidem certe experientiae repugnat, & credibile eſt olim non magis verum fuiſſe. At quam cauſam hujus fabulae comminiſcemur? Scio equidem & nunc & olim multa ficta fuiſſe, de quibus fruſtra quaeratur unde fabula ortum traxerit. Attamen quum origo erroris detegi poteſt, illud fieri oportere exiſtimo. Credo itaque confudiſſe quoſdam veterum hunc lacum Aſphaltiten cum alio lacu ejuſdem nominis circa Babylonem & uni tribuiſſe quod alteri tribuendum fuerat. Meminit ejus Vitruvius *lib.* VIII. *cap.* 3. *Babylone lacus ampliſſima magnitudine, qui Limne Aſphaltitis appellatur, habet ſupranatans liquidum bitumen. Quo bitumine & latere teſtaceo ſtructo muro Semiramis circumdedit Babylonem.* Plinius *lib.* 35. *cap.* 15. *calcis quoque uſum praebuit, ita ferruminatis Babylonis muris.* Et *lib.* 31. 5. *Mutantur & colores aquarum; ſicut Babyloniae lacus aeſtate rubras*

habet

habet diebus XI. Hunc lacum Athenaeus *lib.* 11. *cap.* 5. vocat τὴν ἐν Βαβυλῶνι λίμνην. Xiphilinus in *Epitome Dionis pag.* 252. narrat halitum adeo gravem illic ſurgere ut nulla terreſtria animalia vel volucres eum ferre poſſint. Ita quod de lacu Aſphaltite Babyloniae fama ferebatur, de hoc lacu Aſphaltite Judaeae narrarunt, & duos hos lacus confuderunt, uti & Strabo lacum Sirbonidem & hunc Aſphaltiten manifeſto confudit. Diodorus Siculus Hiſtor. *lib.* 11. *cap.* 12. videtur ejusdem loci meminiſſe. Πολλῶν δὲ καὶ παραδόξων ὄντων θεαμάτων κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν οὐχ ἥκιστα θαυμάζεται καὶ τὸ πλῆθος τῆς ἐν αὐτῇ γεννωμένης ἀσφάλτου. Τοσοῦτον γάρ ἐστιν ὥστε μὴ μόνον ταῖς τοσαύταις καὶ τηλικαύταις οἰκοδομίαις διαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ συλλεγόμενον τὸν λαὸν ἀφειδῶς ἀρύεσθαι καὶ ξηραίνοντα καίειν ἀντὶ ξύλων. Ἀναριθμήτων δὲ τὸ πλῆθος ἀνθρώπων ἀρυομένων, καθάπερ ἔκ τινος πηγῆς μεγάλης ἀκέραιον διαμένει τὸ πλήρωμα. ἔστι δὲ καὶ πλησίον τῆς πηγῆς ταύτης ἀνάδοσις τῷ μὲν μεγέθει βραχεῖα, δύναμιν δὲ θαυμάσιον ἔχουσα. προβάλλει γὰρ ἀτμὸν θειώδη καὶ βαρύνοντα, ᾧ τὸ προσελθὸν ζῶν ἅπαν ἀποθνήσκει, περιπίπτον ὀξείᾳ καὶ παραδόξῳ τελευτῇ. Πνεύματος γὰρ κατοχῇ χρόνον ὑπομεῖναν διαφθείρεται, καθάπερ κωλυομένης τῆς τοῦ πνεύματος ἐκφορᾶς ὑπὸ τῆς προσπεσούσης ταῖς ἀναπνοαῖς δυνάμεως. *Multa ſane Babylonia continet ſpectatu digna & admiranda: ſed inter haec non minimum admirationis meretur bituminis copia illic exſudantis, quae tanta eſt, ut non modo tot & tantis aedificiis ſufficiat, verum etiam profuſe a populo collectum pro lignis ſiccatum cremetur. Et licet ab innumerabili hominum multitudine, utpote ex fonte ampliſſimo, hauriatur, integra tamen ejus manet ubertas. Prope fontem iſtum ſcaturigo eſt haud ita magna, ſed mire efficax. Vaporem enim ſulphureum & gravem emittit, quo quicquid animantium accedit, ſubita nec opinata morte correptum exſtinguitur: anhelitu enim diutius compreſſo & reſpirandi facultate per vim exhalationis intercluſa praefocatur.* Dioſcorides *de re medica lib.* 1. *cap.* 99. ubi dixit bitumen Judaicum omnium eſſe praeſtantiſſimum, addit naſci etiam illud ἐν Βαβυλῶνι, ſine dubio ad hunc lacum reſpiciens. Xiphilinus *in Trajano p.* 252. Ἔνθα μέντοι τήν τε ἄσφαλτον εἶδε Τραϊανὸς, ἐξ ἧς τὰ τείχη Βαβυλῶνος ᾠκοδόμητο. Τοσαύτην γὰρ ἀσφάλειαν πλίνθοις ὀπταῖς ἢ καὶ λίθοις λεπτοῖς συμμιχθεῖσα παρέχεται, ὥστε

καὶ πέτρας καὶ σιδήρου παντὸς ἰσχυρότερα αὐτὰ ποιεῖν. καὶ τὸ στόμιον ἐθεάσατο, ἐξ οὗ πνεῦμα δεινὸν ἀναδίδοται, ὥστε πᾶν μὲν ἐπίγειον ζῶον, πᾶν δὲ πετεινὸν, ἀποφθείρειν, εἰ καὶ ἐφ' ὁποσονοῦν ὀσφραίνοιτό τι αὐτοῦ. *Ibi Trajanus vidit lacum bituminis unde moenia Babylonis aedificata ſunt: cujus tanta vis eſt ut permixtum cum lateribus aut minutis lapidibus quovis ferro aut ſaxo ſit durius. Oſtium quoque ejus ſpectavit, unde tam gravis halitus ſurgit, ut eum nulla animantia terreſtria aut volatilia ferre poſſint, ſed ſolo olfactu intereant.* Suidas ad vocem Ἄορνος πέτρα (quae in India fuit) mentionem hujus lacus facit, ſed verba illa verbis Arriani poſtponi, non interſeri, debuiſſent ἔστι δὲ καὶ λίμνη οὕτω καλουμένη, *eſt etiam lacus ita dictus* Theocritus Idyll. 16. hujus Aſphalti Babylonici quoque meminit

Ὑψηλὸν δ' Ἱέρωνι κλέος φορέοιεν ἀοιδοὶ
Καὶ πόντου Σκυθικοῖο πέραν, καὶ ὅπη πλατὺ τεῖχος
Ἀσφάλτῳ δήσασα Σεμίραμις ἐμβασίλευεν.
Sublimem gloriam Hieronis poëtae ferant
Ultra pontum Scythicum & ubi lata moenia
Aſphalto jungens Semiramis regnabat.

Adde ſcholiaſtem eruditum Lycophronis *verſ.* 704. qui quum dixiſſet Λίμνην ἄορνον eſſe prope Cumas, ita pergit, Ἄλλοι δὲ τὴν Ἄορνον, Σωτίων τε καὶ Ἀγαθοσθένης καὶ Δίων καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἱστορικῶν οὐ λίμνην οὐδὲ πέτραν φασὶ στόμιον δέ τι περὶ Ἀδιαβηνὴν, ὃ στόμιον ὄρνεον ὑπερπετασθῆναι οὐ δύναται, ἀπὸ τῆς ἐκεῖθεν ἀναφερομένης ἀναθυμιάσεως, τελευτᾷ καὶ πᾶν ζῶον ἄλογον. Ἡ Ἀδιαβηνὴν δὲ χώρα τῆς Μεσοποταμίας ἐστὶ, καὶ τῆς περὶ Νῖνον Συρίας· ἐν τῇ Ἀδιαβηνῇ τοῦτο τὸ Ἄορνον στόμιον καὶ ἡ Κτησιφῶν πόλις, καὶ ἡ Ἀσφαλτῖτις λίμνη· ἄσφαλτος δέ ἐστιν ἡ νάφθα. Περὶ δὲ τῆς Ἀσφαλτίτιδος λίμνης Ἰώσηπος λέγει περὶ Ἰορδάνην καὶ Ἱεριχοῦντα εἶναι πικρὰν καὶ ἄγωνον τῇ κουφότητι· ἐν ταύτῃ φησὶ τῇ Ἀσφαλτίτιδι τὰ ἐμβαλλόμενα πάντα ἄνω φέρεσθαι, καὶ ἀνθρώπους δὲ ὀπισθάγκωνας δῆσαι φησὶν Οὐεσπασιανὸν, καὶ ἐμβαλεῖν ταύτῃ τῇ λίμνῃ, καὶ ἀναχθῆναι μόνους μὴ ἐπισταμένους νήχεσθαι. Καὶ Ξενοφῶν καὶ ἕτεροι μύριοι περὶ τοῦ Ἀόρνου στομίου καὶ τῆς Ἀσφαλτίτιδος λίμνης ἱστόρησαν. *Alii vero, quos inter Sotion, Agathoſthenes, & Dion*

Dion & reliqui hiſtoricorum Ἄορνον *non pro lacu aut petra ſed hiatu terrae* (ita Ammianus *lib.* 23. nuncupat) *habent circa Adiabenen quem avis nulla transvolare poteſt, ob halitum qui ex eo ſurſum fertur & quasvis beſtias necat. Eſt autem Adiabene regio Meſopotamiae & Syriae quae circa urbem Ninum eſt. In ea eſt oſtium* Ἄορνον *& Cteſiphon urbs & lacus Aſphaltites. Aſphaltos eſt Naphta. De Aſphaltite lacu autem Joſephus ſcribit eum eſſe circa Jordanem & Jerichunta, amarum & ſterilem, ob levitatem* (illa enim Joſephus jungit cum ſequentibus *l.* v. *de bell. Jud. c.* 5.) *omnia in eum injecta fluitare dicit, & Veſpaſianum aliquando homines manibus poſt terga revinctis in eum projici juſſiſſe, qui ſurſum ferebantur, natare autem non ſciebant. Sed & Xenophon & alii ſexcenti de hoc oſtio* Ἀόρνῳ *& lacu Aſphaltite ſcripſerunt.* Eadem fere de hoc hiatu Suidas habet ad vocem Ἀδιαβηνή, addens halitum hunc peſtiferum recta adſcendere, & quum aliquo uſque elatus eſt, in ſe relabi: quum ſi diffunderetur, omnis regio vicina habitari non poſſet. Oribaſius medic. collect. *lib.* v. *cap.* 3. meminit *ſtagni cujusdam apud Sauromatas, quod ne aves quidam transvolare queunt, & alius apud Medos in quo nigrum ichorem dicunt ſupernatare: quo ubi uſus ſit quiſpiam ſi igni ſe admoveat, accenditur.* Meminit etiam hujus lacus Lucretius, ſed ita ut plerique veterum, qui lacum illum Babylonicum Ἄορνον confuderunt cum Palaeſtinae lacu Aſphaltite. Locutus *lib.* VI. de Nilo, progreditur ad loca averna

Principio quod averna vocantur, nomen id ab re
Impoſitum 'ſt, quia ſunt avibus contraria cunctis
E regione ea quod loca cum venere volantes
Remigii oblitae pennarum vela remittunt
Praecipitesque cadunt molli cervice profuſae
In terram, ſi forte ita fert natura locorum,
Aut in aquam, ſi forte lacus ſubſtratus Averno.
Is lacus eſt Cumas apud, & Veſuvi per montis
Oppleti calidis ubi fumant fontibus auctus.

Paulo poſt

In Syria quoque fertur item lacus eſſe videri

Quo-

Quadrupedes quoque quo ſimul ac veſtigia primum
Intulerint, graviter vis cogat concidere ipſa
Manibus ut ſi ſint Divis mactata repente.

Videtur de quadrupedibus loqui, quae ſi lacum intrent, (*Lacus* lego pro *locus* in Lucretio) ſurſum feruntur & in ſuperficie lacus jacent, ac ſi mactata eſſent: quod de hoc lacu tradi ſolet. Ceterum in codice MS.to Pomponiano legitur *remigio* pro *remigii* & *ſubratus averni* pro *ſubſtratus averno*, & verſu ſequenti

Is lacus eſt Cumas apud, & per ſulfura noti
Oppleti calidis ubi fumant fontibus aucti.

Ita ut mihi videatur gloſſema eſſe, quod nunc in contextum irrepſit, *Veſuvi montis*, quod aliquis adſcripſit ad vocem *ſulphura*, innuens illa *ſulphura* eſſe *montis Veſuvii*. Mallem tamen legere

Is lacus eſt Cumas apud & per ſulphura notus:
Oppleti calidis ubi fumant ignibus auctus.

Quos verſus prima editio Lucretii quae anno 1486 Veronae prodiit ita exhibet cum eo qui praecedit

Aut in aquam, ſi forte lacus ſubiratus (ſubſtratus) *averni*
His locus eſt cumaſapude triſui per montis
Oppleti calidis ubi fumant fontibus aucti.

Inter illa quae de hoc lacu admiranda prodidit antiquitas etiam illud eſt, omnia in eo veluti in ſolido ferri, nihil mergi, ſupernatare omnia. Locos ex veteribus non adſcribam quod libro quarto illi inſeri debeant ſecundum ordinem a nobis conſtitutum. Senecam quoque de hoc lacu agere exiſtimem, quum *l.* 11. *quaſt. natural.* ſcribit: *eſt in Syria ſtagnum in quo natant lateres & mergi projecta non poſſunt licet gravia ſint.* Equidem lubens crediderim aliqua in hoc lacu non mergi, quae in Jordane aliisve aquis dulcibus, imo etiam aquis marinis, merguntur. Nec aliter fieri poteſt, quoniam ſalſiſſimas eſſe aquas hujus lacus modo notavimus, clarumque eſt aquam, quo ſalſior eſt, ſpiſſiorem evadere, & difficiliorem corporibus merſuris tranſitum concedere, aut plane negare.

re. Quis ignorat naves mercibus onuſtas, dum per mare tutae labuntur, in ipſo portu, ſi illic, uti ſaepe contingit, aquae dulces ſint, fuiſſe ſubmerſas? Sed omnia hic velut in ſolido ferri non crediderim. Nunc certe pervius eſt hic lacus navigiis: nec deſunt qui in illo nataverint, experti quidem majori vi ſe ſurſum ferri aut ſuſtentari quam in aliis aquis (quod aquarum ſalſedini tribuendum eſt) nequaquam vero ita ut credi debeat nihil hic mergi potuiſſe. Tauros hic fluitaſſe verum eſt, id eſt, glebas bituminis quas tauros appellant, uti veteres ipſi tradunt. Verum, dicet aliquis, nunc ita ſit, forſitan olim aliter fuit. Vix mihi perſuadeam, quum ex Joſepho conſtet aliquos lacum hunc navibus trajeciſſe, de qua re mox plura *p.* 252. quum ea quae Joſephus de hoc lacu memoriae prodidit junctim proferemus. Addamus teſtimonium geographi Arabis, Scherif Ibn Idris, qui vulgo Nubienſis audit, ex quo mare hoc navigabile eſſe liquet. يقع في بحيرة زغر وتسمي بحيرة سادوم وعامور وهما كانتا مدينتي قوم لوط فغرقهما الله فعاد مكانهما بحيرة منتنة وسميت البحيرة الميتة لان ما فيها شي له روح لا حوت ولا دابة ولا شي مما شانه ان يتكون في ساير المياه الراكده والمتحركه وماوها حار كريه الرايحه وفيه سفن صغار يسافر بها في تلك الناحيه وتحمل عليها الغلات وطول هذه البحيرة ستون ميلا وعرضها اثنا عشر ميلا

Pervenit usque ad mare Zegor (i. e. Zoar) quod appellatur mare Sadum & Amur (Sodomae & Gomorrae) quod hae urbes fuerint gentis Loth, quas Deus ſubmerſit, & in earum locum ſucceſſerit mare foetidum. Appellatur autem mare mortuum, quia nihil in quo anima eſt ibi invenitur, nec piſcis, nec reptile, nec aliud quidpiam quod in reliquis aquis generari ſolet. Aqua ejus eſt tetri odoris. Sunt autem in eo parvae naves, quibus iter fit per illas partes & commeatus defertur. Longitudo ejus eſt 60 *milliarium, latitudo* 12. Milliaria haec fere conveniunt cum mille paſſibus Romanorum.

Inſigne eſt inter alia de hoc lacu teſtimonium Ariſtotelis *lib.* II. *cap.* 3. *Meteorologicorum.* Ἐι δ᾽ ἔστιν, ὥσπερ μυθολογοῦσί τινες, ἐν Παλαιστίνῃ τοιαύτη λίμνη, εἰς ἣν ἐάν τις ἐμβάλλῃ συνδήσας ἄνθρωπον ἢ ὑποζύγιον ἐπιπλεῖν καὶ οὐ καταδύεσθαι κατὰ τοῦ ὕδατος, μαρτύριον ἂν εἴη τοῖς εἰρημένοις· λέγουσι γὰρ πικρὰν οὕτως εἶναι τὴν λίμνην καὶ ἁλμυρὰν ὥστε μηθένα ἰχθὺν ἐγγίνεσθαι. Τὰ δ᾽ ἱμάτια ῥύπτειν, ἐάν τις διασείσῃ βρέξας. *Si autem, uti quidam narrant, in Palaeſtina ejusmodi lacus ſit in quem ſi quis hominem aut jumentum ligatum injecerit, ſupernatet nec mergatur, id ea quae diximus confirmabit. Ajunt enim adeo amarum & ſalſum eſſe illum lacum, ut nullus piſcis ei inſit, & veſtimenta ſi quis madefacta concuſſerit, purgentur.* Narrat, quod ad ultima illuſtranda facit, ſimile quidpiam Ariſtoteles de lacu Aſcanio *in lib. de mirab. auſc.* Ἐν τῇ Ἀσκανίᾳ λίμνῃ οὕτω νιτρῶδές ἐστι τὸ ὕδωρ, ὥστε τὰ ἱμάτια οὐδενὸς ἑτέρου ῥύμματος προσδεῖσθαι. *Aqua lacus Aſcanii ita nitroſa eſt, ut nulla alia purgatione veſtibus (in hanc intinctis) ſit opus.* Vide & problem. 40. Section. 23. & Suidam ad vocem Ἀπολυμαίνεσθαι. Φύσει τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καθαρτικόν. *Aqua marina natura apta eſt purgare.* Examinavit iſta verba Ariſtotelis ſingulari libello Patavii edito, anno 1641, Matthaeus Ferchius, Veglenſis, in univerſitate Patavina Theologus publicus, & titulum ei dedit *de fabulis Palaeſtini ſtagni.* Diſquirit in eo potiſſimum de ſenſu vocis μυθολογοῦσι, & an Ariſtoteles narrationem hanc de lacu Aſphaltite pro ficta habuerit. Nactus ille eſt eruditum adverſarium contendentem voces μύθους & μυθολογεῖν de ſermonibus etiam veris uſurpari. Varios locos adduxerat, inter quos Iſocratis ad Demonicum, ubi Jupiter Herculem genuiſſe dicitur ὡς οἱ μῦθοι λέγουσιν καὶ πάντες πιστεύουσιν, *ut fabulae tradunt & omnes credunt.* Et Homeri *Odyſſ.* Ξ. Ψεύδοντ᾽ οὐδ᾽ ἐθέλοισιν ἀλήθεα μυθήσασθαι, id eſt, *mentiuntur nec vera loqui volunt.* Quo ſenſu etiam *fabulae* nomen & *fabulandi* apud Latinos in uſu eſt. Defendit autem ſe Patavinus theologus hoc modo, ut non ex aliis ſcriptoribus ſed ipſo Ariſtotele explicandum eſſe ſenſum verborum Ariſtotelis exiſtimet. Negat autem uſpiam apud Ariſtotelem nomen μύθου & μυθολογεῖν uſurpari de narrationibus aut hiſtoriis veris, & laudatis viginti locis ex Ariſtotele, in quibus alterutra vox legitur, perſpicuum eſſe putat ſemper res fictas eo no-

nomine ſignificari, & verbum *fabulari* μυθολογεῖν apud Ariſtotelem idem eſſe quod *falſa loqui.* Sed audiamus ipſum in anacephalaeoſi libelli, quod rarior ſit: *Primo igitur oſtendimus ab Ariſtotele fabulae conjugationem aſſumi pro narratione falſa & ficta; atque ut Areſtotelice Ariſtotelem exponeremus, textus ſupra viginti ex variis locis conglomeravimus. Deinde Ariſtotelem in loco* II. *meteoror. cap.* 3. *docuimus crediſſe ſtagni Palaeſtini qualitates inter fabuloſas, id eſt. falſas & fictas collocari oportere.* Me tamen, ut verum fatear, licet totum libellum perlegerim, in ſuam ſententiam non pertraxit Ferchius. Non nego Ariſtotelem & alios ſaepe voces μῦθος & μυθολογεῖν uſurpare de rebus falſis, ſemper autem hanc vim illis vocibus ſubeſſe etiam in ſcriptis Ariſtotelis hoc nego. Ipſe locus, de quo diſputatur, videtur pro me facere. Scribit enim εἰ ἔστιν, *ſi ſit*, in Palaeſtina iſtiusmodi lacus, ὥσπερ μυθολογοῦσί τινες. Verte jam haec uti Ferchius vult, *quemadmodum falſo quidam loquuntur*, quis ſenſus erit? Si falſo tradunt eſſe lacum, quomodo dicit philoſophus, *ſi ſit confirmat ſententiam meam.* Nec enim erat in rerum natura ſi falſo eſſe narratur. Ad illuſtrationem harum rerum haec quoque Ariſtotelis in lib. Politicorum faciunt, ubi de Sardanapalo ſcribit, εἰ ἀληθῆ μυθολογοῦντες λέγουσιν. Quid audio? μυθολογοῦντες vera dicunt? Atqui ſecundum Ferchium μυθολογεῖν idem eſt quod *falſa loqui.* Verteret itaque haec *ſi vera dicunt qui falſa loquuntur.* Nemo non videt quam hoc ſit ἄτοπον. Dicamus potius μυθολογεῖν eſſe *narrare*, & aeque illud de veris quam falſis uſurpari poſſe. De falſis nemo dubitat: de veris conſtat ex Ariſtotele & verbis Homeri mox laudatis. Confer & Joſephum *lib.* V. *de bell. cap.* 4. ubi memorat μυθευομένα de hoc ipſo lacu.

Ad ſitum quod attinet hujus lacus, totum littus ejus occidentale pertinebat ad portionem tribus Judae, & quidem ſolam: nulla pars Jordanis ad tribum Judae pertinebat (quo magis mirum eſt quoſdam dicere Iſſaſcar adſitam eſſe Judae per Jordanem, qua de re vide quae notavimus ſupra *cap.* VI.) quod apparet ex deſcriptione limitum tribus Judae & Benjaminis. Limes auſtralis tribus Judae incepit *a lingua maris ſalſi* (erat autem ea duplex, haec auſtralis, altera borealis, cujus mentio fit eodem capite,

commate 5.) *quae reſpiciebat auſtrum*, מקצה ים המלח מן הלשון הפנה נגבה uti legitur *Joſ.* 15. 2. Limes borealis ejuſdem tribus initium ſumebat a lingua maris ſalſi, ab extremo Jordanis, ubi Jordanes in mare mortuum illabitur. Et limes orientalis hujus tribus dicitur eſſe mare ſalſum, uſque ad extremum Josdanis, *ibid.* Praeterea limes auſtralis tribus Benjamin, qui ab occidente verſus orientem ducitur, incipit a Kirjathjearim & deſinit in linguam maris ſalſi verſus boream, ſive in extremum Jordanis verſus auſtrum, uti legitur *Joſ.* 18. 19.

Deſcripſerunt hunc lacum inter veteres plurimi: vixque ullus eſt geographorum qui non aliquid de illo narret. Libro quarto, quo excerpta ex monumentis veteribus ad Palaeſtinae deſcriptionem facientia complectemur, ea legi poſſunt. Hoc capite quae Joſephus, Africanus, & Pauſanias, αὐτόπται de hoc lacu notarunt adſcribemus: quibuſcum conferri poſſunt quae ex Diodoro Siculo deſcripſimus ſupra *cap.* XVII.

Joſephus diverſis locis hujus lacus meminit. Dicitur ei Ἀσφαλτῖτις λίμνη, ſita eo loco ubi olim κοιλὰς, vallis, in qua urbs Sodoma, *Ant.* I. 10. Ita tamen ut Sodoma non fuerit in ipſo lacu merſa, ſibi enim ipſe contradiceret, tradens Σοδομῖτιν eſſe vicinam lacui aſphaltiti, non ſub ipſo merſam *lib.* V. *de bello cap.* 5. Hunc lacum transmiſerunt Moabitae, Ammanitae & Arabes bellum Joſaphato inferentes, *Ant.* IX. I. ibi utitur vocibus διαβάντες λίμνην. Quod non puto aliter Latine reddendum quam *tranſeuntes lacum. Tranſire* enim διαβαίνειν *dicimus Graeci*, ut verbis utar Ammiani Marcellini. *Transgredi* alii dicerent: vide Gelli noctes Atticas, *lib.* X. *c.* 26. Atque ita idem Joſephus *Antiq.* XI. 8. ſcripſerat διαβὰς Ἑλλήσποντον quod indidicat tranſmiſſum navibus factum. Praeterea libro V. de *bell. cap.* 3. legitur Romanos impoſuiſſe milites ſcaphis ut comprehenderent τοὺς εἰς τὴν λίμνην καταφυγόντας, *qui in lacum confugerant.* Cur ergo aliis ſcriptoribus fidem haberemus, quibus hic lacus non adeo notus eſſe potuit ac Joſepho, narrantibus impervium navibus eſſe lacum, & omnia illic ac in ſolido ferri. Quod ſi vento non impellitur aqua hujus lacus, uti Tacitus ſcribit, non velorum ſed remorum ope hunc lacum tranſire debue-

debuerunt. Porro Joſephus lacum hunc terminum facit Canaanaeae ad auſtrum, uti illa a Joſua fuit definita *Ant.* IX. traditque abeſſe ab Hieroſolymarum finibus trecenta ſtadia *Antiq.* XV. 9. montem nudum ac ſterilem, ab agro Scythopolitano uſque ad terram Sodomitarum, & fines lacus Aſphaltitis protendi *lib.* V. *de bell. cap.* 4. lacum eſſe ſalſum ac ſterilem, ἄγονον, homines vivos in eum injectos ſupernataſſe, & graviſſima etiam corpora in eo fluitare (adeoque & cadavera fluitarunt quibus repletum lacum Aſphaltitem ſcripſerat *cap.* 31. niſi forte ſola viventia natare crediderit, quod de hoc lacu Diodorus Siculus ſcribit *l.* XIX. 108.) ter interdiu colorem ejus mutari, vomere nigras bituminis glebas ſimiles tauris ſine capitibus, *ibidem.* Longum eſſe 580 ſtadia uſque ad Zoara Arabiae, latum ſtadia 150, eique vicinam eſſe terram Sodomiticam exuſtam miſſis coelo fulminibus, in qua reliquias divini ignis & imagines, σκιάς, quinque urbium videre eſt (nota non in lacu ſubverſas illas crediddiſſe urbes ſed circa illum) *l.* V. *de bell.* 5. Denique in *l.* I. *c.* Apionem dicit eſſe longiſſimum ac latiſſimum ſtagnum quod in Syria eſt.

Julius Africanus de lacu Aſphaltite haec habet. Συνέβαλον παρὰ τὴν θάλασσαν τὴν ἁλικὴν, ἣ καλεῖται νῦν θάλαττα νεκρά. Ἐν ταύτῃ πλεῖστα τῶν θαυμασίων τεθέαμαι. Ζώων τε γὰρ οὐδὲν ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ φέρει, καὶ νεκροὶ μὲν ὑποβρύχιοι φέρονται, ζῶντες δὲ οὐδ᾽ ἂν ῥᾳδίως βαπτίσαιντο· λύχνοι μὲν καιόμενοι ἐπιφέρονται, σβεννύμενοι δὲ καταδύουσιν· ἐνταῦθα δὲ εἰσὶν αἱ τῆς ἀσφάλτου πηγαί· φέρει δὲ στυπτηρίαν καὶ ἅλα ὀλίγον τι τῶν ἄλλων διαφέροντα· πικρά τε γὰρ ἐστὶ καὶ διαυγῆ· ἔνθα δ᾽ ἂν καρπὸς εὑρεθῇ, κάπνου πλέον εὑρίσκεται θολερωτάτου. Τὸ δὲ ὕδωρ ἰᾶται τοὺς χρωμένους αὐτῷ, λήγει τε παντὶ ὕδατι πάσχον τὰ ἐναντία. Εἰ δὲ μὴ Ἰορδάνην εἶχε τὸν ποταμὸν τροφὴν, ὡς πορφύραν διατρέφοντα καὶ πολὺ ἀντέχοντα, ἔληξεν ἂν θᾶττον ἢ φαίνεται· ἔστι δὲ παρ᾽ αὐτῇ πάμπολυ τὸ βαλσάμου φυτόν. *Manus conſeruerunt ad mare ſalſum, nunc mare mortuum appellatum. In iſto mari multa admiranda conſpexi. Nullum animal nutrit illa aqua, & mortua quidem in ea cito merguntur, viva ſupernatant nec fundum facile petunt. Faces ardentes in ea ſurſum feruntur, exſtinctae merguntur. In eadem bituminis fontes ſunt. Producit alumen & ſalem paullum ab*

ab aliis diſcrepantem quod amarus ſit & pellucidus. Ubicunque circa eam fructus naſcitur, turbido tantum fumo turget. Aqua haec ſalubris eſt utentibus & more cuilibet aquae contrario exſiccatur, & niſi Jordanem haberet ad inſtar conchae continuum humorem ſubminiſtrantem ac velut exſiccationis periculo obſiſtentem citius quam videatur defeciſſet. Circumquaque magna balſami copia eſt.

Pauſaniam denique hunc lacum deſcribentem audiamus qui ipſe ſe eum vidiſſe teſtatur *lib.* v. *cap.* 7. Ἐν δὲ τῇ γῇ ποταμῶν τινα Ἑβραίων καὶ αὐτὸς οἶδα Ἰορδάνον λίμνην Τιβερίδα ὀνομαζομένην διοδεύοντα, ἐς δὲ τὴν λίμνην ἑτέραν καλουμένην θάλασσαν νεκρὰν, ἐς ταύτην ἐισιόντα, καὶ ὑπὸ τῆς λίμνης αὐτὸν ἀναλούμενον. Ἡ δὲ θάλασσα ἡ νεκρὰ πάσχει παντὶ ὕδατι ἄλλῳ τὰ ἐναντία· ἐν ᾗ γε τὰ μὲν ζῶντα πέφυκεν οὐ νηχόμενα ἐποχεῖσθαι· τὰ δὲ θνήσκοντα ἐς βυθὸν χωρεῖν. Ταύτῃ ἄκαρπος καὶ ἰχθύων ἡ λίμνη. ἅτε ἀπὸ τοῦ φανερωτάτου κινδύνου ἐπὶ τὸ ὕδωρ ἀναφεύγουσιν ὀπίσω τὸ οἰκεῖον. *In terra Hebraeorum ipſe vidi flumen Jordanem qui lacum Tiberidem permeat, & poſtea in alterum lacum, mare mortuum dictum exiens illic evaneſcit. Mare autem mortuum patitur omnia aliis aquis contraria. Illic enim viventia, licet nihil ſe moveant, ſupernatant, inanimata vero ſubſidunt. Nec piſces ille lacus producit, piſcibus ſe ſubducentibus manifeſto periculo & ad loca convenientia tendentibus.*

Vulgo creditur lacum Aſphaltiten natum eſſe eo tempore quo Sodoma, Gomorra, Adama, & Zeboim a Deo ſubverſae ſunt, ita ut aquis illius lacus tectae & merſae fuerint. Verum non videtur ea opinio firmis rationibus niti. Scio huc referri *Gen.* 14. 3. ubi de regibus Sodomae, Gomorrae, Adamae, Zeboim & Zoar ſcribitur, כל אלה חברו אל עמק השרים הוא ים המלח *Hi omnes congregati ſunt in valle Siddim, quae eſt mare ſalſum :* ſed hic nihil dicitur niſi vallem Siddim, uti olim appellabatur, poſtea mare ſalſum fuiſſe, quod non nego : potuit enim illa vallis aquis illius maris inundata fuiſſe, aut exuberante fluvio Jordane, aut aquis ſubterraneis aliiſve, de quibus, quia incertum eſt quomodo & quando contigerit, nihil addere neceſſe eſt. Non dicit ſacer ſcriptor urbes illas quinque, Sodomam & reliquas, ſitas fuiſſe in valle Siddim. Imo contrarium ex eo poteſt colligi, quod reges illarum

illarum quinque urbium exercitu coacto ſe contulerint אל עמק השדים *verſus vallem Siddim.* Quod ſi quis illa *in valle* reddere velit, res eodem redibit. Erit enim vallis Siddim diverſa ab illa regione in qua urbes eorum quinque erant ſitae. Verbi cauſa, quis dicat? cives Amſtelodami, Harlemi, & Lugduni obviam ivere hoſtibus & congregati ſunt in Hollandia, quum illae urbes Hollandicae ſint: verum ita dici poteſt apte, cives illarum urbium congregati ſunt in eo loco, ubi nunc eſt lacus Harlemenſis, & inde colligere licet lacum Harlemenſem diverſum eſſe a loco in quo urbes illae ſitae ſunt.

Praeterea in toto ſacro Codice nulla plane mentio ſubmerſionis harum urbium, nec eo loco ubi narratur ipſa hiſtoria, nec ubi digitus ad eam a Prophetis intenditur. *Gen.* 19. 24. dicitur Deus pluiſſe ſuper eam ſulphur & ignem & vertiſſe (יהפך) urbes & planitiem ככר (nota hoc: ita quoque *Gen.* 13. 3. non עמק, non vallem Siddim) & incolas urbium & proventum terrae: & commate 28. Abraham vidit eam regionem fumantem inſtar furni. Nihil hic de eluvie, nihil de inundatione: ſed contraria omnia, *ſulphur*, *ignis*, *fumus*, *ſubverſio.*

Sed inprimis illuſtris eſt locus *Deut.* 29. 22. ubi non tantum *ſubvertit* legitur de excidio harum urbium, nequaquam *texit aquis:* ſed גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב *Sulphure & ſale combuſta terra ejus, non ſeretur nec pullulabit aut ſurget in ea ulla herba,* & ſequitur כמהפכת סדם ועמרה אדמה וצביים אשר הפך יהוה באפו ובחרונו *ſicuti ſubverſio Sodomae, Gomorrae, Adamae & Zeboim, quas ſubvertit Deus in ira & furore ſuo.* Viden? Converſae fuere urbes, & terra ipſa ſulphure & ſale multo combuſta non producet ullas herbas, eodem modo uti terra Sodomitica. Si haec aquis obruta fuiſſet, non dixiſſet, puto, ſcriptor herba non ſurget in ea, nec pullulabit; nec cauſam addidiſſet quod ſulphure & ſale inepta fuiſſet reddita. Quid enim planius, quam terram aquis immerſam herbas non producere? Ita legitur *Zephan.* 2. 9. *Moab erit ut Sodoma, & filii Ammon ut Gomorrha, ſiccitas ſpinarum & acervi ſalis & deſertum usque in aeternum.* Quid clarius? Si Sodoma aquis immerſa

merſa eſt, quando Moabitis ſimilis facta eſt Sodomae, & quando haec Prophetia impleta eſt? At nihil de aquis. Sed contra, *ſiccitas* ממשק חרול &c. Addamus illa quae leguntur *Amos* 4. 11. הפכתי בכם כמהפכת אלהים את סדם ואת עמרה ותהיו כאור מצל משרפה *ſubverti e vobis ſicuti ſubvertit Deus Sodomam & Gomorram, eritisque uti titio raptus ex incendio.* Quid? urbes aquis obrutae ſuntne titioni ſimiles? Sed quia hic loquendi modus alio quoque referri poteſt, videamus *Jer.* 49. 18. *Sicuti ſubverſio Sodomae & Gomorrae ac vicinorum ejus, ait Deus. Non habitabit ibi quisquam neque commorabitur in ea filius hominis:* & *cap.* 50. 38. *Siccitas occupabit aquas ejus, ita ut areſiant*'. . . . *Ferae & ululae in ea morabuntur, non conſidebit in aeternum nec habitabit ibi quisquam. Similis erit ſubverſio qua Deus ſubvertit Sodomam & Gomorram, nullus ibi habitabit, nec commemorabitur in ea filius hominis.* Illic tantum abeſt ut agatur de novis aquis enatis, ut eae ipſae quae erant exſiccandae eſſe dicantur.

In novo Inſtrumento quoque nulla inundationis memoria eſt, ſed contrarium. 2 *Pet.* 2. 6. πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόῤῥας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν. Epiſtolae Judae *commate* 7. Σόδομα καὶ Γόμοῤῥα πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι, non aquis tectae, quibus nihil igni eſt inimicius, ſed ignis aeterni poenam ſuſtinentes: & Chriſtus ipſe *Luc.* 17. ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. Hinc eſt illud exuſtum ſolum, & in litore occidentali lacus incendii veſtigia, quorum profani ſcriptores meminerunt.

Poſſent ad ſententiae noſtrae confirmationem adduci verba Galeni mox exhibita qui ſalem Sodomiticum nuncupatum ſcribit non a Sodoma in lacu merſa ſed montibus adjacentibus, & Joſephi qui *lib.* v. *de bello*, *cap.* 5. Σοδομῖτιν vicinam tradit eſſe lacui Aſphaltiti & totam exuſtam, & in ea πέντε πόλεων σκιὰς conſpici poſſe adhuc ſuo tempore, & fructus cinereos producere. Poſſet produci in medium Baſilius citatus Anaſtaſio Sinaitae *in quaeſtionibus pag.* 206. cujus haec verba ſunt, Σοδομιτῶν γένος ἀπώλετο πλεονάσαν εἰς ἄκραν κακίας· καὶ τὸ Αἰγύπτιον φῦλον καὶ τὸ Χαναναῖον ἔθνος, τὸ μὲν πυρποληθὲν, τὸ δὲ καταποντισθὲν, τὸ δὲ εἰς ἀναι-

ἀναίρεσιν τῶν πολεμίων ἐκδοθέν. *Sodomitarum gens quum malitia eorum ſummum apicem attigiſſet deleta eſt, atque ita & Aegyptiorum & Chananaeorum, illa quidem igne exuſta, altera aquis obruta, tertia in bello hoſtibus tradita.* Sed iis illuſtrandis & in clara luce collocandis non immorabimur ad alia pergentes. Pauca tantum notabimus ad ea quae nobis opponi poſſunt. Dicunt ruinas urbium & columnas plurimas in lacu aſphaltite fuiſſe conſpectas, quod Maundrellus refert in itinerario ſibi a viris fide dignis narratum fuiſſe. Etiam Herbelotus, ad vocem *Daoura*, *in Bibliotheca Orientali*, ſcribit; *une des cinq villes brulées dans la pentapole des Sodomites dont on voit encore les ruines ſur le lac aſphaltite.* Verum dubito, an urbes quae id temporis diſturbatae atque perverſae plane ſunt, & ſalſiſſimis aquis tam diu tectae, reliquias adeo inſignes oculis nunc poſſint exponere. Sed mittamus illud. Exiſtimem iſtas columnas & rudera, quum ipſi illi teſtentur ea litori vicina eſſe e quo conſpici poſſunt, & ſe ad illa acceſſiſſe, fuiſſe alterius aedificii rudera ad litus olim hujus lacus exſtructi quod poſtea ab aquis ejus abſorptum eſt. Nihil eſt quod nos cogat illa habere pro reliquiis Sodomorum. Porro hoc mihi poteſt opponi, ſaepe numero in locum urbium terrae motu everſarum lacum ſuccedere, adeoque & probabile eſſe id hic contigiſſe. Ego autem non eſſe heic notandum duco quid in ordinaria urbium everſione contingere ſoleat, quum prodigioſa plane & divina fuerit haec ſubverſio. Non erat certe neceſſarium, ut in locum urbium lacus ſuccederet. Praeterea terra adjacens, non autem lacus ipſe, ſigna habet urbium ſulphure everſarum. Denique, quum in locum urbium terrae motu everſarum lacus ſuccedit ſaepe id contigit illic ubi nullum flumen adeſt: quod ſi hic quoque nullum flumen adeſſet, major eſſet ſuſpicio natum eſſe hunc lacum poſtquam quinque iſtae urbes eſſent everſae. Sed hic origo lacus ipſius ex aquis Jordanis derivari poteſt quae delabentes continuo alicubi colligi debuere, quod olim ante natum hunc lacum videtur infra terrae ſuperficiem factum fuiſſe, ita ut in ampliſſimas voragines aut ipſum Oceanum deſcenderint. Poſt, incertum qua ratione, arctiores videntur facti fuiſſe illi meatus, ſic ut aquae Jordanis quum non

ita copioſe defluere poſſent, partem terrae inundaverint, atque ita lacum hunc effecerint cujus aquae & ipſae per meatus aliquos ſe exonerant, quum aquis Jordanis non augeantur.

CAPUT XXXIX.

DE LACU TIBERIADIS.

Nomen antiquiſſimum hujus lacus mare Kinnereth. An a forma κινύρας *vel urbe ortum ducat. Alterum nomen, lacus Genneſar, unde petitum. Tertium & quartum, mare Galilaeae & Tiberiadis.* Λίμνη Τιβεριὰς *etiam dicitur &* Τιβερὶς, *aeque ac* Τιβεριάδος. *Situs hujus lacus, magnitudo, & natura. Piſcatus ratio in hoc lacu. Decem conſtitutiones Joſuae recenſitae.*

Olim quidem lacus Tiberiadis ים כנרת *Mare Kinnereth*, vel כנרות *Kinneroth* appellatus fuit. Vide *Num.* 34. 11. & *Joſ.* 12. 3. Quod nomen alii quidem ducunt a forma τῆς κινύρας, כנור, inſtrumenti Muſici, a quo non multum recedit, dictum autumant: nam formam habere ovi recentiores confirmant, & colligi poteſt ex Joſepho partem auſtralem hujus lacus non fuiſſe adeo latam ac pars borealis aut media fuit, quum Hippos a Tiberiade non abfuerit per 40 ſtadia, quam Joſephus ſcribit eſſe hujus lacus latitudinem: ego ab urbe כנרת *Kinnereth*, quae data legitur tribui Naphtali & in litore hujus lacus videtur eſſe quaerenda. Nec tamen putem, licet idem lacus poſtea nomen Tiberiadis tulerit, eandem fuiſſe Kinnereth cum Tiberiade. Rationes quae me cogunt ab illa ſententia recedere expoſui ſupra *capite* XXVIII.

Poſtea dictus eſt lacus Genneſar, ὕδωρ Γεννησὰρ, I *Macc.* 11. 67. Joſephus appellat Γεννησαρὰ ὕδατα, *libro* XIII. *Antiquitatum*, *cap.* 19. & Γεννησαρῖτιν λίμνην *Antiq. lib.* XVIII. *cap.* 3. & Γεννησὰρ λίμνην, *lib.* II. *de bell. cap.* 25. & *l.* III. 17. Hoc nomen alii quidem ex כנרת *Kinnereth* natum putant, ego ducere malim a regione

regione Γεννησὰρ ei adſita & protenſa in longitudinem juxta litus lacus illius ſtadia 30, lata 20, quae optima gaudet coeli temperie, uti Joſephus ſcribit *lib.* III. *de bello cap.* 18. Confer quae nos ſupra notavimus de regione Genneſar, *capite* XXXII. in fine.

Nuncupatur & mare Galilaeae quam alluit ab ortu *Matth.* 4. 18. & mare Tiberiadis de nomine urbis clariſſimae ei adſitae, *Joh.* 6. 1. & alibi. Ita in Midraſch Coheleth *fol.* 102. *col.* 1. ימא של טבריא, *mare Tiberiadis.* Sed & λίμνη Τιβεριὰς nonnunquam appellatur. Euſebius in Onomaſtico, *ad vocem* Σαρών· ἡ ἀπὸ τοῦ ὄρους Θαβὼρ ἐπὶ τὴν Τιβεριάδα λίμνην χώρα. *Regio inter montem Thabor & lacum Tiberiadem.* Cyrillus, *in Jeſaiam lib.* I. *Orat.* V. *pag.* 149. Φασὶ γὰρ που καὶ ὅρια Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλεὶμ τῇ Τιβεριάδι παρακεῖσθαι λίμνῃ. *Ferunt enim fines Zabulon & Nephtali lacui Tiberiadi adjacere.* Et mox: Ἱςέον δὲ ὅτι τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας τὴν Τιβεριάδα λίμνην τὸ γράμμα φησὶ τὸ ἱερόν. *Sciendum autem mare Galilaeae dici lacum Tiberiadem in Sacro Codice*, & *pag.* 150. Βηθσαϊδα... παρέκειτο τῇ θαλάσσῃ τῇ Τιβεριάδι. *Bethſaïda adjacet mari Tiberiadi.* Non tamen ſemper hoc nomine Cyrillus utitur. In *Commentario* enim *ad Jonam pag.* 377. legitur τὴν Τιβεριάδος θάλασσαν, *mare Tiberiadis.* Pauſanias hunc lacum appellat λίμνην Τιβερίδα. Verba ejus adduximus ſupra *pag.* 254.

Lacum hunc in portione tribus Naphtali fuiſſe ſcribunt Talmudici in *Gemara Bava Kama fol.* 81. 2. תנו רבנן ימה של טבריה בחלקו של נפתלי היתה *Tradiderunt doctores noſtri, mare Tiberiadis in parte tribus Naphtali fuiſſe.* Verum ne credamus omne litus occidentale (nam de orientali dubium non eſt quin contigerit regionem tribuum transJordanicarum) hujus lacus ad tribum Naphtali pertinuiſſe facit urbs Capernaum quae litori hujus lacus adſita in confiniis fuit tribuum Zabulon & Naphtali, uti traditur *Matth.* 4. 13. niſi quis credat Capernaum ad litus hujus lacus Jordani proximum ſitam fuiſſe: ſed de ſitu urbis Capernaum plura notata legentur *libro tertio.* Quod attinet ad formam & magnitudinem hujus lacus, Joſephus, quo nemo melius ea ſcire potuit, teſtatur longum eſſe centum (Hegeſippus legit 140) ſtadia, latum 40. *lib.* III. *de bell. Jud. cap.* 18. A-

quas etiam hujus lacus a frigore commendat *lib.* III. *de bello cap.* 18. ita ut noctu aëri expoſitae, quod accolae facere noctibus aeſtivis (potus cauſa) conſueverunt, parum abſint a frigore nivium, τὸ μὲν ὕδωρ οὐκ ἀποδεῖ χιόνος ἐξαιθριασθὲν, ὅπερ θέρους νυκτὸς ποιεῖν ἔθος τοῖς ἐπιχωρίοις. Horum verborum ſenſum aſſecutus non eſt interpres Latinus, aut certe corrupta eſt ejus verſio a librariis, qui ita haec vertit, *aeſtivis noctibus ejus aquae ſub divo perflatae nequaquam aeſtibus cedunt, id enim facere indigenis moris eſt.* Nihil hic de nivibus: adeoque ſcribendum fuerat, *nequaquam nivibus cedunt.* Geographus Arabs, Scherif Ibn Idris, vulgo Nubienſis dictus, contra omnium aliorum teſtimonia eandem latitudinem & logitudinem huic lacui tribuit طولها اثنا عشر ميلا في عرض مثلها *Longitudo ejus patet* 12 *milliaria & totidem latitudo.* Idem Joſephus loco citato *lib.* III. *de bell. cap.* 18. & *lib.* V. *cap.* 4. varia notat de hoc lacu, medium illum ſecari a Jordane, aquam habere dulcem ac potabilem, & quum lacus Aſphaltites ἄγονος ſit ac ſterilis nullos alens piſces, hunc contra γόνιμον eſſe & foecundum.

Piſces capi conſueviſſe in lacu Tiberiadis diſcimus etiam ex *Matth.* 4. 18. Tradunt autem Judaei de modo piſcandi in illo lacu legem tuliſſe Joſuam quae una eſt ex decem conſtitutionibus Joſuae quae dignae relatu ſunt quod ad regionis Palaeſtinae formam & faciem omnes ſpectent, & his verbis commemorantur in Gemara Babylonica *Bava Kama*, *fol.* 80. *fac.* 2.
ת״ר עשרה תנאין התנה יהושע שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים בשדותיהם ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ מתלתן וקוטמים נטיעות בכל מקום חוץ מגרפיות של זית ומעין היוצ׳ בתחילה בני העיר מסתפקי׳ ממנו ומחכין בימה של טבריה ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה מליאה כרכים ומהלכים בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שנייה ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתדות הדרכים והתועה

זיב

בין הכרמים מפסיג ועול מפסיג ויורד ומת מצוה קונה מקומו *Tradunt Doctores noſtri decem res ſancitas eſſe a Joſua.*

1. *Licere paſcere gregem in ſylvis*, ubique, non habita ratione tribuum, ſic ut Naphtalitae in ſylvis tribus Judae paſcere gregem potuerint.
2. *Liberum eſſe colligere ligna in agris*, & *herbas ubique excepto foeno Graeco.*
3. *Licere ramos incidere arborum omni in loco* (*ſurculi inſerendi cauſa*) *exceptis ramis olearum.*
4. *Aquas fontis recens exorti civibus urbis proximae in uſum cedere.*
5. *Hamo piſcari licere in mari Tiberiadis*, *nequaquam vero iſtiuſmodi inſtrumentis*, *quae navigiorum curſum impedire poſſent.*
6. *Licere alvi dejiciendae cauſa per ſepem in agros etiam croco conſitos tendere* (ex via publica, ne in conſpectu hominum id fiat.)
7. *Licere per agros compendii cauſa iter facere uſque ad delapſum pluviae ſecundae.*
8. *Licere ad latus viarum ire*, *ſi viae ipſae aſperae ſint* & *inceſſui minus aptae.*
9. *Licere homini inter vineas erranti viam ſibi facere per vites vel ſurſum vel deorſum vites ipſas frangendo.*
10. *Mortuum praecepti* (*id eſt*, *cadaver inhumatum repertum in via*, *quod ſepeliri Deus juſſit*) *etiam illo in loco ubi invenitur ſepeliri poſſe.*

CAPUT XL.

DE LACU SAMOCHONITE.

Nomen antiquiſſimum hujus lacus מי מרום. *Conjecturae de ſignificatione nominis Samochonitis.* סמך *idem quod* אדם. *Aquae ejus coenoſae. Differentiae inter aquas lacus Tiberiadis & hujus. Magnitu-*

gnitudo & ſitus hujus lacus. Joſephi emendatio tentata. Δάφνη *Antiochena. Fons Daphnis. Deſcriptio lacus Syriaci ex Plinio.*

Olim quidem hunc lacum nuncupatum fuiſſe מי מרום *aquas ſuperiores* videtur colligi poſſe ex *Joſuae cap.* XI. 5. & 7. ubi Joſua Jabini, regis Chatzor, exercitum fudiſſe legitur ad מי מרום & fugientes inſecutus Sidonem uſque & vallem Mizpe, quae loca in finibus terrae Iſraëliticae ſeptentrionalibus ſita fuiſſe notatum ſupra eſt *capite* XXV. Cum his confer Joſephum *Antiquitatum libro* V. *capite* 6. Ὑπὸ Ἰαβίνου τοῦ τῶν Χαναναίων βασιλέως ὁρμώμενος, ἄυτη δ' ὑπέρκειται τῆς Σαμοχωνίτιδος λίμνης, στρατοῦ μὲν ὁπλιτῶν τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας. *Imperio Jabini regis Cananaeorum ſubjecti ſunt. Hic ex urbe Aſora prorumpens (illa autem ſita eſt ſupra lacum Samochoniten) triginta alebat militum myriadas.* Hiſtoria quam illic narrat Joſephus extat in libro *Judicum*, *capite* 4. ubi Jabin dicitur regnaſſe in Chatzor. Non eſt dubium quin eadem illa Chatzor fuerit quae Joſuae *cap.* XI. memoratur vicina aquis ſuperioribus, quas lacum Samochoniten Joſephus nuncupat.

Poſtea dictus eſt lacus Samochonites, Σαμοχωνῖτις λίμνη, apud Joſephum, *loco citato*, & Σεμεχωνῖτις *lib.* V. *de bello Judaïco*, *capite* 6. & *lib.* III. *cap.* 18. Hoc nomen a piſcibus quidam ducunt. سمك *Samac* piſcis eſt, سموكن *Somochon*, piſces. Alii a سمك *Samaca*, altus fuit, ut ita nomen Samochonites idem ſit cum מי מרום. Poſſet etiam huc referri quod מיא סומקין *aquae rubrae* dicantur Judaeis. סמק Chaldaeis eſt quod אדם Hebraeis. Notum eſt אדמה terram hinc nomen tuliſſe: adeoque videtur etiam lacus lutoſus & particulis terreſtribus turbidus inde dici poſſe. Certe lacus hic coenoſus fuit & aquae ejus potui minus aptae niſi ea parte qua Jordanes eam medius ſecat. Joſephi verba *lib.* III. *de bello*, *cap.* 18. id credere ſuadent, quae haec ſunt: ἀρχόμενος δὲ φανεροῦ ῥεύματος ὁ Ἰορδάνης ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἄντρου κόπτει μὲν τὰ τῆς Σεμεχωνίτιδος λίμνης ἕλη τε καὶ τέλματα. *Jordanes conſpicuo* (nam ante ſub terra a lacu Phiala uſque ad antrum Panium eum labi ſcripſerat) *curſu fluens ab illo antro ſecat quidem*

quidem lacus Samochonitidis paluſtria & coenoſa. Ἕλη *paludes* reddunt gloſſae veteres. Τέλματα ſunt τὰ πηλώδη καὶ τελευταῖα τοῦ ὕδατος teſte Suida. Utrumque ἕλη καὶ τέλματα, uti a Joſepho, ita a Dionyſio Halicarnaſſenſi, jungitur ubi de Tiberi agit *lib.* III. *pag.* 183. Quum vero paulo ante Joſephus aquas lacus Tiberiadis deſcripſiſſet, dulces illas ac potabiles, addit, καὶ γὰρ τῆς ἑλώδους παχύτητος ἔχει τὸ νᾶμα λεπτότερον, καθαρά τε ἐστὶ πάντοθεν αἰγιαλοῖς ἐπιλήγουσα καὶ ψάμμῳ, *paludoſa enim craſſitie tenuiores habet latices & pura ejus aqua eſt deſinens undique in litora ac arenas.* Hac nimirum ratione etiam a lacu Samochonite diſtinguitur, cujus aquae craſſiores, impurae, nec arenas in litore habentes.

Joſephus aliquoties hujus lacus meminit. Jordanem eum ſecare medium & emenſum 120 ſtadia alia (ἑτέρους σταδίους, quod videtur reſpicere ad ſpatium 120 ſtadiorum, quod a Phiala Caeſaream Philippi Jordanes ſub terra perlabitur) poſtquam Juliada urbem praeterfluxit, in lacum Tiberiadis influere ſcribit *lib.* III. *de bell. cap.* 18. Longus erat hic lacus ſtadia 60, latus 30, & ad illum ſita eſt Seleucia, uti tradit idem *lib.* IV. *de bell. cap.* I. Paluſtria (ἕλη) hujus lacus ſe extendunt uſque ad χώριον Δάφνης quae regio fontes habet Jordanem alentes teſte eodem *lib.* IV. *de bell. cap.* I. Vide an non debeat legi χώριον Δάνης pro Δάφνης: nam ad regionem urbis Dan ſe hic lacus extendit & regio urbis Dan fontem habet Jordanis a quo primum conſpicuus labi incipit. Certe de Daphne Antiochena, longe hinc remota, cujus plus ſemel meminit Joſephus, uti *Antiquit.* XIV. 23. & 27. XVII. 2. *de bell.* I. 10. ne cogitari quidem hic oportet. Nec etiam puto χώριον Δάφνης aliquid commune habere cum *fonte Daphni*, cujus interpres vulgatus meminit *Num.* 34. 11. *Et de Sephama deſcendent termini in Reblatha contra fontem Daphnim: inde pervenient contra orientem ad mare Cinnereth.* In Hebraeo nulla mentio *Daphnis*, ſed עין *fontis* tantum: Chaldaeus tamen etiam τῆς דפני *Daphnes* meminit. Videtur autem hic fons propior fuiſſe lacui Tiberiadis quam χώριον Δάφνης a Joſepho commemoratum.

Dubitari poſſet an non Plinius hunc lacum deſcribat (certe inter-

intervallum quo eum a mari removet non multum a vero abeſt licet alia ſatis ſciam non convenire: ſed non ubique verum aſſecutus eſt Plinius) *lib.* XII. 22. *Calamus odoratus in Arabia naſcens communis Indis atque Syriae eſt: in qua vincit omnes a noſtro mari centum* L *ſtadiis, inter Libanum montem aliumve ignobilem, non (ut quidam exiſtimavere) Antilibanum, in convalle modica juxta lacum, cujus paluſtria aetate ſiccantur, tricenis ab eo ſtadiis calamus & juncus odorati gignuntur.* Idem *lib.* XIII. II. papyrum quoque hic naſci tradit. *Naſcitur & in Syria circa quem odoratus ille calamus lacum. Neque aliis uſus eſt quam inde funibus rex Antigonus in navalibus rebus, nondum ſparto communicato.* Idem *lib.* XXI. 18. *ob id & odorati junci medicinae dicentur, quoniam & in Syria coele (ut ſuo loco retulimus) naſcitur:* Hodie calamum odoratum in lacu Caeſareae maritimae proximo Palaeſtina quoque etiam profert.

CAPUT XLI.

DE LACU PHIALA.

Phiala verus fons Jordanis. Quando id demum innotuerit. Ἄχυρα, *quid. Fons Nili etiam* Phiala *dictus. Lavacra etiam* Φιάλαι *nuncupata. Regio* Suite *patria Bildadi circa Phialam quaeſita.*

Non longe a lacu Samochonite eſt lacus Phiala, verus fons Jordanis, qui tamen pro eo habitus diu non fuit quod ſub terra inde uſque ad Paneada aquae ejus laberentur. Nomen ipſum φιάλη Hebraeis quoque uſurpatum fuit, פיילא, quemadmodum videre eſt in *Midraſch Schir Haſſchirim*, *fol.* 20. 3. Lacus eſt τροχοειδὴς, a figura ita dictus, cujus aquae nec augentur nec minuuntur, ſed intra margines ſuos ſe continent. Hunc verum fontem Jordanis eſſe primus deprehendit Agrippa Rex injectis in Phialam paleis, ἀχύροις (quo nomine non ipſa tantum involucra

volucra granorum ſed & culmos intellige) & juxta Paneada redditis. Confer illud quod apud Philoſtorgium legitur duos eſſe fontes Jordanis, alterum Dan in Paneade, alterum 160 (credo 120 legendum, ut conveniat cum intervallo inter Paneada & Phialam) ſtadiis inde remotum. Erat nomen Phialae commune huic fonti aut lacui cum multis aliis. Plinius *lib.* VIII. 46. ſcribit *locum eſſe Memphi in Nilo, quem a figura vocant Phialam.* Meminit quoque Phocas in deſcriptione Palaeſtinae fontis ſimilis prope Tyrum, ubi etiam vox φιαλώσαντες. Fons Nili quoque φιάλη dicitur & pari modo inde ſub terra Nilus labitur. Plinius *lib.* V. 9. *Phialam appellari fontem ejus, mergique in cuniculos ipſum amnem*, &c. Apud ſcriptores medii aevi quilibet, aut certe plurimi, fontes & aquarum receptacula, unde aquae erumpunt, videntur phialae dicti fuiſſe. Du Freſne in deſcriptione templi S. Sophiae Conſtantinopoli *pag.* 538. notat in medio atrii Sophianae aedis phialam ſtatuiſſe Juſtinianum. Sic labrum ſeu fontem appellabant ubi perennes aquae ſaliebant, quibus plebs lavaretur. Ille fons interdum φιάλη interdum λουτὴρ dicebatur. Phialam nuncupat Paulus Silentiarius, *part.* II. *vſ.* 177.

Ἐυρυτάτη φιάλη τις ἰάσπιδος ἔκτομος ἄκρης.

Ceterum, fontis Phialae nomine, qui non eſt diverſus a Phiala Joſephi, meminit Sanutus in *Secretis fidelium Crucis pag.* 246. ſcribens circa fontem Fiale propter loci amoenitatem toto aeſtivo tempore nundinas celebrari a vicinis populis, & *pag.* 251. fontem Phialam *Medan*, i. e. aquas Dan a Saracenis nuncupari. Fallitur. Saraceni illum locum ob nundinas ميدان מידאן i. e. *forum* nuncupant. Confer alios ſcriptores illius aevi, qui de iſto *Medan* ſcribunt, nec dubitabis. Regionem illam in qua Phiala eſt *Suitem* vocant ſcriptores recentiores. Gulielmus Tyrius *lib.* XXII. mentionem facit hujus regionis, unde putat amicum Jobi nuncupatum fuiſſe Suitem שוחי (at *Suites* שוחי gentile eſt a שוח *Schuach*, viro aut regione, ductum) *Haec regio eſt*, inquit, *in qua praeſidium ſitum eſt, quod a noſtris paulo ante, ut praediximus, hoſtes dum in Syria Sobal* (leg. *Soba*) *moram facerent, fraudulenter eripuerant. Eſt autem regio commoditatibus vini, fru-*

 menti

menti & olei, ſimul & ſalubritate commendabilis & amoenitate praecipua, de qua fuiſſe traditur Baldad ille, Job amicus, qui ab ea cognominatus eſt Suites. Accuratius ſitum hujus loci deſcribit idem *cap.* XV. *ejusdem libri: erat nobis in regione Suite trans Jordanem a Tiberiade ſedecim diſtans milliaribus praeſidium munitiſſimum & ut dicitur inexpugnabile . . . Erat autem ſpelunca in latere cujusdam montis ſita, cui ſubjectum erat immane praecipitium, a parte vero ſuperiori nullus omnino acceſſus, ex altero vero latere tantum arcta nimis ſemita & per quam homini libero & ab omni onere expedito vix abſque periculo iter praeberetur. Eſt illud praeſidium idem cum eo quod cap.* XX. *deſcribitur.* Et illic dicit ſemitam eo ducentem unius pedis vix habere latitudinem. Marcus autem Sanutus, *in ſecretis fidelium Crucis pag.* 246. Suitam urbem nuncupat, & videtur illam circa lacum Phialae, unde Jordanes oritur, collocare. Ita ſcribit. *Sueta, unde fuit Baldac Suites. Sub hac civitate verſus Cedar convenire Saraceni ſoliti ſunt de Aram & Meſopotamia & Haman & Syria Moab & Amon & tota terra orientali circa fontem Fiale: & ibi propter loci amoenitatem toto aeſtivo tempore nundinas celebrant & erigunt tentoria diverſorum colorum.*

Ante eos Eugeſippus, qui circa annum 1040. ſcripſiſſe dicitur, meminit hujus regionis *pag.* 107. *Eſt autem quaedam pars terrae illius (Idumaeae) terra Hus, ex qua beatus Job, quae & Sueta, a qua Baldad Subites.* Meminit idem illius conventus *pag.* 108. *Dan fere ab ortu ſuo ſubterraneum ducit gurgitem uſque ad Meldam planitiem illam in qua ſatis patentem ſuum foras emittit alveum. Planities illa Melda vocatur* (lege *Meidan*, nam eſt vox Arabica ميدان) *eo quod in illa Meldis eſt. Sarracenice quidem ſonat platem* (lege plateam) *Platea Melda, Latine autem platea, forum. Melda vero vocatur eo quod intrante aeſtate innumerabilis ibi populus ſecum deferens omnia venalia convenit, ingensque Parthorum & Arabum militia ad tuendum populum & greges ſuos in paſcuis illis uberrimis per totam aeſtatem. Meldan componitur ex Mel & Dan.*

CAPUT

CAPUT XLII.

DE PALUDE CENDEVIA, LACU ASPHAR, ALIISQUE MINORIBUS.

Belus fluvius ortus e palude Cendevia. Mons Candavia in Illyrico. Lacus Aſphar vicinus lacui Aſphaltiti. Vadum Aſphar in Notitia dignitatum Imperii Romani. Lacus & Λάκκος nomina late patentia. Vorago in foro Romano lacus dicta. באר λάκκος. Λίμναι ἁλὸς *male ſcriptum pro* τιμαὶ ἁλός. *Lacus Hieroſolymis cujus aquae rubrae. Fluvius Adonis unde rubedinem ducat. Luciani verba confirmata experientia noſtrorum temporum. Aqua rubra prope Joppen. Lacus prope Caeſaream crocodilos alens.*

Reliqui lacus Palaeſtinae non adeo noti ſunt; & vix uni & alteri memorantur. Meminit Plinius *lib.* XXXVI. *c.* 26. paludis Cendeviae e qua fluvius Belus ortum trahit, effluens in mare juxta Ptolemaïdem. *Pars eſt*, ita ſcribit, *Syriae quae Phoenice vocatur, finitima Judaeae, intra montis Carmeli radices paludem habens quae vocatur Cendevia. Ex ea creditur naſci Belus amnis quinque mill. paſſ. ſpatio in mare perfluens juxta Ptolemaïdem coloniam.* Idem *lib.* V. 19. *Rivus Pagida, ſive Belus, vitri fertiles harenas parvo litori miſcens: ipſe e palude Cendevia a radicibus Carmeli profluit.* Non memini alibi de hac palude legere. Affine nomen eſt *Candavia*, nomen montis Illyrici memorati Straboni *lib.* VII. Κανδαουία. Cicero *Candaviam* vocat. Lucanus, *lib.* VI. 331.

- - - terraeque ſecutus
Devia, qua vaſtos aperit Candavia ſaltus.

Praeterea fuit lacus Aſphar, Λάκκος Ἀσφάρ. Ad occaſum lacus Aſphaltitis videtur fuiſſe: cujus meminit Joſephus *Ant.* XIII. 1. 1 *Macc.* 9. 33. legitur Jonathan cum ſuis fugiſſe in deſertum Θεκωὲ & commorati fuiſſe ἐπὶ τὸ ὕδωρ λάκκου Ἀσφὰρ *ad aquam* λάκκου *Aſphar.* Erant in deſerto plures λάκκοι. De Uzzia rege legitur in uſum pecorum feciſſe eum πύργους ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ λάκκους, 2 *Chr.* 26. 10. Nota Joſephum quoque ὕδωρ λάκκου commemorare, ſic ut locus ipſe nomen ab aqua habuerit, uti lacus Samochonites

מי מרום, lacus Tiberiadis ὕδατα Γεννησάρ, & alii, dictus fortaſſis מי אספר. Caeteroquin ſcripſiſſet, uti ſolet, ἐπὶ λάκκον Ἀσφάρ, non ἐπὶ ὕδωρ οὕτω καλούμενον. Vicinia nominis facit ut praeterire nequeam in Notitia Imperii mentionem fieri *Vadi Aſphar fluvii in Caſtris Arnonenſibus.* Sed praeter nomen nihil huic loco & illi commune eſſe opinor. وان *Vad* Arabice *fluvium* notat.

Λάκκος nomen eſt late patens, quod non lacum modo ſed alia notat: aliquando puteum, uti cum Callias Λακκόπλουτος dictus eſt, quod argentum a Perſis εἰς φρέαρ βεβλημένον, *in puteum conjectum*. nactus eſſet. Vide Suidam & Heſychium ad vocem Λακκόπλουτος. Suidas etiam ὀρύγματα εὐρύχωρα καὶ στρογγύλα καὶ τετράγωνα, *ciſternas latas vel rotundas vel quadratas*, in quibus vinum & oleum ſervabant Athenienſes, Λάκκους dictos fuiſſe adnotat, & *Pſal.* 39. 3. pro ſepulcro uſurpari. Lacus nomen tribuitur ſaepe haud ita multis aquis. Unde in veteribus gloſſis *Lacus* redditur non per λίμνην tantum, ſed δεξαμενὴν, & τόπον ἐν ᾧ ὀλίγον ὕδωρ συνίσταται, *locum in quo paullum aquae collectum eſt.* Romae in medio ferme foro lacus Curtius fuit, a Curtio dictus

- - - cujus ſacrata vorago
Famoſusque lacus nomen memorabile ſervat.

Sunt verba Statii Sylvar. *lib.* 1. quamvis non deſint qui ab antiquo illo T. Tatii milite Curtio Metio appellatum putent, quod heic primum ex profunda emerſus palude equum in vado ſtatuiſſet. Videatur Dionyſius Halicarnaſſenſis *lib.* 11. *Antiq. Roman.* & Livius *lib.* 1. *cap.* 13. Sic 2 *Sam.* 23. 16. mentio fit τοῦ λάκκου τοῦ ἐν Βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ, *Lucus vel ciſternae aut putei qui Bethlechemi in porta erat*, באר בית לחם אשר בשער. Sic lacus vas in quod muſtum defluit dicitur, uti notum eſt ex Varrone, Columella & aliis. Quomodo & Tibullus uſurpat *lib.* 1. *el.* 1.

- - - ſed frugum ſemper acervos
Praebeat & pleno pinguia muſta lacu.

Non puto aliorum lacuum Palaeſtinae, praeter eos quos recenſui, apud veteres mentionem fieri. Memorantur quidem λίμναι ἁλὸς, 1 *Macc.* 10. 29. ſed ibi legendum eſſe τιμὰς ἁλὸς videtur tum aliunde tum etiam hinc liquere quod Latinus interpres

pres reddat *pretia ſalis indulgeo.* Euſebius quoque & Hieronymus in *Onomaſtico* meminerunt lacuum duorum Hieroſolymis, quorum unus aquas coloris ſanguinei continebat, ad vocem Βηζαθά. Θατέρα (λίμνη) παραδόξως πεφοινιγμένον δείκνυσι τὸ ὕδωρ, ἴχνος, ὥς φασι, φέρουσα τῶν πάλαι καθαιρομένων ἐν αὐτῇ ἱερείων παρ᾽ ὃ καὶ προβατικὴ καλεῖται διὰ τὰ θύματα. Hieronymus. *Alter (lacus) mirum in modum rubens, quaſi cruentis aquis antiqui in ſe operis ſigna teſtatur. Nam hoſtias in eo lavari a ſacerdotibus ſolitas ferunt, unde & nomen accepit.* Sed piſcinas eas potius quam paludes aut lacus (uti nunc vulgo ea vox accipi ſolet) dixerim: nec dubium eſt admixtioni terrae, aliive cauſae naturali, illum colorem deberi. Tale illud eſt quod de fluvio Phoenices Adonide Lucianus narrat, *in lib. de Dea Syria.* Ἔνι δὲ καὶ ἄλλο θῶυμα ἐν τῇ χώρῃ τῇ Βυβλίῃ, ποταμὸς ἐκ τοῦ Λιβάνου τοῦ οὔρεος ἐς τὴν ἅλα ἐκδιδοῖ· οὔνομα τῷ ποταμῷ Ἄδωνις ἐπικέαται· ὁ δὲ ποταμὸς ἑκάστου ἔτεος αἱμάσσεται καὶ τὴν χροιὴν ὀλέσας ἐσπίπτει ἐς τὴν θάλασσαν καὶ φοινίσσει τὸ πολλὸν τοῦ πελάγεος καὶ σημαίνει τοῖς Βυβλίοις τὰ πένθεα. Μυθέονται δὲ ὅτι ταυτῇσι τῇσι ἡμέρῃσι ὁ Ἄδωνις ἀνὰ τὸν Λίβανον τιτρώσκεται καὶ τὸ αἷμα ἐς τὸ ὕδωρ ἐρχόμενον, ἀλλάσσει τὸν ποταμὸν, καὶ τῷ ῥόῳ τὴν ἐπωνυμίην διδοῖ. Ταῦτα μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι, ἐμοὶ δέ τις ἀνὴρ Βύβλιος, ἀληθέα δοκέων λέγειν, ἑτέρην ἀπηγέετο τοῦ πάθεος αἰτίην· ἔλεγε δὲ ὧδε· ὁ Ἄδωνις ὁ ποταμὸς, ὦ ξεῖνε, διὰ τοῦ Λιβάνου ἔρχεται· ὁ δὲ Λίβανος κάρτα ξανθόγεώς ἐστι· ἄνεμοι ὦν τρηχέες ἐκείνῃσι τῇσι ἡμέρῃσι ἱστάμενοι τὴν γῆν τῷ ποταμῷ ἐπιφέρουσι, ἐοῦσαν ἐς τὰ μάλιστα μιλτώδεα. *Eſt & aliud mirandum in terra Bybliorum. Fluvius quidam ex Libano monte in mare illabitur, cui nomen Adonis. Hic fluvius quotannis ſanguineo colore tingitur & colorem ſuum amittens in mare exit ipſumque pelagus magna ex parte rubrum efficit & Bybliis tempus lugendi indicat. Fabulantur enim illo tempore Adonin in montanis Libani vulnerari & ſanguinem ejus fluvio mixtum mutare colorem fluvii & nomen ei dediſſe. Haec quidem vulgo dicunt. Sed vir quidam Byblius, qui vera dicere videbatur, aliam hujus rei cauſam tradebat, his verbis: flumen hoc o hoſpes per Libanum defertur qui terram habet rubicundam, quae ventis vehementioribus, qui tum oriuntur, in fluvium delata aquas ejus minii colore tingit.* Haec confirmantur teſtimonio Maundrelli in Itinerario ſuo ſcribentis ſe obſervaſſe

ſe colorem rubrum fluvii Adonidis a pluviis oriri quae terram rubram in eum deferant. Pauſanias etiam circa Joppen in Palaeſtina ſe vidiſſe fontem teſtatur, cujus aqua coloris erat ſanguinei. Ita ſcribit *lib.* IV. *cap.* 35. Ξανθὸν δὲ ὕδωρ ἐδέν τι ἀποδέον τὴν χρόαν αἵματος Ἑβραίων ἡ γῆ παρέχεται πρὸς Ἰόππῃ πόλει· θαλάσσης μὲν ἐγγυτάτω τὸ ὕδωρ ἐςὶ, λόγον δὲ ἐς τὴν πηγὴν λέγεσιν οἱ ταύτῃ, Περσέα ἀνελόντα τὸ κῆτος ᾧ τὴν παῖδα προκεῖσθαι τȣ͂ Κηφέως, ἐνταῦθα τὸ αἷμα ἀπονίψασθαι. *Rubra vero aqua non diverſa a colore ſanguinis eſt in terra Hebraeorum prope urbem Joppen. Eſt ea mari vicina: dicuntque accolae in eo fonte Perſeum interemto ceto, cui Cephei filia fuerat expoſita, ſanguinem abluiſſe.*

In ſcriptis recentiorum multum celebratur lacus vix intervallo horae itineris a Caeſarea maritima diſtans aquas dulces continens & crocodilos alens, quare ما التمساح *Aquae crocodili* ſolet appellari; ſed veteribus, quod ſciam, non commemoratur.

CAPUT XLIII.

DE JORDANE.

Nomen Jordanis num a Jeor *&* Dan, *duobus fontibus, ductum ſit.* ירדן *fluvium notare poteſt. Nomina talia fluminibus data quae una ſunt in regione aliqua. Nomen Arabicum* اردن *& Perſicum* هردوم. *Nomen* Zacchar *unde originem habeat. Deſcriptio Jordanis ex Joſepho. Jordanes major & minor nequaquam nomina fluviorum ex diverſis fontibus ortorum. Jordanis elatio ſupra alveum ordinarium tempore meſſis. Idem de Nilo notatum. Convenientia inter Nilum & Jordanem. Ripae Jordanis leonibus obſitae. Jordanis aquae quum retroceſſerunt Iſraëlitis tranſeuntibus, non naturalibus cauſis ſed virtuti Dei id adſcribendum, ſecus ac in refluxu amnium verſus fontes memorato a ſcriptoribus Romanis & Graecis. Joſephi pietas defenſa. Phraſis ejus,* περὶ τέτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω, *non ſignificat rem ipſam ei dubiam eſſe. Alveus Jordanis qualis & vada.*

A La-

A Lacubus ad flumina tranſimus. Haec inter usque adeo eminet Jordanes, ut ſolus nomen fluminis mereatur, quare & nomine ποταμȣ̃ a Joſepho, nulla alia voce addita, indicatur *Antiquit.* v. 1. ubi portionem tribus Iſſaſcar in longum patere ſcribit a Carmelo uſque ad τὸν ποταμόν.

Flumen hoc ירדן *Jarden* dici quaſi יאר דן *fluvium Dan*, quod circa urbem Dan ortum capiat, aut quod duo fontes, alterum Jeor alterum Dan dictum, habeat, eſt opinio quae multorum mentes imbuit. Sed utraque ſententia premitur ſuis difficultatibus. Certe quod de duobus fontibus ita dictis narratur, falſum eſt, uti mox demonſtrabitur. Quod autem a Dan nomen habeat, non eſt veriſimile quum diu ante urbem Dan conditam Jarden appelletur. Fateor, ita dici potuiſſe per πρόληψιν, uti ipſa urbs *Dan* in Pentateucho memoratur, ſed cur eam fingamus, quum *Jarden* non *Jordan* Hebraïce dicatur, nec illud *Dan* videatur mutari debuiſſe in *Den*, & certe ante exſtructam urbem *Dan* nomen aliquod habuerit, quod cur mutaſſent nulla ratio dari poteſt, quumque nihil videatur naturae rei convenientius quam Jarden deduci ab ירד *deſcendit*, *labitur*, ut notet *fluvium*. Nos diceremus, *de Vliet*, vel *de Vloet*. Ita καθ' ἐξοχὴν hic fluvius dictus eſt, quod ſolus in Palaeſtina nomen fluminis mereretur. Et ita plerumque fieri ſolet in regionibus ubi unus fluvius eſt, aut certe unus eximius & ingens, illum non nomine proprio ſed communi *fluvium* appellari. Ita Baetis وادى الكبير *Wad Alkebir* accolis i. e. *fluvius magnus*, ita Araxes الراس, ita נחל Νεῖλος, Κῦρος قور, جيحون *Sihon*, & forſitan hic ipſe Rhenus a ῥεῖν, & *Menam* in Siam.

Arabibus اردن *Ordonnon* & *Arden* dici ſolet, & regio adjacens بلد اردن *terra Jordanis*, Perſis هردوم *Herdum*, velut in illo, زبان پاك ودل پاك هردومي بايد *Linguam puram & mentem puram praeſtare poſſe vicem Jordanis.* Scherif Ibn Idris appellat hoc flumen نهر زخار *Flumen Zacchar*, ubi

com-

commemorat varios fluvios Palaeſtinae, omnes in Jordanem aut lacus ejus influentes وساير مياه الشام تنحدر وتجتمع فيكون منها نهر زخار اوله من بحيرة طبرية ياخذ من طبرية وجميع الانهار تصب اليه مثل نهر اليرموك والحد وانهار بيسان وما تنصب من كورمات وجبال بيت المقدس وجبل ابرهيم عليه السلام - وجميع ما ينصب ايضا من ناباس فانه يجتمع الكل منها حتى يقع في بحيرة زغر *Omnes autem aquae reliquae Syriae (vel Damaſci) in unum confluentes efficiunt flumen Zacchar, cujus origo eſt ex mari Tiberiadis prope urbem, & plurimi fluvii in id illabuntur, uti Jarmuk, & Had, & fluvii Baiſan* (Bethſan ſive Scythopoleos) *& quicquid ex Kouarmat effluit, & quicquid ex montibus Hieroſolymae & ex monte ſepulcri Abraham* (ea ſunt montana urbis Chebron) *& quicquid ex Neapoli. Haec omnia ſimul juncta labuntur in mare Segor*, id eſt, lacum aſphaltiten. His adde ſequentia, ex quibus liquebit ſcriptorem per flumen Zacchar nullum aliud intelligere quam Jordanem وادي الاردن يخرج من بحيرة طبرية ويصب في بحيرة سادوم وغمورا *Flumen Jordanes egreditur ex mari Tiberiadis & illabitur mare Sodomae & Gomorrae*, quae plane eadem ſunt cum iis quae hic de fluvio Zacchar ſcripſit. Credo autem nomen زخار quod Arabibus ſignificat *tumidum*, *plenum*, & *excreſcentem ultra ripas*, quodque de mari & fluminibus uſurpari ſolet, datum eſſe Jordani, quod is ipſe, uti mox videbimus, intumeſcere ſoleat & ultra ripas ſuas extolli.

Joſephus meminit aliquoties Jordanis. Fontes ejus oriri ex monte Libano ſcribit *Antiquit.* v. 1. Minoris Jordanis ἐλάσσονος Ἰορδάνου fontes circa Paneum locat *Antiq.* v. 2. & *Antiq.* VIII. 3, hunc μικρὸν nuncupat, quem a majore Jordane non eſſe diverſum niſi quod minor exiſtens & propior fonti appelletur ἐλάσσων, deinde auctior magnus Jordanes, jure exiſtimat Ligtfootus, uti & vetus

vetus Vechta, & vetus Rhenus, & Anapus παλαιὸς & καινὸς, cujus meminit Vibius Sequeſter, quod non indicat veterem & novum ita dictos fluvios habere diverſos fontes, ſed eſſe ejuſdem fluvii partes alias atque alias. Certe quum de Jordane ἁπλῶς loquitur Joſephus, ejus fontes a Paneo deducit *Ant.* XV. 13. & XVIII. 3. ſcribit Paneada urbem ſitam ad fontes Jordanis. Ita ſcribit ex opinione vulgi, uti liquet ex *l.* I. *de bell. c.* 16. & *l.* III. *de bell. c.* 18. ubi tradit fontem Jordanis credi & videri eſſe Paneum, ſed lacum Phialam eſſe verum ejus fontem, quod tetrarcha Philippus deprehendit, qui injectas in lacum Phialam paleas per ductus ſubterraneos in Paneo redditas vidit. Eodem *capite* 18. *lib.* III. *de bell.* Joſephus curſum Jordanis ita deſcribit. Jordanes ex Phiala ortus, & dein 120 ſtadia ſub terra means & e Paneo erumpens ſecat lacum Samochonitin, dein alia 120 ſtadia emenſus poſt urbem Juliada lacum Genneſar permeat, & tum poſt multam ſolitudinem in lacum Aſphaltiten exit. Non meminit Joſephus alterius fontis Jordanis, quod feciſſet ſine dubio ſiquidem Jordanes major habuiſſet diſtinctum fontem a minore. Sed Jordanes minor & major ſunt nomina ejuſdem amnis, qui fonti proximus minor dicitur, ſed poſtea latiori alveo exceptus major. Hinc *lib.* IV. *de bell. c.* I. non dicit minorem Jordanem εἰσφέρεσθαι aut illabi in majorem, ſed fontes vicinos Dani parvum Jordanem προσπέμπειν τῷ μεγάλῳ. Ita ut ſecretus videatur minor Jordanes a majore intermedio lacu Samochonite. Paluſtria Jordanis ἕλη τοῦ Ἰορδάνου in quibus Jonathas caſtra metabatur, commemorantur eidem *Ant.* XIII. I. I *Macc.* 9. 42. ἕλος Ἰορδάνου dicitur.

Tempore meſſis Jordanem ſupra alveum ſuum maxime efferri & aquis abundare conſtat ex ſacris literis *Joſ.* 3. 15. & *Ecc. Syrac.* 24. 29. ubi Gichon & Euphrates cum eo junguntur. Per Gichonem Nilum intelligunt. Id fit contra naturam reliquorum fluminum, quae hyeme plurimum aquis abundant. De Eridano Polybius *Hiſtor. l.* II. idem tradit: & de Nilo Philo, *l. de profugis, p.* 476. & huc faciunt illa Glycae *in Annal. part.* I. *p.* 10. Τούτῳ μέν τοι τῷ λόγῳ καὶ τὸν Νεῖλον αὐτὸν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις φησὶ πλημμυρεῖν καιρὸν ἀλλὰ μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἴγυπτον. *Eadem*

dem ratione fit, quod tradunt Nilum exundare non conſueto reliquis fluminibus tempore, ſed media aeſtate Aegyptum tegere. Theophylactus etiam Simocatta, gente Aegyptius, Hiſtoriar. *l.* VII. *c.* XVII. ubi prolixe de Nilo diſputat, inter alia quoque ſoli Nilo hoc vendicat. Θέρους τοίνυν ἀκμάζοντος τὰς αὐξήσεις λαμβάνει ἐνάντιον τῇ φύσει τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ποταμῶν. *Adulta aeſtate incrementum accipit contra naturam fluminum quae in univerſo orbe terrarum ſunt.* Et hinc etiam fortaſſis quaeſita eſt nonnullis communicatio quaedam ſubterranea inter Nilum & Jordanem. Fuere etiam qui Coracinum in Jordane inveniri traderent. Atqui coracinus eſt Nili piſcis, uti perca Rheni: vide Oribaſii *medic. collect. l.* II. 58. Plinium *l.* XXXII. 5. Coracinum accolae Nili Πέλτην vocant, Alexandrini πλάτακα, teſte Athenaeo *l.* VII. 17. Saliri etiam ſolebat: nam Plinius *lib.* 32. 10. memorat coracinorum ſalſamenta. Sed & coracini alibi ſunt, vide Athenaeum *l. c.* (licet in Aegypto principatum teneant *Plin.* IX. 18.) uti apud nos, *Coruſſen* dicti vel ſaperdae: quumque & in mari & in amne coracini inveniantur teſte Plinio *l.* 32. 10. potuerunt etiam natatu ad alias regiones deferri.

Leonum circa ripas Jordanis inter arundines latitantium meminit Joannes Phocas in *deſcript. locor. ſanct.* his verbis. Ἐν ταῖς τοῦ Ἰορδάνου ἑλικοειδέσι καὶ ἀγκυλοστρόφοις ῥοαῖς, ὡς τὸ εἰκὸς, τὰ ἐχόμενα τοῦ ποταμοῦ γῆς μέρη τινὰ περιγράφονται, ἐν οἷς μέγα τι καλάμων χρῆμα ἐκφύεσθαι πέφυκεν. Ἐν τούτοις λεόντων φῦλα εἰώθασι κατοικεῖν. *In tortis ac turbineis Jordanis vorticibus,* (גלילות *Joſ.* 22. 10.) *ut fieri amat, nonnullae terrae partes contiguae fluvio ſecernuntur, in quibus magna vis arundinum naſcitur, quas leonum diverſa genera inhabitare ſolent.* Nempe haud recta fertur Jordanes, ſed *ſe accolis praebet* & *invitus* quaſi *lacum Aſphaltiten petit.* Sunt verba Plinii. Hieronymus ad *Zachar. cap.* XI. *Jordani fluvio qui maximus in Judaea eſt juxta quem morantur leones, fremitum junxit leonum propter ardorem ſitis & ob deſerti viciniam & latitudinem vaſtae ſolitudinis, & arundineta & carecta.* Salices, tamariſci, agnus caſtus, & cannae ingentes quae uſum haſtarum praebent, creſcunt ad ripam ejus, uti referunt αὐτόπται. Iſta arundineta ripam Jordanis ita obſident, ut per ea aqua fluminis vix poſſit conſpici: ita Maundrellus narrat *p.* 137.

137. & duas ripas Jordanis diſtinguit, unam hanc quae ipſas fluvii aquas contingere ſolet, alteram ſtadii intervallo inde remotam ad quam Jordanes quum maxime ſe extulit olim pertigit, quando leones & alia animalia in arundinetis latitantia ſedes mutare coguntur. *Jer.* 49. 19. De la Valle tradit ſe in iſtis arundinetis diu oberraſſe licet equo inſidentem, quum accedere vellet ad aquam Jordanis, & equitem in iis latere poſſe ne conſpiciatur. Hinc intelligitur, quare ligna caedenda quaeſiverint ad ripam Jordanis 2 *Reg.* 6. 2. quae adeo vicina flumini ut pars ſecuris in id incideret. Simile quid de leonibus in carectis fluminum Meſopotamiae latitantibus legitur apud Ammianum Marcellinum *lib.* XVIII. *Inter arundineta Meſopotamiae fluminum & fruteta leones vagantur innumeri, clementia hyemis ibi molliſſimae ſemper innocui.*

Jordanem virtute Dei ad fontes ſuos retroactum fuiſſe, ut populus Iſraëliticus tranſiret, res eſt ex Sacro Codice nota: nec parum augetur prodigium, ſi cogites eo tempore maxime pleno alveo ferri Jordanem conſueviſſe, id eſt, tempore meſſis, uti notatur *Joſ.* 3. 15. Flumina ad fontes adſcendere res adeo prodigioſa eſt, ut proverbio locum fecerit Euripideum ἄνω ποταμῶν χωροῦσι πηγαὶ (vide Suidam voce ἄνω) & illa quae fieri non poſſunt cum eo comparentur. Notum eſt illud Naſonis, in epiſtola Oenones,

Quum Paris Oenone poterit ſpirare relicta
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe retro propera, verſaeque recurrite lymphae.
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.

Et Propertii, II. 12.

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius nigros ſol agitabit equos,
Fluminaque ad caput incipient revocare liquores
Aridus & ſicco gurgite piſcis erit.

Verum, dicet aliquis, in hiſtoriis quoque Romanis legitur flumina retro fluxiſſe. *Amnes* ſcribit Plinius *l.* II. *c.* 103. *retro flue-*

 re

re & noſtra vidit aetas Neronis Principis annis ſupremis. Id de Vulturno & Glani, fluviis Campaniae, traditur, quum Hetruſci ad exſcindendas Cumas profecti eſſent, eos retroceſſiſſe ad fontes ſuos. Haec verba ſunt Dionyſii Halicarnaſſenſis, *Antiquitatum Romanarum lib.* VII. *pag.* 419. Ἐστρατοπεδευκόσι δὲ αὐτοῖς οὐ μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως τέρας γίνεται θαυμαστὸν, οἷον ἐν οὐδενὶ χρόνῳ μνημονεύεται γενόμενον, οὔτε Ἑλλάδος οὔτε βαρβάρου γῆς οὐδαμόθι. Οἱ παρὰ τὰ στρατόπεδα ῥέοντες αὐτῶν ποταμοὶ Οὐολτοῦρνος ὄνομα θατέρῳ, τῷ δὲ ἑτέρῳ Γλάνις, ἀφέντες τὰς κατὰ φύσιν ὁδοὺς ἀνέστρεψαν τὰ νάματα καὶ μέχρι πολλοῦ διετέλεσαν ἀπὸ τῶν στομίων ἀναχωροῦντες ἐπὶ τὰς πηγάς. *His non procul ab urbe caſtra habentibus, mirum accidit prodigium, quale nullum unquam extitiſſe memoratur, nec apud Graecos nec apud Barbaros. Amnes qui praeter caſtra eorum fluebant, omiſſo naturali fluxu, verterunt curſus ſuos, aliquamdiu ab oſtiis retrocedentes ad fontes ſuos.* Certe plura leguntur in Dionyſio, quibus fidem habendam eſſe non exiſtimo, ut quum cotem a Tarquinio novacula fiſſam, jubente & felicem ſucceſſum promittente Nevio, narrat *lib.* III. *pag.* 204. & Dioſcuros apparuiſſe *lib.* VI. *Antiq. pag.* 351. & quae ſunt alia ejuſcemodi. Credamus tamen fluvios hos ad fontes rediiſſe. Poteſt hoc ſecundum naturae leges fieri: uti Tiberis a mari Romam verſus vehementi noto actus fuit teſte Horatio *lib.* I. *Od.* 2.

Vidimus flavum Tiberim, retortis
Litore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis
Templaque Veſtae.

Si crebrioribus ventis oſtium caeditur & reverberatur fluctu amnis reſtitit: qui creſcere videtur, qui non effunditur. Ita Seneca *Nat.* 4. *l.* 3.

Verum, dices, exſiccati fuere Vulturnus & Glanis. Finge ita fuiſſe. Quid ſi circa fontes vel per terrae motum vel aliam mutationem in locis ſubterraneis labes terrae fiat, & cavitas repente aperiatur, an non aquae fluminis ei proximae ſtatim eam replebunt & ex alveo fluvii, quem altiorem ea voragine fingo, re-

retrocedent? qua cavitate repleta iterum, ut ante, curſum ſuum continuabunt? Nihil obſtat, quominus id fieri poſſet. Verum hoc ad exſiccationem Jordanis nihil pertinet. Eam enim cauſis naturalibus tribuendam non eſſe intelligitur ex eo quod Joſua eam praedixerit, *Joſ.* 3. 13. quodque ita receſſerint aquae ut in acervo ſubſtiterint, & ſciſſae apparuerint in partes duas *Joſ.* 3. 13. 16. quod denique ob eandem cauſam, populi tranſitum, jam olim Sinus rubri maris ſiccatus fuerit. Idem eſt utrobique prodigium, eadem vis divina, quam omnino hic agnoſcere & ſingularem Dei providentiam in conſervando & adjuvando populo ſuo mirari aequum eſt. Nec videtur ullus, qui libros Moſis & Prophetarum pro divinis agnoſcit, dubitare poſſe quin virtute Dei haec peracta ſint, quum Deus ipſe & viri numine ejus inſtincti toties haec commemorent, uti ſingularia beneficia in Iſraëlitas collata, & potentiae ejus indicia maniſeſtiſſima. Verum, dicet aliquis, Joſephus ipſe, qui certe fidem habuit ſcriptis Moſaïcis, dubitavit de tranſitu Iſraëlitarum per Sinum maris rubri, debeatne potentiae Dei an vero cauſis naturalibus adſcribi, quia ſcribit in fine *lib.* 11. *Antiquit.* incredibile hoc videri non debere, ſive Dei voluntate, ſive naturae ſponte maris aquas retroceſſiſſe, quum etiam Alexandro Macedoni mare Pamphylium ceſſerit: addens περὶ τούτων, ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ, διαλαμβανέτω, *de his quiſque, ut ipſi videtur, ſentiat.* At mihi perſuaſum eſt, Joſephum hoc prodigium agnoviſſe, ut decet, a Dei manu profectum. Ita enim ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ſcriptum invenerat, uti teſtatur: credere itaque ut Judaeus debuit. Sed gentes, quarum gratia ſe hos libros ſcripſiſſe teſtatur in prooemio, convincere conatur exemplo, quod ipſi de mari Pamphylio traderent. Verba denique quibus lectoris arbitrio videtur ſubjicere, velitne fidem adhibere narrationi ejus an ſecus, etiam aliis in locis ab eo uſurpantur; ubi ne vel minima quidem dubitationis eſſe ſuſpicio poteſt. Uti in fine *lib.* III. *Antiq.* ubi de auctoritate Moſis & legum Moſaicarum egerat, addit περὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διαλείψεται, *de his quiſque ut videtur, ſentiat.* Eodem libro Moſis legem de leproſis vindicaverat a calumniis gentium, & ſubjungit περὶ τούτων ἕκαστος ὡς

αὐτὸ δοκεῖ σκοπείτω, *quiſque haec uti videtur accipiat.* At ipſe negavit aliter intelligi debere, quam expoſuerat. Credemuſne hic Moſen ab eo traditum Gentibus, ut licentiam quidvis de eo credendi & commiſcendi illis concederet? Nequaquam. Alibi *c.* IV. eodem libro, poſtquam narraſſet legiſlationem Sinaiticam, ſcribit περὶ τούτων ὡς βούλεται φρονείτω ἕκαστος τῶν ἐντευξομένων. ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν καθάπερ ἐν ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται. *Haec lecturi, ut cuique placuerit, accipiant. Mihi religio eſt aliter ea narrare ac in libris ſacris conſcripta ſunt.* Plura loca ex Joſepho, ubi iiſdem verbis utitur, adſcribere poſſem, ſed alias ea producam, volente Deo.

Ad cognoſcendam latitudinem alvei Jordanis, & ad quam menſuram creſcere & decreſcere ſoleat, haec notabo ex ſcriptore ſaeculi ſeptimi Adamnano *de locis S. lib.* II. *Ille ſacroſanctus & honorabilis locus in quo Dominus ab Johanne baptizatus eſt, ſemper aquis fluminis tegitur Jordanis: & ſicut Arculfus refert, qui ad eundem pervenerat locum hucque & illuc per eundem tranſnatavit fluvium in eodem Sacroſancto loco lignea crux ſumma infixa eſt, juxta quam aqua uſque ad collum longiſſimi venit ſtantis viri, aut alio in tempore nimiae ſiccitatis aquis imminutis ad mammillas uſque: inundatione vero facta majore illa tota crux aquarum adjectione protegitur. Locus itaque ejuſdem crucis, in quo (ut ſuperius dictum eſt) Dominus baptizatus eſt, citra alveum fluminis habetur: a quo uſque in alteram ripam in parte Arabiae homo fortis jactare lapidem poteſt funda impellente. Igitur a loco ſupra memoratae crucis pons lapideus arcubus fultus ad aridam uſque porrigitur, per quem ipſam adeuntes crucem per clivum homines deſcendunt.* Maundrellus αὐτόπτης anno MDCXCVII ſcribit latitudinem Jordanis eo loco, quo Jerichunti vicinus eſt, tunc ſexaginta pedum circiter fuiſſe & rapiditatem ejus tantam ut nemo in adverſum ejus natando obniti poſſit.

Videtur alicubi vada habere per quae tranſiri poteſt. Meminit eorum Gulielmus Tyrius *Hiſtor.* XVII. 20. ita ſcribens: Si qui vero agmina praeeuntes Jordanem ingreſſi fuerant, vadorum ignari, undis rapiebantur, flumine ſuffocati. Et olim quidem probabile eſt diverſis locis conſueviſſe Jordanem ſcapha trajici,

jici, & extant hanc in rem nonnulla in ſacris literis teſtimonia, qualia *Judic.* 3. 28. מעברות הירדן למואב *Trajectus Jordanis verſus Moab.* Ubi per Moab videtur non Moabitis ſtricte dicta intelligenda, (niſi quis ita velit interpretari, qua iter eſt per regionem tribus Ruben ad Moab) ſed campeſtria Rubenitarum, e regione Jerichuntis, quae quod olim Moabitis ſubjecta fuerint, terra Moab in Sacro Codice appellantur. Trajectus Jordanis erant e regione Jerichuntis, Scythopolis, prope Tiberiada, inter mare Tiberiadis & lacum Samochoniten, & forſitan pluribus in locis. Cymbis is fieri conſuevit: hinc in Midras Coheleth *fol.* 91. 4. diſputatur de עריבת הירדן (in gloſſa eſt ספינה עשויה כעריבת *cymba inſtar mactrae facta*) an ſit munda. Erant & גלילות Jordanis, flexus nimirum & circuitus, quia recta non fertur *Joſ.* 22. 10. de quibus Phocam mox *pag.* 274. loquentem audivimus.

CAPUT XLIV.

DE FLUMINIBUS TERRAE TRANSJORDANICAE.

Partitio fluminum Palaeſtinae in duas claſſes. Flumina quae in Jordanem, quaeque in mare magnum influunt. Arnon *flumen terminus ſeptentrionalis Moabitidis:* נחלי ארנון *quid.* Jaboc *flumen.* Ἰόβακχος *ex Chaldaeo* יובקא. *Flumen Jaezer quid.* Jarmoch, Ἱεράμαξ, *Gadara alluens.*

Varia ratione diſpeſci poſſunt flumina terrae Iſraeliticae, vel reſpectu magnitudinis, vel marium lacuumve in quos influunt, vel locorum per quae labuntur. Quod ad magnitudinem attinet, ſi Jordanem excipias & ut nonnullis viſum eſt Arnonem, non eſt in hac regione flumen ullum quod magnum dici mereretur, & de reliquis potiorem partem vix conſtat quae magnitudo ipſorum ſit. Quod ad ſecundum, ita diſtinxerunt flumina hu-

hujus terrae Sanutus & Cerbus. Nec inutile erit quae ipſi hac de re tradunt heic junctim exhibere.

Sanutus hos fluvios terrae Sanctae recenſet in ſecretis fidelium Crucis *pag.* 252. qui in fluvium illabuntur Jordanem.

1. Jaboch qui trium leucarum intervallo a mari Galilaeae in Jordanem influit.
2. Arnon.
3. Alium qui in principio mare mortuum intrat.
4. Alium qui 9 leucis inde mare mortuum ingreditur.
5. Parvum Jordanem qui juxta Bethſaida mare Galilaeae intrat.
6. Qui ex duobus fontibus prope Dothaim intrat mare Galilaeae.
7. Qui ex monte Betuliae oritur.
8. Ciſon ex pede orientali montis Tabor oritur & deſcendit ad finem maris Galilaeae.
9. Qui a latere meridionali collis Hermon fluit & jungitur illi aquae quae fluit ex fonte Jezrael & ſub Bethſan intrat Jordanem.
10. Jabok intrat Jordanem e regione Eleale.
11. Crith deſcendit ex vicinia Phaſaelidis.
12. Aquas circa Jeruſalem convenientes, quae adjuncta aqua montis Engaddi initium maris mortui intrant.

Qui in mare magnum influunt, ſunt

1. Eleutherus.
2. Puteus aquarum viventium.
3. Aqua prope Caſtrum regium juxta Caſale Lamberti mare ingreditur.
4. Juxta Ptolemaïda fluvius de prope veniens forte ad milliaria quinque.
5. Ciſon torrens oriens ex aquis montis Tabor & Hermon prope Caipham influit in mare cum aliis aquis Samariae.

6. In-

6. Inter Caeſaream & Aſſur.
7. Ex loco medio inter domum Zachariae & Emaus per vallem Raphaim tranſit fluvius juxta Ramatha & prope Joppen intrat mare.
8. Prope Aſcalon torrens qui ex vicinia Bethſurae deſcendit.
9. Torrens Boſoch de monte Carmelo deſcendit & verſus Gazam intrat mare.

Jacobus Cerbus, qui deſcriptionem terrae ſanctae fecit juſſu & cura Bonifacii a Stephanis, Epiſcopi Stagnenſis, per plures annos terrae ſanctae praefecti nomine ſedis Apoſtolicae, ediditque Venetiis anno 1569. octo hos fluvios illabi monet in lacum Aſphaltiten.

1. Jordanem.
2. Arnonem.
3. Flumen cum Arnone de magnitudine certans a monte regali procedens, attingens Oronaim.
4. Fluvium prope puteos bituminis & vallem ſalinarum.
5. Fluvium de Cadesbarne venientem.
6. Fluvium ab Artara egreſſum qui Thecuem irrigat.
7. Cedronem.
8. Charith, torrentem ex monte Quarentano ortum & prope Engallim in lacum Aſphaltiten ſe exonerantem.

Sed ex his non adeo multa docemur. Quis enim fidat loquenti de locis ignotiſſimis tanquam notis? Quomodo novit ubi Cadesbarne, Engallim, Oronaim ſit? Ad ſummum, ea loca innuere poterit, ubi tunc oſtendebantur. Sed proripiamus nos ex tenebris illius aevi, & certiora, licet pauca, amplectamur.

Regionis trans Jordanicae flumen maxime auſtrale flumen ARNON eſt. Illud ex Arabiae finibus ortum & totum deſertum perlabens in lacum Aſphaltiten ſe exonerat, terminus exiſtens regionis Moabiticae & Emoriticae, teſte Joſepho *Antiq.* IV. 4. ita nempe ut alluat latus auſtrale regionis Amoriticae *Antiquit.* IV. 4.

adeoque ſeptentrionale regionis Moabiticae: quod etiam ex Sacro Codice firmatur, ubi Arnon dicitur eſſe limes dividens terram Emorraeorum a terra Moabitarum. Euſebius in Onomaſtico, *ad vocem* Ἀροὴρ, quam urbem ſcripſerat ſuper ripam torrentis Arnon ſitam fuiſſe, addit ὅτι χειμάῤῥους ὁ διὰ φάραγγος ἐπὶ τὴν νεκρὰν θάλασσαν ἐκπίπτων. *Torrens hic* (Joſephus tamen hunc ποταμὸν non χείμαῤῥον vocat) *per vallem labitur in mare mortuum.* Meminit etiam Epiphanius hujus fluvii ſcribens *lib.* 11. *adv. haer. pag.* 461. Sampſaeos in Moabitide juxta flumen Arnonis habitaſſe. Sunt qui & alios fluvios in Arnonem veluti communem alveum labi exiſtiment, quod *Num.* 21. 14. נחלי ארנון, *flumina Arnonis*, memorentur. Galenus, quamvis nomen Arnonis non adſcribat, videtur tamen eum innuere quum duos ποταμοὺς, μεγίστους καὶ πλείστους ἔχοντας ἰχθύας, *fluvios maximos & plurimos piſces alentes* in lacum Aſphaltiten influere ſcribit (vide ſupra *pag.* 242.) unus enim eſt Jordanes, alter Arnon. An non Arnon ita flexerit curſum, ut non ad auſtrum modo ſed ad ortum quoque regionis Iſraëliticae collocari debeat, diſquirimus infra *libro tertio*, ubi de urbe *Aroër* ſita ad ripam hujus fluvii.

Alterum flumen regionis trans Jordanicae eſt JABBOC, יבוק, quod non longe a mari Tiberiadis influit in Jordanem. Epiphanius *l.* 1. *adverſ. haer. pag.* 10. Ἰαβὸκ vocat, & torrentem non longe a Jordane appellat. Ἰοβάκκος Joſepho vocatur ex Chaldaeo יובקא *Joubca.* Vide *Gen.* 32. 23. *Cant.* 4. 2. Idem hoc flumen Ἰάβακχον nuncupat, & χειμαῤῥὸν *torrentem*, *Ant.* 1. 19. Influere eum in Jordanem teſtatur & terminare regionem Amoritarum a borea *Antiq.* IV. 5. & eo flumine ſuperato Moſen ingreſſum fuiſſe in regnum Ogi Galaadenen & Gaulanitida. Videlicet aliqua pars Jaboci poſſeſſa fuit ab Iſraëlitis, illa quae planitiem tranſit prope mare Tiberiadis, & quum dicitur *Deut.* 2. 37. *ad terram Ammonitarum non acceſſiſtis*, *ſc. latus Jabboci & urbes in montanis*, hoc non ita debet intelligi ac ſi ad Jabocum non acceſſiſſent, ſed ad latus illud Jabboci ubi urbes erant in montanis, & regio Ammonitica.

Eſt & flumen Jaëzer. Euſebius in Onom. ad vocem Ἰαζὴρ ſcribit eum locum abeſſe a Philadelphia 10 milliaria verſus occaſum

&

& Esbunte milliaria 15, atque inde magnum flumen erumpere quod a Jordane ſuſcipitur. Poſſet aliquis ſuſpicari hoc flumen eſſe idem cum Jabboco, quod Euſebius ſcribit inter Philadelphiam & Geraſa fluere & commiſceri Jordani. Quod ſi ſit, numeri Euſebiani corrupti ſunt. Fieri enim non poteſt ut Jabboc tam vicinus Esbunti fuerit, terminus tribuum Ruben & Gad ad ſeptentrionem.

Quartum flumen regionis trans Jordanem ſitae eſt ירמוך, *Jarmoch*, يرموك Arabibus, uti videre eſt ex iis quae ſuperius *pag.* 272. adnotavimus. Ἱεράμαξ Graecis, in mollius flexa nominis forma dicitur. Hoc flumen urbem Gadara non longe a mari Tiberiadis ſitam praeterlabitur, teſte Plinio.

Fuerunt praeterea torrentes in Peraea, orti ex montano tractu, qui ei ab ortu eſt, quorum Joſephus meminit iis verbis quae exhibuimus ſupra *pag.* 130.

CAPUT XLV.

DE FLUMINIBUS TERRAE CISJORDANICAE.

Flumina *&* valles *eodem nomine* נחלים *nuncupatae.* Χείμαῤῥος *ποταμὸς an recte dicatur. Fluminum Palaeſtinae recenſio quae in mare magnum labuntur, progreſſu facto ab auſtro verſus ſeptentrionem.* Flumen Aegypti *quid. Num ab urbe Rhinocolurorum Aegyptus tempore Joſuae poſſit dici capere initium. Aliae cauſae hujus nominis. Fluvii torrentes circa Gazam. Fluvius* Beſor. Schorec *fluvius. Torrens inter Joppen & Jamniam. Fluvius Ramae ad ſeptentrionem Joppes in mare decurrens. Fluvius* Cana. Corſeus. Schichor Libnath. Kiſchon. Belus *in cujus litore arenae, quas ad conficiendum vitrum veteres adhibuerunt.* Ὑελὸς *unde. Fluvius* Lante *inter Tyrum & Sareptam.* Eleutherus *ubi quaerendus.* Sabbation *Flumen ubi. Flumina in Jordanem & lacus quos efficit illabentia. Flumina ex locis Scythopoli proximis orta. Fluvius* Crith. *Fluvius Jerichuntinus.* Kedron. *Fluvii* E-

than. *Fluvii in regione Sodomitica. Flumina* Abſus *&* Genuſus *Palaeſtinae tributa a Vibio Sequeſtre.*

Antequam de fluminibus terrae ad occaſum Jordanis ſitae, quam cisJordanicam nuncupare conſuevimus, ſigillatim dicamus, quaedam praenotanda ſunt de nomine quo appellantur. Sciendum itaque nullum ex his fluminibus eſſe navigerum, quod jam olim Ammianus Marcellinus obſervavit *lib.* XIV. adeoque ποταμίσκους potius quam ποταμοὺς dicendos: atque ita Hieroſolyma longe a ποταμοῖς ſita ſcribit Philo de *ſomniis*, quum tamen in proximo eſſet torrens Kedron. At is ποταμοῦ nomen haud meretur. Deinde nomen נחלים valles aeque ac flumina notare, & ſaepe numero incertum eſſe, quando נחל aliquis memoratur in Sacro Codice, debeatne vallis an flumen intelligi: quumque multa flumina ex his torrentia ſint, & aeſtate exſiccata alveum ſuum uti vallem oſtendant, quemadmodum & Ovidius *lib.* II. *Metamorphoſeon* ſeptem brachia fluvii exſiccata appellat

- - - ſeptem ſine flumine valles,

poteſt ea vox נחל & flumini & valli adaptari. Graeci vocem נחל per χείμαῤῥον reddere ſolent, id eſt, torrentem ſive hybernum flumen. Sunt tamen quidam נחלים qui & aeſtate & hyeme fluunt. Quumque ob defectum veterum monumentorum nunc quidem dici vix poſſit quinam fluvii ex cisJordanicis torrentis ſive χειμάῤῥου, quinam fluvii perpetui, nomen mereantur, nos quidem omnes illos de quibus hoc capite agemus, fluvios nuncupamus, quod nomen & torrenti & perpetuo flumini commune eſt. Quae quidem ut aliquando clarius intelligantur, & errores quorundam ſcriptorum notentur ſciendum eſt quum χείμαῤῥον aut torrentem dicimus, id ad vocem ποταμοῦ vel *fluvii* ſpectare, quamvis ſecus videatur aliis. Fluvii *torrentes* & *perennes* opponuntur a Plinio *l.* V. *c.* 28. qui & voce *torrentior* utitur, uti Statius *Theb.* VII. 316. *torrentiſſimus.* Ovidius *l.* II. *de remedio amoris,*

Flumine perpetuo torrens ſolet altius ire:
Sed tamen haec brevis eſt, illa perennis, aqua.

Graeci quoque ποταμοὺς αὐθιγενεῖς καὶ χειμάῤῥους perennes & torrentes

rentes diſtinguunt. Vide Philonem *libro de victimis*, *pag.* 840. 457. 815. Male itaque Sylburgius notat ad Pauſaniae *lib.* II. *cap.* 36. *In appellativa torrentis ſignificatione non ſolet voci* χείμαρρος *ſubſtantivum* ποταμὸς *adjici, niſi forte aliud quoque differentiae adjectivum accedat.* Verum ipſe Pauſanias ita utitur voce ποταμοῦ & χειμάῤῥου *lib.* IX. *c.* 19. Τὸν δὲ ποταμὸν τὸν χείμαῤῥον Θερμώδοντα ὀνομάζουσιν, *flumen torrens Thermodonta* nuncupant. Ita in ſententiis Epicteti legitur ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάῤῥῳ ποταμῷ, *Vita fortunae implicita ſimilis eſt fluvio torrenti.* Heſychius, Ἔναυλοι, αἱ ἐπὶ τῶν χειμάῤῥων ποταμῶν καταβάσεις· τινὲς δὲ ποταμοὺς χειμάῤῥους. Ἔναυλοι *ſunt deſcenſus in torrentes: alii ſic ipſos torrentes nuncupant.* Suidas χειμερινοὺς ποταμοὺς appellat, & ἐναύλους ἐν τῷ χειμῶνι ῥέοντας ποταμοὺς, *hyberna flumina.* Idemque ad vocem Κυκλοβόρος, ποταμὸς τῆς Ἀττικῆς χειμάῤῥους, *fluvius Atticae torrens.* Cui opponitur ποταμὸς ἀείῤῥους, quomodo Ariſtaeas Jordanem nuncupat. Adde denique gloſſas veteres, *Torrens*, χείμαρρος ποταμός.

Inter flumina terrae cisJordanicae primum locum concedemus fluminibus auſtralem regionem Palaeſtinae irrigantibus. Fuere heic plurima, & *Pſalm.* 126. 4. אפיקים בנגב, χειμάῤῥοι ἐν τῷ νότῳ appellantur. Eratoſthenes etiam teſtatur circa Rhinocolura, quae urbs ſita fuit in finibus Palaeſtinae auſtralibus, flumina fuiſſe, quae ne quis exigua putet, ipſe eorum originem ex Arabia lociſque per quae Euphrates labitur deducit, per meatus nimirum ſubterraneos. Strabo *lib.* XVI. ita refert ejus opinionem, Ἐρατοσθένης δὲ τῶν λιμνῶν μνησθεὶς τῶν πρὸς τῇ Ἀραβίᾳ φησὶ τό ὕδωρ ἀπορούμενον διεξόδων ἀνοῖξαι πόρους ἐπὶ γῆς, καὶ δι' ἐκείνων ὑποφέρεσθαι μέχρι Κοιλοσύρων· ἀναθλίβεσθαι δὲ εἰς τοὺς περὶ Ῥινοκορούραν καὶ τὸ Κάσιον ὄρος ποταμούς. *Eratoſthenes paludum mentionem faciens quae circa Arabiam ſunt aquam ſcribit quum exitum nullum inveniret ſubterraneos ſibi meatus aperuiſſe & per illos uſque in Coeleſyriam delatam in illa flumina erupiſſe quae circa Rhinocorura & montem Caſium ſunt.* In Sacro Codice *Joſ.* 15. 4. & alibi נחל מצרים *flumen Aegypti* appellatur illud quod Rhinocolura alluit. Erat autem ad auſtrum urbis, quia Hieronymus illud labi teſtatur inter Peluſium & Rhino-

 colura.

colura, De ratione hujus nominis diſquiri ſolet, unde ductum ſit, & an non ipſe Nilus intelligi debeat, quoniam שיחור *Schichor*, & *Schichor Aegypti* appellatur 1 *Chron.* 13. 5. Veruntamen Nilus innui hoc nomine nequit ubi in finibus regionis tribui Judae aſſignatis eſſe dicitur *fluvius Aegypti* uti *Joſ.* 15. 4. nam certum eſt ad Nilum uſque non fuiſſe illius tribus portionem protenſam. Quum porro Aegyptus ipſa tempore Joſuae ſe non extenderit uſque ad illum locum ubi Rhinocolura poſtea condita ſunt, clarum videtur non poſſe flumen Rhinocolura alluens fluvium Aegypti dici ac ſi in Aegypto eſſet, ſed alio referri oportere illud epitheton Aegypti. Scio equidem nonnullos ſcribere Aegyptum pertigiſſe usque ad terram Iſraëliticam, & confirmari poſſe hanc ſententiam eo quod oppidum Rhinocolura a profanis ſcriptoribus appelletur πόλις Αἰγύπτου, adeoque & fluvius eam alluens recte dici poſſit fluvius Aegypti. Euſebius certe Ῥινοκουροῦρα *in Onomaſtico* ſcribit eſſe urbem Aegypti, & tribum Judae attingere Aegyptum, quum Βηθαφοῦ urbem tribus Judae eſſe fatetur & facit illam ὅριον *terminum* Palaeſtinae & Aegypti. Vide eum *ad vocem* Θαφφοῦ & Βηθταφοῦ.. Erat autem illa urbs 14 milliaribus a Ῥουφία (Raphia) diſſita Aegyptum verſus adeoque a fluvio hoc non valde remota. Adde in Notitia Eccleſiaſtica medii aevi Rhinocolura Aegypto quoque accenſita fuiſſe, ſub metropoli Peluſio Ἐπαρχίας Αὐγουστομνήκης. Sed, uti mox notatum fuit, haec ſpectant ad recentiora tempora. Aetate Joſuae Aegyptus eo uſque ſe non extendit & inter illam ac terram Iſraëliticam erat intermedia regio Philiſtaeorum. Non poteſt itaque flumen illud Rhinocolura alluens flumen Aegypti dici ac ſi in Aegypto laberetur. Quid ergo? *Joſ.* 13. 3. flumen hoc appellatur שיחור אשר על פני מצרים *Schichor qui eſt ante faciem Aegypti.* Hinc diſcimus idem eſſe *flumen Aegypti* quod *flumen reſpiciens Aegyptum.* Vox Schichor non debet quenquam offendere ac ſi Nilus eo innueretur quum & aliis fluminibus id nomen detur, uti ex hoc ipſo capite liquet. Erit ergo *Schichor*, vel *flumen Aegypti* id flumen quod Aegyptum reſpicit vel Aegypto vicinum, uti *Almon Diblathaim* creditur eſſe Almon prope Diblathaim, *En Rimmon*,

mon, *Taanath Schilo*, &c. Idem videtur *Amos.* 6. 14. נחל הערבה appellari, quia uti terminus oppoſitus jungitur cum introitu Chamathae. Nomen non multum diverſum eſt נחל הערבים, quod nonniſi *Jeſ.* 15. 7. legitur, & *torrens ſalicum* ſolet reddi. Hieronymus ad illum locum notat *poſſe legi Orbim, ut ſit villa in finibus Arabum ſita, cujus a pleriſque accolae in monte Oreb Eliae praebuiſſe alimenta dicuntur.* Non memini legiſſe Eliam per ערבים nutritum fuiſſe in monte Oreb, ſed juxta torrentem Crith. Nec illi corvi in Arabes converti poſſunt aut incolas hujus alteriuſve loci, ut pluribus infra dicetur. Ceterum ad illuſtrandas voces has, *flumen Aegypti*, quaſi *reſpiciens Aegyptum*, non tantum faciunt nomina portarum Hieroſolymae & aliarum urbium dicta a regionibus verſus quas ducunt aut tranſitum praebent, ſed & quod apud Dioſcoridem legitur, libro *de re medica lib.* 1. *cap.* 6. Νάρδου ἐστὶ δύο γένη. ἡ μὲν γάρ τις καλεῖται Ἰνδική· ἡ δὲ Συριακή· οὐχ ὅτι ἐν Συρίᾳ εὑρίσκεται ἀλλ᾽ ὅτι τοῦ ὄρους ἐν ᾧ γεννᾶται τὸ μὲν πρὸς Συρίαν τέτραπται τὸ δὲ πρὸς Ἰνδούς. *Nardi duo ſunt genera, Indica altera, altera Syriaca dicta, non quod in Syria inveniatur, ſed quod montis in quo naſcitur pars una Syriam altera Indos ſpectat.* Potuit etiam ab hiſtoria aliqua nobis ignota fluvius ille Aegyptiacus appellari, uti Abel mizraim in terra Iſraëlitica locus dictus eſt a planctu Aegyptiorum: & uti hodie *mons Francorum* in terra ſancta dicitur quod eum diutiſſime Franci contra Mohammedanos defenderint.

Circa Gazam torrentes fuiſſe ſcribit Ariſteas *lib. de* LXX *Interpret.* Ἄλλοι δὲ χείμαρροι λεγόμενοι κατίασι, περιλαμβάνοντες τὰ πρὸς τὴν Γάζαν μέρη καὶ τὴν Ἀσωτίων χώραν. *Alii torrentes dicti defluunt per regionem Gazae & Aſotiorum.* His ego torrentibus malim adſcribere dulcedinem maris in litore Gazae, quam aquis Nili, quae longius a Gaza diſtant quam ut litora ejus poſſint attingere. Secus tamen viſum Michaëli Pſello in Διδασκ. παντοδαπ. *cap.* 131. Ὁ γοῦν ἐπὶ Γάζαν πλοῦς ὕδωρ ἔχει γλυκὺ διὰ τὸ τινὰ στόμια τοῦ Νείλου ἐκεῖσε ἐμβάλλειν. *In mari Gazae vicino aqua dulcis eſt quod quaedam oſtia Nili in id ſe effundant.*

In

In hoc tractu etiam *Beſor* flumen נחל חבשור fuit, Joſepho *Ant.* VI. 15. Βάσελος, de quo 1 *Sam.* 30. 10. legitur, & *Schorec* שורק de quo *Jud.* 16. 4. Euſebius notat ἐν βορείοις Ἐλευθεροπόλεως vicum fuiſſe Καφαρσωρὴχ dictum (ita legendum ex Hieronymo) *juxta villam Saraa, unde fuit Samſon.* Atqui Saraa illa aberat 10 milliaribus ab Eleutheropoli verſus boream & Nicopolim, uti ſcribit ad vocem Σάραα vel Σάρδα. Mox *ad vocem* Σωρὴκ (alio titulo) ſcribit fuiſſe juxta Eſtaol. Sed de his plura *lib.* III. Quod ſi *Schorec* illic quaeri debet, certe vinum שורק idem non fuit cum Aſcalonitico quod veteres celebrant, ſed שורק nomen erit commune, non proprium. Nam longe hinc erat Aſcalon. Meminerunt tamen ſcriptores recentiores fluminis circa Aſcalonem. Ita Robert. *in Hiſt. Hieroſolym. lib.* IX. *ad flumen quod eſt circa Aſcalonem invenit multa millia boum, camelorum,* & mox, *flumen tranſmeavit . . . . & deſcendit in vallem ſpecioſam & ſpatioſam cum ſuis omnibus & ſecus littus maris intravit, ibique ſuas acies ordinavit.* Inde liquet fuiſſe Aſcaloni ad ſeptentrionem, nec valde propinquum urbi. Sed quum plura veteres non tradant de ſitu horum fluminum, nec nos aliquod certius promere poſſumus. Quid quod dubitari poſſet debeatne נחל per fluvium verti an per vallem.

Inter Joppen & Jamniam erat quoque torrens cujus Joſephus meminit *Antiquitatum lib.* XIII. *cap.* 8. Τοῦ δ' Ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν ἔν τινι χειμάῤῥῳ. *Quum mille equites in inſidiis collocaſſet Apollonius in quodam torrente.*

Non longe a Joppe fluvius eſt qui in mare illabitur ad ſeptentrionem illius urbis intervallo circiter dimidiae horae itineris qui tanta vi fertur ut molendina ei impoſita circumagat, quum reliqui fluvii inter Joppen & Caeſaream nullius momenti ſint. Hujus licet apud veteres mentio non fiat, indictum tamen illum praetermittere nolui. Indicium ejus mihi fecit vir humaniſſimus Henricus Lub, amicitiae jure mihi junctus, qui in hujus fluminis vicinia Ramae per annos ſeptendecim habitavit, & per quem multa edoctus ſum de iis quae ad faciem hodiernam Palaeſtinae faciunt. Is latitudinem fluvii hujus ſpatio quindecim pedum terminabat, ſibique eam curam fuiſſe quotannis tempore

jejunii quadrageſimalis narrabat ut patribus Hieroſolymitanis proſpiceret de piſcibus جوري aliisque, quos hic fluvius alit, in cibum. Idem inter Ramam & Joppen nullos eſſe fluvios dicebat, inter Joppen & Gazam paucos & exiguos: illum autem fluvium, quem haud procul a Joppe in mare labi adnotavimus, fluere non longe a Rama, ſpatio dimidiae horae inde remotum. Quare ſuſpicor illum eſſe fluvium eundem cum eo quem ſcriptores belli ſacri, inſerti *Geſtis Dei per Francos*, fluvium Ramae nuncupant.

In confiniis terrarum tribus Ephraim & Menaſſis memoratur *Joſ.* 17. 8. flumen *Cana*, נחל קנה, ita ut ad ſeptentrionem hujus fluminis ſita eſſet regio Menaſſis, ad auſtrum vero Ephraim.

Haud procul a Caeſarea oſtia fluminis cujuſdam collocantur a Ptolemaeo qui *Corſeus* vel Χρυσοῤῥόας dicitur.

Non longe a Carmelo flumen eſt שיחור לבנת *Schichor Libnath*, nomen ἅπαξ λεγόμενον, quod ſuſpicari quis poſſet a Crocodilis (quia & Nilus שיחור dictus eos alit) ita appellatum, quod & oppidum Κροκοδείλων non longe hinc fuerit: de quo vide *l.* III. ad vocem *Crocodilon.*

Ad latus ſeptentrionale montis Carmeli decurrit flumen Kiſchon קישון, quod juxta montem Tabor in planitie Jizreel, ſive Eſdrelon, labens, uti Hieronymus in Onomaſtico teſtatur, & quidem ad auſtrale latus ejus, ſe effundit auctum aliis rivulis, in eadem planitie conſpicuis, in ſinum urbis Aco, id eſt, Ptolemaidis. Graecis χείμαῤῥος Κεισῶν & Κισῶν dicitur, *Jud.* 4. 13. *Pſ.* 82. 9. quamvis codex Alexandrinus in hoc loco legat ἐν τῷ χειμάῤῥῳ Κισσῶν, at Suidas ad vocem Ἰαβὶν, ἐν τῷ χειμάῤῥῳ τῶν Κισσῶν, uti Graeci Kedrona appellarunt χείμαῤῥον τῶν Κέδρων, ac ſi Κέδρων & Κισσῶν haberi deberet pro genitivo plurali. Sunt qui putent flumen Kiſchon eſſe idem cum flumine *Kedummim*, נחל קדומים, quod ſemel tantum, *Jud.* 5. 21. commemoratur.

Belus celebre flumen eſt in ſinum urbis Ptolemaidis ſe effundens. Βηλεὺς Joſepho nuncupatur *lib.* II. *de bell.* II. 9. qui eum labi teſtatur ſtadiis duobus a Ptolemaide. Deſcribitur a Plinio accuratius *lib.* XXXVI. *c.* 26. *Pars eſt Syriae, quae Phoenice vocatur,*

finitima Judaeae intra montis Carmeli radices paludem habens, quae vocatur Cendevia. Ex ea creditur naſci Belus amnis quinque mill. ſpatio in mare perfluens juxta Ptolemaidem coloniam. Lentus hic currit, inſalubri potu, ſed ceremoniis ſacer, limoſus vado, profundus non niſi refuſo mari harenas ſatetur: fluctibus enim volutatae niteſcunt, detritis ſordibus, nunc & a marino creduntur aſtringi morſu, non prius utiles. Quingentorum eſt paſſuum non amplius litoris ſpatium, idque tantum multa per ſaecula gignendo fuit vitro. Et *lib.* V. *c.* 19. *Rivus Pagida ſive Belus vitri fertiles arenas parvo litori miſcens.* Quum hic Pagida Plinio appelletur quidni credamus eum latere ſub nomine פיגה *Piga*, vel *Puga*, פוגה, quem Talmudici unum faciunt ex 4 fluminibus terrae Iſraëliticae? Reliqui ſunt Jordanes, Jarmoch (Hieramax) & Kirmion. Vide *Miſnam Para.* VIII. 10. Tacitus, *Hiſtor. lib.* V. *Et Belus amnis Judaico mari illabitur circa cujus os conlectae arenae admixto nitro in vitrum excoquuntur. Modicum id litus, ſed egerentibus inexhauſtum.* Auctor hiſtoriae Hieroſolymitanae inſertae Geſtis Dei per Francos *pag.* 1166. *Fluvium, qui Urbi* (Aco) *allabitur Belum* (ita leg. pro *Bellum*) *nominant & licet alveo anguſto nec alto decurrat ejus tamen gloriam Solinus haud levem aſſerit, quem inter mirabilia mundi commendans ipſum harenis vitreis ditari proponit. Erat enim quaedam foſſa harenaria cujus harenae vitri conficiendi praebebant materiam: quod ſi exterius ſumtae omnino erant inutiles; ſi vero caſu intromiſſae mox loci virtute occulta vitream aſſumebant naturam.* An forte nomen vitri Graecum ὑελὸς, & ὑαλὸς, ductum eſt de nomine fluminis hujus Beli, permutatis literis ejuſdem organi β & υ, aut ab Hebraïco חול *arena?*

Flumen eſt, *Lante* nuncupatum, inter Tyrum & Sareptam. Geographus Arabs Romae typis Mediceis editus, vulgo ſed temere Nubienſis dictus. بين صور وصرفند يقع نهر لنطه ومنبعه من الجبال ويقع هناك في البحر *Inter Tyrum & Sareptam flumen eſt nomine Lante, ortum ex montibus, & hic ſe in mare evolvens.* Nomen Lante videtur ortum ex *Leontes.* Ptolemaeus eum inter Sidonem & Berytum locat. Maundrellus *pag.* 79. Itinerarii narrat ſe cum Sarephta Tyrum tenderet, & trium horarum ſpatium

tium confeciſſet fluvium latum profundumque inveniſſe nomine *Caſimeer*, olim ponte ſtratum, cujus pars adhuc ſupereſt. Credo eundem illum eſſe cujus meminit Albertus *Hiſtor. Hieroſ. l.* v. *c.* 41. quem *rivum* vocat *quem omnis exercitus exhaurire nequiret*, collocatque inter Sidona & Tyrum. Hunc plerique putant eſſe Eleutherum veterum, qni tamen ſeptentrionalior fuit Sidone, uti recte Maundrellus probat *p.* 41. exiſtimans ad ſeptentrionem Tripolis eum quaerendum, ubi eſt *fluvius magnus* dictus نهر الكبير & alii. Ceterum nomen *Caſimer* videtur ſatis bene cum Τάμυρας (quod nomen fluvii eſt ſecundum Strabonem) convenire. Sed Strabo Tamyram facit ſeptentrionaliorem Sidone.

Eleutherus a nonnullis ſolet recenſeri inter flumina terrae ſanctae, & inter Tyrum & Sidonem collocari: ſed male; fuit enim ſeptentrionalior Sidone, quod liquet ex eo quod Antonius Cleopatrae dederit omnes urbes inter Aegyptum & fluvium Eleutherum exceptis Tyro & Sidone, teſte Joſepho *Antiquit.* xv. 4. *& de bell.* I. 13. Ergo Sidon & Tyrus fuerunt inter Aegyptum & flumen Eleutherum. Meminit idem ſcriptor Eleutheri *Antiq.* XIII. 8. ubi ſcribit Jonatham regem Ptolemaeum a Joppe deduxiſſe uſque ad flumen Eleutherum. Porro *Antiquit.* XIII. 9. narrat Jonatham in Agro Amathenſi caſtra metatum 50 ſtadiis ab hoſtili exercitu, qui fugit trans Eleutherum. Plin. IX. 10. (ſi forte hic locus aliquid facere poſſet ad verum ſitum ejus indagandum) de teſtudinibus, *in Phoenicio mari haud ulla difficultate capiuntur, ultroque veniunt ſtato tempore anni in amnem Eleutherum effuſa multitudine.* Ne teſtudines hae falſum amnis etymon pariant. العود *Eleud*, teſtudinem notat, ſed ea notione qua inſtrumentum muſicum eſt, non animal.

Sabbathion flumen eſt, quod Judaeae tribuit Plinius, *l.* XXXI. *Hiſtor. cap.* 2. licet enim hoc nomine id haud nuncupet, perſpicuum eſt, idem eſſe cum eo quod Judaei נהר סבטיון in *Echa Rabbati fol.* 77. *col.* I. & alibi appellant. Verba Plinii haec ſunt, *In Judaea rivus Sabbatis omnibus ſiccatur.* Paulo ante meminerat alterius fluvii qui ſepteno quoque die alius eſſet quam ſex reliquis, hiſce verbis, *Mutianus* (tradit) *Andri e fonte Liberi patris ſtatis*

diebus ſeptenis ejus Dei vinum fluere, ſi auferatur a conſpectu templi ſapore in aquam tranſeunte. Atque ita haud ſolus Sabbation ſeptimi diei indicium aliquod exhiberet. Aliud tamen eſt Sabbathum, aliud ſeptimus dies. Potuit enim dies ille ſeptimus alius a Sabbatho fuiſſe: potuit fuiſſe & idem, atque adeo ex hoc quoque fonte Liberi patris uti ex fluvio Sabbatione argumenta pro Sabbathi celebratione petere potuiſſent: inprimis quum eo die vinum funderet, quo vini potui liberius ſe dant Judaei, uti notum eſt. Sed vix videtur Mutianus fidem mereri: quamvis enim non repugnet certo tempore fluvium aut fontem ſaporem vini referre, quoniam iis locis, quae perlabitur, admiſceri ſtatis diebus illae particulae queunt, quibus admixtis aqua vinum redolet, hoc certe mea quidem ſententia alienum a vero videtur, quod Mutianus addit, ſi auferatur a conſpectu templi, ſaporem vini tolli. Quid enim conſpectus templi efficere poſſit, ut eo ſublato tollantur & evaneſcant particulae vinoſae, non video. Sed ad Sabbationem Judaeae revertamur. Imo Judaeae nec ipſe hic fluvius attribuendus eſt, ſed terris quibus Judaei praeerant. Fuit enim inter Arcas, urbem regni Agrippae, & Raphanaeas. Ita ſcribit Joſephus *de bello Judaic. lib.* VII. *cap.* 24. ubi eum a Tito conſpectum refert, Θεᾶται κατὰ τὴν πορείαν ποταμοῦ φύσιν ἀξίαν ἱστορηθῆναι. Ῥεῖ μὲν γὰρ μέσος Ἀρκαίας τῆς Ἀγρίππα βασιλείας καὶ Ῥαφαναίας. Ἔχει δὲ θαυμαστὴν ἰδιότητα· πολὺς γὰρ ὢν ὅτε ῥεῖ καὶ κατὰ τὴν φορὰν οὐ σχολαῖος, ἔπειτα δὲ πᾶς ἐκ τῶν πηγῶν ἐπιλείπων ἓξ ἡμερῶν ἀριθμὸν ξηρὸν παραδίδωσιν ὁρᾷν τὸν τόπον· εἶθ' ὥσπερ οὐδεμιᾶς γενομένης μεταβολῆς, ὅμοιος κατὰ τὴν ἑβδόμην ἐκδίδωσι καὶ ταύτην ἀεὶ τὴν τάξιν ἀκριβῶς τετήρηται διαφυλάττων, ὅθεν δὴ καὶ σαββατικὸν αὐτὸν κεκλήκασιν, ἀπὸ τῆς ἱερᾶς τῶν Ἰουδαίων ἑβδόμης οὕτως ὀνομάσαντες. *Vidit in itinere Titus fluvium cujus natura digna eſt quae literis mandetur. Labitur is inter Arcaeam, urbem regni Agrippae, & Raphanaeam* (interpres male utramque urbem regni Agrippae facit) *mirabilemque naturam habet. Copioſus enim quum ſit, quoties fluit, nec in lapſu ſegnis, totus a fontibus deficit per ſex dierum ſpatium nudumque alveum conſpiciendum praebet: at die ſeptimo, plane ac ſi nullam mutationem paſſus fuiſſet, ſibi ſimilis fluit & hunc ordi-*

ordinem ſemper obſervat. Quare & Sabbathicum eum dixere a die ſeptimo quem Judaei Sabbathum vocant. Ut Joſephum cum Plinio conciliet trajicit illa κατὰ τὴν ἑβδόμην Fullerus, quem *l.* 1. *c.* 9. *Miſcellaneorum Sacrorum*, uti & Buxtorfium *in Lexico Talmudico* ad vocem סנבטיון adeant illi, quibus teſtimonia Judaeorum de hoc fluvio ignota ſunt. Feſtive Galatinus, *Si fluvius iſte, dum erat, obſervandi Sabbathi erat ſignum, nunc quia nuſquam apparet, nunquam eſt obſervandum Sabbathum.*

Progrediamur nunc ad luſtrandos fluvios qui in Jordanem & lacus quos ille efficit illabuntur, progreſſu facto a ſeptentrione verſus auſtrum, quod fluminum in mare magnum illabentium recenſio ab auſtralibus Palaeſtinae finibus verſus ſeptentrionales inſtituta nos in ora hujus regionis ſeptentrionali relinquat. Veteres quidem non memorant illos rivos qui in lacum Tiberiadis influunt, quales tres memorant recentiores ſcriptores, qui ex monte, menſa Chriſti dicto, oriuntur. Eſt & inter Tiberiada & montem Tabor fluvius: & fluvios non longe a Scythopoli in Jordanem illabentes commemorantem ſuperius audivimus geographum Arabem. Vide ſupra *pag.* 272. Sed veteres, quod ſciam, horum mentionem nullam faciunt. Verum celebris eſt, quod magno Prophetae Eliae latebras dederit, fluvius Crith. כרית appellatur 1 *Reg.* 17. 3. 5. diciturque eſſe על פני הירדן *ante Jordanem*, & orientem verſus a Samaria. Hoc ita intellexit Hieronymus in Onom. ac ſi trans Jordanem fuiſſet. Sed על פני eſſe idem quod κατὰ πρόσωπον & *ante* vel ex hoc liquet quod שיח ור fluvius Rhinocolurorum dicatur eſſe על פני מצרים *ante faciem Aegypti.* Circa hunc fluvium latuit Elias, quem Joſephus ſcribit εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη fugiſſe tendentem ad fluvium Crith. Bochartus aliud egiſſe Joſephum ait quum hoc ſcriberet, ſed Keuchenius in *animadv. ad N. T.* ſaepe νότον uſurpari pro קדם oſtendit. Χοράτ appellatur Epiphanio *lib.* 11. *adv. haer. pag.* 593. ſed *lib.* 111. *adverſ. haereſ. pag.* 3009. χορρὰ. Varietas haec profecta videtur a librariis. Sanutus etiam hujus fluvii meminit in *ſecretis fidelium crucis pag.* 247. ita ſcribens: Faſaelis vel Faſael tribus leucis diſtat a Jordane, in campeſtribus, ubi torrens

Carith deſcendit de monte in quo loco manſit Helias.

Non longe a Jerichunte fluvius in Jordanem labitur ex fonte, quem Eliſaei vocant, ortum habens. Joſephus *lib.* v. *de bell. cap.* 4. ſcribit eum planitiem permeare ſeptuaginta ſtadia longam latam ſtadia viginti. Meminit Hieronymus *in Comm. ad Ezech.* 47. *ut exprimant in ſe Jerichontini fluvii ſacramentum, quem Eliſaeus Euangelico & Apoſtolico curavit ſale*, & Sanutus *in ſecretis ſidel. crucis pag.* 247. his verbis, *Subtus Quarentenam ad duos jactus ſagittae oritur fons Heliſei, quem ſanavit: fluit autem circa Galgalam a parte auſtrali & impellit ibi magna molendina & poſtea diviſus in rivos plures rigat hortos & fluit poſtea in Jordanem*, & multi alii.

Verum prae reliquis clarus eſt fluvius Kedron, tum quod Hieroſolymam alluat, quam inter & montem oliviferum labitur, tum quod in ſcriptis Novi Teſtamenti ſaepius commemoretur frequenti tranſitu Soſpitatoris noſtri nobilitatus. Torrens hic eſt vero nomine, quum aeſtivo tempore flumen eſſe deſinat, & vallis nomen habeat, adeoque ſicco pede tranſeatur. Unde & χείμαῤῥος Κεδρῶνος Joſepho memoratur, *Ant.* VIII. I. & φάραγξ Κεδρῶνος, *Antiq.* IX. 7. Nec latus eſt admodum, ubi inter Hieroſolymam & montem oliviferum labitur, ſed trium modo paſſuum intervallum ab una ripa ad alteram eſt. Ad nomen Kedron quod attinet, a cedris illud haud duxerim. Oleae hic fuere plurimae, non cedri: & Joſephus quidem memorat *Ant.* VIII. 2. cedros plurimas in Judaea fuiſſe a Salomone plantatas, ſed ἐν πεδίοις, non in iſtiuſmodi vallibus, qualis erat Kedron. Praeterquam quod nomen Kedron vetuſtius videatur temporibus Salomonis, & illa opinio de cedris nata videatur ex Graeco τῶν κεδρῶν, quum Hebraeum nomen nil minus quam cedros notet. A ſordibus urbis eo confluentibus alii id ducunt. Ego malim a tenebris & obſcuritate hujus vallis quae inter altiſſimos montes media fuit, & hortis arboribuſque quae eam obumbrabant, nominis originem arceſſere. Ortum ducit inter Hieroſolymas & montem oliviferum, unde labitur per eremum quae dicta fuit aevo medio eremus Urbis Sanctae, & ad illum exſtructa eſt Laura S. Sabae, (remota circiter un-

decim

decim millibus paſſuum ab urbe Sancta, uti colligere licet ex Phoca qui eo uſque a Siloam vallem protendi ſcribit, quamvis etiam per montes eo iter poſſit inſtitui.) Nullis tamen arboribus illic conſitus eſt, quas ingenium loci reſpuit. Ita legitur in vita S. Joannis Silentiarii, edita ex MS.to Vaticano & inſerta Actis Sanctorum *Tom.* III. *Maji.* Ἴσασιν γὰρ καὶ οἱ πολὺν χρόνον τῆς Λαύρας τοῦ μακαρίου Σάβα πεῖραν ἔχοντες, ὅτι περ οὔτε ἐν ἀέρι καὶ κήπῳ συκὴ γίνεται ἢ ἕτερον δένδρον διὰ τὴν πολλὴν θερμότητα καὶ ξηρότητα τῶν ἀέρων τῆς Λαύρας. Ἐι δέ τις προφέρει τὰ δένδρα τοῦ μικροῦ τῆς Λαύρας κοινοβίου τὰ παρὰ τὴν ὁδὸν ὄντα, γινοσκέτω ὅτι ἐκεῖνα εὐχῆς ἔργον γεγένηνται τοῦ μακαρίου Σάβα, βάθος τε γῆς εὑρηκότος καὶ εὐπορίαν τῶν τοῦ χειμάρρου ὀμβρομιαίων ὑδάτων καὶ τῶν τοῦ αὐτοῦ μικροῦ κοινοβίου πατέρων μέχρι τοῦ νῦν ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ χειμάρρου ὅλον τὸν χειμῶνα αὐτὰ ποτιζόντων. Ἀμέλει τοι πολλῶν ἐπιχειρησάντων παρὰ τὸν χειμῶνα ποτιζόντων, μόλις ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἴσχυσαν κρατῆσαι τὰ φυτὰ διὰ τὴν, ὡς εἴρηται, πολλὴν τῶν ἀέρων ξηρότητα καὶ τὸ σφοδρὸν τῶν καυμάτων *Sciunt enim qui diuturnam Laurae S. Sabae experientiam habent, nullas in area aut horto ficus naſci aut alias arbores propter multum calorem & ſiccitatem aëris Laurae. Quod ſi quis objiciat arbores parvi coenobii eſſe juxta viam, ſciat eas quoque opus fuiſſe orationis S. Sabae, terramqne illic profundam eſſe & torrentem aquarum pluvialium copioſum, & irrigari illas hyeme ſolere ex torrente uſque ad haec ipſa tempora a patribus parvi coenobii. Alias autem arbores, etiamſi juxta torrentem plantenter & tota hyeme irrigentur, aëris, uti dictum, ſiccitas & calor ferre non poteſt.* Addamus & hoc Phocae teſtimonium de Kedrone Lauram S. Sabae alluente, Ὁ δὲ χείμαρρος ἀπὸ τῆς Γεθσιμανῆς ἐρχόμενος διέρχεται μέχρι τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ τῆς τοῦ Ῥουβᾶ ἐρήμου ἥτις περὶ τὴν νεκρὰν ἐστὶ θάλασσαν τῶν Σοδόμων. *Torrens autem a Gethſemane labens (id eſt Kedron) ad Lauram Sancti Sabae fluit & inde ad eremum Ruba, quae eſt circa mare mortuum ſive Sodomiticum.* Frequens fit mentio in Actis Sanctorum, qui in eremis Palaeſtinae Deum coluerunt, ſolitudinis Ruba & Ruban, & fuiſſe illam circa mare mortuum res certa eſt. Dubito tamen an adeo propinqua Hieroſolymis & Laurae Sancti Sabiae collocari debeat, ut

ut Kedron eam attigerit: mallem eam ripae auſtrali viciniorem ſtatuere, & ultra eam verſum auſtrum. Videntur id ſuadere multa loca, quae ſi hoc agerem, adducere poſſem. Phocas tamen noſter credidit Rubae ſolitudinem non adeo remotam fuiſſe: ſcribit enim poſtea 12 millibus paſſuum ultra Lauram & prope eremum τοῦ Ῥουβᾶ eſſe Monaſterium Sancti Chariſſonis.

Mentio fit fluviorum *Ethan Pſal.* 74. 15. *Siccaſti* נהרות איתן *flumina Ethan.* Vulgo per *fortia* vertitur. Multi tamen habent hoc pro nomine proprio & putant eſſe fluvios novae Laurae & Succae, qui conveniunt ambo circa Suſacim, & *in vita S. Quiriaci* appellantur *fluvii eorum quos ſcimus maximi & profundiſſimi.* Vide *Tom.* 1. *Act. Sanctor. pag.* 683. & *Tom.* 11. *pag.* 298. & 304. Nimirum hi fluvii in mare mortuum labuntur, cui adjacet regio quatuor urbium a Deo everſarum. Eo nos ducit Theodoretus *in Comm. ad hunc locum* ſcribens Deum ſiccaſſe fluvios Sodomorum, Gomorrae & regionum adjacentium. Cyrillus autem *in Comm. ad Jeſaiam pag.* 689. putat Jordanem eſſe intelligendum quem Deus ſiccavit quum Iſraëlitae per eum medii tranſirent, & ποταμοὺς Ἠθὰμ reddit per τοὺς ἐν τῷ νότῳ *auſtrales.* Hieronymus in epiſtola ad Fabiolam reddit *fluvios fortes*, & confundit eos cum tertia manſione Iſraëlitarum in deſerto אתם, *Etham* dicta. Idem meminit, in *Onomaſtico*, torrentis juxta quem erat ſpelunca *Etham*, ubi Samſon habitavit: & ante eum Euſebius. Sciendum autem in codicibus Hebraeis illius torrentis mentionem non fieri, ſed *Jud.* 15. 8. tantum legi סעיף סלע עיטם, σπηλαῖον πέτρας Ἠτάμ. Verum interpretes Graeci addiderunt παρὰ τὸν χείμαῤῥον ac ſi in ſuis codicibus illic legiſſent על הנחל: nam commate undecimo ejuſdem capitis ubi eadem verba סעיף סלע עיטם non habent illud παρὰ τὸν χείμαῤῥον. Confer quae de voce איתן notavit Wagenſelius ad Codicem Sota *cap.* IX. 5. Ceterum flumina in regione Sodomitica ad latus occidentale lacus Aſphaltitis commemorat Strabo *lib.* XVI. his verbis, Καὶ πέτρας τινὰς ἐπικεκαυμένας δεικνύουσι τραχείας περὶ Μοασάδα, καὶ σύραγγας πολλαχοῦ καὶ γῆν τεφρώδη· σταγόνας τε πίσσης ἐκ κλεισσάδων λει-

βο-

βορβόρας καὶ δυσώδεις πόῤῥωθεν ποταμοὺς ζέοντας. *Et rupes quaſdam aſperas exuſtas circa Moaſada* (Μάσαδα Joſepho dicitur *Antiquit.* XIV. 20.) *oſtendunt*, & *multis in locis exeſas cavernas* & *terram cinerulentam* & *picis guttas e rupibus ſtillantes* & *flumina foetore eminus edito efferventia*.

Meminit etiam Vibius Sequeſter, in libello de fluminibus, quem nuper edidit adnotationibus eruditis illuſtratum Vir clariſſimus, & magno uſu familiaritatis mihi conjunctus, Franciſcus Heſſelius, duorum fluminum Palaeſtinae, quorum unum Abſus eſt, alterum Geneſus, his verbis, *Abſus Palaeſtinae:* & alibi *Geneſus Palaeſtinae.* Ad Geneſum quod attinet, quum Vibius nonnunquam lacus & fluvios confundat, poſſet credi ex lacu Γεννησὰρ, quo nomine lacus Tiberiadis dicitur, natam eſſe vocem *Geneſus.* Sed mittamus haec ocyus, quae ne ſpeciem quidem veri ſervare poterunt, ubi certiora protulerimus. Ex Aſia nempe in Europam migrandum eſt. In Epiro uti altera Phoenice, altera quoque Palaeſtina (niſi forte Apameſtina illa dicenda ſit, quod Grotius opinatur) invenitur, & a Palaeſte regio adſita Palaeſtinae nomen accepit.

Nec adeo longe a Palaeſte fluunt Abſus & Geneſus; quamvis non putem recte eos regioni Palaeſtes tribui. Sed quicquid illud eſt, quod de Abſo & Geneſo tradit Vibius, ex Lucano, e quo plurima hauſit, petitum eſt, qui Caeſarem appuliſſe ſcribens ad portum Palaeſtinum mox Abſi & Geneſi meminit: ſic ut dubium eſſe nequeat hanc Palaeſtinam a Vibio intellectam fuiſſe. En ipſa verba Lucani *lib.* V. *verſ.* 485.

Inde rapi coepere rates, atque aequora claſſem
Curva ſequi, quae jam vento fluctuque ſecundo
Lapſa Palaeſtinas uncis confixit arenas.
Prima duces vidit junctis conſiſtere caſtris
Tellus, quam volucer Geneſus, quam mollior Abſus
Circumeunt ripis.

Confer ad horum illuſtrationem Caeſarem *lib.* III. *de bell. civil. cap.* 13. *Caeſar praeoccupato itinere ad Dyrrachium finem properandi*

 facit,

facit, caſtraque ad flumen Apſum ponit in finibus Apolloniatium, ut vigiliis caſtelliſque benemeritae civitates tutae eſſent praeſidio: ibique reliquarum ex Italia legionum adventum exſpectare & ſub pellibus hiemare conſtituit. Hoc idem Pompejus facit & trans flumen Apſum poſitis caſtris eo copias omnes auxiliaque conduxit. Eodem libro *c.* 76. meminit fluminis *Genuſi*, quem *Geneſum* alii appellant.

Poſſent fluminibus Palaeſtinae adnumerari נחלים quae in ſacris literis appellantur, licet נחלים etiam valles notet, uti clarum eſt ex 2 *Reg.* 3. 16. aliisque locis. Ita legimus de הנחל qui reſpiciebat deſertum Jeruel 2 *Chron.* 20. 16. Erat is in deſerto Tekoae. Vide *comma* 20. Graeci crediderunt eſſe fluvium, reddentes ἐπ' ἄκρου ποταμοῦ τοῦ ἐρήμου Ἰερμιήλ. *Joſ.* 19. 11. memoratur quoque נחל prope Jokneam in portione tribus Zebulun, (illic Graeci τὴν φάραγγα reddunt) & נחל non longe a Gilgal *Joſ.* 15. 7. נחלי געש 2 *Sam.* 23. 30. Et profecto malim נחל, quum ambiguum ſit, ubique pro flumine accipere, niſi ex vocibus adjectis liqueat ita accipi non poſſe, praecipue in deſcriptionibus locorum, in quibus גי & עמק plerumque pro valle uſurpari ſolet. Vide *Joſ.* 19. 14. ubi *commate* 11. נחל legitur. Id videtur confuſionem parere, ſi illic נחל & גי idem ſignificare debeant, quia נחל ambiguum eſt. Ita עמק & נחל quum legitur *Joſ.* 15. 7. in eodem commate quo limites Judae deſcribuntur, non reddiderim, uti Graeci, utramque vocem per φάραγγα. Si enim ſcriptor ſacer voluiſſet per נחל, quod flumen aeque ac vallem notat, vallem indicare, uſus fuiſſet, puto, eadem voce עמק, nec incertum liquiſſet lectorem debeatne vallis an flumen intelligi.

CAPUT XLVI.

DE FONTIBUS, THERMIS, ET CISTERNIS.

Fontes *olim multi in terra Iſraëlitica. Fontes circa Hieroſolymas. Poſtea imminutus fontium numerus, & aquarum copia, ſignum irae.*

irae divinae. Fontes aliqui commemorati in ſacris literis. Fontes Peraeae. Fons עיטם Etam, *unde aquae recipiuntur a piſcinis tribus Salomonis. Fons Capernaum. Fons Jerichuntinus. Callirhöe.* Thermae *Tiberiadis.* Ἀμμαοῦς *idem quod* חמת. *Thermae Gadarenae a Tiberiadenſibus diverſae. Thermae* κατὰ Καλλιῤῥόην *ubi.* Κατὰ *quomodo uſurpet Joſephus. Lavacra ſalubria in Betoanea, & Beelmaunte.* Baru *nomen loci apud Euſebium collatum cum* Βαάρα *apud Joſephum.* Ciſternarum *uſus in colligenda aqua pluvia. Stata pluviarum tempora in Palaeſtina. Ciſterna vicina Ramae. Piſcinae Etamenſes male habitae pro aquarum pluviarum receptaculis. Piſcinae Hieroſolymitanae. Putei.*

Fontes quidem olim in terra Iſraëlitica plurimos fuiſſe videtur ex eo colligendum quod *Deut.* 8. 7. appelletur *terra rivorum, aquarum, & fontium* ארץ נחלי מים ועינות. Praeterea copia aquarum illic fuiſſe dicitur 2 *Chron.* 32. 3. מים רבים, *aquae multae*, quas ne invenirent Aſſyrii juſſit Rex Chizkias obturare capita fontium. Verba ipſa notatu digna ſunt, quae docent longe diverſam nunc eſſe etiam hoc reſpectu Palaeſtinae faciem, quae nunc non habet quod adeo glorietur de fontium & aquarum copia. Ita legitur loco memorato, quum deprehenderet Chizkias Regem Sancheribum in animo habere Hieroſolymas armata manu adoriri, viſum ei eſt obturare את מימי העינות אשר מחוץ לעיר *aquas fontium qui extra urbem erant.* Hinc diſcimus non unum modo fontem Siloe extra urbem olim fuiſſe, ſed plures, quamvis *commate* 3. hujus capitis tantum fiat mentio unius Gichonis ſuperioris quem obturavit, quod praecipuus fuerit & proximus Hieroſolymis. Magna itaque vi hominum coacta obturarunt omnes fontes ואת הנחל השוטף בתוך הארץ *& torrentem qui per mediam terram labitur.* Hunc crederem eſſe torrentem Kedron, quia is Hieroſolymis proximus erat, & per mediam illam regionem uſque ad mare mortuum labitur: nec majus flumen, quale Jordanes, hic intelligi poteſt, quum illa exſiccari ſe non ita patiantur. Deinde rationem addit Chizkias, למה יבואו מלכי אשור ומצאו מים רבים *Quare*

re venirent Reges Aſſyriae & reperirent aquas multas? Erant itaque aquae multae, antequam eas Chizkias Regi Aſſyrio praeriperet.

Poſtea autem, quum iram Dei, neglecto cultu ejus & praecipue ſpreto Chriſto ac interemto, provocarunt, pondus divinae indignationis (quae ſe in exſiccatione fontium quoque manifeſtat *Joël.* 1. 20.) ipſa tellus perſenſit. Rari certe tunc in terra Iſraëlitica fuere fontes, (confer Chryſoſtomum *Homil.* 22. *in cap.* 2. *Joann.*) rariſſimi circa territorium Hieroſolymitanum, ubi ſolus fere fons Siloe exiſtit; quae ratio erat, cur obſidentes urbem tempore belli ſacri maxima aquae inopia premerentur, uti Gulielmus Tyrius, Jacobus a Vitriaco, aliique eorum temporum hiſtorici narrant. Et jam olim faſſus id eſt Hieronymus, *in Comm. ad Amos. cap.* 4. *In his enim locis in quibus nunc degimus praeter parvos fontes omnes ciſternarum aquae ſunt: & ſi imbres divina ira ſuſpenderit, majus ſitis quam famis periculum eſt.*

In ſacris literis aliqui fontes terrae Iſraëliticae commemorantur, quales *Joſ.* 15. 19. & nominatim fons Siloam (de quo agemus *libro* III, ubi de urbe Hieroſolymitana) fons Jizreeliticus, עין אשר ביזרעאל 1 *Sam.* 29. 1. fons חרוד *Charod* non longe a valle Jizreel, *Jud.* 7. 1. fons ad projectam a Samſone maxillam ortus *Jud.* 15. 19. fons aquarum Neptoach מעין מי נפתוח in finibus regionis Judae, fons Jerichuntinus quem Eliſa propheta ſalubrem reddidit 2 *Reg.* 2. 21. fons Jacobi, *Johann.* 4. 6. Joſephus Peraeam ſcribit πηγαῖς ἀεννάοις fontibus aquae perennis rigari *lib.* III. *de bell. c.* 2. Ibidemque de Judaea & Galilaea agens γλυκὺ eſſe νᾶμα *dulces aquas* illic ſcribit, ſed fontium copiam non commemorat. *Lib.* VIII. *Antiquit. cap.* 2. Χώριον Ἤτλαν, quod Hebraei עיטם *Etam* vocant (de quo plura *libro* tertio dicentur ad vocem *Etam*) duobus ſchoenis remotum ab Hieroſolymis dicit παραδείσοις καὶ ναμάτων ἐπιῤῥοίαις amoenum. Illa νάματα ex fonte ortum ducunt, qui hodieque conſpicitur non longe a Bethlechem, & cujus aquae in piſcinas tres, Salomonis dictas, influunt, & per aquae ductum, cujus rudera adhuc ſuperſunt, Hieroſolymas olim ferri ſolebant. Piſcina prima fonti proxima, teſte Brunio noſtro in itinerario *pag.* 272. longa erat paſſus ipſius 170, id

eſt.

eſt pedes Rhenolandicos 357, lata paſſus 98. id eſt, pedes 205. quod non multum abit a teſtimonio Cotovici qui ſcribit eam 200 paſſus longam, & 100 latam. Altera in ſolo humiliori longa erat paſſus 190, lata 115, alta 60. Tertia longa 289 pedes, lata 197, alta 104. Ex tertia hac piſcina aquae ductum Hieroſolyma uſque protendi ibidem narrat. Fontem Capernaumi Joſephus memorat *lib.* III. *de bello cap.* 18. & ſingulare quid de eo tradit his verbis, Πρὸς γὰρ τῇ τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ καὶ πηγῇ διάρδεται ποτιμωτάτῃ, Καπαρναοὺμ αὐτὴν οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι. Ταύτην φλέβα τοῦ Νείλου τινὲς ἔδοξαν ἐπεὶ γεννᾷ τῷ κατὰ Ἀλεξανδρέων λίμνην κορακίνῳ παραπλήσιον. *Praeter aëris temperiem* (regio Genneſaritis) *fonte quoque rigatur aptiſſimo ad potum, quem indigenae Capernaum nuncupant. Hunc venam eſſe Nili quidam exiſtimant, quod piſces producat ſimiles coracinis qui in palude Alexandrinorum inveniuntur.* Fontem quoque Jerichuntinum deſcribit *lib.* V. *de bell. cap.* 4. eumque rigare ingens ſpatium, planitiem nempe 70 ſtadia longam & 20 latam, in qua palmas optimas nutrit. Hoc nempe eſt illud palmetum, φοινικὼν, quod adeo celebratur, quodque φοινικὼν Ἰεριχοῦντος dici ſolet. Quod ſatis inepte interpres Tzetzae *Chiliad.* IX. 253. Latine vertit *Phoenicum regionem.* Palmetum eſt: nihil certius. Meminit etiam Plinius fontis Callirhoës vocatque calidum fontem medicae ſalubritatis, de quo mox quum de thermis dicetur, & *libro tertio* ad vocem *Callirhoë.* Euſebius in Onomaſtico ad vocem Ἀινὰν ſcribit fontem eſſe in loco Ἀινὰν dicto, qui locus adjacet Thamnae vico grandi inter Aelam & Dioſpolin. Meminit idem ad vocem Βεδσοὺρ fontis inter Aeliam & Chebronem, 20 millibus paſſuum ab Aelia, in quo Eunuchum Philippus baptizaſſe dicitur. Eſt is ad radicem montis, & ab eadem humo, in qua gignitur, ſorbetur.

A thermis Palaeſtinam commendat Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. *In his tractibus navigerum nuſquam viſitur flumen, & in locis plurimis aquae ſuapte natura calente emergunt ad uſus aptae multiplicium medelarum.* Thermae celebriores fuere Tiberiadis, Gadarorum, & Callirhoës. Thermas Tiberiadis חמי טבריה memorant ſcriptores Talmudici eaſque מרום amaras appellant.

 Dicun-

Dicuntur & מוי דמוקד דטבריה in *Midras Coheleth fol.* 116. 2. Joſephus earum meminit *Antiquitatum lib.* XVIII. *cap.* 3. Θέρμα ὀυκ ἄπωθεν ἔνεστιν ἐν κώμῃ, Ἀμμαοῦς ὄνομα αὐτῇ, *Thermae non longe* (ab urbe Tiberiadis) *abſunt, in vico, Ammaus dicto.* Ἀμμαοῦς eſt idem quod θερμὰ, notante Joſepho *lib.* IV. *de bello cap.* 1. id eſt, Hebraeum חמת *Chammath.* Sed Joſephus *lib.* II. *de bell. c.* 26. etiam ἐν Τιβεριάδι, *in ipſa Tiberiade* thermas collocat. Confer quae nos infra *lib.* III. de urbe Tiberiade notamus. Thermae Gadarenae חמת דגדר dicuntur in Talmude: & Euſebius in Onomaſtico earum ita meminit ad vocem Αἰθὰμ (lege Αἰμὰθ) Ἄλλη δὲ κώμη πλησίον Γαδάρων ἥ ἐστιν Ἐμμαθὰ ἔνθα τὰ τῶν θερμῶν ὑδάτων θερμὰ λουτρά. Hieronymus. *Eſt & alia villa in vicinia Gadarae nomine Amatha, ubi aquae calidae erumpunt.* Deſcribit illas accuratius ad vocem Γάδαρα. Πόλις ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην ἀντικρὺ Σκυθοπόλεως καὶ Τιβεριάδος πρὸς ἀνατολαῖς ἐν τῷ ὄρει, οὗ πρὸς ταῖς ὑπωρείαις τὰ τῶν θερμῶν ὑδάτων λουτρὰ παράκειται. Quae ita reddit, paucis etiam adjectis, Hieronymus. *Gadara, urbs trans Jordanem contra Scythopolim & Tiberiadem ad orientalem plagam ſita in monte, ad cujus radices aquae calidae erumpunt balneis deſuper aedificatis.* Videntur mihi illae a thermis Tiberiadis omnino fuiſſe diverſae. Contra ſentit Ligtfootus loco citato. Gadara ipſa ſita erant ad latus orientale lacus Tiberiadis: & illi urbi vicinae erant thermae, uti teſtatur Euſebius: at Tiberias ad occidentale. Et ea ipſa quae vir doctus adducit ex Talmude ei adverſantur, quum tres thermae diverſae recenſeantur, thermae Gadarenae, thermae Biram, & thermae Tiberiadis. At non negaverim, quod idem ſuſpicatur, thermas illas בלועה דגדר dictas eaſdem fuiſſe cum illo ὕδατι μοχθηρῷ λιμναίῳ ἐν τῇ Γαδαρίδι, *aqua foetida paluſtri in regione Gadarae*, qua guſtata pecudes pilos, ungues, & cornua amittant. Certe a בלע *vorando* vel *abſorbendo* ita dici potuit. Quamvis autem iſtiuſmodi aqua thermarum uſui minus apta videatur, potuit admixtione alterius aquae aut medicamentorum apte temperari. Thermas Callirhoes memorat Joſephus *lib.* I. *de bell. cap.* 21. his verbis, Ποταμόν τε περάσας Ἰορδάνην θερμοῖς τοῖς κατὰ Καλλιρόην αὐτὸν παρεδίδου· ἅπερ σὺν τῇ ἐς πάντ᾽ ἀρετῇ

καὶ

καὶ ποτιμά ἐςιν. Ἔξεισι δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην, *Profectus trans Jordanem fluvium thermis utebatur Callirhoenſibus, quae & vim medicam habent & potu jucundae ſunt. Hae aquae in lacum Aſphaltiten effluunt.* Rufinus, & Valeſius in Euſebii *Hiſtor. l.* I. 18. verba Joſephi θερμοὶ κατὰ Καλλιρόην reddunt *thermae juxta Callirhoen*, putantque nomen Callirhoes & thermis ipſis datum, uti a Plinio *lib.* v. *cap.* 16. *calidus fons medicae ſalubritatis Callirhoe*, & ipſi oppido, quia Joſephus ſcribit thermas fuiſſe κατὰ *juxta* oppidum. Sed illud κατὰ Καλλιρόην apte reddetur *in Callirhoe*, non *juxta*. Ita ſolet Joſephus uti voce κατὰ, ſcribens *urbs* κατὰ τὴν Περαίαν, κατὰ τὴν πόλιν, ὄρος κατὰ τὴν Σαμάρειαν, id eſt, *in Peraea*, *in urbe*, *mons in Samaria*. Sed de his alibi latius. Praeter has thermas celebriores etiam aliae fuiſſe videntur. Huc retulerim nomen Ἀμμαοῦς datum vico in Euangeliis memorato, & quod ſcriptum reliquit Euſebius in Onomaſtico ad vocem Ἀνεὶρ, in vico Betoanaea, ſita quindecim milliaribus ortum verſus a Caeſarca, dici *lavacra* eſſe *ſalubria*, λουτρὰ ἰαματικά. Eadem fere narrat ad vocem Βηθαναθά. Idem ad vocem Βεελμεὼν notat eſſe κώμην μεγίςην πλησίον τοῦ ὄρους τῶν θερμῶν ὑδάτων. Hieronymus. *Eſt vicus uſque nunc grandis juxta Baaru in Arabia, ubi aquas calidas ſponte humus effert cognomento Beelmaus diſtans ab Esbunte millibus novem.* Loci *Baru* dicti Euſebius meminit in Onomaſtico ad vocem Καριαθεὶμ, & Joſepho *lib.* VII. *de bell. c.* 25. locus Βαάρας ad ſeptentrionem Machaeruntis memoratur. Non dubito eſſe unum eundemque locum. Sed infra de eo agetur pluribus *lib.* II.

Ciſternae, in quibus aquam pluviam collectam ſervabant, plures fuere in Palaeſtina. Erant nempe ſtata illic pluviarum tempora. Notavit id jam olim Hieronymus *in commentario ad Amos. cap.* 4. *Nunquam in fine menſis Junii ſive in menſe Julio in his provinciis maximeque in Judaea pluvias vidimus. Denique in Regum libris* (I Sam. 12.) *pro ſigno magno atque portento diebus aeſtatis & meſſis orante Samuele pluviae concitatae ſunt.* Conſpicitur his ipſis temporibus inſignis ciſterna, antiqui operis monumentum, circa Ramam, quae longa eſt paſſus 32. lata 28,

cujus

cujus imaginem in aes inſcriptam Cornelius Brunius, αὐτόπτης, primae parti itinerarii ſui inſeruit. In monte Tabor etiam ciſterna conſpicua eſt & tum in tum circa Hieroſolymas, quarum aliquae longae ſunt 150 paſſus, latae 60; aliae longae paſſus 122, latae 54. Cotovicus in itinerario Hieroſolymitano tres illas capaces piſcinas prope Etam, unde aquae ductus Hieroſolymas uſque protenditur, putat fuiſſe ciſternas ad aquas pluvias recipiendas, ſed fallitur: aqua ex fonte, qui hodieque ſupereſt, eo defertur. Non eſt improbabile Salomonis opus eſſe haec aquarum receptacula & aquae ductum, atque ex hoc fonte Etham (quod & Talmudici ſcribunt) aquas ad urbem Hieroſolymitanam fuiſſe delatas. Amoenitas & fertilitas regionis vicinae & aquae fontanae copia, quam omnes αὐτόπται recentiores uno ore praedicant, facit ut credamus hic fuiſſe hortos illos Salomonis & παραδείσους adeo celebratos. Confer Joſephi verba de fonte Etam quae mox dedimus.

De piſcinis ſive κολυμβήθραις urbis Hieroſolymitanae dicemus *libro* III. ubi de Hieroſolymis. De puteis qui & ad uſus privatos foſſi erant, & ad publicos adſcendentium Hieroſolymas ob dies feſtos, vide Euſebium in Onomaſtico *ad vocem* Φρέαρ, & Miſnam *Schecalim cap.* 5.

CAPUT XLVII.

DE MONTIBUS PALAESTINAE.

Palaeſtina regio montuoſa, praecipue medio loco inter Jordanem & mare magnum. Judaïca partitio terrae in montes, campos, & valles. Montana Judaeae. *Ejuſdem Campeſtria, Daromas, Sephela. Vallis inter Engaddi & Jerichuntem.* Samariae *montana & campeſtria. Montana* Galilaeae, *campeſtria & valles.* Peraeae *montes ad ortum* μεγάλου πεδίου. *Campeſtria partem magni campi, quem Jordanes perluit, conſtituunt. Ab Ammaunte Lyddam campeſtria erant ſecundum teſtimonium Judaeorum veterum. Illa*

verſus

MARIS MEDITER= RANEI PARS.
Sidon
LIBANUS.
ANTI LIBANUS
Chermon
Lacus Phiala verus fons Jordanis.
Tyrus
Paneas
Scala Tyriorum
Ptolemais
Belus fl.
Carmelus
Sepphoris
Kischon fl.
CAMPUS ESDRAEL
Tabor
Jarmoch fl.
Caesarea
Jabboc fl.
Scythopolis
CAMPESTRIA SARONAE.
Jordanes fl.
MAGNUS.
Antipatris
Joppe
Lydda
Emmaus
CAMPI SEPHELAE.
Eleutheropolis
Jeruſalem
Jericho
Chesbon
Ascalon
Kedron fl.
CAMPUS
Arnon fl.
Gaza
Chebron
LACUS ASPHALTITES
MONTANA IDUMAEAE.
PTOLEMAIS COL
CONSPECTUS Montium et Camporum PALAESTINAE Fluminumque indicia.
Petra
Wandelaer inv. et fec.

Ammaus, Nicopolis dicta poſtea, longe diverſa eſt ab Emmaunte in Euangeliis memorata. Montana Judaeae quouſque ſe extendant verſus ſeptentrionem. Montium fertilitas & uſus. Montes inter Eleutheropolin & Aſcalonem, uti & inter Jerichuntem & Scythopolin.

Montuoſa erat regio Palaeſtina, praecipue illa parte quae inter mare magnum & Jordanem medio loco ſita fuit. Ad mare montes non erant, ſi Carmelum excipias; illic non niſi planities, & colles exigui, hodieque ſunt. Ad Jordanis látus utrumque erat campus, μέγα πέδιον, cinctus tractu montium ingenti. *Joſ.* 15. 48. urbes in montano tractu Judae ſitae recenſentur, de quibus ſupra memoravimus. Montana Nephtali, Ephraim, & Juda, in quibus tres urbes refugii ſitae erant, commemorantur *Joſ.* 20. 7. & montana illa in medio fere intervallo inter Jordanem & mare magnum fuiſſe colligitur ex *Num.* 13. 30. ubi Chettaei, Jebuſaei & Emoraei dicuntur habitare in montanis, Cananaeus vero juxta mare & circa Jordanem. Inter Eleutheropolin & Aſcalona montium tractum eſſe diſcimus ex Euſebio in Onomaſtico, *ad vocem* Σαφεὶρ . . . ἐν γῇ ὀρεινῇ μεταξὺ Ἐλευθεροπόλεως καὶ Ἀσκάλωνος, *in montanis inter Eleutheropolin & Aſcalona.* Idem ad vocem Σεφηλὰ ſcribit ad occaſum & ſeptentrionem Eleutheropolis eſſe campeſtrem & planam regionem. Adeoque Aſcalon non videretur ad occidentem Eleutheropolis debere collocari. Sed poteſt illa regio campeſtris inter occidentem & ſeptentrionem protenſa concipi, non recta occidentem verſus. A Jerichunte ad Scythopolin montana ſunt, teſte Joſepho qui & regionem Gophniticam & Acrabattenen montanas eſſe ſcribit. Nec longe a Jordane, quum Campo magno latitudinem tribuat 150 ſtadiorum, fuit Ὀρεινὴ Ἰουδαίας. Vid. Joſeph. *Ant.* XII. I. Adde Hieronymum ad *Obad.* I. *Omnis auſtralis regio Idumaeorum de Eleutheropoli uſque ad Petram & Ailam (haec eſt enim poſſeſſio Eſau) in ſpecubus habitatiunculas habet, & propter nimios calores ſolis, quia meridiana provincia eſt, ſubterraneis tuguriis utitur.* Ne quis autem putet haec ad Idumaeam ſpectare, non ad terram Iſraëliticam, ſciat magnam Judaeae par-

Qq tem

tem eo tempore Idumaeae nomine appellatam fuiſſe; & Eleutheropolis certe in Judaea ſita fuit, nec adeo vicina finibus Judaeae & Idumaeae ſtrictae dictae.

Judaei, in Talmude, terram ſuam in tria dividunt reſpectu montium, vallium & camporum, ubi de ביעור ſive polluctura agunt. Verba haec ſunt in *Scheviith, cap. 9. 2.* שלש ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן והגליל ושלש ארצות לכל אחת ואחרת גליל העלון וגליל התחתון והעמק מכפר חנניה ולמעלן כל שאינו מגדל שקמין גליל העליון ומכפר חנניה ולמטן כל שהוא מגדל שקמים גליל התחתון ותחום טבריה חעמק וביהודה ההר שפלה והעמק ושפלת לוד כשפלת הדרום וההר שלה כהר המלך מבית הורון ועד הים מדינה אחת *Tres ſunt regiones reſpectu pollucturae, Judaea, terra transJordanica & Galilaea. Unaquaeque porro harum trium rurſus in tres partes dividitur. Galilaea in ſuperiorem diſtinguitur, inferiorem, & vallem. A Caphar Chanania & ſupra quodcunque eſt nec ſycomoros producit Galilaea ſuperior dicitur. Omne autem quod infra Caphar Chanania eſt & ſycomoros producit, Galilaea inferior appellatur. Vallis nomine cenſetur territorium Tiberiadis. Judaea dividitur in montanam campeſtrem & vallem. Campeſtria Lyddae ſunt uti campeſtria Daromae & montana ejuſdem uti mons regius. A Bethchoron uſque ad mare eſt regio ſingularis.* In Gemara Hieroſolymitana [*Scheviith fol.* 38. 4. plura leguntur ad hanc rem facientia תני ר׳ש׳ב׳ג אומר סימן להרים מילין. לעמקים תמרים. לנחלים קנים. לשפלה שקמים. וא׳ע׳פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר ואת הארזים נתן כשקמי׳ אשר בשפלה לרוב. *Traditum eſt, dixiſſe R. Schimeonem filium Gamaliëlis: Signum montium ſunt fraxini, vallium palmae, amnium cannae, camporum ſycamini. Quod quamvis demonſtrari firma ratione haud poſſit, extat tamen in Sacro Codice e quo id colligere licet* (1 Reg. 10. 27.) *& cedros reddidit ut ſycaminos, quae in campis plerumque inveniuntur.* Hinc in Miſna Biccurim 1. 10. memorantur פירות שבהרים ותמרות שבעמקות fructus arborei in montanis & palmae in vallibus.

libus. Plinius quoque de palmis Judaïcis ſcribit, *laudatiſſimas eſſe in gentis ejus convallibus.*

Montes porro, campi, & valles in unaquaque regionum quatuor praecipuarum Palaeſtinae ita deſcribuntur ibidem in *Gemara Scheviith.*

JUDAEAE

1. *Montana*, ſunt mons regius . אי זהו הר שביהודה זה הר המלך .
2. *Campeſtria*, ſunt campi Daromae .ושפלתו זו שפלת דרום. Nota & Δαρώμα & Σεφήλας nomen huic tractui dari in ſcriptis Graecorum. Juxta Eleutheropolin verſus ſeptentrionem & occidentem omnia erant campeſtria & plana, teſte Euſebio in Oonomaſtico ad vocem Σεφήλα.
3. *Valles*, ſunt ab Engeddi uſque Jerichuntem מעין גדי ועד יריחו.

SAMARIAE

Non meminerunt hoc loco Talmudici, quod ab hominibus incoleretur qui aliis ſacris erant addicti. Ceterum *univerſam provinciam Samariae in montuoſis ſitam eſſe* ſcribit Hieronymus *in comm. ad c.* 3. *Amos.* Quod ſi ad mare magnum & Jordanem vel ad alterutrum pertigit Samaria, vix videtur id dici poſſe de univerſa Samaria ſed potiori parte: nam ad mare & ripam Jordanis non erant montes, ſed γῆ πεδιάς. Joſephus quoque *lib.* III. *de bello cap.* 2. Samaritin ſcribit eſſe aeque ac Judaeam ὀρεινὴν καὶ πεδιάδα, *montanam & campeſtrem.* Montes non longe a litore maris & Caeſarea abfuiſſe liquet ex Euſebi Onom. ad vocem Ἀνεὶρ, ubi 15 milliaribus a Caeſarea abeſſe dicitur vicus Betoanaea ſitus in monte.

GALILAEAE

1. *Montana*, in Gemara omittuntur, quia in Miſna ſatis clare demonſtrata ſunt extendi a Caphar chananja & ſupra: in iis nimirum locis, in quibus ſycomori non creſcunt.
2. *Campeſtria:* & haec in Miſna indicantur eſſe infra Caphar-

chananja, ubi ſycomori creſcunt; quae indicium ſunt locorum campeſtrium uti ex Gemara mox docuimus.

3. *Vallis*, eſt vallis Genneſar & loca vicina בקעת גינוסר וחברותיה.

PERAEAE.

1. *Montana*, ſunt montes Macheruntis, Gedor &c. הרי מפוור וגדור וכן כיוצא בהן. Euſebius & Hieronymus in Onomaſtico ad vocem *Aulon* notant μεγάλην πεδιάδα, ſive *campum magnum* quem Jordanes medium ſecat, *circumdari utraque parte montibus ſibi invicem ſuccedentibus & cohaerentibus qui incipientes a Libano & ultra uſque ad deſertum Pharan perveniunt.* Haec nempe ſunt montana Peraeae.

2. *Campeſtria*, Cheſchbon, & urbes ei ſubjectae, ſitae in planitie Dibon & Bamoth Baal, & Beth Baal meon &c. שפלתו חשבון וכל עריה אשר במישור דיבון ובמות בעל ובי׳ בעל מעון וכן כיוצא מהן at Euſebius in Onomaſtico Esbunta collocat ἐν ὄρεσι τοῖς ἀντικρὺ τῆς Ἰεριχοῦς, *in montibus ex adverſo Jerichuntis.* Huc pertinent campeſtria, Moabitarum dicta, de quibus ſupra memoravimus. Ex Joſepho clarum eſt μέγα Πέδιον, cui 150 ſtadiorum latitudinem tribuit, fuiſſe ad hanc & illam ripam Jordanis, adeoque & in Peraea ripae illi adſitas regiones campeſtres fuiſſe.

3. *Vallis*, Beth haram, Bethnimra &c. Succoth, & reliqua regio ſeptentrionem (aliis nomen proprium eſſe צפון videtur) verſus, quae olim a Sichone fuit occupata ועמק שלו בית הרן ובית נמרה וכן כיוצא בהן ועמק בית הרן ובית נמרת וסוכות וצפין יתר ממלכת סיחון מלך האמורי אשר מלך בחשבון Mox ſubjicit nomina quarundam urbium ex his recentia. בית הרם בית רמתה. בית נמרה בית נמרים. סכות דרעלה. צפון עמתו.

Ibidem

Ibidem ad verba Miſnae, *a Bethchorone ad mare eſſe unam regionem* reſpectu pollucturae, notatur אמר ר׳ יוחנן עוד היא יש בה הר ושפלה ועמק מבית חורון ועד אמאום הר מאמאום ועד לוד שפלה מלוד ועד הים עמק *dixit R. Jochanan etiam in illa regione ſunt montana, campeſtria, & vallis. A Bethchorone uſque ad Emmaunta montana ſunt, ab Emmaunte Lyddam campeſtria, a Lydda ad mare vallis.* Nota illic Emmaunta inter Betchoron & Lyddam locari, plane ut haec faveant ſitui Emmauntis (i. e. Nicopolis, quod nomen poſtea geſſit) in Itinerario Veteri Hieroſolymitano, ubi legitur

Ab Hieroſolyma
Civitas Nicopolis M. XXII.
Civitas Lidda M. X.

Vulgo tamen Emmaus multo propior ſtatuitur Hieroſolymae quam Lydda, & *Luc.* 24. 13. dicitur 60 ſtadia abeſſe Hieroſolymis. Et Betchoron longius abfuit, teſte Joſepho. Sed duplex fuit Emmaus, de qua vide infra *lib.* III. ad vocem *Emmaus.* Notemus ad illuſtrationem verborum Talmudis haec Hieronymi, *ab Emmaunte incipiunt montana Judaeae conſurgere:* plane uti hic עד אמאום הר *montana ſe extendunt ad Emmaunta.* Verum in Miſna memoratur non tantum Σεφηλὰ Lyddae ſed & הר, *montana*, quae cenſentur uti mons regius: ſic ut non longe a Lydda fuerint montes, (niſi ſub שלה lateat nomen loci proprium) & αὐτόπται referunt 10 circiter milliaribus a Rama ortum verſus montana Judaeae incipere, adeoque circa Emmaunta i. e. Nicopolin.

Ceterum montana Judaeae memorantur a Paula & Euſtachio *in Epiſt. ad Marcellam. Haec terra montuoſa & in ſublimi ſita: quantum a deliciis ſaeculi vacat tantum majores habet delicias Spiritus*, illamque regionem appellat Epiphanius Anacephalaeoſeos *pag.* 150. τὴν ὀρεινὴν τὴν περὶ Ἱεροσόλυμα. Montana illa ab ſeptentrione ſe extendunt per octo circiter leucas, ſive ſpatia itineris horarii, ubi nunc eſt locus *Can Leban* dictus, Nimirum, quum quis Ptolemaide Hieroſolymas proficiſcitur per Samariam & Neapolin, primo quidem per valles & planities amoeniſſimas iter facit, ſed

circiter quatuor horarum ſpatio ab Neapoli quum pervenit Lebonam plane alia terrae facies ſe offert, & nil niſi rupes, montes, & praecipitia conſpiciuntur. Ita ſcribit Maundrellus, obſervatque horridarum illarum rupium adſpectum oculos animoſque hominum imbecillium prima fronte percellere, quum haec non videantur convenire cum fertilitate & amoenitate terrae hujus in Sacro Codice celebrata; nec tanta incolarum copia, qui mercaturae non dediti ſuis opibus & proventu terrae ali debuerunt, in hac regione ſuſtentari poſſe videatur. Notat porro (quod & Cotovicus obſervavit *in Itinerario Hieroſolymitano p.* 148.) illos montes & rupes olim terra tectos fuiſſe & cultos, quod ex reliquiis lapidum per certas ſeries in iis diſpoſitorum ut terram coërcerent ne a pluviis raperetur in valles, & aliis indiciis, liquet. Cultos etiam fatetur Ariſteas montes Palaeſtinae fuiſſe. Quumque in monte, qui multa latera & ſuperficies habet, plus ſegetum provenire queat quam in campo, cujus una modo eſt ſuperficies; & in locis ſiccis ac petroſis, licet ad producendas fruges ineptis, oleae & vineae plantari queant; & magna copia apum in locis maritimis, quae nec oleas, nec vineas nec frumentum producere apta erant, nutriri ſoleat, unde mel copioſiſſimum, uti Joſephus *l.* 5. *cap.* 4. *de bell.* obſervavit, & ipſe Maundrellus teſtatur, ſe odorem mellis in iis locis naribus percepiſſe, exiſtimat hanc difficultatem non debere labefactare auctoritatem Sacri Codicis.

Montibus his multum fidebant Judaei in bello, quod ex 1 *Reg.* 20. 23. ac libris Chaſmonaeorum diſcimus, & praelia in planitie ſubterfugiebant. Habebant illic cuniculos, ſpecus, & meatus ſubterraneos. De his agit Xiphilinus ex Dione Caſſio in Hadriano, *pag.* 263. Τὰ δὲ τῆς χώρας ἐπίκαιρα κατελάμβανον, καὶ ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἐκρατύνοντο, ὅπως ἀναφυγάς τε ὁπόταν βιασθῶσιν, ἔχωσι καὶ παρ' ἀλλήλους ὑπὸ γῆν διαφοιτῶντες λανθάνωσι διαδιδράντες ἄνω τὰς ὑπογείους ὁδοὺς, ἵνα καὶ ἄνεμον καὶ φθέγγος εἰσδέχοιντο. *Loca ſuae regionis opportuna cuniculis muniebant & moenibus, ut ad ea, ſi neceſſitas urgeret, perfugerent, utque ad ſe mutuo ſub terram tranſeuntes laterent, vias ſubterraneas deſuper perfoveraverunt, quo ventum, lumenque, perciperent.*

CA-

CAPUT XLVIII.

DE LIBANO.

Libanus *in finibus Palaeſtinae ſeptentrionalibus. Num Antilibanus illic fuerit, non Libanus. Antilibanus etiam Libanus nuncupatus. Libani nomen unde. Nives Libani. Altitudo ejus. Templum in codice ſacro Libanus dictum & quare. Situs Libani atque Antilibani ſecundum mentem Strabonis, & Joſephi. Chalcis duplex. 'Αμάθη quae. Urbs Gaulon quo pacto in Batanea collocetur. Sententia Plinii de Libani ſitu & Antilibani. Sententia Ptolemaei & Euſebii. Obſervatio recentior Maundrelli de ſitu horum montium. Pars Libani mons Amanus dicta aliaeque partes alia nomina ſortitae. Cedri Libani. Conchylia, piſces aliaque in viſceribus ipſius Libani reperta. Latronum receptacula in Libano.*

De montibus Palaeſtinae, qui a veteribus memorantur, ſigillatim acturi initium capiemus ab Libano, in finibus hujus regionis ſeptentrionalibus ſito. Libanum quidem ſive לבנון hunc ſacer codex appellat: alii malunt eum Antilibanum nuncupare quo nomine tractus montium venit a Libano intermedia valle ſecretus, quemadmodum Taurum & Antitaurum, Cragum & Anticragum, Caſium & Anticaſium veteres dixere. At ego affirmare non auſim illos aut peccare aut minus accurate loqui qui Libanum terminare Palaeſtinam ſcribunt: patebit enim tum ex veterum tum recentiorum, inter quos hac parte Maundrellus eminet, teſtimoniis aliqua ſaltem parte Libanum ipſum vero nomine ita dictum & diverſum ab Antilibano fines Palaeſtinae attingere. Quid? quod nomen Antilibani videatur illis demum montibus tribuendum qui oppoſiti ſunt Libano ipſi; adeoque omni illi tractui montium qui a mari ortum verſus juxta terminos Palaeſtinae protenditur, quique adeo ipſi Libano non eſt adverſus nec ab eo intermedia valle ſejungitur, Libani nomen, non Antilibani, conveniat. Adde & ipſos veteres Antilibano nomen

nem Libani tribuiſſe. Extant nummi cum epigraphe ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΛΙΒΑΝΩ & ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΠΡΟϹ ΤΩ ΛΙΒΑΝΩ vel ΕΝ ΤΩ ΛΙΒΑΝΩ. Erant tamen hae urbes Antilibani. Atque ita quum Nonnus in Dionyſiacis Beroën ſive Berytum, uti & Sidona, appellat Λιβανηΐδος ἄστρον ἀρούρης, quae ad Libanum κυρίως ita dictum ſitae erant, dixiſſet idem, ni fallor, & de Hierapoli ac Laodicea licet in Antilibano ſitis.

Ad nomen quod attinet Libani, nihil videtur eſſe certius quam ab albedine nivium, quibus tegitur, illud fluxiſſe, uti Alpes dictae ſunt ab *alpo*, ſive *albo*. Deus ipſe nivoſum appellat Libanum *Jerem.* 18. 14. His ipſis diebus eum tegi nivibus denſiſſimis confirmant omnes qui per illum iter fecerunt. Tacitus *lib.* v. *Hiſtor. cap.* 6. jam olim inde notavit: *Praecipuum montium Libanum erigit, mirum dictu tantos inter ardores opacum fidumque nivibus.* Qui a thure nomen Libani manare exiſtimant nituntur ſola ſimilitudine vocum Λιβανωτὸς & Syriacae ܠܒܘܢܬܐ quae thus notant, & montis *Libani*, vel *Lebanon*: hoc enim nomen Hebraeum eſt quod in *Libanum* flexere ad formam vocis *Alibanus*, qui mons eſt in magna Graecia: vide *Plin.* III. 10. At thus hic loci creviſſe aut creſcere prius eſſet demonſtrandum. Convenientiam harum vocum cum Libano & Hieronymus *in comm. ad Hoſ.* 14. adnotavit: Ὁμωνύμως *apud Graecos & Hebraeos & mons appellatur & thus.* Dein addit fertiliſſimum eſſe *Libanum & virentem denſiſſimis arborum comis protegi.* Ita fere idem ad *cap.* XI. *Zachariae. Nihil Libano in terra repromiſſionis excelſius eſt, nec nemoroſius atque condenſius.* Altitudinem hanc Libani prae omnibus aliis montibus Palaeſtinae etiam Theodoretus notat *in comm. ad Pſalm.* 71. 16. Τοῦ Λιβάνου τὴν μνήμην παρήγαγεν ὡς τῶν κατὰ τὴν Παλαιστίνην ὀρῶν ὑψηλοτάτου, *Libani mentionem injicit, montium Palaeſtinorum altiſſimi.* Sed redeamus ad originem nominis Libani quod a לבן duximus. Inde intelligimus quamobrem in ſcriptis Prophetarum nomen Libani tribuatur Templo. Non ignoravit hoc vir clarus inter ſuos, Rabban Jochanan Ben Zaccai, qui quum apertas ſponte templi fores conſpiceret (cujus prodigii Joſephus & Tacitus quoque meminerunt) praeſagiebat non

non longe abſore tempus quo aedes ſacra conflagraret, exclamans, Aperi, o Libanon, portas tuas ut conſumat ignis cedros tuas. Si rationem Judaeos roges, quamobrem templum Libanus dicatur, reſpondebunt quia oblatione victimarum in Templo peccata expiabantur, שמלבין עונותיהם של ישראל כשלג שנ׳ אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו *quia alba reddit peccata Iſraëlis uti nivem*, *ſecundum verba Dei*, apud Jeſaiam *cap.* I. *Etiamſi peccata veſtra ſint uti coccus*, *albeſcent uti nix.* Vide *Midraſch Schir Haſſchirim fol.* 36. *col.* 4. ubi per *turrim Libani* Templum intelligunt. At alii Libanum pro Templo dictum volunt quod לב *cor* & עינים *oculi* Hebraeorum eo eſſent converſi. Poſſet quoque dici, ob eximiam copiam cedrorum ex Libano petitarum ad conſtructionem templi, locum hunc in regione ubi ligni caeteroquin magna erat penuria veluti alterum Libanum extitiſſe. Quod ſi Templum primum colore & facie externa ſimile fuit Templo ſecundo, quod eminus conſpectum inſtar montis nivei apparuiſſe ſcribit Joſephus, eo quoque reſpectu Templum ab albedine & convenientia cum Libano nomen Libani gerere potuit.

De ſitu Libani & Antilibani non convenit inter veteres. Libanum & Antilibanum ita deſcribit Strabo ut ab occidente non longe a mari Phoenicio uterque protendatur orientem verſus ad loca Damaſco vicina. Ipſum audiamus *lib.* XVI. Δύο δὲ ἐστὶν ὄρη τὰ ποιοῦντα τὴν Κοίλην καλουμένην Συρίαν, ὡς ἂν παράλληλα, ὅτε Λίβανος καὶ ὁ Ἀντιλίβανος, μικρὸν ὕπερθεν τῆς θαλάττης ἀρχόμενα ἄμφω· ὁ μὲν Λίβανος τῆς κατὰ Τρίπολιν κατὰ τὸ Θεοῦ πρόσωπον μάλιστα, ὁ δ' Ἀντιλίβανος τῆς κατὰ Σιδόνα· τελευτῶσι δ' ἐγγύς πως τῶν Ἀραβίων ὀρῶν, τῶν ὑπὲρ τῆς Δαμασκηνῆς καὶ τῶν Τραχωνιτῶν ἐκεῖ λεγομένων εἰς ἄλλα ὄρη γεώλοφα καὶ καλλίκαρπα. Ἀπολείπουσι δὲ μεταξὺ πέδιον κοῖλον· πλάτος μὲν τὸ ἐπὶ τῇ θαλάττῃ διακοσίων σταδίων, μῆκος δὲ τὸ ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐς τὴν μεσόγαιαν ὁμοῦ τι διπλάσιον. *Duo autem ſunt montes qui Syriam Cavam dictam efficiunt fere aequali ubique ſpatio a ſe invicem diſſiti, Libanus & Antilibanus, uterque non longe a mari initium capiens: Libanus quidem circa Tripolim & Dei faciem, Antilibanus circa Sidonem: deſinunt prope montes Arabicos, qui ſupra regionem Damaſcenam ſunt, quique Trachonitarum*

(ita malim, non *Trachonitae*) *illic dicuntur*, *in alios montes gleboſos & fructiferos. In medio planitiem cavam relinquunt, cujus ad mare latitudo eſt 200 ſtadiorum, longitudo a mari verſus mediterranea circiter ejus dupla.* Ex hiſce ſatis perſpicue mens Strabonis colligitur. Edocemur quippe Syriam Coelen, nomen quod perlate alias patet, proprie convenire cavae illi planitiei quae inter Libanum & Antilibanum intercipitur. Longitudo ejus & latitudo per ſtadia digeritur. Damaſci ipſius ſitus etiam hinc patet, quippe non ultra 400 ſtadia a mari removenda, quum Antilibanus porrectus ad ſtadia fere 400 deſinat prope Trachonitidis montana, vel Τραχῶνας, qui Damaſco ὑπέρκεινται *imminent*, uti loquitur alibi. Idem Laodiceam ad Libanum locat (quae etiam in Nummis Veteribus Λαοδικεία ἐν τῷ Λιβάνῳ ita appellatur) μετὰ Λαοδικείαν τὴν πρὸς Λιβάνῳ. Quumque inter Tripolin & Sidonem Byblos & Berytos etiam ipſo teſte ſitae fuerint, hae urbes maritimae inter Libanum & Antilibanum collocandae ſunt. Haec ſi conferamus cum itinerario (quod nomen Antonini praefert) quomodo conciliari poſſint non video: nam illic inter Laodiceam & Damaſcum ſpatium 120 mille paſſuum, id eſt 960 ſtadiorum eſſe dicitur, niſi dicamus montana Libani ipſis latiſſima fuiſſe, hoc modo:

Laudicia.
Lybo M. P. XXXII.
Heliapoli M. P. XXXII.
Abila M. P. XXXVIII.
Damaſco M. P. XVIII.

CXX.

Quum ſecundum Strabonis ſententiam Libanus aeque ac Antilibanus deſinant prope montes, qui ſupra regionem Damaſcenam ſunt & qui Trachones dicuntur, ipſaque longitudo maxima vallis interceptae inter Libanum & Antilibanum ſtatuatur 400 modo eſſe ſtadiorum. Et tamen dubitari nequit quin Laodicea

dicea ad Libanum ſita fuerit, quum id Nummi Veteres teſtentur, & probabile ſit ipſos qui nummos eo loco cuderunt optime ſciviſſe eſſetne urbs eorum ſita ad Libanum nec ne. Porro ex Strabone ad illuſtrandam ſitus Libani atque Antilibani deſcriptionem modo datam notari debet, qnod Orontem amnem ex hac cava planitie ſive Coeleſyria proprie dicta oriri ſcribat. Ῥεῖ τῆς πόλεως πλησίον Ὀρόντης ποταμός· οὗτος δ' ἐκ τῆς Κοιλῆς Συρίας τὰς ἀρχὰς ἔχων εἶθ' ὑπὸ γῆν ἐνεχθεὶς ἀναδίδωσι πάλιν τὸ ῥεῦμα. *Non longe ab urbe* (Antiochia) *fluit Orontes amnis. Hic ex Syria cava ortum ducens inde ſub terram merſus iterum ſurgit* &c. & alibi: τῶν τοῦ Ὀρόντου πηγῶν αἱ πλησίον τοῦ Λιβάνου εἰσίν. *Fontes Orontis qui prope Libanum ſunt.* Hic bene convenit Straboni cum Plinio *lib.* V. *c. Amnis Orontes, natus inter Libanum & Antilibanum*, id eſt enim quod Strabo dicit ἐκ τῆς κοιλῆς Συρίας. Atque ibi Heliopolis fuit ſita inter Damaſcum & Laodiceam ad Libanum, uti ex Itinerario Antonini liquet, Quod ſi Heliopolis in hac Coeleſyria proprie dicta recte collocetur, & Byblum a Strabone in hac ipſa Libanum inter & Antilibanum poni ante vidimus, etiam urbis Aphacae ſitum hinc diſcimus, quam Zoſimus *lib.* I. *cap.* 58. μέσον Ἡλιουπόλεώς τε καὶ Βύβλου *mediam inter Heliopolin & Byblum* facit. Nec obſtat quod celebre fanum Veneris Aphacitidis in uno montium Libaneſiorum vertice conſtitutum dicatur, quum notio μέσου non poſtulet ut in ipſo lineae rectae ab Heliopoli Byblum ducendae medio locetur, ſed ad latus aedem Veneris in colle Libani ipſius ſtructam habere potuerit.

Ex Joſepho quoque aliqua peti poſſunt ad ſitum Libani declarandum. Chalcida, cujus dynaſta fuit Ptolemaeus filius Mennaei, ſitam ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει *ſub monte Libano* ſcribit *Ant.* XIV. *cap.* 13. quam ego non puto eandem eſſe cum illa Chalcide, quae in Itinerario Antonini inter Beroam & Andronam legitur hoc modo

Minnizam M. P. XXIV.
Beroam M. P. XX.
Chalcida M. P. XV.

An-

Andronam M. P. XXVII.
Serianen M. P. XVIII.

Quamque Procopius *l.* 11. *c.* 12. ſtadiis 84 abeſſe a Beroea ſcribit, quae Beroae ab eodem collocatur inter Hierapolin & Antiochiam, bidui itinere ab hac uti & ab illa diſtans *lib.* 11. *cap.* 7. Quumque Hierapolis 120 ſtadiis, ſive 4 ſchoenis, diſtet ab Euphrate, teſte Strabone, & Antiochia a Seleucia ſtadiis 300, teſte Procopio *lib.* 11. 11. haud difficulter intelligitur quo loco Chalcis tum reſpectu maris Syriaci prope Seleuciam, tum reſpectu Euphratis ſita fuerit. Certe longe hinc abfuit mons Libanus, nec ulla cum veri ſpecie haec Chalcis cum Libano jungi poteſt. Strabo jam ante me coëgerat aliam ab hac Chalcide prope Beroeam ſtatuere, & Libano propinquam, quum *lib.* XVI. deſcriptis Libano & Antilibano lociſque vicinis, camporum meminit, quorum primus mari proximus Μάκρας dicitur, alter Μαρσύας, ita pergit μοτὰ δὲ τὸν Μάκραν ἐςὶν Μαρσύας ἔχων τινὰ καὶ ὀρεινὰ ἐν οἷς ἡ Χακκὶς ὥσπερ ἀκρόπολις τῦ Μαρσύυ. Ἀρχὴ δ' ἀυτῦ Λαοδίκεια ἡ πρὸς Λιβάνῳ. *Poſt Macram eſt Marſyas qui etiam montana quaedam complectitur in quibus Chalcis ſita eſt tanquam arx Marſyae. Initium ejus eſt a Laodicea ad Libanum.* Quis non videt hanc Chalcidem ab alia ſuperiore longe eſſe diverſam? Niſi velimus Libanum porrigere uſque ad viciniam Euphratis, quod abſurdum eſt. Sed redeamus ad Joſephum. Urbem Dan ille non longe a Libano & fontibus Jordanis minoris conditam ſcribit *Antiq.* V. 2. aberat autem haec Tyro 20 mill. & a Sidone itinere unius diei quod alibi oſtendimus. Meminit quoque urbis Arces in Libano ſitae *Antiquit.* I. 7. Haec ſcilicet eadem eſt quae non longe ab urbe Tripoli collocatur, XVI inde mill. paſſuum in Itinerario Veteri Hieroſolymitano hoc modo

Arcas.
Bruttus.
Tripoli.

Quum

Quum vero a Tripoli Libanus initium ducat teſte Sttabone & aliis, quis non videt apte Arcen hanc vel Arcas cum Libano jungi? Tradit denique Joſephus *Ant.* VIII. 2. reliquias Cananaeorum Libanum tenuiſſe uſque ad urbem Ἀμάθην. Haec puto Emeſa erit vicina Laodiceae ad Libanum a qua *Mill. paſſ.* XVIII. ſeparatur ſeptentrionem verſus hoc modo

Seriane.
Salaminiada M. P. XXXII.
Emeſam M. P. XVIII.
Laodiciam M. P. XVIII.
Lybon M. P. XXXII.
Heliopolim M. P. XXXII.
Abilam M. P. XXXVIII.
Damaſcum M. P. XVIII.

Epiphaniam eſſe ſcribit Joſephus *Antiq.* I. 7. quod nomen a Macedonibus accepit. Atque ita etiam alii. Sed mihi videtur nomen Emeſae magis convenire cum Ἀμάθη. Inter Arcas (ita Rufinus reddit, Ἀρκαίαν eſt in Graeco) quae urbs ad Agrippae regnum pertinuit & Raphaneam amnis it Sabbathicus teſte eodem Joſepho *lib.* VII. *de bell. cap.* 24. Abila quoque in Libano ſita regno Agrippae adjecta legitur apud eundem *Antiquit.* XIX. 4. Haec eſt Abila quae inter Damaſcum & Heliopolin collocatur in Itinerario Antonini verbis mox exhibitis. *Lib.* III. *de bell. cap.* 18. inter Libanum & lacum Tiberiadis ſitas eſſe regiones has, Gamaliticam, Gaulonitin, Bataneam & Trachonitin ſcribit. At *Ant.* VIII. 2. Gaulonitin extendit uſque ad Libanum, & *l.* III. *de bell. c.* 2. Galilaeam ſcribit ab ortu terminari Hippene, Gadaride & Gaulonitide. Unde viderentur Gamalitica & Gaulonitis ad Jordanem collocandae, haec ſeptentrionalior & propior Libano, illa auſtralior. Verum quid fiet de Batanaea? Nihilne ex ea Jordanem attigit? Quomodo ergo Joſephus urbem Gaulon, a qua regio Gaulonitis nomen habet, in Batanaea collocat *Antiq.* IV. 7. ubi Γαυλαδημὰν (nomen ex גולן *Golan* corruptum, uti ex Sacro Codice eſt evidens) urbem eſſe refugii

ſcribit in Bataneade? Et *Antiq.* IV. 5. Ogum, regem Baſanis, appellat τῆς Γαλαδίνης καὶ τῆς Γαυλανίτιδος βασιλέα. Ergone eadem regio modo Gaulonitis modo Batanaea vocatur? Cur itaque diſtincte recenſentur *lib.* II. *de bell. cap.* 18. Si autem diverſae ſunt, quomodo Gaulon, caput Gaulonitidis, in Batanaea collocatur. Dicamus, ut Joſepho nos favere velle conſtet, apud eum modo latius patere vocem Batanea, modo minus late accipi, uti Gamala urbs Gaulonitidis dicitur *lib.* II. *de bell. cap.* 25. & *lib.* IV. *de bell. cap.* 1. vel potius Gaulonitin ad Libanum pertigiſſe, Batanaeam Gaulonitidi ad ortum ſitam fuiſſe, urbem autem Γαυλαδημὰν non fuiſſe agnitam pro Gaulone a Joſepho, caeteroquin in Gaulonitide locandam, ſed pro alia, quam in Batanaea conſtituerit, in regione mediterranea, quod & reliquae urbes, aſylorum vicem praeſtantes, ſitum in μεσογαίῳ haberent.

Plinium porro conſulamus, ut de Libano & Antilibano certiores reddamur, aut incertiores potius. Ita enim ille Libanum & Antilibanum videtur collocare ut ab auſtro ſeptentrionem verſus porrigantur, & Phoenice regio fiat acclinis Libano monti (uti Ammianus *lib.* XIV. loquitur) non, uti Strabo, ab occaſu verſus ortum. Ita ille *lib.* V. *cap.* 20. *A tergo (Sidonis) mons Libanus orſus, mille quingentis ſtadiis Simyram usque porrigitur, qua Coele Syria cognominatur. Huic par interjacente valle mons adverſus obtenditur, muro conjunctus: poſt eum introrſus Decapolitana regio eſt praedictaeque cum ea tetrarchiae, & Palaeſtinae tota laxitas. At in ora etiamnum ſubjecta Libano fluvius Magoras: Berytus colonia, quae Felix Julia appellatur: Leontos oppidum, flumen Lycos, Palaebiblos, flumen Adonis; oppida Byblos, Botrys, Gigarta, Trieris, Calamos: Tripolis, quam Tyrii Sidonii atque Aradii obtinent: Orthoſia, Eleutheros flumen: oppida, Simyra, Marathos, contraque Aradum Antarados, ſeptem ſtadiorum oppidum & inſula ducentos paſſus a continente diſtans. Regio in qua ſupra dicti deſinunt montes & interjacentibus campis Bargylus mons incipit: hinc rurſus Syria deſinente Phoenice.* Heic porrigi Libanum juxta oram maritimam a Sidone usque ad Simyram clarum eſt: & ei adverſum ſtatui, interjacente valle, Anti-

Antilibanum. Ipſe tamen *cap.* 23. Laodiceam ad Libanum collocat. *Reliqua autem Syria habet, (exceptis quae cum Euphrate dicentur) Arethuſios, Beroenſes, Epiphanenſes: ad orientem Laodicenos, qui ad Libanum cognominantur, Leucadios, Lariſſaeos.*

Ptolemaeus Libanum & Antilibanum porrigit ab occaſu verſus ortum, ita tamen ut a ſeptentrione quoque auſtrum verſus tendant, fines Libani ſtatuens gradus 68.$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$34. & 70. 33$\frac{1}{4}$ Antilibani autem 68. 33$\frac{1}{3}$ & 69$\frac{2}{3}$ 32. Quod quidem propius accedit ad teſtimonium ſcriptorum & teſtium recentiorum, qui Libanum luſtrarunt.

Euſebius in Onomaſtico Libanum & Antilibanum ita deſcribit ut confirmet ea quae nuper Maundrellus αὐτόπτης de eo ſcripta reliquit, Libanum nempe eſſe occidentaliorem & juxta litus maris Phoenicii protendi, Antilibanum orientaliorem in vicinia Damaſci collocandum. Scribit enim ad vocem Λίβανος, ὄρος Φοινίκης ἐπιφανές. Hieronymus ea reddit: *Libanus, mons Phoenices altiſſimus.* Sed haud putem hanc fuiſſe mentem Euſebii. Ἐπιφανὲς eſt *illuſtre, nobile.* Ad vocem Ἀντιλίβανος haec notat, τὰ ὑπὲρ τὸν Λίβανον πρὸς ἀνατολὰς, πρὸς Δαμασκηνῶν χώραν. Hieronymus. *Antilibanus. Ea quae ſunt ſupra Libanum ad orientalem plagam reſpicientia Antilibanus appellantur circa regionem Damaſci.*

Unum ex ſcriptoribus noſtrorum temporum addam Henricum Maundrellum, qui Libani atque Antilibani ſitum accurate deſcribit; ſic ut Libanus juxta litus maris (Sanutus *in ſecretis fidelium crucis pag.* 155. tradit nusquam Libanum a mari recedere per duas leucas niſi juxta Tripolin, ubi per 3 leucas diſtat: interdum tamen ita accedere ad mare ut nulla relinquatur via) ſe extendat ab auſtro verſus ſeptentrionem: Antilibanus ſimiliter ab auſtro ſeptentrionem verſus procurrat valle intermedia a Libano ſecretus, & Damaſco ſive plagae orientali vicinior. Audiamus ipſum *in Itinerario pag.* 200. & 201. *Libanus,* ſcribit, *&* *Antilibanus ſiti ſunt inter Sidona & Damaſcum,* & mox: *Semihorae itineris ſpatio Sidone abeſt pes montis Libani: inde cepimus Libanum adſcendere circiter per 4. leucas*

&

& ſequenti die per tres quando ad ſummum culmen montis pervenimus, nive tectum. Inde deſcendimus & ſpatio duarum horarum ad viculum pervenimus nomine Meſgara, ubi fons eſt in fluvium aquas ſuas infundens nomine Letane. Inde profecti per horae ſpatium vallem intravimus nomine Bucca, latam leucas duas, longam plurium dierum iter, porrectam ab occaſu brumali verſus ortum aeſtivum, & utrinque montibus parallelis ſibi admodum ſimilibus clauſam. Montium horum unus erat, quem Sidone digreſſi ſuperavimus, alter e regione ſitus erat Damaſcum verſus. Perſuaſum mihi eſt illum eſſe Libanum, hunc Antilibanum. Audivi conquerentes lectores illius itinerarii, mappam Geographicam ei haud adjectam fuiſſe ab induſtrio ſcriptore. Sed eſt quod mihi gratuler ipſius Maundrelli αὐτόγραφον ad manus meas perveniſſe, in quo & Libani ſitum atque Antilibani locorumque vicinorum deſcripſit. Acceptum id refero humanitati fratrum Maſſoniorum, quibus & multum debet res literaria, & ſi vita ſupererit plura debebit, atque ut erat in aes curavi incidi.

Crediderim etiam *Amanum* nomen eſſe datum portioni cuidam Libani. Quum enim Judaei in Gemara Hieroſolymitana *Scheviith*[t] ſcribunt quicquid eſt intra montem אמנון eſſe in terra Iſraëlitica, non videntur oculos intendiſſe in Amanum Ciliciae montem longiſſime hinc remotum. Et uti nunc variae partes Libani diverſa gerunt nomina, ita olim ſe rem habuiſſe probabile eſt. Sic Libanus prope Berytum جبل سوف *mons Schouf* appellatur, alibi mons *Caſtrevan.*

Cedri Libani in ſacris literis multum celebrantur: & hodieque ſuperſunt, ſed paucae numero. Meminit earum & Theodoretus ad *Pſ.* 28. ταῖς τοῦ Λιβάνου κέδροις ἀπείκασε, αἱ ὑψηλαὶ μὲν εἰσιν, ἐδώδιμον δὲ καρπὸν οὐ πεφύκασι φέρειν. *Cedris Libani eas comparat, quae procerae quidem ſunt, verum fructum eſculentum ferre non ſolent.* Cyrillus *in Comm. ad Jeſaiam lib.* v. *tom.* 4. *pag.* 848. ὄρος ἐστὶ τῆς Φοινίκης ὁ Λίβανος, κέδροις τε καὶ κυπαρίσσοις καὶ πεύκῃ κατάκομον καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς τοῦ Λιβάνου φυτοῖς. Θαυμάζεται δὲ ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας τὸ μνημονευθὲν ὄρος, ὡς ἀφθονωτάτην ἔχον τὴν ὕλην καὶ δένδρεσι τοῖς ἐυμηκεστάτοις καὶ ἐυοσμοτάτοις καταπλουτοῦν. *Mons eſt Phoenices Libanus*

Conspectus
LIBANI
atque
ANTILIBANI
secundum observationes
HENR. MAUNDRELLI,
ex autographo ejus descriptus.
NB. Lineae duplices notant iter a Maundrello institutum.
MARE MEDITERRANEUM.
SYRIAE PARS.
ARABIAE PARS.
PALAESTINA.
LIBANUS.
ANTILIBANUS.
VALLIS inter LIBANUM et ANTILIBANUM.
PERAEA.
ESDRELON PLANITIES.
Jobar Fluv.
Balanea
Mercab
Nahr Hussein
Tortosa
Simyra
Ruad
Nahr Ilkibber
Nahr Abrosh
Nahr Acchar
Aquae Frigidae Fluv.
Canobin
Tripolis
Limone Lacus
Baalbec olim Heliopolis
Theoprosopon
Botrys
Byblus
Adonis Fluv.
Lycus Fluv.
Nahr Berut
Berytus
Damurras Fluv.
Sidonia
Damascus
Avle Fluv.
Sidon
Sarepta
Litane Fluv.
Casimir Fluv.
Tyrus
Ros elain
Bethul
Castrum Alexandri
Lacus Samochonites.
Ecdippa
Sipporis
Tabor
Nazareth
Hermon
Aco
Belus fl.
Kischon Fluv.
Carmelus
Lacus Tiberiadis.
Legune
Jordanes Fluv.
Jenin
Arabe
Sebaste
Neapolis
Gerizim
Can Leban
Bethel
Jericho
Bir
Mons Quarentanae
Jerusalem
Bethleem
Piscinae Salomonis
Lacus Asphaltitis pars.
Intervalla horarum itineris.
1 5 10
Breen fecit.
35
34
33
32

banus, cedris, cypreſſis ac pinu denſus & ipſis thuris fruticibus. Propterea autem maxime admirationi eſt hic mons quod maximam vim ligni habeat, & arboribus abundet proceriſſimis & fragrantiſſimis. Phocas in deſcriptione Palaeſtinae, ſcripto ſaeculi duodecimi. Ὁ πάγκαλος καὶ ἀξίως περιβόητος ἐν ταῖς γραφαῖς Λίβανος, ζυγὸς παμμέγας κορυφόθεν μέχρι προπόδων συρμάδας χίονος ὡς βοστρύχους περιβαλλόμενος πεύκῃ καὶ κέδρῳ καὶ κυπαρίττῳ καταδενδρούμενος καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων φυτῶν διαφόρων πλήθεσιν ὡραϊζόμενος. *Pulcherrimus & jure celebratus in Sacro Codice Libanus mons eſt praegrandis a vertice usque ad pedes nivis tractus veluti cincinnos habens, pinu, cedro, cupreſſoque conſitus & aliis, iisque fructiferis, variis & abundantibus plantis refertus.*

In Libano inventos fuiſſe piſces induratos in limo defixos, in ſignum olim per aquas piaculares toti orbi vivente Noacho ſuperfuſas hunc quoque altiſſimum montem undis tectum fuiſſe, legitur in *Compendio Hiſtorico Cedreni*, *p.* 15. & *Annalibus Michaëlis Glycae part.* 11. *pag.* 114. qui illud ipſum non tantum a poſteriori (uti philoſophi loqui ſolent) probat, verum etiam a priori, quia Deus dixerat ſe omne quod ortum erat deleturum, non ſolum homines, ſed & pecora & reptilia & volucres quae ſub coelo ſunt: volucres autem non periiſſent niſi inundatio altiſſimos montes occupaviſſet. Sed audiamus Glycam ipſum de piſcibus antediluvianis. Λίθους γάρ τινες ἐκ τῶν τοῦ Λιβάνου ἀκρωρειῶν εἰς οἰκοδομὰς μετακομίζοντες διεβεβαιοῦντο ὡς εὗρον ἐν τοῖς κοιλάμασι τοῦ Λιβάνου ἰχθύας τεταριχευμένους καὶ τῇ ἰλυῒ πεπηγότας καθά φησι καὶ Ἰώσηπος. *Quum enim nonnulli e cacuminibus Libani montis ſaxa congererent ad ſtructuram aedificiorum, aſſeruerunt ſe inter Libani concavitatem inveniſſe piſces induratos in limo defixos, quod etiam dixit Joſephus.* Rerum iſtiusmodi antediluvianarum, (ita enim vulgo nunc appellari ſolent) conchyliorum, piſcium, rerumque ſimilium ex terra effoſſarum & in altiſſimis montibus Helveticis aliisque inventarum egregiam copiam continet cimeliarchium, quod Hagae Comitum fuit, nunc Leovardiam, ut audio, tranſlatum, Illuſtris, & dum viveret nobis amici, Falconerii. Meminit etiam Olympiodorus in Hiſtoriis teſtarum marinarum & oſtreorum lapidibus adhaerentium, quae in monte

illo inveniuntur qui ex Thebaide in Oaſim ducit, & arroſorum piſcium reliquias eo ab avibus delatas.

Sic procul a pelago conchae jacuere marinae.

Tertullianus *de pallio. Mutavit & totus orbis aliquando aquis omnibus obſitus: adhuc maris conchae & buccinae peregrinantur in montibus, cupientes Platoni probare etiam ardua fluitaſſe.* Herodotus etiam *lib.* II. in Aegyptiacis montibus conchylia inveniri tradit, unde conjicit Oaſim inſulam fuiſſe.

Montana Libani ſaepe receptacula praedonum fuere & aliorum qui vicinas regiones infeſtarunt. Imperante Conſtantino Pogonato Mardaïtae illic ſedes ſuas habuere magno numero. Meminit Glycas *Annal. l.* XIV. *p.* 91. Οἱ γὰρ Μαρδαῖται καλούμενοι τὰς τοῦ Λιβάνου καταλαβόντες περιωπὰς, τοῦ Πωγωνάτου κρατοῦντος φοβεροὶ τοῖς Ἄραψιν ἦσαν. *Populi enim Mardaïtae dicti Libani ſpeculas occupaverant imperante Pogonato, & Arabibus formidabiles erant.* Juſtinianus autem rogatus ab Arabum Principe Mardaïtas, qui duodecim millia virorum bellicoſorum habebant, Libano expulit. Saeculo ſexto Imperatores Orientales praeſidia in monte Libani habuiſſe liquet ex Procopio *lib.* I. *de bell. Perſ. c.* 13. καὶ Κούτζην τε καὶ Βούζην, οἳ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἦρχον τότε, *Cutzen & Buzen, duces praeſidiorum Libani.* Et *lib.* II. *c.* 16. *de bell Perſ.* Ῥεκιθαγκος μέντοι καὶ Θεόκτιστος οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες, *Rhecithancus & Theoctiſtus praefecti praeſidiis Libani,* & *cap.* 19. appellantur τῶν ἐν Λιβάνῳ καταλόγων ἄρχοντες.

CAPUT XLIX.

DE CHERMONE.

Mons Chermon adjacens ipſi Libano. חרמון *a* חרם anathemate *ductum ab Hilario. Mons nivis dicitur, & quare.* Ὄρος Πάνειον *idem quod mons Chermon. Nomina ejusdem* Schirjon, Schenir & Sion. *Situs hujus montis. Quo modo* Pſalm. 89: 13.

Tabor

Tabor & Chermon opponantur. Num illic Tabor pro occidente, uti Chermon pro oriente ſumatur. Ros Chermonis qui Pſalm. 133. 3. *deſcendere dicitur in montes Tzion quis ſit. Montes Tzion diverſi a monte Hieroſolymitano Tzion.*

Libano monti adſitus videtur fuiſſe mons Chermon חרמון, qui *Jud.* 3. 3. בעל חרמון *Baal Chermon* dicitur, & a Libano diſtinguitur *Pſ.* 29. 6. (nam Schirjon & Chermon idem eſt uti mox docebimus) atque ita Euſebius in Onomaſtico Chermonem a Libano diſtinguit, Βαaλερμὼν ὄρος παρὰ τὸν Λίβανον. Ipſe nive tectus erat, & in finibus regionis Iſraëliticae ſeptentrionalibus collocatur in ſacris literis. Nomen חרמון a חרם *anathema* ducit Hilarius, qui haec habet notatu digna in *Comm. in Pſalm.* 133. *Hermon mons eſt in Phoenice, cujus interpretatio Anathema eſt . . . Fertur autem id, de quo etiam neſcio cujus liber extat, quod Angeli concupiſcentes filias hominum cum de coelo deſcenderent, in hunc montem maxime excelſum convenerint. Sed haec praetermittamus . . . Certe hodie gentes montem hunc profana religione venerantur & interpretationem nominis ſui, quod eſt Anathema, ipſa illa impiae ſuperſtitionis ſede teſtantur.* Videtur reſpicere ad cultum falſorum numinum in monte Panio, de quo Euſebius in Onomaſtico *ad vocem* Ἀερμὼν, Φασὶ δὲ εἰς ἔτι νῦν Ἀερμὼν ὄρος ὀνομάζεσθαι, καὶ ὡς ἱερὸν τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐθνῶν, κατανтικρὺ Πανεάδος καὶ τοῦ Λιβάνου. Hieronymus. *Diciturque eſſe in vertice ejus inſigne templum quod ab Ethnicis cultui habetur e regione Paneadis & Libani.*

Imminere hunc montem Paneadi teſtabatur Hebraeus ille quo praelegente ſcripturas didiciſſe ſe fatetur Hieronymus, *& de quo nunc* (ita ſcribit) *aeſtivae nives Tyrum ob delicias feruntur.* Vide illum in Onomaſtico ad vocem *Aermon.* Hic ipſe mons propterea appellatur in Targum *Num.* 34. 8. טור תלגא דקיסרין *mons nivis Caeſareae*, id eſt, Paneadis. Et ne quis dubitet montem hunc nivalem Caeſareae eſſe eundem cum Chermone, praeter teſtimonium Hieronymi qui a Chermone nives Tyrum deferri ſolere adnotat, eo faciunt verba interpretis Samaritani, qui diſertis verbis *Deuteron.* 4. 48. ita ſcribit טור תלגא הוא חרמון

 mons

mons nivis, *qui eſt Chermon.* Atque ita eodem loco Targum Hieroſolymitanum habet טור תלגא *mons nivis*, quum in contextu Hebraeo חרמון *Chermon* legatur. Videtur idem hic mons ὄρος Πάνιον dici, unde urbs ad radices ejus ſita Paneadis nomen tulit. Extant nummi Paneadis cum epigraphe ΚΑΙC. CEB. IEP. ΚΑΙ. ΑCΥ. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ. Ita & in Euſebio *Hiſtor. Eccleſ.* VII. 17. ſcribitur Πανεὰς ὄρους in quibuſdam codd. in aliis eſt Πανίου. Joſephus juxta hunc montem fontes Jordanis eſſe ſcribit *lib.* I. *de bello cap.* 16. & Πάνιον eſſe κορυφὴν ὄρους *verticem montis elatum* εἰς ἄπειρον ὕψος *in infinitam altitudinem.* At crediderim Chermonem plures vertices uno habuiſſe, & unum illum Paneadi imminentem maxime inſignem. Id ſuadent verba *Joſ.* 13. 11. כל הר חרמון *omnis montis Chermon*, & quod Baalgad *Joſ.* 11. 17. ſita dicatur *in campo Libani ſub monte Chermon*, & *Joſ.* 11. 3. Chivvaei *in terra Mitzpa* habitaſſe *ad radices montis Chermon* legantur.

Sunt & alia hujus montis nomina. Sidonii eum appellabant שרין *Schirjon*, Emoraei שניר *Schenir. Deut.* 3. 9. Nonnunquam tamen diſtinguuntur Schenir & Chermon uti *Cant.* 4. 8. Ita ut nomen Schenir aliquando latius alquando minus late uſurpetur. Appellatur etiam hic mons *Sion* שיאן *Deut.* 4. 48. הר שיאן הוא חרמון *mons Sion*, *qui eſt Chermon.*

In ſacris literis mons hic conſtituitur terminus ſeptentrionalis terrae Iſraëliticae trans Jordanem, uti Arnon auſtralis. Vide *Deuter.* 3. 8. & 4. 48. Ad radices hujus montis dicuntur habitaſſe Chivvaeï in terra Mitzpa *Joſ.* 11. 3. & *Jud.* 3. 3. legitur Chivvaeos habitaſſe in monte Libano, de monte Baalchermon usque quo itur in Chammath. Mons hic fuit olim ſub imperio regis Ogi & in extremis quidem ejus finibus, uti liquet ex *Joſ.* 12. 5. quo expulſo univerſus mons Chermon datus fuit Iſraëlitis *Joſ.* 13. 11. *Pſalm.* 89. 13. videntur Tabor & Chermon opponi: *Aquilonem & auſtrum tu creaſti: Tabor & Chermon exultant in nomine tuo.* Hic Tabor pro occidente uti Chermon pro oriente ſumi ſcribit Bochartus *part. poſt. Geograph. Sacr. lib.* I. *c.* 19. quod minus probo; quia Chermon reſpectu montis Tabor magis erat ſeptentrionalis quam orientalis, adeoque Tabor & Chermon

aptius

aptius exprimere poſſunt auſtrum & ſeptentrionem, ſic ut poſterius membrum commatis ſit explicatio prioris. Praeterea cur Tabor pro occidente ſumitur, quum Carmel fuerit mons multo occidentalior quippe ad mare ſitus, Tabor in mediterraneis? Montes Gileaditici & Peraeae, quia maxime orientales, & Carmel quia maxime occidentalis, aptius viderentur opponi poſſe. Quod ſi quaerenda ſit oppoſitio inter Tabor & Chermonem, poteſt reſpici ad naturam utriusque plane diverſam, quum Tabor mons adſpectu jucundiſſimus, herbas plurimas, fruticesque & arbores alat, ſitus in planitie fertiliſſima, & in ipſius terrae Iſraëliticae medio; Chermon contra nive tegatur, ad Libani montana nivoſa ſitus, in finibus Palaeſtinae extremis.

Vellem equidem hoc loco plane poſſe omittere mentionem verborum quae leguntur *Pſal.* 133. 3. *ſicut ros Chermonis*, *qui deſcendit in montes Tzion.* Sed vereor ne candorem meum lector requirat, quum indicandae ſint difficultates, ubi latent, etiamſi iis tollendis non ſimus pares. Nec enim mihi ſatisfaciunt quaecunque interpretes plerique omnes ad illa explicanda conferunt: nec ipſe mihi, ut verum fatear, ſatisfacio in iis quae ſuſpicor ad eorum illuſtrationem adferenda. Qui de Chermone, monte ſito ad fines ſeptentrionales terrae Iſraëliticae, cogitat, vultque rorem ejus deſcendere in montem Tzion, videat quam apte ex tanto intervallo ros delabi dicatur & deſcendere. Quis unquam fando audivit rorem qui montem aliquem occupat, ad alium montem, qui centum milliarium Romanorum ſpatio inde abeſt, dici deſcendere? Praeterea deſcendit is ros ex Chermone in Tzion, uti ex barba Aaronis in oram veſtis, certe ex loco altiore in humiliorem, quod & vis ſubjecta voci deſcendere indicat. At Tzion, mons excelſus ipſe in regione montana Judaeae, poteſtne dici excipere rorem deſcendentem ex Chermone? deinde Chermon erat mons nive tectus, unde aeſtivae nives Tyrum ſolebant deferri, teſte Hieronymo: qui ſi aeſtivo tempore nives ſuppeditet, quando rorem copioſum excipit? num hyeme? Denique *montes Tzion*, non *mons*, dicuntur rorem excipere. Non videtur itaque de monte notiſſimo Tzion cogitandum. Quid ergo? Nolim ob rationes datas aut de Chermone monte ad fines

ſeptentrionales Palaeſtinae aut de Tzione Hieroſolymitano haec verba intelligere. Chermonem illum malim, qui non longe a monte Tabor nunc hoc nomine notus eſt, & jam tempore Hieronymi id nomen habuit. Ita legitur in epiſtola Paulae ad Marcellam, quae ordine XLIV. eſt in editione nupera operum Hieronymi, *tomo* IV, *pag.* 552. *Apparebit oppidum Naim in cujus portis viduae filius ſuſcitatus eſt: Videbitur & Hermonim & torrens Endor in quo ſuperatur Siſara.* Illic certe ros tanta copia decidit, ut Maundrellus ſcribat ſe quum iis in locis pernoctaret abunde didiciſſe quid eſſet ros Chermonis, qui tentoria ipſius adeo copioſe perfuderat ac ſi tota nocte pluiſſet. *We were*, haec ipſa verba ſunt, *pag.* 57. *ſufficiently inſtructed by experience, what the Holy Pſalmiſt means by the dew of Hermon, our tents being as wet whith it, as if it had rain'd all night.* Montes Zion putem fuiſſe colles minores vicinos, quos ὄρος μικρὸν, הר מצער, dici *Pſalm.* 42. 7. exiſtimo, ubi cum *Chermonim* הרמונים & *terra Jordanis* junguntur. Fateor me demonſtrare non poſſe illis collibus hoc nomen adhaeſiſſe: ſed plura ſunt loca, quorum nomina non niſi uni teſtimonio ſcriptoris veteris debentur: nec quia Tzion Hieroſolymitanus mons celebris eſt illum ſolum hoc nomine dictum eſſe ſequitur (plura enim loca idem nomen gerunt) & mentio *montium*, הררי, evidenter diſtinguit illos a monte Tzion Et quid ſi dicamus veſtigium nominis montium Tzion extare in *Joſ.* 19. 17. ubi שיאון *Sion* memoratur, urbs tribus Jiſſaſcar, vicina monti Tabor, uti Euſebius in Onomaſtico ſcribit ad vocem Σηών adeoque non longe a Chermone. Illius haec verba ſunt: Σηὼν, κλήρου Ἰσσαχὰρ, καὶ νῦν ἐστι παρὰ τὸ ὄρος Θαβώρ. Hieronymus. *Seon ſive Soen, in tribu Iſſachar, hodieque oſtenditur villa juxta montem Tabor.* Pronuntiatio primae literae vocum ציון & שיון erat eadem apud Graecos, Σ nempe: & facile una cum alia commutari potuit.

CAPUT

CAPUT L.

DE CARMELO.

Carmel *quid notet. Eſt & nomen urbis. Situs montis Carmeli. Joſephi loci aliquot in quibus Carmeli meminit·* Ὄρη ἱερὰ *quae. Pythagorae mora in Carmelo·* Φοινικὸν, *unde* Punicum, & Φοινικικόν. *Fueritne templum in Carmelo. Deſcriptio Carmeli ex Phoca.*

Nomen כרמל, quod huic monti datur in ſacris literis, uſurpari nonnunquam pro quovis loco arboribus conſito & fertili, aliquando & pro purpura, cujus piſcatio ad radices Carmeli erat, a Bocharto Hierozoici parte I, *libro* 2. *cap.* 48. & parte II, *l.* 5. *cap.* 9. atque aliis notatum eſt. Loca autem in Palaeſtina ſunt duo quibus nomen Carmeli tribuitur in codice ſacro. Unum eſſe montem certum eſt. Alterum urbem eſſe in monte ſitam demonſtrabimus infra libro tertio ad vocem *Carmel.* Hieronymus in Commentario ad Amoſi caput primum utrumque montem eſſe ſcribit: & de hoc quidem Carmelo, de quo hoc capite agimus, notat ibidem, fuiſſe *juxta Ptolemaidem quae prius vocabatur Acho, mari imminentem, & verticem ejus laetis paſcuis abundaſſe.* Nempe inter Ptolemaidem & Carmelum mare ſinum efficit, qui ad litus auſtrale, qua Carmelus eſt, admodum eſt profundus, ſed ad litus ſeptentrionale haud ita: at non imminet Ptolemaidi Carmelus univerſus quippe qui ab occaſu ortum verſus protenditur, uti Quareſmius in elucidatione terrae ſanctae ſcribit *lib.* VII. *pag.* 893. per milliaria quindecim, Italica nempe.

Ex codice ſacro apparet fuiſſe montem Carmelum in limite auſtrali tribus Aſer *Joſ.* 19. 26. & vicinum fluvio Kiſchon 1 *Reg.* 18. 40. 43. praeterea fertilem fuiſſe montem, quod & alii inter veteres confirmant.

Joſephus hunc terminum occidentalem facit regionis Jiſſaſcar *Antiquitat.* V. 1. & *Antiquitat.* VIII. 2. ſcribit eum fuiſſe ſub di-

ditione Saphatis, quod conferendum cum 1 *Reg.* 4. 16. ubi Joſaphat praefectus fuiſſe dicitur regioni Jiſſaſcar. Diſtabat Ptolemaide ſtadia 120, teſte eodem *lib.* 11. *de bell. c.* 9. de qua re *lib.* 11. infra) quod intervallum non recta duci debet, eſſet enim nimium, ſed per littus maris, quod ibi ſinum ſatis conſpicuum format. Olim Galilaeorum, nunc Tyriorum mons eſt, & Galilaeam terminat ab occaſu, ut ſcribit idem Joſephus *de bell.* III. 2. magnam enim partem Galilaeae Tyrii occupaverant: hinc & Cades Nephtalitica Tyriorum vicus appellatur Joſepho. At Theodoretus Samariae montem hunc appellat in *Comm. ad c.* 32. Jeſaiae, Χερμὲλ γὰρ ὄρος ἐςι τῆς Σαμαρείας. *Carmel enim mons eſt Samariae.* Idem *ad Jeſ.* 29. τὸν Κάρμηλον· ὄρος δὲ τοῦτο πολυφόρον καὶ πολύκαρπον ἐν τῇ τοῦ Ἰσραὴλ κείμενον χώρᾳ. *Carmelum: mons hic eſt fertilis & fructibus abundans in regione Iſraëlis ſitus.* Joſephus *lib.* 11. *c.* Apionem tradit urbem Dora juxta illum montem ſitam eſſe. Mentio videtur etiam fieri hujus montis *Judith.* 1. 1. ubi Nebucadneſar ad bellum vocaſſe dicitur τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι Καρμήλου καὶ Γαλαάδ. Sed Latinus interpres legit Κηδάρ. Scylaci videtur appellari ὄρος ἱερὸν Διός, niſi rectius alii ὄρος καὶ ἱερὸν Διός. Plures erant montes ſacri dicti. Prope Romam erat ὄρος ἱερὸν, *mons ſacer*, non longe ab Aniene fluvio. vide Dionyſium Halicarn. *Antiq. lib.* VI. *p.* 375. Et Xenophonti commemoratur ἱερὸν ὄρος in regione Chalybum cui nomen Θήχης *lib.* IV. de expeditione Cyri, & *lib.* VII. *pag.* 394. & 402. ambigitur an ἱερὸν ὄρος tranſeundum an per mediam Thraciam iter inſtituendum ſit. In ſacris literis mons Choreb, Tzion, & ille in quo Chriſtus coeleſti gloria ornatus tribus ſuis diſcipulis apparuit, montes ſacri nuncupantur.

Carmeli nomen & monti & Deo datum ex Tacito diſcimus. Ita Plinius *lib.* XXXI. 2. de Briazo, *hoc & templo & Deo nomen.* Vibius Sequeſter, *de flumin.* &c. *Clitumnus Umbriae, ubi Jupiter eodem nomine eſt.* Ceterum de Deo Carmelo extat Mendozae liber, ex Hiſpanico ſermone in Latinum converſus ab eruditiſſimo Papenbrochio, in cujus ſcriptis adverſus Carmelitas plurima inveniuntur ad hoc argumentum facientia.

Celebratur etiam hic mons in ſcriptis profanis, quod Pythagorae prae aliis placuerit. Verſabatur illic ſaepe ſolus in templo philoſophus. Ita ſcribit Jamblichus *in vita ejus cap.* 3. Διεπορθμεύθη ἀμελλητὶ ὑπὸ τινῶν Αἰγυπτίων πορθμέων καιριώτατα προσορμισάντων τοῖς ὑπὸ Κάρμηλον, τὸ Φοινικὸν ὄρος, αἰγιαλοῖς ἔνθα ἐμόναζε τὰ πολλὰ ὁ Πυθαγόρας κατὰ τὸ ἱερόν. *Confeſtim eo vectus eſt ope portitorum quorundam Aegyptiorum, qui opportune ad litus Carmelo monti Phoenices ſubjectum appulerant. Illic enim Pythagoras ſaepe in templo ſolus verſabatur.* Verum Tacitus negat templum in Carmelo fuiſſe *lib.* II. Hiſtoriarum. *Eſt Judaeam inter Syriamque Carmelus. Ita vocant montem Deumque. Nec ſimulacrum Deo aut templum, ſic tradidere majores: aram tantum & reverentiam.* Mox pergit Jamblichus: ὤφθη κατιὼν ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ Καρμήλου λόφου (ἱερώτατον δὲ τῶν ἄλλων ὀρῶν ἠπίσαντο αὐτὸ καὶ τοῖς πολλοῖς ἄβατον) σχολαίως τε καὶ ἀνεπιστρεπτὶ βαίνων, οὔτε κρημνώδους τινὸς οὔτε δυσβάτου πέτρας ἐνισταμένης. *Viſus eſt deſcendens e ſummo vertice Carmeli (noverant autem illum prae aliis montibus ſacrum plurimisque inacceſſum) lento gradu & non reſpiciens, nullo praecipitio vel invio ſaxo eum morante.* Hinc natura Carmeli, qua parte mari proximus eſt, aliquo modo innoteſcit. Obſerva dici ὄρος Φοινικόν. Videtur potius Φοινικικὸν debere dici ἀπὸ τῶν Φοινίκων. Saepe tamen Φοινικὸν apud veteres legitur, uti apud Dionyſ. Halicarnaſſ. *l.* I. *Ant. Rom.* τοὺς Φοινικοὺς πολέμους & *l.* II. τὸν Φοινικὸν πόλεμον, unde Latinorum *Punicum*, vel POENICVM: nam ita veteres Romanos ſcripſiſſe teſtatur hodieque ſuperſtes baſis columnae roſtratae Caji Duillii quae Romae in Capitolio eſt, ubi CLASEIS POENICAS legitur, & vox *poeniceus* pro rubro, qui color initio a Poenis teſte Varrone inventus eſt, unde poſtea nata vox *puniceus*. Heſychius: Γαῦλοι τὰ Φοινικὰ πλοῖα καλοῦνται. *Gauli appellantur naves Punicae.* Sed Φοινικὸν pro Punico, non Phoenicio, videtur uſurpatum. Alii autem erant Poeni, alii Phoenices, & illi ab his oriundi.

Plura de Carmelo legentur infra *lib.* II. & III. ubi de urbibus ei adſitis, Porphyreone, Caipha, aliisque agetur. Hic tantum adſcribemus deſcriptionem Carmeli ex Johanne Phoca, uti eum ſaeculo poſt Chriſtum natum duodecimo vidit. Μετὰ ταῦ-

τα ἐςὶ τὸ Καρμήλιον ὄρος, περὶ οὗ πολὺς λόγος παρά τε τῇ παλαιᾷ γραφῇ καὶ τῇ καινῇ ὑπηγόρευται. Ἔςι δὲ τὸ ὄρος ζυγὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θαλαττίου κόλπου τοῦ περὶ τὴν Πτολεμαΐδα καὶ τοῦ Καϊφᾶ κοιλαινομένου ἀρχόμενος καὶ μέχρι τῶν τῆς Γαλιλαίας διήκει ὁρίων. Περὶ δὲ τὸ ἀκροτελεύτιον τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ ζυγοῦ ἐςὶ τὸ τοῦ Προφήτου Ἡλίου σπήλαιον ἐν ᾧ τὴν ἀγγελικὴν πολιτείαν ὁ θαυμαςὸς ἐκεῖνος διατελέσας ἀνὴρ μετάρσιος γέγονεν ἦν μὲν ἐν τῷ τοιούτῳ χώρῳ πάλαι μεγάλη μονὴ ὡς τὰ νῦν φαινόμενα τῶν κτισμάτων διδάσκουσι λείψανα, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ χρόνου, τοῦ τὰ πάντα γηράσκοντος, καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἀλλεπαλλήλου ἐπιδρομῆς ἠφάνιςαι τέλεον. Πρὸ δὲ τινων χρόνων ἀνὴρ μοναχὸς, ἱερεὺς τὴν ἀξίαν, πολιὸς τὴν τρίχα, Καλαυρηδόθεν ὁρμώμενος ἐξ ἀποκαλύψεως τοῦ Προφήτου τῷ τόπῳ ἐπιδημήσας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις ἢ ὡς ἐν τοῖς τῆς μονῆς καταλύμασι θρίγγιον πήξας μικρὸν καὶ πύργον οἰκοδομήσας καὶ Ναὸν ἀνεγείρας μικρὸν καὶ ἀδελφοὺς ὡσεὶ δέκα συνάξας νῦν τὸν ἅγιον χῶρον ἐκεῖνον οἰκεῖ. *Poſtea eſt mons Carmelius de quo multa in Veteri & Novo Teſtamento leguntur. Jugi formam habet mons, ab ipſo maris ſinu, qui circa Ptolemaidem & Caipham incurvatur, initium ducens & ad Galilaeae fines ſe extendens. In extrema parte jugi, qua mare reſpicit, ſpectatur Eliae Prophetae ſpelunca, in qua Angelicam vitam cum egiſſet vir admirandus, in coelum raptus eſt. Fuit quidem olim eo loco Monaſterium ingens, quod ex ruderum veſtigiis hactenus conſpicuis liquet, ſed illud tempus & incurſiones hoſtium aboleverunt penitus. Verum ante aliquot annos monachus quidam, dignitate ſacerdos, capillis canus, patria Calaber, ex revelatione Prophetae in montem appellens ea loca, ſcilicet Monaſterii reliquias, vallo exiguo cinxit & turri exſtructa temploque parvo, collectisque fratribus circiter decem, etiamnum hunc ſanctum locum colit.*

CAPUT

CAPUT LI.

DE TABORE.

Tabor mons quis & ubi ſitus. Nomen habet a forma. טבור umbilicus. Ὄρος Ἰταβύριον & Ἀταβύριον *Graecis.* Ζεὺς Ἀταβύριος, *numen Rhodiorum. Heſychii verba illuſtrata. Joſephi loci quidam de hoc monte examinati. Polybius cum Joſepho conciliatur. Mentio frequens hujus montis apud Euſebium. Hieronymi, Adamnani, Willibaldi, & Phocae verba de hoc monte. Num in hoc monte Chriſtus coram tribus diſcipulis caeleſti gloria ornatus apparuerit.* Κατ' ἰδίαν Marc. 9. 2. *non referendum ad montem.*

Tabor mons (nomen habens commune cum urbe Tabor, de qua agemus infra *lib.* III. ad vocem *Tabor* & *Itaburion*) תבור, ſitus erat in finibus tribus Jiſſaſcar (vide *Joſ.* 19. 22.) & Zebulon ac Naphtali, aut certe non longe inde, ſi Cisloth Tabor & Atsnoth Tabor *Joſ.* 14. 11. & 34. in finibus Zebulun & Naphtali memoratae loca ſint ipſi monti Tabori vicina. Ita ſane viſum Euſebio in Onomaſtico ſcribenti, Θαβὼρ, ὄριον Ζαβουλών. Ἔστι δὲ ὄρος ἐν τῇ πεδιάδι κείμενον, ἀπὸ σημείων ί Διοκαισαρείας κατὰ ἀνατολάς. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὅριον ἦν φυλῆς Ἰσσαχὰρ καὶ Νεφθαλείμ. Hieronymus. *Thabor, terminus Zabulon. Eſt autem mons in medio Galilaeae, mira rotunditate, ſublimis, diſtans a Diocaeſarea decem millibus contra orientalem plagam qui confinium quoque inter tribum Iſſaſchar & Nephtalim fuit.* Meminit etiam intervalli quo Hieroſolymis abeſt, duorum nempe dierum, Michaël Glycas, *Annal. part.* III. *pag.* 215. Ἀναμέσον τοῦτε Θαβὼρ καὶ τῶν Ἱεροσολύμων ὡσεὶ δύο ἡμερῶν ὑπάρχει τὸ διάστημα. Poſſet, fateor, id iter biduo confici, quamvis vulgo triduum eo impendatur.

Quod ad nomen attinet nihil probabilius, quum literae priſcae ſaepe permutentur cum aliis ſono affinibus (uti עסר pro עשר dicitur & ארביסר pro ארבעשר; ſic טעה & תעה; ſic

 flumen

flumen סבטיון a שבת ducitur) quam a טבור dictum eſſe: quod editum locum, verticem montis, & umbilicum notat. Vide *Jud.* 9. 37. *coll. cum* 36. ſic ut ὄρος μαςοειδὲς indicet (quod de Olympo Cypri Strabo *l.* XIV. & de hoc ipſo Polybius *l.* V. uſurpat: & vox טבור etiam de aliis montibus uſurpatur *Jud.* 9. 36. Graecis Θαβὼρ & Ἀταβύριον aut ὄρος Ἰταβύριον ſolet dici. Nempe nomen Ἀταβύριον notius erat Graecis & Romanis. Colebatur praecipue in inſula Rhodo Ζεὺς Ἀταβύριος, & Agrigenti, quae colonia erat Rhodiorum, erat Ἱερὸν Διὸς Ἀταβυρίου, quemadmodum tradit Polybius *Hiſtoriarum libro* IX. Huc faciunt & haec Stephani in Ethnicis. Ἀτάβυρον, ὄρος Ῥόδου ... ἔστι καὶ Σικελίας Ἀταβύριον, ἔστι καὶ Περσικὴ πόλις· ἔστι καὶ Φοινίκης· *Atabyron, mons Rhodi. Eſt & Siciliae Atabyrion, & urbs Perſica, & Phoenices.* Ab אתרבור (quod pecudes eo paſtum ducantur) nomen Ἰταβυρίου derivat in Onomaſtico ſacro Hillerus: quo facit Heſychius Ἀταβύριον ὄρος ἔνθα θήρια συνάγονται.

Montem hunc Joſephus ὄρος Ἰταβύριον appellat, ſcribitque altitudinem ejus eſſe 30 ſtadiorum. Polybius ſcribens plus quam 15 ſtadiorum πρόσβασιν habere urbem Atabyrion conciliari ita poteſt cum Joſepho quod de λόφῳ ſeu monte ipſo id non ſcribat, ſed de urbe; certe Joſepho fides hic habenda prae Polybio: & planitiem in vertice 26 ſtadiorum & altitudinem 15 non patitur figura montis. Idem Joſephus in vertice planitiem eſſe ſtadiorum 26 (Rufinus legit 20) totam muro circumdatam & montem *inacceſſum*, a latere boreali, ſcribit *lib.* IV. *de bell. cap.* 2. Situm eſſe in Galilaea tradit *lib.* II. *de bell. cap.* 25. & terminum eſſe tribus Jiſſaſcar ad ſeptentrionem. Ἀταβύριον eum vocat *Antiq.* V. 6. ubi Hebraeos cum Siſera conflicturos ad illum caſtra metatos tradit. *Antiquit.* VIII. 2. legitur Itabyrio monti & Carmelo, atque Galilaeae uſque ad Jordanem, praefectum fuiſſe Saphatum. 1 *Reg.* 4. 17. pro iis legitur Joſaphatum praefectum fuiſſe in Jiſſaſcar. Itabyrium & Carmelum etiam conjungit *Antiq.* XIII. 23. *Lib.* IV. *de bell. cap.* 2. montem hunc eſſe medium inter Scythopolin & magnum Campum ſcribit: quod qua ratione intelligi debeat, oſtendemus hoc ipſo libro ubi de Campis Palaeſtinae & Campo magno ſpeciatim agemus.

Euſe-

Euſebius hujus montis aliquoties meminit in Onomaſtico. Quae habet ad vocem Θαϐὼρ mox dedimus. Ad vocem Δαϐειρὰ ſcribit eam eſſe κώμην ἐν ὄρει Θαϐὼρ, *vicum in monte Tabor.* Idem ad vocem Σηὼν, eſſe παρὰ τὸ ὄρος Θαϐὼρ, *juxta montem Thabor:* ad vocem Ἀκσὰφ eſſe vicum Ἐξαδὲς (lege Χεσαλὲς, quod libro ſequenti oſtendemus) ἐν τῇ πεδιάδι παρὰ τὸ ὄρος Θαϐὼρ, ἀπέχουσαν Διοκαισαρείας σημείοις η΄. Hieronymus, *in octavo lapide Diocaeſareae* (illa eſt Sepphoris) *ad radicem montis Thabor, in campeſtribus.* Eadem fere habet ad vocem Ἀχεσελώθ. Idem ad Σουϐὴμ, eſſe Sulem vicum ς mill. a Tabor verſus auſtrum: & ad vocem Ἰταϐύριον Κεῖται ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ. Haec non vertit Hieronymus: adeoque ex Euſebio aut Hieronymo exciderunt, vel poſtea Euſebio inſerta ſunt. Idem ad vocem Σαρὼν, eſſe nomen regionis inter Taborem & ſtagnum Tiberiadis. Meminerat ejus quoque (licet nunc vox Θαϐὼρ exciderit: ſed ex Hieronymo liquet, & ex ipſo Euſebio, qui montem aliquem nominatim ſine dubio indicare voluit, ibi lectam olim fuiſſe) ad vocem Κισὼν ſcribens, Κισὼν, χειμάῤῥους πλησίον τοῦ ὄρους Θαβώρ. *Kiſon, torrens juxta montem Thabor.* Ad vocem Ἀηνδὼρ notat eſſe κώμην πλησίον τοῦ ὄρους Θάβωρ ἐπὶ νότου ὡς ἀπὸ σημείων δ΄, *vicum juxta montem Tabor ad meridiem in quarto miliario.* Ad vocem Ναΐμ ſcribit eſſe κατὰ νότον ἀπὸ β΄ (ita legendum eſſe pro ιβ΄ infra *lib.* II. apparebit) σημείων Θαβὼρ, πλησίον Ἀηνδώρ. *In ſecundo miliario Thabor montis contra meridiem juxta Endor.* Idem ad vocem Nazareth, eſſe ἐν Γαλιλαίᾳ πλησίον τοῦ ὄρους Θαβὼρ, *in Galilaea juxta montem Thabor.* Latina damus ex Hieronymo, qui & haec notat ad *Hoſ. c.* ς. *Thabor, quem* LXX. Ἰταβύριον *tranſtulerunt, hanc habentes conſuetudinem ut Hebraea nomina Graeco ſermone declinent, ſicut Edom hoc eſt Eſau & Seir ſemper Idumaeam interpretantur. Eſt autem Thabor mons in Galilaea, ſitus in campeſtribus, rotundus atque ſublimis & ex omni parte finitur aequaliter.*

Ita deſcribitur ab Adamnano, ſcriptore ſaeculi ſeptimi *lib.* II. *de locis ſanctis. Mons Thabor in Galilaea tribus milibus a lacu Chenereth diſtat, mira rotunditate ex omni parte collectus a parte boreali reſpiciens ſupradictum ſtagnum, herboſus valde & floridus. In cujus*

 amoena

amoena ſummitate ampla planities ſilva praegrandi circumcincta habetur, cujus in medio campo Monachorum ineſt grande Monaſterium & plurimae eorundem cellulae, nam illius montis campeſtris vertex non in anguſtum coarctatur cacumen, ſed in latitudinem dilatatur ſtadiorum viginti quatuor, altitudo autem ejus triginta ſtadiis ſublimatur. In S. Willibaldi Itinerario, foetu ſaeculi octavi haec de monte Thabor leguntur. *Ibi eſt nunc monaſterium monachorum & haec eccleſia Domino eſt conſecrata & Moyſi & Heliae, & illi cives nominant illum locum Age mons.* Vir eruditiſſimus Joh. Mabillon, in obſerv. quas vide *Tom.* IV. *Actor. Sanctor Ord. Benedicti, pag.* 374. notat id eſſe ἅγιον ὄρος. Ita nempe Petrus jam illum montem appellavit 2 *Petr.* I. 18. Johannes Phocas collocat hunc montem non longe ab iſto jugo collium quibus Nazareth adjacet, dicitque eſſe βουνὸν ςρόγγυλον καὶ μετρίως ὑψούμενον collem rotundum & ſecundum certam menſuram ſive proportionem ſeſe erigentem: id eſt, quod non, ſicut alii montes, ab una parte magis praerupti aut declives quam ab alia, formam habeat irregularem, ſed ita ut quaſi collis arte formatus videatur. Id omnes de hoc monte tradunt qui eum viderunt, & haec tria praecipue de eo notant, 1. Elegantem illam partium proportionem, 2. Situm ejus in planitie, ſic ut nulli alii monti aut colli adhaereat, 3. Ubertatem & plantarum in eo florem & copiam. Addit idem Phocas ex hoc monte, vel colle potius, βουνῷ, ſpectari poſſe Libanum, καὶ δύο μεγάλους βουνοὺς ὧν μέσον ἡ Δαμασκὸς ἵδρυται (intelligit, puto, illos Trachones duos, quorum Strabo meminit agens de Damaſco) & duos ingentes colles, in quorum medio Damaſcus ſita eſt.

Diſputant viri eruditi fueritne mons Tabor idem atque ille in quem Chriſtus duxiſſe Petrum, Jacobum, & Johannem legitur, teſtes futuros oraculi coeleſtis quo Pater filium hunc eſſe ſibi amatum declarabat. Hieronymus, Cyrillus atque alii ita tradunt, & haud temere rejicienda eſſe fateor quae multorum ſaeculorum conſenſu nituntur: nec profecto aliquid occurrit quod ſtirpitus evellere atque evertere hanc opinionem queat. Sunt tamen nonnulla quae me proclivem reddunt ut credam non in monte Tabor, ſed alio quodam, id contigiſſe, quae velim lector

lector expendat. Primo quidem, videntur primi Chriſtiani, legentes *Marc.* 9. 2. Jeſum duxiſſe tres diſcupulos ſuos εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ᾽ ἰδίαν μόνους *in montem excelſum ſeorſim ſolos*, credidiſſe illud κατ᾽ ἰδίαν, *ſeorſim*, ad ſitum montis eſſe referendum, quumque Tabor in campeſtribus ſitus, nec cum aliis montibus junctus ſit, de nullo aptius dici poſſe quam Tabore eſſe *montem excelſum ſeorſim*. Sic in vita S. Raynerii Piſani appellatur, *tomo* III. *Junii, in Actis Sanctorum, pag.* 436. *Montem excelſum ſeorſum, qui eſt mons Thabor, cupiebat viſitare.* Verum illud κατ᾽ ἰδίαν, ſive *ſeorſim*, ad montis ſitum non ſpectat, nec credi debet redundare ſi referatur ad *ducere*, licet ſequatur μόνους, nam potuiſſent plures ſeorſim duci quam hi ſoli. Hinc ergo facile naſci potuit opinio montem Tabor eſſe illum montem, praeſertim quum & altus ſit, & herboſus valde ac forma eleganti. Deinde non eſt de nihilo, quod jam Ligtfootus obſervavit, quum proxime antecedens hiſtoria, relata a Matthaeo *capite* XVI, *commate* 13. contigerit circa Caeſaream Philippi, nec ſcriptor ſacer Chriſtum alio migraſſe memoret, non in monte Tabor, ſed alio non longe a Caeſarea quaerendum eſſe illum locum de quo agimus: & profecto quum & antecedentia & conſequentia conferimus, vix alibi quam in vicinia Caeſareae hunc montem quaerere poſſumus. Chriſtus enim legitur cum diſcipulis ſuis profectus ad vicos Caeſareae Philippi. Vide *Matth.* 16. 13. *Marc.* 8. 27. Illic de variis rebus collocutus eſt cum diſcipulis, & mox ſubjungitur *Matth.* 17. 1. *Marc.* 9. 2. *Et poſt ſex dies Jeſus aſſumſit Petrum, Jacobum & Johannem &c.* nulla facta mentione itineris ad loca remota, *& duxit in montem excelſum ſeorſim.* Non dicitur, duxit eos in montem Tabor, & relicta Caeſarea illuc profectus eſt, ſed duxit eos ſeorſim & quidem ſolos, (quod utique in locis vicinioribus quam monte Tabor fieri poterat) dum alii diſcipuli in vicinia haererent; nam ſimulatque de monte deſcenderunt illico diſcipuli & reliqua turba Chriſto leguntur veniſſe obviam. Vide *Luc.* 9. 36. & confer cum *Marc.* 9. 14. adeoque credibile eſt non longe a Caeſarea Jeſum diſcipulos illos tres duxiſſe in aliquem montem certo nomine haud notum, (quidni enim nomen montis adjeciſſent ſcri-

ptores

ptores ſacri, uti montis oliviferi, Carmeli, & aliorum) & diſcipulos reliquos ſcientes Chriſtum non longe inde morari, ſed fundendi precum gratia ſaepe loca ſola adire conſueviſſe, exſpectaſſe non longe ab illo loco, in quo Chriſtum ultimo viderant, ſi iterum Chriſtus ad eos rediret, uti revera rediit. Num probabile eſt, diſcipulos a Chriſto circa Caeſaream relictos, qui ipſis inſcijs ſeceſſerat cnm tribus aliis in montem, ut ea viderent quae enuncianda ipſis non erant ante Chriſti ſuſcitationem ex mortuis, ei occurriſſe longe a Caeſarea, ſtatim ut deſcenderat ex monte? Fieri ita potuit, fateor: ſed factum eſſe vix mihi perſuadeo. Denique montem hunc ego quidem in regione trans Jordanem collocarem: nam iter Jeſu hoc modo deſcribitur, ut a regione Genneſaritide (vide *Matth.* XIV. 34.) tendat ad fines Tyri & Sidonis (vide *Matth.* 15. 21.) inde revertatur ad mare Galilaeae (*Matth.* XV. 29.) quo navi transmiſſo venit in regionem Magdalae (*Matth.* XV. 39.) atque inde in regionem Caeſareae Philippi, *Matth.* XVI. 13. Inde in montem ducit tres diſcipulos ſuos, *Matth.* XVII. 1. Tum per Galilaeam pergit *Matth.* XVII. 22. (quae confer cum *Marc.* IX. 30.) & Capernaumum, *Matth.* XVII. 24. Inde pergit & Galilaea relicta Jordanem tranſit, ac per Peraeam in Judaeam proficiſcitur, & per Jerichunta, montemque oliviferum iter inſtituit Hieroſolymas. Vide *Matth.* XIX. 1. & XX. 29. & XXI. 1. Ratio hujus itineris ſuadere videtur Jeſum a Caeſarea Philippi non fuiſſe profectum ad montem Tabor & inde reverſum ad Capernaum, ſed montem illum, in quo vox coeleſtis Jeſum filium Dei eſſe confirmavit, propter urbem Caeſaream quaerendum: in primis quum ſcriptores ſacri adeo diligenter nomina locorum notent, in quibus aliquid memorabile a Chriſto patratum eſt.

CAPUT

C A P U T LII.

DE MONTE OLIVIFERO.

Nomina montis oliviferi in ſacris literis & ſcriptis Judaicis. Mons trium luminum vel culminum. Error ridiculus quorundam circa nomen Galilaeae. Joſephi loci, in quibus hujus montis meminit, expenſi. Hieronymi, Epiphanii, Adamnani, Phocae, & Perdiccae Epheſii teſtimonia de hoc monte. Num recte dicatur ὄρος μικρόν. *Intervallum quo mons hic Hieroſolymis abeſt.*

Mons olivifer, ſive ὄρος ἐλαιῶνος, aut ὄρος τῶν ἐλαιῶν, (uti Euſebius eum vocat ad vocem Γεθσιμανῆ & κοιλὰς Ἰωσαφάτ) praeter hoc nomen alia adeptus eſt in ſacris literis. Appellatur mons qui urbi ad ortum eſt ההר אשר מקדם לעיר *Mich.* 6. qui ante Hieroſolymas eſt, 1 *Reg.* 11. 7. & in illo Rex Salomo exſtruxiſſe dicitur excelſa numinibus Moabitarum atque Ammonitarum. Verum 2 *Reg.* 23. 13. legitur illa excelſa fuiſſe in conſpectu Hieroſolymarum ad dextram montis המשחית *corruptoris.* Idem mons dicitur e regione Templi, κατέναντι τοῦ ἱεροῦ *Marc.* 13. 3. Judaei eum הר המשחה montem unctionis vel הר הזיתים montem olivarum vocant: vide Miſnam *Para*, *c.* III. 6. ubi de combuſtione vaccae rufae diſputant quae in hoc monte fieri debuit, & *Echa Rabbati fol.* 59. 1. ubi de decem migrationibus Schecinae agitur, & dictum R. Jonathanis refertur, Schecinam tres annos & dimidium habitaſſe in monte olivifero, ut videret an non converterentur Judaei ad Deum, & clamaſſe, *redite ad me filii, redibo ad vos:* & quum nihilo minus Judaei alieni eſſent a Deo iviſſe Schecinam ab hoc monte ad locum ſuum. Haec ſtudium verae Schecinae, Soſpitatoris noſtri, qui in hoc monte ſaepius commemorari ſolebat & Judaeos hortari ad verum Dei cultum, nobis ante oculos ponunt, ita ut ab Chriſtiano aliquo, vel Judaeo qui a Chriſtianismo non longe aberat, petita videantur.

Notavit etiam Quareſmius, *lib.* IV. *elucidat. terrae S. p.* 299.

 mon-

montem hunc nuncupatum fuiſſe montem trium luminum, & in veteri editione *Actor. c.* 1. pro eo quod nunc legitur *a monte qui vocatur oliveti* lectum fuiſſe, *a monte trium luminum*: quia illuminabatur a parte occidentis igne jugi qui erat in altari, & a parte orientis primos radios ſolis excipiebat, antequam hi urbem colluſtrarent, & copiam olearum producebat, unde fomentum lumini eſt. Ego tamen mallem credere *montem trium culminum* eum dictum fuiſſe: nam vere tria culmina habuit, unum in medio, e quo adſcendit Soſpitator, alterum ad auſtrum, quod mons offenſionis dici ſolet ab imaginibus numinum illic a Salomone collocatis ut tradunt, tertium ad ſeptentrionem, quod omnium eſt altiſſimum & duobus ſtadiis remotum a loco adſcenſionis Jeſu Chriſti, Soſpitatoris noſtri, teſte Maundrello *pag.* 176. vulgo Galilaea dictum a diſcipulis Galilaeis, uti multi putant, alii aliunde. Hoc indicari volunt *Matth.* 28. 16. & perſuaſerunt ſibi nonnulli hanc, non aliam, eſſe Galilaeam in qua Cana ſita fuit. Anonymus de locis Hieroſolymitanis ubi montem oliviferum deſcribit *pag.* 87. Καὶ σιμὰ ἐκεῖθεν ςάδια β΄ ἔναι ἡ Γαλιλαία ὁ ἐν Κανᾷ γάμος, ὅπȣ ἐποίησεν ὁ Χριςὸς τὸ ὕδωρ οἶνον. *Prope, ſtadiis duobus inde, Galilaea eſt & Cana in qua nuptiae celebratae ſunt, in quibus Chriſtus vinum in aquam convertit.* Oportet aliquem omnium rerum rudem eſſe, qui haec ſibi perſuadeat & aliis perſuadere conetur.

Joſephus aliquoties hujus montis meminit. *Antiquit.* VII. 8. Ἐλαιῶν ὄρος vocat, & ibidem ex vertice ejus Davidem reſpexiſſe Hieroſolymas narrat. *Antiquit.* XX. 6. dicitur ſtadia quinque (i. e. iter Sabbathi, 2000 cubitos: vide quae nos *libro* II.) diſtare ab Hieroſolymis, & e regione urbis ſitus, πόλεως ἄντικρυς κείμενον ὄρος. *Lib.* VI. *de bell. cap.* 3. jubetur legio decima caſtra ponere ad montem oliviferum ſexto ſtadio ab Hieroſolymis, προσετέτακτο αὐτοῖς ἓξ ἀπέχοντας τῶν Ἱεροσολύμων ςαδίȣς ςρατοπεδεύσασθαι κατὰ τὸ ἐλαιῶν καλȣ́μενον ὄρος, nempe una pars montis longius ab urbe aberat quam alia. Suidas tres partes montis recte diſtinguit ad vocem Τέρμα & ὑπώρεια. Ἀκρώρειαν, ὑπώρειαν, & τέρμα. *Verticem, latera, & radices.* Vox illa ὑπωρείαις pro ὑπȣργείαις, quod nunc legitur, reſtituenda eſt in Euſebii Onomaſt.

Onomaſt. ad vocem Γάδαρα. Ibidem ſcribit hunc montem urbi objacere ab oriente, profunda valle ab ea diſcretum, cui nomen Kedron. Idem Joſephus *lib.* IX. *Antiq. cap.* 11. narrat imperante Ozia terrae motu avulſam eſſe de monte Oliveti, ad locum ἐρωγὴν dictum ante urbem, dimidiam partem quae ad occidentem erat & convolutam per quatuor ſtadia ad partem montis orientalem fuiſſe delatam. Haec ex Joſepho deſcripſit etiam Euſebius *lib.* VI. *Euangel. praepar. p.* 291. & ex ταῖς ἔξωθεν Ἰȣδαικαῖς δευτερώσεσι, id eſt ex Miſna, vel potius Baraita, eum haec hauſiſſe arbitratur quas noverit Hebraeus exiſtens ex Hebraeis.

Tempore Hieronymi crucis ſignum templo montis Oliveti impoſitum late conſpiciebatur: meminit ejus aliquoties. Ita in epitaphio Paulae, *rutilantem montis Oliveti crucem adſpiciam de quo Salvator adſcendit ad Patrem.* Epiphanius notat *l.* 1. *adv. haereſ. pag.* 340. 341. per hunc montem viam publicam duxiſſe Jerichunte Hieroſolymas: & *pag.* 394. montem hunc altiorem eſſe omnibus aliis circa eum, ſed montem Gabaon, qui 8 milliaribus inde diſtat, multo eſſe altiorem.

Quomodo ſe habuerit ſaeculo ſeptimo intelligetur ex his Adamnani de locis ſanctis *l.* 1. *Aliarum arborum genera, exceptis vitibus & olivis, in monte Oliveti, ut refert Arculfus, raro reperiri poſſunt: ſegetes vero frumenti & ordei in eo valde laete conſurgunt. Non enim brucoſa ſed herboſa & florida illius terrae qualitas demonſtratur. Altitudo autem ejus aequalis eſſe altitudini Sionei montis videtur: quamvis mons Sion ad montis Oliveti comparationem in Geometricae dimenſionibus, latitudine videlicet & longitudine, parvus & anguſtus eſſe videtur. Inter hos duos montes vallis Joſaphat, de qua ſuperius dictum eſt, media interjacet a ſeptentrionali plaga in auſtralem porrecta partem.* Idem etiam ibidem meminit *cujusdam Bethaniae campuli magna ôlivarum ſilva circumdati.* Solet autem Bethania oſtendi ſita ad orientem in deſcenſu montis Oliviferi, quod omnia itineraria teſtantur.

Idem tradit mare mortuum inde conſpici potuiſſe. *Quod ſcilicet idem mare ſalſiſſimum & de montis Oliveti ſpecula ſaepius (ſicut ipſe narrat) ſanctus proſpexit Arculfus.* Tradunt omnes qui eum

viderunt montem ſi ab orientali plaga conſpiciatur, uti ſi quis a Jerichunte veniat, maximum apparere, ſed ſi ab urbe ipſa videatur, non adeo magnum, quia ipſa urbs altis collibus inſidet. Eminet tamen mons olivifer ſupra urbem ipſam. Audiamus Phocam in deſcriptione locorum Terrae Sanctae. Ἔστιν οὖν ὁ τόπος σμικρόν τι τῆς πόλεως ὑπερανεστηκὼς βουνὸς διὸ καὶ οὐ πάνυ μέγας ἴσον ἀπὸ τοῦ τῆς πόλεως φαίνεται μέρους, ἀπὸ δὲ τοῦ πρὸς Ἰορδάνην μέρους αὐτοῦ καὶ τὴν Βηθανίαν καὶ πάνυ ἐστὶν ὑψηλότατος χθαμαλίζεται γὰρ τὸ τούτου κατάχυμα μέχρι καὶ τῆς ἐρήμου. *Eſt autem hic locus (mons Oliveti) collis paullum urbem ipſam ſupereminens, & propterea neque praegrandis ſi ab urbe ipſa conſpiciatur, ſi vero a Jordane & Bethania oculos in eum conjeceris, maxime celſus videtur: collis enim inde a deſerto leni acclivitate naſcitur.* Hinc lucem accipit Perdiccas Epheſius in deſcriptione Hieroſolymae,

Ὄρος μικρὸν ἀνεστηκώς ἐστι τοῦ Ἐλαιῶνος
Ἐγκάρσιον οὐκ ὄρθιον κείμενον πρὸς τὴν Ἕω,
Ὀλίγον τὴν διάμετρον, γεῶδες καὶ πετρῶδες,
Τὸ μῆκος οὐ μακρότερον ἀλλὰ μιλίων δύο,
Εὐθύγραμμον τὴν κορυφὴν ἔχον ἀλλ' οὐκ ὀξεῖαν,
Οὗπερ ἐν μέρει πρὸς βορρᾶν ἐστὶν ἡ Γαλιλαία,
Ἐν ᾗ δραμόντες ἔβλεψαν οἱ μαθηταὶ τὸν κτιστήν.

Mons eſt puſillus quem abs oliveto vocant,
Non recta ad auroram ſed oblique ſitus.
Dimenſio exigua eſt, petroſum ac ſolum,
Eſt quippe longitudine duum millium.
Huic rectilineus eſt apex, nec acutus eſt:
In parte cujus ad aquilonem eſt Galilaea
Qua tranſeuntes viderunt Chriſtum pii.

Ita haec reddidit Morellus: ſed omnia exprimere ut cum Graecis convenirent vix potuit, quod legibus carminis adſtringeretur. *Sic mons puſillus* dicitur, quum Graeca dicant montem eminentem paullulum, reſpectu ſcilicet urbis, uti mox Phocam loquentem audivimus. Nolim enim montem hunc dici *mon-*

montem puſillum, quamvis & hoc placuiſſe Bocharto videam in Hierozoico *part.* II. 31. qui ita haec verba Phocae accepit. Sic pro διαμέτρῳ dimenſionem dixit. Alia non tango, ut notem per Galilaeam hic intelligi non debere regionem eo nomine notam, ſed collem aliquem, ad boream ſummi apicis montis oliviferi, qui & ipſe pars ejus cenſetur, quique Galilaea dicitur, quod hic locus credatur intelligendus, quum poſt reſurrectionem Chriſtus dicitur diſcipulis ſuis praeiturus in Galilaeam; vel, ut alii, quod Galilaei, qui Chriſtum adſcendentem viderant, hic diu commorati fuerint.

Abeſſe hunc montem Hieroſolymis iter Sabbathi legitur *in Actis Apoſtolicis*, *cap.* I. 12. Id efficit bis mille cubitos, quos pares eſſe miliari uni ſcribit ex Origene Oecumenius, Μίλιον ἓν, ἡ τοῦ Σαββάτου ὁδὸς ὥς φησὶν Ὠριγένης ἐν τῷ πέμπτῳ στρωματεῖ δισχιλίων πηχῶν ὑπῆρχε. Sed hoc nimium eſt, uti alibi oſtendimus: & de hoc ſpatio quo mons olivifer ab Hieroſolymis abeſt agemus infra *libro* II, quando Flavii Joſephi verba ad hanc rem facientia examinabimus. De Bethania autem & Bethphage, vicis in hoc monte ſitis, dicemus *libro* III. Ceterum inter recentiores vix quenquam novi qui accuratius montem oliviferum deſcribat & ſingula notet per certa intervalla Johanne Cotovico, Trajectino, in Itinerario Hieroſolymitano, *pag.* 261. *& ſeqq.*

CAPUT LIII.

DE RELIQUIS MONTIBUS PALAESTINAE.

Montes regionis transjordanicae. Montana Gilead. *Montes* Baſchan. *Mons* Nebo *qui &* Abarim. *Graeci pro* עברים *legerunt* עבר ים. *Mons ferreus quis.* Σίδηρον ὄρος *apud Glycam quid.* Σηριὰς γῆ *in qua columnae Sethi ſuperſtites. Montes regionis cis Jordanem ſitae. Scala Tyriorum. Mons* Ἀσαμὼν *in medio Galilaeae. Montes* Gilboë. *Mons* Tzemaraim *in Ephraimitide.* Tzalmon. Schomron. Garizim *&* Ebal.

 Mons

Mons Gaas. *Quaedam in Midraſch Coheleth illuſtrata.* נחלי געש *qui.* *Montes* Bather. *Mons regius.* *Stupenda hyperbola in ſcriptis Judaicis de numero urbium in illo tractu montano.* *Mons* Angaris. Ὄρεα Ἐγγυηδήνη *apud Joſephum.* *Sodomeni montes Galeno memorati.* *Alii montes Palaeſtinae minus noti,* Aza, Sartaba, Gerophna. *Mons* Auraſius. *Suidae emendatio tentata.* Azazel *num montis nomen.*

Idoneum viſum eſt uno capite complecti quae de ceteris Palaeſtinae montibus dicenda habemus, quod de ſingulis haud ita multum in ſcriptis veterum tradatur: atque adeo primo quidem notabimus montes quosdam terrae transJordanicae, deinde cisJordanicae, tum illos quorum ſitus eſt incertior.

Montana *Gilead* הר גלעד, Γαλάδης Joſepho *Antiq.* I. 19. inter montes trans Jordanem eminent. Si Euſebium audimus in Onomaſtico, attingunt Libanum & inde per deſertum extenduntur usque ad regionem olim a Sichone poſſeſſam & Rubenitis datam. Hieronymus ſcribit cecidiſſe hunc montem in ſortem filiorum Ruben, Gad, & dimidiae tribus Manaſſe. Adeoque pars magna horum montium erunt illi quibus μέγα Πέδιον Jordanis ad ortum cingi ſcribit Joſephus.

Montes *Baſchan* *Pſ.* 68. 16. & alibi memorati partem conſtituunt illorum montium qui continenti ſerie a Libano usque ad Pharan porriguntur, & uti nomen indicat in regione Baſchan quaerendi ſunt, de qua vide quae notavimus ſupra *capite* XXXIII.

Mons *Nebo* נבו, qui & mons עברים *Abarim*, exadverſus Jerichuntem conſtituitur a Joſepho *Antiq. lib.* IV. 7. τοῦτο ὑψηλὸν Ἱεριχοῦντος ἄντικρυς κεῖται, excelſus eſt & contra Jerichuntem ſitus, Ex *Deuter.* 32. 49. diſcimus Moſen in eo monte vita functum eſſe: quem in portione tribus Ruben mortuum, at in portione tribus Gad ſepultum in Gemara Sota *cap.* I. ſcribunt. Hic *Jerem.* 22. 20. jungitur cum Libano & Baſchan, montibus altiſſimis. Alii tamen עברים illic *vada* reddunt, & Graeci legerunt disjunctis literis עבר ים, habent enim πέρας τῆς θαλάσσης. Euſebius in Onomaſtico collocat hunc montem ſex milliaribus

ribus a Chesbon verſus occaſum. Meminit idem ad voces Ἀραβὼθ Μωὰβ montis *Phogor* qui eſt inter Liviada & Esbunta. Idem & aliorum montium in trans Jordanica meminit, uti ad vocem Ἀροὴρ montis in cujus vertice illa urbs ſita erat, & ad vocem Γάδαρα montis in quo Gadara urbs ſita fuit, & ad vocem Γέργεσα montis ad lacum Tiberiadis, e quo porci praecipitati ſunt, & ad vocem Ἰαβὲς montis in quo illa ſita. Meminit & Esbuntis in monte ſitae. Urbem Gamalam etiam monti inſediſſe Joſephus teſtatur *l.* IV. *de bell. c.* I.

Mons ferreus, Σιδηροῦν ὄρος, teſte Joſepho *lib.* V. *de bello cap.* 4. ſe extendit usque ad Moabitin. Glycas *annalium parte* II. *pag.* 129. tradit Joſephum ſcribere in hoc monte ferreo lapideam columnam Sethi ſuo tempore conſpicuam fuiſſe, ἥτις στήλη (ſunt verba Glycae) μετὰ τὸν κατακλυσμὸν εἰς τὸ Σίδιρον ὄρος ἔμεινε καὶ ἔστιν ἕως ἄρτι ὥς φησὶν Ἰώσηπος. Verum in Joſepho haec hodie non leguntur, & regio, in qua ille ſuperſtitem ſcribit eſſe columnam lapideam nepotum Sethi, nuncupatur ei *Antiq.* I. 2. Σηριὰς γῆ. Procopius Gazaeus videtur in Joſepho legiſſe Συριάς. Vide eum in commentario ad *cap.* XI. Geneſeos. Euſebius in Joſepho legit Ἰερίαν: vide Onomaſticon ejus ad vocem Euilat. Interpres vetus Joſephi, *in terra Sirida.* Syncellus & Manethos ἐν τῇ Σηριαδικῇ γῇ. Euſtathius in Hexaemero habet, fere uti Glycas, εἰς τὸ Σηριδὸς ὄρος. Non dubito terram Seriada eſſe regionem Serum in India, quam Joſephus ipſe *Antiq.* I. 8. Σηρίαν vocat, pro qua Συρίαν alii ſubſtituerunt.

Inter montes regionis cis Jordanicae ad ſeptentrionem celebris eſt *Scala Tyriorum*, סולמא של צור in *Midraſch Coheleth fol.* 101. *col.* 4. dicitur (unde forſitan nomen habet mons Ἀλσάλαμος Trachonitarum Arabum, memoratus Ptolemaeo, quod Arabes ſcribunt السلم) a Joſepho Κλίμαξ Τυρίων, qui eum ſcribit eſſe altiſſimum & a Ptolemaide boream verſus diſtare ſtadia centum. Vide illum *lib.* II. *de bello cap.* 9.

Aſamon, Ἀσαμὼν mons eſt in medio Galilaeae ſitus prope urbem Tzipporin, teſte Joſepho *lib.* II. *de bello cap.* 23. Inde manaſſe nomen Aſamonaeorum, qui vulgo Maccabaei audiunt,

Nol-

Noldius *in hiſtoria Idumaea* opinatur. Ego malim id nomen a חשמונים ducere, crediderimque nomen Hebraeum montis Ἀσαμὼν fuiſſe חשמון *Chaſmon.*

Montes *Gilboë* Γελβοὺε & Γελβοὲ Joſepho appellantur *Antiq.* VI. 15. Euſebius in Onomaſtico ita illos deſcribit & Hieronymus: *Gelboë montes alienigenarum: in ſexto lapide a Scythopoli, in quibus etiam vicus eſt grandis qui vocatur Gelbus.* Ceterum montes vocat alienigenarum a Philiſtaeis, qui illic exercitum Iſraëlitarum fuderunt. Philiſtaei a Judaeis Graeco ſermone ſcribentibus ἀλλόφυλοι ſolent dici i. e. alienigenae, & a Chriſtianis primae Eccleſiae doctoribus, quemadmodum fuſe oſtendimus ſupra cap. XIII. Ab his montibus Gilboë alii montes videntur porrecti fuiſſe usque ad lacum Aſphaltiten, qui illi ſunt quibus μέγα Πέδιον Jordanis cingitur ab occaſu, quosque ad agros usque Scythopolitanos Joſephus extendit *lib.* V. *de bell. c.* 4. Ros in montes Gilboa deſcendere ſolitus, uti liquet ex 2 *Sam.* I. 21. confirmat ea quae de rore Chermonis (vicini enim ſunt Chermoni montes Gilboa) diximus ſupra *cap.* XLIX.

Mons *Tzemaraim*, הר צמרים 2 *Chr.* XIII. 4. erat in montanis Ephraim, ad quem locum exercitus Jeroboami Abiaë occurrit. Σαμαρῶν ὄρος Joſepho *Ant.* VIII. 5. ac ſi eſſet idem atque mons שמרון *Schomron*, Σαμαρὼν, cui inaedificata fuit urbs eodem nomine, poſtea Samaria nuncupata, at omnino ab illo diſtinguendus.

Tzalmon, Σελμὼν Euſebio in Onomaſtico. Ἐν σκιᾷ habent quidam codices *Pſ.* 68. 15. pro בצלמון: incertumque eſt omnino an & quis mons illic eo nomine indicetur. Sed *Jud.* 9. 48. mons צלמון Tzalmon memoratur ſitus in Samaritide, unde ramos arborum petiit Abimelech quibus uteretur adverſus Sichemitas.

Schomron mons eſt cui inaedificata eſt Samaria & ipſa Schomron dicta, de qua vide libro III. ad vocem *Samaria.*

Gerizim & Ebal montes ſunt, inter quos in valle media jacet urbs celebris Sichem olim, poſtea nuncupata Neapolis. Plura hic de illis non adſcribam quia ſingulari diſſertatione montem Gerizim deſcripſi, quae extat inter miſcellaneas, parte prima.

Mons *Gaas* videtur juxta vicum Thamnam quarendus, ubi tempore Euſebii ſepulcrum Joſuae oſtendebatur. Vide Euſebium

in

in Onamaſtico ad vocem Γαάς. Mons fuit ſitus in Ephraimitide, ad cujus partem borealem erat Timnathſerach, ſepulcro Joſuae nobilitatus. *Joſ.* 24. 30. In *Midraſch Koheleth fol.* 105. *col.* 2. & in *Midraſch Ruth fol.* 42. *col.* 2. legitur רבנין אמרי חזרנו על כל המקרא כולה ולא מצינו מקום ששמו הר געש *dixiſſe Doctores pervolvimus univerſum codicem ſacrum nec uſpiam* (excepto hoc loco) *invenimus locum cui nomen eſt mons Gaas.* Invenitur tamen *Jud.* 2. 9. Sed verum eſt illum locum quum de eadem re agat, id eſt loco ſepulturae Joſuae, vix diverſum a praecedente poſſe cenſeri: & quum 2 *Sam.* 23. 30. & 1 *Chron.* 11. 32. נחלי געש valles aut fluvii (ἀπὸ χειμάῤῥων Graeci habent) Gaas memorantur, certum non eſſe eundem montem Gaas intelligendum eſſe.

Montes *Bather Cant.* 2. 17. ὄρη κοιλωμάτων Graecis: poſſent illi eſſe qui circa Betarin ſunt. Vide infra *lib.* III. ad hanc vocem.

Mons *Gabaon* Epiphanio dicitur eſſe altiſſimus, *lib.* I. *adv. haereſes pag.* 394. mons quidem olivifer (ita ſcribit) omnium montium circa Hieroſolymas ſitorum maxime excelſus eſt, verum octo milliaria inde abeſt ἡ Γαβαὼμ ὑψηλοτάτη *cacumen Gabaon quod altiſſimum eſt.* Inde nomen גבעון *Gabaon.*

Mons *regius* הר המלך in quo 10000 urbes עשרת אלפים עיירות ſitae fuiſſe leguntur in *Echa Rabbati fol.* 75. 3. (quae vix ferenda noſtris auribus eſt hyperbole) ſic ut mille ex iis poſſederit R. Eleazar ben Charſum. Videtur ἡ ὀρεινὴ περὶ Ἱεροσόλυμα (ſic illam nuncupat Epiphanius) ita dicta ab urbe regia, Hieroſolymis. Hujus pars inter Jerichuntem & Hieroſolymas ὀρεινὴ ἄντικρυς Ἱεροσολύμων Joſepho *lib.* V. *de bell.* 4. appellatur.

Angaris. Meminit Plinius *lib.* V. *cap.* 13. Gaza & intus Anthedon, mons Angaris. Poſtea Aſcalonis meminit, ſic ut mons Angaris inter Gazam & Aſcalonem videatur quaerendus: ſed Plinii verba corrupta eſſe illo loco liquet ex iis quae mox ſequuntur, *regio per oram Samaria.*

Montes *Engaddeni* memorantur Joſepho, Ἐγγηδήνη ὄρεα *Ant.* VI. 14. Vide infra *lib.* III. ad voc. *Engeddi.*

Sodomenos montes Galenus commemorat. Verba dedimus ſupra *cap.* XXXVIII. *pag.* 243. hic non repetenda.

Praeter hos montes alii in ſacris literis & ſcriptis profanis memorantur, uti mons Ephron *Joſ.* 15. 8. mons *Amalekitarum* *Jud.* 12. 15. montes ad ortum Bethel *Gen.* 12. 5. & montes Hieroſolymitani Tzion & reliqui, de quibus libro III. dicetur ad vocem *Jeruſalem:* & nomine ſingulari haud noti, quales ille qui in conſpectu Chebronis eſt; quo Samſon portas Gazae detulit *Judic.* 16. 3. & ille qui in conſpectu vallis Hinnom eſt verſus occaſum in extrema convalle Rephaim verſus boream *Joſ.* 15. 8. & alii quorum in deſcribendis finibus tribuum fit mentio. Meminit etiam Joſephus montis ad quem ſita fuit Tiberias, & alterius ad Taricheas: utraque urbs ei nuncupatur ὑπόρειος *l.* III. *de bell. c.* 17. & hunc quidem montem vocat ὄρος ἀντικρὺ τῆς πόλεως, *montem exadverſus urbem* (Taricheas) *ſitum.* Meminit & Euſebius montis ad cujus radices fons ebullit in quo baptizatus eſt eunuchus Candaces ad v. Βηθσούρ. Inter hos montes etiam forſan recenſendi ſunt adſcenſus מעלות, veluti מעלה הזיתים 2 *Sam.* 15. 20. qui adſcenſus eſt montis oliviferi, adſcenſus Bethchoron *Joſ.* 10. 10. adſcenſus Adummim *Joſ.* 18. 17. adſcenſus Acrabbim *Joſ.* 15. 3. *Jud.* 1. 36. ſed incertum eſt collesne fuerint, quibus etiam adſcenſus tribui poteſt, an montes.

Mons eſt quidam Ἀζᾶ dictus, niſi nos librarii fallunt, ad quem Judas Maccabaeus cum Bacchide conflixit ultimo praelio in quo occubuit. Joſephus *Ant.* XII. 19. Idem tamen ὄρος Ἀζώτου appellatur 1 *Macc.* 9. 15. Crediderim facilius librarios imperitos Azotum ſubſtituiſſe pro Aza quam Aza pro Azoto. Notius enim eſt nomen Azoti quam Azae.

Montes *Sartaba*, & *Gerophna* videntur etiam montibus terrae Iſraëliticae adnumerandi, סרטבא & גרופינא; nam in his faces quaſſatae ſunt ad indicandum novilunium. Primum in monte olivifero fiebat indicium, dein Sartaba, dein Grophena, dein חורן Chavran, dein בית בלתין. Vide Cod. Rosh Haſchana, *cap.* 2. Sed incertus eſt horum ſitus, uti & incertum eſt qui ex his extra terram Iſraëliticam fuerint.

Montis *Auraſii* Suidas meminit veluti ex Joſepho, & poſſet quis ſuſpicari illum eſſe montem Palaeſtinae. Sed non dubito Suidam

Suidam illic eſſe corruptum, & legendum Προκοπίῳ pro Ἰωσήπῳ. Verba haec ſunt Ἀκρότομον τὸ ὄρος τὸ δύνατον (recte Pearſonus ſubſtituit δύσβατον) παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ. Ἐν Αὐρασίῳ τῷ ὄρει πέτρα ἀκρότομος ἦν &c.

Mons *Azazel*, עזאזל, commemoratur quibusdam inter Judaeos, qui ſibi perſuaſerunt, quum hircorum alter feſto die expiationis diceretur eſſe ſacer Deo לשם, alter לעזאזל, indicari montem aliquem hoc nomine *aſperum*, עז, & confragoſum. Sed haud crediderim hoc eſſe nomen montis, & alibi de hac voce mentem meam aperui.

Denique nonnulla ad ſitum montium & locorum campeſtrium Palaeſtinae facientia peti poſſunt ex Euſebio & Hieronymo, ubi de viis agunt ducentibus ab una urbe Palaeſtinae ad aliam. Solent enim vel κατιόντων vel ἀνιόντων ſcribere, veluti κατιόντων ἀπὸ Αἰλίας εἰς Διόσπολιν, *deſcendentium ab Aelia verſus Dioſpolin*, unde liquet Dioſpolin in loco humiliori quam Aeliam ſitam fuiſſe. De his nos uberius agemus *lib.* 11. ubi de viis publicis Palaeſtinae.

CAPUT LIV.

DE VALLIBUS PALAESTINAE.

Varia nomina vallium. נחל *qualis vallis.* Ulva *ab* urva *dicta. Gloſſae veteres illuſtratae.* גי *quid.* עמק. *Euſebius emendatus.* בקעה *quid. Recenſentur valles quae* נחלים *dicuntur. Vallis botri. Botri uvarum in Palaeſtina etiam hodie eximiae magnitudinis. Valles Gerar, Kedron, Schittim. Meſſias mannam coelo demittet uti Moſes, ſecundum ſententiam Judaeorum veterum. Valles nomine* גיא *nuncupatae. Vallis Hinnom. Vallis ſalis, viatorum, Tzephata, Jiphtach el, fabrorum, viſionis, Tzeboim. Valles nomine* עמק *dictae. Vallis Rephaim. Error Hieronymi. Vallis Joſaphat. Vallis laudationis. Vicus Capharbarica ubi. Vallis regis. Vallis Achor. Vallis terebinthi. Valles aliae. Valles dictae* בקעות. *Vallis Arbel. Vallis prope Areopolin. Vallis Jerichuntina.*

Poſtquam de montibus Palaeſtinae egimus, aequum eſt aliqua ſubjungi de vallibus. In quo argumento ita verſabimur ut, quandoquidem variis nominibus valles apud Hebraeos nuncupantur, נחל nimirum, גי, עמק & בקעה, luſtraturi ſimus hoc ordine ſingulas quarum mentio fit in ſacris literis & ſcriptis profanis. Sic enim ſine dubio unaquaeque ad certas ſpecies referri debet, quum nomen Latinum *vallis* nimis generale ſit. Perſuaſum certe mihi eſt alius generis vallem eſſe quae נחל dicitur, alius quae גי & עמק. Vallis dici ſolet ab Hebraeis quod inter montes duos pluresve intercipitur: vallis etiam regio litori maris adſita. Vallium aliae hyeme aquas recipiunt, quarum alvei fiunt, aliae nequaquam. Haec mihi videntur originem dediſſe variis illis apud Hebraeos vallium nominibus, quod clarum fiet ſi examinemus nomina vallium & earum naturam.

נחל indicare vallem puto quae torrentes hyeme transmittit, & aeſtate plerumque ſicca eſt. Talis eſt vallis Kedron נחל קדרון. Signa iſtiusmodi נחלים dicuntur eſſe cannae in Talmude (vide verba ipſa ſupra *cap.* XLVII.) quamvis & נחלים illic pro torrentibus accipi queat: nam cannae ſigna ſunt torrentium & vallium in quas ſe aquae hyemales demittunt, quod tantum non idem eſt. Salices in iſtiusmodi vallibus creſcentes appellantur ſalices הנחל. Vallem talem ſive הנחל nobis elegantiſſime deſcribit Ovidius, cannis quoque & ſalice memoratis, *Metamorphoſeon lib.* VIII.

Concava vallis erat, quo ſe demittere rivi
Aſſuerant pluvialis aquae. Tenet ima lacunae
Lenta ſalix, ulvaeque leves, juncique paluſtres,
Viminaque, & longa parvae ſub arundinae cannae.

In codice meo Ovidii manu exarato legitur *urvae* pro *ulvae*, quod eſt in editis. Quamvis autem ſponſor eſſe non velim illud *urvae* ab ipſius poëtae manu profectum eſſe, attendi tamen meretur ſcriptura, quae mea quidem ſententia veram vocis *ulvae* originem vulgo ignotam indicat. *Urvum* eſt quod ſurſum reflectitur,

ctitur, quod poſterior aetas curvum dixit, quodque optime exprimit naturam ulvae. *Urvát. Ennius in Andromeda. Significat circundat :* ſunt verba Feſti. Apud Ennium eſt, *Circum ſeſe urvat ad pedes a terra quadringentos caput.* Notum eſt *urbis* nomen ab *urvo* aratri dictum eſſe. Huc refero quod in gloſſis veteribus lego, *Urbata*, περιεσφραγισμένα. Illud *urbata* eſt idem atque *urvata*, id eſt, *circumdata.* Ibidem *urbacio*, περιχάραξις. Id eſt *urvatio.* Non ſinunt nos de hac re dubitare quae in iisdem gloſſis habentur : Περιχάραξις, *circumductio*, *urbacio*, & Περιχαρακῶ, *vallo*, *circumvallo.* Haec de origine vocis *ulvae* dicta ſunto ne vel a verbo *alluo* vel voce *udum* aut ὕλη eam arceſſamus.

גי, Graecis φάραγξ plerumque vel κοιλὰς, quamvis & Hebraeum Γαὶ, vel Γὴ ſaepe retineant, unde in Euſebii Onomaſtico irrepſit Γαὶ, φάραγξ, videtur vallem notare quae alveum rivis torrentibus praebere non ſolet : nec plana ſed cava eſt, ita ut repleri poſſit.

עמק putem aut de locis majoribus aut magis planis uſurpari, uti *Joſ.* 17. 16. vallis Jizreel עמק appellatur, & quum a Lydda usque ad mare dicitur eſſe עמק : verba Talmudicorum dedimus ſupra capite XLVII. Quare illa vox per planitiem redditur uti *Geneſ.* 14. 10. pro עמק Targum habet מישור. *Significat autem* Miſor *loca plana*, ſunt verba Hieronymi in Onomaſtico ad vocem *Miſor.* Quamvis haec interpretatio vocis עמק per מישור ſola non ſufficiat ad firmandam illam vocis ſignificationem : nec enim deſunt exempla pro נחל ſubſtitutum fuiſſe a Chaldaeis interpretibus מישור uti *Joël.* 3. 18. Oportuit ſane non adeo illos incertos fluctuaſſe, quod & Aquilae, Symmacho, aliisque Graecis interpretibus contigit qui עמק aliquando per κοιλάδα aut πεδιάδα, nonnunquam per Σεφηλὰ, & ipſa voce Hebraea in ſcriptum ſuum tranſlata ἐμὲκ vertunt. Sic עמקים Ἐμακεὶμ (ita legendum pro Ἐνακεὶμ) Symmachus & Aquila reddunt κοιλάδων, uti notavit Euſebius in Onom. ad hanc vocem, & ἔμεκ verterunt per κοιλάδα, notante eodem ad vocem Ἐνεμὲκ, & Βηθεμὲκ Symmachus reddit τὴν κοιλάδα. Ita enim legendum eſſe Σ. τὴν κοιλάδα pro εἰς τὴν κοιλάδα liquet ex Hieronymo. Sic שפלה

 Aquila

Aquila per πεδινὴν Symmachus per κοιλάδα reddunt, eodem notante ad vocem Σεφηλά. Verum & vocem ערבה reddit Symmachus πεδινὴν, uti idem notat ad vocem Ἐναραβὰ, & עמק אלה Symmachus & Theodotion reddunt κοιλάδα δρυὸς, vide eundem ad vocem Ἠλά.

בקעה non putem a עמק multum eſſe diverſum. In ſacris literis legitur בקעה Megiddo 2 *Chron.* 35. 22. *Zach.* 12. 11. & *Nehem.* 6. 2. בקעת *Ono.* בקעת לבנון ad radices Chermonis *Joſ.* 11. 17. *Deut.* 11. 11. terra Iſraëlitarum dicitur terra montium & בקעות, ὀρεινὴ καὶ πεδεινή. Sic montes & בקעות junguntur veluti *Pſ.* 104. 8. Ad illuſtrationem eorum quae diximus de ſignificatione גי, בעקה & aliarum vocum faciunt quae leguntur *Jeſ.* 40. 4. ubi ex oppoſitis liquet quae vis vocibus ſubſit. Graecam verſionem adjiciemus.

גיא	φάραγξ	ינשא	πληρωθήσεται
הר וגבעה	ὄρος καὶ βυνὸς	ישפלו	ταπεινωθήσεται
עקוב	τὰ σκόλια fient	מישור	ἐυθεῖα
הרכסים	ἡ τραχεῖα	בקעה	πεδία.

Initium ducemus ab iis locis quae nomine נחלים nuncupantur. Quid ea voce notetur ſtatim diximus, & quum vox ſit ambigua, flumina aeque ac valles indicare apta, (uti evidentur cernimus 2 *Reg.* 3. 16. ubi נחל dicitur implenda aqua, quod ibi vallem notat, & *Lev.* 11. 9. ubi ſquammigera animalia in maribus & נחלים eſſe dicitur, quod flumina illic ſine dubio indicat) & mire fluctuent interpretes veteres, evitandae confuſionis gratia ſcripſimus *capite* XLV. videri nobis nomen נחל, praecipue in deſcriptionibus locorum, pro flumine accipiendum, niſi ex verbis adjectis clarum fiat vallem oportere intelligi. Pauca itaque heic recenſebimus nomine נחל nota quae pro vallibus ſumenda eſſe videntur.

נחל אשכול *Vallis botri* memoratur *Num.* 12. 23. ita dicta a botro quem inde tulerunt exploratores Iſraëlitici. Omnia quae illic leguntur ſuadent nomen נחל pro valle accipere. Euſebius in Onomaſtico ad voces φάραγξ βότρυος notat eam credi eſſe

eſſe Gophnam 15. milliaribus ab Aelia Neapolim verſus. Hauſeritne haec ex antiqua traditione, an ex convenientia vocis גפן *vitis*, unde nomen Gophnae duci poteſt, & אשכול *botri*, ignoro. Hoc addam, quod opponi poteſt hominibus qui labefactandae ſacri codicis auctoritati unice intenti rident magnitudinem botri a Moſe memoratam, virum integerrimum Henricum Lub, de quo ante memoravi, mihi narraſſe, ſe vidiſſe dum in Palaeſtina habitaret botrum uvarum cujus pondus ipſe exploravit & deprehendit eſſe circiter 9 librarum. Verum & alia ſunt quae ipſis os obturare apta ſunt, uti quod palmes cum botro fuerit, quodque, ne laederetur, a duobus viris portatus fuerit, non autem quod ponderi ejus ſuſtinendo vir unus haud ſuffecerit.

נחל גרר *Vallis Gerar* illa eſt, in qua Iſaacus commorabatur, poſtquam ab Abimelecho ſeceſſionem fecerat. Non eſt dubium quin ea vox vallem ibi notet, quoniam fodiſſe leguntur in נחל & inveniſſe in ea puteos aquae vivae. In flumine fodi non ſolet, nec poteſt.

נחל קדרון *Vallis Kedron* quandoquidem hyeme alveum torrenti praebet ſaepe per flumen verti ſolet ab interpretibus. Non repugno: videndum modo quid poſtulent antecedentia & conſequentia. Joſephus eam Κεδρῶνος φάραγγα nuncupat, & profundam dicit (quare & obſcura fuit, unde nomen habet) inter Hieroſolymas montemque oliviferum ſitam. Vide illum Antiquitatum *lib.* IX. 7. *&* *de bello lib.* VI. *cap.* 3.

נחל שטים *Vallis Schittim*, *Joel.* 3. 18. Chaldaeo מישר שטין. Symmacho vallis ſpinarum i. e. φάραγξ ἀκανθῶν, Alexandrinis Χείμαῤῥος σχοίνων, *Juncorum*: pro quo etiam legi poſſet σχίνων *lentiſcorum*, uti in *Mich.* VI. 5. Hieronymus obſervat ibi pro שיטים σχοίνους loco σχίνους legi in verſione Graeca. Rabbi Saadia dicit הוא הירדן eſſe hanc vallem Jordanem כי הירדן הוא קרוב למקום הנקרא שיטים *quia Jordanes propinquus eſt loco Schittim dicto.* Sed vix credo locum trans Jordanicum Schittim hic innui, quum fontis ex Templo prodeuntis fluxus deſcribitur, nec conſtat inde aut Jordanem aut vallem in qua labitur, dictum eſſe vallem Schittim. Si campum magnum, quem

Jor-

Jordanes medium ſecat, vulgo dictum fuiſſe ſtante Templo ſecundo מישר שיטין conſtaret, inde poſſet duci nomen Scythopolis: certe a juncis quibus ripa Jordanis obſidetur ita dici potuit & hoc magis ſe mihi probaret quam a loco Schittim eſſe dictum & conveniret id verbis Joëlis, quoniam regio vel campi ad utramque ripam Jordanis ſteriles erant, uti Joſephus notat, adeoque ſi fonte perpetuo rigarentur, faciem laetiorem acquiſituri. Sed videtur campus magnus Jordanis aptius בקעה & מישור aut עמק quam נחל dici. Ubi ergo quaeremus vallem Schittim & quid de illa dicemus? Non eſt neceſſe aliquid dici quum nihil certi de illa conſtat. Nos incertarum conjecturarum loco ex antiquiſſimis Judaeorum commentariis quaedam adſcribemus de fonte rigaturo vallem Schittim quae ad illuſtranda ea quae Chriſtus de ſe praedicavit mire faciunt, oſtenduntque veteres Judaeos exſpectaſſe Meſſiam, qui ea praeſtaret, quae Chriſtum praeſtitiſſe conſtat. In *Midraſch Koheleth fol. 90. col. 2.* ita legitur רבי ברכיה אמר בשם רבי יצחק כגואל ראשון כך גואל אהרון מה גואל ראשון נאמר ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור כך גואל אחרון שנ׳ עני ורוכב על חמור מה גואל הרשון הוריד את המן שנאמר הנני ממטיר לכם לחם מן השמים אף גואל אהרון יוריד את המן שנ׳ יהי פסת בר בארץ מה גואל ראשון העלה את הבאר אף גואל אהרון יעלה את המים שנ׳ ומעין מבית ה׳ יצא והשק את נחל השטים *Rabbi Berachia dixit nomine R. Iſaaci. Sicuti redemtor prior (Moſes) ita etiam erit redemtor poſterior (Meſſias) de priori ſcriptum eſt,* (Exod. 4.) *Moſen impoſuiſſe uxorem & filios aſino quo veherentur. Sic etiam de poſteriore ſcribitur* (Zachar. 9. 9.) *pauper erit inſidens aſino: de priore ſcriptum eſt, eum mannam de coelo demiſiſſe* (Exod. 16.) *ſic etiam de poſteriore* (Pſalm. 72. 16.) *legitur: eſtne manipulus frumenti, &c. de priore legitur quod aquas populum comitari juſſerit in deſerto, de poſteriore* (Joël. 3. 18.) *fons exibit e domo Dei & rigabit vallem Schittim.* Confer *Matth.* 21. 5. *Joh.* 6. 49. & 4. 14.

In

In *Midrash Ruth* aliae convenientiae inter Moſen redemtorem priorem & Meſſiam redemtorem poſteriorem recenſentur *fol.* 49. 2. inter quas haec memoratu digna, Moſen fuiſſe revelatum, & tectum fuiſſe ad tempus Iſraëlitis: ſicque de Meſſia, quamdiu latebit ille? כמה נכסה מהן ר׳ תנחומא בשם רבנין ארבעין וחמשה יום *R. Tanchuma dicit nomine doctorum, dies* 45. Stylo prophetico diem eſſe annum quis ignorat? Vere Chriſtus Judaeos multos annos latuit, ſed 45 annis poſtea, everſa urbe & republica Judaïca, manifeſtatus eſt iis re vera uti Meſſias, cujus mors hanc poenam merebatur. Notatu etiam digna ſunt quae ſequuntur de Meſſia כל שהוא מאמין לו וחיה ומי שאינו מאמין לו הולך לאומות העולם והן ממיתין *quicunque credit in eum vivet, & quicunque non credit in eum vadit ad gentes hujus mundi quae interficiunt eum.* Confer *Joh.* 3. 16. duplicem enim & Judaei vitam norunt, duplicemque mortem; לא׳ ימות במותנא תנינא *ne moriatur morte ſecunda*, eſt in Targum Hieroſol. *Deut.* 33. 6. uti in *Apocal.* 11. 11. θανάτου τοῦ δευτέρου eſt mentio.

Valles illae quae nomine גיא veniunt plures commemorantur in ſacris literis. גי הנום *Vallis Hinnom* ita dicitur *Joſ.* 15. 8. & גי בן הנום *Vallis filii Hinnom* & גי בני הנום *Vallis filiorum Hinnom*, 2 *Reg.* 23. 10. Vallis erat adſita Hieroſolymis, per quam tendebat limes auſtralis tribus Benjamin *Joſ.* 18. 16. & borealis Judae, qui idem eſt *Joſ.* 15. 8. Euſebius ad vocem Γαιεννοῦμ ſcribit eam vallem fuiſſe juxta murum Jeruſalem ad ortum. Puto tamen etiam ad auſtrum urbis collocandam eſſe, quia in deſcriptione termini borealis Judae *Joſ.* 15. dicitur is tranſire (ſcilicet procedendo ab ortu verſus occaſum) vallem filii Hinnom ad latus Jebuſi i. e. montis Tzion ab auſtro & pergere ad verticem montis qui eſt e regione vallis filii Hinnom. At ſi vallis Hinnom tantum fuit ad ortum urbis Jeruſalem, quomodo mons ille fuit e regione hujus vallis, inter quam & illum montem alius mons, Tzion videlicet, & aliae valles interjacebant? Graeci vocem גי ſaepe retinuerunt, ſcribentes γῆ ἐννὸμ & γὴ βενεννὸμ quamvis & φάραγξ & πολυάνδριον pro גי apud eos legatur.

גי מלח *Vallis ſalis*, *Pſal.* 60. 2. *Joſ.* 15. 62. 2 *Sam.* 8. 13. φά-

 ραγξ

ϕαγξ ἅλος Symmacho & Aquilae, uti notatur ab Euſebio in Onomaſtico ad vocem Μαλαχήμαλα. Graeci multam confuſionem pepererunt reddentes vallem שדים *Gen.* 14. 8. κοιλάδα ἁλυκὴν *Vallem ſalſuginoſam*, unde multi crediderunt eam eſſe eandem ac hanc vallem ſalis. Sed illa vallis Siddim evaſit mare mortuum, ἀφανισθεῖσα & aquis tecta, haec autem diu poſtea vallis fuit, uti liquet ex teſtimoniis ſacrarum literarum quae mox produximus, & ex 2 *Chron.* 25. 11. ubi Amaſia Edomaeos in illa valle cecidit.

גי העברים *Vallis viatorum*, *Jeſ.* 15. 6. Qui vallem Arabum vertunt ערבים legerunt. Liquet ex loco citato eam in regione transJordanica fuiſſe, aut trans lacum Aſphaltiten in Moabitide.

גי צפתה *Vallis Tzephata*, juxta Mareſam, 2 *Chr.* 14. 10.

גי יפתח אל *Vallis Jiphtach el*, ſita erat in tribu Zebulon, *Joſ.* 19. 14. 27.

גי החרשים *Vallis fabrorum*, jungitur cum Lod & Ono *Neh.* 11. 35. Sunt qui putent fuiſſe nomen urbis.

גי חזיון *Vallis viſionis*, *Jeſ.* 22. 1. Videtur nomen hoc a ſtylo prophetae, non ab appellatione vulgari hujus loci ortum. In *Echa Rabbati fol.* 57. 3. dicitur id nomen tuliſſe quod חוזים Prophetae inde orti ſint. In Targum Hieroſolymitano *Gen.* 12. 6. pro *Elon more* legitur *vallis viſionis*, & עמק שוה *Gen.* 14. 17. ibidem מישור חזווא *vallis viſionis* appellatur.

Praeter has valles certo nomine nuncupatas memoratur & in ſacris literis *vallis*, גיא, ad plagam borealem urbis Ai. *Joſ.* 8. 11. & *vallis* גיא e regione Bethpeor *Deut.* 3. 29.

Vox עמק quoniam per κοιλάδα & φάραγγα redditur ab interpretibus antiquis, & Talmudici שפלה, id eſt regiones campeſtres diſtinguunt, uti vidimus *cap.* XLVII. ab עמק, ſequemur illos & hoc capite, quod de vallibus tractat, & עמקים in ſacris literis memoratos perſequemur, quamvis & inter illos non deſint qui πεδία & campi recte dicerentur. Sed ita fere uſurpant illi vocem עמק, ut regio plana quidem & campeſtris, ſed humilior alia cui adjacet etiam campeſtri, hoc nomine aliquando dicatur: ſic Talmudici עמק ſive *vallem* Judaeae collocant inter Jerichuntem

chuntem & Engaddi. Joſephus de eodem ſpatio loquens, χθαμαλώτερον, *humilius* id eſſe ſcribit quam ſpatium quod inter Jerichuntem & Hieroſolymas eſt. Talis eſt illa κοιλὰς quae ceſſit Aſeritis: vide Joſephum *Antiq.* v. 1. Luſtremus porro valles aliquas nomine עמק nuncupatas.

עמק רפאים *Vallis Rephaim*, κοιλὰς Τιτάνων *Joſ.* 15. 8. 2 *Sam.* 5. 18. & κοιλὰς Γιγάντων Joſepho *Ant.* VII. 4. dicitur. Hieronymus nimium tribuit verſioni Graecae, qui Titanas illos, quos mendax Graecia confinxit, indicari voce Rephaim credidit. Ita ſcribit *in Comment. ad* Galat. 3. *Vallis Titanorum in regnorum libris, Syrenae & Onocentauri in Iſaia, Arcturus & Orion & Pleiades in Job & cetera his ſimilia gentilium falſas & cauſas & origines habent.* Iſtos Rephaim fuiſſe ex priſcis Cananaeae incolis, de quibus memoravimus capite XXVII. potius crediderim. Euſebius in Onom. ad voces Ἐμὲκ Ῥαφαεὶμ eam in Benjamin collocat: quod Bonfrerio haud placet ſcribenti eam usque ad Bethlechem extenſam ab occidentali latere montis Moriae, adeoque in Juda fuiſſe. Videtur etiam *Joſ.* 18. 16. huic opinioni favere. Pro עמק רפאים habent Graeci *Jeſ.* 17. 5. φάραγγα στερεάν, *Joſ.* 18. 16. Graeci retinent voces Hebraeas, Ἐμεκραφαεὶμ, atque ita Euſebius in Onom. *Joſ.* 15. 8. Graeci habent γῆς Ῥαφαῒμ, vocem Hebraeam גי (quae *vallem* notat) uſurpantes Graeca flexione uti ἐν γῇ Ἐννὸμ ſcripſerunt pro בני הנום & *Ezech.* 39. 15. אל גיא reddunt εἰς γαΐ. Et *commate* 11. τὸ γὲ pro גיא.

עמק יהושפט *Vallis Joſaphat*, *Joël* III. 2. & 12. Alibi hujus mentio non fit in ſacris. Cyrillus *Comm. in Joëlem.* Ἐν τῇ κοιλάδι Ἰωσαφάτ. Χῶρος δὲ οὗτος οὐ πολλοῖς σταδίοις ἀπέχων τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐν τοῖς πρὸς ἠῶ μέρεσι· ψιλὸν δὲ εἶναι φασὶ καὶ ἱππήλατον. *In valle Joſaphat. Locus hic eſt non multis ſtadiis diſtans Jeruſalem verſus orientem. Dicunt eum eſſe nudum & equitationi aptum.* Aben Ezra in commentar. putat eſſe vallem laudationis a Joſaphato ita dictam 2 *Chron.* 20. Kimchi eſſe vallem vicinam urbi Heroſolymitanae ubi forte Joſaphat aliquod opus aedificaverat, vel ubi quid memoratu dignum geſſerat. Sunt qui hanc vallem judicio ultimo Dei atque univerſali deſtinatam colligant ex *Joël*

 III.

III. 12. & hinc nata inter Judaeos opinio reſurrectionem univerſalem fore ad montem oliviferum, cui adſitam eſſe vallem hanc Joſaphati plurimi ſibi perſuaſerunt, ſed debili argumento nixi.

עמק הברכה *Vallis laudationis*, Κοιλὰς εὐλογίας, in qua Deus hoſtes Joſaphati fudit *Joſ. Ant.* IX. I. 2 *Chron.* 20. 26. videtur fuiſſe in deſerto Thecoae, vide *comma* 20. Et dicta hoc nomine eſt quia Deum ibi laudarunt parta victoria contra Ammonitas, Moabitas & incolas montis Seir. Videtur mihi hic locus eſſe idem vel certe vicus inde dictus eſſe qui Hieronymo in vita Paulae Caphar baruca dicitur. Ita ille. *Altera die orto jam ſole ſtetit in ſupercilio Caphar baruca, id eſt villae benedictionis: quem ad locum Abraham Dominum proſecutus eſt. Unde latam deſpiciens ſolitudinem ac terram quondam Sodomae ac Gomorrae, Adamae & Seboim, contemplata eſt balſami vineas in Engaddi & Segor.* Engaddi vero non longe aberat a valle Beraca, nam ad Engaddi caſtra metabantur Ammonitae 2 *Chr.* 21. I. Meminit etiam Epiphanius loci cujuſdam Καφαρβάριχα, qui tria milliaria aberat Chebrone: & uti ego puto, idem locus eſt atque hic noſter. In vita quoque S. Euthymii magni Abbatis legitur Βαρικὰ dicta, μεταξὺ Βαρικῶν καὶ Ἀριστοβουλιάδος, *inter Barica & Ariſtobuliada.* Quidam codices Latini oſtendunt ibi lectum fuiſſe Καφαρβαρικῶν, nam veſtigia vocis prioris referunt, quum exhibeant inter Parabarichos (ſaepe autem ex *Caphar* natum eſt *Para*, ut *Paradagon* &c.) & Ariſtobuliadem. Vico autem Ariſtobuliadi ibidem vicina fuiſſe dicitur ſolitudo Ziph in qua David delituit.

עמק המלך & עמק שוה *Vallis regis*, *Gen.* 14. 17. 2 *Sam.* 18. 18. illa vallis erat ubi rex Sodom & Melchizedec in occurſum Abrahami iverunt, poſt caeſum Kedorlaomer. In Midraſch Coheleth *fol.* 100. *col.* I. legitur eſſe dicta עמק שוה ששם השוו וקצצו ארזים עשו לו בימה גדולה והושיבוהו עליה למעלה וחיו מקלסין לפניו ואומרים אדני נשיא אלהים אתה וגו' quod illic ex aequo convenerint omnes gentes & ex ſtratis cedris thronum fecerint, in quo Abrahamum collocarint, eum agnoſcentes Principem, uti eſt *Gen.* 23. 6. ita commentator & Rashi haec explicant. Epiphanius ejus meminit *lib.* II. *adv. haereſeos pag.* 469.

ſcri-

ſcribens quosdam exiſtimare parentes Melchizedeci habitaſſe ἐν τῇ τοῦ Σαβῆς πεδιάδι. Scilicet *Gen.* 14. 17. legitur regem Sodomae obviam iviſſe Abrahamo *in vallem Schave quae eſt vallis regia*, & Melchizedecum regem Salem obtuliſſe panes & vinum. Graeci ea reddunt εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σαβῆ τοῦτο ἦν τὸ πέδιον τῶν βασιλέων. Hinc nata illa apud Epiphanium πεδιὰς Σαβῆς. Petavius in animadverſionibus ad haec verba Epiphanii conjicit per Σαβὴν intelligendam urbem שבע quae & Berſcheba dicitur. Sed hoc mihi non perſuadet, quum in ipſo contextu ſacro, ubi hiſtoria Melchizedeci traditur, πεδίον aliquod Σαβῆ dictum legatur, vel שוה. Sunt qui hanc vallem regis extra terram Iſraëliticam quaerant inter Libanum & Antilibanum, quod illic αὐλὼν βασιλικὸς a Strabone collocetur.

עמק עכור *Vallis Achor* eſt in qua Achan ſacrilegus lapidibus obrutus eſt. Theodoretus *quaeſt.* 10. *in Joſ.* Δηλὸν δὲ ἐντεῦθεν ὡς ἡ ὑπὸ τῶν προφητῶν κοιλὰς Ἀχὼρ αὕτη ἐςιν ἐν ᾗ ὁ Ἀχὰρ κατελεύσθη. *Conſtat ex hoc loco vallem a Prophetis Achor dictam eſſe illam in qua lapidibus obrutus eſt Achar.* Locus hic non longe eſt a Galgalis juxta Jericho: id liquet ex ſacris literis & Euſebio in Onomaſtico ad vocem Ἐμὲχ Ἀχώρ.

עמק האלה *Vallis terebinthi* 1 *Sam.* 21. 9. in qua Goliath a Davide caeſus eſt. Aquila & Theodotion reddiderunt κοιλάδα τῆς δρυὸς *vallem quercus*, uti Euſebius notat in Onomaſtico ad vocem Ἠλα.

Praeterea in ſacris literis leguntur nomina vallium עמק השדים *Gen.* 14. 10. quod in Targum Hieroſolymitano מישור פרדסיא *planities paradiſorum* redditur, עמק חברון *vallis Chebronis Gen.* 37. 14. עמק יזרעאל *vallis Jizreel* (haec videtur eſſe eadem cum campo Eſdrelon nunc dicto, & Πεδίῳ μεγάλῳ Ἐσδραήλων) *Joſ.* 17. 6. *Jud.* 6. 33. עמק גבעון *vallis Gibeon*, *Jeſ.* 28. 21. עמק אילון *vallis Ajalon*, *Joſ.* 10. 12. עמק סוכות *Pſalm.* 60. 8. & 108. 8. עמק *vallis regionis Rechob*, in qua ſita urbs Dan, *Jud.* 18. 28. De quibus nihil fere certi dici poteſt, niſi quod ex verbis, quae leguntur locis citatis, poteſt erui, vel ex adjectis urbium nominibus, de quibus conſuli poſſunt quae *libro tertio* de iis notabuntur.

Nomen בקעה, quod & ipſum per *vallem* converti Latine ſolet, variis locis tribuitur in ſacris literis, & quod עמק dicitur in Talmude veluti regio Genneſaritis, בקעה nuncupatur in *Midraſch Coheleth. fol.* 107. 1. & *Midraſch Ruth. fol.* 50. 4. In Deuteronomii capite 34. *comm.* 3. בקעת יריחו *vallis Jerichuntis* memoratur, *Joſ.* 11. 8. בקעת מצפה *vallis Mitzpe* in finibus terrae Iſraëliticae ſeptentrionalibus, בקעת לבנון *vallis Libani*, *ibidem*, *commate* 17, unde liquet fuiſſe ſub monte Chermonis, ubi ſita erat Paneas: Πεδίον Λιβάνου appellat Joſephus. Meminerunt & Judaei veteres. בקעת ארבאל *Vallis Arbel* in Schir haſſchirim Rabba *fol.* 34. 3. רבי חייא ורבי שמעון בר הלפתא הוון מהלכין בחדא בקעת ארבאל בקריצתה *R. Chaia* (qui Sipporenſis erat) *& R. Simeon fil. Chalaphtae ambulabant mane in valle Arbel.* Legitur in codice quo utor ארבאל, ſed, ut puto, vitioſe: nam aliunde notum eſt nomen loci ארבאל, & Talmudici memorant lina Arbalitica, & Joſephus Ἄρβηλα haud longe a Sippori locat.

Meminit & Euſebius vallis ad ſeptentrionem Areopoleos ad vocem Ἀρνῶν atque ita deſcribit: Δείκνυται εἰς ἔτι νῦν τόπος φαραγγώδης σφόδρα χαλεπὸς ὁ Ἀρνὼν ὀνομαζόμενος παρατείνων ἐπὶ τὰ βόρεια τοῦ Ἀρεοπόλεως, ἐν ᾧ καὶ φρούρια πανταχόθεν φυλάττει στρατιωτικὰ διὰ φοβερὸν τοῦ τόπου. Hieronymus. *Oſtendunt regionis illius accolae* (egerat de Areopoli) *locum vallis in praerupta demerſae ſatis horribilem & periculoſum, qui usque nunc a plerisque Arnonas appellatur: extenditurque ad ſeptentrionem Areopoleos: in quo & militum ex omni parte praeſidia diſtributa plenum ſanguinis & formidinis teſtantur ingreſſum.* Praeſidia militum eo loci fuiſſe confirmatur etiam ex Notitia veteri dignitatum imperii Romani, in qua legitur inter cohortes quae fuere ſub diſpoſitione Ducis Arabiae (nam regio trans Jordanica id temporis Arabiae nomen habebat) *cohors tertia felix Arabum in ripa vadi Apharis fluvii in caſtris Arnonenſibus.* vide ſupra, *capite* XXXVI.

Vallem Jerichuntinam, αὐλῶνα dictam Dioſcoridi *lib.* 1. *cap.* 18. *de mater. medic.* quam etiam Plinius videtur innuere quum palmas optimas creſcere in Judaeae *convallibus* tradit (quod & Talmudici *in Gemara Hieroſol. Scheviith* ſcribunt *fol.* 38. 4. *ſigna*

vallium

vallium eſſe palmas, סומן לעמקים תמרים) luculenter deſcribit Joſephus *lib.* v. *de bell. cap.* 4. Idem & commemorat τὴν Φαρὰν προσαγορευομένην Φάραγγα, *vallem nuncupatam Pharan*, in cujus ſpeluncis Simon theſauros ſuos recondebat.

CAPUT LV.

DE CAMPIS PALAESTINAE.

Camporum nomina Hebraea. Campus magnus, μέγα πεδίον, *quem Jordanes perlabitur. Nomina ejus in ſacris literis.* Ἔρημα τοῦ Ἰορδάνου *quid. Deſcriptio ejus ex Joſepho.* Jamnia *pro* Ammaunte *lecta. Via ducens Ammaunte Neapolin. Diſcrimen triplex ſoli inter Hieroſolymas & Jordanem, montes, campus, & vallis. Alii loci, in quibus Joſephus hujus campi meminit. Euſebii & Hieronymi verba de hoc campo magno.* Αὐλὸς & Αὐλὼν *idem.* בקעה גדולה *in Talmude quae. Nomen Arabicum hujus campi* الغور. *Bocharti ſententia de ſignificatione illius vocis. Alter campus magnus circa Jizreel. Tabor medius inter Scythopolin & campum hunc magnum. Loci aliquot ex Joſepho producti in quibus hujus* μεγάλου πεδίου *mentio. Teſtimonia de eodem ex Euſebio & Hieronymo.* Πεδίον μέγα Ἐσδρήλων *Judith.* 1. 8. & πεδίον πλησίον Δωθαῒμ *Judith.* 4. 5. *quid. Reliqua* πεδία *& loca campeſtria Palaeſtinae indicata, Sephela, Saronas &c. Num Saron etiam trans Jordanem fuerit.*

Camporum nomine intelligimus loca quae Graeci πεδία nuncupant, quales quidem duo praecipue in Palaeſtina noti ſunt, Campus magnus, id eſt, μέγα Πεδίον, quem Jordanes perfluit, longus ſtadia admodum mille & ducenta, & Campus magnus Esdrelon, vel Legionis. Hebraei ſolent iſtiusmodi loca appellare שפלה, *planitiem* & מישור, & ערבה, & ככר, nonnunquam

nunquam & בקעה & עמק, quamvis alii עמק & שפלה diſtinguant, ea ratione ut עמק ſit humilius τῇ שפלה, quemadmodum videre eſt ſupra *c.* XLVII. ככר etiam & בקעה junguntur, uti quum *Deut.* 34. 3. dicitur Deus monſtraſſe Moſi את הככר בקעת יריחו את *planitiem vallis Jerichuntinae usque ad Tzoar*, id eſt partem illam μεγάλȣ πεδίȣ quae a Jerichunte Zoara usque extenditur & Lacum Aſphaltiten continet, ut verbis Flavii Joſephi id explicemus. Ceterum Graeci ככר περίχωρον vel περίοικον reddere ſolent, & quoniam hi interpretes שפלה per πεδίον reddunt aliquando, מישור per πεδινὴν, ערבות per πεδίον, בקעה per πεδίον, עמק per ἀυλῶνα, videmur in hoc capite, quod deſcriptioni camporum Palaeſtinae deſtinavimus, de omnibus locis, quae aliquo nomine ex his nuncupantur in ſacro codice, diſſerere poſſe: ita tamen ut ea quae de vallibus, etiam עמקים & בקעות dictis, notavimus capite proximo, conferri cum his debeant. Luſtrabimus itaque primo Campum illum magnum utrumque & deinde de aliis campis minoribus Palaeſtinae agemus.

Μέγα quidem Πεδίον nomen eſt, quod unicuique Campo magno dari poteſt, quomodo & apud Joſephum *Ant.* VI. 2. Πεδίον μέγα καὶ καλὸν commemoratur, & μέγα Πεδίον Βαβυλῶνος *Ant.* X. 10. quod Chronicon Alexandrinum vocat Πέδον Δεηρὰ ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος. Et μέγα Πεδίον Σιδῶνος *Antiq.* V. 2. Confer Procop. Gazaeum *ad lib.* Judicum, qui Πεδίον Σιδῶνος hoc vocat. Sed apud Joſephum duo inſignes Campi hoc nomine veniunt, alter qui a Scythopoli vel ipſo mari Tiberiadis ſe extendit usque ad Lacum Aſphaltiten (i. e. usque ad fines ejus auſtrales, uti liquet ex iis quae ſequuntur: atque ita Joſephus *Antiq.* IX. 11. terram Canaan uti a Joſua definita eſt dicit protendi usque ad Lacum Aſphaltiten, meridiem verſus) quique Campus magnus Jordanis nuncupari poſſet, alter qui campus Esdrelon aut Legionis dicitur.

Hic campus ערבה (quam vocem per Ἀραβίαν Graeci reddidere *Ezech.* 47. 8. non quod Arabiam regionem innuant ſed nomen Hebraeum retineant, uti Ἀραβὼθ Μωάβ habent pro ערבות מואב) appellatur in ſacris literis *Joſ.* 11. 2. & 12. 3. qui ad

Au-

auſtrum Kinnereth ſitus erat: ſeque extendit usque ad mare mortuum *Deut.* 4. 49. hinc illud mare τῆς ערבה appellatur. ערבה autem πεδίον eſt: ſic Symmachus vertit ערבות πεδιάδα, uti notavit Euſebius in Onomaſtico, ad voces Ἀραβὼθ Μωάβ. Aquila autem, quo vix ullus veterum interpretum Graecorum magis accurate expreſſit vim vocum Hebraicarum, δουλεύων τῇ Ἑβραϊκῇ λέξει, quod Origines de illo teſtatur (quo magis dolendum eſt ejus verſionem periiſſe) pro ערבה ponere ὁμαλὴν ſolet, teſte Euſebio ibidem. Videtur etiam ככר הירדן *planities Jordanis* dici 2 *Chron.* 4. 17. Quod Interpretes Graeci reddunt περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, quod & *Matth.* 3. 5. legitur. Iidem & τὰ ἔρημα τοῦ Ἰορδάνου memorant *Jeſ.* 35. 2. ſed in codicibus Hebraeis longe quid aliud legitur. quamvis campus magnus recte dicatur ἐρημία, atque ita a Joſepho appelletur *lib.* III. 18. *de bello.* Et *Gen.* 13, 10. ככר הירדן vocatur, ubi Lothus eam ſibi elegiſſe dicitur & tentoria fixiſſe usque ad Sodom. Nota campi hujus ſive planitiei extenſionem usque ad finem auſtralem Lacus Aſphaltitis, ubi erat Sodom, vicina Zoarae.

Luculenta eſt hujus campi magni deſcriptio apud Joſephum, *libro* V. *de bello c.* 4. qua nos ſcriptor exquiſita doctrina & induſtria ſingulari docet qualis ille fuerit. Adſcribam nonnulla ex iis quae deſcriptionem campi magni praecedunt, priusquam illam attingo, ut & reliqua clarius intelligantur, & quaedam in iis attentione legentium digna notemus. Αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς λοιπῆς δυνάμεως ὑπέστρεφεν εἰς Ἀμμαοῦντα ὅθεν διὰ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ παρὰ τὴν Νεάπολιν καλουμένην, Μαβαρθὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων, καταβὰς εἰς Κορέαν δευτέρᾳ Δεσίου μηνὸς στρατοπεδεύεται. Τῇ δ' ἑξῆς εἰς Ἱεριχοῦντα ἀφικνεῖται, καθ' ἣν αὐτῷ συμμίσγει Τραιανὸς εἷς τῶν ἡγεμόνων τὴν ἐκ τῆς Περαίας ἄγων δύναμιν, ἤδη τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κεχειρωμένων. Τὸ μὲν οὖν πολὺ πλῆθος ἐκ τῆς Ἱεριχοῦντος φθάσαν τὴν ἔφοδον αὐτῶν εἰς τὴν ἄντικρυς Ἱεροσολύμων ὀρεινὴν διαφεύγει, καταλειφθὲν δ' οὐκ ὀλίγον διαφθείρεται. *Ipſe autem (Veſpaſianus) cum reliquis copiis revertitur Ammauntem, unde per Samaritin & (urbem) Neapolin, ab indigenis Mabartha dictam, ſecundo die menſis Deſii Coream pervenit, illic caſtra metatus. Proximo die Jerichuntem pervenit, ubi*

Trajanus unus praefectorum milites ex Petaea ducens, quoniam omnia transJordanem occupata erant, ſe cum eo jungit. Magna autem multitudo hominum, ante illorum adventum in regionem montanam quae exadverſum Hteroſolymas eſt confugerat; illorum autem qui remanſerant haud pauci perierunt. Pro *Ammaunte* legiſſe videtur interpres Joſephi *Jamniam*: ita enim reddit. Crediderim tamen Ammaunte legendum, quoniam Joſephus dicit ὑπέστρεφεν, *reverſus eſt*, quod indicat eundem locum unde profectus erat ab eo ſcriptum fuiſſe. Verum Lyddam & Jamniam cepiſſe Veſpaſianum modo ſcripſerat, deinde perveniſſe Ammauntem, εἰς Ἀμμαοῦντα ἀφικνεῖται, & inde in Idumaeam tendit, qua vaſtata redit Ammauntem. Ammaus illa, quod & ante monuimus & uberius *libro* III. oſtendemus, eſt Nicopolis vicina Lyddae & Jamniae. Inde Veſpaſianus profectus dicitur Neapolin. Via illa haud adeo nota eſt ac ea quae a Joppe Hieroſolymas aut ab Hieroſolymis Neapolin ducit. Solet tamen hodieque a Rama & Lydda, locis vicinis Ammaunti, iter inſtitui frequenter Neapolim, relicta ad dextram via quae ducit Hieroſolymas. Narravit mihi, cujus jam ante memini, urbis Ramae incola per annos ſeptendecim Henricus Lub, ſe iſtud iter ſaepe confeciſſe. Nunc porro Joſephum audire vacat deſcribentem μέγα Πεδίον. Ita pergit. Τὴν δὲ πόλιν ἔρημον κατειλήφεσαν, ἥτις ἵδρυται μὲν ἐν πεδίῳ, ψιλὸν δὲ ὑπέρκειται αὐτῇ καὶ ἄκαρπον ὄρος μήκιστον· κατὰ γὰρ τὸ βόρειον κλίμα μέχρι τῆς Σκυθοπολιτῶν γῆς ἐκτείνεται· κατὰ δὲ τὸ μεσημβρινὸν, μέχρι τῆς Σοδομιτῶν καὶ τῶν περάτων τῆς Ἀσφαλτίτιδος. Ἔστι δὲ ἀνώμαλόν τε πᾶν καὶ ἀοίκητον διὰ τὴν ἀγονίαν. Ἀντίκειται δὲ τούτῳ τὸ περὶ Ἰορδάνην ὄρος, ἀρχόμενον ἀπὸ Ἰουλιάδος καὶ τῶν βορείων κλιμάτων, παρατεῖνον δὲ εἰς μεσημβρίαν ἕως Σομόῤῥων, ἥπερ ὁρίζει τὴν Πέτραν τῆς Ἀραβίας. Ἐν τούτῳ δέ ἐστι τὸ Σιδηροῦν καλούμενον ὄρος, μηκυνόμενον μέχρι τῆς Μωαβίτιδος. Ἡ μέση δὲ τῶν δύο ὀρέων χώρα τὸ μέγα Πεδίον καλεῖται ἀπὸ κώμης Γινναβρὶν διῆκον μέχρι τῆς Ἀσφαλτίτιδος λίμνης. Ἔστι δ' αὐτοῦ μῆκος μὲν σταδίων χιλίων διακοσίων, εὖρος δὲ εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν, καὶ μέσον ὑπὸ τοῦ Ἰορδάνου τέμνεται. Λίμνας τὲ ἔχει τήν τε Ἀσφαλτῖτιν καὶ τὴν Τιβεριέων, φύσιν ἐναντίας. Ἡ μὲν γὰρ ἁλμυρώδης καὶ ἄγονος, ἡ Τιβεριέων δὲ γλυκεῖα καὶ γόνιμος. Ἐκπυροῦται δὲ ὥρᾳ

θέρους

θέρους τὸ Πεδίον, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐχμοῦ περιέχει νοσώδη τὸν ἀέρα· πᾶν γὰρ ἄνυδρον πλὴν τοῦ Ἰορδάνου, παρὸ καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ ταῖς ὄχθαις φοινικῶνας εὐθαλεστέρους καὶ πολυφορωτέρους εἶναι συμβέβηκεν, ἧττον δὲ τοὺς πόῤῥω κεχωρισμένους. *Deſolatam vero urbem (Jerichunta) offenderat, quae in campo quidem aedificata eſt* (nota hoc, ut ab Hieroſolymis ortum verſus, quemadmodum ad occaſum, regio primum *montana* fuerit, uti mox dixit Jerichuntinos fugiſſe εἰς τὴν ἀντικρὺς Ἱεροσολύμων ὀρεινὴν, deinde *campeſtris*, in qua Jericho, tum *vallis*, עמק, regio χθαμαλωτέρα Joſepho dicta, ab Jerichunte verſus Jordanem: confer dicta ſuperius *pag.* 307.) *& cui mons glaber & ſterilis imminet, isque longiſſimus: verſus enim plagam borealem extenditur usque ad regionem Scythopolitanam, verſus auſtralem usque ad regionem Sodomiticam & terminos Aſphaltitidis. Eſt autem mons ille univerſus aſper, nec habitatus, quia nihil gignit. Huic monti exadverſum eſt transJordanem mons initium capiens a Juliade & ſeptentrionalibus (terrae Iſraëliticae) plagis auſtrum verſus porrectus usque ad Somorra* (haec in mendo cubare ſuſpicor) *in finibus urbis Petrae. In hoc etiam eſt mons ferreus dictus, in longum protenſus usque ad Moabitin. Regio autem quae inter duos montes illos media jacet, Campus appellatur, a vico Ginnabrin protenſa usque ad lacum Aſphaltitem. In longum patet ſtadia mille & ducenta, in latum centum & viginti, & media ſecatur a Jordane. Continet haec lacus Aſphaltiten & Tiberiadis, natura ſibi contrarios: ille enim ſalſus & ſterilis, hic dulcis eſt ac fertilis. Aeſtate multum torretur hic campus, & propter eximium ardorem aërem habet inſalubrem: totus enim (campus) aquis deſtituitur* (quam ergo nullo numero cenſendi ſunt illi fluvii qui in Jordanem dicuntur illabi, de quibus egimus ſupra, *pag.* 293.) *ſi Jordanem excipias, quamobrem & palmeta vicina ripis ejus florida magis & fertilia exiſtunt, minus autem quae magis a Jordane abſunt.*

Hujus quoque campi meminit Joſephus *Ant.* IV. 5. ubi ſcribit Moſen progreſſum ad campum magnum e regione Jerichuntis circa Jordanem & *Ant.* XII. 15. Trajecto Jordane Judas cum exercitu venit in μέγα Πεδίον ὃ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη. Sic 1 *Macc.* 5. 53. dicitur μέγα Πεδίον eſſe κατὰ πρόσωπον Βαιθσάν.

 Non-

Nonnunquam & Πεδίον hoc appellat κατ' ἐξοχὴν, uti *Antiq.* I. 9. Λῶτος, ſcribit τὴν πρὸς τὸ Πεδίον κειμένην καὶ ποταμὸν Ἰορδάνην εἶχεν οὐκ ἄποθεν τῆς Σοδομιτῶν πόλεως. *Lothus incoluit regionem Campo adjacentem & Jordani fluvio non longe ab urbe Sodomorum.* Nota obiter Campum extendi usque ad Sodoma, quae cum eſſent vicina Zoaris, campus pertigit usque ad fines auſtrales lacus Aſphaltitis.

Celebris hic campus, μέγα Πεδίον Joſepho nuncupatus, ab Euſebio πεδιὰς μεγάλη eſſe dicitur, ſed nomine notiori αὐλὼν appellatur, Hebraeo uti Hieronymus addit non Graeco nomine, attendens ut videtur ad חולן vel אלון. Ipſa verba Euſebii proferenda ſunt, ut firment ea quae ad illuſtrandam deſcriptionem Flavianam hujus Campi produximus, in quibus nota eum usque ad deſertum Pharan hunc Campum extendere, uti & ככר בקעת ירחו planities vallis Jerichuntinae usque Tzoar, ſita ad fines maxime auſtrales lacus Aſphaltitis, extenditur in ſacris literis. Ἀτλὼν, πεδιὰς μεγάλη ἐπιμήκης· ὁ αὐλὼν εἰς ἔτι νῦν καλεῖται. Αὕτη δὲ περιέχεται ὄρεσιν ἑκατέρωθεν, παρατείνουσιν ἐκ τοῦ Λιβάνου καὶ ἔτι ἄνωθεν ἐπὶ ἐρήμου Φαράν. Εἰσὶ δὲ ἐπὶ Αὐλῶνος πόλεις ἐπίσημοι, Τιβέριας (haec vox inſerenda eſt, ut liquet ex verſione Hieronymi & ſimili phraſi qua utitur ad vocem Γαλιλαῖα, ſc. τὴν Τιβεριάδα καὶ τὴν πρὸς αὐτῇ λίμνην) καὶ ἡ πρὸς αὐτῇ λίμνη, Σκυθόπολις, Ἰεριχὼ καὶ ἡ νεκρὰ θάλασσα, αἵτε περὶ αὐτὰς χῶραι, ὧν μέσος Ἰορδάνης φέρεται ἐξιὼν μὲν ἀπὸ τῶν κατὰ Πανεάδα πηγῶν εἰς δὲ τὴν νεκρὰν θάλασσαν ἀφανιζόμενος. Hieronymus. *Aulon, non Graecum, ut quidam putant, ſed Hebraeum vocabulum eſt. Appellatur autem vallis grandis atque campeſtris in immenſam longitudinem ſe extendens, quae circumdatur ex utraque parte montibus ſibi invicem ſuccedentibus & cohaerentibus qui incipientes a Libano & ultra usque ad deſertum Pharan perveniunt. Suntque in ipſo Aulone, id eſt valle campeſtri, urbes nobiles Scythopolis, Tiberias, ſtagnumque prope eam: ſed & Hierico, mare mortuum & regiones in circuitu, per quas medius Jordanes fluit, oriens de fontibus Paneadis & in mare mortuum introiens.* Idem Euſebius hunc campum vocat campum Jerichuntis, aut certe partem ejus ad vocem Ἐνγαδδὶ ſcribens eam eſſe ἐν αὐλῶνι (Nota obiter αὐλὼν pro valle vel loco plano inter montes

tes accipi uti apud Dionyſium Halicarnaſſ. *Antiquit. lib.* III. *pag.* 182. Πᾶς ὁ μεταξὺ τῶν λόφων αὐλός. Quod ideo diligentius notandum, quod haec ſignificatio vocis αὐλὸς minus vulgo ſit cognita: ne quid in Euſebio mutetur, aut αὐλῶνι ſubſtituatur pro αὐλῷ, licet αὐλὼν proba vox ſit, & Euſebio alias uſurpata, & hic ut videtur ab Hieronymo lecta. Nil tamen cogit hic αὐλῷ mutare) vel αὐλῶνι Ἱεριχοῦς, ubi Hieronymus: *eſt in Aulone Jerichus, hoc eſt in regione illa campeſtri de qua ſupra diximus.* Alibi, nempe ad vocem Ἰορδάνης, ſcribit eum dividere τὸν μέχρι νεκρᾶς θαλάσσης αὐλῶνα, *Aulonem usque ad mare mortuum.* Atque ita Hieronym. epiſtola ad Euangelium: *campus quem hodie Aulonem Palaeſtini vocant.*

In Talmude, codice Bava bathra 61. 2. mentio hujus campi videtur fieri: *qui agrum vendit.* בבקעה גדולה *in convalle magna*, id eſt μεγάλῳ Πεδίῳ. Certe בקעה *vallis* quidem ſolet reddi: ſed *Ezech.* 3. 23. Graeci בקעה per πεδίον vertunt & *Ezech.* 8. 4.

Hoc μέγα Πεδίον, quod a Jordane medium ſecatur, hodie ab Arabibus appellatur الغور, i. e. *planities*, vel terra humilis. Ita ſcribit Scherif Ibn Idris in Geographia vulgo dicta Nubienſi in *parte* v. *Clim.* III. وديار قوم لوط والبحيرة المنتنة وزغر الى بيسان وطبرية الغور لانها بقعة بين جبلين. *Et loca ubi habitavit familia Lothi & mare foetidum* (i. e. lacus Aſphaltites) *& Zoar usque ad Beſan* (*Bethſan, Scythopolin*) *& Tiberiada appellantur nomine* الغور *Planitiei*, πεδίου, *quandoquidem eſt vallis inter duos montes.* Nimirum inter duas montium ſeries hinc & illinc, uti Joſephus μέγα πεδίον deſcribit. Putat quidem Bochartus *l.* I. *Geographiae Sacrae cap.* I. Arabem hunc per الغور vel Planitiem hanc intelligere Cavam Syriam quae etiam erat inter duos montes. Sed perſpicuum eſt his verbis μέγα πεδίον Joſephi deſcribi, nam a mari mortuo usque ad Tiberiada protenditur & duobus montibus cingitur, quod utique de Cava Syria dici nequit, nec ab ullo veterum quod ſciam dictum fuit. Quamvis enim nomine Cavae Syriae nonnulli non eam tantum regionem quae inter Libanum & Antilibanum erat proprioque nomine κοι-

λη ſive Cava Syria nuncupabatur, ſed & magnam partem terrae Iſraëliticae complexi fuerint, id tamen puto demonſtrari non poterit illam planitiem quae a lacu Aſphaltite ad Tiberiada protenditur, & μέγα πεδίον Joſepho dicitur, Arabibus الغور, Coeleſyriam appellatam, quia duobus montibus hinc & inde cingebatur, oppoſite ad regiones vicinas, uti montana Judaeae. Contra & haec nonnunquam Κοιλῆς Συρίας nomine veniunt. Vide ſupra *pag*. 47.

Verum praeter illum campum magnum quem Jordanes medium perlabitur alter erat campus magnus dictus, id eſt μέγα πεδίον, quod ab Jizreel urbe, & Legione, campus Jizreel ſive Esdrelon aut μέγα πεδίον Λεγεῶνος ſolet dici. Quod ſi unicum modo illum campum magnum, de quo mox egimus, hoc nomine nuncupatum fuiſſe crederetur, quid fieret de his verbis Joſephi, quibus ſitum montis Tabor deſcribit? *Mons Tabor, ſive Itaburius, eſt* τοῦ μεγάλου πεδίου καὶ Σκυθοπόλεως μέσος *medius inter magnum Campum & Scythopolim lib. de bell.* IV. 2. Torſit hic locus amicum noſtrum Chriſtophorum Cellarium, optime de geographia antiqua meritum, alioſque viros eruditos. Quum enim μέγα πεδίον, uti id Joſephus deſcribit, non ultra fines Scythopoleos protenſum fuerit, quomodo mons Itabyrius poteſt dici medius inter campum magnum & Scythopolim? Verum non videtur Joſephus hic loqui de illo campo magno, qui a Jordane medius ſecatur, ſed alio. Alterum autem Palaeſtinae tractum nomine campi magni vel μεγάλου πεδίου ab eo nuncupari quandoque certum eſt, quia *lib.* II. *de bell. cap.* 9. Urbem Ptolemaida dicit conditam κατὰ τὸ μέγα πεδίον, i. e. *in campo magno*, vel *juxta campum magnum:* & τὸ πεδίον dicit τὸ πρὸς Πτολεμαΐδα, quod nulla ratione de illo campo magno qui a Jordane alluitur dici poteſt. Sed forſitan illud τὸ delendum eſſe in loco priore aliquis ſuſpicabitur. Videamus ergo alia.

Hunc campum magnum innuit Joſephus *l.* III. *de bello cap.* 3. ubi narrat Veſpaſianum miſiſſe copias auxiliares Sepphoritis quae ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ caſtra metantes ita diviſae ſunt ut pedites in urbem reciperentur, equites in caſtris manerent. Idem *lib.* VIII. *Antiq.*

Antiq. cap. 2. τὸ μέγα πεδίον fuiſſe regionem cui praefectus erat Banaias filius Achilud ſcribit, pro qua regione Sacer Codex Taanach, Megiddo & Bethſcheon ſubſtituit. Vide quae nos ſupra obſervavimus *pag.* 170. Quis hic nomine μεγάλου πεδίου intelligere poſſit illud μέγα πεδίον quod Jordanes perluit? Idem *lib.* V. *Antiq.* 1. regionem tribus Ephraim ab auſtro verſus ſeptentrionem in latitudinem patere a Bethel usque ad τὸ μέγα πεδίον tradit. Terminum porro Galilaeae inferioris auſtralem *lib.* III. *de bello c.* 2. facit vicum Xaloth ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ κείμενον, atque ita Samaritidis terminum ſeptentrionalem conſtituit vicum Γιναίαν in campo magno ſitum *ibidem*: unde pars hujus magni campi Samariae, pars Galilaeae, tribuenda eſt: atque ea re μέγα πεδίον Σαμαρείτιδος *magnus campus Samaritidis* dicitur *lib.* II. *de bell. c.* 2. quem conſueviſſe Judaeos tranſire ex Galilaea in Judaeam proficiſcentes ibidem memorat. In hoc campo erat vicus Darabitta, ſitus in extremis partibus Galilaeae, quem Jonathas Tiberiade tendens Hieroſolymas tranſiit, uti ſcribit in *vita ſua*, *pag.* 1023. *Lib.* II. *de bell.* 26. meminerat Dabarittenorum juvenum in hoc campo magno cuſtodias agentium. Idem in hiſtoria vitae ſuae Ebutium narrat campo magno praefectum fuiſſe, qui audiens Joſephum perveniſſe Simoniada vicum in finibus Galilaeae ſitum, qui ab eo aberat ſexaginta ſtadia, noctu iter inſtituens ad eum vicum pervenerit. Haec ex Joſepho depromta oſtendunt & alterum campum magnum praeter τὸ μέγα πεδίον ad ripas Jordanis hoc nomine inſignem in Palaeſtina fuiſſe.

Adjiciamus teſtimonia quaedam ex Euſebii & Hieronymi libro de ſitu & nominibus locorum Hebraïcorum, ut planius fiat in Galilaeae & Samaritidis confiniis alium campum magnum quaeri oportere. Euſebius ad vocem Ἰεσραὴλ, ſcribit eſſe vicum nomine Ἐσδραηλὰν, ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ κειμένην μεταξὺ Σκυθοπόλεως & Λεγεῶνος, *in campo magno ſitam, inter Scythopolin & Legionem.* Atqui Legio longe aberat a Scythopoli verſus occidentem, nec campus magnus quem Jordanes medium ſecat inter Scythopolin & Legionem collocari poteſt. Idem ad vocem Ἀρβηλά. Κεῖται ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τοῦ Λεγεῶνος διεστῶσα σημείοις θ. *Sita eſt in campo*

campo magno, remota a Legione millibus 9. Et ad vocem *Bethacad.* Βαιθακὰδ, τῆς Σαμαρείας, ἔνθα ἦλθεν. Τῆς λεγομένης (Hieronymus legit Λεγεῶνος) ἀπέχουσα σημείοις ιέ ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ. *Vicus Samariae ad quem venit Jehu* (id addendum eſt uti liquet ex Hieronymo) *a Legione diſtans 15 milliaribus in campo magno.* Hinc diſcimus terminos hujus campi magni auſtrales projectos fuiſſe in Samaritin, quare & Joſephus eum vocat μέγα πεδίον Σαμαρείτιδος. Idem ad vocem Καμὼν. Ἔστι νῦν Καμμωνὰ κώμη ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ ἀπέχουσα Λεγεῶνος σημείοις ς' ἐν βορείοις ἀπιέντων εἰς Πτολεμαΐδα. *Eſt hodieque Cammona vicus in campo magno ſex millibus a Legione ad ſeptentrionalem plagam pergentibus Ptolemaïda.* Idem ad vocem Γαβαθὼν hanc campum magnum appellat *campum magnum Legionis.* Ita illic legitur. Ἔστι πολίχνη Γαβὲ καλουμένη, ὡς ἀπὸ σημείων ις' τῆς Καισαρείας (hic exciderunt ſequentia ob convenientiam vocum Καισαρείας & Διοκαισαρείας, uti liquet ex Hieronymo, Ἔστι δὲ ἄλλη κώμη Γαβαθὰ ἐν ὁρίοις Διοκαισαρείας, *eſt & alia villa Gabatha in finibus Diocaeſareae*) παρακειμένη τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῆς Λεγεῶνος. *Eſt oppidum Gabe dictum, in ſexto decimo miliario Caeſareae, & alia villa Gabatha in finibus Diocaeſareae juxta grandem campum Legionis.* In voce Ἰταβύριον mentio fit campi magni, & mons Tabor in eo ſitus eſſe dicitur. Nempe ita in extremo campo magno ſitus fuit, ut ab Euſebio ei attribuatur, a Joſepho inter illum & Scythopolin collocetur. His ſubjungamus teſtimonium Hebraeorum in Miſna, qui Galilaeae partem campeſtrem illam appellant quae ſycomoros producit (סימן לשפלה שקמה *ſigna planitiei ſunt ſycomori*) ea autem eſt magna pars Galilaeae inferioris, occidentalior videlicet, nam illam quae circa Tiberiada eſt a campeſtri diſtinguunt, & appellant עמק vallem. Ita enim diſtinguunt Judaeam quoque tripartito, in montes, campum & vallem. Vide ſupra capite XLVII. Ex quibus intelligitur quid ſit μέγα πεδίον campus magnus Joſepho, diſtinctus ab illo qui a Jordane medius ſecatur, & ab Euſebio (uti & a ſcriptore libri *Judith* 4.5.) Αὐλὼν ſolet appellari, vel αὐλὼν Ἱεριχοῦς.

De nomine urbis eo tempore clarae, Legionis, ſolet Euſebius *campum* hunc *magnum Legionis* μέγα Πεδίον Λεγεῶνος dicere,

Hie-

Hieronymus *latiſſimum campum*, vel *campum maximum*, *campum praegrandem*, aut addito nomine *grandem campum Legionis.* Extendit ſe Ptolemaidem verſus a Legione, uti liquet ex verbis Euſebii, ad vocem Καμών. Alibi docemur amplius milliaribus novem a Legione ſe extendiſſe uti Euſebius ſcribit ad vocem Ἀρϐηλά. Verba ipſa mox dedimus. Nec tantum ſeptentrionem verſus ſive Ptolemaidem ſe porrexit campus hic magnus a Legione, ſed orientem quoque ſive Scythopolim, uti patet ex iis quae mox ex Euſebio produximus ad vocem Ἰεζραιήλ . . . . & ad vocem Βαιθακάθ.

Campus hic idem videtur *Judith.* I. 8. Πεδίον μέγα Ἐσδρηλὼμ dici & recenſeri inter alias regiones terrae Iſraëliticae. Vallis quidem Jizreël uti in V. T. ejus mentio fit non adeo magna fuit, teſte Hieronymo: ſed videtur nomen μεγάλε Πεδίε non huic tantum valli ſed planitiei vicinae verſus occaſum datum fuiſſe, & ab urbe regia Jizreël cognomen ei datum, uti poſtea tempore Hieronymi ab urbe Legione, quae celebris evaſit ab eo tempore, quo Palaeſtina in poteſtatem Romanorum fuit. Niſi enim dicamus per μέγα Πεδίον majus ſpatium terrae, quam vallis Jizreël occupat, intelligi, videbitur in enumeratione partium terrae Iſraëliticae inferior Galilaea praetermiſſa. Hae enim recenſentur illic, Carmelus, Gilead, Galilaea ſuperior (inferioris nulla mentio; ergo comprehendetur ſub ſequenti: ordo poſtulat hic memorari) campus magnus Esdrelon, Samaria regio, Peraea, & usque ad Jeruſalem, Betanen, Chellus, Cades & rivum Aegypti. Alias Πεδίον μέγα ſolet nuncupari ἁπλῶς. Uti I *Macc.* 12. 49. Ibi videtur Campus magnus Galilaeae intelligi, nam dicitur Tryphon miſiſſe in Galilaeam & Campum magnum ad perdendos illos qui cum Jonathane fuerant. Atqui illi erant omnes in Galilaea, non alibi, eo enim illos miſerat Jonathas. Confer *comma* 47. Ergo hic intelligitur πεδίον μέγα τῆς Γαλιλαίας. Videretur prima ſpecie ab hoc campo diverſum Πεδίον πλησίον Δωθαὶμ, *Judith.* 4. 5. illic enim legitur Betomeſthem ſita eſſe ἀπέναντι Ἐσδραήλων κατὰ πρόσωπον τοῦ Πεδίε τοῦ πλησίον Δωθαΐμ. Si hic campus Esdrelon fuit,

cur eum ita non appellat, uti *cap.* I. *cap.* 8? cur dicit ἀπέναντι Ἐσδραήλων & non potius ἀπέναντι τοῦ Πεδίου τοῦ Ἐσδρηλώμ; Sic plana fuiſſent omnia. Sed notandum eſt Campum hunc maximum, quod & maribus contigit, in varias partes dividi poſſe & a locis vicinis alia & alia nomina adipiſci. Atque ita campus hic vel pars ejus Πεδίον Μεγεδδαοῦς *Campus Megiddo* videtur dici III *Ezr.* I. 27. & 2 *Chron.* 35. 22.

Praeter campos hos duos, μεγάλων πεδίων nomine notos, campeſtria terrae Iſraëliticae cernuntur in regione maritima a monte Carmelo auſtrum verſus usque ad terminos terrae Iſraëliticae auſtrales. Nulli enim montes conſpiciuntur in toto illo tractu. Colles excipio aliquos & tumulos arenarum, uti qui in Joppe videntur & quibus duae turres impoſitas hodieque ſuperſunt, & cui urbs Philiſtaeorum Gath inaedificata fuiſſe dicitur. Ingens haec planities non unum nomen habuit ſtante Templo ſecundo, ſed pars ejus ſeptentrionalior, quam aliqui a Joppe ad Caeſaream tantum extendi volunt, Saron & Σαρωνὰς appellatur, cujus apud Euſebium & alios fit mentio. De hoc & ſupra egimus *capite* XXXII. Hieronymus diſerte illos campos memorat *in comm. ad Jeſ.* 33. *Saron omnis circa Joppen Lyddamque appellatur regio in qua latiſſimi campi fertilesque redduntur.* Idem ad *Jeſ.* 65. *Pro campeſtribus in Hebraeo* שרון Saron *ponitur. Omnis regio circa Lyddam, Joppen & Jamniam apta eſt paſcendis gregibus.* I *Chron.* 27. 29. armentis paſcentibus in *Sarone* בשרון praefectus fuiſſe Schittai legitur, & armentis paſcentibus בעמקים ἐν τοῖς αὐλῶσι Schafat. Nota diſtingui Saronem a עמקים. Mox ſcriptum fuerat בשפלה ἐν τῇ πεδινῇ creſcere oleas & ſycomoros, *commate* 28. Quandoquidem autem Saronas locus inprimis aptus fuit paſcendis gregibus, non eſt mirandum etiam Gaditas, qui paſcendorum pecorum ſtudio erant dediti, heic greges paviſſe. Id licuiſſe ſecundum conſtitutiones Joſuae ſupra recenſitas *cap.* XL. Judaei tradunt. Sunt qui aliam Sarona locent transJordanem in regione Gaditarum: ſed hoc neceſſarium non erat: & notatu dignum eſt I *Chron.* 5. 16. ſcribi Gaditas habitaſſe in Gilead & Baſchan וכל מגרשי שרון *& omnibus ſuburbiis Saronis.* Quid? ha-

habitabantne in ſuburbiis, non vero in urbibus, ſi illa regio ad ipſos pertinuit? Sed ſuburbia paſcuis erant deſtinata: vide *Num.* 35. 3. *Joſ.* 14. 4. Adeoque Saron illa quaerenda eſt in tali regione cujus non urbes ſed ſuburbia ab ipſis incolebantur: & quum haec regio Saron notiſſima ſit ac alendis pecoribus apta & alendorum pecorum cura Gaditis erat prae aliis tribubus cis Jordanicis, cur alteram Sarona fingeremus transJordanem? In ora hac campeſtri ſive maritima Palaeſtinae ſita fuit Antipatris. Joſepho *lib.* 1. *de bell. cap.* 16. dicitur ἐν τῷ καλλίςῳ τῆς βασιλείας πεδίῳ in pulcerrimo regni campo ſita & fluminibus arboribusque πλουσία. Erat tamen non longe a montibus urbs παρόριος. Ita Joſephus *de bell. c.* 1. 4. ubi planitiem inter illam & Joppen fuiſſe notat, quod ſpatium erat centum & quinquaginta ſtadiorum, uti ſcribit *Antiquit.* XIII. 13. Haec ſunt illa πεδινὰ quae in Samaritide fuiſſe Ariſteas ſcribit, τινῶν πεδινῶν τῶν κατὰ τὴν Σαμαρεῖτιν λεγομένων καὶ τῶν συναπτόντων τῇ τῶν Ἰδωμαίων χώρᾳ, *Campeſtria quaedam in Samaritide & quae ad regionem Idumaeorum pertinent.* Per haec πεδινὰ ad Idumaeam pertingentia intelligit Sephelam ad auſtrum Joppes, quae 1 *Maccab.* 4. 15. Πεδία τῆς Ἰδουμαίας, *Campi Idumaeae* nuncupantur, quoniam, uti ante notatum eſt *capite* XII, portio auſtralis Judaeae nomen Idumaeae id temporis gerebat.

Regionem illam, quae ab Azoto usque ad Dora aut Carmelum montem extenditur, campeſtrem eſſe liquet etiam ex teſtimonio Joſephi, ſcribentis *lib.* V. *Antiquit. cap.* 1. regionem Danitarum complecti vallem Cananaeae ad occaſum & terminari Azoto & Doris & eodem *libro cap.* 2. Danitas a Cananaeis expulſos eſſe regione campeſtri & ad montana fugiſſe. Collocatur etiam regio campeſtris circa Emmauntem, eam videlicet quae Nicopolis dicta eſt poſtea. 1 *Macc.* 3. 40. παρενέβαλον πλησίον Ἐμμαοὺμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ, caſtrametati ſunt prope Emmauntem in regione campeſtri. Circa Adida urbem etiam campi fuere. Ἰουδαίας πεδία ipſi ſubjacebant. Joſephus *Ant.* XIII. 11. 1 *Macc.* 13. 13. Ἀδιδὰ κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου. Πεδίον etiam μέγα καὶ καλὸν circa urbem Bethſchemeſch Joſephus memorat.

Pars

Pars auſtralior orae hujus campeſtris & litoralis Palaeſtinae *Sephela*, Σεφηλὰ, nomine Hebraïco שפלה dicta eſt, & extendit ſe ad occaſum & auſtrum Eleutheropolis, quamvis nomen Sephela unamquamque planitiem ſignificare poſſit. Hinc eſt quod Hieronymus ad *Obad.* I. *per incolas Sephela*, ſive campeſtrium, intelligendos eſſe ſcribat *Liddam & Emmaus*, Dioſpolim videlicet Nicopolimque: & alios putare eam *Sephelam id eſt campeſtrem regionem quae circa Eleutheropolim eſt repromitti.*

Erat praeterea Πέδιον Ἀσὼρ in Galilaea I *Macc.* II. 67. Erat πεδιὰς in regione Diocaeſareenſi in qua ſita Aznoth. Vide Euſebium ad vocem Ἀζανώθ. Et Thabor erat ἐν τῇ Πεδιάδι. Ita ſcribit ibidem & ad voces Ἀκσὰφ & Ἀχεσελώθ. Illa Πεδιὰς tamen non dicitur illi μέγα Πεδίον Λεγεῶν© uti ſolet. Eſt & Πεδίον τοῦ Λιβάνου, in quo urbs Baalgad ad radices montis Ermon ſita fuit teſte Euſebio ad vocem Βααλγάδ.

Mentio fit quoque apud Joſephum *lib.* VI. *de bello cap.* 2. campi cujusdam vel vallis (nam ἀυλῶν pro πεδίῳ uſurpari ſolet & pro valle uti vidimus) prope vicum Gibeath Saulis 30 ſtadiis ab Hieroſolymis, qui ἀυλὼν ἀκανθῶν dictus ſit. Quod non multum differt a φάραγγι ἀκανθῶν, de qua vide ſupra *pag.* 351. Idem Jerichunta *in campo*, ἐν πεδίῳ ſitam ſcribit: alii convallem vocant, ἀυλῶνα. Theophraſtus *in hiſtoria plantarum*, *l.* II. *c.* 8. palmas optimas Syriae ἐν τῷ ἀυλῶνι creſcere notat, id eſt, ἐν ἀυλῶνι Ἱεριχοῦς, uti loquitur Euſebius. Sic Dioſcorides de balſamo teſtatur id ſolum creſcere ἐν ἀυλῶνι Judaeae, i. e. Jerichuntino, Theophraſtus *hiſt. plant.* IX. 6 ἐν τῷ ἀυλῶνι τῷ περὶ Συρίαν, quem cave confundas cum eo quem capite 7 vocat, ὃν Ἀυλῶνα καλοῦσιν, πεδίον πολὺ καὶ καλὸν, *campum ingentem & pulcrum quem* Aulona *appellant.* Hic enim inter Libanum eſt & inter Antilibanum. Memorat Tacitus *hiſt. lib.* V. haud procul a lacu aſphaltite *campos quos ferunt olim uberes*, in quibus veſtigia urbium igne everſarum. Innuit regionem Sodomiticam & vicinam.

Circa Ptolemaïda fuiſſe magnam planitiem quam μέγα Πεδίον vocat Joſephus oſtendimus ſupra. Maundrellus aliique recentiores idem confirmant. Monconiſius in Itinerario *tom.* II. *p.* 63. videtur campum magnum Esdrelon extendere usque ad Ptolemaï-

maïda, ſic ut verba Joſephi κατὰ τὸ μέγα πεδίον ſitam fuiſſe Ptolemaïda ſecundum Monconiſii deſcriptionem de ipſo magno campo Esdrelon accipi queant. Sic ille, *la plaine s'etend jusques au bord de la mer, & a environ* 12 *milles de largeur & autant de longueur. Du côté du midy elle a le mont du Carmel, du Nord St. Jean d'Acre, & au couchant la mer mediterranée.* Nec ſane, ſi quis a Ptolemaïde proficiſcatur ad campum Ezdrelon vulgo nunc dictum, iter inſtituitur niſi per campos, ſic ut dici omnino poſſit τὸ μέγα Πεδίον Ptolemaïda usque extendi: quumque Hieronymus in epitaphio Paulae illam a Tabor ſcribit adſpexiſſe procul campos latiſſimos Galilaeae crediderim eum hoc nomine campeſtrem regionem verſus Ptolemaïda protenſam intellexiſſe. Maundrellus *p.* 57. *itinerarii ſui* campum in quo Acra ſive Ptolemais eſt ſita jungi campo magno Esdrelon ſcribit, ita ut vallis intermedia ad radices Carmeli ducat a campo Ptolemaïdis ad campum Esdrelon: *We began,* ſcribit, *to declin from the ſea coaſt, and to draw off more eaſterly croſſing obliquely over the plain and in two good hours we arriv'd at is farther ſide where it is bounded by mount Carmel. Here jou find a narrow valley letting you out of the plain of Acra into that of Esdraelon.*

CAPUT LVI.

DE LOCIS INCULTIS ET SYLVIS PALAESTINAE.

מדבר *locum incultum potius quam omnino deſertum notat.* Ἔρημος *idem in ſcriptis Judaeorum. Loca paſcua ita dicta. Cur regiones paſcuae tempore Hieronymi non appellentur* מדברות & ἔρημοι. *Solitudo Judae* מדבר יהודה *quae.* Ὀρεινὴ τῆς Ἰουδαίας *diverſa ab* ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας *Ligtfooti ſententia non probata. Eremus S. Johannis Baptiſtae male collocatur in regione transJordanica. Urbs Ephraim memorata* Joh. 11. 54. *ſita in ſolitudine, & ubi. A Jerichunte usque ad Scythopolin regio non habitata. Campus magnus Jordanis* ἐρημία *dictus.* Ἔρημος *inter Hieroſolymas & Jerichuntem: quemadmodum & inter*

Jerichuntem ac Jordanem. Sylvae in Palaeſtina aliquae recenſitae. Arborum ſylveſtrium Palaeſtinae aliquot genera.

Quae loca Hebraei מדברות nuncupant, ἐρήμους Graeci, Latini ſolitudines aut deſerta appellare ſolent. Mallem ego loca inculta dicere. Nec tamen eadem vis voci Hebraeae quae Graecis Latiniſque ſubjecta eſt. Loca enim מדברות dicta non eſſe deſerta omnino & incolis deſtituta, aut opponi τῷ ישוב *loco habitato*, (uti οἰκουμένη & ἔρημος opponuntur ſibi mutuo ab interpretibus Graecis *Jeſ.* 13. 9.) vel ex eo liquet quod Joſuae *capite* 15 urbes recenſeantur in מדבר ſitae. Et tralatitia eſt obſervatio, quum Johannes Baptiſta in eremo Judae Euangelium annunciaſſe legitur, non ſolitudinem incolis vacuam ſed tractum ſingularem Judaeae circa lacum Aſphaltiten debere intelligi, nec ad imitationem inſtituti Johannis ſolitudines incolis carentes adiri debere, quum & in illa ἐρήμῳ urbes fuerint, & auditores ſane habuerit Johannes quibus adventum Meſſiae nunciaret. Quare fuerunt qui ſignificationem nominis מדבר a voce דבר, *caula*, & דבר *duxit*, *direxit*, peterent, ita ut loca paſcendis pecoribus apta denotet. Paſtas pecudes fuiſſe in מדברות negari haud poteſt. Diſerta haec verba doctorum Judaicorum leguntur in codice *Bava kama*, *cap.* VII. *miſn.* 7. אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אבל מגדלין בסוריא ובמדברות שבארץ ישראל *Pecudes minoris ſpeciei* (*oves*, *capras* &c.) *non alunt in terra Iſraëlitica : verum in Syria & in* מדברות (ἐρήμοις) *terrae Iſraëliticae*. Videtur itaque מדבר locum indicare paſcendis gregibus aptum, & opponitur a Judaeis regionibus cultis, מקום שדות וכרמים in quibus ſegetes, vineta aut oliveta inveniuntur, quare & מדברות jungunt Judaei cum יערים *Sylvis*, eadem tradentes eſſe jura τῶν *Midbaroth* & *Jearim* reſpectu paſturae. Hinc etiam patet quamobrem regiones aliquae terrae Iſraëliticae, quae verbi gratia tempore Joſephi & Hieronymi celebrantur uti paſcuae (ita Hieronymus *in comm. ad Jeſ.* 65. ſcribit : *omnem regionem circa Lyddam*, *Joppen & Jamniam aptam eſſe paſcendis gregibus*) non tamen unquam in ſcriptis veteris Inſtrumenti מדברות appellen-

lentur; quoniam videlicet terra diviſa inter tribus tempore Joſuae tractus ille Judae vicinus lacui Aſphaltiti hoc nomen accepit, & alia loca tunc magis culta fuerunt; ſic ut illa aetate מדברות non fuerint, ſed poſtea; quando tamen nomine מדבר aut ἐρήμου dicta non ſunt, ſed id nomen proprium uni regioni manſit cui olim datum fuerat: quod confirmare poſſem exemplis a noſtra patria & vicinis regionibus petitis.

Solitudo Judae (liceat mihi iſta voce uti pro Hebraea מדבר) dicitur מדבר יהודה, ea nempe regio quae ad occaſum erat lacus Aſphaltitis. *Jud.* 1. 16. dicitur ad auſtrum ערד fuiſſe. *Joſ.* 15. 61. in ſolitudine Judae urbes hae ſex recenſentur Betharaba, Middin, Secaca, Nibſchan, urbs ſalis, & Engeddi. Videntur autem partes hujus ſolitudinis a locis vicinis alia nomina accepiſſe, uti mons ſolitudinis Ziph 1 *Sam.* 23. 14. (vulgatus addit *mons opacus*, quae in Hebraeo non leguntur) ſolitudo Maon. 1 *Sam.* 23. 25. ſolitudo Thekoae. 2 *Chron.* 20. 20. ſolitudo Engaddi 1 *Sam.* 24. 2. quae deſerta poſtea ἔρημος τῆς Αἰλίας & eremus urbis ſanctae dicta ſunt. Vide Euſebii Onomaſticon *ad vocem* Θεκὼ & ſcriptores aevi medii. Idem & ἔρημον nuncupat ἐν αὐλῶνι Ἱεριχοῦς, Hieronymus *ſolitudinem quae eſt in aulone Jerichus id eſt regione campeſtri.* Vide illos ad vocem Engaddi. Ziph autem & Maon erant urbes non in ſolitudine ſed regione montana ſitae. *Joſ.* 15. 55. Diſtinguit autem ſacer Codex urbes ſitas in montanis Judae ab urbibus ſitis in ſolitudine. Confer comma 61. & 48. Quare non videtur mihi dicendum ὀρεινὴν τῆς Ἰουδαίας eſſe eandem cum ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, quae ſententia Ligtfooti eſt. Firmare eam nititur plus uno loco ex verbis *Pſ.* 75. 7. ubi מדבר הרים *ſolitudo montium* legitur, quod de ὀρεινῇ Ἰούδα, quae ſimul ἔρημος ſit, explicat. Sed הרים eo loco *montes* notare non puto. Voces תרימו *commate* 5, & 6. ירים *commate* 8. plane me ad notionem *exaltandi* ducunt: ne jam de ſcopo Pſalmi ipſius dicam, & conſenſu aliorum interpretum.

Invaluit apud multos opinio ſolitudinem Judae fuiſſe trans Jordanem, qui & eremum S. Johannis Baptiſtae illic collocant. Non nego, imo adſtruxi hanc ſententiam alibi pluribus, regionem

nem trans Jordanem Ἰουδαίαν potuiſſe dici, atque ita nuncupatam a quibusdam fuiſſe: verum quando eremus ſive ſolitudo Judae memoratur, de ſolitudine cis Jordanem cogitandum eſt, quae ibi in ſacris literis collocatur, & hoc nomine nota eſt: nunquam enim, quod ſciam, locus vel regio aliqua Peraeae appellatur ἔρημος Ἰούδα. E contrario opponitur ſolitudo in regione trans Jordanem ſolitudini Judae in ſcriptis vetuſtiſſimis Hebraeorum. *Midraſch Schir Haſſchirim. fol. 17. col. 3.* ולאיבן הוא מוליכן מאן דאמר למדבר יהודה ומאן דאמר למדבר סיחון ועוג מאן דאמר למדבר יהודה הה״ד עוד אושיבך באהלי׳ כימי מועד ומאן דאמר למדבר סיחון ועוג מדכתיב הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדבר ודברתי על לבה ונתתי לה את כרמיה וגו׳ *Quo ducit illos (Meſſias?) Sunt qui dicant, ad ſolitudinem Judae. Alii vero, ad ſolitudinem Sichonis & Ogi. Illi qui dicunt, ad ſolitudinem Judae, nituntur his verbis (Hoſ. 12. 10.)* Faciam te habitare in tentoriis, uti tempore conventus ſolennis; quum ter in anno Hieroſolymas adſcendebant, uti gloſſator explicat: *qui autem ſolitudinem Sichonis & Ogi eſſe eum locum contendunt, ſententiae ſuae praeſidium in his quaerunt (Hoſ. 2. 13.)* Alliciam eos & ducam in ſolitudinem, & ſecundum vota animi eorum loquar & vites eorum dabo iis &c. Manifeſtum eſt ex his, aliam eſſe ſolitudinem Judae, aliam transJordanem, nec illas quae in Sacro Codice & ſcriptis Judaeorum diſtinguuntur, eſſe temere confundendas. In *Midraſch Ruth fol. 49. col. 2.* etiam memoratur מדבר סיחון ועוג: *ſolitudo Sichonis & Ogi*, & verba Hoſeae mox laudata adduntur.

Praeter hanc ſolitudinem, ſive tractum incultum, commemoratur quoque in ſacris tabulis ſolitudo Gibeon 2 *Sam.* 2. 24. quae ubi fuerit ex ſitu urbis, unde dicitur, colligi aliquo modo poteſt. Praeterea ſolitudo a Jerichunte tendit per montana Bethelis *Joſ.* 16. 1. quae ſolitudo Bethaven *Joſ.* 18. 12. videtur appellari & in qua Joſua incolas aliquos urbis Ai fugientes cecidit *Joſ.* 8. 24. Circa hanc ſolitudinem videtur fuiſſe urbs Ephraim,

phraim, in qua Chriſtus *Joh.* 11. 54. delituit. Mentio illius oppidi videtur fieri quoque apud Joſephum *lib.* v. *de bello cap.* 8. ubi narrat Veſpaſianum Caeſarea profectum illas Judaeae partes quas nondum ſubegerat petiiſſe & in regionem montanam profectum Gophniticam & Acrabattenen toparchias occupaſſe, & deinde Βηθηλᾶ καὶ Ἐφραὶμ πολίχνια, *Bethel & Ephraim oppidula.* Videtur itaque inter Jerichuntem & Bethel illa urbs quaerenda. Poſſet & eadem eſſe quae octo milliaria abeſt Aelia περὶ τὰ ὅρια Αἰλίας, dicta Ἐφραὶμ, teſte Euſebio in Onomaſtico ad vocem Ἐφρών. In regione transJordanem ſolitudo ſive מדבר appellatur ea regio in qua urbs בצר *Joſ.* 20. 8. *Deut.* 4. 43. Illic quoque ערבה fuit & ערבות מואב. ערבה per ἔρημον aliquando redditur. Vide *Zach.* 14. 10. Verum plerumque pro ערבות מואב Ἀραβὼθ Μωὰβ habent. Invenio & *Joſ.* 13. 3. ἀπὸ τῆς ἀοικήτου τοῦ κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου, quod non convenit cum contextu Hebraeo, in quo nihil de ἀοικήτῳ. Atque ita Symmachus *Deut.* 3. 17. pro ערבה habet πεδινὴν καὶ ἀοίκητον, ſenſum, more ſuo, non verba, reddens, contra ac ſolet Aquila. Si quae porro ſolitudines terrae Iſraëliticae in ſacris literis memorantur, earum ſitus ex adjectis nominibus urbium aut locorum colligi debet.

Joſephus tractum illum montanum qui a Jerichunte Scythopolin usque protenditur vocat ἀοίκητον πᾶν ὄρος διὰ τὴν ἀγονίαν, *montem qui ob ſterilitatem non habitatur*, & ſolitudinem appellat ſive ἐρημίαν ſpatium illud omne quod Jordanes perlabitur inter lacum Tiberiadis & Aſphaltiten *lib.* III. *de bell. cap.* 18. ubi de Jordane, Διεκτέμνει τὴν Γεννησὰρ μέσην, ἔπειτα πολλὴν ἀναμετρούμενος ΕΡΗΜΙΑΝ, εἰς τὴν Ἀσφαλτῖτιν. ἔξεισι λίμνην. *Secat lacum Genneſar medium. Deinde per multam ſolitudinem exit in lacum Aſphaltiten.* Haec quum ita ſe habeant, & montes adjacentes non ſint habitati, ὄρος ἀνοίκητον Joſepho dicti, errant omnino qui in mappis geographicis Palaeſtinae circa utramque ripam Jordanis urbes & vicos plurimos collocant. Sed venia iis danda eſt. Voluerunt omnibus locis Palaeſtinae quae in ſacris literis memorantur certam ſedem in mappis ſuis aſſignare, etiamſi iis de locorum ſitu vix aliquid certi conſtaret, nulla habita ratione an

Bbb in

in tractu inculto plane an habitato locarentur. Meminit & ἐρήμου inter Hieroſolymas & Jerichunta *lib.* x. *Antiq. cap.* 11. Φεύγει ſcribit ἐκ τῆς πόλεως μετὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου, *fugit ex urbe per anguſtam vallem & ſolitudinem* & captus fuit non longe ab Jerichunte. Idem capite 4 omne illud ſpatium quod inter Hieroſolymas & Jerichuntem eſt teſtatur eſſe ἔρημον καὶ πετρῶδες, deſertum & ſaxoſum, & ſpatium terrarum ultra Jerichuntem verſus Jordanem aeque eſſe ἔρημον καὶ ἄκαρπον, deſertum & ſterile. Euſebius epiſcopus Caeſareae Palaeſtinae in *lib.* IX. demonſtrationis Euangelicae commemorat ἐρημίαν τοῦ Ἰορδάνου, *ſolitudinem Jordanis* in qua Johannes baptizabat appellatque τὴν ἔρημον τὴν παρὰ τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ *ſolitudinem quae eſt juxta Jordanem fluvium.* Ibi quoque citat verba prophetae *Jeſ.* 35. 2. καὶ ἀγαλλιάσεται τὰ ἔρημα τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἡ δόξα τοῦ Λιβάνου ἐδόθη αὐτῇ. At in contextu Hebraeo nihil legitur de ἐρήμοις τοῦ Ἰορδάνου, ſed pro iis ſunt verba אף גילת ורנן. Legiſſe videntur ירדן pro ורנן & pro voce priori aliquid quod ἔρημα notet.

Sylvas, יערים dictas, conjungimus cum locis incultis מדברות, quod & loca inculta Palaeſtinae plurimum ſaltuoſa & ſylvoſa fuerint, & ipſi Hebraei nobis praeeant, uti mox *pag.* 374. diximus: & in ipſis ſacris literis uti res haud multum diverſae jungantur מדבר & יער ἔρημος & δρυμὸς *Ezech.* 34. 25.

יער חרת *Sylva Chareth*, in qua David delituit 1 *Sam.* 22. 5. Fuiſſe in regione tribus Judae liquet ex monito prophetae Gad, ſecedendum Davidi eſſe in terram Juda, cui ut morem gereret, contulit ſe in hanc ſylvam. Poſtea & in alia ſylva delituit David in ſolitudine Ziph 1 *Sam.* 23. 15. Eſſe villam Ἀρὰθ ad occidentem Aeliae ſcribit Euſebius in Onomaſtico.

יער אפרים *Sylva Ephraim*, in qua Abſalom de quercu pependit, & occiſus eſt 2 *Sam.* 18. 6. 9. δρυμῶν Joſepho *Ant.* VI. 5. Credibile eſt ſaltum eundem fuiſſe, e quo urſi ab Eliſa immiſſi ſunt in pueros lingua procaci ei inſultantes, nam ipſe Jerichunte adſcendebat Bethelem & ex urbe pueri egreſſi ei illuſerunt. Vide 2 *Reg.* 2. 24. Fuiſſe & alibi in Ephraim ſylvas colligitur ex verbis Joſephi ſcribentis Antipatrida δένδρεσι fuiſſe πλουσίαν *lib.* 1. *de bello cap.* 16.

יער

יער לבנון *Sylva Libani*, in qua Salomo domum aedificavit 1 *Reg.* 7. 2. Hujus mentio quoque fit 2 *Reg.* 14. 9. ubi de feris ſaltus Libani. Praeterea & Δρυμὸς, regio maritima Palaeſtinae, de qua ſupra egimus *pag.* 188. videtur inter loca ſylvoſa referendus.

Arborum ſylveſtrium varia olim genera fuiſſe certum eſt. Palmarum, fraxinorum, ficuum, olearum, ſycomororum, quercuum, aliarumque meminerunt ſcriptores ſacri & Talmudici. Ex tomo Miſnae זרעים dicto multa arborum herbarumque Palaeſtinarum nomina peti poſſent ſi hoc ageremus. Nunc paſſim ficus, oleae, mori albae, palmae, piceae, cedri, piſtaciae, ſiliquae (ceratonias appellant alii, Arabes خرنوب quarum fructus dicuntur κεράτια, cibus ſuum, *Luc.* 15. 16. unde eſt Belgica vox *Karaat*, ſexta pars ſcrupuli) terebinthi, lentiſci, arbuti, ilices, & eleagnae conſpiciuntur: herbae quoque illic & frutices creſcere notantur, ruta ſylveſtris, tragoriganum, origanum heracleoticum, hyſſopus, foeniculum, cyclaminus, cotyledon, ciſtus, ladon, Libanotis, thymus, zygis, umbilicus, thymbra, ſtachys, ſmilax aſpera, nardus, onitis, maron, anguria, alinterna, aliaeque.

CAPUT LVII.

DE FERTILITATE PALAESTINAE.

Solo Palaeſtinae fertilitatis laudem convenire oſtenditur ex fructibus quos protulit. Liquores Palaeſtinae, oleum & vinum, utrumque praeſtans. Sal lacus Aſphaltitis eximium. Triticum, hordeum & aliae fruges. Copia boum, ovium, caprarum & columbarum. Piſces tum ex mari ſalſo tum aquis dulcibus. Mel apum & ſylveſtre manans ex arboribus. Μέλι ἄγριον Matth. 3. 4. *quid. Palmae praeſtantes in Palaeſtina. Balſamum in convalle Jerichuntina creſcens.* Ἱεριχȣ̃ς *eſt nomen ipſius convallis apud quosdam. Num Joſephus, Plinius & alii fallantur; ſcribentes uni*

Judaeae balſamum eſſe conceſſum. Linum & lana in Palaeſtina. Varietas ſoli Palaeſtini. Teſtimonia veterum de fertilitate Palaeſtinae, Joſephi, Ariſtaeae, Hecataei Abderitae & Polybii. Latinorum ſcriptorum verba in hanc rem, Taciti, Ammiani, & Hieronymi. Ea quae opponi nobis poſſunt diluuntur. Facies Palaeſtinae hodierna non demonſtrat olim ita quoque ſe habuiſſe. Palaeſtina vaſtata ſaepius. Strabonis teſtimonium de ſolo Hieroſolymitano expenſum.

Ultimo hoc capite libri primi nonnulla adnotare lubet de fertilitate terrae Iſraëliticae. Quum enim teſtatum ſit monumentis certiſſimis literarum & oculis hominum qui illic fuerunt hodiernam faciem Palaeſtinae multum ab illa recedere qua olim fuit conſpicua florentibus rebus Judaïcis, non defuerunt, nec deſunt, qui commentitia illa eſſe & falſa ſuſpicantur, quae ſcriptores ſacri de praeſtantia hujus regionis memoriae prodiderunt. Ea re, ut ſuus ſtet honos ſacrarum literarum tabulis, nec occaſio detur hominibus impiis labefactandi auctoritatem ſacri codicis, primo aliqua recenſebo quae ad uſum incolarum haec regio profert, deinde teſtimonia veterum adſcribam, denique ea quae ſententiae noſtrae opponi poſſent diluere conabor.

Inter liquores qui uſui humano inſervire ſolent aqua, vinum, & oleum potiſſimi ſunt. Aquas Palaeſtinae & fontes fuiſſe ſufficientes alendis tot hominibus, quot illic habitaſſe conſtat, & pluvias ſtatis temporibus magna ſatis copia coelo miſſas fuiſſe, quarum aquae in ciſternis colligi ſolebant, ex iis liquet quae capite XLVI. ſcripſimus. Procopius Gazaeus in commentario ad Deuteronomium hac quoque ratione Palaeſtinam Aegypto praefert quod Aegyptus aqua coelo miſſa careat,

Arida nec pluvio ſupplicet herba Jovi.

Certe oleo & vino gaudebat Palaeſtina prae Aegypto. Oleis non plane quidem deſtituebatur (id liquet ex Theophraſto *de cauſ. plant. l.* VI. *c.* 12.) ſed pares non erant Aegyptiae Palaeſtinis. Hinc eſt quod in Echa Rabbati legitur *fol.* 85. 3. מה היו עשרת

עשרת שבטים עושים היו משלחין שמן למצרים *quid faciebant decem tribus? mittebant oleum in Aegyptum.* Hieronymus in *comm. ad Hoſ. c.* 12. *Licet quidam arbitrentur quod nequaquam in Aegygto oleum gignitur ſed pretioſiſſimum miſſum eſſe ab Ephraim cujus terra Samaria olei fertiliſſima eſt.* Talmudici in codice Menachot *cap.* VIII. 3. oleum terrae Iſraëliticae optimum Thecoae, proximum Ragabae tribuunt. Salomo etiam regi Tyriorum quotannis miſiſſe 20 coros olei legitur 1 *Reg.* 5. 11. Vites Aegyptus non habuit, & propterea zytho, potu ex aqua & hordeo, veluti noſtra regio uſa eſt. Herodotus *lib.* II. *cap.* 77. Οἴνῳ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται· οὐ γάρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. *Utuntur vino ex hordeo facto: non enim ipſis vites ſunt.* Adde Theophraſtum *de cauſ. plant.* VI. 15. Idcirco credibile eſt uvas ab exploratoribus Palaeſtinae delatas ad exercitum Iſraëlitarum magnae admirationi & delectationi iis fuiſſe. Appellatur propterea regio vinearum & olearum ab ipſo Rabſace 2 *Reg.* 18. 32. & cultoribus vinearum atque olearum ſui fuere praefecti a Davide conſtituti 1 *Chron.* 27. 27. 28. Et quis neſcit vina Aſcalonitica, Gazetica, & Sareptana etiam a gentibus longe remotis celebrari?

A potu ad cibos & eorum condimenta ſi tranſimus, ſalem habuit praeſtantiſſimum ex lacu Aſphaltite, quem magis digerere & extenuare quam alios ſales Galenus teſtis eſt, judex optimus, iis verbis quae dedimus ſupra *capite* XXXVIII. Triticum porro, hordeum, aliasque frumenti ſpecies hic magna copia creviſſe patet tum ex ſacris literis *Deut.* 8. 8. ubi terra tritici & hordei nuncupatur & 1 *Reg.* 5. 11. ubi Salomo quotannis 20000 coros tritici dediſſe legitur; tum ex ſcriptis Talmudicis, ubi de decimis frugum & juribus anni Sabbathici agunt.

Boum, ovium, & caprarum aviumque magnum numerum hic quoque fuiſſe liquet ex frequentibus ſacrificiis & paſcuis huic uſui deſtinatis in regione transJordanica quam propterea ſibi petierunt tribus duae & dimidiae, & Sarona, campisque circa Lyddam & Jamniam aliisque.

Piſces Jordanes & lacus Tiberiadis ſuppeditabat. Teſtantur id Novi Teſtamenti tabulae, & hodieque piſces illae aquae alunt.

Ex mari magno piſces non tantum incolas locorum maritimorum ſed & ipſas Hieroſolymas aluerunt, unde porta piſcium dicta eſt quae ducit verſus Dioſpolin, teſte Hieronymo, ne jam loquar de piſcibus torrentium, veluti illis de quibus ſupra *pag.* 289.

Mel copioſum hic provenit praeter illud quod apes elaborant, in ſylvis & manat ex arboribus. Hoc eſt μέλι ἄγριον, quo alimento Johannes utebatur, *Matth.* 3. 4. Nec enim Bocharto aſſentior exiſtimanti illud μέλι ἄγριον mel fuiſſe quod apes in arboribus depoſuerant. Diodorus Siculus *lib.* XIX. *cap.* 104. nos docet quid fuerit μέλι ἄγριον nuncupatum, ubi de Nabataeis ſcribit, Ἀυτοὶ χρῶνται τροφῇ κρέασι καὶ γάλακτι καὶ τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων τοῖς ἐπιτηδείοις· φύεται γὰρ παρ' ἀυτοῖς τὸ πέπερι ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ μέλι πολὺ τὸ καλέμενον ἄγριον, ᾧ χρῶνται ποτῷ μεθ' ὕδατος. *Utuntur illi pro alimento carne & lacte & iis quae ex terra proveniunt: naſcitur enim apud ipſos piper in arboribus & mel plurimum quod agreſte appellant, quod potant aqua mixtum.* Sic Ἐλαιομέλι καθ' ἁλμυρᾶ τῆς Συρίας provenire Dioſcorides *lib.* 1. de re medica *cap.* 37. ſcribit. Plinius XXIII. 4. *Elaeomeli in Syria ex ipſis oleis manat.* Idem *lib.* XV. 7. *Sponte naſcitur (oleum) in Syriae maritimis quod Elaeomeli vocant: manat ex arboribus pingue, craſſius melle, reſina tenuius, ſapore dulci.* Et hinc forſitan odor mellis quem ſe naribus percepiſſe in ora maritima Palaeſtinae ſcribit Maundrellus.

Inter arbores palmae & arbor, ſive frutex, balſami eminent. Palmas Judaïcas plurimi veterum celebrant. Ἐδώδιμον καρπὸν habere palmas Palaeſtinae ſcribit Pauſanias *l.* IX. *c.* 19. quum palmae in Aegypto & alibi fructum ἐυβρωτον non haberent teſte Strabone *l.* XVII. Horatius pinguia vocat haec palmeta *Epiſt. l.* II. *ult.*

Praeferat Herodis palmetis pinguibus. ——

Theophraſtus *lib.* II. *cap.* 8. *de hiſtor. plantar.* ſcribit ſolarum illarum palmarum Syriacarum quae in Aulone (intelligit μέγα Πεδίον, ſive campum magnum Jordanis quem ἀυλῶνα alii nuncupant, aut certe partem ejus) proveniunt fructus ejus generis eſſe ut

ut recondi poſſint, θησαυρίζεσθαι μόνας δυνασθαί φασι τὰ ἐν Συρίᾳ τὰς ἐν τῷ Ἀυλῶνι. Ne quis autem putet ἀυλῶνα inter Libanum atque Antilibanum hic ab eo indicari, videat quod praecedit, in Syria coele, quam Judaei incolunt, ἐν τρισὶ μόνοις ἀμμώδεσιν εἶναι τὰς δυναμένας θησαυρίζεσθαι, *in tribus modo locis arenoſis eſſe fructus palmarum aptos recondi:* illa loca ſunt Jericho, Phaſaëlis, Archelaïs & Livias, *gentis* Judaïcae *convalles* dictae Plinio & a palmarum proventu eidem celebratae. Phaſaëlis erat περὶ τὸν ἀυλῶνα τῆς Ἰεριχοῦντος (Joſeph. *Ant.* XVI. ς.) ideo cum Jerichunte pro una convalle habetur.

Balſami circa Jerichuntem provenientis etiam Theophraſtus meminit hiſtoriae plantarum *lib.* IX. *cap.* 6. Τὸ δὲ βάλσαμον γίνεται μὲν ἐν τῷ ἀυλῶνι τῷ περὶ Συρίαν. *Balſamum creſcit in Aulone* (*valle*) *Syriae.* Hic ἀυλὼν eſt circa Jerichuntem. Ita a Juſtino haec explicantur *lib.* XXXVI. *Eſt namque vallis quae continuis montibus velut muro quodam cincta ad inſtar caſtrorum clauditur. Spatium loci ducentum millia jugerum. Nomine Hiericho dicitur. In ea valle ſylva eſt & ubertate & amoenitate arborum inſignis, ſiquidem palmeto & opobalſamo diſtinguitur.* Ita Strabo quoque & Joſephus teſtantur. Diodorus Siculus ἐν ἀυλῶνι τινὶ balſamum creſcere ſcribit, ἐν ἀυλῶνι videlicet Ἰεριχοῦντος. Dioſcorides ἐν Ἰουδαίᾳ κατά τινα ἀυλῶνα. Ipſe hic ἀυλὼν vel πεδίον appellatur a Strabone Ἱερικοῦς *lib.* XVI. Ἱερικοῦς ἐςὶ, πεδίον περιεχόμενον ὀρεινῇ τινι, *Jerichus eſt campus montibus circumdatus.* Quamobrem Galenus *lib.* II. *de alimentorum facult.* ſcribit ἐν Ἰεριχοῦντι in Jerichunte (i. e. in hoc campo) palmas optimas creſcere. Ita & Plinius: *Nobilitas* (*palmis*) *in Judaea nec in tota ſed in Hierichonte maxime.* Balſamum non niſi in Judaea creſcere Joſephus teſtatur, Plinius & Dioſcorides. Hos falli ſcribunt Proſper Alpinus & Petrus Bellonius, quoniam nunc in Judaea non provenit niſi in hortis, & ſumma cura coli debet, atque ex Arabia uti ex ſolo natali omne balſamum in alias regiones defertur. Ego tamen vera ſcripſiſſe Joſephum & Dioſcoridem puto. Nil vetat quo minus plantae ante ſeptendecim ſaecula in aliqua regione creverint, quae nunc in aliis longe regionibus proveniunt. Et quidni ipſa ſoli natura tot annorum intervallo mutari

tari potuit, ſic ut nunc non adeo benigna mater herbarum ſit quas olim fovit atque edidit copioſe? Non ſunt illae rationes tanti ponderis ut antiquorum teſtimonia ea re ſuſpectae fidei habeamus. De frutice ipſo balſami nihil addo. Oportet illum eſſe parum verſatum in ſcriptis Romanorum & Graecorum qui ignorat quanti pretii balſamum fuerit, & quam excellens produxerit regio Jerichuntina.

Linum & lanam ad veſtitum hominum neceſſaria quis dubitet hanc terram produxiſſe quum oves, de quibus mox egimus, lanam ſuppeditent, & lini כתנא Judaeis, nobis *catoen* dicti, felix etiam in his regionibus proventus ſit circa Lyddam praecipue & in campo Esdrelon? Sed quid diutius his immoror? ubi rerum teſtimonia adſunt, quid opus eſt verbis? Si tot hominibus ſufficere potuit alendis, qui non aliunde ſibi victum arceſſivere, uti populi mercaturae dediti, ſed agrorum proventu nutriebantur, oportet non adeo ſterilem illam fuiſſe, ac a nonnullis depingitur. Hac ratione & Joſephus *lib.* III. *de bello c.* 2. uſus eſt ſcribens μέγιςον τεκμήριον ἀρετῆς καὶ εὐθηνίας eſſe τὸ πληθύειν ἀνδρῶν ἑκατέραν, *quod nempe & Samaritis & Judaea incolis refertae ſint.*

Attendi etiam velim ad varietatem ſoli in Palaeſtina, montes, valles, litora aquis ſalſis & aquis dulcibus adſita, & ſimilia quae variis hominum ingeniis & ſtudiis ſatisfacere potuerunt. Non poſſum quin adſcribam verba Dionyſii Halicarnaſſenſis in Antiquitatibus Romanis *lib.* I. *p.* 28. Ἐγὼ τὸν ἐκ γῆς πλοῦτον οὐκ ἐν μιᾷ τίθεμαι καρπῶν ἰδέᾳ, οὐδ' εἰσέρχεταί μοι ζῆλος οἰκήσεως ἐν ᾗ μόνον εἰσὶν ἄρουραι πίονες, τοῦ δ' ἄλλων οὐδὲν ἢ βραχύ τι χρήσιμον· ἀλλ' ἥτις ἂν εἴη πολυαρκεςάτη τὲ καὶ τῶν ἐπεισάκτων ἀγαθῶν ἐπιπολὺ ἐλάχιςον δεομένη, ταύτην κρατίςην εἶναι λογίζομαι. Τοῦτο δὲ τὸ πάμφορον καὶ πολυωφελὲς παρ' ἥν τινα ἄλλην γῆν Ἰταλίαν ἔχειν πείθομαι· οὐ γὰρ ἀρούρας μὲν ἀγαθὰς ἔχει καὶ πολλὰς, ἄδενδρος δ' ἐςὶν ὡς σιτοφόρος· οὐδ' αὖ φυτὰ μὲν ἐςιν ἱκανὴ παντοῖα θρέψασθαι, σπείρεσθαι δ' ὡς δενδρῖτις ὀλιγόκαρπος· οὐδ' ἄμφω μὲν ταῦτα παρέχειν δαψιλὴς, προβατεύεσθαι δ' ἀνεπιτήδειος· οὐδ' ἄν τις αὐτὴν φαίη πολύκαρπον μὲν εἶναι καὶ πολύβοτον, ἐνδιαίτημα δ' ἀνθρώποις ὑπάρχειν ἄχαρι· ἀλλ' ἐςὶ πάσης, ὡς εἰπεῖν, ἡδονῆς τε καὶ ὠφελείας ἔμπλεως. *Ego terrae opes non aeſtimo*

mo in una fructus ſpecie, nec me ſubit deſiderium habitandi ubi arva tantum ſunt pinguia aliarum vero rerum ad vitam utilium aut nulla aut exigua admodum eſt copia: ſed quae ſibi ipſi maxime ſufficit, & bonis aliunde advectis minimum indiget, eam puto optimam. Hanc vero copiam & commoda prae aliis terris Italiae conceſſa eſſe credo. Nec enim arva tantum bona habet, caret autem arboribus, ut frumenti ferax: neque plantis modo quibus libet alendis eſt idonea, ſed inutilis ſegetibus, ut agri arbuſti: neque largiter quidem haec utraque ſuppeditat, ſed parum apta eſt alendo pecori: neque dici poteſt eam abundare fructibus & paſcuis, injucundam vero illic eſſe hominibus habitationem: ſed omnibus voluptatibus & commodis haec terra referta eſt. Plura non addam ad commendationem Palaeſtinae, nec purum aërem qui illic hauritur laudabo, quum in Aegypto ὁμιχλώδης καὶ δροσόβολος ſit, Theophraſto teſte *lib.* VI. *de cauſis plantarum cap.* 26. quoniam ad alia pergendum eſt.

Videamus porro diſerta ſcriptorum veterum teſtimonia & quidem profanorum; illis enim non dubium eſt majorem fidem habituros eos qui diverſam fovent ſententiam quam ſcriptoribus ſacris: quod vel ex eo liquet, quod ſi teſtimonio ſcriptorum ſacrorum crederent, dubitari non poſſit fertiliſſimam hanc regionem fuiſſe, quare illam lacte & melle fluentem nuncupare ſolent.

Ex Joſepho (& quis, ſodes, eo melius haec ſcire potuit? quis fide dignior, quum non videatur voluiſſe aperte mentiri tunc quum & a Judaeis & Romanis falſi convinci poſſet?) multa peti poſſunt ad demonſtrandam Palaeſtinae fertilitatem. *Lib.* III. *de bello cap.* 2. ubi ſingulas ejus regiones deſcribit, Galilaea, inquit, πίων πᾶσα καὶ εὔβοτος καὶ δένδρεσι παντοίοις κατάφυτος ὡς ὑπὸ τῆς εὐπαθείας προσκαλέσασθαι καὶ τὸν ἥκιστα γῆς φιλόπονον, *tota pinguis & paſcua eſt* (alibi, *Antiq.* XV. 5. Judaeam quoque χώραν εὔβοτον nuncupat) *omniumque generum arboribus conſita, ſic ut vel minime ſtudioſos agriculturae ubertate ſua provocent.* Et mox, ἐνεργὸς ὅλη καὶ συνεχὴς ἐστι καρποφόρος *tota culta & fructuum ferax.* Talmudici etiam prae reliquis terrae Iſraëliticae regionibus Galilaeae fertilitatem celebrant, ſcribentes *in Gem. Megilla* 6. I. terram lacte & melle fluentem illam eſſe potiſſimum quae XVI.

 mil-

milliaribus ab urbe Zippori, in medio Galilaeae ſita, quaquaverſum protenditur. Et Joſephus *lib.* 11. *c.* 26. de bello Galilaeam ἐλαιοφόρον μάλιςα vocat. Peraeam ibidem ἔρημον quidem maxima ex parte fatetur, ſed tamen πέδια illic δένδρεσι κατάφυτα ποικίλοις *campos variis arboribus conſitos*, *oleis*, *vitibus ac palmis.* Sed Peraea nos adeo non tangit: fuit enim extra terram a Deo promiſſam Iſraëlitis, uti capite primo & tertio demonſtravimus. Samaritis, altera Palaeſtinae regio montuoſa & campeſtris erat ut Judaea, & de utraque ibidem Joſephus teſtatur eſſe εἰς γεωργίαν μαλθακὰς καὶ πολυφόρυς, καταδένδρυς τε καὶ ὀπώρας ὀρεινῆς καὶ ἡμέρυ μεςὰς, *ad colendum molles & fertiles*, *arboribus etiam conſitas & fructibus ſylveſtribus & manſuetis plenas.* Deinde in iis *dulces admodum aquas* eſſe tradit, γλυκὺ νᾶμα πᾶν διαφόρως, & *pecudes* γαλακτοφόρυς *lacte abundantes ob boni graminis copiam.* Eodem *libro*, *cap.* XVIII. Genneſaritin deſcribit, quam amoenam ac fertilem regionem? Θαυμαςὴν eſſe inquit φύσιν καὶ κάλλος *natura & pulcritudine admirabilem*: in qua omnis generis arbores proveniant, nuces, palmae, ficus, oleae, vites &c. Compendii cauſa ipſa verba non adſcribo. *Libro* v. *cap.* 4. regionem Jerichuntinam θεῖον χώριον, *tractum divinum* nuncupat ubi palmae plurimae, unde & mel eliciunt non multum alio melle deterius, & plantae balſami, & cypri & myrobalani, ita ut nullum κλίμα τῆς οἰκυμένης in aliis fructibus producendis ei fertilitate par ſit. Confer quae de eadem tradit *lib.* XV. *Antiq. cap.* 5. & quae de deliciis Χωρίυ Ἥτταν habet, *lib.* VIII. *Antiquitatum*, *cap.* 2. de quibus vide *ſupra pag.* 300. Idem *contra Apionem lib.* I. Χώραν ἀγαθὴν νεμόμενοι ταύτην ἐκπονύμεν, *quum regionem bonam nacti ſimus eam colimus.* Et *lib.* VII. 24. Χώραν εὐδαίμονα, *fortunatam terram*, vaſtari cernere erat καὶ ποταμὺς ῥέοντας ὐκ ἐπὶ γῆν γεωργυμένην ὐδὲ ποτὸν ἀνθρώποις ἢ βοσκήμασιν· ἀλλὰ διὰ τῆς ἔτι πανταχόθεν φλεγομένης *flumina non per terras cultas & irriguas in hominum pecudumque uſum labentia ſed per regionem exuſtam.*

Ariſtaeam addimus, ſcriptorem qui quidem haud ille fuit quem ſe fuiſſe ſcribit, antiquum tamen, & Joſepho, Euſebio, aliisque veteribus commemoratum qui Palaeſtinam commendat ab

ab oleis, frumento & leguminibus omnis generis, vineis, melle, palmis aliisque arboribus frugiferis innumerabilibus, jumentis, pecoribus, paſcuis. Verba ipſa, compendii faciendi cauſa, non adſcribimus, locum indicaſſe & per ſumma rerum capita iviſſe contenti, ſociosque ei jungentes alios ſcriptores duos Graecos, quorum prior eſt Hecataeus Abderites, qui poene decies trecenta millia jugerum optimae terrae atque uberrimae Judaeos poſſidere teſtatur, poſterior Polybius *lib.* v. *hiſtor.* qui de ſeptentrionali terrae Iſraëliticae parte agens quae circa Tyrum & Philoteriam ſita eſt teſtatur agros ejus abunde ſuppeditaſſe quod alendo exercitui Antiochi par erat: Vide ejus verba nobis notata infra *libro* III. ubi agimus de urbe *Philoteria.*

Tacitus *lib.* v. *cap.* 6. *hiſtor.* de terra Judaeorum teſtatur, *Rari imbres, uber ſolum. Exuberant fruges noſtrum ad morem, praeterque eas balſamum & palmae. Palmetis proceritas & decor.* Nimirum palmae arbores ſunt ſi quae aliae φιλόθερμοι, calorem amantes & ſalſuginem. Vide Theophraſtum *de cauſ. plant. lib.* II. *cap.* 4. & III. 22. Utrumque in Palaeſtina invenire eſt. Excelluiſſe prae reliquis palmas Jerichuntinas ſupra notavimus. Calor illic erat inſignis, quare etiam metebant, non refragantibus Hebraeorum ſapientibus, ante oblatum die ſexto & decimo menſis Niſan manipulum, uti in Miſna traditur. Ad oram Palaeſtinae maritimam etiam plus caloris erat quam circa Hieroſolymas. Gazae & vicinis in locis hodieque fructus multo ante maturi ſunt quam in montanis Judaе. Hic aër & ſolum frigidiora ſunt ut mihi narrarunt αὐτόπται. Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. *Ultima Syriarum eſt Palaeſtina per intervalla magna protenta, cultis abundans terris & nitidis, & civitates habens quasdam egregias.* Hieronymus, ipſe Palaeſtinae incola, ad *cap.* 20. *Ezech. Inclytam eſſe terram Judaeae & cunctis terris fertiliorem dubitare non poterit qui a Rhinocorura usque ad Taurum montem & Euphratem fluvium cunctam conſideraverit terram & urbium potentiam amoenitatemque regionum.* His plura dicit Hieronymus quam ipſe dicta vellem. Paula & Euſtochium in epiſtola ad Marcellam de Bethlechem, ubi erant, loquentes: *Quocunque te verteris arator ſtivam tenens Alleluja decantat. Sudans meſſor Pſalmis ſe*

ſe avocat & curva attondens vitem falce vinitor aliquid Davidicum canit. Aratoris mentio in verbis citatis in mentem mihi revocat quod de modo arandi in Palaeſtina ad commendandam terrae hujus fertilitatem legitur apud Brocardum in deſcriptione terrae ſanctae *cap.* 11. ſe oculis ſuis ſaepe vidiſſe duobus tantum bobus aratrum inverti, quo ille efficit terram in cultura ſua minimum laborem exigere, quum tamen multum fructum reddat. Videtur a natura ſoli id repetendum. Non patitur ratio terrae in Palaeſtina profundos ſulcos agi, ſic ut parvo labore ſuperficies ſumma poſſit inverti. Theophraſti verba huc faciunt *lib.* III. *de cauſis plantarum cap.* 25. Ὁς ἐν Συρίᾳ κατὰ βάθος ἀρώσας ἐξήρανεν, ὑπὸ γὰρ τοῦ θέρους διακαιομένη, ἐπιπλεῖον ὑπόπετρος οὖσα διέκαιε· καὶ μικροῖς ἀρότροις οἱ Σύροι χρῶνται. *Uti in Syria ſi ſolum aratro alte proſcinditur ſiccatur: calore enim toſta & magna ex parte ſubtus petroſa exiſtens aduritur. Ideo aratris exiguis Syri utuntur.* Idcirco aſini boum loco, uti liquet ex *Deut.* 22. 10. & *Jeſ.* 30. 24. nonnunquam adhibiti fuere ad arandum in Palaeſtina (qui iſti uſui apti ſunt *ubi terra levis eſt, velut in Campania*, teſte Marco Varrone *de re ruſtica lib.* 2. *cap.* 6.) operibus & rebus neceſſariis ad agri culturam miniſtrantes, uti Joſephus ſcribit *lib.* 2. *contra Apionem*: & vir unus plerumque aratro adeſt eique regendo ſufficit, teſte Maundrello, qui & obſervavit altera manu geri ſolere inſtrumentum octo pedes longum ab hac extremitate acutum ad ſtimulandos boves, ab illa inſtructum ſpatha ut lutum aratro adhaerens amoveatur, quod ille aptiſſimum judicavit ad iſtos uſus ad quos *Jud.* 3. 30. Schamgar מלמד בקר *ſtimulum boum* adhibuiſſe legitur. Sed redeamus in viam.

Verum ſententiae noſtrae opponunt faciem Palaeſtinae hodiernam. Noſtrae autem? immo vero ſcriptorum ſacrorum. Rabſace enim Aſſyrius 2 *Reg.* 18. 32. *Jeſ.* 36. 17. exploratores a Moſe miſſi *Num.* 13. 28. Zacharias *Zach.* 7. 14. Jacobus *Gen.* 49. 11. Moſes *Deut.* 8. 7. & Deus ipſe hujus terrae fertilitatem praedicant. *Exod.* 3. 8. *Ezech.* 20. 6. *Joël* 2. 3. Magna pars terrae, dicunt, non niſi rupes & horridas ſylvas continet. Pauci ſunt agri culti & conſiti: fluvii & fontes fere nulli. Verum abunde puto demonſtratum eſſe laudem felicis ingenii & fertili-

tatis

tatis ſolo Palaeſtinae veteris negari non poſſe: ſed poſtquam Judaei eo miſeriarum venerunt ut exturbati ex regione ſua per orbem vagi & extorres ſpargerentur, tellus ipſa irae divinae veſtigia gerens aliam longe faciem induit; inprimis poſtquam patrato bello, quod ſacrum vocant initumque a Chriſtianis eſt ut Mohammedanos Palaeſtina exuerent, Arabes aliique Nomades continentibus bellis inter ſe geſtis univerſam regionem theatrum effuſiſſimarum populationum conſtituerunt, & conſtituunt etiamnum, ita ut in orbe terrarum nusquam minus tutum ab inſidiis iter carpatur, & frequentibus extorſionibus avarorum hominum magis moleſtum. Haec juxta mecum omnes ſciunt qui itineraria ſaeculo uno alterove abhinc edita perlegerunt. Quis ergo non deprehendit temere judicari de priſtino ingenio illius regionis ex facie hodierna? Solum ſterile, nudas rupes, ſolertia humana converti poſſe in loca vineis induta & cultoribus ſuis alimentum praebere apta liquet ex Maundrello (verba dedimus *pag.* 310.) quod ipſum experientia noſtrorum temporum confirmat. Quid? quod & Plinius *lib.* XVII. 4. *Pucina vina* ſcribat *in ſaxo coqui*, & Chia vina praeſtantiſſima in rupibus quae nonniſi quatuor digitorum ſpatio terra tectae ſunt. Verum agri vel optimi cultu defecti quales evadunt? Et quid non hoſtium furor efficere valet in vaſtandis regionibus fertiliſſimis? Luculentum eſt hanc in rem Joſephi de hujus ipſius Palaeſtinae parte teſtimonium quod extat *lib.* v. *de bell. cap.* 7. Καθάπερ ὑπὸ τῶν ἀκρίδων κατόπιν ὕλην ἐστιν ἰδεῖν ἐψιλωμένην πᾶσαν οὕτω τὸ κατὰ νώτου τοῦ Σίμωνος στρατιᾶς ἐρημία κατελείπετο. Καὶ τὰ μὲν ἐμπιπράντες, τὰ δὲ κατασκάπτοντες, πᾶν δὲ τὸ πεφυκὸς ἀνὰ τὴν χώραν ἢ συμπατοῦντες ἠφάνιζον, ἢ νεμόμενοι καὶ τὴν ἐνεργὸν ὑπὸ τοῦ πορείας σκληροτέραν ἐποίουν τοῦ ἀκάρπου, καθόλου τε εἰπεῖν, οὐδὲ σημεῖον τε κατελείπετο τοῖς πορθουμένοις τοῦ γεγονέναι. *Quemadmodum poſt locuſtas ſylvae cernuntur ſpoliatae frondibus, ſic quoque poſt terga exercitus Simonis vaſtitas relinquebatur. Alia quidem comburendo, alia diruendo, omniaque quae ex ſolo edita erant pedibus conculcantes delebant, aut depaſcebant, terramque cultam ipſa inculta reddebant duriorem, ita ut ne ſignum quidem rerum vaſtatarum remaneret, unde liqueret eas aliquando fuiſſe.* Quae de locuſtis Palaeſtinae narrat Joſephus illu-

ſtrari merentur ex hiſce Hieronymi ad *cap.* II. *Joëlis. Non declinabunt a ſemitis ſuis. Hoc nuper in hac provincia vidimus. Quum enim locuſtarum agmina venirent, & aërem qui inter coelum & terram eſt occuparent tanto ordine ex diſpoſitione jubentis Dei volitant, ut inſtar teſſerularum, quae in pavimentis artificis figuntur manu ſuum locum teneant & ne puncto quidem, & ut ita dicam, ungue transverſo declinent ad alteram . . . .* & mox. *Nihil enim locuſtis invium eſt, quum & agros & ſata & arbores & urbes & domos & cubiculorum ſecreta penetrent . . . .* & poſt pauca narrat quomodo iſtae repulſae fuerint. *Etiam noſtris temporibus vidimus agmina locuſtarum terram texiſſe Judaeam quae poſtea miſericordia Domini inter veſtibulum & altare, hoc eſt inter crucis & reſurrectionis locum, ſacerdotibus & populis Dominum deprecantibus atque dicentibus,* parce populo tuo, *vento ſurgente in mare primum & noviſſimum praecipitatae ſunt.* Mare primum eſt mare mortuum, noviſſimum quod eſt ad occidentem, uti ipſe ibidem docet. Cornelius Brunius in Itinerario narrat, in horto aedium in quas diverterat Ramae Palaeſtinorum, locuſtas duarum horarum ſpatio omnes herbas frondesque conſumſiſſe, ipſosque caules fruticum ſolo infixos.

Sunt & qui verba Strabonis Moſi putent adverſari quum Strabo de Hieroſolymis ſcribat *lib.* XVI. εἰς τὸν τόπον τοῦτον ὅπου νῦν ἐστι τὸ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις κτίσμα. Κατέσχε δὲ ῥᾳδίως οὐκ ἐπίφθονον ἂν τὸ χωρίον οὐδ' ὑπὲρ οὗ ἄν τις ἐσπουδασμένως μαχέσαιτο· ἔστι γὰρ πετρῶδες αὐτὸ μὲν ἔνυδρον, τῷ δὲ κύκλῳ χώραν ἔχον λυπρὰν καὶ ἄνυδρον τὴν δ' ἐντὸς ἑξήκοντα σταδίων καὶ ὑπόπετρον. *Ad illum locum ubi nunc Hieroſolyma condita ſunt (deduxit eos Moſes) facileque obtinuit quia aemulationi non erat obnoxius nec dignus de quo contenderetur. Eſt enim locus ſaxoſus, aquis ipſe quidem abundans, ſed regio circumſita ſterilis eſt atque ſicca & intra ſpatia 60 ſtadiorum etiam ſolum inferne ſaxoſum habet.*

Non dicam errare Strabonem potuiſſe qui tam multa memoriae prodidit de rebus Judaïcis plane commentitia, & in his verbis errat plus ſemel: nec enim Moſes Iſraëlitas usque ad Hieroſolyma deduxit, nec Hieroſolyma facile obtinuerunt quum Jebuſitae illam urbem usque ad Davidis tempora tenuerint. Sed demus

demus illum ita ut res ſe habebat ſcripſiſſe. Fuerit ſolum in quo urbs Hieroſolymitana ſita fuit ὑπόπετρον circumquaque per 60 ſtadia, id aptiſſimum erat condendae arci & gentis metropoli. Id liquet ex eventu. Quam reſtitit illa regibus Syriae atque Aſſyriae & quantum negotii faceſſivit ipſis Romanis? Si quae autem natura negavit, arte & induſtria fuerunt ſuppleta, uti aquarum copia per aquae ductus & ſimilia. Ipſum illud ſolum ὑπόπετρον allicere non una de cauſa incolas potuit, quum & in iſtiusmodi montibus terra tectis optime vites proveniant uti mox vidimus, & in Syria ipſum illud ſolum quod aratur ὑπόπετρον eſſe ἐπιπλεῖον notaverit Theophraſtus *lib.* III. *cap.* 25. *de cauſis plantarum*, & propter ὑπόπετρον τῶν αἰγιαλῶν Phoenices urbem Dora ſibi elegerint in ſedem, uti Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς ſcribit ad vocem Δῶρος. Sed mittamus haec omnia & demus ſolum omne circa Hieroſolymas per ſtadia 60 fuiſſe ſaxoſum ita ut nihil plane proferre potuerit (quod tamen falſum eſt & indicaret Jebuſaeos quum hic ſedes figerent ineptiſſime egiſſe) num inde efficitur omnem Palaeſtinam eodem modo ſe habuiſſe? Quid facit tantillum ſpatii ad univerſam Palaeſtinam?

FINIS LIBRI PRIMI.

JEREM. IX. 12. 13.

Hieroſolymas conſtituam in acervos & luſtrum draconum, urbeſque Judae conſtituam loca deſolata, ita ut nemo eas incolat. Quis eſt vir ſapiens qui doceat iſtud & id quod pronunciavit os Dei indicet, quamobrem pereat haec terra & incendatur uti locus deſertus, ita ut nullus pertranſeat. Dicit Deus, quia neglexerunt Legem meam quam expoſueram iis, nec obtemperarunt voci meae, nec ambulaverunt in illa.

HADRIANI RELANDI
PALAESTINA
EX
MONUMENTIS
VETERIBUS
ILLUSTRATA.
TOMUS II.

TRAJECTI BATAVORUM,
ex libraria GUILIELMI BROEDELET.
M. D. CC. XIV.

PALAESTINAE

EX MONUMENTIS VETERIBUS

ILLUSTRATAE

LIBER SECUNDUS.

IN QUO AGITUR

DE INTERVALLIS LOCORUM PALAESTINAE.

CAPUT I.

DE MENSURIS QUIBUS INTERVALLA LOCORUM VETERES METIUNTUR.

Certa ab incertis diſtinguenda. Errores in mappis geographicis plurimi. Menſurae intervallorum veteres. Miliare Romanum *quid.* מיל *idem.* פרסה *quid. Miliare Romanum aequale bis mille cubitis Hebraeorum a nonnullis creditum. Hac ratione magnitudo cubiti Hebraïci innoteſcit. Cubiti quibus Joſephus utitur diverſi a cubitis Talmudicorum. Stadium pars octava miliaris Romani. Polybii ſententia octo ſtadiis tertiam partem ſtadii addendam eſſe, ut aequale ſit ſpatium miliari Romano expenſa. Origo hujus opinionis ex confuſione pedum Graecorum & Romanorum. Aliorum ſententia ſtadia 7 & dimidium conficere unum miliare Romanum unde nata.* ריס *idem quod ϛάδιον.* Paraſangae *ſpatia 30 ſtadiorum.* Dieta *quid. Iter unius diei quale Graecis & Hebraeis.*

Quemadmodum in tradendis artibus ac diſciplinis quibuscunque magnam utilitatem affert ſecretio rerum certarum ab incertis, ita mihi inprimis viſa eſt neceſſaria in hoc quod tractamus argumento. Tabulas geographicas Palaeſtinae, quae magno numero in manibus hominum verſantur, inepta haec permixtio ita contaminavit ut qui errores omnes indicare & menda tollere in ani-

mum induceret, laborem in ſe ſuſciperet incredibilem, addo & invidioſum. Intereſt tamen rei literariae, ut ſciatur quis ſitus locorum teſtimoniis veterum ſcriptorum confirmari queat, quis contra incertus ſit, quidque de ſingulis auctores fide digni memoriae prodiderint. Haec explorata eſſe illi debent qui in tabula geographica regionem deſcribet, nec aliorum mappae paucis mutatis orbi denuo uti novae exponendae ſunt, & veteres errores propagandi. Quis non hoc tempore mappas Adrichomii celebrat, &, ſi quando uſui venit ut aut volumen ſacri codicis aut alia ornari oporteat inſertione mappae geographicae Palaeſtinae, illas reliquis praeferat, & nonnullis mutatis denuo curat in aes incidi? Quod ſi quis explorare velit, in quam multis Adrichomius erraverit, & quam multa plane incerta certo loco poſuerit, videat libro tertio quae nos de locis ſingulis Palaeſtinae notavimus, e quibus manifeſtum fiet quid certi ex ſcriptis veterum de locis illis hauriri poſſit. Conferat porro quisquam mappas noſtras & adſcripta teſtimonia veterum quibus nixi hoc vel illo intervallo loca diſponimus. Haec praedicenda habui, non obtrectandi ſed verum indagandi ſtudio, utque omnes intelligant quam haud facile ſit & expeditum mappam Palaeſtinae conficere. Nunc ad rem ipſam aggredior, & ab ovo, quod ajunt, exorſus hoc libro ea junctim exponere atque excutere conſtitui quaecunque in ſcriptis veterum deprehendi quibus certa intervalla locorum Palaeſtinae per miliaria Romana, ſtadia, aut ſimiles notas digeruntur, & ſi quae pugnare videbuntur conferre atque illuſtrare conabor.

Inter menſuras veteres intervallorum, quibus geographi in deſcribenda Palaeſtina uſi ſunt, vix ulla uſitatior eſt miliari Romano. Complectitur illud mille paſſus, atque ita frequenter dici ſolet tot millia paſſuum abeſſe hanc urbem ab illa. Paſſus continet pedes quinque, atque adeo miliare pedum Romanorum quinque millia, Graecorum vero, qui paullo majores erant, 4800. Haec miliaria comprehendebant octo ſtadia, quemadmodum mox fuſius demonſtrabitur, nec dubium eſt haec quoque miliaria Romana ab Hebraeis intelligi quando de מילין loquuntur.

quuntur. Tradunt autem מילין quatuor facere unam פרסה, adeoque Parſa efficit fere illud quod nos dicimus intervallum horae itineris : quamvis in Palaeſtina iter quum inſtituitur fere ſingulis horis tria miliaria Romana conficiant, uti liquet ex itinerariis recentiorum. Judaei ſolent מיל ſtatuere par ſpatio bis mille cubitorum : vide Chinnuc R. Levi Barzelonitae, ſect. v. הפרסה ד'מילין והמיל אלפים אמה *Parſa eſt* 4 *miliaria, miliare unum* 2000 *cubiti.* Maimonides id aequale facit bis mille paſſibus mediocribus, jubens ſi quis in campo verſetur & neſciat itineris Sabbathici ſpatium, ut eat אלפים פסיעות בינוניות 2000 *paſſus mediocres*, וזה inquit הוא תחום השבת *& hoc eſt ſpatium itineris Sabbathici.* Ita ille in *Hilchoth Schabbath cap.* 27. §. 4. quod etiam Origenes (verba ſupra exhibuimus *pag.* 341.) tradidit. Quod ſi illa menſura certa eſſet, modum cubiti Hebraeorum inde diſceremus, quoniam מיל ſive miliare complectitur pedes Romanos 5000 (nam mille paſſus efficiunt pedes 5000) atque ita cubitus Hebraeus par eſſet duobus pedibus Romanis & dimidio. Haud difficulter id eruitur ex ante dictis:

Paſſus		Pedes
1.	complectitur	5.
1000	complectuntur	5000.

Cubiti		Pedibus
2000.		5000.
2.	aequales ſunt	5.
1.		$2\frac{1}{2}$.

Cum his confer cubitos, quibus Joſephus utitur in metiendis locis ſacris, templo &c. tertia parte aliquando minores eſſe quam ſunt cubiti quibus ſcriptores Talmudici uſi ſunt. Ita altare Talmudici altum ſcribunt 10 cubitos, Joſephus 15 : portas atrii Talmudici 20 cubitos altas & latas 10, Joſephus altas 30 cubitos & latas 15. Cubitus nempe Romanus ſeſquipedem comprehendit i. e. tria hemipodia, cubitus Hebraeus quinque hemipodia.

dia. Joſephus autem in gratiam Gentium ſcribens uſus videtur cubitis Romanis. Verum aliquando cubiti Joſephi cum Talmudicis conveniunt, uti quum ὕψος καὶ εὖρος altitudinem & latitudinem aedis ſacrae in Templo 11 facit 100 cubitorum; & numeri ejus a librariis ſaepe corrupti ſunt, uti liquet ex diverſa ſcriptura contextus Graeci & interpretum ejus Latinorum, ſic ut iis fidere non liceat. Nec deſunt alii qui ſpatium bis mille cubitorum i. e. iter Sabbathicum aequale faciunt ſex ſtadiis. Epiphanius, qui non videtur ignorare potuiſſe quantitatem itineris Sabbathici quoniam ipſe Judaeus olim fuit & in Palaeſtina natus, οὐκ ἐξῆν βαδίζειν ἐν σάββασιν ὑπὲρ τὸ μέτρον τῶν ἓξ σαδίων ſcribit, *non licet ambulare in Sabbathis ultra ſex ſtadia*, in haereſ. LXVI. ſecundum hunc computum 2000 cubiti (i. e. 6 ſtadia) pares eſſent pedibus Romanis 3750, cubitis autem Romanis quorum ſinguli ſeſquipedem continent, ſive τρία ἡμιπόδια, 2500. adeoque cubitus unus Hebraeorum aequalis eſſet pedi Romano uni, & $\frac{1750}{2000}$ partibus pedis alterius.

Stadium complecti vulgo dicitur partem octavam miliaris Romani, adeoque quum miliare Romanum comprehendat mille paſſus, ſtadium comprehendit paſſus 125 id eſt pedes Romanos 625, teſte Plinio *lib.* II. *cap.* 23. Graecos autem pedes 600 complectebatur. *Stadia enim in terra Graecia inſtituta pedum eſſe numero ſexcentum* tradit Gellius Noctium Atticarum *lib.* I. *cap.* I. Atque ita fere geographi veteres & hiſtoriarum ſcriptores intervalla locorum metiuntur ut uni miliari Romano aequent ſtadia octo. Fatetur hoc ipſum Strabo *lib.* VII. Μιλίων ἐςὶ πεντακοσίων τριάκοντα πέντε· λογιζομένῳ δὲ, ὡς μὲν οἱ πολλοὶ, τὸ μίλιον ὀκτωςάδιον τετρακιςχίλιοι ἂν εἶεν ςάδιοι καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς διακόσιοι ὀγδοήκοντα· ὡς δὲ Πολύβιος προςιθεὶς τῷ ὀκταςαδίῳ δίπλεθρον, ὅ ἐςι τρίτον ςαδίου, προςθετέον ἄλλους ςαδίους ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ὀκτὼ, τὸ τρίτον τοῦ τῶν μιλίων ἀριθμοῦ. *Eſt (via Egnatia) miliarium* DXXXV. *Quod ſi miliare octo ſtadia complecti ſtatuas, quod plurimi faciunt, ſtadiorum erit* IVCIƆCCXXC. *Si autem Polybii ſententiam ſequaris qui octo ſtadiis duo jugera addit, id eſt, tertiam partem ſtadii, addenda ſunt alia ſtadia* CLXXVIII, *id eſt, tertia pars numeri miliarium.* Polybius *lib.* III. *hiſtoriarum, cap.* 8. morem hunc loquendi ſequi-

quitur ſcribens lapides miliares a Romanis in viis collocatos *κατὰ ςαδίȣς ὀκτὼ*, *ad octo ſtadia.* Vir ingenio & doctrina praeſtans H. Dodwellus in diſſertationibus praefixis Syntagmati geographorum veterum cura Hudſoniana edito, *tomo* 1, *pag.* 161. monet ex Strabone *modum ſtadii dediſſe majorem* Polybium ac per lapides miliares videretur definitus. *Sed*, addit, *ante Gracchi tribunatum qui anno demum Varroniano* DCXXXI *primus vias publicas per Italiam lapidibus deſignavit, ut in ejus vita tradit Plutarchus. Aliquot nimirum annis poſtquam hiſtoriae ſuae manum ultimam impoſuerat Polybius. Ceterum ab illis usque Caji Gracchi temporibus nullus dubitandi locus eſt quin idem fuerit ubique miliaris Romani modus in viis publicis militaribus nec alius proinde ab eo quem in Egnatia via deſcripſit Strabo.* Polybius tamen, uti mox vidimus, Romanos ſingulis octonis ſtadiis circa Rhodanum & Iberum collocaſſe lapides, ſive *σημεῖα*, ſcribit; *ταῦτα βιβηματιςαι καὶ σεσημείωται κατὰ ςαδίȣς ὀκτὼ διὰ Ῥωμαίων ἐπιμελῶς.* Tertiam ſtadii partem additam a Polybio & Eratoſthene ducit ex eo quod miliare pedes Graecos 4800 Latinos 5000 efficiat, & 200 pedes tertiam conſtituant apud Graecos ſtadii partem: & Plutarchum ſcribentem miliare Romanum minus eſſe aliquanto octo ſtadiis eodem modo deceptum autumat, non obſervato pedum Romanorum Graecorumque diſcrimine. Egregia porro ſunt quae ibidem notat de ſpatio ſtadiorum ſeptem & dimidii quod alii miliari Romano tribuendum cenſuerunt, illos nimirum qui obſervarent pedes Romanos 4800 a juſto pedum Graecorum 4800 modo, qui mille paſſus explebant, deficere, plusquam tertia ſtadii parte contractiora feciſſe miliaria quam fecerint deceſſores Graeci, qui partem tertiam ſtadii ultra ſtadia octona ad miliaria Romana explenda neceſſariam feciſſent. Ediſſerit deinceps quomodo juniores Graeci miliare Romanum i. e. ſtadia octo mutilaverint ſtadio dimidio. Ceterum, quod ad inſtitutum noſtrum facit, notaſſe ſufficit in illis, quibus utimur, geographis ſacris, ſtadia octo pro miliari uno Romano accipi: quemadmodum & plerisque veteribus ea conſuetudo eſt, quam confirmarunt variis locis viri in hoc argumento, quod de priſcis men-

menſuris agit, verſati, quos inter eminent noſtra aetate Eduardus Bernardus & Johannes Caſpar Eiſenſchmidius.

Idem habendum eſt de intervallo quod רום vel רים Judaei nuncupant. Ea vox *ςάδιον* notat, & quemadmodum nonnulli ſeptem ſtadia & dimidium paria eſſe ſcripſerunt uni miliari Romano, ita quoque ריסין ז׳ ומחצה במיל *ſeptem* ריסין *& dimidium milliari*, מיל, contineri tradunt Judaei: in *Gemara Bava Metzia*, *fol.* 33. 1. *& Gem. Joma fol.* 67. 1. & hinc reor Syrum interpretem *Act.* 1. 12. *ſeptem ſtadia circiter* ſcripſiſſe pro itinere Sabbathico, neglecto illo dimidio quod vulgo in miliari Romano contineri credebatur, ſic ut dubium mihi non ſit ſtadium eſſe idem quod רים.

Paraſangae, quemadmodum & ſchoeni, complectuntur ſtadia triginta. Confirmavi illud teſtimoniis veterum alio loco. Sunt qui ſtadia ſexaginta paraſangae tribuant, uti jam Strabo notavit *lib.* XI. ſed firmat me Herodoti & Xenophontis auctoritas.

Iter unius diei, quod ſpatium dietam vocant, certo intervallo definiri vix poteſt. Clarum eſt pro locorum ratione, & modo iter faciendi, diverſa ſpatia uno die confici. Fuerunt qui mille & ducenta ſtadia cucurrerint uno die, qualis Aniſtis & Philonides, teſte Plinio *lib.* VII. *cap.* 20. At non diſquirendum quae ſpatia poſſint, verum quae ſoleant, in illa regione, de qua agimus, confici. Herodotus iter diei vocat ducenta ſtadia & quinquaginta, *l.* 5. *c.* 53. Athenis Megaras millia paſſuum paulo amplius viginti ſunt, teſte Gellio *lib.* VI. 10. id ſpatium 200 ſtadiis definit Procopius Caeſareenſis *lib.* 1. *de bello Vandalico cap.* 1. Μιᾶς δὲ ἡμέρας ὁδὸς ἐς δέκα καὶ διακοσίους διήκει ςαδίους ὅσον Ἀθήνηθεν Μεγάρα δὲ ἴεναι. *Iter unius diei eſt* 210 *ſtadiorum quantum nempe inter Athenas & Megara eſt.* 210 ſtadia ultra 26 mille paſſus complectuntur.

Hebraei iter diei decem פרסאות definiunt, id eſt, quadraginta miliaribus Romanis, in *Gem. Peſachim fol.* 93. 2. ſed in Miſna *Maaſer Scheni cap.* 5. *m.* 2. illud multo minus faciunt. Illic vineam anni quarti Hieroſolymas allatam narrant undequaque ab intervallo מהלך יום אחד *itineris diei unius*, rogant-

que

Pag. 400.
Gradus unus latitudinis, distributus in 60. minuta, quae efficiunt miliaria Germanica 15.
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60
Miliaria Romana, et מילין Hebraeorum.
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70 74½
Stadia Graeca, et ריסין Hebraeorum.
40 80 120 160 200 240 280 320 360 400 440 480 520 560 596
Parasangae comprehendentes Stadia triginta.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Iter unius horae in Palaestina, complectens tria admodum miliaria Romana.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24
Quantitas pedis Romani.
MENSVRAE
quibus veteres Locorum intervalla
metiuntur.
J. Goeree in. et fec.

que אי זו היא, *quid hoc eſt?* Reſpondetur, eſſe אילרת ab auſtro, Acrabba a ſeptentrione, Lyddam ab occaſu, Jordanem ab ortu. Notum eſt Lyddam & Jordanem non abfuiſſe Hieroſolymis miliaria Romana quadraginta. Sed de his alibi latius dicetur.

CAPUT II.

DE SIGNIS INTERVALLORUM, SIVE LAPIDIBUS MILIARIBUS IN VIIS PUBLICIS PALAESTINAE COLLOCATIS.

Columnae miliares quomodo nuncupatae. Columnae miliaris inventae inter Sidona & Tyrum inſcriptio in commentarios relata a Monconiſio & Maundrello. Alterius columnae inter eaſdem urbes erectae inſcriptio. Scriptura Monconiſii emendata. Quintus Venidius Rufus *praeſes Syriae quis.* Septimus *&* Septimius *Severus in ſaxis veteribus ſcriptum. Lapis vetus Romae in hortis Carpenſibus conſpicuus emendatur.*

Lapides illos quos ad ſingula miliaria Romani conſtituerunt σημεῖα vocarunt, ςήλυς, & κίονας. Μίλιον χρυσῦν appellatur lapis miliaris in foro Romano conſtitutus, qui aliis χρυσῦς κίων. In Palaeſtina Romani quoque lapides miliares collocarunt per vias. Inde in Onomaſtico Euſebii toties legitur ἐν ἕκτῳ σημείῳ &c. Et ſuperſunt in hunc usque diem iſtorum σημείων ſive lapidum miliarium fragmenta. Apud Dominum de Monconys, in Hodoeporicis Syriae a. 1695 Lutetiae Pariſiorum editis, haec inſcriptio exſtat columnae inventae inter Sidona & Tyrum,

IMPER. CAESAR. L. SEPTIMUS. SEVERUS. PIUS. PERTINAX. AUG. ARABICUS. ADIABENICUS. PAR-

THICUS. TRIBUNICI. POTES. SEXTI. IMP. ET. M. AURELIUS. ANTONINUS. AUGUSTUS. FILIUS. EN. EX. VIA. ET. MILIARIUM. PER. Q. VENI- DIUM. RV. TEG. UCG. PR. PRAESIDEM. PROVINC. SYR. RHCENIC. REN. VIV. II.

Haec mendoſa eſſe facile deprehendimus, & danda venia eſt Monconiſio quod ſe inter legendum a formicis alatis miro modo infeſtatum conqueratur, ſic ut omnia accuratiſſime exſcribere non potuerit. At ſupplevit magnam partem reliqua & emendatiora pleraque exhibuit Maundrellus: ſic ut ex collatione utriusque vera inſcriptio haud difficulter erui poſſit. Ita Maundrellus, qui ſingulis verſibus literas ſuas attribuit,

I M P E R A T O R E S
C A E S A R E S
L. S E P T I M V S. S E
V E R V S. P I V S. P E R
T I N A X. A V G. A R A
B I C V S. A D I A B E N I C V S.
P A R T H I C V S. M A X I
M U S. T R I B V N I C I A
POTES. VI. IMP. XI. COS. []
PRO. ϕ COS. ϕ P. ϕ P.
ET. M. ϕ AVREL. ANTONI
NVS. AVG. FILIVS ϕ EIVS
—— —— ET —— —— ARIA
—— —— EN——DIVM ϕ RV
FVM —— —— —— ——
—— —— IC. PR. PRAET.
—— —— PROVINC. ϕ SYRIAE
—— —— NIC. RENOVAVERVNT.
ϕ [] ϕ

NB. pro foliis hederae, vel ſignis proxime ad illam figuram accedentibus, quae frequenter in veteribus marmoribus conſpiciuntur, adſcripſimus Graecum ϕ inverſum.

Meminit idem alterius columnae miliaris quae medio loco inter Sido-

Sidonem & locum prioris columnae (quae ad ſecundum miliare a Sidone erecta fuit, ut liquet ex ultimo verſu inſcriptionis) ab nobili Anglo a. 1699. inventa, cujus inſcriptio eadem erat cum praecedenti usque ad voces FILIUS EIUS: at deinceps haec ibi legebantur

VIAS ET MILLIARIA
FR. ---- OΦ VENIDIVM RV
FVMΦ LEGΦ AVGGΦ
L --- PRΦ PRAESIDEM
PROVINCΦ SYRIAE PHOE
NICΦ RENOVAVERVNT
Φ I Φ

Hinc illuſtratur inſcriptio Monconiſii, qui pro *Legatum Auguſtorum* LEG. AVGG. legit TEG. VCG. pro PHOENICE vocem nihili RHCEN. At viciſſim ipſe illud PER. Q. VENIDIVM rectius legit quam Maundrellus qui nec praenomen Q. nec PER agnoſcit. Cetera lectoris iuduſtriae relinquimus. De Quinto autem Venidio Rufo monendum hoc ducimus, videri eundem eſſe cujus meminit lapis vetus memoratus F. Modio in Lectionibus Novantiquis, *Epiſt.* 3. qui in arce Godesbergenſi eſt.

FORTVNIS
SALVTARIBVS . . . .
AESCVLAPIO HYG . . . .
Q. VENIDIVS RVF . . . .
MARIVS MAXIM . . . .
CALVINIANV . .
LEG. LEG. I. M. P. . . .
LEG. AVG. .... PR.
PROVINC. CL.. C. . .
D.

 Apud

Apud eundem *Epiſt.* 108. leve mendum eſt in titulis Imperatoris, ejusdem cujus noſtra Inſcriptio meminit, *Septimi* uti hic quoque legitur & alibi (vid. Gruteri Inſcriptiones, *pag.* XI. *inſcr.* 4. *pag.* XXXII. 10. XXXIX. 3. XL. 12. ubi etiam diviſim legitur & hoc ordine

PRO. COS. P. P.

Proconſul. Pater Patriae. uti & *pag.* CXCI. 2. & CCLXIII. 5. 6.) vel *Septimii Severi.* Lapis extat Romae in hortis Carpenſibus

IMP. CAES.
L. SEPTIMI SEVERI
PII. PERTINACIS
AVG. ARAE. ADIABEN.
&c.

Legendum eſſe ARAB. pro ARAE tum ex noſtra columna Palaeſtina tum aliunde certiſſimum eſt. Confer horum Imperatorum, L. Septimii Severi & M. Aurelii Antonini filii titulos in aliis monumentis antiquis; uti in fronte Panthei Romani.

CAPUT III.

DE VIIS PUBLICIS PALAESTINAE.

Utilitas hujus diſquiſitionis de viis publicis. Index viarum quas commemorant Euſebius & Hieronymus. Via ducens Aelia Dioſpolin maxime frequentata & quare. Cur Paulus dicatur Act. 9. 23. κατελθεῖν *Lyddam. Viae ab Aelia ducentes Aſcalona, Nicopolim, Gazam, Jerichuntem, Neapolin atque Eleutheropolin. Via Antipatride Jamniam. Antipatris in via ducente a Caeſarea Dioſpolin.* Act. 23. 21. *illuſtratur. Viae variae ab Eleutheropoli tendentes. Viae a Neapoli.* Ἀνιόντων *aut* κατιόντων *non ſem-*

ſemper Euſebius uſurpat, licet loca ſint altiora aut humiliora. Viae in regione transJordanem & aliae.

Poſtquam de lapidibus egimus quos in viis publicis collocare ſolebant Romani, de viis ipſis ſcribere ingredimur ex Euſebii potiſſimum Onomaſtico. Utile hoc erit, ut ſciatur quae urbes in tractu montano quae in campis & locis humilioribus ſitae fuerint, quod ex vocibus κατιόντων & ἀνιόντων, quibus utitur, manifeſtum fit. Praeterea hinc diſcitur quaenam urbes vicive celebriores fuerint & magis frequentati itineribus tranſeuntium; & in primis intervalla locorum a veteribus tradita clarius intelliguntur, quandoquidem illis in more poſitum eſt ſpatium quod una urbs ab altera abeſt haud recta linea ducere, ſed per vias publicas quibus iter inſtitui eo tempore ſolebat ab hac urbe ad illam. Si quis ad haec non attendat ſcrupulos offendet nulla arte eximendos. Tempora itaque accurate notanda ſunt quibus ſcriptores, quos verſamus, vixerunt, videndumque vel ex ipſis vel auctoribus aequalibus, qua via inter unam alteramque urbem, cujus intervallum tradunt, iter id temporis inſtitui conſueverit. Nos, quum Euſebius & Hieronymus illi ſint quos praecipue duces ſequimur, quod & accurate prae aliis intervalla locorum in ſcripta ſua retulerint & optime ea ſcire potuerint, ipſius quippe Palaeſtinae incolae, vias publicas, quas commemorant, ex ipſorum Onomaſtico locorum & urbium adnotavimus κατὰ στοιχεῖον, & contulimus aliquando cum ſacris literis & Joſepho. Sunt autem hae.

Aelia (id eſt, Hieroſolymis) *Dioſpolin.*

Haec via erat tritiſſima, quod ſi quis ad portum Joppes appulſa nave Hieroſolymas ire conſtituiſſet, per Dioſpolin iter faceret, & ſi quis Hieroſolymis Caeſaream tenderet: nam in Itinerario Antonini iter ita digeritur

Caeſaria M. P. XX.
Betaro M. P. XVIII.

Dioſpoli M. P. XXII.

& Caeſarea Eleutheropolin. M. P. LXXVII.

Betaro M. P. XXXI.
Dioſpoli M. P. XXVIII.
Eleutheropolin. M. P. XVIII.

In Itinerario veteri Hieroſolymitano Lydda ſive Dioſpolis hoc modo collocatur in via ducente ab Aelia Caeſaream. Ab Hieroſolyma

Civitas. Nicopoli. M. XXII.
Civitas. Lidda. M. X.
Mutatio. Antipatrida. M. X.
Mutatio. Bethar. M. X.
Civitas. Caeſarea. M. XVI.

Joſephus *l.* II. *de bell.* II. meminit hujus viae, ἀνέβαινεν ὑπὸ Λυδδῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, *adſcendit Lyddis* (ea eſt Dioſpolis) *Hieroſolyma.* In hac via erat quoque Bethchoron, ſita ad δημοσίαν ὁδὸν, *viam publicam*, uti Joſephus ibidem & *lib.* II. *de bell.* 23. & Thamna, uti videtur colligendum ex Euſebio ad vocem Ἀιναν, & Θαμνά. Deſcendebatur, ſi quis Aelia Dioſpolin tenderet, a tractu montano ad campos. Κατιόντων ἀπὸ Αἰλίας εἰς Διόσπολιν, *deſcendentibus Aelia Dioſpolin* ſcribit propterea Euſebius in Onomaſt. ad v. Βαάλ. Ibi notat Kirjathjearim in hac via fuiſſe: quod & repetit ad vocem Καριαθιεαρείμ. *Act.* 9. 23. de Paulo legitur contigiſſe eum κατελθεῖν *deſcendere* ad viros pios κατοικοῦντας Λύδδαν. Lydda nimirum ſive Dioſpolis in campeſtri & humiliori loco ſita erat & propterea ἰδίως ac proprio nomine dicebatur ad illos κατελθεῖν.

Aelia Joppen.

Haec via prae multis aliis frequenter trita fuit olim & teritur hodie quod ad portum Joppes navigia ſoleant appelli. Res nota eſt. Mentio fit ejus in vita Epiphanii *pag.* 340. Ἐπερεύθημεν ἐν Ἱροσολύμοις . . . . . . καθελθόντων ἡμῶν εἰς Ἰόππην εὕρομεν ἕτοιμον πλοῖον βουλόμενον πορεύεσθαι εἰς Ἀλεξανδρείαν, & alibi.

Aelia

Aelia Aſcalona.

Per Eleutheropolin hoc iter inſtituebatur, uti liquet ex itinerario Antonini. Μεταξὺ Ἀιλίας καὶ Ἀσκαλῶνος legimus in Euſebio ad vocem Ἀβενετὲρ.

Aelia Nicopolin.

Ἀπὸ Ἀιλίας ἐπὶ τὴν εἰς Νικόπολιν ὁδὸν, *ab Aelia in via quae ducit Nicopolin* eſt Bethchoron. Euſebius ad *voc.* Βηθθορῶν.

Aelia Gazam.

Fuiſſe viam aliquam ducentem Aelia (i. e. Hieroſolymis) Gazam docemur *Act.* 8. 26. Creditur vulgo illa per Chebronem fuiſſe ducta, per quam nunc quoque Gazam tendunt: & illic fons oſtenditur in quo Philippus eunuchum baptizavit, cujus & Euſebius meminit ad vocem Βεδσὲρ. Poterat tamen iter quoque Hieroſolymis Gazam confici per Dioſpolin, aut Eleutheropolin, atque ita porro Aſcalona & inde Gazam. An ἄυτη ἐστιν ἔρημος *Act.* 8. 26. ad viam, an ad urbem Gazam, referri debeat infra *libro* III. diſputabimus, ubi de urbe *Gaza.*

Aelia Jerichuntem.

Κατιόντων ἀπὸ Ἀιλίας εἰς Ἱεριχώ. *Deſcendentibus Aelia Jerichuntem.* Euſebius ad *voc. Achor* & *Adommim.* Iter hoc Chriſtus confecit. Vide *Matth.* 20. 29. & 21. 1. Nota dici eum adſcendiſſe Jerichunte Hieroſolymas, (ex locis humilioribus ad altiora) *Marc.* 10. 32. 33. Haec via vetus eſt & nota, uti teſtatur Epiphanius *lib.* I. *tom.* III. adverſus haereſes, *Haer.* XLII. ſcribens Marcionem ex Euangelio expunxiſſe caput in quo Chriſti iter Jerichunte Hieroſolymas legitur, ἀπὸ, pergit, τῆς Ἱεριχὼ καταλιπὼν πᾶσαν τὴν ἀκολουθίαν τῆς ὁδοιπορίας, πῶς τε ἦλθον εἰς Βηθανίαν καὶ εἰς Βηθφαγή. Φύσει γὰρ λεωφόρος ἦν παλαιὰ, ἄγουσα εἰς Ἱερουσαλὴμ διὰ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν οὐκ ἄγνωστος οὖσα τοῖς καὶ τὸν τόπον ἱστοροῦσιν, *Negligens omnem ſeriem itineris a Jerichunte, & quomodo Bethaniam & Bethphagen pervenerit. Vetus enim via publica illa erat,*

non

non arte formata ſed natura, ducens Hieroſolymas per montem oliviferum, haud ignota illis qui locum illum viſunt.

Aelia Neapolin.

Ἀπιόντων εἰς Αἰλίαν ἀπὸ Νέας πόλεως, *Pergentibus Neapoli Aeliam.* Euſebius ad *voc.* Ἀγγαὶ & Ἀνεὰ. Haec via ſi quae alia hodie trita eſt, quum Hieroſolymis Ptolemaida tenditur. Τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐπ' Αἰλίαν ἀπὸ Νέας Πόλεως nuncupat Euſebius ad *voc.* Λουζάν· & ad voces φάραγξ βότρυος contra, τὴν ὁδὸν ἀπὸ Αἰλίας εἰς Νεάπολιν ἄγουσαν.

Aelia Eleutheropolin.

Liquet ex Itinerario Antonini iter inſtitui conſueviſſe inter urbes has duas. *Adſcendentibus de Eleutheropoli Aeliam* legitur in Hieronymo ad *voc. Bathmeacha.* Ἀνιόντων ἀπ' Ἐλευθεροπόλεως εἰς Αἰλίαν legitur in Euſebio ad *voc.* Ἰερμοὺς. Idem ad *voc.* Σοκχὼ habet ἀνιόντων ἀπὸ Ἐλευθεροπόλεως εἰς Αἰλίαν, ubi Hieronymus reddit *pergentibus* ac ſi ἀπιόντων legiſſet, additque *viam* eſſe *publicam.*

Aelia Chebronem.

Τὴν φέρουσαν ὁδὸν ἀπ' Αἰλίας εἰς Χεβρὼν, *viam ducentem Aelia Chebronem* commemorat Euſebius ad vocem Βηθλεέμ.

Antipatride Jamniam.

Ἀνιόντων ἀπὸ Ἀντιπάτριδος εἰς Ἰαμνίαν Euſebius ad *voc.* Γεθθά. Hieronymus reddit, *inter Antipatridem & Jamniam.*

Areopoli Arnonem.

Ab Areopoli pergentibus Arnonem. Hieron. ad *voc. Damnaba.* Videtur etiam Areopoli ducens ad Zoara via fuiſſe. Confer Euſebium ad vocem Λουείθ.

Azoto Jamniam.

Inter Azotum & Jamniam erat Accaron. Hieron. ad *voc.* Accaron. Videtur Accaron ſeptentrionalior Azoto fuiſſe ex *Joſ.* 13. 3.

Azoto Aſcalona.

Ἀπιόντων ἀπὸ Ἀζώτου εἰς Ἀσκαλῶνα. *Pergentibus Azoto Aſcalona.* Euſebius in Onom. ad vocem *Aſer.* Μεταξὺ Ἀζώτου καὶ Ἀσκαλῶνος. Idem ad *voc.* Ἀσθαώλ.

Caeſarea maritima Ptolemaïdem.

Ἀπιόντων εἰς Πτολεμαΐδα ἀπὸ Καισαρείας. *Pergentibus Caeſarea Ptolemaïdem.* Euſebius ad *voc.* Ἰαφέθ. Confer Joſeph. *de bell.* 11. 22. *Ceſtius* ἀπὸ Πτολεμαΐδος εἰς Καισάρειαν ἀφικνεῖτο.

Caeſarea maritima Sebaſten.

Ex Joſepho *lib.* 1. 17. *de bello*, & *lib.* 11. 14. colligitur iter eo duxiſſe.

Caeſarea maritima Tyrum.

Ἀπιόντων πρὸς Τύρον ἐκ τῆς Καισαρείας Παλαιστίνης. *Pergentibus a Caeſarea Palaeſtina Tyrum.* Euſebius ad *vocem* Δώρ.

Caeſarea maritima Dioſpolin.

Ex itinerario veteri Hieroſolymitano liquet eo iter duxiſſe. Joſephus quoque *lib.* 11. *de bell. cap.* 11. narrat Quadratum Caeſarea Lyddam (i. e. Dioſpolin) & inde Hieroſolymas profectum. Iter Caeſarea inſtituebatur Dioſpolin per Antipatridem. Id liquet ex Itinerario veteri Hieroſolymitano. Hoc itinere ductus fuit Paulus Hieroſolymis Caeſaream, ita ut noctem Antipatride ageret. Vide *Act.* 23. 21. Antipatride Lyddam profectum Joſephus narrat Ceſtium, *lib.* 11. *de bell. c.* 23.

Caeſarea maritima Scythopolin.

In Itinerario veteri Hieroſolymitano id iter per Campum magnum Legionis deſcribitur, nominatis locis, Maximianopoli & Stradela, i. e. Jizreël.

Chebrone Ailam.

Ἀπιόντων ἀπὸ Χεβρὼν εἰς Ἀιλὰμ. *Pergentibus Chebrone Ailam.* Euſebius ad *voc.* Ἀσασανθαμάν.

Dioſpoli Jamniam.

Μεταξὺ Διοσπόλεως καὶ Ἰαμνίας. *Inter Dioſpolin & Jamniam.* Euſebius ad *voc.* Βηθδαγών.

Dioſpoli Azotum.

Via erat Dioſpoli Jamniam & Azoto Jamniam, uti liquet ex ante dictis. Hae duae faciunt viam Dioſpoli Azotum. Ἰαμνεία erat μεταξὺ Διοσπόλεως καὶ Ἀζώτου. Vide Euſebium ad h. vocem.

Doris Ptolemaidem.

Ἀπιόντων ἀπὸ Δώρας εἰς Πτολεμαΐδα. *A Dora pergentibus Ptolemaïdem.* Euſebius ad *voc.* Μαδιήλ.

Eleutheropoli Gazam.

Κατιόντων ἀπ' Ἐλευθεροπόλεως εἰς Γάζαν. *Deſcendentibus Eleutheropoli Gazam.* Euſebius ad *voc.* Βηθαλαὶμ, & Φαθουρά.

Eleutheropoli Nicopolin.

De Eleutheropoli pergentibus Nicopolin. Hieron. ad *voc. Bethſamis.* Euſebius ad *voc.* Ἐσθαώλ. ἀπιόντων ἀπ' Ἐλευθεροπόλεως εἰς Νικόπολιν. Ita quoque ad vocem Σαρδά.

Eleu-

Eleutheropoli Chebronem.

Ἀπιόντων ἀπ' Ἐλευθεροπόλεως εἰς Χεβρών. *Pergentibus ab Eleutheropoli Chebronem.* Euſebius ad *voc.* Κεειλά, & Ἰεδνά & Νεσίβ.

Eleutheropoli Dioſpolin.

Ἀπιόντων ἀπὸ Διοσπόλεως εἰς Ἐλευθερόπολιν. *Pergentibus Dioſpoli Eleutheropolin.* Euſebius ad *voc.* Γεδδοὺρ & Γεθρεμμών. In hac via erat *Gath*, ϛ milliaribus ab Eleutheropoli, uti ſcribit ad *voc.* Γέθ.

Eleutheropoli Aſcalonem.

Μεταξὺ Ἐλευθεροπόλεως καὶ Ἀσκάλωνος. Euſebius ad vocem Σαφείρ. Ex Itinerario Antonini liquet viam publicam duxiſſe Eleutheropoli Aſcalonem.

Joppe Caeſaream.

Via haec ducit juxta litus maris. Meminit ejus Joſephus *lib.* v. *cap.* 14. *de bello.* & 11. 22.

Joppe Jamniam.

Hujus viae meminit Joſephus *lib.* v. *de bell. cap.* 14.

Juliade Gamala.

Τῇ ὁδῷ (ἀπὸ Ἰουλιάδος) εἰς Γάμαλα ἀγούσῃ. Joſephus, *in hiſtor. vitae*, *pag.* 1029. Inde & via ducebat Canam. *Ibidem.*

Legione Ptolemaïdem.

Ἀπιόντων ἀπὸ Λεγεῶνος εἰς Πτολεμαΐδα. *Pergentibus Legione Ptolemaïdem.* Euſebius ad *voc.* Καμών. Haec via eſt qua nunc quoque utuntur tendentes Ptolemaïde Hieroſolymas per campum magnum Eſdrelon. Ceterum & Galilaei Hieroſolymas proficiſcen-

ſcentes ſolebant per eundem campum iter facere. *Joſeph.* II. II. *de bello.*

Liviade Esbuntem.

Ἀνιόντων ἀπὸ Λιβιάδος ἐπὶ Ἐσεβοῦν. *Adſcendentibus de Liviade in Esbum.* Euſebius ad *voc. Abarim* & *Araboth Moab.* Nota adſcendi: nam Esbus ſita erat in tractu montano, ἐν ὄρεσι, ut notat ad vocem Ἐσσεβών.

Neapoli Scythopolin.

Κατιόντων ἀπὸ Νέας πόλεως εἰς Σκυθόπολιν, *deſcendentibus Neapoli Scythopolin.* Euſebius ad vocem Ἀβελμαελαί & Βεζέκ. Ad vocem Ἀσὴρ ſcribit eſſe λεωφόρον *viam publicam* inter Neapolin & Scythopolin, in qua ſita ſit Aſer. Ita quoque in Itinerario veteri Hieroſolymitano legitur *Sciopoli*, *Aſer*, *Neapoli.* Euſebius ad vocem Θηβῆς habet ἀπιόντων ἀπὸ Νέας πολεως εἰς Σκυθόπολιν, non ἀνιόντων. Signum hoc eſt, non ſemper eum uſum vocibus κατιόντων aut ἀνιόντων licet ex locis humilioribus ad altiora iter eſſet, ſed contentum voce generali ἀπιόντων.

Neapoli Jerichuntem.

Κατιόντων ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ὡς ἐπὶ Ἰεριχὼ διὰ τῆς Ἀκραβαττίνης. *Deſcendentibus ad Jordanem & Hierico per eam quae appellatur Acrabattine.* Euſebius ad *voc.* Ἀκραββείν. Idem ad *voc.* Θανὰθ, ἀπὸ Νέας πόλεως κατιόντων ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην.

Nicopoli Neapolin.

Iter hoc hodie non ita notum eſt, quod ab iis qui Hieroſolymas tendunt ex Europa vulgo a Joppe vel Ptolemaïde ſoleat iter inſtitui, nec ab iis ea regio quae Nicopolin inter & Neapolin jacet luſtrari. Olim tamen illic via fuit, & eſt hodieque. Vide quae de illa notavimus ſupra *pag.* 362.

Paneade

Paneade Damaſcum.

Μεταξὺ Δαμασκοῦ καὶ Πανεάδος, *inter Damaſcum & Paneada* Abelam locat Euſebius in Onom. ad *voc. Abela.* Via hic erat publica, cujus meminit Joſephus *lib.* III. *de bell. cap.* 18. Phiala lacus eſt, inquit, ἀνιόντων εἰς τὴν Τραχωνῖτιν ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν εἴκοσι Καισαρείας, τῆς ὁδοῦ κατὰ δεξιὸν μέρος οὐκ ἄπωθεν, *adſcendentibus ad Trachonitin*, 120 *ſtadiis a Caeſarea* (*Paneade*) *ad dextram partem viae non longe inde.*

Paneade Tyrum.

Aeſtivas nives Paneade Tyrum deferri conſueviſſe ſcribit Hieronymus ad vocem Κεδές. Euſebius notat 20 miliaria Tyro eam abfuiſſe & adſitam Paneadi. Hieronymus ad vocem *Dan*, *quarto a Paneade miliario euntibus Tyrum.*

Pella Geraſam.

Ἀνιόντων ἀπὸ Πέλλης ἐπὶ Γέρασαν. *Adſcendentibus* (Hieronymus videtur ἀπιόντων legiſſe reddens *pergentibus*) *Pella Geraſam.* Euſebius in Onom. ad *voc.* Ἀσιρώθ. Ita quoque ἀπιόντων ἀπὸ Πέλλης εἰς Γερασὰν legitur in Euſebio ad vocem Ἰαβείς. Quare non dubitem pro ἀνιόντων reponere ἀπιόντων.

Ptolemaïde Tyrum.

Hieronymus ad *voc. Achziph*, *in nono miliario Ptolemaïdis pergentibus Tyrum.*

Tyro Sidonem.

Notiſſimum eſt & olim fuiſſe & nunc eſſe viam publicam inter utramque hanc urbem. Meminit & Hieronymus ad *voc. Sarepta.*

Raphia Aegyptum.

Ἀπὸ Ῥαφίας εἰσιόντων εἰς Αἴγυπτον. *Raphia euntibus Aegyptum.* Euſebius ad *voc.* Βηθταφϐ. Iter hoc Joſephus deſcribit *lib.* v. *de bello cap.* 14. per ϛαθμὸς juxtá litus maris mediterranei Caeſaream usque hac ratione

Peluſio ad templum Jovis Caſii.
Inde *Oſtracinen.*
Rhinocolura.
Raphiam.
Gazam.
Aſcalonem.
Jamniam.
Joppen.
Caeſaream.

Hinc diſcimus etiam Raphia Gazam iter inſtitui conſueviſſe.

Tiberiade Taricheas.

Διὰ πάσης ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Ταριχέων εἰς Τιβεριάδα φερούσης. Joſephus, *in vita ſua*, *pag.* 1020. Καταβὰς εἰς Τιβεριάδα, idem ſcribit *pag.* 1003. quia Tiberias in humili loco ad litus maris ſita erat.

Cum his conferri omnino debent illa quae ex Itinerario Antonini, Itinerario Veteri Hieroſolymitano, & tabula Veteri Peutingeriana notabuntur capite ſequenti, ubi de intervallis locorum Palaeſtinae : ex illis enim liquebit per quas urbes & loca illis temporibus iter inſtitutum fuerit in Palaeſtina.

CAPUT IV.

DE INTERVALLIS LOCORUM PER QUAE VIAE PUBLICAE TENDUNT, UTI IN TRIBUS ANTIQUISSIMIS ITINERARIIS ROMANIS NOTATA SUNT.

Tria vetuſtiſſima itineraria Romana quae. Itinerarium Hieroſolymitanum

tanum quo tempore conſcriptum. Itinerarium Antonini num ita dictum ab Imperatore, aliquo Antoninorum. Tabula Peutingeriana quae. Excerpta ex tribus his itinerariis ad deſcriptionem Palaeſtinae facientia.

Inter pretioſas veteris aevi reliquias quae ad manus noſtras pervenerunt non ultimo loco collocanda eſſe exiſtimem tria Itineraria Romana, quorum unum vetus itinerarium Hieroſolymitanum, & Burdigalenſe, dici ſolet, quod iter deſcribat Burdigala Hieroſolymas inſtitutum. Anno aerae Chriſtianae 333, urbis conditae 1085, id iter confectum fuiſſe ſcriptor ipſe docet quum Conſulibus Zenophilo & Dalmatio III ſe in itinere verſatum notat. Alterum Itinerarium Antonini nuncupari ſolet, quod qui de Imperatore Antonino dictum credit, vehementer errat, quum in eo nomina urbium legantur, nata demum poſt exſtinctos Imperatores omnes Antoninos. At potuit ab Antonino aliquo alio dictum eſſe, uti & Itinerarium Antonini Martyris exſtat. Tertium tabula eſt itineraria vetus ex muſeo Peutingeriano edita. Ex ſingulis quae ad Palaeſtinam noſtram faciunt locorum intervalla excerpemus.

EXCERPTA

Ex Itinerario veteri Hieroſolymitano.

Civitas Sidona.
Ibi Helias ad viduam adſcendit & petiit ſibi cibum.
Mutatio ad Nonum. M. IIII.
Civitas Tyro. M. XII.
Fit ab Antiochia Tyrum usque Mil. CLXXIIII.
Mutationes XX. *Manſiones* XI.
Mutatio Alexandroſchene. M. XII.
Mutatio Ecdeppa. M. XII.
Civitas Ptolomaïda. M. VIII.
Mutatio Calamon. M. XII.
Manſio Sicamenos. M. III.
Ibi eſt mons Carmelus, ubi Helias ſacrificium faciebat.

Mutatio

Mutatio Certa. M. VIII.

Fines Syriae & Paleſtinae.

Civitas Caeſarea Paleſtina id eſt
Judaea. M. VIII.

Fit a Tyro Caeſaream Paleſtinam milia LXXIII.

Mutationes II. *Manſiones* III.

Ibi eſt balneus Cornelii Centurionis, qui multas eleemoſynas faciebat. In tertio miliario eſt mons Syna, ubi fons eſt, in quem mulier ſi laverit, gravida fit.

Civitas Maxianopoli. M. XVII.
Civitas Stradela. M. X.

Ibi ſedit Achab Rex & Helias prophetavit.

Ibi eſt campus, ubi David Goliat occidit.

Civitas Sciopoli. M. XII.
Aſer, ubi fuit villa Job. M. VI.
Civitas Neapoli. M. XV.

⋮

Inde paſſus mille Sichar. Inde milia XXVIII. *Bethar.*

Inde Hieruſalem M. XII. *Fit a Caeſarea Palaeſtina Hieruſalem usque miliaria* CXVI.

Item ab Hieruſalem in Hiericho mil. XVIII.

⋮

Item ab Hiericho ad mare mortuum millia novem.

Eſt aqua ipſius valde amariſſima, ubi in totum nullius generis piſcis eſt, nec aliqua navis, & ſi qui hominum miſerit ſe ut natet, ipſa aqua eum verſat.

Inde ad Jordanem, ubi Dominus a Joanne baptizatus eſt mil. 5.

Ibi eſt locus ſuper flumen monticulus in illa ripa, ubi raptus eſt Helias in coelum.

Item ab Hieruſalem euntibus Bethleem milia quatuor, ſuper ſtrata in parte dextra, eſt monumentum, ubi Rachel poſita eſt uxor Jacob. Inde milia duo a parte ſiniſtra eſt Bethleem ubi natus eſt Dominus noſter Jeſus Chriſtus, ibi Baſilica facta eſt juſſu Conſtantini. Inde non longe eſt monumentum Ezechiel, Aſaph, Job & Jeſſe, David, Salomon,

mon, & habet in ipſa cripta ad latus deorſum deſcendentibus, Hebraeis ſcriptum nomina ſuperſcripta.

Inde Bethaſora mil. 14. *ubi eſt fons in quo Philippus Eunuchum baptizavit.*

Inde Therebinto mil. 9. *ubi Abraham habitavit, & puteum fodit ſub arbore therebinto, & cum Angelis locutus eſt & cibum ſumpſit. Ibi baſilica facta eſt juſſu Conſtantini mirae pulcritudinis.*

Inde Therebinto Cebron mil. 2. *ubi eſt memoria per quadrum ex lapidibus mirae pulchritudinis, in qua poſiti ſunt Abraham, Iſaac, Jacob, Sarra, Rebecca & Lia.*

Item ab Hieroſolyma ſic.

Civitas Nicopoli. M. XXII.
Civitas Lidda. M. X.
Mutatio Antipatrida. M. X.
Mutatio Betthar. M. X.
Civitas Caeſarea. M. XVI.

Fit omnis ſumma a Conſtantinopoli usque Hieruſalem mil. undecies centena LXIIII. *mil.*

Mutationes LXVIII. *Manſiones* LVIII.

Item per Nicopolim Caeſaream mil. LXXIII. *S.*

Mutationes V. *Manſiones* III.

In his excerptis, quamvis de ſingulis urbibus vicisque quorum heic fit mentio dicetur infra *libro tertio*, haec obiter notari velim. Quum ſcribitur a Tyro Caeſaream Palaeſtinam eſſe millia LXXIII, manifeſtus error eſt. Lege LXIII. Summam effice ex ſpatiis ante conſtitutis. *Maxianopolis* eſt urbs quae aliis Maximianopolis nuncupatur. *Stradela* eſt Jizreel urbs in Veteri Inſtrumento memorata, unde Graeci Ἐσδραηλὰ fecerunt. *Sciopoli* pro Scythopoli ſcribitur. *Aſer* illa eſt cujus Euſebius in Onomaſtico meminit. Plura non addimus, ad neceſſitudinem rei haec ſatis eſſe rati, quod & infra de uno quoque loco heic memorato agere conſtituerimus, & integrum aliquando hoc Itinerarium Hieroſolymitanum notis illuſtratum edere nobis ſit propoſitum.

Adjungimus excerpta ex Itinerario Antonini, pauca quidem

ſed magno compendio nobis futura in conficiendis tabulis Palaeſtinae geographicis. Subjunximus iis notas Hieronymi Suritae & noſtras. Spem mihi fecit plus ſemel, quum familiari ſermone in mentionem illius libri incidiſſemus, adipiſcendi codicum aliquot manu exaratorum, Illuſtris Comes, Dominicus Paſſioneus, qui ingenium quo valet acerrimum literis doctrinaque excultum nequaquam ita curis rei publicae conſecrat, ut ſtudiis bonarum artium ac diſciplinarum promovendis deeſſe videri poſſit. Nec dubito quin utilem rei literariae operam aut ipſe praeſtarem, aut quis alius, ſi diligenter collatis codicibus manu ſcriptis nova illius Itinerarii editio pararetur. Sed videamus modo quae ad Palaeſtinam noſtram faciunt.

EXCERPTA

ex Itinerario Antonini,

Pag. 140. *editionis Florentinae apud Juntas* anno 1519. *curatae.*

Antiochia.
Platanos. M. P. XXV.
Catela. M. P. XXIIII.
Laudicia. M. P. XVI.
Gabala. M. P. XVIII.
Balanea. M. P. XXIIII.
Antarado. M. P. XXIIII.
Arcas. M. P. XXXII.
Tripoli. M. P. XVIII.
Biblo. M. P. XXXVI.
Berito. M. P. XXIIII.
Sidona. M. P. XXX.
Tyro. M. P. XXIIII.
Ptolemaidem. M. P. XXXII. (al. XXX.)
Sycamina. M. P. XXIIII.
Caeſaria. M. P. XX.
Betaro. (1) M. P. XVIII.

(2) *Dioſ-*

(1) Al. Cod. XIX. teſte Hieron. Surita *pag.* 311.

(2) *Dioſpoli.* M. P. XXII.
(3) *Lamnia.* M. P. XII.
Aſcalona. M. P. XX.
Gaza. M. P. XVI.
Rapa. M. P. XXII.
(4) *Rino Corubra.* M. P. XXII.
Oſtracena. M. P. XXIIII.
Caſſio. M. P. XXVI.
Pentaſcino. M. P. XX.
Peluſio. M. P. XX.

*
ibidem, *pag.* 145.
In itinere a Beumari Neapolin.
Damaſco. M. P. XXIIII.
Aere. M. P. XXXII. (al. XXXIV.)
Neue. M. P. XXX.
Capitoliada. M. P. XXXVI.
Gadara. M. P. XVI.
Scythopoli. M. P. XVI.
In medio. M. P. X. (al. XII.)
Neapoli. M. P. VII.

*
* *pag.* 145.
(5) *a Seriane Scythopolin.* M. P. CCCVIII. (al. CCCXVIII.)

(2) *Hanc* ſcribit Surita *pag.* 312. *Dioſpolim Palaeſtinae ex Stephano eſſe arbitror.* Plinius vero, *hinc*, inquit, *Syria deſinente Phoenice, oppida Carne, Balanea, Paltos, Gabale promuntorium, in quo Laodicea libera, Dioſpolis, Heraclea.* Hactenus Surita. Clarum eſt Dioſpolin, cujus hoc loco meminit Antoninus, non eſſe eandem cum illa cujus Plinius mentionem facit, ſed illam quae olim dicta eſt vicina Jamniae Lydda.

(3) Regium *Jamia*, Blandinianum *Jamnia*, Neapolitanum *Lamina*, Longolianum *Lannia.* Ptolemaeo, Stephano & Suidae Ἰάμνεια. In Plinii exemplaribus MSS.tis *Amnes duo*, unde in pervulgatis *Jamnes duae.* Haec ex Surita *pag* 312. In Tab. Vet. Peutingeriana legitur etiam *Lamnia.*

(4) Ita habent Blandinianum & Neapolitanum, ſed regium melius Rinocorura. Livius *lib.* XLV. *Circa Rhinocolura.* Plinii vetuſta exemplaria Rinocolura. Ex Surita *pag.* 313.

(5) Regium *Scitopoli Occara*, & ſummae numeri deſunt. In Blandiniano &

Salaminiada. M. P. XXXII.
Hemiſa. M. P. XVIII.
Laudicia. M. P. XVIII.
Lybo. M. P. XXXII.
Heliopoli. M. P. XXXII.
Abila. M. P. XXXVIII.
Damaſco. M. P. XVIII.
(6) *Aere.* M. P. XXXII.
Neue. M. P. XXX.
Capitoliada. M. P. XXXVI.
(7) *Gadara.* M. P. XVI.
Scythopoli. M. P. XVI.

Item a Caeſarea Eleutheropolin. M. P. (8) LXXVII. *ſic.*

Betaro. M. P. (9) XXXI.
Dioſpoli. M. P. XXVIII. (al. XVIII.)
Eleuteropolim. M. P. XVIII. (10)

A Neapoli Aſcalona. M. P. LXXIIII. *ead. pag.*

Elia. M. P. XXX.
Eleutheropoli. M. P. XX.
Aſcalona. M. P. XXIIII.

Ter-

Longoliano Scytopoli Occora M. P. CCCXVIII. dictio Occara nobis eſt ignota. Surita *pag.* 359.

(6) Omnia MSS.ta in hanc lectionem conſentiunt, & in ſequentem *Neue*, teſte Surita 361. Forte eſt idem cum *Aenos*, quod in tabula Veteri inter Canatham & Damaſcum locatur.

(7) Regius Codex *Cadara* M. P. XX. cum ſupra *a Capitoliade Gadara* M. P. XVI. adjeciſſet. Surita, *ibid.*

(8) Regius LXXVIII, quum numeri manſionum ejus exemplaris LXXVII. M. P. ſummam conficiant. Surita *ibid.*

(9) Numeros hos eſſe corruptos patet quia ſupra aliter eadem intervalla definiuntur aut illi ſupra memorati corrupti ſunt.

(10) Haec ſuſpicor eſſe corrupta: nam ſi inter Dioſpolin & Eleutheropolin tantum 18 milliaria ponantur, Hieroſolyma non poteſt ei dici eſſe ad ſeptentrionem, nec Chebron ad orientem. Ita tamen Hieronymus ſolet loqui, in via quae tendit Eleutheropoli Aeliam ſeptentrionem verſus, & in via quae tendit Chebronem verſus ortum. Videtur itaque legendum XXVIII & exciſſe X, uti ſaepe alias. Corruptos eſſe certe numeros in antecedenti verſu XXXI certum eſt uti illic vidimus.

COL. PTOL.
TIBEPIA ΔΕΩΝ.
Rhinocorura. xv.
Ascalone xii.
Azoton x. Lamnia xii.
Joppe
Appolloniade xxii.
Cesaria viii.
Betogabri viii.
Iuddis xii.
Amanante xviii.
Neapoli xxxii.
Ptolemaidi
Thora xx.
Tyro xxxii.
Sydone xx.
xxiiii
Capo rcotani xxiiii.
Ante dicta Hierusalem Helia capitolina xvi.
Ceperaria xxiiii.
Cofna xx.
Sextopoli.
Tiberias.
Cesa
Cypsaria xxvii. Lysa xlviii. Oboda xxiiii. Elusa lxxi.
Herichonte xii. Arcelais xii. Coabis xii. xxiiii.
Thamaro
Mons Oliueti.
Lac. Aspaltidis
Fl. Jordanis.
Lac. Tiberis
Bostris
Negla. Thorma xlviii. Rababatora.
Philadelfia xiii.
Thantia xxiiii.
Capitoliade xvi
Gadda xi.
Chanata.
xxxvii.
Hatita ix. xl. Rhose
Fl. Heromicas.
CONSPECTVS PALAESTINAE IN TABVLA VETERI ITINERARIA.
COL. AVR. PIA. SIDON.
COL. TYRO. METR.
CAES.
J. Goeree del:

Tertium Itinerarium, quo intervalla locorum Palaeſtinae illuſtrari poſſunt, eſt tabula vetus Peutingeriana dicta, e qua partem in aes inciſam heic exhibemus, quae Palaeſtinam deſcribit.

CAPUT V.

DE LONGITUDINE ET LATITUDINE PALAESTINAE UNIVERSAE.

Verba Hieronymi de longitudine Palaeſtinae illuſtrata & confirmata. Mos veterum intervalla locorum per vias publicas ducentium. Intervalla ſingularium locorum inter Dan & Berſaben ex Joſepho, Euſebio, & aliis veteribus notata. Quomodo pauca miliaria in computo ſupereſſe vel deeſſe nonnunquam poſſint. Latitudo terrae ab Hieronymo notata. Spatium inter Hieroſolymas & Joppen. Intervallum inter Hieroſolymas & Jordanem. Peraeae latitudo incerta. Situs urbis Philadelphiae.

Prius quam ſingularium locorum intervalla veteribus memorata notemus, hoc capite de longitudine & latitudine totius Palaeſtinae diſputare viſum eſt. Viae dux nobis erit Hieronymus, Palaeſtinae incola, qui in epiſtola ad Dardanum ſcribit, *utique a Dan usque Berſabee, quae vix centum ſexaginta millium in longum ſpatio tenditur.* Illud autem ſpatium facile in tabula aut charta deſcribi poteſt, fateor; ſed diſpiciendum omnino quomodo conveniat cum intervallis locorum ſingularium in hoc magno ſpatio contentis. Solent enim intervalla locorum veteres non metiri linea recte ducta, ſed per vias publicas quibus ab una urbe ad aliam iter eſt. Conferamus illud cum Joſepho, & videamus an & quo pacto ſtare poſſit utriusque Geographia. Joſephus quidem ſpatium a Dan, quae aut ipſa Paneas eſt aut certe non longe inde remota, usque ad Hieroſolymam per ſtadia deſcribit: verba ejus ipſa infra videri poſſunt. Primo quidem a

 Paneade

Paneade usque ad initium lacus Samochonitis certum ſtadiorum numerum haud definit, quamvis ita quibusdam videatur, quia curſum Jordanis a lacu Samochonite usque ad lacum Tiberiadis deſcribens *l.* III. *de bell. c.* 19. dicit eum labi per *alia* 120 ſtadia. Illud ἑτέρους ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους *alia* 120 *ſtadia* indicare putant Jordanem antequam in lacum Samochoniten incidat etiam 120 ſtadia confeciſſe. Sed iſta probatio infirma eſt, quoniam illa alia 120 ſtadia reſpicere poſſunt ſpatium 120 ſtadiorum quod Jordanes ſub terra means conficit inter lacum Phialam, qui verus Jordanis fons eſt, & Paneada: ipſe autem Joſephus hoc ſpatium eſſe 120 ſtadiorum notat. Et ſane quum Joſephus tam accurate ſtadia numerare ſoleat, & nullum fere intervallum aut certe exiguum ſtatuere videatur inter antrum Paneum & lacum Samochoniten, ſcribens ἀρχόμενος δὲ φανεροῦ ῥεύματος ὁ Ἰορδάνης ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἄντρου κόπτει μὲν τὰ τῆς Σεμεχωνίτιδος λίμνης ἕλη, *incipiens autem ex hoc antro conſpicuus labi Jordanes ſecat paludes lacus Samochonitis*, non videtur inter Paneada & lacum Samochoniten multum ſpatii collocandum. Pergamus itaque ad lacum Samochoniten: is longitudinem habet 60 ſtadiorum. Inde usque ad lacum Tiberiadis ſunt ſtadia 120. Lacus ipſe longus eſt 100 ſtadia, aut 140, uti Hegeſippus legit, & auctor vetus ἀποσπασματίων, quae vir Cl. & amicus noſter, Johannes Hudſonus, inſeruit *Tomo* IV *Geographorum minorum*, *pag.* 39. Deinde ad Scythopolin videntur circiter 90 ſtadia fuiſſe, quia Joſephus tradit Scythopolin a Tiberiade ad lacum ſita abfuiſſe ſtadia 120: & a Tiberiade verſus auſtrum aberat 30 ſtadia vicus Gennabara, ad Jordanem probabiliter ſitus & ab *Abara* עברה, *tranſitu*, Jordanis nomen ſortitus. Sed ſunto hae conjecturae, dum certiora non ſuppetunt. Porro a Scythopoli Hieroſolymam ſunt 61 miliaria, ſecundum Itinerarium vetus Hieroſol. Et ab altera parte, id eſt, ad plagam auſtralem, ab Hieroſolymis usque ad Chebron erant miliaria 22, a Chebrone ad Berſabee 20, id eſt ſimul miliaria 42, ſive ſtadia 336, ſecundum Euſebium & Hieronymum. Colligamus haec omnia in ſummam & videamus quomodo conſentiant.

Lon-

INTERVALLA
LOCORUM PALAESTINAE
digeſta per
MILIARIA ROMANA.
Numeris adſcripta ſunt nomina aucto-
rum qui tot miliaria iſtis intervallis tribuunt.
Joſephi, Euſebii, Arriani, Diodori Siculi &
itinerarii Antonini.
Illi autem numeri quibus adſcriptum non
eſt ex quo deſumti ſint, ex itinerario
veteri Hieroſolymitano
petiti ſunt.
MARIS MEDITERRANEI PARS.
GALILAEA.
GAULONITIS.
SAMARIA.
JUDAEA.
PERAEA.
REGIO IDUMAEORUM
ARABIAE PARS.
LACUS ASPHALTITES
Lacus Tiberiadis
Lacus Samochonites
Lacus Phiala
Flumen Jordanes
CAMPUS LEGIONIS
VALLIS BAARAS
SINUS ARABICI PARS
Sidon
Tyrus
Dan
Paneas
Cades
Alexandroschoene
Scala Tyriorum
Ecdippa
Ptolemais
Sycamines
Dora
Caesarea
Sipporis
Cammona
Ulamma
Legio
Nazareth
Tabor
Endor
Tiberias
Sennabris
Hippos
Gadara Metropolis Peraeae
Capitolias
Abela Batanaeae
Maximianopolis
Stradela
Scythopolis
Dothaim
Aser
Sebaste quae et Samaria
Neapolis
Acrabbim
Silo
Bethar
Galgulis
Antipatris
Joppe
Lydda quae et Diospolis
Gazara
Nicopolis
Jamnia
Azotus
Bethsames
Gath
Eleutheropolis
Socho
Kirjathjearim
Bethel
Micmas
Jericho
Jerusalem
Bethlehem
Thecoa
Keila
Lachis
Ascalon
Gaza
Portus Gazaeorum
Gerar
Jether
Chebron
Carmelia
Bersabe
Raphia
Rhinocolura
Chesbon
Abila Peraeae
Nabo
Beelmaus
Machaerus terminus Peraeae
Zoar
Petra
Elath
Latitudo Campi magni ex Josepho.
J. Goeree in. et fec.

Longitudo Palaeſtinae

Digeſta per intervalla locorum ſingularium ex Joſepho, Euſebio, & Itinerario veteri Hieroſolymitano.

A *Berſabee* usque ad *Hieroſolymas* ſunt *mil.*	42
Ab *Hieroſolymis* ad *Bethel.* ex Itinerar. veter. Hieroſ. & Euſebio, *mil.* — —	12
Inde ad *Neapolin.* ex eodem Itiner. *mil.* 28 vel	29
Inde ad *Aſer.* ex eod. *mil.* —— ——	15
Inde ad *Scythopolin.* ex eod. *mil.* —— ——	6
A *Scythopoli* ad *Lacum Tiberiadis*, 90 ſtadia id eſt, circiter, *mil.* —— —— ——	11
Lacus ipſe 100 ſtadia aut, ut alii legerunt, 140 id eſt, circiter 18 *mil.* —— ——	18
Inter *Lacum Tiberiadis* & *Samochoniten*, ſtadia 120 id eſt, 15 *mil.* —— ——	15
Lacus ipſe 60 ſtadia, id eſt, circiter 8 *mil.*	8
Hinc fiunt *miliaria* Romana	156

Haec quam prope abſint ab miliaribus 160, quibus univerſum ſpatium quod a Dan usque ad Berſabee *vix* erat, ut Hieronymys definit, ſtadiorum 160, qui libet perſpicit, Et quum ſaepe numerus rotundus pro alio ſumi ſoleat (ne de ſpatio loquar quod urbes ipſae occupant) quidni conjicere liceat, in primis quum Euſebius, Hieronymus, auctor Itinerarii Hieroſolymitani, & illius quod Antonini dicitur, ſemper integris miliaribus ſpatia metiantur, ſcribentes hunc locum ab illo abeſſe miliaria 6, 7, atque ita porro, non habita ratione miliaris dimidii aut tertiae partis, illa dimidia miliaria facile abſorbere aliquot integra miliaria potuiſſe?

Latitudinem Palaeſtinae deſcribit Hieronymus in epiſtola ad Dardanum his verbis. *Pudet dicere latitudinem terrae repromiſſionis ne ethnicis occaſionem blaſphemandi dediſſe videamur. Ab Joppe*

pe usque ad viculum noſtrum Bethleem quadraginta ſex millia ſunt: cui ſuccedit vaſtiſſima ſolitudo plena ferocium barbarorum. Quis dubitet quin incola vici Bethleem Hieronymus & ſcriverit & notaverit accurate ſpatium quod inter illum vicum & Joppen erat. Certe non ego. Digeratur itaque hoc ſpatium per illas urbes per quas iter ſolebat inſtitui a Bethleem usque ad Joppen. Ita apparebit vera ſpatia ab Hieronymo iſtis locis tributa eſſe. A Bethleem Hieroſolymas ſex miliaria Romana ſunt. Id tum ex Itinerario veteri Hieroſolymitano tum aliis liquet, & his ipſis diebus, quum iter eo dirigitur, duarum horarum itineris intervallum eſſe dicitur inter Bethleem & Hieroſolymas, quod par eſt, pro ratione itinerum in Palaeſtina confici ſolitorum, ſex millibus paſſuum, ſive ſex miliaribus Romanis. Porro qui iter ingreditur Hieroſolymis Joppen, proficiſcitur per montana Judaeae Ramam nunc (olim per Dioſpolim) & inde Joppen. Dioſpolis aberat Hieroſolymis miliaria Romana XXXII. Id docemur in Itinerario veteri Hieroſolymitano. Quumque illa fere eodem intervallo abfuerit a Joppe ac Rama, & Rama circiter VIII vel IX miliaria Romana abſit a Joppe (id poſtea demonſtrabimus, quum de ſingulis intervallis ex Joſepho agemus) clarum eſt Hieronymum recte ſcripſiſſe inter Bethleem & Joppen 46 eſſe miliaria.

Verum, dicet aliquis, reliquam Palaeſtinae latitudinem ab Hieroſolymis ad Jordanem & ultra Hieronymus non tradit. Omiſit data opera quod ſolitudo fuerit, de qua nos egimus *lib.* I. *p.* 375. Poteſt autem ex aliis ſcriptoribus illud ſpatium erui. Ex Joſepho patet, ſi ſtadia quibus ille utitur convertamus in miliaria, Hieroſolymis Jerichuntem eſſe XVIII miliaria, ab Hierichunte ad Jordanem miliaria VII: adeoque XXV Hieroſolymis ad Jordanem. Verba ipſius dabimus infra quum intervalla locorum ex Joſepho excerpta notabuntur. Ulterius trans Jordanem per quot miliaria ortum verſus ſe porrexerit Peraea, certo dici vix poteſt. XX. miliaria abfuiſſe a Jordane urbem Peraeae Cheſchbon diſcimus ex Euſebii Onomaſtico. Philadelphiam usque a Jordane extendit Peraeae latitudinem Joſephus. Quot miliarium intervallo a Jordane abfuerit Philadelphia colligere licet aliquo modo

do ex Euſebio ſcribente Jazer abeſſe 10 mill. ab Philadelphia verſus occaſum & 15 a Cheſchbone. Si conſtaret has urbes in linea recta ab occaſu verſus ortum protenſa ſitas fuiſſe latitudo Peraeae illic fuiſſet 45 miliarium Romanorum. Sed hoc incertum eſt. Immo Philadelphia videtur longe ſeptentrionalior urbe Chesbon & vicinior Geraſis fuiſſe.

CAPUT VI.

DE INTERVALLIS LOCORUM IN SACRO CODICE NOTATIS, SITU EMMAUNTIS, BETHANIAE, ALIISQUE.

Locorum ſitus in Veteri Teſtamento variis modis deſcriptus. In Novo per ſtadia digeruntur locorum intervalla. De Emmaunte a Luca memorata diſquiritur ſitne eadem atque Nicopolis. Fuiſſe diverſas demonſtratur variis rationibus. Nicopolis longius aberat Hieroſolymis, eratque in regione campeſtri. Hieronymi, doctorum Talmudicorum, Joſephi aliorumque loci, in quibus Emmauntis fit mentio.

Quandoquidem omnia intervalla locorum Palaeſtinae, quae a ſcriptoribus antiquis literis conſignata ſunt, notare hoc libro & conferre inter ſe in animum induximus, aequum eſt a ſacris tabulis initium duci. In illa parte, quae Vetus Teſtamentum audit vix aliquid invenire eſt quod huc referri poſſit, quoniam illic locorum intervalla nulla commemorantur, quantum videlicet una urbs ab altera abſuerit. Saepe quidem ab urbibus vicinis ſitus locorum deſcribitur, uti *Gen.* 13. 18. *querceta Mamre prope Chebronem*, 1 *Reg.* 17. 9. *Sarepta prope Tzidonem. Joſ.* 7. 2. *Ai prope Bethaven.* 2 *Chron.* 14. 10. *Vallis Zephata prope Mareſam*, & quae ſunt plura. Nonnunquam urbium ſitus declaratur a regione in qua erant, vel tribuum reſpectu, vel camporum, aut montium. Ita notum eſt in libro Joſuae ſingulis tri-

bubus ſuas urbes dari. Atque ita *Timnathſerah* urbs ſita eſſe dicitur *in montanis Ephraïm Joſ.* 19. 50. *Chebron in montanis Judae. Joſ.* 20. 7. *Inter Ramam & Bethel in montanis Ephraïm. Jud.* 4. 5. & ſexcenta talia. Aliquando plagae coeli notantur, verſus quas urbs una ab altera recedit, uti Ai ſita legitur ad orientalem partem Bethelis *Joſ.* 7. 2. *Schilo ad boream Bethelis verſus ortum ad viam publicam quae ducit a Bethele Sichemum & a meridie Lebonae.* Sic *Joſ.* 23. 32. *Campi Moab ad alteram ripam Jordanis contra Jerichuntem ortum verſus.* De illis conſuli poſſunt quae libro tertio de ſitu horum locorum a nobis notabuntur. Per horas autem itineris aut alia intervalla illic non declaratur locorum ſitus. Verum in Teſtamento novo per ſtadia digeruntur locorum quorundam intervalla. Sic ad cognoſcendam latitudinem maris Tiberiadis facit, quod 30 ſtadia navigaſſe legantur *Joh.* 6. 19. quum Chriſtus ad eos perveniret ſuper undas maris ambulans. Emmaunta 60 ſtadiis abfuiſſe Hieroſolymis docemur *Luc.* 24. 13. Bethaniam ſtadiis 15. *Joh.* 11. 18. Mons olivifer aberat Hieroſolymis iter Sabbathi *Act.* 1. 12.

Quod attinet ad haec ſpatia, nihil in iis eſt quod dubitationem habet, etiamſi quis ſacrarum literarum auctoritatem neget, quoniam ex ſcriptoribus aliis confirmari abunde poteſt accurate haec ſpatia eſſe literis tradita. Conferat quis illa quae nos & hoc ipſo libro *c.* IX. ex Joſepho, & libro tertio ex aliis, notavimus de monte olivifero & Bethania. De latitudine maris Tiberiadis ſupra egimus *lib.* I. *cap.* XXXIX. Verum de Emmaunte magis ardua eſt diſquiſitio. Si enim Emmaus ab Hieroſolymis non abfuit niſi per ſpatium 60 ſtadiorum, quomodo ſita dicitur I *Macc.* 3. 40. in regione campeſtri? Campeſtris regio longius aberat ab Hieroſolymis occaſum verſus. Id itineraria omnia & αὐτόπται uno ore affirmant. Decem miliarium Romanorum ſpatio circiter ab urbe Rama, per quam iter ducit a Joppe Hieroſolymas, campis relictis ad montana adſcenditur, & per illa iter continuum fit usque ad Hieroſolymas. Notius hoc certiusque eſt quam ut negari poſſit. Confer ea quae de campis Palaeſtinae a nobis notata ſunt ſupra *lib.* I. *cap.* LV. Praeterea Emmaus poſtea Nicopolis dicta

eſt,

eſt, quod libro III, quum de Emmaunte agetur, pluribus teſtimoniis adſtruetur. Atqui Nicopolis aberat Hieroſolymis XXII miliaria Romana, id eſt, 176 ſtadia, uti in Itinerario veteri Hieroſolymitano legitur. Quantum differt hoc ſpatium a 60 ſtadiis? Praeterea multa habentur in ſcriptis veterum, quae miror tot viros doctos non advertiſſe, de Nicopoli tradita quae nulla prorſus ratione Emmaunti a Luca memoratae conveniunt. Paucis dicam quod res eſt. Emmaus, cujus Lucas meminit, & Emmaus, urbs quae Nicopolis nomen geſſit, duo loca ſunt disjunctiſſima maximeque diverſa, quod ut clarum fiat ad haec velim attendi.

Primo Emmaus a Luca commemorata erat *κώμη*, vicus, 60 ſtadiis ab Hieroſolymis. Joſephus idem teſtatur *lib.* VII. *de bello cap.* 27, appellatque Χώριον, ſcribens χώριον Ἀμμαοῦς ἀπέχει τῶν Ἱεροσολύμων σαδίους ἑξήκοντα. Emmaus autem, quae Nicopolis dicta eſt, urbs fuit, & Hieroſolymis aberat XXII miliaria Romana, quae 176 ſtadiis paria ſunt.

Deinde Emmaus (dicta Nicopolis) illic erat ſita ubi ſunt campeſtria, & ubi montana Judaeae incipiunt conſurgere. Ita ſcribit Hieronymus *in commentar. ad Danielem cap.* XII. *Juxta Nicopolin quae prius Emmaus vocabatur: ubi incipiunt montana Judaeae conſurgere.* Hoccine dici poteſt de loco qui 60 modo ſtadia Hieroſolymis abeſt? Num illic incipiunt montana Judaeae conſurgere? At ubi Nicopolis erat, XXII miliaribus ab Hieroſolymis, & x miliaribus a Lydda, illic incipiunt montana Judaeae conſurgere, ubi nunc oſtenditur caſtrum boni latronis. Id omnes norunt qui iter illud confecerunt, aut itineraria legerunt recentia. Hoc etiam convenit cum teſtimonio Talmudicorum ſcribentium *a Bethchorone usque ad mare eſſe regionem triplicem, a Bethchorone Emmauntem* עד אמאום *eſſe montana, ab Emmaunte Lyddam campeſtria, a Lydda ad mare eſſe vallem.* Verba ipſa Hebraea dedimus ſupra *pag.* 309. Quam clara haec ſunt, ſi Emmaus illic collocetur ubi a nobis fit, x miliaribus Romanis a Lydda ortum, id eſt, Betchoronem verſus. Bethchoron aberat Hieroſolymis ſtadiis 90, adeoque 30 amplius quam vicus

 Em-

Emmaus a Luca memoratus. Quod ſi non niſi de illa Emmaunte cujus Lucas meminit hic cogitemus, quem ſenſum dabimus verbis Talmudicorum, qui Bethchoronem remotiorem a mari facerent Emmaunte? qui ultra Emmauntem montana Judaeae non conſtituerent? quae omnia ejusmodi ſunt, ut vel invitum fateri cogant alteram Emmaunta, poſtea dictam Nicopolin, illic quaerendam eſſe ubi in Itinerario veteri Hieroſolymitano collocatur.

Praeterea Emmaus (Nicopolis dicta) jungitur cum Lydda, Joppe, aliisque locis campeſtribus. Plinius *lib.* VI. 14. *Fontibus irriguam Emmaum, Lyddam, Joppicam.* Hieronymus (quo magis mirandum eſt eum in epitaphio Paulae & libro de locis Hebraicis ſcribere potuiſſe Emmaunta Lucae memoratam eandem atque Nicopolin fuiſſe) *in comm. ad Obad.* I. *p.* 1466. *Qui autem habitant in Sephela hoc eſt in campeſtribus, Liddam & Emmaus, Dioſpolin videlicet Nicopolinque ſignificant, poſſidebunt Palaeſtinos.* Idem in commentario ad Ezechielis *caput* XLVIII. ita deſcribit regionem tribus Dan: *Septima Dan usque ad Joppen, ubi ſunt turres Ailon & Selebi & Emaus, quae nunc appellatur Nicopolis.* Supra, *pag.* 168. notavimus pro *Ailon*, *Selebi*, *& Emaus*, legi in codicibus Hebraeis שעלבין אילון, & עיר שמש, & pro עיר שמש, πόλις Σαμμαὺς ſcriptum eſſe ab Interpretibus Alexandrinis. Unde etiam videri poſſet nomen hujus Emmauntis, non ut aliarum (vici nempe illius quem Lucas commemorat, & illius qui Tiberiadis vicinus fuit) a חמת ſive thermis ſed a mutato paullum nomine שמש vel Σαμμαὺς eſſe ductum. Sed quicquid id eſt, hoc clarum eſt Emmaunta, vicum a Luca memoratum, qui 60 modo ſtadia Hieroſomis aberat, in portione tribus Dan collocari non oportere quae longius aberat Hieroſolymis.

Porro Joſephus Ammauntis plus ſemel meminit ita ut perſpicuum ſit non illam Emmaunta quae 60 ſtadia aberat Hieroſolymis ſed alteram illam, Nicopolin poſtea dictam, intelligi. *Lib.* II. *de bello cap.* 25. ſcribit, Θαμνᾶ τοπαρχίας Ἰωάννης ὁ Ἐσσαῖος στρατηγήσων ἐπέμφθη· προσκεκλήρωτο δὲ αὐτῷ Λύδδα καὶ Ἰόππη καὶ Ἀμμαοῦς.

In

In toparchiam Thamnae miſſus eſt qui eam adminiſtraret Johannes Eſſaeus. Illi additae ſunt Lydda, Joppe & Ammaus. Ἀμμαοῦς & Ἐμμαοῦς idem eſt; nam quae *lib.* II. *de bello cap.* 3. Ἀμμαοῦς Joſepho dicitur, appellatur ei Ἐμμαοῦς *Antiquitatum lib.* XVII. 12. Ita *lib.* III. *de bello cap.* 2. Θαμνὰ, Λύδδα καὶ Ἀμαοῦς junguntur. Et *lib.* V. *cap.* 4. Veſpaſianum cum exercitu veniſſe ſcribit Antipatrida, inde in Thamniticam toparchiam, & Lyddam ac Jamniam, & porro εἰς Ἀμμαοῦντα. Quis non videt hanc Emmaunta vicinam magis Lyddae & Joppae & Jamniae fuiſſe quam ut credi poſſit eadem ac vicus qui 60 modo ſtadia aberat Hieroſolymis? *Lib.* I. *de bello cap.* 9. ſcribit Γόφναν καὶ Ἀμμαοῦν a Caſſio fuiſſe vaſtatas. Nec dubito quin eadem illa ſit Emmaus ac Nicopolis. In libro *Antiquitatum* XII, *capite* II, narrat Gorgiam in Judaeam miſſum cum exercitu: οἱ δ' ἄχρις Ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες ἐν τῇ πεδινῇ καταστρατοπεδεύονται, *illi autem usque ad Emmaunta urbem progreſſi in regione campeſtri caſtra metantur.* Regio campeſtris, quod & ante monuimus, longius aberat Hieroſolymis verſus occaſum quam 60 ſtadia aut κώμη Ἐμμαοῦς Lucae memorata. Illic autem Judaei hoſtes fuderunt & perſecuti ſunt usque ad Gadara, Azotum, & Jamniam, campoſque Idumaeae. Hinc diſcimus ubi illa regio campeſtris quaeri debeat. Ad hanc victoriam reſpicit Hieronymus in commentario ad Danielis *cap.* VIII. ſcribens, *Judae Machabaei ſignificat tempora qui de vico Modin fratribus ac propinquis ſecum annitentibus, & multis de populo Judaeorum Antiochi duces ſuperat juxta Emaus quae nunc Nicopolis vocatur. Libro Antiquitatum* XIII. I. munitam eſſe a Judaeis urbem Ἐμμαοῦν ſcribit, & turres in ea aedificatas. Confer I *Macc.* 9. 50. ubi tamen interpres Latinus vocem Ἐμμαοὺμ non agnoſcit. Harum turrium & munitionum, aut illarum quas Romani poſtea exſtruxerunt, reliquias ego eſſe ſuſpicor rudera quae nunc ad latus dextrum viae publicae ducentis a Joppe conſpiciuntur, & *caſtrum boni latronis* ſolent dici. Spatium certe decem miliarium Romanorum, quod illa rudera abſunt Dioſpoli, & quod Nicopolis Dioſpoli abfuiſſe ſcribitur, eſt idem.

Iu libris Chasmonaeorum etiam haec Emmaus memoratur.

 Vide

Vide 1 *Macc.* 3.40. ubi Syri leguntur caſtra metati prope Ἐμμαοὺμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ, *in campeſtribus.* Alii legunt illic Ἐμμαναοὺμ, ſed male, uti apparet ex collatione *commatis* 57. *& c.* 4. 3.

In iiſdem libris tres urbes vidi quarum ſitus per ſtadia deſcribitur, portum Jamniae, Bethſur, & Scythopolin. Stadia 240 dicitur portus Jamnitarum abfuiſſe Hieroſolymis 2 *Macc.* 12. 9. Hoc ſpatium juſto minus eſt: id liquet ex Itinerariis veteribus capite IV memoratis: nam Dioſpolis XXXII miliaria aberat Hieroſolymis, quod plus eſt quam ſtadia 240. Lege potius 340 ſtadia. Bethſur 2 *Macc.* 11. 5. abfuiſſe legitur Hieroſolymis ſtadia quinque: ſed & hic numerus corruptus eſt. Longius enim abfuit urbs ſita κατὰ πρόσωπον Ἰδουμαίας 1 *Macc.* 4. 61. Confer quae de hac urbe dicemus *lib.* III. Denique Scythopolis 600 ſtadia Hieroſolymis abfuiſſe legitur 2 *Macc.* 12. 29. Sed & hunc numerum eſſe corruptum ſuſpicor, pro 500, quod adverſetur aliorum & veterum & recentiorum teſtimoniis, qui id intervallum multo minus faciunt. Vide ſupra *cap.* IV.

CAPUT VII.

DE INTERVALLIS LOCORUM IN ORA MARITIMA PALAESTINAE A SCYLACE ET STRABONE TRADITIS.

Scylacis geographi aetas. Ejus deſcriptio orae maritimae Palaeſtinae mutila. Deſcriptio ejusdem orae ex Strabone. Numerus ſtadiorum quae Sidon abeſt a Beryto, Tyrus a Sidone, Palaetyrus a Tyro, Joppe a monte Caſio, mons Caſius a Peluſio, Jamnia ab Aſcalone, Gaza a mari & portu Gazaeorum, Aelana urbs ſinus Arabici a Gaza. Deſcriptio orae maritimae Palaeſtinae ex Dionyſio Periegeta.

A ſacris ſcriptoribus tranſitum facimus ad profanos, indagaturi ſi qua intervalla locorum Palaeſtinae per ſtadia aut miliaria

liaria digeſta in ſcriptis eorum memoriae ſit prodita. Scylaci primum locum damus, geographo antiquiſſimo, quem Dodwellus quidem Polybio aequalem ſtatuit, verum qui ſecundum rationes Gronovianas ſub imperio vixit Darii Hyſtaſpis. Hic in periplo oram maritimam Syriae & Phoenices deſcribit, & nonnullarum urbium intervalla ſtadiis metitur, ſed dolendum eſt mutilum illa parte, quam nos maxime deſideramus, ad manus noſtras perveniſſe Scylacem. Quicquid tamen id eſt, lectorum oculis heic ſubjicimus. Ἔστι μετὰ Κιλικίαν ἔθνος Σύροι. Ἐν δὲ τῇ Συρίᾳ οἰκοῦσι τὰ παρὰ θάλατταν Φοίνικες ἔθνος, ἐπὶ στενὸν ἔλαττον ἢ ἐπὶ τέτταρας ὄντας σταδίους ἀπὸ θαλάττης· ἐνιαχῇ δὲ οὐδὲ ἐπὶ σταδίους ί τὸ πλάτος. Ἀπὸ δὲ Θαψάκου ποταμοῦ ἐστὶ Τρίπολις Φοινίκων, Ἄραδος νῆσος καὶ λιμὴν, (1) βασίλεια Τύρου ὅσον ή στάδια καὶ λιμὴν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ χεῤῥονήσῳ ἑτέρα πόλις Τρίπολις· αὕτη ἐστὶν Ἀράδου καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος ἐν τῷ αὐτῷ τρεῖς πόλεις, καὶ περίβολον ἑκάστῃ τοῦ τείχους ἴδιον ἔχων, καὶ ὄρος Θεοῦ πρόσωπον (2) Τῆρος καὶ λιμὴν (3) Βηρυτὸς πόλις καὶ λιμὴν βορινὸς, Πορφυρέων πόλις, Σιδὼν πόλις καὶ λιμὴν κλειτὸς, Ὀρνίθων πόλις Σιδωνίων. Ἀπὸ Λεόντων (4) πόλεων μέχρι Ὀρνίθων πόλεως Τυρίων πόλις (5) Σάρα. Εἶτα ἄλλη πόλις Τύρος λιμένα ἔχουσα ἐντὸς τείχους. Ἄυτη δὲ ἡ νῆσος (6) βασίλεια Τυρίου καὶ ἀπέχει στάδια ἀπὸ θαλάττης γ′. (7) Πάλιν Τύρος πόλις καὶ ποταμὸς διὰ μέ-

(1) Haec ita reſtitue βασίλεια Τύρου καὶ λιμὴν, ὅσον ἡ στάδια ἀπὸ γῆς. Sic ſcribit Voſſius. Sed mox Scylax notat regiam Tyri tria ſtadia abeſſe a continente.

(2) Legendum Τριήρης monent adnotationes Gronovianae & conferre jubent Strabonem *lib.* XVI. *p.* 754. & Polybium *lib.* 5. *c.* 68. Meminit etiam hujus urbis Stephanus in Ἐθνικοῖς. Τριήρης, πόλις Συρίας, quod non eſt mutandum in Λυκίας, uti quidam volunt.

(3) Βηρυτὸς πόλις καὶ λιμὴν βορεινός. Salmaſius.

(4) Πόλεως Voſſ. Illud ἀπὸ & μέχρι videtur ſecum poſtulare πλοῦς vel ſimile quid, uti στάδια. At nec ante meminit Leontopolis.

(5) Haec Tyrus eſſe non videtur licet & illam Sarram dictam notum ſit, ſed alius locus, forte Σοῦρα in libris Apocryphis. Statim mentio fit Tyri, ἄλλη πόλις Τύρος.... Salmaſius legit pro *Sara*, Σάρεπτα.

(6) Puto ſequentia a prioribus eſſe divellenda, ut ſenſus ſit regiam Tyriorum 3. ſtadiis a mari eſſe remotam: quis enim dixerit inſulam eſſe 3. ſtadiis a mari remotam? dici debuiſſet a continente. Ceterum βασιλεία Τυρίων legit Voſſius.

(7) Παλαίτυρος Voſſ.

μέσης ῥεῖ καὶ πόλις τ (8) ..... καὶ ποταμὸς, καὶ Ἄκη πόλις, ἔξω πη πόλις τυ ..... ὄρος ἱερὸν Διὸς, (9) Ἄραδος πόλις Σιδωνίων .... καὶ ποταμὸς Τυρίων, Δῶρος πόλις Σιδωνίων .... θῆναι φασὶν ἐνταῦθα τὴν ἄνδρον-----λων πόλις Τυρίων, καὶ βασίλειον ἐνταῦθα--Συρίας παράπλους, κοίλης Συρίας---- Ἀσκαλῶνος ςάδια αψ-- Poſt Ciliciam gens Syrorum ſequitur. Syriae tractum litoralem Phoenicum natio inhabitat: ea qua maxime coarctatur, ne quatuor quidem ſtadiis a mari abeſt, ubi autem maxime lata eſt, non plus quam decem. Ultra Thapſacum fluvium eſt Tripolis Phoenicum, Aradus inſula & portus, Regia Tyri & portus 8 circiter ſtadiis a terra diſtans, & in peninſula alia urbs Tripolis: ea ex Arado & Tyro & Sidone deducta, & una in urbe urbes tres, muroque unaquaeque diverſo continetur, & Dei facies, Terus & portus, Berytus & portus Borinus, Porphyreon urbs, Sidon urbs cum portu clauſo, Avium urbs, quae eſt Sidoniorum. A Leonum urbe uſque ad Avium urbem eſt Tyriorum urbs Sara. Dein alia urbs Tyrus portum habens intra murum. Haec inſula eſt Tyriorum regia diſtans 3 ſtadia a mari, Palaetyrus urbs quam fluvius mediam perlabitur, & urbs ..... & flumen & Ace urbs, dein urbs Ty ..... mons ſacer Jovi, Aradus urbs Sidoniorum ..... expoſitam ferunt illic Andromedam ... Aſcalon urbs Tyriorum, & regia illic ..... Syriae periplus, Cavae Syriae .... Aſcalone, ſtadia 1700.

Scylaci ſubjungimus Strabonem, idem litus deſcribentem, quem notum eſt ſub imperio Auguſti & Tiberii vixiſſe. Hic libro eximii operis ſexto & decimo varia notat intervalla locorum Palaeſtinae, e quo nos haec excerpſimus quibus litus Palaeſtinae univerſum a Sidone uſque ad Rhinocolura deſcribit. Nam in reliquis ad deſcri-

(8) Haec mirum in modum exeſa fuiſſe teſtatur Voſſius, ſe tamen veſtigiorum reliquiis inſiſtendo hoc potuiſſe exſculpere. Τῶν Ἐκδίππων καὶ ποταμὸς καὶ Ἄκη πόλις. Ἑξῆς Βῆλος πόλις Τυρίων, Κάρμηλος ὄρος καὶ ἱερὸν Διὸς, Ἄραδος πόλις Σιδωνίων· Σικαμίνων. πολις Σιδωνίων, Ἰόππη· Ἐκτεθῆναι φασὶν ἐνταῦθα τὴν Ἀνδρόμεδαν τῷ κήτει. Ἀσκάλων πόλις Τυρίων καὶ βασίλειον ἐνταῦθα τῆς κοιλῆς Συρίας, id eſt, *urbs Ecdipporum, & flumen & Ace urbs. Deinde Belus, urbs Tyriorum, Carmelus. mons & Templum Jovis, Aradus urbs Sidoniorum, Sycaminon urbs Sidoniorum. Joppe. Ferunt illic Andromedam expoſitam balaenae fuiſſe, Aſcalon urbs Tyriorum & regia illic cavae Syriae.*

(9) Aradus hic nulla ab aliis memoratur.

ſcriptionem Palaeſtinae mediterraneae facientibus non invenio ſtadia notata, ſi palmetum Jerichuntinum excipias, quod longum eſſe ſtadia centum ſcribit, & quod ſolum intra 60 ſtadia ab Hieroſolymis ſaxoſum eſſe adnotat. Audiamus ergo Strabonem.

Ἐπεὶ οὖν τὴν ἰδίως λεγομένην Κοίλην Συρίαν ἐπεληλύθαμεν, ἐπὶ τὴν Φοινίκην μέτειμεν. Ταύτης δὲ τὰ μὲν ἀπὸ Ὀρθωσίας μέχρι Βηρυτοῦ λόγου τετύχηκε. Μετὰ δὲ Βηρυτόν ἐστι Σιδὼν, ὅσον ἐν τετρακοσίοις σταδίοις· μεταξὺ δὲ ὁ Ταμύρας ποταμὸς καὶ τὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἄλσος καὶ Λεόντων πόλις. Μετὰ δὲ Σιδόνα μεγίστη τῶν Φοινίκων καὶ ἀρχαιοτάτη πόλις Τύρος ἐστὶν, ἡ ἐνάμιλλος αὐτῇ κατά τε μέγεθος καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ τὴν ἀρχαιότητα ἐκ πολλῶν μύθων παραδεδομένη. *Poſtquam ergo de Coeleſyria proprie dicta egimus, ad Phoenicen transimus. Hujus illam partem quae eſt ab Orthoſia Berytum usque deſcripſimus. Poſt Berytum eſt Sidon, 400 ſtadiis inde remota. Inter illas autem flumen Tamyras, Aeſculapii nemus & urbs Leonum. Poſt Sidonem maxima & antiquiſſima Phoenicum urbs Tyrus eſt, & magnitudine, & nobilitate, & antiquitate cum ea comparanda, & multis fabulis celebrata.*

⋮

Διέχει δὲ τῆς Σιδόνος ἡ Τύρος οὐ πλείους τῶν διακοσίων σταδίων. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ πολίχνιον, Ὀρνίθων πόλις λεγομένη, εἶτα πρὸς Τύρῳ ποταμὸς ἐξίησι. Μετὰ δὲ τὴν Τύρον ἡ Παλαίτυρος ἐν τριάκοντα σταδίοις. Εἶθ' ἡ Πτολεμαῒς ἐστι μεγάλη πόλις, ἣν Ἄκην ὠνόμαζον πρότερον· ᾗ ἐχρῶντο ὁρμητηρίῳ πρὸς τὴν Αἴγυπτον οἱ Πέρσαι. Μεταξὺ δὲ τῆς Ἄκης καὶ Τύρου θινώδης αἰγιαλός ἐστιν ὁ φέρων τὴν ὑαλῖτιν ἄμμον. *Diſtat autem Sidone Tyrus non pluribus quam 200 ſtadiis. Inter illas media eſt urbs * avium dicta. Deinde prope Tyrum fluvius exit. Poſt Tyrum eſt Palaetyrus 30 ſtadiis inde diſſita. Dein Ptolemais, urbs magna, olim Ace dicta, quo Perſae portu ad Aegyptum navigantes uſi ſunt. Inter Acen & Tyrum litus eſt arenae tumulis obſitum, unde vitraria arena eſt.*

Μετὰ δὲ τὴν Ἄκην Στράτωνος πύργος πρόσορμον ἔχων. Μεταξὺ δὲ ὅ τε Κάρμηλος τὸ ὄρος καὶ πολιχνίων ὀνόματα, πλέον δ' οὐδὲν, Συκαμί-

* Vel gallorum. Ὄρνις enim κατ' ἐξοχὴν gallum notat.

νων πόλις, Βουκόλων, καὶ (1) Κροκοδείλων πόλις καὶ ἄλλα τοιαῦτα· εἶτα δρυμὸς μέγας τις· Εἶτα Ἰόππη, καθ' ἣν ἡ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου παράλια σημειωδῶς ἐπὶ τὴν Ἄρκτον κάμπτεται, πρότερον ἐπὶ τὴν ἕω τεταμένη. Ἐνταῦθα δὲ μυθεύουσί τινες τὴν Ἀνδρομέδαν ἐκτεθῆναι τῷ κήτει· ἐν ὕψει γάρ ἐστιν ἱκανῶς τὸ χωρίον ὥστ' ἀφορᾶσθαι φασὶν ἀπ' αὐτοῦ τὰ Ἱεροσόλυμα τὴν τῶν Ἰουδαίων μητρόπολιν· καὶ δὴ καὶ ἐπινείῳ τούτῳ κέχρηνται καταβάντες μέχρι θαλάττης οἱ Ἰουδαῖοι· τὰ δ' ἐπίνεια τῶν λῃστῶν ληστήρια δηλονότι ἐστί. Τούτων δὲ καὶ ὁ Κάρμηλος ὑπῆρξε καὶ ὁ δρυμός· καὶ δὴ καὶ εὐάνδρησεν οὕτως ὁ τόπος, ὥστ' ἐκ τῆς πλησίον κώμης Ἰαμνείας καὶ τῶν κατοικιῶν τῆς κύκλῳ τέτταρας μυριάδας ὁπλίζεσθαι. Εἰσὶ δ' ἐντεῦθεν εἰς τὸ Κάσιον τὸ πρὸς Πηλουσίῳ μικρῷ πλείους ἢ χίλιοι σταδίοι. τριακόσιοι δ' ἄλλοι πρὸς αὐτὸ τὸ Πηλούσιον. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ (2) ἡ Γαδαρίς ἐστιν ἣν καὶ αὐτὴν ἐξιδιάσαντο οἱ Ἰουδαῖοι· εἶτ' Ἄζωτος καὶ Ἀσκάλων. Ἀπὸ δὲ Ἰαμνείας εἰς Ἄζωτον καὶ Ἀσκάλωνα εἰσὶν ὅσον διακόσιοι στάδιοι. Κρομμύων τ' ἀγαθός ἐστιν ἡ χώρα τῶν Ἀσκαλωνειτῶν· πόλισμα δὲ μικρόν. Ἐντεῦθεν ἦν Ἀντίοχος ὁ φιλόσοφος, μικρὸν πρὸ ὑμῶν γεγονώς. Ἐκ δὲ τῶν Γαδάρων Φιλόδημός τε ὁ Ἐπικούρειος γεγονὼς καὶ Μελέαγρος καὶ Μένιππος ὁ (3) σπουδογελοῖος καὶ Θεόδωρος ὁ καθ' ἡμᾶς Ῥήτωρ· εἶθ' ὁ τῶν Γαζαίων λιμὴν πλησίον· ὑπέρκειται δὲ καὶ ἡ πόλις ἐν ἑπτὰ σταδίοις, ἔνδοξός ποτε γενομένη, κατεσπασμένη δ' ὑπὸ Ἀλεξάνδρου καὶ μένουσα ἔρημος. Ἐντεῦθεν δ' ὑπέρβασις λέγεται χιλίων διακοσίων ἑξήκοντα σταδίων εἰς Ἄειλαν πόλιν ἐπὶ τῷ μυχῷ τοῦ Ἀραβίου κόλπου κειμένην· διττὸς δ' ἐστίν· ὁ μὲν εἷς ἔχων τὸ πρὸς τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ τῇ Γαζῇ μέρος ὃν Ἐλανίτην προσαγορεύουσιν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ πόλεως· ὁ δ' εἰς τὸ πρὸς Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν Ἡρώων πόλιν

(1) De hac urbe & aliis heic memoratis videnda illa ſunt quae infra *lib.* III. notabuntur ſuo loco.

(2) Γάζαρα גזר in V. T. dicitur, uti Caſaubonus obſervat, non confundenda cum Gadaris in N. T. memoratis.

(3) Forte ita dictus, quod ſcriptor fuerit facetiarum vel libri alicujus σπουδογελοιῶν, uti in Ἐθνικοῖς Stephani memoratur Βλαῖσος σπουδογελοίων ποιητής ad vocem Καπρίη. Sic Joſephum dicimus τὸν Ἀρχαιολόγον, i. e. ſcriptorem Ἀρχαιολογίας. Memoratur quoque apud Stephanum ad vocem Ταρὰς quidem Φλύαξ τὰ τραγικὰ μεταρρυθμίζων ἐς τὸ γελοῖον, homo ut videtur genii non multum ab illo σπουδογελαίῳ diſſimilis. Praeluſit ille recentioribus Caporali, Scarron, aliisque.

(4) Hic

λιν, εἰς ὃν ἐκ Πηλουσίου ἡ ὑπέρθεσις ἐπιτομωτέρα, δι' ἐρήμων δὲ καὶ ἀμμωδῶν χωρίων αἱ ὑπερβάσεις ἐπὶ καμήλων· πολὺ δὲ καὶ τὸ τῶν ἑρπετῶν ἐν αὐταῖς πλῆθος. Μετὰ δὲ Γάζαν Ῥαφία, ἐν ᾗ μάχη συνέβη Πτολεμαίῳ τε τῷ τετάρτῳ, καὶ Ἀντιόχῳ τῷ μεγάλῳ. Εἶτα Ῥινοκόλουρα, ἀπὸ τῶν εἰσῳκισμένων τὰς ῥῖνας (4) οὕτω καλουμένη· τῶν γὰρ Αἰθιόπων τὶς ἐπελθὼν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἀντὶ τοῦ ἀναιρεῖν τοὺς κακούργους ἀποτέμνων τάς ῥῖνας ἐνταῦθα κατῴκισεν, ὡς οὐκ ἂν ἔτι τολμήσοντας ἀνελθεῖν διὰ τὴν αἰσχύνην τῆς ὄψεως. Καὶ αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀπὸ Γάζης λυπρὰ πᾶσα καὶ ἀμμώδης· ἔτι δὲ μᾶλλον ἐφεξῆς τοιαύτην ὑπερκειμένην ἔχουσα τὴν Σιρβωνίδα λίμνην. *Poſt Acen eſt Stratonis turris ſtationem navium habens. Inter illas Carmelus mons, & oppidorum nomina, praeterea nihil, urbs Sycaminon, Bucolon & urbs Crocodilorum, aliaque ſimilia. Poſtea ingens ſylva: deinde Joppe, juxta quam litus ab Aegypto huc protenſum notabiliter flectitur verſus boream, quum ante verſus orientem * tendat. Illic fabulantur qui-*

dam

(4) Hic aliquid deſiderari certum eſt. Ego poſt ῥῖνας collocarem vocem ἠκρωτηριασμένων. Verba enim Strabonis exprimit Stephanus in Ἐθνικοῖς ad vocem Ῥινοκορούρα ita ſcribens, ἀπὸ τῶν εἰσῳκισμένων ἐκεῖ τὸ παλαιὸν ἀνθρώπων, τὰς ῥῖνας ἠκρωτηριασμένων οὕτω καλουμένη. Proprie ἀκρωτηριάζειν ſignificat ἄκρα τῶν ὤτων ἀποτέμνειν, ſive aures praecidere, uti ſcribit auctor Etymologici magni ad hanc vocem. Vide & Harpocrationem ad vocem Ἠκρωτηριασμένοι.

* Si verum ſit juxta Joppen litus Palaeſtinae inflecti ſeptentrionem verſus quum antea verſus ortum tendat, oportet Aſcalona longius abfuiſſe ab Hieroſolymis quam in omnibus itinerariis veteribus traditur. Quoniam enim Joppe ab Hieroſolymis abfuit 40 miliaria Romana, longius quam 40 aut 48 abfuiſſe debuit Aſcalon, ſi litus a Joppe Aegyptum verſus inflectatur in plagam occidentalem, quod tradit Strabo. Affirmarunt etiam a me conſulti αὐτόπται falſum eſſe circa Joppen demum litus Palaeſtinae ſeptentrionem verſus duci. Quod ſi vel maxime pars litoris quae circa Joppen eſt, conſpecta ab homine in litore conſtituto, videatur occaſum verſus duci ad partem auſtralem Joppes, & ſeptentrionem verſus ad partem Joppes ſeptentrionalem, num inde efficitur univerſum litus ita protendi? Oculi ſpectatorum de parte exigua tantum judicare poſſunt, non de omni litore quod eſt inter Joppen & Aegyptum. Praeterea obſervationes recentiorum, inter quas celebratur plurimum deſcriptio litoris Palaeſtinae quae Chazellio debetur (vide doctiſſimi viri, Bernardi Lamy, apparatum Chronologicum & Geographicum *pag.* 273.) repugnant huic teſtimonio Strabonis. Ne quid addam de via Hieroſolymis Gazam ducta & nunc & olim per Chebronem, quod vix concipi poteſt, ſi Gaza una cum litore Palaeſtinae adeo verſus occaſum recedat.

De

*dam Andromedam ceto expoſitam fuiſſe. Editus enim locus eſt ſic ut inde dicant Hieroſolyma poſſe conſpici Judaeorum metropolin : quin & Judaei qui usque ad mare deſcendunt hoc portu utuntur. Portus hi vere ſunt latronum receptacula. Illorum quoque eſt & Carmelus & ‡ Sylva. Hic locus adeo hominibus abundavit, ut ex Jamnia vico proximo & vicinis in circuitu habitationibus 40000 hominum armarentur. Inde ad Caſium montem Peluſio proximum paulo plus quam 1000 ſtadia ſunt, & inde usque ad Peluſium alia 300. Interjacet Gadaris quam Judaei ſibi adſciverunt, deinde Azotus & Aſcalon. A Jamnia autem usque ad Azotum & Aſcalonem ſunt 200 ſtadia. Cepas optimas producit regio Aſcalonitarum, urbs autem exigua eſt. Inde erat Antiochus Philoſophus, qui aetate nos paulum antevertit. Gadaris autem ortus fuit Philodemus Epicuraeus Meleagrus, & Menippus dictus Spudogeloeus, & Theodorus Rhetor, qui noſtra aetate vixit. Poſtea eſt portus Gazaeorum, a quibus 7 ſtadiorum intervallo urbs Gaza diſtat, olim quidem illuſtris facta ſed ab Alexandro diruta & huc usque deſerta. Inde dicitur eſſe ad urbem * Aëlam, in receſſu ſinus Arabici ſitam, intervallum ſtadiorum 1260. Duplex autem receſſus eſt ſinus Arabici, alter verſus Gazam & Arabiam tendens qui Elaniticus dicitur ab urbe ad eum ſita : alter verſus urbem Heroum, ad quam a Peluſio compendioſius iter eſt, ſed camelis conficiendum per loca deſerta atque arenoſa. Eſt etiam illic magna ſerpentum † multitudo. Poſt Gazam ſequitur Raphia, ubi Ptolemaeus quintus cum Antiocho magno pugnavit. Deinde Rhinocolura, ab incolis, qui naribus trunci erant, ita dicta : nam aliquis Aethiopum Aegyptum invadens non nece ſed naſi truncatione maleficos coercuit, & eos ibi collocavit, quos domum redire pudebat ob oris deformitatem. Omnis autem ora a Gaza usque ſterilis eſt & arenoſa : magis*

‡ De qua mox locutus fuit. Videlicet intelligit per *δρυμὸν campeſtria Saronis.* Vide ſupra *lib.* 1.

* Eſt ea quae Elath in V. T. dicitur. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς Ἄϊλανον, πόλις Ἀραβίας, τινὲς δὲ κόλπον Αἴλα φασί. Ceterum Marcianus Heracleota in Periplo idem tradit ἀπὸ Γάζης usque ad illum ſinum eſſe 1260 ſtadia, atque inter Gazam & hunc ſinum continentis partem eſſe anguſtiſſimam.

† Idem *Deut.* 8. 15. dicitur.

In

gis etiam quae inde eſt juxta Sirbonidem lacum mari parallelum.

Non deerunt forſitan quibus taedio fuit prolixa haec commentatio litoris Palaeſtini. Quod ut tollam, & animum lectoris ſuavitate carminis deliniam, Dionyſii periegetae verſus nonnullos hic adſcribam quibus idem hoc litus depingit. Sic canit *verſ. 905.*

Οἱ δ᾽ ἁλὸς ἐγγὺς ἐόντες, ἐπωνυμίην Φοίνικες
Τῶν δ᾽ ἀνδρῶν γενεῆς οἳ Ἐρυθραῖοι γεγάασιν,
Οἱ πρῶτοι νήεσσιν ἐπειρήσαντο θαλάσσης,
Πρῶτοι δ᾽ ἐμπορίης ἁλιδινέος ἐμνήσαντο
Καὶ βαθὺν οὐρανίων ἄστρων πόρον ἐφράσσαντο.
Οἵ τ᾽ Ἰόπην, καὶ Γάζαν, Ἐλαΐδα τ᾽ ἐνναίουσι,
Καὶ Τύρον Ὠγυγίην, Βηρύτου τ᾽ ἄιαν ἐραννὴν †
Βύβλον τ᾽ ἀγχίαλον καὶ Σιδόνα ἀνθεμόεσσαν
Ναιομένην χαρίεντος ἐφ᾽ ὕδασι Βοστρηνοῖο
Καὶ Τρίπολιν λιπαρήν. &c.

Haec in Latinum carmen converſa ita dederunt priſci duo illius poëtae interpretes, quorum alter eſt Rufus Feſtus Avienus, qui ſic canit.

—— *Salſo quicquid pulſatur ab aeſtu*
Phoenicum regio eſt. Hi rubro a gurgite quondam
Mutavere domus, primique per aequora vecti
Luſtravere ſalum, primi docuere carinis
Ferre cavis orbis commercia, ſidera primi
Servavere poli. Populis Phoenicibus ergo
Urbs Jope, ſterilisque dehinc habitatur Elaïs,
Gazaque proceris aſſurgens undique muris.
Hic Tyrus eſt opulens, & Berytus optima, Byblos,

† In Codice Voſſiano ſcriptum hic fuiſſe ἐρατεινὴν, quod metri legibus repugnat, annotavit Berkelius in Commentario ad Stephani Ἐθνικὰ in voce Βηρυτός. Scholion nempe ex margine irrepſerat in textum.

Sidoniique lares; ubi labens agmine amoeno
Ceſpitis irrigui Boſtrenus jugera findit.
Nec minus hic Tripolis pingui ſola porrigit agro.

Sic autem Priſcianus.

—— Sed litora juxta
Phoenices vivunt, veteri cognomine dicti,
Quos miſit quondam mare rubrum laudibus auctos
Chaldaeo nimium decoratam ſanguine gentem,
Arcaniſque Dei celebratam legibus unam,
Quod pelagus primi tentantes navibus altis
Disjunctas gentes docuerunt jungere mercem,
Et primi ſtellis numeros nomenque dedere,
Atque oculis mirum voces ſentire figuris.
Hi muros Jopes, Gazamque & Elaïda complent,
Antiquamque Tyrum, Beryti & moenia gratae,
Vicinamque mari Byblum, Sidonaque pulcram,
Quam juxta liquido Boſtrenus gurgite currit.
Et pinguem Tripolin.

CAPUT VIII.

DE INTERVALLIS LOCORUM A PLINIO ET SOLINO MEMORATIS.

Intervalla ex Plinio notata. Syriae univerſae longitudo inter Arabiam & Ciliciam. Palaeſtinae longitudo a Caeſarea maritima uſque ad fines Arabiae 189 *miliarium Romanorum. Magnitudo lacuum Aſphaltitis & Tiberiadis. De Tyro quaedam. Gaza quot miliaria abfuerit ab Aelana portu ſinus Arabici. Quaedam ex Solino.*

Ex

Ex libris hiſtoriae naturalis, quorum auctor eſt Plinius, intervalla quaedam locorum Palaeſtinae poſſunt erui, digeſta per mille paſſus, ſive miliaria Romana, quorum & nonnulla in Polyhiſtora ſuum tranſtulit Solinus. Plinius quidem *l.* V. *c.* 12. Syriam deſcribere ingreſſus, partes ejus pluribus nominibus diſtingui notat, Palaeſtinae videlicet, Judaeae, Coeles, Phoenices, Damaſcenae, atque aliis. Tum, quod ad inſtitutum noſtrum propius facit, *longitudinem ejus* ſcribit *inter Ciliciam & Arabiam* CCCCLXX *millia paſſuum eſſe.* Mox Oſtracine *Arabiam*, quam inter Aegyptum & Palaeſtinam usque ad litus maris mediterranei extendit, *finiri* ſcribit *a Peluſio* LXV *millia paſſuum* (in itinerario Antonini LXVI millia paſſuum inter Peluſium & Oſtracinen conſtituuntur) atque ita pergit: *Mox Idumaea incipit & Palaeſtina ab emerſu Sirbonis lacus, quem quidam* CL. *mill. paſſ. circuitu tradidere, Herodotus Caſio monti applicuit: nunc eſt palus modica, oppida Rhinocolura & intus Rhaphea: Gaza & intus Anthedon, mons Angaris. Regio* (1) *per oram Samaria: oppidum Aſcalo liberum, Azotus: Jamnes duae, altera intus; Joppe Phoenicum antiquior terrarum inundatione, ut ferunt: inſidet collem praejacente ſaxo, in quo vinculorum Andromedae veſtigia oſtendunt. Colitur illic fabuloſa Derceto. Inde Apollonia, Stratonis turris, eadem Caeſarea, ab Herode Rege condita, nunc colonia prima Flavia a Veſpaſiano imperatore deducta: finis Palaeſtines, centum octoginta novem millium paſſuum a confinio Arabiae.* (2) *Deinde Phoenice. Intus autem Samariae oppida Neapolis, quod antea Mamortha dicebatur, Sebaſte in monte altiore, Gamala.* (3)

De-

(1) In MS.to compendio Plinii per Robertum Criceladienſem, qui vixit ſub Henrico II. Angliae Rege ſaeculo XII, concinnato legi *Regio Pea Samaria.* Forſitan legendum *Regio per oram Sephela*, aut *Adora, Mariſſa*; certe Samariae ipſe in fine hujus capitis alium ſitum eumque verum tribuit Plinius.

(2) Id eſt ab Oſtracine, ubi Arabia finitur, uti *cap.* XII. ipſe ſcripſit. Verum in Itinerario Antonini inter Oſtracinem & Caeſaream tantum 156 miliaria conſtituuntur.

(3) Non credo adeo craſſe erraviſſe Plinium, ut exiſtimaverit notiſſimam urbem Gamala, ad orientem lacus Geneſareth ſitam, inter Samariae oppida

locum

Deinde capite XIV & XV longitudinem latitudinemque duorum lacuum praecipuorum Palaeſtinae tradit, (de quibus plura dicemus *cap.* IX. quum intervalla ex Joſepho expendemus) Jordanis curſum ſecutus, his verbis. *Jordanis amnis oritur fonte Paneade, qui cognomen dedit Caeſareae de qua dicemus: amnis amoenus, &, quatenus locorum ſitus patitur, ambitioſus, accolisque ſe praebens, velut invitus Aſphaltiten lacum dirum natura petat, a quo poſtremo ebibitur, aquasque laudatas perdit peſtilentibus miſtas: ergo ubi prima convallium fuit occaſio, in lacum ſe fundit, quem plures Geneſaram vocant,* XVI *mill. paſſ. longitudinis,* VI *mill. latitudinis, amoenis circumſeptum oppidis; ab oriente Juliade & Hippo, a meridie Tarichea, quo nomine aliqui & lacum appellant: ab occidente Tiberiade, aquis calidis ſalubri. Aſphaltites nihil praeter* (4) *Bittumen gignit: unde & nomen: nullum corpus animalium recipit: tauri camelique fluitant: inde fama nihil in eo mergi. Longitudine excedit centum mill. paſſ. latitudine maxima* XXV *implet, minima ſex: Proſpicit eum ab oriente Arabia Nomadum, a meridie Macherus, ſecunda quondam arx Judaeae ab Hieroſolymis. Eodem latere eſt calidus fons medicae ſalubritatis Callirhoë, aquarum gloriam ipſo nomine praeferens.*

Ubi ad Tyri deſcriptionem perventum eſt, haec quoque illic per paſſus & ſtadia digeſta leguntur. *Tyrus quondam inſula, praealto mari ſeptingentis paſſibus diviſa, nunc vero Alexandri oppugnantis operibus continens, olim portu clara, urbibus genitis, Lepti, Utica, & illa Romani imperii aemula Carthagine, etiam Gadibus extra orbem conditis: nunc omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura conſtat.*

Denique Gaza quot miliaria abfuerit a ſinu Arabico & portu ejus Aila his verbis enarrat, *cap.* XI. *Heroopoliticus vocatur, alterque*

locum habuiſſe. Crediderim potius hanc vocem a librariis corruptam, & ſub ea aliam urbem latere.

(4) Meminit & *lib.* VII. 15. *in lacu Judaeae (qui vocatur Aſphaltites) certo anni tempore ſupernatans bitumen nequit ſibi avelli, ad omnem contactum adhaerens praeterquam* &c. *lib.* 28. 7. *bitumen in Judaea naſcens: &* 35. 15. *Bituminis vicina eſt natura alibi limus alibi terra: limus e Judaeae lacu ut diximus emergens. Terra in Syria circa Sidonem oppidum maritimum.*

terque Aelaniticus ſinus rubri maris in Aegyptum vergentis CL. *millia paſſuum intervallo inter duo oppida Aelana & in noſtro mari Gazam. Agrippa a Peluſio Arſinoën Rubri maris oppidum per deſerta* CXXV *millia paſſuum tradit: tam parvo diſtat ibi tanta rerum naturae diverſitas.*

Solinus, quum Plinium deſcribere ſoleat, vix quicquam de Palaeſtina tradit quod in Plinio non invenerit. Utile tamen eſt ſi eum cum Plinio conferamus, quod inde liqueat quid ille in Plinio legerit jam olim, ut ſcriptura contextus Pliniani confirmetur. Capite xxxv magnitudinem lacus Genneſareth ita notat. *Eſt & lacus Geneſara, extentus paſſuum ſedecim millibus, circumſeſſus urbibus plurimis.* *Sara* legi in omnibus Solini codicibus teſtatur Salmaſius *in exercitationibus Plinianis ad Solinum pag.* 408. ſed, uti & vir magnus obſervat, ſine dubio ſcribendum eſt *Genneſara:* nam ſub voce *Sara* latere nequit lacus Samochonites, nec illi haec magnitudo convenit, aut tot urbes aliaque. Liquet id ipſum quoque ex Plinio qui iiſdem fere verbis hunc lacum deſcribit.

CAPUT IX.

DE INTERVALLIS LOCORUM PALAESTINAE QUAE IN SCRIPTIS JOSEPHI COMMEMORANTUR.

Hieroſolyma quot ſtadia abfuerit a Jerichunte & Jordane. Quot abfuerit ab Aſcalone, a Caeſarea, a Bethlechem, a Gibeone, ab Emmaunte, a Ramathone, ab Herodio, ab Engaddi, ab lacu Aſphaltite, ab monte olivifero, ab Anatoth, & Scopo. Quot ſtadia pateat in longitudinem ac latitudinem lacus Aſphaltites. Quot lacus Tiberiadis. Quot lacus Samochonites. Intervallum inter lacum Aſphaltiten & Tiberiadis. Lacus Phiala quot ſtadia abfuerit Paneade. Situs Tiberiadis, Gadarorum, Hippi, Scytho-

thopolis, Taricheae, Sennabris. Situs Machaeruntis. Intervallum inter Joppen & Antipatrida. Situs Ptolemaidis, Carmeli, Scalae Tyriorum & fluminis Beli.

Intervalla a Flavio Joſepho prodita ſingularem attentionem merentur, quod & plurima ſint numero, & optima ille ſcire potuerit, nec dubitari poſſit quin ea qua oportuit fide illa ad poſteros transmiſerit. Fateor in numeris errores committi potuiſſe a librariis, quos in Joſepho deſcribendo non magis accuratos quam aliis ſcriptis fuiſſe credendum eſt, verum & antiquae verſiones ejus Latinae, & quae ab aliis ſcriptoribus magna copia ex eo jam ante multa ſaecula deſcripta ſunt, & quod ipſe nonnunquam bis terve iisdem numeris ſtadiorum idem intervallum definiat, aut alia addat e quibus lux aliqua effulgere poteſt ad deprehendendum verum ſtadiorum numerum, certa magis reddidiſſe videntur locorum Palaeſtinae intervalla quae apud ipſum leguntur, quam quae apud multos alios. Notabimus ergo primum illa intervalla quae ad urbem Hieroſolymitanam ſpectant, quot ſtadia nimirum illa abfuerit a Jerichunte, Aſcalone, Caeſarea aliisque urbibus & locis vicinis. Deinde & alia quae in ſcriptis Joſephi extant per ſtadia digeſta locorum intervalla luſtrabimus.

Hieroſolymam abfuiſſe a Jerichunte centum & quinquaginta ſtadia ſcribit Joſephus *lib.* V. *de bell. Jud. c.* 4. Ἀπέχει δὲ Ἱεροσολύμων μὲν σαδίȣς ἑκατὸν πεντήκοντα, ἀπὸ δὲ Ἰορδάνȣ ἑξήκοντα, *abeſt (Hiericho) Hieroſolymis ſtadia* 150, *a Jordane vero* 60. Unde diſcimus Hieroſolymam a Jordane 210 ſtadia abfuiſſe; quod ſpatium eſſe aequale diaetae ſive itineri unius diei Procopius Caeſareenſis teſtatur *lib.* 1. *de bello Vandalico cap.* 1. Μιᾶς δὲ ἡμέρας ὁδὸς ἐς δέκα καὶ διακοσίȣς διήκει σαδίȣς, *iter unius diei eſt* 210 *ſtadiorum.* Atque ita quoque doctores Hebraei Jordanem iter unius diei abeſſe Hieroſolymis teſtantur. Verba dedimus ſupra *pag.* 401. Videamus quomodo hoc intervallum cum teſtimoniis aliorum conveniat. Stadia octo efficiunt mille paſſus ſive unum miliare Romanum, atque adeo 150 ſtadia, quot ſunt Hieroſolymis Hierichuntem, efficiunt miliaria Romana 18 & paullo plus, nondum

tamen

tamen 19 miliaria. Idem plane intervallum auctor Itinerarii veteris Hieroſolymitani definit, ſcribens: *Item ab Hieruſalem in Hiericho mil.* 18. Illud autem ſpatium quod inter Jerichuntem & Jordanem eſt alii 6 miliarium Romanorum eſſe ſcribunt, uti auctor Itinerarii Antonini Martyris, cujus haec verba ſunt, *de Jericho usque ad Jordanem ſunt milia ſex*, alii vero 5, quemadmodum colligitur ex iis quae Hieronymus tradit in Onomaſtico ad vocem *Area Atad*, atque ex eo Procopius Gazaeus in Comment. ad *Geneſ.* 50. *Aream ſcilicet Atad abeſſe tria miliaria a Jerichunte, duo a Jordane.* Niſi itaque in numeris erratum ſit, dicendum eſt longiorem viam tempore Joſephi tritam fuiſſe & per ſpatia non ita recta ductam.

Hieroſolyma diſtabat Aſcalone 520 ſtadiis. Joſephus *lib.* III. *cap.* I. *de bell. Jud.* Ὥρμησαν ἐπ' Ἀσκάλωνα. Πόλις ἐστὶν ἀρχαία, τῶν Ἱεροσολύμων εἴκοσι πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἀπέχουσα σταδίους. *Aſcalonem profecti ſunt. Urbs haec antiqua erat, Hieroſolymis diſtans ſpatio 520 ſtadiorum.* Rufinus legit 720: ſed hoc intervallum nimium eſt. Hoc ſpatium ita poſſet digeri. Ab Aſcalone Jamniam erant 200 ſtadia, i. e. 25 miliaria. Ita legitur in Strabone. A Jamnia Dioſpolin 12 erant miliaria, ſecundum Antonini Itinerarium. A Dioſpoli ſive Lydda Hieroſolymam erant 32 miliaria, uti ſupra viſum eſt *p.* 417. Eſſent itaque univerſim ab Aſcalone Hieroſolymam usque miliaria LXIX, i. e. 552 ſtadia. Sed quum per loca alia, uti per Eleutheropolin & vicina, multo brevior via poſſit confici, uti ex Antonini itinerario liquet, non eſt dubium 520 ſtadia a Joſepho recte huic intervallo tribui potuiſſe.

Caeſarea ab Hieroſolyma aberat ſtadia ſexcenta. Joſephus *lib.* I. *de bell. Jud. cap.* 3. Χωρίον δ' αὐτῷ πρὸς σφαγὴν Στράτωνος πύργος εἵμαρτο. Καὶ τοῦτο μὲν ἀφ' ἑξακοσίων σταδίων ἐντεῦθεν ἐστίν. *Locus autem fato ejus deſtinatus Stratonis turris eſt. Eſt autem ea hinc (Hieroſolymis) 600 ſtadiis remota.* Eadem vero Caeſarea eſt & turris Stratonis. Idem *Antiquit. lib.* XIII. tradit τοῦ χωρίου (Στράτωνος πύργου) σταδίους ἀπέχοντα νῦν Χ, *a loco (turre Stratonis) remotum per ſtadia* 600. Eundem numerum ſtadiorum in Joſepho legit Zonaras *Annalium lib.* v. *pag.* 219, & Hegeſippus

de excidio Hieroſ. lib. I. *cap.* 7. Quod ſi cum Itinerario veteri Hieroſolymitano conferamus videtur intervallum juſto eſſe majus. Illic Hieroſolymis Caeſaream ſtatuuntur miliaria haec

Nicopoli	XXII.
Lidda	X.
Antipatrida	X.
Betthar	X.
Caeſarea	XVI.
	LXVIII.

Faciunt autem miliaria 68 ſtadia 544. Nec videtur Joſephus id intervallum appellare poſſe ſtadiorum 600. Illud tamen praetereundum non eſt in eodem Itinerario Hieroſolymitano legi, *ab Hieruſalem usque ad Caeſaream per Nicopolim eſſe miliaria* LXXIII. Hoc efficit ſtadia 584: & is numerus videtur a Joſepho poſſe nominari numerus ſexcentorum ſtadiorum, quod exiguus 16 ſtadiorum defectus reſpectu ſexcentorum attendi non mereatur; & ſic vulgo hodieque loquamur ſexcentis annis abhinc, ſexcentis perticis inde, atque ita porro. Alterutrum itaque dici debet vel numerum LXXIII eſſe corruptum, vel in aliis numeris quibus ſingularia intervalla notantur vitium eſſe; hi enim LXVIII efficiunt, ille LXXIII. Quum itaque liberum ſit hoc vel illud ſtatuere, in illis numeris qui juncti LXVIII efficiunt mendum eſſe ſuſpicarer, quod auctoritas Joſephi in his rebus magni apud me fiat, & plus uno in loco hoc intervallum ita definiverit, & jam olim alii e veteribus in eo ita legerint. Accedit quod in Antonini Itinerario majus quibusdam locis ex hiſce intervallum tribuatur, uti a Betar Dioſpolin (i. e. Lyddam) M. P. XXII. a Betar Caeſaream M. P. XVIII. Atque adeo quatuor miliaria adduntur ad intervalla aſſignata in Itinerario Hieroſolymitano, quae ſi jungas τοῖς LXVIII habebis LXXII, quod quantum abſit a LXXIII (in ipſo Itinerario Hieroſolymitano notatis) & intervallo 600 ſtadiorum quod Joſephus memoriae prodidit, quilibet intelligit: ne jam dicam in Itinerario Antonini & veteri illo Hieroſolymitano

no nullam rationem habitam fuiſſe miliarium dimidiorum aut aliarum partium; quum tamen credibile non ſit omnium locorum in iſtis itinerariis recenſitorum intervalla integris miliaribus conſtitiſſe: imo contrarium doceri poſſit ex eorundem intervallorum deſcriptione, ab aliis auctoribus tradita per numerum ſtadiorum. Unde facile animadvertere eſt numerum ſtadiorum, ſi exigatur ad iſtiuſmodi miliaria, neglectis portionibus in quas dividuntur, ſemper pro integris habita, excreſcere poſſe aliquo uſque & numerum ſtadiorum ſuperare. Ne denique loquar de ſpatio quod ipſae urbes occupant, quodque omitti ſolet in itinerariis Antonini & Hieroſolymitano, quamvis ſi per ſex ſeptemve urbes eaſque majores intervalla locorum ducantur, hinc notabile incrementum diſtantiae unius loci ab alio accedat. Illud heic quidem monuiſſe ſufficiat, ne cogar ea identidem repetere quum uſui veniet. Quod ſi haec quoque negligamus, ex ipſis illis veteribus itinerariis rem expedire poterimus, miliaria LXXIII conſtituentes inter Caeſaream & Hieroſolymas, uti in veteri Itinerario Hieroſolymitano legitur, & illa digerentes hoc modo.

Hieroſolymis Dioſpolin ſunt *miliaria* ——	XXXII.
ſecundum Itinerarium vetus Hieroſolym.	
Dioſpoli Betarum, *mil.* —— —— ——	XXII.
ſecundum Itinerarium Antonini	
Betaro Caeſaream *mil.* —— —— ——	XIX.
ſecundum Itinerarium Antonini	
Haec efficiunt miliaria	LXXIII.

Quum natalibus Soſpitatoris noſtri inclaruerit urbs Bethlechem in primis de ſitu ejus & intervallo quo Hieroſolymis abeſt nos ſollicitos eſſe oportet. Joſephus *Antiq.* VII. 10. videtur illam 20 ſtadiis ab urbe Hieroſolymitana collocare. Τῆς δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἣ μέχρι πόλεως Βηθλεὲμ διατείνει, σταδίους Ἱεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, *Exercitu hoſtili caſtra metante in valle quae usque ad urbem Bethleem extenditur, ab Hieroſolymis diſ-*

 ſitam

ſitam ſtadiis viginti. Eſt tamen cur de hoc intervallo dubitemus. Nam & Hieronymus, qui tot annos Bethlechemi exegit, atque optime ſcire poterat quantum hic vicus Hieroſolymis diſtaret, & Euſebius ſex miliarium intervallum hoc eſſe tradunt. Ita quoque auctor Itinerarii Hieroſolymitani, Severus Sulpitius, Phocas, &c. Efficiunt autem miliaria ſex ſtadia 48. Sed error hic non eſt Joſephi, verum ex verbis ejus male intellectis natus. Inſpice verba Graeca. Illud ἀπεχούσης refertur ad πόλεως Βηθλεὲμ, ſic ut ſenſus ſit urbem Bethleem diſtare 20 ſtadiis ab urbe Hieroſolymitana. Sed refer illud ad vocem παρεμβολῆς & hoſtilem exercitum: atque ita Joſephus ſcripſit caſtra inimicorum, quae erant in valle ſe extendente usque ad urbem Bethleem, abſuiſſe Hieroſolymis 20 ſtadia; non ipſam urbem Bethleem Hieroſolymis abſuiſſe 20 ſtadiorum intervallum. Peccant itaque verſiones quae Joſephum ita loquentem inducunt.

Hieroſolymas Gabaone removet Joſephus ſpatio 40 ſtadiorum, *l.* VII. *Ant. cap.* 10. ἐν Γαβαὼν, κώμη δ᾽ ἐστὶν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν Ἱεροσολύμων. *Gabaone, qui vicus eſt Hieroſolymis diſtans* 40 *ſtadiis.* Mentio fit loci Γαβαὼ inter Bethoron & Hieroſolymas in *lib.* II. *de bell. Judaico cap.* 23. & facile quispiam ſibi perſuaderet eundem locum eſſe ac praecedentem, ſed illic apud Joſephum legitur, eum abeſſe Hieroſolymis 50 ſtadia. Διὰ Βαιθωρῶν ἀναβὰς στρατοπεδεύεται κατά τινα χῶρον Γαβαὼ καλούμενον ἀπέχοντα τῶν Ἱεροσολύμων πεντήκοντα σταδίους. *Ter Betboron profectus caſtra metatur ad locum quendam Gabao dictum diſſitum Hieroſolymis* 50 *ſtadiorum intervallo.* Quod ſi vel alterutra vel utraque ſit celebris urbs Gabaon vel Gibeon, non video quomodo cum Euſebio & Hieronymo hic ſitus conveniat. Hi enim 4 miliaria a Bethel verſus occaſum ſcribunt Gabaonem abſuiſſe. Bethel autem, ſecundum eosdem & multos alios, 12 miliaria Romana aberat Hieroſolymis. Adeoque ad minimum per 8 aut 9, imo per 10 vel 11 miliaria abſuit Hieroſolymis. Ad minimum, dico, abſuit per 8 miliaria, i. e. 64 ſtadia: etiamſi enim collocetur ad occidentem Bethelis, ita ut quam maxime verſus auſtrum vergat & propinqua fiat Hieroſolymis, debet abſuiſſe

abfuiſſe per 8 miliaria, quia Bethel ab Hieroſolymis diſtat per 12, & Gabaon a Bethel per 4. Suſpicor itaque, maxime quum in uno loco 40, in alio 50, legatur, nec duo loca ejusdem nominis adeo vicina fingere neceſſe ſit, Joſephi numeros hic eſſe corruptos.

Bethoronis diſtantia ab urbe Hieroſolymitana ex Joſepho erui poteſt, ſi conferamus illa quae *lib.* 11. *de bello cap.* 11. leguntur cum *Antiquit. lib.* XX. *cap.* 4. Illic legitur; Κατὰ τὴν Βαιθωρὼ δημοσίαν ὁδὸν Στεφάνου τινὸς δούλου Καίσαρος ἀποσκευὴν κομιζομένην διήρπασαν λῃσαὶ προσπεσόντες. *In via publica ad Bethoron latrones quidam Stephanum ſervum Caeſaris ſupellectilem vehentem aggreſſi ſpoliarunt.* Hic vero, Τινὲς κατὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σαδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως Στέφανον Καίσαρος δοῦλον ὁδοιποροῦντα λῃσεύσαντες ἅπασαν αὐτοῦ κτῆσιν διαρπάζουσιν. *Quidam in via publica*, 100 *ſtadiis circiter ab urbe*, *Stephanum Caeſaris ſervum aggreſſi omnia quae ſecum habebat diripuerunt.* Aberat ergo Bethoron 100 circiter ſtadia ab urbe Hieroſolymitana. Quod mire convenit cum Euſebii & Hieronymi teſtimonio ſcribentium Betchoron abeſſe Hieroſolymis ſpatium duodecim miliarium. Atqui centum ſtadia efficiunt miliaria 12 cum dimidio: & quum dimidia miliaria ſemper ii negligant, nec niſi integra numerent, vix potuit aliter ſpatium 100 ſtadiorum quam miliaribus 12 definiri.

Legitur in hiſtoria Euangelica vicum Emmaunta diſſitum fuiſſe Hieroſolymis ſpatio 60 ſtadiorum: ſic ut ex Joſepho id diſcere non ſit neceſſe. Lubet tamen ejus verba adſcribere, ne quid praetermiſiſſe videamur, & ut teſtimonio ſcriptorum ſacrorum ejus dicta firmentur. Ita ſcribit *lib.* VII. *cap.* 26. Ὀκτακοσίοις δὲ μόνοις ἀπὸ τῆς στρατιᾶς διαφειμένοις χωρίον ἔδωκεν εἰς κατοίκησιν, ὃ καλεῖται μὲν Ἀμμαοῦς, ἀπέχει δὲ τῶν Ἱεροσολύμων σαδίους ἑξήκοντα. *Solis octingentis militibus illic* (*in Judaea*) *relictis locum dedit quem incolerent*, *qui vocatur Ammaus* : *diſtat autem Hieroſolymis ſtadiis ſexaginta.* Latinus Interpres legit τριάκοντα, uti & Zonaras, ſed numerus 60 cum hiſtoria ſacra convenit *Luc.* 24. 13. adeoque retinendus.

Meminit Joſephus urbis Ramathonis, quae eadem eſt cum

הרמה

הרמה *Rama* Benjaminis, locatque illam 40 ſtadiis ab urbe Hieroſolymitana, *lib.* VIII. *Antiquit. cap. 6.* Ἐπῆλθε πόλει τινὶ τῆς οὐκ ἀφανῶν Ῥαμαθῶνι τοὔνομα, ςαδίων ἀπεχούσῃ Ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. *Aggreſſus eſt urbem non ignobilem, Ramathonem nomine, diſtantem Hieroſolymis 40 ſtadiis.* Efficiunt autem 40 ſtadia miliaria Romana quinque. Euſebius & Hieronymus hanc urbem in ſexto ab Hieroſolymis miliario collocant, quod cum Joſepho ſatis bene convenit, ſi per 41 aut 42 ſtadia abfuerit, & numero rotundo id Joſephus per 40 expreſſerit. Et quam parva eſt ſtadii unius quantitas ut vel omitti vel addi potuerit?

Duplex arx fuit ab Herode condita, nomine Herodium, quarum una Hieroſolymis aberat 60 ſtadia, teſte Joſepho *Antiq. lib.* XV. *cap.* 12. Τοῦτο δὲ τὸ φρούριον ἀπέχει μὲν Ἱεροσολύμων περὶ ξʹ ςαδίους. *Arx haec aberat Hieroſolymis 60 ſtadia.* Eſſe autem hanc arcem Herodium dictam apparet ex eo quod dicatur ab illo condita eo loco quo Judaeos olim profligavit. Illud autem alibi de Herodio traditur *Antiquit.* XIV. *cap.* 25. Συνεπέθεντο δὲ καὶ οὗτοι γενομένοις ἀπὸ ςαδίων ἑξήκοντα τῆς Πόλεως προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι κατὰ τὴν ὁδόν. Οὓς δὴ τρεψάμενος καὶ κρατήσας οὐχ᾽ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τις τοιαύτῃ καθεςὼς, ἀλλ᾽ ὡς κάλλιςα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ περιόντος, πρὸς πόλεμον παρασκευασμένος ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν Ἰουδαίων ἐκράτησε μετὰ χρόνον βασιλεύσας ἔκτισε καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ Ἡρωδίαν προσαγορεύσας. *Sexageſimo ab urbe ſtadio eum aggreſſi ad pugnam coëgerunt. Ille autem victis iis & fugatis ita ut videretur jam ante praeparatus, non ex neceſſitate, praelium commiſiſſe, in eo loco ubi Judaeos ſuperavit poſtea throno admotus regiam condidit & urbem nomine Herodium.*

Aberat Engaddi ab urbe Hieroſolymitana ſtadia trecenta, teſte Joſepho *Antiquitatum lib.* VIII. *cap.* I. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐςράτευον ἐπ᾽ αὐτὸν Μωαβῖται καὶ Ἀμμανῖται, συμπαραλαβόντες καὶ Ἀράβων μεγάλην μοῖραν καὶ καταςρατεύονται πρὸς Ἐγγαδδὲ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ Ἀσφαλτίδι Λίμνῃ τριακοσίους ἀπέχουσαν ςαδίους τῶν Ἱεροσολύμων. Γεννᾶται δ᾽ ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιςος, καὶ ὀποβάλσαμον. *Eodem tempore Moabitae atque Ammonitae cum Arabum auxiliis bellum ei inferunt & caſtra metantur prope urbem Engaddi vicinam*

Lacui

lacui Aſphaltiti, & disjunctam ab Hieroſolymis 300 *ſtadia. Creſcunt autem illic optimae palmae & opobalſamum.* Non eſt ducenda linea hujus ſpatii 300 ſtadiorum recta Hieroſolymis ad mare mortuum, quia non abeſt illud ab urbe tanto intervallo, ſed ſecundum conſuetudinem Joſephi per Jerichuntem, quia iſta via trita erat, & forte prius a Jerichunte Jordanem usque, atque inde ad Engaddi. Atque ita 150 ſtadia ſunt Hieroſolymis Jerichuntem, inde ad Jordanem 60, & inde 80 aut 90 usque ad Engaddi. Hieronymus quidem hic non meretur fidem, maxime quum decipi potuerit hac in re, & Engaddi ejus aetate non ſuperfuerit, quando ſcribit Engallim eſſe ad mare mortuum ubi Jordanes in id illabitur & Engaddi ad oppoſitam, i. e. auſtralem extremitatem maris mortui. Tunc enim plus quam 600 ſtadia Hieroſolymis abfuiſſet, quandoquidem Lacus ipſe longitudine complectitur 580 ſtadia, uti teſtatur Joſephus.

Idem intervallum Joſephus attribuit Hieroſolymis & lacui Aſphaltiti, ſic ut Engaddi non longe a principio ejus collocari debeat. *Antiquit. lib.* XV. *cap.* 9. Ἐπὶ τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην. Ἅυτη δ' ἀπέχει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ὅρων σαδίȣς τ'. *Ad Lacum Aſphaltiten, qui a finibus Hieroſolymitanis abeſt* 300 *ſtadia.* Quum tamen hoc ſpatium confero cum eo quod alii inter Hieroſolymas & hunc Lacum ſtatuunt, videtur eſſe juſto majus, etiamſi per Jerichuntem & inde ad Jordanem atque ita porro auſtrum verſus iter inſtituatur: nam ſtadia 250 circiter intercedunt aut paullo plus; ſic ut forſitan, quia numerus ſtadiorum propior erat numero 300 quam 200, aut quia Jericho (remota ab Hieroſolymis 150 ſtadia uti ipſe Joſephus ſcribit) in media parte viae, conficiendae Hieroſolymis ad lacum, cenſebatur, ſcripſerit 300 ſtadia Hieroſolymas a lacu Aſphaltite abfuiſſe.

Quinque ſtadia aberat mons olivifer ab Hieroſolymis teſte Joſepho *Antiquit. lib.* XX. *cap.* 6. Συμβȣλεύων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον Ἐλαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως ἄντικρυς κείμενον ἀπέχει σάδια πέντε. *Plebi perſuadens, ut ſecum montem olivarum adſcenderet, qui e regione urbis ſitus eſt, & inde abeſt quinque ſtadia. Act.* I. 12. dicitur iter Sabbathi ab-

 fuiſſe

fuiſſe ab Hieroſolymis; quod fuit bis mille cubitorum. At bis mille cubiti Hebraïci efficiunt 6 circiter ſtadia, uti quidam volunt, uti alii, 8, de qua re vide ſupra *pag.* 397. Inter Joſephum & ſcriptores ſacros diſcordia nulla intercedit: quum enim integri ſtadii ſpatium admodum ſit exiguum reſpectu magni montis oliviferi, utpote necdum par 50 perticis Rhenolandicis, & initium montis, ubi aſſurgere incipit ex valle Kedron, a diverſis locis paullulum diſtantibus duci poſſit, quidni unus ſcriptor dicere poſſit, eum ab Hieroſolymis abeſſe 5 ſtadia, alter 2000 cubitos (ſi vel maxime illos pares eſſe 6 ſtadiis conſtaret) tertius, finge, 5 ſtadia & ½. Non video quid obſtet quum fragmenta ſive partes ſtadiorum a ſcriptoribus ſacris negligi ſoleant. Poſſet etiam quis meo judicio vere ſcribere 6 ſtadia hunc montem ab Hieroſolymis abfuiſſe: & hoc ipſum forſan Joſephus credidit quando *lib.* VI. *de bell.* 3. ſcribit legionem decimam in monte, (vel juxta montem, uti alii) olearum ſexto ab urbe ſtadio caſtra metatam. Προσετέτακτο αὐτοῖς ἓξ ἀπέχοντας τῶν Ἱεροσολύμων σαδίους στρατοπεδεύσασθαι κατὰ τὸ Ἐλαιῶν καλούμενον ὄρος, ὃ τῇ πόλει πρὸς ἀνατολὴν ἀντίκειται. *Illis praeceptum fuit ſexto ab Hieroſolymis ſtadio caſtra metari in monte olearum, qui ad ortum urbi objacet.*

Viginti ſtadia Hieroſolymis abfuiſſe patriam Jeremiae Anathoth Joſephus ſcribit *Antiq. lib.* X. *cap.* 10. Ἐις τὴν πατρίδα παραγενέσθαι λεγομένην Ἀναθὼθ, σαδίους δὲ ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων εἴκοσι. *Ad patriam reverti, nuncupatam Anathoth, disjunctam ab Hieroſolymis intervallo* 20 *ſtadiorum.* Convenit hoc cum teſtimonio Euſebii & Hieronymi qui illum vicum ὡς ἀπὸ σημείων γ′, in tertio miliario ab Hieroſolymis ſitum fuiſſe tradunt. Efficiunt autem 20 ſtadia miliaria duo cum dimidio.

Σκοπὸς locus abeſt ſeptem ſtadia Hieroſolymis verſus ſeptentrionem, & hinc primum urbs conſpici poteſt, teſte Joſepho *lib.* II. *de bell. cap.* 24. Στρατοπεδευσάμενος ἐπὶ τοῦ καλουμένου σκοποῦ, διέχει δὲ οὗτος ἑπτὰ τῆς πόλεως σαδίους. *Caſtra metatus in loco, ſcopo dicto, qui abeſt ſeptem ſtadia Hieroſolymis.* Et *lib.* VI. *cap.* 3. Ἐπὶ τὸν σκοπὸν καλούμενον πρόσεισιν· ἔνθεν ἥτε πόλις ἤδη

κατε-

κατεφαίνετο καὶ τὸ τοῦ Ναοῦ μέγεθος ἔκλαμπρον καθὰ τῷ βορείῳ κλίματι τῆς πόλεως χθαμαλὸς συνάπτων ὁ χῶρος ἐτύμως σκοπὸς ὠνόμασαι, τῆς δὲ πόλεως σαδίους ἑπτὰ διέχων. *Ad locum, qui ſcopus nuncupatur, pervenit, unde & urbs & eximia templi magnitudo clare conſpiciuntur, qua parte ſeptentrionalem regionem urbis locus humilior contingit, appoſite ſcopus dictus, ab urbe ſeptem ſtadiorum intervallo disjunctus.*

Poſtquam ſitum urbis Hieroſolymitanae reſpectu tredecim locorum circumjacentium ex Joſepho firmavimus, idem in tribus lacubus, qui praecipue fuere terrae Iſraëliticae, tentabimus. Horum primus eſt lacus Aſphaltites, cujus longitudinem & latitudinem his verbis deſcribit *lib.* V. *de bell. cap.* 5. Ταύτης τῆς λίμνης μῆκος μὲν ὀγδοήκοντα καὶ πεντακόσιοι σάδιοι, καθὸ δὴ μέχρι Ζοάρων τῆς Ἀραβίας ἐκτείνεται, εὖρος δὲ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. *Hujus lacus longitudo eſt quingentorum & octoginta ſtadiorum, quo usque ad Zoara Arabiae extenditur, latitudo autem centum & quinquaginta.* Ita quoque (ex Joſepho, uti videtur, quem alibi citat) Adamnanus *lib.* 2. de locis ſanctis *cap.* 15. *Qui (Arculphus) etiam ejusdem ſuperius memorati lacus maritimam frequentavit oram cujus longitudo ad Zoaros Arabiae, ſtadiis quingentis octoginta dirigitur, latitudo ſtadiis centum quinquaginta, usque ad viciniam Sodomorum.* Ultima male addita ſunt ex perperam intellecto Joſepho, qui deſcriptioni exhibitae ſubjungit, Γειτνιᾷ δὲ ἡ Σοδομῖτις αὐτῇ, *vicina eſt illi lacui regio Sodomitis.* Quod ad latitudinem lacus reſpectum non habet. Ita quoque Ζοαρῶν, ambiguum an a Ζοαροὶ an vero a Ζοαρὰ eſſet, peperit *Zoaros* apud Adamnanum, & qui eum ſecutus eſt in plerisque Bedam *l.* 11. *c.* 12. de locis ſanctis. Quod ſi ad miliaria vetera Romana redigatur, longitudo hujus lacus erit 72 miliarium, latitudo 18. Plinius *Hiſtor. lib.* V. 16. *Longitudine excedit* C. M. *paſſuum, latitudine maxima* XXV *implet, minima* VI. Maundrellus in itinerario ſcribit dici lacum Aſphaltiten longum eſſe 24 leucas & 6 latum. Id cum Joſephi teſtimonio ſatis bene convenit, ſi leucam ſtatuamus tria miliaria Romana complecti, ſive 72 ſtadia.

Alter lacus, isque fauſtioris memoriae quod praeſentia & operibus Venerandi Soſpitatoris noſtri nobilitatus fuerit, eſt la-

cus Genneſareth ſive Tiberiadis, cujus longitudinem latitudinemque his verbis tradit Joſephus *lib.* III. *de bell. Jud. cap.* 18. Ἡ δὲ λίμνη Γεννησὰρ μὲν ἀπὸ τῆς προχοῦς χώρας καλεῖται σταδίων εὖρος οὖσα τεσσαράκοντα καὶ πρὸς τούτοις ἑτέρων ἑκατὸν τὸ μῆκος γλυκεῖά τε ὅμως ἐστὶ καὶ ποτιμωτάτη. *Lacus Genneſar nomen habet a regione cui adjacet, & latus quidem eſt ſtadia quadraginta, longus centum, aquam habens dulcem & potabilem.* Verum pro 100 ſtadiis in Joſepho jam olim 140 lectum fuit, quod praetulerim. Vide ſupra *p.* 422.

Magnitudinem lacus Samochonitis idem tradit *lib.* IV. *de bell. cap.* I. Πρὸς τῇ Σεμεχωνίτιδι λίμνῃ. Ταύτῃ τριάκοντα μὲν εὖρος ἑξήκοντα δὲ μῆκος στάδια. *Ad lacum Samochoniten. Huic latitudo eſt ſtadiorum triginta, longitudo ſexaginta.* Quae redacta ad miliaria vetera Romana efficiunt longitudinem miliarium 7 & $\frac{1}{2}$, latitudinem 3 & $\frac{3}{4}$.

Ex eodem auctore docemur quantum intervallum hi lacus a ſe invicem abfuerint. Inter lacum Tiberiadis & Samochoniten ſtadia 150 interceſſerunt. *Lib.* III. *de bell. cap.* 18. Ἀρχόμενος δὲ φανεροῦ ῥεύματος ὁ Ἰορδάνης ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἄντρου κόπτει μὲν τὰ τῆς Σεμεχωνίτιδος Λίμνης ἕλη καὶ τέλματα, διαμείψας δὲ ἑτέρους ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους μετὰ πόλιν Ἰουλιάδα διεκτέμνει τὴν Γεννησὰρ μέσην. *Ab hoc antro (Panio) incipit Jordanes ita labi ut conſpicuus ſit, & ſecat paluſtria lacus Samochonitis, & per alia* 120 *ſtadia lapſus poſt urbem Juliada, mediam Genneſar ſecat.* Illa alia 120 ſtadia reſpiciunt illa, quorum paullo ante meminerat, quae ſub terra & inconſpicuus Jordanes permeat. Nec enim videtur ex his verbis effici debere ab antro Panio usque ad lacum Samochoniten etiam eſſe 120 ſtadia. Certe Joſephus id non dicit, ſed contra Jordanem, ubi coepit conſpicuis labi, ſecare ſcribit lacum, & alibi ἕλη paluſtria hujus lacus extendit usque ad regionem Δάνην (nunc Δάφνην legitur) id eſt usque ad Dan, vide *lib.* IV. *de bell. cap.* I. Quumque non niſi ſemel antea mentionem 120 ſtadiorum fecerit, & mox addat ἑτέρους, *alia* 120 ſtadia, non videtur ad alia reſpexiſſe quam illa quae commemoraverat.

Non tradidit expreſſis verbis Joſephus ſpatium quo Lacus Aſphaltites abeſt a Lacu Tiberiadis, ſed ex quantitate Campi Magni

Magni ſive Μεγάλου Πεδίου, quod a Jordane medium ſecatur, colligere licet, intervallum quod a lacu Aſphaltite ad lacum Tiberiadis eſt, paullo majus eſſe longitudine lacus Aſphaltitis. Illud Μέγα Πεδίον longitudinem habuit 1200 *ſtadiorum*, σαδίων χιλίων διακοσίων, uti ſcribit *lib.* v. *cap.* 4. Eſt autem longitudo ejus a vico Gennabri usque ad lacum Aſphaltiten, i. e. usque ad ultimas lacus hujus extremitates verſus auſtrum, uti ipſe paullo ante dixerat, μέχρι τῆς Σοδομιτῶν χώρας καὶ τῶν περάτων τῆς Ἀσφαλτίτιδος, *usque ad regionem Sodomitarum & fines lacus Aſphaltitis.* Atqui Sodoma fuit prope Zoar, quem locum & Joſephus ad auſtralem extremitatem hujus lacus collocaverat & recte. Praeterea intelligendum eſſe finem lacus, non initium, liquet ex eo quod ab altera Jordanis ripa μέγα Πεδίον dicatur ſe extendere a Juliade usque ad fines urbis Arabum Petrae. Illa autem aberat a lacu Aſphaltite 300 ſtadia verſus auſtrum: & ſi usque ad initium lacus Aſphaltitis ſe extendere μέγα Πεδίον dicere voluiſſet, quidni Machaeruntem illic ſitam terminum huic magno campo aſſignat? Certum itaque ſit μέγα hoc Πεδίον a lacu Tiberiadis (nam Sinnabris illa aut Gennabris 30 ſtadia aberat a Tiberiade auſtrum verſus, quippe ſita inter Tiberiada & Scythopolin, uti Joſephus ſcribit *lib.* III. *de bell. cap.* 16.) extendi usque ad extremitatem auſtralem lacus Aſphaltitis. Certum quoque ſit, ſecundum Joſephi teſtimonium lacum Aſphaltiten occupare 580 ſtadia. His demtis ab 1200, ſpatium paullo majus quam 600 ſtadia reſtabit, illi intervallo dandum per quod ſe μέγα Πεδίον extendit ab extremitate boreali Lacus Aſphaltitis ulterius boream verſus.

Addamus & his tribus lacubus quartum, quantitate licet imparem, illum tamen ex quo aquae ad tres modo memoratos deferuntur. Lacum Phialam dico, fontem verum Jordanis, quemadmodum docuit Joſephus. Abeſt hic lacus ſtadia centum a Paneade ſive Caeſarea Philippi. *Lib.* III. *de bell. c.* 18. haec leguntur. Ἡ δὲ (φιάλη) ἐστὶν ἀνιόντων εἰς τὴν Τραχωνῖτιν ἀπὸ σαδίων ἑκατὸν εἴκοσι Καισαρείας τῆς ὁδοῦ κατὰ δεξιὸν μέρος οὐκ ἄπωθεν, ἐκ μὲν οὖν τῆς περιφερείας ἐτοίμως φιάλη κέκληται, τροχοειδὴς οὖσα λίμνη. *Eſt autem Phiala non longe a via ad dextram qua ad Trachonitidem adſcen-*

ſcenditur , 120 *ſtadiis a Caeſarea* ; *appoſite lacus hic Phiala nuncupatur a rotunditate & forma rotae.*

Inter urbes Galilaeae Tiberias excellit cujus ſitum reſpectu aliquot urbium vicinarum Joſephus variis locis definivit. In vitae ſuae hiſtoria *pag.* 1025. Ἡ γὰρ σὴ πατρὶς ὦ Ἰοῦστε κειμένη ἐν τῇ Γεννησαρίτιδι λίμνῃ καὶ ἀπέχουσα Ἵππου μὲν στάδια τριάκοντα, Γαδάρων δὲ ἑξήκοντα, Σκυθοπόλεως δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. *Tua autem patria* (i. e. Tiberias) *o Juſte ad lacum Genneſariten diſtat ab Hippo* 30 *ſtadia*, *Gadaris* 60, *Scythopoli* 120. Confer cum Itinerario Antonini, quod a Scythopoli ad Gadara ſtatuit XVI M. P. Aberat porro Tiberias a Tarichea ſtadia 30. Idem Joſephus vitae *pag.* 1010. Εἰς Ταριχέας ἀπερχομένου μου τῆς Τιβεριάδος ἀπεχούσας στάδια τριάκοντα, *me Taricheas profecto Tiberiade*, *quae hinc abſunt ſtadia triginta.* Denique a Tiberiade 30 ſtadia verſus plagam Taricheis oppoſitam, id eſt, ad auſtrum erat vicus Sennabris. *Lib.* III. *de bell. Judaico cap.* 16. Στρατοπεδεύεται μὲν ἀπὸ τριάκοντα τῆς Τιβεριάδος σταδίων κατά τινα σταθμὸν εὐσύνοπτον τοῖς νεωτερίζουσι. Σενναβρὶς ὀνομάζεται. *Caſtrametatur triginta ſtadiis a Tiberiade, manſione conſpicua novarum rerum ſtudioſis, cui nomen Sennabris.*

Machaerus, quandoquidem Peraeae ſive regionis transJordanicae terminus eſt ad auſtrum, quemadmodum Pella ad ſeptentrionem, eo accuratius in ejus loci ſitum inquirendum eſt. Aberat is non longe a mari mortuo ſive lacu Aſphaltite & eo loco ubi Jordanes in hunc illabitur. Sexaginta ſtadiorum intervallo Joſephus Machaerunta a Lacu Aſphaltite disjungit, *Lib.* VII. *de bell. Judaico cap.* 25. ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς Ἑσπέρας περιτέμνουσα παρατείνει σταδίους ἑξήκοντα, πέρας αὐτῆς τὴν Ἀσφαλτῖτιν ποιουμένη λίμνην. *Quae ab occidente (Machaeruntem) vallis eſt extenditur ſtadia ſexaginta, terminum ejus faciens lacum Aſphaltiten.*

Celebris urbs eſt Joppe, quam portum quaſi urbis Hieroſolymitanae dicere poſſes, quum & olim & nunc naves ad illum locum appelli ſoleant, quae iter in Palaeſtinam conficiunt, quamvis nunc quidem urbs nulla ſit, & nonniſi ruinae duarum turrium in colle ſuperſint quarum omnia fere itineraria Hieroſolymitana mentionem faciunt. Quantum ab hac urbe abfuerit

rit Antipatris ex Joſepho diſcimus ita ſcribente *lib. Antiquitat.* XIII. *cap.* 23. Δείσας δὲ Ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτοῦ ταφρὸν ὀρύττει βαθεῖαν ἀπὸ τῆς Χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης ᾗ καὶ μόνον ἦν ἐπίμαχον· τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους καὶ μεσοπύργια ἐπὶ σταδίους ρν´ τὸν Ἀντίοχον ἐξεδέχετο. *Timens Alexander invaſionem ejus foſſam profundam duxit a Capharſaba quae nunc Antipatris appellatur, usque ad mare Joppenſe, qua ſolum patebat acceſſus. Muro itaque exſtructo & turribus ligneis per intervalla exſtructis, usque ad ſpatium* 150 *ſtadiorum Antiochum praeſtolabatur.* Vel ſolus hic locus Joſephi docet Antipatrida non fuiſſe urbem maritimam: quorſum enim foſſa duceretur ab una urbe maritima ad aliam, ad arcendum exercitum hoſtilem, qui terra non mari iter faciet? Et ſi Antipatris ad mare fuit, quidni relicta Antipatride ad orientem litoris marini ubi planities erant (nulli enim montes erant a Carmelo Joppen usque & ulterius) pergere poterat? Quod autem ad ſpatium attinet 150 ſtadiorum efficit 18 miliaria Romana. Atqui tantum aberat Antipatris a Joppe. Nam a Joppe usque Lyddam erant 8 miliaria, quia a Joppe ad Hieroſolymas erant 40, ab Hieroſolymis Lyddam 32, ergo inde Joppen verſus 8. A Lydda autem usque ad Antipatrida erant 10 miliaria, aut paullo plus. Sed praeſtat hoc ſpatium juxta foſſam recta ducere.

Alterius quoque portus ad mare magnum, Ptolemaïdis videlicet, ſitum reſpectu locorum vicinorum ſatis accurate deſcriptum exhibet Joſephus *bell.* II. *cap.* 2. Πόλις αὕτη τῆς Γαλιλαίας παράλιος κατὰ τὸ μέγα πέδιον ἐκτισμένη, περιέχεται δὲ ὄρεσιν ἐκ μὲν τοῦ πρὸς ἀνατολὴν κλίματος ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῷ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ δὲ τοῦ μεσημβρινοῦ τῷ Καρμήλῳ διέχοντι σταδίους ἑκατὸν εἴκοσι, τῷ δὲ ὑψηλοτάτῳ κατ᾽ ἄρκτον ὃ καλοῦσι κλίμακα Τυρίων οἱ ἐπιχώριοι καὶ τοῦτο δὲ σταδίους ἀφέστηκεν ἑκατόν. Τοῦ δὲ ἄστεως ἀπὸ δύο σταδίων ὁ καλούμενος Βήλεως ποταμὸς παραῤῥεῖ παντάπασιν ὀλίγος. *Eſt haec urbs Galilaeae maritima, in magno campo ſita, cincta montibus, quorum ille quidem qui ad ortum eſt* 60 *inde ſtadiis remotus mons Galilaeae eſt, qui ad auſtrum* 120 *inde ſtadiis Carmelus, qui ad Septentrionem isque altiſſi-*

altiſſimus ab accolis Scala Tyriorum nuncupatur. Duobus autem ſtadiis ab urbe fluit Beleus, flumen prorſus exiguum.

CAPUT X.

DE INTERVALLIS LOCORUM PALAESTINAE A PTOLEMAEO NOTATIS.

Ptolemaei aetas. Diligentia ejus ſingularis. Excerpta ex deſcriptione Phoenices. Deſcriptio Batanaeae. Deſcriptio Galilaeae, Samariae, & Judaeae. Errores in numeris Ptolemaicis. Excerpta ex Ptolemaei tabula urbium inſignium.

Proximus temporibus Flavii Joſephi fuit Claudius Ptolemaeus, praeclare de omni geographia meritus, qui imperante Antonino Pio ſcripſit, adeoque circa medium ſeculi a Chriſto nato ſecundi. Hic quod & gente fuerit Aegyptius, & in Arabiae deſcriptione, quae id temporis partem regionis ab Iſraëlitis poſſeſſae complectebatur, ſingulari cura verſatus ab Stephano ſcriptore τῶν Ἐθνικῶν fuiſſe dicatur, & longitudines latitudinesque ſingulis locis adſcripſerit, omnino a nobis conſulendus eſt, ut urbes vicosque Palaeſtinae & intervalla eorum cognoſcamus. Quod ſi nec ipſe nec librarii in notandis numeris peccaſſent; nulli plus deberemus quam huic auctori, & ex eo ſolo tabula geographica Palaeſtinae confici potuiſſet. Verum quoniam ex collatione numerorum variorum in ipſo Ptolemaeo liquet illos corruptos eſſe (uti oſtendemus) alii quoque ad partes vocandi fuerunt. Adſcribemus ergo quae in eo leguntur ad inſtitutum noſtrum facientia ex *lib.* v. *c.* 15. *tab.* IV. Aſiae.

ΦΟΙΝΙΚΗΣ, PHOENICES.

(1) Λευθέρȣ, *Leutheri fluvii oſtia* 68. $34\frac{1}{3}\ \frac{1}{12}$

Ἰμύρα

(1) Ἐλευθέρȣ.

'Ιμύρα. *Himyra.* 67. $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 34 $\frac{1}{3}$
'Ορθωσία. *Orthoſia.* 67. $\frac{1}{6}$ 34 $\frac{1}{3}$
Τρίπολις. *Tripolis.* 67. $\frac{1}{2}$ 34 $\frac{1}{3}$
Θεοῦ πρόσωπον. *Dei facies, promontorium.* 67. $\frac{1}{3}$ 34 $\frac{1}{3}$
Βότρυς. *Botrys.* 97. $\frac{1}{2}$ 34 $\frac{1}{12}$
Βίβλος. *Biblus.* 67. $\frac{2}{3}$ 33 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$
'Αδωνίου, *Adonii, fluminis oſtia.* 67 $\frac{2}{3}$ 33 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$
Βήρυτος. *Berytus.* 67. $\frac{1}{2}$ 33 $\frac{2}{3}$
Λέοντος, *Leontis, fluminis oſtia.* 67 $\frac{1}{2}$ 33 $\frac{1}{12}$
Σιδών. *Sidon.* 67. 33 $\frac{1}{2}$
Τύρος. *Tyrus.* 67. 33 $\frac{1}{3}$
'Εκδίππα. *Ecdippa.* 67. $\frac{1}{6}$ 33 $\frac{1}{4}$
Πτολεμαΐς. *Ptolemaïs.* 66. $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 33.
(2) Συκακίνων. *Sycacinon.* 66. $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 32 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$
Κάρμηλος. *Carmelus mons.* 66. $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$ 32 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$
(3) Δῶρα. *Dora.* 66. $\frac{1}{2}$ 32 $\frac{2}{3}$
(4) Χορσέου, *Chorſei, fluminis oſtia.* 66 $\frac{1}{3}$ 32 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$

A meridie Judaea, 'Ιουδαία, *juxta lineam inde deſcriptam verſus orientem, quae ad meridiem flectitur & ſitum habet* 67 $\frac{1}{2}$ 32 $\frac{1}{3}$

Finiturque juxta ſitum 68. 31 $\frac{1}{3}$

Et parte Arabiae Petraeae, Πετραίας 'Αῤῥαβίας, *juxta lineam productam a fine praedicto quaſi ad memoratam Arabiam usque finem, cujus gradus habet* 70 $\frac{1}{2}$ 31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$

Ab ortu ſolis linea inde producta juxta Arabiam deſertam, ἔρημον 'Αῤῥαβίαν, *usque alveum Euphratis juxta Thapſacum,* Θάψακον, *cujus finis ſuper Euphrate gradus habet* 73. 35 $\frac{1}{12}$

(2) Συκαμίν.

(3) Ex hac latitudine ſequeretur Dora locanda ſupra Carmelum & Sycaminon, quod falſum.

(4) Hic idem eſt fluvius cujus meminit poſtea nomine Χρυσοῤῥόου. Vid. *cap.* XVI. in initio. Eſt tamen diverſus a Chryſorroa Damaſceno, nam ipſe paulo poſt extrema Chryſorroae Damaſceni definit ab una parte grad. long. 69 $\frac{1}{4}$ lat. 33 $\frac{1}{2}$ ab altera parte grad. long. 69 $\frac{1}{2}$ & lat. 32. ſed hic quoque in numeris mendum eſt in grad. ſc. long. nec inter eundem gradum, & quidem partes $\frac{1}{2}$ & $\frac{1}{4}$ id flumen deſcribi poteſt.

Et deinde parte Euphratis fluvii penes Meſopotamiam usque finem fluvii verſus Cappadociam qui gradus habet 71⅔. 34.

Montes autem in Syria inſignes ſunt

Πιάρα, *Piara, mons, cujus medium habet gradus* 69⅔ 35⅔
Κάσιος, *Caſius mont, cujus medium gradus habet* 68½¼ 35½¼
Λίβανος, *Libanus, mons, cujus fines habent gradus* 68½¼ 34 & 70. 33¼
Ἀντιλίβανος, *Antilibanus, mons, cujus fines habent gradus* 68. 33⅓ & 69⅔ 32.

Et juxta Arabiae deſerta

Ἀλσάλαμος, *Alſalamus mons, cujus medium gradus habet* 71. 33.
Penes Judaeam autem
Ἵππος, *Hippus mons, cujus medium gradus habet* 68½ 32.

Irrigant regionem & alii fluvii, ut

Ἀραπαλυναρέων. *Arapalynareon, cujus fines gradus habent* 71¼. 34½¼ & 71²⁄₄ 33⅓
Et a Damaſcis montibus, Δαμασκῶν, *fluvius* Χρυσοῤῥόας *Chryſorroas appellatus, cujus fines gradus habent* 69¼. 33½ & 69½¼. 32.
Et Jordanis, Ἰορδάνου, *fluvii pars, quae penes Genneſaritiden*, Γεννησαριτίδην, *lacum eſt, cujus medium habet gradus* 67⅔ 32⅓

* *

ΦΟΙΝΙΚΗΣ, PHOENICES, *urbes.*

Ἄρεα. *Area.* 68⅙ 34.
Παλαιόβιβλος. *Palaeobiblus.* 68½¼ 34.
Γαβάλα. *Gabala.* 67¼ 33⅙
Καισάρεια Πανιάς. *Caeſarea Panias.* 67⅔ 33.

ΚΟΙΛΗΣ ΣΥΡΙΑΣ, CAVAE SYRIAE, *urbes hae*

Ἀβίλα, *Abila cognomine* (5) Λυσανίον, *Lyſanium.* 68½¼ 33⅔

Σαάνα

(5) Λυσανίου.

Σαάνα. *Saana.* $69\frac{1}{3}$ $33\frac{1}{3}\frac{1}{12}$
Ἶνα. *Ina.* $68\frac{1}{2}$ 33.
Δαμασκός. *Damaſcus.* 69. 33.
Σαμουλίς. *Samulis.* $67\frac{1}{2}$ $32\frac{1}{2}$
(6) Ἀβίδα. *Abida.* $68\frac{1}{4}$ $32\frac{1}{2}\frac{1}{4}$
Ἵππος. *Hippos.* 68. $32\frac{1}{2}$
Καπιτωλίας. *Capitolias.* $69\frac{1}{2}\frac{1}{4}$ $32\frac{1}{2}$
Γαδάρα. *Gadara.* 68. $32\frac{1}{6}$
Ἄδρα. *Adra.* 68.$\frac{2}{3}$ $32\frac{1}{6}$
Σκυθόπολις. *Scythopolis.* 67.$\frac{1}{3}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{12}$
Γέρασα. *Geraſa.* $68\frac{1}{4}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{4}$
Πέλλα. *Pella.* $67\frac{2}{3}$ $31\frac{2}{3}$
Δῖον. *Dium.* $67\frac{1}{2}\frac{1}{3}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{4}$
Γάδωρα. *Gadora.* $67\frac{1}{2}\frac{1}{4}$ $31\frac{1}{2}$
Φιλαδελφία. *Philadelphia.* 68. $31\frac{1}{3}$
Κανάθα. *Canatha.* $68\frac{1}{2}\frac{1}{3}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{4}$

* *

ΒΑΤΑΝΑΙΑΣ, BATANAEAE, *regionis,*
in cujus orientali parte eſt

Σακκαία. *Saccaea.*

Et haec ſunt ſub (7) (Ἀλσαδάμου) *Alſadamo monte* Τραχωνῖται Ἄῤῥαβες, *Trachonitae Arabes.*

Γέῤῥα. *Gerra.* 70. $32\frac{1}{2}\frac{1}{3}$
Ἐδέρη. *Edera.* 70. $32\frac{2}{3}$
Νελάξα. *Nelaxa.* $70\frac{1}{6}$ $32\frac{1}{2}$
Ἀδράμα. *Adrama.* $69\frac{1}{6}$ $31\frac{1}{2}$

Inſulae autem adjacent Syriae

Ἄραδος. *Aradus.* 68. $34\frac{1}{2}$
Τύρος. *Tyrus, fere in continenti.* 67. $33\frac{1}{2}$

Mmm 2 Ex-

(6) Ἄβιλα.
(7) Supra dicitur Ἀλσάλαμος proclivi mutatione Λ & Δ ut in Ἄβιδα.

(1) Και-

Excerpta

EX CAP. XVI.

DESCRIPTIO PALAESTINAE JUDAEAE, Tab. IV. Aſiae.

Παλεςίνης, Paleſtinae, *Syriae, quae* Ἰȣδαία *Judaea appellatur, ſitus.*

Paleſtina, quae & Judaea Syria, terminatur a ſeptentrione Syria juxta lineam expoſitam, ab oriente atque meridie Arabia Petraea juxta linea in quae ab orientali termino juxta Syriam usque finem juxta Aegyptum extenditur. Hujus finis, ut dictum eſt, habet gradus 64 $\frac{1}{4}$ 30 $\frac{2}{3}$

Ab occaſu parte deinde usque ad mare praedictum Aegypti protenſa, & inde pelago usque ad Syriae limitem, ſecundum hanc deſcriptionem.

Poſt Χρυσορρόȣ *fluminis oſtia.*

(1) Καισάρειας Στράτωνος. *Caeſareas Stratonis.* 66 $\frac{1}{4}$ 32 $\frac{1}{2}$
Ἀπολλωνία. *Apollonia.* 66. 32 $\frac{1}{4}$
Ἰόπη. *Jope.* 65 $\frac{2}{3}$ 32 $\frac{1}{12}$
(2) Ἰαμνητῶν, *Jamnenſium, portus.* 65. 32.
Ἄζωτος. *Azotus, portus.* 65. 31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$
Ἀσκαλών. *Aſcalon.* 65. 31 $\frac{2}{3}$
Ἀνθηδών. *Anthedon.* 64 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 31 $\frac{2}{3}$
Γαζαίων, *Gazaeorum, portus.* 64 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ 31 $\frac{1}{2}$

Fluit autem per Judaeam pars fluvii Jordanis juxta Aſphaltidem, Ἀσφάλτιδα, *lacum, cujus medium habet gradus* 66 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 31 $\frac{1}{3}$

Sunt in ea urbes mediterraneae.

ΓΑΛΙΛΑΙΑΣ, GALILAEAE.

(3) Ἀπφȣρεί. *Apphuri.* 65 $\frac{2}{3}$ 32 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$

Κα-

(1) Καισάρεια.

(2) In MSto. Arundelliano memorato Seldeno de Synedriis *l.* II. *c.* 15. legitur ut hic Ἰαμνητῶν (non ut vulgo Ἰαμνείτων) & collocatur in gradu long. ξέγο lat. λβ. i. e. 65. 140. Lat. 3.

(3) Eſt Sepphoris. Sed ſecundum hos gradus ſi locetur, in mari ſita fuit, nam Caeſarea Stratonis habet long. 66 $\frac{1}{4}$ lat. 32 $\frac{1}{2}$.

(4) Me-

Καπαρκότια. *Caparcotia.* $66\frac{1}{2}\frac{1}{3}$ $32\frac{1}{2}\frac{1}{12}$
Ἰουλίας. *Julias.* $67\frac{1}{12}$ $31\frac{1}{4}$
Τιβέριας λίμνη. *Tiberias, lacus.* $67\frac{1}{4}$ $32\frac{1}{12}$

ΣΑΜΑΡΕΙΑΣ, SAMARIAE.

Νεάπολις. *Neapolis.* $66\frac{1}{2}\frac{1}{3}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{3}$
(4) Θῆνα. *Thena.* $67\frac{1}{12}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{4}$

ΙΟΥΔΑΙΑΣ, JUDAEAE.

(5) Ῥαφεία. *Raphia.* 65. $31\frac{1}{2}$
(6) Γάζα. *Gaza.* $65\frac{1}{2}\frac{1}{12}$ $31\frac{1}{4}$
Ἰαμνία. *Jamnia.* $65\frac{2}{3}$ 32.
Λύδα. *Lyda.* 65. 32.
Ἀντιπατρίς. *Antipatris.* $66\frac{1}{3}$ 32.
(7) Δρυσίας. *Druſias.* $66\frac{1}{2}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{3}\frac{1}{12}$
(8) Σεβάστη. *Sebaſte.* $65\frac{2}{3}$ $32\frac{1}{2}$
(9) Βαιτογαβρά. *Baetogabra.* $65\frac{1}{2}$ $31\frac{1}{2}$
Σεβοῦς. *Sebus.* $65\frac{2}{3}$ $31\frac{1}{3}\frac{1}{12}$
(10) Ἐμμαοῦντα. *Emmaunta.* $65\frac{1}{2}\frac{1}{4}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{4}$
Γοῦφνα. *Guphna.* $66\frac{1}{6}$ $31\frac{1}{2}\frac{1}{4}$

(4) Meminit illius Euſebius ad vocem Θανὰθ (nec puto, praeter eum, alius veterum) his verbis Θανὰθ φυλῆς Ἰωσὴφ· καὶ νῦν ἐστι κώμη Θηνὰ ἀπὸ σημείων ι Νεαπόλεως ἐπ' ἀνατολὰς κατιόντων ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην. Hieronymus. *Thenath in tribu Joſeph. Hodieque eſt villa Thena in decimo miliario Neapoleos contra orientem deſcendentibus in Jordanem.*

(5) Atqui Azoto ſupra tribuitur eadem longitudo eademque latitudo.

(6) Confer hoc cum gradibus longitud. & latitudinis, in quibus portus Gazaeorum ſupra locatur, & videbis nimis a ſe invicem ſejungi illa duo loca.

(7) Atqui eadem longitudo & latitudo data quoque fuit Neapoli. Vide ſupra.

(8) Supra eundem ſitum attribuit urbi Ἀπφουρεῖ, & neceſſario tam haec quam illa in mari mediterraneo erit locanda ante Caeſaream Stratonis, quae in litore ſita eandem habet latitudinem $32\frac{1}{2}$ & longitudinem majorem $66\frac{1}{4}$.

(9) Hic ſitus, tum reſpectu longitudinis tum latitudinis datur etiam infra Emmaunti, & Archelaïdi: atqui non fuere haec omnia eodem in loco ſita. Argumentum erroris. Betogabrae meminerunt etiam acta Sanctorum. Vide infra, *l.* 111.

(10) Longitudo haec $65\frac{1}{2}$ & latitudo $31\frac{1}{2}$ ſupra jam data fuit Baetogabrae.

(11) Ἀρχελαΐς. *Archelais.* 66 $\frac{1}{2}$ 31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$
Φασηλίς. *Phaſelis.* 66 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$ 31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$
(12) Ἔρικος. *Ericus.* 66 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$
Ἱεροσόλυμα. *Hieroſolyma, quae nunc* Καπιτωλιὰς *dicitur.* 66. 31 $\frac{2}{3}$
Θάμνα. *Thamna.* 66 $\frac{1}{4}$ 31 $\frac{1}{2}$
(13) Ἐνγάδδα. *Engadda.* 66 $\frac{1}{2}$ 31 $\frac{1}{4}$
(14) Βηδωρά. *Bedora.* 66 $\frac{1}{2}$ 31.
(15) Θαμαρώ. 66 $\frac{1}{3}$ 30 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$

Ad orientem Jordanis.

Κόσμος. *Coſmus.* 67 $\frac{1}{4}$ 31 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$
Λιβίας. *Libias.* 67 $\frac{1}{6}$ 31 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$
Καλλιῤῥόη. *Callirrhoë.* 67 $\frac{1}{12}$ 31 $\frac{1}{6}$
(16) Γάζωρος. *Gazoros.* 67 $\frac{1}{2}$ 31 $\frac{1}{4}$
(17) Ἐπίκαιρος. *Epicaerus.* 67. 31.

ΙΔΟΥΜΑΙΑΣ, IDUMAEAE,

Quae tota eſt ad occidentem Jordanis.

Βερζάμμα. *Berzamma.* 64 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 31 $\frac{1}{4}$
Καπαρόρσα. *Caparorſa.* 65 $\frac{1}{2}$ 31 $\frac{1}{4}$
Γεμμαρουρίς. *Gemmaruris.* 65 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ 31 $\frac{1}{6}$
Ἔλουσα. *Eluſa.* 65 $\frac{1}{6}$ 30 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$
Μαψή. *Mapſe.* 65 $\frac{2}{3}$ 30 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$

EX

(11) Haec longitudo & latitudo tribuitur etiam ſupra Baetogabrae & Emmaunti, infra quoque Phaſelidi, & Jerichunti.

(12) Haec eſt Jerichus, ſed idem ſitus attribuitur ſupra urbi Neapoli.

(13) Si hoc ſitu locetur, incidet in lacum Aſphaltiten, nam ejus medium ſupra definivit grad. long. 66$\frac{1}{2}$ & 31$\frac{1}{3}$

(14 *Bethoronem* hoc nomine indicari ſuſpicor, aut Betarum, cujus mentio in Itinerario Antonini & Veteri Hieroſolymitano.

(15) Eadem longitudo & latitudo tribuitur infra oppido Arabiae Calguiae.

(16) Jazer.

(17) Joſephus *de bell.* III. 25. ſcribit ſitam eſſe Machaerunta transJordanem 60 ſtadiis a Jordane ἐν ἐπικαίρῳ, ſed hoc non ut nomen proprium ſed appellativum redditur.

(18) In

EX CAP. XVII.

Quo ARABIA PETRAEA deſcribitur.

Urbes ejus mediterraneae hae ſunt.

(18) Ἐβόδα. *Eboda.* $65\frac{1}{4}$ $30\frac{1}{2}$
Μαλιάτθα. *Maliatha.* $65\frac{1}{2}\frac{1}{4}$ $30\frac{1}{2}$
(19) Καλγύϊα. $66\frac{1}{3}$ $30\frac{1}{2}$
Λύσα. *Lyſa.* $65\frac{1}{2}\frac{1}{3}$ $30\frac{1}{4}$
Γȣ̆ββα. *Gubba.* $65\frac{1}{2}\frac{1}{6}$ $30.$
Γυψαρία. *Gypſaria.* $65\frac{2}{3}$ $29\frac{1}{2}\frac{1}{4}$
Γεράσσα. *Geraſſa.* $65\frac{1}{2}$ $29\frac{1}{2}$
Πέτρα. *Petra.* $66\frac{1}{2}\frac{1}{4}$ $30\frac{1}{3}$
Χαρακμῶβα. *Characmoba.* $66\frac{1}{6}$ $30.$
Ἀυάρα. *Auara.* $66\frac{1}{6}$ $29\frac{2}{3}$
Ζανάθα. *Zanatha.* $66\frac{1}{2}\frac{1}{4}$ $29\frac{1}{2}\frac{1}{3}$
(20) Ἄδρου. *Adri.* $67.$ $38\frac{1}{3}$
Ζοάρα. *Zoara.* $67\frac{1}{3}$ $30\frac{1}{3}$
Θάνα. *Thana.* $67\frac{1}{2}$ $30\frac{1}{2}$

(21) Μό-

(18) In editione Hudſoniana, tomo III. Geogr. vet. min. ita harum urbium longitudines & latitudines extant

Βόδα. (ita ſcribitur)	65. 15.	30. 30.
	65. 45.	30. 30.
	66. 20.	30. 30.
	65. 50.	30. 15.
	65. 45.	30. 0.
	65. 40.	29. 45.
Γέρασα (ita ibi legitur)	65. 30.	29. 30.
	66. 45.	30. 20.
	66. 10.	30. 0.
	66. 10.	27. 40.
	66. 45.	29. 50.
	67. 0.	39. 55.
	67. 20.	20. 30.
	67. 30.	30. 30.

(19) Urbs Judaeae Thamaro in eodem gradu longitudinis & latitudinis collocatur. Ergo vel hic vel illic mendum eſſe oportet.

(20) Forte Ἄδρον.

* Μόκα. *Moca.* $67\frac{1}{2}\frac{1}{3}$ $30\frac{1}{6}$
(21) Κληθαρώ. *Cletharo.* 67. $32\frac{1}{3}$
Νέκλα. *Necla.* $67\frac{1}{2}$ $30\frac{1}{4}$
(22) Ἐσϐȣ͂τα. $68\frac{1}{2}\frac{1}{3}$ 31.
(23) Ζίζα. $68\frac{1}{2}\frac{1}{4}$ 31.
Μαγȣ́ζα. *Maguza.* 68. $30\frac{1}{2}\frac{1}{4}$
(24) Μηδύνα. *Méduna.* $68\frac{1}{2}$ $30\frac{1}{2}\frac{1}{4}$
Λυδία. *Lydia.* 69. $30\frac{2}{3}$
(25) Ῥαϐμαθώμ. *Rabmathom.* $68\frac{1}{2}$ $30\frac{1}{2}$
Ἀνίθα. *Anitha.* $68\frac{2}{3}$ $31\frac{1}{4}$
Σȣράτθα. *Surattha.* $69\frac{1}{4}$ $31\frac{1}{6}$
Βόϛρα. *Boſtra, legio.* $68\frac{1}{2}\frac{1}{4}$ $31\frac{1}{2}$
(26) Μεσάδα. *Meſada.* $69\frac{1}{3}$ $31\frac{1}{2}$
Ἄδρα. *Adra.* $69\frac{2}{3}$ $31\frac{2}{3}$ Quum

*Longitudines & latitudines harum urbium ita extant in editione Hudſoniana.

67. 50.	30. 10.	69. 0.	30. 40.
67. 0.	30. 20.	68. 30.	30. 30.
69. 30.	30. 15.	68. 40.	31. 15.
68. 50.	31. 0.	69. 15.	31. 10.
68. 45.	31. 0.	69. 45.	31. 30.
68. 0.	30. 45.	60. 20.	31. 20.
68. 0.	30. 45.	69. 40.	31. 20.

(21) Hi gradus latitudinis ferri nequeunt. Si enim ſecundum hos urbs haec collocetur, erit inter lacum Tiberiadis & montem Carmelum, uti quidem ipſe Ptolemaeus & lacus illius & montis ſitum definivit: ubi ſane urbs nulla Arabiae poni poteſt.

(22) Uti ſupra Ἐμμαοῦντα pro Ἐμμαȣ̃ς, ſic hic Ἐσϐοῦντα ſcripſiſſe videtur pro Ἐσϐούς. Sed iidem gradus longitudinis & latitudinis tribuuntur etiam urbi Zizae mox.

(23) Eſtne Ζία vel Μία. Vide infra de *Zia*, *lib.* III.

(24) Μήδαυα eſt in Cod. MS.to quo uſus eſt Hudſonus: nec dubitandum eam eſſe veram lectionem: nam & ita legitur Μήδαυα inter Πέτραν & Βόϛρα in tabula Ptolemaïca urbium inſignium ab eodem edita *pag.* 36. Sed 30 legendum eſt pro 36. & ibi latitudo Medauae datur 36. 15. In Cod. MS.to quo uſus eſt Hudſonus poſt Ἄδρα additur Κοράκη. 68. 0. 30. 5.

(25) Eſt Rabbathmoba. In Codice MS. quo uſus Hudſonus Ῥαϐμαθμῶμ legitur.

(26) Aliis Maſada.

NOTA. Nomina Graeca regionum atque urbium ex Ptolemaeo excerpta ita deſcripſimus, uti expreſſa ſunt a Phileſio ex codice Graeco manuſcripto Joannis Franciſci Pici Comitis Mirandulani, in editione Geographiae Ptolemaei, quae prodiit anno 1513 Argentinae, cura Jacobi Eſzler J.U.D. & Georgii Ubelin. Quum enim ea editio rariſſima ſit, ſcriptionem nominum quae in illa extat ſequi maluimus, ut cum aliis editionibus minus raris conferri queat.

Quum hanc ſeriem urbium ex Ptolemaeo deſcripſiſſem, coepi mappam geographicam conficere ſecundum mentem Ptolemaei, & unicuique harum urbium ſitum dare quem ille aſſignavit. Sed vix quatuor aut quinque loca notaveram, quum deprehendi nullo modo ea ita poſſe collocari, uti Ptolemaeus, vel potius uti librarii ipſius qui numeros ab eo notatos perverterunt, jubent. Erant enim in litore Phoenices loca, de quorum ſitu ex Joſepho & aliunde certi ſumus, quae diſponi ſecundum gradus Ptolemaïcos plane non poſſunt. Quum vero ultra perrexi, mappam univerſam contemplatus ſtupui, quod loca hic ſibi mutuo vicina eſſe cernerem, quae dubitari non poteſt longiſſimo terrarum intervallo ſejuncta fuiſſe, & contra longe remota quae propinqua fuiſſe noveram. Scythopolis hic propior erat lacui Aſphaltiti quam lacui Tiberiadis, Gaza remotior a portu Gazaeorum quam lacu Aſphaltite, Antipatris orientalior quam Hieroſolyma & multa ſimilia, quae non erudire ſpectatorem ſed in craſſiſſimos nec ferendos errores inducere apta ſunt. Quapropter conſultum non duxi eam mappam ex mente Ptolemaei deſcriptam hic adjicere. Qui vult, ipſe eam conficere poterit, aut tabulas Ptolemaïcas vulgatas inſpicere, quamvis monitum eum velim ne iis nimium fidat: non enim in iis ſatis accurate ipſe locorum ſitus uti a Ptolemaeo deſcriptus eſt exhibetur. Quod tamen exhibetur ſufficiet ad demonſtrandam veritatem eorum quae dixi, de vitiis quae vel Ptolemaeo vel librariis debentur, & non poſſunt non ejusmodi mappam reddere valde imperfectam. Ceterum utilis nobis eſt Ptolemaeus eo quod nomina urbium & regionum nobis conſervaverit. Addimus ex eodem

Excerpta ex tabula urbium inſignium.

Tyrus. 67. 0. 33. 20.
⋮
Caeſarea Paneas. 67. 20. 33. 20.
⋮
Caeſarea Stratonis. 66. 15. 32. 30.

Aſcalon. 65. 0. 34. (*a*) 20.
Scythopolis. 66. 20. 32. 5.
Tiberias lacus. 67. 15. 32. 5.
Neapolis. 65. 50. 31. 50.
Sebaſte. (*b*) 67. 50. 34. 50.
Hieroſolyma. 62. 20. 31. 20.

(*a*) Haec latitudo falſa eſt nam minor eſſe debet latitudine Caeſareae Stratonis.

(*b*) Falſa eſt & latitudo & longitudo; aut falſa eſt praecedens: ſunt enim urbes vicinae admodum.

CAPUT XI.

DE UTILITATE SCRIPTORUM GEOGRAPHICORUM EUSEBII AC HIERONYMI, ET QUAE IN ILLIS DEFICIUNT.

Auctoritas libri Euſebii de locis ſacris. Verſio ejus Hieronymiana utilis, quod ſcripturam Euſebii ſaepe confirmet, quod Euſebium corrigat: quod multa ei addat, & errores librariorum indicet. Errores Hieronymi viciſſim ex Euſebio emendantur. Quis modus in his adhibendus. Notantur aliqua quae in utroque deſiderantur, veluti quod urbium illarum, a quibus intervalla reliquarum ducunt, ſitum non indicaverint; quod nonniſi quatuor plagas mundi memorent verſus quas urbs una ab altera recedat; quod in eodem intervallo verſus eundem tractum plures urbes collocent; quod non ubique intervalla urbium per miliaria aut certas notas diſtinxerint, ſed tantum ſcripſerint eſſe illas vicinas huic vel iſti urbi; quod a librariis ſcripta eorum foede contaminata ſint; quod ad mentionem urbis cujusdam ob affinitatem ſoni aliarum urbium longiſſime inde remotarum meminerint; quod denique ſcholia ex margine in contextum irrepſerint.

Vi-

Videamus porro quid Euſebius (quem Pamphili nuncuparunt veteres ab amicitia martyris, fere uti Plinius *lib.* XXXIII. II. Junium ab amicitia Gracchi dictum Gracchanum narrat) & Hieronymus nobis ſuppeditent ad illuſtrandam geographiam ſacram. Conſcripſit quidem ille librum ſingularem περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, *de nominibus propriis locorum quae in ſacro codice leguntur*, qui eo majorem fidem meretur quod auctor episcopus fuerit Caeſareae Palaeſtinae, adeoque vel ipſa illa loca viderit, vel de ſitu eorum facile edoceri potuerit, cum ob dignitatem muneris, tum locorum viciniam. Librum hunc Euſebii Hieronymus, & ipſe Palaeſtinae incola, convertit in Latinum ſermonem quibusdam additis & mutatis.

Diffitendum non eſt ex Euſebio, qui eundem ſibi ſcopum propoſuit quem nos, geographiam ſacram luculentur illuſtrari. Nec minus fortaſſe debemus Hieronymo licet hic interpres modo fuerit, quia per verſionem ejus certi evadimus de vera lectione quae in Euſebio exhibetur, ſi cum eo conſentiat. Sane ea magni momenti res eſt, quum Euſebius per literas numerales, uti η′ ι′ ιβ′ locorum intervalla deſcribat; quae facillime a librariis corrumpi potuere; inprimis ſi attendamus in vocibus Graecis iisque talibus, quarum vera ſcriptio ab homine mediocriter docto cognoſci poteſt, ſaepe literas ab iis mutatas fuiſſe. Quod ſi pro ι′ ſcripſiſſet librarius ια′, homo linguae Graecae peritiſſimus errorem non animadverteret, adeoque ſphalma in plurimos libros poſſet irrepere, non corrigendum niſi ab eo, qui ipſe ſitum illorum locorum quorum intervallum notatur haberet exploratum. Si itaque verſio Hieronymi conſpiret cum Euſebio, vehementer id nos confirmat.

Praeterea multum debemus Hieronymo, quod ipſe nonnunquam accuratius inquiſiverit in illa quae ab Euſebio annotata invenerat, & aliquando eum correxerit. Sic ut inde non immerito conjicere liceat in iis, in quibus diſſenſum ſuum ab Euſebio non profitetur, eum acquieſcere in deſcriptione Euſebii; vel contrarium ejus demonſtrare non potuiſſe, videlicet ubi de

ſitu locorum agitur: nam ubi de vocum interpretationibus ſermo eſt, non probat ſemper eam quae ab Euſebio probatur, etiam ubi ſilentio illam praeterit. Id ipſum monet ad vocem *Elmoni* his verbis. *Elmoni, locus quiſpiam interpretatur, pro quo Aquila & Theodotion tranſtulerunt* τὸν δεῖνα *quod nos dicere poſſumus hunc vel illum. Porro licet lector agnoſcat, quod in principio quoque libri hujus aliqua ex parte perſtrinxi, me non omnia quae transfero comprobare, ſed idcirco quaedam juxta auctoritatem Graecam relinquere: quia de his in libris Hebraïcarum quaeſtionum plenius diſputavi.* Nimirum ad vocum interpretationes reſpicit, non ſitum urbium Judaïcarum. Nec enim probabile eſt, ſi certo ſciviſſet Hieronymus urbem ab Aelia per 5 miliaria remotam fuiſſe, & Euſebius ſcripſiſſet, per 8 vel 10, eum noluiſſe lectorem ſuum erroris Euſebiani admonere. Ut hoc credamus, facit viri candor, & conſuetudo: ſaepe enim Euſebium corrigit in hoc ipſo libello. Sic ut ſitus urbis alicujus ab utroque & Euſebio & Hieronymo deſignatus, non unius modo Euſebii, ſed & Hieronymi, adeoque nixus teſtimonio duorum ſcriptorum, cenſeri debeat. Ita in voce *Anob*, poſtquam ea quae Euſebius habet, Latine reddidiſſet, addit, *plerique autem affirmant in octavo ab ea miliario ſitam & appellari Bethannaba.* Euſebius autem dixerat ſitam in quarto miliario. Ad vocem Ἀδασά Euſebius notaverat φυλῆς Ἰούδα, καὶ ἔτι ἔστι νῦν κώμη ἐγγὺς Ταφνῶν (legendum eſſe Γουφνῶν patet ex Hieronymo) Haec non modo vertit Hieronymus hoc modo, *Adaſa in tribu Juda, usque hodie vicus juxta Gufnas*, verum etiam corrigit, addens: *Sed miror quomodo Gufnenſem regionem in tribu Juda poſuerit, cum perſpicuum ſit ſecundum librum Jeſu in ſortem eam tribus Ephraim cecidiſſe.* Ita ad vocem Δαναβά, vel *Damnaba*, poſtquam reddidiſſet verba Euſebii, *civitas Balach, filii Beor, regis Edom poſt quem regnavit Job*, ſubjungit, *licet mihi videatur longe aliter.* Ad vocem *Emath* Euſebius ſcripſerat μή ποτε αὕτη ἐστὶν ἡ Ἐπιφάνεια, ſed Hieronymus contrarium: *diximus de hac & ſupra* (ad vocem *Aemath*) *quod nobis videretur hanc eſſe Epiphaniam.* Idem dicit ad *cap. 6. Amos* & 47 *Jeſaiae.* Ad vocem *Enakim* Euſebii ſententiam deſerit his verbis: *Sed mihi non videtur nomen*

eſſe

eſſe loci, *ſed habitatorum Chebron.* Ad vocem *Accaron*, *in tribu Dan*, addit, *ſive ut ego arbitror in tribu Judae.* Ad vocem *Ephrata*, quam Euſebius tribui Benjamin adſcribit, Hieronymus ita, *Eſt autem in tribu Juda*, *licet plerique male aeſtiment in tribu Benjamin.*

Nec his tantum finibus continetur utilitas verſionis Hieronymianae, verum multa addit de ſuo. Uti ad vocem *Chennereth*: *Sed & oppidum quod in honorem Tiberii Caeſaris Rex Judaeae poſtea inſtauratum appellavit Tiberiadem ferunt hoc primum appellatum nomine.* Ad vocem *Bethel*: *Porro quod quidam putant ſecundum errorem Graecorum voluminum Valaumaulas antiquitus nuncupatum vehementer errant. Verbum quippe Hebraeum & nomen ipſius civitatulae pariter miſcuerunt cum* ullam *ſignificet prius*, *id eſt*, πρότερον: Luza *vero amygdalum*, *& ſit ſenſus*: *vocabatur autem Bethel prius Luza. Nec non & hoc quod Bethaven aliud oppidum ſuſpicantur*, *Hebraei putant eandem eſſe Bethel* &c. Ad vocem *Abelmaula* Euſebius notaverat eam eſſe in Campo magno 18 (vel 10 ut alii) miliaribus a Scythopoli. Hieron. addit *contra auſtralem plagam.* Ad vocem Ἀίθαμ addit Hieronymus: *Ego autem inveſtigans reperi Emath urbem Coeles Syriae appellari quae nunc Graeco ſermone Epiphania dicitur.* Ad vocem Αἰλερθμών (natam ex Βααλερμὼν quo nomine Chermon dicitur apud Euſebium : vide eum ad hanc vocem) haec addit deſcriptioni Euſebianae: *Hebraeus vero*, *quo praelegente Scripturas didici*, *affirmat montem Aermon Paneadi imminere quem quondam tenuere Haevaei & Amorrhaei*, *de quo nunc aeſtivae nives Tyrum ob delitias feruntur.*

Denique ex verſione Hieronymi multa ſphalmata quae in nomina propria locorum & alia irrepſerunt apud Euſebium, tolli queunt. Sic in voce Ἀρωννειεὶμ legitur apud Euſebium ἐν ὄρεσι τῆς κατὰ Μωαβίτιδος. Sed legendum eſt ἐν ὁράσει τῇ κατὰ Μωαβίτιδος. Hieronymus enim reddit *juxta Eſaiam viae nomen eſt* in viſione *contra Moab.* Utitur Euſebius eadem phraſi ad voces Αἰλείμ, Ἰέσσα, Ἐλεάλε, Δαβών, & Δωδανείμ. In voce Ἀκθαριμὰκ, σύνοδος τῶν κατασκόπων, legendum eſt Ἀκθαρὶμ, ΑΚ. ΣΥΜ. Ὁδὸς, uti liquet ex Hieronymo vertente *Abetharim pro quo* Aquila & Symmachus *explora-*

 to-

torum viam interpretati ſunt. Ita ad vocem Ἀχὼρ legitur ἐν ὁρίοις Ἱεριχώ, lege ἐν βορείοις, quia Hieron. habet *ad ſeptentrionem Hierico.* Simile mendum eſt in voce Ἀταρώθ. Ad vocem Ἀιλὼμ, ἐγγὺς κώμης ἐςὶ νῦν Ἄιλων καλουμένη, lege ἐγγὺς κώμης ἔτι νῦν, ut Hieronymus, *villam quae usque nunc* &c. Ad vocem Ἀιαλὶν, ὅθεν νῦν. Lege ὅθεν ἦν, uti Hieron. *de qua fuit.* Ad vocem Βηδαγὼν ... μεγίςη Παραδαγών. Lege Καπαρδαγών. Ita Hieron. *Capherdago.* Et כפר eſt *vicus.* In voce Μαδιὰμ, ultima ἑτέρας πόλεως ἥτις νῦν ἔρημος οὖσα δείκνυται mutila ſunt. Debet praeponi, Ἔςι δὲ ὄνομα uti liquet ex Hieronymo: *Haec alia civitas eſt* ὁμώνυμος, &c. *cujus nunc ruinae tantum demonſtrantur.* In voce Κάρμηλος ... κώμη Χειμαλλά. Hieronymus vertit *Carmelia.* Ipſe Euſebius in voce Ζεὶβ appellat vicum illum Χερμαλά. In voce Ζοόβ patet ex Hieronymo tranſponenda eſſe ultima, & ita legendum hunc titulum Ζοόβ πόλις Ἀρνὼν ἐν τῷ Ἀμοῤῥαίῳ (vel potius τῶν Ἀμοῤῥαίων quamvis τὸ Ἀμοῤῥαῖον uſurpari poſſit, uti τὸ Γαλιλαῖον & τὸ Σαμαρειτικὸν apud Joſephum pro Galilaea & Samaritide) ἐν τῷ Ἀρνὼν κειμένη. Διὰ τοῦτο λέγεται ἐν βίβλῳ πολέμων Κυρίου, τὴν Ζοὸβ ἐφλόγισαν καὶ τοὺς χειμάῤῥους Ἀρνών. In voce Νινευὴ .... περὶ τὴν ἀγωνίαν. Liquet legendum γωνίαν. Hieronymus enim vertit *in angulo.* In voce Νααραθὰ... νῦν ἐςὶν Οοραὲθ. Lege ἔςι Νοοραὲθ, vel Ναοραὲθ. Ita Hieronymus: *nunc eſt Naorath.* Ad vocem Ἀραβὰ legitur in Euſebio Ἀραβὰ, Ἀκύλας κενὸν, ἄλιον ἐν τῇ πεδιάδι. Haec mendoſa ſunt. Ita vertit Hieronymus: *Araba. Aquila planam, Symmachus campeſtrem interpretatur.* Lege itaque Ἀραβά. Ἀκ. ἐν ὁμαλῇ (en veſtigia harum vocum in κενὸν ἄλιον, uti nunc legitur, vel clarius in Ἀκουνομαλείου uti in MS. codice extare ſcribit Martianaeus ad hanc vocem in Hieronymo) Σ. ἐν τῇ πεδιάδι. Ne quis de veritate emendationis dubitet, facit textus parallelus Euſebii Ἑναραβᾶ. Ἀκύλας, ἐν ὁμαλῇ. Σύμμαχος, ἐν πεδινῇ: quae ita reddit Hieronymus: Enaraba, *pro quo Aquila tranſtulit in humili vel in plano: porro Symmachus in campeſtri.* Confer & ea quae habentur in iis ad vocem *Miſor.* Haec poſtquam ita notavi, vidi Ed. Bernardum in notis ad Joſephi *Antiquitat. lib.* IV. *cap.* 6. *pag.* 265. ita emendaſſe

daſſe ut ego conjeceram : vult enim legi Ἀκύλας ἐν τοῖς ἐμαλοῖς. Σύμμαχος ἐν τῇ Πεδιάδι. *Fere*, dixi : quoniam ego malo ἐν ὁμαλῇ & Ἀκ. per compendium, ut appareant veſtigia ſcripturae verae in depravata, atque cum codice MS. Martianaeano conveniat.

Nec tantum ex Hieronymo Euſebius, ſed viciſſim ex Euſebio Hieronymus emendatur, & loca plurima corruptiſſima reſtituuntur in integrum. Hieronymus ſcribit, Maſera, in tribu Juda, cujus nunc tantummodo ſunt ruinae in ſecundo lapide Eleutheropoleos. Ex Euſebio docemur legendum eſſe Mareſa, quae celebris illa urbs eſt Idumaeae Joſepho Μαρίσσα dicta : ita enim hic, Μαρησὰ &c. In Euſebio legitur Ἀσαρὼθ Σωφάρ. Hieronymus rectius Aſtaroth Sophan. Euſebius Βαθοὺμ. Hieronymus melius Bathul. Euſebius ad vocem Βααλμεὼν, . . . διεστῶσα τῆς Ἰεβοῦς corrigendus eſt ex Hieronymo qui reddit *diſtans ab Esbus.* Ad vocem Βηρὼθ legitur in Euſebio eſſe eam ſitam in via quae ducit Aelia Nicopolin. Legendum mihi videtur (aliter ſentit Bonfrerius) Neapolin, uti habet Hieronymus. Dicitur enim hic ſita ſub colle Gabaon, Gabaon autem collocatur ab Euſebio juxta Ramam non longe a Bethel; Bethel in via quae Aelia ducit Neapolin. Haec omnia ex excerptis noſtris Euſebianis *cap. ſeq.* firmari queunt. Vocem Κεδὲκ in Euſebio legimus quae ſignificet orientem, in Hieronymo Cedem קדם. Codices Euſebiani Χαλμὲρ habent, Hieronymiani verſus Charmel : illi χοίλη, hi Chiſil, atque ita plurimis in locis melior eſt ſcriptio vocum in Hieronymo quam Euſebio.

Nec tamen haec ita velim intelligi, ac ſi ea quae Hieronymus praetermiſit, & tamen in Euſebio nunc leguntur, tolli debeant & adjecta cenſeri contextui Euſebiano ab aliena manu. Saepe enim ſenſum magis reſpicit Hieronymus quam verba, quod quum pluribus exemplis poſſem illuſtrare, vel ex hoc intelligi poteſt, quod attentionem meretur. Legitur in Euſebio Βεελσεφὼν, πρὸς τῇ ἐρήμῳ σταθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐξιόντων ἐξ Αἰγύπτου διὰ τοῦ κλύσματος παρὰ τὴν θάλασσαν. Haec ita reddit Hieronymus *Beelſephon, in deſerto caſtra filiorum Iſraël juxta mare rubrum egredientibus*

dientibus Aegyptum. Perſpicuum eſt verba διὰ τοῦ Κλύσματος hic ab Hieronymo Latine non reddi. Ideone illa ex Euſebio tollenda ſunt? Audiamus quid de iis cenſeant tres viri docti qui ad haec verba Euſebii commentati ſunt. Bonfrerius ita ſcribit, *illud διὰ τοῦ κλύσματος merito ſuperfluere videtur, cum nec apud Hieronymum habeatur & ſenſum turbet.* Martianaeus haec notat, *haec verba διὰ τοῦ κλύσματος redundantia viſa ſunt Bonfrerio & forte Hieronymo, qui ea praetermittit. Neſcio an hoc ſignificet quod in eum locum confluxerint Iſraëlitae quaſi aquarum multarum inundatio.* Johannes autem Clericus ſequentia ad haec verba habet, *non puto haec abundare verba ſed hoc voluiſſe Euſebium, tranſiiſſe, nempe, Iſraëlitas per* aeſtuarium *maris rubri; hoc enim ſolum poteſt hic intelligi voce κλύσμα, quod nimirum aqua marina κατακλύζεται. Ezechielus Poëta de Aegyptiis illic ſubmerſis apud Euſebium, Praep. Euang. lib.* IX. *cap.* 29.

—— —— καὶ συνεκλύσθη πόρος
Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ στρατὸν διώλεσε.

Inundatus eſt tranſitus Erythraei maris & exercitum perdidit. *Igitur hic κλύσμα eſt πόρος, qui poſtea fuit κεκλυσμένος. Quod cum ita ſit, quis ferat Martianaeum hic habentem:* neſcio an hoc ſignificet, quod in eum locum confluxerint Iſraëlitae, quaſi aquarum multarum inundatio? *At nemo Graece ſciens dubitabit an haec ſententia ſit aliena a verbis Graecis διὰ τοῦ κλύσματος.* Ego vero illa διὰ τοῦ Κλύσματος omnino retinenda autumo, & recte ita ſcripta ab Euſebio, ſed ab Hieronymo praetermiſſa, quod abeſſe poſſent, nec neceſſario requirerentur. Puto autem illis indicari Iſraëlitas profectos per ſinum illum maris, qui nomine proprio Κλύσμα nuncupatur. Quum enim mare inter Arabiam & Aegyptum duos ſinus efficiat, alter quidem, per quem tranſiverunt Iſraëlitae, Κλύσμα appellatur. Audiamus Philoſtorgium *Hiſtor. Eccleſ. lib.* III. *cap.* 6. Ἡ μὲν τοι ἐρυθρὰ ἐπὶ πλεῖστον μηκυνομένη εἰς δύο τινὰς ἀπομερίζεται κόλπους· καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπ᾽ Αἰγύπτου χωρεῖ Κλύσμα, καθ᾽ ὃ τελευτᾷ τὸ ἐπώνυμον φέρον· δι᾽ οὗ πάλαι καὶ τὸ Ἰσραηλιτικὸν φεύγοντες τοὺς Αἰγυπτίους ἀβρόχῳ τὸ ῥεῖθρον διεπεραιώθησαν ποδί. Τὸ δὲ ἕτερον

μέρος

μέρος ἐπὶ Παλαιςίνης ἔρχεται κατὰ πόλιν Ἀειλὰ ἐκ παλαιοῦ καλουμένην· *Rubrum quidem mare* (intellige ſinum Arabicum) *maxime in longum porrectum in duos ſinus ſcinditur, quorum alter verſus Aegyptum tendit & Clyſma ſecundum nomen loci in quo deſinit appellatur. Per hunc ſinum olim Iſraëlitae fugientes Aegyptios ſicco pede tranſiverunt. Alter vero in Palaeſtinam* (nota ἐν παρόδῳ nomen hoc late ſumtum) *fertur juxta urbem Aila jam olim nuncupatam.*

Quamvis autem utiliſſimum ſit utriusque & Euſebii & Hieronymi ſcriptum, utilius tamen eſſe potuiſſet, ſi vel ſcriptores ipſi vel librarii ad haec attendiſſent, quae nunc ordine indicabo. Primum quidem & praecipuum quod jure deſideratur in utroque hoc eſt: in unaquaque regione terrae Iſraëliticae intervalla locorum definiri ab urbe illius regionis primaria, ſic ut dicantur eſſe a tali urbe tot miliaria, & eos neglexiſſe annotare quo loco iſtae urbes primariae ſitae fuerint. Erat hoc inprimis neceſſarium ſcitu, quia inde dependet ſitus omnium illarum urbium quarum diſtantia ab ea urbe veluti a centro ducitur. Dicet aliquis eas urbes adeo notas fuiſſe tempore Euſebii, ut ſupervacaneum duxerit notare ubi fuerint ſitae. Verum quum non iis tantum hominibus qui tunc erant, ſed iis qui futuri eſſent, iſtam operam utilem eſſe poſſe credere deberet, & ex hoc ipſo ſuo libro edoceri poſſet urbes maximas brevi ſpatio vicos factos ignobiles, profecto oportebat ſitum illarum urbium, quo ignorato exiguus aut nullus eſſet fructus operae ſuae, accuratius notaſſe, ducto termino a mari, lacu, vel fluvio aliquo celebri, quae tot mutationibus non ſunt obnoxia. In Judaea ſunt praecipuae Aelia ſive Hieroſolyma (ſed mittamus hanc: demus certo ſciri hujus ſitum potuiſſe, & Euſebium vere praevidiſſe ob loci celebritatem ſanctitatemque ſingularem nunquam incertum fore ejus ſitum) Eleutheropolis, Nicopolis, Dioſpolis & Chebron. Si ultimam excipias nullius harum ſitum aſſignavit. Interim a ſola Eleutheropoli plus quam viginti urbium ſitum definit: quid ſi itaque neſciam ubi fuerit Eleutheropolis, quomodo ſciam ubi illae urbes ſitas fuerint, quas ille 10 vel 12 miliaria abeſſe ab Eleutheropoli ſcribit. Sic in Samaritide a Neapoli & Sebaſte om-

nium fere urbium & vicorum diſtantiam metitur, nec tamen tradit ubi Neapolis, ubi Sebaſte, fuerit. In Galilaea Diocaeſarea & Legio ei inſerviunt, ut quantum inde abfuerint hae vel illae urbes notet. In regione trans Jordanica Pella, Philadelphia & Hesbus illae ſunt, a quibus ſitus reliquarum dependet. Hesbus, fateor, aberat 20 miliaria a Jordane, & e regione Jerichuntis eſſe dicitur. Sed quid de reliquis? Πόλεις ſunt ἐπίσημοι, inquit, *urbes nobiles.* At quot urbes olim nobiles nunc ignorantur, uti hoc ipſum argumentum docet? Unde liquet mappam geographicam totius terrae Iſraëliticae ex ſolo Hieronymo vel Euſebio confici non poſſe, ſed tot mappas ſingulares fieri debere, quot ſunt urbes ἐπίσημοι, a quibus diſtantia urbium vicinarum petenda eſt. Uti una, in qua Eleutheropolis centrum eſt, & circa eam urbes aliae certis intervallis miliarium remotae, altera Aeliae, tertia Neapoleos, atque ita porro. Quomodo autem illae omnes conjungi debeant, ut certo ſpatio diſtet Eleutheropolis ab Aelia, haec a Neapoli, fruſtra in Euſebio & Hieronymo quaeras. Nos itaque, ne plane fructus ſperatus intercideret, maluimus quibusdam ex iſtis urbibus praecipuis certum locum aſſignare, de quo aliunde edocti eramus, quam tot exiguas mappas dioeceſeos videlicet Eleutheropolitanae, Neapolitanae, & aliarum veluti minuta fragmina exhibere. Eleutheropolin itaque collocavimus, ut cum itinerario Antonini conveniat, diſtantem Aelia XX mil. p. Dioſpoli XVIII mil. Aſcalone XXIV mil. Eodem modo Nicopolis mappae noſtrae inſerta eſt, quae Emmaus olim dicta fuit & cujus diſtantia ab Aelia XXII. mil. p. eſt. In Philadelphiae ſitu mihi ſatisfacere non potui, quare illam omiſi, licet locorum quorundam intervalla inde petantur, uti Jazer, Ramoth, Zia &c. Nec enim capio quod in voce Ἰαζὴρ ſcribit, Jazer abeſſe 10 miliaria a Philadelphia ad occaſum, & 15 miliaria ab Hesbon, & in voce Ῥαμὼθ, Ramoth Gileaditidis diſtare a Philadelphia ad occidentem 15 miliaria & in voce Ἰαβὼκ, flumen Jaboch fluere inter Philadelphiam & Geraſam. Certe quum Hesbon ab eo collocetur e regione Jerichus, longius videtur abfuiſſe ab ea Philadelphia & Jaboch & Ramoth.

Alterum

Alterum quod in Euſebio & Hieronymo merito quis requirat, eſt accuratior locorum deſignatio reſpectu plagarum mundi. Quatuor duntaxat plagas memorant, ortum & occaſum, ſeptentrionem & meridiem. Corum, Caeciam, Eurum, Africum aliosque ventos plagasve intermedias negligunt: unde ſitus urbium maxime incertus eſt & per quadrantem circuli, vel arcum 90 graduum, variare poteſt, & eo quidem plus quo majus eſt intervallum, quia circulus major fit. Id ex hoc ſchemate intelligitur, quod ſi ſuo Onomaſtico praefigere voluiſſet Euſebius, radiisque octo, vel ſedecim, e centro ad peripheriam tendentibus ornare, quorum ſingulos vel gemina litera, uti ſolent Mathematici, vel alio nomine indicare potuiſſet, & loca a locis abeſſe monuiſſet tot miliaria juxta lineam, verbi gratia A B, accuratius noſſemus locorum ſitum.

Si enim urbs Eleutheropolis collocetur in puncto dato quocunque, velut in A, dicaturque ab ea urbs quaedam remota eſſe per 10 miliaria verſus orientem, collocabitur quidem recte in puncto D. Verum non eſt credibile omnes urbes Euſebio memoratas, ad rectam lineam, quod ajunt, remotas fuiſſe ab illa urbe unde diſtantia earum petitur; & ſi hoc tamen quispiam velit contendere, quid fiet de duabus tribusve urbibus quae verſus eandem plagam eodem intervallo protenduntur, uti ſi duae tresve urbes dicantur ortum verſus ab Eleutheropoli abeſſe

10 miliaria ? Certe nec urbes duae in eodem puncto collocari queunt, nec ita quin notabile intervallum inter utramque ſit, quum urbes ſibi mutuo tam vicinae eſſe non ſoleant. Quum igitur una a puncto illo D dimoveri debeat, quorſum recedet, an ad B vel ad C ? Quis hoc pro certo affirmabit ? Videmus ergo incertum eſſe urbis ſitum qui hoc modo deſcribitur. Et poteſt urbs ſita in B dici ad orientem Eleutheropoleos ſitae in A. Nam quum non niſi quatuor nominibus plagarum utantur ad deſcribenda omnia puncta circuli E D G F, ſequitur illud quod inter D & G intermedium eſt vel debere dici ad orientem vel auſtrum § A eſſe ſitum. Atqui punctum B quum ſit intermedium inter orientem & auſtrum, nulla eſt ratio cur urbs in B ſita magis dicatur ſita ad auſtrum § A quam ad orientem. Ergo & ad auſtrum & ad orientem § A ſita recte dici poteſt.

Hinc intelligimus quomodo unus idemque locus dicatur ab Euſebio ſitus eſſe verſus auſtrum Chebronis, & alibi, verſus orientem. In voce Χαλμὲϱ (lege Χαϱμὲλ) φυλῆς Ἰȣ́δα κώμη μεγίϛη ἐν τῷ Δαρωμᾷ ὅθεν ἦν Ναβὰλ πλησίον Χεβρὼν πρὸς Νότον. Ibi dicitur eſſe ad auſtrum : at in voce *Ziph*, qui mons adjacebat huic vico Carmeliae, Hieronymus ait, *eum eſſe in octavo miliario Chebron contra orientem :* & ipſe Euſebius in voce Κάϱμηλος ἔνθα ἦν Ναβὰλ . . . κώμη . . . ἀπὸ δεκάτȣ σημείȣ Χεβρὼν πρὸς ἀνατολὰς & Hieron. *ad orientalem plagam.* Videlicet erat locus inter orientem & auſtrum intermedius.

Tertium quod in illo ſcriptorum pari deſideramus hoc eſt. Quum duae, tres, pluresve urbes collocantur in eadem via, ducente ab una urbe ad aliam, & quidem in aequali intervallo, debuiſſet notatum eſſe quae ad dextram, quae ad ſiniſtram alterius, & quo intervallo, ſita fuerit. Exemplum capiamus ex tribus hiſce *Sarda*, *Eſthaol*, & *Bethſames*. Deſcribuntur ſingulae eſſe ſitae in decimo lapide ab Eleutheropoli tendentibus Nicopolin. Atqui hinc non edoceor quomodo collocandae ſint reſpectu habito ad ſe invicem, quae ſeptentrionalior, quae auſtralior, fuerit, quae medio loco ſita. Ita ſe res habet cum ſitu *Enaddae* & *Jermuchae*. Utraque pari intervallo ab Eleutheropoli,

poli, utraque erat in via verſus Aeliam. Eſt tamen aliqua medicina huic malo. Saepe enim ex collatione ſitus duarum triumve urbium inter ſe diſcimus ad quam plagam urbs aliqua inclinare debeat. Verbi gratia Jether dicitur ab Eleutheropoli verſus auſtrum abeſſe 20 miliaria. Poterat ergo ad occidentem urbis Jettan collocari. At ſtatuenda eſt vicinior orienti. Quamobrem? Quia Malatha urbs fuit vicina Jether, uti ibidem ſcribit Euſebius. At ubi Malatha? Liquet ex ſitu urbis Arad. Illa aberat Chebrone 20 millia p. & a Malatha 4. Quapropter ut Jether & Malatha viciniores fiant, videtur ad orientem urbis Jettan collocanda. Sic Kiriath Jearim & Bethſemes quum urbes vicinas fuiſſe ex Sacro Codice conſtet, intelligimus, quo linea ab Eleutheropoli ad Bethſames ducenda ſit.

Quartum, quod minus utilem nobis reddit operam Euſebii & Hieronymi eſt, quod non ubique locorum intervalla per miliaria diſtinxerint, ſed ſaepe tantum notaverint, urbem aliquam eſſe *πλησίον*, *vicinam*, alii cuidam, vel eſſe in via quae ducit v. c. Neapoli Scythopolin. Id nimis vagum eſt. Non ſcio an quatuor an ſex miliaribus diſtet. Iſtae enim voces relativae, uti philoſophi loquuntur, incertum me reddunt. Neſcio an ſit ad ortum vel occaſum. Plane haereo. Adeoque nec in mappa geographica tales urbes locari queunt. Ego omnia illa loca, quae per miliarium intervalla verſus plagam aliquam mundi vel aliam urbem notam ab Euſebio & Hieronymo aliisve veterum non diriguntur, in mappa mea praeterii, maluique certa ab incertis diſtinguere & minus repletam nominibus locorum dare, quam oculos lectorum fumo paſcere, qui omnium locorum quae notata vident ſitum aeque certum eſſe arbitrantur. Satis adhuc ſuperque incerta remanent, uti ex iis quae modo dixi patet. Sed candide agere volui, & fateri ubi haeream, & quid me ſuſpenſum teneat. Si conatu meo doctiores incitari vel juvari poſſint, erit quod mihi gratuler.

Quintum eſt, ſaepe nominibus locorum quae explicanda ſumunt aliorum locorum nomina ſubjungi, quae nec ex vero, nec ex illorum ſententia, eadem loca eſſe poſſunt, uti quum dicit

hanc vel illam eſſe urbem tribus Benjamin, & addit ſuo tempore adhuc ſuperfuiſſe villam ejusdem nominis in Galilaea vel Arabia. Hoc utique nihil ad rem facit, nec ipſe Euſebius credere potuit ſitum loci in Benjamin illuſtrari poſſe ex eo quod villula quaedam in Galilaea ejusdem nominis ſit. Nobis tamen utile eſt eos id praeſtitiſſe, & quidem ut liqueat ea nomina locorum aetate Euſebii & Hieronymi fuiſſe, ut hac ratione ſcripta auctorum medii aevi illuſtrentur. Nec hoc ita vitio verti Euſebio debet, ac ſi ipſe pueriliter crediſiſſet ſitum loci in Benjamin ex loco in Galilaea illuſtrari poſſe, qui forte aliorum licet disjunctiſſimorum locorum nomina addidit, ut origini & ſignificationi nominis loci alicujus inde lucem inferre quispiam poſſet.

Sextum eſt (& haec querela non tantum verſatur circa Euſebium & Hieronymum, ſed omnia lexica & onomaſtica antiqua) non videri omnia quae nunc Euſebii nomine veniunt ab una manu profecta, aut ſi profecta ſint, ex variis aliorum ſcriptis ſecundum diverſas eorum hypotheſes & opiniones excerpta. Id liquido patet, quum bis ter quaterve unius loci nomen in hoc onomaſtico legitur, quum unus idemque locus modo in hac tribu, modo in alia, locatur. Quae ſine incredibili inconſtantia ab uno ſcriptore, qui hoc agit, nequeunt proficiſci. Exemplis hoc confirmarem, ſed qui duas modo horas in lectione Euſebii ponit, ſatis ſuperque veritatem horum dictorum experietur. Haec ſunt quae de ſcriptoribus ipſis dicenda habebam. Unum addam de librariis.

Hi jam olim (nam ex Hieronymi verſione ſaepe id patet) nomina propria omiſerunt: qua ratione factum eſt, ſaepe nunc ſub unius urbis nomine illa legi quae ad duas vel tres pertinebant, unde confuſio incredibilis naſcitur. Ita legitur in Euſebio Ἀρμενία, Ἠσαΐας, Ἀρασά, Σαρασά; quum duae voces poſteriores nec ab Hieronymo agnoſcantur; nec ad vocem Ἀρμενία pertineant. Ad vocem Ἀσαδδὰ haec leguntur, Ἀσαδδὰ ὅριον τῆς Ἰουδαίας βόρειον· ἀπέχει δὲ Χεβρῶνος σημείοις κ′ πρὸς νότον. Quis non videt haec a calamo Euſebii proficiſci non potuiſſe, nec enim locus

cus diſtans Chebrone verſus auſtrum 20 miliaribus poteſt dici eſſe terminus Judaeae borealis. Sed nec Hieronymus illa poſteriora legit, tantum ita haec reddens, *Azadada confinium Judae reſpiciens ad aquilonem.* Quare illud ἀπέχει & quae ſequuntur ad aliam vocem pertinent. Ad vocem Βεελμεὼν legitur in Euſebio ἐντεῦθεν ἦν Ἐλισσαῖος ὁ προφήτης. Illa alio ſpectant, ad vocem nempe Βελμαουλὰ, i. e. *Abelmaula*, quae hic excidit: nam ipſe Euſebius ad vocem Ἀβελμαουλὼ notat ὅθεν Ἐλισσαῖος, *unde fuit Eliſaeus*, & Sacer Codex id firmat. Voces autem ab A incipientes ſaepe in hoc Onomaſtico ſine A initiali recenſentur. Uti Ἀβηλὰ, Βηλά· Ἀχεσελὼθ, Χεσαλοῦς· Ἀερμὼν, Ἑρμὼν &c. Ad vocem Βοὸν notatum in Euſebio eſt φυλῆς Βενιαμὶν εἰς τὴν πεδιάδα. Sed Hieronymus non agnoſcit niſi *Boon in tribu Benjamin.* Reliqua alio revocanda ſunt, fortaſſe ad ſequens Βορκοννεὶμ, quod Theodotion verterat εἰς τὴν πεδιάδα.

CAPUT XII.

DE INTERVALLIS LOCORUM QUORUM EUSEBIUS ET HIERONYMUS MEMINERUNT.

Excerpta ex Euſebii Onomaſtico ad intervalla locorum facientia. Verſio Hieronymiana. Excerpta ex aliis operibus Hieronymi. Recenſentur κατὰ στοιχεῖον *intervalla ex Euſebio, illuſtrantur, atque emendantur variis locis.*

Hoc capite illa complecti viſum eſt quae in Euſebii onomaſtico leguntur locorum intervalla, verum ea tantum quae per miliaria Romana digeſta ſunt. Si modo urbis ſitum deſcribat a vicinia alterius, vel quod in portione hujus illiusve tribus, aut finibus regionis Eleutheropolitanae, Aelienſis, Dioſpolitanae aliarumve fuerit, haec quidem libro tertio, quum de ſingulis urbibus vicisque dicemus, loco ſuo adnotabimus: ſed hoc libro

libro nonniſi illa lectorum oculis ſubjiciamus ex quibus locorum intervalla conſtitui debent. Hieronymi verſionem addimus, quae, uti mox vidimus, Euſebianam commentationem illuſtrat, & ſi qua in aliis Hieronymi operibus invenimus ad hoc ipſum argumentum facientia, illa inſeruimus ubi oportuit.

Abela. Euſebius *ad hanc vocem.* Καὶ ἄλλη πόλις ἐπίσημος Ἀβελὰ οἰνοφόρος καλουμένη διεστῶσα Γαδάρων σημείοις ιβʹ πρὸς ἀνατολάς. Hieronymus. *Alia quoque eſt civitas nomine Abela vini fertilis, in duodecimo a Gaderis* (ita ſcribit, non *Gadaris*) *miliario contra orientalem plagam.*

Acrabbim. Euſebius. Ἀκραββεὶν, ὅριον τῆς Ἰουδαίας ἀνατολικόν, φυλῆς Ἰούδα, Κώμη δὲ ἐστὶ μεγίστη μόγις διεστῶσα Νέας πόλεως σημείοις θʹ ἐν ἀνατολαῖς κατιόντων ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ὡς ἐπὶ Ἱεριχὼ διὰ τῆς καλουμένης Ἀκραβαττίνης. Hieronymus. *Adorabi* (leg. Acrabbim) *terminus Judaeae provinciae ad orientem reſpiciens, tribus Judae. Eſt autem & vicus huc usque grandis novem millibus a Neapoli contra orientem, deſcendentibus ad Jordanem & Hiericho per eam quae appellatur Acrabitene.*

Adollam. Euſebius. Ἀδολλὰμ, φυλῆς Ἰούδα· κώμη νῦν ἐστι μεγίστη πρὸς ἀνατολὰς Ἐλευθεροπόλεως ὡς ἀπὸ σημείων ιʹ. Hieronymus. *Adollam in tribu Juda : & eſt usque hodie vicus non parvus ad orientem Eleutheropoleos in decimo ejus miliario qui hoc nomine vocatur.* Euſebius ad vocem Ἐγλὼμ, ἡ καὶ Ὀδολλὰμ ... φυλῆς Ἰούδα· καὶ νῦν ἐστι κώμη μεγίστη πρὸς ἀνατολὰς Ἐλευθεροπόλεως ἀπὸ σημείων ιʹ. Sed illic legit Hieronymus ιβʹ, ad vocem *Eglom*, reddens *in duodecimo ab Eleutheropoli lapide.*

Aenon. Euſebius. Αἰνὼν ... Δείκνυται εἰς ἔτι νῦν ὁ τόπος ἀπὸ ηʹ σημείων Σκυθοπόλεος πρὸς νότον πλησίον Σαλειμ, καὶ τοῦ Ἰορδάνου. Hieronymus. *Aenon ... oſtenditur usque nunc locus in octavo lapide Scythopoleos ad meridiem juxta Salim & Jordanem.*

Agla. Hieron. in voce Bethagla. *Eſt autem vicus euntibus Gazam de Eleutheropoli in decimo lapide qui Agla appellatur, & alia villa Bethagla maritima in octavo a Gaza miliario.* Circa hunc ergo vicum (ſi verſus auſtrum Gazae fuit) incipit ſolitudo, quam ex Palaeſtina Aegyptum proficiſcentes tranſire ſolent. Hieronymus

mus in vita S. Hilarionis. *Solitudinem quae a Majoma, Gazae emporio, per litus euntibus Aegyptum ad laevam flectitur, ingreſſus eſt.*

Aigaleim. Euſebius ad vocem Ἀρωνιεὶμ, ἐν ὄρεσί τῆς κατὰ Μωαβίτιδος· καὶ νῦν ἐςὶν Αἰγαλεὶμ κώμη πρὸς νότον Ἀρεοπόλεως διεςῶσα σημείοις ή. Lege ἐν ὁράσει τῇ κατὰ Μωαβίτιδος, uti ſupra indicavimus.

Anathoth. Euſebius. Ἀναθὼθ . . . περὶ τὴν Αἰλίαν ὡς ἀπὸ σημείων γ΄. Hieron. prooem. ad Hoſeam. *Anathoth eſt viculus in tertio miliario ab urbe ſitus.* Idem in comm. ad cap. 1. Jeremiae ait fuiſſe *contra ſeptentrionem in tertio miliario.*

Anea. Euſebius. Ἀνεὰ ἐςὶ κώμη Ἰουδαίων μεγίςη (οὕτω) καλουμένη ἐν Δαρωμᾷ, πρὸς νότον Χεβρὼν σημείων θ΄. Hieronymus. *Eſt & alia villa grandis Judaeorum nomine Anea.* Hujus vici ni fallor mentio fit in Actis Sanctorum *Tomo* 1. ex Menaeis : *Profectus eſt hic e finibus Eleutheropolis vico Aneas dicto.* Agitur de Petro Balſamo, qui vixit anno aerae Chriſtianae 291.

Anua. Euſebius. Ἀνουὰ . . . ἐςὶ κώμη Ἀνουὰ, ἀπιόντων, ἀπὸ Νέας πόλεως ἐπὶ τὴν Αἰλίαν σημείοις διεςῶσα ιέ. Hieronymus legit ί, nam reddit, *in decimo miliario.*

Aphraim. Euſebius. Ἀφραὶμ, πόλις κλήρου Ἰσάχαρ. Καὶ ἔςι κώμη Ἀφραὶμ νῦν καλουμένη ἀπέχουσα Λεγεῶνος ἐν βορείοις μιλίοις ἕξ. Hieronymus. *Aphraim, civitas tribus Iſaſchar, eſt hodieque villa Affarea nomine in ſexto miliario Legionis contra ſeptentrionem.*

Araba. Euſebius. Ἄρανα . . . ἐςὶ δὲ κώμη ἀπὸ τριῶν σημείων Σκυθοπόλεως πρὸς δυσμάς. Hieronymus. *Araba. Eſt villa tribus millibus a Scythopoli contra occidentem.*

Area atad. Hieronymus. *Area atad. Locus trans Jordanem* (ſc. reſpectu eorum qui ex Aegypto venerunt) *in quo planxerunt quondam Jacob tertio ab Hiericho lapide duobus millibus a Jordane, qui nunc vocatur Bethagla.* Unde apparet inter Jerichuntem & Jordanem nonniſi ς miliarium intervallum ab Hieronymo conſtitui.

Arad. Euſebius Ἄσαδα. Ὅριον τῆς Ἰουδαίας βόρειον. Ἀπέχει δὲ Χεβρῶνος σημείοις κ΄ πρὸς Νότον. Hieronymus. *Arath, civitas olim Amorrhaeorum vicina deſerto Cades, & usque nunc oſtenditur villa ab oppido Malathis in quarto lapide, a Chebron viceſimo, in tribu Ju-*

da. Hinc liquet vocem Ἄραδ ex Euſebio excidiſſe, uti jam obſervavit Cl. Clericus. Hieronymus, poſt ea quae ex ipſo edidimus iterum haec habet, *Arath, terminus Judae diſtans a Chebron millibus viginti ad meridiem, de quo ſupra poſitum eſt.* Si de eadem urbe, uti videtur, ſermo eſt, aliquid hinc poteſt erui ad indagandum ſitum urbis *Malatha.* Nam Arath 20 miliaria abfuit Chebrone & 4 a Malathis. Malatha autem (uti Euſebius in voce *Jether* ſcribit) non longe erat a Jether. Jether 20 miliaria aberat Eleutheropoli, eratque ſita in Daroma. Euſebius quoque ad vocem Ἀραμὰ illa habet quae ex Hieronymo mox dedimus ad vocem Arath: ſc. Ἀραμὰ πόλις Ἀμοῤῥαίων παρακειμένη τῇ ἐρήμῳ καλουμένη Κάδδης· καὶ ἐστὶν εἰς ἔτι νῦν κώμη ἀπὸ τετάρτου σημείου Μαλααθὶ, τῆς δὲ Χεβρὼν ἀπὸ εἴκοσι, φυλῆς Ἰούδα.

Aſan. Euſebius. Ἀσάν .... φυλῆς Ἰουδὰ· καὶ ἔστι νῦν κώμη Θηβασὰ (lege Βηθασὰ) καλουμένη ἐν ὁρίοις Αἰλίας πρὸς δυσμὰς ἀπὸ σημείων ιϛʹ. Hieronymus. *Aſan in tribu Juda. Eſt usque hodie vicus nobilis Bethaſan ad Aeliam pertinens in decimo quinto* (legit ergo ιέ) *ab ea miliario.* Vide an haec non ſit eadem cum *Boſaſan* vel *Beſaran*, uti nunc legitur in Euſebio & Hieronymo. Ita ille: Βωσασὰν, ἔνθα ἀπέστειλε Δαβὶδ τῶν σκύλων. Hic autem. *Beſaran, ad quem locum David praedae partem miſit.*

Aſer. Euſebius. Ἀσὴρ, πόλις φυλῆς Μανασσῆ· καὶ νῦν ἐστὶ ἡ καλουμένη κώμη, κατιόντων ἀπὸ Νέας πόλεως ἐπὶ Σκυθόπολιν ἐν πεντεκαιδεκάτῳ σημείῳ πρὸς αὐτῇ τῇ λεωφόρῳ. Hieronymus. *Aſer, civitas tribus Manaſſe: nunc demonſtratur villa deſcendentibus a Neapoli Scythopolim in decimo quinto lapide juxta viam publicam.*

Atharus. Euſebius. Ἐστὶ κώμη Ἀταροὺθ ἐν ὁρίοις Σεβαστῆς ὡς ἀπὸ δʹ μιλιῶν. Hieronymus. *Vicus ad aquilonem Sebaſtes in quarto ejus miliario Atharus dicitur.*

Bebeten. Euſebius. Βατναὶ, φυλῆς Ἀσέρ· καὶ νῦν καλεῖται κώμη Βεβετὲν ἀπὸ ὀγδόου σημείου Πτολεμαΐδος εἰς ἀνατολήν. Hieronymus. *Bathne in tribu Aſer, & nunc appellatur vicus Bethlehem in octavo miliario Ptolemaïdis contra orientem.*

Baitoanaea. In voce Ἀνεὶρ Euſebius. Ἀνεὶρ κλήρου Ἀσήρ. Κώμη Βαιτοανεία, Καισαρείας ἀπέχουσα σημείοις ιέ, ἐπὶ τὰ ἀνατολικὰ ἐν ὄρει

κει-

κειμένη ἔνθα λοῦτρα λέγεται ἰαματικά. Suſpicor eundem eſſe vicum, cujus nomen Βατναὶ apud Euſebium legitur qui in Aſer collocatur. At quomodo vicus tribus Aſer tantum 15 miliaribus a Caeſarea diſſitus fuit verſus orientem? Idem ejus meminit in voce Βηθαναθὰ, ſcribens φυλῆς Νεφθαλείμ· καὶ ἔστι κώμη Βαταναία ἀπὸ ιε' σημείων Καισαρείας ἐν ᾗ λέγεται εἶναι λοῦτρα ἰάσιμα· κεῖται δὲ καὶ ἀνωτέρω Ἀναία. Legitur in voce Ἀνεὶρ, & Aniel apud Hieronymum. Eſtque idem locus hic Batanaea, ibi Baetoanaea, appellatus. Vide lector, an non haec Baetoanaea (in Samaritide ſita) nomen dederit regioni circumjacenti & hinc emendari poſſit Euſebius ſcribens ad vocem Θαρσιλὰ eam eſſe κώμην Σαμαρειτῶν ἐν τῇ Βαταναίᾳ. Nam Batanaea, regio transJordanem, Samaritanorum non fuit. Quia tamen Batanaea notior quam Baetoanaea, facile una vox pro alia poni potuit. Mentio Batanaeae in mentem mihi reducit alium locum Euſebii quem corruptum ſuſpicari poſſumus. Extat in voce Ἀυωθὼ Ἰαείρ· ubi haec lego. Αὕτη ἐστὶν ἡ Βασάν (leg forſitan τοῦ vel ἐν τῇ, ſed id leve eſt) Εἰσὶ δὲ κῶμαι Ἰαεὶρ ἐν τῷ ὄρει Γαλαὰδ ἃς ἐλάβετο ἥμισυ φυλῆς Μανασσῆ. Καὶ εἰσὶν ἐν τῇ καλουμένῃ γωνίᾳ τοῦ Βαταναίας. Hieronymus reddit *Avoth Jair, quod interpretatur* ἐπαύλεις (vulgo ἔπαυλις) *Air. Haec eſt in Baſan, in qua ſunt vici ſexaginta in monte Galaad, qui ceciderunt in ſortem dimidiae tribus Manaſſe, qui locus nunc vocatur Golam in terra Batanaea.* Legit ille Γαυλῶνι, non Γωνία: atque hinc medela petenda eſſet alio loco Euſebii voce Νινευὴ, πόλις Ἀσσυρίων ... Ἔστι δὲ καὶ Ἰουδαίων εἰς ἔτι νῦν πόλις Νινευὴ καλουμένη περὶ τὴν ὠγωνίαν τοῦ Ἀραβίας. Hieronymus *in angulo Arabiae*, ſed vide an non & hic legi debeat τὸν Γαυλῶνα, (uti ὁ Τράχων dicitur & Τραχωνῖτις) vel τὴν Γαυλωνίαν pro ἀγωνίαν: nam Gaulonitis eſt pars Arabiae eo ſenſu quo Euſebius voce Arabiae utitur: & nota dici eſſe urbem Judaeorum, nec videri extra terram eorum quaerendam. Addamus & hunc locum Euſebii, Καρναεὶμ Ἀσταρὼθ ἐστὶ νῦν κώμη μεγίστη (hic legit Hieronymus ἐν γωνίᾳ) τοῦ Ἀραβίας ἥτις ἐστὶν ἡ Βαταναία λεγομένη ἐπέκεινα τοῦ Ἰορδάνου. Hieronymus ita haec reddit *Carnaim Aſtaroth, nunc vicus eſt grandis in angulo Bataneae & appellatur Carnea trans fluenta Jordanis.* Liquet hic deſcribi locum

transJordanem ſitum, & quidem in Batanaea. Quare ſi Γαυλὼν poſſit dici eſſe in Batanaea, (uti mox vidimus Golan ab Hieronymo in Batanaea locari, & ab Euſebio in voce Γαυλὼν dicitur eſſe πόλις ἐν τῇ Βατανίτιδι, ubi monet regionem circa urbem etiam Γαυλῶνα dici) nil obſtat quominus credamus hic ſcripſiſſe Euſebium ἐν Γαυλῶνι τῆς Ἀραβίας, ἥτις ἐστὶν ἡ Βαταναία, vel ἐν τῇ Βαταναίᾳ. Quod ſi quis id non probet, credat hic ſcriptum fuiſſe ἐν γωνίᾳ τῆς Ἀραβίας, & ita quoque legat in locis aliis ex Euſebio a me collectis, certumque ſit regionem illam dictam fuiſſe γωνίαν τῆς Ἀραβίας, uti revera a ſitu & forma id nomen gerere poteſt: nam & regio omnis ad orientem Jordanis eo tempore nuncupabatur Arabia & ille tractus qui Antilibano erat vicinus olim quoque Arabiae attribuebatur. Arrianus de exp. Alexandr. *lib.* III. ἐπ' Ἀραβίας στέλλεται εἰς τὸν Ἀντιλίβανον καλούμενον.

Beeroth. Euſebius. Βηρώθ, ὑπὸ τὴν Γαβαών. καὶ ἔστι νῦν κώμη πλησίον Αἰλίας κατιόντων ἐπὶ Νικόπολιν ἀπὸ ζ' σημείων. Legendum eſt ἐπὶ Νεάπολιν, uti & legit Hieronymus. Nam quia prope Gabaon fuit, fuit in via quae ducit Aelia Neapolin. Gabaon enim 4 miliaribus diſtat a Bethel ad occidentem & erat vicina Ramae. Rama autem diſtabat 6 miliaribus ab Aelia in via quae ducebat ad Bethel verſus ſeptentrionem. Bethel autem diſtat ab Aelia 12 miliaribus verſus Neapolin. Haec omnia conſtant ex Euſebio ad voces Ἀγαὶ, Γαβαὼν, Ῥάμα. Hieronymus, quoque hanc emendationem confirmat. *Beerooth. ſub colle Gabaon, oſtenditur hodieque villa ab Aelia pergentibus Neapolin in ſeptimo lapide.*

Bera. Euſebius. Βηρά. Ἀπέχει ἡ κώμη Ἐλευθεροπόλεως σημείοις η'. ἐν τοῖς βορείοις. Hieron. *Bera . . . diſtat vicus Bera ab Eleutheropoli octo millibus ad aquilonem.*

Berſabee. Euſebius. Βηθσαμαιέ. Φυλῆς Ἰούδα ἡ Συμεών. Ἔτι καὶ νῦν ἐστὶ κώμη μεγίστη ἀπέχουσα Χεβρὼν σημείοις εἴκοσι πρός νότον, ἐν ᾗ καὶ φρούριον στρατιωτῶν ἐγκάθηται ὅθεν ἀρχὰς εἶχεν τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας, παρατείνοντα ἐπὶ τὴν Δὰν, τὴν πλησίον Πανεάδος. Clarum eſt hic agi de Berſabee, quare corrigatur vox prima. Hieronymus. *Berſabee in tribu Juda ſive Simeonis, eſt usque hodie vicus grandis in viceſimo a Chebron miliario vergens ad auſtrum, in quo & Romanorum*

rum

rum militum praeſidium poſitum eſt, *a quo loco termini Judaeae terrae incipientes tendebantur usque ad Dan quae juxta Paneadem cernitur.* Sunt autem a Dan usque ad Berſabee vix centum ſexaginta millia, uti Hieronymus ſcribit in Epiſt. ad Dardanum. Euſebius ad vocem Φρέαρ ὁρκισμοῦ eam collocat in regione Geraritica. Νῦν καλεῖται Βηρσαβεὶ ἐν Γεραριτικῇ.

Bethagla. Vide *Area Atad.*

Bethania. Hieronymus. *Villula in ſecundo ab Aelia milliario in latere montis Oliveti.*

Bethaſimuth. Euſebius. Βυθασιμοὺθ, τόποι τοῦ Ἰσμοὺθ, ἀντικρὺ Ἱεριχοῦς ἀπὸ μιλίων ι', πρὸς νότον παρακειμένη τῇ Νεκρᾷ θαλάσσῃ. Hieronymus. *Bethſimuth, hoc eſt, domus Iſimuth contra Hiericho decem ab ea milibus diſtans in meridiana plaga juxta mare mortuum.* Meminit ejusdem loci Euſebius in voce Ἰσιμώθ. ἔνθα ἐκρύπτετο Δαβίδ. Κεῖται καὶ ἀνωτέρω Βηθσιμοὺθ καθὰ δεδήλωται. Et Hieronymus. *Iſimoth, ubi abſconditus eſt David : de qua & ſupra quid nobis videretur diximus, ponentes Bethſimuth.*

Bethel. Euſebius ad vocem Ἀγγαί. Κεῖται δὲ Βεθὴλ ἀπιόντων εἰς Αἰλίαν ἀπὸ Νέας τοῦ πόλεως ἐν λαίοις τοῦ ὁδοῦ ἀμφὶ τὸ δωδέκατον ἀπ' Αἴλας σημεῖον. Hieronymus ad vocem *Agai*, quae eſt urbs עי Ἀί. *Sita eſt Bethel euntibus Aeliam de Neapoli in laeva parte viae duodecimo circiter miliario ab Aelia.* Memoratur idem locus ab Euſebio ad vocem Λουζάν. Ταύτην ἐπωνόμασεν Ἰακὼβ Βηθλεέμ. οἰκεῖται δὲ εἰς ἔτι κώμη οὖσα ἐπ' ἀριστερᾷ τοῦ ὁδοῦ τοῦ ἀγούσης ἐπ' Αἰλίαν ἀπὸ Νέας πόλεως, & ab Hieronymo, ex quo liquet Βηθὴλ in Euſebio ſcribendum, *Luza . . . quam poſtea Jacob cognominavit Bethel. Eſt autem usque hodie villa in ſiniſtra parte viae de Neapoli pergentibus Aeliam.* Liquet etiam ex iis quae leguntur in Euſebio ad vocem Οὐλαμμοῦς, legendum Βηθήλ vel Βαιθὴλ, nam ibi ſcribit, Λουζά. Αὕτη ἐστιν ἡ καὶ κληθεῖσα Ζαβουλὰ, καὶ μετὰ ταῦτα ΒΑΙΘΗΛ. Et addit ſupra jam ejus mentionem feciſſe, δεδήλωται ἀνωτέρω, reſpiciens hunc locum ; alibi enim non puto eum hujus loci meminiſſe hoc modo.

Bethanin. Euſebius ad vocem Ἀρί. Ἔστι κώμη νῦν Βηθανὶν λεγομένη ἀπὸ β' σημείων τοῦ Τερεβίνθου, Χεβρὼν δὲ ἀπὸ τεσσάρων. *Atqui*

Terebinthus diſtabat 2 miliaria ab Hebrone verſus auſtrum. Ita Euſebius ad vocem, Ἀκρώ, & Hieron. ad vocem *Arboch.* Hieron. ad vocem *Ain :* Eſt usque hodie villa Bethennin nomine in ſecundo lapide a terebintho, hoc eſt tabernaculo Abraham, 4 millibus a Chebron. Meminit quoque hujus vici Euſebius ad vocem Ἡναΐμ φυλῆς Ἰȣδά. Καὶ νῦν ἐςὶ κώμη Βȣθενὶμ περὶ τὴν Τερέϐινθον. Hieron. *Enaïm, in tribu Juda. Hodieque villa eſt Bethenim circa Terebinthum.*

Bethlehem. Euſebius. Βηθλεὲμ φυλῆς Ἰȣδά, Ἀιλίας ἄποθεν σημείοις ς' πρὸς τὰ νότια, ἐπὶ τὴν φέρȣσαν εἰς Χεϐρὼν ὁδόν. Hieronymus. *Bethlehem, civitas David in ſorte tribus Judaeae, in qua Dominus noſter atque Salvator natus eſt, in ſexto miliario ab Aelia contra meridianam plagam juxta viam quae ducit ad Chebron.* Idem Hieronymus in commentar. ad Matthaeum ſcribit fuiſſe etiam Bethleem aliquam in Galilaea, & ideo a Matthaeo aliam Bethlehem Judae dici. Hieronymus in epiſtola ad Dardanum ſcribit Bethleem a Joppe abfuiſſe miliaria 46. *Pudet dicere latitudinem terrae repromiſſionis, ne ethnicis occaſionem blaſphemandi dediſſe videamur. Ab Joppe usque ad viculum noſtrum Bethleem quadraginta ſex millia ſunt, cui ſuccedit vaſtiſſima ſolitudo plena ferocium barbarorum.*

Bethoron. Euſebius. Βηθθορών .... Ἐισὶ κῶμαι δύο, ὡς ἀπὸ σημείων Ἀιλίας ιϐ' ἐπὶ τὴν εἰς Νικόπολιν ὁδόν. Hieronymus. *Bethoron... Sunt autem duo vici in duodecimo ferme ab Aelia lapide Nicopolin pergentibus.*

Bethſames. Euſebius. Βηθσάμες, πόλις ἱερατικὴ φυλῆς Βενιαμίν. καὶ ἔςι εἰς ἔτι νῦν ἀπέχȣσα Ἐλευθεροπόλεως σημείοις ι' πρὸς ἀνατολὰς μεταξὺ Νικοπόλεως. Hieronymus. *Bethſames, civitas ſacerdotalis in tribu Benjamin, quae usque hodie demonſtratur de Eleutheropoli pergentibus Nicopolin in decimo miliario contra orientalem plagam.* In voce Ἐϑαȣλ via dicitur Eleutheropoli ducere Nicopolin verſus boream, Ἐλευθεροπόλεως εἰς βορρᾶν ἀπιόντων εἰς Νικόπολιν. Adeoque ſuſpicor legendum eſſe μεταξὺ Νικοπόλεως καὶ Ἀιλίας, *inter Nicopolin & Aeliam :* nam & illic Kirjathjearim, urbs vicina τῇ Bethſchemeſch, ſita fuit. Euſebius ad vocem Ἀϐενέ-

τερ,

τερ, eam collocat μεταξὺ Ἀιλίας καὶ Ἀσκαλῶνος πλησίον Βηθσάμες.

Bethſaliſa. Euſebius ad vocem Βαιθσαριστάθ· ἐν ὁρίοις Διοσπόλεως ἀπὸ σημείων ιέ τοῖς πρὸς βορρᾶν ἐν τῇ Θαμνιτικῇ. Hieronymus. *Bethſaliſa .... eſt villa in finibus Dioſpoleos, quindecim ferme ab ea millibus diſtans contra ſeptentrionem in regione Thamnitica.*

Bethnabaris. Euſebius Βηθναβράν ... ἔστι νῦν κώμη Βηθνάβαρις ὡς ἀπὸ σημείων έ. Λιβιάδος ἐν βορείοις. Hieronymus. *Bethamnaran... Eſt hodieque villa Bethnamaris in quinto a Libiade miliario contra aquilonem.* Ejusdem loci meminit nomine Βηθνέμρα & collocat πλησίον Λιβιάδος, *prope Liviada.*

Bethſoron. Euſebius Βεθσὺρ... ἔστι νῦν κώμη Βηθσορὼν ἀπὸ Ἀιλίας εἰς Χεβρὼν ἐν εἴκοσι σημείοις. Hieronymus. *Bethſur... Eſt hodie Bethſoron vicus euntibus nobis ab Aelia Chebron in viceſimo lapide.*

Bezec. Euſebius. Βεζέκ .... Νῦν εἰσι κῶμαι δύο Βεζὲκ, πλησίον ἀλλήλων, Νέας πόλεως ἀπέχουσαι σημείοις ιζ' κατιόντων ἐπὶ Σκυθόπολιν. Hieronymus. *Bezech ..... Hodieque duae villae ſunt nomine Bezech vicinae ſibi in ſeptimo decimo lapide a Neapoli deſcendentibus Scythopolim.*

Cades. Euſebius. Κεδές... αὕτη ἐστὶ Κυδοσσὸς, ἀπέχουσα Τύρου σημείοις κ' παρακειμένη Πανεάδι. Hieron. *Cedes .... nunc Cydiſſus appellatur in viceſimo Tyri miliario juxta Paneadem.*

Camona. Euſebius in Καμὼν, Ἔστι νῦν Καμμωνὰ κώμη ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἀπέχουσα Λεγεῶνος ς' ἐν βορείοις ἀπιόντων εἰς Πτολεμαΐδα. Hieronymus. *Appellatur hodie vicus Cimana in campo latiſſimo ſex millibus a Legione ad ſeptentrionalem plagam pergentibus Ptolemaïdem.*

Cariatha. Euſebius. Καριαθιείρ... Νῦν ἐστὶν ὅλη Χριστιανῶν κώμη παρὰ Μηδαβὰν πόλιν τῆς Ἀραβίας λεγομένη Καριάθα ἀπὸ ι σημείων τῆς Μηδαβᾶς πρὸς δυσμὰς ἐπὶ τὸν Βάριν. Hieronymus. *Cariathaim .... Nunc eſt vicus Chriſtianis omnibus florens juxta Medabam urbem Arabiae, & appellatur Coriatha in decimo miliario ſupra dictae urbis contra occidentalem plagam, vicinus ejus loci qui appellatur Bare.* Haec lucem accipiunt ex iis quae Euſebius habet ad Βεελμεὼν, κώμη μεγίστη πλησίον τοῦ ὄρους τῶν θερμῶν ὑδάτων & Hieronymus

mus diſerte loci *Baara* meminit ibidem. *Eſt vicus juxta Baara in Arabia, ubi aquas calidas ſponte humus effert, cognomento Beelmaus diſtans ab Esbus millibus novem.*

Cariathjearim. Euſebius ad vocem Βαάλ. Αὕτη ἐστὶ Καριαθιαρεὶμ πόλις Ἰαεὶρ, φυλῆς Ἰούδα καὶ ἔστι κατιόντων ἀπὸ Αἰλίας εἰς Διόσπολιν κώμη Καριαθιαρεὶμ ὡς ἀπὸ σημείων δέκα. Hieronymus. *Baal. Haec eſt Cariathjarim, id eſt villa ſylvarum, ſive ut quidam putant civitas Jarib in tribu Juda: & eſt usque hodie vicus deſcendentibus ab Aelia Dioſpolim Cariathjarim in decimo milliario.* De Cariathjearim Euſebius ad vocem hanc Καριαθιαρεὶμ, μία τῶν Γαβαωνιτῶν, φυλῆς Ἰούδα, μεταξὺ Αἰλίας καὶ Διοσπόλεως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένη ἀπὸ σημείων θʹ Αἰλίας. Hieronymus quoque, *euntibus ab Aelia Dioſpolin in milliario nono.* Supra ſcripſit, in decimo.

Carmelia. Euſebius. Κάρμηλος … Κώμη ἐστὶ εἰς ἔτι νῦν Χειμαλλὰ ὀνομαζομένη, ἥτις ἑρμηνεύεται Κάρμηλος, ἀπὸ δεκάτου σημείου Χεβρὼν πρὸς ἀνατολάς. Hieronymus. *Carmelus …. nunc villa eſt Carmelia nomine decimo lapide oppidi Chebron vergens ad orientalem plagam.* Ita tamen vergebat ad orientem, ut ſimul ad auſtrum vergeret. Teſtis eſt ipſe Euſebius in voce Χαλμὲρ …. ἐν τῷ Δαρωμᾷ, ὅθεν ἦν Ναβὰλ, πλησίον Χεβρὼν πρὸς νότον. Nota πλησίον, *prope* Chebron: aberat autem 10 milliaria. In Comment. ad Amoſum *cap.* 8. Hieronymus ita meminit hujus loci. *Si abſconditi fuerint in vertice Carmeli vel juxta Phoenices terminos in ſeptentrionali plaga vel ad meridiem propter eremi vaſtitatem, ubi habitavit quondam Nabal Carmelius,* & in Comment, ad *Jeſ.* 29. de Carmelo monte ita ſcribit, *in confinio Palaeſtinae & Phoenices Ptolemaïdi imminet, licet & alius in ſcripturis ſanctis mons Carmelus appelletur, in quo fuit Nabal Carmelius.*

Ceila. Euſebius. Κεειλὰ … εἰς ἔτι νῦν κώμη Κηλὰ πρὸς ἀνατολὰς Ἐλευθεροπόλεως ἀπιόντων εἰς Χεβρὼν ὡς ἀπὸ σημείων ιζʹ. Videtur rectius legiſſe Hieronymus: ita hic. *Ceila …. nunc villula Ceila ad orientalem plagam Eleutheropoleos pergentibus Chebron quaſi octavo miliario.* Si enim 17 miliaria Eleutheropoli abfuiſſet, adeo vicina fuiſſet Chebroni, ut ſine dubio inde petita fuiſſet diſtantia, non a remota maxime Eleutheropoli, ſcripſiſſetque geographus,

phus, abeſt 5 vel 6 miliaribus Chebrone ἀπιόντων εἰς Ἐλευθερόπολιν. Memoratur eadem urbs, uti mihi quidem videtur, in voce Ἐχελὰ, de qua haec Euſebius tradit, ibi abſconditum fuiſſe Davidem, diſtare ab Eleutheropoli ſeptem miliaribus, & illic oſtendi ſepulcrum Habacuci. Quae tria ad vocem Κεειλὰ etiam notata ſunt. Bonfrerius putat Echela eſſe collem Hachila, ſed is longius Eleutheropoli aberat: nec inde, ſed ab Chebrone, petita fuiſſet menſura miliarium.

Chaſalus. Euſebius ad vocem Ἀκσάφ .... Λέγεται τις κώμη Ἐξαδοὺς ἐν τῇ πεδιάδι παρὰ τὸ ὄρος Θαβὼρ ἀπέχουσα Διοκαισαρείας σημείοις η´. Hieron. ad vocem Achſaph ... *Appellatur hodie villula Chaſalus in octavo lapide Diocaeſareae ad radicem montis Thabor, in campeſtribus.* Euſebius ad vocem Ἀχεσελώθ .... Λέγεται τις κώμη Χεσαλοὺς ἐν τῇ πεδιάδι, παρὰ τὸ ὄρος Θαβὼρ, ἀπέχουσα Διοκαισαρείας σημείοις η´ πρὸς ἀνατολάς. Hieron. *Acchaſeluth ..... appellatur quidam vicus Chaſalus juxta montem Thabor in campeſtribus in octavo miliario Diocaeſareae ad orientem reſpiciens.* Euſebius ad vocem Χασελοὺς, τοῦ Θαβὼρ ὅριον Ζαβουλών. Hieron. *Chaſelath, juxta Thabor, terminus Zabulon.* Vid. *Joſ.* 19. 18. Hinc emendantur vitioſa hujus loci nomina mox recenſita.

Chebron. Euſebius. Χεβρὼν.., τὸ παλαιὸν ἐκαλεῖτο Ἀρβόκ· ἔκτισαι δὲ προτέρα Τάνεως Αἰγύπτου ἔτεσιν ἑπτά· κεῖται δὲ καὶ ἀνωτέρω καὶ δεδήλωται. Hieronymus. *Chebron quae quondam vocabatur Arbe, licet male in Graecis codicibus habeatur Arboch; condita eſt autem ante ſeptem annos quam Tanis urbs Aegypti conderetur.*

Dan. Euſebius. Δὰν, οὕτω καλουμένη κώμη Πανεάδος ἀπὸ σημείων δ´ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ Τύρον. Hieron. *Dan, viculus eſt quarto a Paneade miliario euntibus Tyrum.* Idem in Comment. ad *Ezech.* 48. ubi regiones unicuique tribui aſſignatas recenſet: *Septima Dan usque ad Joppem ubi ſunt turres Ailon, & Selebi, & Emaus, quae nunc appellatur Nicopolis; licet poſtea legerimus quod coeperint ſibi transſcenſis aliis tribubus urbem Leſem in tribu Dan, quae hodie appellatur Paneas.*

Dora. Euſebius. Δὼρ τοῦ Ναφάτ. Αὕτη ἐστὶν ἡ παράλια Δῶρα πρὸς Τύρον ἐκ τῆς Καισαρείας Παλαιστίνης ἀπιόντων. Hieron. *Dornaphet,*

 quod

quod Symmachus tranſtulit Dor maritima, haec eſt Dora in nono miliario Caeſareae Palaeſtinae pergentibus Tyrum. Euſebius ad vocem Ναφεθδὼρ (Σ.) ἐν τῇ παραλίᾳ Δώρᾳ· αὕτη ἐϛὶν ἀπὸ θ′ σημείων Καισαρείας. Hieronymus. *Nephetdor, quod Symmachus interpretatur maritimam. Dor autem eſt oppidum jam deſertum in nono miliario Caeſareae pergentibus Ptolemaïdem.*

Ecdippa. Euſebius ad vocem Ἀχζὶφ, Αὕτη ἐϛὶν Ἐκδίππα σημείοις θ′ Πτολεμαΐδος ἀπιόντων. Hieron. ad vocem Achziph..... *Haec eſt Ecdippa in nono miliario Ptolemaïdis, pergentibus Tyrum.*

Edomia. Euſebius. Ἐδουμιὰ ... καὶ νῦν ἐϛὶ κώμη ἐν τῇ Ἀκραβατινῇ ὡς ἀπὸ ιβ′ σημείων πρὸς ἀνατολὰς τῆς Νέας πόλεως. Hieronymus. *Edomia .... nunc oſtenditur villa Eduma in Acrabatene, 12 ferme millibus diſtans Neapoli contra orientalem plagam.* Non puto (ſitus enim non patitur, licet nomina conveniant aliqua ex parte) eundem hunc eſſe vicum atque illum cujus hoc modo meminit Hieronymus in comment. ad Abdiae *cap.* 1. *Unus ergo atque idem tribus nominibus appellatur, Eſau, Edom, Seir poſſeditque eam regionem, quae nunc Gebalena dicitur & in finibus eſt Eleutheropoleos, ubi ante habitaverant Horraei, qui interpretantur liberi, unde ipſa urbs poſtea ſortita vocabulum eſt. Quod ergo Hebraice Edom & Graece dicitur* Ἰδουμαία, *nunc viculus Palaeſtinae eſt, a conditore ſic impoſito nomine.*

Enadda. Euſebius. Ἡναδδά ... ἐϛι κώμη ἀπιόντων ἀπὸ Ἐλευθεροπόλεως εἰς Αἰλίαν περὶ τὸ ι′ σημεῖον. Hieron. *Enadda..... eſt villa pergentibus de Eleutheropoli Aeliam quaſi in decimo miliario.*

Endor. Euſebius ad vocem Ἀηνδώρ.... Ἐϛὶ νῦν μεγίϛη κώμη Ἀενδὼρ πλησίον τοῦ ὄρους Θαβὼρ ἐπὶ νώτου ὡς ἀπὸ σημείων δ′. Hieronymus. *Aendor .... Eſt hodie grandis vicus Aendor juxta montem Tabor ad meridiem in quarto miliario.* Dicitur eſſe ἀμφὶ τὴν Σκυθόπολιν, *circa Scythopolim & prope Naïm*, ab Euſebio ad vocem Ἡνδὸρ, & Hieron. in Endor.

Ephraim. Euſebius ad vocem Ἐφρών .... φυλῆς Ἰουδά. Ἔϛι νῦν κώμη Ἐφραὶμ μεγίϛη περὶ τὰ ὅρια (lege βόρεια) Αἰλίας ὡς ἀπὸ σημείων η′. Hieron. *Ephron ... in tribu Juda. Eſt & villa praegrandis Ephraea nomine contra ſeptentrionem in viceſimo ab Aelia miliario.*

Vi-

Videtur ſpatium 8 miliarium praeferendum, quod Euſebius habet; quia ſi ab Aelia 20 miliaria abfuiſſet verſus ſeptentrionem, non fuiſſet in tribu Juda. Convenientia literarum H & K errori anſam dedit. Sed nec dicit Euſebius vicum Ephraim in tribu Juda fuiſſe: caeteroquin etiamſi 8 tantum miliaria abfuiſſet ab Aelia ſeptentrionem verſus, non fuiſſet in tribu Juda.

Eremmon. Euſebius. Ἐρεμβὼν, κώμη Ἰουδαίων μεγίστη ἀπὸ ιϛʹ σημείων Ἐλευθεροπόλεως. Hieron. *Eremmon, vicus Judaeorum praegrandis in decimo ſexto ab Eleutheropoli miliario contra meridiem in Daroma.* Ejuſdem videtur meminiſſe Euſebius ad vocem Ῥεμμὰ ... ἔστι δὲ καὶ κώμη Ῥεμμοῦς ἐν τῷ Δαρωμᾷ. Ubi Hieron. *Eſt autem & villa Remmus in Daroma.* Illa quae iidem habent ad vocem Ῥεμμὼν praetereo: egent enim manu medica ex correctis MSS tis.

Eſthaol. Euſebius. Ἐσθαοὺλ .... εἰς ἔτι νῦν ἐστὶν ἀπὸ ιʹ σημείων Ἐλευθεροπόλεως εἰς βοῤῥᾶν ἀπιόντων εἰς Νικόπολιν. Hieron. *Eſthaul .... usque hodie oſtenditur in decimo Eleutheropoleos miliario contra aquilonem pergentibus Nicopolin.*

Esbus. Euſebius. Ἐσσεβὼν ... Καλεῖται νῦν Ἐσβοὺς ἐπίσημος πόλις τῆς Ἀραβίας ἐν ὄρεσι τοῖς ἀντικρὺ τῆς Ἱεριχοῦς κειμένη ὡς ἀπὸ σημείων κʹ τοῦ Ἰορδάνου. Hieron. *Eſebon ... Nunc vocatur Esbus urbs inſignis Arabiae in montibus qui ſunt contra Hiericho viginti a Jordane milibus diſtans.*

Gabaon. Euſebius. Γαβαὼν ... Ἔστι κώμη νῦν οὕτω καλουμένη πλησίον Βαιθὴλ πρὸς τὰς δυσμὰς ὡς ἀπὸ σημείων δʹ· παράκειται δὲ τῇ Ῥαμᾷ. Hieron. *Gabaon ... nunc oſtenditur villa eodem nomine in quarto miliario Bethelis contra orientalem plagam juxta Rama.* Diſſentiunt Euſebius & Hieronymus, ſed videtur praeferenda lectio Euſebii.

Gadara. Euſebius. Γάδαρα. Πόλις ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην ἀντικρὺ Σκυθοπόλεως καὶ Τιβεριάδος πρὸς ἀνατολαῖς ἐν τῷ ὄρει. Hieron. *Gadara, urbs trans Jordanem contra Scythopolim & Tiberiadem ad orientalem plagam ſita in monte.*

Galgulis. Euſebius ad vocem Γέλγελ, ἐστὶ καὶ νῦν κώμη Γαλγουλῆς λεγομένη Ἀντιπατρίδος ὡς ἀπὸ σημείων ἓξ ἐν τοῖς βορείοις. Hieron.

Nunc oſtenditur villa Galgulis dicta ab Antipatride in ſexto miliario contra ſeptentrionem.

Galgala. Euſebius. Γάλγαλα .... πρὸς ἡλίȣ ἀνατολαῖς τῆς πάλαι Ἰεριχὼ ἔισω τȣ̃ Ἰορδάνȣ. Hieron. *Galgala .... ad orientalem plagam antiquae Hierichus cis Jordanem ... oſtenditur usque hodie locus deſertus in ſecundo Hierichus miliario.* Euſebius ad vocem Γολγών .... ἡ δὲ Γάλγαλα τόπος ἐςὶ τῆς Ἰεριχȣ̃ς. Idem ad vocem Βȣνὸς ἀκροβυςιῶν, τόπος ἐν Γαλγάλοις ... ὡς ἀπὸ δύο σημείων Ἰεριχȣ̃ς.

Gath. Euſebius ad vocem Γεθθά ... κώμη παριόντων ἀπὸ τῆς Ἐλευθεροπόλεως περὶ Διόσπολιν περὶ πέμπτον σημεῖον τῆς Ἐλευθεροπόλεως. Hieron. *Geth .... vicus in quinto miliario ab Eleutheropoli euntibus Dioſpolim.*

Gazara. Euſebius. Γαζὲρ, κλήρȣ Ἐφραΐμ .... Νῦν καλεῖται Γαζάρα κώμη Νικοπόλεως ἀπέχȣσα σημείοις δ´ ἐν βορείοις. Hieronymus. *Gazer, in ſorte tribus Ephraim. Nunc Gazara villa dicitur in quarto miliario Nicopoleos contra ſeptentrionem.*

Geba. Euſebius ad vocem Γηβενά ... καὶ νῦν ἐςὶ Γηβὰ κώμη ἀπὸ σημείων έ Γȣφνῶν ἐρχομένων εἰς Νέαν πόλιν. Hieronymus. *Gebin ... & eſt villa Geba in quinto miliario a Gufnis euntibus Neapolin.*

Gedrus. Euſebius. Γεδȣ̀ρ ... Νῦν ἐςὶ Κέδȣς κώμη μεγίςη ἀπὸ ἡ σημείων Διοσπόλεως ἀπιόντων Ἐλευθερόπολιν. Hieronymus. *Gaedur ... hodieque vocatur Gedrus, vicus praegrandis in decimo miliario Dioſpoleos pergentibus Eleutheropolim.*

Gerara. Euſebius. Γεραρὰ, ἀφ᾽ ἧς νῦν καλεῖται ἡ Γεραριτικὴ ὑπὲρ τὸν Δαρωμὰν (ita legendum pro Δωρομάν) κειμένη, ἀπέχȣσα Ἐλευθεροπόλεως σημείοις κέ πρὸς νότον· ἦν δὲ τὸ παλαιὸν τῶν Χαναναίων ὅριον πρὸς μεσημβρίαν, καὶ πόλις βασιλικὴ τῶν Φιλιςιαίων. Hieronymus. *Gerara, ex cujus nomine nunc Geraritica vocatur regio trans Daroma procul ab Eleutheropoli viginti millibus & quinque ad meridiem. Erat autem olim terminus Chananaeorum ad auſtralem plagam.* Regionis Gerariticae meminit Euſebius in voce Φρέαρ κρίσεως, & Φρέαρ ὁρκισμȣ̃, Hieronymus ad voces Puteus juramenti.

Geth. Hieronymus prooem. in Jon. *Geth, quae eſt in Opher haud grandis eſt viculus, in ſecundo Sephoris miliario quae hodie appellatur Diocaeſarea, euntibus Tiberiadem.*

Ge-

Gethremmon. Euſebius. Γεθρεμμὼν, ... Νῦν ἐςὶ κώμη μεγίςη ἀπὸ σημείων ιβ' Διοσπόλεως ἀπιόντων εἰς Ἐλευθερόπολιν. Hieronymus. *Gethremmon .... eſt nunc villa praegrandis in duodecimo miliario Dioſpoleos pergentibus ad eam de Eleutheropoli.* Forſitan haec eſt eadem ac Gath, quam in via quae ducit Eleutheropoli Dioſpolin collocavit ad quintum lapidem. Locus fere convenit: nam a Dioſpoli Eleutheropolin ſunt XVIII miliaria ſecundum itinerarium Antonini. Legendum in Hieronymo, *pergentibus ab ea Eleutheropolin.*

Gophna. Euſebius ad voces Φάραγξ βότρυος ..... Λέγεται εἶναι ἡ Γοφνὰ, ἄμπελος ἑρμηνευομένη, ἀπέχουσα Αἰλίας σημείοις ιέ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Νεάπολιν ἄγουσαν. Ζητεῖται δὲ εἰ ἀληθὴς ὁ λόγος. Hieronymus ad vocem Adaſa, *in tribu Juda, uſque hodie vicus juxta Gufnas. Sed miror quomodo Gufnenſem regionem in tribu Juda poſuerit, cum perſpicuum ſit ſecundum librum Jeſu in ſortem eam tribus Ephraim cecidiſſe.*

Jabes. Euſebius. Ἰαβεὶς Γαλαὰδ .... καὶ νῦν ἐςι κώμη πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ ς' σημείου Πέλλης πόλεως ἐπὶ ὄρους κειμένη ἀπιόντων εἰς Γέρασαν. Hieronymus. *Jabis Galaad ... Nunc eſt vicus trans Jordanem in ſexto miliario civitatis Pellae ſuper montem euntibus Geraſa.*

Janua. Euſebius. Ἰανοὺν .... κώμη νῦν ἐςὶν Ἰανουὰ διεςῶσα τῆς Λεγεῶνος ἀπὸ τριῶν σημείων κατὰ νότον. Hieron. *Janum. Eſt villa Janua in tertio miliario Legionis contra meridiem.*

Idumaea. Regio haec 75 milliaria abeſt Hieroſolymis verſus meridiem. Hieron. in epiſt. ad Dardanum. *Idumaeos quoque a meridiana plaga vix ſeptuaginta quinque millibus ab Jeroſolyma ſeparatos.*

Jedna. Euſebius. Ἰεδνὰ, ἀπὸ ς' σημείων Ἐλεροπόλεως ἀπιόντων εἰς Χεβρών. Hieron. *Jedna, in ſexto ab Eleutheropoli lapide pergentibus Chebron.*

Jermucha. Euſebius. Ἰερμοὺς ... κώμη νῦν ἐςὶν Ἰερμοχὼς ἀπὸ σημείων ί Ἐλευθεροπόλεως ἀνιόντων εἰς Αἰλίαν. Hieron. *Jermus .... Eſt uſque hodie villa Jermucha in decimo ab Eleutheropoli lapide aſcendentibus Aeliam.* Vicinas fuiſſe Eſthaol & Jermucham Euſebius notat ad vocem Ἰαβεὶς, ſed ibi excidit *Jarimuth*, nam ad hanc

id pertinet uti liquet ex Hieronymo: & ibi Jarimuth dicitur Eleutheropoli diſtare quatuor tantum miliaribus. Quare crediderim aut corruptos eſſe codices Euſebianos aut duas fuiſſe Jermuchas.

Jether. Euſebius. Ἰεθέρ .... ἐϛὶ νῦν κώμη μεγίϛη Ἰεθειρὰ ὡς ἀπὸ σημείων κ´ Ἐλευθεροπόλεως, ὅλη Χριϛιανῶν ἐν τῷ ἔσω Δαρωμᾶ πλησίον Μαλάθων. Hieronymus. *Jether .... Nunc eſt villa praegrandis Jethira nomine in viceſimo miliario Eleutheropoleos; habitatores quoque ejus omnes Chriſtiani ſunt. Sita eſt autem in interiore Daroma juxta Malatha.* Videtur eadem deſcribi ab Euſebio nomine Ἐθὲρ, κλήρȣ Σιμεὼν, καὶ νῦν ἐϛὶ ἑτέρα (lege Ἰεθειρὰ) κώμη μεγίϛη ἐν τῷ ἐσωτέρῳ Δαρωμὰ, παρακειμένη Μαλάθης, & Hieronymo, *Ether, ſortis Simeonis. Et nunc eſt villa praegrandis nomine Jethira in interiore Daroma juxta Malatham.*

Jettan. Euſebius. Ἰεττάν .... ἐϛὶ νῦν κώμη μεγίϛη Ἰȣδαίων Ἐλευθεροπόλεως ἀπὸ σημείων ιή πρὸς νότον ἐν τῷ Δαρωμᾷ. Hieronymus. *Jethan ... eſt hodieque vicus praegrandis Judaeorum in decimo octavo lapide ab Eleutheropoli ad auſtralem partem in Daroma.*

Lachis. Euſebius. Λάχης ... εἰς ἔτι νῦν κώμη Ἐλευθεροπόλεως ἀπέχȣσα σημείοις ζ´ πρὸς νότον ἀπιόντων εἰς τὸν Δαρωμᾶν. Hieronymus. *Lachis ... nunc eſt villa in ſeptimo miliario ab Eleutheropoli euntibus in Daromam.*

Maceda. Euſebius. Μακηδὰ ... καὶ νῦν ἐϛὶ πρὸς ἀνατολὰς Ἐλευθεροπόλεως ἀπὸ σημείων ή. Hieron. *Maceda ... & nunc eſt in octavo miliario Eleutheropoleos contra ſolis ortum.*

Machmas. Euſebius. Μαχμὰ, εἰς ἔτι νῦν κώμη μεγίϛη ἐν ὁρίοις Αἰλίας Μαχμὰς ἐπικαλȣμένη, ἀπὸ σημείων θ´, πλησίον Ῥαμά. Hieron. *Machmas, usque hodie vicus grandis oſtenditur in finibus Aeliae antiquum nomen retinens, novem ab ea millibus diſtans juxta villam Rama.* Non longe erat a Bethel, uti licet colligere ex his Euſebii verbis ad vocem Βηθὰν, φυλῆς Βενιαμὶν πλησίον τῆς Γάιης καὶ Βεθὴλ ἔναντι Μαχμάς. Hieron. *Bethnaim, in tribu Benjamin juxta Gai & Bethel contra Machmas.*

Magdiel. Euſebius. Μαδιὴλ, κλήρȣ Νεφθαλείμ· καὶ ἔϛι νῦν κώμη μεγάλη ἀπὸ θ´ σημείων Δώρας ἀπιόντων εἰς Πτολεμαΐδα. Hieronymus. *Magdihel, in tribu Nephthalim: & hodie parvus vicus*

cus oſtenditur in quinto miliario Dorae pergentibus Ptolemaïdem.

Mareſa. Euſebius. Μαρησὰ, φυλῆς Ἰȣ̃δα ἔρημός ἐςι νῦν ἀπὸ σημείων β′ Ἐλευθεροπόλεως. Hieronymus. *Maſera, in tribu Juda, cujus nunc tantummodo ſunt ruinae in ſecundo lapide Eleutheropoleos.* Mihi quidem videtur Eleutheropolis ex vicinis Mareſae ruderibus nata, uti Neapolis ex vicina Sichem. Diſtinguit enim Hieronymus & Euſebius Neapolin a Sichem ita ut non longe a Neapoli rudera urbis Sichem oſtendi ſcribant, quod tamen non impedit, quo minus recte dici poſſit Sichem eſſe & Neapolin eandem. Videtur & in voce Μωραϑεὶ Euſebius aliquid notaſſe quod accuratius ſitum Mareſae notat, nimirum fuiſſe ad orientem Eleutheropolis. Ita ille, Μωραϑεὶ ὅθεν ἦν Μιχαίας ὁ προφήτης πρὸς ἀνατολὰς Ἐλευθεροπόλεως. Hieronymus. *Moraſthi, unde fuit Michaeas Propheta. Eſt autem vicus contra orientem Eleutheropoleos.* Epiphanius quoque in vitis Prophetarum ſic utitur voce Μωραϑεὶ (ita enim illic legendum eſt pro Μώραθεὶ, quod editi codices praeferunt) de Micha ſcribens ἐγεννήθη ἐν Μωραθεί. At clarum eſt *Moraſthi* Hebraeis eſſe nomen gentile deductum a *Moreſchet*, aut *Moreſa.*

Matthana. Euſebius. Μαθϑανὲμ, ἅυτη νῦν λέγεται Μαχανά. Κεῖται δὲ ἐπὶ τȣ̃ Ἀρνῶνος ἀπὸ σημείων ιβ′ πρὸς ἀνατολὰς Μηδαβῶν. Hieron. *Mathane, quae nunc dicitur Mathana, ſita autem eſt in Arnone duodecimo miliario procul contra orientalem plagam Medebae.* Videtur Hieronymus legiſſe ἐν τῷ Ἀρνωνᾷ & ſcripſiſſe *in Arnona*, uti Euſebius habet ad vocem Βάβω (lege Βαμὼθ) ἐν τῷ Ἀρνωνᾷ: ſc. Ἀρνωνᾶς uti Σαρωνᾶς, vel Ἀρνὼν uti & Σαρὼν & Σαρωνᾶς. Ita & Euſebius ad vocem Δαβὼν habet, παρὰ τὸν Ἀρνωνὰν, ad vocem Ναανιὴλ, πλησίον τȣ̃ Ἀρνωνᾶ. Ad vocem Ἀερμὼν, ἀπὸ φάραγγος τȣ̃ Ἀρνωνά. Hieron. *a praerupto Arnon.* Ad vocem Ἀρτόπος τȣ̃ Ἀρνωνά. Ad vocem Βαμὼθ, ἐν τῷ Ἀρνωνά. Videtur nomen regionis ab Arnone fluvio ita dictae. Hieronymus in voce *Arnon* ſcribit, *oſtendunt regionis illius accolae locum vallis in praerupta demerſae ſatis horribilem & periculoſum qui usque nunc a pleriſque* Arnonas *appellatur extenditurque ad ſeptentrionem Areopoleos.* In Euſebio ibi eſt Ἀρνών. Non ergo hic & alibi Ἀρνῶν & Arnonas fluvii

vii nomen eſt. Sed quum nomen Arnonis fluvii notum eſſet prae alio illud ſubſtitutum fuit a librariis. Hinc corrigendum puto Hieronymum in voce *Damnabo* ſcribentem eſſe *villam in octavo miliario Areopoleos pergentibus Arnonem*. At ipſa Areopolis ſita erat ad Arnonem, (uti Hieron. ad vocem *Madian*) quomodo ergo dicitur Arnon inde remotus ultra 8 miliaria? Lege Arnonam, nempe regionem.

Mechanum. Hieron. ad vocem Bethmacha ... *Eſt aſcendentibus de Eleutheropoli Aeliam in octavo lapide nunc villa quae Mechanum dicitur.*

Medaba. Euſebius. Μεδδαβὰ, πόλις ἡ μέχρι νῦν ἐςὶ τῆς Ἀραβίας Μηδαβὰ εἰς ἔτι νῦν καλουμένη πλησίον Ἐσεβών. Hieronymus. *Medaba, usque hodie urbs Arabiae antiquum nomen retinens juxta Eſebon.*

Migdal Senna. Euſebius ad vocem Σεννὰ, ὅριον τῆς Ἰδουμαίας καὶ ἔςι νῦν Μεγάλη Σεννὰ (legendum eſt Μιγδὰλ Σέννα) ἀπὸ ὀγδόου σημείου Ἰεριχοῦς εἰς βοῤῥᾶν. Hieron. *Senna. Terminus Judae & usque hodie oſtenditur in ſeptimo lapide Hierichus contra ſeptentrionalem plagam villa nomine Magdal Senna, quod interpretatur turris Senna.*

Nabo mons. Euſebius. Ναβαῦ, ὄρος ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην ἀπέναντι Ἱεριχοῦς ἐν τῇ Μωὰβ, ἔνθα ἐτελεύτησε Μωυσῆς. Καὶ δείκνυται εἰς ἔτι νῦν ἀπὸ ς′ σημείου Ἐσβοῦς εἰς δυσμάς. Hieron. *Nabau, quod Hebraice dicitur Nebo, mons ſupra Jordanem contra Hierichum in terra Moab ubi Moyſes mortuus eſt, & usque hodie oſtenditur in ſexto miliario urbis Esbus contra orientalem plagam.* Lege occidentalem: videamus & alios locos Euſebii, quibus ſitum hujus montis illuſtrat. Haec ſcribit in voce Ἀβαρείμ ... Λέγεται δὲ εἶναι ὄρος Ναβαῦ καὶ ἔςιν ἡ γῆ (lege ἐν τῇ) Μωὰβ ἀντικρὺ Ἰεριχὼ ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην ἐπὶ κορυφῆν Φασγώ. Καὶ δείκνυται ἀνιόντων ἀπὸ Λιβιάδος ἐπὶ Ἐσεβοῦν, τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι καλούμενον πλησίον τοῦ Φόγωρ ὄρους. Hieron. *Abarim ... Dicitur autem & mons eſſe Nabau in terra Moab contra Jericho ſupra Jordanem in ſupercilio Phaſga. Oſtenditurque adſcendentibus de Libiade in Esbum antiquo hodieque vocabulo juxta montem Phogor.* Eſt autem Libias, vel Livias, urbs olim dicta Batharamphta.

Ita

Ita Euſebius Βηθραμφθὰ παρὰ Συρίοις, αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ καλουμένη Λιβιάς. Hieron. *Betharam, civitas tribus Gad juxta Jordanem: quae & Syris dicitur Betramphta & ab Herode in honorem Auguſti Libias cognominata eſt.* Huc etiam facit quod Euſebius habet in voce Ἀραβὼθ Μωάβ ..... ἐστὶν ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου κατὰ Ἱεριχώ. Καὶ ἔστι τόπος εἰς δεῦρο δεικνύμενος παρὰ τῷ ὄρει Φογὼρ, ὃ παράκειται ἀνιόντων ἀπὸ Λιβιάδος ἐπὶ Ἰεβοὺς (legendum, uti patet ex ante dictis & Hieronymo, Ἐσσεβοὺς) τῆς Ἀραβίας ἀντικρὺ Ἱεριχώ. Hieron. *Araboth Moab ..... Eſt usque hodie locus juxta montem Phogor euntibus a Libiade in Esbum Arabiae contra Hierico.* Montem Phogor eſſe diſſitum circiter ſeptem miliaribus ab eadem urbe docet Euſebius ad vocem Δαναβά..... Ἔστι νῦν κώμη Δαννεὰ ἀπὸ η' σημειῶν τῆς Ἀρεοπόλεως· ἑτέρα δὲ ἐπὶ τοῦ Φογὼρ ὄρους ἀπὸ ζ' σημείων τῆς Ἰεβοῦς. Nota hic idem mendum Δεβοῦς pro Ἐσβοῦς. Hieronymus haec reddidit ad vocem Damnaba, & legit *Esbus.* Ita & in voce Βεελμεὼν apud Euſebium Ἰεβοὺς legitur, apud Hieronymum rectius Esbus. Porro idem mons Phogor etiam Φεγὼρ ab Euſebio nominatur in voce Βεελφεγὼρ diciturque ab eodem in voce Βεθφογὸρ ſitus eſſe, vel potius urbs Bethphogor vicina monti Phogor ſita eſſe, ἀπέναντι Ἱεριχὼ, ἀνωτέρω Λιβιάδος σημείοις ς' contra Jericho ſex millibus ſupra Libiadem: quumque idem mons circiter 7 miliaria abfuerit ab Chesbon, videntur Livias & Chesbus 13 miliarium tantum intervallo diſſitae fuiſſe.

Naim. Euſebius. Ναΐμ .... νῦν ἐστὶ κατὰ νότον ἀπὸ ιβ' σημείων Θαβὼρ πλησίον Ἀηνδώρ. Atqui Endor (vide ſupra) diſtat 4 miliaribus a Thabor, quomodo vicus qui 12 miliaribus a Thabor diſtat vicinus poteſt dici Endor? Sed mendum eſt, & legendum β' non ιβ', uti & Hieronymus habet. *Naim .... usque hodie in ſecundo miliario Thabor montis oſtenditur contra meridiem juxta Endor.*

Nazareth. Euſebius. Ναζαρέθ ... Ἔτι νῦν ἐστὶν ἐν Γαλιλαίᾳ ἀντικρὺ τῆς Λεγεῶνος, ὡς ἀπὸ σημείων ιε' πρὸς ἀνατολὰς, πλησίον τοῦ ὄρους Θαβώρ. Hieron. *Nazareth ... Eſt autem usque hodie in Galilaea viculus contra Legionem, in quinto decimo ejus miliario ad orientalem plagam, juxta montem Thabor, nomine Nazara.* Dicitur eſſe contra Legionem, quamvis ſat magno intervallo inde remota

 ſit,

ſit, quia per planitiem interjectam urbem illam reſpicit:

Nezib. Euſebius. Νεσίϐ ... ἀπὸ θ' σημείων Ἐλευθεροπόλεως ἐπὶ Χεϐρών. Hieron. *Neeſib ... in ſeptimo miliario Eleutheropoleos pergentibus Chebron.*

Rama. Euſebius. Ῥαμὰ, φυλῆς Βενιαμὶν, πόλις Σαοὺλ, ἀπὸ ϛ' σημείων εἰς βοῤῥᾶν ἀπέναντι Βηθήλ. Hieron. *Rama in tribu Benjamin, civitas Saulis in ſexto miliario ab Aelia ad ſeptentrionalem plagam contra Bethel.* Idem in *c.* 5. Hoſeae. *Rama eſt urbs in tribu Benjamin in ſeptimo lapide ab Hieroſolymis ſita.* Ibid. *Gaba juxta Rama.*

Remmon. Euſebius. Ῥεμμὼν ... νῦν Ῥεμμὼν ἐστι πλησίον Αἰλίας κώμη ἐν βορείοις ἀπὸ σημείων ιε'. Itane vero? eſtne hoc πλησίον Αἰλίας; Hieronymus. *Remmon ... hodieque eſt vicus Remmon juxta Aeliam contra aquilonem in quintodecimo ejus miliario.*

Sarda. Euſebius. Σαρδὰ, κώμη ἐστὶν ἐν ὁρίοις Ἐλευθεροπόλεως πρὸς βοῤῥᾶν ἀπιόντων εἰς Νικόπολιν ὡς ἀπὸ σημείων ι'. Hieronymus. *Saara, vicus in finibus Eleutheropoleos contra ſeptentrionem pergentibus Nicopolin, quaſi in decimo miliario.*

Sebaſte. Urbs olim dicta Samaria aberat a Dothaim verſus auſtrum 12 miliaria, a Merro totidem, ab Atharo 4. Ita Euſebius ad voces *Dothaim*, *Merran* & *Ataroth*.

Silo. Euſebius. Σηλὼ, φυλῆς Ἐφραΐμ ... ὡς ἀπὸ σημείων ιβ' ἐν τῇ Ἀκραϐαττινῇ. Deeſt terminus a quo tantum abeſt. Hieronym. *Selo in tribu Ephraim ... eſt autem in decimo miliario Neapoleos in regione Acrabitena.*

Soco. Euſebius. Σοκχὼ ... κῶμαι εἰσὶ δύο ἀνιόντων (vel ἀπιόντων) ἀπὸ Ἐλευθεροπόλεως εἰς Αἰλίαν ἐν τῷ θ' σημείῳ. Hieron. *Soccho, in tribu Juda. Sunt autem usque hodie viculi duo pergentibus Aeliam de Eleutheropoli in nono miliario viae publicae.*

Sulem. Euſebius. Σουλὴμ κλήρου Ἰσσάχαρ. Καὶ νῦν ἐστὶ κώμη Σουλὴ, ὡς ἀπὸ σημείων ε' τοῦ Θαϐὼρ ὄρους κατὰ νότου. Hieron. *Sulem .... usque hodie vicus oſtenditur nomine Sulem in quinto miliario Thabor montis contra auſtralem plagam.* Euſebius ad vocem Σωνὰμ, ὅθεν ἦν ἡ Σωναμῖτις, κώμη ἐστὶν ἐν ὁρίοις Σεϐαστῆς ἐν τῇ Ἀκραϐαττινῇ Σανὶμ καλουμένη. Hic Bonfrerius putat eandem deſcribi quae Sulem modo dicta fuit. Sed mihi non videtur illa Sulem poſſe dici in Acrabattene ſita,

ſita, quum 5 miliaria tantum a Thabor abfuerit & in Iſaſchar ſita, ipſo fatente Euſebio.

Thabatha. Hieronymus in vita S. Hilarionis. *Hilarion ortus vico Thabatha, qui circiter quinque millia a Gaza urbe Palaeſtinae ad auſtrum ſitus eſt.*

Thabor. Euſebius. Θαϐὼρ, ὅριον Ζαϐȣλών. Ἔςι δὲ ὄρος ἐν τῇ πεδιάδι κείμενον ἀπὸ σημείων ί Διοκαισαρείας κατὰ ἀνατολάς. *Thabor, terminus Zabulon. Eſt autem mons in Galilaea, mira rotunditate ſublimis, diſtans Diocaeſarea decem millibus contra orientalem plagam.*

Thalcha. Euſebius. Θαλχὰ, φυλῆς Συμεών· νῦν Θαλᾶ καλεῖται Ἰȣδαίων μεγίςη κώμη ὡς ἀπὸ σημείων ις' Ἐλευθεροπόλεως ἐν τῷ Δαρωμά. Hieron. *Thalcha in tribu Simeon; nunc vicus grandis Judaeorum dicitur Thella, quaſi in ſexto decimo miliario Eleutheropoleos contra auſtralem plagam.*

Thanath. Euſebius. Θανάθ ... νῦν ἐςὶ κώμη Θανὰθ ἀπὸ σημείων ί Νεαπόλεως ἐπ' ἀνατολὰς κατιόντων ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην. Hieronymus. *Thenath .... hodieque villa eſt Thenath in decimo miliario Neapoleos contra orientem deſcendentibus Jordanem.* Haec eſt Θῆνα Ptolemaei in Samaria. Vide ſupra *p.* 461.

Thebes. Euſebius. Θήϐης ... Ἔςιν ἐν ὁρίοις Νεαπόλεως Θήϐης νῦν λεγομένη κώμη, ὡς ἐπὶ Σκυθόπολιν ἀπιόντων ἐπὶ τὸ τρὶς καὶ δέκατον σημεῖον. Hieron. *Thebes ... eſt autem usque hodie vicus nomine Thebes in finibus Neapoleos pergentibus Scythopolim quaſi in tertio decimo ejus lapide.*

Thecua. Euſebius ad vocem Ἐκθεκȣὲ, φυλῆς Ἰȣδα καὶ νῦν ἐςὶ Θεκȣὰ ἀπὸ σημείων ιβ' ἐξ ἀνατολῶν (adde Αἰλίας) Hieronymus. *Elthei, in tribu Juda, eſt hodieque Thecua vicus in nono ab Aelia miliario contra meridianam plagam.* Alibi tamen Hieronymus ſcribit (in prooem. ad Amos) *Thecue eſt oppidum quod ſex millibus ad meridianam plagam abeſt a Sancta Bethleem* (quam 6 miliaribus diſſitam ab Aelia idem tradidit) *quae mundi genuit Salvatorem, & ultra nullus eſt viculus, ne agreſtes quidem caſae; tanta eſt eremi vaſtitas, quae usque ad mare rubrum Perſarumque & Aethiopum atque Indorum terminos dilatatur.*

Vallis ſpinarum. Hieronymus, in *cap.* 3. Joël. *Vallis ſeu torrens ſpinarum eſt locus juxta Liviadem trans mare mortuum ſexto ab ea diſtans miliario.*

Vallis Jezraël. Hieron. in *cap.* 1. Hoſeae. *Jezraël, quae nunc juxta Maximianopolim eſt, fuit metropolis regni Samariae; prope quam ſunt campi latiſſimi & vallis nimiae vaſtitatis, quae pluſquam decem millium tenditur paſſibus.* Ubi autem collocanda ſit illa vallis colligitur ex iis quae habet ad vocem *Endor*, dicitur enim Ἀενδὼρ ἡ ἐν Ἰεσραήλ. Endor autem erat in quarto miliario a Thabor verſus auſtrum. At quae eſt Maximianopolis? Hieronymus id indicat ad *c.* 12. Zachariae. *Adadremmon, pro quo* Lxx *transtulerunt* ῥοῶνος, *urbs eſt juxta Jezraëlem* (ita legendum eſt, non *Jeruſalem*, quod habetur in excerptis geographicis tomo 11 *novae editionis* Hieronymi inſertis *pag.* 494.) *quae hoc olim vocabulo nuncupata eſt & hodie vocatur Maximinianopolis in campo Mageddon.*

Ulamma. Euſebius. Οὐλαμμοῦς .... Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Οὐλαμμὰ ἀπὸ ιβʹ σημείων Διοκαισαρείας πρὸς ἀνατολάς. Hieron. *Ulamaus .... Sed & quaedam villa nomine Ulama in duodecimo Diocaeſareae lapide oſtenditur contra ſolis ortum.*

Ziph. Hieronymus. *Ziph in octavo miliario Chebron contra orientem usque hodie vicus oſtenditur, ubi abſconditus eſt David. Fuit autem tribus Juda in Daroma, in finibus Eleutheropoleos.* Dubito an ultima eo pertineant.

CAPUT XIII.

DE INTERVALLIS A PROCOPIO GAZAEO NOTATIS.

Procopius Gazaeus uſus ſcriptis Geographicis Euſebii & Hieronymi. Conferuntur intervalla ab eo commemorata cum Euſebianis, & modo ejus ſcriptura confirmatur ex Hieronymo vel Euſebio, modo labefactatur. Quae de monte Gerizim habet pluribus illuſtrantur.

AD illuſtrationem eorum quae mox ex Euſebio & Hieronymo deſcripſimus conferri debent illa quae Procopius Gazaeus, adeoque & ipſe Palaeſtinus, commentariis ſuis in ſacrum codicem

dicem inſeruit. Illa ſecundum ordinem elementorum ita diſpoſuimus, & Latine tantum damus, cum obſervationibus nonnullis.

Arad urbs Amorrhaeorum eſt vicina deſerto Cades hoc eſt Pharan. Hac autem tempeſtate vicus eſt ad quartum lapidem a Malathis, ab Chebrone vero ad viceſimum. Ita ſcribit Procopius in comm. ad librum Judicum.

Eadem leguntur in Euſebio & Hieronymo, quibus auctoribus eum uſum fuiſſe patet ex eo quod ſaepe illos nomine citet, uti & Ἑβραίων ὀνομάτων ἑρμήνειαν. Hic autem addit abeſſe ab Chebrone 20 miliaria verſus auſtrum.

Area Atad. Situs eſt locus ille ad tertium lapidem ab Hierichunte & diſtat ab Jordane duobus lapidibus. In comm. ad *Gen.* 50.

Ergo inter Jerichuntem & Jordanem ſpatium erat 5 miliarium: ita quoque Hieronymus in Onomaſtico ad voces Area Atad. Joſephus ſpatium hoc eſſe 60 ſtadiorum dicit, id eſt 7 miliarium & $\frac{1}{2}$.

Beroth (ita legendum pro Bethor, & ſacer codex & Euſebius docent) *vicus nunc eſt prope Aeliam deſcendentibus Nicopolim ad ſeptimum lapidem.* In comm. ad Joſuam.

Ex Euſebio petitum eſt. Nota Procopium quoque Νικόπολιν legiſſe, quum rectius Hieronymus habeat *Neapolin.*

Bethel ſita eſt a Neapoli Aeliam verſus in ſiniſtra parte viae ad duodecimum ab Aelia lapidem. In comm. ad Joſuam. Convenit cum Euſebio.

Ut ex praeſenti loco erudimur, in meditullio Judaeae ſitam eſſe Bethel colligere datur. Terram enim in qua tu ſtas, tibi, inquit, dabo. Judaea ſecundum latitudinem in 4 patet ſectiones. Bethel itaque ut intermedia ſita eſt ſicut docet LXXVIII *Pſalmus.* In Comm. ad *Gen.* 28.

Juxta Bethel fuit Amorrhaeorum habitatio ſeque extendit trans Jordanem usque Philadelphiam. In comm. ad *Gen.* 15.

Videtur itaque Philadelphia quaſi e regione Bethelis collocanda.

Chebron propre Chermel eſt a ſeptentrione. In comm. ad Joſuam. Euſebius Carmeliam hanc ad orientem Chebronis collocat. A-

deoque fuit ad auſtrum & partim ad orientem illius urbis.

Ciriathjearim. Sita eſt inter Aeliam & Dioſpolim in via ad nonum lapidem, cui vicina eſt Maſſepha. In Comment. ad Joſ.

Idem legitur apud Euſebium & Hieronymum. Iidem ad vocem Μασφὰ Maſſepham מצפה collocant in finibus Eleutheropolis ad ſeptentrionem. Hieronymus addit *pergentibus Aeliam*, at via Eleutheropoli Aeliam verſus ſpectabat orientem. Ad vocem Μασσηφὰ dicunt eam juxta Cariath jearim fuiſſe. Ergo fuit in via Dioſpoli (non Eleutheropoli) Aeliam verſus.

Dan. Iſto nomine extat adhuc vicus diſtans a Paneade 14 *lapidibus, qua itur Tyrum. Is vicus ſane limes erat Judaeae. Ibi quoque Jordanes evolvitur.* In Comm. ad *Gen.* 14.

Numerus 14 videtur pro 4 poſitus. Ita Euſebius & Hieron. *ἀπὸ σημείων δ', quarto a Paneade miliario.*

Gabaon. Nunc vicus eſt, ſervato nomine, prope Bethel ad occaſum ad quartum lapidem. Vicina vero eſt Rama, quae Levitis quoque addicta eſt prope Remmon, ubi Salomon ſacris operatus unctionis dignitatem accepit. In comm. in Joſuam.

Deſumta haec ſunt ex Euſebii Onomaſtico, quod hinc illuſtratur: nam Euſebius ſcripſit eſſe *πρὸς δυσμὰς ad occaſum* Bethelis (uti & in illo legit Procopius noſter, & legi debet) ſed in Hieronymo (culpa ut opinor librariorum, de quibus ipſe Hieronymus alibi conqueritur, quod in tractatus ejus menda irrepſerint eorum vitio) legitur contra orientalem plagam Bethelis.

Gerar. Hinc cognominatur Geraritica ea regio quae ſita eſt ſupra Daromam diſtans ab Eleutheropoli verſus auſtrum lapidibus 25. In comm. ad *Gen.* 10.

Eadem habent Euſebius & Hieronymus in Onomaſtico locorum.

Gerar. Civitas eſt Palaeſtinae, unde etiam appellatur Σάλτον Γεραριτικὸν Saltus Gerariticus circa Eleutheropolin. In Comm. ad Paralipom. *l.* 11. *c.* 14.

Gergeſaei inſederant Gadarae & Gergeſae finitimam regionem & ſolitudinem quae praetenditur ſtagno Tiberiadis. In comm. ad *Gen.* 15.

Gerizim

Gerizim & Ebal. Siti autem montes iſti ſunt ab orientali parte Jerichuntis ultra locum Galgal. Caeterum Samaritae Sicimis urbi, quae & Sichem dicta, eos adjacere putant; ubi videlicet Dominus apud puteum cum muliere Samaritica diſſeruit quae nunc Neapolis vocatur. Nec non vero Samaria nuncupatur, ſiquidem mons ille quem Garizim dicunt Someri qui filium habuit Somoron dictum erat. Verum enimvero nomen illud robur ſuum poſt tempus illud quo ab Aſſyriorum Rege coloniae in eam terram ductae ſunt eſt adeptum. Porro etiam ex vicinis gentibus, quae cor Samaritanorum perverterunt, ut orantibus quocunque terrarum tractu aut ſitu eſſent ac preces funderent, ad montem illum reſpiciendum eſſet. Nam Gentium ſeptuaginta ſacrificuli cognito quod Ezras, qui quoniam Legem Dei idololatras lapidare praecipientem tenebat, idola abominaretur, adveniſſet, citra moram aedium ſublimium idola convulſerunt, ac in caverna quadam montis Garizim (quemadmodum traditio habet) abſconderunt. Cum itaque ſubtus idola jaceant, quamvis id ignoraverint, eo converſi adorant. Non enim Scriptura poteſt fallere quae inquit: permanſerunt facientes legem Dei, & adorantes ipſorum idola. Ceterum ſuper monte iſto quem Garizim putabant cum Templum exſtruxiſſent, ibidem vota ſua faciebant. Atqui vero ſi Garizim & Gebal montes, qui ſunt altiſſimi, Neapoli adjacebant quomodo fieri poteſt ut inferne benedictio ſeu maledictio ſuperne in utraque immenſa, ut etiamnum videre eſt, altitudine edita exaudiretur? Cum videlicet in montem qui apud illos Garizim appellatur, ſexcentorum millium & unius graduum ſit adſcenſus. Habet inſuper etiam ſeries libri Joſue, quod duo iſti montes ab oriente Hierichuntis ſiti fuerint, ubi locus quoque Galgala qui ab urbe ad ſecundum lapidem diſtat. Sichima vero ad ſeptentrionem & occaſum Hierichuntis vergit magis ac ad quinquageſimum ſecundum lapidem ab ea diſtat. In comment. ad Deuteronom.

Multa in his notanda ſunt, quae ſumma tantum faſtigia rerum ſequendo, indicabo

1. Montes Gerizim & Ebal collocari juxta Hierichuntem, quod jam ante Euſebius & Hieronymus ſtatuerunt in Onomaſtico ad vocem Γεϐάλ, putantes male eos qui Neapoli adjacent his nominibus appellari. Sed contra hos eſt *Jud.9.*

2. Male

2. Male Neapolin eandem credi ac Samariam. Haec res in tanta literarum luce, qua nunc fruimur, vix eget confirmatione.
3. Sacri Codicis teſtimonium de idololatria Samaritanorum male referri ad idola ſub monte Garizim abſcondita: nam contrarium ipſe Sacer Codex docet idola nominatim recenſens, quae colerent, non infra terram defoſſa (unde enim hoc liquet, & ubi id dicitur?) ſed ſupra terram conſpicua. Verum & alii idem de Samaritanis, quod Procopius, narrant.
4. Templum exſtructum fuiſſe in monte Garizim alter Procopius, & ipſe Palaeſtinus uti noſter, Caeſareenſis quippe, negat, loquens de ſua aetate; nam olim ibi templum fuiſſe certum eſt. Teſtantur id Joſephus, & nummi veteres Flaviae Neapolis, montem Gerizim inſcriptum habentes cum templo ſuperſtructo.
5. Gradus, quibus ad verticem montis Garizim adſcenditur, memorari, ſed in numero erratum eſſe: nec enim ullus in univerſo terrarum orbe mons eſt ea altitudine: quod res ipſa clamat. Praeterea *αὐτόπτης* auctor itinerarii veteris Hieroſolymitani gradus hos fuiſſe numero trecentos aſſeverat, quod magis eſt veri ſimile: & in Nummis veteribus iſti gradus conſpiciuntur, quos in aes inſcriptos videre eſt in Patini nummis coloniarum aliiſque.
6. Galgalam abeſſe a Jerichunte 2 miliaria: quod & Hieronymus tradidit. At falſum eſt in ſacro codice legi montes Gerizim & Ebal ad ortum eſſe Jerichuntis. Vide *Deut.* 11. 29.
7. Sichima i. e. Neapolin a Jerichunte abeſſe 52 miliaria. Quod ſi per Hieroſolyma iter hoc inſtituatur ſecundum noſtrum computum eſſet 58 miliarium. Sed alia & breviori via (quam hinc colligere licet 6 miliarium ſpatio breviorem fuiſſe, relicta ad ſiniſtram Hieroſolyma & ipſo monte olivifero) potuit Jerichunte Bethelem iter inſtitui.

Jabis eſt ultra Jordanem poſita. Nunc vero vicus eſt ad viceſimum al-

lapidem a Pella oppido diſſitus, ad ſexaginta vero adſcendentibus Garaſam. In comment. ad lib. Judicum.

Hinc videretur 80 miliaria inter Pellam & Geraſam fuiſſe. Euſebius ſcribit Jabis a Pella 6 miliaria abfuiſſe in via quae ducit Geraſam: ſed de 60 miliaribus illic nihil.

Jerimuth ad decimum quartum lapidem ab Eleutheropoli, eſt circa Eſthaol vicum Odollam. In comm. ad Joſuam.

Euſebius & Hieronymus habent *ad quartum lapidem.*

Lachis vicus hoc tempore eſt qui ab Eleutheropoli ad ſeptimum lapidem verſus auſtrum euntibus Daromam diſtat. In comment. ad Joſuam.

Eadem leguntur apud Euſebium & Hieronymum.

Maceda. Eſt ſita haec ab oriente Eleutheropolis ad octavum lapidem. In comm. ad Joſuam.

Euſebius & Hieronymus idem tradiderant.

Merom. Vicus eſt Sebaſtae ab ea ad duodecimum lapidem diſſitus. In comm. ad Joſuam.

Eſſe vicum eo loco, cui nomen Μέρος & *Merrus* notarunt Euſebius & Hieronymus: ſed is non eſt idem ac מרום *Merom*: nec id, opinor Euſebius dicere voluit, qui vicos nomine affines ſaepe memorat, licet ad illuſtrandum ſitum loci de quo agitur nil faciat. Et eſt quod ei gratias habeamus, quod multa nobis nomina locorum hoc pacto innotuerint, quae alias aeterna nocte ſepulta jacuiſſent. Tantum abeſt ut illi iraſcar.

Salem oppidum eſt Sichimorum, ut perhibet Scriptura ſacra. Eſt iſto nomine vicus ab occaſu Aeliae & alius iſto nomine in campo Salumiae Scythopolis. Veruntamen Joſephus teſtatur eam urbem quae Hieruſalem vocatur revera eſſe Salem, & in ea regnaſſe Melchizedecum. In comm. ad *Gen.* 15.

Haec corrupta ex Euſebio & Hieronymo facile reſtituuntur ad vocem Σαλήμ· πόλις Σικίμων, ἥτις ἐςὶ Συχὲμ, ὡς φησιν ἡ γραφή. Ἔςι δὲ καὶ ἄλλη κώμη εἰς ἔτι νῦν διαμένουσα. Hieron. *Salem civitas Sicimorum quae eſt Sichem: ſed & alia villa oſtenditur usque in praeſentem diem juxta Aeliam contra occidentalem plagam hoc nomine, in octavo quoque lapide a Scythopoli in campo vicus Salumias*

appellatur. Joſephus vero Salem eſſe affirmat in qua regnavit Melchizedec. Ex hoc ſpecimine liquet Procopium deſcripſiſſe verbo tenus Euſebium & Hieronymum; utilemque eſſe collationem Procopii cum illorum Onomaſtico, ut menda tollantur, & liqueat quomodo ſua aetate Procopius in Euſebio & Hieronymo legerit.

Sichem, Sicima & Selom ſunt in ſuburbanis Neapolis. Ab oriente Bethel &c. Bethel prius dicta eſt Namaus. Si quis proficiſcatur ab Hieruſalem Neapolim ad lapidem duodecimum dextram verſus ſita eſt. In comm. ad *Gen.* 12. *Selom* eſt Σηλὼμ, Schilo, quam male confundit cum Sichem: & *Namaus* natum eſt ex verbis Sacri Codicis, nomen Bethel fuiſſe אולם לוז quod Ὀυλαμμοῦς Graeci ſcripſere.

Thabor, mons, (ita enim legendum pro Bathor, uti mox Bethor pro Beeroth) *in planitie ſitus eſt ad decimum a Diocaeſarea lapidem ab oriente.* In comm. ad librum Judicum.

Non diſſentit ab Euſebio.

Thenach non cepit Manaſſe tribus. Nunc vicus eſt permagnus a Legeone ad tertium lapidem diſſitus. In comm. ad lib. Judicum.

Eadem habent Euſebius & Hieronymus.

CAPUT XIV.

DE INTERVALLIS LOCORUM MEMORATIS AB ARRIANO, DIODORO SICULO, THEOPHRASTO, JUSTINO MARTYRE, ORIGENE, ET ALIIS.

Gaza & portus Gazaeorum quantum abfuerint a ſe invicem. Arriani verba cum Strabonis collata. Lacus Samochonites quantum a mari abfuerit. Verba Theophraſti illuſtrata. Juſtini Martyris teſtimonium de diſtantia vici Betlehem ab Hieroſolymis, & Origenis de Jordane examinatur. Intervalla quaedam ex incerto auctore Graeco.

Vidimus praecipua veterum ſcriptorum teſtimonia, quibus intervalla locorum Palaeſtinae illuſtrantur. Hoc capite aliqua

qua addemus, quae ſparſim hic illic offendimus in eorum ſcriptis ad inſtitutum noſtrum facientia. Initium ducemus ab Arriano ubi Gazam deſcribit, *lib.* II. de expeditione Alexandri, his verbis. Ἀπέχει ἡ Γάζα τῆς μὲν θαλάσσης ἔικοσι μάλιστα σταδίους, καὶ ἔστι ψαμμώδης καὶ βαθεῖα εἰς αὐτὴν ἡ ἄνοδος· καὶ ἡ θάλασσα ἡ κατὰ τὴν πόλιν τεναγώδης πᾶσα. *Abeſt Gaza a mari ſtadiis ſummum viginti, & acceſſus ad eam ſabuloſus & profundus, & mare urbi propinquum limoſum eſt.*

Hinc videtur colligendum λιμένα Γαζαίων ſive portum Gazaeorum, uti loquitur Ptolemaeus (vide ſupra *pag.* 460.) abfuiſſe ab urbe Gaza duo circiter miliaria Romana cum dimidio. Tantum enim valent ſtadia viginti. Strabo autem, cujus verba ſupra dedimus *pag.* 436. ſcribit ſeptem ſtadiorum intervallum abeſſe Gazam a portu Gazaeorum. Sed aut alteruter aut librarii errarunt, aut Gaza poſtea major & vicinior litori evaſit. At vix dici poteſt majorem factam quia Strabo de illa loquitur uti erat tempore Alexandri, de qua & Arrianus, & usque ad ſuam aetatem eam deſertam manere teſtatur.

Gaza quantum abfuerit ab Azoto Diodorus Siculus nos docet *lib.* XIX. *cap.* 95. Pugna enim peracta juxta Gazam, περὶ Γάζαν τῆς Συρίας, ita pergit, Τῆς δὲ μάχης τοιοῦτο τὸ τέλος λαβούσης Δημήτριος μὲν διέτεινεν εἰς Ἄζωτον περὶ μέσας νύκτας διελθὼν σταδίους ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίους. *Quum pugna hunc exitum ſortita eſſet Demetrius quidem Azotum contendit noctu ſtadia ducenta & ſeptuaginta emenſus.* Idem *lib.* XIX. *cap.* 108. notavit lacum Aſphaltiten a Petra urbe Arabum, quae Arabiae Petraeae nomen dedit, abeſſe ſtadia trecenta. Verba ejus jam notavimus ſupra *pag.* 92. & ibidem longitudinem lacus Aſphaltitis deſcribit quingentis ſtadiis, latitudinem ſexaginta.

Theophraſtus videtur lacum Samochoniten deſcribere *lib.* IX. *de hiſtoria plantarum cap.* 7. Nam ſcribit inter Libanum & alium parvum montem (non Antilibanum) in valle quadam exigua calamum odoratum naſci juxta lacum, in paluſtribus quum ſiccantur, & occupare plus quam triginta ſtadia. Lacum ipſum a mari abeſſe notat 150 ſtadia. Haec omnia ſatis bene conveniunt cum

 iis

iis quae de lacu Samochonite dicta ſunt libro I, capite XL. Verba ipſa Theophraſti haec ſunt. Ὁ δὲ κάλαμος γίνεται καὶ ὁ σχοῖνος ὑπερβάλλοντι τὸν Λίβανον, μεταξὺ τοῦ τε Λιβάνου καὶ ἄλλου τινὸς ὄρους μικροῦ ἐν τῷ αὐλωνίσκῳ τούτῳ· καὶ οὐχ ὥς τινές φασι τοῦ Ἀντιλιβάνου· καὶ μεταξὺ τούτων ἐστὶν, ὃν αὐλῶνα καλοῦσι πεδίον πολὺ καὶ καλόν. ὅπου δὲ ὁ κάλαμος καὶ ὁ σχοῖνος φύεται, λίμνη μεγάλη τυγχάνει· πρὸς ταύτην δὲ ἐν τῷ ἕλει τῷ ἀνεξηρημμένῳ πεφύκασι· τόπον δὲ ἔχουσι πλεῖον ἢ τριάκοντα σταδίων· οὐκ ὄζουσι δὲ χλωροὶ, ἀλλὰ ξηρανθέντες· τῇ προσόψει δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων· εἰσβάλλοντι δὲ εἰς τὸν τόπον, εὐθὺς ὀσμὴ προσβάλλει, οὐ μὴν πορρωτέρω γε ἡ ἀποπνοὴ γίνεται, καθάπερ τινές φασι ταῖς προσφερομέναις ναυσὶν εἶναι πρὸς τὴν χώραν· καὶ γὰρ ὁ τόπος οὗτος ἀπὸ θαλάττης ἀπέχει πλείους ἢ ἑκατὸν πεντήκοντα σταδίους. *Calamus vero & juncus trans Libanum montem, inter ipſum Libanum, & alium quendam montem parvum, valle minima creſcunt; non, ut quidam dixere, inter Libanum, atque Antilibanum. Inter quos campus ampliſſimus & pulcherrimus eſt, quem Aulonem appellant. Qua vero calamus & juncus proveniunt, lacus amplus extenditur, juxtaque eum paluſtribus ſiccatis iſti aſſurgunt. Plus autem quam triginta ſtadiorum occupant locum. Virides nequaquam odorati ſunt, ſed ſicci: forma vero nihil ab aliis differunt. Lacum ingredienti protinus odor aſpirat, non tamen longius ſpirat, ut quidam referunt a navibus eo curſum tenentibus ſentiri. Hic enim locus plus quam centum quinquaginta ſtadia abeſt a mari.* Hinc apparet in Plinio *lib.* XII. 22. legendum *tricenis adeo* (non *ab eo*) *ſtadiis calamus & juncus odorati gignuntur.*

Juſtinus Martyr Bethleem abeſſe Hieroſolymis 35 ſtadia ſcribit, niſi corrupti ſint ejus numeri. Verum Hieronymo, Bethleemi incolae, credendum prae Juſtino, qui ſex miliaria Romana huic intervallo tribuit: nec hic tantum ſed plures alii id affirmant, quos inter & Sulpicius Severus *Dialogo* I. §. 4. *Bethleem oppidum ab Hieroſolymis ſex millibus diſparatur.*

Origenes in Euangel. Johannis tomo VIII. Jordanem dicit diſtare Hieroſolymis ſtadiis centum & octoginta. Βηθανία γὰρ, ὡς αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστής φησιν, ἡ πατρὶς Λαζάρου καὶ Μάρθας καὶ Μαρίας, ἀπέχει τῶν Ἱεροσολύμων σταδίους δεκαπέντε· ἧς πόρρῳ Ἰορδάνης ποταμὸς ὡς ἀπὸ σταδίων πλατεῖ λόγῳ ρπ΄. *Bethania enim, uti idem Euan-*

Euangeliſta ait, patria Lazari, Marthae, & Mariae, ſtadia 15 *abeſt Hieroſolymis, & inde* (a Bethania) *rudi calculo centum & octoginta ſtadia aberat Jordanes.* Sed hoc ſpatium juſto minus eſt, (ſcilicet πλατεῖ λόγῳ addidit) quum Joſephus centum & quinquaginta ſtadia ponat inter Hieroſolymas & Jerichuntem (quod plane convenit cum computo Itinerarii Veteris Hieroſolymitani, quod miliaria 18 dicit eſſe inter Jerichuntem & Hieroſolymas: atqui ſtadia 150 efficiunt miliaria 18 & aliquid plus, nondum tamen miliaria 19) & a Jerichunte ad Jordanem ſtadia 60. Joſephum autem & auctorem Itinerarii Hieroſolymitani praeſtat hic ſequi quam Originem, quum illi in iſto loco fuerunt, Origenes non: quod ex hoc ipſo tomo VIII liquet, ubi ſcribit: Δείκνυσθαι δὲ λέγουσι παρὰ τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἰορδάνου τὰ Βηθαβαρᾶ, ἔνθα ἱστοροῦσι τὸν Ἰωάννην βεβαπτικέναι. *Dicunt oſtendi circa ripam Jordanis Bethabara* &c. Si ipſe vidiſſet non ita ſcripſiſſet. Vidiſſet autem quia eodem tomo dicit ſe ad loca ſancta profectum, ut Chriſti & diſcipulorum Prophetarumque veſtigia inſpiceret. Inſpexiſſet ergo ad Jordanem quoque illa loca ſi ibi fuiſſet.

Addamus excerpta ex apoſpaſmatiis incertae aetatis quae primus edidit Hudſonus noſter, qui praeclare de re literaria meretur quod monumenta ejusmodi in lucem protrahat, tomo IV geographorum minorum. Μετὰ τὸ Πηλουσιακὸν στόμα τοῦ Νείλου Πηλούσιον πόλις ἐστὶ παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἑξῆς δὲ τὸ Κάσιον ὄρος. εἶτα τὰ Ῥινοκόρουρα. Μέσον δὲ τοῦ Κασίου ὄρους καὶ τῶν Ῥινοκορούρων ἡ Σιρβωνὶς λίμνη μετὰ τὰ Ῥινοκόρουρα ἡ νέα (ita Hieronymus quoque in libro de nominibus & urbibus ſacri codicis meminit *antiquae Gazae, & ejus quae nunc cernitur in alio loco aedificata*) Γάζα κεῖται πόλις οὖσα καὶ αὐτή. εἶθ' ἡ ἔρημος Γάζα· εἶτα ἡ Ἀσκαλὼν πόλις· μετὰ ταύτην ἡ Ἄζωτος· ἑξῆς ἡ Ἀκκάρων πόλις· ἔπειτα ἡ Λύδδα πόλις· εἶθ' Ἰόππη· ἑξῆς ἡ Καισάρεια Παλαιστίνης πόλις· εἶτα ἡ Δῶρα· μετὰ ταύτην τὸ Καρμήλιον ὄρος, εἶτα ἡ Πτολεμαῒς πόλις· εἶτα ἡ Τύρος, ἑξῆς ἡ Σίδων· μετὰ ταύτην ἡ Βήρυτος· εἶτα ἡ Βύβλος πόλις ἐσχάτη πασῶν ἐν τῷ μυχῷ τῆς θαλάσσης· Ἡ Γενισαρὲτ λίμνη εὖρος μὲν ἐστὶ μ' σταδίων, μῆκος δὲ ρμ'. Διὰ μέσης ταύτης ῥέει ὁ Ἰορδάνης. Ἡ δ' Ἀσφαλτῖτις λίμνη· εὖρος μὲν ἐστὶ ρν' σταδίων, μῆκος δὲ φπ' σταδίων. Ἡ Σιδὼν τῆς

Φοινίκος (lege Φοινίκης) οὐ πλεῖον διακοσίων σταδίων διέχει Τύρου. Haec in ſermonem Latinum converſa ita ſe habent : *Poſt oſtium Nili Pelūſiacum eſt Peluſium ad mare ſitum : deinde mons Caſius , tum Rhinocorura. Inter Caſium vero montem & Rhinocorura lacus eſt Sirbonis. Poſt Rhinocorura ſita eſt Gaza nova , quae & ipſa urbs eſt , deinde Gaza deſerta. Dein Aſcalon urbs , poſt quam Azotus , deinde Accaron urbs , Lydda urbs , & Joppe. Dein Caeſarea Palaeſtinae urbs , tum Dora & poſtea mons Carmelius. Porro urbs Ptolemaïs , Tyrus & Sidon , & Berytus , deinde Byblus ultima urbium in ſinu hoc maris ſitarum. Lacus Geniſareth latitudo eſt ſtadiorum* 40 , *longitudo* 140. *Hunc medium perlabitur Jordanes. Lacus Aſphaltitis latitudo eſt* 150 *ſtadiorum , longitudo* 580. *Sidon urbs Phoenices non amplius Tyro abeſt quam* 200 *ſtadia.*

Atque ita quidem perreptavimus ea monumenta antiquitatis , quae nobis nota ſunt , ut ex iis intervalla locorum Palaeſtinae excerperemus. In mappis noſtris nulla loca notavimus niſi quae veteres teſtantur tot miliaria aut ſtadia (quae in miliaria Romana redegimus) abfuiſſe ab hac vel illa urbe locove. Id patet ex illa mappa , in qua per lineas , adſcripto miliarium Romanorum numero , intervalla praecipua locorum digeſſimus. Et quoniam in una mappa citra confuſionem loca omnia ita notari vix poterant , quorum ſitum veteres deſcripſerunt , cetera ſi quae in aliis mappis noſtris notata leguntur , non eſt quod quis ſibi perſuadeat illa a nobis ibi per conjecturam aliquam , vel ad exemplum aliorum geographorum recentium , eſſe collocata , ſed illorum ſitus nititur teſtimoniis a nobis adductis , quae ubi extent vel ex indice videri poteſt , modo nomen urbis , vicive quaeratur de quo quis ſcire velit cur eo loco collocetur. Una forſitan Samaria eſt cui locum in mappis noſtris conceſſimus , de qua veterum nullus , quod ſciam , tradidit quot ſtadia aut miliaria abfuerit ab alio certo loco. Ptolemaei enim numeri nimis corrupti ſunt quam ut aliquid inde certi poſſit elici. Ex intervallo quo Sebaſte abeſt a Dothaïm teſte Euſebio (vide ſupra *pag.* 498.) videlicet 12 miliaria , aliquid colligi poteſt : nam Dothaïm erat ἀπέναντι Ἐσδραήλων *in conſpectu Esdraëlorum* , nec longe a Scythopoli ,

LONGITUDINES LATITUDINESQUE URBIUM PALAESTINAE,

EX SCRIPTIS GEOGRAPHORUM COLLECTAE AB ABULFEDA PRINCIPE HAMAE IN SYRIA, ANNO AERAE CHRISTIANAE 1321, EX CODICE MANUSCRIPTO HEIC EDITAE ET IN SERMONEM LATINUM CONVERSAE.

S Y R I A.

Nomina urbium.	Nomina ſcriptorum ex quibus numeri ſequentes petiti ſunt.	Longitudo. grad.	Longitudo. min.	Latitudo. grad.	Latitudo. min.	Clima.	Regio.
GAZZA. Haec eſt quae Gaza dicitur Graecis & Romanis.	*Alfaras.* *Said.*	56. 56.	10. 8.	32. 32. 30.	8. 8. 0.	ex climate tertio.	*ex Palaeſtina.*
ASKELAN. Aſcalon veteri nomine.	*Alfaras.* *Kiâs* *& Ibn Said.*	56. 56.	30. 10 * 14 *	32. 32.	55. 10.	ex climate tertio.	*ex Palaeſtina.*
JAPHA. Joppe.	*Alfaras,* *Albiruni.* *Kiâs.*	56. 56. 56.	40. 20.	32. 33. 32.	20. 8. 40.* 23.*	ex climate tertio.	*ex Palaeſtina.*
CAISARIA SYRIAE. Caeſarea maritima, quae turris Stratonis olim dicta fuit.	*Albiruni.* *Alfaras.* *Ptolemaeus.* *Kiâs.*	55. 57. 57. 56.	20. 30. 30. 15 * 25 *	32. 32. 33. 32.	50. 30. 15. 40.* 33.*	ex climate tertio.	*ex Palaeſtina.*
ARSUF.	*Albiruni* *& Ptolemaeus.* *Kiâs.*	56. 56.	30. 15.* 50. 25.	32. 32.	45. 45.* 33.*	ex climate tertio.	*ex Palaeſtina.*
ALRAMLA. Rama nunc vulgo dici ſolet.	*Alfaras.* *Kiâs.* *Albiruni,*	56. 56. 56.	50. 20.* 20. 28.*	32. 32. 32.	10. 35.* 40. 23.*	ex climate tertio.	*ex Palaeſtina.*
ACCA. Acco olim & Ptolemais dicta.	*Tabula Alhariri.* *Said.* *Albiruni.* *Alfaras.* *Ptolemaeus.* *Kiâs.*	56. 53. 53. 53. 56. 54.	50. 8. 20. 15. 25. 30.	32. 33. 33. 32. 33. 33.	30. 20. 20. 30. 20. 0.	ex climate tertio.	*Ex urbibus litoralibus Syriae.*
TZUR. Tyrus.	*Alfaras.* *Kiâs.*	58. 57.	35. 8.* 34.*	30.* 32.* 32.* 33.*	40. 45.* 40.*	ex climate tertio.	*Ex urbibus litoralibus regionis Damaſcenae.*
NABOLOS. Flavia Neapolis, olim Sichem dicta.	*Alfaras.* *Kiâs.*	57. 56* 57*	35. 25. 30. 30.	32. 32.	10. 8.* 27.*	ex climate tertio.	*Ex regione Jordanica.*
BEITO 'L MAKDIS. Hieroſolyma. Alii Arabes ſcribunt *Beito' Lmekaddes.*	*Alfaras.* *Albiruni.* *Said.* *Ptolemaeus.*	56. 56. 56* 56* 57.	30. 8. 31. 8.	31. 33. 30. 32.	50. 8. 8. 8.	ex climate tertio.	*Ex Palaeſtina, vel regione Jordanica.*
BEITO 'L HEBROUN. Ubi ſepulcrum eſt amici Dei (Abrahami) cui pax ſit. Chebron.	*Tabula Alhariri.* *Kiâs.*	56. 56.	30. 30.	31. 32.	35. 8.	ex climate tertio.	*ex Palaeſtina.*
TZAPHT. Saphet in Galilaea.	*Alfaras.* *Kiâs.*	56. 56. 57. 57.	35. 30.* 35.*	32. 32.	32.* 50.* 10.* 32.*	ex climate tertio.	*ex regione Jordanica.*
BEISAN. Bethſan, quae & Scythopolis.	*Alfaras.* *Kiâs.*	58. 57.	15. 30. 0. 34.	32. 32.	50. 50.* 27.	ex climate tertio.	*ex regione Jordanica.*
TABRIJA. Tiberias.	*Alfaras.* *Ptolemaeus.* *Ibn Said.* *Kiâs.*	58. 57. 56. 0. 57.	15.* 45. 35. 0. 44.* 34.*	30. 32. 32. 32.	31. 8. 10. 0. 30.	ex climate tertio.	*ex regione Jordanica.*
TZAIDA. Sidon.	*Alfaras.* *Albiruni* *& Ptolemaeus.*	58. 59.	15. 20.	33. 33.	8. 55.	ex climate tertio.	*ex urbibus litoralibus regionis Damaſcenae.*
BANIAS. Caeſarea Paneas.	*Kiâs.*	59.	20.	33.	20.	ex climate tertio.	*ex regione Damaſcena.*
ADRAAT. Adraa.	*Alfaras.* *Quidam.* *Liber Kiâs.*	60. 39. 60.	8. 8. 8.	31. 32. 32.	15. 20. 20.	ex climate tertio.	*ex regione Damaſcena.*
BOTZRA.	*Albiruni.* *Alfaras.*	60. 59.	8. 20.	32. 31.	35. 30.	ex climate tertio.	*Metropolis regionis Haurân.*

الشام

غزه	اطوال سعيد	نو نو	ي ح	لب لب ل	ح ح 2	من الثالث	من فلسطين
عسقلان	اطوال قياس و ابن سعيد	نو نو	ل ي* ين*	لب لب	نه ي	من الثالث	من فلسطين
يافا	اطوال قانون قياس	نو نو نو	م ك نه* ني	لب لج لب	ك ح م* كج*	من الثالث	من فلسطين
قيسارية الشام	قانون اطوال رسم قياس	نه نز نز نو	ك ل ل نه* كه*	لب لب لج لب	ن ل يه م* لج*	من الثالث	من فلسطين
ارسوف	قانون ورسم قياس	نو نو	ل يه* كه	لب لب	مه مه* لج*	من الثالث	من فلسطين
الرمله	اطوال قياس قانون	نو نو نو	ن ك* ك كح*	لب لب لب	ي له* م كج*	من الثالث	من فلسطين
عكا	زيج سعيد قانون اطوال رسم قياس	نو نج نج نج نو ند	ن ح ك يه كه ل	لب لج لج لب لج لج	ل ك ك ل ك 2	من الثالث	من سواحل الشام
صور	اطوال قياس	نح نز	له ح* لد	ل* لب* لب* لج*	م* مه* م*	من الثالث	من سواحل دمشق
نابلس	اطوال قياس	نز نو* نز*	له كه ل ل	لب لب	ي ح* كز	من الثالث	من الاردن
بيت المقدس	اطوال قانون سعيد رسم	نو نو نو* نو* نز	ل ح لا ح	لا لج ل لب	ن ح ح ح	من الثالث	من فلسطين او الاردن
بيت الحبرون به مقبرة الخليل ع م	زيج قياس	نو نو	ل ل	لا لب	له ح	من الثالث	من فلسطين
صفد	اطوال قياس	نو نو نز نز	له ل* له*	لب لب	لب* ن* ي* لب*	من الثالث	من الاردن
بيسان	اطوال قياس	نح نز	يه* ل* 2* لد*	لب لب	ن ن* كز*	من الثالث	من الاردن
طبريه	اطوال رسم ابن سعيد قياس	نح نز نو 0 نز	يه مه له* 0 مد* لد	ل لب لب لب	لا ح ي 0 ل	من الثالث	من الاردن
صيدا	اطوال قانون ورسم	نح نط	يه ك	يح يج	ح نه	من الثالث	من سواحل دمشق
بانياس	قياس	نط	ك	لج	ك	من الثالث	من اعمال دمشق
اذرعات	اطوال بعضهم قياس	س لط س	ح ح ح	لا لب لب	يه ك ك	من الثالث	من اعمال دمشق
بصره	الصواب قانون واطوال	س نط	ح ك	لب ل	له ل	من الثالث	قاعدة حوران

li, uti legitur in libro Judith, *cap.* 3. *comm.* 11. Plura *lib.* III. ad vocem Samaria ea de re dicentur. Ex Eugeſippo, ſcriptore ſaeculi a Chriſto nato undecimi, tantum abeſſe Neapoli Samariam quantum Hieroſolymis Bethlechemum diſcimus. At illi ſoli fidem haud haberemus. Idem teſtantur alii, & hodieque eximia rudera illic conſpicua nobis illud intervallum verum eſſe probare videntur. Quod ſi quis haec omnia conferat, videbit vix alio loco conſtitui debere Samariam quam illo quo nos conſtituimus. Ita enim & tantum aberit a Neapoli ac Eugeſippus & alii tradunt, & a Dothaïm aberit duodecim miliaria, uti Euſebius & Hieronymus ſcribunt & Dothaïm erit in conſpectu Ἐσδραήλων, (quae Stradelae nomen gerit in mappa noſtra, quod ita nuncupetur in itinerario veteri Hieroſolymitano) & non longe erit a Scythopoli. Reliquum eſt ut omnes urbes vicosque Palaeſtinae, quorum & in ſcriptis ſacris & profanis extat memoria, peragremus.

FINIS LIBRI II.

JOS. XVIII: 8, 9.

Tunc accinxerunt ſe viri iſti & iter capeſſiverunt. Joſua autem iis, proficiſcentibus ut regionem illam deſcriberent, mandata haec dedit: ite & perluſtrate regionem illam atque deſcribite: quo facto redite ad me, ut ſortes ducam vobis in conſpectu Dei. Iverunt itaque iſti viri & perluſtrarunt regionem, eamque deſcripſerunt ſecundum urbes ſuas in ſeptem partes in libro ſingulari, reverſique ſunt ad Joſuam in caſtra quae erant Schilunte. Tunc ſortitione facta per Joſuam in conſpectu Dei, partitus eſt regionem inter Iſraëlitas Joſua ſecundum partitiones ſuas.

PALAESTINAE

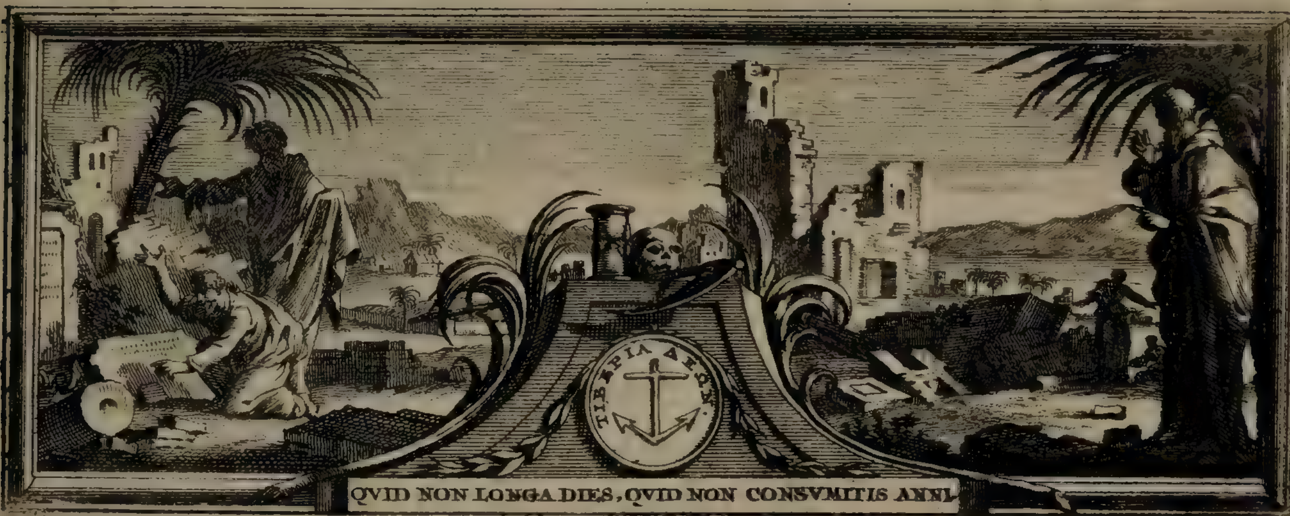
EX MONUMENTIS VETERIBUS

ILLUSTRATAE

LIBER TERTIUS.

IN QUO

DE URBIBUS ET VICIS
PALAESTINAE AGITUR.

J. Goeree del:

LIBER TERTIUS

DE URBIBUS ET VICIS PALAESTINAE.

Hoc libro urbes & vicos Palaeſtinae luſtrare viſum eſt, & quidem κατὰ στοιχεῖον. Recenſebuntur ergo urbes vicique quorum in ſacro codice fit mentio, & apud ſcriptores veteres profanos. Quum autem Palaeſtina in tres partes, primam, ſecundam, & tertiam diviſa quoque fuerit, harum trium urbes ſuo loco inſerentur, licet extra fines terrae tribubus Iſraëliticis a Moſe & Joſua adſignatae fuerint. Si quae urbes ſemel tantum in codice ſacro commemorantur, praefigi curabimus aſteriſcum earum nominibus, ut primo conſpectu id appareat, & eo magis miretur lector Geographorum etiam magni nominis temeritatem, qui auſi fuerunt urbibus non niſi ſemel in ſerie urbium quarundam hujus illiusve tribus recenſitis locum in mappis ſuis concedere; quod quo colore fieri poſſit equidem non video. Diſpoſui autem nomina urbium ſecundum ordinem elementorum Latinorum, & nomina Hebraea Graeca aliaque flexi ad modum illorum, literam *Ain* more veterum negligens, & literis Hebraeis Cheth, Caph, a-

liisque illum ſonum tribuens, quem maxime cum vera earum pronuntiatione convenire judicabam. Sic Chebron ſcribo, ad exemplum Hieronymi, quod alii Hebron & Ebron. Sed quid plura de his moneam? Qui volet pervolvat librum ipſum, & uno alterove ſpecimine docebitur, quem morem ſervaverim.

Urbes ipſae a Judaeis in majores minoreſque diſtinguuntur. כרך ipſis dicitur urbs quae aetate imperatoris Joſuae muro cincta fuit, quod convenit cum Syriaco ܟܪܟܐ quo πόλις redditur in Novo Teſtamento. עיר vero urbs quae poſt tempora Joſuae muro circumdata eſt. Urbs autem (עיר) quae muro cincta non eſt nec arce inſtructa פרון dicitur. כפר vicus eſt, plerumque exiguus, cujus incolae ſe ad urbem (כרך vel עיר) conferre ſolebant precum publicarum fundendi cauſa in ſynagogis & litium deferendi ad judices. Quapropter dies hebdomadis ſecundus & quintus ימי הכניסה dies congregationis nuncupantur. Erant tamen & כפרים vici majores, in quibus erant ſynagogae. Hoc ipſo libro ad vocem *Caphar* plura loca notabuntur quae oppidorum magis quam vicorum nomen merentur, quod ex parvis initiis creverint & priſcum nomen retinuerint: quod & in nominibus urbium noſtrae patriae cernere eſt.

Vici & villae dicuntur, quae Graecis κῶμαι. Suberant illae urbi majori. Sic Joſephus *lib.* III. *de bello cap.* 15. memorat τὰς περιοίκους κώμας καὶ πολίχνας τῆς Ἰόππης. Sic *lib.* III. *cap.* 5. Οὐ μόνον αὐτὴν τὴν πόλιν (loquitur de Gadaris) ἀλλὰ καὶ πέριξ κώμας πάσας τε καὶ πολίχνας. *Non modo urbem ipſam, ſed & vicos circa eam & oppidula.* Originem hujus nominis notat Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς ad vocem κώμη. Ἐν ταῖς μακραῖς ὁδοῖς μέσα χωρία ἔκτισαν, πρὸς τὸ κοιμᾶσθαι νυκτὸς ἐπιγιγνομένης· ὅθεν καὶ ἐπικέκληται, ὡς Φιλόξενος· ὁ οἰκήτωρ ἐγκώμιος. Ἡσίοδος,

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγκώμιον ἄλλο γένοιτο

Καὶ Κωμαῖος καὶ Κωμήτης ἀρσενικῶς &c. *In viis longis intermedia loca aptarunt capiendo ſomno nocte ingruente, unde & nomen datum eſt ei, uti ſcribit Philoxenus. Qui ea loca incolit appellatur* encomius. Heſiodus,

Si enim tibi aliquid negotium ἐγκώμιον *ſit.*

Heſy-

Heſychius. Ἐγκώμιον, ἔνδημον· Κῶμαι γὰρ τὰ τοῦ δήμου συστήματα. Ita legendum. Κῶμαι *ſunt ubi populus congregatur.* Videntur illa χωρία non multum diverſa fuiſſe ab iſtis *Chane*, ſive locis publicis in quibus iter facientes dormire ſolent in Palaeſtina, Perſia, Armenia & alibi. Vicos plures in Palaeſtina fuiſſe liquet ex Joſepho, qui ſoli Galilaeae fere quadringentos attribuit (verba dedimus ſupra *p.* 183.) & Zonara, qui imperante Hadriano 985 vicos Judaeorum everſos fuiſſe teſtatur, *lib.* XI. *pag.* 590. Φρούρια μὲν γὰρ αὐτῶν τὰ κρείττω πεντήκοντα κατεστράφησαν, κῶμαι δὲ πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐπ᾽ ἐννακοσίαις ὀνομαστόταται κατεσκάφησαν. *Arces eorum* L. *firmiſſimae expugnatae ſunt, pagi celeberrimi* DCCCC *&* LXXXV *everſi.* Haec Zonaras hauſit ex Dione, quem Xiphilinus in epitome ſua, *pag.* 263. *edit. Stephan.* ita loqui facit: Καὶ φρούρια μὲν αὐτῶν πεντήκοντα τάγε ἀξιολογώτατα, κῶμαι δὲ ἐννακόσιαι καὶ ὀγδοήκοντα καὶ πέντε ὀνομαστόταται κατεστράφησαν. *Quinquaginta quidem eorum arces inſignes, vici autem nobiles nongenti octoginta & quinque everſi ſunt*: a Julio nempe Severo quem Hadrianus Imperator contra Judaeos miſerat. Horum vicorum pauci quidem nomine nobis noti ſunt: quos invenimus, loco ſuo in hac ſerie poſuimus. Inſeruimus etiam nomina locorum, quae licet certo nobis non liqueret vicos fuiſſe, vici tamen eſſe poterant. Nonnunquam & urbes & vicos commemoravimus extra fines Palaeſtinae ſitos, ideo tamen, ut urbes in Palaeſtina ſitae inde illuſtrentur, aut aliorum errores notemus.

Videamus nunc de ſingulis aliqua. Nec enim omnia de iis, nec nihil, dicemus. Praecipue illa quae ad ſitum & rem Geographicam attinent proſequemur. In reliquis non adeo religioſe ordinem ſervabimus dicendorum, ſed fere uti illa a nobis in ſchedas relata ſunt variis temporibus ea promemus, unde lector petat quae ſibi uſui futura exiſtimet. Errores omnium aliorum virorum qui ante nos ſcripſerant indicare non conſtituimus. Id molem hujus voluminis nimium auxiſſet. Nec conſuetudinis noſtrae eſt magnam ſeriem clarorum hominum texere (quod facile potuiſſemus) quos erraſſe credimus. Malumus nos quidem

Parcere perſonis, dicere de vitiis.

Verum indagare ſtudemus, & neminem laedere. Errorem ipſum coarguere, ut ab eo homines avertantur, neceſſarium eſt: numerum errantium ſcire, non item. Poterit tamen lector, conferendo ſententiam aliorum cum noſtra, facili negotio deprehendere qui & quot viri erraverint. Sed nec nos ab erroribus magis liberi ſumus quam illi qui ante nos in hoc argumento verſati fuerunt, & conamur quotidie proficere ac meliora edoceri. Quare uti nec ipſi iniquius nobiſcum agi volumus, ita nec alios qui in vivis ſunt laceſſere, aut mortuorum exiſtimationem violare, placuit.

ABDON.

Nomen hoc Hebraice ſcribitur עַבְדּוֹן/ Urbs erat in regione tribus Aſer, & Levitis quidem adſignata *Joſ.* 21. 30. 1 *Chr.* 6. 74. In Onomaſtico Euſebii male ſcribitur hoc nomen ΑΡΔΩΜ, quod & ipſa literarum ſeries & verſio Hieronymi oſtendit. Videtur tamen ſcripſiſſe ipſe Euſebius ΑΒΔΩΜ, vel ΑΒΔΩΝ, ſed ablato a litera Β ductu inferiore facta eſt Ρ, & hinc ΑΡΔΩΜ ſcriptum pro ΑΒΔΩΜ. Mirum ſane in ſerie urbium tribui Aſer adſignatarum *Joſ.* 29. 22. non legi hanc urbem. Verum & Acco fuit urbs Aſeritarum, quod docemur *Judic.* 1. 31. & Achlab & Chelba, quae tamen nec ipſae in ſerie urbium Aſeriticarum a Joſua memorata leguntur. Ἀβδῶ & Ἀβδὼν, & Δαββὼν ſcribitur haec urbs in verſione Graeca *Joſ.* 21. 30. ſed Ῥαβὼθ 1 *Chr.* 6. 74. in codicibus quibusdam. Nec tamen invenio Graecos ipſos interpretes nomina urbium Aſeriticarum recenſentes urbis hoc nomine meminiſſe. Legitur apud illos nomen urbis Ῥαββὼθ *Joſ.* 19. 21. quae *Harabbith*, הרבית, Hebraeis eſt, ſed illa erat in portione tribus Jiſſaſcar. Videtur itaque urbs haec עברון latere in urbe עברון, quae inter Aſeriticas recenſetur *Joſ.* 19. 28. Plura de hac urbe dici vix poſſe videntur, quum nec ex ſacris literis nec aliis monumentis vetuſtis aliquid hauriri poſſit quod ad uberiorem urbis hujus deſcriptionem aut ſitum faciat. Quis ergo non miretur in mappis Geographicis hanc urbem videre notatam

tatam juxta flumen non longe a Tyro, ad orientem Sarephtae? Unde haec conſtant? Quo auctore, quo teſte, hic ei locus tribuitur? Non ſcitur, niſi urbem hanc in regione tribus Aſer fuiſſe & datam Levitis. Quo loco ſita fuerit, an in limitibus ejus auſtralibus an ſeptentrionalibus, an in medio illius regionis aut alibi, quis affirmabit? Quam temere ergo collocatur illa urbs iſto loco, quo eam ſitam fuiſſe non magis eſt probabile quam triginta miliaribus ab illo? Atque utinam de ſola hac urbe conqueri poſſemus! Ita cum plerisque aliis, quarum ſitus non magis certus eſt, actum videmus. Sed deſinimus querelarum. Nos pauca ſed certa innumeris iisque incertis anteferimus, קב ונקי.

ABEL.

אָבֵל / Urbs illuſtris in terra Iſraëlitica, & mater nuncupata 2 *Sam.* 20. 19. Videtur ſita fuiſſe in parte ſeptentrionali terrae Iſraëliticae, quia Joab eam obſidens dicitur per omnes tribus Iſraëlis fuiſſe progreſſus. Eadem dicitur 1 *Reg.* 15. 20. *Abel Beth Maacha* אבל בית מעכה. Fuit tamen locus Beth Maacha diſtinctus ab Abel, quod liquet ex 2 *Sam.* 20. 14. אבלה ובית מעכה *Abela & Beth Maacha*, & forſitan, ut ab aliis urbibus Abelae nomine dictis diſtingueretur, a loco vicino Bethmaacha dicta eſt urbs Abel Bethmaacha, uti Sarepta Sidonis, Thaanat Silo &c. Credidit Theodoretus *quaeſt.* 39. *in* 2 *lib. Reg.* hanc urbem ſuo tempore Abelam vocatam eſſe. Εἰς τὴν Ἀβὲλ κατέφυγε πόλιν. Ἔστι δὲ αὕτη πόλις τῆς Πωλαιστίνης, Ἀβελᾶ νῦν ὠνομασμένη. *Confugit in Abel. Eſt autem haec urbs Palaeſtinae nunc Abela appellata.* Quam Abelam intelligat incertum eſt: fuere enim loca hoc nomine plura. I. Abel, vicus 6 miliaribus a Philadelphia. II. Abel, urbs, 12 miliaribus a Gadaris ortum verſus. III. Abel inter Paneada & Damaſcum. Ita Euſebius ſcribit in Onom. Valde dubito an una ex tribus hiſce eadem fuerit ac Abela Beth Maacha. Si aliqua eligenda eſſet illam quae inter Paneada & Damaſcum eſt eligerem. Sed, ut verum fatear, quaerere eam malo in Galilaea ad occidentem vel auſtrum Paneadis, quam ad ortum boreamve

rcamve in via Damaſcena. Conjungitur enim cum aliis locis Galilaeae, & in hiſtoria progreſſus Regis Benhadad collocatur inter Dan: quae erat ad occaſum Paneadis, ac tractum Kinnereth ad litus maris Galilaeae, his verbis 1 *Reg.* 15. 20. *Miſit duces exercitus ſui contra urbes Iſraëlis & percuſſit Ijon, Dan, Abel Beth Maacha, & totum tractum Kinnereth & totam terram Nephtali.* Eadem hiſtoria narratur 2 *Chron.* 16. 4. & illic *Abel Maim* nuncupatur. Meretur tamen notari eſſe locum מעכת Maachath in Baſan & habitaſſe מעכתי inter Iſraëlitas, nec deletos fuiſſe, *Joſ.* 13. 13. unde forſitan Abel Beth Maacha eſſe dicta poſſet. Joſepho 'Αβελμαχέα appellatur *Ant.* VII. 10. urbs munita & μητρόπολις 'Ισραηλιτῶν. Apud eundem *Ant.* VIII. 6. 'Αβελλάνη ſcribitur urbs ad regnum decem tribuum pertinens & a rege Damaſci direpta. Sed hoc nomen corruptum eſt ex 'Αβελμαχέα.

ABEL BETH MAACHA.

Eſt urbs eadem ac illa de qua mox egimus, nomine *Abel.*

ABEL HASSHITTIM.

אבל השטים / Non longe a mari mortuo ſita in ſolo palmarum ferace: cujus meminit Joſephus *l.* IV. *c.* 7. & V. 1. ſcribens, ad Jordanem Moſes congregavit populum ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν 'Αβίλη *ubi nunc eſt urbs Abila.* De urbe Abila dicetur infra ſuo loco. Non eſt improbabile hanc eſſe Abel haſſchittim in campeſtribus Moab. Joſephus *lib.* V. *de bell. cap.* 3. jungit 'Αβιλα, 'Ιυλιάδα (haec Livias eſt) καὶ Βησιμώθ. Erant autem omnia haec loca vicina. Quidam putant hunc locum eſſe Abel Mizraim ad Jordanem *Gen.* 50. 11. de quo mox agetur: videturque fuiſſe ille ad occaſum Jordanis, quum *Abel Haſſchittim* fuerit ad ortum. Joſephus Abel Satim *in init. l.* V. *Ant.* 60 ſtadiis a Jordane removet. Et Euſebius ad vocem Σταγεῖν ſcribit eam adſitam eſſe monti Phogor. Videtur hic locus nomen habere ab arboribus שטים *Schittim* dictis, quarum hic copia fuit major fortaſſe quam in reliquis locis, vel major pro-

proceritas. Nec enim crede nullo quam hoc loco (qui non longe a Jordane fuit, uti liquet ex *Num.* 33. 49. ubi Iſraëlitae caſtra metati leguntur *a Bethjeſimoth usque ad Abel Schittim*, & *Mich.* 6. 5. ubi Balac rex Moabitarum dicitur conſilium contra eos cepiſſe, & in memoriam ſibi revocarent quid geſtum eſſet, *a Schittim usque ad Gilgalem*) proveniſſe: nam *per eremum montis Sina hodie quoque gignuntur*, uti tradit Hieronymus qui ad *Mich.* 6. ita hanc arborem deſcribit: *Eſt autem genus arboris in eremo ſpinae albae ſimile, colore & foliis, non magnitudine: alioquin tam grandes arbores ſunt ut latiſſima ex illis tabulata caedantur; lignumque fortiſſimum eſt & incredibilis levitatis ac pulchritudinis ita ut ex his etiam vaſa torcularium quae ἄῤῥενας & θήλυας* (ita nunc quoque cochleas mares & faeminas dicimus) *vocant, ditiſſimi quique & ſtudioſiſſimi faciant.* Et idem ad *Joël.* 3. notat *haec ligna in locis cultis & in Romano ſolo, absque Arabiae ſolitudine non inveniri.* Quia autem arbor haec ſpinae erat ſimilis, videtur Theodotion Schittim per ἄκανθον ſpinam reddidiſſe. Meminit etiam Plinius *lib.* XIII. *cap.* 19. & XXIV. 12. hujus ſpinae quae *in Aegypto* (nam hujus Arabicae eremi magna pars Aegypto attribuitur) *provenit, incorrupta etiam in aquis durat, & utiliſſima eſt navium coſtis.* Confer Theophraſtum *hiſtor. plantar. lib.* IV. 3. ſcribentem ἄκανθον eſſe arborem e qua δωδεκάπηχυς ὕλη caeditur, nigram, & incorruptam, quae in fabrica navium ad coſtas adhibetur.

ABEL KERAMIM.

אָבֵל כְּרָמִים / Sunt qui putent hunc locum, quo usque Jephta dicitur Ammonitas perſecutus *Jud.* 11. 33. terrae Iſraëliticae attribuendum. Ego exiſtimo ad Ammonitas pertinuiſſe & recte Euſebium in Onomaſtico notaſſe ubi de hoc loco agit, ἡ ἐστὶ εἰς νῦν κώμη ἀμπελοφόρος Ἄβελ, ἀπὸ ϛ′ σημείων Φιλαδελφίας, qui usque in praeſentem diem vicus eſt vitifer, Abel, 6 miliaribus a Philadelphia. Eſſe autem Philadelphiam eandem quae Rabbath Ammon olim dicta eſt conſtat veterum teſtimoniis.

ABEL MAIM.

Vide Abel Beth Maacha.

ABELMEA.

'Αβελμέα. Villula inter Neapolin & Scythopolin. Euſebius. Ibi 'Αβελνέα legitur. Sed Hieronymus legit *Abelmea*.

ABEL MECHOLA.

אָבֵל מְחוֹלָה / *Jud.* 7. 22. patria Eliſae 1 *Reg.* 19. 16. non longe a Bethſan ſive Scythopoli. 1 *Reg.* 4. 12. Videtur haec urbs collocanda in portione dimidiae tribus Menaſſis cis Jordanem, nam ex eodem illo loco liquet eam vel in Jiſſaſcar vel in Menaſſitide fuiſſe. Atqui in Jiſſaſcar non fuit, (nam illa erat praefectura ordine decima, haec autem quinta) vel ſi fuit, poſſeſſa certe fuit a Menaſſitis, uti Bethſchean, Taanach & Megiddo quae Menaſſitarum erant *Joſ.* 17. 11. *Gen.* 50. 11. Euſebius ad hanc vocem ſcribit eſſe vicum Βητθμαελὰ in Aulone i. e. magno campo Jordanis, ſitum 16 miliaribus a Scythopoli auſtrum verſus, & eſſe 'Αβὲλ νέαν (Hieronymus legit *Abelmeam*) villulam inter Neapolin & Scythopolin. Epiphanius patriam Eliſae ſcribit fuiſſe 'Αβελμοὺθ (ita corrupte haec vox ibi legitur) oppidum γῆς 'Ρουβὴμ *terrae Ruben*. Alii codices habent 'Αμεμουήλ. In Chronico Alexandrino ſive Paſchali legitur 'Αβελμαούλ.

* ABEL MITZRAIM.

אָבֵל מִצְרַיִם / Locus haud longe a Jordane. *Gen.* 50. 11. In *area Atad* גורן עטד quam vallem vel planitiem ſpinarum reddunt, Ἅλωνα 'Ατὰδ Graeci. Sed *Atad* interpretes vertunt *Pſ.* 58. 10. per ῥάμνον, & quia eodem commate illam diſtinguunt ab ἀκάνθαις, videtur mihi ſcriptores ſacros, qui ἐξ ἀκάνθων Chriſto coronam

* Hic aſteriſcus notat nomen hujus loci ſemel tantummodo legi in ſacro codice.

nam eſſe paratam notant, non voluiſſe ῥάμνον indicare (quod Petro Bellonio viſum eſt, quia circa Hieroſolymas non invenit alium fruticem ſpinoſum, ſi cappares paucas excipias, quam rhamnum) nam ſcripſiſſent illi ἐκ ῥάμνου, puto, non ἀκάνθων. Vide *Matth.* 27. 29. Alii putant ex arbore acacia factam hanc coronam, quia illa arbor veteribus ἀκάνθη dicitur κατ' ἐξοχήν. Sed tunc ἐξ ἀκάνθης ſcripſiſſent, non ἀκάνθων Fuerint itaque ſpinae aliae, & forte ipſae illae cappares ſpinoſae quas Bellonius ibi creſcere notavit: aut aliae minores, quae inter ſegetes creſcunt. Tales certe ἀκάνθαι paſſim memorantur in N. T. Ceterum ita dictus hic locus eſt a luctu Aegyptiorum. At reliquorum locorum *Abel* nuncupatorum nomen a planitie duxerim. Nam אבל Chaldaei per מישר reddunt. Hieronymus Abel Mitzraim locat ad occaſum Jordanis, dictumque poſtea Bethaglam notat. Vide eum in Onomaſtico ad voces *Area Atad*: & excerpta noſtra ea eo ſupra *pag.* 481. & ex Procopio Gazaeo, *pag.* 501. Invenio & nomen אבל *Abel* aliis locis tributum. Sic 1 *Sam.* 6. 18. אבל הגדולה ubi interpretes quidam אבן pro אבל legerunt. At hic vicus non fuit. Video & memoratum in Miſna Eruvin. VIII. 7. ſtagnum Abel, אמת של אבל ſed incertum eſt ubi ſit quaerendum.

ABELA.

Euſebius & Hieronymus in Onomaſtico commemorant Abelam urbem nobilem, οἰνοφόρον dictam, quae a Gadaris 12 miliaria aberat ortum verſus: & aliam Abelam Phoenices inter Damaſcum & Paneada (quae non eſt eadem ac Abila Lyſaniae, caput Abilenes: illa enim inter Damaſcum erat & Heliopolin: Vide ſupra *pag.* 122. & infra ad vocem *Abila*) tertiamque *Abel*, κώμην ἀμπελοφόρον, 6 miliaribus a Philadelphia, de qua vide ad voces *Abel Keramim*.

ABESAROS.

Ἀβέσαρος. Urbs patria primae conjugis Davidis, Joſephus *Antiquitat.* VI. 14.

* ABETZ.

Urbs in tribu Jiſſaſchar. *Joſ.* 19. 20. וְאֶבֶץ / Quidam putant ob accentum Abetz ſcribi quum alias Ebetz אֶבֶץ ſcribatur. Sed quis id certum eſſe dixerit? Non enim niſi hoc loco legitur.

ABILA PERAEAE.

Haec eſt quam Joſephus urbem τῆς Περαίας & ſitam κατὰ τὴν Περαίαν appellat: vide *lib.* 11. *de bell. Judaico*, & *lib.* v. *cap.* 3. jungit ibidem cum Juliade & Beſimoth: quae loca quum non longe ab influxu Jordanis in mare mortuum abfuerint, in vicinia eorum fuiſſe haec Abila cenſenda eſt. Aberat autem haec Abila a Jordane 60 ſtadia, quod colligitur ex eo quod *Antiq.* IV. 7. & V. 1. ſcribat coetum a Moſe congregatum ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν Ἀβίλη *ubi nunc urbs Abila eſt*, & 60 ſtadiorum intervallo a Jordane eum locum removeat. Hujus meminiſſe puto Stephanum ἐν Ἐθνικοῖς & appellaſſe urbem ſitam prope Jordanem. Ἀβίλη, πόλις ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ· ἔστι δὲ καὶ ἄλλη πόλις Φοινίκης Ἄβιλα, ἐξ ἧς ἦν Διογένης ὁ διασημότατος σοφιστής. Οὐδετέρως δὲ αὕτη ἡ πόλις Ἄβιλα· τὸ Ἐθνικὸν Ἀβιληνός. *Abile. Urbs ad Jordanem fluvium. Eſt & alia urbs Phoenices Abila dicta, ex qua Diogenes, praeſtantiſſimus ille ſophiſta, traxit originem. Abila autem eſt neutrius generis. Gentile nomen eſt* Abilenus. Videtur haec Abila Peraeae interiiſſe tempore Euſebii & Hieronymi, quod nullam hujus mentionem injiciant, ſed tantum urbes duas nomine Abilae dictas commemorent, alteram Batanaeae a nobis tributam 12 miliaribus a Gadaris verſus ortum, alteram inter Paneada & Damaſcum. Quum enim agunt de Abel Haſſchittim ad voces Ἀβελσατγεὶν & Σαττεῖν duntaxat ſcribunt eam eſſe in ſolitudine, & adjacere monti Phogor, (quem alibi ſc. ad vocem Δαναβὰ ſcribit Esbunte abeſſe ſeptem miliaria) nulla facta Abilae mentione quae hic aut certe non longe hinc fuit. Ita nec ad vocem Ἀβελαμπελὼν, ubi tria loca recenſent nomine Abelae dicta, hujus Abilae meminerunt.

ABI-

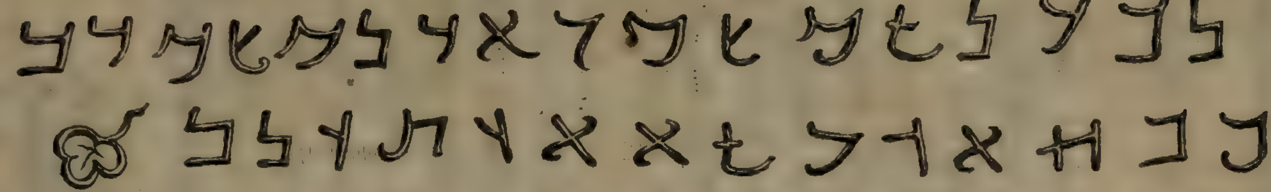
ABILA BATANAEAE.

Euſebius in Onomaſtico locorum & urbium meminit hujus Abilae ad vocem Ἀϛαρὼθ Καρναεὶν, ſcribens duos eſſe vicos in Batanaea hoc nomine μεταξὺ Ἀδαρῶν (forſan Γαδάρων) καὶ Ἀβίλης πόλεως *inter Adara & Abilam urbes.* Et, ni fallor, eadem illa Abila eſt de qua ſcribit ad voces Ἀβὲλ ἀμπέλων· πόλις ἐπίσημος Ἀβελὰ οἰνοφόρος καλουμένη διεϛῶσα Γαδάρων σημείοις ιβʹ πρὸς ἀνατολάς. Id eſt, *urbs illuſtris Abela vini fertilis dicta, diſtans Gadaris duodecim miliaribus verſus ortum.* Obſerva in tranſitu ipſam vocem Ἄβελ nos ducere ad cogitationem de loco vitifero quum יבול חגפנים *proventus vitium* jungatur *Hab.* 3. 17. ejusdem nempe originis erat אבל, & יבול, niſi quis malit a planitie (אבל) ducere. Haec etiam videtur intelligenda, quum Ἀβίλα in notitiis veteribus eccleſiaſticis recenſetur inter urbes Palaeſtinae ſecundae poſt Scythopolin, Pellam, Gadara & Capitoliſſam. Polybius quoque hujus Abilae meminit, quum *lib.* V. *hiſtoriarum* Abila (ita enim hac voce utitur in plurali numero) capta memorat ab Antiocho, poſtquam Atabyrium (Tabor in Galilaea) Pellam, Camun & Gephrun ſubegiſſet: καὶ καταχὼν εἰς τὴν Γαλάτιν (intelligit, puto, Galaaditin) κύριος γίνεται Ἀβίλων, *in Galatin perveniens potitus eſt Abilis.* Deinde narrat Gadara fuiſſe capta & Rabbath Ammana. Ita denique Joſephus *Ant.* XII. 3. Gadara & Abila ab Antiocho capta fuiſſe narrat. De qua igitur Abila potius hic cogitaremus quam illa Batanaeae quae 12 miliaribus diſtabat a Gadaris? Nec alia eſt Abila quae Decapoli attribuitur in inſcriptione veteri, quae extat *num.* 3. inter monumenta Palmyrena, quae cum ſcholiis Eduardi Bernardi & Thomae Smithi prodierunt, ubi legitur ΑΓΑΘΑΝΓΕΛΟϹ ΑΒΙΛΗΝΟϹ ΤΗϹ ΔΕΚΑΠΟΛΕΟϹ. Ita cum ο μικρῷ extat, non Δεκαπόλεως, uti edita id repraeſentant: quod debeo viro mihi amiciſſimo Jano Maſſon, qui cum ex itinere Italico redux ad me inviſeret inter alia λείψανα vetuſtatis hanc inſcriptionem ex ſchedis Petri della Valle hauſtam mecum communicavit, atque ſubjunctos verſus duos Palmyrenos

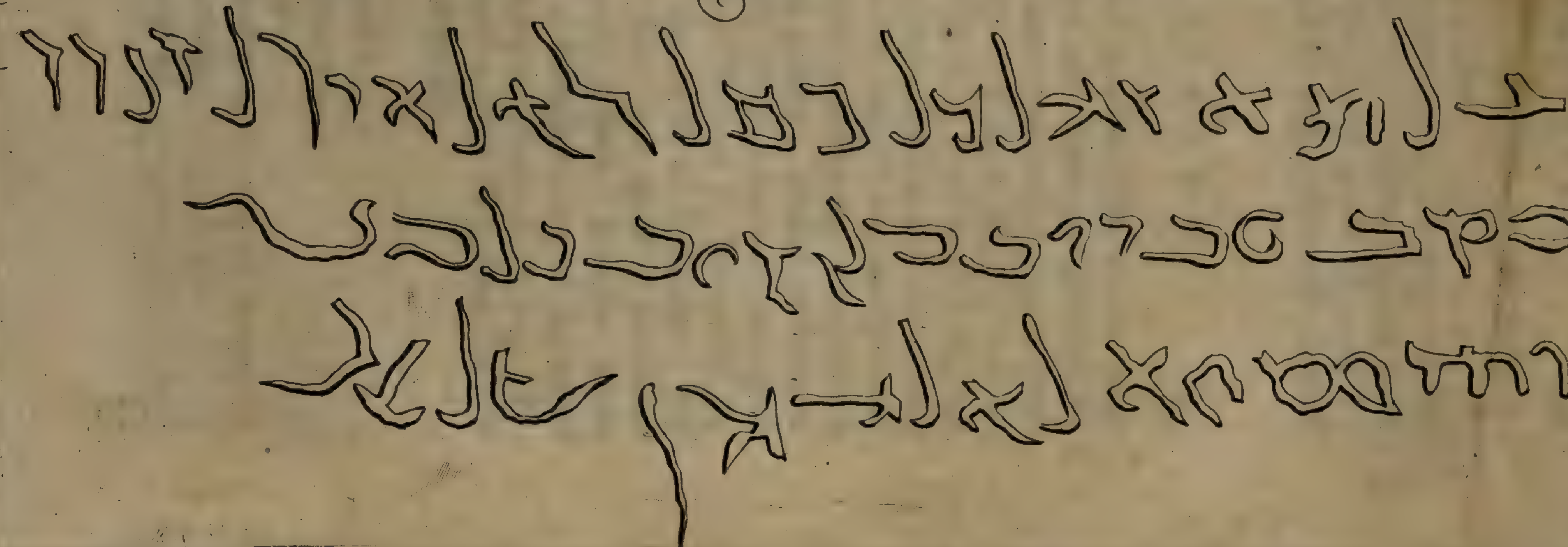
quos exhibet tabula adjecta in aes inciſa *num.* 1. Addidi & *num.* 2. aliam inſcriptionem Palmyrenam lapidis in villa Boſia Romae, quae inter Palmyrenas Sponii ſecunda eſt, ſed ab Maſſono noſtro accuratius deſcripta ex ipſo marmore. Haec miſi ante annos aliquot Jacobo Rhenferdio, viro quem & vivum colui & nunc ereptum rei literariae doleo, qui ſi quis alius antiquitatibus Palmyrenis illuſtrandis operam dedit, & dediſſet porro, ſi vita frui licuiſſet. Conjecerat vir egregius *in Periculo Palmyreno*, alphabetum illius linguae 22 literis conſtare. Id poſtea firmatum inveni apud Epiphanium *lib. adv. haereſes*, qui 22 literis conſtare τὴν βαθυτάτην Παλμυρηνῶν διάλεκτον ſcribit. Lingua ipſa Syriaca fuiſſe videtur. Theodoretus huc facit ſcribens *quaeſt.* 19. *ad librum Judicum*: Ὀσροηνοὶ καὶ Σύροι καὶ Εὐφρατήσιοι, καὶ Παλαιστινοὶ, καὶ Φοίνικες τῇ Συρίων χρῶνται φωνῇ. Redeamus ad Abilam. Pella, Gadara, Canatha, Philadelphia, Damaſcus aliaeque urbes huic noſtrae vicinae inter Decapolitanas recenſentur a Plinio; adeoque non videtur ſi aliqua Abila Decapolitana dici debeat, alia ab hac Abila diverſa quarenda. Quidni ergo, dicet aliquis, Plinius hujus Abilae inter Decapolitanas meminit? Ipſe nimirum notat in numero oppidorum non omnes eadem obſervare. Si quis tamen exiſtimet Abilam hanc Decapolitanam eſſe illam quae inter Heliopolin & Damaſcum recenſetur in itinerario Antonini, fruatur, per nos licet, judicio ſuo. Habebit & Plinium faventem aliquo modo, qui ubi de urbibus Decapolitanis egiſſet, Abilae mentionem facit his aut immixtae aut vicinae *l.* v. *c.* 18. his verbis: Intercurſant cinguntque has urbes tetrarchiae, regionum inſtar ſingulae, & in regna contribuuntur, Trachonitis, Paneas, in qua Caeſarea cum ſupra dicto fonte, Abila, Arca, Ampeloëſſa, Gabe. Nimirum quia Ἀβιλήνη fuit tetrarchia, & hic cum Paneade & Arca recenſetur, videretur Abila Libaneſia intelligenda. Obſtant tamen alia & nobis favent, quod Abila XVIII miliaribus ſeptentrionalior Damaſco non videatur Decapolitanis poſſe adnumerari, quod Ampeloëſſa & Gabe ad loca auſtraliora nos ducant, quod denique Abila noſtra regioni illi, in qua Gadara, Pella, Dion, Hippos aliaeque Decapolitanae ab ipſo Plinio recen-

Jnscriptiones duae Palmyrenae

Num. 1.

Num. 2.

cenſitae inveniuntur, propior ſit, aut, ut Plinii verbis utar, *intercurſet vere aliquas harum urbium & cingat.*

Jungimus his Abilis aliam hoc nomine apud ſcriptores Graecos cognitam, dein perrecturi ad alia ut diſtinctius liqueat quae & quot Abilae fuerint, & clarius intelligamur quum de locis Abel nuncupatis in Sacro Codice loquimur eaque cum una alterave harum Abilarum conferimus.

ABILA AD LIBANUM.

Non inſero hanc urbem huic indici quod exiſtimem eam inter urbes terrae Iſraëliticae, uti tribubus XII ſorte adſignata fuit, locum habuiſſe, ſed partim ut iis me opponam qui eam inter urbes hujus terrae recenſent, partim ut tollatur omnis confuſio & accuratius liqueat diſcrimen inter hanc & alias eodem nomine dictas, quum videam viros inſignes hanc Abilam cum aliis confundere, quod forſitan rebus gravioribus intenti tantum ſibi non conceſſerint otii ut veterum teſtimonia examinarent viderentque quid uni, quid alteri, quid denique tertiae, Abilae conveniat. Fuit itaque Abila quaedam in Libano vel ad Libanum ſita, quae vel hoc ſolo ſatis diverſa eſſe ab Abila Peraeae & Batanaeae intelligitur, quod neutra poſſit dici ſita fuiſſe ad Libanum, ſed longe inde remota auſtrum verſus. Huc facit quod in Gloſſario Papiae legitur *Abila*, *Sabaei*, *Getuli*, *Libani.* Joſepho Ἀβελλα, & Ἀβιλα ad Libanum dicitur, & adjecta regno Agrippae *Antiq.* XIX. 4. & XX. 5. Zonarae quoque Ἀβιλα *l.* VI. *pag.* 287. In Itinerario, quod Antonini nomine notum eſt, inter Heliopolin & Damaſcum collocatur, hoc modo

Hemiſa. M. P. XVIII.
Laudicia. M. P. XVIII.
Lybo. M. P. XXXII.
Heliopoli. M. P. XXXII.
Abila. M. P. XXXVIII.
Damaſco. M. P. XVIII.

Eo-

Eodem ordine (ſi Lybum tollas) recenſetur haec inter urbes Phoenices Libaneſiae, in Notitia Graeca Epiſcopatuum ſubjuncta editioni regiae Codini Curopalatae *pag.* 360.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΦΟΙΝΙΚΗϹ ΛΙΒΑΝΙϹΙΑϹ

Ἔδεσα μητρόπολις.
Λαοδίκεια.
Ἡλιύπολις.
Ἄνβιλλα.
Δάμασκος.

Haec Ἄνβιλλα non eſt alia quam Abila. In tabula quoque itineraria veteri, quae vulgo Peutingeriana audit, inter Damaſcum & Heliopolin Abila interponitur. Nec eſt haec diverſa ab Ἄβιλα quae a Ptolemaeo in Coeleſyria locatur, ſeptentrionalior Damaſco, & ab eodem Ἄβιλα Λυσανίυ Abila Lyſaniae dicitur, unde *Luc.* 3. 1. Lyſanias Ἀβιληνῆς tetrarcha appellatur. Suidas hanc Abilam Phoenices appellat, Ἄβιλα, πόλις Φοινίκης ἐξ ἧς ἦν Διογένης, ὁ διασημότατος σοφιστής. Τὸ ἐθνικὸν Ἀβιληνός. *Abila, urbs Phoenices, unde erat Diogenes, celeberrimus ſophiſta. Nomen gentile inde ductum eſt* Abilenus. Habet haec ex Stephano. Ex quibus perſpicuum eſſe arbitror hanc Abilam ad Libanum non pertinere ad terram Iſraëliticam ſive illam quam Deus tribubus duodecim aſſignavit, & male haberi pro eadem ac aliqua ex iis quibus in ſcriptis veteris Inſtrumenti nomen אבל *Abel* datur. Quis enim urbem ad plagam ſeptentrionalem Damaſci, urbis Syriae, & XVIII inde miliaribus diſſitam, credat ad terram Iſraëliticam pertinuiſſe? Certe non ego. Nec magis illa confundenda eſt cum Abila Batanaeae aut Peraeae, quem tamen errorem multi iique viri eximii errarunt. Huic Abilae, vel regioni ipſi, nummum Caracallae tribuo, cui inſcriptum Ἀβιληνίων. Uti enim a Ῥήνη fit Ῥήνιος & a Πυλήνη Πυλήνιος, a Πριήνη Πριήνιος, ita ab Ἀβιλήνη Ἀβιλήνιος. Nec inſolens eſt nomina gentium in nummis legere, Κομμαγήνων, Θεσσάλων, Κρήτων, & alia. Non accedo itaque Holſtenio in notis ad Stephanum voc. Ἄκη monenti male ſcribi Ἀβιληνίων.

Hu-

Hujus Abilae mentio videtur fieri in actis concili Chalcedonenſis, inter Oecumenica quarti, *tom.* IV. *Conciliorum generalium*, *p.* 80. ubi hoc ordine Jordanes Abilae epiſcopus recenſetur inter alios Phoenices epiſcopos, unde liquet nullam quam hanc Abilam intelligendam.

Πορφυρίου Βοτρύων
Φωσφόρου Ὀρθοσιάδος
Ἰωσὴφ Ἡλιουπόλεως
Ἰορδάνου Ἀβίλης
⋮ * *
Εὐφρονίου πρεσβυτέρου ἐπέχοντος
τὸν τόπον Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἄρκης.

Viden', ut poſt epiſcopum Heliopolis collocetur. Pro Βοτρύων legitur in actione ſexta hujus concilii *pag.* 587. Βοτρυῶνος, ſed male. Ibidem Βίλης pro Ἀβίλης legitur, & in Latina verſione actionis ſecundae concilii Chalcedonenſis eſt *Jordanae Abilae Syriae.* Pro Ἄρκης, quod nomen notiſſimum urbis eſt Phoenices, in codicibus quibusdam Latinis *Arphis* & *Arces* legitur: ſuſpicareturque aliquis hic innui Arcen Phoenices, ſed eſt Arce Armeniae ſecundae. Erat enim Heraclius epiſcopus Arces in Phoenice (Heraclitus appellatur quoque) quum Johannes epiſcopus erat Arces in Armenia, qui ipſe ſubſcripſit epiſtolae nomine epiſcoporum Armeniae ſecundae. Vide tom. IV. conciliorum generalium *pag.* 952.

ABILA,

Sedes epiſcopalis Palaeſtinae ſaeculo aerae Chriſtianae ſexto.

Legitur & in actis concilii Hieroſolymitani habiti anno aerae Chriſtianae 536 nomen Ἀβίλη, (in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani Ἀβέλη ſcribitur) uti urbs una ex urbibus Palaeſtinarum trium. Ubi fuerit, non patet. Poſſet eſſe eadem ac Abila Batanaeae. Dabimus ſeriem urbium,

bium, in qua legitur. Fuere autem hae urbes aut primae aut ſecundae aut tertiae Palaeſtinae, & quidem epiſcopales.

EXCERPTA

Ex epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis Concilii Conſtantinopolitani Tom.V. conciliorum generalium p. 192.

Nota epiſcoporum & primae & ſecundae & tertiae Palaeſtinae nomine illam epiſtolam ſcriptam eſſe.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῶν Καισαρέων.
Θεοδόσιος τῶν Σκυθουπολιτῶν.
Ζηνόβιος Ἰαμνίας.
Ἰωάννης Τιβεριάδος.
Πολυχρόνιος (1) Ἀρεοπόλεως.
Εὐστάθιος Ἀνθηδόνος.
Προκόπιος τῶν Νεαπολιτῶν.
Στέφανος τοῦ (2) Μαιοῦμεν Ἀσκάλωνος.
Πέτρος Ἐλούσης.
Μαρκελλῖνος (3) Νεοκαισαρείας.
Γρηγόριος Ἐλευθεροπόλεως.
Ἰωάννης (4) Ἱεριχοῦντων.
Ἀντωνῖνος Ἀσκάλωνος.
Ἰωάννης (5) Μονοΐδος.
Παῦλος Πέλλης.

Ἀλ-

(1) In quibusdam codd. Latinis legitur *Aureliopolitanus.* An forte eo ſpectant, quae Euſebius in Onomaſtico ad vocem *Ariël* notat?

(2) In Latino eſt *Majumae Aſcalonis.* Non erat epiſcopus Aſcalonis: hic enim mox ſequetur, ſed Majuma a loco vicino cognomen accipit, uti Sarepta Sidonis. Et mox *Majuma Gazae* memorabitur. Fuere ergo duae *Majumae.* Et Majuma quidem Gazae Epiſcopum habuit ab Epiſcopo Gazae diſtinctum, uti Sozomenus tradit *lib.* v. 3. & hic quoque mox memoratur Cyrillus Gazaeorum.

(3) Forte Διοκαισαρείας.

(4) Ita infra Ἀμαθούνταν, pro Ἀμαθοῦντος, & Ἐσβούντων in epiſtola Martini Papae ſcripta Θεοδώρῳ Ἐπισκόπῳ Ἐτβούντων.

(5) Lege Μηνοΐδος. Infra de illa vide.

(6) Fore

Ἀλφειὸς Σικαμαζόνος.
Βάσσος Καπετωλιάδος.
Προκόπιος Μαΐουμᾶ Γάζης.
Ἰσίδωρος τῆς Ζωορηνῶν.
Οὐάλης τῶν Παρεμβολῶν.
Πέτρος Φενοῦς.
Ἐπιφάνιος Ῥαφίας.
Ἠλίας Ἰόππης.
Προκόπιος Ἀμαθοῦντων.
Σολομὼν Ἀβέλης.
Κόνων Ἵππων.
Λεόντιος Σωζούσης.
Κύριλλος Γαζαίων.
Στέφανος (6) Ὀράων.
Μέγας τῆς Μαξιμιανουπολιτῶν.
Γρηγόριος (7) Βακάθας.
Βαρώχιος Δώρων.
Ἀπολλώνιος τῆς Διοσπολιτῶν.

Pag. 201. *Quatuor epiſcoporum nomina extant, qui ſub Tyro metropoli ſunt*

Ἀνδρέας ἐπίσκοπος τῆς Σιδονίων πόλεως.
Ἰωάννης τῆς Πτολεμαίων.
Θεόδωρος τῆς (8) Πορφυρεῶνος.
Ἡλίας (9) Ζηνοπολίτων.

(6) Forte Ἀδράων. Vide infra *pag.* 532. in Concilio Hieroſolymitano Στέφανος Ἄρδων. Holſtenius in notis ad Caroli a Sto. Paulo Geographiam Sacram *pag.* 305. ſcribit Stephanum hunc Doranum non Oranum appellandum fuiſſe: quod mihi non probatur ob mox dicenda.

(7) Haec *Bacatha* ex Epiphanio nota ſunt. Vide Infra.

(8) Appellatur *pag.* 6. Πορφυρεὼν ἐπαρχίας Φοινίκης παράλου.

(9) Appellatur *pag.* 204. 209. epiſcopus τῆς Ῥαχληνῶν & in quibusdam codd. Latin. *pag.* 201. *Cynopolitanus.* In Concilio Conſtantinopolitano ſecundo diſtincte memorantur Gennadius Epiſcopus Zenopolitarum & Anaſtaſius epiſcopus Rachlae. Erat *Zenopolis* urbs Pamphyliae adeoque ſub Tyro metropoli non fuit & huc non pertinet. Ita appellatur in ſerie Epiſcoporum, qui interfuerunt

EXCERPTA

ex actis Concilii Hieroſolymitani anno Chriſti 536. Tom. V. Concil. pag. 284.

Omnes trium Palaeſtinarum epiſcopi.

Πέτρος Ἱεροσολύμων.
Ἠλίας Καισαρείας.
Θεοδόσιος Σκυθοπόλεως.
Ἰωάννης Τιβεριάδος.
Στέφανος (1) Σαριφαίας.
Ἀναστάσιος (2) Γαβῶν.
Ἐπιφάνειος Ῥαφείας.
Ἠλίας Ἰόππης.
Ἰωάννης Αὐγουστοπόλεως.
Νικόστρατος Ἀβίλης.
Λάζαρος Ἀζώτου.
Λεόντιος Σωζούσης.
Στέφανος (3) Ἄρδων.
Ἀναστάσιος Ἐλευθεροπόλεως.
(4) Γρηγόριος Ἱεριχούντων.
Ἠλίας Ἀρεοπόλεως.
Ἰωάννης (5) Δοάρων.

Δη-

runt Concilio Conſtantinopolitano ſecundo, Tom. V. Concil. *pag.* 583. Et urbs *Rachlenorum* ſita erat in provincia Tyriorum, uti ibidem dicitur *pag.* 584. Sunt itaque loca diverſa: quare hic nomen unius epiſcopi excidiſſe ſuſpicor.

(1) In Latin. Scarphienſis & Sariphaeenſis. Mentio fit illius urbis in hiſtoria martyrii 20 Patrum Laurae S. Sabae, quam conſcripſit ipſorum aequalis Stephanus Monachus.

(2) In Latin. Gabenorum.

(3) *Aradorum* in Lat. atqui Aradus non pertinebat ad Palaeſtinas. Sed jam ſuboluit mihi vera ſcriptio Ἀδράων. Vid. ſupra in epiſtola Johannis Hieroſolymitani, ubi eodem nomine Στέφανος Ὀράων Epiſcopus dicebatur. Ex utroque Ἀρδῶν & Ὀράων pellucet vera lectio Ἀδράων.

(4) Supra Gregorius dicitur eſſe epiſcopus Eleutheropoleos.

(5) F. Ζωάρων, vel Δώρων. At illud praefero. Δοάρων manere poſſet, ſi non conſtaret hos omnes fuiſſe Epiſcopos Palaeſtinarum, nam in Cappadocia ſecunda

Δημήτριος Χαρακμώβων.
Στέφανος τῆς (6) Μηνυτῶν.
Μανουήλιος τοῦ (7) Βιτυλίου.
Ἀναστάσιος Ἰωτάβης.
Ζηνόβιος Ἐλούσης.
Μαρκιανὸς Γάζης.
Θεόδωρος Πετρῶν.
Ζηνόβιος Νικοπόλεως.
Ἀράξιος Γαδάρων.
Προκόπιος (8) Ἑλενουπόλεως.
Κυριακὸς Διοκαισαρείας.
Βάραχος τῆς (9) Βακάνων.
Διονύσιος Ἀσκάλωνος.
Ἰωάννης Φαινοῦς.
Μακάριος (10) Ἀρινδήλων.
Ἰωάννης Νέας πόλεως.
Βασίλειος Συκομάζονος.
Πέτρος τῆς Παρεμβολῶν.
Ζαχαρίας τῆς (11) Λιβισίων.

 Δό-

cunda urbs eſt Δόαρα, unde Ἐπίσκοπος Δοάρων nuncupatur in Concilio Conſtantinopolitano tertio, Tomo VI. Concilior. Gener. *pag.* 1042. 1068. & 1202. Sed fuit tum Epiſcopus Δώρων, & *in epiſt.* IX. Martini Papae mentio fit Stephani epiſcopi τῆς Δωριτῶν πόλεως *Dorenſium urbis.*

(6) Intelligit puto Μηνοΐδα.

(7) *Bethel.*

(8) De hac Helenopoli vide ſupra *pag.* 211.

(9) Credo Βακάθων legendum. Fateor illius epiſcopus mox dictus eſt Gregorius: ſed nomina aliquando loco ſuo mota ſunt. Confer, ut hoc videas, ſeriem hanc cum praecedenti. Ceterum in epiſtola quinta Martini Papae ſcripta ad Johannem Epiſcopum Philadelphiae nomen hujus loci recte ſcribitur: *hortati ſumus Deo amabiles epiſcopos, ipſum dico Theodorum Esbuntiorum & Antonium Bacatorum, adeſſe in omnibus ac pro viribus inſervire hujusmodi ſpirituali voluntati tuae, quibuſcum & Georgium dilectum presbyterum & archimandritam & Petrum Chriſti amantem, Adraënſem nempe, ac omnino eos, qui in illis partibus fidem Dei verumque zelum habent.* In Graeco contextu eſt Ἐσβόντων & Βακαθῶν, ac Ἀδραῶν. Similiter in ejusdem epiſtola VII. ſcripta *Antonio Bacathorum Epiſcopo.*

(10) Haec Ἀριδήλα ante dicta ſunt.

(11) Libiadis.

(12) Me-

Δόμνος Μαξιμιανυπόλεως.
Πελάγιος Σεβαςῆς.
Στέφανος τῆς Ἰαμνιτῶν.
Παρθένιος (12) Ἐξάλυς.
Θεόδωρος Γαδάρων.
Παῦλος τῆς Ἀΐλᾶ.
Θεόδωρος (13) Ἱππηνῶν.
Θεοδόσιος Καπετωλίυ.
Διονύσιος Ἀμαθϑντων.
Δωρόθεος Ἀνθηδόνος.

(12) Meminit Euſebius in Onomaſtico, voce Ἀκσὰφ, ſed ibi male Ἐξαδὺς legitur pro Ἐξαλὺς.
(13) In quibusd. Latinis *Ipſenorum*, puto pro *Hippenorum*, Ἱππηνῶν.

ABUMA.

Ἄβυμα. Urbs e qua oriunda eſt mater regis Jojakim. Joſephus *Ant.* x. 6. 2 *Reg.* 23. 36. רומה *Ruma* appellatur.

ACCO, quae & PTOLEMAIS.

Nomen hujus urbis non videtur legi in codice ſacro niſi *Jud.* 1. 31. & inde liquet in regione tribus Aſcher fuiſſe; notatur enim Aſcheritas non expuliſſe incolas Acco, Tzidon, Achalab, Aczib, Chelba, Aphec & Rechob. In Graeca verſione nomina illarum urbium ita ſcribuntur, inſerta urbe Dor, Ἀκχώ, Δῶρ, Σιδῶν, Δαλαὰφ, Ἀχαζὶ, Χεβδὰ, Ναὶ, Ἐρεώ. Inter urbes Aſcheriticas *Joſ.* 19. 25. &c. nulla fit mentio urbis hoc nomine: verum in Graeca verſione video pro nomine urbis עמה, quod commate 30 legitur poſt Ecdippam, ſcriptum Ἀρχὸβ, & in aliis codicibus Ἀκὼμ, quae non multum abeunt ab Ἀκχώ.

Suſpicor urbis hujus nomen latere in *Mich.* 1. 10. licet vulgo ibi eſſe non credatur. Frequenter eo in capite utitur Propheta paronomaſiis, בגת אל תגידו inquit, *In Gath id ne annunciate*, בכו אל תבכו id eſt, me interprete, *in Acco ne flete*, id eſt, ne indicia doloris veſtri edite in illa urbe, quae uti Gath ad auſtrum, ita ipſa ad ſeptentrionem a gentibus, hoſtibus noſtris, in-

incolitur. Inter תבכו (vel radicem ipſam בכה) & בכו elegans eſt paronomaſia. Et quum plene ſcribendum fuiſſet בעכו, ע eliditur, uti videmus factum in voce בעלה quae & בלה ſcribitur: in ארבסר pro ארבע עשר, in מברא pro מעברא, מרנין, pro מערנין & plurimis aliis vocibus, quae ſatis notae ſunt: quod eo minus incommodi ſecum fert quod inter pronunciationem vocum בכו & בעכו vix diſcrimen audiri queat. Et videtur quidem mihi longe elegantior ſenſus hinc emergere, *In Gath id ne nunciate, in Acco ne edite ejulatum*, quam ſi dicatur, *In Gath id ne nunciate, flendo ne flete*, maxime quum hic multa paucis complecti nervoſe ſtudeat Propheta. Confer denique haec verba cum loquendi modo ſimili qui conjecturam noſtram firmabit, 2 *Sam.* 1. 20. אל תגידו בגת *ne notum facite hoc in Gath* (eſt eadem phraſis qua noſter utitur, cui ſimilem addi & aeque emphaticam conveniens erat, ne videretur ex hoc loco libri Samuelis tantummodo hoc acumen mutuatus, quod mihi videtur obtundi aliquo modo ſi ſequatur phraſis languidior, *flendo ne flete*, ſed vim novam atque elegantiam accipit per adjectum *in Acco ne flete*) *ne annunciate in plateis Aſcalon.* Favent mihi codices Graecae verſionis quae hic habet (Hieron. legit in iis Βακεὶμ) οἱ ἐν Ἀκεὶμ, *illi qui in Acim habitant.* Lege Ἀκώ. Certe pro nomine loci acceperunt. Judithae libro *cap.* 3. 1. urbs Acco Ὀκεῖνα ſcribitur. Lectum forte & illic Ἀκείμ. Denique Euſebius pro me facit qui Onomaſtico urbium & locorum hanc quoque vocem inſeruit, quod docet jam olim in codicibus verſionis ſeptuaginta viralis dictae ita lectum fuiſſe uti & Theodoretus οἱ ἐνακὶμ legit. Ita ille, Ἐναχεὶμ, ἢ Ἐμβαχεὶμ. Μιχαίας. Ἀκ. καὶ Συμμ. ἐν κλαυθμῷ Hieronymus. *Inachim, ſive Ibachim, pro quo Aquila & Symmachus tranſtulerunt in fletu. Meminit hujus Michaeas Propheta.* Niſi illi credidiſſent in בכו latere nomen loci, non ita vertiſſent οἱ ἐν Ἀκείμ. Ita quoque *Gen.* 41. 2. באחו reddidere ἐν Ἄχει.

Huc etiam facit quod Theodoretus notat quoſdam exiſtimaviſſe voce בעכו ſive Ἑνακὶμ ſignificari urbem aliquam a Gath diſtinctam. Ita ſcribit ad hunc locum. Ἐνακὶμ δὲ οὐχ᾽ ὥς τινες ὑπέλαβον ἄλλη τις πόλις ἐστὶ παρὰ τὴν Γὲθ ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας τὴν Γὲθ

Ἐνα-

Ἐνακὶμ ὀνομάζει ὡς Ἐνὰκ τοῦ γίγαντος ἀπογόνους ὄντας. *Enacim vero non uti quidam putarunt alia urbs eſt a Gath, ſed incolas Gath appellavit Enacim, quod ab Enac gigante genus ducerent.* Unde liquet exiſtimaſſe aliquos per voces οἱ Ἐνακὶμ vel οἱ ἐν Ἀκὶμ intelligendos eſſe incolas loci alicujus Ἀκὶμ dicti. Cyrillus verba quidem ipſa Michae citans οἱ Ἐκανεὶμ, & in commentario illuſtraturus ſcribit eſſe oppidulum in extremis Judaeae finibus ſitum ante ſolitudinem verſus auſtrum, ſacra Moabitarum colens. Fallitur tamen in ſitu aſſignando, quod plus ſemel ei contigit. Geographiae enim terrae ſanctae parum gnarus videtur fuiſſe. Sufficit nobis eum quoque credidiſſe ſub hac voce עכו latere nomen urbis, & vidiſſe ſenſum poſtulare urbem iſtiusmodi quae ſacris Gentium eſſet addicta. Deprehendi apud eundem Cyrillum vocem Ἐνακεὶμ poſitam pro eo quod in contextu Hebraeo 1 *Reg.* 15. 22. legitur אין נקי *non erat immunis*: ubi videmus adjectum M, quod in Hebraeo non conſpicitur: unde ferme crediderim legiſſe interpretes Graecos in Micha בעכי pro בעכו, & illud expreſſiſſe per Ἀκεὶμ, eodem modo uti אין נקי Ἐνακεὶμ. Vide Cyrillum in Commentar. ad Micham *pag.* 457.

Graeci ipſi, quamvis nomen recens Ptolemaïdis frequentaverint, non ignorarunt nomen priſtinum עכו Acco, quod Ἄκη pronuntiarunt, more ſuo Graecam voci originem tribuentes. Ita legitur in Etymologico magno. Ἄκη, πόλις Φοινίκης, ἡ νῦν καλουμένη Πτολεμαΐς. Οἱ δὲ Ἀκὴν φασὶ καλεῖσθαι τὴν ἀκρόπολιν τῆς Πτολεμαΐδος, ὅτι Ἡρακλῆς δηχθεὶς ὑπὸ ὄφεως καὶ ἐν αὐτῇ θεραπευθεὶς Ἀκὴν ἐκ τοῦ ἀκεῖσθαι προσηγόρευσε τὸν τόπον. *Ace. Urbs Phoenices, quae nunc Ptolemaïs appellatur. Quidam dicunt arcem Ptolemaïdis appellatum eſſe Acen, quod Hercules a ſerpente ictus & illic ſanatus a voce* ἀκεῖσθαι *eum locum ita nuncupaverit.* Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς ad vocem *Ptolemaïs.* Πτολεμαῒς, πόλις Φοινίκης. Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ἀκὴ, ἀπὸ τῆς ἰάσεως τοῦ γενομένου δήγματος Ἡρακλεῖ ὑπὸ ὄφεως. *Ptolemaïs, urbs Phoenices. Olim Ace appellabatur a curatione plagae Herculi inflictae a ſerpente.* Mirum eſt Stephanum ibi non meminiſſe alius Ptolemaïdis in Libya quae olim Βάρκη dicta fuit. Suidas. Βαρκαίοις, Λιβυκοῖς. Βάρκη γὰρ πόλις Λιβύης ἡ νῦν Πτολεμαῒς καλουμένη.

μϑύη. Plinius, Strabo & alii ejus meminerunt: ſed Ptolemaeus Barcen a Ptolemaïde diſtinguit, quia portus erat & urbs. Ad vocem *Ace* haec habet Stephanus. Ἄκη πόλις Φοινίκης· ἄυτη Πτολεμαῒς ἐκαλεῖτο. Κοιλοσυρίτας δ' ἀυτὰς ὠνόμαζον (quum poſtea incolas Ἀκαίους dictos tradat, haec mendoſa ſuſpicor & legendum Κοιλοσυρίται δ' ὅτως ὠνόμαζον, *Coeleſyrii eam ita appellarunt*, nempe Ptolemaïdem) Κλαύδιος δὲ Ἰόλιος ἐν πρώτῃ Φοινίκων φησὶν, ὅτι ἐκλήθη ἀπὸ Ἡρακλέους.... *Ace, urbs Phoenice.... illa Ptolemais appellata fuit. Coeleſyritas eos appellarunt. Claudius vero Julius l. 1. Phoenic. refert ab Hercule eam nomen accepiſſe.* Poſtea narrat Herculem oraculo monitum ut ortum verſus proficiſceretur usque dum flumen inveniret & herbam illic creſcentem, colocaſiam, quae vulneri ejus medelam afferret; veniſſe autem ad flumen Belum, qui juxta Ptolemaïdem labitur, & illam herbam ibi inveniſſe. Multa de colocaſia ad illuſtratonem hujus loci contulit vir πολυμαθέστατος Claudius Salmaſius in exercitationibus Plinianis, & illam quam Stephanus deſcribit eſſe dracunculum oſtendit. Scripſi nuper ad quosdam ex incolis montis Carmeli, in quorum conſpectu Belus labitur, ut viderent an hoc quoque tempore illa herba ibi creſceret. Harpocration in Lexico. Ἄκη, πόλις ἄυτη ἐν Φοινίκῃ. Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Κάλλιππον, ἣν Νικάνωρ ὁ μετονομασιῶν γεγραφὼς καὶ Καλλίμαχος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τὴν νῦν Πτολεμαΐδα καλουμένην φασὶν εἶναι. Δημήτριος δὲ ἰδίως τὴν ἀκρόπολιν τῆς Πτολεμαΐδος πρότερον Ἄκην ὠνομάσθαι φησίν. *Ace, urbs eſt in Phoenice. Demoſthenes ejus meminit in oratione contra Callippum. Nicanor qui metonomaſias ſcripſit & Callimachus in commentariis eam eſſe quae nunc Ptolemaïs nominatur tradunt. Demetrius autem proprie arcem Ptolemaïdis olim Acen dictam ſcribit.* Suidas eadem fere habet, & compendium feciſſe videtur verborum Harpocrationis. Ἀκὴ, πόλις ἐν Φοινίκῃ, ἣν οἱ μὲν τὴν νῦν Πτολεμαΐδα καλουμένην ὅτω πάλαι φασὶν ὀνομάζεσθαι. Δημητρίος δὲ ὀ τὴν πόλιν ἀλλὰ τὴν ταύτης ἀκρόπολιν. *Ace, urbs eſt Phoenices, quam nunc quidem aliqui putant Ptolemaïda appellari. Demetrius vero non urbem, ſed arcem ejus ſic vocari tradit.*

A ſcriptoribus Romanis Ptolemaïs fere dici conſuevit, (atque ita etiam *Actor.* 21. 7. dicitur) & in nūmmis appellatur *Colonia*

Ptolemais. Erat enim colonia Claudii Caeſaris, teſte Plinio. Nummum Caracallae, in quo caput Serapidis, & COL. PTOL. vide in Patini *Nummis aereis Impp. pag.* 239. & apud eundem nummum Getae cum inſcriptione COL. PTOL. colono boves agente. Extat & in cimeliarchio Wildiano nummus inſcriptus COL. PTOL. HΞC. i e. *Colonia Ptolemais, anno* 268. (caput aerae eſt a. v. c. 706.) & repraeſentans Fortunam in templo, ab altera parte inſcriptus IMP. C. M. AVR. ANTONINVS. Hujus imaginem vide in Noriſii *epochis Syro Macedonum, diſſert.* IV. In numiſmatibus aereis coloniarum Vaillantii nummus Claudii conſpicitur cum literis COL. PTO. *Colonia Ptolemaïs, pag.* 100. & ſimilis Neronis *pag.* 124. qui tamen COL. PTOL. praefert & praeterea DIVOS CLAVD. At elegans inprimis nummus Trajani eſt, ab eodem *pag.* 148. & Hadriani *pag.* 160. (qui vel ſoli docent quantum nummi proſint ad ſitum urbium declarandum) depictus, ubi literae COL. PTOL. & ipſa urbs rupi inſidens mari cinctae (nam maxima ſui parte mari cingebatur, ad occaſum videlicet & auſtrum) & dextra ſpicas tres gerens, ſignum uberis ſoli in quo condita eſt, ad pedes ejus imago fluvii expanſis manibus conſpicitur, quem eſſe Belum qui juxta Ptolemaïdem ſe effundit in mare dubitandum non eſt. Similis imago fluvii exigui expanſis manibus cernitur in nummis Caeſaraeae Palaeſtinae ad pedes genii urbis conſpicui. Vide ejuſdem Vaillantii nummos coloniarum *pag.* 155. Sed fallitur, negans fluvium circa Caeſaream fuiſſe. Qua de re infra ad vocem *Caeſarea* dicetur.

Ita nomen vetus Acco fere deletum eſt per novum Ptolemaïdos. Nepos quidem *Acon* vocat. Phocas Ἀκκὴ, Anna Comnena quae eodem ſaeculo vixit, *l.* XIV. *Alexiados*, τὸ Φρούριον Ἀκὴ ἐγχωρίως καλούμενον ſed plerique ſcriptores etiam medii aevi Ptolemaïda. Poſtea, neglecto nomine Ptolemaïdis, poſtliminio vetus nomen Acconis urbi reſtitutum eſt. Solent Mohammedani vetuſtiſſima urbium nomina pro recentibus ſubſtituere uti Aeliam pro Hieroſolymis &c. Tempore belli ſacri Acra nuncupata eſt & Accaron & Sancti Johannis de Acra, אקרי (ita enim legendum pro

אקרי

אקרי) in itinerario Benjaminis. Arabes nunc illam Acca nominant. In tabulis geographicis Ulugbeigi & Nazireddini a Gravio Perſice & Latine editis non memoratur hujus urbis nomen aut quo gradu longitudinis latitudinisve ſita ſit. Sed in manuſcripta mea geographia Perſae Abulhaſen Saad Ibn Ali invenio eam عكا *Acca* nominatam, & locari in gradu longitudinis 53. 20. & latitudinis 33. 20. Sed numeri in eo codice ſunt corruptiſſimi.

Sita haec urbs eſt ad latus ſeptentrionale ſinus, quem mare mediterraneum efficit, ſic ut ad latus occidentale & meridianum mari cingatur. Sinus hic vulgo nunc nautis noſtris dicitur *de baay van St. Jan d'Acre*, & inter montem Carmelum atque urbem Acco eſt, olimque videtur totus in regione tribus Aſcher fuiſſe. Acco certe Aſcheritis tributa fuit. Vide *Jud.* 1. 31. Mons Carmelus ipſe quin Aſcheritarum quoque fuerit non dubito; quod ſi Aſcheritarum non fuit, fuiſſet Menaſſitarum: nam Aſcheritae ab auſtro contingebant Menaſſitas *Joſ.* 17. 10. & eum Galilaeorum montem appellet Joſephus *lib.* III. *de bell. cap.* 2. Galilaea autem partem regionis Menaſſitarum non complectatur, ſed illam quae ei erat ad ſeptentrionem, Aſcher videlicet atque alias. Praeterea Dor, urbs maritima & auſtralior ſinu urbis Acco, videtur & ipſa in portione tribus Aſcher fuiſſe, quia *Joſ.* 17. 11. dicitur Menaſſitas habuiſſe in regione Jiſſaſcar & Aſcher urbes Bethſchean, Dor & alias. Unde liquet Dor fuiſſe aut in regione Jiſſaſcar aut Aſcher. Sed quum Dor ſit in litore ad auſtrale latus Carmeli, & Jiſſaſcar illic non ſit quaerenda ſed ad ortum Menaſſitarum (vide *Joſ.* 17. 10.) clarum eſt Dor in regione Aſcher fuiſſe. Quod ſi illic fuit, videtur etiam quicquid a Dor ſeptentrionem verſus erat in litore Aſcheritarum fuiſſe. Menaſſitae enim contingebant tribum Aſcher a ſeptentrione *Joſ.* 17. 10.

Non obſtant huic ſententiae quae leguntur *Gen.* 49. 13. *Latus ejus* (*Zebulon*) *erit* על צידון verſus Tzidon *& ad portum marium habitabit. Verſus Tzidon*, non videtur aliud indicare quam in regione Palaeſtinae ſeptentrionali eam fore: haec enim non notant illam proximam futuram Tzidoni: id tribui Aſcher conveniebat, non Zebuloni. Porro ex illo *ad portum vel litus marium habitabit*

bit non neceſſario efficitur ad litus duorum marium, & maris magni & lacus Geneſareth, hanc regionem fuiſſe. Notum enim eſt numerum pluralem ab Hebraeis uſurpari de re una & ſingulari, & hic ipſe loquendi modus invenitur de tribu Aſcher *Jud.* 5. 17. ישב לחוף ימים *ſedit ad litus marium.* Ergo & regio Aſcher tribus collocari deberet ita ut contingeret duo maria. Illud לחוף ימים explicatur mox ibidem והוא לחוף אניות *& illa ad portum navium erit.* Graeci ſenſum recte reddiderunt παράλιος κατοικήσει. Pertigit autem regio Zebulon ad lacum Genneſareth. Id liquet ex *Matth.* 4. 13. & is lacus mare appellatur etiam in ſimili prophetia, qua Moſes ſitum tribuum Iſraëliticarum adumbrat *Deut.* 33. 23. ים ודרום, *mare* poſſeſſio erat futura tribus Naphtali, i. e. mare Genneſareth, *& auſter*, id eſt, *nimirum auſtrale*, ſive mare non ad occaſum aut ſeptentrionem ejus tribus ſed ad auſtrum ſitum. *Vav* uſurpari pro *nimirum*, *apud*, *ad*, notum eſt.

Deinde Joſephus ipſe nobis haud videtur favere ſcribens (ita tradunt) Zebulonitas nactos regionem a lacu Genneſareth extenſam usque ad Carmelum & mare. Non nego ad Carmelum usque hanc regionem extendi. Ideo *Joſ.* 12. 22. urbs Zebulonitica Jokneam Carmeli dicitur. Sed ad ipſum litus maris eos pertigiſſe non dicit Joſephus, non ἄχρι θαλάσσης, uti de aliis ſcribit, ſed τὴν καθήκουσαν περὶ Κάρμηλον καὶ θάλασσαν, adeoque regionem Carmelo & mari vicinam obtinuerunt. Sed fac ita ſcripſiſſe Joſephum. Idem ſcripſit & Benjaminitas (*Ant.* v. 1.) regionem a Jordane ad mare, ἄχρι θαλάσσης, poſſediſſe, quod tamen falſum eſt: nam ipſe Danitis omnem oram maritimam ab Azoto usque ad Dora tribuit, & in ſacris literis terminus occidentalis hujus tribus deſcribitur per Kiriathjearim aliaque loca mediterranea. Vide ſupra *pag.* 155.

Joſephus variis locis meminit hujus urbis. Libro *Antiquitatum* XII, *cap.* 11. notat Galilaeorum nuncios conqueſtos fuiſſe ſe infeſtari ab incolis Ptolemaïdis, Tyri & Sidonis. Solet autem Joſephus hanc urbem non in ipſa Galilaea, ſed ad occaſum ejus, collocare. Vide *Antiq.* XVII. 12. & *lib.* III. *de bell. cap.* 2. ubi dici-

dicitur Galilaea extendi a Tiberiade usque ad Zabulon, cui vicina eſt Ptolemaïs. Sic *cap.* 5. Veſpaſianus Ptolemaïde proficiſcens venit ad fines Galilaeae, ὅρους τῆς Γαλιλαίας. *Antiquitatum lib.* XIII. 3. narrat hanc urbem, quae a rege Demetrio filio Seleuci tenebatur, proditam regi Alexandro filio Antiochi Epiphanis. Poſtea rex Judaeorum Alexander urbem oppugnavit. Deinde Ptolemaeo ceſſit, & non longe poſt matri ejus Cleopatrae: vide *Ant.* XIII. 21. Tigranes rex Armeniorum hanc urbem obſediſſe legitur *Antiq.* XIII. 24. Sed luculenta eſt hujus urbis deſcriptio quam inſeruit *lib.* II. *de bello Judaico*, *cap.* 9. Πρόσεσι ἡ πόλις αὕτη τῆς Γαλιλαίας, παράλιος κατὰ τὸ μέγα πεδίον (de his vide ſupra *pag.* 366.) ἐκτισμένη, περιέχεται δὲ ὄρεσιν, ἐκ μὲν τοῦ πρὸς ἀνατολὴν κλίματος ἀπὸ ςαδίων ἑξήκοντα τῷ τῆς Γαλιλαίας, ἀπὸ δὲ τοῦ μεσημβρινοῦ τῷ Καρμήλῳ διέχοντι ςαδίους ἑκατὸν εἴκοσι, τῷ δὲ ὑψηλοτάτῳ κατ' ἄρκτον ὃ καλοῦσι κλίμακα Τυρίων οἱ ἐπιχώριοι, καὶ τοῦτο δὲ ςαδίους ἀφέςηκεν ἑκατόν. Τοῦ δὲ ἄςεως ἀπὸ δύο ςαδίων ὁ καλούμενος Βήλεος ποταμὸς παραῤῥεῖ παντάπασιν ὀλίγος, παρ' ᾧ τὸ Μέμνονος μνημεῖον ἐςὶν ἔχον ἐγγὺς αὐτοῦ τόπον ἑκατοντάπηχυν θαύματος ἄξιον κυκλοτερὴς μὲν γάρ ἐςι καὶ κοῖλος, ἀναδίδωσι δὲ τὴν ὑαλίνην ψάμμον, ἣν ὅταν ἐκκεινώσῃ πολλὰ πλοῖα προσχόντα, πάλιν ἀναπληροῦται τὸ χωρίον *Adjacet haec urbs Galilaeae, ad mare ſita & in magno campo exſtructa. Cingitur autem montibus, ad plagam quidem orientalem montibus Galilaeae, ad auſtralem Carmelo, inde remoto* 120 *ſtadia, ad ſeptentrionalem altiſſimo monte qui Scala Tyriorum vocatur* 100 *inde ſtadiis disjunctus. Duorum ſtadiorum intervallo ab urbe amnis Belus labitur, exiguus omnino, ad quem ſepulcrum eſt Memnonis vicinum habens locum qui nonniſi centum cubitorum ſpatium occupat & admiratione dignus eſt. Eſt enim rotundus & cavus, egerens arenam vitriariam, quam licet plurimae naves exhauriant, denuo locus repletur.*

In Libris Apocryphis mentio fit Ptolemaïdis I *Macc.* 5. 15. ubi Gentes e Ptolemaïde, Tyro & Sidone erupiſſe dicuntur, & *commate* 21 Simon eas perſecutus usque ad portas Ptolemaïdis. At diverſiſſima ab hac eſt Ptolemaïs commemorata III *Macc.* 7. 15. ad mare quidem ſita, ſed urbs Aegypti, ῥοδοφόρος appellata a qualitate ſoli.

 In

In conciliis veteribus aliquoties fit hujus Ptolemaïdis mentio; & epiſcopi ejus urbis, quorum nomina in actis conciliorum notata offendi, hi quidem ſunt.

CLARUS. Memoratur in actis concilii Caeſareenſis habiti circa annum aerae Chriſtianae 198. Vide Stephani Baluzii novam collectionem conciliorum editam Pariſiis anno hujus ſaeculi ſeptimo, *pag.* 13. *&* 14. Illic legitur praeſediſſe ex epiſcopis Palaeſtinae Theophilus epiſcopus Caeſareae Palaeſtinae & Narciſſus epiſcopus Hieroſolymitanus. Intererant autem Caſſius epiſcopus Tyri, & Clarus epiſcopus Ptolemaïdis.

AENEAS. Hic interfuit concilio Nicaeno, habito anno 325. recenſeturque inter epiſcopos Phoenices, diſtinctos ab epiſcopis Palaeſtinae. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 51. Interfuit etiam Concilio Antiocheno, habito anno 341. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 561.

NECTABUS. Hic ſubſcripſit concilio Conſtantinopolitano primo, inter Oecumenica ſecundo, habito anno 381. Vide *tom.* II. conciliorum general. *pag.* 956.

PAULUS. Interfuit concilio Chalcedonenſi, inter Oecumenica quarto, habito anno 451. Vide *tom.* IV. conciliorum generalium *pag.* 80. & *pag.* 787.

JOANNES. Vide acta concilii Hieroſolymit. ſupra *pag.* 531.

Ceterum fata hujus urbis in ſcriptoribus belli ſacri, Golii notis ad Alfraganum, Herbeloti bibliotheca orientali, aliisque libris recentiorum deſcribuntur.

ACHABARA.

Apud Joſephum Ἀχαβάρων πέτρα in ſuperiore Galilaea recenſetur *lib.* II. *de bello cap.* 25. eadem Χαραβὴ ſcribitur mendoſe *in vita ejus pag.* 1013. In cippis Hebraïcis ab Hottingero editis etiam עכברא, *Acbara*, inter alia loca Galilaeae recenſetur nempe inter Tiberiada & Zephat, dicunturque ibi ſepulti R. Doſtai, Jannai & Nehurai. Vide an non hujus loci incolae intelligendi ſint per בני עכבוריא in Gemara Bava Metzia. *fol.* 84. 2.

ACHA-

* ACHALAB.

Urbs in regione tribus Aſcher. *Jud.* 1. 31.

ACRA.

Ἄκρα. Diruta a Simone. Joſephus *de bell.* 1. 2. Alii legunt Ἀκκάρωνα, ut intelligatur urbs Ekron. Alii *arcem* reddunt. Videtur tamen eſſe nomen loci, cujus etiam 1 *Macc.* 14. 7. mentio fit una cum Gazaris & Bethzura.

ACRABBIM.

Vicus a Neapoli diſſitus ortum verſus novem miliaribus, in via quae tendit Jordanem verſus & Jerichuntem per regionem Acrabattenen. Ita ſcribit Euſebius *in Onomaſtico.*

ACSCHAPH.

אַכְשָׁף / Urbs in finibus tribus Aſcher, cujus rex a Joſua devictus eſt *Joſ.* 19. 25. *Joſ.* 12. 20. Hic Graeci eam urbem Ἀζὶφ reddiderunt. Quod certo dici non poſſet quia ordinem eundem cum codicibus Hebraeis non ſequuntur, niſi conſtaret aliunde eos pro אכשף Ἀζὶφ exhibere, uti *Joſ.* 11. 1. Poſſet aliquis ſuſpicari eſſe hanc Ecdippam, quod & Ἀζὶφ reddatur, quod fere idem eſt ac *Ziph*, hodiernum Ecdippae nomen, nec multum ab Ecdippa recedens: ſed cum אכזיב urbs quoque ſit in finibus Aſcher & diſtincta ab אכשף (vide *Joſ.* 19. 26. & 29.) hanc potius pro Ecdippa habuerim.

ACTIPUS.

Ἀκτιπȣ̃ς. Urbs in tribu Aſcher, alias Arce dicta teſte Joſepho *Antiquitat.* V. 1.

ACZIB quae & ECDIPPA.

אַכְזִיב / *Joſ.* 19. 29. Urbs in finibus tribus Aſcher, poſtea nuncupata

pata Ecdippa, Joſepho Ἐκδίππων, χώριον παραθαλάσσιον *de bell.* I. II. Diſtat 9 miliaribus ab Acco Tyrum verſus ſecundum Euſebium & Hieronymum, 12 ſecundum itinerarium Hieroſolymitanum. Hodieque antiqui nominis veſtigia ſervat locus Zib dictus, itineris trium horarum ſpatio ab Acra (ita nunc Acco dicitur) remotus verſus ſeptentrionem. Eſt haec obſervatio eruditiſſimi Maundrelli. Hinc limitem terrae Iſraëliticae faciunt Judaei, ejus videlicet quae poſſeſſa fuit ab iis qui Babylone redierunt, ita ut ab ea ſeptentrionem verſus cenſeretur terra Gentium. Hinc dicitur, ſi quis ab Acco eat ad Aczib, quod ad dextram viae ortum verſus eſt eſſe terra obligata ad decimas & jura anni ſeptimi, quia regio Iſraëlitarum cenſetur: quod ad ſiniſtram viae contra. Id legitur in Gem. Hieroſ. *Scheviith fol.* 36. *col.* 2. המהלך מעכו לאכזיב מימינו למזרח הדרך טהורה משום ארץ העמים וחייבת במעשרות ובשביעית עד שתיוודע לך שהיא פטורה · אשמאלו למערב הדרך טמאה משום ארץ העמים ופטורה מן המעשרות ומן השביעית עד שתיוודע לך שהיא חייבת עד שהוא מגיע לאכזיב & de ipſa Acco ibi diſputatur: ſunt qui dicant partim eſſe extra partim intra terram Iſraëliticam עכו יש בה ארץ ישר׳ ויש בה חוצה לארץ.

Jud. I. 38. legitur filios Aſcher, quamvis iis haec urbs aſſignata eſſet, expellere non potuiſſe Cananaeos.

* ADADA.

עַרְעָדָה / Urbs in parte auſtrali tribus Judae. *Joſ.* 15. 22. Ἀρουήλ pro eo legitur in codicibus Graecis.

* ADAM.

Urbs ad Jordanem, *Joſ.* 3. 16. Juxta Zartan collocanda eſt: ſed Cellarius *Geograph. Antiq. lib.* III. *cap.* 13. credidit eam fuiſſe prope Lacum Aſphaltiten, uti Zartan erat prope Scythopolin: vid. I *Reg.* IV. 12. e regione Succoth I *Reg.* 7. 46. ſub valle Jizraël I *Reg.* IV. 12.

ADA-

ADAMA.

אדמה / Urbs fuit ſita בככר *in planitie* & a Deo everſa una cum Sodoma. *Deut.* 11. 33. *Gen.* 19. 25. Si ex ordine quo recenſetur *Gen.* 10. 19. aliquid de ſitu colligi poteſt videtur inter Gomorram & Zeboim collocanda.

* ADAMA.

Urbs tribus Nephtali. *Joſ.* 19. 36. Ἀρμαὶθ Graecis, uti & urbs ejusdem tribus *Adami* Ἀρμέ.

* ADAMI.

אדמי / Urbs Naphtali. *Joſ.* 19. 33. Quidam ſequentem vocem addentes nomen integrum urbis ſcribunt אדמי הנקב ſed Talmudici in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. utrumque docent nomen eſſe ſingulare & Adami urbem poſtea dictam דמין, *Hannekeb* vero *Tziadatha*. Et cum his faciunt interpretes Graeci, qui Ἀρμὲ καὶ Ναβὸκ uti duarum urbium nomina ſcribunt, vel Ἀρμαὶ καὶ Ναβέβ. Ita in aliis codicibus legitur.

ADARA.

Ἄδαρα. In plurali. Vicus magnus Palaeſtinae tertiae inter Characmoba & Areopolin. Stephanus in Ethnicis, *ad vocem* Ἀδάρου πόλις.

ADASA.

Ἀδασά. Urbs Judaeae non longe a Bethchoron. Joſephus *Ant.* XII. 17. ibi Ἀδασὼ extat. Verum Ἀδασὰ appellatur 1 *Macc.* 7. 40. & Ἀκέδωσα apud Joſephum *bell.* 1. 1. ſed Rufinus in ſuo codice ibi legit Ἀδασά. 1 *Macc.* 7. 39. dicitur Judas in Adaſa caſtra metatus quum Nicanor caſtra metaretur Bethchorone, & *comm.* 45. dicitur exercitus victor hoſtes perſecutus ab Adaſa usque ad Gazara, quod eſt ſpatium itineris diurni. Hinc collige ſitum Adaſae. Euſebius in Onomaſtico meminit vici Ἀδασὰ prope Gophnas.

ADDARA.

'Αδδάρα. Vicus in finibus Dioſpolitanis juxta regionem Thamniticam. Euſebius.

ADIDA.

Urbs 'Αδιδὰ erat in Sephela ſive regione campeſtri. 1 *Macc.* 12. 38. Urbs ipſa erat in monte ſita, ſed ſubjacebant illi 'Ιουδαίας πεδία. Tryphon eo profectus eſt Ptolemaïde contra Simonem. Joſephus *Antiquit.* XIII. 11. 1 *Macc* 13. 13. & Joſeph. *Antiquit.* XIII. 23. Idem *de bell.* V. 6. narrat Veſpaſianum undique cincturum Hieroſolymitanos Jerichunte καὶ ἐν 'Αδίδοις στρατόπεδα erexiſſe. Alias etiam 'Αδδιδὰ vocat. Cellarius in *Geogr. Antiq. p.* 338. ex his Joſephi verbis colligit Adida non longe ab Jerichunte fuiſſe. At ego exiſtimo id inde non effici: potuit ad occaſum Hieroſolymae fuiſſe. Ibi erat Sephela, & cum Lydda, Ono aliisque urbibus Benjaminiticis recenſetur חדיד, quam eandem eſſe cum 'Αδιδὰ probabile eſt, ſic ut potius vicina campeſtribus locis aut in iis ſita circa Lyddam ad occaſum Hieroſolymae & circa *Gezer*, quam mox cepiſſe narratur, credi debeat, uti Jericho ad ortum fere eodem intervallo. Vide & voc. *Adithaim.*

* ADITHAIM.

עֲדִיתַיִם Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 36. Euſebius duas villas memorat nomine 'Αδαθὰ vel Aditha & Adia uti legit Hieronymus quarum una circa Gazam fuerit, altera juxta Dioſpolin (i. e. Lyddam) ad ortum, dicta 'Αδιδὰ in libris Apocryphis. Nomen *Adittha*, qui locus fuit ſub diſpoſitione Ducis Arabiae in Notitia Imperii ſatis bene convenit cum *Adithaïm*, ſed ſitus nequaquam.

ADMATHA.

In Notitia Imperii memoratur inter alia loca quae ſub diſpoſitione

ſitione ducis Palaeſtinae erant. Vide ſupra quae ex illa excerpſimus *pag.* 230.

ADOLLAM.

Ἀδολλάμ. Vicus praegrandis ad orientem Eleutheropolis, decem inde miliaribus. Euſebius *in Onom.* Vide vocem *Adullam.*

ADORA quae & ADORAIM.

Urbs haec fuit tribus Judae אדורים 2 *Chron.* 11. 9. quae ibi recenſetur cum Mareſcha, Ziph, & Lachis. Videtur eadem eſſe atque Ἄδωρα quam Joſephus *Ant.* XIII. 17. & fere ſemper cum Mariſſa jungit, (uti & אדרים & מרשה junguntur 2 *Chr.* 11. 9.) & collocat in Idumaea, i. e. parte auſtraliori tribus Judae, κατὰ τὴν Ἰδουμαίαν, in mediterraneo tractu, *Antiq.* XIII. 2. & 23. Δῶρα male ſcribitur pro Ἄδωρα *Antiquit.* XIII. 11. uti & 1 *Maccab.* 13. 20. Δῶρα alii, alii Ἄδωρα legunt. Joſephus eam Ἀδωραῒμ vocat *Antiq.* VIII. 3. alibi Ἄδωρα. Erit eadem quae Suidae Ἀδώρεος πόλις dicitur.

ADRAA.

Haec eadem eſſe videtur atque Edrei, אדרעי. Vide hanc vocem. Epiphanius meminit hujus urbis *lib.* 1. adverſus haereſes *pag.* 142. de Ebionitis dicens, ortos eos ἐκ Κωχάβων τῶν ἐν τῇ Βασανίτιδι γῇ ἐπέκεινα Ἀδραάων, *ex Cochabis quae ſita ſunt in terra Baſanitide ultra Adraa.* Apud eundem ſcriptorem Ἐπίσκοπος Ἀδραάων jungitur cum Epiſcopo Γεράσων (quamvis, ſi aliunde non liqueret, ex eo ſolo ordine ſitus locorum elici non poſſet, fateor) *lib.* III. *adv. haereſ. pag.* 874.

Miliaribus viginti quinque a Boſtris remota fuit haec urbs Ἀδραά, teſte Euſebio in Onomaſt. ad vocem Ἀσταρώθ. Idem paulo poſt inter Adraa (Ἀδάρων ibi legitur) & Abilam urbem duos vicos in Batanea fuiſſe ſcribit 9 millibus ſeparatos a ſe invicem, &c. Ad vocem vero Ἐσδραὲ idem ſcribit Ἀδαρὰ eſſe urbem Arabiae 24 miliaribus a Boſtris remotam.

Ἀδρασὸς videtur dici in notitiis veteribus eccleſiaſticis ubi re-

cenſetur inter urbes Arabiae, Boſtra & Dia. Ptolemaeo Ἄδρα. Vide ſupra *pag.* 459.

Urbs haec poſtea dicta fuit urbs Bernardi de Stampis, puto enim de illa loqui Gulielmum Tyrium *Hiſt. l.* XVI. ſcribentem: *ad locum perveniunt, qui antiquo Adratum dicitur vocabulo, nunc autem vulgari appellatione dicitur civitas Bernardi de Stampis.* Eſt autem una de urbibus ſuffraganeis, quae ad Boſtrenſem metropolin habent reſpectum. In tabula veteri Peutingeriana collocatur inter Boſtra & Capitoliada, Capitolias autem inter Adraa & Gadara.

Epiſcopos Adraorum in actis conciliorum hos memoratos invenio,

ARABIONA. In conciliabulo Seleucienſi habito anno 359. fuit Ἀραβίων Ἀδράων epiſcopus. Hic poſt Exereſium Geraſorum epiſcopum recenſetur. Conſervavit nobis haec nomina, ut & aliorum qui ei concilio ſubſcripſerunt Epiphanius haereſi LXXIII. *pag.* 874. Miror haec nomina non fuiſſe inſerta ſuis locis in *tomo* II. conciliorum generalium *pag* 804. ubi de hoc conciliabulo agitur. Sed Baluzium video haec inſeruiſſe ſupplemento ſuo *pag.* 66.

URANIUM. Memoratur Uranius epiſcopus *Adranenſis*, vel ut in aliis codicibus legitur *Adarenſis*, in actis concilii Conſtantinopolitani inter Oecumenica ſecundi habiti anno 381. vide *tomum* II conciliorum generalium *pag.* 956. Scio Adranam eſſe urbem Oſroënae, ſed haec Adraa hoc loco eſſe intelligenda patet, quod provinciae Boſtron fuerit. Ita enim illic legitur

Provinciae Boſtron.

Elpidius Dionyſienſis
Uranius Adranenſis.

At Dionyſias in actis Concilii Niceni primi jungitur uti urbs Arabiae cum Boſtris, Philadelphia aliisque urbi Adraorum vicinis. Adde quod & alibi Ἀδράνων legatur pro Ἀδράων iis locis quibus dubitari non poteſt Adraa eſſe intelligenda.

PRO-

PROCLUM. Subſcripſit concilio Chalcedonenſi habito anno 451. vide *tomum* IV conciliorum generalium *pag.* 80. Ibi legitur

Πρόκλȣ Ἀδράνων
Ἐυλογίȣ Φιλαδελφείας.

In quibusdam codicibus Latinis legitur *Adarae Arabiae*, vel *Adaurorum*. Sed in ſecunda actione hujus concilii, *pag.* 330. Ἀδράνων. In actione ſexta hujus concilii eſt Σαρδάων. Vide *pag.* 588. Verum Σ ex voce praecedenti πόλεως videtur adhaeſiſſe voci Ἀδράων. Non eſt dubium legendum Ἀδράων.

In actione quinta & decima ejusdem concilii *tom.* IV. conciliorum generalium, ubi nomina epiſcoporum qui ſubſcripſerunt huic concilio a Sirmondo deſcripta ex codice antiquiſſimo Maffei leguntur appellatur

Proclus Adraonenſis,

Ridicule. Ex Ἀδράων factum eſt *Adraonenſis*, uti mox ex voce Κανώθας natus eſt *Theodoſius Canothaſienſis* quum vel pueris notum ſit Κάνωθα & Ἄδραα eſſe in caſu recto, non Κανώθας & Ἀδράων. At hinc forte eſt quod antea invenerimus τὸ *Adranenſis* natum ex *Adraonenſis* & hoc ex Ἀδράων.

ADULLAM.

עֲדֻלָּם / Urbs in tribu Judae. *Joſ.* 15. 35. Euſebius vicum fuiſſe magnum ſuo tempore 10 miliaribus ab Eleutheropoli ortum verſus ſcribit, & ad vocem Ἐγλώμ, quam male ac Ὀδολλάμ (ita ſcribit ipſe auctor *libri* II. *Macc.* 12. 38. & Joſephus Ὀδολάμ. *Antiq.* VIII. 3.) eandem facit, illam villam ibidem 10 miliaribus ab Eleutheropoli collocat, ubi tamen Hieronymus habet *in duodecimo lapide.* Joſephus hanc vocat Ἀδȣλλάμην πόλιν. *Ant.* VI. 14. Mihi tamen non videtur iſtam Adullam, cujus Joſua meminit & quae ſita dicitur *commate* 33. in regione campeſtri, eſſe quaerendam ad ortum Eleutheropolis. Ibi erant montana Judae, non campi.

AELIA, vide JERUSALEM.

AENON.

Ἀινὼν, locus ubi Johannes baptizabat, prope Salim, quod illic multae aquae eſſent, *Joh.* 3. 23. Diſtabat 8 miliaribus a Scythopoli verſus meridiem juxta Salim & Jordanem, teſte Euſebio.

AGALLA.

Ἄγαλλα. Urbs trans Jordanem. Joſephus *Antiq.* XIV. 2. Una erat ex urbibus duodecim quas rex Alexander Arabibus eripuerat. Sunt autem hae Medaba, Naballo, Livias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Horone, Mariſſa, Rydda, Lyſſa, Oruba. Hinc non liquet an in regione Iſraëlitica, id eſt ad ſeptentrionem Arnonis fuerit, an in Moabitide ad auſtrum Arnonis. At non dubito nomen Ἄγαλλα indicare urbem Moabiticam in ſacris literis אגלים *Eglaim* dictam *Jeſ.* 15. 8. Tempore Euſebii dicebatur Ἀγαλλεὶμ aberatque octo miliaria ab Areopoli verſus auſtrum: adeoque in Moabitide fuit. In illa ſerie urbium duodecim plures erant quas Moabitidi codex ſacer attribuit, uti Medaba, Zoar, Choronaim. Vide *Jeſ.* 15. 2. 5.

AGATHOPOLIS.

Agere decrevimus non modo de illis urbibus Palaeſtinae, quas jure ei tribui putamus, verum etiam de iis quae injuria. Inter has eſt Agathopolis. Lego in actis concilii Chalcedonenſis, actione quinta decima, inter nomina epiſcoporum Palaeſtinae primae, uti illa a Sirmondo ex ſcripto codice Maffaei antiquiſſimo notata ſunt

Praelius Agathopolitanus.

Ego non dubito corruptum eſſe nomen utrumque, & legendum arbitror

Heraclius Azotopolitanus.

Audax conjectura, dicet aliquis. Sed ut perſpici poſſit quam illa certa

certa ſit, videamus primum indicem epiſcoporum ex codice Maffaeano. Ibi ſic legitur

Provinciae Palaeſtinae primae epiſcopi IX.
Juvenalis Hieroſolymitanus
Glucon Caeſarienſis per Sozinum epiſcopum Edinenſem.

NB. Lege *Minoidenſem.* Nam in actis hujus concilii, *tom.* IV. conciliorum general. *pag.* 80. *& ſeqq.* legitur in verſione Latina *Glycone Caeſarienſi per Zozimum epiſcopum Minoidenſem.*

Leontius Aſcalonitanus.
Photinus Dioſpolitanus.
Paulus Anthedonenſis.
Praelius Agathopolitanus.
Pancratius Enodenſis.

In aliis *Abiadenſis:* propius ad veram lectionem, nam legendum eſt *Libiadenſis.*

Polychronius Antipatridenſis.
Stephanus Jamnienſis.

Conferamus haec cum ſerie epiſcoporum quae legitur in nova collectione conciliorum Stephani Baluzii *pag.* 1239. ubi hoc ordine recenſentur

Leontius epiſcopus Aſcalonis.
Photinus epiſcopus Lyddae.
Paulus Anthedonis.
Heraclius Azoti.

Quis porro dubitet ita legendum eſſe uti conjecimus? Heraclium Azoti fuiſſe epiſcopum ex actis Epheſi quoque liquet inſertis

ſertis actis concilii Chalcedonenſis, *tom.* IV. conciliorum *p.* 118. Vide & eundem *tomum pag.* 80.

A G L A.

Ἄγλα. Vicus diſtans 10 miliaribus ab Eleutheropoli Gazam verſus. Euſebius ad vocem Βηθαλαΐμ.

A G R I P P I A S.

Urbs Anthedon ab Herode hoc nomen accepit. Joſephus *Antiq.* XIII. 21. Vide infra ad vocem *Anthedon.* Agrippae nominis originem Gellius *lib.* XV. *c.* 16. Noctium Atticarum his verbis tradit. *Quorum in naſcendo non caput ſed pedes primi extiterant* (*qui partus difficillimus aegerrimusque habetur*) *Agrippae appellati*; *vocabulo ab aegritudine & pedibus confictlo.* Aliter Plinius *l.* VII. *c.* 8. *In pedes procedere naſcentem contra naturam eſt, quo argumento eos appellavere Agrippas, ut aegre partos: qualiter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis. Quamquam is quoque adverſa pedum valetudine, miſera juventa*, &c. Reliqua huc non ſpectant. Illud de *pedum valetudine* conferri cum etymologia Gelliana vocis Agrippae velim.

A I.

עי Urbs ſita prope Bethaven *Joſ.* 7. 2. Bethel erat ad occidentem, Ai ad orientem. *Gen.* 12. 8. Manebant inter Bethel & Ai ad occidentem Ai *Joſ.* 8. 9. Caſtrametabantur ad ſeptentrionem Ai, ubi inter illos & Ai vallis erat, *ibidem*, *commate* 11. Ai eſt ad latus Bethelis *Joſ.* 12. 9. Joſepho haec urbs Ἀΐνα dicitur pro quo Ἄννα legiſſe videtur Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς ſcribens Ἄννα, πόλις τῆς Ἰουδαίας, ὑπὲρ Ἱεριχοῦντα. Τὸ ἐθνικὸν Ἀννανίτης, ὡς Ἰώσηππος. *Anna, urbs Judaeae ſupra Jerichuntem ſita. Nomen gentile eſt Annanites, uti tradit Joſephus.* Zonaras eandem urbem Ναΐν vocat *lib.* I. *pag.* 46. Ceterum Ἀΐνα, uti Joſephus eam urbem vocat, etiam appellatur in verſione Pentateuchi Samaritana

Gen.

Gen. 12. 8. עינה *Aina.* Sed alibi *Gen.* 13. 3. *Caphra:* nam pro eo quod in contextu Hebraeo eſt בין ביתאל ובין העי *inter Bethel & Ai* Samaritanus interpres reddit בין ביתחילה ובין כפרה *Inter Beth Chaila & Caphra.* Videtur etiam עי fuiſſe in Ammonitide *Jerem.* 49. 3. Ruinae parvae hujus urbis monſtrabantur adhuc aetate Hieronymi: uti ipſe teſtatur ad vocem *Agai.* Nam Ἀγγαὶ ſcribunt hoc nomen *οἱ ό.*

AJALON.

Urbs in tribu Dan. *Joſ.* 19. 42. & 21. 24. Ἰαλὼ Epiphanio *l.* 11. *adv. haer. p.* 702. Ἠλὼμ Joſepho, Αἰλὼμ Euſebio in Onom. Hieron. epitaphio Paulae. *Atque inde (Nicopoli) proficiſcens aſcendit Bethoron inferiorem & ſuperiorem urbes a Salomone conditas; ſed varia poſtea bellorum tempeſtate deletas: ad dexteram aſpiciens Ajalon & Gabaon.* Situm urbis Ajalon ita deſcribit Euſebius in Onomaſtico tradens adhuc ſuo tempore ſupereſſe vicum Ajalon ad ortum Bethelis tribus inde miliaribus diſſitum, (lege illic κώμης ἔτι νῦν & mox πόλεις Σαȣλ) non procul a Gabaa & Rama, urbibus Saulis. Hieronymus addit Hebraeos affirmare Ajalon vicum eſſe juxta Nicopolin ſecundo lapide pergentibus Aeliam. Quodque paulo poſt legitur apud eundem Hieronymum: *eſt hodie vicus alius*, corrige, *vicus Alus*, κώμη Ἄλȣς. Liquet ex Euſebio.

Quaeritur quae ſit Ajalon commemorata *Joſ.* 19. 42. uti oppidum tribus Dan. Certe non illa quam Euſebius ad ortum Bethelis collocat, ubi tribui Dan locus nullus erat. Ergo alia prope Nicopolin, quae & videtur intelligenda *Joſ.* 10. 12.

Ad ſitum hujus urbis etiam faciunt haec verba 2 *Chron.* 28. 18. *Philiſtaei irruerant in urbes agri depreſſi & meridianas Judae, capientes Bethſchemes, Ajalon, Gederoth, Thimnam & vicos ejus, Gimzu & vicos ejus.* Bethſchemes & Ajalon & Thimna junguntur, uti *Joſ.* 19. 41. 42. 43. urbes Dan, Ir Schemeſch (Nicopolis) Ajalon & Thimna, hae autem ſitae ſunt in regione campeſtri: at Ajalon illa quae ad ortum Bethelis erat longe diverſa eſt.

Eſt etiam urbs hoc nomine in Zabulon *Jud.* 12. 12. cujus meminit Euſebius ad vocem Αἰαλίν. Quid ſi putetur eadem ac

אלון (quae אילון ſcribitur in Gem. Hier. Megilla *fol.* 70. *col.* 1.) quae in Nephtali quidem ſita fuit: ſed quum Nephtali & Zabulon contiguae fuerint forſitan haec in confiniis fuit.

AIJA.

עַיָּה, Urbs in tribu Benjamin. *Nehem.* 11. 31.

AJIN.

עַיִן, Urbs in auſtrali parte tribus Judae *Joſ.* 15. 32. *Num.* 34. 11. Euſebius ſcribit eſſe vicum Βηθαvὴν diſſitum 2 mill a terebintho, 4 a Chebron. Nos ſuſpicamur hujus urbis mentionem fieri in libro Judithae *cap.* 1. *comm.* 8. ubi Βετάνη nuncupatur. Vide quae ad hanc opinionem firmandam facere arbitramur ad vocem Βετάνη.

AILA.

Haec eſt urbs Idumaea in ſacris literis אילת dicta 2 *Reg.* 16. 6. a Judaeis occupata, dein a Syris. Ἐιλάνη Joſepho *Antiquit.* VIII. 2. & Ἠλὰθ *Antiq.* IX. 12. Ἐλὰς poſtea nuncupata, & tributa Palaeſtinae tertiae. Vide notitias veteres Eccleſiaſt. ſupra *pag.* 217. Theodoret. *quaeſt.* 44. *in lib.* IV. *Regum.* Ποία πόλις Αἰλών. *Quaenam urbs eſt Ailon?* Ἣν νῦν ὀνομάζουσιν Αἰλὰν (ita etiam Euſebius καλεῖται νῦν Αἰλὰ) κεῖται δὲ ἐν τῷ στόματι τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου ὃν ἐρυθρὰν προσαγορεύουσι θάλασσαν. *Ea quae nunc appellatur Aila. Sita autem eſt in oſtio Sinus Arabici quem mare rubrum nuncupant.* Idem in *Jerem.* 49. Αἰλὰμ πόλις ἐστὶν ἐν τῷ στομίῳ τῆς ἐρυθρᾶς κειμένη θαλάττης. Ἐμπόριον δὲ ἦν τοῦτο πάλαι λαμπρὸν καὶ νῦν οἱ πρὸς Ἰνδοὺς ἀποπλέοντες ἐκεῖθεν ἀνάγονται. *Ailam urbs eſt in ore maris rubri ſita: olim erat emporium celebre, & nunc quoque hinc in Indiam navigare ſolent.* Hieron. ad *cap.* 47. *Ezech.* *Maris rubri in cujus litore Ahila poſita eſt, ubi nunc moratur legio & praeſidium Romanorum.* Idem in vita S. Hilarionis Eremitae. *Urbis Ailae, quae mari rubro imminet.* Procopius *lib.* 1. de bello Perſico *cap.* 19. Τὰ Παλαιστίνης ὅρια πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἐς θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν καλουμένην

διω-

διῴκηνται· αὕτη δὲ ἡ θάλασσα ἐξ Ἰνδῶν ἀρχομένη, ἐνταῦθα τελευτᾷ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. Καὶ πόλις Αἰλὰς καλουμένη πρὸς τῇ ταύτης ἠϊόνι ἐστὶν, ἔνθα ἡ θάλασσα (ὥσπερ μοι εἴρηται) ἀπολήγουσα πορθμός τις ἐς ἄγαν στενὸς γίνεται. Καὶ αὐτὸν ἐνθένδε ἐσπλέοντι ἐν δεξιᾷ μὲν ὄρη τὰ Αἰγυπτίων πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα ἐστίν· ἐπὶ θάτερα δὲ χώρα ἔρημος ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον διήκει πρὸς βορρᾶν ἄνεμον· ἥτε γὴ αὕτη τῷ ἐσπλέοντι ἑκατέρωθεν ὁρατὴ γίνεται μέχρι ἐς τὴν Ἰωτάβην καλουμένην νῆσον, Αἰλᾶ πόλεως σταδίους οὐχ ἧσσον ἢ χιλίους διέχουσαν. ἔνθα Ἑβραῖοι αὐτόνομοι μὲν ἐκ παλαιοῦ ᾤκηντο ἐπὶ τοῦ δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος κατήκοοι Ῥωμαίων γεγένηνται. *Fines orientales Palaeſtinae pertinent usque ad mare rubrum, quod ab Indorum regione incipit, & illic terminat ditionem Romanorum. Urbs autem Ailas nuncupata litori ejus adjacet, ubi mare (quemadmodum dictum eſt) in ſinum arctatur anguſtiſſimum, quem qui intrant ex illa parte a dextra quidem montes Aegyptiorum verſus meridiem procurrentes habent, a laeva ſolitudinem quae ad ſeptentrionem longiſſime patet. Porro utrinque terra conſpici poteſt, inde usque ad inſulam Jotaben ſtadiis haud minus mille ab urbe Aila diſſitam, cujus incolae Hebraei, ſui olim juris, tempore Juſtiniani Romanorum imperio ſubjecti ſunt.* Procopius alter, Gazaeus, in comm. ad *lib.* IV. Regum *cap.* 14. Τὴν Αἰλώμ. Τὴν νῦν ὀνομαζομένην Αἰλάν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου κειμένην, ὃν ἐρυθρὰν προσαγορεύουσι θάλατταν. *Aelom. Quae nunc Aila appellatur ad oſtium ſinus Arabici ſita, quem mare rubrum appellant.* Euſebius in Onom. ad vocem *Elath* ſcribit urbem hanc decem miliaria abeſſe a Petra verſus ortum ἀπὸ ι´ σημείων Πέτρας πρὸς ἀνατολάς. Petra autem abfuit tantum 300 ſtadia a lacu Aſphaltite. Ab Elath vero usque ad Gazam ſunt 150 miliaria Romana teſte Plinio, aut 1260 ſtadia, uti alii ſcribunt.

Hanc devictis Idumaeis David poſſedit & Salomo 2 *Sam.* 8. 14. *coll.* 2 *Chron.* 8. 17. Poſtea quum eam recuperaſſent Edomaei Azarias eam imperio Judaico iterum adſcivit 2 *Reg.* 14. 22. Sed rex Syrorum Rezin denuo eam Judaeis eripuit 2 *Reg.* 16. 6. nec poſtea Judaei hac urbe potiti ſunt.

Epiphanius hujus meminit ſcribens nomen ejus Αἰλὰ, ἥτις ἐστὶν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ Αἰλὼν, *quae in ſacro Codice Aelon appellatur :* ad-

dit eſſe unum e tribus portubus maris rubri: reliquos duos eſſe illum qui ἐπὶ τὸ Κάϛρον τοῦ Κλύσματος, *ad Caſtrum Clyſmatis eſt*, & alterum ad Berenicen. Vide eum *lib.* II. *adv. haer. p.* 618. Strabo eam Ἄιλαν nuncupat, dicitque inter Gazam & hanc urbem eſſe ſtadia 1260 quod & Marcianus Heracleota ſcribit. Id efficeret 157 millia paſſuum. Plinius ſcribit eſſe 150 M. P. Quae differentia in tam magno intervallo exigua eſt.

Ab Aila itinere dierum trium verſus orientem diſtabat oppidum פראן *Paran*, per quod iter fecerunt Iſraëlitae teſte Euſebio ad vocem Φαράν. Hoc quoque illuſtrare poteſt loca manſionum Iſraëliticarum in deſertis Arabiae.

Epiſcopi hujus urbis in actis conciliorum hi commemorantur. Videamus ut ſubſcripſerint, ut & inde varians ſcriptio nominis diſcatur.

PETRUS primus eſt. Subſcripſit Concilio Niceno primo inter Epiſcopos provinciae Palaeſtinae ita,

Petrus Ahilae.

Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 51. Hinc diſcimus (& id confirmant quae mox adſcribemus) jam tempore Euſebii & Hieronymi urbem hanc Ailam inter urbes Palaeſtinae locum habuiſſe adeoque non erraſſe Hieronymum ſcribentem in libro *de ſitu & nominibus urb. ac loc.* ad vocem *Ailath*, illam eſſe *in extremis finibus Palaeſtinae.* Quum vero Palaeſtina diſtinguitur in primam, ſecundam & tertiam, haec attribuitur tertiae. Vide ſupra *lib.* I. *cap.* XXXV.

BERYLLUS. Subſcripſit Concilio Chalcedonenſi inter Oecumenica quarto, habito anno 451 contra Eutychem. Vide *tom.* IV. Conciliorum generalium *pag.* 80. Illic legitur

Βηρύλλου Ἀλοῦ.

In codicibus Latinis legitur *Alalae civitatis*, in aliis *Aili*, & *Ahilae* (plane uti in actis Concilii Niceni) & in Graecis quibuſdam Ἀειλοῦ, ſic ut non videatur dubitandum eandem hic urbem

bem Ailam intelligi. In ſecunda actione hujus concilii, *tom.* IV. conciliorum *pag.* 327. legitur

Βηρύλλȣ 'Αιλᾶ.

Et in actione ſexta decima, ibidem, *pag.* 800.

Βηρύλλȣ 'Αιλᾶ.

Praeterea non tantum mentio Eluſae & Segor, urbium Palaeſtinae tertiae quae mox poſt urbis 'Αιλȣ͂ commemorationem ſequuntur, hanc opinionem firmat, ſed quod in actione quarta hujus concilii, *pag.* 494. appelletur idem Epiſcopus 'Αϊλᾶ τῆς Παλαιςίνης τρίτης. Illic autem ex ordine & adjectione vocum Παλαιςίνης πρώτης, δευτέρας &c. licet colligere has urbes fuiſſe

Palaeſtinae primae.	*ſecundae.*	*tertiae.*
Aſcalonem.	*Capitoliada.*	*Ailam.*
Lyddam.	*Pellam.*	*Eluſam.*
Anthedona.	*Tiberiada.*	*Zoaram.*
Azotum.	*Gadara.*	
Jamniam.		
Antipatrida.		
Liviada.		
Minoida.		

Nam hoc ordine ſequuntur, & *epiſcopo Aſcalonis* additur *Palaeſtinae primae* & nulli alii: deinde *epiſcopo Capitoliadis* additur *Palaeſtinae ſecundae* & nulli praeter eum: tum *epiſcopo Ailae* ſubjungitur *Palaeſtinae tertiae.*

Denique in actione XV. concilii Chalcedonenſis (*tomo* IV. conciliorum generalium *pag.* 787.) legitur

Provinciae Palaeſtinae tertiae Epiſcopi VI
Byrillus Elienſis.

In concilio Conſtantinopolitano habito Anno Chriſti 536. (vide *tom.* V. conciliorum generalium *pag.* 116. & 141.) video Jo-

hannem ſubſcripſiſſe pro iis qui erant ἐν τῷ Αἰλᾶ τῆς τρίτης Παλαιςίνης.

AITAM.

Αἰτάμ. Alii codd. Αἰτάν. Urbs tribus Judae quae in codicibus Hebraeis non legitur ſed exſtat in verſione Alexandrina *Joſ.* 15. 60. Videtur eſſe eadem atque עיטם quae urbs tribus Judae memoratur 1 *Chron.* 4. 32. & Joſepho Ἠταμὲ appellatur *Antiq.* VIII. 3. & Ἤτταν capite praecedenti, uti puto. Non ſinit nos de ea re dubitare comma ſextum *c.* 11. *in lib.* 2. Chronicorum ubi Βηθλεὲμ καὶ Αἰτὰν καὶ Θεκωὲ legitur pro Hebraeis בית לחם, עיטם, תקוע. Vide & infra *voc. Etam.*

AJALIN.

Recens nomen urbis אלון vel מאלון *Joſ.* 19. 33. Ita ſcribitur in Gemara Hieroſ. Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Αἰαλὶν etiam legitur apud Euſebium in Onomaſtico pro אילון *Ajalon*, urbe memorata *Jud.* 12. 11. ubi Ἐλὼμ & Αἰλεὼμ Graeci habent.

* ALAMMELECH.

Urbs tribus Aſcher. *Joſ.* 19. 26.

* ALMON.

עלמון/ Urbs tribus Benjamin. *Joſ.* 21. 18.

ALULA.

Viculus juxta Chebron in regione ad Aeliam pertinente. Hieron. in Onom. ad vocem Elul.

ALUS.

Ἀλοῦς. Vicus haud procul a Nicopoli. Euſebius in Onomaſt. ad vocem Ajalon.

* AMAD.

עַמְעָד/ Urbs in Aſcher. *Joſ.* 19. 26.

* AMAM.

אֲמָם/ Urbs tribus Judae, in parte ejus auſtrali. *Joſ.* 15. 26.

AMATHA.

Ἀμαθά. Villa in vicinia Gadarorum ubi aquae calidae (inde nomen חמת) erumpunt. Euſebius ad vocem Αἰθάμ. In quo nunc Ἐμμαθὰ legitur pro Ἀμαθὰ Hieronymi.

AMATHA.

Ἄμαθα, οὐδετέρως, τῆς Ἀραβίας χώριον ... *Amatha, genere neutro Arabiae oppidum* ... Sunt qui putent hoc oppidum idem eſſe ac illud quod Joſephus ad Jordanem locat & Amatha vocat: mihi non probatur, quum Stephanus mox addat a multitudine arenae ita dictam, quoniam magna pars Arabiae olim a rubro mari inundata eſt: at non legitur inundatio rubri maris unquam pertigiſſe ad Jordanem. Adde quamvis regio trans Jordanica Arabia a multis appelletur, Stephano tamen illam plerumque τρίτην Παλαιςίνην dictam, uti in Χαρακμῶβα &c. Atque ita etiam hanc dixiſſet Palaeſtinae urbem.

AMATHUS.

Ἀμαθοῦς. Urbs munita in regione trans Jordanem cujus pars inde Ἀμαθῖτις χώρα dicitur 1 *Macc.* 12. 25. עמתו dici videtur in Talmude. Vide ſupra *p.* 308. Aberat a Pella meridiem verſus 21 milliaria, ſita in Peraea inferiore τῇ κατωτέρᾳ: ita ſcribit Euſebius ad vocem Αἰθάμ, cujus tempore κώμη erat. Epiſcopus Ἀμαθοῦντος memoratur in Concilio Chalcedonenſi *tom.* IV. *concil. p.* 118.

Commemoratur apud Joſephum urbs Ἄμαθοῦς, capta poſt Gadara, ἔρυμα munitiſſimum omnium quae ad Jordanem ſita erant

Antiq.

Antiq. XIII. 21. & *de bell.* I. 3. τῶν περὶ τὸν Ἰορδάνην. Sed in manuſcripto Lipſienſi eſt in ultimo loco ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην trans vel ultra Jordanem. Sed περὶ idem aliquando eſt quod ὑπέρ. Ita Joſephus *lib.* II. *de bell. cap.* 25. ἐκ τῆς περὶ Ἰορδάνην περαίας, quod interpres Latinus recte vertit *ex regione trans Jordanem.* Sic Euſebius in Onomaſtico Μαχαθὶ, πόλις περὶ τὸν Ἰορδάνην, Hieronymus reddit, *ſuper Jordanem.* Quare pro περὶ illic aliam vocem ſubſtituere non eſt neceſſarium. Diruta haec eſt ab Alexandro Jannaeo *Antiq.* XIII. 21. poſtea conſtituta una ex 5 totius terrae urbibus, in quibus Synedria eſſent. Reliquae erant Hieroſolyma, Jericho, Gadara & Sipphoris *Ant.* XIV. 10. Meminit idem & regiae ἐν Ἀμάθοις crematae, ſitae ad Jordanem *Ant.* XVII. 12. Videri poſſet haec Amathus Joſephi eſſe eadem ac Ramoth in Gilead, urbs celebris. Certe eandem urbem quam Ἀμαθὰ vocat *Antiq.* XVII. 12. alibi videlicet *lib.* II. *cap.* 2. *de bello* Βηθαραμάθον vocat, quae vox clara veſtigia vocis Ramoth continet.

AMERUTHA.

Ἀμήρυθα. Vicus ſuperioris Galilaeae a Joſepho munitus. Ita ſcribit in vita *pag.* 1013. Videtur eſſe Μηρὼθ & in loco parallelo *lib.* II. *de bell. c.* 25. Μηρὼ appellatur. Quia autem ſequitur illic Χαράβη, quod refingimus (vide ſupra *pag.* 182.) in Ἀχαβάρη, A ultimum ex Ἀμήρυθα tolli poteſt.

AMMAUS.

Ἀμμαοῦς. Ubi thermae ſunt, prope Tiberiada. Joſephus *Ant.* XXIII. 3. ibi caſtrametabatur Veſpaſianus πρὸ τῆς Τιβεριάδος *de bell.* IV. I. & urbs Emmaus vulgo dicta ita appellatur Joſepho. Vide *Emmaus*, & ſupra *pag.* 429.

ANAB.

עֲנָב / Urbs in montanis tribus Juda. *Joſ.* II. 21. Hanc putabat Euſebius eſſe vicum Betoannab, diſſitum 4 mill. a Dioſpoli verſus orientem: ſed Hieronymus ſcribit pleroſque affirmare eum in octavo ab ea miliario ſitum & appellari Bethannabam.

ANAB-

A N A B L A T H A.

Villa in dioeceſi epiſcopi Hieroſolymitani, non longe a Bethel. Meminit ejus loci Epiphanius epiſcopus Salaminis in Cypro in epiſtola ad Johannem epiſcopum Hieroſolymitanum, quam Hieronymus Latine reddidit. *Praeterea quod audivi quoſdam murmurare contra me quia quando ſimul pergebamus ad ſanctum locum qui vocatur Bethel, ut ibi collectam tecum ex more eccleſiaſtico facerem & veniſſem ad villam quae dicitur Anablatha, vidiſſemque ibi praeteriens lucernam ardentem & interrogaſſem quis locus eſſet didiciſſemque eſſe eccleſiam & intraſſem ut orarem, inveni ibi velum pendens in foribus ejuſdem eccleſiae tinctum atque depictum & habens imaginem quaſi Chriſti vel Sancti cujuſdam. Non enim ſatis memini cujus imago fuerit. Cum ergo hoc vidiſſem in eccleſia Chriſti contra auctoritatem ſcripturarum hominis pendere imaginem, ſcidi illud & magis dedi conſilium cuſtodibus ejuſdem loci, ut pauperem mortuum eo obvolverent & efferrent. Illique contra murmurantes dixerunt ſi ſcindere voluerat, juſtum erat ut aliud daret velum atque mutaret. Quod cum audiſſem me daturum eſſe pollicitus ſum & ilico eſſe miſſurum.*

* A N A C H A R A T H.

אֲנָחֲרַת / Urbs in Jiſſaſcar. *Joſ.* 19. 19.

* A N A N J A.

עֲנָנְיָה / Urbs in Benjamin. *Neh.* 11. 32.

A N A T H O T H.

עֲנָתוֹת ſcribi ſolet: verum & permutatis literis ejuſdem organi ut Grammatici loquuntur, אנתות. Vide *Jerem.* 29. 27. Epiphanio lib. de vitis Prophetarum *pag.* 239. Ἀναθώθ. Ita & Joſephus & III. liber Ezrae *cap.* 5. *comm.* 33. Urbs erat tribus Benjamin. *Joſ.* 21. 18. diſtans Hieroſolymis ſpatio miliarium trium, teſte Euſebio ad hanc vocem. Hieronymus, ad *cap.* 1. *Jerem.*

 qui

qui habitabant contra ſeptentrionem Jeruſalem in tertio miliario & viculo Anathoth. Idem ad *cap.* 11. in viculo Anathoth *qui ab Jeroſolymis tribus diſtat millibus.* Et ad *Jerem.* 31. *A turre Anathoth, quae hodie appellatur Jeremiae, tribus a Jeruſalem millibus ſeparata.* Joſepho dicitur viginti ſtadia abeſſe Hieroſolymis, i. e. duo milliaria & dimidium *Ant.* x. 10. Quia Anathoth etiam nomen viri eſt *Neh.* 10. 19. ideo *Neh.* 7. 27. אנשי ענתות dici videtur, non בני, quia hoc ambiguum eſt. Graeci itaque male reddunt & hic & *Ezrae* 11. 23. υἱοὶ Ἀναθώθ: quod ἄνδρες eſſe debuerat, uti mox ἄνδρες Καριαθιαρὶμ &c.

Non videtur huic loco alienum, quia prima ſe nunc offert occaſio, ſi indicem qui *Nehem.* 7. 27. legitur exhibeamus. Illic enim non modo videbimus quo pacto mutatum ſit a librariis nomen urbis Anathoth, ſed & quae urbes aliis vicinae ſint, & quomodo illa nomina diverſis locis ſacri codicis ſcripta extent. Poterit hic index nobis eſſe utilis in reliquis, & ita uno obtutu oculis ſuis lectores videbunt expoſitum quo modo nomina urbium, ſeu gentilia potius aut topica inde ducta, legantur. In hac ſerie mixta ſunt nomina urbium & virorum. Urbes certe hic aliquas recenſeri patet ex praepoſito אנשי & ſubjunctis nominibus Jerichuntis, Kirjathjearim, Beeroth: aliqua tamen eſſe virorum nomina liquet ex *Nehem.* 10. 15. ubi viginti fere nomina priora illius indicis quem ex Ezrae *capite* 11, & *Nehemiae* VII, damus habentur.

NB. א' ſignificat אנשי
ב' ſignificat בני
Atque ita in Graecis Υ. indicat υἱὸς & Α. ἄνδρας.

INDEX

eorum qui cum Zerubbabele redierunt in terram Iſraëliticam.

Ezrae cap. II. 3.	*Graeca Ezrae.*	*Nehemiae* VII. 7.	*Graeca Nehemiae.*
פרעש ב'	Υ. Φαρές.	פרעש ב'	Υ. Φόρος.

ב'

ב׳ שפטיה	Υ. Σαφατία
ב׳ ארח	Υ. Ἄρες
ב׳ פחת מואב	Υ. Φαὰβ Μωάβ
ב׳ עילם	Υ. Ἀιλὰμ
ב׳ זתוא	Υ. Σωτθουὰμ
ב׳ זכי	Υ. Ζακχοῦ
ב׳ בני	Υ. Βανουὶ
ב׳ בבי	Υ. Βαβαὶ
ב׳ עזגד	Υ. Ἀσγὰδ
ב׳ אדניקם	Υ. Ἀδωνικὰμ
ב׳ בגוי	Υ. Βαγουὲ
ב׳ עדין	Υ. Ἀδδὶν
ב׳ אטר	Υ. Ἀτὴρ
לחזקיה	
ב׳ בצי	Υ. Βασσοῦ
ב׳ יורה	Υ. Ἰωρὰ
ב׳ חשם	Υ. Ἀσοὺμ
ב׳ גבר	Υ. Γαβὲρ
ב׳ בית לחם	Υ. Βεθλαὲμ
א׳ נטופה	Υ. Νετωφὰ
א׳ ענתות	Υ. Ἀναθὼθ
ב׳ עזמות	Υ. Ἀσμὼθ
ב׳ קרית ערים	Υ. Καριαθιαρὶμ
כפירה	Χαφιρὰ καὶ
ובארות	Βηρὼθ
ב׳ הרמה וגבע	Υ. Ῥαμὰ καὶ
	Γαβαὰ
א׳ מכמס	Α. Μαχμὰς
א׳ בית אל	Α. Βαιθὴλ καὶ
והעי	Ἀϊὰ
ב׳ נבו	Υ. Ναβοῦ
ב׳ מגביש	Υ. Μαγεβὶς
ב׳ עילם אחר	Υ. Ἠλαμὰρ
ב׳ חרם	Υ. Ἠλὰμ
ב׳ לוד חדיד	Υ. Λοδαδὶ καὶ

ב׳ שפטיה	Υ. Σαφατία
ב׳ ארח	Υ. Ἠρὰ
ב׳ פחת מואב	Υ. Φαὰθ Μωάβ
ב׳ עילם	Υ. Ἀιλὰμ
ב׳ זתוא	Υ. Ζαθουία
ב׳ זכי	Υ. Ζακχοῦ
ב׳ בנוי	Υ. Βανουὶ
ב׳ בבי	Υ. Βηβὶ
ב׳ עזגד	Υ. Ἀσγὰδ
ב׳ אדניקם	Υ. Ἀδωνικὰμ
ב׳ בגוי	Υ. Βαγοὶ
ב׳ עדין	Υ. Ἠδὶν
ב׳ אטר	Υ. Ἀτὴρ
לחזקיה	Υ. Ἠζὰμ
ב׳ חשם	Υ. Βεζεὶ
ב׳ בצי	Υ. Ἀρὶφ
ב׳ חרף	Υ. Ἀσὲν
ב׳ גבעון	Υ. Γαβαὼν
א׳ בית לחם	Υ. Βαιθαλὲμ
ונטופה	Υ. Ἀτωφὰ
א׳ ענתות	Υ. Ἀναθὼθ
א׳ בית-עזמות	Α. Βηθασμὼθ
א׳ קרית יערים	Α. Καριαθιαρὶμ,
כפירה	Καφιρὰ καὶ
ובארות	Βηρὼθ
א׳ הרמה וגבע	Α. Ἀραμὰ καὶ
א׳ מכמס	Γαβαὰ
א׳ מכמס	Α. Μαχεμὰς
א׳ בית אל	Α. Βαιθὴλ καὶ Αἰ
נבו אחר	Α. Ναβία
ב׳ עילם אחר	Α. Ἠλαμαὰρ
ב׳ חרם	Υ. Ἠρὰμ
ב׳ ירחו	Υ. Ἰεριχὼ
ב׳ לוד חדיד	Υ. Λοδαδὶδ καὶ
ואונו	Ὠνὼ

ואנו 'Ωνώ.		ב׳ סנאה Υ. Σανανά.
ב׳ ירחו Υ. Ἱεριχώ		
ב׳ סנאה Υ. Σεναά		

Haec nomina maxima ex parte etiam leguntur *Neb.* 10. 15. & *lib.* III. Ezrae *cap.* 5. 9. quae conferri debent.

Conferamus cum his duplicem aliam ſeriem virorum in qua etiam nomen ab urbe Anathoth ductum invenitur: & inde enim nomina urbium quaedam illuſtrantur.

NB. *Compendii cauſa indicium nominis proprii una litera feci quia de* ἐθνικοῖς *potiſſimum agitur.*

Ex 2 Sam. 23.	*Graeca ex 2 Sam. 23. 25.*
ש׳ ההררי	Ῥουδαῖος
א החרדי	Κελωθὶ
ח׳ הפלטי	Θεκωΐτης
ע׳ התקעי	Ἀνωθίτης
א׳ הענתתי	Ἀνωθίτης
מ׳ החשתי	Ἀωΐτης
צ׳ חאחתי	Νετωφατίτης
מ׳ הנטפתי	Ἐκ Γαβαὲθ υἱὸς
ה הנטפתי	Βενιαμὶν τοῦ
א׳ מגבעת בני בנים″	Ἐφραθαίου
ב׳ פרעתני	
ה׳ מנהלי געש	
א׳ הערבתי	
ע׳ הברחמי	
א׳ השעלבני	Βαρδιαμίτης
ש׳ ההרדי	Σαλαβωνίτης
א׳ האררי	Ἀρωδίτης
א׳ בן המעכתי	Σαραουρίτης
א׳ הגילני	Ἀσβίτης
ח׳ הכרמלי	Μαχαχαχὶ
פ׳ הארבי	Γελωνίτης

י׳ מצובה	Καρμήλιος
ב׳ חגחי	Ὀυραιοερχὶ
צ׳ העמוני	Ἀμμανίτης
נ׳ חבארתי	Βηθωραῖος
ע׳ חיתרי	Ἐθιραῖος
נ׳ היתרי	Ἐθεναῖος
א׳ חחתי	Χετταῖος

Eadem.		*ex* I *Chron.* 11.27.
ש׳ ההרודי		Ἀρωρὶ
ח׳ הפלוני	idem 1 *Chr.* 27.10.	Φελωνὶ
ע׳ התקועי		Θεκωὶ
א׳ הענתותי	idem 1 *Chr.* 27.12.	Ἀναθωθὶ
ס׳ החשתי	idem 1 *Chr.* 27.11.	Ὀυσαθὶ
ע׳ האחוחי	idem 1 *Chr.* 27.4.	Ἀχωνὶ
ס׳ הנטופתי	idem 1 *Chr.* 27.13.	Νετωφαθὶ
ה׳ הנטופתי	idem 1 *Chr.* 27.15.	Νετωφαθὶ
א׳ מגבעת בני בנ׳		Ἐκ βουνοῦ Βενιαμὶν
ב׳ חפרעתני	idem 1 *Chr.* 27.14.	Φαραθωνὶ
ח׳ מנחלי געש		Ἐκ ναχαλὶ Γάας
א הערבתי		Γαραβαιθὶ
ע׳ הבחרומי		Βαρωμὶ
א׳ השעלבני		Σαλαβωνὶ
ב׳ הגזוני		Γιζωνίτης
י׳ החרדי		Ἀραρὶ
א׳ ההרדי		Ἀραρὶ
ח המכרתי		Μεχωραθρὶ
א חפלני		Φελλωνὶ
ח הכרמלי		Χαρμαδαὶ
ב׳ הגרי		Ἀγαρὶ
צ העמוני		Ἀμμωνὶ
נ׳ הברתי		Βηρωθὶ
ע׳ היתרי		Ἰεθρὶ
נ׳ היתרי		Ἰεθρὶ
א׳ החתי		Χεττὶ

A N E A.

Ἄνεα. Vicus grandis Judaeorum in Daroma, a Chebrone verſus auſtrum remotus miliaribus novem. Euſebius in Onom. ad vocem Ἀναὲμ, & ad vocem Ἀνσὴμ tradit aliam eſſe Aneam (ita legit Hieronymus) vicinam priori, cujus omnes incolae Chriſtiani ſint, ad orientem ſita alterius. Memoratur etiam Aneas vicus in finibus Eleutheropolis in actis Sanctorum *Tom.* 1. *p.* 128.

* A N E M.

ענם / Urbs in Jiſſaſcar 1 *Chron.* 6. 73. *Joſ.* 21. 29. alio nomine venit, Engannim dicta.

* A N E R.

ענר / Menaſſchitarum. Levitis data 1 *Chron.* 6. 20.

* A N I M.

ענים / Urbs in montanis tribus Judae. *Joſ.* 15. 49. Hanc Ἀναίαν vocat Euſebius, ſcribitque non longe abeſſe ab altera Anea villa grandi Judaeorum ſita 9 miliaribus a Chebrone verſus auſtrum. Vide eum ad vocem Ἀνσὴμ & Ἀνάμ.

A N N A.

Alii jam obſervarunt eſſe urbem עי in V. T. & Ἄινα dictam Joſepho. Stephanus Ἄννα, πόλις τῆς Ἰουδαίας, ὑπὲρ Ἰεριχοῦντα· τὸ ἐθνικὸν Ἀνναίτης. *Anna urbs Judaeae ſupra Jerichunta ſita. Gentile eſt Annanites.*

A N T H E D O N.

Urbs haec Palaeſtinae primae (vide ſupra *pag.* 208. 215. & *ſeqq.*) ſita erat ad mare, viginti admodum ſtadiis a Gaza. Sozomenus *hiſtor.* v. *cap.* 9. Ἔφυγεν εἰς Ἀνθηδόνα, πόλιν ἐπὶ θάλασσαν ἀφεστῶσαν Γάζης ὡς εἰς σαδίους εἴκοσι παραπλησίως δὲ τηνικαῦτα τῷ Ἑλλη-

Ἑλληνισμῷ χαίρουσαν καὶ περὶ τὴν θεράπειαν τῶν ξοάνων ἐπτοημένην. *Fugit Anthedonem, urbem ad mare ſitam, a Gaza autem viginti ſtadiis diſtantem, quae illo tempore ſuperſtitioni Gentium & cultui ſimulacrorum mire erat dedita.* Inde porro aufugit ad navale Gazaeorum. Hunc ſitum ad mare confirmat Ptolemaeus (vide ſupra *pag.* 460. & 461.) qui eam recenſet inter litorales & diſtinguit ab Gaza, Jamnia, Lydda, ac Antipatride, in ora quidem maritima ſitis ſed non ad mare: etiam nummi veteres in hac urbe cuſi, inter quos unus eſt Antonini Caracallae inſcriptus

ΑΝΘΗΔονος ΕΤ... Α. *Anno...* Deeſt prima litera index numeri. Aſtarte conſpicitur turrita, dextra caput humanum ſiniſtra haſtam tenens, pede ſupra proram, in templo tetraſtylo. Vide Vaillant *Numiſm. Graec. Impp. Augg. & Caeſ. pag.* 115. Alter eſt ejusdem Imperatoris in quo legitur.

ΑΝΘΗΔΟΝΟC. Imaginem ejus delineatam dedit Patinus *in Numm. aer. Impp. pag.* 245. Sed alii videntur eam non in ipſo litore collocare ſed ora maritima. Stephanus in Ethnicis, Ἀνθηδὼν πόλις πλησίον Γάζης πρὸς τῷ παραλίῳ μέρει. *Anthedon, urbs vicina Gazae in parte maritima.* Plinius *lib.* V. 12. *Rhinocolura & intus Raphea. Gaza & intus Anthedon.*

Urbs haec dicta eſt Agrippias ab Herode, uti Joſephus tradit *Antiquit.* XIII. 21. quem locum ante oculos habuit eruditus ſcholiaſtes Lycophronis Johannes Tzetzes; quamvis vulgo, ſed male, Iſacio Tzetzae fratri ejus hic liber tribuatur, quod Johannes amore ſingulari fratris ductus nomen ejus foetui huic ſuo praepoſuerit, uti ipſe fatetur in epiſtola, quam primus edidit Ludolphus Kuſterus noſter, plurimis veteris aevi monumentis editis atque illuſtratis optime de re literaria meritus, in notis ad Suidam, *tomo* II. *p.* 473. Sic itaque de Anthedone Tzetzes, ad *verſ.* 754. Ἡ δὲ Ἀνθηδὼν, πόλις Βοιωτίας, ἣν ᾤκησαν Θρᾶκες· ὁ δὲ Ἰώσηπος καὶ τὴν νῦν λεγομένην Ἀγριππιάδα Ἀνθηδόνα φησὶ πρότερον καλεῖσθαι. *Anthedon eſt urbs Boeotiae, quam incoluerunt Thraces. Joſephus autem urbem quae nunc Agrippias dicitur olim Anthedona nuncupatam fuiſſe teſtatur* Chronicon Paſchale illam Carianthedona nuncupat, voce ex Cariath (i. e. urbe) & Anthedon conflata.

ſtata. Ita illic legitur *pag.* 193. *ad annum* 742. Καριανθηδόνα ἐπικτίσας Ἀγρίππειαν ἐκάλεσεν. *Inſtauratae Carianthedoni nomen Agrippiae indidit.* Videlicet Joſephus illam Ἀγριππεῖον nuncupat *lib.* I. *de bell. cap.* 16. Ex eodem diſcimus hanc urbem in tractu maritimo ἐν ἐπιθαλαττίοις μέρεσι ſitam fuiſſe & Agrippiada dictam ab Herode *Antiq.* XIII. 21. Recenſetur ab eodem inter oppida maritima gentibus erepta hoc ordine, progrediendo nempe a ſeptentrione verſus auſtrum *Antiquit.* XIII. 23. Turris Stratonis, Apollonia, Joppe, Jamnia, Azotus, Gaza, Anthedon, Raphia, Rhinocolura. Idem *Antiq.* XVIII. 8. narrat Agrippam inde navi profectum (εἰς Ἀνθηδόνα παραγενόμενος καὶ λαβὼν ναῦν) & *Antiq.* XIV. 10. eam a Gabinio inſtauratam; denique *Antiq.* XV. 11. Herodi redditam ab Auguſto.

PAULUS Epiſcopus Anthedonis interfuit concilio Epheſino inter oecumenica tertio. Vide *tom.* III. conciliorum generalium *pag.* 448. & Baluſii novam collectionem conciliorum *pag.* 507. Interfuit & concilio Chalcedonenſi vide *tom.* IV. *pag.* 80. Memoratur idem & in actis concilii Conſtantinopolitani inſertis concilio Chalcedonenſi, *tomo* IV. conciliorum generalium *pag.* 238. hoc modo

Παύλου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς
Ἀνθηδονέων πόλεως.

EUSTATHIUM Anthedonis epiſcopum commemoratum videmus in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani, *tomo* V. conciliorum generalium *pag.* 192. vide & ſupra *pag.* 530.

ANTIOCHI PHARANX.

Ἀντιόχου Φάραγξ. Capta fuit cum Seleucia & Gaulane ab Alexandro Jannaeo. Joſephus *Ant.* XIII. 23.

ANTIPATRIS.

Ἀντιπατρίς. *Act.* 23. 31. ubi legitur Paulus Caeſaream profecturus

ctūrus Hieroſolymas venit Antipatrida. Hinc aliquo modo colligitur, non fuiſſe hanc urbem maritimam, quia alia via Hieroſolymis Caeſaream brevior fuiſſet, quam ſine ullo dubio milites iviſſent. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Ἀντιπατρὶς, πόλις, Ἡρώδου κτίσμα ἐπὶ Ἀντωνίου Καίσαρος. *Antipatris urbs, opus Herodis, Caeſare Antonio.*

Habitaſſe illic Chriſtianos plurimos ſaeculo octavo liquet ex iis quae *anno* 744 illic accidiſſe narrantur. Theophanes in Chronico ad *h. a. pag.* 358. Τούτῳ τῷ ἔτει τοὺς πλείους τῶν Χριστιανῶν, ὡς συγγενεῖς τῶν προαρξάντων, ἀνεῖλον οἱ προσφάτως κρατήσαντες, δόλῳ τούτους κρατησάμενοι, εἰς Ἀντιπατρίδα τῆς Παλαιστίνης. *Hoc anno Arabes duces tunc rerum potiti multos e Chriſtianis fraude circumventos Antipatride Palaeſtinae occiderunt, tanquam affinitate conjunctos cum iis penes quos antea terrae illius dominium fuerat.*

Erat in via quae ex Judaea in Galilaeam ducebat. Miſna *Gittin.* VII. *m.* 7. הולך מיהודה לגליל הגיע לאנטיפטרס *ſi proficiſcatur ex Judaea Galilaeam verſus, & pervenerit usque Antipatrida.* Obadias de Bartenora ad h. l. notat Antipatrida eſſe locum ultimum in finibus Judaeae.

Dicitur vulgo eſſe Aſſur, vel Arſuf, oppidum maritimum in loco ſylvis condenſis amoeno & paſcuis herboſis faecundo, uti ſcribit Jacobus de Vitriaco *hiſtor. Hieroſolym. c.* 23. & Gulielmus Tyrius. Sed nauci non eſt haec traditio ſtatuens Antipatrida fuiſſe urbem maritimam. Liquet illud ex Ptolemaeo (vide ſupra *pag.* 461.) qui illam recenſet non cum portu Gazaeorum, Aſcalone aliisque urbibus ad litus ſitis, ſed Lydda, Jamnia, aliisque mediterraneis, in regione tamen maritima. Nec eſt quod quis dicat Azotum quoque a Ptolemaeo recenſeri inter urbes litorales, quae tamen ad litus ſita non fuit: nam duplex fuit Azotus, una ad litus πάραλιος dicta, quam Ptolemaeus hic Azotum portum vocat, altera mediterranea. Vide ſupra *p.* 215. Ex Joſepho demonſtratur id quoque clariſſime, qui foſſam ductam eſſe a Joppe Antipatrida ad impediendam invaſionem hoſtilem ſcribit, quae plane inutilis & inepta fuiſſet ſi ab uno loco maritimo ad alium ſe extendiſſet. Praeterea liquet ex Itinerariis veteribus quae Caeſarea

viatores ducunt Antipatrida, dein Dioſpolim, non Joppen. Adde Hieronymum in epitaphio Paulae, qui Paulam ſuam ducit Caeſarea Antipatrida, inde Dioſpolim, Arimathiam, Nobe, & Joppen. Deinde *repetito itinere* Nicopolim. Atqui ſi Antipatris ad mare ſita fuiſſet, debuiſſet eam Caeſarea per Antipatrida, Joppen, Dioſpolin, Arimathiam & Nobe Nicopolim duxiſſe viae compendia ſectatus. Nec erat cur *repetito itinere* Nicopolin tenderet. Haec ſunt verba Hieronymi. *Deinde* (ſc. a Caeſarea) *Antipatrida ſemirutum oppidulum, quod de patris nomine Herodes vocaverat & Lyddam verſam in Dioſpolim .... Haud procul ab ea Arimathiam viculum Joſeph .... & Nobe urbem quondam ſacerdotum ... Joppen quoque .... Repetitoque itinere Nicopolim, quae prius Emmaus vocabatur &c.* Si in loco Aſſur rudera urbis antiquae conſpiciuntur, crederem potius eſſe illa Apolloniae. Adrichomium male credidiſſe Antipatrida eſſe eandem atque urbem Dora jam notavit Cellarius.

Ex Joſepho diſcimus hanc urbem abfuiſſe a Joppe 150 ſtadia, & Jannaeum foſſam duxiſſe ab una urbe ad aliam ut hoſtes arceret, *Antiq.* XIII. 13. Nomen vetus ei fuiſſe Capharſabe, & in campo Capharſabae conditam *Antiq.* XIII. 23. & XVI. 9. Urbem fuiſſe παρόριον, montibus proximam *de bell.* I. 4. quapropter planities inter illam & Joppen interjecta debuit foſſa & muro muniri ut Antiochus arceretur. Idem *l.* I. *de bell. c.* 16. ſcribit ſitam fuiſſe in pulcherrimo campo ἐν τῷ καλλίςῳ τῆς βασιλείας πεδίῳ, fluviis & arboribus divitem ποταμοῖς καὶ δένδρεσι πλουσίαν. Haec omnia non conveniunt oppido poſtea dicto ارسوف *Arſuf*, ſito ad mare inter Caeſaream & Joppen 18 miliaribus Arabicis inde, 6 hinc diſſitum. Vide Golii notas in Alfraganum *pag.* 135.

Epiſcopum Antipatridis invenio Polychronium, in concilio Chalcedonenſi, inter oecumenica quarto, habito *anno* 451. Vide *tomum* IV. conciliorum generalium *pag.* 80. & 118. in actis Epheſi inſertis concilio Chalcedonenſi. Vide & eundem tomum *pag.* 787.

De ſitu ejus mill. X. a Lydda, XXVI. a Caeſarea vide *lib.* II. *pag.* 417.

ANUA.

ANUA.

Ἀνȣα. Vicus 15 miliaribus a Neapoli in via quae ducit Aeliam. Euſebius. Hieronymus legit 10 pro 15.

* APADNO.

Theodoretus ad *Dan.* XI. Ἀπαδανὸν δὲ τόπον τινὰ ȣ̓́τως ὠνομασμένον ȣ̓ πόῤῥω τῶν Ἱεροσολύμων διακείμενον. *Apadanum locum quendam ita appellatum non longe Hieroſolymis.* Hieronymus in *Comment. ad Dan.* XI. *Figat tabernaculum ſuum in Apedno juxta Nicopolim, quae prius Emmaus vocabatur, ubi incipiunt montana Judaeae conſurgere.* אפדני ſcribitur *Dan.* XI. 45. & Porphyrius putavit Apedno eſſe locum ſitum inter duo latiſſima flumina, ſed Hieronymus ipſum refellens dicit, *in ultimae viſionis calumniis immoratur flumina ponens pro mari: & montem inclytum & ſanctum Apedno, quem ubi legerit nullam poteſt proferre hiſtoriam.* Symmachus & Theodotion ἐν Ἀφαδανῷ reddunt: quod cum أبادان *Abadân*, loco culto & habitato, convenit, ita Perſis dicto. Procopius *lib.* II. *de aedificiis Juſtiniani cap.* IV. meminit locorum quorundam circa Amidam a Juſtiniano munitorum & inter illa *Apadnae*, his verbis. Καὶ μὴν καὶ τὰ ἀμφὶ πόλιν Ἄμιδαν φρȣ́ρια, πηλῷ τε περιβεβλημένα καὶ τοῖς πολεμίοις βάσιμα παντάπασιν ὄντα, ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀνοικοδομησάμενος ἅπαντα, ἐς τῆς ἀσφαλείας τὸ ἀκριβέστατον μετεστήσατο. Ἐν οἷς τό τε Ἀπάδνας καὶ τὸ Βυρθὸν πολίχνιόν ἐστι. *Praeterea circumpoſita Amidae caſtella quae muris tantum luteis cincta hoſtem excludere non poterant, accurate refecit & praeclare munivit. In his ſunt Apadna & Byrthum oppidulum.* Idem *lib.* V. *cap.* IX. memorat μοναστήριον ὡς τὸ Ἀπάδνας ἐν Ἰσαυρίᾳ, *monaſterium Apadnenſe in Iſauria.*

APATHOS.

Ῥεγεὼν Ἀπαθῶς. Mentio ejus fit inter Sebaſten & Jerichunta in Notitiis veteribus Ecceleſ. Erat in Palaeſtina prima. Vide ſupra *lib.* I. *cap.* XXXV.

APHAEREMA.

Ἀφαίρεμα. Una ex tribus toparchiis Judaeae ex Samaritide adjectis 1 *Macc.* 11. 34. Vide de ea ſupra *lib.* 1. *pag.* 178. 179.

APHEC.

Urbs tribus Aſcher *Joſ.* 19. 31. quae & Aphic אפיק dicitur, vicina regioni Sidoniorum, *Joſ.* 13. 4. Creditur quibusdam eadem ac urbs Ἄφακα in Libano ſita ad flumen Adonim cujus meminit Sozomenus *hiſt.* II. 5. ὁ ἐν Ἀφάκοις τῆς Ἀφροδίτης περὶ τὸν Λίβανον τὸ ὄρος καὶ Ἄδωνιν τὸν ποταμόν. Meminit & Euſebius de vita Conſtantini III. 55. Theophanes in Chronico *pag.* 18. Τότε κατεσκάφη ὁ ἐν Αἴγαις Ἀσκληπίου ναὸς καὶ ὁ ἐν Ἀφάκοις τῆς Ἀφροδίτης. *Tunc Templum Aeſculapii ad Aegas & Veneris Aphacis everſum eſt.* Verum illa urbs ultra fines terrae Iſraëliticae & urbem Sidona verſus ſeptentrionem nimis ſita fuit quam ut credi poſſit eſſe eadem iſti urbi quae a Joſua commemoratur.

Eſt etiam urbs hoc nomine prope Jizraël. 1 *Sam.* 29. 1. & alia in tribu Judae 1 *Sam.* 4. 2. quae & אפקה *Joſ.* 15. 53. Joſepho *Antiq.* V. 11. Ἄμφεκα. Sunt qui etiam in Syria urbem fuiſſe hoc nomine volunt de qua agitur 1 *Reg.* 20. 26. quam tamen Joſephus *Ant.* VIII. 8. ſcribit in campo magno ſitam fuiſſe, qui *bell.* II. 23. & Ἀφαίκου πύργον commemorat. Euſebius in Onomaſtico notat ſuo tempore vicum Apheca fuiſſe circa Hippon urbem Palaeſtinae.

APHRA.

Vicus ad ortum Bethelis, 5 miliaribus inde remotus. Hieronymus in Onomaſtico. Euſebius ſcribit hujus vici nomen Ἀφρήλ. Videtur ejus mentio fieri in Notitia Imperii his verbis, *Cohors duodecima Valeria Afro.*

APHRAIM.

APHRAIM.

Ἀφραΐμ. Vicus diſtans Legione verſus boream 6 miliaria. Euſebius in Onomaſtico.

APHTHA.

Ἄφθα vicus. Patria Phani filii Samuelis, qui electus ſorte Pontifex M. neſciebat quid ipſum munus Pontificis eſſet. Joſephus *de bell.* IV. 5.

APOLLONIA.

Urbs maritima aut certe non longe a mari inter Caeſaream Palaeſtinae & Joppen. Joſephus *Antiq.* XIII. 23. eam hoc ordine recenſet. Meminit etiam Plinius hoc modo *lib.* V. 13. inter Joppen & Caeſaream : atque ita anonymus Ravennas *Caeſarea*, *Apolonia*, *Joppis*, & Ptolemaeus eodem ordine. Vide ſupra *p.*460. In tabula veteri Peutingeriana Apollonias dicitur & inter utramque urbem modo memoratam media interponitur.

* ARAB.

ארב / Urbs tribus Juda. *Joſ.* 15. 52.

ARABA.

עֲרָבָה / Urbs tribus Benjamin. *Joſ.* 18. 18. Vide *Betharaba.* Fuit etiam vicus hoc nomine Ἀραβὰ, vel Ἀραυὰ in finibus Diocaeſareae, & alius tribus miliaribus a Scythopoli verſus occidentem. Euſebius. Forſitan haec eſt ערב *Arab*, ubi erat R. Jochanan Ben Zaccai. Vide codicem Schabbath, *cap.* XVI. 7.

ARAD.

ערד / Urbs Judae, ad cujus auſtrum eſt ſolitudo Judae *Jud.* I. 16. Rex Arad habitabat in auſtrali parte terrae Canaan. *Num.*

33. 40. Euſebius in Onomaſtico ſcribit eam *villam vicinam eſſe deſerto Cades*, *diſtantem Malathis* 4 *miliaribus*, *Chebrone* 20, & Hieronymus *eſſe terminum Judaeae diſtantem Chebrone* 20 *miliar. ad meridiem.*

Si eadem ſit Arad *Num.* 21. 1. videretur jam tum populus fuiſſe in terra Canaan: nam ſubvertit urbes ejus Cananaei *Num.* 21. 3. ſed Cananaei ſe diffuderant jam eo tempore extra limites terrae Canaan proprie dictae, quod & in Emoraeis trans Jordanem videri poteſt.

Hanc ſuſpicor eſſe urbem cujus epiſcopus Stephanus in actis concilii Hieroſolymitani habiti anno Chriſti 536. appellatur

Στέφανος Ἄρδων.

Latini codices habent *Aradorum*. Aradus huc nil facit aut Ἄδρaα, nam ſeries illa epiſcoporum, in qua Stephanus Aradorum epiſcopus legitur, non complectitur niſi epiſcopos Palaeſtinarum, & Aradus non erat in Palaeſtinarum ulla, ſed in ἐπαρχίᾳ Φοινίκης, Adraa in ἐπαρχίᾳ Ἀραβίας.

ARAMA.

Ἀραμά. Vicus qui 4 miliaria aberat Malathis, Chebrone viginti. Euſebius. Ex Hieronymo videtur Ἀράθ legendum.

ARAMATHA.

Urbs Gileaditidis, quae Ramoth in V. T. nuncupatur 1 *Reg.* 22. 3. hoc nomine legitur apud Joſephum *Antiq.* VIII. 9. & IX. 4. Semel apud ipſum Ἀραμάθα appellatur urbs regia Ammonitidis Rabbath in ſacro codice dicta, nempe *Antiq.* VII. 7. ceteroquin eadem urbs Ῥαβάθα ei vocatur *Antiq.* IV. 5. & capite eodem 7. *lib.* VII. *Antiq.* mox citato.

ARATH.

Ἀράθ. Vicus ad occidentem Aeliae. Euſebius in Onomaſtico, ad

ad vocem Ἀριθ. Hieronymus ad vocem *Arath* ſcribit diſtare a Chebron milibus 20 ad meridiem.

ARBELA.

Ἄρβηλα. Urbs Galilaeae, vel vicus, ut alii, non longe a Sippori, uti Joſephus ſcribit *Ant.* XII. 18. in plurali numero, ubi narrat Bacchidem Antiochia tendentem in Judaeam ibi caſtra poſuiſſe. Ex Joſepho *Antiq.* XIV. 27. licet colligere Arbela non longe a Sepphori abfuiſſe: & inde Jordanem usque hoſtes fugientes perſecuti ſunt. Ἀρβήλων σπηλαῖον, vicum Galilaeae muniviſſe ſe narrat Joſephus in vita *pag.* 1013. & in loco parallelo *bell.* II. 25. dicitur muniviſſe τὰ περὶ Γεννησὰρ τὴν λίμνην σπηλαῖα κατὰ τὴν κάτω καλουμένην Γαλιλαίαν *ſpeluncas circa Lacum Genneſar in inferiore Galilaea.* Idem *Antiq.* XIV. 27. tradit non longe ab Arbelis latrones habitaſſe ſpeluncis difficillimis acceſſu, victos quidem ab Herode, ſed poſtea graves Ptolemaeo, cui Herodes illam regionem commiſerat. Similia latronum habitacula videntur deſcribi in Trachonitide *Antiq.* XV. 13. & XVI. 14. Poteſt eſſe eadem atque בית ארבאל *Hoſ.* 10. 14. & בקעת ארבאל huc forſan pertinet de qua ſupra *p.* 358. Meminit Euſebius vici Ἀρβηλὰ ſiti in magno Campo, a Legione 9 millibus, adeoque, ut videtur, ortum verſus. Et alium vicum Arbela eſſe trans Jordanem in ditione Pellae urbis ſcribit.

ARCE.

Ἄρκη. Urbs tribus Aſcher, quae & Ἀκτιποῦς. Joſephus *Antiq.* V. 1 Hunc locum ante oculos habuit Stephanus in Ethnicis ſcribens Ἄρκη πόλις Φοινίκης ἡ καὶ Ἄρκαι καλουμένη· Ἰώσηπος ἐν πέμπτῳ τῆς Ἰουδαικῆς Ἀρχαιολογίας. *Arce, urbs Phoenices, quae & Arcae dicitur. Meminit Joſephus libro quinto antiquitatum Judaicarum.* Eadem Arce videtur intelligi *Antiquitatum lib.* VIII. ubi dicitur. Τὴν δὲ περὶ Ἄρκην παράλιαν εἶχε Βανακάτης. *Regionem vero circa Arcen maritimam habuit Banacates.* Nam & regio circa eam fuit παράλιος, & quia in tribu Aſcher a nobis collocatur, convenit illud

illud cum verbis ſacri codicis, quae cum Flavianis conferri debent 1 *Reg.* 4. 16. Banaa, filius Huſai praefectus erat in Aſcher. Cave credas hanc Arcen eſſe eandem atque aliam notiorem Arcen vel Ἄρκας Phoenices quae hac urbe ſeptentrionalior & extra terram Iſraëliticam fuit, ſita quippe inter Tripolin & Antaradon uti liquet ex Itinerario Antonini. Meminit quoque urbis Ἄρκης Joſephus *Antiq.* I. 7. quae in Libano fuit ſita & a Tyriis defecit ad Aſſyrios una cum Sidone & Palaetyro *Antiq.* IX. 14. ſed illa non videtur Aſcheritica fuiſſe. Apud eundem *l.* VII. *de bell.* c. 24. dicitur inter Ἀρκαῖαν & Raphanaeam labi amnis Sabbathicus, ubi Rufinus, *inter Arcas.* Haec Ἀρκαῖα non eſt Aſcheritica ſed Phoenicia illa prope Tripolin. Nec aliunde dictos eſſe Ἀρεκέïυς, populos Judaeis finitimos ad boream exiſtimo, qnos commemorat *Ant.* V. 1. quam ab *Arcki* filio Canaanis cujus poſteri aliquando hic conſederunt. Nota in tranſitu errorem Rufini vertentis *l.* VII. *de bell. c.* 29. *Arcas & Raphanaeas regni Agrippae civitates:* debuiſſet ſcripſiſſe *Arcam civitatem regni Agrippae & Raphanaeam.* Raphanaea enim oppidum Syriae erat (vide Joſephum *de bell.* VII. 19.) non regni Agrippae. Denique meminit Joſephus urbis Ἄρκης, quae metropolis fuit Arabiae Petraeae, *Antiq.* IV. 4. ſed ſcribendum eſt Ἀρεκέμη pro Ἄρκη: nam רקם dicta eſt.

ARCHELAIS.

Inter urbes Judaeae recenſetur a Ptolemaeo: ſed Joſepho dicitur vicus conditus ab Archelao, *Antiq.* XVII. 15. non longe a Phaſaëlide *Ant.* XVIII. 3. In tabulis Peutingerianis collocatur inter Jerichunta & Scythopolin, ita, *Archelaïde.* In ſexto enim caſu vetuſta itineraria locorum nomina efferunt: & ſaepe etiam in aliis ſcriptoribus ita ea leguntur, qua de re vide Salmaſium ad Vopiſcum *pag.* 434. Plinius *lib.* 13. 4. Archelaïda vallem appellat, uti & Phaſelida atque Liviada, quas alii urbes vocant.

Epiſcopus Archelaïdis Palaeſtinae Antiochus memoratur in actis concilii Chalcedonenſis. Vide *tomum* IV. conciliorum generalium *pag.* 80. ubi tamen in Graecis legitur

Ἀντιόχυ

Ἀντιόχȣ Ἄρκης.

Sed in Latinis *Archelaïdis* &c. uti monui. In actione tamen ſecunda hujus concilii Ἄρκης quoque legitur. Vide *tom.* IV. conciliorum *pag.* 327. & in actione tertia, eodem *tomo pag.* 460. Ἀντίοχος ἐπίσκοπος Ἀλκήνων. Inter urbes quae ſedes epiſcoporum fuerunt in Palaeſtina non legitur nomen Archelaïdis. Vide ſupra *lib.* I. *cap.* XXXV.

AREOPOLIS quae & AR.

עָר videtur mihi urbem notare, uti & עִיר, quod & viſum fuit Aquilae & Symmacho, teſte Hieronymo ad *Jeſ.* 26. Crediderim illam ſitam fuiſſe ad latus auſtrale Arnonis, quia Ar filiis Loth (Moabitis) a Deo fuit data, non poſſidenda ab Iſraëlitis *Deut.* 2. 9. At Iſraëlitarum regio erat usque ad Arnonem. Unde liquet eos errare qui urbem Aroër Iſraëlitis aſſignatam putant eandem eſſe ac Ar.

Nomen Areopolis natum videtur ex עָר *Ar* & πόλις. Theodoretus ad *Jeſ.* 15. Ἀριὴλ τοίνυν ἐςὶν ἡ νῦν καλȣμένη Ἀρεόπολις. *Ariël eſt quae nunc Areopolis nuncupatur.* Idem in Jeſaiam *cap.* 29. Ἀριὴλ ἡ Ἀρεόπολις καλεῖται· τῆς δὲ Μωαβίτιδός ἐςιν ἄυτη ἐπίσημος. *Ariël appellatur Areopolis, urbs inſignis Moabitidis.* Adeoque non ab urbe עָר ſed אריאל ducendum eſſet vocabulum: niſi utrumque nomen ei tribuere quis vellet. Euſebius etiam in Onomaſtico tradit quosdam exiſtimare Areopolin eandem eſſe urbem quae in ſacro codice Ἀριὴλ dicitur, & usque ad ſua tempora eos appellare Ἀριὴλ τὸ εἴδωλον ἀυτῶν, *Ariël idolum ſuum.* Exiſtimo regionis circumjacentis nomen fuiſſe Ariëlitis vel Ἀρηιλῖτις. Meminit illius Epiphanius *lib.* I. *adv. haereſ. pag.* 40. oriundi erant ἀπὸ τῆς Ναβατικῆς χώρας καὶ Ἰτȣραίας, Μωαβίτιδός τε καὶ Ἀρηιλίτιδος τῆς ἐπέκεινα τῆς κοιλάδος τῆς ἁλυκῆς, ȣ̃τως ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ καλȣμένης ὑπερκειμένης χώρας, *ex Nabataea, Ituraea, Moabitide & Ariëlitide, quae ſunt* (illud τῆς de ſolis regionibus ultimis Moabitide & Areïlitide videtur accipiendum, nam ad omnes referri nequit, quandoquidem Ituraea certe dici non poteſt ſita ultra

Dddd mare

mare mortuum , aut forte τῆς legendum eſt, ut de ſola Moabitide intelligatur) *ultra vallem ſalſam, regionem hoc nomine dictam in ſacro codice.* Huc forſitan etiam pertinent vici Aroiles & Arieles, quorum meminit Procopius Gazaeus in Comm. ad *Gen.* 47. & אריאל מואב *Ariël Moab* quod ita legitur 1 *Chron.* 11. 22. ni fallor huc quoque facit. Scio vocem Ariël per *leones* verti a quibusdam, at vulgatus ut proprium retinet *Ariël Moab* Et ſi vel per leones verti debeat tamen ab hoc loco alienum non eſt, ut appareat regionem ab leonibus Moab אריאל מואב *Ariël Moab* dictam. Confer de leonibus Moabiticis *Jeſ.* 15. מואב אריה & 1 *Chron.* 11. 22.

Error eſſet hanc a Marte Ἀρεόπολιν dictam credere, uti Amphipolis Thraciae urbs olim Ἄρεος πόλις nuncupata eſt, teſte Harpocratione ad vocem Ἀμφίπολις. Huc facit quod legitur apud Hieronymum in *Joſ. c.* 15. qui haec de illa habet. *Hujus* (Moabitidis) *Metropolis civitas Ar quae hodie ex Hebraeo & Graeco ſermone compoſita Areopolis nuncupatur, non ut plerique exiſtimant quod* Ἄρεος, *id eſt, Martis civitas ſit .... Audivi quendam Areopoliten, ſed & omnis civitas teſtis eſt, motu terrae magno in mea infantia, quando totius orbis littus transgreſſa ſunt maria, eadem nocte muros urbis iſtius corruiſſe.* Id ex Ammiano videri accidiſſe Coſſ. Valentiniano atque Valente anno 315. ſcribit Martianaeus.

Urbs haec poſtea inter urbes Palaeſtinae tertiae cenſita fuit. Vide quae de illa notavimus ſupra *pag.* 212. 215. 217. Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Ἀρεοπόλεως commemoratur in actis Epheſi inſertis concilio Chalcedonenſi. Vide *tom.* IV. conciliorum *pag.* 118. Πολυχρόνιος quoque in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani. Vide ſupra *pag.* 530. & Ἡλίας Ἀρεοπόλεως in actis concilii Hieroſolymitani habiti anno aerae Chriſtianae 536. vide ſupra *pag.* 532.

Situs ejus haud ita certus eſt ut in mappa geographica locari queat. Euſebius & Hieronymus in Onom. ad vocem Ἀρνῶν ſcribunt ad ſeptentrionem Areopolis oſtendi locum vallis in praerupta demerſae in quo & militum praeſidia diſtributa ſunt. Πανταχόθεν, ita ſcribit Euſebius, φρούρια φυλάττει στρατιωτικά. *Mi-*

litum

litum ex omni parte praeſidia diſtributa. Inde eſt quod in Notitia dignitatum imperii legatur

Cohors tertia Alpinorum apud Arnona,
&
Cohors tertia felix Arabum in ripa vadi Apharis fluvii in caſtris Arnonenſibus,
&
Equites Mauri Illyriciani Areopoli.

Et forſitan id quod ſequitur

Equites promoti indigenae Speluncis

fuit praeſidium in iſto *ſatis horribili loco vallis in praerupta demerſae* cujus Euſebius & Hieronymus meminerunt, qui ad ſeptentrionem Areopolis erat.

Agallim (אגלים) vicus erat ad meridiem Areopolis diſtans inde octo miliaria. Euſebius ad v. Ἀγαλλείμ & ad vocem Ἀρωννιείμ. Sed hic ea loco plane alieno leguntur. Vide & ſupra vocem *Agalla.*

ARETHUSA.

Urbs vicina Mariſſae, & Azoto, uti colligitur ex Joſepho *Ant.* XIV. 8. ubi ea a Pompejo dicitur incolis ſuis reſtituta una cum Mariſſa, Azota & Jamnia. Sita erat ἐν μεσογείῳ, teſte eodem *lib.* I. *de bell. c.* 5.

ARIMANON.

Ἀρίμανον urbs refugii trans Jordanem τῆς Γαλαδήνης. Joſephus *Antiquit.* IV. 7. Videtur poni pro Ramoth, urbe Gileaditidis *Joſ.* 21. 38.

ARIMATHAEA.

Ἀριμαθαία, urbs Judaeorum *Luc.* 23. 51. Paullo aliter Suidas Ἀριμαθὲμ, ὄνομα τόπου καὶ Ἀριμαθαῖος ἀπὸ τούτου. *Arimathem, nomen loci, quo oriundus Arimathaeus nuncupatur.* Euſebius ad vocem Ῥωμὰ in Onomaſtico ſuo ſcribit eandem illam eſſe ac Arima-

 thaeam,

thaeam, & Remphin dici vulgo: ad vocem vero Ἀρμαθὲμ σειφὰ (i. e. Ramathaim Tzophim) eam eſſe Arimathaeam unde Joſephus in Euangeliis memoratus ortum duxit. At clarum mihi eſt multa in illo Onomaſtico legi quae ab Euſebio profecta non ſunt quem ita ſibi contradixiſſe mihi non perſuadeo, & multa excidiſſe ſuo loco mota. Idem enim locus non poteſt eſſe ארומה *Jud.* 9.41. & הרמתים 1 *Sam.* 1. 1. Quare parum abeſt quin credam male ad vocem Ῥουμὰ illa ſubnexa eſſe καὶ ἔστιν ἐν ὁρίοις Διοσπόλεως, ἥτις ἔστιν Ἀριμάθαια, & ante illa excidiſſe vocem Ῥαμαθὲμ: nam alibi Ἀριμὰ ſive Ῥουμὰ diſtinguit a Ramathaim, uti liquet conferenti titulos Ἀριμὰ & Ἀρμαθέμ. Et profecto ſimilius veri videtur Arimathaeam eſſe Ramathaim, quam Aruma vel Ruma. In titulo autem τοῦ Ῥουμὰ aliquid eſſe alio pertinens liquet ex eo quod ibi dicatur, *quae nunc appellatur Remphis*... & mox de eadem, *a plerisque Arimathaea nunc dicitur.* Quid? num idem locus & Remphis & Arimathaea dicitur, & illo nomine *tunc appellabatur*, hoc autem *a plerisque tunc dicebatur*? Quid hoc rei ſit, equidem haud capio. Divelle ergo haec: & prius ad Ruma, poſterius ad Ramathem refer. Huc etiam facit patriam Eli ſacerdotis, id eſt הרמתים, dici Ἀρμαθὲμ ab Epiphanio de vitis prophetarum *pag.* 236.

Hieronymus in epitaphio Paulae non longe hanc ab Dioſpoli ſive Lydda collocat his verbis, *Et Lyddam verſam in Dioſpolin Dorcadis atque Aeneae reſurrectione ac ſanitate inclytam. Haud procul ab ea Arimathiam, viculum Joſeph, qui Dominum ſepelivit, & Nobe urbem &c.* Videtur crediſſe Hieronymus Arimathiam ſitam fuiſſe eo loco, ubi nunc Rama urbs eſt. Bonifacius initio *lib.* 2. *de perenni cultu terrae ſanctae* etiam credidit Ramam hanc ſive رملة *Ramolam*, uti nunc appellatur, eandem eſſe atque Arimathaeam. Mihi quoque videtur non incongrue dici poſſe ex vico qui tempore Hieronymi Arimathaea vocabatur & prope Lyddam erat quique Ῥαμαθὲμ & Ῥαμαθὰ dicitur a Joſepho & aliis (vide loca ſupra *pag.* 179.) natam urbem nunc celebrem Ramam. Nam & Arimathaeam ita deſcribit Hieronymus ut Paulam ſuam ducat Antipatride Lyddam deinde Arimathaeam & Joppen, ſic ut videatur

deatur inter Lyddam & Joppen quaerenda, & quidem non longe a Lydda. Hic ſitus plane convenit cum ſitu Ramae prope Joppen. An vero haec Arimathaea fuerit Arimathaea patria Joſephi, & porro an eadem fuerit חרמתים צופים Samuelis disquiri poteſt. Primum eſt veri ſimile. Ad ſecundum dico, non fuiſſe eandem quia circa Lyddam & Ramam omnia erant campeſtria, & Ramathaim Zophim erat in montanis Ephraïm 1 *Sam.* I. 1. Adrichomius quidem Ramam hanc in monte delineavit, *ſed non fuit oculatus inſpector*, uti obſervavit Quareſmius *lib.* IV. *cap.* 2. & nominis רמה ſignificatione deceptus fuit. Montana Ephraïm quaerenda ſunt ad ſeptentrionem Hieroſolymae, circa Bethel, non ad occaſum. Vide *Jud.* 4. 5. Sic 2 *Chron.* 19. 4. dicitur a Berſabe usque ad montana Ephraïm ſe extendiſſe regnum Joſaphati. Praeterea Arimathaea appellatur *urbs Judaeorum*, quum ſi in Ephraïmitide collocetur, *Samaritanorum* potius videretur fuiſſe.

ARINDELA.

Urbs Palaeſtinae, epiſcopatu inſignis. In concilio Epheſino memoratur Theodorus epiſcopus Ἀριϐήλων, vel ut alii legunt, Ἀρϐήλων. Non puto tamen hic de Arbelis eſſe cogitandum: ſed eſſe eandem urbem a qua Μακάριος Ἀρινδήλων in Concilio Hieroſolymitano habito anno 536. dicitur, & cujus Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς meminit his verbis Ἀρίνδηλα τρίτης Παλαιςίνης. Γλαῦκος δὲ κώμην ἀυτὴν καλεῖ. *Arindela, tertiae Palaeſtinae urbs. Glaucus eam vicum appellat.* Memoratur quoque inter urbes Palaeſtinae tertiae in Notitiis Veteribus Eccleſ. & in Notitia Imperii, ubi *Ariëldelae* legitur, quod in *Arindelae* mutandum exiſtimo.

Berkelius in commentario ad Stephanum ſcribit ſe dubitare an Ἀρίνδηλα proba ſit ſcriptura, quum ex ſerie literarum legendum eo loco foret Ἀριήδηλα, & *Ariëldela* legatur in notitia imperii. Sed Arindela non mutem. In ipſo Stephano alio loco etiam ita legitur, ad vocem Ἀϐίλη, gentile eſſe Ἀϐιληνὸς, uti Ἀρίνδηλα, Ἀρινδηληνός. Et confirmant hanc lectionem Concilia.

ARISTOBULIAS.

Vicus, non longe ut videtur a Chebrone. In vita S. Euthymii abbatis legitur μεταξὺ Βαρικῶν καὶ Ἀριϛοβȣλιάδος. Solitudo Ziph vico illi vicina fuiſſe dicitur. Vide vocem *Beraca.*

ARMATHEM. *Vide Arimathaeam & Ramathaim.*

ARÖER.

עֲרֹעֵר / Urbs aedificata a tribu Gad. *Num.* 32. 34. Sita fuit Aroër quaedam (& nil vetat hanc credere) ad ripam torrentis Arnon על שפת נחל ארנון *Deut.* 2. 36. 3. 12. & 4. 48. & eadem collocatur in terminis auſtralibus terrae transJordanem *Joſ.* 12. 2. *Deut.* 4. 48. quod convenit cum 2 *Sam.* 24. 5. ubi illi qui univerſam terram perluſtraturi eſſent, Jordanem transeunt, veniunt in Aroër ad dexteram urbis quae eſt בנחל גד *ad flumen Gad.* Flumen a Gad videtur nomen habere quod & Aroër urbs celeberrima ab iis poſſideretur & alia loca vicina: nam Beth Haran & Bethnimra non longe hinc fuerunt, uti Euſebius & Hieronymus teſtantur. Non eſt igitur neceſſe Arnonem flectere ſeptentrionem verſus, ita ut illic Aroër collocetur ubi termini ſeptentrionales ſunt tribus Ruben. Nec id fieri poteſt niſi duplex Aroër ſtatuatur ad ripam Arnonis (quod tamen fieri non ſolet) quia Aroër aliqua eſſe debet in terminis auſtralibus totius regionis transJordanicae. Non video quid obſtet aliquas urbes Gaditarum fuiſſe ad auſtrum & ortum Rubenitarum: uti quasdam urbes Judae Simeoniticas cinxiſſe conſtat a diverſis lateribus. Una itaque Aroër mihi eſt adſita fluvio Arnon, Gaditarum illa, eaque in termino auſtrali regionis transJordanicae. Una etiam Aroër, in qua Iſraëlitae habitarunt, tantum memoratur *Jud.* 11. 26. Euſebius urbem Aroër oſtendi ſuo tempore ſcribit in vertice montis in quo urbs Aroër ſita fuit in Onomaſtico ad vocem Ἀροήρ. Bonfrerius id negat verum eſſe quoniam Aroër ad ripam fluvii ſita fuit, adeoque non in vertice montis. Sed non video quidni urbs

urbs in monte ſita, ſi ad radices montis illius flumen labatur, poſſit dici ſita ad ripam fluminis. Poteſt enim a vertice usque ad radicem montis extendi urbs, & lateri montis incumbere, eademque ita ad ripam fluminis eſſe veluti urbs Baſilea & aliae. Euſebius quoque de ſuo tantum tempore teſtatur, eam urbem in vertice montis oſtendi, quum olim majus ſpatium occupare & ad radices usque montis ipſumque flumen pertingere potuerit. Haec obiter dicta ſunto pro Euſebio.

Quaeritur, ſitne haec eadem ac Aroër ante conſpectum Rabbae. Videtur mihi alia Aroër Ammonitica ſtatuenda, de qua legitur *Joſ.* 13. 25. filiis Gad fuiſſe terminum Jaazer cum omnibus urbibus Gilead, & dimidiam terram Ammonitarum *usque ad Aroër quae eſt ante conſpectum Rabbae.* Quum *commate* 16. de poſſeſſione tribus Ruben ageretur dictum erat, terminum Rubenitarum fuiſſe *ab Aroër quae eſt ad ripam fluminis Arnon*, &c. hic quum de Gad agitur, dicitur *usque ad Aroër quae eſt ante conſpectum Rabbae.* Qui haec legit ſtatim ſuſpicari debet aliam eſſe Aroër quae *commate* 16, aliam quae *comm.* 25. deſcribitur, quia ſi eadem fuiſſet, cur non eodem modo appellaretur? Saltem hinc ſuſpicio importari alicui non eſſe hanc & illam Aroër eandem videtur. Praeterea *ante conſpectum Rabbae* (ſi vel ſtatuamus duas tum fuiſſe Rabbas, alteram Moabiticam, alteram Ammoniticam) referri non poteſt niſi ad Ammoniticam, quia mentio terrae Ammonitarum mox facta eſt. Atqui Aroër ad Arnonem non erat ante conſpectum Rabbae Ammoniticae, nam Arnon erat Moabitarum & Emorraeorum terminus, non Ammonitarum, quorum regio ab altera parte regni Sichonis circa Jabbokum fuiſſe deſcribitur *Num.* 21. 24. Hujus quoque Aroër videtur mentio fieri *Jud.* 11. 33. nec enim video quomodo illic Aroër ad Arnonem ſita poſſit intelligi: ſed commodiſſime refertur ad illam Aroër, quae ante conſpectum Rabbae Ammoniticae eſt, illinc nempe pelli Ammonitae debuerant. Alteram Aroër jam poſt terga habebat. Vide *comma* 29. Erat & Aroër in Juda 1 *Sam.* 30. 30. ערער. In codicibus Graecis pro ערערה legitur *Joſ.* 15. 22. Ἀροήλ.

AROILES.

Aroiles & Arieles vici Palaeſtinae, ſcribit Procopius Gazaeus in Comment. ad *Gen.* 47. Anne dicti ſunt de nomine *Areli* אראלי filii Gad *Gen.* 46. 16. pro quo contextus Hebraeo-Samaritanus habet ארולי *Aroli*, Graecus Ἀρεηλεὶς. Vide vocem *Areopolis*. Memoratur quidem *Arieldela* in Notitia Imperii, ſed illa videtur eadem eſſe atque *Arindela*.

* AROR.

עָרֹעֵר / Videtur eadem eſſe ac Aroër.

ARPHA.

Ἀρφᾶ. Vicus in ultimis terminis terrae Iſraëliticae transJordanem, verſus orientem. Τῆς Ἀρφᾶς Joſephus ſcribit, ita ut in caſu recto *Arpha* ſit, uti Γαβᾶς idem ſcribit *pag.* 1007. in vita ſua, a Γαβᾶ. Ab hoc usque ad oppidum Juliada longitudo extenditur regionis illius quae Gamaliticen, Gaulonitin, Batanaeam & Trachonitin comprehendit. Joſephus *de bell.* III. 2. Hegeſippus legit Ἀρθᾶς. Iſidorus autem Originum *lib.* XIV. *c.* 3. haec verba Joſephi male ad Judaeam retulit, nam de illa ita ſcribit: *Initium longitudinis ejus a vico Arfa usque ad vicum Juliaden porrigitur, in quo Judaeorum pariter & Tyriorum habitatio communis eſt. Latitudo ejus a monte Libani usque ad Tiberiadis lacum extenditur.* Haec Judaeae non conveniunt uti quilibet nullo negotio videt, ſed parti tantum terrae Iſraëliticae transJordanem, quae Iſidorus ex male intellecto Joſephi loco Judaeae tribuit. Sed non hic tantum ſed in plerisque errat quae de terra Iſraëlitica illic habet.

ARSANE.

Ἀρσάνη. Urbs in qua Rex Baeſa ſepultus eſt. Joſephus *Antiq.* VIII. 6. Liquet eſſe legendum Θαρσάνη vel Θαρσὰ quoniam 1 *Reg.* 16. 6. Tirtza appellatur.

* ARUB-

* ARUBBOTH.

אֲרֻבּוֹת / In Juda videtur fuiſſe, at incertum regione, urbs, an vicus. 1 *Reg.* 4. 10. Ἀραϐὼθ ſcribunt Graeci.

ARUIR.

Vicus diſſitus 20 miliaribus ab Aelia verſus boream. Hieronymus in Onom. Euſebius habet Ἀρουεί. Sed haec eo non pertinent. Eſt enim Aroër, ubi Jephte dimicavit, trans Jordanem longius ab Aelia. Joſephus etiam meminit loci cui nomen Ἀρουρὴ *Antiquit.* VI. 14.

* ARUMA.

Urbs circa Sichem. *Jud.* 9. 41. Ἀρεμὼν (חרמון) & Ἀρεμὰ in quibusdam codicibus Graecis ſcribitur. Videtur eadem quae *verſ.* 31. תרמה appellatur. Alii exiſtimant Torma eſſe appellativum. Euſebius ad vocem Ῥουμὰ ἡ καὶ Ἄριμα notat eam poſtea dictam fuiſſe Remphin, & eſſe in finibus Dioſpoleos. Confer quae mox ad vocem *Arimathaea* notavimus.

ARUS.

Ἀροῦς. Vicus eſt prope urbem Samariam, ubi Varus caſtra metatus eſt. Joſephus *Antiq.* XVII. 12. *de bell.* I. 2. Videtur eſſe *Atharus* vicus ad ſeptentrionem Sebaſtes in quarto miliario ejus, cujus Hieronymus meminit in Onomaſtico locorum & urbium.

ASALEA.

Ἀσαλέα. Vicus Palaeſtinae, patria S. Alaphionis. Meminit Sozomenus *hiſtor.* III. 14. Ὧδε γὰρ Παλαιστινοῖς ἔθος γεραίρειν τοὺς παρ' αὐτοῖς ἄνδρας ἀγαθοὺς γενομένους, ὥσπερ ἀμέλει καὶ Αὐρήλιον τὸν Ἀνθηδόνιον καὶ Ἀλεξίωνα τὸν ἀπὸ Βηθαγάθωνος, καὶ Ἀλαφίωνα τὸν ἀπὸ Ἀσαλέας· οἱ κατὰ τὸν αὐτὸν γενόμενοι χρόνον ἐπὶ τῆς παρούσης βασιλείας εὐσεϐῶς καὶ ἀνδρείως ἐν φιλοσοφίᾳ (μοναχικῇ videlicet, uti ante ſcripſerat de aliis) ἐπολιτεύσαντο καὶ ταῖς οἰκείαις ἀρεταῖς ἐν Ἑλληνιζούσαις

ταῖς τῇδε πόλεσι καὶ κώμαις εἰς ἐπίδοσιν ἤγαγον τὴν θρησκείαν. Sic enim ſolent Palaeſtini honorare viros ſanctos qui apud ipſos ſunt: quod & Aurelio Anthedonenſi, Alexioni Bethagathonenſi atque Alaphioni Aſaleenſi accidit, qui quum eodem tempore (ſub imperio Conſtantii) viverent pie ac fortiter excoluerunt philoſophiam, & exemplo ſuarum virtutum in urbibus vicisque ſacris Gentium addictis veram religionem promoverunt. In Nicephori Calliſti *lib.* IX. *hiſtor. eccleſ. c.* 15. legitur nomen hujus loci Ἀζαλία. Ita ille. Ὥσπερ καὶ ἐπὶ Ἀβρίλλῳ (hic Aurelius Sozomeno dicitur) τῷ ἐξ Ἀνθηδόνος ποιοῦσι καὶ Ἀλεξίωνι τῷ ἀπὸ Βηθαγάθωνος καὶ Ἀλαφίωνι τῷ ἀπὸ Ἀζαλίας.

ASCALON.

אשקלון *Aſchkelon* nomen eſt hujus urbis Hebraeum, Ἀσκαλὼν Graecis, & Ἀσκαλώνιον, uti Stephanus adnotat, nunc Mohammedanis عسقلون & عسقلان. Poſteriori ſcriptione utitur geographus meus Perſa Saad Ibn Ali. Urbs haec, una ex 5 regiis Philiſtaeorum (vide *Joſ.* 13. 3.) fuit in regione tribus Juda, nec tamen recenſetur inter urbes ejus tribus *Joſ.* 15. ſed *Jud.* 1. 18. legitur tribum Juda cepiſſe Aſcalonem, Gazam & Ekronem. Sed nec urbs Gath in illa urbium ſerie legitur. Memoratur & in libris Apocryphis *Judith.* 3. 2. & 1 *Maccab.* 11. 60.

Situs hujus urbis conſpici poteſt in mappa noſtra, & firmatur *lib.* II. variis teſtimoniis veterum. Non puto mihi operoſe demonſtrandum eſſe Aſcalonem fuiſſe magis verſus ſeptentrionem ſitam Gaza: omnes enim & veteres & recentiores (ſupereſt autem in hunc usque diem & Gaza & Aſcalon) uno ore id teſtantur. Ptolemaeum quidam ſcribunt adverſari huic poſitioni, & Gazam facere magis ſeptentrionalem Aſcalone. Sed non eſt quod hoc ullum torqueat. In codice manu ſcripto Ptolemaei Comitis Mirandulani, e quo nos excerpta dedimus ſupra *pag.* 460. legitur *Aſcalon*, *Anthedon*, *Gazaeorum portus*, progreſſione facta a ſeptentrione verſus auſtrum. Sic convenit Ptolemaeo & aliis. Quantum haec urbs abfuerit Hieroſolymis, 520 ſtadia nimirum, & quomodo id intervallum duci debeat, diſquiſivimus ſupra *p.* 443. Joſe-

Joſephus diverſis locis meminit Aſcalonis. *Antiquit.* v. 1. & 2. eam appellat urbem tribus Judae & *cap.* 2. ſitam eam eſſe ſcribit in campeſtribus & maritimis. *Antiq.* VI. 1. unam eſſe ex quinque urbibus Palaeſtinorum. *Antiq* XIII. 8. ita Jonathanem ducit a Joppe, Azotum per πεδίον, tum Aſcalonem. *Ant.* XIV. de Antipatro duce Idumaeae ſcribit eum amicitiam coluiſſe cum Arabibus Gazaeis & Aſcalonitis. Libro autem tertio *de bello c.* 1. diſtare eam tradit Hieroſolymis ſtadia 520. qua de re ante egimus. Ibidem dicit circa Aſcalonem campum fuiſſe magnum & latum. Denique ex *lib.* v. *de bell. cap.* 14. liquet ſitam fuiſſe Aſcalonem inter Gazam quae auſtralior eſt, & Jamniam.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Ἀσκάλων, πόλις Συρίας πρὸς τῇ Ἰουδαίᾳ.... καὶ ἡ μὲν πόλις οὗ πρῶτον φασὶ τὰ κρόμμυα γενέσθαι καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξανδρέων συνήθειαν Ἀσκαλωναῖα κρόμμυα. *Aſcalon, urbs Syriae juxta Judaeam .... Haec urbs eſt ubi primum cepas ortas eſſe ferunt: & ſecundum morem Alexandrinorum Aſcalonaea ſignificant cepas.* Suidas. Ἀσκάλων πόλις Συρίας, ἀπὸ ἀδελφοῦ τοῦ Ταντάλου· ὁ πολίτης Ἀσκαλωνίτης. *Aſcalon, urbs Syriae dicta a fratre Tantali. Incola Aſcalonita nuncupatur.*

Habitarunt illic aliquando Judaei & gentes. Midraſch Schir Haſſchirim, *fol.* 35. 4. מעשה בשני אחים עשירים שהיו באשקלן והיו להם שכנים רעים באומות העולם והוון אמרין אימתי אילין יהודאין סלקין למצלייה בירושלם ואנן עלין ומקפחי ביתהון ומחרבין להון וכו׳ *Fratres duo Judaei divites habitabant Aſcalone, quibus vicini erant homines mali e gentibus, qui conſtituerant quum Judaei orandi cauſa adſcenderent Hieroſolymas, aedes eorum ſpoliare. Quid accidit? quum illi profecti eſſent, Deus miſit Angelos forma humana & ſimili illis Judaeis qui abierant, quos videbant gentes aedes ingredi & ex iis egredi, habentes illos pro Judaeis iſtis, adeoque exequi propoſitum non potuerunt.*

Philo l. de legatione ad Cajum, *p.* 1021. ita loquitur de Aſcalone ac ſi illo tempore non niſi a gentibus incoleretur, aut certe maximam partem. Ἀσκαλωνίταις δὲ ἀσύμβατός τις καὶ ἀκατάλλακτος δυσμένεια πρὸς τοὺς τῆς ἱερᾶς χώρας οἰκήτορας Ἰουδαίους ἐστὶν οὖσιν ὁμόροις.

Aſcalonitis autem permanens & hoſtilis eſt diſcordia cum finitimis Judaeis terrae ſanctae incolis. Memoratur etiam inter templa quinque celeberrima gentium in *Gem. Avoda Zara* צריפא שבאשקלון, quod videtur templum Veneris fuiſſe. An forte hinc lucem accipere poſſet nomen Sariphae, loci vicini ut videtur Aſcaloni? (de quo vide infra ad hanc vocem) nam & Diodorus Siculus templum Dercetus vicinum facit Aſcaloni.

Superſtitionis Ethnicae tenaciſſima fuit haec urbs, uti & vicina Gaza prae reliquis Palaeſtinae urbibus. Quum Imperator Julianus Deorum cultum poſtliminio revocaſſet, horum praecipue furor & ſaevitia in Chriſtianos memorantur. Ita legitur in Chronico Paſchali ad ann. 361. Ἐν δὲ Γάζῃ καὶ Ἀσκαλῶνι πρεσβυτέρους καὶ παρθένους ἀναιροῦντες καὶ μετὰ τοῦτο ἀναπτύσσαντες καὶ τὰ σώματα αὐτῶν κριθῶν πληρώσαντες τοῖς χοίροις παρέβαλον. *Gazae & Aſcalone presbyteros & virgines occiderunt ac aperta eorum corpora hordeo repleta porcis expoſuerunt.*

Ab Aſcalone nomen habet ſpecies quaedam ceparum. Meminit Diocles Caryſtius *lib.* I. *de tuenda valetudine* citatus Athenaeo *lib.* II. *cap.* 27. Κρόμμυον. τούτου εἶδος Ἀσκαλώνιον καὶ Γήτειον. *Cepe. Species ejus ſunt Aſcalonia & Getea.* Plinius *lib.* XIX. *cap.* 6. *Caepae genera apud Graecos Sarda, Samothracia, Alſidena, Setania, Schiſta, Aſcalonia ab oppido Judaeae denominata .... Schiſta autem & Aſcalonia condiuntur .... Aſcaloniarum propria natura: etenim velut ſteriles ſunt ab radice & ob id ſemine ſeri illas, non deponi, juſſere Graeci. Praeterea ſerius circa ver, cum germinant, transferri: ita craſſeſcere & tunc properare praeteriti temporis penſitatione ...... Sunt in honore & Creticae de quibus dubitant an eaedem ſint quae Aſcaloniae: quoniam ſatis capita craſſeſcunt, depoſitis caules & ſemina. Diſtant ſapore tantum dulci ...... Aſcaloniam menſe Februario ſerunt noſtri.* Strabo *lib.* XVI. Κρομμύων τ' ἀγαθός ἐστιν ἡ χώρα Ἀσκαλωνειτῶν, πόλισμα δὲ μικρόν. *Ferax eſt ceparum regio Aſcalonitarum, urbs ipſa parva.* Theophraſtus *lib.* VII. *de hiſtor. plantar. cap.* 4. Πλείω δὲ τοῦ κρομμύου τὰ γένη οἷον τὰ κατὰ τὰς χώρας ἐπικαλούμενα, Σάρδια, Κνίδια, Σαμοθράκια· καὶ πάλιν τὰ Σητάνια καὶ σχιστὰ Ἀσκαλώνια, καὶ ταῖς θεραπείαις διαφέροντα. Haec mox Latine apud Plinium

Plinium legimus. Columella *de re ruſt. lib.* XII. *cap.* 10. *Pompejanam vel Aſcaloniam cepam, vel etiam Marſicam ſimplicem, quam vocant unionem ruſtici eligito: ea eſt autem quae non fruticavit nec habuit ſoboles adhaerentes.* Apicius Coelius *de arte coquinaria lib.* IV. *cap.* 2. *Piſces quales libet rades & curatos mittes, cepas ſiccas Aſcalonias vel alterius generis concides in patinam & piſces ſuper compones.* Cepae illae veteri nomine nobis *Chalotten* (Gallis *Eſchalottes*) nuncupantur, quod ab *Aſcaloniticis* ductum eſt.

Solum quoque Aſcaloniticum commendant cypri arbores, quas deſcribit Dioſcorides de re medica *lib.* I. *cap.* 124. Γεννᾶται ἀρίςη ἐν τῇ Ἀσκάλωνι καὶ Κανώπῃ, *optima naſcitur Aſcalone & Canope.* Plinius *lib.* XII. *optimum habetur e Canopica in ripis Nili nata: ſecundum Aſcalone Judaeae.*

Vinum Aſcalonium commemoratur etiam ab Alexandro Tralliano *libro* VIII. *cap.* 3. Οἶνον δὲ προσφερέσθωσαν τὸν Τύριον ἢ Ἀσκάλωνα καὶ μάλιςα τὸν παλαιὸν καὶ γερεντίζοντα (ita legit codex MS.tus cum Alexandro meo collatus pro ἱερκλίζοντα. Unum videtur eſſe alterius gloſſema.) *Vinum aſſumant Tyrium vel Aſcaloniticum, imprimis vetus & ſenium referens.* Ceterum fertilitatem ſoli Aſcalonitici declarant quoque quae leguntur apud Albertum Aquenſem Hiſtor. Hieroſolym. *lib.* IX. 15. & 51.

Tempore Origenis putei quidam mirandi apud Aſcalonem oſtendebantur, longe aliam formam habentes ac ceteri putei, quos Abrahami aevo illic conſtructos narrant, uti teſtatur *lib.* III. contra Celſum. Ad cujus rei illuſtrationem haec conferri debent de puteis quos illic invenit Antoninus martyr in Itinerario *pag.* 24. editionis primae quae Juliomagi Andium prodiit anno 1640. *In ipſis locis ſunt putei quos foderunt Abraham & Iſaac quos appellaverunt calumniam. Inde ingreſſi ſumus Aſcalonem, ubi eſt puteus pacis in loco theatri factus, in quo requieſcunt tres fratres martyres &c.* Meminit etiam Euſebius ad vocem φρέαρ. Καὶ πλείονα ἐςὶ φρέατα ἐν τῇ γραφῇ, καὶ εἰς ἔτι νῦν ἐν τῇ Γεραριτικῇ, καὶ ἐπ' Ἀσκάλων@ δείκνυται. *Sunt & alii putei in ſanctis ſcripturis qui hodieque in Geraritica regione & juxta Aſcalonem demonſtrantur.*

Video & Majumam Aſcalonis memorari, cujus epiſcopus diſtin-

ſtinguitur ab epiſcopo Aſcalonis in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani. Vide *tom.* v. *concilior. pag.* 192. Illic legitur

Στέφανος τοῦ Μαιουμᾶ Ἀσκάλωνος

In Latinis codicibus eſt *Majumae Aſcalonis*, nec dubitandum, uti Majuma Gazae dicitur portus Gazaeorum, & Majuma Jamniae λιμὴν Ἰαμνειτῶν, ſic portum Aſcalonis dici Majumam Aſcalonis. Ipſa vox מיומס non eſt ignota ſcriptoribus Hebraeis, ſed magis vera origo & vis ei ſubjecta. Verum ipſa Aſcalon ſita erat ad mare, ἐπὶ θαλάττῃ uti Philo loquitur, dicet aliquis, quomodo ergo portus ipſe diſtinguitur ab urbe? Non dicam potuiſſe & urbem dici ad mare ſitam quod portu jungatur mari, & portum tamen ab urbe diſtingui, quoniam aliquo intervallo urbs ab ipſo maris litore abfuit. Verum litus ipſum urbis Aſcalonis olim aptum portui potuit lapſu annorum reddi ineptum ſic ut aliquo inde intervallo portum ſuum Aſcalonitae conſtituere debuerint. Sic portus Caeſareae maritimae, ne excedamus Palaeſtina, olim fuit optimus (vide deſcriptionem ejus in Joſepho) nunc autem nullus eſt.

Lacus cujuſdam prope Aſcalonem meminit Diodorus Siculus *lib.* I. in quo Derceto (Syrorum Venus) mater Semiramidis ſubmerſa in piſcem mutata eſt: quam ob cauſam Syri piſcibus abſtinent. Ita ſcribit *c.* 4. Ἔστι &c. *Eſt in Syria urbs Aſcalon, a qua non procul ingens & profundus lacus, piſcium copia abundans, & in vicinia illuſtris Deae templum quae Derceto Syris vocatur, facie mulierem & toto alio corpore piſcem referens, idque hanc ob cauſam. Accolarum hic diſertiſſimi fabulantur, Venerem ab illa offenſam acrem juvenis, in turba ſacrificantium non inelegantis, amorem Deae injeciſſe, ſuſceptaque e complexu Syri filia, cum facinoris eam puderet, juvenem necaſſe puellulamque in petroſum quendam ac deſertum locum expoſuiſſe: ipſam vero pudore & moerore compulſam in Lacum conjeciſſe, in piſcem deinde mutatam. Hinc factum, ut Syri etiam nunc ab id genus animante abſtineant, & deorum more piſces colant.* Dein narrat foetum illum, a columbis educatum & a Simma quodam ſuſceptum indito Semiramidis nomine, in cauſa fuiſſe cur Syri colum-

columbas quoque ut Deas venerentur. Meminit hujus fabulae Ovidius Metamorph. *lib.* IV. *fab.* 3.

—— & dubia eſt, de te Babylonia narret
Derceti, quam verſa ſquamis velantibus artus
Stagna Palaeſtini credunt coluiſſe figura.
An magis ut ſumtis illius filia pennis
Extremos altis in turribus egerit annos.

Neſcio ſane, an haec fabula eadem non ſit ac ea, vel una ex altera nata, qua Venus in piſcem mutata dicitur immerſa lacui Babylonico. Eſt enim Derceto Venus Syrorum & lacus hos frequenter confuderunt veteres. Adde quod mythologica miris modis turbata ad nos pervenerint. Ita Manilius Aſtron. *lib.* IV.

Scilicet in piſcem ſeſe Cytherea novavit
Quum Babyloniacas ſubmerſa profugit in undas
Anguipedem alatis humeris Typhona ferentem
Inſeruitque ſuos ſquammoſis piſcibus ignes.

Fabulam Ovidius Faſtorum *lib.* II. *verſ.* 460. narrat, ubi in Euphraten inſiliiſſe dicitur Venus & mutata in piſcem: & notatu dignum eſt, illam aquam in quam inſiluit Palaeſtinam ab Ovidio nuncupari, & inde morem quoque Syrorum repeti qui piſcibus abſtinent: ſic ut dubium non ſit eandem eſſe fabulam & confuſum eſſe lacum Palaeſtinum aut Palaeſtinae proximum cum Euphrate, aut aquis Babyloniacis. Audiamus elegantiſſimum Poëtam,

Terribilem quondam fugiens Typhona Dione,
Tunc cum pro coelo Jupiter arma tulit,
Venit ad Euphraten, comitata Cupidine parvo,
Inque Palaeſtinae margine ſedit aquae.
Populus & cannae riparum ſumma tenebant,
Spemque dabant ſalices hos quoque poſſe tegi.
Dum latet, inſonuit vento nemus. Illa timore
Pallet & hoſtiles credit adeſſe manus.

Ut-

Utque ſinu tenuit natum, ſuccurrite nymphae
Et Dis auxilium ferte duobus ait.
Nec mora, proſiluit: piſces ſubiere gemelli.
*Pro quo nunc, cernis, ſidera * numen habent.*
Inde nefas ducunt genus hoc imponere menſis
Ni violent timidi piſcibus ora Syri.

Lacus ille Aſcaloni proximus non videtur eſſe alius a Sirbonide in quo Typhonem merſum antiqui tradidere. Tzetzes Chiliad. IX. *verſ.* 509. in lacum Μυρίδος ſe injeciſſe Dercetum narrat, eamque in piſcem mutatam, quapropter etiam Syri piſcibus non veſcantur. At λίμνη Μυρίδος erat in Aegypto. Vide Strabon. *l.* I. ubi ἁλμυρίδος λίμνης pro μυρίδος editi legunt.

Ceterum abſtinuiſſe Syros piſcibus res eſt plurium inter veteres teſtimonio firmata. Lucianus de Dea Syria. Ἰχθύας χρῆμα ἱρὸν νομίζουσι καὶ οὔκοτε ἰχθύων ψαύουσι, καὶ ὄρνιθας τοὺς μὲν ἄλλους σιτέονται, περιστερὴν δὲ μούνην οὐ σιτέονται ἀλλὰ σφίσι ἥδε ἱρή. Τὰ δὲ γιγνόμενα δοκέει αὐτοῖς ποιέεσθαι Δερκετοῦς καὶ Σεμιράμιος εἵνεκα, τὸ μὲν, ὅτι Δερκετὼ μορφὴν ἰχθύος ἔχει, τὸ δὲ ὅτι τὸ Σεμιράμιος τέλος ἐς περιστερὴν ἀπίκετο. *Piſces rem ſacram exiſtimant, nec unquam eos attingunt. Deinde alias quidem aves omnes edunt, excepta ſola columba quae ſacra illis eſt. Et quod haec ita fiant, videtur Dercetus & Semiramidis cauſa fieri, quarum illa piſcis formam habet, haec in columbam mutata eſt.* Xenophon ἀναβάσεως Κύρου *lib.* I. *pag.* 256. Μετὰ δὲ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέσσαρας, παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πρᾳέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον, καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. *Poſtea Cyrus caſtris quartis paraſangas* XX. *ad Chalum fluvium progreditur, cujus latitudo erat unius plethri. Erat is refertus piſcibus magnis atque manſuetis, quos Syri pro Diis habent, uti & columbas, nec laedi patiuntur.* Clemens Alexandrinus admonit. ad Gentes *pag.* 19. τῶν τὴν Φοινίκην Σύρων κατοικούντων, ὧν οἱ μὲν τὰς περιστεράς,

οἱ

* *Nomen* eſt in codice noſtro manu ſcripto membranaceo: ſed ſexcenties *nomen* & *numen* permutari in veteribus membranis notum eſt. *Tegebant* etiam in meo legitur pro *tenebant*, & id praetulerim quia mox ſequitur, *hos quoque poſſe tegi.*

οἱ δὲ τοὺς ἰχθῦς οὕτω σέβουσι περιττῶς ὡς Ἠλεῖοι τὸν Δία. *Syrorum Phoenicen incolentium, quorum alii quidem columbas, alii piſces, tam impenſe colunt quam Elei Jovem.* Sextus Empyricus Pyrrhon. hypotheſ. *lib.* 3. *c.* 25. Σύρων δὲ τινὲς περιστερὰς ἄλλοι δὲ ἱερείων (ſcil. τῶν ἀθεσμοτάτων εἶναι δοκοῦσι) ἰχθῦς δὲ ἐν τισι μὲν ἱεροῖς θεμις ἐσθίειν, ἐν ἄλλοις δὲ ἀσεβές. *Syrorum alii columbis, alii victimis abſtinent. Piſces vero in quibusdam templis edere licet, in aliis non.* Sed puto legendum ἰχθύων pro ἱερείων, & pro ἰχθῦς ſubſtituo ἱερεῖα. Nam hoc de Syris ſolet tradi eos columbis & piſcibus abſtinere, non victimis: & ſenſus erit reliquorum verborum in templis quibusdam fas eſſe victimas comedere in aliis non. Vide Lucian. de Dea Syria, in fine θύουσι οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ &c. Et quid ſi apud Ovidium, canentem

Inde nefas ducunt genus hoc imponere menſis
Ne violent timidi piſcibus ora Syri.

tumidi pro *timidi* aliquis legat? Nulla, fateor, neceſſitas cogit. Sed conſtat eos propterea ſe a piſcibus abſtinuiſſe, quia metuebant, ſi piſcibus veſcerentur, ne illis venter aut aliud membrum corporis intumeſceret: quo ſpectat illud Martialis,

Juro per Syrios tibi tumores.

& locus Menandri, quem hanc in rem citavit Scaliger in notis ad Manilium *pag.* 344. Nota obiter, capta ab iis arca, tumores quoque illis pro poena divinitus immiſſos 1 *Sam.* 5. 6.

Ad columbas autem quod attinet quum illae Aſcalonitis ſacrae fuerint, non mirum magnam earum copiam illic fuiſſe. Hoc narrat Philo apud Euſebium *de praep. Euang. lib.* VIII. Τῆς Συρίας ἐπὶ θαλάττῃ πόλις ἐστὶν, Ἀσκάλων ὄνομα· γενόμενος ἐν ταύτῃ καθ᾽ ὃν χρόνον εἰς τὸ πατρῷον ἱερὸν ἐστελλόμην, εὐξόμενός τε καὶ θύσων, ἀμήχανόν τι πελειάδων πλῆθος ἐπὶ τῶν τριόδων, καὶ κατ᾽ οἰκίαν ἑκάστην ἐθεασάμην· πυνθανομένῳ δέ μοι τὴν αἰτίαν, ἔφασαν οὐ θεμιτὸν εἶναι συλλαμβάνειν· ἀπειρῆσθαι γὰρ ἐκ παλαιοῦ τοῖς οἰκήτορσι τὴν χρῆσιν. *Urbs Syriae maritima eſt, Aſcalon nomine. Ibi cum verſarer & pre-*

cum ſacrificiorumque gratia templum patrium adirem, immenſa copia columbarum in triviis & aedibus mihi conſpecta eſt. Cauſam rei quaerenti narrabant, eas capere nefas eſſe & jam antiquitus incolis uſum illarum interdictum fuiſſe.

Epiſcopos Aſcalonitanos hos lego memoratos in actis conciliorum.

SABINUM. Concilio Niceno primo ſubſcripſit inter epiſcopos provinciae Palaeſtinae. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 51. Epiphanius *l.* II. adverſus haereſes *pag.* 730. Monginum tempore Arii epiſcopum ſcribit fuiſſe Aſcalonis.

AUXENTIUM. Concilio Conſtantinopolitano primo habito *anno* 381. interfuit. Vide *tom.* II. conciliorum general. *p.* 956.

JOVINUM. Concilio Dioſpolitano, *anno* 415. interfuit. Vide *tom.* II. concil. *pag.* 1532.

LEONTIUM. In actis concilii Chalcedonenſis hujus nomen legitur plus ſemel. Vide *tom.* IV. concil. *pag.* 80. & 118. & 717.

ANTONINUM. In epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani. Vide *tom.* V. concilior. *pag.* 192. Illic diſtinguitur ab epiſcopo Majumae Aſcalonis.

DIONYSIUM. In actis concilii Hieroſolymitani habiti *anno* 536.

Viros doctos Aſcalone oriundos hos numerat Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς, Antiochum Cycnum, Soſum, Antibium & Eubium, Stoïcos illuſtres, dein Grammaticos Ptolemaeum Ariſtarchi diſcipulum & Dorotheum, hiſtoricos denique Apollonium & Artemidorum qui de Bithynia ſcripſit, addens & alios eſſe. Nimirum fuit & Julianus Aſcalonites laudatus Harmenopulo, Eutochius Aſcalonites, cujus ſcriptum poſt Archimedis arenarium editum eſt, Zoſimus Sophiſta qui imperante Anaſtaſio vixit (vide Suidam ad v. Ζώσιμος) & οἱ περὶ Ἀσκάλωνα in ſcholiis veteribus ad Homerum memorantur, quo nomine Ptolemaeum & ſocios intelligimus; vide Suidam ad v. Πτολεμαῖος.

In chronico Paſchali, quod & Alexandrinum dici conſuevit, *pag.* 182. dicitur Aſcalonitas tempora ſua numerare ab Conſulatu Antonii & Albini, qui incidit ſecundum illius libri computum in annum urbis conditae 655. Ita illic legitur

ΡΞΘ

ΡΞΘʹ ΟΛΥΜΠΙΑΣ
ιδʹ Ὑπʹ. Αντωνίου καὶ Ἀλβίνου.
Ἀσκαλωνῖται τοὺς ἑαυτῶν χρόνους ἐντεῦθεν ἀριθμοῦσιν.

Extant varii nummi Aſcalonitarum cum aera inſcripta, quam viri docti ducunt ab A. V. C. 650. Vide in primis Noriſium de epochis Syro Macedonum, ubi hoc aerae initium confirmatum invenies, & imagines aliquot nummorum Aſcaloniticorum depictas, in quibus plerumque mulier turrito capite, prorae inſiſtens, dextra columbam, ſiniſtra haſtam tenens conſpicitur. Sunt aliquot ex iis ita inſcripti

ΑΣΚΑΛΩ. ΓΡ. *Aſcalonitarum*, *anno* 103. Vide Vaillant. numm. Imper. *pag.* 331. e quo & plerique ſequentes notati ſunt.

ΑCΚΑΛΩ ΓΙΡ. *anno* 113. Hic eſt in cimeliarchio Wildiano.

ΑΣΚΑΛΩ. ΑΛΡ. *anno* 131.

ϛΝΡ. *anno* 156. ΑΟΡ. *anno* 171. ΒΟΡ. *anno* 172. ΡΟΕ. *anno* 175. ΒΠΡ. *anno* 182. ΑΡ. *anno* 190. ΕΝC. *anno* 255. ϛΝC. *anno* 256. ΒΞC. *anno* 262. ϘΤ. *anno* 301. ΑΚΤ. *anno* 321. ΒΛΤ. *anno* 332.

Vide & Patini numm. aer. Impp. *pag.* 35. 113. & 181. & Harduini nummos populorum & urbium ad hanc vocem.

Haec ita conſcripſeram quum ad me defertur geographia manu ſcripta Abulfedae Iſmaëlis, ea parte qua Syriam deſcribit. Hanc ad me transmiſit vir illuſtris, Richardus Bentlejus, quem ego Britanniae ſuae, Britanniae autem? immo vero rei literariae univerſae diu volo ſupereſſe, ut non ingenium modo illius & doctrina verum etiam humanitas mihi & aliis prodeſſe poſſit. In ea video nomen ſcriptum عسقلان *Askalân*, & urbem ipſam eo tempore incolis deſtitutam & ſigna antiquitatis haud obſcura continentem dici, ſitam علي جانب البحر بينها وبين غزه نحو ثلاثة فراسخ *in litore maris, ita ut inter illam & Gazam ſit intervallum trium paraſangarum*, & mox ex ſcriptore العزيز notatur ثمانية عشر ميلا بينها وبين الرملة *inter illam & Ramolam*

molam (quae Rama nunc vulgo dicitur) *eſſe octodecim miliaria.* Arabum paraſangae tria complectuntur miliaria: miliare autem 3000 cubitos, aut nonagies ſexies mille digitos, digitum autem vocant ſpatium quod latitudo ſex granorum hordei occupat. De his videri poteſt Gravius in praefatione deſcriptioni Chorasmiae & Mawaralnahrae ex eodem Abulfeda praemiſſa.

ASCHAN.

עָשָׁן / Urbs in tribu Judae. Vide & infra בור עשן. Euſebius ad hanc vocem Ἀσὰν notat eſſe vicum Bethaſan (ita enim legendum eſt pro Θηβασὰ) 15 miliaribus ab Aelia diſſitum.

ASCHDOD. *Vide Azotus.*

ASCHER.

אָשֵׁר הַמִּכְמְתָת / *Aſcher Hammicmetath.* Videtur nomen urbis eſſe. Deſcribitur *Joſ.* 17. 7. eſſe על פני שכם *ante Sichem.* Nimis longe hinc abeſt tribus Aſcher quam ut de ea hic cogitari poſſit, nec illa ita deſcribenda fuiſſet ut diceretur eſſe ante Sichem. Euſebius in Onomaſtico ad vocem Ἀσὴρ notat ſuo tempore villam fuiſſe Aſcher dictam non longe a Neapoli in via quae tendit Scythopolin. Egregie haec illuſtrantur ex Itinerario veteri Hieroſolymitano, ubi eadem recenſetur inter Scythopolin & Neapolin hoc modo

Sciopoli. Lege *Scythopoli.*
Aſcher.
Neapoli.

An haec ſit urbs Aſſur, cujus mentio in notitia Eccleſiaſtica Latina quaeri poſſet: verum putem nomine Aſſur indicari urbem ارسوف *Arſuf* dictam ab aliis, haud longe ab Jamnia, poſt quam recenſetur Aſſur: vide ſupra *pag.* 222. At forſan אשורי 2 *Sam.* 2. 8. ſignificat hujus urbis incolas. Vulgo homines tribus Aſcher eo nomine indicari putant.

ASCHNA

ASCHNA.

אַשְׁנָה / Urbs tribus Juda in planitie ſita. *Joſ.* 15. 33. erat in eadem tribu alia urbs hoc nomine, ſed diverſa a priori. *Joſ.* 15. 43.

ASER.

Ἀσὴρ. Vicus praegrandis inter Azotum & Aſcalonem. Euſebius ad vocem Ἀσήρ.

ASOPHON.

Ἀσωφών. Locus non longe a Jordane. Joſephus *Antiq.* XIII. 21. Πειράσας δὲ Σέμφωριν μικρὸν ἄπωθεν τῆς πεπορθευμένης πολλοὺς ἀποβαλὼν ἥει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ· ἠπήντησε δὲ αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος περί τινα τόπον λεγόμενον Ἀσωφὼν οὐ πόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. *Agreſſus autem* (Ptolemaeus) *Sipporin, non longe ab urbe quam ceperat* (Azochi, oppido Galilaeae) *diſtantem, multis deſideratis ivit conflicturus cum Alexandro, cui obviam fit Alexander juxta flumen Jordanem circa locum aliquem Aſophon nuncupatum, qui haud longe erat a Jordane.*

ASOR.

Ἀσώρ. Vicus ad orientem Aſcalonis. Meminit Euſebius in Onomaſtico.

ASOROS.

Ἄσωρος. Urbs a Salomone condita. Joſephus *Antiq.* VIII. 2. חצר 1 *Reg.* 9. 15. Eſt etiam Ἄσωρος nomen regiae Jabini, urbis ſitae ſuper lacum Samochoniten. Joſephus *Ant.* v. 6. quae & ipſa חצור in Sacro Codice dicitur: & *Antiq.* XIII. 9. Πεδίον Ἀσὼρ commemoratur quo a lacu Gennaſara profectus eſt Jonathan. Et *Antiq.* IX. 11. Ἄδωρα vocat urbem חצור, cujus poſt Kadesh in Nephtali fit mentio 2 *Reg.* 15. 29. quae ſine dubio eſt חצור ſita in tribu Nephtali.

ASSAREMOTH.

Ἀσσαρημώθ. Syri ad Emmauntem caeſi fugiſſe dicuntur ad hunc locum & campos Idumaeae 1 *Macc.* 4. 15. alii Γαζήρων legunt, ut Gazara intelligatur.

ASTAROTH.

עשתעות. Urbs in Baſchan, poſtea in portione tribus Menaſſche *Joſ.* 9. 10. 1 *Chron.* 6. 71. *Joſ.* 13. 31. Videtur עשתרות קרנים dici *Gen.* 14. 5. quod nomen non niſi hoc loco legitur. עפינית קרנים in verſione Samaritana Pentateuchi *Gen.* 14. 5. Euſebius ad hanc vocem notat ſex eam miliaria abfuiſſe ab urbe Arabiae cui nomen Adraa, & Adraa ipſa a Boſtris abfuiſſe 25 miliaria: eſſe autem duos vicos hoc nomine in Batanea inter Adara (Adraa) & Abilam urbes, novem miliarium intervallo diſcretos a ſe invicem. Idem ad Καρναείμ notat eſſe vicum grandem in angulo Batanaeae Carneam dictam, & aliam Carneam in finibus Aeliae. In libris Apocryphis Καρναΐν & Κάρνιον haec dicitur. Vide infra *Beeſthera* & *Boſtra.*

ASTHO.

Ἀϑώ. Vicus inter Azotum & Aſcalonem. Ita Euſebius ſcribit ad vocem Ἀϑαὼλ, & Hieronymus non aliter in eo videtur legiſſe. Hanc eſſe quae *Haſta* dicitur in Notitia Imperii, opinatur Pancirollus.

ASVADA.

In Notitia Imperii legitur. Vide ſupra quae nos ad Palaeſtinam facientia inde excerpſimus *pag.* 230.

ASUGANRINA.

Meminit hujus loci Itinerarium Antonini Martyris, conſcriptum circa finem ſaeculi ſexti, & editum Juliomagi Andium *anno* 1640. Ita illic legitur. *Contra Tholomaïdem* (haec eſt Ptolemaïs)

lemaïs) *ſexto miliario civitas eſt quae vocatur Aſuganrina ſub monte Carmeli, ubi ſunt caſtra Samaritanorum, & ſuper ipſa caſtra miliario ſemis monaſterium eſt Helizei Prophetae, ubi occurrit ei mulier, cujus filium ſuſcitavit in monte Carmeli, ibique eſt petra modica & rotunda, quae cum agitatur ſonat, quia ſolida eſt. Talis eſt autem virtus petrae illius, ut ſi ſuſpenſa mulieri vel cuicunque animali fuerit, jactum nunquam faciet, & a civitate ſex aut duodecim millia perſonat.* Jactum facere i. e. abortum, uti ad h. l. notatum eſt. An forte ſub hac voce latet قنتين *Cantin*, ſedes Samaritanorum quam commemorat Perſa meus Saad Ibn Ali in geographia manu ſcripta?

ATABYRIUM,

Oppidum in colle ſitum, cujus Polybius meminit *lib.* 1. *hiſtoriar. pag.* 413. narrans, capta Philoteria urbe ſita ad lacum quem Jordanes linquens per planitiem urbis Scythopolis labitur, Antiochum huc duxiſſe exercitum. Ἀσφαλισάμενος δὲ φρουραῖς ταύτας ὑπερέβαλε τὴν ὀρεινὴν καὶ παρῆν ἐπὶ Ἀταβύριον· ὃ κεῖται μὲν ἐπὶ λόφου μαστοειδοῦς τὴν δὲ πρόσβασιν ἔχει πλεῖον ἢ πεντεκαίδεκα σταδίων. Χρησάμενος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐνέδρᾳ καὶ στρατηγήματι κατέσχε τὴν πόλιν. *Praeſidio in has urbes* (Tyrum & Philoteriam) *inducto & ſuperatis montibus Atabyrium pervenit. Id in colle ſitum eſt ex plano leviter ſe attollente, forma uberis, adſcenſum habens ſtadiorum quindecim. Ibi Antiochus dolo atque inſidiis inimicos aggreſſus urbem occupavit.* Joſephus montem hunc vocat Ἰταβύριον. Ita quoque Euſebius in Onomaſtico. Stephanus in Ethnicis. Ἀτάβυρον, ὄρος Ῥόδου ..... ἔστι καὶ Σικελίας Ἀταβύριον, ἔστι καὶ Περσικὴ πόλις. ἔστι καὶ Φοινίκης. *Atabyrum, mons Rhodi ..... eſt & in Sicilia Atabyrium: eſt & urbs Perſica; eſt etiam Phoenices.* Sunt qui huic urbi nummum tribuant inſcriptum ΑΤΑΒΥΡΑΙΩΝ, in quo Jupiter ſedens dextra pateram ſiniſtra haſtam tenens & ante pedes ejus aquila. Vide Vaillant. numiſmata Graeca Imperatorum, Auguſtorum & Caeſarum *p.* 150. Confer illa quae ſupra de hoc monte diximus *lib.* 1. *cap.* 51. Eſt enim ὄρος Ἀταβύριον idem ac Tabor.

ATA-

* ATACH.

עֲתָךְ / Non niſi ſemel in ſacris literis memoratur inter urbes Judae 1 *Sam.* 30. 30. Laterculum illarum heic diſponam, & lectionem codicum Graecorum, quod in iis longe aliter haec conſpiciantur.

Hebraei codd.		*Graeci.*
Comm.	27.	
ביתאל		Βαιθσοὺρ
רמות־נגב		Ῥαμᾶ νότου
יתר	(1)	Γεθὸρ
Comm.	28.	
ערוער		Ἀροὴρ
שפמות	(2)	Ἀμμαδὰ
אשתמוע		Σαφὶ
	(3)	Ἐσθιὲ
Comm.	29.	
רכל	(4)	Γὲθ
ערי הירחמאלי	(5)	Κιμὰθ
ערי הקיני	(6)	Σαφὲκ
		Θημὰθ
		Κάρμηλος
		Πόλεις τοῦ Ἱερεμεὴλ
		Πόλεις τοῦ Κενεζὶ
Comm.	30.	
חרמה	(7)	Ἱεριμοὺθ

כור־עשן

(1) Codices alii Ἐιθὲρ & Γιεθιθὲρ, vel Ἰαθὴρ & Ἰαθθεὶρ

(2) Al. Σαφαμὼς & Σιφαμὼθ uti in codd. Hebraeis. Et videtur ſane Ἀμμαδὶ & Σαφὶ ortum ex Σαφιαμμὰδ pro שפמות.

(3) Al. Ἐσθεμὰ

(4) Al. Ῥαχὴλ & Ῥαχὰλ

(5) Al. Κινᾶν, aut Νικᾶν

(6) Al. Σαφέχ. Hae autem urbes quatuor *Geth*, *Kimath*, *Saphec*, *Themath* nihil plane habent in codicibus Hebraeis, quod iis reſpondeat. Reliqua Κάρμηλος &c. clare cernimus poſita pro רכל & ſequentibus.

(7) Al. Ῥαμμὰ Βωρασὰν & Ἀθὰγ, propius ad ſcriptionem Codicum Hebraeorum.

כור־עשן Βηρσαβεὶ
עתך Νομβὲ
Comm. 31.
חברון Χεβρὼν

* ATAD,

עטד *Gen.* 50. 10. vide ſupra *pag.* 523. Samuël Bar Nachman in Bereſchit *fol.* 535. Rabba dicit in toto ſacro codice non inveniri alibi nomen *Atad.*

ATARGATION.

Ἀταργάτιον. 2 *Macc.* 12. 26. Judas legitur profectus ἐπὶ τὸ Κάρνιον καὶ τὸ Ἀταργάτιον. Videtur pro nomine urbis illic accipi poſſe. Commate 21 ejuſdem capitis Κάρνιον ſola memoratur, quae eſt urbs קרנים *Carnaïm.* Crediderim tamen Ἀταργάτιον non eſſe urbis ſed templi nomen quod Carnii erat a numine Atargate أترخدا ita dictum, quod τόπον Θεῦ Perſice notat, uti alibi obſervavimus, quamvis forſitan rectius ſcribatur ادرخدا *Adar Choda*, *Ignis Deus.* Ad illud templum hoſtes confugerant, uti ſcribitur 1 *Macc.* 5. 43.

ATAROTH.

עֲטָרוֹת Urbs in tribu Gad. *Num.* 32. 33. Eſt & alia in finibus Ephraïm, *Joſ.* 16. 7. inter Janocham & Jerichuntem. Euſebius ad hanc vocem notat eſſe vicum Ἀταρὼθ quatuor miliaribus a Sebaſte ad ſeptentrionem, ἐν βορείοις, ſed hic locus non eſt idem ac hic: meminerat paulo ante loci Ἀρχιαταρὼθ, jungens nimirum voces duas lectas *Joſ.* 16. 2. הארכי עטרות.

Quum hoc nomen עטרות aptiſſime urbi conveniat, videtur inde nomen quoque accepiſſe urbs Meſopotamiae Ἄτρα in numero plurali, cujus meminit Dio Caſſius in vita Severi, & Stephanus in ἐθνικοῖς, cui ea Ἄτραι nuncupatur. Nota ἐθνικὸν hujus urbis Ἀτρηνὸς apud Dionem Caſſium ibidem legi, quod in Stephano, uti nunc eum habemus, non extat.

ATHARUS.

Vide *Arus* & *Ataroth*.

ATHONE.

Ἀθώνη. Urbs transJordanem Arabibus erepta ab rege Judaeorum Alexandro. Recenſetur cum Zoar, Agalla (quam nos ſupra eſſe Eglaïm conjecimus) aliiſque urbibus Moabitarum, a Joſepho *Antiquit.* XIV. 2.

ATROTH ADDAR.

עֲטְרוֹת אַדָּר / Urbs in finibus Ephraïm inter Bethel, quae orientalior, & oram maritimam. *Joſ.* 16. 5. & 18. 13. Euſebius credit eſſe duas urbes, quum Ἀδὰρ אדר ſcribit eſſe urbem tribus Ephraïm.

* ATROTH SCHOPHAN.

עֲטְרוֹת שׁוֹפָן / Urbs tribus Gad. *Num.* 32. 35. pro שופן Samaritanus codex habet שפים. Forſitan nomen *Schophan* accepit a Scaphane qui ſecundus erat a primario viro inter Gaditas. 1 *Chr.* 5. 12.

AUGUSTOPOLIS.

Epiſcopus Αὐγουστοπόλεως interfuit Concilio Epheſino. Erat haec urbs Palaeſtinae tertiae. Vide Notitias veteres Eccleſiaſticas.

AZANOTH.

Ἀζανώθ. Vicus in ditione Diocaeſareae, in campeſtribus. Euſebius in Onomaſtico.

AZARE.

Ἀζάρη & Ἀζάρου πόλις appellatur Joſepho urbs Jizreël, *Antiq.* VIII. 7. Ἰσραήλας Ἀζάρου πόλεως: & mox Ναβουθὸς ἀπὸ πόλεως Ἀζάρης. Erat autem Naboth ex urbe Jizreël 1 *Reg.* 21. 1. Suidas

videtur

videtur ibidem in Joſepho legiſſe ἐξ Ἰζάρου πόλεως. Vide eum in voce Ναζουθᾶς. De Joramo rege Iſraëlis idem Joſephus *Antiq.* IX. 4. ſcribit eum vulneratum in obſidione Aramathae Galaaditicae ſe recepiſſe curandi vulneris cauſa εἰς Ἀζάρην πόλιν. Sacer codex pro ea *Jizreel* יזרעאל habet 2 *Reg.* 8. 29. & ipſe mox Joſephus eodem capite ait eum in urbe Ἰεσραὴλ vulnus ſuum curaſſe καθὼς προειρήκαμεν. Atqui de urbe Iſraëla nihil ante dixerat, ſed de Ἀζάρῃ. Ergo aut vitioſi ſunt codices aut eadem eſt Ἀζάρη & Ἰεσραήλα.

AZECA.

עזקה / Urbs tribus Judae Ἀζηκὼ dicta Joſepho *Ant.* VI. 10. ſita in parte ejus campeſtri, quae Σεφηλὰ dicitur, adeoque in regione occidentali inter litus maris magni & montana Judae. *Joſ.* 15. 35. De Sephela videri poſſunt quae notavimus ſupra *p.* 187. Ex ſacris porro literis haec peti queunt ad cognoſcendum ſitum Azecae, Philiſtaeos caſtra metatos fuiſſe inter Socho & Azeca 1 *Sam.* 17. 1. ita ut ipſi quidem in monte conſiſterent & vallis intermedia eos ab Iſraëlitis in monte adverſo conſtitutis diſcerneret. Ex *Joſ.* 10. 10. diſcimus poſtquam Gibeone in fugam conjeciſſet Joſua reges quinque Emoraeorum, illos perſecutum eſſe eum ultra Bethchoronem usque ad Azecam & Makkedam.

Euſebius in Onomaſtico ad vocem Ἀζηκὰ notat, καλεῖται δὲ καὶ νῦν Ἔζηκα κώμη ἀνάμεσον Ἐλευθεροπόλεως καὶ Αἰλίας. Hieronymus. *Sed & hodie vocatur villa Azecha inter Eleutheropolin & Aeliam.* Credibile eſt hanc villam Azecham eſſe eandem ac Azecam a Joſua & ſcriptore librorum Samuëlis memoratam. In primis quum Adullam & Socho *Joſ.* 15. 35. cum Azeca jungantur uti urbes ſitae in campeſtribus, & Socho collocetur ab Euſebio inter Aeliam & Eleutheropolin (vide eum ad vocem Σοχὼ) & Adullam quoque ad orientem Eleutheropolis ad vocem Ἀδολάμ. Praeterea quia Makkeda (quae jungitur *Joſ.* 10. 10. cum Azeca) erat ad ortum Eleutheropolis in octavo miliario uti ſcribit Euſebius, ad vocem Makkeda: & quia Jerimuth quae cum Adullam

Socho & Azeca jungitur *Joſ.* 15. 35. uti urbibus in campeſtribus ſitis aberat ab Eleutheropoli 14 miliaria (uti in Euſebio legit Procopius) & ſita erat juxta Eſtaol, teſte Euſebio. Praeterea ſi Azecae ſitus ab urbibus quibuscum recenſetur definiri debet, erat in eadem regione campeſtri in qua Eſtaol & Tzora *Joſ.* 15. 33. urbes Danitis poſt datae, & Schaaraim. At 1 *Sam.* 17. 52. (eodem capite, in quo mentio fit Azecae) Schaaraim, Gath & Ekron uti loca vicina junguntur, ſic ut ab Azeca fugati ſint Philiſtaei usque ad Ekronem &c. Obſtat tamen huic ſententiae quod שפלה id eſt regio campeſtris ab ipſo Euſebio in Onom. ad vocem Σεφηλὰ dicatur eſſe ad occaſum & ſeptentrionem Eleutheropolis, quomodo ergo urbes 8 aut 9 miliaribus ab Eleutheropoli diſſitae ortum verſus poſſint dici eſſe in campeſtribus?

Haec non video quomodo conciliem niſi etiam pars regionis campeſtris locetur ad ortum Eleutheropolis, uti & ad auſtrum; nam Lachis & Nezib & Keila urbes erant regionis campeſtris *Joſ.* 15. 39. 44. Atqui Lachis aberat ab Eleutheropoli miliaria 7, Nezib 9, Keila 8 verſus auſtrum, teſte Euſebio. Socho quidem collocari poſſet in regione montana. Erat enim Socho duplex, una in campis, altera in montuoſis. Vide *Joſ.* 15. 35. & 48. Sed, ut verum fatear, illa Socho quae ab Euſebio inter Eleutheropolin & Aeliam locatur non videtur eſſe Socho ſita in montanis ſed in campeſtribus; quia, quantum ex Euſebio liquet, non longe fuit ab Adullam & Macceda, & Eſtaol (adeoque etiam illic campeſtria fuiſſe credi debent ubi fuit Soco) & quia in ſacris literis Adullam, Socho, Azeca & Jarmuth junguntur *Joſ.* 15. 33. ut urbes ſitae in regione campeſtri. At Jerimuth, Odollam, Eſtaol loca fuere vicina. Vide ſupra *pag.* 505. 480. 491. 493. Quamvis de Jermucha incertum ſit fueritne eadem ac Jerimuth, quoniam ſi collocetur in campeſtribus, uti ex Joſua videtur locanda, & ſi 14 miliaribus removeatur ab Eleutheropoli, uti in Euſebio videtur legendum, fueritque in via ducente ab Eleutheropoli Aeliam uti teſtatur Euſebius, non videam quomodo vicina fuerit urbi Eſtaol ſitae in via ducente Eleutheropoli Nicopolin. Quare aut illam Jermucham non eſſe antiquam illam Jerimuth,

muth, aut contextum eſſe corruptum Euſebii crediderim. Scripſit forſitan Euſebius *in via ducente Aeliam a Nicopoli.*

A Z E M.

עָצֶם / Urbs Simeonitarum. *Joſ.* 19. 3. Vide de illa ſupra *p.* 153.

A Z M A V E T H.

עזמות. Videtur in regione tribus Judae aut Benjamin fuiſſe nec longe a Jeruſalem. *Neh.* 12. 29. Ibi jungitur cum Netopha, Gilgal & Geba: & *Neh.* 7. 28. *&* *Ezr.* 2. 24. incolae בית עזמות junguntur cum incolis Netophae, Anathoth &c. Βεθσαμὼς legitur in libro II. Ezrae *cap.* 5. 34. Crederet quis illam eſſe urbem Bethſchemeſch: ſed contrarium liquet ex collatione illorum quae extant *Nehem.* 7. 28. ubi eadem urbium ſeries texitur, & hoc loco legitur בית עזמות. Quare aliorum codicum ſcriptura Βαιθασμὼν propius accedit ad veram. In Graeco contextu Nehemiae turbatus eſt vocum ordo & υἱοὶ abundat. Pro υἱοὶ Ἀζαμὼθ ἄνδρες βὴθ τεσσαράκοντα δύο lege Ἄνδρες Βηθζαμὼθ &c. Eſt & nomen viri *Azmaveth.*

A Z M O N.

עַצְמוֹן / *Num.* 34. 5. *Joſ.* 15. 4. Loci nomen eſt in finibus auſtralibus terrae Canaan, ad ortum fluminis Aegyptii, ſive Rhinocolurorum. Σελμωνὰ legitur in quibusdam codicibus Graecis.

A Z O C H I S.

Ἀζωχὶς & Ἀσωχὶς, atque Ἀσωχὴ in quibusdam codicibus. Urbs eſt Galilaeae a Ptolemaeo capta. Joſephus *Antiq.* XIII. 20. Non longe erat a Sippori. Idem *Ant. de bell.* I. 3. Ἀζωχεῖν appellat: & inde dicitur μέγα πεδίον. Idem *in vita pag.* 1014. *Ibidem p.* 1016. Jonatham ait ex Judaea in Galilaea ingreſſum tranſiviſſe Japham, Sepphorin, Aſochin & Gabara, & *pag.* 1028. vocat eam, Ἀσωχὶν πόλιν. Niſi fallor huc pertinent quae Suidas habet, Ἀσω-

χαῖος ὄνομα κύριον, καὶ θηλυκὸν Ἀσωχὴ ὄνομα πόλεως, καὶ Ἀσωχὶς ὄνομα κύριον καὶ Ἄσωχις, ὄνομα πόλεως. Haec mendoſa arbitror, in iis quaedam bis repetita immerito.

AZOTUS.

Aſchdod אשדוד ſcribitur 1 *Sam.* 6. 17. Judae tribui fuit aſſignata *Joſ.* 15. 47. ſed Philiſtaei eam diu tenuerunt. Stephanus ita illam deſcribit. Ἄζωτος, πόλις Παλαιστίνης. Ταύτην ἔκτισεν εἷς τῶν ἐπανελθόντων ἀπ' ἐρυθρᾶς θαλάσσης φυγάδων καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἄζας ὠνόμασεν ὅ ἐστι χίμαιραν, ἣν Ἄζωτον μετέφρασαν. *Azotus, urbs Palaeſtinae. Hanc aliquis e profugis a rubro mari redeuntibus de nomine uxoris ſuae Azam nuncupavit; id eſt* (עז *capra*) *capram, quam Azotum interpretati ſunt.* Azotus, *quae Hebraice dicitur Esdod, urbs fuit potentiſſima Palaeſtinae de quinque urbibus: hanc Sargon Rex Aſſyriorum, qui ſeptem nominibus appellatur, miſſo duce exercitus ſui, cui nomen erat Thartan, cepit & tenuit* ſcribit Hieron. ad *Jeſ.* 20. Epiphanius in *lib.* de vitis Prophetarum *p.* 246. ſcribit eſſe Ἄζωτον πόλιν Ἑλλήνων κατὰ θάλασσαν, *Azotum urbem Graecorum juxta mare.* Collocat etiam Hieronymus *in Comm. ad Joël* 2. hoc oppidum in litore maris, ſcribens *mare autem noviſſimum hoc quod ad occidentem eſt, & quod ducit in Aegyptum, in littore Gaza & Aſcalon Azotusque & Joppe & Caeſarea & caeterae urbes maritimae ſitae ſunt.* Atqui Gaza ipſa aliquantulum aberat a litore, & portum habebat λιμένα Γαζαίων, ſive Majumam. An ſic quoque Azotus in litore ſita dicitur, i. e. in ora maritima. Verum duplex erat Azotus, παράλιος & mediterranea. Vide ſupra *pag.* 215.

In Libris Apocryphis fit aliquoties Azoti mentio. Libro *Judith* 3. 2. dicitur ſita inter Jamniam & Aſcalonem. 1 *Macc.* 4. 15. legitur Syros fugiſſe Azotum & Jamniam. 1 *Macc.* 5. 68. fuiſſe in terra ἀλλοφύλων i. e. Philiſtaeorum & capta a Juda Maccabaeo. Ἀζώτου ὄρος memoratur 1 *Macc.* 9. 50. Aliis Aznoth mons. Jamnia Azotum tendit Apollonius per campeſtria 1 *Macc.* 10. 77. Inſequitur eum Jonathan, capit Azotum & dein Aſcalonem. *ibid.*

ibid. In finibus Azoti ſita erant Gazara. 1 *Macc.* 14. 34.

De Azoto haec habet Joſephus, eam terminum fuiſſe tribus Dan ab auſtro *Antiq.* v. 1. ſitam in campeſtribus & maritimis *Antiq.* v. 2. & XIII. 8. agrum circa eam ſegetes protuliſſe. *Antiq.* VI. 1. unam fuiſſe ex 5 urbibus Palaeſtinorum *Antiq.* VI. 1. captam a Juda Maccabaeo poſt Mariſſam *Antiq.* XII. 12. inter illam ac Joppen torrentem fuiſſe. *Antiq.* XIII. 8. captam eam a Jonatha, qui a Joppe venerat & deinde perrexit Aſcalonem *Ant.* XIII. 8. inter Gazam fuiſſe & Jamniam *Ant.* XIII. 23. ubi inter urbes tractus maritimi recenſetur, ſitam tamen ἐν μεσογείῳ *bell.* I. 5. & *Antiq.* XIV. 8. reſtauratam a Gabinio *Antiq.* XIV. 2. & donatam Salome a Caeſare *Antiq.* XVII. 13.

Herodotus eam magnam appellat urbem Syriae, & ſingulare quidpiam de ea narrat *lib.* II. *cap.* 157. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσαρα καὶ πεντήκοντα ἔτεα· τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν προσκαθήμενος ἐπολιόρκεε ἐς τὸ τέλος ἐξεῖλε· αὕτη δὲ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. *Pſammitichus in Aegypto regnavit annos 54. E quibus per annos novem & viginti magnam Syriae urbem obſedit, quam tandem expugnavit. Haec eſt Azotus, quae diutiſſime inter urbes omnes quas novimus obſidionem ſuſtinuit.* Certe celebre fuit hujus urbis nomen prae multis aliis Palaeſtinae quod vel ex his intelligitur quae apud Strabonem extant *l.* XVI. Ἔνιοι δὲ τὴν Συρίαν ὅλην εἴς τε Κοιλοσύρους, καὶ Φοίνικας διελόντες, τούτοις ἀναμεμίχθαί φασι τέτταρα ἔθνη, Ἰουδαίους, Ἰδουμαίους, Γαζαίους, Ἀζωτίους, γεωργικοὺς μὲν ὡς τοὺς Σύρους καὶ Κοιλοσύρας, ἐμπορικοὺς δὲ, ὡς τοὺς Φοίνικας. *Quidam univerſam Syriam dividunt in Coeleſyros & Phoenicas, quibus immixtae ſunt quatuor gentes, Judaei, Idumaei, Gazaei & Azotii. Horum Syri & Coeleſyri agriculturae, Phoenices mercaturae, operam dant.* De Phoenicum mercatura & quae huic inſerviunt itineribus maritimis res nota eſt. Syrorum autem agricultura proverbio locum dedit, quod Plinius refert *lib.* XX. *cap* 5. *Syria in hortis operoſiſſima eſt, indeque proverbium Graecis: Multa Syrorum olera.*

Sita fuit Azotus inter Jamniam & Aſcalonem, ſic ut Jamnia fuerit Azoto ſeptentrionalior. Ita Ptolemaeus (vide ſupra *p.* 460.)

Jan-

Jamnenſium portus.
Azotus.
Aſcalon.

Euſebius quoque ad vocem Ἰάμνεια ſcribit Jamniam fuiſſe inter Dioſpolin & Azotum: adeoque Azotus non fuit propior urbi Dioſpoli quam Jamnia. Ita & *Judith.* 3. 2. hoc ordine recenſetur Azotus, progreſſione facta a ſeptentrione auſtrum verſus

οἱ ὄντες ἐν Σιδῶνι.
καὶ Τύρῳ.
οἱ κατοικοῦντες Σοὺρ.
καὶ Ὀκινά.
καὶ Ἰεμναάν.
καὶ ἐν Ἀζώτῳ.
καὶ Ἀσκάλωνι,

Adde Joſephum *Antiquit.* XIII. 23. qui eundem ordinem ſervans memorat Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam. Haec quum ita ſe habeant, dicitur tamen أسدود *Eſdud* (Aſchdod) nunc eſſe nomen vici inter Dioſpolin & Jamniam, vel inter لد *Lod*, uti nunc appellatur, & جبنا *Jebna.* Id ipſum mihi narravit Palaeſtinae quondam incola Henricus Lub, de quo & ante commemoravi, ita ut videatur Azotus propior fuiſſe Dioſpoli quam Jamnia. Rama, inquiebat (ubi habitavit annos 17, quaeque Dioſpoli eſt ad auſtrum) ad Eſdud iter eſt horarum 3 & dimidiae, ab Eſdud pergendo Gazam verſus usque ad Jebnam, iter horarum fere trium. Sed auctoritas veterum mihi majoris fit quam ut illam ea re labefactem. Eſto. Conceſſerim vicum أسدود, in via Dioſpoli ducente Gazam, eſſe Azotum veterum, certe illa Jebna non erit eadem ac Jafne vel Jamnia veterum, quae a Dioſpoli tantum abfuit XII miliaria, uti ex itinerario Antonini diſcimus.

Inter Azotum & Jamniam X miliaria collocantur in tabula veteri Peutingeriana. Verum huic opponimus Diodorum Siculum, Itinerarium Antonini & Hieroſolymitanum. Ex iis liquet 34 miliaria fuiſſe inter Gazam & Azotum, & 36 a Gaza Jamniam, ſic ut 10 miliaria poni non poſſint inter Jamniam & Azotum, niſi

Azotus

Azotus nimium removeatur a mari ortum verſus, & extra viam quae Jamnia duceret Gazam. Sic etiam nimis longe abeſſet a portu, vel Azoto maritima, de qua vide ſupra *pag.* 215.

Nummi extant hujus urbis inſcripti ΙΟΥΛ. (vel ΑΥΓ.) ΔΟΜΝΑ ΤΥΧΗ ΑϹΩΤΙΩΝ. Vide Vaillant. Numiſm. Graec. Imperat. *pag.* 92.

Epiſcopos invenio fuiſſe Azoti, SILVANUM, qui ſubſcripſit concilio Niceno primo. CHARISIUM qui interfuit conciliabulo Seleucienſi habito anno 359. Vide Epiphanium Haer. 83. HERACLIUM, qui interfuit concilio Chalcedonenſi, pro quo *tomo* IV. Conciliorum gener. *pag.* 787. male legitur *Praelius.* Vide ſupra ad vocem *Agathopolis.* LAZARUM, qui interfuit concilio Hieroſolymitano *anno* 536.

AZZA. Vide GAZA.

BAALA.

בַּעֲלָה/ Urbs tribus Judae, alio nomine nuncupata Kirjathjearim. *Joſ.* 15. 9. 1 *Chron.* 13. 6. Legitur etiam בעלה inter urbes Judae in regione auſtrali, *Joſ.* 15. 28. quae non videtur eadem eſſe atque בעלה, quae eſt Kirjathjearim: nec etiam Kirjathjearim ſita fuit in regione auſtrali tribus Judae, & Kirjathjearim in hac ipſa ſerie urbium Judae recenſetur *Joſ.* 15. 60. nec eadem urbs bis recenſeri poteſt, niſi ſumma naſcatur confuſio. Sed crediderim illam בעלה eandem eſſe ac בלה, memoratam hoc fere ordine in ſerie urbium Simeoniticarum, quae ex auſtrali regione tribus Judae deſumtae ſunt. Ita *Joſ.* 19. 1. urbes Simeoniticae recenſentur *Beerſcheba*, *Scheba*, *Molada*, *Chatzarſchual*, *Bala*, *Atzem*, *Eſtolad*, *Bethul*, *Chorma*, *Tziklag*, *Bethhammarcavoth*, *Chatzar Suſa*, *Bethlevaoth*, *&* *Scharuchen*, *Ain Rimmon*, *Ether & Aſchan & omnes vici qui erant ad* בעלת באר *Ramath auſtralem.* Confer cum iis ſeriem urbium tribus Judae *Joſ.* 15. 28. 29. 30. ubi *Chatzarſchual*, *Beerſcheba*, *Bizjotheja*, *Baala*, *Atzem*, *Eſtolad*, *Kezil*, *Chorma*, *Tziklag* hoc ordine recenſitae produnt hanc בעלה & illam בלה eſſe eandem. Addam

& hoc, videri eandem hanc urbem dici בלהה 1 *Chron.* 4. 28. ubi hoc ordine recenſentur urbes Simeonitarum, *Beerſcheba*, *Molada*, *Chatzarſchual*, בִּלְהָה *Bilha*, *Etzem*, *Tholad*, *Bethuel*, *Chorma*, *Tziklag*, *Bethmarcavoth*, *Chatzarſuzim*, *Bethbirei & Schaharaim.* Vide ſupra *pag.* 153. ubi triplex ſeries eſt, in qua hujus urbis nomen legitur. Memoratur & mons Baala in Juda *Joſ.* 15. 11. Ex vocibus quae ibi leguntur הר הבעלה conflatum legitur apud Euſebium in Onomaſtico Ἀῤῥηλά. Id fuiſſe ſcribit terminum Judaeae orientalem, & eodem nomine eſſe vicum.

BAALATH.

בַּעֲלָת / Urbs tribus Dan. *Joſ.* 19. 44. 1 *Reg.* 9. 18. Βαλὲθ Joſepho, non longe a Gazara. *Antiq.* VIII. 2.

* BAALATH BEER.

בַּעֲלַת בְּאֵר / Eadem creditur eſſe ac Ramath in confiniis Simeonis *Joſ.* 19. 8. Videtur בעל appellari 1 *Chron.* 4. 33.

BAAL CHERMON.

בַּעַל חֶרְמוֹן / Menaſſitae habitarunt a Baſchan usque ad Baal Chermon & Senir. 1 *Chr.* 5. 23. Vide ſupra *lib.* I. *cap.* XLIX.

BAALE JEHUDA.

בַּעֲלֵי יְהוּדָה / Eſt eadem ac Baala ſive Kiriathjearim 2 *Sam.* 6. 2. de qua mox.

BAAL GAD.

בַּעַל גָּד / Ad radicem montis Chermon. *Joſ.* 11. 17. & 13. 5. Euſebius addit ἐν τῷ πεδίῳ τῦ Λιβάνυ, in campo Libani fuiſſe. Nota, quum jam tota regio transJordanica diviſa eſſet inter Rubenem, Gad, & dimidiam Menaſſe, huc usque Joſuam hoſtes ſuos perſecutum: & limites terrae transJordanicae eſſe Arnonem ad auſtrum & montem Chermon ad ſeptentrionem *Joſ.* 12. 1. & 5.

& ſ. Ogum quoque Regem Baſchanis dominum fuiſſe montis Chermon *Joſ.* 12. ſ. Erat tamen ipſa urbs Baal Gad in regione cis Jordanem. *Joſ.* 12. 7.

BAAL MEON.

בַּעַל מְעוֹן / Urbs tribus Ruben *Num.* 32. 38. 1 *Chron.* ſ. 8. (confer Beth baal Meon) poſtea a Moabitis occupata, nam inter urbes Moabiticas recenſetur *Ezech.* 2ſ. 9. & Hieronymus ad illum locum notat, *Beel Meon usque hodie in Moab vicus eſt maximus.* Contextus Hebraeo Samaritanus *Num.* 32. 38. extrito ע, ſcribit בעל מון. Euſebius & Hieronymus tradunt vicum Βεελμαῦς diſtare Chesbunte novem miliaribus & eſſe juxta Baaru, בער, in Arabia. De Baaru, vide quae ſupra *lib.* 11. notavimus ex Euſebio ad vocem Καριαθείμ.

BAAL PERATZIM.

בַּעַל פְּרָצִים / Ubi caeſi ſunt a Davide Philiſtaei. 2 *Sam.* ſ. 20.

* BAAL SCHALISCHA.

בַּעַל שָׁלִשָׁה / 2 *Reg.* 4. 42. Urbs, uti videtur, ſita in regione Schaliſcha 1 *Sam.* 9. 4. Euſebius & Hieronymus hanc vocem legerunt Bethſchaliſcha, dicuntque villam eſſe in finibus Dioſpoleos 1ſ miliaribus inde diſſitam verſus ſeptentrionem in regione Thamnitica.

* BAAL THAMAR.

בַּעַל תָּמָר / Ubi Iſraëlitae pugnarunt contra Benjaminitas *Jud.* 20. 33. Euſebius ſcribit eſſe prope Gabaa & illic nuncupari locum quendam Bethamar. Hic videmus *Baal* & *Beth* permutari uti in Baal Schaliſcha & aliis.

BACA.

Βακά. Vicus qui terminos Tyriorum a Galilaea dirimit. Vi-

de Joſephum *de bell.* III. 2. Hegeſippus legit *Batatha.*

BACATHA.

Epiphanius hujus loci meminit in Synopſi *lib.* II. *adv. haereſes pag.* 397. & in Anacephalaeoſi *pag.* 145. his verbis, τὴν Βάκαθον κατοικοῦντες μητροκωμίαν Ἀραβίας τῆς Φιλαδελφίας, *qui Bacathum incolunt vicum primarium Arabiae Philadelphienſis.* Hic nomen loci Βάκαθος eſt. Intelligit autem per Arabiam Philadelphiae eam regionem quae circa illam urbem ſita erat, & cujus illa urbs erat praecipua, quemadmodum Arabiam Petraeam a Petra, Galliam Narbonenſem a Narbone, Syriam Antiochenam ab Antiochia, nuncupamus. Alibi Βάκαθα in plurali numero appellat, *lib.* II. *adv. haereſ. pag.* 489. Ἐν Βακάθοις τῆς Φιλαδελφηνῆς χώρας πέραν τοῦ Ἰορδάνου, *Bacathis ſitis in regione Philadelphene trans Jordanem.* בקתין vel בקתי videtur eſſe verum nomen, quod *caſas, domunculas,* notat e quibus haec κώμη videtur coaluiſſe. At unde probatur, dicet aliquis, hunc vicum locis Palaeſtinae attribuendum eſſe? Ex actis concilii Conſtantinopolitani, *tom.* V. *Concil. pag.* 192. ubi inter epiſcopos Palaeſtinae nominatur

Γρηγόριος Βακάθας.

In actis Epheſi inſertis concilio Chalcedonenſi memoratur etiam *tom.* IV. *Concil. pag.* 118. & 313. & 321.

Ἀλύπιος Βάκτρων.

Ubi ſubſtituendum eſſe Βακάθων, nec ultima Bactra hic locum habere poſſe, liquet ex eo quod in his ipſis actis *tom.* VI. *Concil. pag.* 268. appelletur

Ἀλύπιος ἐπίσκοπος Βακάνθων

& Latini codices quidam, hac parte incorruptiores quam Graeci, habeant, Epiſcopus *Bacatenſis*, alii *Bacnatenſis*, *Bacanthenſis.* Sic ut mihi dubium non ſit eadem Bacatha, quorum epiſcopus erat Alypius, eſſe ac illa quorum meminit Epiphanius.

Siquidem tam late in orientem excurrere liceret, ut indagaremus quis eſſet epiſcopus *Bactrorum* vel Bacathorum, Bacatha non

non minus ac Bactra illic invenire liceret. Meminit urbis Βωκὰθ (ea eſt بخشت) olim ab Unnuguris aedificatae Theophylactus Simocatta *Hiſtor. lib.* VII. *cap.* 8. Δυσὶ δὲ μεγίστοις τισὶ τὸ Τȣ́ρκον ἔθνος μεγαλαυχεῖ. Φασὶ γὰρ ἄνωθεν αὐτȣ̀ς καὶ ἐξ ἀρχῆς μηδέποτε λοιμῶν ἐπιδημίαν θεάσασθαι· τῶν τε σεισμῶν σπάνιν εἶναι κατ᾽ ἐκείνην τὴν χώραν· τὴν δὲ Βακὰθ ὑπὸ τῶν Ὀυννȣγȣ́ρων πάλαι ποτὲ πολισθεῖσαν, καταπεσεῖν τοῖς σεισμοῖς· τὴν δὲ Σογδιανὴν καὶ λοιμῶν καὶ σεισμῶν ἔμπειρον πεφυκέναι. *Duabus rebus iisque magni momenti genus Turcarum gloriatur. Ajunt enim jam a priſcis temporibus peſtis immunem fuiſſe regionem ſuam, nec terrae motus ibi frequentes eſſe. Bacath vero urbem ab Hunnuguris aedificatam terrae motu corruiſſe, & Sogdianam peſtem & motus terrae experiri.* Ab iſtis Hunnuguris, gente ex Hunnis & Oguris conflata, nomen Hungarorum ductum eſſe exiſtimo.

Carolus tamen a S^to.^ Paulo credidit haec Bacatha fuiſſe eundem locum ac בצקת *Botzcath*, urbem tribus Judae, ideoque haud dubitat illi locum concedere inter urbes epiſcopales Palaeſtinae primae. Hunc ſequitur Philippus Labbeus in apparatu ad Concilia generalia, cui inſeruit Breviarium geographiae epiſcopalis, in quo ſcribit *Caeſarienſi Palaeſtinae primae Metropolitano parebant Anthedonenſis ..... Baſchatanus &c.* Elienſis quoque in hac ſerie legitur, tanquam ab Hieroſolymitano diverſus (quem errorem tetigimus ſupra *pag.* 207.) & Menniathenus in Palaeſtina ſecunda (de quo vide ſupra *pag.* 209.) plane uti apud Carolum a S^to.^ Paulo, ad quem ipſe Labbeus in fine lectorem ſcire plura volentem ablegat. Poſſet tamen objici Βάκαθα κώμην ſive vicum fuiſſe, adeoque epiſcopum non habuiſſe. Sed reſpondeat pro me Sozomenus *Hiſtoriar. lib.* VII. *cap.* 19. Ἐν ἄλλοις δὲ ἔθνεσιν ὅπη καὶ ἐν κώμαις ἐπίσκοποι ἱερȣ̃νται, ὡς παρὰ Ἀραβίοις καὶ Κυπρίοις ἔγνων. *Apud alios populos etiam vici habent conſecratos epiſcopos, uti in Arabia & inſula Cypro animadverti.* Atqui Bacatha erant in Arabia, ſecundum conſuetudinem loquendi illorum temporum, & ipſius Sozomeni, qui Areopolin & alias urbes Palaeſtinae tertiae vocat urbes Arabiae. Vide illum *lib.* VII. *cap.* 15.

BACHURIM.

בחורים. 2 *Sam.* 16. 5. & 2 *Sam.* 3. 16. בחרים ubi Graeci codices Βαρακὶμ, Βαθυρεὶμ, Βαȣρὶμ vel Βαχȣρὶμ legunt. Βαχωρὰ, Βοκχȣ́ρη, & Χωραβά. Sunt enim haec ejusdem loci nomina, uti apud Joſephum leguntur. Sed illud Χωραβὰ, vel Χώραμον, *Ant.* VII. 8. eſſe emendandum in Βάχωρα liquet ex 2 *Sam.* 16. 5. Βοκχȣ́ρη ſcribitur *Ant.* VII. 9. ubi vicus eſſe dicitur in agro Hieroſolymitano. Confer 2 *Sam.* 17. 18.

BAETARRHUS.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Βαιταῤῥȣ̃ς κώμη μεγάλη τρίτης Παλαιςίνης. *Baetarrhus, vicus magnus Palaeſtinae tertiae.*

BAETHBASI.

Βαιθβασί. In ſolitudine 1 *Macc.* 9. 62. 63. Interpres Latinus Bethkeziz.

BAETHER.

Βαιθὴρ. Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 60. in codicibus Graecis legitur, in Hebraeis non item. Alii Θεθὴρ exhibent, ſed Hieron, ad *Mich.* 5. etiam *Baether* legit. Non eſt hic cogitandum de *Betaro*, memorata in Itinerario Hieroſolymitano, inter Caeſaream & Dioſpolin: illic enim tribui Judae portio nulla erat: nec de Bethchorone, quae ſuo nomine alibi in libro Joſuae legitur, & Ephraïmitis data fuit, non tribui Judae.

* BALA.

בָּלָה/ In tribu Simeon *Joſ.* 19. 3. Meminit etiam Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς urbis Galilaeae hoc nomine ex Joſepho. Βάλα, πόλις τῆς Γαλιλαίας. Ἰώσηπος. *Bala, urbs Galilaeae. Joſephus.* Ego autem inveni quidem in Joſepho *Ant.* VI. 6. nomen urbis Βαλᾶ ubi Saulus copias recenſuit. Non tamen inveni eam urbem Galilaeae nuncupari. Sed plures urbes τῆς Γαλιλαίας Stephanus appellat, de

de quibus id non conſtat. Quod ſi in Galilaea Bala fuiſſet, forſitan illa Libano adſita nodum ſolveret, quomodo באלה pro *Libano* uſurpatur in Talmude.

B A L A M O.

Βαλαμώ. Ager inter Dothaim & Balamo. *Judith.* 8. 3. Latinus interpres reddit Baalmaim, uti reddere ſolet nomina Βελμὲν, Βελμαὶμ, & Βελθέμ. Quare & hoc nomen erit forſitan ejusdem loci. Quid ſi ſit idem ac Βελεμὼθ in Jiſſaſcar, patria Hoſeae Prophetae?

B A L E T H.

Βαλέθ. Urbs non longe a Gazara a Salomone condita. Joſephus *Antiq.* VIII. 2. בעלא *Baalath* nuncupatur 1 *Reg.* 9. 18.

* B A M O T H B A A L.

Jungitur cum Chesbon, Dibon & Bethbaal Meon, & data eſt Rubenitis *Joſ.* 13. 17. Euſebius ſcribit eam ſitam ἐν τῷ Ἀρνωνᾷ.

B A R E C A.

Βαρηκά. Vicus prope Azotum. Euſebius in Onomaſtico, ad vocem Βαρακαί. Ubi male Βαρβὰ legitur, uti liquet tum ex titulo Βαρακαὶ, tum Hieronymo.

B A R A T H S A T I A.

Βαραθσατία. Χωρίον 10 ſtadiis diſtans ab urbe Keila vel Kela, quae קעילה eſt. Ibi Michae ſepulcrum inventum eſt. Sozomenus *Hiſtor.* VII. 29. Valeſius putat eſſe vicum Βηρὰ quem 8 millibus ab Eleutheropoli diſtare verſus Aquilonem ſcribit Euſebius in Onomaſtico.

B A R T U T A.

איש ברתותא inter doctores Miſnicos memoratur R. Eleazar fil. Judae, in Maſſechet Orla *cap.* 1. *miſn.* 1.

BA-

BASARA.

Βασαρά. Urbs in confiniis Ptolemaïdis ſtadiis 20 a Gaba, ubi Ebutius erat praefectus Campi magni. Joſephus in Vita. Latinus interpres *Beſara*.

BASÇA.

Βασκά. Urbs Gileaditidis in qua Jonathas ſepultus. Joſephus *Antiq.* XIII. I. Βασκαμὰ I *Macc.* 13. 23.

BASCAMA.

Βασκαμά. Urbs I *Macc.* 13. 23. Joſephus hanc urbem Βασκὰ appellat. Errant qui putant eſſe Botzkath urbem Judae.

BATHANEA.

Vicus 15 miliaribus a Caeſarea, ubi thermae ſunt. Euſebius ad vocem Βηθαναθά. Alibi, ad vocem Ἀναια vocavit Βαιτοανίαν.

BATHSAMA.

Βαθσάμη. Vicus in tribu Juda circa quem erat magna & pulcra planities. Joſephus *Antiq.* VI. 2. Hic eſt qui in codicibus Hebraeis Bethſchemeſch dicitur.

BATHURA.

Vicus jubente Herode conditus in Batanaea contra Trachonitas a Judaeo Babylonio, ne infeſtare poſſent Judaeos Babylone Hieroſolymam proficiſcentes. Joſephus *Antiq.* XVII. 2. Legit etiam Βαθύρα Latinus interpres apud Joſephum in vita *pag.* 1002. ubi Graeci codices editi habent Ἐκβάτανα, ſed male. Vox haec nata eſt ex affini Βαταναία. Erat autem Bathyra ſita in Batanaea. Confer *pag.* 1012.

BEA-

* BEALOTH.

בְּעָלוֹת/ Urbs in tribus Judae parte meridiali. *Joſ.* 15.24. Legitur etiam ובעלות uti nomen loci 1 *Reg.* 4. 16. ubi praefectura Baanae filii Chuſchai dicitur fuiſſe באשר ובעלות *in Aſcher & Bealoth.* Sed videtur עלות eſſe nomen loci & Beth aeque ac Vav eſſe praefixum, uti eodem hoc capite, *commate* 9. במקץ ובשעלבים, *in Makatz & Schaalbim.*

BEBETEN.

Βεβετέν. Vicus, octo miliaribus a Ptolemaide verſus orientem remotus. Euſebius in Onom. ad vocem Βατναί. *Bethebem* ſcribitur in Hieronymo. An forte eſt idem ac *Ecbatana* oppidum quod Plinius non longe a Ptolemaide locat?*

BEDORA.

Βηδωρά. Inter urbes Judaeae recenſetur a Ptolemaeo. Videtur eſſe Bethchoron.

BEELMAUS.

Βεελμαοῦς. Vicus diſtans a Chesbon miliaribus novem, ubi aquas calidas humus ſponte effert. Euſebius in Onom. ad vocem Βεελμεών.

BEER.

באר. *Jud.* 9.21. Eruditiſſimus Maundrellus qui anno MDCXCVII iter per Palaeſtinam fecit obſervavit eſſe urbem Beer nuncupatam quatuor horarum circiter ſpatio ab Hieroſolymis remotum in via verſus Neapolim, duabus horis & dimidia ad auſtrum loci qui pro Bethel habetur. Situm ejus loci eſſe amoeniſſimum dicit & fontem eſſe aquae eximiae ad pedem montis vicini, unde nomen habeat. Ceterum omne territorium circa eam quaquaverſum montibus & rupibus abundare.

Nomen באר puteum notat & fontem, uti & Arabicum البير. Sic pro fonte ſumi videtur quum aquam comitatam Iſraëlitas per loca deſerta באר vocant. Ita eſt in Schir Haſſchirim Rabba 15.4. כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היה הבאר עולה להם, *totis 40 annis, quibus in ſolitudine erant Iſraëlitae, adſcendit cum ipſis fons aquarum*, & *fol.* 29. 2. legitur כיון שמתה מרים ופסקה הבאר מהם *poſtquam obiit Mirjam defecit eos fons.* Πέτρα dicitur eos ſecuta 1 *Cor.* 10.4.

BEEROTH.

Urbs Gibeonitarum *Joſ.* 9. 17. poſtea Benjaminitis ceſſit 2 *Sam.* 4.2. בארות תחשב על בנימין *Beeroth cenſetur ſub Benjamin.* Βηρὼθ memoratur 1 1 1. *Ezr.* 5. 36. eadem ac haec urbs, uti liquet ex *Neh.* 7. 29. Quod attinet ad ſitum urbis Beeroth, credidi olim eam eſſe quaerendam in via quae ducit Aelia, i.e. Hieroſolymis, Neapolin, propterea quod Hieronymus in Onomaſtico ſcribat, *Beeroth ſub colle Gabaon, oſtenditur hodieque villa ab Aelia pergentibus Neapolin in ſeptimo lapide.* In Euſebio quidem Νικόπολιν legebatur non Νεάπολιν, ſed lectionem Hieronymi praeferebam, quod adderet illam eſſe ſub colle Gabaon; Gabaon autem ſita fuit, teſte Hieronymo in eodem Onomaſtico juxta Ramam in quarto miliario Bethelis. At Rama & Bethel erant in via ducente Aelia Neapolin, illa in ſexto, haec duodecimo, miliario uti idem ſcribit. Poſtea tamen, omnibus accuratius ponderatis, viſum eſt Beeroth in via ducente Aelia Nicopolin quaerendam ob has potiſſimum rationes.

1. Quod contextus Euſebii Graecus Νικόπολιν habeat, & Procopius Gazaeus jam olim ita in Euſebio legerit. Vide ſupra *pag.* 501.
2. Quod Beeroth, Gabaon, Kephira & Kirjathjearim fuerint quatuor urbes Gibeonitarum, *Joſ.* 9. 17. quibuſcum Joſua foedus iniit, quae vicinae fuerunt ſibi invicem. At de Kirjathjearim certe conſtat illam in via ducente Aelia Nicopolin (vel Dioſpolin: eadem enim haec via erat, uti liquet

liquet ex itinerario veteri Hieroſolymitano: vide ſupra *p.* 417.) ſitam fuiſſe in nono miliario. Id Euſebius ipſe & Hieronymus ſcribunt. Gabaon autem 50 ſtadia ab Aelia aberat in eadem via, Bethchoronem nempe verſus, teſte Joſepho *lib.* 11. *de bello cap.* 37. ergo vicina urbi Kirjathjearim. De Kephira nil certi eſt. Reſtat Beeroth, quae, ut omnes urbes Gibeonitarum vicinae ſtatuantur, videtur in eadem via eſſe quaerenda. Atque ita in eadem via erunt Gabaon, in miliario ſexto Hieroſolymis, Beeroth in miliario ſeptimo, Kirjathjearim in miliario nono.

3. Quod, ſi Beeroth locetur in via Neapolitana, vix poſſit concipi Gibeonitas, quorum haec urbs erat, potuiſſe ignotos eſſe Joſuae, qui urbem Ai jam ceperat vicinam Betheli & viam Neapolitanam aut occupaverat jam aut certe illa quae iſti proxima erant. Aptius ergo collocatur in via Nicopolitana.

Reſtat ut labefactemus illa quae nos olim confirmarunt in amplectenda ſententia Hieronymi. Primarium illud erat quod Gabaonem locet Hieronymus prope Ramam & Bethelem. Sed haec Gabao non videtur eſſe urbs Gibeon, ſed Gibea potius. Gibea certe & Rama fuere vicinae *Judic.* 9. 13. Et in via Nicopolitana Γαβαὼ a Joſepho collocatur: quae & vicina tum erit urbi Kirjathjearim. Praeterea illud Hieronymi, Beeroth fuiſſe *ſub colle Gabaon*, non notat Beeroth fuiſſe vicinam colli Gabaon, vel ſub colle ſitam: aut ſi id credidit Hieronymus, deceptus fuit. Verum ex Graecis Euſebii verbis liquet hoc tantum illum dicere voluiſſe Beeroth fuiſſe unam ex tribus urbibus Gibeoniticis quae ſub Gabaone, uti metropoli, cenſebantur. Hoc diſcimus ex collatione aliorum locorum Euſebii & interpretis Hieronymi. Ὑπὸ τὴν Γαβαὼν, quod *ſub colle Gabaon* hic reddit Hieronymus, alibi ad vocem *Chephira*, vertit *vicus ad civitatem pertinens Gabaon*, & ad vocem Γαβαὼν Euſebius illam μητρόπολιν appellat. Adeoque ex iis ὑπὸ τὴν Γαβαὼν non efficitur Beeroth ſitam fuiſſe ad collem Gabaon.

BEERSCHEBA.

Nihil eſt notius, quam terminos terrae in Sacro Codice ita deſcribi, a Dan uſque ad Berſabee, uti 2 *Sam.* 17. 11. & dein quum diviſum eſſet in duo regnum, Judae & Iſraëlis, fines regni Judae ita deſcribi מבאר שבע עד הר אפרים *a Berſcheba uſque ad montana Ephraim*, 2 *Chron.* 19. 14. Fuit in Juda, vel Simeon potius, quandoquidem inter illas urbes fuit quae ex Judae regione datae fuere Simeoni. *Joſ.* 15. 28. & 19. 2. appellatur tamen Berſcheba Judae באר שבע אשר ליהודה 1 *Reg.* 19. 3. quamvis & dici ita queat quod in regno Judae, oppoſite ad regnum Iſraëlis, ſita eſſet.

Tempore Hieronymi oppidum adhuc erat: ita enim ſcribit in Quaeſtion. ad *Gen.* 17. 30. *Ubi & Berſabee uſque hodie oppidum eſt: quae provincia ante non grande tempus ex diviſione Praeſidum Palaeſtinae ſalutaris eſt dicta.* Joſepho appellatur Βηρσȣ̃βαι *Antiq.* I. 12. Βαρσȣ̃βαι *Antiq.* VI. 3. Βηρσαβεὲ *Antiq.* IX. 7. *Antiq.* VIII. 7. dicitur eſſe in extremis finibus tribus Judae κατὰ τὴν Ἰδȣμαίων γῆν.

Videtur ejus mentio quoque fieri in Notitia dignitatum Imperii Romani, ubi primo loco recenſentur ſub diſpoſitione Ducis Palaeſtinae *Equites Dalmatae Illyriciani Beroſabae.* Et in notitiis veteribus eccleſiaſticis, quas vide ſupra *lib.* 1. *cap.* 35. memoratur inter urbes Palaeſtinae tertiae, Βιροσαμών. Lege Βιροσαβών. Nihil notius quam μ & β in codicibus Graecis ob ſimilitudinem figurae quam in iis habent permutari. Inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae primae Σάλτων Βαρσάμων recenſetur, ſic ut Berſabe ipſa ſub Palaeſtina tertia fuerit, at ſaltus ejus ſub prima. Unde diſcimus hoc loco confinia Palaeſtinae primae & tertiae fuiſſe.

Situm ejus deſcripſimus ſupra *p.* 484. Unde liquet illam Chebrone verſus auſtrum abfuiſſe 20 miliaria, Chebron autem ab Hieroſolymis 22 miliaria aberat itidem verſus auſtrum. Et *Joſ.* 15. 28. etiam recenſetur inter urbes Idumaeorum finibus proximas. Unde patet non eſſe eandem illam ac Berſaben, de qua ſcriptores belli ſacri loquuntur. Ita illam deſcribit *Jacobus de Vitriaco Hiſtor. Hieroſol. cap.* 36. *Eſt autem civitas Berſabee in illa parte Judaeae quae ceſſit*

ceſſit in partem tribus Simeon, ad radicem montium in initio campeſtrium, inter montes & Aſcalonam ſita, decem miliaribus diſtans ab Aſcalona. Gulielmus autem Tyrius hoc modo *Hiſt. l.* XIV. *c.* 22. *miliaribus duodecim eam ab Aſcalone ſitam, & circa radices montium in campeſtrium initio quae inter montes & urbem praedictam continuo interjecta ſunt tractu : Arabice dici Bethgabril i.e. domum Gabrielis. Urbem fuiſſe veterem & dirutam illis temporibus ſed contra invaſiones Aſcalonitarum aedificatam.*

BEESTERA.

בְּעֶשְׁתְּרָה / Urbs Levitica ſita in regione dimidiae tribus Menaſſis trans Jordanem. *Joſ.* 21. 27. Vulgatus interpres ibi habet *Boſram.* Βόϛρα ſcribitur Graecis quod propius ad Beeſtera accedit. Certe convenientius eſt credere hanc Boſtram fuiſſe quam בצר Betzer in tribu Ruben. עשתרות ſcribitur hujus urbis nomen 1 *Chr.* 6. 56. & vulgatus illic habet Aſtaroth, unde facilis oritur conjectura Beeſtera eſſe compendium nominis בית עשתרות οἶκος vel Ναὸς Ἀϛάρτης. Contractum, videtur nomen Boſtra ex בית עשתרות ſic ut integrum nomen fuerit בית עשתרות Aedes Numinis, quia in loco parallelo 1 *Chr.* 6. nomen עשתרות legitur eo loco quo *Joſ.* 21. haec בעשתרה legitur.

BEGABAR.

Βηγαβάρ. Trans Jordanem, patria Prophetae Nachum. Epiphanius de vit. Prophet. *pag.* 247. In Chronico Paſchali *p.* 150. legitur πέραν τȣ̃ εἰς Βηταβαρὴν, ſed excidiſſe poſt τȣ̃ vocem Ἰορδάνȣ clarum eſt ex Epiphanio. Non eſt confundenda haec cum Βηγαβρὶ Joſephi. Videtur natum nomen ex בית עברה *Beth Abara.* Vide quae ad hanc vocem notamus.

BEKIIN.

בקיעין. Locus inter Jaſnen & Lyddam uti dicitur in Gem. Hieroſ. Chagiga *fol.* 75. 4. מעשה בר׳ יוחנן בן ברוקה ור׳ אלעזר הסמא שהיו מהלכין מיבנה ללוד והקבילו ר׳ יהושע בבקיעין

אמר

אמר להן מה חדוש היה לכם בבירת המדרש היום *Hiſtoria de R. Johanne filio Berocae & R. Eleazare Chaſma (caeco) quibus ambulantibus Jafne Lyddam obviam factus eſt R. Joſua in Bekiin rogans, quid novi erat hodie in ſchola?*

BELA.

בֶּלַע / Eſt Zoar. *Gen.* 14. 2. 8. *Appellatur Bala id eſt abſorpta, tradentibus Hebraeis quod tertio terrae motu proſtrata ſit. Ipſa eſt quae hodie Syro ſermone vocatur Zoora.* Sunt verba Hieronymi ad *Jeſ.* 15. Euſebius ad vocem Βαλὰ teſtatur eam ſuo tempore habitatam fuiſſe & praeſidio militum Romanorum munitam, imminere autem mari mortuo. Meminit quoque ejus ad vocem Βηλὰ ſcribens eſſe in limite orientali Judaeae: ita enim legit Hieronymus, non Idumaeae.

BELEMOTH.

Βελεμώθ. Patria Hoſeae prophetae, ſita in tribu Jiſſaſcar. Epiphanius de vitis Prophetar. *pag.* 244. In Chronico Paſchali *pag.* 147. Ὡσηὲ ἦν ἐκ Βελεμὼν τῆς φυλῆς Ἰσσαχάρ. *Hoſeas erat ex Belemon tribus Iſſachar.* Vide an non ſit Βαλαμώ. *Judith.* 8. 3. Theophylactus ſcribit Βελελεμώθ. Auctor anonymus de vitis Prophetarum ex MS.to codice Auguſtano editus a Davide Hoeſchelio *pag.* 42. ἐκ Βελεμώθ.

BELMEN.

Βελμέν. Judaei mittunt legatos Bethchoronem, Belmen & Jerichuntem, *Judith.* 4. 4. Interpres Latinus reddit Baalmaim. Puto legendum eſſe Βελθὲμ, vel ſi manere debeat Βελμὲν ita quoque legendum eſſe *cap.* 7. 3. adeoque eundem eſſe locum, cujus & hic & illic mentio fit: nam iſtic, ubi per montes aditus erat verſus Judaeam, videntur maxime moniti eſſe debuiſſe incolae ut occuparent loca montana per quae hoſtes poſſent irrumpere. Atqui *cap.* 7. 3. dicuntur caſtra Holophernis, qui jam ulterius proceſſerat ad obſidendam Betuliam extenſa fuiſſe a Dothaim uſque

ad

ad Belthem. Alii Βελμαὶμ & Βελϐαὶμ, orta diverſitate ex ſimilitudine literarum μ & β apud veteres; uti notiſſimum eſt.

BELSEPHON.

Βελσεφών. Urbs in tribu Ephraim, quo Abſalom profectus eſt ad tondendos greges. Joſephus *Antiquit.* VII. 7. 2 *Sam.* 13. 23. בעל חצור *Baal Chatzor* ſcribitur. Graeci Βελασώρ legunt. Affine vel idem nomen eſt Βεελσεφών, nomen urbis Aegyptiacae ad ſinum Arabicum, cujus meminit Joſephus *Antiquit.* II. 15. quae que בעל צפון in Vet. T. nuncupatur.

BELTHEM.

Βελθέμ. Al. Βελμαὶμ & Βελϐαίμ. Urbs inter quam & Dothaim caſtra Holofernis erant extenſa *Judith.* 7. 3. vide *Belmen.* Mihi enim videtur ejuſdem loci nomen eſſe.

BEMESELIS.

Βεμέσελις. Urbs a Demetrio ſubacta. Joſephus *de bell.* I. 3. Βεθόμη appellatur *Antiq.* XIII. 22. Sic ut illud Βεμέσελις ex Βεθόμη πόλις videatur eſſe natum.

* BENE BERAK.

בְּנֵי בְּרַק / Urbs tribus Dan. *Joſ.* 19. 45. Euſebius ad vocem Βαρακαὶ ſcribit ſuo tempore prope Azotum viculum ſuiſſe Βαρηκαὶ dictum. R. Akiba hic diu commoratus eſt & judicavit. Vide Gemaram Sanhedrin *fol.* 32. 1. *init. cap.* 4.

BENNAMAREM.

Βηνναμαρήμ. Vicus ad ſeptentrionem Zoarae. Euſebius ad vocem Νεκηρίμ. Pro qua lege Νεμηρίμ. Hieronymus ſcribit, *eſt vicus nomine Benamerium.*

BEON.

BEON.

בְּיֹן / Urbs trans Jordanem *Num.* 32. Creditur contractum ex בעל מעון. Euſebius ſcribit ad vocem Βαιὰν eam pertinuiſſe ad tribum Ruben, quod eſt veri ſimile.

BERA.

Βηρά. Vicus diſtans ab Eleutheropoli octo millibus verſus Aquilonem. Euſebius in Onom. Vide & ſupra quae diximus ad vocem Βαραθσάτια.

BERDAN.

Βηρδάν. Vicus in regione Geraritica. Euſebius ad voces Φρέαρ κρίσεως.

BEREA.

Βερέα. Aliis Βηζὲθ. 1 *Macc.* 9.4. Confer 1 *Macc.* 7.19. Βηζήθ. An eſt הבירה *Orla* 11.12.

BEROTHA.

Βηρώθη. Urbs Galilaeae non longe a ſuperiore Caideſe (קדש) Joſephus *Ant.* v. 1. Vide an non poſſit eſſe eadem ac Μηρώθ.

BERSABE.

Βηρσαβή. Terminus inferioris Galilaeae ad boream & ſuperioris ad auſtrum. Joſephus *lib.* III. *de bell.* 2. Vicus Galilaeae appellatur eadem *lib.* II. *de bell. cap.* 25. Βηρσοβὲ in vita *pag.* 1013. Βηρσαβεὲ *de bell.* II. 25. Berſabe etiam dicitur urbs *Beerſcheba.* Vide hanc vocem ſupra.

BERSETHO.

Βηρζηθώ. Vicus, ubi Judas caſtra metabatur. Joſephus *Antiq.* XII. 18. Videtur eſſe idem qui Βηθζηθὼ eidem *Antiq.* XII. 14. appellatur. Vide *Bethzetho.*

BER-

BERZAMMA.

Βερζάμμα. Urbs Idumaeae ad occidentem Jordanis, memorata Ptolemaeo. Exiſtimo eſſe Beerſchebam. Facile M & B permutantur inter ſe.

BESIMOTH.

Βησιμώθ. Abila, Julias & Beſimoth in Peraea Romanis cedunt. Joſephus *de bell.* V. 3. Videtur contractum ex בית ישימות. בי pro בית etiam in Talmude frequens eſt.

BESIRA.

בּוֹר הַסִּרָה / 2 *Sam.* 3. 26. Βησιρὰ Joſepho dicitur, locus 20 ſtadiis a Chebrone remotus teſte eodem *Antiq.* VII. 1.

BETACHORA.

Βηταχώρα. Urbs a Salomone condita non longe a Gazara vel Gazer. Joſeph. *Antiquit.* VIII. 2. Eſt eadem ac Betchoron 1 *Reg.* 9. 17.

BETANE.

Βετάνη. *Judith.* 1. 8. *uſque ad Jeruſalem* καὶ Βετάνη & *Chellus & Cades & fluvium Aegypti.* Videtur itaque locus fuiſſe inter Hieroſolymam & Cadeſch. Hillerus putat eſſe Batanaeam. Sed hoc non convenit cum ordine quo loca recenſentur: progreſſus enim fit a borea verſus auſtrum, nec quum Hieroſolymas uſque perventum erat, retro iri oportuit ad Batanaeam, & inde rurſus ad Cadeſch & fluvium Aegypti. Nec apta phraſis eſt ἕως *uſque ad Jeruſalem & Batanaeam ...... & Cadeſch*, interpoſita regione inter urbes duas, inter quas ne media quidem erat. Nec quicquam eſt praeter aliquam literarum ſimilitudinem, quod ſuadere poſſit hic intelligi Batanaeam. Omnes circumſtantiae flagitant contrarium. Quaerendus itaque locus eſt inter Jeruſalem & fines terrae Iſraëliticae auſtrales. Ibi autem ſitus fuit locus dictus

Βηθαννὶν, quod nomen cum hoc Βετάνη quomodo conveniat, liquet. Ille deſcribitur ab Euſebio in Onomaſtico Ἀρὶ, (lege Ἀνὶ vel Ἀὶν; hoc ſuadent ſequentia, ubi legitur villam eam Βηθανὶν dici, praepoſita voce בית uti ſaepe alias apud Euſebium) φυλῆς Ἰȣ́δα, ἱερεῦσιν ἀφωρισμένη. Ἔϛι δὲ κώμη νῦν Βηθανὶν λεγομένη ἀπὸ β′ σημείων τῆς Τερεβίνθȣ, Χεβρὼν δὲ ἀπὸ τεσσάρων, id eſt, interprete Hieronymo, *Ain, in tribu Juda, urbs ſacerdotibus ſeparata. Eſt & uſque hodie villa Bethennim nomine in ſecundo lapide a terebintho, hoc eſt a tabernaculo Abraham, quatuor millibus a Chebron.* Hinc diſcimus eandem urbem hic deſcribi quae עין *Ain* nuncupatur *Joſ.* 21.16. inter Sacerdotales ſitas in tribu Judae cenſita, ſed data tribui Simeoni, unde poſtea praepoſito בית factum eſt בית עין Βεταΐνη & mollius pronuntiatum Βετάνη, extruſo Jod ex media voce uti Ἰωάδα Graeci dixere & Ἰωακεὶμ pro יהוידע & יהויקים &c.

BETARIS & BETARUS.

Βήταρις. Vicus in media Idumaea. Joſephus *de bell.* v. 4. Sed Rufinum credo rectius legiſſe Βήγαβρις. Videtur eſſe *Bethagabra*. Betarus inter Caeſaream & Dioſpolin interponitur in Itinerario Antonini, illinc XVIII, hinc XXII millibus paſſuum remota. Vide ſupra *pag.* 420. Eadem eſt quae Betthar in Itinerario Hieroſolymitano dicitur, remota XVI millibus paſſuum a Caeſarea, XX a Dioſpoli. Vide *pag.* 417. ſupra, & infra ad vocem *Bether.*

BETEN.

Urbs tribus Aſcher *Joſ.* 19. 25. Poſſet eſſe *Bebeten.* Vide ſupra hanc vocem.

BETHABARA.

Βηθαβαρὰ, trans Jordanem *Johan.* 1. 28. quia illud convenit cum Hebraeo בית עברה *loco tranſitus* ex quo & בית ברה videtur deductum (ſic ut Bethbara compendium ſit vocis Bethabara ex uſu vulgi natum, uti & apud Hieronymum in Onomaſtico haec ipſa vox *Bethbaara* legitur pro Βηθαβαρά) putant multi hic ordi-

ordinarium trajectum fuiſſe, alii Iſraëlitas hic duce Joſua Jordanem tranſiviſſe. Confer *Joh.* 10. 40. ubi idem hic locus appellatur trajectus ad Jordanem. Origenes in Euangelium Johannis *tomo* VIII. fatetur in omnibus fere exemplaribus legi: *haec facta ſunt in Bethania*, & apud Heracleonem etiam Bethaniam legi. Sed perſuaſum ſibi eſſe ſcribit non Bethaniam ſed Bethabaram legendum. Longe enim abeſt Jordanes a Bethania. Chryſoſthomus quoque *Homil.* XVI. in *cap.* I. Johannis notat quaedam exemplaria Βηθαβαρὰ habere, eamque lectionem praefert lectioni Βηθανία. Epiphanius denique *lib.* II. *ad haereſes pag.* 435. obſervat in quibuſdam codicibus Johannis legi ἐν Βηθανίᾳ pro eo quod vulgo ἐν Βηθαβαρᾷ legitur. Certe melior videtur eſſe lectio recepta, quum facilius *Bethania* vox notior pro ignotiori *Bethabara* poſſit eſſe ſubſtituta quam contra Bethabara pro Bethania. Epiphanius *Haereſ.* 51. ἐν Βηθαμαρᾷ habet pro Βηθαβαρᾷ. Ea levis eſt differentia, orta ex affinitate literarum β & μ in codicibus MS.S.tis.

BETHACAD.

Βαιθακὰθ Euſebio, vicus in magno campo ſitus, 15 miliaribus a Legione.

BETHACHAMAR.

Βηθαχαμάρ. Abdias propheta oriundus ἐκ τῆς Συχὴμ ἐξ ἀγροῦ Βηθαχαμάρ. Epiphanius de vitis Prophetarum *pag.* 245. In Chronico Paſchali *pag.* 149. paullo aliter ἐκ γῆς Συχὲμ ἀγροῦ Βιθαχαράμ. Apud Dorotheum legitur Bethacaram, pro quo Huetius noſter *Bethacad* legit. Apud Epiphanium *pag.* 246. Βηδαχαμάρ ſcribitur.

BETHAGABRA.

Vicus in regione Eleutheropolitana. *Betogabri* legitur in tabula veteri Peutingeriana inter Aſcalona & Aeliam. Ptolemaeo dicitur Βαιτογάβρα. Vide ſupra *pag.* 461. Βαιθαγαύρη τῆς Ἐλευθεροπόλεως appellatur in actis Ananiae Apoſtoli: & in vita S. Euthymii *Betagabaeorum vicus*. Videtur idem eſſe ac vicus Βήγαβρις

ϐρις quam Joſephus in media Idumaea collocat *de bell.* v. 4. ubi nunc legitur Βήταρις. Sed Βήγαϐρις legit interpres Latinus. Bollandus *in Actis Sanctorum tom.* II. *pag.* 614. conjicit hunc vicum eſſe Bethalaim Euſebii, Bethaglam Hieronymi. Quod mihi non probatur, quum vici illi ſine dubio diverſi ſint & ſitu & nomine. Mentio fit in iiſdem actis Sanctorum, *tom.* II. *pag.* 326. vici Tagabaeorum, qui 12 millibus paſſuum diſtabat a Gaza: qui poſſet (ſi pateretur id ſitus) idem eſſe ac hic vicus Betagabaeorum, uti nonnunquam appellatur. Vide an non ſit etiam *Beigeberin*, cujus mentio in notitia vetere Latina quinque Patriarchatuum ſupra *pag.* 222. R. Benjamin in Itinerario hujus quoque videtur meminiſſe ומשם חמשה פרסאות לבית גברין והיא מרשה *Et inde* (Chebrone) *5 paraſangae ſunt uſque ad Bethgaberin. Ea eſt Mareſcha.* Mareſcha etiam erat inter Aeliam & Aſcalona, quod de Betogabri ſcriptum mox legimus. An forte ex ruderibus Mareſchae vel Mariſſae nata eſt?

BETHAGATHON.

Βηθαγαθών. Vicus Palaeſtinae, unde ortus Alexion. Vide Sozomeni *Hiſt.* III. 14.

BETHAGLA.

Vicus maritimus, diſtans 8 miliaribus a Gaza. Euſebius ad vocem Βηθαλαίμ. In quo Βηθαλαὶμ nunc legitur, ſed Hieronymus legit in eo Bethagla. Hieronymus ad Area Atad meminit alterius vici Betagla qui abfuerit à Jordane duo millia, Jerichunte tria.

BETHAI.

Βηθαί. Locus quo Ozias miſit caeſo Holopherne. *Judith.* 15. 3. Bethbir legit interpres Latinus.

BETHALAGON.

Βηθαλαγών. Vicus in ſolitudine quem Jonathas & Simon muniverunt.

niverunt. Joſephus *Antiq.* XIII. I. Βηθβασὶ dicitur 1 *Macc.* 9. 62. Vide & vocem Bethchogla.

BETHAMAR.

Βηθαμάρ. Vicus non longe a Gabaa. Euſebius ad vocem Βααλθαμάρ. Nomen eſt affine loci in Palaeſtina, Betamaris, cujus mentio fit in actis Sanctorum *Tom.* V. *pag.* 135. *Dicebant de Abbate Conone Hegumeno monaſterii Penthucla, quod die quadam cum iret Betamarin, obvios habuit Hebraeos.* Graece ἐπὶ Βιτῶν ἅγιον τὸ χώριον. Erat autem Penthucla Πενθουκλᾶ, ſive κοινόβιον ἢ μονὴ τοῦ Πενθουκλᾶ, monaſterium ad Jordanem ſitum, ſaeculo ſexto, in quo Conon vixit.

BETHAMMAGANAIM.

In codice Kilaim *c.* VI. §. 4. memoratur בית המגניים uti nomen loci, non longe a Caphar Aziz, ubi R. Joſua & Iſmael erant.

BETHANATH.

בֵּית עֲנָת / Urbs tribus Nephtali *Joſ.* 19. 38. *Jud.* 1. 33. Euſebius ad hanc vocem teſtatur villam Βατανα‌ίαν 15 miliaribus a Caeſarea diſſitam & illic lavacra ſalubria fuiſſe. Ita & ad vocem Ἀνεὶρ ſcripſerat, addens, verſus orientem. Si illa fuit eadem ac Bethanath pro Caeſarea debet legi Diocaeſarea (i.e. Sipporis) nam ceteroquin quomodo in Nephtali eſſe poſſit, non capio. Meminit etiam hujus loci Euſebius ad vocem corruptam Βαθμά.

BETHANIA.

Βηθανία. Erat prope Hieroſolymas, 15 ſtadiis inde remota *Joh.* 11. 18. quae efficiunt duo circiter millia paſſuum, uti Origenes recte obſervat *homilia* 61. *ad Johann.* 12. Sita erat ad montem oliviferum *Marc.* 11. 1. *Quum appropinquarent Hieroſolymis ad Bethphage & Bethaniam*, ibid. *Quum veniſſet prope Betphagen & Bethaniam Luc.* 19. 29. ad quem locum, omiſſum in Euangelio Marcionis, Epiphanius *lib.* 1. *adverſus haereſes pag.* 340. notat, veterem viam

publicam duxiſſe Jerichunte per Bethaniam & Bethphage perque montem oliviferum Hieroſolymam. Legitur eduxiſſe Chriſtus diſcipulos ſuos extra urbem uſque ad Bethaniam & benedixiſſe iis, dumque benedicebat, ſublatus eſſe in coelum, *Luc.* 24. 50. Quod multi conferentes cum *Act.* 1. 12. ubi dicuntur diſcipuli poſt Chriſti adſcenſum reverſi a monte olivifero diſtante ab urbe iter Sabbathi, hinc collegere duplicem fuiſſe Bethaniam, quod tamen non eſt neceſſe: nec videtur probabile duo loca ejuſdem nominis eidem monti adſita & tam vicina fuiſſe, nec ulla nota diſcriminis uſquam a ſcriptoribus ſacris diſtincta. Erit ergo una Bethania ad partem orientalem montis oliviferi ſita, ubi Chriſtus ſublatus eſt. Nec dicitur Chriſtus e ſummo vertice montis oliviferi adſcendiſſe, (licet id credatur vulgo, & locus adſcenſus Chriſti illic oſtendatur) nec hoc quoque dicitur, locum a quo Chriſtus adſcendit tantum iter Sabbathicum abfuiſſe Hieroſolymis: ſed eos reverſos a monte olivifero (a quo monte Chriſtus adſcenderat ad coelum) qui mons prope Hieroſolymas erat, iter Sabbathi inde diſtante. Id videtur de eo loco capiendum ubi primum hic mons aſſurgit. Certe nihil urget nos id ſpatium itineris Sabbathici accipere de eo loco montis a quo Chriſtus adſcendit: quod plane fieri debere non videtur quum idem Lucas in Euangelio illum locum jam definiviſſet circa Bethaniam fuiſſe *cap.* 24. 50. Si duplex fuiſſet Bethania, altera 5 altera 15 ſtadiis disjuncta ab Hieroſolymis utraque verſus ortum, ſine dubio Lucas adſcripſiſſet, de qua Bethania intelligi vellet.

Hieronymus in Onomaſtico Bethaniam ſcribit in ſecundo ab Aelia miliario fuiſſe in latere montis oliveti: quod ſatis bene cum rei veritate congruit & loco ubi nunc oſtenditur.

Procopius Gazaeus ad *Gen.* 14. 5. ſcribit Saba eſſe oppidum beati Job ſupra Bethaniam ſitum. Et eſſe alios duos vicos iſto nomine inter Adaram & Biblupolin, alterum ab altero diſtare miliaria 14. Haec corrupta ſunt, nec facile reſtituiſſem, niſi incidiſſem in locum Euſebii in Onomaſtico unde haec petita ſunt. Emenda itaque & lege, pro *Biblupolim Abilam polin*, pro *Bethaniam*, *Batanaeam*, & pro 14. *novem.*

Suidas.

Suidas. Βηθανία, πόλις Παλαιςίνης περὶ ἧς λέγει ὁ Ἐυαγγελιςὴς Ἰωάννης ὅτι ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο· ὅπερ ἐσφαλμένως γέγραπται, ἡ γὰρ Βηθανία ἔνθεν ἐςὶ τȣ͂ Ἰορδάνȣ, ἡ δὲ Βηθαβαρὰ, ὅπω ἦν Ἰωάννης βαπτίζων, πέραν ἐςὶ τȣ͂ Ἰορδάνȣ· γραπτέον ȣ͂ν ὀρθῶς, ὅτι ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο, ἀλλ' ȣ̓κ ἐν Βηθανίᾳ. *Bethania urbs eſt Palaeſtinae de qua ſcribit Euangeliſta Johannes*, illa in Bethania facta ſunt: *ſed male ita ſcriptum exſtat. Bethania enim cis Jordanem eſt & Bethabara ubi Johannes baptizabat, trans Jordanem erat. Scribendum itaque eſt*, illa facta ſunt in Bethabara, *non vero* in Bethania.

BETHAVEN.

Eadem creditur vulgo eſſe ac Bethel (ita traditur in Gem. Hieroſ. Avoda Zara *fol.* 43. 3.) ſed novum hoc nomen ſortita poſtquam vitulus illic a Jeroboamo exſtructus idololatriae portam aperuit. Verum jam ante Jeroboami tempora Bethel & Bethaven uti urbes diverſae recenſentur *Joſ.* 7. 2. *erat prope Bethaven ad ortum Bethelis.* Si eadem fuiſſet Bethel & Bethaven, videtur ſtudio ſcriptor voluiſſe eſſe obſcurus qui ita loquitur de eadem urbe ſub diverſis nominibus, maxime ubi ſitus loci deſcribitur: quod de ſacris ſcriptoribus cogitare impium eſt. Nec tamen negamus in libris Sacris aliquando Bethel nuncupari Bethaven ob impium idolorum cultum, praecipue in ſcriptis Prophetarum. Graeci aliquando vertunt οἶκον Ὤν, & Cyrillus in Comm. ad Hoſeam Ὢν δέ ἐςιν ὁ Ἥλιος, *On eſt Sol*, adeoque per οἶκον Ὢν intelligit τέμενος Ἡλίȣ, *Templum Solis.* Idem *p.* 145. in eodem Comm. apud Aegyptios dicit On eſſe Solem. Σελήνης μὲν γὰρ τέκνον ἔκγονον δὲ ἡλίȣ τὸν Ἆπιν Αἰγύπτιοι μυθοπλαςȣ͂ντες ἔλεγον. Ὢν δέ ἐςι κατ' ἀυτȣ̀ς ὁ ἥλιος. *Filium enim Lunae, Solis autem nepotem, Apin eſſe Aegyptii fabulantur. On autem ſecundum ipſos eſt Sol.* Licet autem Interpretes Alexandrini οἶκον Ὢν vertant, Aquilas tamen illud Ὢν vel און ἀνωφελȣ͂ς & Theodotion τῆς ἀδικίας reddunt, uti Euſebius notat in Onomaſt. ad vocem Ὤν.

Urbs haec ſita fuit prope עי. *Ai. Joſ.* 7. 2. Michmas erat ad orientem Bethaven 1 *Sam.* 13. 5. Solitudo Bethaven memoratur

Joſ.

Joſ. 18. 12. Jungitur cum Gibea & Rama *Hoſ.* 5. 8. & poſſet aliquis ex eo loco colligere eam in Benjamin ſitam. Quod ſi eadem fuerit ac Bethel, fuit in Ephraim, ſed in confiniis Benjamin: vide quae notamus ad Bethel.

* BETH BAAL MEON.

Urbs Rubenitarum. *Joſ.* 13. 17. Videtur eadem eſſe ac Baal Meon. *Num.* 32. 37.

BETHBARA.

בֵּית בָּרָה / Locus ad Jordanem. *Jud.* 7. 24. Videtur natum eſſe ex בית עברה *loco tranſitus*, Βηθαβαρὰ in Novo Teſtamento. A ſaepe abeſt & adeſt in ejuſmodi compoſitis, uti Βηθράμφθα, Βηθαράμφθα, Bethanath Bethnath, & hoc ipſum Bethbaara ab Hieronymo ſcribitur. ה, quod חיריעה vocant, ante Bara vel abjectum vel additum id facit, aut pronuntiatio durior molliorve.

BETHBASI.

Βαιθβασί. In ſolitudine 1 *Macc.* 9. 62. 64. Interpres Latinus habet Bethkeziz.

* BETHBIRI.

Urbs Simeonitarum. 1 *Chr.* 4. 31. Vide ſupra *pag.* 153. quam diverſis modis hujus urbis nomen ſcribatur.

* BETHCAR.

1 *Sam.* 7. 11. Locus hic Κορραῖοι dicitur a Joſepho *Ant.* VI. 2.

BETHCHOGLA.

בֵּית חָגְלָה / Urbs tribus Benjamin. *Joſ.* 18. 21. in confiniis Judae, nam limes borealis Judae adſcendebat a Jordane ad Bethchogla. *Joſ.* 15. 6. & limes auſtralis Benjamin juxta latus boreale Bethchoglae dicitur tetendiſſe *Joſ.* 18. 19. Euſebius & Hieronymus ad hanc vocem notant eſſe vicum Agla dictum 10 miliaribus

bus

bus ab Eleutheropoli verſus Gazam, & aliam Bethaglam maritimam 8 miliaribus a Gaza: ſed neutrius ſitus cum noſtra convenit. Eſt potius vicus Bethagla, qui 3 miliaribus ab Hiericho, 2 a Jordane diſtabat, uti Hieronymus ad vocem *Area Atad* ſcribit. Mirum, quum ſciverit eo in loco Bethaglam fuiſſe, non feciſſe ejus mentionem ubi de Bethchogla agit.

BETHCHORON.

Bethchoron. Urbs duplex, ſuperior & inferior, in confiniis Ephraim & Benjamin *Joſ.* 16. 5. 2 *Chron.* 25. 13. 1 *Chron.* 7. 24. Ephraimitae dederunt Bethchoronem Levitis *Joſ.* 21. 22. Bethchoron inferior erat in limite ſeptentrionali tribus Benjamin, nam hic tendebat a Jordane per Bethel ad Atroth addar juxta montem qui erat ad auſtrum Bethchoronis inferioris, *Joſ.* 18. 13. Limes Ephraim auſtralis, qui cum ſeptentrionali Benjaminis convenit, dicitur quoque extendi ad fines Bethchoronis inferioris & inde uſque ad Gazer *Joſ.* 16. 3. Fit etiam ibidem, commate 5, mentio Bethchoronis ſuperioris, ſed obſcurius: nam dicitur terminus haereditatis Ephraimitarum eſſe ortum verſus Atroth addar uſque ad Bethchoron ſuperiorem. Euſebius in Onom. ſcribit duos eſſe vicos 12 mill. ab Aelia verſus Nicopolin, quorum unus dicitur a ſitu Bethoron ſuperior, quem aedificavit Salomo, alter Bethoron inferior, datus Levitis in poſſeſſionem.

In Libris apocryphis aliquoties mentio fit Bethchoronis. Ἐν Βαιθωρῶν legitur 1 *Macc.* 7. 39. Τὴν Βαιθωρῶν 1 *Macc.* 9. 50. ἀνάβασις Βαιθωρῶν 1 *Macc.* 3. 16. ἐν καταβάσει Βαιθωρὼν ἕως τοῦ πεδίου. Ibidem, commate 24. Eo uſque fugientes inſecutus eſt Judas & illi fugerunt in terram Philiſtaeorum. A Bethchorone uſque ad Gazera eſt fere iter unius diei. Id colligitur ex 1 *Macc.* 7. 45. nam Adaſa eſt vicina Bethchoroni. Vide comma 40.

Meminit hujus loci ſaepius Joſephus & diverſis modis apud eum nomen ſcriptum extat, Βαιθωρὼ *de bell.* II. 11. Βαιθωρὰ *de bell.* II. 23. Βεθωρὸν *Ant.* XII. 17. Βεθσωρὸς ibid. Sed librarii ut videtur

 culpa.

culpa. *Antiq.* XII. 17. dicitur fuiſſe vicus ad quem Nicanor egreſſus Hieroſolymis ut cum Juda confligeret, caſtra metabatur. Idem autem Βαιθωρὼν 1 *Macc.* 7. 39. appellatur. *Antiquit.* XIII. 1. dicitur a Bacchide fuiſſe munitus, & 1 *Macc.* 9. 50. ubi idem narratur, urbs Judaeae vocatur. Quanto intervallo Βαιθωρὼ abfuerit Hieroſolymis colligitur ex *lib.* II. *de bell. cap.* II. ubi ſupellex Caeſaris dicitur illic eſſe direpta, ſi conferas cum *l.* XX. *Antiquit.* 4. ubi idem narratur & id factum eſſe legitur centeſimo ab urbe Hieroſolymitana ſtadio κατὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν in via publica. Situs etiam hujus loci aliquomodo colligitur ex *lib.* II. *de bell. cap.* 25. ubi Ceſtius dicitur Lydda per Βαιθωρὰ & Γαϐαὼ Hieroſolymas iter inſtituiſſe.

Hieronymi tempore monſtrabatur Bethchoron in via quae ducebat Hieroſolymis Nicopolin, uti ſupra vidimus. Ita quoque collocare illam videtur Hieronymus in epitaphio Paulae ubi iter ejus Nicopoli Hieroſolymas deſcribit, *Repetitoque itinere Nicopolin quae prius Emmaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus Cleophae domum in Eccleſiam dedicavit. Atque inde proficiſcens aſcendit Bethoron inferiorem & ſuperiorem urbes a Salomone conditas, ſed varia poſtea bellorum tempeſtate deletas.* Haec conjuncta cum iis quae ex Euſebio & Hieronymo produximus fidem faciunt Betchoronis locum tunc inter Nicopolin & Hieroſolymas monſtratum fuiſſe. Tempore Hieronymi parvus erat viculus. Ita ſcribit in Commentario ad Sophoniam *cap.* I. *Rama & Bethoron & reliquae urbes nobiles a Salomone conſtructae parvi viculi demonſtrantur.*

Sunt qui putent illam poſtea per apocopen ultimae literae Βεθωρὼ, & dein, Βιθθηρὰ dictam, ביתר Judaeis, Βιθθηρὰ πόλις ὀχυρωτάτη, τῶν Ἱεροσολύμων ȣ σφόδρα πόῤῥω διεστῶσα, Bitthera, *urbs munitiſſima non longe ab Hieroſolymis*, ſcribit Euſebius *Hiſt. lib.* IV. *cap.* 6. Sed nos infra ad vocem *Bether* hanc ſententiam labefactabimus. Non negem tamen illud prius O ab aliis quoque omitti. In Chronico Paſchali *pag.* 159. ἐν Βεθερὼμ τῇ ἀνωτέρᾳ *in Betherom ſuperiori.* Apud Epiphanium, ubi de eodem loco, patria Danielis, agitur, in *lib. de vit. Prophet. pag.* 242. legitur ἐν Βεθεϐόρῳ τῇ ἀνωτέρᾳ πλησίον

σίον Ἰερουσαλήμ. Interpres reddit *in Bethabara*, ſed illa nec ſuperior dici poteſt, nec vicina Hieroſolymis. Adde quod in codice Auguſtano Epiphanii legatur Βεθέρων τῇ ἀνωτέρᾳ, quae eſt vera lectio. Ibidem Daniel dicitur ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ βασιλικῷ regum Perſiae ſepultus. Illum locum deſcribit Diodorus Siculus *l.* XVII. *cap.* 71. & qui nuper eum luſtravit, amicus noſter Cornelius Brunius. Et omnino perſuaſum eſt mihi iſta rudera loci *Iſtachra* اصطخر dicta, quae rudera antiquae Perſepolis dici ſolent, non eſſe niſi Mauſolei regum & magnatum Perſicorum reliquias. Certe ſepulcra regum Perſicorum in latere occidentali illius montis, ubi nunc quoque demonſtrantur, fuiſſe ex collatione Diodori Siculi cum relationibus Brunii, Chardini, & aliorum liquet. Inde longius abfuit Perſepolis quam iſta rudera quae uſque ad ipſum ſepulcrorum regiorum introitum pertinent. Nec Alexander delere volens memoriam magnificentiae Perſepolitanae tam inſignes reliquias erectas ſuperſtare ſiviſſet, has quoque ut videtur deleturus niſi religio eum a violandis ſepulcrorum monumentis cohibuiſſet. Adde imagines hieroglyphicas utrimque alatas, & quae ſunt plures aeternitatis notae apud Perſas uti & Aegyptios, quae in fronte ſepulcrorum regiorum conſpiciuntur, etiam plurimis in locis conſpici in his ruderibus, Perſepolitanis dictis: ſic ut ego certe non dubitem, aliorum quoque principum illic ſepultorum monumenta haec fuiſſe ſepulcralia. Sed e diverticulo in viam, id eſt ex Perſia in Palaeſtinam.

BETHDAGON.

Urbs tribus Judae *Joſ.* 15.41. Eſt & alia in limite Aſcher. *Joſ.* 19.27. Hanc vocem expreſſit auctor Etymologici magni & interpretatur hoc modo Βητάγων, ὁ Κρόνος ὑπὸ Φοινίκων. *Betagon, Saturnus apud Phoenices.* Voluit dicere Δαγὼν eſſe Saturnum: nam Βηθδαγὼν eſt Templum Dagonis vel urbs a templo ita dicta. Cujus appellationis quum multa ſint in antiquitate exempla noſtro tempore Hieroſolymam ſimiliter בית מקדש بيت مقدس vulgo a Mohammedanis nuncupari novimus. Fuit autem vicus nomine Caphardagon inter Jamniam & Dioſpolin, teſte Euſebio.

 Du-

Dubium eſſe poſſet an non Beth Dagon conjungi debeat voci praecedenti גדרות, nam non dividitur ab illa per vav praepoſitum, ſed ita legitur וגדרות בית דגון *& Gederoth Beth Dagon.* Graeci habent Γαδδὼρ καὶ Βαγαδιὴλ. At illud vav non ſemper praeponitur nominibus urbium in illa ſerie: & Gederoth nomen fuit urbis in שפלה i. e. regione campeſtri. Vide 2 *Chron.* 28.18. Adeoque videtur eſſe eadem ac Gederoth *Joſ.* 15. 41. quae & ipſa in regione campeſtri fuit.

BETHEKED.

בֵּית עֵקֶד / Locus vicinus Samariae 2 *Reg.* 10. 12. & 14. Situs eſt in campo magno diſtans Legione 15 miliaribus, teſte Euſebio.

BETHEL.

Nomen urbis, Domus Dei. Apud Heſychium male Βαιθὴν (lege Βαιθὴλ) οἶκος θεȣ̃. Suidas melius Βαιθὴλ θεῖος οἶκος. Τόπος θεȣ̃ redditur a Graecis *Gen.* 31. 13. recte. Ita alibi בית per τόπον reddunt. Bethel erat ab occidente, Ai ab oriente *Gen.* 12. 5. Limes borealis tribus Benjamin tendebat a Jordane verſus ſolitudinem Bethaven & inde praeteribat Bethel ab auſtro, *Joſ.* 18. 13. Fuit itaque Bethel in Ephraim ſed in confiniis Benjamin: nam limes auſtralis tribus Ephraim juxta eam tendebat. *Joſ.* 16. 2. Abia Rex Judae Bethelem eripuit Jeroboamo regi Iſraëlis 2 *Chron.* 13. 19. Benjaminitae reduces ex exilio Babylonico hanc urbem incoluerunt *Neh.* 11. 33. Inter Rama & Bethel erant montana Ephraim *Jud.* 4. 5. Mons Bethel memoratur 1 *Sam.* 13. 2. Et *ſolitudo adſcendens a Jerichunte ad montana Bethel* המדבר עלה מיריחו בהר ביתאל *Joſ.* 16. 1. Cujus ſolitudinis etiam mentionem facit Epiphanius *l.* 1. *adverſ. haer. pag.* 133. Συνοδεύσαντός μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Βαιθὴλ καὶ Ἐφραὶμ ἐπὶ τὴν ὀρεινὴν ἀνερχομένῳ ἀπὸ τῆς Ἰεριχȣ̃ς. *Qui mecum iter inſtituebat in ſolitudine Bethelis & Ephraim, quum a Jerichunte adſcenderem tractum montanum.*

Βητέλιον appellatur III *Ezr.* 5. 41. Confer *Nehem.* 7. 32. & Βαιθὴλ I *Macc.* 9. 50.

Jo-

Joſephus modo Βηθὴλ nomen hujus urbis ſcribit, uti *Ant.* I. 18. modo Βεθήλα *Antiq.* I. 19. Βηθηλὰ *Antiq.* V. 2. & Βεθήλλα *Ant.* XIII. I. Eſt etiam ubi Βεβήλα pro Βεθήλα ſcribitur, nempe *Ant.* V. I. Manifeſtum eſt haec a ſcriptore profecta non eſſe, niſi quis eum inconſtantiſſimum velit fuiſſe, ſed a librariis. Tradit autem hanc urbem in confiniis tribuum Ephraim & Benjamin ſitam fuiſſe *Ant.* V. I. locum ita dictum a Jacobo *Ant.* I. 18. urbem expugnatam ab Ephraimitis, *Ant.* V. 2. Jeroboamum vitulam in ea erexiſſe *Antiq.* VIII. 3. captam ab Abia rege Judae *Ant.* VIII. 5. munitam a Bacchide *Ant.* XIII. I. captam denique a Veſpaſiano, poſtquam Caeſarea profectus Gophniticam & Acrabattenen ſubjugavit, *lib.* V. *de bell. cap.* 8.

Appellatur Bethar in Itinerario Hieroſolymitano. *In parte ſiniſtra* (viae a Neapoli Aeliam) *eſt villa quae dicitur Bethar. Inde paſſus mille eſt locus, ubi Jacob cum iret in Meſopotamiam obdormivit &c.*

Hieron. ad *cap.* 5. Hoſ. *Bethaven, quae quondam vocabatur Bethel, & eſt in tribu Ephraim in qua vitulus aureus erat ..... pulchre dixit quod Bethaven poſt tergum ſit Benjamin: ubi enim tribus finitur Benjamin haud procul in tribu Ephraim haec urbs condita eſt.*

Erat ſita haec urbs in via quae tendit a Jeruſalem verſus Sichem, & quidem in 12 miliario, uti Euſebius notat in Onom. ad vocem Ἄγγαι. Huc etiam facit quod Hieron. ſcribit ad Hoſ. 6. *Particeps ſacerdotum in via interficientium pergentes de Sichem ..... quorum quum intelligentiam juxta hiſtoriam quaereremus ab Hebraeo, ita nobis expoſitum eſt: Sacerdotes Bethel, imo fanatici Bethaven temporibus Paſchae & Pentecoſtes & Scenopegiae, quando per Sichem quae hodie Neapolis appellatur, eundum erat Jeroſolymam ubi ſolum licebat victimas immolare, ponebant in itinere latrones qui inſidiarentur pergentibus, ut magis vitulos aureos in Dan & Bethaven, quam in Jeroſolymis & in Templo adorarent Deum ......* & mox. *Nos autem dicamus intercludere haereticos viam ne de Sichem i. e. de bonis operibus pergamus in Jeruſalem, id eſt Eccleſiam.*

Poſſet aliquis ſuſpicari toparchiam *Betholenem* apud Plinium *lib.* V. *cap.* 14. hinc dici: ſed illic pro *Betholenem Tephenem* legen-

gendum eſſe *Bethleptephenen* Harduinus ingenioſe obſervavit: eſt enim Βεθλεπτηφῶν τοπαρχία nota ex Joſepho.

De nomine urbis hujus lapides quoſdam unctos βαιτύλια dictos fuiſſe jam alii obſervarunt. Illum lapidem in Templo ſecundo locatum & arcam ei impoſitam fuiſſe, diuque poſt excidium urbis Judaeos ad illum lapidem flere conſueviſſe & nunc quoque illum a Mohammedanis Aede ſuperſtructa honorari alibi notamus. Ad hunc lapidem reſpexit R. Joſua, de quo legitur in Midraſch Schir Haſſchirim *fol.* 7. 1. בית מדרשו של ר׳ אליעזר היה עשוי כמין ריס ואבן אחת היתה שם והיתה מיוחדת לו לישיבה פעם אחת נכנס רבי יהושע התחיל ונושק אותה האבן ואמר האבן הזאת דומה להר סיני וזה שישב עליה דומה לארון הברית. *Schola R. Eliezeris erat facta inſtar ſtadii & lapis illic erat, cui docens inſidere ſolebat. R. Joſua aliquando oſculatus lapidem dixiſſe fertur: Lapis hic ſimilis eſt monti Sinai & inſidens ei ſimilis eſt Arcae foederis.* Ita fere quum R. Juda Sanctus diem obiiſſet, tabulas arcae foederis abreptas ab Angelis dicebant. Hiſtoriam alibi narravimus uberius.

B E T H E L I A.

Vicus Gazaeorum, ita deſcriptus a Sozomeno *Hiſtor. Eccleſ. l.* V. *cap.* 15. Ἐν Βηθελίᾳ κώμῃ Γαζαίᾳ, πολυανθρώπῳ τε ὄσῃ καὶ ἱερὰ ἐχόσῃ ἀρχαιότητι καὶ κατασκευῇ σεμνὰ τοῖς κατοικοῦσι· καὶ μάλιςα τὸ Πάνθεον ὡς ἐπὶ Ἀκροπόλεως χειροποιήτου τινὸς λόφου κείμενον καὶ πανταχόθεν πάσης τῆς κώμης ὑπερέχον. Συμβάλλω δὲ τὸ χώριον ἔνθεν λαχεῖν τὴν προσηγορίαν καὶ ἐκ τῆς Συρῶν φωνῆς εἰς τὴν Ἑλλήνων ἑρμηνευόμενον Θεῶν οἰκητήριον ὀνομάζεσθαι διὰ τὸν τοῦ Πανθέου ναόν. *Betheliae vicus Gazaeorum eſt abundans incolis, & templa habens tum ob vetuſtatem tum ſtructuram indigenis veneranda: praecipue vero Pantheon, colli cuidam manu facto velut arci impoſitum & ſupra univerſum vicum eminens. Unde etiam hunc locum nomen accepiſſe conjicio & ex Syrorum lingua in Graecam converſum deorum domicilium appellari propter illud Pantheon.* Meminit ejuſdem vici Hieronymus (nam alium

alium intelligendum non eſſe patet ex iis quae apud Sozomenum ibidem de S. Hilarione narrantur) in vita S. Hilarionis *pag.* 84. *cum infinito agmine proſequentium venit Betuliam*: & inde *quinto die venit Peluſium.*

Βητȣ́λιον memoratur inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae. Vide ſupra *l.* I. *c.* XXXV.

* BETHEMEC.

בֵּית הָעֵמֶק / Locus in finibus Aſcher. *Joſ.* 19. 27.

BETHENIM.

Βεθενίμ. Vicus circa Terebinthum. Euſebius ad vocem Ἠναίμ. Terebinthus autem aberat 2 miliaria Chebrone uti liquet ex iis quae Euſebius habet ad vocem Ἀρί. Vide ſupra vocem *Bethanin*, & infra *Chebron*, ubi de Terebintho.

BETHENNABRIS.

Βηθενναβρίς. Vicus cujus Joſephus meminit *de bell.* V. 3. idem qui Σενναβρὶς & Ἐναβρίς.

BETHER.

Frequens eſt hujus urbis mentio in ſcriptis Judaeorum, quod ea urbs ab Hadriano Imperatore capta ſit poſt longam obſidionem & multa gentis Hebraeae millia ibi perierint. Res nota eſt. Ipſa miliaribus 4 fuiſſe remota a mari traditur in Gem. Hieroſ. Gittin *fol.* 57. 1. & in Echa Rabbati *fol.* 75. היה הדם מגלגל אבנים של ארבעים סאה והולך בים ארבעה מילין ואם תאמר שקרובה לים והלא רחיקא מן הים ארבעה מילין. *Sanguis occiſorum tanto impetu ferebatur ut ſaxa aequalia 40 Seis in mare volveret & 4 miliarium ſpatio in mare laberetur. Dicet aliquis, urbem fuiſſe vicinam mari. At aberat 4 miliaria.* Quae autem haec urbs fuerit incertum. Fuit in terra Iſraëlitica, adeoque diverſa ab illa ביתר *Bether* in Miſna memorata codice Challa IV. 10. Vulgo creditur eſſe Bethchoron. Sed nec illud mihi videtur probabile, quod ſi eadem fuiſſet, utique hoc nomine appellata fuiſſet: nam in Miſ-

na

na Scheviith *cap.* IX. *m.* 2. legitur מבית חורון ועד הים *a Bethchoron uſque ad mare.* Et in Miſna Nedarim *cap.* V. *m.* 6. מעשה באחד בבית חורון *hiſtoria de quodam qui erat Bethchorone.* Cur ergo, ſi eadem fuit, ubi obſidio ejus narratur, aut capta eſſe dicitur, uti in Miſna Taanith *cap.* IV. *m.* 6. נלכדה ביתר *Capta eſt Bether*, etiam non appellatur Bethchoron? Cur hic Bether dicitur, illic Bethchoron? Erit ergo alia. Non invenio aliquam cujus nomen & ſitus melius cum Bether convenit quam eam, cujus mentio fit in Itinerario veteri Hieroſolymitano, ubi locatur inter Caeſaream & Dioſpolin. Vide ſupra ad vocem *Betaris.*

Βαιθθὴρ legitur (in quibuſdam codicibus Βεθσὼρ) inter urbes ſacerdotales pro *Bethſchemeſch* 1 *Chron.* 6. 59.

BETHERE.

בי תרי, quaſi dicas *domum duorum.* Locus ad quem David venit fugiens, & ubi Philiſtaei eum aggredi parabant.

BETHEZOBA.

Βηθεζώβα. Ita enim legendum videtur pro vitioſo Βαθεχὼρ apud Joſephum, quoniam dicit eas voces Hebraice Domum hyſſopi οἶκον ὑσσώπου, בית אזוב, ſignificare. Eſt vicus Peraeae cujus meminit *lib.* VII. *de bell. cap.* 8. Rufinus hanc vocem ſcribit *Vetezobra.* Atque ita etiam ex Joſepho citat Joannes Sarisburienſis, ſcriptor dignus meliore ſaeculo, in Policratico *lib.* II. *cap.* 6. inſerto h, *Vethezobra.* Euſebius hiſtoriarum *libro* III. *cap.* 6. ex Joſepho citat Βαθεζὼρ, Chryſoſthomus *Bethezum.* Hic vicus nulla alia re notus eſt, quam quod patria fuerit mulieris quae filium ſuum fame preſſa comedit. Plura extant iſtiuſmodi exempla. Olympiodorus apud Photium meminit mulieris Vandalicae, quae quatuor liberos ſuos devoravit, ſedandae famis cauſa, & propterea lapidibus a plebe obruta eſt. Quid? quod hoc ipſo anno quo haec ſcribimus, MDCCX, mulier in Lithuania fame urgente duos liberos ſuos comederit, & eam ob rem decollata ſit. Sed diutius oportet famem regnaſſe in loco illo circa Arimi-

Ariminum, ubi duae faeminae ſeptendecim viros comederunt, uti narrat Procopius de bello Gothico *lib.* II. *cap.* 20.

BETHGUBRIN.

ר׳ סימון בשם רבי יונתן דבית גוברין *R. Simon, nomine R. Jonathanis e Beth Gubrin.* Ita legitur in Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 2. *col.* 4. & in Midraſch Coheleth *fol.* 102. *col.* 2. Eſt & R. Nathan דבית גוברין memoratus in eodem Midraſch *fol.* 94. 4. Vide ſupra *Bethagabra.*

BETHHAARAVA.

בֵּית הָעֲרָבָה / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 6. & 61. attribuitur Benjamini *Joſ.* 18. 22. Symmachus Πεδινὴν vocat, quod ערבה πεδίον ſignificat, uti & in Targum בית מישרא.

BETHHAKKEREM.

בֵּית הַכֶּרֶם / *Jerem.* 6. 1. Eſt vicus Judae in monte poſitus inter Aeliam & Thecuam, teſte Hieronymo in Comm. ad *Jerem.* VI. Video & in libris Apocryphis ejus factam mentionem 2 *Ezr.* 3. Memoratur etiam בית הכרם *Nehem.* 3. 14. & quidem פלך בית הכרם περίχωρος Βηθαγχαρὶμ, uti Graeci habent, cui praepoſitus fuit שר Princeps, quod & ibidem de Hieroſolymis legitur *commate* 12, & de Mitzpa *comm.* 15. Bethzur, *comm.* 16. & Keila *comm.* 18. urbibus claris. Vallis בית כרם Bethkerem memoratur in Codice Nidda 11. 7. pulvis ejus loci ruber eſſe dicitur, & affuſa aqua duritiem induere.

* BETHHAMMARKEVOTH.

Urbs in tribu Simeon *Joſ.* 19. 5. Vide ſupra *pag.* 153.

* BETHHARAM.

בית הרם / Urbs in tribu Gad *Joſ.* 13. 27. Eadem videtur eſſe quae בית הרן dicitur *Num.* 32. 36. Euſebius & Hieronymus

monent eam ad Jordanem ſitam & a Syris Bethramphta dictam, poſtea ab Herode Liviada nuncupatam. Etiam Judaei בית הרן poſtea dictam בית רמתא Βηθραμθὰ ſcribunt in Talmude. Vide ſupra *pag.* 308. Joſephus eam Ἰουλιάδα appellat: ſed frequenter nomen Liviadis & Juliadis permutantur, uti & Juliae & Liviae nomen. Quamvis etiam Λιβιάδος mentio fiat apud Joſephum *Antiq.* XIV. Affinis vox eſt Βηθαράμαθον, regia trans Jordanem, cujus Joſephus *lib. de bello c.* 2. meminit. Ἀμαθᾶ appellatur *Ant.* XVII. 12. Quid ſi ſit Ramoth? & Ἀμαθοῦς Joſephi?

* BETHHASSCHITTA.

בֵּית הַשִּׁטָּה / Locus eſt, quo uſque Midianitae fugiebant pulſi a Gideone, *Jud.* 7. 23.

BETHJESCHIMOTH.

בֵּית יְשִׁימוֹת / Manſio fuit Iſraëlitarum ad Jordanem non longe a mari ſalſo *Joſ.* 12. 3. & 13. 20. *Num.* 33. 49. in regione tribus Ruben *Joſ.* 13. 20. Poſtea urbs fuit occupata a Moabitis: recenſetur enim cum Baalmeon, Kiriathaim, aliiſque urbibus, quarum excidium praedicitur, *Ezech.* 25. 9. Diſtat 10 miliaribus a Jerichunte eſtque juxta mare mortuum, teſte Euſebio ad vocem Βηθασιμοὺθ. Sed hic ſitus non convenit loco Bethjeſchimoth, ſed Jeſchimon ישימון, quem confundit cum Bethjeſchimoth, uti liquebit illi qui conferre volet quae ad vocem Ἰσιμὼθ habet, *Iſimoth ubi aſconditus eſt David &c.*

BETHLEBAOTH.

בית לבאות / Urbs tribus Simeon. *Joſ.* 19. 6. Vide ſupra *pag.* 153. hujus urbis nomen tribus modis diverſis ſcriptum: & confer infra dicenda ad vocem *Bethleptepha.*

BETHLECHEM.

Urbs in portione tribus Judae, unde & Bethlechem Judae ſolet appellari. Vide *Jud.* 17. 7. ut diſtinguatur ab alia urbe hujus nominis in tribu Zabulon. *Joſ.* 19. 15. Nuncupatur etiam ipſa Ephrath

phrath בדרך אפרת הוא בית לחם in via Ephrath, id eſt, Bethlechem *Gen.* 48. 7. *Mich.* 5. 1. unde Bethlechemitae quoque Ephrathitae dicuntur *Ruth.* 1. 2. & 1 *Sam.* 17. 12. Suidas, Ἐφραθᾶ τόπος· ὅ ἐστι Βηθλεέμ· παρ' Ἑβραίοις δὲ Μαρία σημαίνει τὸ Ἐφραθᾶ. *Ephrata, locus, qui eſt Bethleem. Apud Hebraeos Maria ſignificat Ephratha.*

Mirantur multi hanc urbem inter urbes tribui Judae aſſignatas non recenſeri *Joſ.* 15. quandoquidem nativitate Meſſiae adeo illuſtris eſſet futura. Fit quidem ejus mentio *Jud.* 17. 7. ubi Bethlechem Judae appellatur ut diſtinguatur a Bethlechem ſita in tribu Zabulon, & *Gen.* 48. 7. בדרך אפרת הוא בית לחם *in via Ephrath, i. e. Bethlechem* (unde Bethlechemitae quoque Ephrathitae dicuntur uti mox monuimus) & 2 *Chron* 11. 6. *Bethlechem, Etam, Thecoa* &c. Sed eo in loco, ubi praecipue videtur memorari debuiſſe, altum de illa ſilentium eſt. Monendum tamen hic eſt in verſione Alexandrina recenſeri *Joſ.* 15. 60. hanc urbem inter urbes Judae cum nonnullis aliis quas codices Hebraei non agnoſcunt poſt *comma* 59. quod deſinit καὶ Θεκοὺμ, πόλεις ἓξ καὶ ἡ κῶμαι αὐτῶν, ubi inſeruntur undecim urbes, his verbis, Θεκὼ καὶ Ἐφραθὰ, ἄυτη ἐστὶ Βαιθλεὲμ, καὶ Φαγὼρ καὶ Ἀιτὰν (al. Ἀιτὰμ) καὶ Κουλὸν (al. Κουλὸμ) καὶ Τατὰμ (al. Ταταμὶ) καὶ Θωβὴς καὶ Καρὲμ καὶ Γαλὲμ καὶ Θεθὴρ καὶ Μανοχώ· πόλεις ἕνδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. Et dein ſequitur, ut in codicibus Hebraeis, Καριαθβαὰλ &c. Animadvertit hanc rem jam olim Hieronymus in comment. ad Mich. *cap.* v. cujus verba dabimus, ut pateat quae ejus ſententia fuerit de hac re, & quomodo ipſe illud comma apud Graecos in codicibus ſuis legerit. *Legimus juxta ſeptuaginta duntaxat interpretes in Jeſu Naue, ubi tribus Judae urbes & oppida deſcribuntur inter caetera etiam hoc ſcriptum* Thaeco & Ephratha, haec eſt Bethleem, & Phagor & Aetham & Culon, & Tami, & Soris, & Caraem, & Gallim, & Baether, & Manocho, civitates undecim & viculi earum, *quod nec in Hebraïco nec apud alium invenitur interpretem & ſive de veteribus libris eraſum ſit malitia Judaeorum ne Chriſtus de tribu Juda ortus videretur, ſive a ſeptuaginta additum, nequaquam liquido cognoſcentes certum*

 uid

quid novimus. In MS.to codice membranaceo bibliothecae noſtrae Trajectinae legitur, *Theco & Ephrata, haec eſt Bethleem, & Fagor & Ethan & Caulon & Dathan & Sores & Corem & Salim & Tether & Manacho, civitates undecim & viculi earum.* Ego autem nihil (atque adeo nec hoc) a Judaeis eraſum eſſe ex Codice Hebraeo exiſtimo. Major eſt eorum veneratio & ſuperſtitio erga Sacrum Codicem, quam ut illum vitiaſſe conſulto & de induſtria cenſeri poſſint, tantum ut hoſtibus ſuis, id eſt nobis, nocerent. Ideone illi unicum gentis ſuae κειμήλιον ſacrilege corrupiſſent, damno nunquam reſarciendo, & ſe irae divinae expoſuiſſent ſcientes volentes? Non puto. Quod ſi vel maxime illos credamus eo ſtultitiae & impietatis devenire potuiſſe, apertiora de Chriſto teſtimonia quae adhuc leguntur in codicibus eorum inde eraſiſſent, & quibus jam Chriſtiani contra eos utebantur, uti de gloria Templi ſecundi *Hagg.* 2. 10. de LXX. hebdomadibus Danielis, de ſtatu Meſſiae abjecto *Jeſ.* 53. de Bethlechem patria Meſſiae futura *Mich.* 5. 1. Adde quod quidam inter ipſos in Gem. Hieroſ. Beracoth *fol.* 5. 1. fateantur Bethlechem Meſſiae fore patriam, uti in Echa Rabbati *fol.* 72. 1. legitur Meſſiam naſciturum בבירת ערבא דבית לחם יהודה *in Birath arba in Betlechem Judae.* De Birath arba gloſſator notat eſſe nomen loci in Bethlechem Judae שם מקום בבירת לחם יהודה. Profecto pluris intererat rei Judaicae eraſum eſſe Michae vaticinium de Bethlechem ex qua egreſſurus eſſet dominator in Iſraël, quam comma illud 60 in *cap.* 15. Joſuae, ubi ſolum recenſetur Bethlechem inter urbes Judae, & unde Chriſtiani nihil cauſae ſuae praeſidii quaerere poſſunt: nam ſi quis dicat, inde demonſtrari poſſe Bethlechem ſitam fuiſſe in Juda, adeoque Chriſtum ex Juda fuiſſe, primo quidem ex loco nativitatis non ſequeretur illum ex Juda fuiſſe, ſed quum hiſtoria Euangelica nos doceat Mariam quia erat de familia Davidis atque adeo Judae adſcendiſſe Bethlechemum urbem Davidis, inde docemur Chriſtum ex Juda fuiſſe. Deinde Bethlechem in Juda fuiſſe non erat neceſſe ut ex hoc loco edoceremur, quia *Jud* 17. 7. Bethlechem Judae appellatur & *Mich.* 5. 1. Et ſi vel maxime voluiſſent Bethlechem ex illa ſerie tollere, quid commeruerant

rant decem urbes adjectae? Cur illae quoque exturbari debuere? Dices quia numerus ſubjunctus undecim urbium detegeret ſacrilegium ſi ſola Bethlechem ejiceretur, quum ſic decem tantum remanerent. Verum qui audet nomen Bethlechem tollere ex Codice Sacro an non auderet pro undecim ſubſtituere decem? Maxime quum intereſſet ſummo opere gentis Judaïcae urbes omnes noſſe quae olim in terra eorum fuerant? Sed ad alia tranſeamus.

De intervallo quod abeſt Hieroſolymis, ſex videlicet miliaria Romana, ante egimus. Vide ſupra *pag.* 445. Phocas in deſcript. locor. S. ἡ δὲ Βηθλεὲμ πόλις ἀπέχει τῆς ἁγίας πόλεως ὡσεὶ μίλια ἕξ. *Bethleem urbs diſtat ab urbe Sancta ſex millia paſſuum.* Ita quoque geographus Arabs Scherif Ibn Idris, & Ibn Haucal, laudatus Abulfedae, ubi deſcribit Chebronem, ستة اميال ſex miliaria ponit inter Bethlechem & Hieroſolyma. Sulpitius Severus *in dialog.* §. 4. *Igitur inde digreſſus Bethleem oppidum petii, quod ab Hieroſolymis ſex millibus diſparatur, ab Alexandria autem ſedecim manſionibus abeſt. Eccleſiam loci illius Hieronymus presbyter regit: nam parochia eſt Epiſcopi, qui Hieroſolymam tenet.*

Licet autem plurimorum eorumque certiſſimorum ſcriptorum teſtimoniis confirmatum ſit intervallum ſex miliarium Romanorum quod inter Hieroſolymas & Bethlechemum eſt, Joſephus tamen & Juſtinus Martyr id multo minus conſtituunt. Joſephus quidem *Ant.* v. 2. iter illud narrans quod Judicum *cap.* 19. deſcribitur Bethlechemo ad montana Ephraim, γινομένων δὲ ſcribit αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' ἐληλύθησαν ἤδη τριάκοντα, *quum eſſent juxta Hieroſolymas, ſtadia autem* XXX *jam confecerant.* Idem videtur XX ſtadiorum intervallum conſtituere inter Hieroſolymas & Bethlechem *Ant.* VII. 10. de qua re diſputavimus *p.* 446. unde apparet male hunc ſtadiorum numerum illi intervallo tribui. Juſtinus Martyr XXXV ſtadiorum intervallo removet Bethlechemum Hieroſolymis *Apolog.* II. Κώμη δέ τις ἐστὶν ἐν τῇ χώρᾳ Ἰουδαίων, ἀπέχουσα σταδίους τριάκοντα πέντε Ἱεροσολύμων. *Vicus eſt in regione Judaeorum qui* XXXV *ſtadia aberat Hieroſolymis.* At ſtadia XXX nondum efficiunt miliaria quatuor, ſtadia XXXV paulo plus, quod

a miliaribus ſex multum abeſt. Bochartus quidem in epiſtolis *pag.* 957. hanc difficultatem tolli putat, dicendo Joſephum & Juſtinum loqui de veteri Jeruſalem qualis erat antequam a Romanis vaſtaretur, alios de nova quae ab Hadriano ad miliaria duo inde fuit inſtaurata. At intervallo duorum miliarium Aeliam ab Hadriano ita dictam abfuiſſe a veteri urbe Hieroſolymarum non putem; & nunc certe, quum muri urbis Hieroſolymitanae haud multo remotiores ſunt Bethlechemo quam ante urbis excidium, idem intervallum 6 miliarium eſt inter Hieroſolymas & Bethlechemum. Putem itaque fidem omnino habendam Euſebio, Hieronymo & tot aliis uno ore id intervallum ſtatuentibus & corruptos eſſe in Juſtino & Joſepho numeros, & quum ipſi hi duo non conveniant, uno xxx altero xxxv ſtadia numerante, non video horum teſtimonium omnibus aliis opponi oportere.

Erat ſita in via qua itur Gazam: quamvis etiam per regionem Eleutheropolitanam eo iter eſſet. Solent tamen hodieque per Bethlechem & Chebron tendere Gazam, quod nunc quidem fieri conſuevit ut loca ſancta in locis illis intermediis conſpiciantur, & in hac quoque via non longe a Bethlechem ſolet locus oſtendi, ubi Philippus eunuchum baptizavit: quamvis ratio dubitandi eſt, ſi hic Philippus fuit quum eunuchum baptizaret, cur non dicatur id factum in via quae tendit Chebronem, ſic ut ab urbe viciniori fiat denominatio. Ceterum per Bethlechem quoque iter Gazam jam olim fuiſſe haec docent quae habet Hieronymus ad *Jerem.* 31. ubi de Bethlechem loquitur, *quidam Judaeorum hunc locum ſic interpretantur: quod capta Jeruſalem ſub Veſpaſiano per hanc viam Gazam & Alexandriam infinita millia captivorum Romam directa ſint.* Vide & infra voc. *Bethzur.*

Βεθλωμὰ appellatur III *Ezr.* 5. 31. uti liquet ex collatione *Neh.* 7. 26. Βηθλεμὰ & Βηθλεὲμ Joſepho. *Ant.* v. 2. & VIII. 3. χωρίον tribus Judae *Ant.* v. 2. ſed v. 11. πόλις φυλῆς Ἰȣ́δα, ita ut vallis inde Hieroſolymas uſque protendatur *Ant.* VII. 10.
A Stephano ἐν Ἐθνικοῖς ita deſcribitur, Βήτλεμα. Πόλις Παλαιςίνης πρὸς τοῖς Ἱεροσολύμοις· ȣ̓δετέρως· ἐν ᾗ γεγονεν ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τȣ͂ θεȣ͂ καὶ σωτῆρος ἡμῶν· Ἰώσηπος δέ φησιν ἐκ Βητλεεμῶν· ἔςι δὲ πόλις

λις τῆς Ἰȣ́δα φυλῆς. *Bethlema. Urbs Palaeſtinae prope Hieroſolymas. Generis neutrius: in qua natus eſt ſecundum carnem Deus & Soſpitator noſter. Joſephus ſcribit Betleemôn. Eſt autem urbs tribus Judae.*

Circa initia ſaeculi ſecundi Judaeos in Bethlechem habitaſſe liquet ex Anaſtaſio, qui in vitis Pontificum Romanorum ſcribit S. Euariſtum qui fuit temporibus Domitiani & Nervae Trajani, patre Judaeo nomine Juda de civitate Bethleem ortum traxiſſe. Sed poſtea, quum Hadrianus Judaeos ſubjugavit, edicto cavit ne liceret iis commorari in confiniis regionis Hieroſolymitanae, & in ipſa Bethlechem. Tertullianus hinc argumentum depromit contra Judaeos in *lib.* adverſus illos conſcripto *pag.* 224. *Oportet enim eum* (Meſſiam ſc.) *de tribu Juda & a Betlehem procedere: animadvertimus autem nunc neminem de genere Iſrael in civitate Bethleem remanſiſſe, & exinde quod interdictum eſt, ne in confinio ipſius regionis demoretur quiſquam Judaeorum, &c.* & paulo poſt: *quomodo procedit ex Bethleem, quum de germine Iſraël nullus omnino ſit in Bethlehem?* Atque ita etiam Bethlechem idololatriae Gentium indicia experta eſt. Hieronymus epiſt. ad Paulin. *pag.* 564. *Ab Hadriani temporibus uſque ad imperium Conſtantini per annos circiter centum octoginta in loco reſurrectionis ſimulacrum Jovis, in crucis rupe ſtatua ex marmore Veneris a Gentibus poſita colebatur, exiſtimantibus perſecutionis auctoribus quod tollerent nobis fidem reſurrectionis & crucis ſi loca ſancta per idola polluiſſent. Bethleem nunc noſtram, & auguſtiſſimum orbis locum de quo Pſalmiſta canit* (Pſ. 84. 12.) Veritas de terra orta eſt, *lucus inumbrabat Thamus, id eſt, Adonidis: & in ſpecu ubi quondam Chriſtus parvulus vagiit, Veneris amaſius plangebatur.*

Situm ejus ita deſcribit Adamnanus de locis Sanctis *lib.* II. *Civitas non tam ſitu grandis, ſicuti nobis Arculfus retulit, qui eam frequentavit, quam fama praedicabilis per univerſarum gentium eccleſiam diffamata, in dorſo ſita eſt anguſto undique ex omni parte vallibus circumdato. Quod utique terrae dorſum ab occidentali plaga in orientalem partem quaſi mille paſſibus porrigitur. In cujus campeſtri ſuperiore humilis ſine turribus murus in circuitu per ejuſdem monticuli ex-*

tre-

tremitatis ſupercilium conſtructus, vallicu lis hinc & inde circumjacentibus ſuper eminet, mediaque intercapedine intra muros per longiorem tramitem habitacula civium ſternuntur.

Non eſt inelegans eruditiſſimi Maundrelli obſervatio, pleraque loca ſacra quae in Palaeſtina monſtrantur peregrinantibus, eſſe ſubterranea, ſic ut oporteat fere omnia illa in ſpeluncis contigiſſe. Inter alia locus nativitatis Chriſti in Bethlechem in ſpelunca oſtenditur. Ne quis autem hoc recentioribus tribuat, uti ipſe Maundrellus ſuſpicatur id factum fuiſſe tunc demum quum eremitae in ſpeluncis habitare & ſpeluncae in honore eſſe coeperunt, jam antea Origenes *l.* 1. contra Celſum ſcribit ſuo tempore ſpeluncam in qua Chriſtus natus eſt in Bethlechem oſtendi, & celebratum hoc eſſe in locis infidelium, ſpeluncam eſſe in qua Chriſtus, quem Chriſtiani adorant, natus eſt. Ita mox quoque audivimus Hieronymum memorantem *ſpecum ubi Chriſtus parvulus vagiit.*

Ex eo quod Bethlechem in auſtrali regione terrae Iſraëliticae ſita erat, ſive ad auſtrum Hieroſolymae, explicari debere verba Habacuci *cap.* 3. *Deus ab Africo veniet*, ut ſententia verborum ſit, Chriſtus ex Bethlechem veniet, putat Novatianus in *lib.* de Trinitate *cap.* 12. *Si in Bethleem, cujus metaturae regio ad meridianam reſpicit plagam coeli, Chriſtus naſcitur, qui per ſcripturas & Deus dicitur, merito Deus hic ab Africo venire deſcribitur, quia a Bethleem venturus eſſe praevidebatur.*

BETHLEPTEPHA.

Videtur urbs vicuſve fuiſſe unde τοπαρχία Βεθλεπτηφῶν Joſepho & Plinio Bethleptephene nuncupatur. Erat autem haec toparchia eo loco ſita ut Veſpaſianus Ammaunte profectus verſus Idumaeam hanc tranſierit. Joſephus *de bell.* v. 4. Nomen hoc ſatis bene convenit cum Hebraeo בית לבאות *Beth Lebaoth*: an vero eadem urbs fuerit, quis certo dicet?

* BETHMAACA.

Vide Abel Bethmaaca.

BETHMAELA.

Βηθμαελά. Vicus in Campo magno ſitus 18 miliaribus a Scythopoli. Euſebius. Hieronymus legit Bethhahula, & 10 pro 18.

* BETHMARCAVOTH.

Vide Beth hammarcavoth.

BETHMAUS.

Βηθμαοῦς. Vicus inter Sipporin & Tiberiada, 4 ſtadiis hinc, unde Joſephus rediit ad ſuperiora Galilaeae, uti narrat in vita ſua. Aliis placet Βηθμαοὶ eſſe nomen plurale in caſu recto unde fit ἐις Βηθμαοῦς.

BETHMEON.

בית מעון / Locus non longe a Tiberiade, in Talmude memoratus. Ligtfootus centur. chorogr. *cap.* 78. exiſtimat eſſe Βηθμαοῦντα ἀπέχουσαν Τιβεριάδος ςάδια τέσσαρα, cujus Joſephus meminit in Vita. Eſt etiam hoc nomen urbis Moabiticae. *Jer.* 48. 23.

BETHMILLO.

Locus non longe a Sichem. 2 *Reg.* 12. 20.

BETHNABRIS.

Βηθναβρίς. Vicus 5 miliaribus diſtans a Liviade verſus boream, Euſebius ad vocem Βηθναβράν. Eſt ſane aliqua literarum convenientia inter Bethnimra & Bethnabris, ſed quum nomen Bethnabris poſſit eſſe ortum ex בית עברה *trajectu*, & hoc plurimis locis ad flumina ſitis commune eſſe poſſit (vide ſupra vocem

Bethennabris) id ſolum haud ſufficeret ut ſtatuamus בית נמרה eſſe eandem urbem ac Bethnabrin. Urbem Bethnimra בית נמרין poſtea dictam fuiſſe ſcribunt Talmudici. Vide ſupra: & in Targum Hieroſolymitano ita legitur *Num.* 32. 3.

BETHNAMAR.

בית נמר memoratur in codice Pea IV. 5. Putant eſſe Bethnimra.

BETHNIMRA.

Urbs in tribu Gad. *Num.* 32. 36. Jungitur ibi cum Bethharan quae videtur eſſe eadem ac Bethharamphtha ſive Libias, uti Hieronymus, aut Julias, ut Joſephus loqui ſolet. Eſt eadem ac villa Βηθναβρὶς 5 millibus a Libiade diſtans verſus boream uti exiſtimat Euſebius ad vocem Βηθναβρὰν, & ad vocem Βηθνεμρὰ ſcribit eam eſſe πλησίον Λιβιάδος *prope Liviada.* Ex his videretur tribus Gad non habuiſſe omnes urbes ſuas ad ſeptentrionem Rubenis, nam Aroer, Bethnimra & Betharan ibi collocari nequeunt. Nec etiam habuit omnes urbes ſuas ad meridiem Rubenis, habuit enim Succoth & tractus pertinentes ad Lacum Kinnereth. *Joſ.* 13. 27. An huc pertinent aquae *Nemrim* a Moabitis poſtea poſſeſſae *Jerem.* 48. 34.

BETHNETOPHA.

בקעת בית נטופה Vallis Bethnetophae in Scheviith IX. 5. memoratur. Alibi בית טיפה legitur: vide infra ad vocem Netopha.

BETHOM.

Patria Joëlis Prophetae. Erat ἐξ ἀγρȣ̃ Βηθὼμ ἐκ τῆς γῆς Ῥȣβὴν Epiphan. de vit. Prophet. *pag.* 245. Θεβορὰν habet codex Auguſtanus. Atque ita videtur poni pro Βεθορὰν, ut ſit בית הרן ſed haec erat in tribu Gad, *Joſ.* 13. 27. Chronicon Paſchale habet *pag.* 149. ἀγρȣ̃ τȣ̃ Βεθομορῶν, & illius lectionis veſtigia ſuperſunt in ipſo Epiphanio, ubi poſt lacunam legitur ὁρῶν δὲ ἀπέθανεν ἐν εἰρήνῃ,

εἰρήνη, ubi Βεθὸμ ante ὀρῶν videtur excidiſſe, quod conjunctum cum Βηθὼμ ab Epiphanio mox memorato, integram vocem reddit Βεθομορῶν: ſic ut fere credam Βηθὼμ in fine verſus cujuſdam ſcriptum fuiſſe in codice manu exarato, & partem alteram hujus vocis ὀρῶν infra ſcriptam vel ad finem verſus ſequentis, quae deinde ab aliis non cum voce Βηθὼμ juncta fuit ſed cum vocibus verſus poſterioris, cui addita eſt hoc modo

—— ἐξ ἀγρȣ̃ Βηθωμ
Ἐκ τῆς γῆς Ῥȣβίμ. Πολλὰ δὲ ἐπροφ. περὶ Ἱερȣσ. καὶ τελέος ἐθνῶν | ὀρῶν.

Heſychius Presbyter in vitis Prophetarum ex codice manuſcripto Auguſtano ab Hoeſchelio editus anno 1602 ſcribit ȣ̃τος ἦν ἐκ τῆς φυλῆς Ῥȣβὲν, ἀγρȣ̃ Μεθομόρων. Ἐν εἰρήνῃ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Quae firmant conjecturam noſtram: maxime quum attenditur ad ſimilitudinem literarum β & μ in codd. vett.

BETHOME.

Βεθόμη. Urbs Judaeorum. Joſephus *Ant.* XIII. 22. *Κατακλείσας τȣ̀ς δυνατωτάτȣς ἀυτῶν ἐν Βεθόμῃ πόλει ἐπολιόρκει. Concluſos potentiſſimos in Bethome urbe oppugnavit.* Eadem corrupte Βεσέμελις *de bell.* I. 3. videtur ſcribi pro Βεθόμη πόλις.

BETHORA.

Βηθωρά. Locus ubi populi Gabaonem obſidentes a Joſua caeſi fuerunt. *Joſ. Ant.* V. I. Eſt etiam Βεθωρὰ Joſepho *Ant.* XII. 10. vicus Judaeae, ad quem Syri a Juda Maccabaeo caeſi ſunt.

BETHORON.

Vide Bethchoron.

* BETHPATZZETZ.

בֵּית פַּצֵּץ / Urbs in tribu Jiſſaſcar. *Joſ.* 19. 21.

BETHPELET.

בֵּית פֶּלֶט / Urbs in tribus Judae parte auſtrali. *Joſ.* 15.27. *Nehem.* 11.26.

BETHPEOR.

בֵּית פְּעוֹר / Urbs Moabitica non longe a Jordane *Deut.* 4. 46. *Joſ.* 13.20. attributa Rubenitis. Eſt e regione Jerichuntis 6 mill. ſupra Liviadem, teſte Euſebio.

BETHPHAGE.

Βηθφαγή. Bethphage. Erat ad montem oliviferum prope Bethaniam, *Matth.* 21. 1. ad orientem illius montis uti videtur. Confer *Luc.* 19. 29. ubi prope Bethphagen & Bethaniam exiſtens Chriſtus diſcipulos mittit ut jumentum adducant, cui deinde inſidet & poſtea quum appropinquaret deſcenſui montis oliviferi, turba ei acclamat *comm.* 37.

Ligtfootus *cap.* 37. chorographiae Bethphagen tantum non in ipſa urbe locat, quia Talmudici murum urbis & murum Bethphage reſpectu juris in quibusdam rebus eundem eſſe volunt. Et quia in Menachoth *cap.* 11. *hal.* 2. legitur *duos panes, & panes propoſitionis rite pinſi vel in atrio vel in Bethphage.* Sed niſi duae Bethphage fuerint (quod, ſi vera tradunt Talmudici, omnino ſtatuendum eſt, quia locus 15 ſtadiis remotus ab urbe nequit muris urbis adeo propinquus dici) id repugnat ſitui Bethphages in S. codice aſſignato & Hieronymo atque Euſebio ſcribentibus eam eſſe villulam in monte oliveti. Obiter nota errorem Ligtfooti circa *illos duos panes.* Explicaturus qui illi ſint adjicit in parentheſi (*oblati indies a ſummo Pontifice*) atque ita etiam alibi, tum in ipſis Horis Hebraicis tum in chorographicis praemiſſis, vocat *duos panes offerendos a ſummo Pontifice.* Sed ea quae offerebantur a ſummo Pontifice vel ejus nomine חביתין dicuntur ſive *cruſtula*, eaque non duo ſed duodecim erant. At שתי הלחם *duo panes*, quorum ſaepe in ſcriptis Hebraeis mentio, ſemper indicant illos panes qui

qui in feſto Pentecoſtes offerebantur. Vide, ſi dubitas, commentatores Judaeos ad Cod. Meila *cap.* 11. *m.* 6. & alios.

Origenes in *Matth. cap.* 20. dicit Bethphage fuiſſe locum in monte Oliveti, & ſignificare illud nomen *domum maxillarum*, & ita dictum eſſe quod villa ſacerdotum eſſet, & maxilla pars propria eſſet ſacerdotum ſecundum legem Dei: atque ita fere Chryſoſtomus *homil.* XI. in Marcum. Hieron: in Epitaphio Paulae. *Poſt ingreſſa ſepulcrum Lazari, Mariae & Marthae vidit, hoſpitium & Bethphage villam ſacerdotalium maxillarum.* Idem ad *Matth.* 21. *Veniſſet Bethphage ad domum maxillarum, qui ſacerdotum viculus erat & confeſſionis portabat typum: & erat ſitus in monte Oliveti.* Nimirum Syris ܦܟܐ *maxilla* eſt, unde ܒܝܬ ܦܟܐ בית פכא. Maxillas portionem eſſe quae ſacerdotibus dabatur comedenda res nota eſt.

BETHRIMA.

Locus in quo praeſtans vinum proveniebat, בית רימה בהר *Bethrima in regione montana. Menachot.* VIII. 6.

BETHSAIDA.

Eſt veriſimile ut nomen a piſcatu datum ſit huic loco, quod צידין piſcatores aeque ac venatores notet, quemadmodum & piſcatio ab Oppiano θήρη, ἄγρη dicitur & vox ἀγρευτῆρες de piſcatoribus aeque ac venatoribus uſurpatur: namque, ut ſuaviſſimus poëta canit Cynaegeticôn *lib.* I. *verſ.* 47.

> Τριχθαδίην θήρην θεὸς ὤπασεν ἀνθρώποισιν,
> Ἠερίην, χθονίην τε καὶ εἰναλίην ἐρατεινήν.
> *Triplicem Deus venationem conceſſit hominibus*
> *Aeriam, terreſtrem, & jucundam marinam.*

Videatur & *caput* III. libri ſexti Anthologiae in quo plura epigrammata de piſcatoribus leguntur.

Urbs haec appellatur *Joh.* I. 45. ἀπὸ Βηθσαϊδὰ, ἐκ τῆς πόλεως atque ita *Luc.* 9. 10. πόλεως καλουμένης Βηθσαϊδά. Confer & *Matth.* 11. 20. & 21. Sed *Marc.* 8. 22. legitur Chriſtus veniſſe Bethſaidam,

dam, & coecum, qui ad eum deducebatur, ἔξω τῆς κώμης, *extra vicum*, duxiſſe & ſanatum juſſiſſe ne intraret εἰς τὴν κώμην. Fateor Bethaniam in quibuſdam codicibus Graecis legi, ſed eam lectionem non probo quod antecedentia & conſequentia Chriſtum potius in Galilaea coecum hunc ſanaſſe doceant quam prope Hieroſolymas. Verum κώμη & πόλις ſaepe de iiſdem locis dici ſolet, quae & κωμοπόλεις appellantur. Ita Bethlechem urbs *Luc.* 2. 4. vicus *Joh.* 7. 42. Κώμην appellat Bethſaidam quoque Julianus in libro contra Chriſtianos, ἐν Βηθσαϊδᾶ καὶ ἐν Βηθανίᾳ ταῖς κώμαις, in Bethſaida & Bethania, vicis. Πολίχνιον nuncupatur in commentario de S. Petro edito ex codice manu ſcripto Medicaeo, inſertoque *tomo* 5. *Actor. Sanctorum menſis Junii*, Πέτρος χώραν τῆς Παλαιστίνης ᾤκει τὴν Γαλιλαίαν. Πατρὶς δὲ τούτῳ Βηθσαϊδᾶ, μικρόν τι καὶ εὐτελὲς πολίχνιον. *Petrus Galilaeam, regionem Palaeſtinae, incoluit. Patria ei fuit Bethſaida, urbs exigua & vilis.*

Sita erat in Galilaea ad mare Genneſareth. *Joh.* 12. 21. *Marc.* 6. 45. & 8. 22. adeoque ad litus maris occidentale. Epiphanius *lib.* II. *adverſus haereſes pag.* 437. ſcribit Bethſaida & Capernaum loca fuiſſe vicina οὐ μακρὰν ὄντων τῶν τόπων τούτων τῷ διαστήματι.

Quaeritur ſitne haec Bethſaida eadem ac illa quam Joſephus in Gaulonitide collocat, ſive tetrarchia Philippi: eſtque haec quaeſtio, judice Cellario in Geographia Antiq. *pag.* 387. una ex difficillimis quaeſtionibus quae in ſacra geographia moveri poſſunt. Videamus ergo quid Joſephus de Bethſaida ſcriptum reliquerit. Meminit *Ant.* XVIII. 3. vici Βηθσαϊδᾶ ſiti ad lacum Genneſariticum, inſtaurati & ornati a Philippo tetrarcha, qui eum Juliam nuncupavit. Quum autem Philippus non fuerit tetrarcha Galilaeae, ſed Herodes Antipas (vide *Ant.* XVII. 13. & XVIII. 6.) non debet hic vicus ad litus occidentale lacus Geneſaritici collocari, (ita enim in Galilaea fuiſſet, adeoque in ditione Antipae) ſed orientale, quod Philippi fuit. Exiſtimem itaque eſſe diverſas (& quid obſtat fuiſſe duas in diverſis regionibus, unam in Galilaea alteram in Gaulonitide, maxime quum nomen a piſcatu deſumtum pluribus locis ad mare ſitis conveniat) quia Bethſaida in Novo Teſtamento memorata appellatur urbs Gali-

Galilaeae, & Bethſaida Joſephi fuit in Gaulonitide. Dicunt alii partem Gaulonitidis etiam Galilaeam dictam fuiſſe. Hoc ſi demonſtraverint, multum praeſtiterint, & parum abeſt quin iis victas manus dem. In Novo certe Teſtamento Galilaea univerſa cis Jordanem collocatur, nunquam trans. *Luc.* 8. 26. *Venit in regionem Gadarenorum quae eſt e regione Galilaeae.*

Video tamen huic ſententiae meae, de duobus vicis dictis Bethſaida, objici poſſe, me quum impugnavi duas Bethanias, dixiſſe non videri probabile duo loca ejuſdem nominis ſibi tam vicina fuiſſe. At longe diſpar eſt ratio. Fuerint hae Bethſaidae vicinae, non fuere in eadem regione, altera ad Gaulonitin, ad Galilaeam altera pertinuit: atque ita ſatis dignoſci poterant ex locis vicinis quibuſcum memorantur, uti Bethſaida in Euangeliis jungitur cum Capernaum & Chorazin, locis in Galilaea ſitis unde ſatis liquet Bethſaida Galilaïcam innui. Praeterea dici poteſt Bethſaidam Gauloniticam nomen ſuum jam perdidiſſe quum Chriſtus minas ſuas in Bethſaidam proferret. Philippus enim tetrarcha, qui jam tetrarcha erat antequam Chriſtus munus praedicandi Euangelium exordiretur (*Luc.* 3. 1.) Bethſaidae Gauloniticae nomen mutavit in Juliada. Idque factum vivente Auguſto concedit Cellarius, & jure miratur quum Tiberias hoc i. e. novo nomine paſſim in N. T appelletur etiam Bethſaida non appellatam Juliada, ſi illa Bethſaida, quae Julias dicta fuit, a Chriſto intelligatur. Tunc itaque Chriſtus de Bethſaida loquens non potuit niſi de ſola Galilaica (altera enim hoc nomine non amplius nuncupabatur) intelligi. Atque ita, quamvis non ſim proclivis ad ſtatuendas duas pluresve urbes ejuſdem nominis (quod plerumque ad ſolvendam aliquam difficultatem ultimum eſt refugium) hic tamen puto id neceſſario fieri oportere.

BETHSALISA.

Vicus in finibus Dioſpolis, 15 millibus ab ea diſtans contra ſeptentrionem in regione Thamnitica. Euſebius ad voc. Βαιθσαρισάθ.

BETH-

BETHSAMOS.

Βεθσαμώς. III *Ezr.* 5. 34. Non eſt Bethſchemeſch: id liquet ex collatione *Nehem.* 7. 28. ubi idem index texitur, & hoc loco legitur בית עזמות quare aliorum codicum lectio Βαιθασμὼν propius accedit ad veram ſcriptionem. In Graeco Nehemiae contextu turbatus eſt vocum ordo & υἱοὶ ſuperfluum eſt: υἱοὶ Ἀζαμὼθ ἄνδρες βηθ τεσσαράκοντα δύο. Lege ἄνδρες Βηθ Ἀζαμώθ.

BETHSCHEMESCH.

Urbs ſacerdotalis in Juda *Joſ.* 21. 16. 2 *Reg.* 14. 11. 1 *Sam.* 6. 12. 1 *Chron.* 6. 59. Nulla tamen ejus fit mentio in ſerie urbium Judae *Joſ.* 15. Euſebius male locat eam in Benjamin. Abeſt Eleutheropoli 10 miliaribus contra orientem pergentibus Nicopolin, eodem teſte. Situs ejus aliquo modo liquet ex 2 *Chron.* 28. 18. ubi Philiſtaei irruiſſe dicuntur in urbes regionis campeſtris & meridiales Judae, שפלה ונגב, capientes Bethſchemeſch, Ajalon, Gederoth, Socho, Thimnam & Gimzo.

Eſt & urbs hoc nomine in Naphtali *Jud.* 1. 33. *Joſ.* 19. 38. Sunt qui & aliam in Dan collocent de qua agitur 1 *Reg.* 4. 9. Sed Ir Schemeſch quidem inter urbes Daniticas recenſetur (vide ſupra *pag.* 154.) non vero Bethſchemeſch. At illa *Ir Schemeſch* πόλις Σαμμαὺς poſtea dicta eſt Ammaus & ipſa fuit Nicopolis, uti alibi ex Hieronymo notatum eſt. Differunt ergo Irſchemeſch & Betſchemeſch, illa quidem eadem ac Nicopolis, haec in via ducente Eleutheropoli Nicopolin. Adde quod ubi urbes Dan diſtinguuntur ab urbibus Judae *Joſ.* 21. ex Juda Bethſchemeſch data dicitur ſacerdotibus, & ex Dan urbes aliae. Si Bethſchemeſch inter urbes Danitarum fuiſſet, videretur illic recenſeri debuiſſe inter urbes ex tribu Dan ſacerdotibus datas. Sic Elteke, Gibbethon, Ajalon, & Gathrimmon urbes Danitis datae, uti ſcribitur *Joſ.* 19. ex illa tribu deinde datae ſunt ſacerdotibus. Vide *Joſ.* 21. 23. Quum autem Irſchemeſch legatur in eadem ſerie urbium Daniticarum *Joſ.* 19. ſi eadem fuiſſet ac Bethſchemeſch, etiam

etiam juncta fuiſſet illis quatuor aliis Daniticis *Elteke*, *Gibbethon*, &c. At contra inter urbes ex tribu Juda datas ſacerdotibus recenſetur Bethſchemeſch: ergo Danitarum non fuit, & Irſchemeſch quae Danitarum omnino fuit a Bethſchemeſch fuit diverſa. Fateor tamen ſuſpicionem haud levem importari poſſe alicui, Irſchemeſch & Bethſchemeſch eſſe eandem, quod *Joſ.* 19. jungantur urbes Irſchameſch, Schaalabbin & Ajalon, & 1 *Reg.* 4.7. Schaalabbin, Bethſchemeſch & Ajalon. Sed non eſt tamen hoc illius ponderis, ut cogere aliquem debeat huic ſententiae accedere. In Jiſſaſcar quoque alii locant Bethſchemeſch de qua agitur *Joſ.* 19. 22. Sed potuit in confiniis Zabulon & Jiſſaſcar ſtatui, nam .. נבל פגע ב *limes incidit in* .... ſaepe dicitur de locis extra eam tribum poſitis, uti de limite Ephraim dicitur *Joſ.* 16. פגע בירחו *incidit in Jericho*, quum tamen Jericho in tribu Benjamin fuerit. Euſebius eam κώμην vocat, locatque inter Aeliam & Aſcalonem: ad vocem Ἀβενετέρ. Videtur ejus mentio fieri in Notitia dignitatum Imperii Romani ubi memorantur Equites Thamudeni Illyriciani Bitſamae. Confer quae poſtea dicentur ad vocem Βιθιέμες.

BETHSCHEAN.

בֵּית שְׁאָן / Manaſſitarum *Jud.* 1. 27. 1 *Chron.* 7.29. ſita tamen in Jiſſaſcar *Joſ.* 17.11. Eadem ביתשן Bethſchan dicta, poſtea *Scythopolis*. Vide hanc vocem infra.

BETHSCHEARIM.

בית שערים / Locus, in quo conſedit Synedrium magnum poſt urbis excidium.

BETHSEMERA.

Βηθσεμήρα. Locus in regno Amaziae regis Judae, ubi Iſraelitae magnam ſtragem ediderunt. Joſephus *Ant.* IX. 10. 2 *Chr.* 25. 13. ubi eadem hiſtoria narratur is locus בית חרון Bethchoron appellatur.

* BETHTAPPUACH.

בֵּית תַּפּוּחַ / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 53. *Vicus eſt ultra Raphaim* (Raphiam) 14. *milliar. euntibus Aegyptum & terminus Palaeſtinae*, teſte Euſebio, dictus Βηθταφοῦ. Vide eum ad hanc vocem, & Θαφφοῦ.

BETHUEL ET BETHUL.

בְּתוּאֵל & בְּתוּל / Urbs Simeonitarum *Joſ.* 19. 4. 1 *Chron.* 4. 3. Keſil pro eo nomine legitur *Joſ.* 15. 26. Vide ſupra *pag.* 152. & 153.

BETHULIA.

Βετυλοῦα. Urbs vicina Esdraëli & Dothaim. *Judith.* 4. 5. & 7. 3. ſita in monte, ad cujus radicem erant fontes.. *Judith.* 6. 13. 16. Liquet ex admonitione Jojacimi Pontificis maximi, ut adſcenſum tractus montani tuerentur incolae Bethuliae & Betomeſthem, quoniam eo aditus erat ad Judaeam, illam quaerendam ad auſtrum campi Eſdraël. Αὐλὼν, *campus*, erat πλησίον Βετυλοῦα prope Bethuliam.

BETHTZUR.

בֵּית צוּר / Urbs in tribu Juda. *Joſ.* 15. 58. Euſebius ſcribit eſſe vicum in viceſimo lapide ab Aelia euntibus Chebronem, & alium mille paſſibus ab Eleutheropoli. In Graeco (at parentheſi incluſum) extat ἀπέχουσα σημείοις α΄, ſed mallem ſcribi οὐ πλεῖον σημείου ἑνὸς uti Euſebius ad vocem Ἐλεάλη ſcribit. Propter viam fuiſſe, qua Hieroſolymis itur ad Chebronem, Hieronymus quoque adnotat in epitaphio Paulae: *A Bethzur venit Eſcol* (אשכל) *quae in botrum vertitur .... atque adſcendit Chebron.*

Βηθσοὺρ appellatur Joſepho, diciturque eſſe urbs in tribu Juda *Ant.* VIII. 3. *Ant.* XII. 1. & Βεθσουρὰ *Ant.* XIII. 4. Libro autem XII. *cap.* 14. narrat exercitum Antiochi Eupatoris ad Idumaeam progreſſum obſediſſe Bethzuram, urbem munitiſſimam, & *Ant.*

XIII.

XIII. 9. appellatur χωρίον τῆς Ἰουδαίας ὀχυρώτατον. Βαιθσουρὰ nuncupatur in libris apocryphis vel in plurali vel ſingulari. Sic ἡ Βαιθσουρὰ 1 *Macc.* 6. 7. 26. τὰ Βαιθσουρὰ 1 *Macc.* 4. 29. ubi urbs Idumaeae nuncupatur. Erat munimentum Judaeorum κατὰ πρόσωπον (לפני) τῆς Ἰδουμαίας. 1 *Macc.* 4. 61. 2 *Macc.* 13. 19. urbs ſita in finibus Judaeae. 1 *Macc.* 14. 33. At quid illud eſt quod 2 *Macc.* 11. 5. legitur Bethzuram (& quidem ad quam Lyſias & Judas conflixerunt, quaeque 1 *Macc.* 4. 29. urbs Idumaeae audit) ſitam fuiſſe ἐν ῥυμνῷ χωρίῳ & remotam ab Hieroſolymis quinque ſtadiis? Erratum hic eſſe in numeris perſpicuum eſt. Longius enim abfuit Bethſura Hieroſolymis.

Juxta hunc vicum fons eſt ad radices montis ebulliens in quo baptizatum eunuchum reginae Candaces ferunt. Vide Euſebium in Onomaſt. & Itinerarium Hieroſolymitanum. Hanc traditionem falſi arguit Cellarius quia Aethiops non in via Chebronem ducente proficiſcebatur, ſed via ducente Gazam, quae longe a Chebrone in occaſum ſolis declinat. Verum declinet Gaza a Chebrone verſus occaſum, viae non fuere ſemper recta ductae per ſpatia breviſſima, nec opinor iſti traditioni fidem ea re derogandam eſſe. Fateor, potuit Hieroſolymis Gazam iter inſtitui primo occidentem verſus uſque ad campeſtria Judae & dein per loca litori maris mediterranei vicina Gazam: novimus etiam aliquando (num jam eo tempore quo eunuchus ille vixit ea via trita fuerit, incertum eſt) Hieroſolymis Eleutheropolim, & inde Aſcalonem atque ita porro Gazam itinera inſtituta fuiſſe. Id liquet ex Itinerario Antonini. Sed per Chebronem etiam Gazam iter factum fuiſſe liquet ex eo, quod in omnibus fere recentiorum itinerariis legamus, ſi quis Hieroſolymis Gazam tenderet, per Chebronem eo profectum fuiſſe; nunquam quod ſciam per campeſtria propinqua litori maris mediterranei. Confer ea quae ſupra *p.* 646. ex Hieronymo notavimus, ex quibus liquet viam duxiſſe Gazam per Bethlechemum, quam aeque ac Chebronem ſitam fuiſſe ad auſtrum Hieroſolymae nemo unus dubitat: & Bethlechemum in via qua itur Hieroſolymis Chebronem, ad plagam meridialem Hieroſolymarum (uti & via Hieroſolymis ducens Gazam ad meri-

diem Hieroſolymarum fuiſſe dicitur *Act.* 8. 26.) Euſebius & Hieronymus in Onomaſtico ad vocem Bethleem locant.

Βεθσὺρ legitur in quibuſdam codicibus Graecis (in nonnullis & Βαιθθὴρ) inter urbes ſacerdotales 1 *Chron.* 6. 59. pro Betſchemeſch.

BETHZACHARIA.

Βαιθζαχαρία. Erat non longe a Bethſura, Hieroſolymam verſus, 1 *Macc.* 6. 33. Ibi cum caſtrametaretur Antiochus, erant partim in excelſis montibus partim ἐπὶ ταπεινὰ, locis humilibus, ibidem *commate* 40. Βηθζοχὴρ Epiphanio appellatur in *lib.* de vitis Prophetar. *pag.* 247. ubi dicitur Chabacuc propheta oriundus ἐξ ἀγρȣ̃ Βηθζοχήρ. Al. codd. Βηθζεχὰρ, propius ad veram ſcriptionem. Chronicon Paſchale *pag* 150. ἐξ ἀγρȣ̃ Βηθ) τȣ̃ χάρ. Additur ibidem ἦν πάροικος ἐν γῇ Ἰσραὴλ pro quo apud Epiphanium legitur γῇ Ἰσμαὴλ, quod rectius eſt, nam in terram Iſraëlis dicitur poſtea reverſus; ergo non fuerat in terra Iſraëlis.

Joſepho appellatur *Antiq.* XII. 14. & *de bell.* I. I. Βεθζαχαρία diciturque locus eſſe in Judaea ad quem Judas Maccabaeus cum copiis Antiochi Eupatoris conflixit & ex illo videretur colligendum 70 circiter ſtadia a Bethzur abfuiſſe. Sed 1 *Maccab.* 6. 23. Βαιθζαχαρία. Scilicet illi ad Hebraïcum hi ad Syriacum loquendi modum magis accedunt.

De iis qui nomen hujus loci Latine reddunt *domum Zachariae* hoc addam, admonendi cauſa magis quam quo illos reprehenſos velim, poſſe id Ζαχαρία aliunde profectum eſſe quam ab homine Zacharia. In Talmude כפר דכריא memoratur quaſi *vicus maſculorum.* Hinc Caphar Zacharia naſci potuit, nam דכרא eſt ex זכר ortum.

BETOANEA.

Vicus ad ortum Caeſareae 15 miliaribus inde disjunctus, ubi balnea ſunt ſalubria. Euſebius ad vocem Ἀνείρ. Ubi Βαιτοαναία legitur. Sed Hieronymus ſcribit *Betoanea.*

BETO-

BETOANNABA.

Vicus circa Dioſpolin, 4 miliaribus inde remotus verſus ortum. Euſebius. Hieronymus addit, *Plerique autem affirmant in octavo ab ea miliario ſitam & appellari Bethannabam.* Videor in hoc nomine veſtigium urbis *Nob* deprehendere, praefixa voce *Beth.* Hieronymus Nob & Dioſpolin vicinas eſſe credidit. Vide eum in epitaphio Paulae, e quo nos ſupra *pag.* 580. aliqua dedimus quae huc faciunt.

BETOMESTHÊM.

Βετομεσθὲμ, Locus vicinus Eſdraëli, *Judith.* 4. 5. Βαιτομασθαὶμ *Judith.* 15. 3. ubi Latinus interpres habet Eſtemo, quae fuit urbs Judae, adeoque vicina non fuit Eſdraëli. Sed potuit alia illic eodem nomine fuiſſe.

* BETONIM.

Urbs tribus Gad. *Joſ.* 13. 26. Regio Gaditarum ſe extendit a Chesbon uſque ad Ramath Hammizpe & Betonim; adeoque fuit in confiniis tribuum Gad & dimidiae Manaſſis. Tempore Euſebii eodem nomine nuncupabatur.

BETZER.

בֶּצֶר/ Urbs in tribu Ruben *Deut.* 4. 43. ad ortum Jerichuntis, teſte Euſebio in Onom. Joſephus eam Βόσορα appellat, & hanc eſſe quae poſtea metropolis fuit Arabiae & Boſtra nuncupata ſcribit Euſebius ad vocem Βοσὸρ, in quo aeque fallitur ac in eo quod ſacerdotalem hanc urbem appellet quum Levitica fuerit. Hoc enim non ſatis convenit cum ſitu Bozrae ab aliis aſſignato magis ſeptentrionem verſus quam ut in tribu Ruben eſſe potuerit: nec cum ſitu quem alibi ipſe Euſebius tradit, ſc. 24 aut 25 millibus ab Adraa, ad vocem Ἀςαρὼθ & Ἐσδραεί: & ubi de vico Καναθὰ agit, ſcribens eſſe Καναθὰ vicum Arabiae olim in Me-

naſſitide nunc Trachonitide ſitum juxta Boſtra, & ad voces Τραχωνῖτις & Ἰτȣραία, eſſe Trachonitin regionem adjacentem ſolitudini Boſtrae in Arabia: & ita Hieron. ad vocem Trachonitis. *Eſt trans Boſtram Arabiae civitatem in deſerto contra auſtralem plagam quaſi ad Damaſcum reſpiciens.*

Boſtra itaque potius latet in voce בעשתרה Beeſtera, ſita in portione dimidiae tribus Menaſſis. Hoc vidit vulgatus interpres *Joſ.* 21.27. Ammianus quoque Marcellinus *lib.* IV. Boſtram, Geraſam atque Philadelphiam conjungit. Et in tabulis Peutingerianis hoc modo proceditur *Gadara*, *Capitolias*, *Adraa*, *Boſtra.* Licet haec per lineam auſtrum verſus trahantur, quum ita ſeptentrionem verſus duci debeant. In ipſa Trachonitide videtur Boſtra collocare Aurelius Victor ſcribens de Imperatore Philippo, *M. Julius Philippus Arabs Trachonites*, quem Zonaras & alii Βόϛρεις oriundum tradunt.

Ad ſitum urbis Betzer etiam haec faciunt ex Gemara Maccoth *fol.* 9.2. ubi de urbibus refugii diſputatur. ת'ר' שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען ומכוונות הן כמין שתי שורות. שבכרם חברון ביהודה כנגד בצר במדבר שכם בהר אפרים כנגד רמות בגלעד קדש בהר נפתלי כנגד גולן בבשן. *Ita tradiderunt Doctores noſtri. Tres urbes ſeparavit Moſes in regione trans Jordanem, & tres iis oppoſitas ſeparavit Joſua in terra Canaan. Hae autem ita erant diſpoſitae uti duae ſeries in vinea. Scilicet Chebron in Juda e regione Betzer in ſolitudine, Sichem in monte Ephraim e regione Ramoth in Gilead, Cadeſch in monte Naphtali e regione Golanis in Baſan.*

BETHZETHO.

Βηθζηθώ. Vicus, quo relictis Hieroſolymis cum exercitu venit Bacchides. Joſephus *Antiquit.* XII.14. I *Maccab.* 7.19. Βηζὲθ, vel ut in aliis codicibus eſt Βηζαὶθ nuncupatur. Videtur idem locus a Joſepho *Antiq.* XII.18. appellari Βηρζηθώ. Ibi caſtra fuiſſe metatum Judam notat.

BETH-

BETZAANIM.

בצענים / *Joſ.* 19. 33. legitur haec vox, ita ut pro urbe tribus Nephtali poſſit accipi מאלון בצענים. Euſebius in Onomaſtico credidit אלון quercum denotare & בצענים non eſſe nomen urbis ſed ב eſſe praefixum, *in Tzaanim.* Pro veteri nomine ſubſtituunt Gemariſtae Hieroſolymitani in *Megilla fol.* 70. *col.* 1. hoc recentius אנגייא דקדש.

BEZARA.

Sita in finibus Ptolemaidis, 20 ſtadiis a Gaba. Joſeph. in vita.

* BEZEC.

בֶּזֶק / Urbs cujus dominus Adonibezec dicitur *Jud.* 1. 4. 5. Nomen hujus urbis, quam Galilaeae attribuit, Stephanus in Ἐθνικοῖς ſcribit Ζεβέκη, ſecutus vitioſos Joſephi codices: nunc in editis Βεζέκη extat *Antiq.* V. 1. Euſebius teſtatur duos eſſe vicos nomine Bezec ſibi vicinos in ſeptimo decimo lapide a Neapoli deſcendentibus Scythopolin. Meminit etiam Sandis Britannus in Itinerario *pag.* 182. vici Bezec 2 miliaribus a Bethſur. Eſtne Βηζέθ 1 *Macc.* 7. 19.

BEZEDEL.

Βεζεδέλ. Vicus in cujus turrim compulſi ſunt Judaei Aſcalonem profecti & a Romanis fugati. Joſephus *bell.* 11. 1.

BEZETH.

Βηζέθ. Al. Βηζαίθ. Locus, ubi Bacchides Hieroſolymis profectus caſtra metabatur 1 *Macc.* 7. 19. idem locus, Βερέα videtur dici 1 *Macc.* 9. 4. Vide vocem Βηθσηθώ.

BILEAM.

בִּלְעָם / Urbs Levitica in portione tribus Menaſſe cis Jordanem. 1 *Chron.* 6. 55.

BIL-

BILHA.

בִּלְהָה / Urbs in portione tribus Simeon. 1 *Chr.* 4. 29. Vide ſupra *pag.* 153.

BITHJEMES.

Βιθιέμες commemoratur a Joſepho *Antiq.* VIII. 1. ſed vix videtur dubium quin ſit eadem ac Betſchemeſch, ſi conferamus 1 *Reg.* 4. 9. Interpres Joſephi legit Βιθλέμες, nam ita reddit: *Toparchiae Bethlemis, quae ſortem Ephraemi complectebatur, praeerat Ures.* Graeca ita habent: Τῆς μὲν Ἐφραίμου κληρουχίας *Ουρης· ἐπὶ δὲ τῆς Βιθιέμες τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. Sed mendoſa haec ſunt. Pro ὁ κλῆρος lege Δακῆρος & Βιθσέμες pro Βιθιέμες. Ut ſenſus ſit Urem (ſacer codex dicit filium Uri) praefuiſſe ſorti tribus Ephraim & Dacerum praefuiſſe toparchiae Bethſemes. Ita enim legitur 1 *Reg.* 4. 9. unde ſua hauſit Joſephus. Nec unquam Bethlem in tribu Ephraim fuit.

BITTHER. Vide BETHER.

BITTHEREBIN.

Βιθθερεβίν. Vicus in regione Eleutheropolitana, Sozomeno memoratus hiſtoriarum *libro* IX. *cap.* 17. Videtur eſſe Ἐρεβίνθων οἶκος apud Joſephum, voce ex Ἐρεβὶν & Βὴθ compoſita, & Ἐρεμίνθα Euſebii. Vide infra ad voces Ἐρεβίνθων οἶκος.

BITSAMA.

Mentio fit in Notitia Imperii. Vide Bethſchemeſch.

BITULION.

Urbs Palaeſtinae primae epiſcopatu inſignis. Epiſcopus Βιτυλίου interfuit Concilio Hieroſolymitano habito anno aerae Chriſtianae 536. Eſtne notiſſima urbs Bethel, (nam Aelia & Neapolis, inter quas duas urbes media ſita fuit Bethel, urbes fuere Palaeſtinae pri-

primae, adeoque & Bethel videtur ſub Palaeſtina prima fuiſſe cenſita) an vero Betulia Hieronymi, & Βηθελία Sozomeni vicus prope Gazam, nam & Gaza fuit urbs Palaeſtinae primae. Vide ſupra *pag.* 209. Vide & vocem Bethelia.

Βιτέλιος ſcribitur in notitia veteri Eccleſiaſtica, recenſeturque inter urbes Palaeſtinae primae. Vide ſupra *pag.* 215.

* BIZJOTEJA.

בִּזְיוֹתְיָה / Urbs in regione auſtrali Judae. *Joſ.* 15. 28. Vide ſupra *pag.* 143.

BOSOR.

Βοσὸῤ. Urbs valida & magna Gileaditidis. 1 *Macc.* 5. 26. 28. erat & altera Βοσὸρ *commate* 36. Al. leg. Βόσσορα. In Joſepho Βοσὸῤ & Βοσοῤῥὰ duae urbes Gileaditidis diſtinguuntur.

Βόσοῤα (ea eſt בצר) urbs refugii appellatur Joſepho *Antiq.* IV. 7. ſita in finibus Arabiae.

BOSORRA.

Βοσοῤῥὰ quaedam memoratur Joſepho *Antiq.* XII. 12. urbs trans Jordanem ſita, & a Juda Maccabaeo capta. Ita quoque legitur 1 *Macc.* 5. 26. ubi urbs munita & magna appellatur. Erat ſita in itinere quod a Nabathaeis ad Gileaditin inſtituit Judas, & 1 *Macc.* 5. 26. in ipſa Gileaditide locatur. Interpres Joſephi Latinus & ſcriptor *lib.* 1. *Maccab.* legerunt Βάρασα per metatheſin literarum Sigma & Rho. Haec autem Βοσοῤῥὰ diſtinguitur a Βοσὸρ urbe Gileaditidis ab ipſo Joſepho *Ant.* XII. 12. & ſcriptore *lib.* 1. *Maccab. c.* 5. 26. Sic ut Βοσὸρ poſſit haberi eadem atque בצר in tribu Ruben, & Βοσοῤῥὰ pro *Boſtris.*

BOSTRA.

Hoc nomine urbem illam indicatam volo, quae Graecis & Romanis ita vocata fuit, cujus nummi extant inſcripti COL. F. BOSTRA. & N. TRA. BOSTRA, quae in veteribus notitiis eccleſiaſticis metropolis Arabiae dicitur, quaeque ab urbe Adraorum 24 miliaria Romana abſuit, teſte Euſebio in Onomaſtico,

& a nonnullis adſcribitur Trachonitidi. Videtur eadem eſſe quae *Beeſtera* in V. T. nuncupatur: confer quae ad hanc vocem ſuperius diximus, uti quae & ad vocem *Betzer*. Sunt enim qui urbem Betzer Rubenitis datam pro Boſtris habeant, ſed omnia ſuadent illam multo magis verſus ſeptentrionem removere.

Non confundenda haec eſt cum Botzra Idumaeorum *Jerem.* 49. 13. & alibi memorata, uti nec cum Botzra Moabitarum *Jerem.* 48. 24. Nec mirum nomen בצרה, quod locum munitum notat, pluribus urbibus commune fuiſſe. Judaei quum gentile Βοςρηνὸς, Graecis uſurpatum, efferre volunt id formant בוצריה ac ſi ab urbe בצרה non בעשתרות ductum eſſet. Sic in Midraſch Sehir Haſſchirim *fol.* 35. 3. legitur רבי ברכיה בוצריה *Rabbi Berachia*, *Boſtrenus*. Non enim putem aliunde quam ab urbe Boſtrorum id nomen tuliſſe. Arabes etiam nomen ejus بصرى *Bozra* ſcribunt, & Abulfeda in geographia MS.ta illam tradit eſſe قاعدة حوران *metropolin regionis Havrân.* Hic veſtigium *Auranitidis* invenio. Confer ea quae *libro* 1. *pag.* 107. de Auranitide diximus.

Boſtrorum epiſcopi in actis conciliorum hi commemorantur.

NICOMACHUS. Subſcripſit concilio Niceno. Vide *tom.* II. concilior. general. *pag.* 51. & Antiocheno. Vide *tom.* II. *p.* 561.

TITUS. In concilio Antiocheno, anno 363. Vide *tom.* II. *pag.* 828.

ANTIOCHUS. In actis concilii Epheſini habiti a Neſtorianis. Vide *tom.* III. concilior. *pag.* 598.

CONSTANTINUS. In actis concilii Chalcedonenſis, inter Oecumenica quarti. Vide *tom.* IV. concilior. *p.* 80. & 606. & 787.

Boſtra, ſi recte ſe habent numeri tabulae veteris itinerariae, abfuerunt 24 miliaria ab urbe Adraorum, quod convenit cum teſtimonio Euſebii ante laudato, (vide quae ad vocem *Adraa* ſupra notavimus) *Adraa* autem aberant Capitoliade XVI miliaria, Capitolias a Gadaris XVI. Ad ſitum Boſtrorum etiam haec faciunt Ptolemaei in deſcriptione Arabiae, quibus longitudinem dierum in urbibus Petra, Medaba & Boſtra, earumque receſſum ab Alexandria verſus ortum tradit.

H

Ἡ μὲν Πέτρα τὴν μεγίστην ἡμέραν ἔχει ὡρῶν ιδ' καὶ διέστηκεν Ἀλεξανδρείας πρὸς ἀνατολὰς μιᾶς ὥρας τρίτῳ καὶ δεκάτῳ. hor. $\frac{1}{3}$ & parte decima.

Ἡ δὲ Μήδαυα τὴν μεγίστην ἡμέραν ἔχει ὡρῶν ιδ' καὶ τί' καὶ διέστηκεν Ἀλεξανδρείας πρὸς ἀνατολὰς μιᾶς ὥρας ἡμίσει καὶ πέντε καὶ δεκάτῳ. hor. $\frac{1}{2}$ & decima quinta parte.

Ἡ δὲ Βόσρα τὴν μεγίστην ἡμέραν ἔχει ὡρῶν ιδ' καὶ τί' καὶ διέστηκεν Ἀλεξανδρείας πρὸς ἀνατολὰς μιᾶς ὥρας διμοίρῳ ἔγγιστα. hor. $\frac{2}{3}$ fere.

BOTZCATH.

בָּצְקַת / Urbs in tribu Judae. *Joſ.* 15. 39. 2 *Reg.* 22. 1. Non eſſe hanc eandem ac Βασκαθὰ vel Βακαθὰ, quorum epiſcopus memoratur in Conciliis quibuſdam, oſtendimus ſupra ad vocem Bacatha. Sunt qui hanc & Βασκαμᾶ, 1 *Macc.* 13. 23. eandem eſſe velint. Joſephus Βόσκεθ appellat urbem בצקת *Antiq.* x. 5.

BOTHNIA.

Βόθνια. Urbs tribus Gad, quae tempore Euſebii eodem hoc nomine dicebatur. Vide ejus Onomaſticon. Betonim nuncupatur *Joſ.* 13. 26.

BUCOLON.

Βουκόλων. Urbs haec Straboni memoratur, ſita inter Ptolemaida & turrim Stratonis. Συκαμίνων πόλις, Βουκόλων καὶ Κροκοδείλων πόλις. *Sycaminon urbs, Bucolon & Crocodilon urbs.*

CABBON.

כַּבּוֹן / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 40.

NB. Quaecunque nomina locorum per K ſcribuntur nonnunquam, etiam inter urbes has quae a C incipiunt retulimus, quod ſciremus pronunciari C ut K in vocibus quae a CA, CO, & CV incipiunt, uti quum dicimus *cado, conor, curo.* Has autem ad elementum C referri fas erat, quare & illas adjecimus quae a CE & CI indicantur: at quoniam ab Hebraeis illa pronuntiantur uti KE & KI, maluimus hanc ſcriptionem ſequi. Atque ita quaecunque nomina Hebraea a ח initium capiunt, hic a CH inchoantur, quae a כ & ק a C vel K, hoc ordine CA, KE, KI, CO, CV uti & veteres Graeci כָּ & קָ &c. reddiderunt Κα &c.

CABTZEEL.

קַבְצְאֵל / Urbs in parte auſtrali tribus Judae *Joſ.* 15.21. videtur eadem eſſe ac Jecabtzeel *Neh.* 11.25.

CABUL.

כבול / Urbs vaſtata מפני המחלוקות propter contentiones. Echa Rabbati. 75.4.

CADESCH & CADESCHBARNEA.

קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ / *Deut.* 1.19. eadem urbs ac Cadeſch & Kedeſch *Joſ.* 15.23. Κάδης *Judith.* 1. 8. & Κάδης Βαρνῆ *Judith.* 5. 12. Vide quae nos de his locis notavimus ſupra *pag.* 114. 115. & 116. Aberat Cadeſchbarnea a monte Choreb dies undecim *Deut.* 1.2. ab Aegypto autem aberat Choreb iter tridui: ita enim Moſes coram Pharaone teſtatus eſt. Elias autem tardius iter confecit ex Palaeſtina ad Choreb. Nam itineri a Berſeba ad montem Choreb dies 41 impendit. 1 *Reg.* 19.3.8.

CADESCH in NEPHTALI.

Κάδης ἡ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. 1 *Macc.* 11. 63. Joſepho appellatur χώριον Γαλιλαίων, oppidum Galilaeorum & ἡ ἄνω Καιδέση ſuperior Caedeſe, *Ant.* v. 1. Κύδις *Tob.* 1.2. Κύδισσα & Κύδοσσος aliis.

CADYTIS.

Meminit hujus urbis Herodotus *lib.* II. *cap.* 159. *l.* III. *cap.* 5. tanquam a ſe viſae. Ἀπὸ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Συρίων τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. *A Phoenice uſque ad montes Cadytis urbis Syro-*

Syrorum, qui Palaeſtini appellantur, regio eſt. A Cadyti autem, quae urbs eſt, uti mihi videtur, non multo minor Sardibus, emporia maritima uſque ad urbem Jenyſum, ditionis ſunt Arabicae. Ab urbe Jenyſo rurſus Syriacae uſque ad lacum Serbonidem juxta quam mons Caſius ad mare protenditur. Huc ſpectant ea quae leguntur apud Stephanum ἐν Ἐθνικοῖς, Κάλυτις, πόλις Συρίας. Ἡρόδοτος. *Calytis, urbs Syriae. Herodotus lib.* 11. Apud eundem Stephanum mox fit mentio urbis ejuſdem ſub alio nomine Κάνυτις, πόλις Συρίων μεγάλη ὡς Ἑκαταῖος Ἀσίᾳ. Idem Hecataeus in Aſiae Periegeſi urbem Σύρων μεγάλην memorat cujus nomen non multum ab his recedit Καρδυτός. Quid ſi haec omnia ſint ejuſdem urbis nomina?

Scio per Cadytin urbem Hieroſolymam a viris doctis intelligi & illud vel a קרושה *Sancta* vel קריתתא *combuſta* duci. Sed id mihi non probatur: quum uſitatiſſimum fuerit nomen Jeruſalem & Judaeis & aliis, & illud ſanctae vel combuſtae non pro nominibus ſed epithetis urbis illius haberi poſſit. Non ſolent ita apud hiſtoricos urbes nuncupari, ſed nominibus ſuis & notis. Porro tunc vox *urbis* addi omnino debuerat, uti in *Echa Rabbati* Jeruſalem קרתא יקידתא *urbs combuſta* appellatur *fol.* 70. 1. quod gloſſator per Hebr. עיר שרופה explicat. Uti itaque urbs illa שרופה non fuit dicta, ſic nec יקידתא vel קריתתא vel קרושה, uti nec *Sancta* unquam dicitur, niſi vox urbis addatur. Quid? quod minus conveniat haec opinio cum ipſo Herodoto. Verſatur in deſcribenda ora maritima in qua non erat Jeruſalem. A Cadyti uſque ad Jenyſum regio erat ditionis Arabicae, non Syriacae. An hoc dici poteſt de regione quae eſt ad auſtrum Hieroſolymae? non puto. Adde quod videatur urbs Cadytis conſpecta ab Herodoto. Si ea Jeruſalem fuiſſet, num neglexiſſet mentionem Templi & tot ſtupendorum operum, quibus illa urbs prae aliis eminuit, quum ipſe rerum quas vidit in urbibus minus nobilibus mentionem faciat accuratam.

Ego urbem Gath hoc nomine dictam intelligerem quae Καδύτις aut Καδυτὶς nuncupata fuerit, ſi qui ſint montes ὄρεα Καδύτιος liqueret. Dicitur urbem in colle edito ſitam fuiſſe, ſed hoc non ſufficit ut ὄρεα Καδύτιος memorentur. Forſitan itaque, quia

urbs Gath praecipua fuit & nota, & olim regia Philiſtaeorum, uti appellatur 1 *Sam.* 27. 5. & cujus rex alias quoque urbes, quas inter Tziklag, imperio ſuo ſubjectas habebat (vide *comma* 6.) montes vicinos orientem verſus ab ea appellavit montes Cadytis. Certe ſi fuit in 5 miliario ab Eleutheropoli euntibus Dioſpolin, uti ſcribit Euſebius, vel inter Antipatridem & Lyddam, uti idem alibi ſcribit, certe non longe abfuit a regione montana Judae: & ex omnibus Philiſtaeorum urbibus maxime mediterranea fuit, adeo ut montes proximi ab illa potius quam alia urbe Philiſtaeorum apud Herodotum nomen tulerint.

Viderint alii an huc pertineat herba Cadytas quae in Syria crevit. Plin. *l.* XVI. *ult.* *Eſt & in Syria herba quae vocatur Cadytas non tantum arboribus ſed ipſis etiam ſpinis circumvolvens ſeſe.* Theophraſtus de cauſ. plant. *lib.* II. *cap.* 23. Τὸ Συριακὸν βοτάνιον ὁ καλύμενος καδύτας καὶ δένδροις καὶ ἀκάνθαις ἐμφύεται.

CAESAREA.

Duae urbes Palaeſtinae fuerunt hoc nomine nuncupatae, altera ad mare magnum ſita, altera prope fontes Jordanis, Paneas dicta poſtea. Judaei ipſi nomen Caeſareae קיסרין dare ſolent Caeſareae maritimae, & portum urbis קיסרין commemorant. In Midraſch Eſther *fol.* 122. *col.* 1. mentio fit דימי של קיסרין *conclavis* judicum *Caeſareae*: alii putant carcerem fuiſſe. Vetus nomen huic urbi fuit *turris Stratonis* uti videri poteſt ex iis quae mox ex Joſepho notabimus ad hanc urbem facientia. In praefatione Novellae 103. dicitur *Strato primus eam in formam urbis redegiſſe, qui mutatis ſedibus excedens Graecia hujus conditor extitit.* Epiphanius utrumque & vetus & recens nomen conjungit in libro de ponderibus & menſuris *pag.* 175. ſcribens Καισάρεια ἡ Στράτωνος, (uti & apud Ptolemaeum legitur: vide ſupra *lib.* II. *cap.* X.) at *lib.* II. adv. haereſes *pag.* 730. Καισάρεια ſolum ei dicitur. Latinis Caeſarea Palaeſtinae dicitur ut ab aliis urbibus Caeſareae nomen gerentibus diſtinguatur, quodque ejus fuerit metropolis.

Nun-

Nuncupatur haec *Caeſarea Palaeſtina* in Itinerario veteri Hieroſolymitano. Quidni corrigis, inquiet quiſpiam, & reponis *Palaeſtinae*? Ego nil muto. Invenio idem apud Hilarium in fragmento tertio operis hiſtorici *pag.* 1311. edition. Paris. a. 1693. *Nam propter haec neceſſario Concilium apud Caeſaream Palaeſtinam primo videtur eſſe condictum.* Et quidni, uti *Syrus Palaeſtinus* in illo

Alba Palaeſtino culta columba Syro,

& *Palaeſtina aqua* apud Ovidium in Faſtis,

Inque Palaeſtinae margine ſedit aquae,

dici poſſit *Caeſarea Palaeſtina*?

Nomen Caeſareae ab Herode urbi datum in honorem Auguſti conſtat ex Joſepho *Antiquit.* XV. 11. Agrippa ipſe in epiſtola ad Cajum Caeſarem illam dicit τὴν ἐπὶ θαλάττῃ Καισάρειαν ἐπώνυμον τȣ̃ προπάππȣ Σεβαςήν, *Caeſaream maritimam de nomine proavi tui Sebaſten dictam.* Idem legere eſt in commentario Hieronymi ad Matthaei *cap* XVI. Error itaque eſt quum in praefatione Novellae 103 ſcribitur Imperatorem Veſpaſianum nomen Caeſareae urbi dediſſe, *Divae memoriae Veſpaſianus* (ita illic legitur) *celebratiſſimus ille imperator qui piae memoriae Titi pater fuit, quod illi ad ſummam gloriam vel ſolum potuit ſufficere, ipſorum Caeſarum appellatione eam nominavit, quum antea Stratonis turris vocaretur, hoc illi honore impenſo eo quod in ea poſt Judaicas victorias inter imperatores adſcriptus eſſet.* Sed Veſpaſianus huc coloniam Romanam deduxit, non autem nomen Caeſareae dedit.

Ex tabulis Novi Teſtamenti quae peti poſſunt ad ſitum hujus urbis declarandum haec ſunt. Paulus *Act.* 9. 30. Hieroſolymis profectus fuiſſe legitur Caeſaream ut inde Tarſum abeat. Petrus ab urbe Joppe profectus altero die appellit Caeſaream *Act.* 12. 19. Epheſo itinere maritimo venit Caeſaream, *Act.* 18. 22. Ptolemaïda appulimus & die ſequenti inde profecti venimus Caeſaream, *Act.* 21. 8. & inde adſcendimus Hieroſolymas, *Act.* 21. 15. Paulus a militibus ducendus Caeſaream noctem agit Antipatride *Act.* 23. 31. Haec fere ſunt quae in Novo Teſt. de hac urbe leguntur.

Joſephus

Joſephus ſaepe meminit Caeſareae. *Ant.* XIII. 19. eam Στράτωνος πύργον appellat & ibidem notat turrim etiam fuiſſe Hieroſolymis ita dictam ὁμώνυμον τῇ παραλίῳ Καισαρείᾳ. Sed *lib.* I. *de bell. cap.* 3. non turris ſed σκοτεινὴ πάροδος appellatur & ὑπόγαιον χώριον. Verum turris eſſe potuit ſub qua meatus hic ſubterraneus erat. *Antiq.* XIV. 8. & 11. tradit eam olim turrim Stratonis dictam fuiſſe, ad mare ſitam & ab Herode portu & templis ornatam. *Ant.* XV. 13. & de *bell.* I. 16. ſitam hanc urbem in Phoenice, ad mare, mediam inter Dora & Joppen, portuque egregio & aliis aedificiis ab Herode auctam. *Antiq.* XVI. 9. Herodem per ſpatium decennii in ea ornanda laboraſſe & nomen Caeſareae illi dediſſe ab Auguſto ſibi datae *Antiquit.* XV. 11. & XIX. 7. *Antiq.* XX. 6. litem ortam fuiſſe inter Judaeos & Syros Caeſareenſes, quum illi urbem ab Herode conditam, hi vero olim nullos Judaeos ibi habitaſſe quum Stratonis turris appellaretur dicerent. *Ant.* XIII. 19. & *lib.* I. *de bell. c.* 3. dicitur 600 ſtadia abeſſe Hieroſolymis. Ita quoque in Joſepho legit Zonaras annal. *l.* V. *p.* 219. & Hegeſippus de excidio Hieroſ. *l.* I. *c.* 7. Vide ſupra *p.* 443. *Lib.* III. *de bell. c.* 14. vocatur urbs Judaeae maxima a Graecis potiſſimum inhabita, & in planitie ſita, & eodem libro *c.* 16. παράλιος, maritima, ut a Caeſarea Philippi diſtinguatur.

Portus Caeſareae appellatur a Joſepho Σεβαστὸς λιμὴν ita dictus ab Herode in honorem Caeſaris. Vid. *Antiquit.* XVII. 7. & confer *lib.* I. *de bell.* 20. ubi idem iter Antipatri deſcribitur. Sed Graeca illic in mendo cubant διαπεράσας τὴν Σεβαστὴν εἰς τὸν λιμένα τῆς Καισαρείας κατάγεται. Scripſerat Joſephus Σεβαστὸν τὸν λιμένα τῆς Καισαρείας, uti & Rufinus legit reddens, *tranſmiſſuſque in Sebaſtum Caeſariae portum defertur.* Quum vero nomen urbis Σεβαστὴ notius eſſet quam portus Σεβαστὸς, illud hujus locum occupavit.

Fuit haec colonia una cum Aelia Capitolina, ſed neutra juris Italici, uti legitur apud Ulpianum *lib.* I. de cenſibus, & idem confirmat Paulus *lib.* 2. de cenſibus §. 7. Divus Veſpaſianus Caeſarienſes colonos fecit, non adjecto ut & juris Italici eſſent ſed tributum his remiſit capitis. Sed Divus Titus etiam ſolum

lum immune factum interpretatus eſt. Similes eis Capitulenſes eſſe videntur. Hi Capitulenſes nulli alii ſunt quam Hieroſolymitani, ne quis putet innui cives Capitoliados: nam Capitolias colonia non erat, ſed urbs *αὐτόνομος* ſuis utens legibus.

Urbs Samaritidis fuit extra Judaeam ſita, uti liquet ex *Actor.* 12.19. & 21.8. 10. & ex eo quod in regione Judae, Benjaminis, Simeonis & Danis (quae Judaea dicitur) non fuerit. Samaritani Chriſtianos inde pellere conati ſunt duce Juſtuſa, anno Chriſti 484. Vide Chronicon paſchale ad hunc annum. Habitaſſe illic ſaeculo aerae Chriſtianae ſexto Judaeos & Samaritanos liquet ex iis quae narrat Theophanes in Chronico ad annum Chriſti 548 Juſtiniani 29. Τȣτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰȣλίῳ, Ἰνδικτ. δ. ἐςασίασαν Ἰȣδαῖοι καὶ Σαμαρεῖται ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιςίνης καὶ ποιήσαντες πρὸς ἀλλήλȣς ἐν τάξει Πρασινοβενέτων ἐπῆλθον τοῖς Χριςιανοῖς τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ πολλȣς ἀνεῖλον καὶ ἐκκλησίας κατέκαυον, Στέφανον δὲ τὸν ὕπαρχον τῆς αὐτῆς πόλεως ἐν τῷ Πραιτωρίῳ ἀνεῖλον καὶ τὴν ὑπόςασιν αὐτȣ̃ καθήρπαξαν· ἡ δὲ γυνὴ αὐτȣ̃ ἀνελθȣ̃σα ἐν τῇ πόλει προσῆλθεν τῷ βασιλεῖ καὶ ἐκέλευσεν Ἀμαντίῳ τῷ ςρατηλάτῃ κατελθεῖν ἐν Παλαιςίνῃ καὶ τὸν φόνον τȣ̃ Στεφάνȣ ἐκζητῆσαι· ὅςις εὑρὼν τȣ̀ς μὲν ἐφȣ́ρκισεν, τȣ̀ς δὲ ἀπεκεφάλισεν, τȣ̀ς δὲ ἠκρωτηρίασεν καὶ ἐδήμευσε. *Hoc anno menſe Julio, indictione quarta, Judaei & Samaritani Caeſareae Palaeſtinae tumultuati ſunt, & inſtar factionum Praſinae & Venetae in Chriſtianos in ea urbe habitantes irruerunt, & multos eorum occiderunt, Eccleſias cremarunt, Stephanum civitatis Praefectum in praetorio interfecerunt; & bona ejus diripuerunt. Uxor autem hujus Conſtantinopolin profecta Imperatorem adiit, qui Amantio militiae magiſtro in Palaeſtinam miſſo, de caede Stephani juſſit inquirere. Reorum aliōs ſuſpendio, decollatione, aut amputatione aurium, vel facultatum amiſſione mulctavit.* Deſcribit aliam ſeditionem Samaritanorum, quae contigit anno Juſtiniani ſecundo duce Juliano Procopius in Anecdotis *p.* 35. dicitque Caeſareenſes ipſos, qui in urbe erant, Samaritaniſmo relicto Chriſtianum nomen profeſſos, indignum ratos ſi pro inſano dogmate incommoda ſubirent, ſed γεωργοὶ ἅπαντες, agreſtes omnes arma corripuerunt, deſignato Juliano quodam Sabari filio duce, qui cum ipſis caeſus fuit; addit ferri centum hominum millia trucidata fuiſſe, & agros fertiliſſimos

colonis deſtitutos jacuiſſe, magno illorum incommodo qui vectigal Imperatori ex reditibus eorum ſolvere debuerunt. Narrat hanc rem Cyrillus Scythopolitanus, in vita Sancti Sabae, cujus verba ex MSS.tis Vaticanis depromta inſeruit notis ſuis in Procopium Nicolaus Alemannus. Οἱ κατὰ Παλαιςίνην Σαμαρεῖται τὸ ἔθνος ἅπαν κατὰ τῶν Χριςιανῶν ςρατεύσαντες πολλὰ ἀθέμιτα διαπράξαντες τὰς μὲν ἐμπιπτούσας ἐκκλησίας πραιδεύοντες, τοὺς δὲ συμπίπλοντας Χριςιανοὺς διαφόροις κολάσεσιν ἀφειδῶς ἀποκτείνοντες, καὶ χωρία ὁλόκληρα τῷ πυρὶ παραδιδόντες, ἐν τοῖς μάλιςα περὶ Νεάπολιν τόποις, ἔνθα τυραννήσαντες ἔςεψαν ἑαυτοῖς βασιλέα Ἰουλιανόν τινα σύνεθνον αὐτῶν. Τότε δὴ τὸν μὲν ἐπίσκοπον Νεαπόλεως Σαμμωνᾶ κατέσφαξαν, τινὰς δὲ συλλαβόμενοι πρεσβυτέρους καὶ τούτους κατακόψαντες ἀπετηγάνισαν μετὰ λειψάνων ἁγίων μαρτύρων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα δεινὰ πεποιήκασιν, ὥςε τὰς βασιλικὰς καλουμένας ὁδοὺς ἀδιαβάτους τοῖς Χριςιανοῖς γίνεσθαι. Τούτων οὖν ἁπάντων εἰς ἀκοὰς εἰσελθόντων τοῦ εὐσεβεςάτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουςινιανοῦ ἐκελεύθησαν Θεόδωρος καὶ Ἰωάννης, οἱ ἐνδοξότατοι ςρατὸν συναγεῖραι καὶ τὸν Σαμαρειτῶν καταςρατεῦσαι, καὶ συμβολῆς γενομένης ἀνῃρέθη Ἰουλιανὸς καὶ πλῆθος πολὺ Σαμαρειτῶν. *Samaritanorum in Palaeſtina gens univerſa contra Chriſtianos bellum movit, multis injuſtis facinoribus patratis. Eccleſias invadentes eas ſpoliarunt, & Chriſtianos quicunque occurrebant diverſis diriſque ſuppliciis affectos neci dederunt, & loca praecipue vicina Neapoli igne vaſtarunt, ac tyrannidem ibi exercentes Julianum quendam ex eadem gente oriundum regem ſuum coronarunt. Mox epiſcopum Neapoleos Sammonam jugularunt & cum reliquiis Sanctorum martyrum confractis combuſſerunt & plura ſcelera patrarunt, ſic ut regiarum viarum uſus Chriſtianis non concederetur. Quae quidem omnia quum ad aures Piiſſimi noſtri Imperatoris Juſtiniani delata eſſent, juſſit Illuſtriſſimos viros Theodorum & Joannem exercitum cogere & adverſus Samaritanos proficiſci. Quo facto, & commiſſo praelio Julianus cum magna multitudine Samaritanorum interiit.* Joſephus πόλιν Ἰουδαίας, urbem Judaeae hanc nuncupat *lib.* III. *de bello cap.* 14. nomen Judaeae extendens latius ſeptentrionem verſus quam regio 4 illarum fuit de quibus mox vidimus, per Samaritin qua Judaei tunc potiebantur. De ſitu ejus & intervallis quae abeſt ab urbibus vicinis videri poteſt libro ſecundo

do plus uno loco, *p.* 439. 443. &c. Geographus Scherif Ebn Idris, notus vulgo nomine Nubienſis, ita deſcribit Caeſaream وقيسارية بلد كبير عظيم له ربض عامر وحصن منيع وبين يافا وقيسارية ثلثون ميلا ومن قيسرية الي نابلس مرحلة وكذلك من كيسارية الي الرمله مرحلتان خفيفتان ومن قيسارية الي مدينة حيفا علي الساحل يومان *Caeſarea maximus eſt locus, cui moenia ſunt integra, & arx munita; diſtat a Japha (Joppe) 30 miliaria, a Neapoli ſtationem unam, a Ramla ſimiliter ſtationes duas exiguas, ab urbe Hepha ad mare ſita duorum dierum iter.* Abulfeda in geographia manuſcripta illam appellat قيسارية الشام Caeſaream Syriae, & mare ipſum cujus litori adjacet mare Syriacum, notatque inter illam & Ramlam eſſe miliaria 32, inter illam & Accam (Ptolemaida) eſſe 36 miliaria.

Varii extant nummi veteres hujus urbis, in quibus vel ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ legitur vel colonia prima Flavia Auguſta Caeſarea. Verum Caeſarea Philippi vel Paneas in nummis ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ dicitur. Eſt in cimeliarchio Bariano nummus Auguſti inſcriptus ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. Hunc deſcripſit Vaillant. in numiſm. Graecis Imperatorum Augg. & Caeſar. *pag.* 3. Apud eundem *pag.* 10. commemoratur nummus Caji Caeſaris inſcriptus ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΑΣΥΛΟΥ ΑΓΡΙΠΠΑ ΒΑΣΙΛΕΥ. Et *pag.* 12. duo nummi Claudii, unus cum inſcriptione ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΕΤΟΥΣ Ε, & alter ΕΤΟΥΣ ΙΓ. Sunt apud eundem & alii, quos ad hanc Caeſaream refert. Vide *pag.* 7. 13. 15. &c. Patinus in nummis aereis Impp. aliquot nummos delineatos exhibuit Hadriani, Antonini, Veri, Commodi & aliorum in quibus C. F. AV. CAESAR. aut COL. PRIMA AVG. CAESAR. legitur. Vide & Harduinum in nummis veteribus populorum, Vaillantium in nummis coloniarum & alios. Conſpicitur in quibuſdam horum nummorum imago fluvii juxta Caeſaream, plane uti in nummis Ptolemaidis, at negant quidam circa Caeſaream fluvium fuiſſe. Cum his ego non facio. In Ptolemaeo nota ſtatim poſt Caeſareae mentionem oſtia fluminis Χορσέυ memorari, & confer haec quae leguntur apud Johan-

hannem de Vitriaco, hiſtoriae Hieroſolymitanae *cap.* 24. de Caeſarea, *hortorum & paſcuorum & aquarum fluentium plurimam habet ubertatem.* Idem ſcribit *cap.* 86. *crocodilos habitare in flumine Caeſareae Palaeſtinae.* Sanutus autem in ſecretis fidel. cruc. *pag.* 152. narrat eſſe illos crocodilos in magna & profunda palude quae ad orientem urbis eſt. Meminit etiam Albertus Aquenſis hujus paludis & fontis in hiſtor. Hieroſolymitana *lib.* v. *cap.* 41. de Caeſarea loquens, *ibidem ad radicem montis fons manat, qui ibidem urbi influit per camporum apertam planitiem, ubi Dux Godefridus & Robertus Flandrenſis poſitis tentoriis hoſpitati ſunt. Comes vero Reymundus, Robertus Nortmanorum Princeps poſt illos interpoſita ejuſdem fluminis ampliſſima palude procul abhinc in eodem flumine caſtra poſuerunt.*

Metropolis fuit haec Palaeſtinae primae. Vide ſupra notitias veteres eccleſiaſticas *p.*215. In Novellae 103 praefatione haec leguntur quae huc faciunt. Ἐις νῦν δὲ ἡμῖν ἦλθε καὶ ἡ Καισάρεια μητρόπολις &c. *Venit autem nobis in mentem & metropolis Caeſarea, quae in prima Palaeſtina principatum tenet, quam prae ceteris majore etiam honore perfrui oportebat, propterea quod & quondam proconſul ipſam tenuit & praefectus talis magiſtratus fuit, licet poſtea ab ampliore dignitate ad minorem tranſierit, nimirum quum una prius tota Palaeſtina eſſet ea deinde in tres diviſa partes & neque proconſulatum retinens ſed ad magiſtratum hunc ut appellant ordinarium delata.*

Epiſcopos Caeſareae hos invenio in actis conciliorum commemoratos.

THEOPHILUM, qui actis concilii Caeſarcenſis, habiti anno aerae Chriſtianae 198, ſubſcripſit. Vide Euſebium *Hiſtor. Eccleſ.* v. 23. & Stephani Baluzii novam collectionem conciliorum Pariſiis editam anno hujus ſaeculi ſeptimo *p.* 13.

AGRICOLAUM. Hic ſubſcripſit concilio Ancyrano habito anno 314. Vide *tomum* I. conciliorum generalium *pag.* 1475. At alii Agricolam hunc non agnoſcunt, ſed ſeriem epiſcoporum a Theoctiſto ad Euſebium ita texunt, Theoctiſtus, Domnus, Theotecnus, Agapius, Euſebius. Confer Euſebii *Hiſtor. Eccleſ.* VI. 19. & VII. 14.

EUSEBIUM, ab amicitia martyris Pamphili dictum ; virum ſcriptis clariſſimum. Hic ſubſcripſit concilio Palaeſtino habito anno 318. Vide Baluzii novam collectionem conciliorum *pag.* 23. Subſcripſit & concilio Niceno. Vide *tom.* II. conciliorum general. *pag.* 51.

ACACIUM. Hic ſucceſſit Euſebio. Theophanes in Chron. Ἀπέθανεν (Εὐσέβιος) Ἀκάκιον μαθητὴν καὶ διάδοχον τȣ͂ θρόνȣ Καισαρείας ἐάσας. Hieronymus Epiſt. ad Minervium. *Acacius Caeſareae quae prius turris Stratonis vocabatur poſt Euſebium Pamphili epiſcopus.* Hic ſubſcripſit conciliabulo Seleucienſi anno 359. (Vide Epiphanium *Haereſ.* LXXIII. *pag.* 874. aut Baluzii ſupplement. Concilior. *pag.* 66.) & Concilio Antiocheno anno 363. Vide Socratis *Hiſtor. Eccl. l.* III. 25. aut *tom.* II. concilior. *pag.* 828. Hujus & Euzoii ſtudium in inſtauranda celebri bibliotheca Caeſareenſi, quam Pamphilus dedicaverat, laudat Hieronymus in Epiſt. ad Marcellam & in catal. ſcript. Eccleſiaſticorum. Laudat plus ſemel codicem Euangelii Matthaei, Chaldaïco & Syro ſermone ſed Hebraïcis literis conſcriptum, qui in illa bibliotheca erat. Hinc diſcimus Euangelia Matthaei Hebraea quae circumferuntur eſſe commentitia. Chaldaïcum Syrumque erat id quod citat Hieronymus, ſed Hebraïcum appellat, quod literis eſſet conſcriptum Hebraeis. Vide eum *l.* III. *dial. adverſus Pelagianos*, *p.* 533.

THALASSIUM. Subſcripſit concilio Conſtantinopolitano anno 381. Vide *tom.* II. concilior. *pag.* 956.

EULOGIUM. Subſcripſit concilio Dioſpolitano, anno 415. Vide *tom.* II. concilior. *pag.* 1532. an forte *Euzoius* legendum?

GLYCONEM. Subſcripſit concilio Chalcedonenſi per Zozimum, anno 451. Vide *tom.* IV. concilior. *pag.* 80. & 787.

IRENAEUM. Mentio ejus fit in actis concilio Chalcedonenſi ſubjectis. Vide *tom.* IV. concilior. general. *pag* 889.

ELIAM. Subſcripſit concilio Hieroſolymitano anno 536. Vide *tom.* V. concilior. *pag.* 284.

JOHANNEM. In actis concilii Conſtantinopolitani, anno 553. Vide novam collectionem Baluzii *pag.* 1497. & *tom.* V. concilior. *pag.* 192. & 416.

CAESAREA PHILIPPI. Vide PANEAS.

CAIN.

קַיִן vel הַקַּיִן / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 57.

CALAMON.

In Itinerario veteri Hieroſolymitano interponitur inter Ptolemaida & Sycaminon, & illinc XII hinc III millia paſſuum aberat. Apud Cyrillum quidem in epiſtola ad Caloſyrium praefixa libro ejus adverſus Anthropomorphitas mentio fit montis Calamonis, ſed ab hoc loco diverſi, his verbis, Ἀφικόμενοι τινὲς ἀπὸ τȣ̃ ὄρȣς τȣ̃ Καλαμῶνος ἠρωτῶντο παρ᾽ ἐμȣ̃ περὶ τῶν αὐτόθι μοναχῶν τίνα τρόπον διατελȣ̃σιν, ἢ καὶ ὁποίαν ἔχȣσι τȣ̃ βίȣ τὴν ἀγωγήν. *Quum quidam ex monte Calamone ad nos veniſſent, rogabantur a me quo pacto ſe monachi illic gererent & cujuſmodi vitae inſtitutum ſectarentur.* Fuit Laura Calamonis inter Lauram Pharan & Lauram turrium, uti liquet ex Prato ſpirituali *cap.* 40. Aberat autem Laura Pharan 6 miliaria ab Hieroſolymis. Vide acta Sanctorum *tom.* II. *p.* 303.

Videtur ejuſdem loci mentio fieri in Notitia Imperii, ubi legitur ſub diſpoſitione Ducis Palaeſtinae fuiſſe Cohors prima equitata Calamonae: vel ubi ſub diſpoſitione ducis Phoenices leguntur fuiſſe *Equites ſagittarii indigenae Calamonae.* An huc pertinet mons Ἀλσάλαμος Ptolemaei?

CALEB.

כָּלֵב / Nomen loci in Juda non longe a Tziklag, uti colligere licet ex 1 *Sam.* 30. 14. Χελȣ̀β habent ibi Codices Graeci, vel Γελβȣ̀ε vel Χαλὲβ & Χειλέβ.

CALLIRHÖE.

Καλλιρόη. Notum eſt ex Thucydide *lib.* II. Statio Thebaidos

dos *lib.* XII. *v.* 629. & aliis fontem Atticum ἐννεακρȣ́νον Καλλιῤῥόην dictum fuiſſe cujus aqua ſacra habebatur. Sed fuit & oppidi & fontis nomen prope lacum Aſphaltiten in regione trans Jordanem. Vide ſupra *pag.* 302. Ad lacum Aſphaltiten ita collocat Plinius. *Eodem latere eſt calidus fons medicae ſalubritatis Callirhoe, aquarum gloriam ipſo nomine praeferens.* Videlicet eodem latere quo Machaerus ſita erat quae proſpiciebat Lacum Aſphaltiten a meridie. Joſephus *Antiq.* XVII. 8. Callirhoes meminit, ſcribens thermas illic eſſe, & aquas effluere in Lacum Aſphaltiten.

CAMMONA.

Vicus Euſebio memoratus ad vocem Καμών, in campo magno ſitus, 6 miliaribus a Legione verſus Ptolemaidem. Vide an non ſit Κυάμων, nomen loci vicini Eſdraëlis, *Judith.* 7. 3.

* CAMON.

קָמוֹן / Urbs Menaſſitarum. *Jud.* 10. 5. Euſebius meminit vici Καμμωνά ſiti in magno campo 6 mill. a Legione verſus ſeptentrionem. Sed non ſunt haec loca eadem. Videtur potius eſſe urbs, quam Polybius Camun vocat, jungitque cum Pella aliiſque urbibus Peraeae ab Antiocho captis. Ita ſcribit *Hiſtoriar. l.* V. *pag.* 414. παρέλαβε Πέλλαν καὶ Καμȣ̃ν καὶ Γεφρȣ̃ν. *Cepit Pellam, Camun, & Gephrun.* Joſepho etiam memoratur haec urbs Καμών uti urbs Galaaditidis. *Ant.* V. 8.

CANA.

Κανᾶ. ܩܛܢܐ *Cotne* in verſione Syriaca. Erat in Galilaea, *Joh.* 4. 46. Jeſus quum eſſet in Cana rogatur ut deſcendat & veniat Capernaum, *Joh.* 4. 48. unde judicari poteſt Capernaum in inferiori regione ſitam fuiſſe quam Canam. Erat autem Capernaum ad mare. Epiphanius *lib.* II. *adverſ. Haereſ. p.* 452. hoc nomen explicat per ἡ κτησαμένη *poſſidens*, a קנה; & in Ancorato *pag.* 49. quod Aquila reddit ὁ Κύριος ἐκτήσατό με *Prov.* 8. 22. ipſe in Hebraeo

braeo Codice ſcriptum dicit Ἀδωναῒ κανα΄ί. Haec eadem vox eſt, nam ita legitur יהוה קנני. Nota, יהוה legit ille Ἀδωναὶ, & ex collatione horum locorum liquet legendum ἐκτήσατο vel ἔκτησε *Prov.* 8. Ita quoque in Aquila legit Euſebius *lib.* III. contra Marcellum ὁ μὲν Ἀκύλας Κύριος ἐκτήσατό με κεφάλαιον τῶν ὁδῶν ἀυτῦ εἴρηκεν. Et notatu dignum eſt ita quoque Symmachum & Theodotionem reddidiſſe, quem ad modum idem notat Euſebius, accuratius quam Epiphanius (niſi forte librariorum culpa vox peregrina labem contraxerit) in Hebraeo eſſe Κανὰ (non Καναῒ) pro Graeco ἐκτήσατο ſcribens.

Hieronymus in Onomaſt. ad vocem Cana, non dicit (quod nonnullis viſum eſt inter quos nuper etiam fuit Cellarius) eſſe duas Canas majorem & minorem, ſed duplicem Sidonem. Haec dicit expreſſa ad verbum, *Cana uſque ad Sidonem majorem: eſt quippe & altera minor ad cujus diſtinctionem major haec dicitur. Fuit autem Cana in tribu Aſer.* Sequamur potius eundem virum doctiſſimum ſitum vici Cana, Joſepho memorati, aſſignantem ex eodem Joſepho. Videlicet a Tiberiade abfuit per tantum intervallum ut Joſephus cum ducentis militibus iter faciens per totam noctem a Cana ſummo demum mane ad Tibériada appulerit. Praeterea quia Silas 5 ſtadiis a Juliade caſtra metatus ſtationes militum diſpoſuit per vias, alteram quae Canam ferat, alteram quae Gamalam, teſte eodem Joſepho in vita, colligit Canam non longe a Juliade fuiſſe adeoque ad ſeptentrionem Tiberiadis. Dubium tamen hic ſuboritur an illa Κανᾶ quidem Cana Galilaeae ſit. Joſephus nomen Κανᾶ etiam Canathae urbi tribuit. Confer *Ant.* XV. 6. & *bell.* I. 14.

Phocas Canam collocat inter Sipporin & Nazaret. Monſtratur nunc in loco 6 miliaribus Romanis remoto a Sippori verſus occidentem; parum tamen etiam verſus aquilonem. Eſt etiam in eo tractu Sepher Cana 4 mill. a Nazareth ad aquilonem ejus, inclinando verſus orientem. Diſputatur quaenam ex his duabus pro Cana Galilaeae in Sacro Codice memorata haberi debeat. Vide Quareſmii elucidat. terrae S. *lib.* VII. *c.* 6. *pag.* 853.

Illud praetereundum non eſt, hujus loci nominatim mentio-

nem

nem fieri in titulis Patriarchae Hieroſolymitani, quando ad eum ſcribit Conſtantinopolitanus, licet nullarum praeterea urbium Palaeſtinae, ſi Hieroſolymam exceperis, nullorum vicorum, mentio fiat. Hauſimus id ex ſalutationibus epiſtolarum Pontificalium ſubjunctis editioni regiae Codini Curopalatae, in quibus *pag.* 419. haec leguntur.

Ὅπως γράφει τῷ Ἱεροσολύμων.
Ἁγιώτατε δέσποτα Ἱεροσολύμων, ἁγίας Σιὼν, Συρίας, Ἀραβίας πέραν Ἰορδάνου, Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ πάσης τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ποθεινότατε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ.

Quomodo ſcribat ad Hieroſolymitanum.
Sanctiſſime Domine Hieroſolymorum, Sanctae Sion, Syriae, Arabiae trans Jordanem, Cana Galilaeae, & totius Palaeſtinae in ſancto Spiritu deſideratiſſime frater & collega.

Quamvis, ut verum fatear, mihi non perſuadeam ita vere legi debere. Nam videtur potius Bethlechemi, aut Nazarethae, locorum multo celebriorum nativitate & educatione Soſpitatoris noſtri, debuiſſe mentionem facere. Quorſum Canae meminit? ob converſam in vinum aquam? Atqui in aliis locis plura & majora Chriſtus virtutis ſuae divinae ſpecimina ediderat, uti quum Lazarum vitae reſtituit. Et quomodo Κανᾶ, vicus, inter regiones Arabiam & Palaeſtinam medius interponitur? An forte pro Κανᾶ legendum καὶ, aut aliud ſub ea voce latet? Nota porro ut regio trans Jordanem Ἀραβία nuncupetur.

CANATHA.

Locus qui & Κανᾶ dicitur (aut ſaltem ita in Joſepho nunc legitur: an ab ipſius manu ea lectio profecta ſit, dubium eſt) in Coeleſyria, non longe ut videtur a Juliade. Κανάθα Euſebius in Onom. ſcribit eſſe vicum Arabiae (i. e. regionis trans Jordani-

 cae)

cae) in Trachonitide juxta Boſtra. Epiſcopus Κανώθας memoratur in Concilio Chalcedonenſi. Inter urbes Decapoleos a Plinio recenſetur *lib.* v. *cap.* 18. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς Κάναθα· πόλις πρὸς τῇ Βόςρᾳ Ἀραβίας. *Canatha. Urbs juxta Boſtram Arabiae.* In tabula veteri itineraria ubi locetur vide ſupra *pag.* 421.

CANOTHA. Vide CANATHA.

CAPERNAUM.

Capernaum idem eſt quod *vicus Naum*, i. e. כפר נחום *Capharnachum.* Ita fere & Tertullianus *lib.* IV. adverſus Marcionem hanc vocem ſcribit, *deſcendiſſe in civitatem Galilaeae Capharnaum.* Sed ex *Caphar* facile fit *Caper.* Ita dubium mihi non eſt *Caperſana*, non longe ab Euphrate & Zeugmate, (cujus Ammianus Marcellinus *l.* XVIII. meminit) a Syriaco hoc *Caphar* eſſe dictam. Theodoretus meminit & vici Καπερσανᾶ in Hiſtor. relig. *p.* 852. quod non aliunde quam a Caphar & Sana deduco. Κώμη τίς ἐςι τῦ Εὐφράτε ποταμῦ πρὸς Ἑσπέραν αὐτῇ ἐπικειμένη τῇ ὄχθῃ Καπερσανᾶ καλεμένη. *Vicus eſt ad occidentem Euphratis, ipſi ripae adjacens, nuncupatus Caperſana.* Plura exempla ſe offerent in hoc ipſo libro.

Urbs dicitur Galilaeae *Lucae* 4. 31. in finibus Zabulon & Nephtali *Matth.* 4. 13. & quidem maritima ſita ad lacum Tiberiadis *Joh.* 6. 17. ubi erat Synagoga *Joh.* 6. 59. ubi Chriſtus habitavit *Marc.* 2. 1. unde dicitur ἰδία πόλις ejus *Matth.* 9. 1. Magnam vitae partem hic Chriſtus egit & in aliis locis non ita celebribus quam erant Hieroſolyma, Jericho & aliae. Ipſe virtutibus ſuis theatrum erexit ubicunque ageret, & illa loca nobilitavit; ſic ut dici poſſit, quod de Democrito Suidas narrat, Abdera Athenis praeferente, ſed longe auguſtiori ſenſu (quis Chriſtianorum dubitet?) ἐκ ἐκ τῦ τόπε λαβεῖν δόξαν βελόμενος, ἀλλὰ τῷ τόπῳ δόξαν περιθεῖναι προελόμενος, *non a loco gloriam mutuari, ſed loco ſtudens conciliare gloriam.* Urbs florens *Matth.* 11. 23. ubi Chriſtus relicta Nazareth diu habitavit *Matth.* 4. 13. quo ab urbe Cana deſcenditur *Joh.* 2. 12. & 4. 46. uti & ex urbe Nazareth *Luc.* 4. 31. Haec fere ſunt quae de hac urbe ex ſacris literis colligi teſtimo-

ſtimonia queunt. Quod hodie ſitus ejus ignoretur, licet olim celeberrima fuerit, videtur etiam contineri in comminatione Chriſti *Matth.* 11. 23. *Capernaum quae uſque in coelum evecta es ad inferos deprimeris.* In cujus poenae partem venerunt quoque Chorazin & Bethſaida, quarum mox erat facta mentio, ſicut nunc quoque, uti hic liber docet, de ſitu earum diſputetur.

Καφαρναοὺμ & Bethſaida urbes erant vicinae, uti notat Epiphanius *lib.* 11. adverſus haereſes, *pag.* 437. Idem notat *lib.* 1. adverſus haereſes *pag.* 128. & 136. quum antea nullis praeter Judaeos illic habitare conceſſum fuiſſet, Conſtantinum Seniorem licentiam dediſſe Joſepho illic eccleſiam Chriſtianam exſtruendi, quemadmodum Tiberiade & Diocaeſareae. Scribit ille nomen hujus loci modo Καφαρναοὺμ modo Καπερναοὺμ & videtur credidiſſe (vide *lib.* 11. adverſ. haereſes *pag.* 438.) Capernaum non fuiſſe mari adſitam.

Non eſt quod quis exiſtimet Capernaum urbem dici non poſſe: quia *Caphar* vicum notat. Certum eſt, & in hoc ipſo libro plures urbes invenientur, quarum nominibus *Caphar* praepoſitum eſt, aliquando *Caphar* eſſe nomen datum urbibus. Ita in Echa Rabbati *fol.* 75. 4. שלושה עיירות *tres urbes* recenſentur כפר שיחלים, כפר ביש, & כפר דיכרין. Ita nunc quoque nomina urbibus adhaerent quae iis data ſunt quum vici eſſent ignobiles.

Joſephus tradit ſe quum vulneratus eſſet in praelio delatum eſſe ad vicum Κεφαρνώμην, & inde Taricheas. Apparet autem ex iis quae addit vicum illum non longe abfuiſſe a Jordane & Juliade. Idem meminit fontis Καπαρναοὺμ in terra Genneſar quae putabatur eſſe vena fluminis Nili. *de bell.* 111. 18.

Saeculi ſexti ſcriptum, itinerarium Antonini Martyris (cujus libri uſum debeo humanitati Godefridi Claramontii, V. D. M. apud Amſtelodamenſes, cujus amicitiam communia ſtudia & mores ingenui fere praetextatam mihi conciliarunt) haec de Capernaum notat, *Deinde venimus in civitatem Capharnaum in domum Petri quae modo eſt baſilica.*

Quomodo ſe habuerit Capernaum ſaeculo ſeptimo ex his Adamnani *de locis Sanct. lib.* 11. intelliges. *Qui ab Hieroſolymis de-*

ſcendentes Capharnaum adire cupiunt, ut Arculfus refert, per Tiberiadem via vadunt recta: deinde ſecus lacum Cinereth quod eſt & mare Tiberiadis & mare Galileae locumque ſuperius memoratae benedictionis pervium habent, a quo per marginem ejuſdem ſupra commemorati ſtagni non longo circuitu Capharnaum perveniunt maritimam in finibus Zabulon & Neptalim, quae, ut Arculfus refert qui eam de monte vicino proſpexit, murum non habens, anguſto inter montem & ſtagnum coartata ſpatio per illam maritimam oram longo tramite protenditur, montem ab aquilonali plaga, lacum vero ab auſtrali, habens, ab occaſu in ortum extenſa dirigitur. Secundum hanc deſcriptionem collocari deberet ad littus maris proximum ſeptentrioni, ubi Jordanes in illud influit, ut verſus auſtrum reſpiciat ipſum mare.

Saeculo octavo ſcriptum S. Willibaldi Itinerarium ita ejus meminit, *veniebant ad illum vicum Capharnaum, ubi Dominus Principis filiam ſuſcitavit. Ibi fuit domus & murus magnus.*

CAPHARABIS.

Καφαράβις. Oppidum Idumaeae ſuperioris. Joſephus *de bell.* v. 8. Rufinus habet *Capharin.* Eſtne *Capharbiſch*? Vide infra.

CAPHARACCO. Vide *Acco*, & *Capharath.*

CAPHARACHIM.

כפר אחים Locus memoratus in Gem. Menachot *fol.* 85. 1. una cum כרוים. R. Nathan in Aruch nil notat niſi eſſe nomen loci.

CAPHARARIA.

Vel Ceperaria. In tabula veteri Peutingeriana collocatur inter Aſcalona & Aeliam. Videtur eſſe Καφαρόρσα Ptolemaei.

CAPHARATH.

Καφαράθ. Vicus Galilaeae a Joſepho munitus. Vide eum in vita *pag.* 1013. Alibi conjecimus ex ſequenti voce και addendum eſſe,

eſſe, (uti in loco parallelo Και πεϱεκχῶ ſcribitur) ut intelligatur כפר עכו locus in Miſna & Gemara memoratus, & diſtinguendus a Ptolemaide ſive עכו ipſa.

CAPHARAZIZ.

כפר עזיז/ In Miſna Cilaim *cap.* VI. 4. dicitur R. Joſua profectus eſſe in Capharaziz ut conveniret R. Iſmaelem.

CAPHARBARCAE.

כפר ברקאי/ Inde erat Pont. M. Jiſſaſcar. Gem. Kerituth. 100.

CAPHARBARICA.

Καϐαϱϐαϱιχά. Urbs ἐν τῇ τῆς Ἐλευθεϱοπόλεως καὶ Ἱεϱουσαλὴμ ἐνοϱίᾳ ἐπέκεινα τῆς Χεϐϱῶν σημείοις τϱισὶ, *in confiniis (regionum) Eleutheropolis & Jeruſalem, tribus miliaribus a Chebrone.* Epiphanius *lib.* I. adverſ. haereſ. *pag.* 291. Alii legunt καὶ βαϱϐαϱικά. Illud Καϐάϱ eſt Hebraeum כפר, *vicus, pagus.* Vide quae ad vocem *Capernaum* notavimus. Forſitan locus ita dictus eſt a vicinia *vallis benedictionis.* 2 *Chr.* 20. 26. Videtur mihi eſſe hunc locum eundem qui Hieronymo in vita Paulae Capherbarucha dicitur. Ita ille: *altera die orto jam ſole ſtetit in ſupercilio Capharbarucha, id eſt villae benedictionis: quem ad locum Abraham Dominum proſecutus eſt. Unde latam deſpiciens ſolitudinem ac terras quondam Sodomae & Gomorrhae, Adamae & Seboim, contemplata eſt balſami vineas in Engaddi & Segor.* Et Engaddi non longe erat a valle Beraca, nam ad Engaddi caſtrametabantur Ammonitae &c. 2 *Chron.* 20. 1.

Videtur etiam in vita S. Euthymii magni abbatis hujus loci mentio fieri ubi legitur Βαϱικὰ dicta, μεταξὺ Βαϱικῶν καὶ Ἀϱιστοϐουλιάδος *inter Barica & Ariſtobuliada.* Quidam codices Latini oſtendunt ibi lectum fuiſſe ΚαΦαϱϐαϱικῶν, nam veſtigia vocis prioris referunt, quum exhibeant *inter Parabarichos & Ariſtobuliadem.* Alibi obſervavimus *Caphar* degeneraſſe in *Para.* Solitudo Ziph, in qua David delituit dicitur ibidem vicina fuiſſe vico Ariſtobuliadi. Eſt etiam vicus circa Azotum Bareca dictus,

ſed ab hoc diverſus. Vide Euſebium in Onomaſt. ad vocem Βαρακαί. Legitur apud eundem Βαρὴχ vicus prope Saara ad ſeptentrionem Eleutheropolis. Sed pro Βαρὴχ Hieronymus legit rectius *Caphar Sorech*. Vide Euſebium ad vocem Σωρήκ.

CAPHARBISCH.

כפר ביש / Urbs in monte regio, בהר המלך. In Gemara Babylonica Gittin. 57.1. In Echa Rabbati dicitur fuiſſe in Daroma, *fol.75.4.* שלושה עיירות היו בדרום והיו מוציאות כפלים ביוצאי מצרים ואלו הן כפר ביש כפר שיחלים כפר דיכרין כפר ביש למה נקרא שמה כפר ביש דלא הות מקבלא אכסנייא כפר שיחלים למה נקרא שמה כפר שיחלים דהוו מרבין בניהון באילין תחלוסייא כפר דיכרין למה נקרא שמה כפר דיכרין דכל איתתא דהות תמן הות ילדה בנין דכרין וכל איתתא בעיא למילד נקבה הוה נפקה לבר מן קרתא והות ילדה נקבה וכל איתתא אחריתי דהות בעיא למילד בר דכר הות אתיה תמן והות ילדה זכר וכדו כד אתת להון נסיין לא דקניי רבוון בשתין נצעהון. *Tres urbes erant in Daroma* (de quo vide ſupra) *quarum ſingulae tot continebant incolas, ut numerus bis contineret numerum eorum qui ex Aegypto egreſſi ſunt : ſuntque hae Caphar Biſch, Caphar Schichalim, Caphar Dicrin. Quare autem Capharbiſch (oppidum malum) ita nuncupatur? Quia erat inhoſpitalis* (ξένυς *non recipiebat*) *Quare Caphar Schichalin ita dicitur? Quia liberos ſuos alebant hoc genere cibi* (Buxtorfius in Lexico ſuo ad *vocem* תחל haec reddit *quod multiplicarunt liberos ſuos ut iſti dactyli immaturi*) שיחלין & תחלוסייא *dicto. Caphar dicrin oppidum maſculorum unde nomen habet? Quod unaquaeque uxor in hac urbe pareret foetum maſculum, & ſi qua uxor faeminei ſexus foetum parere deſideraret, ex urbe exiret, & faeminam pareret. Quod ſi & alia quaepiam uxor filium marem parere vellet, ad hunc locum proficiſcebatur. Nunc autem ſi quis ſexaginta myriades cannarum* (Ligtfootus vertit קנים per *nidos*, in centur. Choro-

chorograph. Matthaeo praemiſſa *cap.* XI. ſed de illis non videtur apte dici quod in loco figantur (נצערון) *loco illi, in quo hae urbes incolis refertae fuerunt, infigere vellet non poſſet ſolum anguſtum eas comprehendere.* Favori Divino hoc adſcribunt, terram olim tot incolas comprehendere potuiſſe, quae poſtea cernitur quaſi contractior & vix tot incolarum capax. Vide ſupra *Capharabis.*

CAPHARCHANAN.

Hinc dicitur R. Jacob דכפר חנן in Echa Rabbati 84. 4. & 78. 1. & 61. 3. Invenio & in Echa Rabbati. 78. 2. ר׳עקיבא דכפר חנן אמר *R. Akiba ex Capharchanan dixit.* Verum ſuſpicor poſitum *Akiba* pro *Jacobo*, cujus mentio facta erat columna praecedenti.

CAPHARCHANANJA.

Miſna in Codice Scheviith *cap.* IX. *m.* 2. collocat hanc in confinio Galilaeae ſuperioris & inferioris. Scribitur כפר חנניה. Sunt qui eam pro Cana habent uti auctor libri Juchaſin. Hinc erat Abba Chalaphta, doctor Miſchnicus.

CAPHARCHITTAIA.

כפר חיטייא / Talmudici eam putant eſſe Ziddim *Joſ.* 19. 35. Eſtne Capharcotia Ptolemaei? Vide infra ad Cheleph.

CAPHARCOTIA.

Urbs Galilaeae haec eſt Ptolemaeo. Legitur Καπαρκότια ibidem, quod non damno: ſed ut reliquis locis a Caphar initium nominis capientibus adjiceretur inſerendum heic duxi. *Caparcotani* legitur inter Scythopolin & Caeſaream Palaeſtinae in tabula veteri Peutingeriana.

CAPHARDAGO.

Καφαρδαγών. Vicus grandis inter Dioſpolin & Jamniam. Euſebius ad vocem Βηδαγών.

CA-

CAPHARDEROM.

כפר דרום / R. Eleazar filius Iſaac inde nomen habet: at certo non dixerim in Palaeſtina fuiſſe.

CAPHARDICRIN. Vide CAPHARBISCH.

CAPHARETAEA.

Vicus Samaritidis, patria Menandri haeretici. Erat ille ἀπὸ Καππαρεταίας, uti Juſtinus Martyr ſcribit, in *Apol.* II. pro Chriſtianis, Μένανδρον δέ τινα καὶ αὐτὸν Σαμαρέα τὸν ἀπὸ κώμης Καππαρεταίας, vel Καπαραττταίας, uti ex eo citat Euſebius *Hiſtor.* III. 26. ἀπὸ Χαβραὶ habet Theodoretus in Compend. haeret. fab. *cap.* 2.

CAPHARGAMALA.

Vicus in regione Hieroſolymitana, 20 millibus ab urbe, patria Luciani presbyteri, qui ſcripſit de reliquiis Sancti Stephani, & vixiſſe creditur ſaeculo quinto. Vide Bochartum in notis ad illa acta conſcriptis. Cotovicus in Itinerario *pag.* 284. ubi deſcribit montem Sion, credidit nomen viri fuiſſe; ita enim habet; Juxta hunc eſt (locus) alius, in quem corpus beati Stephani protomartyris delatum & a quodam Caphargamala Honorii principis tempore iterum tumulatum ferunt.

CAPHARJAMA.

כפר ימה / Nomen urbis antea dictae Jabneel in tribu Naphtali *Joſ.* 19. 33. Ita ſcribitur in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1.

CAPHARLAKITIA.

כפר לקיטיא / Legitur Imperator Hadrianus tribus in locis cuſtodes diſpoſuiſſe הושיב שלש משמרות in Chammatha, in Ca-

Caphar Lakitia, & in Bethel Judaeae. Echa Rabbeti, *fol.* 70.3. חרא בחמתא חרא בכפר לקיטיא וחרא בבית אל דיהוד.

CAPHARNACHUM.

כפר נחום / In Midraſch Coheleth *fol.* 89. *col.* 4. ubi narratur eo profectus חנינא בן אחי רבי יהשע Chanina filius fratris R. Joſuae. Et *fol.* 109. *col.* 4. dicitur per *virum bonum* intelligi poſſe R. Chananiam filium fratris R. Joſuae, & per חוטא *peccatorem Eccl.* 7. 26. intelligi poſſe בני כפר נחום *incolas Capharnachum*, pro quibus alii מינים haereticos ſubſtituunt: & ideo, monente gloſſatore, Capharnaumitae illic memorantur quod haereticis opinionibus eſſent dediti. Haec videtur eſſe Capernaum, in qua multi Chriſto nomen dederant, non tamen omnes: confer Euangelia.

CAPHARNEBORIA.

כפר נבוריא / Inde nomen habet Jacob quidam Tyri docens איש כפר נבוריא qui haud rectas opiniones fovebat ſed in haereſin inclinabat ריחו נודף לצד מינות uti gloſſator monet: & in contextu ipſo חוטא appellatur cui applicant quidam *Eccleſ.* 7. 26. Midraſch Coheleth *fol.* 109. & 4. Neſcio tamen fueritne intra limites terrae Iſraëliticae.

CAPHARNIMRA.

Urbs terrae Iſraeliticae incolis admodum referta. Commemoratur in Echa Rabbeti *fol.* 75. *col.* 4. שלש מאות חנויות אורגי פרוכות היו בכפר נמרה *Trecentae domus vel officinae texentium vela erant in Caphar nimra.* Alibi legitur apud ſcriptores Hebraeos פיילרין & פילנין pro אורגי פרוכות ſub quibus vocibus non latet vox *phialarius*, ſed *velarius.*

CAPHARNOME.

Κεφαρνώμη. Vicus Galilaeae quo Joſephus delatus eſt vulneratus in praelio, non longe a Jordane & Juliade, & inde porro Tarichaeas

richaeas deportatus. Vide eum in vita *pag.* 1029. Eſtne haec Capernaum? Sed Capernaum urbs celebris fuit.

CAPHARORSA.

Urbs Idumaeae ad occidentem Jordanis. Καπαρόρσα ſcribitur apud Ptolemaeum; ſed quum prima pars ſine ullo dubio ſit כפר *Caphar*, hoc loco credidi inſerendam illam eſſe indici reliquorum locorum, quae a Caphar nominis originem ducunt. Videtur eſſe Capharаria. Vide hanc vocem.

CAPHARSABA.

In campo ejus Herodes exſtruxit oppidum, dictum Antipatrida. Vide Joſephum *Ant.* XVI. 9. & XIII. 23. ubi Χαβαρσαβα ſcribit. Chronicon Paſchale ad ann. V. C. 742. hoc refert, ſed pro Καφαρσαβα ſcribit ἔτι καὶ Περσαβίνην (lege Καπερσαβίνην) εἰς ὄνομα Ἀντιπάτρȣ τȣ̃ πατρός. Nec enim hic, reor, cogitandum eſt de *Verſabino caſtro* in Palaeſtina, cujus mentio *l.* XXX. Codd. Theod. de erog. mil. ann. Ea enim Berſabe eſſe videtur.

CAPHARSALAMA.

Καφαρσάλαμα. Idem locus Καφαρσάραμα in libris Apocryphis dicitur. An eſt forſitan idem ac villa Caphar Gamala, ſita in regione Hieroſolymorum, 20 millibus ab urbe, cujus mentio fit in tractatu de reliquiis S. Stephani, qui conſcriptus eſſe dicitur a Luciano presbytero ſaeculo quinto. Aut forte eſt Caphar ſemelia, cujus ibidem fit mentio. Mentio fit loci eodem nomine Capharſalam dicti in *Gem. Hieroſ. Avoda Zara fol.* 44. *col.* 4. יינה של אוגדור למה הוא אסור מפני כפר פגש . ושל בורגתרה מפני בירת סוריקה . של עין כושית מפני כפר שלם *Vinum Ugdor quare prohibitum eſt? Ob Caphar Pegaſch. Vinum Buragthae quare? propter Birat Sorika. Vinum En Cuſchith propter Caphar Salam.*

CAPHARSAMAI.

כפר סמיי / Urbs terrae Iſraeliticae, non longe a Sippori Acconem verſus. Mentio fit in *Gemara Hieroſ. Gittin.* Inde erat Jacobus qui R. Eliezerem Ben Dama a ſerpente morſum in nomine Jeſu, Soſpitatoris noſtri, ſanare voluit, ſed non permiſit hoc R. Iſmaël. *Gem. Schabbath. fol.* 14. 3. Ejuſdem mentio fit in Midras Coheleth *fol.* 109. 4. ubi איש כפר סאמא appellatur, & dicitur eum per nomen חוטא *peccatoris* intelligi poſſe *Eccleſ.* 7. 26. oppoſite ad virum טוב, ſcilicet Eliezerem Ben Dama.

CAPHARSARAMA.

Καφαρσάραμα. Caeſus illic eſt exercitus Nicanoris. 1 *Macc.* 7. 31. Ipſe autem fugit ad urbem Davidis.

CAPHARSCHICHALIN.

כפר שיחלין / Oppidum in monte regio ita dictum ab herba qua incolae ejus multum utebantur: vide ſupra ad vocem Caphar biſch. In Gem. Gittin. 57. 1. ſcribitur כפר שיחליים.

CAPHARSEMELIA.

Vici hujus mentio fit in Luciani presbyteri tractatu de inventis reliquiis S. Stephani. Vide Bochartum in notis ad illum tractatum ſcriptis, quem νοθείας poſtulat.

CAPHARSECANJA.

כפר סכניא / Unde Jacobus quidam, Chriſtianus, denominatur איש כפר סכניא. Midras Coheleth *fol.* 89. *col.* 3.

CAPHARSIGNA.

Meminit hujus loci Miſna Menachot VIII. 6. *Unde adducebant vinum? E Kerotim & Tolim. Hae primas tenent in vino, ſecundas*

ſecundas Beth Riba & Beth Laban in monte, וכפר סגנה בבקעה *& Caphar Signa in Valle.* Idem locus in codice Kelim *cap.* 4. כפר סיגנא appellatur. Ita legit Aruch ad v. כפר. & hinc puto nomen habet doctor Miſnicus Menachem בן סיגנאי in Eduioth *cap.* 7. *m.* 8.

CAPHARSORECH.

Vicus ad ſeptentrionem Eleutheropoleos, juxta vicum Saara. Hieronymus ad vocem Sorech. Creditur ita dictus a fluvio שורק ad quem Delila, cujus amore captus fuit Samſon, habitavit *Jud.* 16. 4.

CAPHARTANCHUMIN.

Invenio in Midraſch Schir Haſſchirin *fol.* 18. *col.* 3. R. Judam aliquid narrare ex ore ר׳ חמא דכפר תנחומין R. Chammae e Caphar Tanchumin.

CAPHARTEBI.

כפר טבי erat במורח לוד ad ortum Lyddae. Gem. Roſhhaſchana *fol.* 13. 2.

CAPHARTERUBA.

כפר טרובא / Nomen loci memorati in Echa Rabbeti *fol.* 75. 3. Ubi duo fratres illic habitaſſe dicuntur qui tempore Hadriani Romanis tranſitum negabant.

CAPHARTOBA.

Καφαρτόβα. Vicus in media Idumaea. Joſephus *de bell.* v. 4. Rufinus videtur legiſſe Καφαρτόφα.

CAPHARTZEMACH.

כפר צמח. Vide quae ex Talmude de hoc loco notavimus ſupra *lib.* I. *cap.* XXVI.

CA-

CAPHARUTNAI.

כפר עותנאי/ In Miſna Gittin. VII. 7. dicitur eſſe in via quae ex Galilaea in Judaeam tendit, & ex iis quae adjiciuntur liquet in Galilaea fuiſſe, ita tamen ut in finibus ejus eſſet. Memoratur & ibidem *cap*. 1. *m*. 5.

CAPHETHRAMIS.

Καφεθράμις, oppidum Idumaeae ſuperioris. Joſephus *bell*. V. 8. Rufinus habet Caphetram, Petrus Apollonius *lib*. III. *de excid. Hieroſ. pag*. 65. Capharam.

Hinc Syriis, illinc Arabum, contermina ſylvis
Aſſaca diripitur, Solymae quoque proxima Chebron.
Abſumit poſthac Capharam Vulcanius ignis.

CAPITOLIAS.

Ptolemaeus tradit urbem Ἱεροσόλυμα eandem eſſe quae Καπιτωλιὰς dicitur: ſed quum antea inter Hippon & Gadara urbem Capitoliada collocaverit, videtur librariis potius error adſcribendus quam Ptolemaeo; & ſcribendum Hieroſolyma hanc etiam dici Capitolinam, Καπιτωλίναν, uti Dioni Caſſio nuncupatur. Certe diverſam eſſe ab Aelia Capitolina ſive Hieroſolymis ex nummis liquet, in quibus αὐτόνομος ſuis legibus utens appellatur: atqui Aelia Capitolina erat colonia Romana quemadmodum & Caeſarea & Sebaſte Samariae, uti Ulpianus eas recenſet ipſe in Phoenice Tyri natus adeoque non αὐτόνομος ſed legibus Romanis utens. Praeterea ſitus ei tributus in itinerario Antonini inter Gadara & Damaſcum docet eam omnino ab Aelia diſtinguendam: uti & quod in ſubſcriptionibus Concilii Nicaeni, & Chalcedonenſis diſtincte recenſeantur Macarius Hieroſolymitanus, & Antiochus Capitoliadis, vel Καπετωλιάδος & in Notitiis veteribus Eccleſiaſticis.

In tabula veteri Peutingeriana collocatur inter Gadara & A-

draa, Adraa autem inter hanc & Boſtra. In itinerario Antonini collocatur inter Neue & Gadara, hinc XVI, illinc XXXVI miliaribus remota. Καπετωλίασα inter urbes Palaeſtinae ſecundae recenſetur in Notitiis veteribus eccleſiaſticis.

CARCAA.

קרקעה / *Joſ.* 15. 3. In finibus auſtralibus Judae. Vicum fuiſſe in ſolitudine vel ad ſolitudinem docet Euſebius ad vocem Ἀκαρκά. Et ad vocem Καρκά, caſtellum eſſe Καρκάρια unius diei itinere diſtans a Petra. Non puto hanc Carcariam eſſe eandem ac eam de qua *Jud.* 8. 10.

CAREM.

Καρέμ. Nomen hoc legitur inter urbes Judae *Joſ.* 15. 60. ſed in Graecis codicibus non in Hebraeis. Vide quae notavimus ad vocem Bethlechem. Invenio etiam in verſione Graeca Γαρὲμ ἀναβαθμῶν quaſi nomen loci proprium pro Hebraeis גרם המעלות 2 *Reg.* 9. 13. poſſetque vox Καρὲμ eſſe ducta ab Hebraeo גרם, expreſſo Gimel per Kappa, uti κάμηλος a גמל, aliaque. Sed non eſt illa גרם 2 *Reg.* 9. 13. eadem ac Καρὲμ, memorata in libro Joſuae inter urbes Judae.

CARIADA.

Καριάδα. Vicus prope Medabam, decem inde miliaribus verſus occaſum. Euſebius ad vocem Καριαθείμ.

CARIATHAMAUM.

Patria Jonae Καριαθαμαύμ. Epiphanius de vitis Prophetarum *pag.* 246. eamque dicit eſſe πλησίον Ἀζώτȣ πόλεως Ἑλλήνων κατὰ θάλασσαν *prope Azotum urbem Graecorum ad mare.* Al. codd. Καριαθιαρίμ. Eſt urbs nota Kiriatjearim. Chronicon Paſcale *p.* 149. Ἰωνᾶς ἦν ἐκ γῆς Καριαθμαȣ̃ς. Aliis *Gath Hachepher* eſt patria Jonae. Anonymus auctor de vitis prophetarum editus ab Hoeſchelio ex codice Auguſtano habet ἐκ γῆς Καριαθὲμ, πλησίον Ἀζώτȣ πό-

πόλεως Ἑλλήνων κατὰ θάλασσαν. Et ad marginem ex Theophylacto ſcribitur Καριαθιαρείμ. Nam & apud alios ſcriptores nomen urbis Cariathjearim ita fere corruptum legitur. Suidas ad vocem Ὀζὰν ex Joſepho ſcribit ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἔκειτο εἰς Καριαθαμὰ, *ad arcam quae erat in Cariathama.* Manifeſtum eſt hoc nomine deſignari urbem *Cariathjearim.* Et in codicibus editis Joſephi *Antiq. lib.* VII. *cap.* 4. unde ſua Suidas hauſit Καριαθιαρεὶμ legitur.

CARMEL.

כַּרְמֶל Urbs in tribu Juda in auſtrali parte terrae Iſraël. *Joſ.* 15.55. in monte ſita. 1 *Sam.* 25.5. Procopius Gazaeus ex Euſebio in Comm. ad 1. *lib. Reg.* Ἐν τῷ Καρμήλῳ. Ἐνταῦθα οὐ τὸ ὄρος εἰρηκέναι φησὶν ὁ Εὐσέβιος, κώμην δέ τινα μέχρι καὶ νῦν οὕτως ὠνομασμένην, ἐν ᾗ ᾠκηκέναι τὸν Ναβάλ. *In Carmelo. Hic non montem nominari auctor eſt Euſebius ſed vicum quendam uſque in hunc diem ita appellatum in quo habitaverit Nabal.* Legendum itaque in Euſebio non Χειμαλλὰ, ſed Καρμαλλὰ vel Καρμήλια quum Procopius dicat Euſebium ſcribere eſſe vicum οὕτως (explicat autem vocem Κάρμηλος) appellatum. Si Χειμαλλὰ is vicus appellaretur non poſſet dici οὕτως ὀνομαζόμενος.

Meminit & Hieronymus, ſed & montem hunc vocat in Comm. ad *Amos.* 1. *Carmelus Graece dicitur & Latine, Hebraice autem Chermel & ſunt duo montes qui vocantur hoc nomine. Alter in quo fuit Nabal Carmelius maritus Abigail ad auſtralem plagam. Alter juxta Ptolemaidem quae prius vocabatur Acho mari imminens.*

Theodoretus *quaeſt* 59. *in* 1 *lib. Reg.* Τὸν μέν τοι Κάρμηλον ἐνταῦθα Εὐσέβιος ὁ Καισαρεὺς οὐ τὸ ὄρος εἴρηκε ἀλλὰ κώμην τινὰ μέχρι τοῦ νῦν οὕτως ὀνομαζομένην νόθοθεν τῆς Ἱερουσαλὴμ κειμένην, ἐν ᾗ φασὶν ᾠκηκέναι τὸν Ναβάλ. *Carmelum autem Euſebius Caeſarcenſis dixit non eſſe montem ſed vicum aliquem uſque in hunc diem ita nuncupatum, ad auſtralem plagam Hieroſolymae in quo ajunt habitaſſe Nabalem.*

Haec eſt cujus mentio fit in Notitia dignitatum Imperii *Equites ſcutarii Illyriciani Chermulae.* Nam Euſebius in Onomaſtico teſtatur *Romanum praeſidium eſſe poſitum eo loco.* Vide eum ad vocem Κάρμηλος.

CAR-

CARNAIN.

Καρναΐν. Urbs trans Jordanem ſita. Joſephus *Antiquit.* XII. 12. Eadem ac Aſteroth Carnain; vide ſupra. Vicus eſt grandis Batanaeae, teſte Euſebio in Onom. ſed 1 *Macc.* 5. 26. dicitur eſſe urbs Gileaditidis.

CARNEA.

Eſt vicus Batanaeae, qui & Carnaim dicitur. Eſt etiam in finibus Aeliae vicus Carnea nuncupatus. Euſebius ad vocem Καρναείμ. Καρναΐν appellatur & urbs magna Gileaditidis 1 *Macc.* 5. 26. Fugiſſe leguntur ibidem *commate* 43. εἰς τὸ τέμενος ἐν Καρναΐν, quod in Chronico Templi ſecundi *pag.* 86. 2. ſcribitur נמלטו בעשתרות קרנים *fugerunt ad Aſteroth Carnain* licet ex eo ceterum non adeo multa peti poſſint ad illuſtrandas res illorum temporum quia rationes locorum, temporum, & perſonarum praeliantium miro modo illic turbatae ſunt, ſi fidem habemus iis quae in libris Chaſmonaeorum leguntur. Aſteroth a fano Aſtartes dicitur. Κάρνιον appellatur 2 *Macc.* 12. 21.

* CARTA.

קַרְתָּה / Urbs tribus Zabulon. *Joſ.* 21. 34. Non videtur haec eſſe *Certa* memorata in itinerario veteri Hieroſolymitano.

* CARTAN.

קַרְתָּן / Urbs in Nephtali *Joſ.* 21. 32.

CASON.

Εἰς Κασὼν Graeci ut nomen loci habent 2 *Sam.* 23. 13. ubi קציר eſt in Hebraeo. Κασωάρ in cod. MS. Alexandrino. Sunt qui non *meſſem* ſed locum hoc nomine dictum ibi intelligendum putent: ſi loci nomen eſt fuit prope ſpeluncam Adullam.

CASTRA.

קסטרה / Loci nomen in Galilaea non longe a חיפה Chepha, vide vocem *Kepha.* Forſitan Latina vox eſt & a Caſtris Romanorum id nomen loco adhaeſit. Nam etiam alibi apud Judaeos haec vox appellative uſurpatur uti in Echa Rabbati 79. 2. זו קסטרה של פרסין *haec ſunt caſtra Perſarum.* Confer dicenda infra ad vocem *Legio*, quod & nomen urbis fuit non longe hinc.

CATONITH.

קטונית / Nomen recentius urbis קטת Cattath, uti ſcribitur in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Καταναὰθ etiam reddunt interpretes Graeci *Joſ.* 19. 15.

* CATTATH.

Urbs tribus Zebulon. *Joſ.* 19. 15.

KEDASA.

Κεδάσα. Urbs Tyriorum, ſed propinqua Galilaeae. Vide *Kedeſch.*

KEDEMOTH.

קְדֵמוֹת / Urbs in tribu Ruben. *Joſ.* 13. 18.

KEDESCH.

קֶדֶשׁ / Urbs in tribu Juda *Joſ.* 15. 23. Vide *Cadeſch* ſupra. Eſt & in Naphtali *Joſ.* 19. 37. & 20. 7. quae ut ab aliis diſtinguatur קדש נפתלי appellatur & קדש בגליל *Joſ.* 21. 23. Καδὴς ἡ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. 1 *Macc.* 11. 63. Κεδέσις ſuperioris Galilaeae Joſepho *Ant.* V. 1. ἡ ἄνω Καιδέση. *ibid.* Alia eſt, puto Κέδασα τῶν Τυρίων. *bell.* 11. 19. urbs propinqua regioni Tyriorum & Galilaeae *Ant.* VIII. 9. Sitam illam eſſe trahit ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐν ὄρει Νεφθαλεὶμ Euſebius qui & ad vocem Ἐρεμίνθα (loco prorſus alieno) ejus meminit. Aut dicamus potius librariorum culpa ea verba illic eſſe inſerta. Eſt & urbs hoc nomine in Jiſſaſcar. 1 *Chron.* 6. 72.

KEDRON.

Κεδρών. Rex jubet muniri Kedron quod praeſtiturus Cendebaeus Jamniam proficſcitur. Inde haud longe aberat 1 *Macc.* 15. 39. & 16. 9. aliis *Gedor.*

KEILA.

קְעִילָה / Urbs tribus Judae, *Joſ.* 15. 44. Κίλλα ſcribitur Joſepho, & regio adſita Κιλλάνων χώρα. Euſebius ſcribit villam Κηλὰ ſitam ad ortum Eleutheropolis 8 inde miliaribus. Confer eum quoque ad vocem Ἐχελά, nam tum quae ad Κηλά, tum quae ad Ἐχελὰ leguntur, de eodem loco, Keila קעילה nempe, intelligenda ſunt, quamvis non negem prius membrum Ἐχελὰ, ἔνθα ἐκρύπτετο Δαβίδ, poſſe de *colle Hachila* accipi, ubi David Keila egreſſus delituit 1 *Sam.* 23. 19.

Meminit Sozomenus *Hiſt.* VII. 29. Τοὔνομα ἦστην Κελὰ ἡ πρὶν Κείλα ὀνομαζομένη πόλις, καθ᾽ ἣν ὁ Ἀβακοὺμ εὑρέθη. Καὶ Βηραθσατία χώριον ἀμφὶ δέκα στάδια τῆς πόλεως διεστὼς, περὶ δὲ τοῦτο ὁ Μιχαίου τάφος ἦν, ὃ μνῆμα πιστὸν ἀγνοοῦντες ὅ τι λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι ἐκάλουν, Νεφσαμεεμάνα τῇ πατρίῳ φωνῇ ὀνομάζοντες. *Loci nomen eſt Kela, quae ante Keila nuncupabatur, ubi repertus eſt Abacuc. Et Berathſatia locus eſt* 10 *ſtadiis ab urbe remotus juxta quem erat ſepulcrum Michae, quod incolae patrio ſermone, licet inſcii, appellabant monumentum fidele* נפש נאמן. Nam *verbum Hebraicum* Neemanim, πιστοὺς *id eſt fideles ſonat*, ſunt verba Hieronymi ad *Jeſ. cap.* 17. Eſt autem נפשא Νέφσα cippus ſepulcralis. Cornelius a Lapide praefatione in Micham hoc nomen omnium optime ſcripſit *Nephſaneemana.*

KENATH.

קְנָת / Urbs Menaſſitarum *Num.* 32. 42. Eſt vicus *Arabiae* Καναθὰ nunc dictus, olim in Menaſſitide nunc Trachonitide ſitus juxta Boſtra, teſte Euſebio. Videtur eſſe Καναθὰ Joſephi, qui eam in Coeleſyria locat *bell.* 1. 14. & Κανᾶ vocat *Antiq.* XV. 6.

KEPHA.

Haec urbs חיפא ſcriptoribus Hebraeis dicta, حيفا *Hipha* Arabibus, aliis Epha, Hepha, & Kepha, ſita eſt ad ſinum Ptolemaidis. *Caiphas* appellatur in Notitia veteri Latina quinque Patriarchatuum. Anonymus de locis Hieroſol. ab eruditiſſimo viro Leone Allatio editus meminit loci Caipha ad mare (ſed ibi legendum eſſe reor Ἰάφα pro Καιάφα, nam de Japha ſive Joppe tradunt accolae ibi in mari ſaxa quaedam cerni ad quae piſcatus fuerit Petrus) Τὸ δὲ Καιάφα, ὅπου ἁλίευεν ὁ Πέτρος, ἀπέχει ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ μίλιον ά. *Caiapha, ubi Petrus piſcatus erat, abeſt a Jeruſalem miliare unum.* Erratum eſſe in numeris miliarium res ipſa clamat, ubi enim mare in quo Petrus piſcari potuit uno miliari ab urbe Jeruſalem? Quaresmius tamen in elucidatione terrae Sanctae *lib.* IV. *cap.* I. nec ſe id ſaxum vidiſſe tradit nec illius aliquam in partibus iſtis mentionem fieri audiviſſe. Alii tamen narrant (uti D. de Monconis Itiner. *part.* II.) ſibi id ſaxum in mari non longe a Joppe monſtratum eſſe. Ad rem ipſam quod attinet, facile largior Quaresmio non ſupra hoc ſaxum in mari magno, ſed ad mare Tiberiadis Petrum retia ſua ſiccaſſe quum vocaretur a Chriſto. Non ſinunt de ea re nos dubitare ſcriptores ſacri. Sed error natus mihi videtur ex convenientia inter nomen Petri *Cephas*, & nomina urbium, Καιάφα, Κήφα, & Ἰάφα. Plura de hac urbe notata invenies infra ad vocem *Epha.*

* KEPHAR HAAMMONAI.

כְּפַר הָעַמּוֹנַי / Urbs Benjamin. *Joſ.* 18. 24.

KEPHIRA.

כְּפִירָה / Urbs Gibeonitarum, poſtea Benjamin. *Joſ.* 9. 17. & 18. 26. Καφιρὰ in libris Apocryphis. Joſephus incolas vocat Κεφηρῖτας *Antiquit.* V. I. Vide ſupra *Beeroth.*

* KERIOTH.

קְרִיּוֹת / Urbs in tribu Judae, *Joſ.* 15. 25. videtur illa cognomen habuiſſe קריות חצרון: vide quae nos ad vocem *Chatzor*. Haec tamen non vetant, quominus & ἁπλῶς Κεριὼθ (aut Καριὼθ, uti כפירה Καφιρὰ מגדו Μαγεδδώ. &c. Alpha pro Schevate ſubſtituto) appellari potuerit, uti in Belgio noſtro Haga Comitum etiam Haga non addito τῷ Comitum dici ſolet, Hage, & 's Gravenhage; Sylva Ducis, den Boſch & 's Hertogenboſch. Ab hac urbe Judas videtur dictus Iſcarioth איש קריות, uti Judaei ſolent gentilia formare praepoſito איש, quae res certa & nota eſt: de qua nos diximus copioſius in diſſertat. miſcellan. *parte* 1. Eodem modo Jephtham Joſephus vocat Ἴϛοβον i. e. איש טוב oriundus enim erat ex Tob.

KEROTIM.

קרותים / Locus erat, in quo vinum optimum proveniebat. *Menachot.* VIII. 6.

CERTA.

Nomen mutationis in Itinerario Hieroſolymitano, quae VIII millia paſſuum a Caeſarea Palaeſtinae verſus ſeptentrionem aberat. Videtur eadem Cartha dici in Notitia dignitatum Imperii: *Cohors decima Carthaginenſis Carthae.*

KESIL.

כְּסִיל / Urbs in tribus Judae parte auſtrali. *Joſ.* 15. 30. Ξὶλ Euſebio. Vide ſupra *pag.* 152.

* KESULLOTH.

כְּסֻלּוֹת / Urbs tribus Jiſſaſcar, quae & הכסלות dicitur *Joſ.* 19. 18. Euſebius & Hieronymus eam collocant juxta Tabor in campeſtribus, 8 miliaribus a Diocaeſarea ſive Sippori verſus orientem. An eſt Exalus Ἔξαλυς cujus mentio in Concil. Hieroſ.

KEZIB.

* KEZIB.

כְּזִיב / Urbs in regione tribus Judae. *Gen.* 38. 5.

CHABOLO.

Χαϐωλώ. Vicus in confiniis Ptolemaidis. Joſephus in vita *pag.* 1015. videtur Ζαϐȣλὼν legendum. Alibi ſc. in vita *pag.* 1016. Χαϐαλὼ dicitur & Χαϐαλὼν *pag. eadem.* Affine nomen eſt *Cabul*, de quo ſupra. Erat haec urbs vaſtata propter diſcordiam, ככול, Gem. Hieroſ. Taanith. Notum eſt hoc nomen etiam tributum fuiſſe regioni urbium illarum viginti quas Salomo Chiramo Tyriorum Regi deſtinavit 1 *Reg.* 12. 12. illud כבול quaſi כהבול *ſicuti nihil* dictum eſſe Hillerus in Onomaſtico opinatur, id ȣ̓κ ἀρέσκον lingua Phoenicum notare Joſephus notat *Anttiquit.* VIII. 2.

* CHADASCHA.

Urbs Judaeae, omnium minima quae in ea regione fuerunt & non plures quam quinquaginta habitacula complexa. Ita memoratur in Eruvin. v. 6. עיר חדשה שביהודה שיש בה נ' דיורין *Urbs Chadaſcha Judaeae, in qua non niſi* 50 *habitacula ſunt.* Videtur eſſe eadem ac חדשה Chadaſcha, urbs tribus Judae, memorata *Joſ.* 15. 37. Euſebius ſcribit eſſe vicum ἐγγὺς Ταφνῶν. Hieronymus legit ibi Γȣφνῶν, miraturque quum Gufna עפני in Ephraim fuerint locum hunc qui in tribu Juda fuit Gufnis vicinum ſtatui.

* CHADATTA.

חֲדַתָּה / Urbs tribus Judae, ut quibuſdam placet *Joſ.* 15. 25. vide quae leguntur ad vocem Chatzor.

CHADIA.

Χαδία. Legitur III *Ezr.* 5. 38. inter nomina urbium Οἱ Χαδίας.

δίας. Sed *Neh.* 7. ubi eadem ſeries extat non invenitur & praeterea incerta eſt vocis ſcriptio. Ὁι Χαδιασαὶ habent alii codices. Ego puto totum hoc comma loco ſuo motum eſſe, nam poſt *comma* 44 ὑιοὶ Ἱερεχȣ̃ debebant ſequi incolae *Lod*, *Chadid & Ono*, uti liquet ex *Nehem.* 7. Atqui hic omittuntur & videtur illud comma hic inſertum loco non ſuo: detego enim ſigna verae ſcriptionis in hiſce, ὉΙ ΧΑΔΙΑC ΚΑΙ ΑΜΜΙΔΙΟΙ.

CHADID.

חָדִיד / Urbs tribus Benjamin *Ezr.* 2. 33. *Nehem.* 11. 34. Videtur eadem eſſe quae Ἀδιδὰ & Ἀδδιδὰ Joſepho & ſcriptori librorum Maccabaicorum appellatur, urbs in Sephela ſive regione campeſtri Judae ſita. Vide vocem *Adida.*

CHALAMIS.

חלמיש / Videtur hic locus quippe propinquus urbi Neue collocandus in Palaeſtina. Mentio ejus fit in Echa Rabbati *fol.* 72. *col.* 4. צוה ה׳ ליעקוב סביביו צריו כגון חלמיש לנוה קסטרא לחיפה סוסיתא לטבריה יריחו לנוערן לוד לאונו *Juſſit Deus (Thren.* 1. 17.) *Jacobum cingi hoſtibus ſuis, uti Chalamis vicina erat Neue, Caſtra Chephae, Suſitha Tiberiadi, Jericho Noarae* (ita legendum eſſe docebimus ad vocem *Neara*) *Lod Ono.* Gloſſator notat in Chalamis habitaſſe hoſtes Judaeorum, in Neue Judaeos: atque ita in reliquis. In Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 14. 4. paulo aliter haec leguntur. כגון חלמיש לנווה יריחו לנוערן סוסיתן לטברי׳ קסטרא לחיפה לוד לאונו & notat ad haec gloſſator כל אילו שמות מקומות ובהם היו דרים רשעי אומות העולם מעמון ומואב כדאיתא בפרק עשרה יוחסין ובאיכה רבה בפשוק פרשה ציון בידיה ובויקרא רבא פ׳ כ״ג *omnia haec ſunt nomina locorum, in quibus (ſc. priore loco nominatis) habitabant impii ex gentibus, Moabitae & Ammonitae, uti eſt in capite, cujus initium* עשרה יוחסין (*in codice* קדושין *cap.* 4.) *& in Echa Rabba* (locus is eſt, quem mox exhibuimus) *ſectione illa*

illa quae initium capit a verbis Thren. 1. 17. Expandat Tzion manus ſuas, *& in Vajikra Rabba Sect.* 23.

* CHALCHUL.

חלחול / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 58. Hieronymus ad vocem Elul ſcribit eſſe in regione ad Aeliam pertinente villulam nomine Alulam juxta Chebron.

* CHALI.

חלי / Urbs in tribu Aſcher *Joſ.* 19. 25.

CHAMMATH.

חמת / Urbs tribus Nephtali *Joſ.* 19. 35. Creditur multis eſſe Tiberias ab aquis calidis ita dicta, quae olim & noſtra aetate illic fuerunt. Ante triennium circiter illae terrae motu deletae ſunt, uti mihi retulerunt qui illo tempore in oriente iter fecerunt. Vide de iis Golium in notis ad Alfragan. *pag.* 133. ubi obſervat optimas aquarum illarum erumpere ad ortum pagi الحسينية dicti. Memoratur & חמתא loci nomen, in quo uti & in Bethel ac Caphar Lakitia Hadrianus cuſtodes locaverit in Echa Rabbati 70. 3.

CHAMMON.

חמון / Urbs tribus Aſcher. *Joſ.* 19. 28. eodem nomine eſt urbs in Nephthali. 1 *Chron.* 6. 76.

CHAMMOTHDOR.

חמת דאר / Urbs tribus Nephtali *Joſ.* 21. 32.

* CHANNATON.

חנתון / Urbs in finibus Zabulon *Joſ.* 19. 14.

CHA-

* CHAPHARAIM.

חֲפָרִים/ Urbs tribus Jiſſaſcar *Joſ.* 19. 19. Vicus erat tempore Euſebii 6 miliaria diſtans ab urbe Legionis verſus ſeptentrionem. Vide eum ad vocem Ἀιφραΐμ.

CHAPHRATHA.

Meminit hujus loci Theodoretus in commentario in *Jer.* 31. Καὶ τῆς Ῥαχὴλ ὁ τάφος ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἐστὶ Χαφραθὰ, τοῦ ἐλθεῖν εἰς Ἐφραθά. *Rachelis ſepulcrum eſt in hippodromo Chaphratha, qua venitur in Ephratha.* Et Hieron. quaeſt. Hebr. in Geneſin, *Neſcio quid volentes Hippodromum ſeptuaginta interpretes tranſtulerunt, & ſtatim ibi ubi in Hebraeo dicitur, & ſepelierunt eam in via Ephratha haec eſt Bethlehem, rurſum Septuaginta poſuerunt hippodromum, cum utique ſi Chabratha hippodromus eſt, Ephratha hippodromus eſſe non poſſit.* Videlicet *Gen.* 48. 7. legitur בעוד כברת ארץ *exiguum ſpatium terrae adhuc*, quod Rachel moriens aberat ab Ephrata, ubi Alexandrini habent κατὰ τὸν ἱππόδρομον Χαβραθὰ τῆς γῆς. Ex voce כברת natum eſt Χαβραθὰ, quod etiam *Gen.* 35. 16. poſuerunt uti nomen loci ἤγγισεν εἰς Χαβραθὰ, & Euſebius inſeruit Onomaſtico locorum notatque Aquilam reddidiſſe καθ' ὁδόν. Vide & quae habet ad vocem Ἐφραθὰ ubi notat ſepulcrum hoc Rachelis ἐν τῷ καλουμένῳ Ἱπποδρόμῳ diſtare 4 miliaribus a Jeruſalem. Demetrius Polyhiſtor, citatus Euſebio praep. Euang. *lib.* IX. *cap.* 21. etiam hujus loci meminit ἐκεῖθεν δὲ ἐλθεῖν εἰς Χαφραθά. Et Chryſoſtomus in *caput* 2. *Matthaei*. Apud Cyrillum *lib.* VI. *Glaphyrorum in Geneſin pag.* 205. editionis Pariſinae ann. 1638. etiam legitur ex verſione Alexandrina κατὰ τὸν ἱππόδρομον Χαβραθᾶ τῆς γῆς. Origenes, *Homil.* III. *in diverſos* Rachelem ſcribit in via quae dicitur Hippodromi in terra Cabrati introeuntibus Bethlehem eſſe ſepultam.

CHARABE.

Χαράβη. Vicus ſuperioris Galilaeae a Joſepho munitus. Vide

eum in vita *pag.* 1013. Locus huic parallelus *lib.* 11. *de bello cap.* 25. ſuadet hic intelligi eundem locum qui illic Ἀχαβάρων πέτρα dicitur, quare puto hic legendum Ἀχαβαρη. A initiale ex fine vocis praecedentis Ἀμήρυθα peti poteſt.

CHARACMOBA.

Χαρακμῶβα. Urbs Palaeſtinae epiſcopatu inſignis. Vide ſupra *pag.* 212. & Excerpta ex Concilio Hieroſolymitano ſupra 533. Recenſetur inter urbes Arabiae Petraeae a Ptolemaeo, & Palaeſtinae tertiae in Notitiis veteribus Eccleſiaſticis Παρωχμοῦχου, ſed in aliis rectius Χαραγμοῦχα, quod idem eſt ac *Characmoba.* Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Χαράκμωβα, πόλις τῆς νῦν τρίτης Παλαιςίνης ἣν ἀναγράφει Πτολεμαῖος ἐν γεωγραφικοῖς ἐν πέμπτῳ βιβλίῳ, ἐν τοῖς Ἀραβικοῖς. Ἀξιοπίςος δ' ἀνὴρ περὶ τὰ τοιαῦτα. Σπουδὴν γὰρ ἔθετο ἱςορῆσαι ἀκριβῶς τὰ τῆς Ἀραβίας. Καὶ Μωβουχάραξ φησίν. *Characmoba, urbs tertiae Palaeſtinae, quam recens & Ptolemaeus in Geographicis* lib. v. *in Arabicis. Fide dignus ille eſt in talibus. Laborem enim poſuit in deſcribenda accurate Arabia. Dicunt & Mobocharax.* Χάραξ pro vallo ſolet accipi proprie, aut ipſis caſtris, quae vallo cingi ſolebant: ſic legitur apud Dionyſ. Halicarn. *Antiq. lib.* 11. *p.* 105. ponere ἐν τῷ πεδίῳ χάρακα *caſtra in campo* & *pag.* 111. εἰς τὸν χάρακα τῶν Σαβινῶν προῆλθον, *ad caſtra Sabinorum pervenerunt.*

CHAROD.

חֲרֹד / Locus erat ad auſtrum collis hammore *Jud.* 7. 1.

CHARRAN.

Meminit Theophilus, Patriarcha Antiochenus, *libro* 11. *ad Autolycum*, *pag.* 107. urbis cujuſdam hoc nomine in terra Canaan. Ταῦτα μὲν οὖν ἐγεννήθη ἐν τῇ γῇ Χαλδαίων· ἐν δὲ τῇ γῇ Χαναὰν ἐγένετο πόλις ᾗ ὄνομα Χαῤῥάν. *Illa quidem evenerunt in terra Chaldaeorum. In terra autem Canaan urbs fuit, cui nomen Charran.*

CHARRI.

Loci nomen quod in Graeca verſione Sacri Codicis legitur 2 *Sam.* 10. 14. Καὶ πάντες ἐν Χαῤῥί. In Hebraeo legitur כל הברים *omnes Habberim.* Pro ה legerunt כ, uti clarum eſt.

CHASALUS.

Vicus prope montem Tabor, octo miliaribus a Diocaeſarea verſus ortum Euſebius. Hieronymus ita in eo legit: nunc Χεαλȣς extat.

CHASBI.

Χασβεί. Locus deſertus tempore Euſebii prope Odollam. Vid. Onomaſticon & confer *Gen.* 38. 5.

CHASLON.

Vicus praegrandis in finibus Aeliae. Euſebius in Onom. ad vocem Χαλασών. Lege cum Hieronymo Χασλών.

CHASPHOMA.

Χάσφωμα. Urbs Gileaditidis capta a Juda Maccabaeo. Joſephus *Ant.* XII. 12. Scriptor libri primi Chasmonaeorum *cap.* 5. *c.* 26. pro eo Χασκὼρ habet & *commate* 36. Χασών. Interpres vulgatus Caſphor. Alii Cheſchbon, quae notiſſima urbs eſt. Dicitur haec urbs magna & munita fuiſſe 1 *Macc.* 5. 26.

CHATZAR ADDAR.

חֲצַר אַדָּר / In confiniis Idumaeae. *Num.* 34. 4.

CHATZAR ENAN.

חֲצַר עֵינָן / *Num.* 34. 20. Urbs ad ſeptentrionem terrae Iſraëliticae. Euſebius ſcribit eſſe ὅριον Δαμασκȣ̃.

CHAT-

* CHATZAR GADDA.

חֲצַר גַּדָּה / Urbs in tribus Judae parte auſtrali. *Joſ.* 15. 27. Alii putant eſſe duas urbes: ſed quum per Vav non ſeparentur & alia ſint urbium nomina compoſita ex Chatzar alioque nomine, puto eſſe unam urbem. Euſebius quidem inter eos eſt qui putant duas urbes in hoc nomine latere: nam meminit urbis *Aſer* ſitae in tribu Juda, & alibi urbis *Gadda* etiam ſitae in illa tribu. Atqui nuſquam in V.T. legitur Aſcher & Gadda niſi hic. Ita ille Ἀσὴρ, φυλῆς Ἰȣ́δα· καλεῖται δὲ καὶ νῦν Ἀσὴρ κώμη μεγίςη ἀπιόντων ἀπὸ Ἀζώτȣ εἰς Ἀσκάλωνα. *Aſcher, in tribu Juda: appellatur autem & nunc vicus praegrandis pergentibus Aſcalonem de Azoto.* Ad haec notat in commentario Bonfrerius *Nuſquam id nomen* (*Aſcher*) *in Scriptura apparet.* Scilicet non apparet niſi hoc loco & junctum cum *Gadda.* Ita quoque ſcribit idem ad Euſebium in voce *Gadda. Nulla hujuſmodi urbs eo nomine in Scriptura cernitur*, additque *ſibi videri Engaddi ſignificari, quae Engadda Joſepho dicitur unde decurtata voce fit Gadda.* Vir clariſſimus, Johannes Clericus, putat ſcribendum Γαδαδὰ ערערה memoratam *Joſ.* 15. 22. Ego autem exiſtimo Γάδδα recte ſcriptum eſſe, & intelligi nomen גדרה Γαδδὰ avulſum a praecedenti חצר inprimis quum & praecedens חצר, Ἀσὴρ, diſtincte ab Euſebio recenſeatur, & nec haec nec illa urbs tribus Judae ſeparatim in ſacro codice memoretur. Simili plane modo Ἀδὰρ ab Euſebio urbs Ephraim appellatur, quum nulla hoc nomine nota ſit, ſed id divulſum eſt ex *Ataroth Addar.* Sic idem recenſet urbem Βαὰλ, quum ſit nomen dimidium urbis Baalmeon.

CHATZAR SCHUAL.

חֲצַר שׁוּעָל / Urbs in parte auſtrali tribus Judae. Jungitur cum Beerſcheba *Joſ.* 15. 28. *Neh.* 11. 27.

* CHATZAR SUSA.

חֲצַר סוּסָה / Urbs tribus Simeon *Joſ.* 19. 5. Vide ſupra *p.* 152. & 153.

* CHATZAR SUSIM.

חֲצַר סוּסִים / Urbs in tribu Simeon 1 *Chron.* 4.31.

CHATZATZON TAMAR.

חֲצֲצוֹן תָּמָר / Eſt Engedi. 2 *Chron.* 20. 2. Ad hanc vocem notat Euſebius eſſe quoque Θαμαρὰ vicum diſtantem Malathis iter diei inter Chebron & Ailam, ubi & praeſidium Romanorum eſt. Pro Chatzatzon Tamar *Gen.* 14. 7. Samaritanus Interpres habet בפלוג כדי *in valle Cadi.* Haec vallem Engaddi videntur indicare.

CHATZOR.

חָצוֹר / Urbs tribus Nephtali. *Joſ.* 11. 1. caput regnorum, *commate* 10. poſt Cadeſch in Nephtali capta a Tiglathphuleſere, 2 *Reg.* 15. 29. Ἄσωρος Joſepho dicitur, qui illam ſitam eſſe ſupra Lacum Samochonitin ſcribit *lic.* v. *Ant.* 6. Notari meretur, in ſerie urbium auſtralium tribus Judae *Joſ.* 15. 21. trium חצור mentionem fieri, quas tamen ſine ulla diſtinctione ita recenſitas fuiſſe mihi non perſuadeo. *Commate* 23. legitur *Kedeſch*, & חצור & *Jithnan. Comm.* 25. וחצור חדתה *Et Chatzor Chadatta* ſive *nova*: uti Graeci Ἀσὼρ ἡ καινή. Vide Euſebium ad vocem Ἀσώρ. quod enim quidam *Chadatta* urbis ſingularis nomen faciant, non placet; quia requiritur diſtinctio hujus Chatzor a praecedenti, & quia חדתה non habet ו praefixum, ſic ut ipſa res ſuadeat illam non ſeparandam a voce praecedenti ſed conjungendam. Tertio mentio fit Chazor hoc modo וקריות חשרון היא חצור. *Et Kerioth Chezron*, *illa* (unde videlicet hoc cognomen חצרון habet urbs *Kerioth*) *eſt* חצור ea ſc. quae ἁπλῶς חצור dicitur *comm.* 23. Quomodo autem contigerit urbem hanc *Kerioth* dictam eſſe חצרון ab urbe חצרון vel חצור uti explicare ob penuriam veterum monumentorum non poſſumus, ita tamen certiſſimum eſt variis de cauſis unam urbem ab altera cognomen trahere potuiſſe. Hujus *Chatzor novae* meminit Euſebius his verbis

bis Ἔστι δὲ καὶ εἰς ἔτι νῦν κώμη λεγομένη Ἀσὼρ ἐν ὁρίοις Ἀσκαλῶνος τοῖς εἰς ἀνατολὰς ἣ γέγονε φυλῆς Ἰούδα. Καὶ οἶδεν ἡ γραφὴ Ἀσὼρ τὴν καινήν. Hieronymus, *eſt & villa uſque hodie Aſor in finibus Aſcalonis contra orientem ejus quae cecidit in ſortem tribus Juda, cujus & Scriptura meminit, appellans eam ad diſtinctionem veteris Aſor novam.* Eſt & urbs in Benjamin *Neh.* 11. 33.

* CHATZOR JITNAN.

Joſ. 15. 23. Graeci duas has voces pro nomine unius urbis habuerunt. Vide ſupra *pag.* 143. & 144.

CHEBRON.

חֶבְרוֹן / Urbs olim dicta Kiriatharbe *Gen.* 23. 2. pro quo קרית דגובריא eſt in Targum. Arbe autem fuit pater τοῦ Enac, *Joſ.* 15. 13. Quercus Mambre ſunt juxta eam *Gen.* 13. 18. Vallis Chebronis memoratur *Gen.* 37. 14. Urbs illa condita ſeptennii ſpatio ante Tzoan urbem Aegypti, *Num.* 13. 22. data eſt Calebo *Joſ.* 14. 13. ſita fuit in montanis Judae *Joſ.* 20. 7. Pſcina, ברכה, fuit in Chebron 2 *Sam.* 4. 13. בחברון.

Cyrillus Homilia Paſchali 23. obſervat hoc nomen unionem ſignificare, δηλοῖ τοι γὰρ οὖν ἡ λέξις τὴν ἕνωσιν. Nunc dicitur حبرون: ita & in Abulfeda legere eſt qui & illic ſepulcrum Abrahami eſſe, Iſaaci, & Jacobi ſcribit. Res nota eſt. Inde & medio aevo *Sanctum Abrahamium* dicta eſt haec urbs, aut certe ſepulcra urbi vicina. Hieronymus in *comm. ad Matth.* 27. Adami quoque illic ſepulti meminit: *Adam ſepultum juxta Hebron & Arbee in Jeſu Nave volumine legimus.* Confer eundem *in quaeſt. Hebr. ad Gen.* 35. ubi eam ſitam in monte ſcribit, & *quaeſtion. in libr. Reg. pag.* 31. 1 *Macc.* 5. 56. Χεβρὼν ſcribitur diciturque eſſe ſita in terra auſtrali & a filiis Eſau inhabitata, iis erepta a Juda Maccabaeo. Urbs haec variis nominibus apud Joſephum expreſſa legitur non adeo ipſius quam librariorum culpa, Χεβρὼν *Antiq.* I. 17. Ἑβρὼν *Antiq.* I. 17. (ita & ἐν Ἐθνικοῖς Stephani ſcribitur) Χεβρώνια πόλις. *Antiquit.* 11. 1. Ναβρὼ *Antiquit.*

I. 9. Saram & Abrahamum ibi ſepultos eſſe tradit *Ant.* I. 15. urbem eſſe ſeptennio vetuſtiorem quam Tanin Aegypti *Ant.* I. 9. ſitam eſſe in tribu Judae & urbem refugii dictam *Ant.* v. I. Levitis datam *Ant.* v. 2. ad montem ſupra Chebronem ſitum portas Gazae detuliſſe Samſonem *Ant.* v. 10. Fontem fuiſſe Chebrone, πηγὴν ἐν Χεβρῶνι, ad quem Iſmaël inventus eſt *Ant.* x. 10. ſed ſuſpicari licet locum hunc corruptum eſſe & legendum Γαβαῶνι pro Χεβρῶνι, nam ibi id contigiſſe traditur *Jerem.* 41. 12. ad מים רבים אשר בגבעון *aquas multas quae Gibeone ſunt. Antiquit.* XII. 12. ſcribit Idumaeos ex illa pulſos ab Juda Maccabaeo. Et *lib.* v. *de bell. cap.* 7. Simonem ſine ſanguine ingreſſum Idumaeam & urbem Chebronem cepiſſe, eamque eſſe antiquiorem Memphi: ſex ſtadia inde abeſſe terebinthum, quae a condito mundo illic fuit. Capite ſequenti tradit urbem hanc in tractu montano κατὰ τὴν ὀρεινὴν ſitam, non longe ab Hieroſolymis, captamque a Cereali poſtquam invadens Idumaeam ſuperiorem, Caphetram & Capharim cepiſſet. Memoratur etiam eidem χώριον Cananaeae non longe a Chebrone, nomine Ὠγύτης δρῦς. *Ant.* I. II. Intelligitne *Elon Mamre*?

Quo ſpatio haec urbs abfuerit Hieroſolymis, Euſebius docet ad vocem Ἀρκὼ, nempe verſus auſtrum diſtabat Hieroſolymis 22 miliaria. Et 20 inde miliaribus verſus auſtrum Berſabe aberat.

Urbem hanc nimis orientem verſus removet Ligtfootus, & qui eum ſecutus eſt hac parte Cellarius, ſcribens *quanquam ultra* 20 *milia in meridiem ab Hieroſolymis recederet, ut Hieronymus tradit, in orientem tamen ab Hieroſolymorum meridiano ſimul declinabat, quia Judaei in Talmud Joma cap.* III. *hal.* 2. *& Maimonides in eum locum referunt, miſſum quolibet mane fuiſſe qui ex ſummo templo ortum diei pro ſacrificio offerendo obſervaret: cui acclamarint, num lux uſque Hebronem ſit, hoc eſt, num ita lux fugaverit tenebras ut qui ortum ſpectet, etiam Hebronem videre poſſit. Paulo ſupra ortum hybernum enim ſita erat.* Ego exiſtimo non declinaſſe hanc urbem in orientem a meridiano Hieroſolymorum ſed ad occidentem potius, quia via per eam Gazam tendit, & portae Gazae a Samſone delatae ſunt ad montem qui ſpectabat Chebronem, quodque ita nimis

vicina

vicina mari mortuo ſtatuitur. Ex formula autem ſpeculatoris matutini clamantis, ut ortum ſolem indicaret, in templo Hieroſolymitano ברקאי עד חברון *coruſcationes uſque ad Chebron* colligi poſſe non videtur urbem hanc ad orientem Hieroſolymarum fuiſſe. Quid? quod etiamſi ad oppoſitam coeli plagam, id eſt, occidentem ſita fuiſſet, potuiſſet clamare, *Lucet uſque ad Chebron*, ſi Chebron in altiſſimo monte ſita fuiſſet; quandoquidem mons iſte & ſuperpoſita urbs ſolis orientis radios, antequam in loca humiliora radii directi incidere poſſint, excepiſſet & exceptos reflexiſſet verſus ſpeculatorem in loco non tam alto conſtitutum. Huc facit quod Juſtinus narrat *l.* XVIII. de ſolis ortu, quem qui occaſum ſpectabat prius detexit quam illi qui oculos habebant converſos in plagam orientalem. Atque ita ſol occidens latera montium orientalium radiis ſuis deſerit, donec, uti apud Statium de ſole legitur, Thebaidos *lib.* VII. 450.

——— ſol montibus omnis
Erepſit, rebuſque dedit ſopor otia feſſis.

Verum non eſt neceſſe ut hoc dicamus. Credibile eſt reſpexiſſe eos Chebronem non ut ipſum ſolis diſcum in momento ortus ſui illic conſpicerent; ſic enim Chebron in regione trans Jordanica deberet collocari, quo nihil eſſe poteſt abſurdius: verum ut ſigno aliquo evidenti indicarent ſacerdotibus lumen Aurorae ſolis praenuntiae diffundi incipere ita ut Chebronem conſpicere poſſent, licet ea urbs non eſſet ſita in ipſa plaga orientali. Quid? quod ipſum illud עד *uſque ad Chebronem* videatur ſuadere non in plaga directe oppoſita ſpeculatori orientem ſpectanti ſed ad latera potius hunc locum eſſe quaerendum. Accedebat & alia ratio quam ipſi nobis ſuggerunt Talmudici, ob merita Patrum Chebrone ſepultorum illius urbis quam aliarum factam ab iis mentionem fuiſſe.

Inter loca vicina Chebroni celebratur in ſcriptis Chriſtianorum veteris & medii aevi *Terebinthus*. Euſebius terebinthi hujus meminit *l.* V. *demonſtrationis Euangel. c.* 9. ὅθεν εἰσέτι καὶ νῦν παρὰ τοῖς πλησιοχώροις, ὡς ἂν θεῖος ὁ τόπος εἰς τιμὴν τῶν αὐτόθι τῷ Ἀβραὰμ ἐπι-

ἐπιφανέντων θρησκεύεται, καὶ θεωρεῖταί γε εἰς δεῦρο διαμένουσα ἡ Τερέβινθος. *Unde uſque in hunc diem ab iis qui vicini ſunt, hic locus uti ſacer colitur in honorem eorum qui Abraamo apparuerunt, & conſpicitur huc uſque permanens Terebinthus.* Mox oſtendit non Chriſtianos modo ſed Gentes Terebinthum coluiſſe ſcribens Σωτὴρ, ὃν καὶ οἱ ἀγνῶτες σέβουσι, *ſoſpitator, quem etiam inſcii venerantur*, nempe cultum deferentes Chriſto qui hoc loco Abrahamo apparuit. Sozomenus *lib.* II. *cap.* 4. *hiſt.* tradit Terebinthum abeſſe Hieroſolymis ſtadia 250, ab Chebrone 15. Hoc ſpatium convenit cum Hieronymo & aliis qui 2 miliaria inter Chebronem & Terebinthum eſſe ſtatuunt: ſed illud nequaquam: nam Hieronymus 20 tantum miliaria a Terebintho Hieroſolymas uſque numerat. Nota auctorem Itinerarii Hieroſolymitani cum Sozomeno tantum non conſentire. Hieroſolymis enim ad Bethlechem facit miliaria v. inde Bethſuram XIV. inde ad Terebinthum IX. inde Chebronem II. Sic ut XXXI miliaria fuerint: quod ſpatium mihi nimium videtur, quam ut Chebron poſſit dici eſſe οὐ πόῤῥω Ἱεροσολύμων, uti Joſephus teſtatur. Joſephus hanc terebinthum 6 ſtadiis a Chebrone disjunctam ſcribit, & ab initio mundi illic fuiſſe *de bello* V. 7.

Notanda quoque ſunt quae de hac terebintho, nata ex baculo angeli qui Abrahamo apparuit, (cui narrationi ſimile eſt quod prope Smyrnam terebinthus ex baculo Polycarpi martyrium ſubituri illic defixo nata dicatur, & de baculo Sanctae Ethelredae in terram defixo, unde fraxinus crevit) leguntur apud Euſtathium editum ab Allatio. Ἐν ᾧ τόπῳ ὑπῆρχε καὶ ἡ τερέβινθος, ὑφ' ἣ ἔκρυψεν Ἰακὼβ τοῦ Λάβαν τὰ εἴδωλα· ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν καὶ εἰς τιμὴν τῶν προγόνων ὑπὸ τῶν πλησιοχώρων θρησκεύεται. ἔστι γὰρ ἄχρι τοῦ δεῦρο παρὰ τὸν πρεμνὸν αὐτῆς βωμὸς, ἐφ' ὃν τά τε ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς ἑκατόμβας ἀνέφερον· εἶναί τέ φασιν ῥάβδον αὐτὴν ἑνὸς τῶν ἐπιξενωθέντων ἀγγέλων τῷ Ἀβραὰμ, ἣν περ τῷ τόπῳ τότε παρὼν ἐφύτευσεν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἡ ἀξιάγαστος αὕτη ἀνέφυη τερέβινθος· ὑφαφθεῖσα γὰρ ὅλη πῦρ γίνεται καὶ νομίζεται πᾶσιν εἰς κόνιν ἐκ τῆς φλογὸς ἀναλύεσθαι κατασβεσθεῖσα μέν τοι ὑγιινὴς ὅλη καὶ ἀκέραιος δείκνυται. *Eo loci ſtabat Tebinthus ſub qua Laban ſimulacra Jacobi occultavit. Ea perſeverat*

&

& in majorum honorem a vicinis accolis praecipuo honore colitur. Ad ejus enim ſtipitem in hodiernum uſque diem altare erectum eſt ad quod holocauſta & hecatombas obtulerunt. Baculum autem unius ex angelis ab Abrahamo hoſpitio exceptis eum eſſe dicunt, quem tunc ibi plantans terrae infixit ex quo mira illa Terebinthus nata eſt. Succenſo enim igne tota flammis ardet & jam jam in cineres vertenda ex flammae magnitudine apparet. Igne vero ſopito pura omnino & incorrupta demonſtratur. His ſi addamus ea quae ex Julio Africano Georgius Syncellus tradit *pag.* 107. apparebit confudiſſe quoſdam Elon more prope Sichem & Elon Mamre prope Chebron. Haec illa ſunt Ἰακὼβ ἀπαρεσθεὶς τοῖς ὑπὸ Συμεὼν καὶ Λευὶ πραχθεῖσιν ἐν Σικίμοις διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς φθορὰν εἰς τοὺς ἐπιχωρίους θάψας ἐν Σικίμοις οὓς ἐφέρετο θεοὺς παρὰ τὴν πέτραν ὑπὸ τὴν θαυμασίαν τερέβινθον ὅτις μέχρι νῦν εἰς τιμὴν τῶν πατριαρχῶν ὑπὸ τῶν πλησιοχώρων τιμᾶται. * μετῆρεν εἰς Βεθὴλ, ταύτης παρὰ τὸ πρέμνον βωμὸς ἦν ὥς φησιν ὁ Ἀφρικανὸς, τῆς τερεβίνθου, ἐφ᾽ ὃν τὰς ἐκτενὰς ἀνέφερον ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῆς χώρας ἔνοικοι, ἡ δ᾽ οὐ κατεκαίετο δοκοῦσα πιμπρᾶσθαι. Παρὰ ταύτην ὁ τάφος Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ. Φασὶν δέ τινες ῥάβδον εἶναι τινὸς τῶν ἐπιξενωθέντων ἀγγέλων τῷ Ἀβραὰμ φυτευθεῖσαν αὐτόθι. *Triſtatus Jacob de caede Sichemitarum a Simeone & Levi ſororis Dinae ſtuprum ulturis perpetrata, ſepeliens Deos quos ſecum habebat ad petram ſub mirabili terebintho quae uſque in hunc diem ab vicinis honoratur ad venerationem Patriarcharum, inde migravit in Bethel. Ante terebinthi illius ſtipitem erat exſtructum altare, uti Africanus ſcribit, ad quas preces celebrioribus feſtis illius regionis incolae fundere ſolent. Terebinthus ipſa, licet videatur ardere, non comburitur. Ad illam Abrahami & Iſaaci ſepulcra ſunt. Dicunt autem quidam baculum eſſe unius ex angelis, Abrahami hoſpitibus, eo loco plantatum.*

Meminit hujus terebinthi etiam Socrates *Hiſt.* I. 18. Μίαν μὲν ἐν τῇ καλουμένῃ Δρυῒ τῇ Μαμβρῇ ὑφ᾽ ἣν τοὺς ἀγγέλους ἐξενίσθαι πρὸς τὸν Ἀβραὰμ οἱ ἱεροὶ λόγοι μηνύουσι, κατεσκεύαζε. Μαθὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς βωμοὺς ὑπὸ τῇ δρυῒ ἱδρύσθαι καὶ θυσίας Ἑλληνικὰς τελεῖσθαι ἐπ᾽ αὐτῷ μέμφεται μὲν δι᾽ ἐπιστολῆς Εὐσεβίῳ τῷ τῆς Καισαρείας ἐπισκόπῳ· κελεύει δὲ τὸν μὲν βωμὸν ἀνατραπῆναι πρὸς δὲ τὴν δρῦν κατασκευασθῆναι οἶκον εὐκτήριον. *Unam quidem Eccleſiam* (*Conſtantinus*) *ad quercum*

Mambre exſtruxit, ſub qua Angelos hoſpitio exceptos ab Abrahamo ſacer codex teſtatur. Edoctus enim Imperator aras ſub quercu poſitas eſſe, & gentium ritu ſacrificia illic fieri, Euſebium Caeſareae epiſcopum per literas reprehendit, aramque ipſam diſturbari juſſit & juxta quercum oratorium exſtrui. Exemplum harum literarum extat apud Euſebium *lib.* III. *cap.* 52. de vita Conſtantini.

Sozomenus *Hiſt.* II. 4. ubi de hac terebintho agit *lib.* II. *hiſtoriarum, capite* 4. etiam narrat mercatum illic quotannis inſtitui ſolitum. Meminit ejus Sanutus in ſecretis fidelium Crucis *pag.* 248. his verbis, *ibi ilex quae uſque ad tempora Theodoſii Imperatoris permanſit, teſte Jeronymo & ſuum eſſe dilatavit & ex illa haec fuiſſe perhibetur quae in praeſenti ab illic praeſentibus videtur & cara tenetur quae licet arida medicinalis tamen probatur: ſi enim equitans de ea ſecum portaverit, animal ſuum non infunditur.*

Huc etiam faciunt Euſebii & Hieronymi quae leguntur in Onomaſtico ad vocem Ἀρϐώ. Ἅυτη ἐςὶ Χεβρὼμ ..... ἡ δρῦς Ἀβραὰμ καὶ τὸ μνῆμα αὐτόθι θεωρεῖται καὶ θρησκεύεται ἐπιφανῶς πρὸς τῶν ἐχθρῶν (forte legendum ἐγχωρίων. Citatur tamen ita quoque hic locus apud Damaſcenum *lib.* III. *de imagin.* aut ἐθνῶν, uti Euſebius ſcribit ad vocem Δρυσμαϐρῆ) ἡ τερέβινθος. Hieronymus. *Arboc.... Haec eſt autem eadem Chebron ..... & quercus Abraam, quae & Mamre usque ad Conſtantii Regis imperium* (quam aetatem infantiae ſuae vocat ad vocem *Drys*, quod nomen huic loco datur. Erat etiam ſuburbium Chalcedonis Δρῦς dictum. Socrates *Hiſt.* VI. 15. ἐν προαςείῳ Χαλκηδόνος; ᾧ ἐπώνυμον Δρῦς. & *cap.* 17. Ἐν μαρτυρίῳ τῷ ἐν τῇ δρυὶ κηδευθεὶς, *in Baſilica quae eſt ad Quercum*, ἐν τῇ Graeca dicunt *in Quercu*) *monſtrabatur & mauſoleum ejus in praeſentiarum cernitur. Quumque a nostris jam ibidem eccleſia aedificata ſit a cunctis in circuitu gentibus terebinthi locus ſuperſtitioſe colitur.* Nota in tranſitu poſtea etiam aliquos Chriſtianos ſuperſtitioſe arbores coluiſſe quorum meminit Gregorius Papa *l.* VII. *Epiſt.* 20. Euſebius etiam *de vita Conſtantini Magni l.* III. *c.* 53. narrat idola & aras illic a Gentibus collocata, quae Conſtantinus amoveri juſſerit. Quum tamen non a ſolis Gentibus & Judaeis verum etiam a Chriſtianis culta fuerit terebinthus, ſuſpicatus

ſum

ſum modo in Euſebii Onomaſtico legendum ἐγχωρίων vel ἐπιχωρίων, quod facile in ἐχθρῶν mutari potuit. Confirmat me quod & Hieronymus ita legiſſe viſus ſit, reddens *a cunctis in circuitu gentibus*, quae ἐγχωρίων vel ἐπιχωρίων non ἐχθρῶν eſt interpretatio. Praeterea ἐχθροὺς inimicos ἁπλῶς pro gentibus accipere non videtur congruum, nec ita ſolet Euſebius: dixiſſet ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, uti ad vocem Ἀερμὼν & Δρῦς, vel adjeciſſet nominis fideique Chriſtianorum hoſtes illos fuiſſe.

Ceterum dierum feſtorum hic quotannis actorum meminit Hieronymus in Comm. ad Jerem. *c*. 31. *Alii vero, quod ultima captivitate ſub Hadriano, quando & urbs Jeruſalem ſubverſa eſt, innumerabilis populus diverſae aetatis & utriusque ſexus in mercato Terebinthi venundatus ſit.* Feſtum hoc *mercatum* vocat, uti vere erat, nam Sozomenus *loc. cit.* etiam ſcribit omnes vicinos populos eo confluere ἐμπορείας ἕνεκα, πωλήσοντας καὶ ἀγοράσοντας, *mercaturae faciendae gratia, utque emant & vendant.* Simile quid ſupra obſervavimus fieri conſueviſſe circa lacum Phialam. ميدان id vocant Arabes. Hieron. ad *cap.* XI. *Zachar. Legamus veteres hiſtorias & traditiones plangentium Judaeorum, quod in tabernaculo Abrahae ubi nunc per annos ſingulos mercatus celeberrimus exercetur, poſt ultimam everſionem quam ſuſtinuerunt ab Adriano, multa hominum millia venundata ſint & quae vendi non potuerint tranſlata in Aegyptum, tam naufragio & fame quam gentium caede truncata.*

Commemorat quoque Chronicon Paſchale *p.* 253. ad ann. Chriſti 119. Ἦλθεν Ἀδριανὸς εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἔλαβε τοὺς Ἰουδαίους αἰχμαλώτους καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν λεγομένην Τερέβινθον προέστησεν πανήγυριν καὶ πέπρακεν αὐτοὺς εἰς ταγὴν ἵππου ἕκαστον, καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας ἔλαβεν εἰς Γάζαν καὶ ἐκεῖ ἔστησεν πανήγυριν καὶ ἐπώλησεν αὐτοὺς καὶ ἕως τοῦ νῦν ἡ πανήγυρις ἐκείνη λέγεται Ἀδριανή. *Hadrianus Hieroſolymas profectus eſt & Judaeos captivos Terebinthum, locum* (non *urbem*, uti Latinus interpres) *ita nuncupatum duxit ibique inſtitutis nundinis ſingulos vendidit ad equi commeatum aeſtimatos: reliquos Gazam abduxit, ibique conſtitutis nundinis eos vendidit, quae nundinae ad hunc uſque diem Hadrianae appellantur.* Michael Glycas *annal. part.* III. *pag.* 240. ſcribit Judaeos quatuor tunc uno

modio hordei venditos fuiſſe τέσσαρας Ἰουδαίους ἐνὶ μοδίῳ τῆς κριθῆς. Confer *Matth.* 27. 9. & 25.

Meminit etiam inter loca vicina Chebroni pineti cujuſdam Adamnanus *lib.* 11. de locis Sanctis. *Egredientibus de Chebron in campi latitudine ſita ad aquilonalem plagam haud procul a margine viae ad ſiniſtram occurrit pinoſus non grandis mons tribus milibus a Chebron diſtans, a cujus pineto pinea ad Hieroſolymam uſque in camelis vehuntur ligna ad focos nutriendos. In camelis, inquam, nam in omni Judaea, ut Arculfus refert, plauſtra vel etiam currus raro reperiri poſſunt.*

CHELAM.

חֵילָם & חֵלָאם / In regione trans Jordanem, ubi David cum Syris conflixit 2 *Sam.* 10. 16.

* CHELBA.

חֶלְבָּה / Urbs in tribu Aſcher *Jud.* 1. 31.

CHELCATH.

חֶלְקַת / Urbs in Aſcher *Joſ.* 21. 31.

* CHELCATH HATTZURIM.

חֶלְקַת הַצֻּרִים / Prope Gibeon 2 *Sam.* 2. 16.

* CHELEPH.

חֵלֶף / Urbs in Nephtali. *Joſ.* 19. 33. Quidam nomen ejus integrum eſſe מחלף (uti illic legitur) putant. Ita interpretes Alexandrini Μαλὲφ & Euſebius in Onomaſtico Μεθλὲμ, ὅριον Νεφθαλείμ. Hieronymus *Meeleb terminus Nephthalim.* Cum his facere videtur Gemara Hieroſolymitana, codice Megilla (quamvis & ita poſſit intelligi ut מ ſit praefixum) *fol.* 70. *col.* 1. ubi nomina priſca urbium quarundam explicantur per recentiora

Ex *Joſ.* 19. 33.

חלף מחלף per

אילון

מאילון per איילין

בצעננים per אגנייא דקדש

ארמי per רמין

הנקב per צײדתא

יבנאל per כפר ימה

לקום per לקים

Haec ex *Joſ.* 19. 15.

קטת per קטונית

נהלל per מהלול

שמרון per סימונייה

יראלה per חירייה

בית לחם per בית לחם צרייה

Ex *Joſ.* 19. 35. haec

הצידים per כפר חיטייא

צר eſt vicina ei דסמיכה לה

חמת per חמתה

רקת per טיבריא

כנרת per גיניסר

CHELLUS.

Χελλὺς. Jungitur cum Betane & Cades in finibus auſtralibus terrae Iſraëliticae *Judith.* 1. 8. Forte locus eſt qui *Allus* dicitur ab Hieronymo, *Allus regio Idumaeorum quae nunc Gabalene dicitur vicina Petrae civitatis.* Euſebius habet Ἀλλοὺς. Cades autem, quacum in contextu citato Judithae proxime jungitur Chellus, ab Hieronymo quoque dicitur eſſe in deſerto quod (ita legendum eſſe docent Euſebiana) conjungitur civitati Petrae in Arabia. Fuerunt itaque Cades & Allus loca vicina. Eadem Eluſa quoque fuiſſe dicta videtur, quae *Chalutza* חלוצה in ſacris literis. Atque ita Χελλὺς proxime exprimit τὸ חלוצה.

CHEPHA.

חיפה / Memoratur in Midraſch Schir Haſſchirim ad *cap.* 2. *comm.* 2. Idem & in Gem. Kidduſchin *c.* 4. Vajicra rabba *Sect.* 23. & in Midraſch Echa, ad *cap.* 17. id eſt *fol.* 72. *col.* 4. editionis Theſſalonicenſis anni 1594. ubi commentator notat בחלמיש היו יושבים צוררי ישראל *In Chalamis habitabant hoſtes Iſraëlis:* adeoque Chephae incolae erant Judaei. Eſt حيفة *Epha*, ἡφὰ ad Carmelum, vide ſupra quae notavimus ad vocem *Kepha*, & *Chalamis.*

CHEPHAR.

Non longe aberat hic locus ab urbe Sippori. Liquet ex Gemara Hieroſolymitana Scheviith *fol.* 36. *columna* 3. תני תלמיד שהורה הלכה לפני רבו חייב מיתה . תני בשם רבי ליעזר לא מתו נדב ואביהוא אלא שהורו בפני משה רבן . מעשה בתלמיד אחד שהורה לפני ר׳ ליעזר רבו אמר לאימא שלום אשתו אינו יוצא שבתו ולא יצא שבתו עד שמתי אמרו לו תלמידיו רבי נביא אתה . אמר להן לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך אני מקובל שכל תלמיד המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה . תני אסור לתלמיד להורות הלכה בפני רבו עד שיהא רחוק ממנו שנים עשר מיל כמחנה ישראל . ומה טעם ויחנו על הירדן מבית הישימות עד אבל השיטין וכמה הן שנים עשר מיל . כהדא רבי תנחום בר חייה הוה בחפר והוון שאלין ליה והוא מורה . אמרין ליה ולא כן אילפן רבי שאסור לתלמיד להורות הלכה לפני רבו עד שיהא רחוק ממנו שנים עשר מיל במחנה ישראל . והא ר׳ מנא יתיב בציפורין . *Traditum eſt. Diſcipulus qui docet conſtitutionem aliquam praeſente magiſtro ſuo, meretur mortem. Nomine R. Eliezeris tradunt, non fuiſſe mortuos Nadabum & Abihu niſi propterea quod coram Moſe docere auſi ſunt.*

Hiſto-

Hiſtoria etiam narratur de eodem R. Eliezere illum conſpecto diſcipulo ſuo docente coram ſe, magiſtro ſuo, dixiſſe uxori ſuae Immae Schalium hominem illum non ultra hebdomadem victurum. Et ita re vera contigit. Dixerunt itaque diſcipuli ejus, profecto tu propheta es (quod id praedixeris) nequaquam, inquit propheta ſum aut prophetae filius, ſed id hauſi a majoribus, non licere diſcipulo docere, niſi 12 *miliaribus remotus ſit a praeceptore, uti ſe habuit res cum ſpatio exercitus Iſraëlitici, de quo legitur caſtra metatos illos fuiſſe a Beth Jeſchimoth ad Abelſchittim, id eſt* 12 *miliaria. Aliquando R. Tanchum filius Chaiae erat in Chephar, & rogatus ibi docuit. Dixerunt ei. An non edocti ſumus a Rabbi, interdictum eſſe diſcipulo docere* הלכה, *niſi* 12 *miliaria abſit a praeceptore, quod ſpatium exercitus Iſraëlitici fuit, & tamen tu hic doces, quum R. Mena (praeceptor tuus) ſit in urbe Zippori?*

CHEPHER.

חֵפֶר / Soco & tota terra Chepher 1 *Reg.* 4. 10. eſt & חיפר loci nomen non longe a קסטרא, nam in Vajikra Rabba & in Midras Schirhas. *cap.* 2. vicinus dicitur ei fuiſſe (alibi חיפה ſcribitur, & Chephar uti mox vidimus) ultra XII miliaria aberat a Tzippori. An huc Gath Hachepher pertinet?

CHERIA.

חיריה / Nomen recentius urbis יראלה memoratae *Joſ.* 19. 15. ita legitur in Gemara Hieroſolymitana codicis Megilla *fol.* 70. *col.* 1.

CHESCHBON.

חֶשְׁבּוֹן / Graecis, Ἐσσεβών Joſepho *Ant.* XIII. 23. unde eidem *Ant.* XII. 5. Ἐσσεβωνῖτις, & Ἐσσεβών *Judith.* 5. 13. Χασφών, Χασκώρ &c. 1 *Macc.* 5. 26. 36. Interpretatur Eſebon cogitatio & ideo Jeremias alludens ad nomen contra Eſebon ait (*c.* 45.) cogitaverunt mala, ſcribit Hieron. ad *c.* 15. Jeſaiae. Idem in Comment. ad Eccleſ. *Vocem appellativam* Eſebon *omnes voce conſona* λογισμὸς *tranſtulerunt.* Heſychius Ἐσεβὼν διαλογισμὸς καὶ ποταμὸς

(forte

(forte l. πόλις) Μωαβιτικῆς. Χωρία ἄκαρπα. Urbs fuit Sichonis Regis Amoritarum *Num.* 32. 37. Moabitis videtur adſcribi *Jer.* 48. 2. & Joſephus quoque dicit eſſe urbem Moabiticam. Videlicet poſtquam x tribus abductae ſunt in Aſſyriam videntur Moabitae illas urbes quae ante ab Amorrhaeis iis ereptae ſunt deinde ab Iſraelitis poſſeſſae, occupaſſe denuo, uti praeter Chesbon Medabam, Jaſa, Jazer, Dibon &c. A Cheſchbon uſque ad Ramath Hammizpe ſe extendit regio Gad *Joſ.* 13. 26. Ipſa Cheſchbon data fuit tribui Ruben, *Joſ.* 13. 17. legitur tamen Cheſchbon urbs data Levitis e tribu Gad. *Joſ.* 21. 37. & 2 *Chron.* 6. 80. Vide ſupra *pag.* 582. Plinius *lib.* v. *cap.* 11. meminit Arabum Esbonitarum : non dubito quin ab hac urbe dicti ſint. Πόλις Ἐσϐόντων in Concilio Chalcedonenſi appellatur : uti Ἀμαθόντων, Ιεριχόντων &c. Sita fuit in montibus qui contra Hiericho erant 20 a Jordane millibus diſtans. Euſebius in Onom.

* CHESCHMON.

חֶשְׁמוֹן / Urbs Judae in regione auſtrali. *Jud.* 15. 27.

CHETZRON.

חצרון / Urbs in limitibus tribus Judae *Joſ.* 15. 3. Vide quae ſupra ſcripſimus *pag.* 710.

* CHILEN.

חִילֵן / Urbs Judae 1 *Chron.* 6. 58.

CHILZON.

חלזון / Nomen urbis ad litus maris magni, a qua uſque ad Scalam Tyriorum eſt piſcatio purpurae. Gem. Schabbath. 26. 1. Probabile eſt eandem eſſe urbem quae Πορφυρέων a purpura dicta eſt ad radices Carmeli.

CHOBA.

CHOBA.

Χωβά. Et Χωβαὶ *Judith.* 15. 3. 4. ubi uſque ad Χωβὰ caeſi leguntur Aſſyrii a Judaeis. Judaei mittunt ad Jericho, Choba &c. *Judith.* 4. 4. Interpres Latinus habet Mecholam. Eſtne illud *Coabis*, quod in tabula Peutingeriana legitur prope Jerichuntem?

* CHODSCHI.

חָדְשִׁי / Venerunt in Gilead & campeſtria Chodſchi 2 *Sam.* 24. 9.

CHOLON.

חלן / Urbs in montanis Judae. *Joſ.* 15. 51.

* CHOREM.

חֹרֵם / Urbs tribus Nephthali. *Joſ.* 19. 38. Judaei orientales in ſuis codicibus habent חרום Charum.

CHORMA.

חָרְמָה / Nomen urbis in tribu Simeon. *Joſ.* 15. 30. Eſt & nomen loci, quo uſque Amalekitae Iſraëlitas perſecuti ſunt: aut forte eſt idem locus. Legitur & nomen hujus loci, quum regem Arad habitantem in plaga meridiali devicit populus Iſraëliticus, *Num.* 21. 3. Videtur illa victoria contigiſſe quum duce Joſua & trajecto Jordane triumpharunt de rege Arad *Joſ.* 12. 14. illic per πρόληψιν narrata. Cur enim ex terra exiiſſent, in qua jam triumphabant?

CHORON.

Unde Saneballet Choronita. Bartoloccius *tom.* II. *pag.* 376. *Bibliothecae Rabbinicae* putat in vicinia montis Garizin fuiſſe.

CHORAZIN.

Χοραζὶν & Χωραζὶν dicitur. Urbs videtur non longe ab fuiſſe

a Bethſaida, *Matth.* 11.21. *Luc.* 10.13. Oppidum fuit Galilaeae in ſecundo lapide a Capernaum. Ita Hieronymus. Sed in Euſebio legitur ιβ, 12, quod mendum eſſe videtur ſi attendamus ad longitudinem maris ad quod ſitum fuit, teſte Hieronymo. Mare enim Geneſareth vix ultra 12 miliaria protenditur, ut quidam; ut alii, 17. Et tunc a Taricheis aut Tiberiade fuiſſet deſcripta diſtantia. Hieronymus autem in Jeſaiam *pag.* 83. ſcribit *in litore maris Geneſareth ſita fuiſſe Capharnaum, Tiberiada, Bethſaida, & Chorozain.* Henr. Ernſtius obſervationum variarum, ann. 1636. Amſtelodami editarum *lib.* 11. *c.* 6. exiſtimat hoc eſſe nomen regionis χώρα ζὶν, ita dictae adjecto χώρα ut a ſolitudine Sin diſtinguatur quando & apud Origenem in Exodum & in Philocalia diviſae leguntur hae voces. Sed videtur pro nomine urbis potius habendum quia *Matth.* 11.20. dicitur, tunc coepit Jeſus increpare urbes τὰς πόλεις & mox ſequitur, Vae tibi Χοραζὶν, vae tibi Bethſaïda, quia ſi in Tyro & Sidone patrata haec fuiſſent &c. Liquet, opinor, urbium nomina haec eſſe, quum & Tyro & Sidoni urbibus opponantur Choraſin & Bethſaïda. Praeterea ex N. T. anno 1707 Oxonii edito liquet in nullo codice MS.to legi diviſas voces χώρα ζὶν, ſed potius Χοραζαὶν, Χοραζαὶμ, Χοραζεὶν forma numeri pluralis dualiſve, quod nos ducit ad חרשין, *ſaltus*, *ſylvas*, vel ad כרזין, qui locus in *Menachoth fol.* 85. 1. a tritico commendatur חיטי כרזים. Nota כורזין ſcribi in Euangelio illo Hebraeo Matthaei quod a Tilio Pariſiis anno 1555 editum eſt, pro eo quod Χοραζὶν in Matthaeo Graeco legitur. Sed quia non puto illud Euangelium Hebraeum a Matthaeo ſcriptum eſſe, caſui potius aſſigno, quam conſilio aut peritiae ſcriptoris quod Χωραζὶν reddiderit per כורזין. At nil vetat credere כרזין eſſe veram ſcriptionem nominis Χωραζὶν. Auctor Lexici Aruch ad vocem כרזים laudat verba Gemarae mox citata ubi junguntur חיטי כרזים וכפר אחים & dicit מקומות הן eſſe nomina locorum.

CHOSA.

חֹסָה/ Urbs in confiniis Aſcher. *Joſ.* 19.29.

CHUC-

CHUCCOC.

חֻקֹּק / Urbs tribus Nephthali. *Joſ.* 19. 34.

* CHUMTA.

חֻמְטָה / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 54. Ἐυμὰ vel Ἀμματὰ Graecis. Nomen hoc ſatis accedit ad Κιμὰθ quam urbem Graeci recenſent 1 *Sam.* 30. 29.

KIBTZAIM.

קִבְצַיִם / Urbs tribus Ephraim. *Joſ.* 21. 22.

KILLA.

Κιλλά. Joſephus *Ant.* VI. 14. Eſt urbs quae 1 *Sam.* 23. 2. Kehila appellatur. Hinc Κιλλάνων χώρα in quam Palaeſtini irruperunt *ibid.*

KIMATH.

Κιμάθ. Urbs in codicibus Graecis 1 *Sam.* 30. 29. ubi pro nominibus urbium quae in Hebraeo contextu recenſentur ea ſubſtituuntur quae vide ad vocem *Atach.* Inter haec ſunt quatuor, quorum nec vola nec veſtigium in codice Hebraeo cernitur, Γὲθ, Κιμὰθ, Σαφὲκ & Θημάθ.

KIMHAM.

כמוהם *Jerem.* 41. 17. prope Bethlehem, uti ibidem dicitur. Euſebius, Χαμωὰρ (legiſſe videtur illud Vau quod tamen uti ſcribitur in contextu Hebraeo legi nequit utpote fulcro deſtitutum) κώμη πρὸς Βηθλεέμ.

* KINA.

קִינָה / Urbs in regione auſtrali tribus Judae. *Joſ.* 15. 22.

KINNERETH.

כִּנֶּרֶת / Urbs in tribu Nephthali. *Joſ.* 19. 35. & כנרות *Joſ.* 11.2. ad cujus auſtrum erat planities *Joſ.* 11.2. & 12.3. ſe extendens uſque ad mare mortuum *Deut.* 4. 49. hoc eſt μέγα Πεδίον Joſephi. Num ſit Tiberias, vide ſupra, *pag.* 161.

KIRAMA.

Κιραμά. Urbis nomen ſed corruptum III *Ezr.* 5. 39. Eſt urbs Harama הרמה uti liquet ex *Nehem.* 7. 30.

* KIRJATH.

קִרְיַת / Urbs tribus Benjamin. *Joſ.* 18. 28. Fuiſſe urbem ſub metropoli Gaba ſcribit Euſebius, quia proxime praecedit vox Gaba. De voce Kirjath haec habet Hieronymus ad *Jeſ.* 29. Πολίχνην *hoc eſt oppidulum ſive viculum in Hebraeo legunt Cariath, quod proprie villam ſignificat & lingua Syra dicitur Cartha, unde & villa ſylvarum Cariathjarim.* Et mox: *Pro civitate Cariath ſcribitur id eſt villa, quam nos, ut tranſlationem Aquilae exprimamus ad verbum, civitatulam poſſumus dicere.*

KIRJATHAIM.

קִרְיָתַיִם / Urbs tribus Ruben. *Num.* 32. 37. *Joſ.* 13. 19. poſtea a Moabitis occupata nam inter urbes Moabiticas recenſetur *Ezech.* 25. 9. ubi quidem כתיב eſt קריתמה ſed legendum eſſe קריתימה docet marginale קרי. Euſebius tradit ſuo tempore Καριάθα appellatam, 10 mill. Medaba diſtantem contra occidentem prope τὸν Βάριν.

KIRJATHARBA.

קִרְיַת אַרְבַּע / Poſtea Chebron dicta, *Gen.* 23. 2. ſita in montanis Judae *Joſ.* 20. 7. ſcribitur & קרית הארבע *Neh.* 11. 25. Nota illud ה, quod nominibus propriis hominum (eſt autem ארבע nomen

nomen hominis hoc loco, quicquid Judaei videantur id pro *quatuor* accipere, ut allegoriis ſuis & quatuor Patriarcharum ſepulcris locum faciant) non ſolet praefigi. Sed dicendum eſt, non eſſe demonſtrativum aut הידיעה ſed aliud quod formaverit ipſum nomen viri, & aliquando abjectum fuerit mollioris pronuntiationis gratia: ſic ut vir הארבע & ארבע dici potuerit.

KIRJATHARIM.

קִרְיַת עָרִים / *Ezr.* 2. 25. eadem quae Kirjathjearim, uti liquet ſi conferas *Nehem.* 7. 29.

KIRJATHBAAL.

קִרְיַת בַּעַל / Eadem ac Kirjathjearim, uti liquet ex *Joſ.* 15. 60.

KIRJATHJEARIM.

קִרְיַת יְעָרִים / Urbs in tribu Juda, *Jud.* 18. 12. alias Baala. 1 *Chr.* 13. 6. & Kirjathbaal. *Joſ.* 18. 14. Vicina Bethſchemes 1 *Sam.* 6. 21. Erat euntibus ab Aelia Dioſpolin in nono miliario teſte Euſebio. Καριαθιάριος dicitur in Libris Apocryphis. Καριαθιαρεὶμ Joſepho *Ant.* VI. 2. ubi vicinam eſſe Bathſames ſcribit. Apud eundem *Ant.* V. 1. incolae hujus urbis Καθιερεμῖται dicuntur. Tranſpoſitae ſunt literae. Legendum Καριεθιερεμίται.

Kirjathjearim erat in limite occidentali tribus Benjamin. Limes enim ejus borealis a Jordane deducitur non ad mare ipſum ſed לפאת הים *ad oram maritimam*, tendens ad Kiriatjearim. Et inde a fine regionis Kiriathjearim tendit verſus ortum & Jardenem, qui limes eſt auſtralis. Ea verba quae *Joſ.* 18. 15. leguntur ויצא הגבול ימה *& tendit terminus verſus mare*, quae multorum ingenia exercuerunt, puto non ita eſſe accipienda, ac ſi verſus mare limes hic excurriſſet, ſed quod deſcribatur, unde initium limitis auſtralis duci debeat, nempe ab extremitate Kiriathjearim, quae quum aeque ab ortu ac occaſu aut qualibet coeli plaga concipi poſſet, hic dicitur illum exire a latere Kiriathjearim,

rim, quod eſt ימה verſus mare ſive occidentem. Alii dicunt ימה eſſe *a mari*. Sed quidni מים dixiſſet ſcriptor ſacer, inprimis cum toties voce ימה pro *verſus mare* utatur.

* KIRJATHSANNA.

קִרְיַת סַנָּה / Urbs Judae in regione montana alio nomine Debir & Kirjatſepher *Joſ.* 15. 49. Confer quae diximus in diſſ. miſc. *part.* II. Ni fallor, jam alii obſervarunt *Sanna* eſſe idem quod Arabicum سنة, סנה, *conſtitutio*, *lex*: ſicut *Sepher* & *Sanna* voces ſint affinis ſignificationis.

KIRJATSEPHER.

קִרְיַת סֵפֶר / Eadem urbs ac praecedens *Joſ.* 15. 15.

KISCHJON.

קִשְׁיוֹן / Urbs tribus Jiſſaſcar. *Joſ.* 19. 20. & 21. 28.

* KISLOTH TABOR.

כִּסְלוֹת תָּבֹר / Urbs in finibus tribus Zabulon. *Joſ.* 19. 12. ita ut limes orientem verſus hanc tangeret.

* KITLISCH.

כִּתְלִישׁ / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 40.

* KITRON.

קִטְרוֹן / Urbs tribus Zabulon. *Jud.* 1. 30.

COABIS.

Legitur hoc nomen inter Scythopolim & Jerichunta, in tabula veteri Peutingeriana, quam vide ſupra *pag.* 421.

COBE.

COBE.

In Gem. Sanhedrin *cap.* 11. memoratur *Vicus cui nomen Cobe* כפר ששמו קובי qui erat in confiniis terrae Iſraëlis & Philiſtaeorum. Additur ratio nominis: quum David fugeret & veniſſet ad hunc locum dixerunt Philiſtaei unus ad alterum קום ביה *ſurge, irrue, in ipſum.*

COCHABA.

Vicus fuit in regione trans Jordanem, cujus ſitum ita deſcribit Epiphanius *lib.* I. adverſus haereſes *pag.* 126. Κωκάβην eſſe κώμην ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Καρναὶμ, Ἀρνὲμ, καὶ Ἀσαρὼθ ἐν τῇ Βασανίτιδι χώρᾳ, vicum circa Carnaim Arnem & Aſtaroth in Baſanitide. Illud Ἀρνὲμ mendoſum eſſe puto, & forſan legendum Καρναὶμ, τῆς καὶ Καρνὲμ Ἀσαρώθ. Eadem enim urbs modo קרנים modo קרנים עשתרות nuncupatur. Idem *lib.* I. adverſus haereſes *p.* 142. ſcribit Κώχαβα ſita eſſe ἐν τῇ Βασανίτιδι γῇ ἐπέκεινα Ἀδραῶν in Baſanitide ultra Adraa. Quae Adraa non ſunt diverſa, mea ſententia, ab אדרעי *Edrei.* Libro autem eodem adverſus haereſes *pag.* 291. haec leguntur, habitavit ἐν τῇ Ἀραβίᾳ ἐν Χωχάβῃ *in Arabia in Cochabe.* Eſt eadem cujus ante meminit, nam addit *ubi Ebionaeorum &c. ſemina pullulaſſe ante diximus.* Alibi tamen Epiphanius videtur Cocaben pro regione potius quam urbe vel vico habere, *lib.* I. *adv. haereſ. pag.* 123. ubi Nazaraeos habitare tradit ἐν τῇ Βασανίτιδι τῇ λεγομένῃ Κωκάβῃ, Χωχάβῃ δὲ Ἑβραϊστὶ λεγομένῃ, in Baſanitide, quae Cocabe dicitur, Hebraïce Chochabe. Scilicet a כוכב *ſtella* nomen habet: videturque, ut conciliemus haec diverſa Epiphanii teſtimonia, dicendum a vico Κώχαβα regionem Κωχάβην dictam fuiſſe, uti Euſebius in Onomaſtico ad vocem Gaulon vici meminit, cujus nomen regio tota circumjacens gerat, & ad vocem Addara vici Thamnae, κώμης, unde regio Thamnitica dicta ſit. Nota quoque Epiphanium eandem regionem, ſecundum illorum temporum conſuetudinem, Ἀραβίαν & Βασανῖτιν appellare, uti & Euſebius, omnem regionem trans Jordanem Ἀραβίαν appellat.

Prae-

Praeter Epiphanium meminit hujus vici Euſebius in Hiſtoria Eccleſiaſtica *lib.* I. *cap.* 7. Ἀπό τε Ναζάρων καὶ Κωχαβὰ κωμῶν Ἰουδαικῶν, a Nazaris & Cochaba vicis Judaicis. Aut ego vehementer fallor, aut & hunc locum Κώχαβα ante oculos habuit Euſebius ita ſcribens in Onomaſtico, Χωβὰ ἥ ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ Δαμάσκου. Ἔστι δὲ καὶ Χωβὰ κώμη ἐν τοῖς ἀυτοῖς μέρεσιν, ἐν ᾗ ἐισιν Ἑβραῖοι οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες Ἐβιωναῖοι καλούμενοι. Hieronymus. *Choba ad laevam partem Damaſci. Eſt autem Chobaa villa in iiſdem regionibus habens accolas Hebraeos, qui credentes in Chriſtum omnia Legis praecepta cuſtodiunt & a principe haereſeos Ebionitae nuncupantur.* Quam parum interſit inter Κωχαβὰ & Χωβὰ & *Chobaa* quiſque videt. Eundem autem locum eſſe, quem Epiphanius Κώχαβα, Euſebius Χωβὰ, vocat, liquet ex eo quod ſedes Ebionitarum ab utroque ſtatuatur, & ſita in regione trans Jordanem verſus Damaſcum. Confirmat nos, illam Χωβὰ ad ſiniſtram Damaſci videri eſſe locum كوكب כוכב vicinam Damaſco, cujus meminit geographus vulgo Nubienſis dictus: atque uti illud כוכב in Χωβὰ, ita hoc quoque, degenerare potuit, vel vice verſa ex חובה naſci Κώχαβα. Quicquid ſit, & ſive Euſebius ſive Epiphanius veram ſcriptionem exhibuerit, ego non dubito eundem locum indicare voluiſſe & hunc & illum.

Quid ſi dicamus hinc ortum eſſe Pſeudomeſſiam celebrem *Barcochab* (cujus hiſtoria ſatis copioſe traditur in Echa Rabbati *fol.* 74. *col.* 4. *fol.* 75. *col.* 1. 2.) & hinc nomen traxiſſe? Alias hinc fluxiſſe pernicioſas verae religioni opiniones ex Epiphanio liquet. *Barcochab* dictus eſſet, quaſi incola Κωχάβων. Fateor ſolere dici in ſcriptis illorum temporum איש non בר, uti in Talmude איש סוכו / איש בית לחם *Vir e Soco, Vir e Bethlechem*: ſed quum in ſacris literis etiam legamus בני בית לחם בני ירחו filii Bethlechem, filii Jericho *Ezr.* II. 3. qui alibi אנשי בית לחם viri e Bethlechem &c. nuncupantur, ſic ut בני & אנשי συνώνυμα ſint, non video quidni aeque liceat בן בית לחם dicere ac איש בית לחם. Si enim, verbi gratia, centum viri ſunt בנים alicujus loci, an non unus eſt בן? Obeſt mihi auctoritas Aben-Ezrae refutantis Iſacidem in Commentario ad *Hoſ.* I. I. אין משפט

משפט לשון הקדש לאמור על שם פרט שהוא בן עיר רק אם היה על דרך כלל כמו בת ציון רק יתיחש אל העיר כמו שמרוני. *Non eſt mos linguae ſanctae, de uno homine ut dicat eſſe eum filium urbis, ſed generatim dicitur filia Tzion, & gentile tantum urbi jungitur uti Samaritanus.* Sed quum vel hinc pateat omnes Judaeos in eadem opinione cum ipſo non fuiſſe verſatos, liceat nobis quoque ab eo diſſentire. Non ſit mos linguae ſanctae, id eſt, non extet in Sacro Codice בן cum nomine urbis; extat certe בני, uti vidimus: & uſus multa invexit in linguam Judaeorum vocabula nova, & modos loquendi, praecipue poſt urbis excidium (de qua aetate agimus) ſic ut ex ſolo uſu codicis ſacri argumentari non liceat. Legimus certe בן עיר pro *incola urbis* in Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 15. *col.* 4. ubi quum in Usha urbe varii doctores eſſent congregati, dicitur de R. Juda שהיה בן עיר *filius urbis ejus*, quod idem eſt ac illud quod mox dicitur, hanc urbem fuiſſe מקומו *locum ejus*: & propterea honori ejus id dederunt ut ipſe primus diſſereret, *non quod ille reliquos ſapientia anteiret*, שהיה בן עיר ולא שהיה גדול מהם בתורה. Nec id quod de שמרוני ἐθνικῷ dicit perpetuo obſervatur, quum & איש & אנשי & בני ſeparatim poni ſoleant ſequente urbis nomine: quidni itaque & בן aut בר, maxime quum nomina בן & בר perlate pateant in lingua Judaeorum, uti notum eſt.

COLA.

Κῶλα. Locus quo Ozias nuncios, miſit caeſo Holopherne *Judith.* 15. 3. Interpres Latinus legit Cholon. Vide *Culon.*

* COMOSOGANA.

Κωμωσώγανα. Vicus Galilaeae Joſephus in vita *p.* 1013. videtur eſſe vox corrupta, de qua alibi.

CORASCHAN.

1 *Sam.* 30. 30. Vid. ſupra Atach *pag.* 601. ubi Graeci legerunt *Berſabe.* Vide & *Aſchan*, nam כור *lacum* notare poſſet.

COSMUS.

Κόσμος.. Inter urbes ad orientem Jordanis recenſetur Ptolemaeo. Vide eum ſupra.

COREAE.

Κορέαι. Hic initium erat Judaeae ad ſeptentrionem in mediterraneis. Ita teſtatur Joſephus *Ant.* XIV. 6. ſcribens Pompejum praeterita Pella & Scythopoli Coreas perveniſſe, ubi Judaeae initium erat quod ad mediterranea ſpectat. *Lib.* V. *de bell. cap.* 4. Κορέα memoratur, quae videtur eſſe eadem: ibi dicitur Veſpaſianus profectus Jamnia (Rufinus legit *Ammaunte*) Hierichuntem per Samaritin ac Neapolin & Coream, & poſtridie Jerichuntem appuliſſe. Vicinum huic loco πρὸς ταῖς Κορεαῖς erat caſtellum Alexandrium ſitum in vertice montis, teſte Joſepho *Ant.* XIII. 24. & XVI. 2. & XIV. 6. & 10. in via inter Coreas & Jerichuntem, uti colligitur ex *Ant.* XIV. 6. firmatum ab Alexandro filio Ariſtobuli *Ant.* XIV. 10. dirutum a Gabinio, *ibidem*: ſed reſtauratum juſſu Herodis *Ant.* XIV. 27. in quo Alexander & Ariſtobulus, ſtrangulati in Sebaſte, ſepulti ſunt *Ant.* XVI. *ult.*

* COZEBA.

כֹּזֵבָה / Urbs tribus Judae 1 *Chron.* 4. 22.

CROCODILON.

Fuit oppidum Crocodilon, eſt flumen. Plinius *lib.* V. 19. ita ſcribit. Straboni dicitur Κροκοδείλων πόλις, ſita inter Ptolemaïda & turrim Stratonis. *Lib.* XVI. Videtur Plinius illud Κροκοδείλων in caſu recto accepiſſe. Quia autem Plinius dicit eſſe flumen, poſſet quis conjicere eſſe illud שיחור לבנה & eodem id cum Nilo nomine שיחור Schichor dictum ob crocodilos, qui in Nilo quidem praecipue, verum etiam alibi, reperiuntur. Ita in flumine Mauritaniae Darat Crocodili gignuntur. Plin. V. 1. Vide &

& Strabonem *lib.* XVII. de Mauritania, Τὺς δὲ ποταμὺς ἔχειν φασὶ καὶ κροκοδείλυς καὶ ἄλλα γένη ζώων ἐμφερῆ τοῖς ἐν τῷ Νείλῳ. *Amnes ejus ferunt etiam crocodilos & alia animantia gignere ſimilia illis Nili.* Fuit fons in Bithynia qui crocodilos aleret. Strabo *lib.* XII. ἔχει ἡ χώρα μικρὰν ὑπὲρ τῆς θαλάττης κρήνην Ἀζαριτίαν, τρέφυσαν κροκοδείλυς μικρύς. *Habet haec regio non longe a mari fontem Azaritiam, alentem parvos Crocodilos.* Nuper & in Thuringia crocodilus in lapide foſſili, metalli formam adeptus, repertus eſt. Sed ego verum crocodilum illum fuiſſe haud mihi perſuadeo, at luſum naturae res ſub terra rebus ſupra terram exiſtentibus ſimiles producentis, uti piſces, arbores &c. Plinius etiam *l.* 5. 9. de lacu Mauritaniae notat illic coracinos, ſiluros, & crocodilos reperiri. In India nunc ſunt Crocodili, & olim fuere. Plin. VI. 20.

CROMMYON.

Κρομμύων, πόλις πλησίον Ἀσκάλωνος. Φιλήμων ἐν Ἐφήβῳ. *Crommyon urbs prope Aſcalona. Philemon in Ephebo meminit.* Stephanus in Ethnicis. Regio Aſcalonitica feraciſſima erat κρομμύων. Vide ſupra quae de cepis Aſcaloniticis (nobis *chalotten*) notavimus ad vocem *Aſcalon.*

CULON.

Κυλόν. Alii codices exhibent Κυλόμ. Hieronymus legit Caulon uti in MS. Bibliothecae noſtrae Trajectinae extat. Urbs in tribu Juda, quae in codicibus Graecis legitur *Joſ.* 15. 60. non in Hebraeis. Neſcio equidem an huc faciat locus in tribu Judae Κυτιλᾶ dictus qui ad ripam occidentalem lacus Aſphaltitis erat. In vita Theodoſii (qui ſeculo ſexto vixit) legitur: *Quum autem ſolitudinis multam terram pervaſiſſet uſque ad locum qui dicitur Cutila & ripas lacus aſphaltitis.* Vide acta Sanctorum *Tom.* II. *pag.* 303. Solitudo Cutilae memoratur & *Tom.* V. *pag.* 134. profectus eſt in locum qui Cotulas dicitur. Johannes Moſchus Κοτυλᾶν vocat. Vel an huc facit Κῶλα, aut Cholon. Vide *Cola.*

CYAMON.

Κυάμων. *Judith.* 7. 3. dicuntur caſtra Holophernis ab urbe Bethulua in longitudinem fuiſſe porrecta ἕως Κυάμωνος ἥ ἐςιν ἀπέναντι Ἐσδραηλῶμ, uſque ad Cyamonem quae eſt ante Eſdraëla. Quid ſi ſit idem locus qui Καμμωνὰ vicus in campo magno 6 miliaribus a Legione verſus ſeptentrionem, cujus Euſebius meminit in Onomaſtico.

CYDIDA.

Κύδιδα. Ex hac urbe colonos in regnum ſuum traduxit Rex Tiglath Phulezer. *Joſ. Ant.* IX. 11. recenſetur ibi inter Galilaeam & Aſoram. Videtur Κύδιδα & Ἄσωρα eſſe eadem loca quae 2 *Reg.* 15. 29. ubi haec hiſtoria traditur appellantur Kedes & Chatzor חצור & קדש.

CYDIS.

Κύδις τῆς Νεφθαλείμ. *Tob.* 1. 2. Urbs in tribu Nephtali, eadem quae Cades. Vulgo Κυρίως legitur pro Κύδιος. Κύδιος a Κύδις, uti Ἀφύτιος ab Ἄφυτις apud Thucydidum *lib.* 1. *p.* 41. &c. Vide quae dicuntur ad vocem Thisbe.

CYDOESSA, CYDOSSUS.

Κύδοισσα. Vicus Tyriorum mediterraneus in confiniis Galilaeae, Galilaeis ſemper exoſus. Joſephus *de bell.* IV. 4. Tyriorum regio longiſſime ſe extendit auſtrum verſus. Ipſe Carmelus Tyriorum mons Joſepho dicitur, *lib.* III. *de bell.* 2. Κυδόσσος urbs eſt juxta Paneada, diſtans Tyro miliaribus viginti. Euſebius in Onom. ad vocem Κεδές. Ubi lege κʹ pro ηʹ. Ceteroquin vicina Paneadi eſſe non poſſet. Vide ſupra vocem Kedeſch.

DABARITTA.

Δαβαρίττων κώμη. *Joſeph. de bell.* II. 26. unde Δαβαριττηνοὶ in vita

vita *pag.* 1008. videtur eſſe idem ac Δαραβίττα, vicus in confiniis Galilaeae & Samariae. Vide hanc vocem.

* DABBASCHET.

דַּבָּשֶׁת / Urbs in finibus Zabulon. *Joſ.* 19. 11.

DABIRA.

Δαβειρά. Vicus Judaeorum in monte Tabor, regionis ad Diocaeſaream pertinentis. Hieronymus. Legitur etiam Δαβειρὼν ante Kiſchjon inter urbes tribus Jiſſaſcar in verſione Graeca *Joſ.* 19. 20. In codicibus Hebraeis non invenitur. Crediderim hanc eſſe de qua in Suida legitur Δόβειρα ὄνομα πόλεως.

* DALMANUTHA.

Δαλμανουθα ad mare Galilaeae. *Marc.* 8. 10. Vide Ligtfootum decade chorographica Marco praemiſſa *cap.* v. §. 11.

DAMIN.

דמין / nomen recentius urbis Zabuloniticae ante אדמי *Adami* dictae *Joſ.* 19. 33. Ita ſcribunt doctores Hebraeorum in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 7. *columna* 1. Vide ſupra ad vocem *Cheleph.*

* DAMMIM.

דַּמִּים / In tribu Juda inter Socho & Azeca 1 *Sam.* 17. 1. quidam putant integrum nomen eſſe אפס דמים quod & פס דמים.

* DAMNABA.

Vicus 8 miliaribus ab Areopoli & alter eodem nomine 7 miliaribus a Chesbon ſuper montem Phogor. Euſebius ad vocem Δαναβά.

DAN.

דָּן / Nomen urbis ſitae in finibus borealibus terrae Iſraëliticae olim Leſem dictae *Joſ.* 19. 47. Deus monſtravit Moſi totam regionem Gilead uſque ad Dan *Deut.* 34. A Dan uſque ad Berſabe, id eſt uno extremo terrae ad aliud 1 *Sam.* 30. 30. דן דקיסריון *Dan Caeſareae* ab urbe vicina dicitur in Targum Hieroſol. *Gen.* 14. 14. Erat enim vicina Caeſareae quae & Paneas. Sita erat urbs in agro bono & fertili non longe a Libano & fontibus Jordanis Joſeph. *Ant.* v. 2. ad fontes parvi Jordanis *Ant.* VIII. 3. direpta a rege Damaſci *Ant.* VIII. 6.

* DANNA.

דַּנָּה / Urbs in montanis tribus Judae *Joſ.* 15. 49.

DARABITTA.

Δαραβιττα. Vicus eſt in extremis Galilaeae finibus ſitus in Campo magno. Hunc tranſiit Jonathas iter faciens Tiberiade Hieroſolymas. Joſephus in vita *pag.* 1023. adeoque oportet in confiniis Samariae & Galilaeae fuiſſe. Videtur idem eſſe ac Δαβαρίττα.

DATHEMA.

Δαθεμά. Eſt nomen arcis, quo Judaei Galaaditae confugiebant. Joſephus *Ant.* XII. 11. Ita etiam appellatur 1 *Macc.* 5. 9.

DEBIR.

דְּבִיר / Quae & דבירה Debira *Joſ.* 10. 39. & דבר *Joſ.* 21. 14. Urbs in tribu Juda, olim dicta Kiriathſepher *Joſ.* 15. 15. & Kiriathſanna *ibid. commate* 49. Eſt & דבר Debir nomen loci in Peraea. A Machanaim ad Debir ſe extendit tribus Gad *Joſ.* 13. 26. niſi forte hoc לדבר ſit idem ac *Lodebar*.

DEPHELA.

Δήφηλα, πόλις παρὰ Ἰωσήπῳ. Suidas. Puto eſſe Σεφήλα regionem non urbem, de qua vide ſupra *lib.* 1.

DESSAU.

Δεσσαῦ. Vicus, ubi praelium commiſſum fuit inter Judaeos & Nicanorem. 2 *Macc.* 14. 16.

DIBON.

דִּיבֹן / Urbs a tribu Gad inhabitata *Num.* 32. 3. 34. *Joſ.* 13. 9. 17. dicitur a Moſe data Rubenitis. Videntur urbes quaedam ſitae in portione tribus Ruben poſtea a Gaditis fuiſſe inhabitatae, unde eſt quod aliquando legamus urbes quaſdam datas Rubenitis de quibus alio loco ſcriptum extat illas inhabitatas fuiſſe a Gaditis. Haec cauſſa eſt quamobrem in mappa noſtra chorographica non ſecreverimus urbes Gaditarum & Rubenitarum; Atque ita Cheſchbon ipſa, uti ante notavimus ad hanc vocem, data fuit Rubenitis, & tamen recenſetur inter urbes, non tribus Ruben, ſed Gad, quae Levitis datae ſunt. Sic urbes tribui Judae datae poſtea Simeonitis aſſignantur. Sic Menaſſitae urbes poſſederunt in portione tribus Aſcher. Videtur & in tribu Juda fuiſſe דיבן Dibon *Nehem.* 11. 25. Hieron. ad *Joſ.* 15. notat ob aquas tacite illic fluentes oppidum illud indifferentur Dibon & Dimon dici uſque ad ipſius tempora, & Euſebius villam eſſe ſcribit praegrandem juxta Arnonam.

* DILAN.

דִּלְעָן / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 38.

* DIMNA.

דִּמְנָה / Urbs tribus Zabulon. *Joſ.* 21. 35. Creditur eadem eſſe ac Nea vel Rimmono.

DI-

* DIMONA.

דִּימוֹנָה / Urbs in parte auſtrali tribus Judae. *Joſ.* 15. 22.

DIOCAESAREA. Vide *Sepphoris.*

DIOCLETIANOPOLIS.

Urbs Palaeſtinae primae, cujus mentio fit in notitiis veteribus Eccleſiaſticis, & in Conciliis. Scribitur illic Διοκλητιανούπολις uti Ἐλευθερούπολις, Ἑλενούπολις, Μαξιμιανούπολις, Σκυθούπολις, Φιλιππούπολις, Ἡλιούπολις. Memoratur Ἐλισσαῖος epiſcopus hujus urbis Epiphanio Haer. LXXIII. qui anno 359 interfuit conciliabulo Seleucienſi. Epictetus etiam epiſcopus anno 451, interfuit concilio Chalcedonenſi. Vide *tom.* IV. concilior. *pag.* 80.

DIOSPOLIS.

Urbs quae primo Lydda vocitata eſt. Vide *Lydda.*

DIUM.

Δῖον, *Dium* vel Δῖος nuncupatur urbs vicina Pellae in regione trans Jordanem ſita. Plin. *lib.* V. 17. hanc inter Decapolitanas recenſet. Arabiae fuit tributa, quum Imperatores Romani Palaeſtinas tres diſtinxerunt (vide ſupra *pag.* 217.) verum Pella ei vicina attributa fuit Palaeſtinae ſecundae (vide ſupra *pag.* 215.) ſic ut inter Dium & Pellam fuerit limes Arabiam a Palaeſtina ſecunda dividens. Joſephus Antiquitatum *libro* XIV. 8. hanc una cum Pella, Samaria & aliis a Pompejo incolis ſuis reſtitutam ſcribit. Forſitan & haec eſt quae Δῖα ipſi nuncupatur *Antiquit.* XIII. 23. ubi illam captam narrat ab Alexandro Jannaeo. Stephanus his verbis ejus meminit, Δῖον .... πόλις κοιλῆς Συρίας, κτίσμα Ἀλεξάνδρου ἡ καὶ Πέλλα, ἧς τὸ ὕδωρ νοσερόν. *Dium urbs eſt Coeleſyriae*, (ita & Ptolemaeus eam recenſet inter urbes Coeleſyſyriae, vide ſupra *pag.* 459.) *opus Alexandri*, *quae & Pella*, *cujus*

us aqua morbos generat. Mendum hic latet. Pella non erat eadem quae Dium. Verum illud ἡ non agnoſcunt codices manuſcripti. Adeoque ſcripſit forſitan κτίσμα Ἀλεξάνδρȣ καὶ Πέλλα, *opus Alexandri & Pellae.* Nam & Stephanus ἀπὸ Πέλλα τȣ̃ κτίσαντος *a Pella conditore* dictam eſſe urbem Pellam notat ad vocem Πέλλα, & duo conditores uni urbi tribuit: vide eum ad voces Διόσπολις, Διονυσȣ́πολις, Ἐρυᾶτις &c. Si noſter Alexandrum pro conditore Pellae agnoſceret, poſſet legi ὡς καὶ Πέλλα. Ad illuſtrationem verborum ultimorum Stephani, quae aquam Dienſem reſpiciunt, facit vetus epigramma, quod Raphael Volaterranus inſeruit *commentariis urbanis lib.* XI.

Νάμα τὸ Διηνὸν γλυκερὸν πότον, ἂν τὸ δὲ πίῃς
Παύσῃ μὲν δίψης, εὐθὺ δὲ καὶ βιοτȣ̃.

Dulcis eſt aqua Dienſis, quam ſi biberis
Sitim quidem extinguet, verum & vitam.

DOBRATH.

דָּבְרַת / Urbs in finibus tribus Zabulon *Joſ.* 19. 12. pertinens tamen ad Jiſſaſcar. *Joſ.* 21. 28. 1 *Chron.* 6. 57. Videtur eſſe Δάϐειρα vicus in monte Tabor in regione Diocaeſareae, cujus meminit Euſebius in Onomaſt. ad vocem Δάϐειρα. Memoratu dignum eſt ad hunc uſque diem vetus nomen illi vico adhaerere, nec dubitare poſſumus quin idem locus ſit, quoniam mons Tabor, cui adjacet, notiſſimus eſt & multis indiciis ab omnibus montibus circumjacentibus diſtinctus. Videlicet ad radicem montis Tabor eſt vicus qui Dabora dicitur, unde vulgo creditur nomen judicis Deborae, quae populum Iſraëliticum rexit & liberavit, derivatum eſſe, quemadmodum obſervat vir eruditiſſimus, & cujus induſtriae multum debemus quod ad hodiernam Palaeſtinae faciem attinet, Henricus Maundrellus in Itinerario. Erat autem mons Tabor in confiniis tribuum Zabulon & Jiſſaſcar uti liquet ex Sacro Codice: ſic ut vix videatur dubitandi locus hunc eſſe locum eundem atque Δάϐειρα. Poſſet alicui videri hanc eſſe Δαϐαρίττα Joſephi: ſed obſtat, quod Dabaritta erant ſita in confiniis

finiis Galilaeae & Samariae adeoque in confiniis tribus Jiſſaſcar & dimidiae Manaſſis, non autem tribus Jiſſaſcar & Zabulon: quoniam Samaritis regio fuit tribuum Ephraim & dimidiae Manaſſis. Nec reſponderi poteſt, tempore Joſephi Samaritin ſe extendiſſe latius & partem tribus Jiſſaſcar abſorpſiſſe, quia ipſe a Scythopoli initium Galilaeae ducit.

DOMAE.

Δῶμαι. Vicus in Galilaea prope Tiberiada in loco montano ſitus. Joſephus in vita *pag.* 1023. eſtne כפר דמאי.

DOR. DORA.

דור / Urbs Menaſſchitarum, ſed extra regionem tribui eorum aſſignatam *Joſ.* 17. 11. Δὼρ Aſcheritis tribuitur in Graeco *Judic.* 1. 38. non in Hebraeo. Naphot Dora vertit Symmachus παραλία Δῶρα *Joſ.* 7. 2. Δῶρα vocatur & urbs ſita ἐπὶ τῆς θαλάσσης 1 *Macc.* 15. 11. Δοῦρα Polybio. Vide infra vocem *Dura*. Plinio *Dorum*: *Thora* in tabula veteri Peutingeriana, Δωρητῶν πόλις in epiſtola IX Martini Papae, *Dor* Hieronymo in epitaphio Paulae; *Mirata ruinas Dor, urbis quondam potentiſſimae* &c. & in Onomaſtico. *Dor eſt oppidum jam deſertum in nono miliario Caeſareae, pergentibus Ptolemaïdem.*

Urbs fuit maritima, terminus dimidiae tribus Manaſſis ad occaſum. Ita Joſephus *Ant.* V. 1. & VIII. 2. Illic Δῶρα ſcribitur ſed *Ant.* XIII. 12. ἡ Δῶρα. Terminus erat regionis Dan ad boream. Ita idem *Ant.* V. 1. niſi forſan Γάδαρα illic legi debeat pro Δῶρα, ut illa mox permutari videbimus. Reſtaurata a Gabinio *Ant.* XIV. 10. Πολίχνιον vocatur nec ſatis apto portu inſtructum *Ant.* XV. 13. Illic fuit unum e 5 Synedriis terrae Iſraëliticae, ſi recte legit Rufinus *de bell.* 1. 6. noſtri enim codices Graeci Γαδάροις pro Δώροις habent. *Lib.* II. *c.* Apionem Dora ſcribit eſſe urbem Phoenices ad Carmelum montem, & quatuor dierum itinere remotam ab Idumaea.

Legitur hoc nomen ſemel in Joſepho, ſed, uti puto, male

pro

pro Ἄδωρα. Locus eſt *Antiquit.* XIII. II. ubi Tryphon volens per Idumaeam adſcendere Hieroſolymas perveniſſe dicitur εἰς Δῶρα πόλιν τῆς Ἰδουμαίας. Quid ais, Joſephe? Dora urbem Idumaeae? Ipſe *lib.* II. contra Apionem ſcribis Δῶρα Ἰδουμαίας ἐςὶν οὐδεμία πόλις, *nulla urbs Idumaeae Dora nuncupatur.* Quid? quod ipſe Apionem caſtiges qui dixerat Dora eſſe urbem Idumaeae, & notes eſſe Dora urbem Phoenices ad montem Carmelum. Dicamus itaque quod res eſt. Non ita ſcripſiſti, Joſephe, nec propterea imperitiae in re geographica poſtulandus es, uti factum a Bocharto geogr. *pag.* 1110. Culpa eſt librariorum. Ἄδωρα legendum eſt pro Δῶρα. Id liquet ex I *Macc.* 13. 20. ubi eadem haec urbs, quae in corruptis Joſephi codicibus Δῶρα legitur, Ἄδωρα appellatur. Quamvis ſimili corruptela illic Δῶρα in codd. quibuſdam legatur. Liquet & ex ipſo Joſepho qui nulla Dora in Idumaea novit, ſed Ἄδωρα in Idumaea collocat, ut *Ant.* XIII. 17. τῆς Ἰδουμαίας πόλεις Ἄδωρα καὶ Μαρίσσαν. At vide ſimilem corruptelam in aliis Joſephi locis. Δωρεὸν καὶ Μαρίσσαν legitur *de bell.* 1. 2. Atqui & hoc Δωρεὸν mutandum eſt in Ἄδωρα. *De bell.* 1. 6. extat Μαρισά τε καὶ Δωρεός. Ubi Rufinus legit *Dora* ſed & hic lege Ἄδωρα.

Verum in primis illuſtris eſt hujus urbis deſcriptio quae extat in Stephani Ἐθνικοῖς. Nota autem haec non eſſe ex epitome Stephani (quam vulgo Stephani Ἐθνικὰ dicimus) ſed ex fragmento magni operis Stephani ipſius, quod Amſtelodami primum edidit S. Tennulius anno 1669, quodque a voce Δύμη incipit & uſque ad initium elementi E protenditur. Unde intelligimus quantum in Stephano amiſerimus. Δῶρος, πόλις Φοινίκης. Ἑκαταῖος Ἀσίᾳ. Μετὰ δὲ ἡ πάλαι Δῶρος, νῦν δὲ Δῶρα καλεῖται. Καὶ οὕτως Ἰώσηπος αὐτὴν καλεῖ ἐν έ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱςορίας. Ἀπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως. Καὶ πάλιν. Ἀζώτῳ καὶ Δώροις ὁριζόμενοι. Καὶ ἐν δ΄ εἶναί τι γύναιον ἐν πόλει Δώρῳ. Καὶ πάλιν, ὅτε ἤνεγκεν εἰς τὸν Δῶρον. (f. τὴν Δώρων) Καὶ Κλαύδιος Ἴουλλους ἐν γ΄ Φοινικικῶν. Μετὰ Καισάρειαν Δῶρα κεῖται βραχεῖα πολίχνη, Φοινίκων αὐτὴν οἰκούντων, οἳ διὰ τὸ ὑπόπετρον τῶν τε αἰγιαλῶν καὶ τὸ πορφύρας γόνιμον συνελθόντες, καλιὰς αὐτοῖς ᾠκοδομήσαντο, καὶ περιβαλλόμενοι χάρακας, ὡς ὑπήκουεν

αὐτοῖς τὰ τῆς ἐργασίας, τεμνόμενοι τῆς πέτρας διὰ τῶν ἐξαιρουμένων λίθων τὰ τείχη κατεβάλοντο, καὶ τὴν ἔνορμον χειλὴν ὅπως τε ἀσφαλῶς ἔθεντο, ἐπώνυμον αὐτὴν τῇ (deeſſe putat τῇ πόλει Berkelius) πατρίῳ γλώσσῃ (דור, quod hujus urbis nomen eſt *Jud.* 17. 11. notat habitationem) Δῶρα καλοῦντες. Οἱ δ' Ἕλληνες ἄχρι τοῦ τῆς φωνῆς εὐπροφόρου, καλεῖν ἀρκοῦντα (l. ἀρκοῦνται) Δώραν τὴν πόλιν. Καί τινες ἱστοροῦσι Δῶρον τὸν Ποσειδῶνος οἰκιστὴν αὐτῆς γεγονέναι. Καὶ Ἀρτεμίδωρος Δῶρον τὴν πόλιν οἶδεν ἐν ἐπιτομῇ τῶν ιά. Συνεχῶς δ' ἐστὶ Στράτωνος πύργος· εἶτα ἔνι Δῶρα ἐπὶ χερσονησειδοῦς τόπου κείμενον πολισμάτιον, ἀρχομένου τοῦ ὄρους τοῦ Καρμήλου. Καὶ ἐν θ' γεωγραφουμένων τὸ αὐτό. Ἀπολλόδωρος δὲ Δῶρον καλεῖ ἐν χρονικῶν δ'· εἰς Δῶρον, οὖσαν ἐπιθαλάττιον πόλιν· καὶ Ἀλέξανδρος ἐν Ἀσίᾳ.

Δῶρός τ' ἀγχίαλός τ' Ἰόπη προὔχουσα θαλάττῃ.

Καὶ Χάραξ ιά. Τρύφων ἐν Δώρῳ τῆς κοιλῆς Συρίας πόλει πολιορκούμενος ὑπ' Ἀντιόχου ἔφυγε εἰς Πτολεμαΐδα τὴν Ἄκην λεγομένην. *Doros, urbs Phoenices. Hecataeus in Aſia*: deinde antiquitus Dorus nunc Dora appellata. *Atque ita Joſephus eam appellat lib.* v. *Hiſt. Jud.* a Jordane uſque ad urbem Dora: *& iterum*, Azoto & Doris terminati: *& lib.* IV. eſſe in urbe Doro mulierculam, *& rurſus*: quando tulit in Dorum. *Et Claudius Julus lib.* 3. *Phoenicior.* poſt Caeſaream ſita ſunt Dora, exiguum oppidulum ab Phoenicibus habitatum, qui propter ſaxoſum inferne litus & purpura foecundum ibi convenerunt, & gurguſtia ſive caſas ſibi ſtruxerunt, & circumdederunt foſſis. Ubi vero hoc bene ſucceſſit, ſecuerunt petram & ex lapidibus inde petitis muros fecerunt, & portum navibus commodum poſuerunt, patriaque lingua Dora appellarunt quod & urbis nomen eſt. *Graeci autem id Doram, facilioris pronuntiationis gratia, nuncuparunt. Nonnulli narrant Dorum Neptuni filium eam condidiſſe. Artemidorus quoque in Epitome* XI. libr. *urbem Doram agnoſcit his verbis*: Contigua eſt Stratonis turris, dein ſequitur Dora oppidum in loco peninſulae formam habente ſitum, ubi incipit mons Carmelus. *Et lib.* IX. *Geograph. idem ſcribit. Apollodorus vero Dorum appellat lib.* V. *Chronic.* ad Dorum urbem maritimam. *Et Alexander in Aſia*,

Et

Et Dorus & litoralis Jope, procurrens in mare.

Et Charax lib. XI. *Trypho in urbe Coeleſyriae Doro obſeſſus ab Antiocho profugit Ptolemaidem, quae Ace dicitur.* Plura addit Stephanus ſed agunt de formando nomine gentili, ἐθνικῷ, de quo nos non adeo laboramus.

Nummi extant hujus urbis inſcripti ΔΩΡΑ ΙΕΡΑ ΡΟΕ, *Dora ſacra, anno* 175. Aerae caput ab anno Romae conditae 691 ducitur. Conſpicitur in illis triremis. Vide Vaillant Numiſm. Impp. & Caeſ. *pag.* 350. Noriſius in epochis Syromacedonum *Diſſert.* IV, ἔκτυπον dedit nummi Hadriani, in quo legitur ΔΩΡ. ΙΕΡ. ΑΣΥΛ. ΑΥΤ. ΝΑΥΑΡ. ΠΡ. *Dora ſacra, inviolabilis, ſuis legibus utens, Nauarchis, anno* 180. Vide & Vaillant. libr. mox laudatum *p.* 33. & 350. Iidem nummum Doritarum commemorant inſcriptum ΔΩΡ. ΙΕΡ. ΑΣΥΛ, ΑΥΤΟ. ΝΑΥΑΡ. ΡΟΕ.

Urbs fuit epiſcopatu inſignis, & Palaeſtinae primae attributa. Βαράχιος Δώρων ἐπίσκοπος memoratur in actis concilii Conſtantinopolitani. Vide *tom.* V. *conciliorum generalium pag.* 192. Unde liquet, quoniam in eadem ſerie epiſcoporum Palaeſtinae paullo ante legitur,

Στέφανος Ὀράων,

in voce Ὀράων non latere urbem *Dora*, quod putavit Holſtenius in notis ad Caroli a S.to Paulo geographiam ſacram *pag.* 350. ita enim duo Dororum epiſcopi ſubſcripſiſſent. Vide quae nos conjecimus de vera ſcriptione vocis Ὀράων ſupra ad vocem *Arad.*

DOTHAN. DOTHAIN.

דתן / Urbs non longe a Sichem & Samaria, in via qua mercatores Iſmaëlitae, ex Gileaditide Aegyptum proficiſcentes, tranſibant. *Gen.* 37. 17. *Ibidem* דתין appellatur, unde Graecum Δωθαείμ. Abeſt a Samaria urbe 12 miliaria contra aquilonem, teſte Euſebio.

Mentio etiam fit hujus urbis in Libris Apocryphis. Δωθαεὶμ appellatur in libro Judith *cap.* 7. *commate* 3. ubi a Dothaim uſque

ad Belthem fuiſſe dicitur latitudo caſtrorum Holofernis obſidentis Betuluam. In eodem *libro cap.* 3. *comm.* 11. appellatur Δωθαία & non longe a campo Eſdrelon locatur: dicitur enim Holophernes veniſſe κατὰ πρόσωπον Ἐσδραήλων (לפני יזרעאל) πλησίον τῆς Δωθαίας & caſtra metatus inter Gaebam & Scythopolin. In quoſdam codices irrepſit Ἰουδαίας pro Δωθαίας ob vocem Ἰουδαίας quae mox ſequitur: nam legendum eſſe Δωθαίαν liquet ex *cap.* 8. 3. aliiſque locis hujus libri. Dicitur ſita eſſe *ante ſerram magnam Judaeae*, ἀπέναντι τοῦ πρίονος μεγάλου τῆς Ἰουδαίας, *Judith.* 3. 11. Locus ſuſpectus. Num legendum πρεόνος a πρεὼν quod verticem montis, ὄρους ἐξοχὴν, notat: vide ſis Suidam ad vocem Πρῶνες. Ita uſurpatur vox πρῶνες apud Oppianum cynegeticôn *lib.* III. 315.

——— Κιλικάς τε πάγους καὶ πρῶνας Ἀμανοῦ.
Cilices colles & vertices Amani.

Non puto: quis enim ille Judaeae, longe hinc ſitae, mons eſſet ita dictus? Num forte legendum eſt πεδίου μεγάλου τῆς Ἰουδαίας, ut intelligatur campus ille praegrandis quem Jordanes medium ſecat, quo facit quod *cap.* 4. *comm.* 5. dicatur Betomeſthem eſſe ἀπέναντι Ἐσδραήλων κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου τοῦ πλησίον Δωθαΐμ. At hoc non placet, quia id μέγα Πεδίον quod Jordanes ſecat videtur αὐλὼν ab eo appellari *c.* 4. 5. & librarii non ſolent nomina notiora in ignotiora mutare, uti πεδίου in πρίονος, ſed contra pro iis quae non intelligunt alia vulgatiora ſubſtituere. Num forſitan locus ita dictus eſt quod juxta ſe poſitis montibus dentes ſerrae repraeſentaret: & per eum introitus pateret in Judaeam. Huc facit, quod *cap.* 4. 5. legitur, Pontificem maximum incolas Bethuliae & Bethomeſthae ſitae ante Eſdraela monuiſſe ut adſcenſus montium vicinorum occuparent, ὅτι δι' αὐτῶν ἦν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, *quia per illos aditus erat ad Judaeam*? Obſtat tamen quod minus apte dicatur τῆς Ἰουδαίας πρίων *ſerra Judaeae*. In Judaea enim non erat. Nec Judaeae ſerra dici poteſt quod per eam aditus ſit. Clavem Judaeae dicere poſſumus locum extra Judaeam ſitum, uti κλεὶς χώρας alicujus Graecis dicitur, per quam ad illam

lam regionem εἴσοδος & ἔξοδος prohiberi poteſt. Non ita ſerram Judaeae dices. Sed in mentem venit quod forte magis placebit. Liber hic Judithae aut codicis Hebraei verſio eſt aut certe ex ſcriptis Hebraïcis concinnatus. Id & ſtylus & alia ſuadent. Scriptum itaque fuerit in Hebraeo codice לפני המשור הגדול *ante planitiem magnam Judaeae*, (illud nimirum μέγα Πεδίον quod a Jordane perluitur quod ערבה in Sacro Codice dicitur pro quo מישרא habet Targum) & vel exciderit Jod (nulla litera ob exilitatem ſuam citius excidere potuit) vel lectum non ſit a ſcriptore Graeco, ſic ut remanſerit המשור. Id notat ſerram. Vid. *Jeſ.* 10. 15. ubi id per πρίων Graeci reddiderunt.

Quod ſi nec haec ſatisfaciant lectori, nec enim mihi ipſi plane ſatis faciunt, credamus nomen eſſe huic loco datum ob cauſas nobis incognitas, obſervemusque etiam aliis locis hoc nomen datum eſſe. Extat apud Plinium Hiſtor. *lib.* V. 31. mons *Prion* dictus, & apud Marcianum, citatum Stephano in Ἐθνικοῖς ad vocem Χαδραμωτῖται, fluvius Πρίων. Et apud Ptolemaeum in Arabia Πριόνος ποταμȣ̃ ἐκϐολαί. Antoninus Liberalis in Metamorph. *pag.* 126. αὐτὰς Ἑρμῆς ἔκρυψεν ἐν τῷ Πριῶνι παρὰ τὸ Κορυφάσιον. Polybius quoque *lib.* VII. hiſtoriarum meminit loci Πρίωνος dicti, qui arcem & urbem Sardium jungebat. Συνθεωρήσας δὲ τὸ κατὰ τὸν καλȣ́μενον Πρίωνα τεῖχος ἀφυλακτȣ́μενον, ȣ̃τος δ᾽ ἐςὶ τόπος ὁ συνάπτων τὴν ἄκραν καὶ τὴν πόλιν. *Cognito partem illam muri quae eſt ad Prionem (ſive Serram) incuſtoditam manere; eſt autem hic locus qui conjungit arcem & urbem &c.*

D R U S I A S.

Δρȣσιάς. Urbs Judaeae, cujus meminit Ptolemaeus, inter Antipatrida & Sebaſten. Cellarius ſuſpicatur ab Herode fuiſſe conditam qui Auguſti familiam in qua Druſi erant colebat, quemadmodum etiam turrim maximam, quam in portu Caeſareenſi condiderat, Δρȣ̃σον, uti Joſephus *Antiquit.* XV. *cap.* 13. tradit, appellavit.

DUMA.

Δουμά. Vicus grandis in Daroma 17 miliaribus ab Eleutheropoli. Euſebius in Onom.

DURA.

Polybius *lib.* v. Hiſtoriarum *pag.* 409. hujus urbis meminit inter urbes Coeleſyriae quas Antiochus Rex Syriae Ptolemaeo regi Aegypti eripere conabatur. Tyrus & Ptolemaïs illi traditae fuerant a Theodoto & Panaetolo. Deinde aliae urbes leviter munitae ei ſe ſubjecerant: & poſtea narrat, nullius alterius urbis nominatim facta mentione, Antiochum urbem Dura obſediſſe, his verbis, ex quibus liquet eo tempore munitam admodum urbem fuiſſe. Ἀντίοχος δὲ συνεπιστάμενος πολιορκίαν περὶ τὴν καλουμένην πόλιν Δοῦρα, καὶ περαίνειν οὐδὲν δυνάμενος διά τε τὴν ὀχυρότητα τοῦ τόπου καὶ τὰς περὶ τὸν Νικόλαον παραβοηθείας, συνάπτοντος ἤδη τοῦ χειμῶνος, συνεχώρησε ταῖς παρὰ τοῦ Πτολεμαίου πρεσβείαις ἀνοχάς τε ποιήσασθαι τετραμήνους καὶ περὶ τῶν ὅλων εἰς πάντα συγκαταβήσεσθαι τὰ φιλάνθρωπα. Ταῦτα δ᾽ ἔπραττε, πλεῖστον μὲν ἀπέχων τῆς ἀληθείας· σπεύδων δὲ μὴ πολὺν χρόνον ἀποσπᾶσθαι τῶν οἰκείων τόπων, ἀλλ᾽ ἐν τῇ Σελευκείᾳ ποιήσασθαι τὴν τῶν δυνάμεων παραχειμασίαν. *Antiochus autem urbem Dura premebat obſidione, cujus incepti quum exitum nullum videret, nam & locus erat natura munitus & obſeſſis opem ferebat ſubinde Nicolaus, appetente jam hyeme, miſſis a Ptolemaeo legatis innuit, ut induciae ad quatuor menſes fierent & de ſumma re ad aequiſſimas conditiones deſcenſurum ſe diceret. Hoc autem faciebat, non quod veram animi mentem proderet, ſed quod diutius a regione ſua abeſſe nollet & Seleuciam reducere copias conſtituiſſet ad hybernandum.* Et ſitus loci & alia perſuadent nobis haec Dura eadem eſſe ac urbem Δῶρα Joſepho appellatam & *Dor* in ſacris literis, ad litus maris magni inter Ptolemaïda & Caeſaream. Eſt & alia urbs Δοῦρα Polybio dicta eodem cum hac ipſa nomine.

EBRON.

* EBRON.

עֶבְרֹן / Urbs tribus Aſcher. *Joſ.* 19. 28. quaſi Trajectum dicas.

ECBATANA.

Oppidum non longe a Ptolemaide, in monte Carmelo. Plin. v. 19. *Promontorium Carmelum, & in monte oppidum eodem nomine quondam Ecbatana dictum.* Bochartus putat ex Baſan natum. Vide ipſius Phaleg & Canaan *p.* 798. Sed longius hinc aberat Baſan.

ECDIPPA. Vide. Aczib.

ECHELA.

Ἐχελά. Vicus 7 miliaribus ab Eleutheropoli. Euſebius. Bonfrerius in notis ſuſpicatur Euſebium agere de colle Hachila 1 *Sam.* 23. Et videtur quidem agere de illo colle his verbis Ἐχελὰ ἔνθα ἐκρύπτετο Δαβίδ. Sed reliqua conveniunt Keilae, nam alibi ad vocem Κεειλὰ קְעִילָה iiſdem verbis utitur ſcribens eſſe vicum Κηλὰ 8 miliaribus (ita legit Hieron.) & ſepulcrum Habaccuci illic monſtrari.

ECREBEL.

Ἐκρεβήλ. *Judith.* 7. 16. dicuntur miſiſſe ex vicinia Bethuluae verſus notum & apelioten ἀπέναντι Ἐκρεβὴλ, ἥ ἐςι πλησίον Χȣσὶ ἥ ἐςι ἐπὶ τȣ̃ χειμάῤῥȣ Μοχμȣ́ρ. Nomina ſuſpecta. Latinus interpres pro Ecrebel dat *Betharabae*, pro Chuſi Keziz. Hillerus reponit in Onomaſtico *pag.* 799. Ἐκρεβὲτ, putatque eſſe regionem Acrabatenen.

ECRON.

עֶקְרוֹן / Una e quinque urbibus Philiſtaeorum, Judae attributa 1 *Sam.* 6. 17. *Joſ.* 15. 45. Terminus borealis Juda tendebat a Thimna ad latus boreale Ecronis, deinde ab Jabneel & mare.

Joſ. 15. 11. legitur Danitis attributa *Joſ.* 19. 43. Euſebius itaque in voce Ἀκκαρὼν ait eam eſſe φυλῆς Δὰν, ſed Hieronymus addit, *ut ego arbitror in tribu Juda.* Collocat hanc inter Azotum & Jamniam, ſed ortum verſus. Hieronymus addit, *quidam putant Accaron turrim Stratonis poſtea Caeſaream nuncupatam.* Videtur inter quinque Philiſtaeorum urbes maxime ad ſeptentrionem collocanda, quia *Joſ.* 13. 3. ſcriptum eſt, a Schichor ante Aegyptum uſque ad terminum Ecron verſus Aquilonem, Cananaeis accenſetur, quinque ſatrapiae Philiſtaeorum, Gaza, Azdod, Aſcalon, Gath & Ecron. Adde Ecron fuiſſe in limite boreali Judae *Joſ.* 15. 11. In ipſa autem Juda erant reliquae Aſdod, Gaza *Joſ.* 15. 47. De Aſcalon non eſt dubium. De Gath liquet ex modo dictis *Joſ.* 13. 3. Ἀκάρων vocatur Joſepho & Ἀκκαρὼν *Ant.* v. 2. & IX. 1. qui eam ceſſiſſe Danitis ſcribit *Ant.* v. 1. ſitam in tribu Juda *Ant.* v. 2. unam ex urbibus 5 Palaeſtinorum, *Ant.* VI. 1.

* EDER.

עֵדֶר / Urbs tribus Judae in parte ejus auſtrali prope fines Edomaeorum *Joſ.* 15. 21.

EDOMIA.

Hieron. ad Obad. *cap.* 1. *Quod ergo Hebraice Edom, & Graece dicitur* Ἰδυμαῖα, *nunc viculus Palaeſtinae eſt, a conditore ſic impoſito nomine.* Meminit & Euſebius in Onomaſt. viculi Ἐδυμὰ, 12 mill. a Neapoli verſus orientem in Acrabattene. Sed is viculus diverſus omnino videtur a priori.

EDREI.

אדרעי / In regione dimidiae tribus Manaſſe trans Jordanem *Joſ.* 13. 31. Recenſetur & alia in tribu Nephtali *Joſ.* 19. 36. Vide vocem *Adraa* ſupra.

EGLON.

עֶגְלוֹן / Urbs in tribu Juda. *Joſ.* 15. 39. Facit eam Euſebius ean-

eandem atque Adollam, ſed Sacer Codex has urbes diſtinguit manifeſtiſſime.

EIPAN.

Ἐιπάν. Urbs eſt in tribu Judae. Joſephus *Antiq.* VIII. 3. Sine dubio haec eſt vox corrupta. Quum enim qiundecim urbes Joſephus recenſeat eodem ordine quo 2 *Chron.* XI. 6. recenſentur, & in omnibus conveniat inter utrumque ſcriptorem non eſt credibile Joſephum hic a ſacro ſcriptore receſſiſſe qui hoc loco habet גת Gath. Quomodo autem inde factum eſt ἐιπάν; Suſpicor ex את גת, uti in ſacro codice legitur factum ΕΤΓΑΔ & dein ΕΤΓΑΝ, denique ΕΙΠΑΝ. Nota ת olim ſcriptum Γ ita ut magis conveniret cum Γ.

ELAIS.

Ἐλαΐς. Oppidum, cujus meminit Dionyſius in Periegeſi verſu 910. interponens eam inter Joppen, Gazam & Tyrum.

> Οἵ τ' Ἰόπην καὶ Γάζαν, Ἐλαΐδα τ' ἐνναίουσι,
> *Qui Jopen & Gazam & Elaida incolunt.*

Euſtathius in ſcholiis. Ἐλαῒς, πόλις Φοινίκης οὕτω λέγεται διὰ τὸ ἐλαιοφόρον εἶναι. *Elais, urbs Phoenices, ita nuncupata ab eo quod oleas proferat.* Sine dubio eſt eadem ac Ἐλαῖα apud Stephanum in Ἐθνικοῖς, Ἐλαία … πόλις Φοινίκης μεταξὺ Τύρου καὶ Σιδῶνος ὡς Φίλων. *Elaia … urbs Phoenices inter Tyrum & Sidonem, ut Philo.* Confuderunt Ἐλαῒς & Ἐλαία, quum ea idem ſignificent videlicet oleas arbores. Suidas Ἐλάα ὁ καρπὸς, Ἐλαία δὲ τὸ δένδρον. *Elaa eſt fructus, Elaia arbor.* Et mox: Ἐλαΐδας, ἐλαίας δένδρα. *Elaidas, oleas arbores.* Meminit & hujus urbis Johannes Tzetzes in Chiliadibus hiſt. 452.

> Ἀσσύριοι μὲν λέγονται οἱ Μεσοποταμῖται
> Σύροι δὲ πάντες οἱ ἐντὸς Κασίου καὶ Λιβάνου,
> Ὧν πόλεις Ἀντιόχεια, Γάζα, καὶ Ἐλαῒς δὲ
> Μάραφις καὶ Ἀσκάλων δὲ Τρίπολις καὶ Ἰόπη.

Aſſyrii quidem dicuntur Meſopotamitae
Syri autem omnes qui ſunt inter Caſium & Libanum:
Quorum urbes ſunt Antiochia, Gaza, & Elais,
Maraphis, & Aſcalon, Tripolis & Jope.

Haec Tzetzes petiit ex Dionyſii periegeſi, uti liquebit ſi quis conferat utrumque: & Μάραφις videtur legi in Tzetze, pro Μάραθος quod eſt in Dionyſio. Marathos eſt urbs Phoenices, & altera eſt in Acarnania hoc nomine, uti Euſtathius docet in comm. ad Dionyſium, & Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Quare non crediderim illud Ἀκαρνανίας in Stephano eſſe mutandum. Commemorat quoque Arabs Ibn Idris urbem ab olivis nomen habentem, & ad mare ſitam quae 12 miliaribus aberat a Ptolemaide, his verbis ومن عكة الي حصن الزيت اثنا عشر ميلا وهو حصن حسن علي البحر صفة. *Ab Acco (Ptolemaide) uſque ad arcem Zait, id eſt, olei* 12 *ſunt miliaria. Eſt autem haec arx valida & maritima*: ſed non videtur eadem ac Elais. Plura erant in iſta regione loca olei feracia, uti ſupra notavimus *lib.* 1.

E L A S.

Ἐλάς. Urbs Palaeſtinae tertiae. Vide notitias veteres. Puto eſſe Ἀιλὰν ad ſinum Arabicum. Vide ſupra *Aila*.

E L C E S I.

Patria Nachum Prophetae. Heſychius Presbyter de vitis Prophetarum editus ab Hoeſchelio ex codice Auguſtano, ἦν ἀπὸ Ἐλκεσεὶν πέραν τοῦ τηνβαρεὶν ἐκ φυλῆς Συμεών. Ad marginem ex Theophylacto haec ſubſtituuntur Ἐλκασαὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς Βιγαβρί. Hieron. in prol. ad Prophetiam Nachumi. *Quum Elceſi uſque hodie in Galilaea viculus ſit, parvus quidem & vix ruinis veterum aedificiorum indicans veſtigia, ſed tamen notus Judaeis & mihi quoque a circunducente monſtratus.*

ELEALE.

עֶלְעָלֵה / Urbs condita a Rubenitis. *Num.* 32. 37. Eſſe villam grandem in primo miliario a Chesbone ſcribit Euſebius in Onom.

ELEASA.

Ἐλεασά. 1 *Macc.* 9. 5. aliis Ἀδασά. Confer 1 *Macc.* 7. 40.

ELEUTHEROPOLIS.

Nomen habet haec urbs, cujus ſtante Templo primo & ſecundo nulla fit mentio, quippe quae tum non extitit (*aevo ſuperiore exſtructam* dicit Ammianus Marcellinus *lib.* XIV.) a gente Chorraeorum, quae olim hic habitavit, uti ſcribit Hieronymus in commentar. ad Obad. *cap.* 1. *Unus ergo atque idem tribus nominibus appellatur Eſau, Edom, Seir, poſſeditque eam regionem quae nunc Gebalena dicitur, & in finibus eſt* Ἐλευθεροπόλεως, *ubi ante habitaverant Horraei qui interpretantur liberi, unde ipſa urbs poſtea ſortita vocabulum eſt.* Sed id mihi non perſuadet, quum vetus nomen illarum gentium quae montana Seir incoluerunt, poſt tot ſaecula revocatum eſſe non ſit probabile, nec Romani, qui nominum Nicopolis, Neapolis, & aliorum auctores fuere, credi debeant nomen illud barbarae gentis, & cujus vix ulla id temporis ſupererat memoria niſi in monumentis literarum, iiſque pauciſſimis, huic urbi indidiſſe. Adde quod Eleutheropolis in montanis Seir ſita non fuerit; ſed errori anſam dedit vox Idumaeae, quae in ſcriptorum quorundam (qualis Joſephus) conſuetudine perlate patet, ut dici poſſit regio Eleutheropolitana in Idumaea ſita; quod tamen neutiquam ita debet intelligi ac ſi montana Seir & Idumaea proprie dicta eo uſque ſe extenderint uſquam: ſed quod magna portio Judaeae Idumaea nuncupata ſit. Ab Eleutheropoli uſque ad Petram & Ailam extendit ipſe Hieronymus regionem Idumaeorum, quatenus circa Templi ſecundi excidium portio magna Judaeae ad auſtrum, Idumae ae adjecta, nomen

Bbbbb 3 Idu-

Idumaeae adepta eſt. Ita ſcribit ad *Obad.* I. *Omnis auſtralis regio Idumaeorum de Eleutheropoli uſque Petram & Ailam* (*haec eſt enim poſſeſſio Eſau*) *in ſpecubus habitatiancalas habet.* Praeterea nomen חרי vel חור quod ἐλεύθερον ſignificat illam Hieronymi opinionem firmare videtur: ſed uti Νικόπολις & aliae a victoria Romanorum, aut Caeſaribus aut aliunde nomen habent, ita probabile eſt a libertate nomen urbi datum eſſe Eleutheropolis.

Videtur tamen Hieronymus a praeceptore ſuo Judaeo id hauſiſſe: nam & in ſcriptis veterum Hebraeorum nomen Eleutheropolis, quaſi dimanatum a Chorraeis, legitur. Auctor libri Aruch ejus meminit, citato loco ex Bereſchith Rabba. Haec verba ibi leguntur אליותרופולים ברשית רבא (פר׳ מב) ואת החורי אליותרופולים ולמה קורא אותה אליותרופולים שבררו אותה ויצאו להן לחירות בדור הפלגה · פיר׳ בלשון יון אליות״רו חירות פולים עיר *Eleutheropolis. In Bereſchit Rabba* (*ſectione* XLII) *legitur*, Et Choreum: *ea eſt Eleutheropolis. At quare appellatur Eleutheropolis? quia eam elegerunt & in eam ingreſſi ſunt in libertatem tempore diviſionis* (*aetate Pelegi*) *videlicet Graece* ἐλεύθερο *libertatem*, πόλις *urbem notat.* Notandum omnino eſt in Bereſchith Rabba nomen Eleutheropolis hodie non legi, ſed מטרופולין *metropolin.* Ignotum fuit Judaeis recentioribus nomen urbis Eleutheropolis, & notius alterum ſubſtituerunt: unde, quod & alias monui, liquet quanto in pretio Aruch R. Nathanis eſſe debeat, in quo plerumque melius quam in ipſo Talmude vocabula exotica ſcripta leguntur. Ibidem extat יצאת להם לחירות & למה קורא אותה חורי, quae abeunt ab iis quae R. Nathan exhibet.

Urbs haec fuit epiſcopalis Palaeſtinae primae. Id liquet ex notitiis veteribus ſupra exhibitis. Epiſcopos ejus in actis conciliorum hos invenio commemoratos,

MACRINUM. Hic ſubſcripſit concilio Niceno. Vide *tomum* II. conciliorum generalium *pag.* 51.

EUTYCHIUM. Interfuit concilio Antiocheno habito anno aerae

aerae Chriſtianae 363. Vide *tomum* II. conciliorum *pag.* 828. & Socratis hiſtoriam eccleſiaſticam *lib.* III. *c.* 25.

BEZENUM. Mentio ejus fit in actis concilii Dioſpolitani habiti anno 415. Vide *tomum* II. conciliorum *pag.* 1532. ubi Zebaenus dicitur, ſed aliis Bezenus nuncupatur. Ita in chronico Theophanis ad annum 385 legitur Βεζένῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ἐλευθεροπόλεως τῆς Παλαιςίνης.

GREGORIUM. In epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Hieroſolymitani habiti anno 536. Vide *tom.* V. conciliorum *pag.* 192.

ANASTASIUM. In actis ejuſdem concilii. *Tom.* V. conciliorum, *pag.* 284.

Dorotheus epiſcopus Tyri, qui Licinii & Conſtantini Imperatorum tempore martyrium paſſus eſſe dicitur in commentario de 70 diſcipulis unum ex iis ſcribit fuiſſe epiſcopum Eleutheropolis (unde in Menaeis MS.tis eadem fere leguntur: vide acta Sanctorum Junii *tom.* IV. *pag.* 67.) Ν. Ζ. Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦςος, οὗ καὶ αὐτοῦ μέμνηται ὁ Ἀπόςολος ἐν ταῖς πράξεσιν τῶν Ἀποςόλων, ὃς καὶ ἐπίσκοπος γέγονεν ἐν Ἐλευθεροπόλει. LVII. *Jeſus, appellatus juſtus, cujus meminit Apoſtolus in Actis Apoſtolorum, qui & Eleutheropoli epiſcopus fuit.* Quod ſi jam tum fuiſſet eo nomine nota Eleutheropolis & epiſcopatu inſignis feciſſet certe uſpiam hujus urbis mentionem Joſephus. Idem Dorotheus de Simone uno ex 12 Apoſtolis ſcribit illum Eleutheropoli Euangelium praedicaſſe. Σιμὼν δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Ἰούδας ἐν Ἐλευθεροπόλει, καὶ ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου κηρύξας τὸν Χριςὸν θάπτεται εν τῇ Ὀςρακίνῃ πόλει τῆς Αἰγύπτου. *Simon, cognomine Judas Eleutheropoli & a Gaza ad Aegyptum uſque praedicato Chriſto ſepultus eſt Oſtracine, urbe Aegypti.* Sed nulla eſt hujus libelli auctoritas qui nomine Dorothei prodiit; ſic ut his immorari non ſit operae pretium.

Patria haec dicitur fuiſſe Epiphanii. Ἀπὸ Ἐλευθεροπόλεως ὡρμᾶτο legitur in ſynopſi Ancorati. Ἐλευθεροπολίτης etiam nuncupatur in epiſtola Acacii praemiſſa libris ejus de haereſibus. Nec tamen urbs ipſa natales ei praebuit, ſed vicus qui tria miliaria

ab

ab Eleutheropoli aberat, ubi pater ejus erat agricola. Vicum tradit Sozomenus *l.* VI. 32. dictum fuiſſe Bezanducen. An forte hoc nomen a Bezeno epiſcopo Eleutheropolitano circa finem ſaeculi quarti traxit? Meminit & Epiphanius hujus urbis *l.* II. adverſus haereſes *pag.* 719. ubi Meletium clericos illic inſtituiſſe ſcribit, & *lib.* I. *adv. haereſ. pag.* 291. ubi ἐν τῇ ἐνορίᾳ, in confiniis regionis Hieroſolymitanae & Eleutheropolitanae, tribus miliaribus a Chebrone, urbem Cabarbaricha ſitam notat.

Petavius in Animadv. ad Epiphanium *pag.* 77. ſcribit, *Chebron Eleutheropolis vulgo eſſe creditur.* Sed non opinor multum laborandum eſſe ad hanc ſententiam refellendam. Inſpiciat modo quis Euſebii Onomaſticon, vel noſtra ex eo excerpta, videbit urbes fuiſſe longe a ſe invicem remotas. Ipſae viae ducentes Eleutheropoli Chebronem commemorantur. Verum & idem ſcripſerat Cedrenus in Comp. Hiſtor. *pag.* 33. θάπτεται (ἡ Σαῤῥὰ) ἐν Χεβρὼν, ἥ τις νῦν Ἐλευθερόπολις καλεῖται. *Sepulta eſt Sara Chebrone, quae nunc Eleutheropolis appellatur.*

In Itinerario Antonini Martyris corrupte legitur Eliotropolis, & ita deſcribitur: *Venimus in civitatem quae dicitur Eliotropolis in loco ubi Sanſon ille fortiſſimus maxilla aſini mille occidit viros ex qua maxilla illo orante aqua profluxit, qui fons loca illa uſque in hodiernum diem irrigat & in loco ubi ſurgit fuimus.* Haec omnino conferenda ſunt cum iis quae leguntur in Annalibus Glycae *part.* II. *pag.* 164. ἡ τοιαύτη πηγὴ μέχρι καὶ τήμερον ἐν τοῖς προαστείοις Ἐλευθεροπόλεως φαίνεται Σιαγόνος ἐπονομαζομένη πηγή. *Fons ille* (ortus eo loco, quo Samſon maxillam abjecerat) *in hodiernum uſque diem in ſuburbiis Eleutheropolis conſpicitur, & fons maxillae appellatur.* Unde conjicere quiſpiam poſſet nomen Eleutheropolis urbi datum ab facinore Samſonis qui Ἐλευθερίαν populo Iſraëlitico caeſis & fugatis hac maxilla Philiſtaeis peperit. Sed probabilius eſt a Romanis id nomen urbi impoſitum fuiſſe.

Ab hac urbe regio circumjacens appellabatur; cujus pars illa quae ad occaſum & ſeptentrionem vergebat, quia campeſtris, ſingulari etiam nomine *Sephela* dicta fuit. Hieronym. *epiſt.* 39. quae eſt adverſus Johannem Hieroſol. *Monaſterium Sancti Papae Epi-*

Epiphanii nomine vetus dictum, in quo frater meus ordinatus eſt presbyter, in Eleutheropolitano territorio & non inÆlienſi ſitum eſt. Atque ita apud Euſebium in Onomaſtico ἐν ὁρίοις Ἐλευθερόπολεως, quod non ubique notat *in finibus* vel *confiniis* regionis Eleutheropolitanae, ſed *in regione Eleutheropolitana*, legitur, & in eodem Euſebii Onomaſtico ſaepe vici deſcribuntur ſiti ἐν ὁρίοις Ἐλευθεροπόλεως, id eſt, *in regione Eleutheropolitana.* Euſebius *lib.* de martyribus Palaeſtinae *cap.* x. *pag.* 335. ſcribit ἀπὸ Ἀνέας κώμης τῶν ὅρων Ἐλευθεροπόλεως, *ex vico Anea in regione Eleutheropolitana.* Et ſic quoque alii loquuntur. In regione Eleutheropolitana fuit, teſte Sozomeno *hiſtor.* IX. *c.* 17. vicus quidam nomine Χαφὰρ Ζαχαρία, & illic in via quae ducit ad urbem Βιθθερέβιν (al. Βιθθερέμιν. Eſt Ἐρεμίνθα Euſebii, Ἐρεβίνθων οἶκος Joſephi vide infra) inventum fuit cadaver Zachariae. Joſephus meminit vici Βηθζαχαρία, & 1 *Macc.* 6. 33. Βαιθζαχαρία dicitur. Vide ſupra *p.* 660. Vocem Ζαχαρία delendam vult Valeſius: ſed tunc nil niſi Χαφὰρ remanet, quod nomen vici proprium eſſe nequit, quum pluribus commune ſit (notat enim Χαφὰρ, כפר, vicum) adeoque neceſſario Ζαχαρία addi debet.

Quandoquidem haud multa extant loca in ſcriptis veterum qui mentionem hujus urbis faciunt, quae tamen olim clara fuit, ex Suida aliqua deſcribere lubet, quae habet ad vocem Εὐτόκιος, Ἀπὸ Θράκης ἐλθὼν οὔτε γνώμης ἐπιεικής τις ἦν, οὔτε γένους εὖ ἥκων, ἀλλὰ καὶ στρατιώτης μὲν ὁ τυχών. Πολλὰ δὲ χρήματα κοινὰ τοῦ ἰδίου τάγματος ὑποκλέψας ᾤχετο εἰς τὴν Παλαιστίνην. Ἐπεχείρησε μὲν οὖν Ἐλευθεροπολίταις ἑαυτὸν ἐγκαταλέξαι, τῆς βουλῆς μετασχὼν ἐπὶ χρήμασι μεγάλοις. Καὶ ἐγλίχετο τὴν τύχην μεταβαλεῖν ἐς τὸ εὐγενέστερον. Ἀλλ᾽ ὅμως οἱ Ἐλευθεροπολῖται οὐ προσεδέξαντο τὸν Εὐτόκιον. Ὁ δὲ μετεχώρησεν ἐς τὴν Ἀσκάλωνα· καὶ ὁ τότε πρωτεύων Κρατερὸς εὐμενῶς αὐτὸν ὑπεδέξατο μετὰ τῶν χρημάτων, καὶ πολιτικῆς μετέδωκεν ἐλευθερίας· οἱ δὲ Θρᾶκες ὑστέρῳ χρόνῳ κατὰ πύστιν ἥκοντες ἐπὶ τὸν Εὐτόκιον, ἀπήτουν τὸν Κρατερὸν τὸν Εὐτόκιον καὶ τὰ χρήματα· ὁ δὲ οὐ μεθίει τὸν ἄνδρα. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἐπὶ δίκην ἐλθόντων, ὁ Κρατερὸς ὑπεραγωνίζεται τοῦ Εὐτοκίου καὶ περιγίνεται τῶν Θρᾳκῶν· ἐφ᾽ ᾧ καὶ χρησμὸς ἐξέπεσεν ἔχων ὧδε. *Evtocius, e Thracia ortus nec animo probo nec genere*

nere nobili fuit ſed miles gregarius. Qui multam pecuniam cohorti ſuae ſuffuratus in Palaeſtinam abiit. Conabatur autem efficere ut ab Eleutheropolitanis reciperetur in numerum civium, factus ſenator magnis largis largitionibus (ſed quid ſi καὶ locemus ante τῆς βουλῆς & legamus καὶ τῆς βουλῆς μετασχὼν ἐπὶ χρήμασι μεγάλοις ἐγλίχετο τὴν τύχην &c ? ut ſenſus ſit, *recipi voluiſſe in numerum civium, ut poſtea ſenator factus profuſa liberaliter pecunia, humilem ſortem in illuſtrem commutaret*) *& ex humili conditione ad ſplendorem fortunae pervenire cupiebat. Sed Eleutheropolitani non receperunt Eutocium. Ille igitur Aſcalonem profectus eſt, ubi Craterus vir primarius inter eos illum jure civitatis donavit. Thraces autem, quum ad eorum aures hic rumor perveniſſet, ad Eutocium venerunt ab eo & Cratero pecuniam repetentes. Sed hic eis virum non tradidit. Quum autem milites rem ad judices detuliſſent Craterus defendit Eutocium, & Thraces cauſa ceciderunt: qua de re hoc oraculum editum eſt.*

Meminit hujus urbis quoque Suidas in voce Μαριανός. Digna ea ſunt quae hic adſcribam, ut nobili huic urbi & natalibus Mariani, inde orti (quare Σύρος dicebatur) lucem majorem affundam. Μαριανός, Μάρσου δικηγόρου τῶν ὑπάρχων Ῥώμης. Ῥωμαῖος γὰρ τὸ ἀρχαῖον· μετῳκήσαντος δὲ τοῦ πατρὸς Ἐλευθερόπολιν, μίαν τῶν τῆς πρώτης Παλαιστίνης, ἀπὸ ὑπάτων καὶ ὑπάρχων καὶ πατρίκιος γεγονὼς τὸ ἐπιφανέστερον κατὰ τὸν βασιλέα Ἀναστάσιον. *Marianus Marſi cauſidici filius, unus ex praefectis urbi Romae*: (alii praefectum praetorio τῆς αὐλῆς vocant. Vide Euagrium *l.* III. 42. & Malalam *p.* 116.) *erat enim genere Romanus. Poſtea quum parens ejus migraſſet Eleutheropolin ut illic habitaret, non Conſul modo & praefectus urbi ſed & patricius factus eſt imperante Anaſtaſio.* Poëta hic erat qui jambis multum delectabatur. Narrat enim Suidas eum metaphraſin ſcripſiſſe Theocriti, Argonauticorum Apollonii, Arati, Theriacorum Nicandri aliaſque, jambis quam plurimis. Memini nuper in ſcriptis Johannis Joviani Pontani ſimile quidpiam legere de poëta aliquo recentiore, ſed in quo libro menti non obverſatur.

ELOM.

ELOM.

Ἠλώμ. Urbs in tribu Juda. Joſephus *Antiq.* VIII. 3. 2 *Chron.* XI. 6. אילון Ajalon appellatur.

* ELON.

Urbs in tribu Dan *Joſ.* 19. 43. In eadem tribu memoratur, quae & ipſa ex ἅπαξ λεγομένοις eſt, Elon Beth Chanan 1 *Reg.* 4. 9.

ELTEKE.

אֶלְתְקֵה / Elteke. Urbs tribus Dan. *Joſ.* 19. 44. quae etiam אלתקא ſcribitur *Joſ.* 21. 23.

* ELTEKON.

Urbs tribus Juda *Joſ.* 15. 59.

ELTOLAD.

Urbs tribus Juda *Joſ.* 15. 30. Simeonitis data *Joſ.* 19. 4. Erant autem urbes illae, quas Simeonitae ex Juda acceperunt, ad auſtrum Judae *Joſ.* 15. 21.

ELUSA.

Urbs fuit Palaeſtinae tertiae. Vide ſupra *l.* 1. *c.* 35. Ptolemaeus eam collocat inter urbes Idumaeae ad occidentem Jordanis. Sunt qui hanc urbem putent חלוצה dici. In Targum Hieroſ. *Gen.* 25. 18. *Exod.* 16. 22. redditur Schur שור per חלוצת. In Seder olam rabba *cap.* 6. ſolitudo Sin מדבר סין dicitur eſſe eadem ac אלוש Aluſch. Diſtingui tamen haec videntur *Num.* 33. 13. Ceterum in Aluſch Sabbathum eſſe primo datum Iſraëlitis & obſervatum traditur in loco laudato Seder olam, adeoque antequam perveniſſent ad montem Sinai. Id colligunt ex verbis *Exod.* 16. 31.

 Hie-

Hieronymus hujus meminit in vita S.Hilarionis. *Vadens in deſertum Cades ad unum de diſcipulis ſuis viſendum cum infinito agmine monachorum pervenit Eluſam eo forte die quo anniverſaria ſolemnitas omnem oppidi populum in templum Veneris congregaverat. Colunt autem illam ob Luciferum cujus cultui Saracenorum natio dedita eſt. Sed & ipſum oppidum ex magna parte ſemibarbarum eſt propter loci ſitum.* Incolas ejus urbis voce Syra *Barech*, i. e. *benedic* inclamaſſe ibidem refertur. Videlicet lingua Syra utebantur Phoenice, & Palaeſtina, ſub qua Eluſa eo tempore cenſebatur, teſte Theodoreto *quaeſt.* 19. in Judices, Ὀσροηνοὶ καὶ Σύροι καὶ Εὐφρατήσιοι καὶ Φοίνικες τῇ Σύρων χρῶνται φωνῇ. *Oſroeni, Syri, Euphrateſii, Palaeſtini & Phoenices Syriaca utuntur lingua.* Et Cyrillo in Comm. ad Jeſaiam *lib.* II. *tom.* 4. *pag.* 293. τῇ γλώσσῃ τῇ Χαναανίτιδι, τοῦτ᾽ ἔστι, τῇ Σύρων, ἤτοι τῇ κατὰ τὴν Παλαιστίνην· μιᾷ γὰρ λαλοῦσι γλώσσῃ Φοίνικες καὶ Παλαιστινοί. *Lingua Chananaea, id eſt, lingua Syrorum vel Palaeſtinorum. Una enim lingua loquuntur Phoenices & Palaeſtini.* Adde Origenem *lib.* III. *in Job ſcribentem periiſſe Idumaeorum nomen & linguam, omneſque Arabes appellari & Syriace loqui.* Utrumque illuſtratur ex Euſebii Onomaſtico ad vocem Πέτρα, quum Petram eſſe Arabiae urbem ſcribit in terra Edom, & a Syris appellari Rekem. Πέτρα, πόλις ἐν γῇ Ἐδὼμ τῆς Ἀραβίας, ἥτις ἐπεκλήθη Ἰεχθοὴλ, ἣ καὶ Ῥεκὲμ παρὰ Ἀσσυρίοις (Σύροις legiſſe Hieronymum liquet ex ejus verſione) ὀνομάζεται.

Meminit & Hieronymus hujus urbis in comm. ad *Jeſ.* 15. ubi legitur חלוני quod vulgo vertitur per *Expeditos. Sed quidam putant non viros ſed nomen urbis intelligi, quae hodie appellatur Eluſa & eſt in Moabitidis partibus ſita.*

Epiſcopus Eluſae in actis concilii Epheſini inter Oecumenica tertii commemoratur Ampelas. Ita illic legitur *tom.* III. conciliorum generalium *pag.* 448.

Ἀμπελᾶ Ἐλούσης.

In concilio Chalcedonenſi habito *anno* 451, ubi nomina haec relecta fuerunt, legitur

Apelle

Apelle Eleuſii.

Verum idem hic Ampelas vel Apelles nuncupatur Θεόδουλος ἐπίσκοπος Ἐλούσης Παλαιστίνης *tom.* III. conciliorum gener. *p.* 452. 455. & 458. At quomodo Ἀμπελᾶ factum eſt ex Θεοδούλου. Nempe *Abdalla* nomen ei fuit. Id notat Θεοῦ δοῦλον Arabice عبد الله Ne quis dubitet de hujus conjecturae veritate ſciat legi *Adella Eleuſi* in Actis hujus Concilii apud Baluzium *pag.* 452. Hoc nomen reſtituendum quoque eſt in actione ſexta Concilii Epheſini quam ex duobus codd. M. SS. Vaticanis primus edidit Baluzius & novae collectioni Conciliorum inſeruit *pag.* 610. Illic legitur *Letoio Lybiadis*, *Apelle Juſtes*, *Theodoro Ariddelon.* Mirum eſt Baluzium non vidiſſe latere *Abdallam Eluſae epiſcopum* ſub his verbis *Apelle Juſtes.* Inprimis quum pro Juſtes notet in aliis codd. legi *Luetes* & *Elyſii.* Nam ita inſeritur *Abdallas Eluſae* inter Letoium Libiadis & Theodorum Aribdelorum. Plane enim huc non faciunt quae vir eruditiſſimus porro ad hoc nomen ſcribit, *Nullum in editionibus Conciliorum hoc loco apparere iſtius nominis epiſcopum: & tantum inter eos qui Neſtorium depoſuerunt Apellam epiſcopum Byrrhae ſive Cibyrrhae recenſeri.* Hic certe Abdallas ſive Θεόδουλος epiſcopus Eluſae, non alius, intelligitur.

Memoratum & invenio Aretam hujus urbis epiſcopum in actis concilii Chalcedonenſis inter oecumenica quarti, *tomo* IV. conciliorum *pag.* 80.

Ἀρέτα Ἐλούσης.

In Latina verſione legitur *Eluſae Palaeſtinae ſecundae.* Error eſt. Eluſa Palaeſtinae tertiae urbs fuit. Vide ſupra notitias veteres eccleſiaſticas *lib.* I. & *p.* 213. atque actionem XV hujus concilii *tom.* IV. conciliorum *p.* 787. ubi Aretas Eluſitanus recenſetur inter epiſcopos Palaeſtinae tertiae. In actis concilii Conſtantinopolitani habiti *anno* 536 Ζηνόβιος Ἐλούσης ἐπίσκοπος legitur. Vide *tom.* V. conciliorum *pag.* 284. & in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis ejuſdem concilii Πέτρος Ἐλούσης.

EMMA.

Urbs patria Nabalis. Joſephus *Antiquit.* VI. 14.

EMMATHA.

Vicus vicinus Gadaris, ab aquis calidis חמת dictus de quo egimus *lib.* 1. *cap.* 46. Vide Euſebium ad vocem Ἀιθάμ.

EMMAUS, urbs.

Superius *lib.* II. *c.* 6. multa notavi ut oſtenderem aliam fuiſſe Emmaunta quae Nicopolis nomen poſtea geſſit, aliam illam cujus tabulae Növi Teſtamenti meminerunt. Quare iſta heic non repetam. Ad vocem Ammaus *p.* 560. etiam nonnulla invenies quae huc transferri poſſent: nam tria loca ſunt nomine Emmauntis nota in Palaeſtina, 1. Urbs haec, Nicopolis dicta poſtea. 2. Vicus in Euangelio Lucae memoratus. 3. Locus vicinus Tiberiadi, qui a thermis nomen videtur traxiſſe. Indicabo potius aliquot loca ex veteribus, unde notitia hujus urbis peti debet.

Meminit hujus urbis aliquoties Joſephus, cui Ἀμμαοῦς ſolet nuncupari. Uti *de bello lib.* 1. *cap.* 9. Ἀμμαοῦς & Gophna urbes duae a Caſſio direptae. Eadem quae Ἀμμαοῦς *de bell.* II. 3. dicitur, appellatur Ἐμμαοῦς *Antiquit.* XVII. 12. *Libro* II. *de bell. cap.* 25. junguntur Lydda Joppe & Emmaus, ut loca vicina. *Lib.* III. *de bell. c.* 2. Thamna, Lydda & Ἀμαοῦς. *Libro* V, *cap.* 4. dicitur Veſpaſianus Antipatride profectus vaſtaſſe toparchiam Thamnae, dein Lyddam & Jamniam iviſſe, tum Ammaunta & μητρόπολιν αὐτῶν obſediſſe. *Lib.* VI. *de bell. c.* 1. legitur Titum Caeſarea proficiſcentem Hieroſolymas juſſiſſe ſibi legionem decimam occurrere per Ammaunta & adſcendere per Jerichunta. Munitam eam a Bacchide narrat *Antiq.* XIII. 1. Confer 1 *Macc.* 9. 50. crematam a Varo *Ant.* XVII. 12. qui Hieroſolymas profectus eſt Ptolemaide per Sepphorim, Arum, Sampho & Ammaunta.

Mentio etiam fit hujus urbis in libris Apocryphis. 1 *Macc.* 3. 40.

40. Syri leguntur caſtra metati prope Ἐμμαοῦμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ in campeſtribus. Alii legunt illic Ἐμμαναοὺμ. Sed male, uti patet ex collatione *commatis* 57. & *cap.* 4. *comm.* 3. Judas praelio illic certavit cum Syris & hi fugerunt ad Sedemoth, campos Idumaeae, Aſchdod & Jamniam. 1 *Macc.* 4. 15. Ad hunc locum reſpiciunt verba Hieronymi ad Daniel *c.* VIII. *Judae Machabaei ſignificat tempora qui de vico Modin fratribus ac propinquis ſecum annitentibus & multis de populo Judaeorum Antiochi duces ſuperat juxta Emaus, quae nunc Nicopolis dicitur.* 1 *Macc.* 9. 50. legitur Jonathas muniviſſe Ἐμμαοὺμ. Interpres Latinus hanc vocem non agnoſcit.

De novo nomine Nicopolis, quod huic Emmaunti datum eſt, ſcribit M. Aurel. Caſſiodorus in Chron. ad Conſulatum Alexandri & Auguſti. *His Coſſ. in Palaeſtina Nicopolis quae prius Emmaus vocabatur, urbs condita eſt.* Adeoque ſecundum ipſius computum, ante imperium Alexandri Mammaeae, ſub Elagabalo. Chronicon Paſchale ad annum Chriſti 223. Παλαιστίνης Νικόπολις ἡ πρότερον Ἐμμαοῦς ἐκτίσθη πόλις, πρεσβεύοντος ὑπὲρ αὐτῆς καὶ προϊσταμένου Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ τοῦ τὰ Χρονικὰ συγγραψαμένου. *Nicopolis Palaeſtinae olim Emmaus dicta condita eſt, legationem pro ea obeunte illius Praefecto Julio Africano, ſcriptore Chronicorum.* Conſentit Anaſtaſius in Hiſtoria *pag.* 19. *Emaus Palaeſtinae caſtellum, de quo in ſacris legitur Euangeliis, Alexandro Nicopolis eſt honorari decreta, legatione fungente Africano, qui hiſtorias in quinque libris conſcripſit.* Legitur in edito conjunctim *Alexandronicopolis*, ſed ea divellenda eſſe certum eſt. Erat autem is Alexander Imperator, filius Mammaeae. Hieronymus in Catal. Scriptor. eccleſ. ita rem narrat. *Julius Africanus, cujus quinque de temporibus extant volumina, ſub Imperatore M. Aurelio Antonino qui Macrino ſucceſſerat, legationem pro inſtauratione urbis Emmaus ſuſcepit, quae poſtea Nicopolis appellata eſt.*

Theophanes in Chronographia *pag.* 41. tradit haec de fonte Emmauntico quem Julianus obſtruxit. Ἐν Νικοπόλει τῆς Παλαιστίνης τῇ λεγομένῃ τὸ πρὶν Ἐμμαοὺς πηγή ἐστιν παντοίων παθῶν ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων ἰάσεις παρέχουσα· ἐν αὐτῇ γάρ φασι τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοὺς πόδας ἀπονίψασθαι ἐξ ὁδοιπορίας, καὶ ταύτην

ὁ

ὁ δυσσεβὴς καταχωσθῆναι ἐπέτρεψεν. *Nicopoli Palaeſtinae, quae olim Emmaus vocabatur fons eſt qui omnibus tam brutorum quam hominum morbis medetur, in eo enim ferunt Deum & Dominum noſtrum Jeſum peracto itinere pedes ſuos laviſſe. Illum aggeſta terra obſtrui ſceleſtus (Imperator Julianus) imperavit.* Confer, quod in Midraſch Coheleth legitur *fol.* 106. *col.* 2. חמשה תלמידין היו לו לרבי יוחנן בן זכאי כל זמן קיים היו יושבין לפניו כשנפטר הלכו ליבנה והלך ר׳ אלעזר בן ערך אצל אשתו לאמאוס מקום מים נים ונוה זכה. *Quinque diſcipuli erant R. Johanni filio Zaccai, qui toto illo tempore quo vixit ſederunt coram eo. Quum obiit, iverunt Jafnem & R. Eleazar ivit ad uxorem ſuam Emmauntem quo loco aquae praeſtantes ſunt & habitatio pulcra.*

In Itinerario S. Willibaldi qui ſaeculo octavo iter per Palaeſtinam inſtituit, in altero nempe conſcripto ab anonymo, mentio fit fontis in trivio non longe ab hoc loco, cujus Sozomenus *l.* v. *c.* 20. etiam meminit. *Venit Emaus vicum Palaeſtinae quem Romani poſt deſtructionem Hieroſolymorum ex eventu victoriae Nicopolin vocaverunt ..... vidit & fontem qui eſt in trivio, quo Chriſtus eodem quo reſurrexit die cum diſcipulis duobus Luca & Cleopha quaſi ad alium declinaturus vicum ambulavit.* Verum hi confundunt Emmaunta vicum, in Euangelio Lucae memoratum, & Emmaunta quae dicta eſt Nicopolis.

* EMMAUS, vicus.

Hic eſt, qui *Luc.* 24. 13. commemoratur, de quo & Joſeſephus *lib.* VII. 26. ſcribit abeſſe illum Hieroſolymis ſtadia 60, uti & Lucas tradit. Rufinus & Zonaras in Joſepho 30 legunt. Confer quae de hoc vico, & intervallo quod abfuit Hieroſolymis, ſcripſimus ſupra *lib.* II. *cap.* 6.

ENADDA.

Ἠναδά. Vicus pergentibus Aeliam de Eleutheropoli quaſi in decimo miliario. Euſebius in Onom.

ENAIM.

* E N A I M.

עֵינַיִם / *Joſ.* 15. 34. Sunt qui putent eſſe nomen proprium uti Philo, *de profugis*, *p.* 471. ἡ πόρνη ἡ γενομένη ἐν Αἰνὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ita reddit *Gen.* 38. 21. בעינים. Euſebius quoque ad vocem Αἰνᾶν, & qui cum ſequitur Procopius Gazaeus ad *Gen* 36. Erat in via Thimnam verſus vicus ita dictus a fonte qui ibi erat. Sic illi. Alii vero exiſtimant hanc vocem ſignicare bivium, uti jam monuit Hieronymus ad vocem Ἠναίμ. Euſebius notat *vicum eſſe* Βεθενὶμ *dictum circa Terebinthum*, id eſt, non longe a Chebron. Quod hic Bonfrerius ſcribit, *quem locum nomine Terebinthi ſignificare velit*, *ſupra modum obſcurum eſt*, miror: quum per Terebinthum ἁπλῶς ſemper intelligatur quercus Mamre non longe a Chebron. Vide quae nos de Terebintho plura notavimus ad vocem *Chebron.*

* E N A M.

עֵינָם / Urbs in planitie tribus Judae. *Joſ.* 15. 34. ibi legitur העינם: volunt autem alii ה praefixum eſſe quod abeſſe vel adeſſe poteſt, alii ad nomen conſtituendum requiri. Vide quae dicuntur ad vocem תפוח.

E N A B R I S.

Ἐναβρίς. Locus inter Scythopolin & Tiberiada. Joſephus *de bell.* III. 16. alii legunt Σενναβρίς.

* E N C H A D D A.

עֵין חַדָּה / Urbs in Jiſſaſcar. *Joſ.* 19. 21. Euſebius ad hanc vocem ſcribit eſſe ἑτέραν Ἠναδὰ, aliam Enada, in via quae ab Eleutheropoli Aeliam ducit in decimo miliario. Scilicet illa non fuit eadem ac quae in Jiſſaſcar ſita fuit & hoc ipſe Euſebius fatetur. Obſerva itaque Euſebium aliquando, ubi nomen loci & ſitum ex Sacro Codice indicavit, aliorum quoque locorum meminiſſe idem vel affine nomen gerentium, licet certiſſimum ſit

Ddddd &

& ipſi etiam perſuaſum illa non eſſe eadem ac loca, quorum nomen ex libris ſacris exhibuerat.

* EN CHATZOR.

עֵין חָצוֹר / Urbs tribus Naphthali. *Joſ.* 19. 37.

ENDOR.

עֵין דֹּאר & עֵין דֹּר / Urbs Menaſſitarum ſed extra regionem tribui eorum attributam *Joſ.* 17. 11. *Pſalm.* 83. 11. Ἔνδωρον Joſepho, *Ant.* VI. 15. Erat magnus vicus tempore Euſebii ita dictus ad montem Tabor, 4 miliaribus verſus meridiem inde diſtans. Ita ille ad vocem Ἀηνδώρ, & ad vocem Ἠνδώρ ſcribit eſſe juxta oppidum Ναΐμ circa Scythopolim. Appellatur & *Endor Jezraelis* Hieronymo ad vocem *Aphec*, uti Ἀενδώρ ἡ ἐν Ἰσραήλ Euſebio ad hanc vocem.

* ENEGLAIM.

עֵין אֶגְלַיִם / *Piſcatores Engedi uſque ad Eneglaim*, legitur *Ezech.* 47. 10. Eglaim erat urbs Moabitica אגלים, quam Euſebius in Onomaſt. ad voces Ἀγαλλεὶμ & Ἀρωνιεὶμ octo miliaria abeſſe ab Areopoli verſus auſtrum ſcribit. An forſitan a vicinia urbis Eglaim in litore orientali lacus Aſphaltitis locus aliquis Eneglaim dictus eſt, cui opponitur circa litus lacus occiduum Engedi? Hieron. ad *Ezech.* 47. *Engallim in principio eſt maris mortui ubi Jordanes ingreditur.* Joſephus *Antiquit.* VI. 14. meminit collis muniti in ſolitudine dicti Ἐγγελαὶν, quae vox ſatis bene convenit cum *Eneglaim.*

ENGANNIM.

עֵין גַּנִּים / Urbs in planitie tribus Judae. *Joſ.* 15. 34. Eſt & altera hoc nomine in Jiſſaſcar. *Joſ.* 19. 21. & 21. 29. Confer quae nos

nos ad vocem *Jarmuth*. Ad hanc vocem notat Euſebius eſſe vicum ejuſdem nominis Ἡγαννὰ (Enganna legit Hieron.) circa Geraſam in Peraea, & eſſe vicum juxta Bethel.

ENGEDI.

עֵין גֶּדִי Urbs in ſolitudine tribus Judae. *Joſ.* 15. 62. alio nomine Chatzatzon Tamar 2 *Chron.* 20. 2. Solitudo Engedi memoratur 1 *Sam.* 24. 2. Vineae Engedi *Cant.* 1. 14. Eſt vicus praegrandis juxta mare mortuum ad occidentem in ſolitudine quae eſt in Aulone Hierichus, teſte Euſebio ad hanc vocem. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς, Ἐγγάδα κώμη μεγάλη πλησίον Σοδόμων Ἀραβίας. *Engadda, vicus magnus prope Sodomam Arabiae.* Sed falſum hoc eſt. Sodoma enim fuit vicina Zoaris *Gen.* 13. 10. Zoara autem erant ſita ad extremitatem auſtralem lacus Aſphaltitis teſte Joſepho. Ἐγγαδὶ appellatur in libris Apocryphis. Ἐγγαδδὲ, Ἐγγαδὶ, Ἐγγαδαὶ Joſepho. Ptolemaeo Ἐγγάδδα. Hieronymus ita ejus meminit ad *c.* 47. *Ezech. Engallim enim in principio eſt maris mortui, ubi Jordanis ingreditur. Engaddi vero, ubi finitur atque conſumitur.* Id verum eſſe non poteſt, ſi fidem habemus Joſepho, nam is ſcribit Engaddi 300 ſtadia abfuiſſe Hieroſolymis, ergo fuit non longe a principio maris mortui ubi Jordanes ingreditur, non vero ubi finitur: ſic enim plura quam 600 aut 700 ſtadia abfuiſſet, quum ipſe lacus longus ſit 580 ſtadia. Joſephus meminit hujus loci quater. *Antiq.* IX. 1. Ἐγγαδὲ vocat, additque urbem eſſe non longe a lacu Aſphaltite, & 300 ſtadia abeſſe Hieroſolymis. *Lib.* III. *de bell.* 2. Ἐγγαδαὶ nuncupat & unam fuiſſe ex undecim toparchiis Judaeae. *Lib.* V. *de bell. cap.* 3. Ἐγγαδὶ narrat a ſicariis qui Maſadam inhabitabant occupatam. Denique *Ant.* VI. 14. commemorantur ei Ἐγγηδηνὴ ὄρεα montes Engedeni. Etiam Plinius *l.* V. 17. *Infra hos* (Eſſenos ad occidentem lacus Aſphaltitis) *Engadda oppidum fuit, ſecundum ab Hieroſolymis fertilitate palmetorumque nemoribus.* In Libris Apocryphis ſemel tantum memoratur *Eccleſiaſt.* 24. 15. palma Ἐγγαδδί. Quidam illic legunt Γάδοις, alii Κάδης & Αἰγιαλοῖς. Sed legendum eſſe Engaddi patet ex adjecta

mentione palmae. Engaddi enim a palmis dicta fuit חצצון תמר *2 Chron.* 20. 2.

Ab Engaddi עד רמתא uſque ad Ramatham balſamum provenisse notant Talmudici in Gem. *Schabbath* 26. 1. Ab Engaddi venire opobalſamum ſcribit Euſebius ad hanc vocem, & Zoar Balſami patriam eſſe, ad vocem Bala. Erant tamen ea loca παρακείμενα τῇ νεκρᾷ θαλάσσῃ.

EN MISCHPAT.

עֵין מִשְׁפָּט / Alio nomine Cadeſch in ſolitudine *Gen.* 14. 7. ſignificat locum apud Petram qui fons judicii nominatur, ſcribit Hieronymus ad *Gen.* 14. 7.

* EN RIMMON.

עֵין רִמּוֹן / Urbs tribus Juda *Neh.* 11. 29. dubitari poſſet an non eſſent nomina duarum urbium, quia *Joſ.* 15. 32. inter urbes Judae recenſentur ועין ורמון ſed *Joſ.* 19. 7. & 1 *Chron.* 4. 32. habetur *Ain Rimmon*.

* EN ROGEL.

עֵין רֹגֵל / In Juda. *Joſ.* 15. 7.

EN SCHEMESCH.

עֵין שֶׁמֶשׁ / Aquae Enſchemeſch, in finibus Judae. *Joſ.* 15. 7.

* EN TAPPUCH.

עֵין תַּפּוּחַ / Urbs in finibus Menaſſis. *Joſ.* 17. 7.

EN TEENA.

Non inveni niſi ſemel hujus factam mentionem, in Midraſch Koheleth *fol.* 95. *col.* 2. ubi אנשי עין תאנה *incolae En Teenae* memorantur. Videtur non longe a Tzippori abfuiſſe.

EPHES.

* EPHES DAMMIM.

אפס דמים / *Joſ.* 17. 1. Sunt qui putent eſſe nomen loci. Aquila reddit ἐν πέρατι Δαμμείν. 1 *Chron.* 11. 13. videtur *Pas Dammim* dici: vide & *Dammim* ſupra.

EPHRA.

Ἔφρα. Patria Gideonis. Joſephus *Antiq.* v. 8.

* EPHRAIM.

Ἐφραίμ. Urbs in regione prope ſolitudinem *Joh.* 11. 54. In codicibus quibuſdam Graecis illic legitur hanc urbem ſitam eſſe in regione Σαμφουρείν. Epiphanius *l.* 1. *tom.* 11. adv. haereſes *p.* 117. nuncupat illam πόλιν τῆς ἐρήμου, *urbem ſolitudinis.* Euſebius ait eſſe ἐγγὺς τῆς ἐρήμου ad vocem Ἐφραίμ, idemque ad vocem Ἐφρών notat eſſe Ephraim villam praegrandem 8 mill. ab Aelia verſus ſeptentrionem ubi Hieronymus legit κ. i. e. 20. Vide quae nos ſupra *lib.* 1. *cap.* 56. notavimus de ſitu hujus urbis.

עפרים urbs etiam eſt terrae Iſraëliticae teſte R. Nathane in Aruch a fertilitate commendata, aliis חפרים Chephraim. עפרין *Ephrain* (ita eſt Keri: nam Ketib eſt עפרון) urbs eſt quam cum Bethele & Jeſchane eripuit Abia Jeroboamo 2 *Chron.* 13. 19.

EPHRATH.

Eſt Bethlechem. *Gen.* 35. 19. & 48. 7.

EPHRON.

עֶפְרֹין / Urbs in Benjamin. 2 *Chron.* 13. 19. Euſebius ad vocem Ἐφρών notat Ephraim eſſe vicum praegrandem, qui ab Aelia aberat 8 mill. ſeptentrionem verſus. Fuit etiam Ἐφρών urbs munita & magna quam Judas e Galaaditide reverſurus in Judaeam

neceſſario tranſire debuit, 1 *Macc.* 5.46. erat in regione trans-Jordanica e regione Scythopolis, uti colligitur ex *commate* 52. Diverſas gentes illic habitaſſe dicitur 2 *Macc.* 12.27.

EPICAERUS.

Ἐπίκαιρος. Legitur in Ptolemaeo urbs ad orientem Jordanis. Meminit etiam interpres Chaldaeus.

EREBINTHONOECOS.

Ἐρεβίνθων οἶκος domus cicerum. Vicus prope Hieroſolymas. Joſephus *lib.* VI. *de bell. cap.* 13. Rufinus legit junctim Ἐρεβινθώνικος. Euſebius meminit vici Ἐρεμίνθα ἐν τῷ Δαρωμᾷ, tractu Judaeae auſtrali. Videtur eſſe Βιθθέρεβιν, cujus mentio apud Sozomenum Hiſtor. *lib.* IX. *cap.* 17. Fuit autem hic vicus regionis Eleutheropolitanae, aut certe non longe inde. Et Βιθθερέβιν quid eſt aliud quam Ἐρεβίνθων οἶκος. Nomen certe videtur eſſe idem: ſed ſitus differt.

EREMBON,

Ἐρεμβών. Vicus praegrandis Judaeorum in decimo ſexto ab Eleutheropoli miliario contra meridiem. Euſebius in Onom.

EREMINTHA.

Meminit illius Euſebius in Onom. ſcribens eſſe vicum in Daroma, ſive parte Judae auſtrali.

* ESCHAN.

אֶשְׁעָן / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15.52.

ESDRAEL.

Ἐσδραηλά. In libris Apocryphis. Vide Vocem *Jizreel.*

ESDRIN.

ESDRIN.

Ἐσδρίν. 2 *Macc.* 12. 36. alii hic habent Γοργίαν, ſic ut loci nomen non ſit ſed viri. Hillerus ſubſtituit Ἐφρίν עפרין.

ESORA.

Ἐσωρά. Judaei eo miſiſſe nuncios leguntur *Judith.* 4. 4. Videtur eſſe חצור.

ESSA.

Ἔσσα. Urbs, quam Rex Alexander cepit poſt Dion, & quum Eſſam cepiſſet, occupavit Gaulana & Seleuciam. Joſephus *Antiquit.* XIII. 23. Videtur itaque urbs ad orientem maris Tiberiadis ſita fuiſſe.

ESTAOL.

אֶשְׁתָּאוֹל / Urbs Judae in planitie *Joſ.* 15. 33. Dani tribuitur *Joſ.* 19. 41. *Jud.* 13. 25. ubi cum Zora conjungitur. Euſebius inter Azotum & Aſcalonem collocat ad vocem Ἀσθαώλ, & ad vocem Ἐσθαοὺλ ſcribit eſſe in decimo miliario Eleutheropolis contra aquilonem pergentibus Nicopolin.

* ESTEMO.

אֶשְׁתְּמֹה / Urbs in montanis Judae *Joſ.* 15. 50. Euſebius notat eſſe vicum praegrandem Judaeorum in regione Eleutheropolitana in Δαρωμᾶ, ſive portione Judae auſtrali, & quidem ad ſeptentrionem vici Anem. vide eum ad v. Ἀνσοεμὰ & Ἐσθεμά.

ESTEMOA.

אֶשְׁתְּמוֹעַ / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 21. 14.

ETHER.

עֶתֶר / Urbs tribus Simeon. *Joſ.* 19. 7. inter urbes Judae recenſita,

ſita, quia ex iis Simeonitae ſuas acceperunt. Euſebius ad vocem Ἐθὲρ notat eſſe vicum hoc nomine Ἐτέραν, *Eteram* (nunc ἑτέραν *aliam* male legitur) prope Malatham in Daroma. Hic ſitus non eſt inconveniens.

* ETH CATZIN.

עֵת קָצִין / Urbs in confiniis Zebulon. *Joſ.* 19. 13. Legitur quidem illic עתה קצין ſed id videtur ſignificare verſus עת uti mox גתה verſus Gath, *commate* 13. nam aliunde, ex 2 *Reg.* 14. 25. liquet dici Gath Hachepher.

* ETZEM.

עֶצֶם / Urbs in tribu Simeon 1 *Chron.* 4. 29. videtur eadem ac Azem עצם *Joſ.* 19. 3.

EUHYDRA.

Oppidum inter Tyrum & Sidonem. Plinius meminit *l.* v. 19. *Inde Euhydra, Sarepta, & Ornithon oppida.*

EXALUS.

Ἐξαλοῦς. Epiſcopus ejus Parthenius interfuit Concilio Hieroſolymitano habito *anno* 536. Videtur eſſe Ἐξαλοῦς Euſebii in Onom. Ita enim videtur ſcripſiſſe pro Ἐξαδοῦς uti nunc legitur: nam Hieronymus vertit *Chaſalus*. Et facilis eſt mutatio Δ in Λ. Vide Euſebium ad vocem Ἀχσάφ.

Quae nomina ab F initium capiunt in ſcriptis quorundam geographorum, invenies infra inchoata a PH, *uti* Faran, *Pharan, &c.*

GABA.

גֶּבַע / Urbs in tribu Benjamin *Joſ.* 18. 24. *Ezr.* 2. 26. quam multi putant eſſe eandem ac גבע *Geba.* Γάββη appellatur in libro

bro Ezrae tertio *c. 5. comm. 39.* uti liquet ſi conferas *Neh. 7. 30.*

Eſt & Γάβα urbs Carmelo monti adſita, inter Ptolemaida & Caeſaream: ita enim Joſephus *lib.* II. *de bell. cap.* 19. Judaeos ſcribit profectos Kedaſam Tyriorum, Ptolemaidem, Gabam & Caeſaream, dein Sebaſten, Aſcalona, Anthedona, Gazam, & *lib.* III. *de bell. cap.* 2. ſcribit conjunctam eſſe monti Carmelo & urbem equitum dictam. Rufinus ibi legit Gaba, ſed MS.tum Academiae Lipſienſis Γάβλα, codices vulgati Γάμαλα. In vita ſua etiam hujus Gabae meminit, ſcribens Bezaram ſitam eſſe in finibus Ptolemaidis & 20 ſtadia a Gaba abeſſe. Probabile eſt Gabam illam eſſe eandem quae poſtea *Caipha* & *Hepha* dicta fuit, urbs Carmelo adſita e regione Ptolemaidis.

Meminit & hujus Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Γάβα, πόλις Γαλιλαίας. Ἰώσηπος πέμπτῳ Ἰουδαικῆς ἀρχαιολογίας. Τὸ ἐθνικὸν Γαβηνὸς ὡς αὐτὸς Ἰώσηπος. *Gaba, urbs Galilaeae,* Joſephus *lib.* V. *Antiquit.* Judaic. *Gentile Gabenus, apud eundem.* Atqui apud Joſephum Γαβανὸς nunc ubique legitur.

Extant nummi Gabenorum (quos ad Gaben quidam referunt. Vide vocem *Gabe*) inſcripti ΚΛΑΥΔ. ΓΑΒΗΝΩΝ. ΖΟΡ. Annus hujus aerae 177 hic extat, in aliis ΖΙϹ. 217. Initium aerae ducitur ab anno Romae conditae 693. Vide Noriſii epochas Syromacedonum *Diſſ.* IV. Vaillantii nummos Imperatorum Auguſtorum & Caeſarum *pag.* 31. & 339. Verum & in Coeleſyria (diſtincta a Palaeſtina) erant *Gabeni.* Γαβηνῶν epiſcopus ſubſcripſit concilio Niceno I.

GABAA.

Gabaa, in qua natus eſt Saul, & Rama, quae eſt juxta Gabaa in ſeptimo lapide a Jeroſolymis ſita. Ita ſcribit Hieron. ad *cap. 5. Hoſ.* Erat autem tempore Hieronymi diruta, quod his verbis teſtatur ad Sophon. *cap.* I. *Gabaa illa civitas Saulis uſque ad fundamenta diruta eſt.* Et in epitaphio Paulae. *In Gabaa urbe uſque ad ſolum diruta paululum ſubſtitit recordata peccati ejus & concubinae in fruſta diviſae & tribus Benjamin trecentos viros propter Paulum Apoſtolum reſervatos.* Haec Γαβαθσαοὺλ Joſepho *lib.* VI. *de bell.*

cap. 2. appellatur, diciturque 30 ſtadia ab urbe Hieroſolymitana abfuiſſe. Vide infra vocem *Gibea.*

GABALA. Vide *Gamala.*

GABAOPOLIS.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Γαβαούπολις, πόλις τῆς Γαλιλαίας .... Ἰώσηπος ἕκτῳ Ἰουδαικῆς Ἀρχαιολογίας. Σαοῦλος δὲ εἰς Γαβαούπολιν ἔχων ἑξακοσίους μετ᾽ αὐτοῦ μόνον ἧκε. *Gabaupolis, urbs Galilaeae. Joſephus lib.* VI. *Antiq. Saulus autem tantum cum* 600 *militibus venit Gabaupolin.* Nunc Γαβαὼν πόλιν in Joſepho legitur.

GABAOTH.

Γαβαώθ. Nomen loci remoti ab Hieroſolymis ſtadiis 20. ἔστι κατ᾽ ἀνατολὰς τῆς Σιὼν, ἥτις ἔχει εἴσοδον ἀπὸ Γαβαὼθ μήκοθεν τῆς πόλεως σταδίους κ΄. *Eſt ad orientem Sionis qui aditum habet a Gabaoth, viginti ſtadiis ab urbe.* Epiphanius de vitis Prophetarum *pag.* 239. addens hunc aditum pleroſque ignorare propter obliquos ejus receſſus. Non eſt Gibeon, nam ſitus ab Epiphanio aſſignatus non convenit cum ſitu Gibeonis, quippe quae amplius viginti ſtadiorum ab urbe Hieroſolymitana aberat, & ipſi Gibeon Γαβαὼν dicitur *lib.* 11. *adv. haereſes pag.* 702. At in Chronico Paſchali Γαβαὼν legitur *pag.* 155. Σολομῶν γὰρ ἐποίησε τοὺς τάφους τοῦ Δαβὶδ, διαγράψας κατὰ ἀνατολὰς τῆς Σιὼν, ἥτις ἔχει εἴσοδον ἀπὸ Γαβαὼν μήκοθεν τῆς πόλεως σταδίων εἴκοσι. Ἐποίησεν δὲ ταύτην σκολιὰν, σύνθετον, ἀνυπονόητον. Καὶ ἔστιν ἡ εἴσοδος ἕως τῆς σήμερον τοῖς πολλοῖς ἀγνοουμένη τῶν ἱερέων καὶ ὅλῳ τῷ λαῷ. *Salomon ſepulcra Davidica ita conſtituit ut eſſent obverſa orienti Sionis, qui aditum habet a Gabaon procul ab urbe, ſtadiis viginti. Quem quidem ita occultum & obliquum fecit, ut a nemine perciperetur, ſic ut introitus pleroſque ſacerdotes hodie & totum populum lateat.*

GABARA.

Γάβαρα. In plurali. Haec urbs, & Sephoris, & Tiberias ſunt tres

tres praecipuae Galilaeae, teſte Joſepho *in Vita.* Quare ſuſpicor plus uno in loco Γάδαρα, vocem notiorem, in contextum Joſephi irrepſiſſe pro Γάβαρα. Sepphoris, Tiberias & Gabara conjunguntur quoque *in Vita.* 104. Veſpaſianus enim Ptolemaïde cum exercitu profectus legitur ad fines Galilaeae. Joſephus autem cum ſuis non longe a Sippori caſtrametatus fugit Tiberiada. Tum Gabarenſium civitas, πόλις Γαβαρέων, capitur a Veſpaſiano, deinde obſidetur Jotapata & aliae urbes Galilaeae *bell.* III. 6. Nunc legitur Γαδαρέων, ſed non dubito reponendum eſſe Γαβαρέων, uti & quum *in Vita* urbem Giſcala a populis vicinis, Gadarenis, Gabaraganaeis, & Tyriis expugnatam narrat, & ſe Sephoritas bis, Tiberienſes quater, Gadarenſes ſemel expugnaſſe, & vulgus Galilaeorum, licet expugnaſſet eorum oppida, eum tamen amaſſe. *In Vita.* Gabarorum ſitus hinc colligi poteſt quod Jonathas cum ſuis tendens ex Judaea in Galilaeam tranſierit Japham, Sephorim, Aſochim, Gabara. *in Vita* 1016. Diſtant autem Gabara & Jotapata 40 ſtadiis. *Ibid.* 1017. Puto hanc quoque vocem reſtituendam eſſe *pag.* 1019. ubi nunc legitur, ἐκέλευσα τοῖς πλήθεσι πρὸς Σωγάνην κώμην ἕπεσθαι Ἀραβων ἀπέχουσαν εἴκοσι σαδία: *Juſſi multitudinem ſequi uſque ad Soganem vicum Arabum, remotam inde* 20 *ſtadiis.* Lego Γαβάρων ἀπέχουσαν, vicum, *qui a Gabaris diſtat*, Gabaris enim erat multitudo, & longe hinc Arabia.

GABAROTH.

Γαβαρώθ. Gabaroth. Vicus Galilaeae. In vita *pag.* 1016. Videtur idem eſſe ac Gabara. Nam Γάβαρα appellatur *p.* 1017.

GABATH.

Γαβάθ, patria Nathanis. Epiphanius de vitis Prophetarum *pag.* 235.

GABATHA.

Joſephus meminit oppidi Γαβαθά. *Antiq.* VI. 5. *Antiq.* XIII. I. ſed in hoc loco videtur legendum Ναδαβάθ. Vide I *Macc.* 9. 37.

Stephanus Γαβάθη πόλις Γαλιλαίας ὡς Ἰώσηπος ἐκτῷ Ἰουδαικῆς ἀρχαιολογίας. *Gabathe. Urbs Galilaeae. Joſephus lib.* VI. *Antiq.*

Γαβαθὰ eſt & vicus 12 miliaribus ab Eleutheropoli, ubi ſepulcrum Habaccuci oſtenditur. Euſebius in Onomaſtico ad vocem Γαβαθάς. Antea ad vocem Κηλὰ & Ἐχελὰ dixerat illic oſtendi ſepulcrum Habaccuci. Sed haec facile conciliantur ſi conferamus ea quae de ſitu horum locorum tradit Euſebius. Kela, ſive Κηλὰ, erat 8 miliaribus ab Eleutheropoli ad ortum, id eſt Aeliam verſus. Gabatha, 12 miliaribus ab Aelia. Spatium autem omne inter Aeliam & Eleutheropolin fuit 20 miliarium. Atqui 8 & 12 efficiunt 20. Sic ut Gabatha & Kela loca videantur fuiſſe vicina & paribus fere intervallis remota hinc & inde, i. e. ab Eleutheropoli 12, ab Aelia 8. Et ſepulcrum Habaccuci inter Gabatha erat & Kela, ita ut aeque ab hoc quam illo loco conſpici potuerit. Meminit idem Γαβαθὰ in Benjamin, ubi domus Saulis fuit (illa eſt Gibea) & Gabatha, vici in finibus Diocaeſareae: ſed Graeca mire illic turbata ſunt.

GABATHO. Vide *Gibbethon.*

GABE.

Γαβέ. *Zachar.* 14. 10. Γαβὲ pro גבע legitur. Erat haec urbs parva diſtans 16 miliaribus a Caeſarea, adjacens magno campo Legionis Euſebius in Onom. ad vocem Γαβαθών. Plinio etiam memoratur Gabe, ſed alio loco. Poſtquam urbes Decapolis recenſuiſſet, dicit *has urbes intercurſare tetrarchias, quae in regna contribuuntur*, & mox addit *Trachonitis, Paneas, Abila, Arca, Ampeloeſſa, Gabe.* De nummis Gabenorum vide quae ad vocem *Gaba.* Legitur & Anaſtaſius Γάβων epiſcopus in Palaeſtina (vide ſupra *pag.* 532.) at nulla Gabe recenſetur inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae (vide ſupra *pag.* 215.) ſed Γαδαὶ, quum tamen Γάδων epiſcopus nuſquam in actis conciliorum legatur. Legendumne in Notitiis Γάβαι;

GABBE.

GABBE.

Γάββη. Vel ut alii Γάβδη. III *Ezr.* 5. 39. Eſt urbs גבע uti liquet ſi conferamus *Neh.* 7. 30.

GADAE.

Γάδαι. Inter urbes Palaeſtinae ſecundae recenſetur in Notitia Veteri Eccleſiaſtica. Forſitan legendum Γάβαι ob ea quae mox notavimus ad vocem *Gabe*.

GADARA PERAEAE, *vel Palaeſtinae ſecundae.*

Ita hanc urbem nuncupo ut diſtinguam ab alia quae idem nomen geſſit, & vicina fuit Nicopoli atque Dioſpoli, de qua mox. Fuit autem haec urbs ſita ad flumen Hieramacen, teſte Plinio, *lib.* V. 16. μητρόπολις Peraeae, teſte Joſepho *lib.* V. *de bello*, *cap.* 3. ad ortum ſita lacus Tiberiadis, remota a Tiberiade intervallo 60 ſtadiorum uti idem teſtatur *in hiſtoria vitae ſuae*, *pag.* 1025. In hujus ſcriptis & alia leguntur ad notitiam hujus urbis facientia. Regionem Gadarenam, Γαδαρίδα, ſcribit terminare Galilaeam a plaga orientali *lib.* III. *de bello c.* 2. Idem nomen uſurpat Strabo narrans ἐν τῇ Γαδαρίδι aquam lacuſtrem eſſe qua deguſtata pecora pilos, ungues, & cornua amittunt. Videtur eſſe illa quam Pompejum inſtauraſſe ſcribit, *Antiq.* XIV. 8. Habuit unum ex 5 Synedriis totius terrae Iſraëliticae *Antiquit.* XIV. 10. *bell.* I. 6. ſed Rufinus loco poſteriore legit Δώροις. Gadara, Hippon, & Samariam, Auguſtus Herodi reddit, *Antiquit.* XV. 11. *bell.* I. 15. Gaza, Gadara & Hippos πόλεις Ἑλληνίδες erant, nec Archelao ſubjectae, *Antiquit.* XVII. 13. ſed Syriae adjectae *bell.* II. 4. quum tamen Gaza tam longe remota fuerit a Gadaris & Hippo, ſuſpicio naſci poſſet legendum Γέρασα, quae urbs utrique vicina fuit. Vici Gadarenorum & Hippenorum, in confiniis

finiis Tiberiadis & agri Scythopolitani incenduntur a Juſto, *In vitae ſuae hiſtoria.* Denique nomen Γάδαρα aliquoties legi in Joſepho pro Γάβαρα urbe ſuſpicamur. Gadara & Scythopolin urbes Coeleſyriae vocat *Antiq.* XIII. 21. & ibidem Γάδαρα nuncupat κώμην Γαλααδίτιδος. Vide vocem Gabara: nempe late patet nomen Coeleſyriae, complectiturque apud eundem regionem Moabitarum ac Ammonitarum *Ant.* I. 11. Alibi *Ant.* X. 11. videtur Coeleſyriam diſtinguere a regionibus illis. *Ant.* XV. 4. totam Coeleſyriam Cleopatrae ab Antonio donatam ſcribit. Idem *Antiquit.* XII. 3. ex Polybio narrat Gadara capta eſſe ab Antiocho. Apud Polybium ita nunc legitur Hiſtoriarum *lib.* V. poſtquam Antiochus cepiſſet Pellam, Camun, Gephrun & Abila, Gadara capienda ſuperfuiſſe. Καταλειπομένων δ' ἔτι τῶν Γαδάρων ἃ δοκεῖ τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὀχυρότητι διαφέρειν, προσστρατοπεδεύσας αὐτοῖς καὶ συστησάμενος ἔργα ταχέως κατεπλήξατο καὶ παρέλαβε τὴν πόλιν. *Reſtabant adhuc Gadara, locus opinione hominum prae ceteris omnibus illius tractus eximie munitus, ad quem Rex admovit exercitum & molitus opera oppidanos ita terruit, ut ex templo ſe dederent.*

In tabulis Novi Teſtamenti memoratur Γαδαρηνῶν γῆ, *regio Gadarenorum* adſita mari Tiberiadis, *Marc.* 5. 1. diciturque eſſe e regione Galilaeae *Luc.* 8. 26. plane uti Joſephum mox loquentem audivimus Γαδαρίδα, id eſt regionem Gadarenorum, terminare Galilaeam ad ortum: quo magis miror viros doctos credere potuiſſe partem aliquam Galilaeae ad ortum Jordanis aut lacus Tiberiadis eſſe collocandam. Matthaei *cap.* 8. 28. Gergeſenorum regio illa dicitur quae a Luca Gadarenorum: verum & in Matthaeo olim Γαδαρηνῶν lectum fuiſſe in codicibus quibuſdam notavit Epiphanius *lib.* II. *adv. haer. pag.* 650. quamvis non repugnet eandem regionem & ab urbe praecipua Gadaris, & a loco minus noto Gergeſi, nomen ferre.

Stephanus ita deſcribit hanc urbem Γάδαρα, πόλις κοίλης Συρίας ἥτις καὶ Ἀντιόχεια καὶ Σελεύκεια ἐκλήθη. Τὸ ἐθνικὸν Γαδαρεύς· καὶ Γαδαρὶς καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ χώρα. Ἐντεῦθεν ἦν Μένιππος ὁ σπουδογέλοιος. *Gadara. Urbs cavae Syriae, quae & Seleucia & Antiochia dicta*

dicta eſt. Gentile eſt Gadaraeus. Gadaris faeminin. Et regio ita nuncupatur. Inde erat Menippus dictus ſpudogeloeus. In voce Ἀντιόχεια ait urbem quandam inter Cavam Syriam & Arabiam ita dictam fuiſſe: haec erit quam hic Gadara appellat ad orientem lacus Tiberiadis. In confiniis Cavae Syriae & Arabiae erat ſita, hinc illi hic attribuitur. Ceterum de Menippo hinc orto ſupra diximus. Erant & alii, quibus adhaeſit nomen Γαδαρεὺς ab urbe Gadarorum. Ὀινομαὸς erat Γαδαρεὺς philoſophus Cynicus qui paulo antiquior fuit Porphyrio. Suidas ad vocem Ὄινομ. Erat & Ἀψινὴς Γαδαρεὺς cujus Suidas meminit ad vocem Φρόντων. Gadarenus fuit & Theodorus Sophiſta, magiſter Tiberii Caeſaris. Suidas ỽ. Θεόδωρος. Strabo, ubi de urbe Gadaris *lib.* XVI. etiam Menippum Gadarenum dicit. Sed Gadara Strabonis prope Nicopolin erant, non quae ad ortum lacus Tiberiadis ſita fuere.

Thermas Gadarenſes laudat Epipanius *lib.* I. *adv. haereſ. pag.* 131. παραγίνονται γὖν εἰς Γάδαρα εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα, additque πανήγυρις δὲ ἐκεῖ κατ᾽ ἔτος ἄγεται, *ibi feſtum celebratur quotannis*, & lavabant ibi in balneis promiſcue viri & faeminae aquaeque utiles erant pellendis variis morbis. Epiphanius etiam refert prope Gadara ſpeluncas rupibus inciſas, πολυάνδρια dicta & τύμβȣς. Celebres ſunt hae thermae Gadarenae. Meminit etiam harum Itinerarium Antonini Martyris his verbis. *Tranſivimus Jordanem in ipſo loco & venimus in civitatem quae vocatur Gaddi quae Gabaon dicitur* (voluit aut debuit dicere *Gadara*) *in parte ipſius civitatis miliario tertio ſunt aquae calidae quae appellantur thermae Heliae, ubi leproſi mundantur*, & mox: *Ibi eſt etiam fluvius calidus qui dicitur Gadarra & deſcendit torrens & intrat Jordanem, & ex ipſo ampliatur Jordanis & major fit.* Thermas Gadarenſes commendat quoque Eunapius Sardianus in libro de vitis Philoſophorum, ubi Jamblichi vitam enarrat, ſic ut ſolis Bajanis cedant. Τὰ Γάδαρα, θερμὰ δέ ἐςι λȣτρὰ τῆς Συρίας, τῶν γε μετὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐν Βαίαις δεύτερα· ἐκείνοις δὲ ȣ̓κ ἔςιν ἕτερα παραβάλλεσθαι. *Gadara. Thermae ſunt illae in Syria, ſecundas tenentes a Romanis quae Bajis ſunt, & quibuſcum nullae aliae comparari queunt.* Poſtea narrat fontium duos minores appellatos Ἔρωτα & Ἀντέρωτα & ex iis puſiones duos

a

a Jamblicho excitos qui in complexum ejus ruerunt. Nos plura de thermis Gadarenſibus notavimus *lib.* 1. *cap.* 46.

Nummi extant in hac urbe cuſi, in quibus vel triremis, vel cornu copiae duplex decuſſatum, vel caput velatum & turritum, vel caput Herculis conſpicitur, & aera, cujus initium ducitur ab anno Romae conditae 690, qualis anni ΔΜ. (44) Bϙ (92) ΑΛΡ (131) ΒΛΡ (132) ΕΞΡ (165) ΖΞΡ (167) ΗϹ (208) ΔΚϹ (224) ϛΚϹ (226) ΓΜϹ (243) ΑΠϹ (281) ΓΤ (303) de quibus vide Vaillantii numiſm. Impp. Augg. & Caeſ. *pag.* 340. Noriſii epochas Syromacedonum, Patini nummos aereos Impp. *pag.* 183. 245. 266.

Epiſcopi Gadarenſes in actis conciliorum aliqui memorantur ita tamen ut dubium videri poſſit, fueritne epiſcopi hujus urbis, an Gadarae illius de qua mox: nam Ῥεγεὼν Γαδάρων inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae primae recenſetur: Vide ſupra *pag.* 215. & Γάδειρα, *Gadara* inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae ſecundae: vide *ibidem*. Illud Ῥεγεὼν non ſatis indicat, cujus Gadarae epiſcopus debeat intelligi, nam ita & Ῥεγεὼν Ἱεριχὼ legitur (vide *pag.* 215.) verum epiſcopi ſe ſcribunt Ἱεριχοῦντος eſſe epiſcopos, omiſſa voce Ῥεγεών. Ita etiam Ῥεγεὼν Λιβυὰς legitur, & tamen epiſcopi Λιβυάδος appellantur. Auget difficultatem quod in eadem ſerie epiſcopus Γαδάρων bis memoretur, ſic ut inde certo colligere non detur, quinam fuerint epiſcopi hujus vel alterius Gadarae. Ex urbibus adjectis vix quicquam lucis accedit, quoniam ordo ille ſecundum ſitum urbium non digeritur. Videamus ergo epiſcopos Γαδάρων. Lector videat, quo velit referri ſingulos.

CAJANUM invenio epiſcopum Gadarenſem ſubſcripſiſſe concilio Niceno. Vide *tom.* 11. conciliorum general. *p.* 51. Ob loca adjecta videretur hic Gadara Palaeſtinae primae eſſe intelligenda.

EUSEBIUM ſolum ex epiſcopis provinciae Palaeſtinae ſubſcripſiſſe Concilio Antiocheno 1, *anno* 341. habiti, notatur in actis concilii, *tom.* 11. concilior. *pag.* 561.

THEODORUM lego inter illos qui ſubſcripſere concilio Epheſino. Vide Baluzii novam collectionem conciliorum *p.* 507. & *tom.* 111. conciliorum general. *pag.* 448.

JO-

JOHANNEM invenio in actis concilii Chalcedonenſis inter oecumenica quarti, *tom.* IV. concilior. *p.* 80. & 330. ubi legitur

Ἰωάννȣ Γαδείρων

Uti & Γάδειρα ſcribitur in notitia vetere (vide ſupra *pag.* 215.) urbs Gadara Palaeſtinae ſecundae, quum illa Palaeſtinae primae Γαδάρα & Ῥέγεων Γαδάρων illic appelletur. Sic ut dubium non ſit voce Γαδείρων hic indicari urbem Gadara Palaeſtinae ſecundae, quod etiam liquet ex eo quod in actione quarta hujus concilii haec recenſeatur inter urbes Palaeſtinae ſecundae, quum ibi ſeparatim urbes ſingularum Palaeſtinarum memorentur. Nec eſt tamen quod quis exiſtimet quoniam hic Γαδείρων ſcribitur, & quia in notitiis veteribus Γάδειρα etiam appellatur urbs Palaeſtinae ſecundae, illa autem primae Γάδαρα, oportere epiſcopos qui Γαδάρων eſſe dicuntur in actis conciliorum referri ad Gadara Palaeſtinae primae, & qui Γαδείρων ad Gadara Palaeſtinae ſecundae: nam verum nomen urbis hujus Palaeſtinae ſecundae Γάδαρα fuiſſe, non Γάδειρα, conſtat ex ſcriptoribus antiquis, & hi ipſi epiſcopi qui Γαδείρων dicuntur, Gadarenſes nuncupantur. Ita in Latina verſione actorum hujus ipſius concilii Chalcedonenſis, ubi in Graeco legitur Ἰωάννȣ Γαδείρων, in Latino eſt *Gadarae Palaeſtinae ſecundae.* Et in actione quinta & decima hujus concilii, *tom.* IV. conciliorum *pag.* 787. uti ex codice antiquiſſimo deſcripta ſunt epiſcoporum nomina a Sirmondo, legitur *Provinciae Palaeſtinae ſecundae epiſcopi* IV. *Severianus Scythopolitanus, Annianus Capitoliados, Zebinus Pelleſtianus, Johannes Gadarenſis.* Quid? quod in ipſo contextu Graeco *pag.* 586. hujus tomi idem epiſcopus appelletur τῆς Γαδαρέων. Atque ita etiam in ipſis notitiis veteribus pro Γάδειρα legitur *Gadarum*: vide ſupra *pag.* 223. 226. Sic flexerunt illi nomen גדר in Γάδειρα, uti & notiſſimae urbis in Hiſpania nomen גדר evaſit Γάδειρα.

Nam Punicorum lingua conſeptum locum
Gadir vocabat,

uti Feſtus Avienus ſcribit *in ora maritima lib.* I.

ARAXIUM Γαδάρων epiſcopum video memoratum in actis

concilii Hieroſolymitani habiti anno aerae Chriſtianae 536. vide v. conciliorum *pag.* 284. & mox THEODORUM Γαδάρων.

Medio aevo ab hac urbe regio olim Gadarena dicta videtur accepiſſe nomen Cedar & Kedar, & perſuaſum fuit vulgo hanc eſſe regionem Kedar, cujus in ſacris literis fit mentio. Id nomen primum ſuſpicari coepi hinc originem ſuam traxiſſe quum in Chronico Freculphi, epiſcopi Lexovienſis *tomo* I. *lib.* V. *c.* 8. legerem *Abella & Cedar*, pro eo quod in Polybio *lib.* XVI. Joſepho *lib.* XIII. legitur Ἄβιλα καὶ Γάδαρα.

GADARA
Palaeſtinae primae.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς deſcribit urbem Gadara dictam quae ſit urbs Coeleſyriae iis verbis quae mox dedimus *pag.* 774. Illam nos credidimus eſſe Gadara Peraeae, quae & ipſa urbs Coeleſyriae a Joſepho dicitur, uti & apud Varronem *lib.* I. de re ruſtica legitur, *in Syria ad Gadara.* Verum praeter hanc urbem aliam hoc nomine Stephanus commemorat quam vocat Palaeſtinae, hoc modo Γάδαρα, πόλις Παλαιςίνης .... Πορφύριος τρίτῳ Φιλοσόφȣ ἱςορίας. Τὸ ἐθνικὸν Γαδαρηνός. *Gadara, urbs Palaeſtinae. Porphyrius lib.* III. *Philoſ. Hiſt. Gentile Gadarenus.* Hanc ego puto eſſe Gadaram Palaeſtinae primae. Nec enim video cur Gadara Palaeſtinae primae poſſit Coeleſyriae attribui & Gadara Palaeſtinae ſecundae dici eſſe Palaeſtinae, ut diſtinguatur a Gadara Coeleſyriae. Non moror quod hic Γαδαρηνὸς dicatur eſſe hujus urbis ἐθνικὸν, ſic ut haec videantur ad Gadara Palaeſtinae ſecundae pertinere, cujus ἐθνικὸν etiam Γαδαρηνὸς legitur in ſcriptis Novi Teſtamenti, nam & Γαδαρεὺς eſt ἐθνικὸν in nummis urbis Gadarorum Palaeſtinae ſecundae: quos quidem nummos ad Gadara Palaeſtinae primae referre non poſſumus ob imaginem triremis in iis conſpicuam. Haec enim Gadaris Palaeſtinae ſecundae, non primae, quae longe erat a mari & flumine navigabili, convenit.

Fuit urbs haec non longe ab Azoto. Strabo ejus meminit *lib.* XVI. collocatque ad ſeptentrionem illius. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ ἡ Γαδαρίς ἐςιν, ἣν καὶ αὐτὴν ἐξιδιάσαντο οἱ Ἰȣδαῖοι· εἶτ' Ἄζωτος καὶ Ἀσκα-

Ἀσκαλών. *Interjacet Gadaris, quam & ipſam Judaei ſibi vendicarunt, poſtea Azotus & Aſcalon.* Nomen Γαδαρὶς videtur regionem ſignificare potius quam urbem, uti apud Joſephum Γαδαρὶς, regio Gadarena, dicitur Peraeam terminare ab ortu *bell.* III. 2. (quam cave confundas cum hac regione Gadarena, cujus erroris reus fuit ipſe Strabo, uti jam a Caſaubono obſervatum eſt) quod ſi regio per eam intelligi debeat, nomen ab urbe Gadara accepit.

Haec urbs modo Γάζαρα modo Γάδαρα appellatur, quod liquet ex collatione locorum 1 *Macc.* 15. 28. & 35. ubi jungitur cum Joppe: etiam Γάσηρα 1 *Macc.* 7. 45. ubi dicitur circa Bethchoronem Nicanor & Judas patraſſe praelium, caeſo autem Nicanore Judas fugientes ab Adaſa uſque ad Gazera inſecutus, quod eſt iter unius diei. Alibi, 1 *Macc.* 9. 52. dicitur eſſe munita a Jonathane & 1 *Macc.* 13. 54. Simeonem habitaſſe ἐν Γαζάροις. Sita dicitur in finibus Azoti 1 *Macc.* 14. 34. & 2 *Macc.* 10. 32 Timotheus legitur fugiſſe ad Γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα. Joſephus ejus quoque meminit dicens Γάδαρα terminum eſſe regionis Ephraim ad occaſum, *Antiq.* V. 1. quod firmat opinionem eorum qui exiſtimant eam in Sacro Codice Gezer גזר appellari. Vide *Joſ.* 17. 3. & quae ad vocem Gezer dicentur. Frequenter eam γάζαρα Joſephus nuncupat ſcribitque eſſe in finibus Azoti, jungens eam ter cum Joppe & Jamnia. Videamus loca quaedam quae de hac urbe agere videntur, licet Ζάρα, Γάδαρα & Γάζαρα aliquando apud ipſum ſcribatur. *Antiquit.* XII. 11. dicitur Judas perſecutus hoſtes ſuos μέχρι Γαδάρων καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας (melius credo legeretur Ἰουδαίας) καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας *uſque ad Gadara & campos Idumaeae* (f. Judaeae) *& Azotum & Jamniam.* Erat autem Γαζάρη ἐπὶ τῶν ὁρίων Ἀζώτου, in finibus Azoti 1 *Macc.* 14. 34. Per haec Γάδαρα intelligendam eſſe Gezer ſive Γάζαρα licet etiam colligere ex eo quod in libro Chaſmonaeorum *cap.* 4. 14. ubi eadem res narratur pro Γαδάρων in quibuſdam codicibus legatur Γαζηρῶν, in aliis Ἀσσαρημὼθ quaſi ex Γάζηρα. Ita enim illic legitur ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως Γαζήρων καὶ ἕως τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. Alibi Joſephus hanc urbem Γάζαρα vocat uti *Ant.*

VIII. 2. ubi de rege Aegypti ſcribit eum cepiſſe Γάζαρα urbem regionis Palaeſtinorum τῆς Παλαιςινῶν χώρας, & filiae ſuae Salomoni nuptae donaſſe. Haec autem גזר Gezer appellatur 1 *Reg.* 9. 15. & 2 *Sam.* 5. 25. Γέζαρα גזר. *Ant.* XIII. 1. narrat Gazara a Bacchide munita. Nihil obſtat quo minus credamus haec eſſe Gezer. Tria autem loca in quibus Joſephus Gazara cum Joppe & Jamnia jungit haec ſunt.

Gazaran & Joppen & Jamniam cepit Simon. *Ant.* XIII. 11. Videtur illa in regione Palaeſtinorum fuiſſe, quae cum Azoto & Joppe plerumque jungi ſolet Γάδαρα Straboni dicta, ad quem vide eruditiſſimas notas Caſauboni.

Gazara cum Joppe conjungitur, quae ab Antiocho Judaeis erepta eſt. *Ant.* XIII. 17. Γαζάρα καὶ πηγαὶ ibidem dicitur. Si recte ita legitur docemur ibi fontes fuiſſe. Mox praeceſſit Ἰόππη καὶ λιμένες. Eadem phraſis.

Zara, Joppen & Jamniam cepit Simon. *bell.* 1. 2. lege *Gazara*, uti liquet ex *Antiq.* XIII. 11. & quibuſdam codicibus verſionis Rufini, & 1 *Macc.* 14. 34. ubi Gazara appellatur ad fines Aſdodi.

In Notitiis Veteribus Eccleſiaſticis etiam jungitur Gadara haec cum Azoto, uti urbs Palaeſtinae primae. Ῥεγεὼν Γαδάρων, Ἄζωτος παράλιος. *Regio Gadarorum* (cur ita reddam Ῥεγεὼν vide in notis ad excerpta ex notitiis) *Azotus maritima.*

* GADDA.

גדה / Urbs in tribu Juda *Joſ.* 15. 27. Ita quidam putant. Euſebius. γάδδα, φυλῆς Ἰούδα. Κώμη εἰς ἔτι καὶ νῦν ἐςιν ἐν ἐσχάτοις τῦ Δαρωμᾶ. Hieron. *Gadda, in tribu Juda. Eſt autem hodieque villa in extremis finibus Daromae contra Orientem, imminens mari mortuo.* Memoratur etiam Gadda in Notitia Imperii ſub diſpoſitione Ducis Arabiae. Ego exiſtimo eſſe jungendum cum praecedenti חצר: vide vocem *Chatzar Gadda.*

GADORA.

Vicus in regione urbis Aelienſis, id eſt Hieroſolymae, circa Terebinthum. Euſebius ad vocem Γάδειρα. Confer Hieronymum. Terebinthus erat 2 miliaribus ab urbe Chebron.

GADVAD.

גדוד Memoratur in Miſna *Negaim.* VII. 4.

GAEBA.

Γαιβά. Non longe a Scythopoli & Dothaim. *Judith.* 3. 11. ubi Holofernes caſtrametatus dicitur inter Gaebam & Scythopolin, non longe a Dothaim.

GAIA.

Urbs Palaeſtinae juxta civitatem Petram. Ita Hieronymus in Onom. ad vocem Γαὶ, i. e. עיי העברים *Num.* 33. 44. ubi dicitur hic locus eſſe in terminis Moabitarum: hoc quoque nota ad illuſtranda loca manſionum Iſraëliticarum in ſolitudine.

GALBAATH.

Γαλβαάθ. Nomen loci ubi David delituit. *Joſ. Ant.* VI. 14.

GALEM.

Γαλέμ. Urbs tribus Judae, ſi ſequamur codices Graecos *Joſ.* 15. 60. Hebraei enim non habent eo loco. At in Jeſaiae *c.* 10. *comm.* 30. גלים *Gallim* memoratur. Sed vix inde ſitum loci colligas, niſi forte ex vicinis urbibus. At Judaei in Seder olam Rabba *cap.* 23. putant decem illas urbes ordine invaſiſſe Sanheribum & decem ejus מסעות ſtationes iis indicari exiſtimant. Id mihi non ſit veriſimile. Loca, quae novimus ubi ſita fuerint, Anathoth, Gibea Saulis, Micmas & alia abunde hoc re-

refutant, oſtenduntque loca Hieroſolymis vicina heic recenſeri, quae terrore ſuo replevit Rex Aſſyrius. Hieronymus, quem vide in Comm. ad *Mich.* 5. legit Gallim. Erat quoque vicus hoc nomine dictus Gallim, qui aetate Euſebii prope Ekron eſſe dicebatur, λέγεται, ſcribit is in Onomaſtico ad vocem Γαλλεὶ, πλησίον Ἀκκαρῶν εἶναί τινα κώμην Γαλλεὶμ καλȣμένην. Ita legit Hieronymus *dicitur autem eſſe quidam Accaron vicus qui vocetur Gallim.* Fuit autem *Joſ.* 15. 45. Accaron עקרון data tribui Juda.

GALGALA.

Γάλγαλα. Nomen loci eſt circa Bethel. Ita Joſephus *Ant.* VI. 5. Euſebius in Onom. ad vocem Γάλγαλα. Ἄλλοις δὲ ἔοικεν εἶναι Γάλγαλα τὴν περὶ Βαιθήλ. Hieronymus. *Sed & juxta Bethel quidam aliam Galgalam ſuſpicantur.* Hieronymus in epitaph. Paulae. *Intuita eſt caſtra Galgalae & acervum praeputiorum & ſecundae circumciſionis myſterium & 12 lapides qui de Jordanis illuc tranſlati alveo 12 Apoſtolorum fundamenta firmaverant.* Iſte acervus & Galgala aberant 2 miliaribus a Jerichunte teſte Euſebio ad vocem Βȣνός. Joſephus memorat quoque Γάλγαλα ſita in planitie inter Jerichuntem & Jordanem *Ant.* V. 1.

Eadem eſt ac Gilgal, ſed Graecis ita dicta. Vide 1 *Macc.* 9. 2. Theodoretus *quaeſt.* 8. *in lib. Jud.* Ἡ δὲ Γάλγαλα τῇ Ἱεριχῷ πλειάζει. *Galgala vicina eſt Jerichunti.* Quaeſt. 7. ſcripſerat eam vocem lingua Hebraea libertatem ſignificare, quod opinor eum hauſiſſe vel ex libro nominum Hebraïcorum τῷ βιβλίῳ τῶν Ἑβραικῶν ὀνομάτων, quem conſulere ſolebat in indagatione ſignificationis vocum, vide *quaeſt.* 51, 54, & 59 in primum librum Regum qui noſtris hominibus vulgo primus Samuelis dicitur; aut forte ex Joſepho, cujus ſaepe mentionem facit. Notum enim eſt eum ad גלה *Gala*, liberavit, reſpexiſſe; quum in Sacro Codice nomen Gilgal a גלל *Galal*, ſive devoluto illic opprobrio Aegypti per circumciſionem ducatur.

In Chronico Paſchali *pag.* 161. mentio fit aureae buculae ibi conſtitutae his verbis. Ἐπὶ τȣ́τȣ γέγονε τέρας, ὅτι ἡνίκα ἐτέχθη, ἐν Γαλ-

Γαλγάλοις ἡ Δάμαλις ἡ χρυσῆ ὀξὺ ἐβόησεν, ὥςε ἀκȣσθῆναι ἐις Ἱερȣσαλὴμ, Ὃς καθελεῖ τὰ γλυπτὰ ἀυτῶν καὶ τὰ χονευτὰ ἀυτῶν. *Circa hunc* (Eliſaeum) *factum eſt prodigium. Quum enim naſceretur, in Galgalis aurea bos acutam vocem edidit, ita ut audiretur Hieroſolymis dicens;* hic deſtruet ſculpta illorum ſimulacra. Apud Epiphanium de vitis Prophetarum *pag.* 237. legitur, ἡνικα ἐτέχθη, ἐν Γαλγάλοις ἡ δάμαλις ἡ χρυσῆ ἡ ἐν Σηλὼμ ὀξὺ ἐβοήσεν, *quum naſceretur, Galgalis bos aurea quae in Silo erat vocem edidit.* Sed haec corrupta ſunt, nec enim idem bos Galgalis & Silunte erat, nec τὸ Galgalis cum ἐτέχθη jungi poteſt, quia mox dictum fuit eum natum eſſe Abelmaulae in tribu Ruben. Credo illud ἡ ἐν Σηλὼμ, *vel in Silo* gloſſema eſſe, additum ab aliquo quod in contextum irrepſit. Sed unde illud eſt, quod Galgalis bos erectus eſſe dicatur? Forte quod *Hoſ. cap.* 4. dicatur, nolite ingredi in Galgala & ne aſcenderitis in Bethaven & *cap.* 9. 15. omnis malitia eorum Galgalis. Quo etiam facit quod verba a bove prolata videantur ex eodem Hoſea *cap.* 10. 2. petita, & *Hoſ.* 12. 12. *erant in Galgal bobus immolantes*, ita Hieron. reddit, quamvis Hebraïca בגלגל שורים זבחו etiam ita reddi queant, & forſan melius, *in Gilgal boves immolant.* Praeterea notandum eſt in verſione Alexandrina, qua Patres plerumque utebantur, lectum olim 1 *Reg.* 12. Jeroboamum vitulorum unum erexiſſe Galgalis, alterum in Dan (nunc legitur, uti in Hebraeo, unum in Bethel, alterum in Dan) ita certe citat Cyrillus in Comment. ad Hoſeam *pag.* 5. Καὶ ἀπέθετο, φησὶ, τὴν μὲν ἐις Γάλγαλα, τὴν δὲ ἐις Δάν. *Et collocavit quidem unum Galgalis, alterum in Dan.* Nec verum eſt quod ſubjungit πόλεις γὰρ ἀυται περιφανεςέραι τῶν ἄλλων, ἁι ἦσαν ἐν χώρα Σαμαρειτῶν, *hae enim urbes in regione Samaritanorum prae aliis illuſtres ſunt.*

Ceterum quod hic ſemel accidiſſe narratur bovem ex metallo mugiiſſe quotannis fieri conſueviſſe Conſtantinopoli tradit ex opinione vulgi Georgius Codinus in Excerptis de Orig. Conſtant. *pag.* 32. Ἐν τῷ λεγομένῳ λιμένι τȣ̃ Νεωρίȣ βȣ̃ς ἵςατο χαλκȣ̃ς παμμεγεθέςατος κράζειν δὲ ἀυτὸν ἔλεγον ὡς βȣ̃ς μίαν τȣ̃ ἐνιαυτȣ̃ καὶ γίνεσθαι παράπτωμά τι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἔκραξεν *In portu Neorii*

rii bos maximus ex aere ſtabat, quem ferunt ſemel in anno mugire ſolitum, & eo die calamitatem aliquam urbi accidere.

GALGULIS.

Γαλγȣλῆς. Vicus in ſexto miliario ab Antipatride contra ſeptentrionem. Euſebius ad vocem Γελγέλ.

GALLIM.

גלים 1 *Sam.* 25. 44. Videtur in Benjamin fuiſſe quia *Jeſ.* 10. 30. conjungitur cum Michmas, Geba, Rama, Gibea, Saulis, & Anathoth. Hieron. in Onom. ſcribit non longe ab Accaron eſſe vicum Gallim, ſed is eſt a noſtro diverſus. Vide vocem *Galem*. In Echa Rabbati *fol.* 52. *col.* 4. vide quomodo illud Jeſaiae בת גלים Abba Bar Cahana interpretetur comparatione inſtituta inter גלים *fluctus* maris & majores Iſraëlitarum, unde ipſi nunc בת גלים dicantur, vel בת גלים ſit quaſi בת גולים i. e. Abrahaami Iſaaci & Jacobi qui profecti ſunt in alias regiones, uti Abraham in Aegyptum, Iſaacus ad Abimelechum regem Philiſtaeorum, Jacobus in Paddan Aram.

GAMALA.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Γάμαλα, κατοικία Συρίας. ὁ οἰκήτωρ Γαμαλεύς. Ἰώσηπος ἐν τετάρτῳ τῆς Ἰȣδαικῆς ἀρχαιολογίας. *Gamala, Syriae, Incola Gamaleus. Joſephus lib.* IV. *Antiquit. Jud.* Urbs fuit Gaulanitidis e regione urbis Tarichaeae ſita, unde regio Gamalitica nomen habet ad ſeptentrionem Peraeae ſita, & a forma cameli quam repraeſentabat dicta. *de bell.* IV. 1. Plinius inter oppida Samariae Gamala recenſet *lib.* V. *c.* 13. Sed crediderim hoc nomen corruptum eſſe.

Legitur etiam apud Joſephum *de bell.* III. 1. Γάμαλα in Galilaea ſita, urbs equitum dicta, ad montem Carmelum, ſed MS.tum Acad. Lipſ. illic Γάϐλα legit, Rufinus Γάϐα. Sic etiam Γάμαλα, in Vita *pag.* 1002. & Γαϐαλα in Galilaea munita ab Herode *Antiquit.*

tiquit. XV. 11. affines ſunt literae μ & β in veteribus membranis. Et ſic *Antiquit.* XII. 23. Γάϐαλα recenſentur cum Gadaris & Seleucia, quae non dubito eſſe eadem ac Gamala. Forſitan ſub Gabala aut Gamala in Galilaea latet urbs Gabara, quae uti & Sipporis & Tiberias tres erant nobiliſſimae urbes Galilaeae, teſte Joſepho: aut erit Gaba quae *lib.* 11. *de bell. cap.* 19. interponitur inter Ptolemaïdem & Caeſaream. Gemalae vicina erat arx Magdala, Μάγδαλα, cujus meminit Joſephus in vita. Joſephus *de bell.* II. 25. & *Antiquit.* XVIII. 1. Sed *Antiquit.* XIII. 23. arcem vocat.

GARISIME.

Γαρισίμη. Locus diſtans 20 ſtadiis a Sephori urbe Galilaeae. Joſephus in vita *pag.* 1029.

GAROB.

גרוב / Ibi Ephod erat Michae. Sanhedrin *fol.* 103. 2. מגרב לשילו ג׳ מילין a Garob uſque ad Schilo erant 3 miliaria.

GARSIS.

Γαρσίς. Urbs Galilaeae. Joſephus *de bell.* VI. 12. ἀπὸ Γαρσὶς πόλεως.

GATH.

גת / Urbs Philiſtaeorum *Joſ.* 11. 22. Sed iis erepta una cum Jafne & Aſdod a rege Judae Uzzia 2 *Chron.* 26. 6. vicina iis urbibus, uti hinc colligere licet; & quidem regia cujus rex alias quoque urbes quas inter Tziklag imperio ſuo ſubjectas habuit. 1 *Sam.* 27. 5. 6.

Joſephus urbem hanc Γίτταν appellat, quae forma videtur nata ex ἐθνικῷ גתי *Gitti*, i.e. oriundus e Gath. Scribit ille *Ant.* V. 1. eſſe hanc urbem Danitarum, & *Ant.* VI. 1. eſſe urbem unam ex quinque Palaeſtinorum, *Antiq.* IX. 11. illam Palaeſtinis ereptam a Rege Ozia, & *Ant.* IX. 13. ſcribit Hizkiam cepiſſe urbes Palaeſtinorum a Gaza ad Gath.

Hieronymus in Comm. ad *Mich.* 1. ſcribit *Geth una eſt de 5 urbibus Palaeſtinae vicina Judaeae confinio & de Eleutheropoli euntibus Gazam, nunc uſque vicus vel maximus.* Euſebius in Onomaſtico teſtatur vicum Γετθὰ fuiſſe 5 miliaribus ab Eleutheropoli remotum in via verſus Dioſpolim, i. e. Lyddam. Hieronymus in praef. ad Jonam teſtatur patriam Jonae dici Geth quae eſt in Opher *ad diſtinctionem aliarum Geth urbium* (nota τὸ urbium) *quae juxta Eleutheropolim ſive Dioſpolim hodie quoque monſtrantur.* Plures monſtrabantur hoc nomine, uti praeter illam Getha 5 mill. ab Eleutheropoli verſus Dioſpolim, alia inter Eleutheropolin & Gazam, & alia inter Antipatridem & Jamniam. Euſeb. ad vocem Γιτθὰ in Onom.

Erat haec urbs haud procul ab Azoto, quapropter nomine reliquiarum Aſdod intelligi eam ſcribit Hieron. ad *cap.* 25. Jeremiae. *Generaliter poſuit Philiſtiim, hoc eſt terram Palaeſtinorum & ſpecialiter urbes eorum Aſcalonem, Gazam, Accaron, Azotum: ſolam tacuit Geth quae continetur in reliquiis. Hoc eſt enim quod ſcriptum eſt*, & reliquiis Azoti: *Vicina enim atque confinis eſt Azoto, quae Hebraïce dicitur Eſdod, regio urbis Geth.* Quod ſi verum ſit, non Gath, ſed Aſdod illic omiſſa eſſe dici debet. Ego crediderim Gath circa excidium Templi primi minus notam aut celebrem fuiſſe: nam & alibi, ubi 4 aliae urbes Philiſtaeorum recenſentur, haec omittitur. Vide *Zephan.* 2. 4. *Gaza direpta erit, & Aſcalon in perditionem, & Azotus & Accaron eradicabuntur.* Et *Amos* 1. 7. *Mittam ignem in muros Gazae & devorabit aedes ejus, & diſperdam habitatorem de Azoto & tenentem ſceptrum de Aſcalone, & convertam manum meam ſuper Accaron.* Huc quoque facit quod Gath uti urbs potens quidem olim ſed deſtructa poſtea recenſeri videatur ab Amoſo *cap.* 6. 1. *Deſcendite ad Gath Palaeſtinorum* &c.

GATH HACHEPHER.

גַּת הַחֵפֶר/ In tribu Zabulon *Joſ.* 19. 13. Patria fuit Jonae: cujus ſitum ita deſcribit Hieronymus praefatione ad Jonam. *Geth in ſecundo Saphorim miliario quae hodie appellatur Diocaeſarea euntibus*

tibus Tiberiadem haud grandis eſt viculus ubi & ſepulcrum ejus oſtenditur. Quod ſi verum ſit, male negarunt Judaei aliquem prophetam ex Galilaea ortum traxiſſe, nam locus a Sepphori, metropoli quondam Galilaeae, non amplius duûm millium intervallo & in meditullio ejus ſita, ſine ullo dubio in Galilaea fuit. Sita porro fuit eo in loco quo communis utriuſque tribus, hujus nempe & alterius proximae finis erat.

GATH RIMMON.

גת רמון / Urbs Danitarum *Joſ.* 19. 45. Villa teſte Hieronymo praegrandis in decimo miliario Dioſpoleos pergentibus Eleutheropolin. Ita lege & confer Euſebium.

GAULADEMAN.

Γαυλαδημᾶν. Urbs refugii in Bataneade. Joſephus. *Ant.* IV. 7. Eſt corruptum ex Golan גולן.

GAULANE, Vide GOLAN.

GAZA.

Urbs haec in codice Hebraeo V. T. עזה *Azza* dicitur, unde eſt gentile עזתי *Joſ.* 13. 3. Tribui Judae ſorte fuit adſignata, una ex quinque urbibus Philiſtaeorum *Joſ.* 15. 45. 1 *Sam.* 6. 15. ſita verſus fines terrae Iſraëliticae auſtrales. *Gen.* 10. 19. Avvitae leguntur *Deut.* 2. 23. habitaſſe in Chatzerim Gazam uſque. In N. T. ſemel tantum ejus fit mentio *Act.* 8. 26. *Via quae ducit Hieroſolymis Gazam*, ἄυτη ἐςιν ἔρημος. Alii ultima verba de urbe Gaza, quae deſerta fuerit eo tempore utpote ab Alexandro everſa nec poſtea inhabitata, teſte Strabone, *l.* 16. accipiunt, alii de ipſa via. De via ipſa non video cur ἔρημος diceretur magis quam multae aliae viae in terra Iſraëlitica: adeoque ad Gazam ipſam haec retulerim potius. Cellarius jam notavit eam a temporibus Alexandri deſertam non fuiſſe, quum ab Antiocho

everſa ſit (teſte Polybio in excerptis Valeſianis) & a Chaſmonaeis erepta aliquoties Syris (1 *Macc.* 11.61. & 13.43.) deinde expugnata ab Alexandro Jannaeo (*Joſeph. l.* 13.21.) & ex hoc tempore videtur ei fuiſſe ἔρημος deſerta, uſquedum, uti ex nummis Titi, Hadriani & ſequentium Imperatorum ibi cuſis liquet, ex hac quoque clade ſurrexit. Certe ſub Gabinio jam ex clade ſua ſurrexit, quum inſtaurata fuit teſte Joſepho & nummos cudit, de quibus mox dicemus, adeoque tempore Philippi *Act.* 8. 26. non videtur ἔρημος dici potuiſſe, ac ſi incolis omnino omnibus deſtituta fuiſſet.

Egi aliquando ſuper hac re per literas cum amico meo, Profeſſore regio linguarum orientalium in Academia Pariſienſi, Antonio Gallandio, ut nummos veteres de quibus mox agemus & inſcriptam iis aeram conciliarem cum teſtimonio ſacri codicis urbem illam fuiſſe ἔρημον, quum tamen & a Gabinio inſtaurata eſſet & nummos cuderet. Is autem ſententiam ſuam ad me his verbis perſcripſit. *Gaza, quod non ſolum a Strabone verum etiam in* Act. Apoſt. ἔρημος *dicatur, non eſt mirum, ſi attenderimus ad id quod ait Heſychius his verbis:* ἔρημα, ἀφύλακτα; *ea nimirum eſſe loca, quae non munita praeſidio carent, nec opus habent. Itaque putemus eam urbem, ab Alexandro Magno expugnatam, & Perſis, qui eam munierant, ereptam iiſdem aut deletis aut fugatis, indigenis relictam fuiſſe ea conditione, ut ab ipſis denuo non muniretur, nec, quod ipſi contigerat, in Aegyptum contendentibus viam praecluderent, ſed liberam & perviam ultra euntibus, ac redeuntibus ſinerent. Notandum praeterea, ab iiſdem idem ſub Lagidis & Seleucidis obſervatum fuiſſe, hincque eorum urbem, ſacram & aſylam, ſeu inviolatam dictam,* ἱερὰν καὶ ἄσυλον, *quod utriſque, ſeu victoribus, ſeu victis, aperta eſſet. Id a te ſi intellectum fuerit, plana omnia invenies, ac alia Gazaeorum numiſmata Imperatorum Romanorum nomine ante Titum cuſa reperiri poſſe comperies. Cum eorum regio, olearum, ficuum, vinearum, & agrorum omni proventu, etiamnum hodie, uti mihi teſti oculato conſtat, fertiliſſima ſit, alia ſignificatione* ἔρημος *dici non potuit. Haec eſt mea ſententia: ſi quid melius tibi viſum fuerit tui arbitrii eſt.*

Jo-

Joſephus meminit hujus urbis aliquoties. *Ant.* V. I. & 2. ſcribit eſſe urbem tribus Judae, & *Ant.* VI. I. unam ex quinque urbibus Palaeſtinorum. *Ant.* IX. 13. Hizkias dicitur cepiſſe omnes urbes Palaeſtinorum a Gaza ad Gath. *Antiq.* XI. 8. eam narrat obſeſſam fuiſſe ab Alexandro dum praeſidium Perſicum in ea erat: de qua obſidione vide Plutarchum in Alexandro, qui eam vocat Συρίας μεγίστην πόλιν. Deinde capta fuit a Ptolemaeo. Vide Joſephum *Antiq.* XIII. 21. tum ab Alexandro Jannaeo *Ant.* XIII. 21. inſtaurata a Gabinio *Ant.* XIV. 10. Herodi reddita ab Auguſto *Ant.* XV. 11. Eidem *Ant.* XVII. 13. urbs Ἑλληνὶς appellatur nec Archelao regi Judaeae ſubdita. Porro *lib.* V. *de bell. cap.* 14. eam ſitam eſſe ſcribit inter Raphiam & Aſcalonem. Denique *lib.* II. contra Apionem tradit Idumaeam fuiſſe juxta Gazam.

Stephanus ita Gazam deſcribit, Γάζα, πόλις Φοινίκης, νῦν δὲ Παλαιστίνης (forte πρώτης) πρὸ τῆς Αἰγύπτου. Ἐκλήθη καὶ Ἄζα, καὶ μέχρι νῦν Σύροι Ἄζαν αὐτὴν καλοῦσιν ἀπὸ Ἄζονος ..... ἐκλήθη δὲ καὶ Ἰώνη ἐκ τῆς Ἰοῦς ... ἐκλήθη δὲ καὶ Μινώα .... *Gaza urbs Phoenices nunc autem Palaeſtinae quae ante Aegyptum eſt. Nuncupata etiam fuit Aza, & ita a Syris hodieque appellatur de nomine Azonis ..... appellatur & Jone ab Jo .... & Minoa .....* Nota olim Phoenicen poſtea Palaeſtinam dictam; & quod *Azan* eam nuncupat. Azotus etiam olim Ἄζα dicebatur, uti noſter tradidit ad vocem Ἄζωτος, aut ſaltem ea de nomine Ἄζας mulieris ita dicta fuit. Ad nomen autem Jones haec confer ex eodem: Ἰόνιον πέλαγος .... Λέγουσί τινες καὶ τὸ ἀπὸ Γάζης μέχρις Αἰγύπτου πέλαγος Ἰώνιον λεγέσθαι. Ἴωνη γὰρ καὶ ἡ Γάζα ἐκαλεῖτο, ἀπὸ Ἰοῦς, *Jonium pelagus ... dicunt quidam mare a Gaza uſque ad Aegyptum Jonium dici. Gaza enim dicta fuit quoque Jone ab Jo.*

Situm urbis ita tradit Arrianus *lib.* II. de expeditione Alexandri. Ἀπέχει ἡ Γάζα τῆς μὲν θαλάσσης εἴκοσι μάλιστα σταδίους, καὶ ἔστι ψαμμώδης καὶ βαθεῖα εἰς αὐτὴν ἡ ἄνοδος· καὶ ἡ θάλασσα ἡ κατὰ τὴν πόλιν τεναγώδης πᾶσα. Μεγάλη δὲ πόλις ἡ Γάζα ἦν καὶ ἐπὶ χώματος ὑψηλοῦ ᾤκιστο, καὶ τεῖχος περιεβέβλητο αὐτῇ ὀχυρόν. Ἐσχάτη δὲ ᾠκεῖτο, ὡς ἐπ᾽ Αἰγύπτου ἐκ Φοινίκης ἰόντι ἐπὶ τῇ ἀρχῇ τῆς ἐρήμου. *Abeſt Gaza a mari ſtadiis ſummum viginti, & acceſſus ad eam eſt*

ſabuloſus & profundus, & mare urbi propinquum limoſum eſt. Magna autem urbs erat Gaza & in elevato loco ſita, validoque muro firmata. Ultima quoque eſt urbium quae inhabitantur tendenti ex Phoenice in Aegyptum, ſita in initio ſolitudinis. Nota illos ſcriptores qui expeditionem Alexandri per Phoenicen & Palaeſtinam deſcripſere, poſt Tyrum nullius urbis quam Gazae meminiſſe: unde liquet hanc & celebrem & munitam fuiſſe. Lucanus quoque ubi varias orientis urbes recenſet, hujus ſolius meminit ex urbibus terrae Iſraëliticae cum Tyro & Sidone, *Lib.* III.

Accedunt Syriae populi, deſertus Orontes,
Et felix ſic fama Ninos, ventoſa Damaſcus
Gazaque & arbuſto palmarum dives Idume,
Et Tyros inſtabilis, pretioſaque murice Sidon.

Plinius ita *lib.* VI. 28. *Petra abeſt a Gaza oppido litoris noſtri* DC *mill. a ſinu Perſico* CXXII. *mill. Huc convenit utrumque bivium, eorum qui Syriae Palmyram petiere & eorum qui a Gaza venerunt.* De hoc ſpatio vide mappam noſtram, *pag.* 423. adjectam, in qua videre eſt quam bene Plinio cnm Strabone & Marciano Heracleota conveniat; nam ſex ſeptemve miliarium intervallum nullum eſt reſpectu ſpatii 150 miliarium. Idem *lib.* XII. *cap.* 14. *Caput eorum* (*Gebanitarum Arabum*) *Thomna abeſt a Gaza noſtri litoris in Judaea oppido* LXXX. XXVII. *millium paſſuum, quod dividitur in manſiones camelorum* LXII.

Gazam duplicem fingit Palmerius, alteram prope Aegyptum, alteram Palaeſtinae urbem vulgo hoc nomine notam, perſuaſus iis quae leguntur in Polybii *lib.* V. *Hiſtoriar.* Ibi deſcribens iter Ptolemaei ex Aegypto verſus Coeleſyriam tradit eum per Caſium montem, & Barathra profectum, deinde παραγινόμενον εἰς Γάζαν parte exercitus aſſumta ulterius proceſſiſſe donec 50 ſtadiis a Raphia abeſſet ad auſtrum nempe, nam Antiochus cum exercitu ei obviam tendens Raphiam praetervectus decem ſtadiis ab exercitu hoſtili caſtra metatur, dein 5 tantum. Hic initum eſt praelium; Antiochus in fugam conjicitur, retrocedit, Raphiam primum, deinde Gazam fugiens domum redire cogitur

tur & Ptolemaeo Coeleſyriam relinquere. Certum eſt, ſi omnia recte ſe habent in contextu Polybiano, duplicem Gazam ſtatui: ſed ſi duplex fuiſſet an non Polybius debuiſſet, vitandae confuſionis ergo, id monere, aut unam ab altera diſtinguere aliquo cognomine? Et quis meminit illius Gazae Aegyptiacae? Videtur itaque mihi locus cubare in mendo, & vel pro Γάζαν nomen loci ignotioris ſubſtituendum, vel aliquid aliud quo indicetur eum non jam appuliſſe Gazam, ſed profectum eo, & conſtituiſſe eo uſque iter facere cum exercitu.

Erat ad mare non longe a Gaza portus, Majuma Graecis ὁ Μαιύμας, dictus, quem Conſtantiam de nomine filii ſui appellavit Conſtantinus & urbem eſſe voluit. Julianus autem hoc nomen ei ademit & λιμένα τῆς Γάζης nominari juſſit. Sed ſecuti Imperatores & nomen & jus ei reſtituerunt. Meminit hujus rei Sozomenus *Hiſtor. lib.* v. *cap.* 3. Παραπλήσια δὲ καὶ τοῖς ἐν Παλαιςίνῃ Κωνςαντιεῦσιν ἐγκαλῶν προσένειμε Γαζαίοις τὴν αὐτῶν πόλιν. Ταύτην γὰρ τὴν Κωνςαντίαν ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ἔγνωμεν ἐπίνειον Γαζαίων οὖσαν καὶ Μαϊουμᾶν προσαγορευομένην μαθὼν Κωνςαντῖνος ἐς τὰ μάλιςα τὴν Χριςιανῶν θρησκείαν πρεσβεύειν, ἀξίᾳ πόλεως ἐτίμησε καὶ Κωνςαντίῳ τῷ παιδὶ ἐπωνόμασε, καὶ καθ' ἑαυτὴν πολιτεύεσθαι διετάξατο· λογισόμενος ἄδικον εἶναι τελεῖν ὑπὸ Γαζαίοις ἐς ἄγαν Ἑλληνίζουσιν. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν βασιλείαν παρῆλθεν Ἰουλιανὸς δίκην ἔλαχον οἱ Γαζαῖοι τοῖς Κωνςαντιεῦσι, καὶ δικαςὴς καθίσας αὐτὸς προσένειμε Γάζῃ τὴν Κωνςαντίαν ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι ςαδίους διεςῶσαν. Καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου τῆς προτέρας ἀφαιρεθεῖσα προσηγορίας, παραθαλάττιον μέρος τῆς Γαζαίων πόλεως ὀνομάζεται. *Conſtantienſibus in Palaeſtina idem crimen objiciens urbem eorum Gazaeis attribuit. Hanc enim Conſtantiam, uti ante diximus, quum navale eſſet Gazaeorum & Majumae nomen haberet, Conſtantinus intelligens favere religioni Chriſtianae, civitatis jure donaverat & de nomine filii ſui Conſtantiam appellaverat, & ſeorſim rem publicam habere praeceperat, iniquum eſſe ratus eam Gazaeis Gentium ſuperſtitioni addictiſſimis attribui. Verum ubi Julianus imperium adeptus eſt, litem moverunt Gazaei Conſtantienſibus. Ipſe vero judex ſedens Gazae Conſtantiam adjudicavit quae remota inde eſt viginti circiter ſtadiis. Atque ex eo tempore prius nomen amittens dicta.*

Eta eſt pars maritima Gazae. Hoc nomen, *pars maritima Gazae* ei datur in vita S. Porphyrii conſcripta a diſcipulo ejus Marco Diacono *Cap.* VIII. *Quinto mane adnavigavimus in maritimam partem Gazaeorum quam vocant Majumam.* Ad Majumam quoque hunc Gazae portum reſpicere videtur Hieronymus Gazis in litore maris collocatis *comment. ad Dan.* XI. *Mare magnum in cujus littore Caeſarea, Joppe, Aſcalon & Gazae ſitae ſunt.* Si ita legitur in MS.ſtis, *Gazae*, utramque & Majumam & Gazam proprie ita dictam intelligit, quae tamen aliquo ſpatio a mari erat ſecreta uti mox vidimus. Non debet haec confundi cum Conſtantia urbe Cypri, in qua requieſcit S. Epiphanius, cujus mentio fit in vita S. Willibaldi a ſanctimoniali conſcripta, quod tamen factum video ab Mabillonio in *Tom.* IV. *Actor.* S. Benedicti *pag.* 373. ſed ab ejuſmodi erroribus, in quos viri maximi ſaepe aliud agentes incidunt, nemo mortalium immunis eſt. Meminit ejus & Euagrius Hiſtor. *lib.* II. *cap.* 5. Τȣ̃ καλȣμένȣ Μαιȣμᾶ, τȣ̃ πρὸς τῇ Γαζαίων πόλει. Et *cap.* 8. vocat oppidum, Μαιȣμᾶ τȣ̃ πολιχνίȣ. Sozomenus Hiſt. *lib.* VII. *cap.* 21. vocat illam Gazam maritimam ἐν Γάζῃ πρὸς θάλασσαν, ὅπερ καὶ Μαϊȣμᾶν ὀνομάζȣσιν.

Abulfeda, Princeps Hamae, in geographia ſua nondum typis deſcripta, oppidum eſſe ſcribit in longum porrectum, ubi paucae palmae ſed vites plurimae (قليل نخل وكروم خصبة & hinc celebrata illa vina Gazetica) proveniant, ubi horti in regione arenoſa & collibus qui inter illam & litus maris interjacent, arx praeterea exigua. Hic ſepultum eſſe tradit ex Ibn Haukel Caſimum (قاسم eſt in codice Abulfedae quo utor, ſed alii eum هاشم *Haſchem* nuncupant) filium Abdolmenaaf, qui inter majores fuit Mohammedis, natum hic eſſe celeberrimae ſectae auctorem Schafium & Omarem filium Chatabi. Graeci plures nobis memorant viros celebres quibus nomen Gazaeorum adhaeſit. Obſerva tamen fuiſſe qui Γαζαῖοι nuncuparentur, non quod Gaza oriundi eſſent, ſed ex aerario eccleſiaſtico alerentur: atque ita Commodianum Gazaeum dictum ferunt. Notus eſt Procopius Gazaeus, Zozimus Gazaeus qui vixit imperante Zenone, & Ulpianus cujus Marinus in vita Procli meminit

cap.

cap. 9. & Suidas ad vocem Ὀυλπιανός. Idem ad vocem Πρέσβεις meminit Iſidori Gazaei qui cum Areobindo legatus in Perſiam miſſus eſt.

Incolae hujus urbis uti ſuperſtitionis Gentium fuere tenaciſſimi, etiam id temporis quum doctrinam Chriſtianam amplexae eſſent urbes aliae, ita inprimis Marnae Dei templum quod Gazae fuit celebratur. Eſt *Marnas* Syris *Dominus hominum.* Colebantur quidem ab iis ΖΕΥϹ ΑΛΔΗΜΙΟϹ, quod ex Methodio narrat auctor etymologici magni, aliaque numina, ſed Marnae fama reliquorum fere memoriam delevit. Saeculo quarto poſt Chriſtum natum Gaza habuiſſe dicitur octo templa Diis dicata. Ita ſcribit Marcus Diaconus in vita S. Porphyrii epiſcopi Gazenſis *cap.* IX. inſerta *Actis Sanctorum Tom.* V. *pag.* 655. *Erant autem in urbe ſimulacrorum publica templa octo, nempe ſolis & Veneris & Apollinis & Proſerpinae & Hecates & quod dicebatur Herion ſeu ſacerdotum* (f. Ἡρῷον, uti Ἡρῷον τὸ τῆς Ἀλκμήνης ἐν Θήβαις memoratum Antonino Liberali Metamorph. *c.* 39. vel Ἡραῖον Junonis, quale fuit Corinthi, teſte Xenophonte Hiſt. Gr. *l.* IV. & Conſtantinopoli: vide Codini Orig. Conſtant. *p.* 58. quodque vulgo Ἱερεῖον pro Ἡραῖον dicebatur teſte Procopio de *aedif. c.* 3.) & *fortunae civitatis. quod vocabant* Τυχεῖον (de qua voce vide Notas du Cange ad Zonaram *pag.* 52.) *& Marnion quod dicebant eſſe Cretigenae Jovis, quod exiſtimabant eſſe glorioſius omnibus templis quae ſunt ubique.* Marnae templum erat formae rotundae, circumdatum duabus porticibus ſe invicem interius ſubeuntibus, ejus vero medium erat ad emittendos vapores conſtitutum, ſeptentrionaleque & extenſum in altum, uti ibidem *cap.* X. traditur: & erant nonnulli qui exiſtimabant eadem forma Eccleſiam Chriſtianam illic aedificandam eſſe, ſed Eudoxia juſſit fieri ad formam S. crucis, atque ita etiam facta eſt, ornataque columnis triginta miſſis ab Eudoxia quas inter duae Caryſtiae. Incenſi dirutique Marnii marmora in plateae ſolo ſtrata ſunt ante eccleſiam, ut ab omnibus conculcarentur. Scilicet antea Conſtantinus Templa idolorum claudere, non evertere ſolebat, aut in Eccleſias commutare: ſed Theodoſius illa aut ſolo aequavit, aut convertit in

eccleſias Chriſtianas, uti τῦ Βαλανίυ celeberrimum Templum quod erat Heliopoli (& cujus rudera ego illa eſſe reor quae in Baalbec hodieque conſpiciuntur: vide itinerar. Monconiſii *p.* 103.) & alia uſui Chriſtianorum ceſſerunt. Vide Chronicon Paſchale ad *ann.* 379. Mentionem facit idem Marcus Diaconus *cap.* 8. loci cui nomen Τετράμφοδος, *i. e. quadrivium*, ubi ſtatua erat marmorea Veneris ſupra aram marmoream, & *cap.* 2. Irenes, qui locus erat in urbe Gaza, ita dictus quod quum urbs ab Alexandro magno obſideretur, illic primo bellum ceſſaverit, uti incolae referunt: & in eo loco poſtea S. Irenion Eccleſiam conſtruxit. Si hoc verum ſit, non fuit Gaza ejus temporis condita in alio loco quam Gaza tempore Alexandri, uti ſuſpicabatur Hieronymus. Legitur etiam ibidem *cap.* 2. in via quae Dioſpoli ducit Gazam, prope hanc urbem, pagos aliquos ſitos fuiſſe deditos cultui ſimulacrorum. Marinus etiam in vita Procli *cap.* XIX. meminit Marnae, & alterius Dei Aſcalonitarum. Hieronymus ad *Jeſ.* 17. memorat deſtructum Templum Marnae his verbis. *Hoc & noſtris temporibus videmus eſſe completum: Serapium Alexandriae & Marnae Templum Gazae in Eccleſias Domini ſurrexerunt, & civitates Aroër Euangelicis gregibus praeparatae ſunt.* Idem Epiſt. ad Laetam. *Marnas Gazae luget incluſus & everſionem Templi jugiter pertimeſcit.* Vexaverant antea Gazaei prae reliquis Palaeſtinae incolis Chriſtianos, & inprimis ſub Juliano. Gregorius Nazianzenus Orat. 3. in Julian. de eis exclamat τις ἀγνοεῖ τὴν Γαζαίων ἀπόνοιαν; *Quis amentiam Gazaeorum ignorat?* Meminit & Marnae Lampridius in vita Severi *pag.* 119. *Quum quidam Septimius Arabinus famoſus crimine furtorum & ſub Heliogabalo jam liberatus inter Senatores principem ſalutatum veniſſet, exclamavit, o Marna, o Jupiter, o Dii immortales! Arabinus non ſolum vivit, verum etiam in Senatum venit.* Nam, ut Salmaſius recte, Syrus Imperator Syrum numen invocat.

Facit templorum quae Gazae fuerunt numinibus dedicata mentio ut de vetuſtiſſimo Templo Gazae quod duabus columnis ita innitebatur ut his ſubmotis collabi neceſſe eſſet, & a Simſone dirutum eſt, aliquid obiter monendum putem. Hiſtoria nota eſt, legitur-

legiturque Judicum XVI. 26. Adſcribam ex Pauſania, quod lucem huic argumento foenerabitur, *lib.* VI. *cap.* 9. de Cleomede. Καὶ ἀνέστρεψε ἐς Ἀσυπαλαίαν, διδασκαλείῳ δ᾽ ἐπιστὰς ἐνταῦθα ἴσον ἑξήκοντα ἀριθμὸν παίδων ἀνατρέπει τὸν κίονα, ὃς τὸν ὄροφον ἀνεῖχεν· ἐμπεσόντος δὲ τοῦ ὀρόφου τοῖς παισὶ καταλιθούμενος ὑπὸ τῶν ἀστῶν κατέφυγεν ἐς Ἀθηνᾶς ἱερόν. *Reverſus Aſtypalaeam, quum in ludum literarium intraſſet, in quo pueri circiter ſexaginta erant, columnam qua tectum fulciebatur convulſit: quare oppreſſis ruina pueris quum cives lapidibus inſectarentur, confugit ad Minervae.* Fateor templum hoc Gazeticum longe fuiſſe capacius ludo illo literario, & plus virium ad illud diruendum neceſſarium fuiſſe: ſed & vires Simſonis majores fuere viribus Cleomedis, & non repugnat aedem majorem inniti uni vel duabus columnis, quibus ſubſtractis concidet, aeque ut minorem. Ceterum quod quidam ajunt, moris non eſſe ut duae columnae aedificium ſuſtinentes in medio aedis tam vicinae ſibi invicem conſtituantur ut manu utraque arripi potuerint, ex noſtri aevi & gentium Europaearum moribus temere judicant de ſtructura aedium apud veteres Philiſtaeos. Memini in Itinerario Cornelii Brunii, amici noſtri, parte I, ubi a ſe viſa in Aegypto depingit, videre imaginem aedificii talis in medio tribus columnis vicinis admodum ſibi mutuo fulti.

Gazae epiſcopos ſex in actis conciliorum legimus. Sunt autem hi.

ASCLEPIUS. Subſcripſit Concilio Niceno I. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 51. & Epiphanium *lib.* II. adverſus haereſes *pag.* 730. Idem ſubſcripſit concilio Sardicenſi habito anno aerae Chriſtianae 347. ubi legitur

Aſclepius a Palaeſtina de Gaza.

Vide *tom.* II. conciliorum *pag.* 658. vel Hilarii opera, editionis Pariſinae *anni* 1693, *pag.* 1292. Ἀσκληπᾶς nuncupatur Socrati Hiſtoriae Eccleſiaſticae *lib.* II. *cap.* 15. & *Aſclepas* Athanaſio epiſtola ad ſolitarios, ſed Theodorito

rito Hiſtor. Eccleſ. *l.* I. 29. uti hic, *Aſclepius.* Huic ſucceſſit Quintianus, teſte Sozomeno *lib.* III. 8.

IRENION. Ἐιρηνίων Γάζης epiſcopus ſubſcripſit concilio Antiocheno, habito *anno* 363. Vide Socratis Hiſtoriam *lib.* III. *cap.* 25. & *tom.* II. conciliorum *pag.* 828.

PORPHYRIUS. Memoratur in concilio Dioſpolitano habito *anno* 415. Vide *tom.* II. conciliorum *pag.* 1532.

NATIRAS. Hic ſubſcripſit condemnationi Neſtorii. Vide *tom.* III. Concilior. *pag.* 541. 692. 694. ubi Νετόρας legitur. Sed in actis concilii Conſtantinopolitani, inſertis concilio Chalcedonenſi, *tom.* IV. conciliorum *pag.* 238. eſt

Νατίρα τȣ̃ ἐυλαβεςάτȣ ἐπισκόπȣ τῆς Γαζέων πόλεως.

Idem in actione ſexta concilii Chalcedonenſis ſe ſcribit ἐπίσκοπον πόλεως τῆς κατὰ Γάζαν, quod notandum quum nullus epiſcoporum ita ſubſcripſerit. Omnes, ἐπίσκοπος πόλεως Κοραλλίας &c. non per κατά. Confer verba Hieronymi de Gaza diruta, vicina novae Gazae, *in Onomaſtico* ad vocem *Gaza.* In actione XV. concilii Chalcedonenſis legitur inter epiſcoporum Palaeſtinae tertiae nomina

Niz tiras,
Marcianus Gazes.

Non dubito legendum *Netiras Gazae*, *Marcianus Geraron.* Μαρκιανὸς Γεράρων ἐπίσκοπος. Vide acta hujus concilii Chalcedonenſis *tom.* IV. concilior. *pag.* 80. Subſcripſit hic quoque Natiras concilio Conſtantinopolitano: vide acta hujus in nova collectione conciliorum edita a Baluzio *pag.* 1451. Ibi Νετίρας ſcribitur, & ἐπίσκοπος Γάζης.

CYRILLUS. Γαζαίων ἐπίσκοπον ſe ſcribit. Vide acta concilii Conſtantinopolitani *tom.* V. conciliorum *pag.* 192.

MARCIANUS. Subſcripſit concilio Hieroſolymitano, habito *anno* 536. Vide *tom.* V. conciliorum *pag.* 284.

Epiſcopus autem Μαιȣμᾶ Γάζης, ſive portus Gazaeorum, diſtinctus ab epiſcopis ipſius Gazae recenſetur Paulianus in actis concilii

cilii

cilii Epheſini. Vide *tom.* III. conciliorum *pag.* 448. nam eo tempore Natiras erat Gazae ipſius epiſcopus. Ita in actis concilii Conſtantinopolitani recenſetur

Προκόπιος Μαϊȣμᾶ Γάζης
&
Κυρίλλος Γαζαίων.

Ceterum epiſcopum habuit Gaza primum Philemona ad quem ſcripta epiſtola libris Canonicis inſerta eſt, ſi vera narrat Dorotheus epiſcopus Tyri. Φιλήμων, πρὸς ὃν καὶ ἐπιςολὴν ἔγραψεν ὁς καὶ ἐπίσκοπος Γάζης γέγονεν. *Philemon, ad quem & epiſtolam ſcripſit, qui & Epiſcopus fuit Gazae.* Hic autem quum credatur unus ex ſeptuaginta diſcipulis fuiſſe, non eſt probabile alium ante eum illic epiſcopatu functum.

Nummi veteres Gazaeorum extant complures cum aera inſcripta, cujus initium ducitur ab anno Romae conditae 693. adeoque annis aliquot ante Gazae inſtaurationem a Gabinio factam. Tales ſunt inſcripti ΔΗΜΟΥ ΓΑΖΑΕΩΝ ΙΕΡΑΣ ΑΣ. L. ΙΓ. Hic eſt Λυκαβάντος 13. Sic, ut brevis ſim, nummi ſunt *anni* hujus aerae 132, 192. 193. 194. 202. 203. 207. 211. 218. 221. 224. 227. 228. 229. 230. 248. 258. 259. 264. 280. At in quibuſdam nova quoque aera Hadriani commemoratur, uti Γ. ΕΠΙ ΒϘΡ, anno tertio nimirum aerae novae, qui erat 192 aerae veteris. Hic eſt in cimeliarchio Wildiano. ΓΑΖΑ ΜΑΡΝΑ legitur in quibuſdam. De Marna Deo diximus. Ad illuſtrationem horum nummorum vide Noriſii epochas Syromacedonum, Patini nummos aereos Impp. Augg. & Caeſ. Vaillantii numiſmata Impp. & Caeſarum, alioſque.

Chronicon Paſchale *pag.* 183. tradit aeram Gazaeorum exordium ſumere a Conſulatu Marcelli II. & Philippi, id eſt, anno V.C 698.

Κ. Β'. Υπ'. Μαρκέλλȣ τȣ̃ β' καὶ Φιλίππȣ.
Ἐντεῦθεν Γαζαῖοι τȣ̀ς ἑαυτῶν χρόνȣς ἀριθμȣ̃σιν.

Citat hoc Chronicon Noriſius *Diſſ.* V. *de Epochis Syromacedonum p.* 410. aitque ſe cum auctore ejus credere eſſe annum IV Olym-

piadis 179. qui fuit annus urbis Romae 693, Cyclo Solis v, Lunae xvii. M. Pupio Piſone & M. Valerio Meſſala Coſſ. Verum annus a quo Gazaci aeram ſuam exordiuntur dicitur quidem eſſe quartus Olympiadis 179, uti Noriſius notat, ſed ad eum annum refertur Conſulatus Marcelli & Philippi, non Piſonis & Meſſalae: & ad annum V. C. 693, ſive quinquennium ante conſulatum Marcelli & Philippi, refertur conſulatus Piſonis & Meſſalae, & Cyclus Lunae 17.

Hac de re quum per literas egiſſem cum Illuſtri Ezechiele Spanhemio, pro ea quae mihi interceſſit cum viro in republica literaria principe amicitia, reſpondit, *a Noriſio, dum multus eſt in adſerendo aerae Gazenſium initio ac inter alia Chronici hujus* (Alexandrini ſive Paſchalis) *auctoritate nititur moneri debuiſſe, quod jam Scaliger & du Cange notaverant, confuſam eſſe & perturbatam conſulum in eo ſeriem, nullamque poſſe certam temporis notam ex illis erui in iis maxime quae praeceſſerunt Conſtantini tempora. Adde quod non vulgarem ac pro certo a Graecis habitum Olympiadum computum, Iphiteum nempe, ſed luſtrum Julianum in adſignandis Olympiadibus auctor illius Chronici ſit ſecutus, quem proinde Iphiteum ſeu vulgarem computum in altero illius margine addendum ſibi cenſuit idem du Cange.* In eadem epiſtola ſcribit *ſe quidem in calce ſui de nummis antiquis operis, ubi ſpeciminis demum loco alibi plenius a ſe illuſtrandae ex iis Chronologiae exempla quaedam protulerat, Gazenſium aerae initium retuliſſe ad annum* V. C. 692 *Silano & Murena Coſſ. a tempore nempe datae huic urbi paullo ante a Pompejo* αὐτονομίας, *Noriſium vero ad annum* V. C. 693. At deinceps ſe mutaſſe ſententiam quam in erudito de nummis veteribus opere expoſuerat, & Noriſio accedere ſignificat, rationeſque quibus permovebatur his verbis expromit. *Ad annum vero V. C. 693, & proinde Pupium Piſonem ac Valerium Meſſallam Coſſ. debere illum omnino revocari, praeter adſertum a Noriſio Marci Diaconi in vita Porphyrii epiſcopi, cujus quoque, ubi Aeram Gazenſium tangit, meminerat jam ante Uſſerius, teſtimonium, evincunt inſuper nummi illius Gazae urbis antiqui. Qualis eſt ille ab eodem Noriſio eam in rem adductus, qui exſtat in Regiis Gallorum cimeliis, inde dein quoque*

a J. Vaillant memoratus de Num. Imp. Graecis pag. 144. *&* 229. *in quo ſignatam legimus* ΦΛΑΟΥΙΑΝ ΠΛΑΥΤΙΛΛΑΝ CEB. Flaviam Plautillam Auguſtam, *Antonini nempe Caracallae uxorem; illinc* ΓΑΖΑ ΔΞC *Anno* 264. *Quae autem Plautilla, ut ex Dione conſtat* lib. LXXVI. pag. 849. *ac vidit jam Noriſius, eſt Caracallae nupta anno quo Severo ex Oriente Romam reduci vota decennalia ſunt ſoluta; anno proinde Chriſti Servatoris* 203 *exeunte Octobri anni V. C.* 957. *Eadem vero intra biennium circiter, caeſo parente Plautiano, eſt in inſulam Liparam cum filio relegata, omnique dein* Auguſtae *nomine & faſtigio uſque ad obitum exuta. Unde adſcriptae in illius Plautillae nummo aerae annorum* 264. *initium nequeat altius repeti, quam ab anno V. C.* 693. *neque ultra annum* 695 *vel ad ſummum* 696 *extendi. Accedit, ut hoc addam, & qui idem quoque adſtruit, alius horum Gazenſium nummus cum adverſis M. Aurelii & L. Veri ſeu Divorum Fratrum, capitibus; in averſa autem parte* ΓΑΖΑ ΘΚC *anno V. C.* 229, *qui nummus e cimeliis Reginae Chriſtinae eſt ab eodem memorato paullo ante Vaillant deſcriptus* pag. 50. *& inter alios urbis illius Gazae nummos* pag. 268. *Quum autem Verus fato ſit functus anno V. C.* 922. *inde liquet aerae in eo adſcriptae caput haud poſſe infra annum V. C.* 693. *repeti, quo conſtitutam eſſe eandem aeram aliunde, ut vidimus, liquet. Unde exſtat etiam alius ejuſdem urbis nummus ab eodem Vaillant proxime ibi adductus, cum inſcr.* ΓΑΖΑ ΛC *ſeu anni ſequentis* 230, *qui non amplius L. Veri quippe ſuperiore anno mortui, ſed unius M. Aurelii tum imperantis, nomen & caput exhibet.*

Reſtat ut loca quaedam Gazae vicina luſtremus. Non longe a Gaza verſus auſtrum fuit vicus Thabatha dictus, patria Hilarionis, ad torrentem qui nomen a vico iſto habet. Deſcribitur a Sozomeno Hiſtor. *lib.* III. *cap.* 14. Τούτῳ δὲ πατρὶς μὲν ἦν Θαβαθὰ κώμη (al. Thanatha) πρὸς νότον δὲ Γάζης κειμένη παρὰ τὸν χειμάῤῥουν, ὃς ἐπὶ θάλασσαν τὰς ἐμβολὰς ἔχων ἐπιχωρίως ἀπ' αὐτῆς τῆς κώμης τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβε. *Patria illi erat Thabatha, vicus ad auſtrum urbis Gazae juxta torrentem, qui in mare ſe effundens ab indigenis de nomine vici ipſius appellatur.* Viginti ſtadiis ab illo vico aberat mare uti ibidem dicitur, ἐν ἐρήμῳ τόπῳ παρὰ θά-

θάλασσαν ἀμφὶ τὰ εἴκοσι ςάδια τῆς αὐτῦ κώμης διεςῶτι. Hieronymus in vita Hilarionis hunc vicum Thabatha quinque circiter millibus a Gaza diſtare verſus auſtrum ſcribit.

Fuit etiam Bethelia, בית אל *Domus Dei*, vicus Gazaeorum, quem ita deſcribit Sozomenus Hiſt. 5. 15. Χριςιανοὶ πρῶτοι ἐγένοντο ἐν Βηθελίᾳ κώμῃ Γαζαίᾳ πολυανθρώπῳ τε ὔσῃ καὶ ἱερὰ ἐχέσῃ ἀρχαιότητι καὶ κατασκευῇ σεμνὰ τοῖς κατοικῦσι. Καὶ μάλιςα τὸ Πάνθεον ὡς ἐπὶ Ἀκροπόλεως χειροποιήτυ τινὸς λόφυ κείμενον καὶ πανταχόθεν πάσης τῆς κώμης ὑπερέχον. Συμβάλλω δὲ τὸ χώριον ἔνθεν λαχεῖν τὴν προσηγορίαν καὶ ἐκ τῆς Σύρων φωνῆς εἰς τὴν Ἑλλήνων ἑρμηνευόμενον, θεῶν οἰκητήριον ὀνομάζεσθαι διὰ τὸ τῦ Πανθέυ ναόν. *Primi fidem Chriſti ſuſceperunt Betheliae, qui vicus eſt Gazaeorum, abundans incolis & templa habens tum ob vetuſtatem tum ſtructuram indigenis veneranda: praecipue vero Pantheon colli cuidam manu facto velut arci impoſitum & ſupra univerſum pagum undequaque eminens. Unde etiam conjicio huic loco nomen datum eſſe, quodque Deorum domicilium lingua Syrorum appelletur ob illud Pantheon.* Verum nomen id aptius eſt ad notandum *Dei* quam *Deorum* domum. Meminit ejuſdem vici Hiſtor. *lib.* VI. *c.* 32. Βηθελέαν κώμην τῦ νόμυ Γάζης, *Betheleam vicum regionis Gazae.* Et, ni fallor, de eodem vico intelligendus eſt, quum Ajax Majumae cum Zenone philoſophatus Botolii eccleſiam gubernaſſe ſcribitur, τὴν τῦ Βοτωλίυ ἐκκλησίαν ἐπετρόπευσε, uti Zeno eccleſiam Majumenſem. Quare illud Βοτωλίυ ex Βηθελία natum ſuſpicor: hoc enim nomen magis exprimit ſignificationem ei attributam a Sozomeno, *Deorum domus.*

Fuit praeterea vicus Gazaeorum Capharchobra dictus, cujus mentio fit a Sozomeno Hiſtor. VI. 32. Χαφαρχοβρὰν κώμην Γαζαίων, *Capharchobram vicum Gazaeorum.* Habitavit illic Ammonius.

Videtur & locus aliquis Gazae vicinus Ἥρα dictus eſſe. Scribit enim Theophanes in Chron. ad *ann.* 624. ἔλαβον τὴν Ἥραν καὶ πᾶσαν χώραν Γάζης, *ceperunt* Ἥραν *& omnem regionem circa Gazam.*

Denique inter Gazam & Majumam erat in media circiter via monaſterium, in quo vixit Severus poſtea Epiſcopus Antiochenus: meminit Euagrius *Hiſtor.* III. *c.* 33.

GAZARA.

GAZARA.

Videtur illa ſpatio itineris diurni abſuiſſe circiter a Bethoron, eademque Gadara appellatur. Vide vocem *Gadara* & *Gezer*. Gazara aberat 4 miliaribus a Nicopoli verſus ſeptentrionem teſte Euſebio in Onomaſt. ad vocem Γαζὴρ.

GAZORUS.

Γάζωρος. Urbs ad orientem Jordanis Ptolemaeo memorata. Videtur eſſe *Jaazer*, quae Ἰάζωρος Joſepho dicitur.

GEBA.

גֶּבַע / Urbs in Benjamin. *Jud.* 20. 10. *Joſ.* 21. 17. a Geba uſque Berſeba 2 *Reg.* 23. 8. Videtur ergo limes imperii regum Judae fuiſſe ad ſeptentrionem, uti Berſeba ad auſtrum. A Geba ad Gezer caeſi ſunt Philiſtaei 2 *Sam.* 5. 25. quod 1 *Chron.* 14. 16. dicitur a Gibeon ad Gazer.

Γαβα nuncupatur Joſepho *Antiq.* v. 2. & *Antiq.* VIII. 6. ubi Aſa eam muniviſſe dicitur. Geba autem illa vocatur 1 *Reg.* 15. 22. Non longe a Ramathone, 40 ſtadiis diſtante Hieroſolymis, eſſe dicitur *Antiq.* VIII. 6. Eſt etiam Geba Γηβὰ vicus in quinto miliario a Guphnis, euntibus Neapolin. Euſebius in Onomaſtico ad vocem Γηβενά. Vide an huc faciat *Coabis*, quod legitur in tabula veteri itineraria, inter Jerichunta & Scythopolin.

GEBATH.

Urbs terrae Iſraëliticae, quae ab una parte magnam ejus portionem terminat uti Antipatris ab altera. מגיבת ועד אנטיפטרס *a Gebath ad Antipatrida* erant 24000 diſcipuli R. Akibae. Midras Coheleth *fol.* 119. 2. Idem hic locus Gibbethon appellatur in Echa Rabbeti *fol.* 76. 2. מגיבתון ועד אנטיפטרס ששים ריבוי עיירות היו וקטנה שבהן זו ביתשמש הלא הוא דכתיב ויך באנשי בית שמש וגו' *a Gibbethon uſque ad Antipatrida fuere*

60 myriades urbium , & minima illarum fuit Bethſchemeſch. An non haec eſt illa, de qua ſcriptum eſt (1 *Sam.* 6. 19.) & percuſſit incolas Bethſchemeſch &c. In gloſſa מגיבתון explicatur per מעיר מגבת גבת. In Schir Haſſchirim Rabba *fol.*13.4. מגבת ועד אנטיפטרס ששים רבוי עיירות היו והיו מוציאות כפלים כיוצאי מצראים *a Gebath uſque Antipatrida ſexaginta myriades urbium fuere, duplo plures incolas continentes quam eorum numerus eſt qui ex Aegypto egreſſi ſunt.* Et ibidem *fol.* 28. *col.* 2. מגיבת ועד אנטיפטרס ששים רבוא עיירות ואין לך עיירות מקולקלות בכלן כבית אל ויריחו שארררה יהושע בית אל ששם היו שני עגלי זהב של ירבעם עומדים *a Gebath ad Antipatrida 60 myriades urbium fuere , nec ullae urbes ex iis magis fuere vaſtatae quam Bethel & Jericho : quia Joſua uni maledixit , & ob vitulos aureos in Bethel a Jeroboamo poſitos.* Videtur illa Geba fuiſſe , quae opponitur τῇ Gezer 2 *Sam.* 5. 25. nam & Gezer non longe ab Antipatride fuit.

* GEBIM.

גבים *Jeſ.* 10. 31. Hillerus putat integrum urbis nomen eſſe יושבי הגבים. Euſebius ad hanc vocem notat Γηϐὰ eſſe vicum , qui Guſnis abeſt 5 mill. verſus Neapolim.

* GEDER.

גֶּדֶר / Urbs regis Cananaei *Joſ.* 12. 13. unde videtur eſſe גדרי 1 *Chron.* 27. 28.

* GEDERA.

גְּדֵרָה / Urbs tribus Judae in planitie ſita *Joſ.* 15. 35. unde formatur gentile גדרתי 1 *Chron.* 12. 4. Euſebius notat ad hanc vocem eſſe vicum Gadora ad regionem civitatis Aelienſis (ἐν ὁρίοις Αἰλίας) pertinentem circa Terebinthum. Atqui Chebron & Terebinthus videntur non in planitie ſed ὀρεινῇ tractu montano Judae collocandae , ſic ut diverſa fuerit noſtra Gedera a vico Gadora Euſebii.

GEDE-

GEDEROTH.

Urbs Judaeae. 2 *Chron.* 28. 18. Bethſchemes, Ajalon, Gederath, Socho, Thimna & Gimzo captae a Philiſtaeis.

* GEDEROTHAIM.

גְּדֵרֹתָיִם / Urbs in planitie Judae ſita *Joſ.* 15. 16.

GEDOR. GEDRUS.

גְּדֹר / Urbs in tribu Judae ſita. *Joſ.* 15. 58. 1 *Chron.* 4. 39. Euſebius ad h. v. notat eſſe vicum Κέδȣς (Gedrus Hieronymo) 10 mill. a Dioſpoli euntibus Eleutheropolim.

GELBUS.

Γελϐȣ́ς. Vicus grandis in ſexto lapide á Scythopoli. Euſebius ad vocem Γεϐȣέ. Veſtigium eſt nominis montium Gilboa.

* GELILOTH.

גלילות / *Jud.* 18. 17. vide vocem Gilgal. Videtur quibuſdam גלילות הירדן eſſe nomen loci prope Jordanem *Joſ.* 22. 10. & quidem trans flumen: at nos ea voce denotari putamus flexus ipſius Jordanis vel *circuitus*, uti Hieronymus eos appellat in Onomaſtico ad vocem *Jordanes*, de quibus ſupra *l.* 1. *c.* 43. Euſebius ſcribit fuiſſe in Benjamin.

GELMON.

Γελμών. Patria Achitophelis. Joſephus *Ant.* VII. 9. unde eidem Γελμωναῖος dictus eſt *Ant.* VII. 8.

GEMAN.

Γημάν. Vicus ſitus in magno campo Samaritidis. Joſephus *de bell.* II. 2. Ναὶς appellatur *Antiq.* XX. 5. Γιναίαν pro ea ſubſtituit Eruditiſſimus Aldrich in notis ad *bell.* II. & conferre jubet *bell.* III. 2. ubi mentio Γιναίας. Alii codices MSS.ti habent ὠϐᾶν & βᾶν. Nihil facilius quam μαν & βαν permutari ob figurae ſimilitudinem in veteribus membranis.

GEMMARURIS.

Γεμμαρȣρίς. Urbs ad occidentem Jordanis in Idumaea, memorata Ptolemaeo.

GEPHRUS.

Urbs fuit in regione trans Jordanem, non longe, uti videtur, a Pella. Polybius Hiſtor. *lib.* v. *pag.* 414. Παρέϐαλε Πέλλαν καὶ Καμȣ͂ν καὶ Γεφρȣ͂ν. *Pellam cepit & Camun & Gephrun.* Poſtea Abila capta narrat ac Gadara & deinde Rabbathammana: unde aliquo modo ſitus hujus urbis colligi poteſt.

GERAR.

גְּרָר / Urbs Philiſtaeorum *Gen.* 26. 1. inter Cadesh & Schur *Gen.* 20. 1. Vallis Gerar memoratur *Gen.* 26. 27. Diſtabat autem Gerar ab Eleutheropoli verſus meridiem 25 millibus, teſte Hieronymo in Onom. Idem ad *Gen.* 22. 3. *Notandum quod de Geraris uſque ad montem Moria, id eſt, ſedem Templi iter dierum trium ſit.* Theodoretus *quaeſt.* 1. in *lib.* 11. Paralipomen. agens de Gerar 2 *Chron.* 14. 13. Ὅτι δὲ τὰ Γέραρα τῆς Παλαιςίνης ἐςὶν ȣ̓δένα ἀντερεῖν οἶμαι· περὶ γὰρ τὴν καλȣμένην Ἐλευθερόπολιν Γεραρηνῶν σαλτὸν μέχρι τȣ͂ παρόντος ὠνόμασαι. *Eſſe haec Gerara Palaeſtinae ſi dixerim, nemo, opinor, contradicet. Circa enim urbem nuncupatam Eleutheropolin eſt Salton* (haec vox Σάλτον frequens eſt in notitiis Eccleſiaſticis de quibus ſupra) *Gerarenorum in hunc uſque diem appellatum.* Eſt autem in Palaeſtina prima tractus Gerariticus. In Talmude pro Gerar legitur aliquando (vid. Hieroſ. Schevjith *fol.* 36. *col.* 3.) גרריקו *Gerarica.* Id videtur natum illo tempore quo Σάλτον Γεραριτικὸν dixere. In Bereſchit Rabba, *Sect.* 65. גרדקי *Geradike* legitur pro גרר Gerar. Adde *Reſch*, quod in Talmude geminatum extat, & veram ſcriptionem Γεραριτικὸν habebis. Epiſcopus Γεράρων inter Jamniae & Azoti Epiſcopum interponitur in Concilio Chalcedonenſi, ubi quidam codices Latini *Gerrhae* habent.

Erat

Erat illic torrens, cujus meminit Sozomenus Hiſtor. *lib.* VI. 32. τὴν ἐν Γεράροις ἐν τῷ χειμάῤῥῳ μεγίστην τε καὶ ἐπισημοτάτην πλείστων ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνοικίαν συνεστήσατο. *Geraris ad torrentem maximum ac nobiliſſimum monaſterium bonorum virorum ſimul degentium conſtituit.* Illius monaſterii mentionem quoque facit *lib.* IX. *cap.* 17. Τὸν ἡγούμενον ἐν Γεράροις μοναχικῆς συνοικίας *praefectum monaſterio Geraris.*

Gerara eſſe eundem locum ac Berſabee i.e. puteum jurisjurandi quidam exiſtimant. Cyrillus Comment. in Amos. *pag.* 299. Φρέαρ δὲ ὅρκου τὰ Γέραρά φησι, πόλις δὲ αὕτη τοῦ Φιλιστιεὶμ, ἤτοι τῶν Παλαιστινῶν. *Puteum jurisjurandi dicunt eſſe Gerara: quae urbs eſt Philiſtaeorum ſive Palaeſtinorum.* Alii putarunt eſſe Aſcalona. Syncellus in Chronico *pag.* 100. Ἀβραὰμ παρῴκησεν ἐν Γεράροις ἥν τινες Ἀσκαλῶνα φησὶν εἶναι ὡς καὶ Ἀφρικανός. *Abraam habitavit Geraris, quem locum quidam Aſcalona eſſe dicunt, uti & Africanus.*

Samaritana verſio plerumque (non ubique) pro Gerar ſubſtituit in Pentateucho vocem Aſcalon עסקלון: vide *Gen.* 20. 1. 2. & 26. 1. Arabs ibi habet الخلوص *Chaluz*, ac ſi oculum intenderet in Eluſam. Vide hanc vocem. Targum Hieroſolymitanum habet ערד Arad *Gen.* 20. Sed R. Nathan in Aruch ſcribit in eo גרדקי legi pro גרר.

Suſpicor incolas hujus urbis latere ſub nomine Γεῤῥηνῶν 2 *Macc.* 13. 24. Judas illic dux conſtituitur a Ptolemaide uſque ad Gerrenos. Hillerus huc refert Gerrum Peluſio proximum & in Aegypto ſitum. Mihi vero probabilius videtur Gerarenos, ſitos circa fines auſtrales terrae Iſraëliticae, hic intelligi. De illo Sozomenus Hiſt. *l.* VIII. *c.* 9. Κατῆρεν εἰς Γέρας, πόλιν μικρὰν ἀμφὶ πεντήκοντα στάδια τοῦ Πηλουσίου ἀφεστῶσαν. *Appulit Geras urbem exiguam, remotam* 50 *ſtadiis a Peluſio.* Vide & Itinerar. Antonini.

Joſephus Γέραρα ea nuncupat, ſcribens eſſe urbem Palaeſtinae *Antiquit.* I. 12. & *Antiquit.* VIII. 6. narrat Aſam confligentem cum Aethiopibus non longe ab urbe Mareſa fugientes inſecutum eſſe uſque ad urbem Γέραρα & eam cepiſſe. Confer 2 *Chron.* 14. 13.

GERASA.

Non dubito quin apud Plinium male ſcribatur hoc nomen Galaſa pro Garaſa. Ita ille *lib.* v. *cap.* 18. *Dion, Pellam aquis divitem, Galaſam, Canatham.* Suidas. Γέρασα πόλις κοιλῆς Συρίας. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς ita. Γέρασα, πόλις τῆς κοιλῆς Συρίας τῆς τέσσαρες καὶ δέκα πόλεως. ἐξ αὐτῆς Ἀρίστων Ῥήτωρ.... *Geraſa, urbs cavae Syriae regionis urbium* 14. *Ex illa erat Ariſton Rhetor.* Valeſius ad Marcellinum duo oppida hujus nominis facit. Ego non niſi unum eſſe puto. Collocatur in Cava Syria, ab aliis in Arabia, jungitur cum Philadelphia, & inter Decapolitanas recenſetur. Haec tamen omnia uni urbi convenire queunt.

Etymon nominis ita explicat Jamblichus commentario in Nicomachi Arithmeticam, quem in Muſaeo Meibomiano MS.tum vidi & ex quo haec verba excerpſi. Γερασηνὸς λέγεται ἀπὸ τῆς πόλεως, ᾗ ὄνομα Γέρασα. Ἔστι δὲ περὶ Βόστραν καὶ Ἀῤῥαβίαν. Γέρασα δὲ λέγεται ἀπὸ τοῦ τοὺς συστρατεύσαντας τῷ Ἀλεξάνδρῳ γέροντας (γέρονταν legitur in MSto.) καὶ μὴ δυνηθέντας πολεμεῖν ἐκεῖ τὴν οἴκησιν ποιήσασθαι. *Geraſenus ab urbe dicitur cui nomen Geraſa. Sita eſt haec circa Boſtram & Arabiam. Geraſa autem dicitur a ſenibus qui ſub Alexandro militaverant & quum caſtra ſequi diutius non poſſent, hic ſedes fixerunt.* Latiſſime ſumit hoc nomen Hieron. ad Obad. I. *Cunctam poſſidebit Arabiam quae prius vocabatur Galaad & nunc Geraſa nuncupatur.* Vix credo hunc locum eſſe incorruptum, quum nec Hieronymus alibi, quod ſciam, aut alii veterum nomen Geraſae eo uſque extendant. Sed & Arabes جرس Γέρασα nuncupant, quae Gileaditis aliis dicitur, in verſione S. codicis.

Origenes in Euangel. Johannis notat praecipitationem porcorum quae facta dicitur in regione Geraſenorum non eſſe factam circa Geraſa urbem Arabiae, quandoquidem illa nec mare nec ſtagnum in propinquo habet. Et quod in paucis exemplaribus legitur Γαδαρήνων nec hoc putat huic loco convenire, quod Gadara urbs quidem Judaeae, hoc nomine totam terram Iſraëliticam intelligit: ceteroquin enim non Judaeae proprie dictae ſed Peraeae

urbs

urbs erat Gadara) ſit, circa quam celeberrima balnea ſunt, haud quaquam vero in ea ſtagnum ſit aut mare praecipitiis adjacens. Exiſtimat itaque Gergeſa, a quo Gergeſaei, urbem eſſe antiquam juxta lacum Tiberiadis, prope quam rupes eſt lacui adjacens e qua oſtenditur porcos a daemonibus in praeceps delatos fuiſſe. Verum, uti non nego τὸ Γεργεσηνῶν referri poſſe ad urbem quandam aut villam quae olim ad lacum Tiberiadis fuit, ita non video cur Origenes putet τὸ Γαδαρηνῶν ibi locum habere non poſſe. Fateor lacus aut mare in ea urbe non fuit: fuit tamen non longe ab urbe & ἐν χώρᾳ *in regione* Gadarenorum, uti liquet ex Joſepho; vide mappam noſtram. Epiphanius ita conciliat has varias lectiones *lib.* II. adv. haereſes *p.* 650. Γαδαρηνῶν legi in Matthaeo, alia exempla ibi exhibere Γεργεσαίων, apud Marcum legi Γεργεσηνῶν, *τῶν γὰρ τριῶν κληρῶν ὁ τόπος ἀνὰ μέσον ἦν erat enim hic locus in medio trium illorum.*

Auctor hiſtoriae Hieroſolymitanae inſertae Geſtis Dei per Francos *pag.* 615. putat eſſe arcem Jarras & ſitum ejus ita deſcribit. *Tranſiens Jordanem regem Damaſci cum Arabibus ſibi foederatis Chriſtianorum terras verſus Tiberiada vaſtantem in ſua refugere coëgit ſolo adventus ſui nuncio perterritum. Quem Rex* (Balduinus II) *biduo inſequens cum conſequi non poſſet, reverſus ad quoddam caſtellum octavo a Jordane lapide a Damaſcenis aedificatum Jarras nomine obſedit illud.... Fertur hoc olim inſignis in Arabia civitas extitiſſe Geraſa nuncupata antiquitus, ſitu loci fortis, lapide magno & quadro altius fundata & ſublimius murata proxima monti Galaad & quondam in tribu Manaſſe inſtituta.* Meminit etiam hujus obſidionis Gulielmus Tyrius in *lib.* XII. Hiſtor. *c.* 16. ubi Geraſam eam appellat, & ab Jordane paucis diſtare miliaribus ſcribit. Inter Geraſa & Philadelphiam fluit amnis Jaboc, teſte Euſebio in Onomaſt. ad vocem Ἰαβοκ. Ita ſcribe pro Ἰαβοη. Hieronymus addit *in quarto miliario ejus.*

Epiphanius meminit fontis πηγῆς, τῆς ἐν Γεράσῃ τῆς Ἀραβίας, *qui erat in urbe Geraſa Arabiae*, *lib.* II. adv. haereſes *pag.* 451. alibi in plurali eam Γέρασα appellat *lib.* III. adv. haereſes *pag.* 874.

Joſephus ſcribit *de bell.* III. 2. hanc urbem & Philadelphiam termi-

terminare Peraeam ab ortu, (Γέρασα enim legendum cum Rufino & MS.to Academiae Lipſienſis, non Γέραρα, uti vulgo) jungitque alibi cum Pella & Scythopoli. Vide *de bell.* I. 4. & II. 19. ubi Γέρασσα extat. Erat tamen inter Pellam & Geraſam notabile intervallum, quod 35 miliarium fuiſſe ex Ptolemaei numeris Latinis colligitur. Urbs Jabes erat inter utramque, 6 miliaribus a Pella, teſte Euſebio ad vocem Ἀρισώθ. Extendit ſe regio Geraſenorum verſus occaſum & lacum Tiberiadis, nam Euſebius ſcribit ad vocem Ἀργὸβ eſſe vicum circa Geraſam qui quindecim inde miliaribus inde diſtaret verſus occaſum, & idem ad vocem Ἡγαννὶ ſcribit Γέρασαν eſſe ἐν τῇ Περαίᾳ.

Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. jungit *Boſtram*, *Geraſam*, *atque Philadelphiam*. Jamblichus in Nicomachi Arithmeticam, Γέρασα· ἐςι δὲ περὶ Βόςραν καὶ Ἀραβίαν. *Geraſa eſt circa Boſtram & Arabiam.* Nummi quoque veteres extant, quorum inſcriptio ΑΡΤΕΜΙΣ ΤΥΧΗ ΓΕΡΑΣΩΝ. Epiſcopi Geraſorum etiam memorantur in actis conciliorum.

Joſephus ſcribit Veſpaſianum Hieroſolymitanos undique circumvallaturum, erectis Hierichunte & Adidis ςρατοπέδοις cepiſſe urbem Γέρασα. *libro de bell.* V. 6. videtur legendum Γέζαρα, ut ſit גזר *Gezer.*

GERGESA.

Euſebius ad h. v. Γέργεσα notat vicum monſtrari ſuper montem ad lacum Tiberiadis. Vide quae notavimus ſupra ad voces *Gadara Palaeſtinae ſecundae*, & *Geraſa*, ubi diſquiſivimus de eo quod unus regionem Gergeſenorum nuncupet, quam alter Gadarenorum.

GETHLA.

Γεθλά. Urbs, commemorata Joſepho *Antiq.* VI. 14.

GETHREMMON.

Γεθρεμμών. Vicus grandis 12 miliaribus a Dioſpoli Eleutheropolin verſus. Euſebius in Onomaſt. Hinc aliqua ratione conjici

poſſet

poſſet inter Dioſpolin & Eleutheropolin majus quam 18 miliarium ſpatium (quod ita in Itinerario Antonini eſſe dicitur) interceſſiſſe, quia ceteroquin videretur dictuius fuiſſe abeſſe illum vicum 5 aut 6 miliaribus ab Eleutheropoli Dioſpolin, non abeſſe 12 miliaribus ab Dioſpoli Eleutheropolin verſus. Sed haec ratio ſola non ſufficit ad labefactandam auctoritatem Itinerarii Antonini: quare & nos urbem Gath in mappa noſtra locavimus 5 miliaribus ab Eleutheropoli Dioſpolin verſus.

GETTA.

Plinius meminit *lib.* V. 19. inter urbes Carmelo & Ptolemaidi vicinas. Videtur Geba vel Gaba legendum. Vid. Gaba.

GEZARA.

Γέζαρα. Urbs in confiniis Judaeae & regionis Philiſtaeorum. Joſephus *Antiq.* VII. 4. Videtur eſſe Γάζαρα.

GEZER.

גֶּזֶר & גָּזֶר / *Joſ.* 16. 10. 1 *Chron.* 14. 6. Differentia hujus ſcriptionis dependet ab accentu. Mirum tamen alias vocales nominibus propriis locorum tribui ob accentus majores, nec illa manere invariata. Sita fuit haec urbs in portione tribus Ephraim *Jud.* 1. 29. *Poſſeſſiones Ephraimitarum Bethel & villae ejus: & ab ortu Naharan, ab occaſu Gezer & villae ejus.* Fuit in confiniis Ephraim & Benjamin inter Betchoron & mare, *Joſ.* 16. 3. Philiſtaei caſtra metabantur in valle Rephaim: eos aggreditur David a parte poſteriore & caedit a Gaba donec venias Gazer. 2 *Sam.* 5. 25. Euſebius ad hanc vocem notat Γάζαρα eſſe villam 4 mill. a Nicopoli.

* GIACH.

גִּיחַ / Non longe a Gibeon, 2 *Sam.* 2. 24.

GIBBETHON.

גִּבְּתוֹן / Urbs Philiſtaeorum in regione tribus Dan. *Joſ.* 19.44. 1 *Reg.* 15.27. Ad hanc vocem Euſebius meminit (confer Hieronymum) oppidi Γαβὲ remoti 16 mill. a Caeſarea, & Gabathae in regione Diocaeſareenſi ſitae juxta grandem campum Legionis, & Gabathae in Daroma, & Gabathae in Benjamin, denique hujus ipſius Γαβάθων τῶν ἀλλοφύλων. Γαβαθὼ appellatur Joſepho.

GIBEA.

גִּבְעָה / Urbs in Benjamin, non longe a Rama *Jud.* 19.13. Diſtinguitur a Geba גבע urbe quoque Benjaminis, & appellatur vulgo Gibea Saulis 1 *Sam.* 11. 4. & Gibea Benjaminis 1 *Sam.* 13.2. Γαβαθσαοὺλη Joſepho, qui eam 30 ſtadia abeſſe ab Hieroſolymis ſcribit & juxta eam eſſe ἀκάνθων αὐλῶνα, *de bell.* VI.2. ergo numeri corrupti ſunt quum 20 ſtadiis eam Hieroſolymis removet *Antiq.* V. 2. Hinc fit גבעתי 1 *Chron.* 12.2. Eſt etiam in Juda urbs hoc nomine *Joſ.* 15.57.

* GIBEATH.

גִּבְעַת / Urbs in Benjamin *Joſ.* 18.28. Euſebius meminit ad hanc vocem alterius vici Γαβαθὰ quoque dicti, (meminit & Joſephus oppidi nomine Γαβαθά. Vide hanc vocem) 12 miliar. ab Eleutheropoli, ubi oſtendatur ſepulcrum Habaccuci: at verſus quam coeli plagam iſta 12 miliaria debeant ab Eleutheropoli dirigi non dicit: ſed id colligemus ex iis quae ad voces Κεειλὰ & Ἐχελὰ habet, ubi tradit ſepulcrum Habaccuci oſtendi in via quae ab Eleutheropoli Chebronem ducit; idem ad vocem Γαβαθὼν meminit Gabathae vici contra orientalem plagam Daromae, qui idem eſt eſt ac hic. Confer Hieronymum.

GIBEON.

גִּבְעוֹן / Urbs in Benjamin *Joſ.* 21, 17. Gibeonitarum urbes erant Gibeon

Gibeon, Kephira, Beeroth & Kiriathjearim *Joſ.* 9. 17. Gibeon erat urbs inſtar regiae *Joſ.* 10. 2. a Gibeon ad Gazer caeſi Philiſtaei 1 *Chron.* 14. 16. quod in loco parallelo 2 *Sam.* 5. 25. dicitur a *Geba ad Gezer.* Unde ſuſpicari liceret Geba & Gibeon eandem urbem fuiſſe, at in Leviticis urbibus diſtinguuntur. Stephanus: Γεβεωνῖται, ἔθνος πλησίον Ἱεροσολύμων, ὡς Ἰώσηπος. *Gebeonitae, gens vicina Hieroſolymis, uti Joſephus ſcribit.* Vid. *Ant.* v. 1. Porro mentio fit vallis Gibeon *Jeſ.* 28. 21. & מים רבים magnae aquarum collectionis circa Gibeon *Jerem.* 41. 12. Urbs haec Γαβαὼν dicitur & Γαβαὼ Joſepho, diſtans 40 ſtadiis Hieroſolymis *Ant.* VII. 10. ab eodem Γαβαὼ dicitur eſſe inter Lyddam & Hieroſolymas, 50 ſtadiis ab Hieroſolymis. Non credo eſſe haec loca diverſa, ſed erratum in numeris. *Antiq.* VI. 7. Γαβαὼν πόλις appellatur, ſed *Ant.* VII. 10. κώμη. Incolis vocat Γαβαιωῖτας *Ant.* v. 1. & Γαβεωνῖτας ibidem. Mons hic erat cujus mentio 2 *Sam.* 21. 9. De ſitu Gibeonis vide quae ſcripſimus ſupra ad vocem *Beeroth*, & *lib.* II. *c.* IX. & XIII.

* GIDOM.

גִּדְעֹם / Locus, quo uſque Iſraëlitae perſecuti ſunt Benjaminitas. *Jud.* 28. 48.

GILGAL.

גִּלְגָּל / Ad orientem Jerichuntis *Joſ.* 4. 19. Bethel, Gilgal & Mizpa junguntur 1 *Sam.* 7. 16. Aſcendit a Gilgal Gibeam Benjaminis 1 *Sam.* 13. 15. Gilgale ivit Bethelem Elias 2 *Reg.* 2. 2. Gilgal aberat 10 ſtadia a Jerichunte, 50 a Jordane. Vide ſupra *lib.* II. Aliud Gilgal intelligi *Deuteron.* 11. 30. multi exiſtimant. Γαλγαλὰ appellatur 1 *Macc.* 9. 2. In Judaeam profecturi viam ducentem ad Galgala ineunt. Quidam ſcribunt potuiſſe fieri ut loci appellatio inde nata ſit quod Joſue ea his caſtris omnes gentes vicinas per gyrum circumcirca debellaverit. Sed illi non conſuluerunt Sacrum Codicem in quo diſerte legitur hoc nomen ei loco datum a devolutione opprobrii Aegypti per circumciſionem ibi peractam.

Alia Gilgal eſt *Joſ.* 12. 23. Et Gilgal memorata *Joſ.* 15. 7. גלילות nuncupatur *Joſ.* 18. 17.

GILO.

גלה / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 51.

* GIMZO.

גִּמְזוֹ / Urbs in tribu Juda. 2 *Chron.* 28. 18. Inde putatur quibuſdam eſſe dictus doctor Miſnicus איש גם זו Nachum ex Gimzo. Alii dicunt eum ita nuncupatum quia ſemper dicebat גם זו לטובה *etiam hoc in bonum cedet.*

GINAEA.

Γιναία. Vicus qui Samaritin a ſeptentrione terminat, in campo ſitus, ita legit Rufinus: nam in Graeco eſt ἐν μεγάλῳ πεδίῳ, Joſeph. *de bell.* III. 2. Iſidorus haec Joſephi verba deſcribens videtur legiſſe Ἠλαίας. Ita habet Originum *lib.* XIV. *c.* 3. *Haec regio* (*Samaria*) *inter Judaeam & Galilaeam media jacet, incipiens a vico cui nomen eſt Eleas deficiens in terra Agrabat.* Haec terra Agrabat eſt toparchia Acrabattene. Vide & vocem *Geman.* Illic loci ſitus eſt hodieque vicus *Zjennin*, vel ut alii ſcribunt *Jennin*, dictus, & tranſeunt illum qui Ptolemaide Samariam, atque ita Hieroſolymas, tendunt.

GINNABRIS.

Γινναβρίς. Vicus a quo uſque ad Lacum Aſphaltiten eſt longitudo Campi magni. Joſephus *de bell.* V. 4. Vide Σενναβρίς.

GISCALA.

Oppidum Galilaeae, uti liquet ex Joſepho. Hieronymus in Commentario Epiſtolae ad Philemonem a quibuſdam dici Giſcala a parentibus apoſtoli Pauli inhabitata ſcribit. Sed audiamus ipſum. *Quis ſit Epaphras concaptivus Pauli, talem fabulam accepimus: Ajunt parentes Apoſtoli Pauli de Gyſcalis regione fuiſſe Judaeae; &*

eos

eos quum tota provincia Romana vaſtaretur manu & diſpergerentur in orbe Judaei, in Tharſum urbem Ciliciae fuiſſe tranſlatos. Idem in catalogo ſcriptorum Eccleſ. *Paulus Apoſtolus .... de tribu Benjamin & oppido Judaeae Giſcalis fuit, quo a Romanis capto cum parentibus ſuis Tharſum Ciliciae commigravit.* Eſtne גוש חלב Gush Chaleb Galilaeae, cujus mentio fit in cod. Menachot *cap.* 8. §. 3. inter alia loca terrae Iſraëliticae & in Itinerario Benjaminis & in Cippis Hebraïcis ab Hottingero editis *pag.* 56. גוש חלב שם קבורים שמעיה ואבטליון *Guſch Chaleb, ubi ſepulti ſunt Schemaia & Abtalion.* Memoratur inter Meron & Capharanan. In Gem. Peſachim *fol.* 33. 1. legitur, donec oliva ultima deficiat in Gus Chaleb.

In actis Sanctorum *Tom.* v. *pag.* 443. etiam hujus loci fit mentio: *venit in civitatem Galilaeae quae Latine Giſcala dicitur.* Joſephus aliquoties hujus loci meminit, appellans Γισχαλά in plurali, *Lib.* II. *de bell.* 25. dicit eam a ſe eſſe munitam & *lib.* IV. *de bell. c.* 1. urbem Galilaeae vocat, *lib.* IV. *cap.* 4. πολίχνην τῆς Γαλιλαίας. Hujus incolae plerique erant agricolae *ibid.* Populos vicinos huic urbi Gadarenos Gabaragenaeos & Tyrios eam expugnaſſe ſcribit in Vita. Suidas ex Joſepho Γίσχαλα, ὄνομα τόπυ. Petrus Apollonius *lib.* III. de excidio Hieroſolymitano *pag.* 63. utitur eo nomine numero ſingulari,

Exitus huc Gamalam triſtis deduxit: & inter
Jam fines, Galilaea, tuos felicibus armis
Giſcala reſtabat; quo ſe, ductore Joanne,
Contulerat fugitiva manus.

GITTA.

Vicus in Samaritide, patria Simonis Magi. Meminit Juſtinus Martyr *Apolog.* II. pro Chriſtianis τὸν κώμης λεγομένης Γίττων. Ita nunc legitur. Zonaras ex Juſtino *lib.* XI. *pag.* 567. ἀπὸ κώμης Γιττῶν. Et ita Euſebius *Hiſtor.* I. 13. Epiphanius *lib.* I. *adverſ. haer. pag.* 55. Simonem ortum dicit ἀπὸ Γιτθῶν, olim quidem urbe, nunc vico Samariae. Idem in Anacephal. *pag.* 139. κώμην Γιτ-

Γιτθῶν vocat. Atque ita Theodoretus in Compendio haereticarum fabularum *cap.* I. *ἀπὸ Γιτθῶν ὁρμώμενος, κώμη δὲ ἄυτη Σαμαρείας, e Githis oriundus, qui vicus eſt Samariae.* Athanaſius bibliothecarius in Hiſtor. Eccl. *p.* 15. *Simoni de vico Gitio Samariae:* ubi legendum eſſe *Gitto* liquet ex eo quod illam libri ſui partem ex Syncello (ubi Γιτθῶ legitur) deſcripſerit & mox ex apologia Juſtini Martyris haec verba de eodem Simone proferat, *Simonem quendam Samaritanum qui fuit de caſtello quod dicebatur Gitio*, quum apud Juſtinum legatur Γιττών. Sed facile *Gitio* Latine ex *Gitto* naſcitur. Hoc nomen Γίττα ſolet etiam a Joſepho & aliis tribui urbi Gath. Ita & Stephanus, Γίττα πόλις Παλαιςίνης. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ· τὸ ἐθνικὸν Γιτταῖος. *Gitta urbs Palaeſtinae. Polybius lib.* 16. *Gentile Gittaeus.*

Denique Γίττα nomen eſt arcis in Idumaea, munitae a Machaera. Joſephus *Ant.* XIV. & *de bell.* I. II.

GITTAIM.

גִּתַּיִם / Urbs in Benjamin *Nehem.* 11. 33. vel an forte eſt eadem ac Gittaim quam filii Rimmon poſtea profugi inhabitarunt 2 *Sam.* 4. 2. 3.

GOB.

גּוֹב / 2 *Sam.* 21. 18. 19. Praelium ibi cum Philiſtaeis commiſſum fuit, pro quo גֶּזֶר legitur 1 *Chron.* 20. 4. Graeci interpretes pro גוב legiſſe videntur *commate* 19 נוב, quando reddunt μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν Νώβ. Nob eſt nomen urbis notae. In aliis codicibus legitur *commate* 18 ἐν Γὲθ, ſic ut videantur reſpexiſſe ad urbem Gath (nam urbs illa Γὲθ ſolet Graecis dici: vide *Joſ.* 11. 22. 1 *Sam.* 5. 8.) & eo quidem magis quod Gath urbs fuerit Philiſtaeorum, quos ἀλλοφύλȣς dici ante obſervavimus. Adde quod mox *commate* 20 legatur עוד *adhuc* bellum Gathi, ἐγένετο ἔτι πόλεμος ἐν Γέθ.

GOLAN.

GOLAN.

גֹּלָן / Urbs in Baſan, data dimidiae tribui Menaſſe *Deut.* 4. 43. Scribitur גלון *Joſ.* 21. 27. ſed monent Maſorethae legendum גולן. Euſebius ſuo tempore villam praegrandem in Batanaea Gaulon dictam memorat. Joſephus diſtinguit Batanaeam a Gaulonitide, meminitque urbis hujus primariae, nomine Γαυλάνης *de bell.* 1. 4. Pronunciatio Γαυ pro Γο uſque ad haec tempora apud Judaeos perdurat, *Menaura*, *Aulem* & *Mauſche* pronuntiantes pro מנורה, עולם & משה, unde quibuſdam ex iis (qui אשכנזים i. e. Germani appellantur, & ritibus quibuſdam ſacris atque ipſo vivendi genere ab aliis Luſitanis ſive Hiſpanis ספרדיים diſtincti ſunt, atque in vicina urbe Amſtelodamo diſtinctam Synagogam habent) nomen *Smauſen* adhaeſit, quod vulgus noſtrum audiret nomen *Mauſis* ſive *Moſis*, quo multi ex Judaeis appellantur, iis multum in ore eſſe. Confer quae ſupra *lib.* 1. de Gaulanitide notavimus.

GOMORRA.

עֲמֹרָה / *Amora*, *Gen.* 10. 19. Urbs in planitie ſita בככר & a Deo everſa. Videtur auſtralior fuiſſe Sodoma: quod ex ordine quo ibi recenſetur colligitur.

Suidas. Γόμορα, τόπος τῶν Σοδόμων. Secundum correctionem Kuſterianam legendum eſſet τόπος τις ἐγγὺς τῶν Σοδόμων. Verum, ut non negem recte ita dici, puto tamen Suidam ſcripſiſſe uti vulgo legitur, & credidiſſe Sodoma tractum aut urbem praecipuam fuiſſe, ſub cujus regione reliquae urbes cenſerentur. Ita Euſebius in Onom. Γομοῤῥά, μία τῆς πενταπόλεως Σοδόμων, ſic idem ad vocem Adama. Et ad vocem Βαλά, μόνη διασωθεῖσα ἀπὸ τῆς τῶν Σοδομιτῶν χώρας. Hieronymus illic, *ſola de quinque Sodomorum urbibus reſervata*, & ita ad vocem Zochora. Sic etiam Suidas Gomorram, urbem, *locum*, Sodomorum dicere potuit.

GOPA-

GOPATATA.

Nomen ſatis accedens ad Jotapata. Locus diſtabat a Tzippori tria miliaria מהלך שלושה מילין uti legitur in Midraſch Coheleth *fol.* 108. *col.* 1. Ne quis putet גו פתתא divellendum eſſe, ut notet *medium Patattae*, (nam ita Targum reddit בתוך העיר per בגו קרתא) vetat commentator ad hunc locum ſcribens עד שהלך קול הקריעה עד מקום גופתתא *donec diffunderetur ſonus sciſſurae uſque ad locum Gopatata.* Sed forſitan haud tanti erit omnibus auctoritas hujus hominis, ut perſuadeat. Alibi ubi eadem hiſtoria narratur גופפתא *Go Paphta* hic locus appellatur: vide *Paphta* vocem. Et in Midras Coheleth, *fol.* 113. *col.* 3. idem locus (nam & ibi narratur idem factum) גובבתה *Gobabta* nuncupatur, ubi gloſſator monet legendum גובתתא.

GOPHNA.

Γόφνα Joſepho, Γούφνα Ptolemaeo, urbs inſignis Judaeae, unde regio Gophnitica nomen accepit, de qua nos ſupra egimus. Aberat Hieroſolymis 15 miliaria in via Neapolin verſus. Ita Euſebius ad voces φάραγξ βότρυος. Idem notat ad vocem Γηβενὰ, Gebam eſſe in quinto miliario a Gufnis, euntibus Neapolin. Meminit Joſephus hujus urbis & toparchiae inde dictae aliquoties, & plerumque jungit Gophniticam toparchiam & Acrabattenem. Urbis meminit *Antiq.* XIV. 18. Γόφνα & Ἀκραβατταὶ duae erant toparchiae in Judaea, *de bell.* III. 2. Γοφνιτικὴ τοπαρχία, *de bell.* I. 1. Gophniticae & Acrabattenae praeficitur Johannes filius Ananiae, *de bell.* II. 25. Gophniticam & Acrabattenen ſubjugat Veſpaſianus, dein Bethel & Ephrem oppida, *de bell.* V. 8. Denique meminit Gophnae *lib.* VI. *de bell.* I. ubi Titum ait Caeſarea Hieroſolymas profectum per Samaritin veniſſe Gophnam. Ex quibus omnibus ſitus urbis Gophnae luculentur illuſtratur.

GOPH-

GOPHNITH.

Urbs in terra Iſraëlitica. Gemara Beracoth *fol.* 44. *f.* 1. ר' יצחק אמר עיר אחת היתה בא׳י וגופנית שמה שהיו בה שמונים זוגות אחים כהנים נשואים לשמנים זוגית אחיות כהנות. *Dixit R. Iſaac: urbs erat in terra Iſraëlitica cui nomen Gophnith. In ea erant* 80 *paria fratrum Sacerdotum qui duxerunt uxores octoginta paria ſororum, quae & ipſae erant ſacerdotes.* Ejuſdem hiſtoriae mentio fit in Echa Rabbati *fol.* 75. *col.* 4. At illic גפנת non ſumitur pro nomine proprio urbis, ſed legitur בחרא גפנת.

GUSCH CHALAB.

גוש חלב / *Erachin.* IX. 6. Locus eſt in Galilaea celebratus ab oleo. Vide Gem. Menachoth *cap.* 8. *hal.* 3. *fol.* 85. 2. Commemoratur & in Midraſch Coheleth *fol.* 93. *col.* 2. מטקסא מן גוש חלב *Metaxa ex Guſch Chalab.* Et ibidem *fol.* 118. *col.* 4. lis orta inter incolas גוש חלב & אנשי מרונאי *Meron.* Et in Midraſch Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 39. 1. jungitur מעשה בשני אחים שהיה אחד במירון . ואחר בגוש חלב *hiſtoria de duobus, fratre & ſorore, quorum ille in Meron haec in Guſch Chalab habitabat:* Liquet ex ſequentibus ſororem non fratrem fuiſſe quae in Guſch Chalab habitabat. Nomen Giſcala, urbis Galilaicae, ſatis convenit cum hoc, ita ut ex Guſch Chalab natum videri poſſit. Confer quae de *Giſcalis* ſcripſimus.

HADADRIMMON.

Urbs poſtea dicta Maximianopolis. Vide hanc vocem.

HANNEKEB.

הנקב / Nomen urbis Nephtaliticae. *Joſ.* 19. 33. eam poſtea dictam ציירתה *Tziadata* tradunt in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Vide ſupra *pag.* 717.

HASTA.

In notitia Imperii recenſetur inter alia loca quae ſub duce Palaeſtinae erant. Vide ſupra *lib.* I.

HATTOLIM.

הטולים / Hattolim. Miſna Menachot. VIII. 6. מאין היו מביאין את היין קריותים והטולים אלפא ליין *Unde ſolebant vinum adducere? Kirjothaim, & Hattolim loca erant quorum vina maxime laudata erant.*

HAUANA.

Mentio ejus fit in Notitia dignitatum Imperii Romani. Vide ſupra quae ex illa excerpſimus.

HELENOPOLIS.

Ἑλενόπολις. Urbs Palaeſtinae epiſcopatu inſignis. Vide ſupra *lib.* I. *cap.* 34. Epiſcopus Procopius commemoratur in actis concilii Hieroſolymitani, anno 536 habiti. Recenſetur inter urbes Palaeſtinae ſecundae in Notitia Veteri Eccleſiaſtica. Meminit urbis Helenopolis Sozomenus *Hiſt.* II. 2.

Praeter hanc, aliam in Bithynia condidit Conſtantinus anno Chriſti 327. Chronicon Paſchale *p.* 283. Δρέπανον ἐπικτίσας ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐν Βιθυνίᾳ εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Λουκιανοῦ, ὁμώνυμον τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἑλενούπολιν κέκληκεν, δωρησάμενος ἄχρι τοῦ νῦν, ἕως φανερᾶς περιοχῆς πρὸ τῆς πόλεως, εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Λουκιανου ἀτέλειαν. *Conſtantinus Imperator Drepanum in Bithynia in honorem Sancti Martyris Luciani inſtauratam de nomine Helenae matris ſuae Helenopolim appellavit, donata civitati immunitate vectigalium, quo uſque ante urbem proſpectus patet, in honorem S. Luciani martyris, qua uſque ad hunc diem fruiturr.* Haec illa urbs eſt de qua Glycas ſcribit annalium parte IV. *pag.* 327. ἣν αἱ ἀγροικότεροι ἐλεεινοῦ πόλιν καλοῦσιν, *quam ruſticiores appellant Eleinopolin*, quaſi dicas oppidum miſerabile: quod mali ominis fuiſſe ibidem notat.

HEPHA.

Ἡφά. Nomen urbis maritimae inter Caeſaream & Ptolemaida ad radicem montis Carmeli. Olim Συκαμίνος dicebatur vel ut alii Πορφυρέων. Ita Guilielmus Tyrius opinatur. Euſebius meminit in Onomaſtico ad vocem Ἰαφέθ. Suſpicor Joſephi tempore eam *Gabam* nuncupatam & hinc nata nomina *Hephae*, *Kephae* &c. Deſcribitur illa in Itinerario Benjaminis, ſed miris modis corrupta ſunt quae ibi leguntur ומשם ג׳ פרסאות לניפש היא גר החפה יש על פני הים. Et inde (Ptolemaide) 3 paraſangae uſque ad Caipham (lege לכיפש) ea eſt Gath Hachepher (ita videtur legendum גרת החפר) ad litus maris.

היפה Talmudicis dicitur. Gem. Schabbath 26. 1. ציידין חלזון מסולמות של צור ועד היפה venatores muricis a ſcalis Tyriis uſque ad Hepham. Unde diſcimus id litus potiſſimum a purpurae captura celebrari. Atque in de Πορφυρέων videtur dici a purpura haec ipſa Hepha aut certe locus vicinus. Le Moyne in variis Sacris *pag.* 829. conjicit nomen urbis כיפא a *Petra* (quae ita dicitur uti vulgus novit ex nomine Petri Cepha) ductum eſſe quod in locis petroſis & ad radices montis Carmeli eſſet ſita. Appellatur haec urbs حيفا *Hepha* vel Hipha Arabibus. In geographia Scherif Ibn Idris, quae vulgo Nubienſis audit, ita deſcribitur من قيسارية الي مدينة حيفا علي الساحل يومان وحيفا تحت طرف الكرمل وهو طرف خارج في البحر وبه مرسي حسن لارسا الاساطيل وغيرها ومدينة حيفا في فرضة لطبريه وبينهما ثلث مراحل خفاف ومن حيفا الي مدينة عكة مرحلة في البر وهي من الاميال ثلثون ميلا وفي البحر روسبة ثمنية عشر ميلا *A Caeſarea* (maritima) *uſque ad urbem Hipha mari adſitam duorum dierum iter eſt. Jacet autem Hipha ſub promontorio Carmel, quod in mare procurrit & continet portum navigiis grandibus aliiſque opportunum. Eſt porro haec urbs quaſi portus Tiberiadis (reſpectu maris magni) a qua abeſt tres ſtationes exiguas* (mox dicit, iter bidui eſſe inter Acco & Tiberiadem)

Ab Hiſa ad urbem Acco itinere terreſtri eſt ſtatio una i. e. 30 miliaria, autem itinere recta linea ducta, miliaria octodecim. Quod dicit de 18 miliaribus (quae fere cum Romanis miliaribus conveniunt) illuſtrat Joſephum, qui Carmelum a Ptolemaide 120 ſtadia i. e. 15 miliaria diſtare ſcribit. Hipha enim Carmelo ſubjacet. Confer illa quae de hac urbe ſcripſimus ſupra ad vocem *Kepha.*

HERODIUM.

Ἡρώδιον. Plinius diſerte oppidum vocat *l.* v. *c.* 14. Herodium, ſcribit, cum oppido illuſtri ejuſdem nominis. Joſepho Ἡρώδια, Ἡρώδιον aut Ἡρώδειον dicitur *Ant.* XIV. 25. & *bell.* VII. 25. Suidas ex eo habet Ἡρώδειον, τόπος. Praetulerim tamen Ἡρώδιον, uti arx Capitolina Καπιτώλιον dicitur, ſed templum Jovis Καπιτωλεῖον. Vide Suidam in voc. Καπιτ. Appellatur ab Joſepho arx, ſcribiturque ab Herode condita eo loco ubi hoſtes ſuos vicit fugiens ex Judaea. *Ant.* XIV. 25. & XVI. 2. Aberat Hieroſolymis 60 ſtadia, ſita in colle quem aedes plurimae ad juſtae urbis magnitudinem in planitie exſtructae circumjacebant, uti legitur *Ant.* XV. 12. Ejuſdem Herodii mentio videtur fieri a Joſepho *bell.* III. 2. ubi inter undecim toparchias Judaeae recenſentur Engaddi, Herodium, Hierichus, & *bell.* V. 7. Herodium non longe a Thekoe abeſſe dicitur.

Erat praeter hanc arcem alia, nomine eodem, Herodium quam Herodes dicitur ἐπιτειχίσας τῷ πρὸς Ἀραβίαν ὄρει apud Joſephum *bell.* I. 16. Sic ut videatur ultra Jordanem aut Lacum Aſphaltitem fuiſſe, nam idem *bell.* I. 6. Machaerunta etiam dicit πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσι ſitam. Certe fuit diverſa ab Herodio quod 60 ſtadiis diſtabat Hieroſolymis: quod enim illic ſitum eſt nequit dici adſidere montibus Arabiae. Quaeri poteſt quodnam Herodium fuerit, ubi cadaver Herodis ſepultum eſſe dicitur a Joſepho *bell.* I. 21. ubi narrat id Hierichunte Herodium per 200 ſtadia delatum fuiſſe. Ego quidem exiſtimo eſſe Herodium quod 60 ſtadia Hieroſolymis aberat. Nam ſi illis 60 jungantur 150 ſtadia quibus Joſephus teſtatur Jerichuntem Hieroſolymis abfuiſſe, efficientur ſtadia 210, quae numero rotundo 200 eſſe dici queunt.

queunt. Praeterquam quod in altero Herodio, loco excurſionibus hoſtium adeo expoſito & tam longe ab Hieroſolymis diſlito eum condi voluiſſe probabile non ſit, & multo plus ornatus atque decoris contulerit Herodes ad Herodium Hieroſolymis proximum (uti liquet ex deſcriptione Joſephi) quam illud alterum quod plane non legitur ornaſſe, ſed muniviſſe.

HIPPOS.

Videtur היפח & בית היפה dici a Talmudicis. Vide tamen an non ſit ܚܝܦܐ ad Carmelum. In Gem. Megilla היפני ובישני *Hipponenſis & Scythopolita* conjunguntur.

Ἵππος appellatur Joſepho *Ant.* XIV. 8. Herodi redditae ſunt Hippos, Gadara & Samaria. *Ant.* XV. 11. Gadara & Hippos appellantur πόλεις Ἑλληνίδες *Ant.* XVII. 13. Gadaram, Hippon & Gaulanitida vaſtant Judaei. *bell.* II. 19. Tiberias diſtat ab Hippo 30, a Gadaris 60 ſtadiis. In vita *pag.* 1025. Hinc appellatur Ἱππηνὴ & regio Hippenorum, cujus idem meminit, uti *bell.* III. 2. Hippene, Gadaris & Gaulonitis terminant Galilaeam ad ortum; *& in vita*, Juſtus Tiberiade egreſſus vicos Gadarenorum & Hippenorum, qui in confiniis Tiberiadis & agri Scythopolit ni ſiti ſunt, incendit. Et ita *pag.* 1010. Joſephus per Lacum Tiberiadis navi trajecit in confinia Hippenorum.

Epiſcopus hujus urbis Petrus interfuit conciliabulo Seleucienſi *anno* 359 habito, & ſubſcripſit

Πέτρος ἐπίσκοπος Ἵππȣ Παλαιςίνης.

Ita notat Epiphanius Haereſi LXXIII. *pag.* 874. Nec dubito quin idem fuerit qui concilio Antiocheno ſubſcripſit *anno* 363. teſte Socrate Hiſtoriae Eccleſiaſticae *lib.* III. *cap.* 25. ubi nunc legitur poſt Titum, epiſcopum Boſtrenum,

Πέτρος Σίππων.

Lege Ἵππων. In actis concilii Hieroſolymitani habiti *anno* 536 memoratur Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἱπτηνῶν, lege Ἱππηνῶν.

Notemus haec Plinii, ſi forte hinc aliqua lux nomini Hippos, aut hic aut alibi locorum, accedat *lib.* IX. 31. *Carabi cauda a ceteris cancris differt. In Phoenice Hippoe vocantur tantae velocitatis ut conſequi non ſit.*

HOMONOEA.

Ὁμονοία. Loci nomen, 30 ſtadiis a Tiberiade in Galilaea. Joſephus in Vita 1020. Interpres Latinus nulla facta mentione diſtantiae 30 ſtadiorum vertit *in finibus ejus agri ad locum qui Homonoea dicitur.*

JABATE.

Ἰαβάτη. Urbs patria matris Regis Amoſi (Amonis ſcribunt Scriptores Sacri) filii Menaſſis. Joſephus *Ant.* X. 4. יטבה *Jotba* 2 *Reg.* 21. 19. Eſt metatheſis literarum ut Ζεβίκη pro Βεζίκη &c.

JABESCH.

יָבֵשׁ / Urbs Gileaditidis, unde ſaepe יבש גלעד dicitur *Jud.* 21. 9. Jabeſchitae per totam noctem facto itinere cadavera Saulis & filiorum ejus e moenibus urbis Bethſan abſtulerunt & redierunt 1 *Sam.* 31. 11. hinc judica de diſtantia harum urbium. Euſebius ad vocem Ἀρισὼθ & Ἰάβις teſtatur ſuo tempore fuiſſe vicum praegrandem hoc nomine trans Jordanem, 6 miliar. diſtantem Pella verſus Geraſam.

Ἰάβης, Ἰάβισσαν & Ἰάβισον hanc urbem nuncupat Joſephus ſcribitque metropolin eſſe Galadenes. Stephanus. Ἴαβις, πόλις. Ἰώσηππος. Λέγεται καὶ Ἴαβισσος. *Jabis, urbs. Joſephus. Dicitur & Jabiſſos.* Nunc in Joſepho non legitur niſi Ἰαβής. *Ant.* VI. 5. ubi metropolis regionis Galaadenae appellatur, & Ἰαβισσά. *Ant.* VI. *ult.* & Ἰαβισὸς *Ant.* V. 2.

* JABNE.

יבנה / Urbs dicitur fuiſſe Philiſtaeorum ſed iis erepta a rege Uzzia, qui muros ejus diruit, quemadmodum & urbium Gath

&

& Azoti *2 Chron. 26. 6.* Nec niſi hoc loco mentio fit hujus urbis in ſacris literis. In Graecis tamen codicibus legitur in cenſu urbium Judae *Joſ. 15. 45.* Ἰαμναὶ poſt Ἀκκαρών, qua voce indicari hanc urbem vix dubito.

Scriptores profani ſaepius hujus urbis meminerunt. Ἰάμνια illis dicitur, Ἰάμνεια, & Ἱεμναά. Epiphanius Ἰαμνίαν eam vocat ſcribens Macrinum ejus urbis epiſcopum fuiſſe tempore Arii *lib. 11. adv. haereſes pag. 730.* Strabo Ἰαμνείαν appellat & vicum ſcribit eſſe urbi Joppe proximum. Ἰαμνήτων πόλις nuncupatur Euſebio in vita Pamphili, & in manu ſcripto Arundelliano Ptolemaei, cujus Seldenus meminit *l. 11. de Synedriis c. 15. §. 9.* ubi plura de hac urbe leguntur. Portus horum ſitus ad mare Ἰαμνείτων λιμὴν dicitur & Jamne quoque, quo ſenſu Jamnes duas memorat Plinius. Stephanus de hac urbe ita ſcribit. Ἰάμνια, πολίχνιον Φοινίκης. Στράβων δὲ κώμην (hic punctum pone, nam reliqua non dicit Strabo) ἀπὸ ἴαμνου ἢ ὅτι (atqui verum nomen eſt *Jabne*) ἴαμνους ἐκάλουν τοὺς καθύγρους καὶ τεθηλότας τόπους. *Jamnia, oppidum Phoenices. Strabo antem ait eſſe vicum. Dicitur a Jamno vel quod loci humidi & virentes Jamni dicantur.* Plinius etiam meminit Jamnes Judaei hiſtor. *lib.* 30. 1. *Eſt & alia magices factio a Moſe & Jamne & Jotape Judaeis pendens.* Latent ſub iis Jannes & Jambres. Philo de Legat. ad Cajum, τὴν Ἰαμνείαν. Πόλις δέ ἐστι τῆς Ἰουδαίας ἐν ταῖς μάλιστα πολυάνθρωπος· ταύτην μιγάδες οἰκοῦσιν, οἱ πλείους μὲν Ἰουδαῖοι, ἕτεροι δέ τινες ἀλλόφυλοι παρεισφθαρέντες ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων οἱ τοῖς τρόπον τινα αὐθιγενέσιν ὄντες μέτοικοι κακὰ δὲ πράγματα παρέχουσιν ἀεί τι παραλύοντες τῶν πατρίων Ἰουδαίοις. *Jamniam. Urbs haec eſt Judaeae ex illis quae hominibus maxime opulentae ſunt. Hanc quidem mixti incolunt Judaei quidem plerique, & gentes quae ſubrepſerunt e vicinis regionibus vicinis, qui ſimul habitantes cum indigenis qui illic jam olim ſedes ſuas habuerunt, multum illis negotii faceſſunt ſemper aliquid moliendo adverſus ritus patrios Judaeorum.* Ceterum in Talmude frequenter haec urbs commemoratur, quod & multos ex ſinu ſuo protulerit viros doctos, & Academia illic Synedriumque fuerint poſt excidium Hieroſolymorum.

In

In Joſepho etiam quaedam leguntur ad notitiam hujus urbis facientia. Vocat eam Joſephus urbem Danitarum *Ant.* V. 1. Palaeſtinis erepta fuit ab Uzia Rege *Ant.* IX. 11. Juxta hanc urbem caeſus eſt exercitus Judaeorum & fugit uſque ad fines Judaeae (f. Idumaeae) *Ant.* XII. 12. recenſetur inter urbes ἐν μεσογείῳ mediterraneas recenſetur *Ant.* XIV. 8. Ita etiam *de bell.* I. 5. dicitur ἐν μεσογείῳ ſita & diſtinguitur ab urbibus maritimis, παραλίοις Joppe, Gaza &c. Verum *Ant.* XIII. 23. inter maritimas recenſetur quia in tractu maritimo ſita fuit, non tamen ad ipſum litus maris. Salome data legitur a Caeſare *Ant.* XVII. 13. ſita inter Aſcalonem, propiorem Aegypto, & Joppen, *de bell.* V. 14.

Sita erat haec urbs in locis campeſtribus, non longe a Joppe. 1 *Macc.* 10. 69. 75. a Dioſpoli remota intervallo XII miliarium, uti legitur in itinerario Antonini: inter Dioſpolin & Azotum teſte Euſebio ad vocem Ἰάμνεια. De 240 ſtadiis, quae portus Jamnenſium abfuiſſe legitur Hieroſolymis 2 *Macc.* 12. 9. egimus *lib.* II.

Ceterum & alibi in libris Apocryphis fit hujus urbis mentio. Ἰεμναά appellatur, & urbs inter Aco & Azotum ſita in ora maritima *Judith.* 3. 1. *lib.* I. *Maccab.* 4. 15. Syri dicuntur fugiſſe Jamniam & Azotum (ubi Ἰάμνεια vocatur) & 1 *Macc.* 5. 60. circa Jamniam caeſos Judaeos fugiſſe ἕως τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας vel ut alii Ἰδουμαίας. Sita fuit in campeſtribus non longe a Joppe 1 *Macc.* 5. 75. Portum habebat, in quo claſſem ſuccendit Judas poſtquam Joppen & portum ejus incendiſſet 2 *Macc.* 12. 9.

IABNEEL.

יַבְנְאֵל / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 11. & alia in confiniis Nephtali. *Joſ.* 19. 33.

IACHATZ. Vide *Jahtza.*

* IAEBETZ.

יַעְבֵּץ / Urbs tribus Judae. 1 *Chron.* 2. 55.

JAEZER.

J A Ë Z E R.

יַעְזֵר / (Samaritanus ſcribit יעזיר Num. 32.) urbs Gaditarum *Joſ.* 21. 39. 2 *Sam.* 24. 5. in Gilead 1 *Chron.* 26. 31. Mare Jaezer *Jer.* 48. 32. (ſed hoc non adeo certum eſt, nam vox ים ad antecedentia referri poteſt, & legi יעזר נגעו *ad Jaezer pervenerunt.* Jaezer & omnes urbes Gilead datae tribui Gad *Joſ.* 13.24. Euſebius ad vocem Ἀσὼρ eam conſtituit 8 mil. a Philadelphia verſus occaſum, & ad vocem Ἰασὴρ 10 mil. a Philadelphia verſus occaſum additque eam diſtare 15 miliar. ab Esbon & inde magnum flumen erumpere quod a Jordane ſuſcipitur. Hinc diſcimus Philadelphiam a Chesbon 25 miliaria abfuiſſe & a Jordane circiter 45: & haec eſt latitudo Peraeae a Joſepho aſſignata. Γάζωρος Ptolemaeo dicitur.

* J A G U R.

יָגוּר / Urbs in parte auſtrali tribus Judae. *Joſ.* 15. 21.

J A C H T Z A.

יַהְצָה & יַהַץ יָהְצָה / Urbs Rubenitarum, quo uſque Sichon venit cum exercitu contra Iſraëlitas praeliaturus *Deut.* 2. 32. *Num.* 21. 23. *Joſ.* 13. 18. *Jerem.* 48. 21. oſtenditur inter Medabam & Δηβοῦς. Euſebius vocem Ἰεσσὰ. An legendum Ἐσβοῦς. Hieronymus habet *inter Medabam & Deblatai.* Vide an non eadem ſit ac יהו urbs Moabitica.

J A M N I A.

Non tantum hoc nomine nuncupatur Jabhne (quam vide ſupra) ſed & vicus quidam in Galilaea ſuperiore, qui & Ἰαμνίθ. Vide Joſephum *in Vita p.* 1013. & *de bello* 11. 25. Meminit & Jamniae circa quam ſitae erant partes quaedam domus Zenodori *lib.* 11. *de bell.* 4.

J A N O.

Ἰανώ. Vicus in Acrabattene regione, 12 miliaribus a Neapoli contra orientem. Euſebius.

JANOACH.

יָנֹחָה / quae & ינוחה urbs in confiniis tribuum Ephraim & Manaſſis. *Joſ.* 16.6. orientalior quam Taanath Schilo. *ibid.* Eſt vicus Ἰανὼ in Acrabattene, 12 mil. Neapoli verſus orientem teſte Euſebio.

JANUA.

Ἰανουά. Vicus diſtans Legione 3 miliaribus verſus auſtrum. Euſebius ad vocem Ἰανούν.

JAPHA.

Ἰαφά. Urbs Galilaeae, vicina Jotapatae. Joſephus.

* JAPHIA.

יָפִיעַ / Urbs in finibus Zabulon. *Joſ.* 19. 12. Oppidum Sycaminum ἡ Συκαμίνος, ad mare ſitum prope Carmelum inter Caeſaream & Ptolemaida Ἡφὰ nuncupatur, teſte Euſebio. Hodie حيفا ab Arabibus appellatur. Vide Golii Not. in Alfragan. *p.* 132. Forſitan eſt *Jebba* Plinii *lib.* v. *cap.* 18.

* JAPHLETI.

יַפְלֵטִי / Locus in confiniis Ephraim & Benjamin. *Joſ.* 16. 3.

JAPHO.

יָפוֹ / Urbs ſita ad mare 2 *Chron.* 2. 16. *Jon.* 1. 3. in finibus tribus Dan *Joſ.* 19. 46. ad hanc enim pertinuit גבול מול יפו. Vide *Joppe.*

JARMUTH.

ירמות / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 35. Putatur eadem ac Ramoth & Remeth quia Remeth & Engannim junguntur *Joſ.* 19. 20 uti recenſetur *Joſ.* 21. 29. inter urbes Iſſaſcaris Jarmuth & Engan-

Engannim. Atqui *Joſ.* 15. *com.* 34. & 35. Engannim & Jarmuth inter urbes Judae in planitie ſitas recenſentur, & *Joſ.* 10. 3. 5. 23. rex Chebronis (quae Judae eſt) & Jarmuth conjunguntur & *Neh.* 11. 29. a filiis Judae dicitur inhabitata, uti Ziklag, Zora, Zanoach & alia loca indubie ad tribum Judae pertinentia. Hieronymus notat (ad vocem Jarmuth) eam diſtare 4 mil. ab Eleutheropoli & ſitam eſſe juxta villam Eſihaol. Sed ad vocem Jermus, ſcribit eſſe villam Jarmucha 10 mil. ab Eleutheropoli Aeliam verſus.

J A T T I R.

יַתִּיר / Urbs in montanis Judae. *Joſ.* 15. 48. Euſebius ad vocem Ἰεθὲρ notat eſſe vicum Ἰεθειρὰ 20 miliar. ab Eleutheropoli prope Malatha.

J A Z E R.

Ἰαζὴρ. Ἰάζωρος Joſepho *Antiq.* XII. 11. appellatur urbs quam Judas devictis Ammanitis expugnavit, quae Ἰαζὴρ nuncupatur 1 *Macc.* 5. 8. aliis Γαζὴρ. Ita & in Ptolemaei Arabia Γάζωρος.

J E B B A.

Plinius hujus meminit inter urbes Ptolemaidi & Carmelo vicinas *lib.* V. *cap.* 19. Eſtne Japha vel Japhia, urbs Galilaeae?

J E B U S. Vide *Jeruſalem.*

* J E C A B T Z E E L.

יְקַבְצְאֵל / Urbs a filiis Judae inhabitata. *Neh.* 11. 25.

J E D N A.

Ἰεδνά. Eſt in ſexto lapide ab Eleutheropoli pergentibus Chebronem. Euſebius in Onomaſtico.

* JEHUD.

יְהֻד / Urbs in tribu Dan. *Joſ.* 19. 45.

JEHYBUS.

Legitur in Notitia Imperii, *Cohors ſecunda Gratiana Jehybo.* Vide ſupra *lib.* 1.

JENYSUS.

Non exiſtimo quenquam veterum, qui ad manus noſtras pervenerunt, hujus urbis meminiſſe (adeo obſcurus hic locus eſt, nec ullis rerum geſtarum veſtigiis nobilitatus) excepto Herodoto *lib.* III. 5. Ἀπὸ ταύτης (Καδύτιος) τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου, ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. *Ab illa* (urbe videlicet Cadyti) *emporia maritima uſque ad urbem Jenyſum ſunt ditionis Arabicae. A Jenyſo autem Syriacae rurſus ſunt, uſque ad lacum Serbonidis, juxta quem Caſius mons pertingit ad mare.* Paulo poſt addit intervallum quod inter urbem Jenyſum & lacum Sirbonidem eſt. Τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος καὶ Κασίου τε ὄρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον· ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς. *Quod autem inter Jenyſum urbem & Caſium montem ac Lacum Serbonidem interjacet haud exiguum ſpatium eſt, ſed inſtar itineris trium dierum, regio aqua carens.* Quis non videt hic deſcribi ἔρημον illam & aridam regionem quae inter Gazam & lacum Sirbonidem eſt. At, quantum eſt iter diei Herodoto? Ipſe centum & quinquaginta ſtadiis id alibi definit *lib.* V. *cap.* 53. Πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναισιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. *Singulis diebus* 150 *ſtadia peragrando, conficiuntur univerſim* 90 *dies.* Procopium Caeſareenſem iter diei 210 ſtadiis definire alibi monuimus. Xenophon *l.* II. de expeditione Cyri σταθμοὺς ſive itinera diei 93 aequalia facit ſtadiis 16050, unde liquet iter unius diei illi ut Herodoto cenſeri 150 ſtadiorum. Sed incerta eſſe haec omnia

nemo

nemo non videt, & pro ratione viarum vel minus vel magis difficilium & locorum ſive montana ſint ſive campeſtria, & itineris ipſius ſive ab uno ſive a multis fiat, differre iter diei. Ita legitur de Alexandro illum duobus diebus ſexcenta ſtadia emenſum fuiſſe quum Ariis opprimendis operam dabat. Poteſt tamen, uti iter horae definitur certo intervallo, ita quoque iter diei definiri, non tamen ut omnibus regionibus conveniat, uti nec iter horae ubique par eſt.

JERICHO.

Ex ſacris literis haec diſcimus quae ad notitiam Jerichuntis faciunt. ירחו & יריחה appellatur 1 *Reg.* 16. 34. Mons Nebo eſt ex adverſo Jerichuntis, uti legimus *Deut.* 32. 49. Vallis Jerichuntis, urbis palmarum, commemoratur *Deut.* 34. 3. Campeſtria Moabitarum erant e regione Jerichuntis *Joſ.* 13. 32. Sors filiorum Joſephi procedebat a Jordane Jerichuntis uſque ad aquas Jerichuntis ad orientem, ſolitudinem adſcendens a Jerichunte ad montana Bethelis *Joſ.* 16. 1. Confer *Joſ.* 18. 12. Urbs ipſa tributa fuit Benjaminitis *Joſ.* 18. 21. Limes borealis tribus Benjamin adſcendebat a Jordane ad latus Jerichuntis a ſeptentrione, uti auſtralis tendebat a lingua maris mortui ad latus Bethchogla *Joſ.* 18. 12. & 19. Non multum tamen a Jerichunte aberat verſus boream limes tribus Ephraim, nam ille פגע בירחו *incidit in Jerichuntem* *Joſ.* 16. 7.

Joſephus aliquoties ejus meminit, uti *Ant.* IV. 5. V. I. XIV. 7. XV. 5. XVII. 8. *de bell.* I. 5. & 21. aliiſque locis. Urbem eſſe quae palmas & balſamum proferat, ſcribit *Antiq.* IV. 5. diſtare a Jordane 60 ſtadia *Ant.* V. I. agrum ejus totius Cananaeae fertiliſſimum eſſe & magna ex parte montanum *Ant.* V. I. inter Hieroſolymas & Jerichuntem eſſe ſolitudinem, *Ant.* X. 10. unam eſſe ex undecim toparchiis Judaeae *de bell.* III. 2. Hippodromi Jerichunte meminit *Ant.* XVII. 8. & *de bell.* I. 21. (erat etiam Hieroſolymis. Vid. *bell.* II. 2.) Veſpaſianum Jamnia (al. Emmaunte) profectum per Neapolin Samariticam & Coream perveniſſe Jeri-

chuntem, *de bell.* v. 4. urbem eſſe in planitie ſitam cui mons nudus ac ſterilis imminet qui a borea ad agros Scythopolitanos, a meridie ad lacum Aſphaltiten, protenditur, *bell.* v. 4. Tractum Jerichuntinum irrigari fonte largiſſimo & proferre mel, opobalſamum, cyprum & myrobalanum, ſic ut θεῖον χώριον regio divina mereatur appellari, *bell.* v. 4. diſtare urbem Hieroſolymis 150 ſtadia, & totum hoc ſpatium eſſe deſertum ac ſaxoſum, quod vero ſpatium Jerichunte Jordanem & Aſphaltiten verſus eſt, humile quidem eſt at ſterile tamen, *ibid.*

Quamvis autem Paradiſo ſimilem eſſe agrum Jerichuntinum Joſephus ſcribat, fuit tamen illic copia venenatorum ſerpentum. Scholiaſtes opuſculorum Dionyſii de coeleſti hierarchia a Junta editus *anno* 1516. illorum meminit his verbis. Πιαλέοις ὡς διαψαλέοις. Ἔιρηται ἐπὶ ποιοῖς τισιν ἰδίως ὄφεσι τοῖς κατὰ Ἰεριχῶ μάλιςα ἑυρισκομένοις, ἐξ ὧν ἰατροὶ ὡς τὰ πολλὰ τὴν θηριακὴν σκευάζουσιν. Vox Πιάλεοις eſt, ut Διαψαλέοις. *Uſurpatur autem proprie de ſerpentibus quibuſdam qui circa Jerichuntem potiſſimum inveniuntur, & e quibus medici plerumque Theriacam conficiunt.* Eadem haec fere leguntur in Suida ad vocem Πιαλέοις, quem ex hoc ſcholiaſta, vel utrumque ex ſcholiis ad Nicandri Theriaca ſua hauſiſſe probabile eſt. Nota tamen apud Suidam legi διψαλέοις.

Memorantur arces Thrax & Taurusin ingreſſu Jerichûntis ſitae, a Strabone *lib.* XVI. quas Pompejus diruit. Joſephus etiam meminit arcium urbi circumjectarum. Talis arx eſt Δαγὼν ſupra Jerichuntem ſita cujus Joſephus meminit *Ant.* XIII. 15. & *de bell.* I. 2.

Κύπρος etiam arx eſt ſupra Jerichuntem ab Herode condita, teſte Joſepho *Ant.* XVI. & *bell.* II. 20. Sed *bell.* I. 16. legitur ἐν Ἱεριχοῖ μεταξὺ Κύπρου τοῦ Φρουρίου καὶ τῶν προτέρων βασιλείων.

Δὼκ vel Δῶκος erat munimentum parvum Jerichunte 1 *Macc.* 16. 15.

Coenaculi Jerichuntini, in quo Doctores congregabantur mentio fit in Schir Haſſchirim Rabba עליית בית גדיא ביריחו ubi aderat Hillel Senior de quo Bathkol dixit eo tempore (nam hac voce audita omnes oculos in Hillelem conjecerunt) virum

rum eſſe dignum qui Spiritum S. haberet *fol.* 40. *col.* 3.

Jerichuntem ſitam fuiſſe loco humiliore quam Hieroſolymas liquet ex *Luc.* 10. 30. ubi dicitur Hieroſolymis deſcendi Jerichuntem. Ambitum ejus fuiſſe plus quam 20 ſtadiorum tradit Epiphanius *lib.* 11. adv. haer. *pag.* 702. Ceterum de tractu montano qui inter hanc urbem & Hieroſolymas erat, egimus ſupra *l.* 1. Procopius *lib.* v. de Aedif. Juſtiniani *cap.* IX. ſcribit eum inſtauraſſe Ξενῶνα ἐν Ἱεριχῷ, ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκȣ ἐν Ἱεριχῷ. Eodem modo vocem flectit Epiphanius ſcribens *pag.* 175. libri de ponderibus & menſuris, ἐν Ἱεριχῷ, imperantibus Caracalla & Geta inventam eſſe in doliis quibuſdam quintam editionem Veteris Teſtamenti quae in Hexaplis Origenis extabat. Suidas eandem hiſtoriam narrans (ad vocem Ὠριγένης) habet ἐν Ἱεριχοῖ. Atque ita idem Ῥαηθὼ flectit ἐν Ῥαηθοῖ, ad vocem Ῥαηθὼ, quam crediderim Ῥαιθὼ ſcribendam. Ita alii: nomen eſt loci non longe a Sina & celebratum apud ſcriptores ſacros medii aevi. Et III *Ezr.* 5. 44. υἱοὶ Ἱερεχȣ̃ memorantur. Alias Ἱεριχώ. *Judith.* 4. 4. cui obſervationi Grammaticae alteram Suidae addam, dici Ἱεριχȣ́ντια τείχη non Ἱεριχȣ́ντεια, uti Σεμιράμεια διὰ διφθόγγȣ.

De fertilitate agri Hierichuntini vide quae ſupra ſcripſimus *l.* 1. *cap. ult.* Palmarum Jerichuntinarum & nos meminimus eodem *cap. ult.* Meminit quoque Oribaſius, Sardianus, qui imperante Juliano vixit, *lib.* 1. medicinal. collect. *cap.* 43. *Ex palmis quaedam ſunt ſiccae & adſtringentes, ut Aegyptiae: quaedam molles, humidae & dulces ut quae caryotae appellantur, quae praeſtantiſſimae in Palaeſtina Syria in Hierichunte naſcuntur. Ceterae vero aliae palmae omnes inter hoc genus utrumque medium locum tenent, ut aliae magis, aliae minus ſint humidae, ſiccae, dulces & adſtringentes.*

Roſarum, quae optimae circa Jerichuntem erant, mentio fit *Eccleſ.* 24. 15.

JERMUCHA.

Vicus in decimo lapide ab Eleutheropoli verſus Aeliam. Euſebius & Hieronymus in Onomaſtico, ad vocem Ἱερμȣ̃ς.

JERU-

JERUDIM.

Poſſet aliquis ſuſpicari eſſe hoc nomen loci in regione tribus Ephraim quia Levitam illum quem Sacer Codex *Jud.* 19. dicit habitaſſe ad latera montis Ephraim, Michaël Glycas Annal. *part.* II. *pag.* 166. ſcribit habitaſſe in *Jerudim*, Λευίτης δέ τις ἐν Ἰερȣδὶμ κατοικῶν. Ita ille: ſed ego exiſtimo id ex Ἐφραὶμ eſſe corruptum, ירך אפרים Ἰερ Ἐῒμ.

JERUSALEM.

Inſtituti mei ratio non patitur omnia excutere & aequo judicio perpendere quae de hac urbe memoriae ſunt prodita. Si vel de iis quae ad Templum ſpectant tum prius a Salomone conditum, tum poſterius quod a populo reduce ab exilio Babylonico inſtauratum eſt, cum cura dicere vellem, aut fata urbis continenti ſerie texere, quis non intelligit hanc materiem juſto volumini ſufficere? Nobis praecipue illa quae ad chorographiam faciunt enucleanda toto hoc opere propoſuimus, adeoque & in hujus urbis deſcriptione ita verſabimur, ut praemiſſis nonnullis de nominibus, quibus nuncupatur in ſcriptis veterum, de magnitudine ejus dicturi ſimus, deinde de ſitu, tum de montibus, collibuſque quibus inſidet, poſtea de portis & piſcinis, denique de locis ſuburbanis Gethſemane, Golgotha, aliiſque.

Nomen vetuſtius nomine Jebus huic urbi datum nullum invenio. In Peutateucho Moſaico Jebuſi, unde nomen Jebus ductum eſt, filius Canaanis commemoratur *Gen.* 10. 16. & *Joſ.* 18. 28. in cenſu urbium Benjaminis antiquo nomine *Jebuſi* urbs legitur, explicaturque per recentius Jeruſchalaim. Et *Joſ.* 15. 63. ſcriptum eſt Jebuſaeos incolentes urbem Jeruſalem expelli a tribu Juda non potuiſſe, ex quo intelligitur, quum primum Iſraëlitae Palaeſtinam occuparunt, urbem hanc nomine Jebus dictam fuiſſe.

Sunt qui putent aetate Abrahami illam Salem dictam & hujus regem fuiſſe Melchizedecum. Fateor poſtea quam Jeruſalem vocata

cata eſt, ſacrum vatem, vel compendii cauſa, vel quod carminis ratio exigeret, Salem illam ſemel nuncupaſſe *Pſalm.* 76. 3. Verum ita & alii Solymam dixere pro Hieroſolymis & Valerius Flaccus *lib.* 1. Argonauticῶn,

—— *Solymo nigrantem pulvere fratrem*,

pro Hieroſolymitano. Unde non efficias ante nomina *Jebus* & *Hieroſolyma* nomen Salem & Solymae huic urbi adhaeſiſſe. Quae ergo, dicet aliquis, illa Salem eſt cui praefuit Melchizedecus, ſi Jeruſalem non fuit? Non deſunt loca in ipſa Palaeſtina quibus hoc nomen tribuitur a veteribus, ubi & regiae Melchizedecianae rudera ſibi detexiſſe viſi ſunt. Verum quid ſi illa Salem olim fuerit, & poſtea deleta ſit, quod ſexcentis aliis urbibus accidit? Nil obſtat quo minus id fieri potuerit. Reor equidem nos ſaepe incaſſum laborare in quaerendis urbium antiquarum hic illic veſtigiis, quarum nulla omnino veſtigia ſuperſunt. Oppida olim non adeo magna & munita erant ac noſtra aetate, ſic ut multo minori vi & levioribus calamitatibus deleri plane potuerint. Quid ergo? ſi vel maxime in tanta vetuſtiſſimorum monumentorum penuria oſtendere non poſſim, quae urbs Palaeſtinae nomen Salem geſſerit, idcircone accedere cogar ſententiae illius qui illam Salem ſtatuit fuiſſe urbem Hieroſolymam, ea re quod poſtea pro nomine *Jeruſalem* in carmine ſacro legatur *Salem*? Num mea ignorantia argumentum erit ſcientiae alterius? Quumque ego me neſcire confeſſus fuerim quae & ubi illa Salem fuerit, alter propterea verum erit aſſecutus qui illam pro Hieroſolymis habet? Non putem.

Nomen *Jeruſchalaim* ירושלים & *Jeruſchelem* ירושלם poſtea haec urbs geſſit, quarum vocum illa Hebraea magis, haec Chaldaea eſt, in ſcriptis Danielis & Ezrae uſurpata & in hunc modum frequentata a ſcriptoribus Novi Teſtamenti. Videtur mihi autem nomen hoc Jeruſalem eſſe compoſitum ex ירוש *hereditas*, *poſſeſſio hereditaria*, & שלם *Schalem.* Reliquae, praefiſcine dixerim, etymologiae יראו שלם *timebunt Salem* vel יראו אלם *videbunt pacem*, aut ἱερὸν & Σόλυμα, mihi nequaquam probantur. Aut enim aperte falſae ſunt uti illa ex lingua Graeca derivata

vata, aut minus aptaeut nomen urbis efficiant, taleſve quae niſi huic urbi olim jam fuerit nomen Salem (quod incertum eſt) locum habere nequeunt. Verum ירוש שלם *poſſeſſio hereditaria pacis* videtur mihi aptiſſime huic urbi tribui, quando urbibus Hebraeorum adſcita a Davide atque mox Templum in ea conditum, & pax non tantum incolis hujus urbis ſed totius terrae Iſraëliticae confirmata, ipſa facta eſt poſſeſſio hereditaria & ſedes regia imperii Judaïci, ſub rege cujus imperium fuit *ἀναίματον*, ut verbis utar Aelii Lampridii de Severo. Antea enim hoc nomine dicta non videtur, ſed Jebus; & ſi quid conjicere liceat, a Salomone illud accepit, non ſine reſpectu ad vetus nomen urbis יבוס *Jebus*, & ſui ipſius *Schelomo*, quod eandem originem agnoſcit. Quid? quod quum antea Deus ipſe incertam ſedem modo in Gilgal, modo in Schilo, Gibeon & aliis locis, ad quae arca & Tabernaculum migrabant, habuiſſet, hic demum נחלה (quod cum ירוש idem eſt) & manſuram in ſaecula ſedem fixerit, quare & בית עולמים nuncupatum Templum eſt, & tum demum Arcam ad נחלה perveniſſe tradant Talmudici. Confer 2 *Chr.* 6. 5. & *Mechilta*, vetuſtiſſimum in Exodum commentarium, *fol.* 30. *fac.* 1. Hinc quoque in Apocalypſi *cap.* III. 12. cum Templo mentio fit nominis urbis novae Jeruſalem, & regio quam beatae animae incolent, ubi ex hac vita exceſſerint, nomine Jeruſalem aptiſſime inſignitur, ubi non tantum alta pax ſit, ſed & aeterna ac immutabilis vitae poſſeſſio. Non eſt quod aliquem ab hac etymologia alienum reddat uſurpatio hujus nominis in ſcriptis ante tempora Salomonis editis. Quamvis enim id faterer, notum eſt & in ipſo Moſis volumine nomina urbium poſt conditarum legi. Nec eſt quod abſentia unius literae Schin offendere quemquam debeat, quam ſequens ejuſdem ſoni litera abſorpſit. Sic ברבי pro ברבי uti ex נין נוה *Nini habitatio* factum eſt nomen urbis נינוה *Nineves*, & ex ארבע עשר *quatuordecim* ארבעסר &c. & *tredecim* תליסר pro תלעשר. Id pronuntiationi aceptum referri debet, & quis neſcit non in Hebraea ſolum ſed aliis linguis illud ſexcenties contingere? Quamvis nec eo confugere opus ſit, ſi unam literam Schin alteri per Dages inſertam dicere velimus, quod ſaepe excidit, *εὐφωνίας ἕνεκα*.

Vulgo

Vulgo dicitur formam numeri dualis huic voci ineſſe quod Jeruſalem in duo diviſa fuerit, ſuperiorem & inferiorem. Non videtur, quum probari nequeat aeque antiquam eſſe diviſionem illam urbis in duas partes ac nomen Jeruſchalaim. Praeterea terminatio dualis non arguit ſemper rem eſſe geminam: ſunt enim voces ſimili inclinatu quae notione duali carent. Denique ex שלם duale non fit שלים, non magis quam ex לחם fit לחים. Mem enim radicale, ut loquuntur Grammatici, evaneſceret contra morem. Sic ut diſcrimen quod intercedit inter *em* & *aim* mihi videatur ſoli pronuntiationis affinitati tribuendum, quum & Hebraei Patach & Chirek permutent cum Zere, uti *Beth* pro *Bajith*, & Graeci pro *Aim* ſubſtituerint *em* in *Mizraim*, *Ephraim* & ſimilibus. Quid? quod & ipſi Latini Graecorum *Αι* in *Ae* mutent, uti notum eſt.

Poſtquam illam evertit Imperator Aelius Hadrianus (quamvis jam antea Titus illam everterat ita ut vix habitatam fuiſſe aliquis crederet, teſte Joſepho) Aelia dicta eſt. Id nomen Euſebius & Hieronymus ei tribuunt, & Arabes ipſi modo بيت مقدس aut قدس شريف & قدس, modo ايليا *Aeliam* illam nuncupant. Hoc nomen in ſcriptis geographorum frequentius occurrit, illa in uſu & ſermone vulgari. Vetus illud nomen Jeruſalem per nomen recentius Aeliae ita deletum fuit, & oblivioni traditum, ut Euſebius narret libro de martyribus Palaeſtinae *c.* XI: judicem qui Caeſareae in Palaeſtina habitabat, quum quidam de patria rogati ſe ortos urbe Ἱερουσαλὴμ dicerent, ignorantem quae urbs eſſet, rogaviſſe aliquoties ubi ea urbs ſita eſſet, & ſibi perſuaſiſſe eſſe urbem in Oriente quam Chriſtiani contra Romanos uti arcem munirent. Vide & de nomine Aeliae ſupra *l.* I. *c.* XXXIV. *p.* 207.

Magnitudinem urbis diverſam fuiſſe pro ratione temporum certum eſt. Olim quidem ſolo monte Sion comprehenſa minor erat quam poſtea, quum Moria, quum Acra, Bezetha denique aliaque loca ad ſeptentrionem ſita acceſſerunt. Maxima videtur fuiſſe tempore excidii, de qua Joſephus perſpicuis nec ambiguis verbis teſtatur urbem in circuitu habuiſſe ſpatium trium & triginta ſtadiorum: ſic ut mirer fuiſſe viros doctos qui haec alio re-

referre maluerint & de ſolo Sione dictum arbitrentur, quemadmodum Villalpandus & qui eum ſequuntur. Haec ſunt verba Joſephi *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. poſtquam tres muros urbis deſcripſerat, *τῆς πόλεως δὲ ὁ πᾶς κύκλος ςαδίων ἦν τριάκοντα τριῶν. Urbis autem circuitus univerſus erat ſtadiorum trium & triginta.* Quae, mea quidem ſententia, de tota urbe intelligenda ſunt. Quid clarius? Πᾶς κύκλος, *univerſus ambitus*, non murus unus, aut ambitus Sionis, quem ſi indicare voluiſſet dixiſſet τȣ̃ ἀρχαίȣ τείχεος, ſed urbis, illius nempe quam trino muro circumdatam ſcripſerat in initio hujus capitis, id eſt, Hieroſolymae univerſae. Quod ſi illa necdum docere valeant Joſephum ita intelligendum eſſe, attendi velim ad haec verba, quae leguntur eodem *libro* VI. de bello Judaico *cap.* 13. Illic legitur vallum a Tito Veſpaſiano circumdatum urbi Hieroſolymitanae, non Sioni tantummodo, quod a caſtris Aſſyriorum tendebat ad urbem novam, inde per Kedronem ad montem oliviferum, atque ita porro uſque ad ſaxum Periſtereonis & proximum collem, vallem fontis, Anani Pontificis monumentum, & cicumdato monte ubi Pompejus caſtra poſuerat, redibat ad regionem ſeptentrionalem & inde porro ad orientem, unde duci coepit. Non puto quenquam eſſe qui affirmare ſuſtineat haec loca circa montem Sion ſita fuiſſe ut hoc vallum credi poſſit erectum ad circumvallandum montem Sion. Vere enim totam urbem cinxit. Atqui hoc vallum tantummodo habebat ambitum novem & triginta ſtadiorum, ſte Joſepho, quod apprime convenit cum 33 ſtadiis quibus urbem ipſe definivit, nulla autem ratione aptari poteſt magnitudini urbis quae multo major eſt, ſi ſolius Sionis ambitus complectatur ſtadia tria & triginta. Vides, lector, rem hanc eſſe maximi momenti, qua vel ſtabilita vel everſa miro modo minuitur vel augetur magnitudo Hieroſolymae, quae hinc unice dependet.

Qui a nobis diſſentiunt hoc pro ſe adferunt ex Joſepho. Teſtari illum *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. primum murum habuiſſe 60 turres, ſecundum 14, tertium 90. Spatium 200 cubitorum fuiſſe inter unamquamque turrim. Quod ſi unumquodque ſtadium

400

400 cubitorum ſit, (intelligit autem cubitos Hebraeos uti liquet quod 100 cubitorum altitudinem Templo adſcribat uti Talmudici) 33 ſtadia efficere 13200 cubitos. Ita quoque 60 turres, latas uti Joſephus ſcribit 20 cubitos, & diſtantes ab invicem 200 cubitos, etiam 13200 cubitos efficere, ſic ut non videatur ſpatium 33 ſtadiorum attribuendum niſi muro Sionis qui illas 60 turres ſuſtinuit. Verum de cubitis, quibus Joſephus utitur, ante obſervavimus illos (ſi vel credamus ita plane a Joſepho ſcriptum fuiſſe uti nunc extat in ipſius libris) non ſemper convenire cum cubitis Hebraeorum. Vide ſupra *lib.* 11. *cap.* 1. Praeterea in Joſepho non legitur turres omnes quae in tribus muris fuerunt aequalibus intervallis a ſe invicem ſecretas fuiſſe. Id tantum de turribus muri tertii dicitur, non de iis quae in muro primo & ſecundo fuerunt. Quid, quod Joſephus in muro primo turres memoret, quae latiores erant cubitis 20 uti Hippicos, Phasäelus & Mariamme. Fateor tamen haud exiguam difficultatem ſupereſſe (niſi numeros dicamus eſſe a librariis corruptos & πεντήκοντα legendum) quomodo ſolus murus tertius 90 turres habuerit ſingulas 200 cubitis diſtantes. Si enim 200 cubiti efficiant 300 pedes, & ſexcenti pedes ſtadium, hinc 45 ſtadia ad minimum naſcerentur.

Non confirmabo ſententiam noſtram teſtimonio τῦ τῆς Συρίας σχοινομέτρυ, qui ambitum Hieroſolymae 27 ſtadiis definivit apud Euſebium praep. Euang. *l.* IX. 36. quod non ignorem Timocharem & Ariſtaeam 40, Hecataeum 50 ſtadiis urbem hanc definire, & illorum teſtimonia non conveniant magnitudini urbis uti fuit tempore excidii. Addam hoc potius ex Maundrello, qui hodiernam Hieroſolymam pedibus circumivit & ambitum eſſe 4630 paſſuum memoriae prodidit, quos efficere virgas 4167 Anglicas ibidem traditur. Comprehendit autem virga tres pedes Anglicos: ita ut ambitus urbis ſit pedum Anglicorum 12501. Pedes autem Anglici & Romani Graeci que haud multum differunt. Vide Bernardum *lib. de pond. & menſur.* Stadium vero pedum eſt numero ſexcentum circiter (vide ſupra *l.* 11. *c.* 2.) Sic ut 12501 pedes circiter 21 ſtadia conficiant: & ad 33 ſtadia, quae Joſephus Hieroſolymis tribuit, 19800 pedes requiruntur. Quod ſi quis con-

tendat 33 ſtadia tribuenda eſſe muro primo i. e. monti Sion, qui 60 turres habuit, tribuenda erunt muro tertio, qui 90 turres habuit plura ſtadia. Atque ita ad minimum 70 ſtadiorum ambitus fuiſſet urbis Hieroſolymitanae, id eſt pedum 42000. Quae certe magnitudo nimia eſt. Fateor non eandem hodie eſſe magnitudinem urbis quae olim; ſed & hoc ſcio praecipuas partes veteris Hieroſolymae uti magnam portionem Sionis, univerſam Moriam & Acram, locaque morte & ſepultura Soſpitatoris noſtri nobilitata olim extra urbem nunc intra eam recepta. Sic ut, ſi illa omnia nunc pedes 12501 efficiant, credi non poſſit ambitum ſolius montis Sion eſſe pedum 19800. Plura quae objici mihi poſſunt hic non diluam, quia vim argumentationis meae minuere aut tollere nequeunt, quale hoc eſt, diverſam eſſe pedis Graeci & Anglici magnitudinem. Non nego: verum ſtatuatur quam maxima ſtatui poteſt differentia inter utrumque pedem, non tamen unquam, opinor, pedes Anglici 12501 ambitum hodiernae Hieroſolymae definient, & ſtadia 33 ſolum montem Sionem.

Sita fuit haec urbs in tractu montano Judaeae adeoque loco alto, ita tamen ut reſpectu montium quibus circumdatur in loco humili ſita videatur, quandoquidem mons olivifer aliique circumjecti altiores ſunt. Deum propterea dici in ſacris literis habitare inter humeros Benjaminis, non in capite, alii ante nos obſervarunt. *Quanto Judaea ceteris provinciis tanto haec urbs cuncta ſublimior eſt Judaea*, legitur in epiſt. Paulae & Euſtochii ad Marcellam *p.* 548. Epiphanius in Anaceph, *p.* 150. haec montana vocat ὀρεινὴν τὴν περὶ Ἱερόσολυμα. Ad Septentrionem e Sophim primo conſpiciebatur, ſi quis ab eo tractu Hieroſolymas proficiſceretur. Ab occidente, unde plerumque a Japho & Rama peregrini religionis cauſa adveniunt, urbs conſpici nequit antequam factus ſis ei proximus: quae res deſiderium illorum, oculos ſuos conſpectu urbis ſanctae paſcere cupientium, mirifice retardat, uti omnes ſcribunt & narrant qui a Japho Hieroſolymas profecti ſunt. Audiamus etiam de hoc ſitu diſſerentem Phocam. Ἡ δὲ ἁγία πόλις κεῖται μέσον διαφόρων φαράγγων καὶ βουνῶν καὶ ἔστι τὸ ἐν αὐτῇ θεωροῦ-

θεωρούμενον θαυμαστόν· ἐν ταύτῃ γὰρ ὑπερανεστηκυῖα ὁρᾶται ἡ πόλις καὶ χθαμαλή, πρὸς γὰρ τὴν τῆς Ἰουδαίας χώραν ἐστὶν ὑπερκειμένη, πρὸς δὲ τὰ ἐχόμενα ταύτης γηολόφα χθαμαλίζεται. *Urbs ſancta variis vallibus & montibus cingitur, & hoc mirabile eſt quod eadem & excelſa & depreſſa appareat, reſpectu enim Judaeae ſupereminet, reſpectu vero collium circa eam eſt depreſſa.* Ceterum de ſitu Hieroſolymae reſpectu urbium vicinarum, Jerichuntis, Aſcalonis, Caeſareae, Neapolis, Bethelis, Ramae & plurimarum aliarum copioſe egimus *lib.* II. plus uno capite, praecipue *cap.* IX. Capite ultimo *lib.* II. etiam nonnulla notavimus de ſolo Hieroſolymitano arido admodum & ſaxoſo.

Verum magis ardua eſt diſquiſitio de ſitu hujus urbis, reſpectu tribuum: fueritne in regione tribus Benjamin ſita, an Judae. Sunt qui putent urbem Hieroſolymitanam ſitam fuiſſe in tribu Benjamin; nec levia firmamenta ſunt quibus haec ſententia nititur. Primum quidem quod *Joſ. capite* XVIII, *commate* 27, inter reliquas urbes Benjaminis recenſeatur Jeruſalem his verbis והיבוסי היא ירושלים *& Jebuſi, quae eſt Jeruſalem.* Et mox de his 26 urbibus dicitur זאת נחלת · בני בנימן *Haec eſt hereditas filiorum Benjamin.* Fuit itaque Jeruſalem aeque ac aliae urbes ibi commemoratae (nec enim excipitur) tribus Benjamin. Alterum, quod legitur *Joſ.* 15. 8. terminum videlicet qui terras tribus Juda & Benjamin dividit ab ortu occaſum verſus ita duci ut tendat per vallem filii Hinnom *ex latere Jebus ad meridiem, quae eſt Jeruſalem*, אל כתף היבוסי מנגב היא ירושלם, unde liquet montem Jebuſaeorum, qui idem eſt ac Sion, vel urbs Jeruſalem cujus munitiſſima pars erat, fuiſſe ad ſeptentrionem illius termini, quia terminus tendebat juxta latus meridionale montis, adeoque ad Benjaminem pertinuiſſe. Nam regionem Benjaminis ad ſeptentrionem Judae fuiſſe ita certum eſt ut a nemine hactenus negatum ſit. Tertium praeſidium huic opinioni petitur ex *Judic.* I. 21. *Jebuſaeos incolas Hieroſolymae non poterant expellere Benjaminitae, ſed habitarunt Benjaminitae cum Jebuſaeis Hieroſolymis uſque in hunc diem.* E quibus effici videtur Hieroſolymas ad tribum Benjamin pertinuiſſe: nam Benjaminitarum

eo

eos expellere. At quorſum expuliſſent e locis quae nihil ad ipſos pertinebant? Quarto loco pro hac ſententia facit prophetia Moſis, *Deuter.* 33. 12. ubi de Benjamin, *Dilectus Dei* (alii, *Deus*, aliter diſtinguentes) *habitabit confidenter in eo, quaſi in thalamo tota die morabitur & inter humeros illius requieſcet*, בין כתפיו שכן. Quibus verbis innui videtur gloria Dei in Templo ſuo habitantis inter montes Benjaminiticos: ſic ut in Benjamin Templum collocandum videatur, atque adeo etiam urbs Hieroſolyma, in qua Templum erat. His adde 2 *Sam.* 2 9. 11. ubi Isboſeth in Benjamin &c. rex fuiſſe dicitur, David autem in Juda, qui poſtea demum in Jeruſalem regnavit. Vide 2 *Sam.* 5. 5. unde colligitur Jeruſalem ad Benjamin, non Juda, pertinuiſſe.

Nec tamen deſunt rationes ab altera parte quae tribui Juda urbem Hieroſolymam vendicant. Prima deſumitur ex *Joſ.* 15. 63. *Jebuſaeos incolas Hieroſolymae non potuerunt delere filii Judae, ſed habitaverunt Jebuſaei cum filiis Judae Hieroſolymis uſque in hunc diem.* Nota toto hoc capite nil aliud recenſeri quam terminos & urbes tribus Juda, & *cap.* 16. ſortem tribus Ephraim, *cap.* 17. alias: capite demum octavo & decimo urbes Benjaminiticas. Si itaque Jeruſalem ad Juda non pertinuit, quam ob rem heic recenſetur? Altera nititur verbis *Pſal.* 78. 67. & 68. *Repulit tabernaculum Joſeph & tribum Ephraim non elegit, ſed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit.* Quibus affinia leguntur *Pſal.* 69. 36. *Deus ſervabit Sionem & aedificabuntur urbes Juda & Pſal.* 48. 12. *Laetetur mons Sion & exultent filiae Judae.* Quae quidem vix poſſunt apte explicari niſi mons Sion in tribu Juda collocetur. Tertia petitur ex *Judic.* 1. 8. *Oppugnantes filii Judae Hieroſolymam ceperunt eam & percuſſerunt acie gladii tradentes cunctam incendio civitatem.* Si enim Hieroſolyma ad Benjaminitas pertinuit, quo jure tribus Juda combuſſit urbem non ſuam? In quibus verbis etiam hoc difficile explicatu eſt, quod incolae Jebus, id eſt, Jeruſalem dicantur expelli non potuiſſe a filiis Judae, ſed cum iis Hieroſolymis habitaſſe in hunc uſque diem. *Joſ.* 15. 63. Si enim tota urbs fuit capta & incenſa a tribu Juda quemadmodum dicitur *Jud.* 1. 8. utique expulſi fuere Jebuſaei.

Cogi-

Cogimur itaque nomen Hieroſolymae modo latius modo minus late extendere, ita ut urbs quidem incenſa tum fuerit & capta, ſed arx Jebus in monte Sion ſita nequaquam. Urbs ergo Hieroſolyma, quae capta & incenſa fuit a filiis Juda, ſtatuatur fuiſſe ad auſtralem plagam montis Sion (nihil enim eſt quod cogat eam ibi collocare ubi poſtea florentibus rebus Judaicis fuit, nempe ad ſeptentrionem & ortum montis Sion) atque ita fuit in portione tribus Judae, & ab ea potius quam alia flammis cremanda. Quarto ex *Jerem.* 37. 12. videtur aliquid peti poſſe pro ſitu Hieroſolymae in Juda, quia Jeremias dicitur egreſſus ex urbe Jeruſalem ללכת ארץ בנימן *ut iret in terram Benjamin.* Quod videtur indicare eum quum Hieroſolymis eſſet in terra Benjamin non fuiſſe.

Ad conciliationem horum teſtimoniorum Sacri Codicis varia obſervari poſſunt, quibus expoſitis planiora haec reddentur quae aſpera nunc & ſibi contraria apparent. Primo quidem, Hieroſolymam ſitam fuiſſe in confiniis utriuſque tribus Judae & Benjamin, uti conſtat ex deſcriptione termini eas ſeparantis *Joſ.* 15. 8. & iſtiuſmodi urbes aliquando expugnatas fuiſſe ab hominibus tribuam aliarum quam cujus erant, quia ſalus & ſecuritas tribus alicujus non patiebatur in vicinia ſua eſſe urbes ſub Cananaeorum poteſtate. Sic tribus Judae intererat in Jebus non manere Cananaeos, etiamſi ea urbs Benjaminis eſſet. Sic nos pro Imperatore Carolo urbes expugnamus, ut magis tuta ſit noſtra regio & Galli longius a finibus noſtris arceantur. Ita Bethel urbs erat tribus Benjamin, ſecundum *Joſ.* 18. 22. ſed eadem ſita erat in confiniis tribus Ephraim, ſecundum *Joſ.* 16. 2. & 18. 13. Expugnarunt eam non Benjaminitae, ſed domus Joſeph, id eſt, Ephraimitae & Menaſſitae *Judic.* 1. 22. junctis ut videtur operis, quia eodem capite, *commate* 27, urbium a Menaſſitis & 29 ab Ephraimitis ſigillatim occupatarum fit mentio. Adeoque Hieroſolyma ſita in utriuſque tribus Benjaminis & Judae confiniis potuit dici retinuiſſe veteres incolas, quos filii Judae non expulere, nec etiam filii Benjamin. Eſt tamen, fateor, differentia inter *τὸ filii Judae & Benjamin expulerunt priſcos incolas* (quod junctas

 operas

operas ſignificat, & τὸ *filii Judae & Benjamin non expulerunt*: quia hoc videtur innuere & filiorum Judae & Benjamin hoc fuiſſe ut expellerentur incolae, quod fere vix dici poſſe videtur niſi urbs partim unius partim alterius tribus fuiſſe ſtatuatur. Si enim tota ad Benjamin pertinuit, quorſum dicitur, *filii Judae non expulerunt*. Debebantne illi expellere hoſtes ex urbibus Benjaminitarum? Nuſquam certe hoc traditur. Dicamus itaque partem urbis Hieroſolymitanae ad tribum Juda partim ad Benjamin pertinuiſſe: adeoque tam huic quam illi jus fuiſſe expellendi veteres colonos.

Deinde ad minuendas alias difficultates hoc notari poteſt, urbes aliquando pertinuiſſe ad alias tribus quam in quarum regionibus ſitae erant. Id eſt, ut clarius dicam, non ſequi urbem aliquam pertinuiſſe ad tribum Benjamin, quia in regione tribus Benjamin ſita fuit. Hoc, ſi exempla ſubjecero, intelligi dilucide poterit. Urbes ſuas tribus Simeon accepit in medio regionis tribus Judae & in illa portione quae tota ſorte ei erat attributa, quod legere eſt *Joſ.* 19. 1. Atque ita dici potuit urbes illas eſſe in tribu Juda, Simeonis tamen. Ita *Joſ.* 17. 11. traditur *Menaſſitas habuiſſe urbes Bethſan, Jeblaam, Dor, Endor, Taanach, Megiddo & tertiam partem urbis Nopheth.* Erant autem hae urbes ſitae in regione tribuum Jiſſaſcar & Aſcher, uti ibidem diſertis verbis monetur. Confer *Jud.* 1. 27. *Menaſſitae non expulerunt Bethſan, Taanach, Dor, Jeblaam, & Megiddo, ſed Cananaei cum iis illic habitarunt.* Adeoque ſpecie tantum non revera repugnat quum Jeruſalem urbs tribus Benjamin appellatur, & ſita fuiſſe dicitur in tribu Juda. Quid? quod ex locis citatis haec verba שלשת נפת *tertiam partem* urbis *Nopheth* (*Joſ.* 17. 11.) novam lucem foenerentur. Inde enim diſcimus urbium partes has & illas fuiſſe diverſarum tribuum, atque ita Hieroſolymae partem unam tribui Benjaminis, alteram Judae dari poſſe.

Tertio notandum eſt pro varia ratione temporum variam fuiſſe Hieroſolymae extenſionem: quumque in confiniis utriuſque tribus fuerit, dici poſſe, noſtra quidem ſententia, urbem Hieroſolymam ſitam fuiſſe in tribu Juda, tunc nimirum quum in-

cenſa fuit a filiis Judae *Jud.* 1. 8. eandem ſitam fuiſſe in tribu Benjamin, ſiquidem montem Sion vel arcem Jebus eo nomine appellemus, uti ſaepe fit in Sacro Codice, quia is mons ſitus fuit ad ſeptentrionem termini ſecernentis regiones tribuum Judae & Benjamin. Nec repugnat ſi quis eam tum quum maxime fuit extenſa circa ultimos annos Templi ſecundi, imo & antea quum Templum a Salomone in monte Moria ſtructum fuit, dicat partim in portione tribus Judae, partim in Benjamin, fuiſſe, ita ut terminus dividens Judam & Benjaminem tranſierit per atria Templi, quod Judaei tradunt. Fateor in Sacro Codice nihil eſt quod nos ad illas cogitationes ducat. Sed tamen cauſam non video, quam ob rem traditio illa Judaeorum ſuſpecta eſſe debeat, in primis quum nihil vetet, quod ſciam, quin ita eſſe potuerit. Non eſt igitur cur adſtruam hujus traditionis fidem aut eam confirmem: nec eſt cur rejiciam.

Poſſem addere ex iiſdem ſcriptis Judaïcis ad illuſtrationem hujus diſquiſitionis urbem Hieroſolymam fuiſſe urbem Dei, non hujus vel illius tribus, nec fuiſſe נחלקת בשבטים *diſtributam inter tribus*, adeoque nec ad Judam proprie nec Benjamin pertinuiſſe. Sed, quemadmodum noſtra quidem fert opinio, hoc minus ad rem facit. Fuerit urbs Dei: de hac re nulla eſt controverſia. Diſquiritur fuerit ne in illa terrae regione quae tribui Benjamin data eſſe legitur in libro Joſuae, an vero in illa quae tribus Judae fuit. Sic urbes Leviticae & Sacerdotales etiam ab urbibus aliarum tribuum diſtinguuntur, & urbes Sacerdotum aut Levitarum appellantur. Sitae tamen fuerunt in regionibus aliarum tribuum, & de iis merito diſputatur in quibus ſitae fuerint.

Dicamus itaque partem ejus ad tribum Juda, partem ad Benjamin, pertinuiſſe, maxima tamen ſui parte, praecipue ſtante Templo ſecundo, in regione tribus Benjamin fuiſſe: dico, *in regione tribus Benjamin*: non enim ideo quia in regione tribus Benjamin fuit, ſtatui debet ad Benjaminitas pertinuiſſe, uti mox oſtendimus. Quid? quod ſtante Templo ſecundo regiones tribuum magis eſſent confuſae quam ut de pleriſque locis accu-

rate ſciri potuerit ad quas tribus pertinerent. Credibile eſt Judae partem urbis Jeruſalem fuiſſe tribuendam, quod illa tribus eam cepiſſet & concremaſſet olim. Benjamini etiam pars videtur cedere debuiſſe quod Jebus ſorte huic tribui erat aſſignata *Joſ.* 18. 28. qua propter tum filii Juda tum filii Benjamin dicuntur habitaſſe in Jeruſalem antequam expuliſſent Jebuſaeos *Jud.* 1. 21. & *Joſ.* 15. 63. Quae autem portio Hieroſolymae ante expugnatos Jebuſaeos fuerit habitata a Benjaminitis, quae a filiis Juda, dicere nequeo, quum Sacer Codex ſileat. Paris eſſe prudentiae arbitror incerta pro incertis agnoſcere nec iis immorari, ac certa adſtruere & confirmare.

Reſtat ut legendo veſtigia noſtra pedem retro referamus videamuſque quomodo ea quae in initio hujus diſputationis protulimus tum ut tribui Judae tum ut Benjamini urbem Hieroſolymam vindicaremus, cum ſententia noſtra conveniant, ut Sacro Codici lucem aliquam foeneremur. Primum, quod *Joſ.* 18. 27. legitur, Jeruſalem ſive Jebus fuiſſe urbem Benjaminitarum nobis non adverſatur, qui & ipſi montem Sion, in quo Jebus fuit, docuimus in portione tribus Benjamin fuiſſe. Quod ſi vel maxime fateremur partem aliquam montis Sion, ſive Jebus, a tribu Juda poſſeſſam fuiſſe, potuiſſet a potiori parte Benjaminitarum deducta eſſe appellatio. Vel Jeruſalem dici poteſt נחלת בני בנימן *hereditas filiorum Benjamin*, quia in regione eorum ſita fuit, uti urbes Simeoniticae ſitae dicuntur בתוך נחלת בני יהודה *in hereditate filiorum Judae*, *Joſ.* 19. 1 id eſt, in regione tribus ejus: quamvis non diffitear illas etiam urbes נחלת בני שמעון *hereditatem filiorum Simeonis* dici. Non eſt igitur quod in hoc loquendi modo multum ponamus praeſidii. Ex altero loco *Joſ.* 15. 8. tantum poteſt colligi Jebus in regione tribus Benjamin fuiſſe, quod non negamus. Tertius docet Benjaminitarum fuiſſe expellere Jebuſaeos: nec mirum quum Jebus in eorum portione fuerit: adeoque nec hic nobis adverſus eſt. Quartus etiam nobis adjumento eſt. Collocamus enim templum in portione tribus Benjamin. Quinto denique nihil efficitur, niſi urbem ad Benjamin eo tempore pertinuiſſe: quod non negamus:

mus: nec inde quis colligat ſemper & ſolius Benjaminis eam fuiſſe, aut eſſe oportuiſſe.

Videamus porro illa quae Hieroſolymam Judae aſſerunt. Quorum primum eſt, Judae filios debuiſſe Jebuſaeos expellere nec expuliſſe, ſed cum iis habitaſſe Hieroſolymis. Verum quum idem plane legatur de filiis Benjamin *Jud.* 1. 21. non eſt cur Judae magis quam Benjamini urbem vindicemus. Efficitur hinc potius & Judae filiorum & Benjaminis fuiſſe Jebuſaeos expellere, & utroſque habitaſſe illic cum Jebuſaeis. Certe aequale eſt utrimque rationum pondus, & quantum valet dictum *Joſ.* 15. 63. pro Juda, tantum *Jud.* 1. 21. pro Benjamin. Utrobique enim eadem verba leguntur. Alterum quod urgetur ex *Pſ.* 78. 68. ubi Deus dicitur elegiſſe tribum Juda, montem Sion quem dilexit, ita poteſt explicari, ut disjungantur ויבחר את שבט יהודה *& elegit tribum Juda*, quarum vocum ultima accentum habet Athnach, & ſequentia, את הר ציון *montem Sion*: vel (quod maxime placet) ibi opponi Juda & Ephraim, uti tribus duas praecipuas, ſub quibus aliae comprehenduntur, poſtquam ſciſſum fuit in duo regnum Hebraeorum ſub Rehabeamo Confer *Jerem.* 7. 14. 15. 17. Ita poterit Deus dici elegiſſe tribum Juda non Ephraim. Saepe enim ſub Juda Benjamin (tribus exigua & tantum non deleta tempore Judicum *Jud.* 20. 47.) continetur, & una tribus appellatur 1 *Reg.* 11. 13. 32. & in illa Jeruſalem eſſe dicitur, quum tamen & Juda & Benjamin fuerint. Vide 1 *Reg.* 12. 21. Vel poteſt dici partem montis Sion aeque a Juda ac Benjamin habitatam fuiſſe, & Judae potius, ob celebritatem aliaque privilegia quibus eminuit, quam Benjaminis mentionem fieri. Vel denique per montem Sion quem Deus elegit intelligi poteſt mons Moria, pars habita Sionis, certe in Sacro Codice ſaepe Sionis nomine dicta, qui mons partim ad Judam partim ad Benjamin pertinuiſſe fertur a Judaeis. Illum enim montem, in quo Templum erat, elegerat Deus, & hic tabernaculo Joſephi, אהל יוסף, quod Schilunte fuit, opponitur. Tertius locus *Jud.* 1. 8. indicat Judae filios Hieroſolymam cepiſſe, adeoque illam quam ceperunt in regione tribus Judae fuiſſe veriſimile eſt.

Verum illa Hieroſolyma non fuit eadem ac Jebus in monte Sion, quae diu poſtea demum capta fuit a Davide: ſed alia forſitan ad latus auſtrale montis Sion ſita, quia illic regio tribus Judae fuit. Fuerit itaque haec in tribu Juda, non ſequitur Sionem aut quae aliae partes urbis ſeptentrionaliores fuere ad tribum Judam pertinuiſſe. Quartum denique nobis haud adverſatur. Profectus enim dicitur Jeremias in terram Benjamin videlicet ex urbe, ita ut opponatur ſibi urbs & regio עיר & ארץ: atque ita dici poteſt, urbem Hieroſolymam proſpexiſſe ארץ בנימן *terram Benjamin*, non quod ipſa nullatenus ad Benjamin pertineret, ſed quod terra ab urbe diſtinguatur; vel profectus eſt in Benjamin, id eſt, ulterius in eam penetravit, ad interiora ejus contendit, uti alias exponi ſolet Chriſtum profectum in Galilaeam, id eſt, in interiora ejus.

Priuſquam de montibus urbis Hieroſolymitanae ſigillatim agamus, diſquirendum eſt de ſitu Sionis & Acrae, qui quidem fuere praecipui, & a quorum poſitione facies univerſa veteris Hieroſolymae dependet. Sunt qui Sionem ad boream, Acram ad auſtrum, locent. Nobis placent contraria, qui Sionem ſitum eſſe in auſtrali parte urbis Hieroſolymitanae ex Joſepho colligimus *lib.* VI. *de bell. Judaico cap.* 6. ubi muros tres deſcribit quibus urbs cingebatur: quorum primus ille eſt qui montem Sion ambit. Hic ducitur una ſui parte ab Hippico turri, quam Herodes ſtruxerat in hoc muro, uſque ad porticum Templi occidentalem, altera parte ab Hippico occidentem verſus protenditur, dein flectitur in meridiem (nota hoc) tum in orientem donec cum orientali porticu Templi conjungatur. Murus autem ſecundus ibidem deſcribitur ſeptentrionalem tractum ambiens & a muro priore, qua porta Γεννὰθ erat, ad turrim Antoniam protenditur, quae ad angulum Templi notoborealem erat. Tertius murus ab Hippico ducitur boream verſus (notetur hoc) ad turrim Pſephinam, μέχρι τοῦ βορείου κλίματος κατατεῖνον ἐπὶ τὸν Ψήφινον πύργον, quae in angulo urbis notoboreali erat & cingebat partem urbis ab Agrippa additam, & veteri muro id eſt primo conjungebatur circa vallem Kedron. Haec quidem plane intelligi

telligi nequeunt ſi Sion ad ſeptentrionem collocetur. Praeterea ex hiſtoria obſidionis narrata *lib.* VI. *de bell. Jud. cap.* 8. liquet Romanos a ſeptentrione urbem invadentes perrupto primo & altero muro, & ſeptentrionali urbis regione in poteſtatem ſuam redacta, necdum Sione potitos fuiſſe: quum, ſi Sion in ſeptentrionali urbis parte fuerit, Sion ſtatim in eorum poteſtatem pervenire debuerit. Denique Sionem vocat Joſephus τὴν ἄνω, Acram τὴν κάτω πόλιν, idemque προσάρκτια τῆς πόλεως, κλίμα βόρειον, diſtinguit a Sione. Ex quibus intelligitur Sionem ad auſtralem plagam urbis eſſe collocandum. Quo quidem probe ſtabilito ac fixo, videamus tamen quid objici nobis poſſit. Sunt ea tria potiſſimum (reliqua enim tanti non ſunt ut iis immoremur) quae urgentur ab viro de geographia ſacra optime merito, Johanne Ligtfooto, in centuria chorographica Horis Hebraïcis in Matthaeum praemiſſa, *Cap.* 22. & 23.

Palmarium ſententiae nobis adverſae praeſidium eſt in *Pſal.* 48. 3. quod unice nuper urſit in geographia ſacra Cellarius *pag.* 330. ubi aperte, dicunt, mons Sion ad latus urbis boreale collocatur יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב *Pulcer adſpectu, gaudium univerſae terrae, mons Sion ad latera aquilonis, urbs Regis magni.* Primo quidem reſponderi poſſet in Hebraeo Codice tantum legi, *mons Sion, latera aquilonis*, & haec duo tanquam partes praecipuas urbis recenſeri, *montem Sion*, id eſt urbem ſuperiorem, & *partes boreales*, τὰ προσάρκτια μέρη, uti Joſephus loquitur, id eſt quicquid ad boream Sionis erat, quae ſimul juncta efficiant urbem Regis magni i. e. Hieroſolymam. Sed liberales ſimus & demus illud *ad* recte ibidem legi. Et ut verum fatear perſuaſum mihi eſt verba ita vertenda eſſe, *mons Sion ad latera aquilonis*, id eſt, *ad plagam ſeptentrionalem.* Nec tamen ideo concedam neceſſe eſt hic de latere boreali urbis agi. Imo de ipſius montis latere agi videtur. Quum enim montium latera vel haec vel illa ob jucunditatem proſpectus aut fertilitatem ſoli celebrentur, Sionis (nam de *Acra* monte non tam alto nec tunc adeo habitato ſilet) latus boreale praecipue erat יפה נוף *pulchrum conſpectu*, (vel

(ſive *elatione* qua ſe effert, uti ex Arabico نوف verti poteſt) quia illud obverſum monti 'Acrae quaſi in amphitheatri ſpeciem urbem ſitam oſtendebat. Latus enim auſtrale valle profunda atque inacceſſa cingebatur: βαθείαις φάραγξι ἔξωθεν οἱ δύο λόφοι περιείχοντο teſte Joſepho. Adde quod idem illud latus templum a Salomone aedificandum ſuſtinere deberet in extremitate orientem verſus. Audiamus Joſephum, cujus verba ſententiam noſtram luculenter confirmabunt. Ita ſcribit *lib.* VI. *de bell. Jud. cap.* 6. Αὐτὴ μὲν ὑπὲρ δύο λόφων ἀντιπρόσωπος ἔκτισο μέσῃ φάραγγι διῃρημένων, εἰς ἣν ἐπάλληλοι κατέληγον οἰκίαι. Τῶν δὲ λόφων ὁ μὲν τὴν ἄνω πόλιν ἔχων ὑψηλοτερός τε πολλῷ καὶ τὸ μῆκος ἰθύτερος ἦν. Διὰ γοῦν τὴν ὀχυρότητα φρούριον μὲν Δαβίδου τοῦ βασιλέως ἐκαλεῖτο (Πατὴρ Σολομῶντος ἦν οὗτος τοῦ πρώτου τὸν νεὼν κτίσαντος) ἡ δὲ ἄνω ἀγορὰ πρὸς ἡμῶν. Ἅτερος δὲ ὁ καλούμενος Ἄκρα καὶ τὴν κάτω πόλιν ὑφεσὼς ἀμφίκυρτος. *Et ipſa quidem urbs ſupra duos colles erat condita, contrariis frontibus ſe adſpicientes & interveniente valle diſcretos, in quam domus deſinebant. Collium vero alter, cui ſuperior urbs inſidet, multo eſt excelſior & in prolixitate directior: adeo ut, quoniam tutus erat, caſtellum a Davide quondam Rege (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum aedificaverat) vocaretur, a nobis autem forum ſuperius. Alter autem qui appellatur Acra inferiorem ſuſtinet urbem & undique declivis eſt.* Haec ſi menti noſtrae obverſentur, & ירכתי alibi quoque in ſacris literis montibus tribui notemus uti *Jud.* 19. 1. & 18. ירכתי הר אפרים *latera montis Ephraim*, ירכתי לבנון *latera Libani* 2 *Reg.* 19. 23. facile intelligemus, cur etiam *Jeſ.* 14. 13. Rex Babylonius glorietur ſe poſſeſſurum הר מועד ירכתי צפון *montem conventus, ad latera aquilonis*, adeoque in media urbe moraturum. Sive enim ea accipiamus disjunctim, ut & monte conventus ſive Moria in quo templum erat & lateribus borealibus Sionis ſe potiturum dicat, ſive ita ut mons conventus id eſt Moria ad latus ſeptentrionale Sionis proprie dicti aliqua ratione ſitus intelligatur, ſive credamus nomen הר מועד dari univerſo monti Sion, quia in parte ſive colle orientali locus erat conventus populi, id eſt templum, ſenſum haud incommodum ex his verbis eliciemus.

Exiſti-

Exiſtimat porro Ligtfootus perſpicuum eſſe ex Joſepho montem Sion ad ſeptentrionem urbis ſitum fuiſſe, quum turres muri tertii deſcribit. Haec ſunt verba Ligtfooti. *Turres ab Herode conditas, Pſephinum, Hippicum &c. dicit plane fuiſſe ab aquilone*, Caſtrametatus eſt Titus, *inquit*, ſtadiis ab urbe duobus a parte muri angulari, juxta turrim Pſephinum, ubi circuitus muri ab arcto flectitur in occidentem, *& capite proxime ſequente* Ἀνεῖχε κατὰ γωνίαν βόρειός τε καὶ πρὸς δύσιν ὁ Ψήφινος πύργος, *& muri extimi ambitum eodem capite deſcribens* Ἀρχόμενον δὲ, inquit, κατὰ βοῤῥᾶν ἀπὸ τοῦ Ἱππικοῦ καλουμένου πύργου καὶ διατεῖνον ἐπὶ τὸν Ξυςόν &c. Incipit a Septentrione a turre Hippico & proceſſit ad Xyſtum. *Et cum turres iſtas deſcripſiſſet, haec addit*, Κειμένοις δὲ πρὸς ἄρκτον αὐτοῖς ἔνδοθεν ἡ τοῦ βασιλέως αὐλὴ προσέζευκτο. Sitis autem iſtis turribus ab aquilone, intus adjuncta erat regia. *Quid clarius? Regia erat in urbe ſuperiori vel Sione, at regia conjuncta erat muro extimo Septentrionali. Ergo Sion erat a Septentrione.* Hactenus Ligtfootum audivimus. Videamus quid ad haec reponi poſſit, eo ordine quo nobis praeit. Turres, ait, ab Herode conditas Pſephinum, Hippicum &c. dicit Joſephus fuiſſe ab aquilone. Non dicit hoc Joſephus. Pſephinam turrim dicit fuiſſe ad aquilonem urbis, in angulo muri tertii qui occidentem & ſeptentrionem verſus ſpectabat: ſed Hippicum & alias turres ab Herode conditas ibi non collocat: e contrario teſtatur turres Hippicum, Phaſaelum & Mariammen ab Herode conditas in muro antiquo, id eſt, primo qui Sionem ambit. Deinde ſcribit Ligtfootus murum extimum deſcribere Joſephum ducto initio a turri Hippico ad ſeptentrionem ut ita Xyſtum verſus feratur. Haec in Joſepho leguntur, ubi murum primum, id eſt, Sionis deſcribit: nec adverſantur mihi. Erat enim Hippicus ad ſeptentrionem Sionis & inde murus Sionis protenditur uſque ad Xyſtum. Inde autem non efficias, Hippicum ad ſeptentrionem urbis ſitum fuiſſe, ubi Pſephinus fuit. Urget denique ſcribere Joſephum illis turribus ad aquilonem ſitis intus regiam eſſe adjunctam. Regia autem erat in Sion. Fateor, regia fuit in Sion: at nego Joſephum ſcribere illis turribus, id eſt Pſephinae aeque

ac Hippico ac aliis regiam jungi. Tantum legitur illic regiam jungi tribus turribus in antiquo muro ab Herode conditis, id eſt, Hippico, Phaſaelo, & Mariamme, non Pſephinae. Verum, dicet aliquis, Joſephus tamen illas turres dicit ad ſeptentrionem ſitas. Non repugno. Ad ſeptentrionem regiae & Sionis erant ſitae: non ad ſeptentrionem muri tertii ſive extimi ubi Pſephinus erat.

Tertium eſt quod depromitur contra hanc ſententiam ex *Ezech.* XL. 2. ubi Propheta dicitur adductus in terram Iſraëliticam & poſitus ſuper montem excelſum ad quem erat aedificium urbis ad auſtrum. Si enim concedamus montem illum excelſum fuiſſe Moriam, inde non efficitur urbem eſſe montem Acram. Imo urbs potius Sion fuit, quum ea pars ejus praecipua antiquiſſima & urbs Davidis dicta fuerit 1 *Reg.* 8. 1. Hujus autem reſpectu mons Moria fuit ad ortum quidem, verum etiam ad ſeptentrionem. Et quamvis ſecundum noſtrum loquendi morem magis ad ortum fuerit quam ad ſeptentrionem, tamen ſecundum modum loquendi in Sacro Codice uſitatum, cui mare mediterraneum occidens, Aegyptus meridies, Babylonia ſeptentrio appellatur, aeque poterit dici eſſe ad ſeptentrionem urbs Davidis ſive Sionis, quam Babylonia ad ſeptentrionem terrae Iſraëliticae. Quumque haec videns ex Babylonia in terram Iſraëlitarum ductum ſe ſcribat, quid mirum ſi uti terra Iſraëlitica ad auſtrum Babyloniae ſita conſideretur, etiam Sion reſpectu Moriae ad auſtralem plagam collocata dicatur.

Montes urbis Hieroſolymitanae, tunc quum maxime fuit extenſa, fuere Sion, Acra, Moria, & Bezetha. Λόφους illos omnes appellat Joſephus, quamvis inter illos duo ſint praecipui Sion & Acra, quos propterea κατ' ἐξοχὴν nuncupat τοὺς τῆς πόλεως δύο λόφους, *colles duos urbis*, uti etiam Tacitus Hieroſolymam deſcribens *l.* V. *Hiſtoriar. c.* 11. *Duos colles immenſum editos claudebant muri per artem obliqui aut introrſus ſinuati.* Videamus de ſingulis aliqua.

Mons Sion dictus, Σιὼν Graecis, ציון *Tzion* Hebraeis, in parte urbis auſtrali erat ſitus, uti mox oſtendimus. Hic monti Acrae ita erat oppoſitus ut urbs ipſa utrique monti incumbens ἀντιπρόσω-

πος

πος eſſet, & pars una alteram reſpiceret, teſte Joſepho. Vox illa ab Joſepho, duce exercitus, eleganter adhibetur, quae proprie uſurpari ſolet de hoſtibus adverſam & oppoſitam ſibi frontem caſtrorum habentibus, quod etiam adumbratum fuit caduceo duobus ſerpentibus ἀντιπροσώποις ornato, uti ſcholiaſtes Thucydidis *ad lib.* I. *pag.* 36. Κηρύκιον ἐςι ξύλον ὀρθὸν, ἔχον ἑκατέρωθεν δύο ὄφεις περιπεπλεγμένȣς, καὶ ἀντιπροσώπȣς πρὸς ἀλλήλȣς κειμένȣς, ὅπερ εἰώθασιν φέρειν οἱ κήρυκες μετ' αὐτῶν. Καὶ ȣ̓κ ἐξῆν αὐτȣ̀ς ἀδικεῖν παρ' ȣ̔̀ς ἀπέρχονται. Σύμβολον δὲ ἦν τὸ μὲν ὀρθὸν ξύλον τȣ̃ ὀρθȣ̃ λόγȣ· τὸ δὲ παρ' ἑκάτερον εἶδος τῶν ὄφεων, τὰ ἀντιτασσόμενα ςρατόπεδα· ὁ γὰρ ὀρθὸς λόγος δι' ἀμφοτέρων χωρεῖ. *Caduceus eſt lignum rectum, ab utroque latere angues duos habens ſibi implexos adverſis faciebus, quod legati vel caduceatores ſecum ferre conſueverunt: nec licet iis ad quos mittuntur injuria illos afficere. Lignum autem rectum notat rectum ſermonem, ſerpentes duo caſtra hoſtium ſibi mutuo adverſa; inter illa enim rectus ſermo medius procedit.* Confer cum hiſce verba Plinii *lib.* XXIX. 3. *Hic complexus anguium & efferatorum concordia cauſa videtur eſſe quare exterae gentes caduceum in pacis argumentis circundata effigie anguium fecerint: neque enim criſtatos eſſe in caduceo mos eſt.* Vallis ceterum inter Sionem & Acram media erat vallis τυροποιῶν ſive caſeariorum. Mons Sion erat horum excelſiſſimus & ſuſtinebat τὴν ἄνω πόλιν, *urbem ſuperiorem*, eratque in longitudinem directior quam Acra, quae τὴν κάτω πόλιν urbem inferiorem ſuſtinuit. Hinc eſt quod Sionem nuncupat Joſephus τὸν τῆς ἄνω πόλεως λόφον, & Acram τῆς κάτω. Cingebatur mons Sion ἔξωθεν, id eſt, qua urbem terminat ad auſtrum & occaſum, profunda valle, ſic ut ab illis partibus adiri non potuerit. Praeterea murum habuit quem ἀρχαῖον appellare ſolet, id eſt, veterem Joſephus, quippe a temporibus Davidis exſtructum, qui a parte ſeptentrionali conſpicuus erat tribus praecipue turribus, Hippico, Phaſaëlo & Mariamme, quae & ipſae altiſſimae erant, & ob altitudinem montis Sion, cui hic murus ſuperſtructus erat, altiores videbantur. Deſcribit has Joſephus accurate *lib.* VI. *de bell. Jud. cap.* 6. & Tacitus, *lib.* V. *Hiſt. cap.* 11. eas videtur ante oculos habuiſſe, ſcribens, *Duos colles immenſum editos claudebant muri per artem ob-*

liqui aut introrſus ſinuati; ut latera oppugnantium ad ictus pateſcerent: Extrema rupis abrupta, & turres, ubi mons juviſſet, in ſexaginta pedes inter devexa in centenos vicenoſque attollebantur: mira ſpecie, ac procul intuentibus pares. Legendum reor *Phari* pro *pares.* Nam ipſe Joſephus *lib.* VI. *de bell. Judaico cap.* 6. de his turribus loquens, & ſigillatim de turri Phaſaelo, τὸ μὲν σχῆμα παρεῴκει τῷ κατὰ τὴν Φάρον ἐκπυρσεύοντι τοῖς ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέυσι. *Specie quidem videbatur ſimilis Pharo, turri quae Alexandriam navigantibus ignem procul oſtendit.* Faciunt haec verba Joſephi ne dubitem de veritate emendationis verborum Taciti. In hoc monte erat Αὐλὴ Βασιλική. Joſeph. *lib.* II. *de bell. cap.* 39. & VII. 14. & ἡ ἄνω ἀγορὰ teſte eodem.

Acra nomen videtur accepiſſe ab Ἄκρα, ſive arce, quam Antiochus in hoc monte exſtruxit, ut Templum infeſtaret: quae arx a Simone capta & ſolo aequata fuit, teſte Joſepho *Antiq.* XIII. II. Syri autem & Chaldaei arcem quoque חקרא Ἄκραν nuncupant. Erat mons ἀμφίκυρτος figura, teſte Joſepho. Eſt haec figura ligni quo operarii onera ſuſpenſa geſtant. Vide Suidam ad vocem ἀνάφορον. Idem ad vocem τετρακτὺς ſcribit eſſe τέσσαρας τῆς σελήνης μορφάς. Ἀρτίτοκος γὰρ, μηνοειδὴς, ἀμφίκυρτος καὶ πανσέληνος, *quatuor formas quibus Luna conſpicitur. Eſt enim nova* (vel novae proxima) *corniculata, ἀμφίκυρτος, & plena.* Eſt itaque forma ἀμφίκυρτος inter corniculatam & plenam. Ita quoqe Theophraſtus in *lib. de ſignis ſerenitatis* Lunae phaſes deſcribit. Martianus Capella *lib.* VI. *Primo* (*Luna*) *eſt corniculata quam* μηνοειδῆ *Graeci vocant. Medilunia, quam dicunt* διάτομον, *dehinc dimidiato major quae dicitur* ἀμφίκυρτος. *Mox plena, quae dicitur* πανσέληνος. Mons hic inferiorem urbem ſuſtinens non directus uti Sion erat ſed curvatus, natura quidem excelſior quam Moria, a quo lata valle erat diviſus, ſed Simon dux & Princeps Judaeorum Acrae altitudinem imminuit, valle repleta ut urbem Templo conjungeret, & Templum eo magis emineret, teſte Joſepho *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. & *Antiquit.* XIII. II. In hoc monte fuit Ἄκρα, arx, unde mons nomen tulit, ſita ἐν τῇ κάτω πόλει, & ab Antiocho condita teſte Joſeph. *lib.* XII. 7. immi-

minens Templo, ita ut inde excurrentes eos conficerent qui ſacrorum cauſa id adirent. Joſeph. XII. 14. Alibi docuimus nomen Ἄκρας datum etiam fuiſſe arci in monte Sion, uti & Chaldaeus חקרא דציון Ἄκραν Σιῶνος memorat. Erat praeterea hic Ἀρχεῖον quod milites Romani incenderunt, necdum Sione potiti. *Joſ. de bell.* VII. 17. τότε Ἀρχεῖον καὶ τὴν Ἄκραν. Erat & Βουλευτήριον, incenſum a Romanis, quum nondum Sione potiti erant. *Joſ. de bell.* VII. 13. Videtur Βουλὴ dici *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. ubi murus Sionis ab Hippico templum verſus ducitur ad Xyſtum, & dein, τῇ βουλῇ συνάπτων, deſinit in porticum templi occidentalem. Porro meminit Joſephus τῆς Βασιλείας τῆς Ἑλένης in hoc monte ſitae. Regia haec erat *in media Acra*, κατὰ μέσην τὴν Ἄκραν. *Joſ. de bell.* VII. 13. Erat hic & regia Agrippae. Joſephus *l.* XX. 7. Inde liquet eam ad occidentem Templi fuiſſe: ne enim ex ea contemplaretur ſacra in Templo peragi ſolita murum exedrae Templi occidentalis altius extulerunt Judaei.

Mons Moria הר המוריה (2 *Chron.* 3. 1.) diſtingui omnino debet a regione Moria, ארץ המריה in qua Deus montem aliquem (erant enim plures in illa regione) ſe monſtraturum Abrahamo dicit, ubi filium ſuum offerat. Incerta linquimus quae in Schir Haſſchirin Rabba *fol.* 26. 2. diſputantur de etymo Moriae, quia inde venit מרה, al. אורה, al. מורה, al. אריא, in mundum. Mons erat non admodum editus teſte Philone de Monarchia *pag.* 822. Magnitudo hujus montis inde fere colligitur quod ambitus ejus & adjectae turris Antoniae ſex ſtadiorum fuiſſe a Joſepho dicatur, *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. & *Ant. lib.* 15. *cap.* 14. fuiſſe quadratam aream circa Templum quatuor ſtadiorum: ſic ut ſtadium ab uno angulo ad alium fuerit. Tota autem urbs, eodem teſte habuit ambitum ſtadiorum trium & triginta, qua de re antea egimus.

Conjungebatur Sioni ponte & xyſto, uti Joſephus *lib.* VII. *cap.* 13. ſcribit. Erat etiam templum conjunctum urbi a parte Acrae: nam vallem inter Acram & Moriam repleverunt Chaſmonaei eum in finem, imminuta Acrae altitudine. *Joſ. de bell.* VI. 6. Habuit ad auſtrum vallem admodum profundam e qua

molem lapideam eduxit Salomon eo uſque quo ſolum Templi & atriorum ejus poſtulabat id fieri oportere ut omnia aequali ſolo inſiſterent. Λόφος erat πετρώδης, collis ſaxoſus, in orientali regione urbis ſitus, reſupinus verſus Acrae verticem, ὑπλιούμενος (ὑποτιούμενος *Antiquit.* 15. 14.) ἐπὶ τὴν κορυφὴν Ἄκρας teſte Joſepho *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. Hunc Salomon ἀπετείχιζεν, id eſt, *circumvallavit*, *muro cinxit.* Quod ideo noto ne quis putet ἀποτειχίζειν ſemper (ſit aliquando ἀποτείχησις τειχῶν ἀφαίρεσις teſte Suida) eſſe *diſcingere*, *moenia tollere*, uti Salmaſius, cujus emendationes in diſſertationes Epicteti ab Arriano digeſtas, nuper in lucem edidi, monet *pag.* 91. nam ita quoque apud Thucydidem legitur *lib.* VII. in initio, ὅτι ȣ̓ παντελῶς πω ἀποτελειχισμέναι αἱ Συράκȣσαι εἰσίν. Et apud eundem *lib.* III. Ἀκαρνᾶνες ἠξίȣ Δημοσθένην τὸν ςρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀποτειχίζειν αὐτȣ́ς. Scholiaſtes Thucydidis notat ad *lib.* I. *p.* 41. ἀποτειχίσαντες eſſe idem quod περιοικοδομήσαντες. Sic ἀποπυργίζειν apud Suidam in v. Πυργίσκοι, & voc. ἀποπυργ. eſt *turrim exſtruere.* A radice, quam ad auſtrum profunda vallis cingebat, ductus hic murus erat ex ſaxis plumbo junctis, uſque ad altitudinem vertici Moriae aequalem.

Pars poteſt dici Sionis, uti *Jeſ.* 31. 4. appellatur גבעה *collis montis Sion*, quamvis ab eo valle quadam ſecerneretur. Quemadmodum enim non repugnat montes eſſe bijuges, ὄρη δίκορσα, vel δικόρυφα, & duos treſve colles uni monti attribui, uti mons olivifer in tria culmina attollitur, & Ἰδομένη nomen eſt, quo appellantur δύο λόφω ὑψηλώ (teſte Thucydide *lib.* III. *p.* 247.) & apud Vibium Sequeſtrem *Parnaſſus Phocidis duobus verticibus ſurgens*, biceps inde dictus, ſic Moria conjunctus Sioni proprie dicto, licet non tam alte ſurgat, tanquam pars ejus conſiderari poteſt. Joſephus ipſe murum Sionis deſcripturus *lib.* VI. *de bell. c.* 6. ab una parte eum protendi ſcribit uſque ad porticum Templi occidentalem, quam certe mons Moria ſuſtinuit: ab altera ad porticum Templi orientalem. Sic ut dubium non ſit quin Moria, collis valle quadam a Sionis altiſſimo maximoque jugo diviſus, pars Sionis haberi queat. Certe in ſacris literis quum de Templo ſermo eſt, quod Moriae incubuiſſe nemo eſt qui neget, illud Sion

ſolet tribui, quo ſpectant hi modi loquendi, Deum elegiſſe Sionem, habitare in Sione, & qui plures illic leguntur ſatis pervulgati.

Bezetha collis erat ſitus ἀντικρὺ τῆς Ἀντωνίας *e regione turris Antoniae*, & ὀρύγματι βαθεῖ *foſſa profunda* ab ea ſejunctus. *Joſ. l.* VI. *de bell.* 6. Nomen ejus καινόπολιν reddit Joſephus & vocat eam νεόκτιστον μέρος τῆς πόλεως. At *lib.* II. 24. videtur Bezetham & Καινόπολιν diſtinguere, niſi forte legendum ſit τὴν καὶ καινόπολιν, & unum καὶ ob viciniam alterius exciderit. Hunc munire coepit Agrippa, quod avaritiae Claudianorum temporum tribuit Tacitus.

Ophel pro monte vulgo haberi ſolet: dubito an ſufficienti ratione. Quod enim עפל collem, locum altum, notet, haud certum eſt: & ſi haec vis illi voci ſubjecta eſſet, necdum inde ſequeretur, hoc nomen non niſi monti dari oportere, quum ejuſdem vocis plures ſaepe ſint ſignificationes, & plus una de cauſa iſtiuſmodi nomen loco cuidam dari poſſit. Joſephus certe quum hujus loci meminit non appellat ὄρος aut λόφον. *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. μέχρι χώρου τινὸς ὃν καλοῦσιν Ὀφλᾶς. Qua phraſi paulo ante uſus dixerat διὰ τοῦ βηθσῶ καλουμένου χώρου, *per locum Bethſo dictum*, quod etiam nomen montis non fuit. Et VII. 13. καὶ τὸ βουλευτήριον καὶ τὸν Ὀφλᾶν καλούμενον. Et *lib.* VI. *de bell. cap.* 7. *Templum Johannes tenuit, & quae circa ſunt haud pauca* τόν τε Ὀφλᾶν &c. At Sionem πρῶτον, Acram δεύτερον, Moriam τρίτον, & Bezetham τέταρτον λόφον appellat, non Ophlam. Liquet etiam ex locis Joſephi mox indicatis Ophlam ad auſtrum Templi fuiſſe.

Conjecturis fere nituntur quaecunque de portis Hieroſolymae earumque nominibus tradi ſolent, quare iis non immorabimur. Nehemiae ambitum urbis deſcribenti hae memorantur *c.* III. 1. Gregis. 2. Piſcium. 3. Vetus. 4. Vallis. 5. Sterquilinii. 6. Fontis. 7. Domus Eljaſib. 8. Aquarum. 9. Equorum. 10. Orientalis. 11. Judicii. Confer *Nehem.* 12. 31. 36. &c. In aliis codicibus Veteris Teſtamenti alia portarum Hieroſolymitanarum nomina leguntur. Sed incertum eſt fuerintne portae exteriores ipſius urbis, an vero in urbe exſtructae, quemadmodum in media

dia urbe noſtra Trajecto portae conſpiciuntur ab una platea ad aliam tranſitum praebentes. Incertum quoque eſt an non ad atria Templi & conclavia quaedam potius quam ad moenia urbis referri debeant. Incertum denique hoc eſt, an non unius portae duo vel plura nomina fuerint; quemadmodum Judaei tradunt ſeptem nominibus inſignitam fuiſſe portam Sur. Quod ſi ad aetatem Templi ſecundi & imperium Chaſmonaeorum nos convertamus, quum duobus tribuſve muris urbs cincta eſt, ſtatuendum eſt portas fuiſſe in media urbe, quibus ex Sione in Acram & inde ad novam urbem ultro citroque iter inſtitutum fuit; quum alias muri perpetui commercium plane neceſſarium prohibuiſſent. Ceterum de intervallo quo hae portae a ſe invicem abfuerunt etiam nihil fere conſtat. 2 *Reg.* 14. 13. a porta Ephraim uſque ad portam anguli cubiti quadringenti fuiſſe dicuntur. At ubi de reliquis aliquid memoriae proditum eſt?

Piſcinae plures fuere Hieroſolymis, quae κολυμβήθραι dicuntur. Talis erat Betheſda, *Joh.* 5. 2. de cujus nominis origine variae, & incertum, veraene an falſae etymologiae extant. Euſebius in Onomaſtico. Βηζαθὰ, κολυμβήθρα ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐστὶν ἡ προβατικὴ, τὸ παλαιὸν πέντε στοὰς ἔχουσα· καὶ νῦν δείκνυται ἐν ταῖς αὐτόθι λίμναις διδύμοις· ὧν ἑκατέρα μὲν ἐκ τῶν κατ᾽ ἔτος ὑετῶν πληροῦται· θατέρα δὲ παραδόξως πεφοινιγμένον δείκνυσι τὸ ὕδωρ, ἴχνος, ὥς φασι, φέρουσα τῶν πάλαι καθαιρομένων ἐν αὐτῇ ἱερείων, παρ᾽ ὃ καὶ προβατικὴ καλεῖται διὰ τὰ θύματα. Hieronymus. *Betheſda, piſcina in Hieruſalem quae vocabatur* προβατικὴ, *& a nobis interpretari poteſt pecualis: haec quinque quondam porticus habuit, oſtenduntur que gemini lacus, quorum unus hybernis pluviis adimpleri ſolet, alter mirum in modum rubeus, quaſi cruentis aquis antiqui in ſe operis ſigna teſtatur. Nam hoſtias in eo lavari a ſacerdotibus ſolitas ferunt, unde & nomen accepit.* Poſſet aliquis ſuſpicari aquas, quae lavandis victimis inſervierunt in conclavi lavantium, collectas fuiſſe certo loco, & illas pro ſanctis habitas, adeoque ſalubribus. Hoc ſi verum eſſet a בית אשדא *loco effuſionis* dicta videretur. Στρούθιον Joſepho *de bell.* VI. 12. circa turrim Antoniam erat κολυμβήθρα, quam dicit τοῦ στρουθίου καλουμένην. Meminit idem & piſcinae dictae Amygdali.

dali *ibid.* Κατὰ βόρειον κλίμα ἦν κολυμβήθρα ἀμύγδαλον προσαγορευομένη. Κολυμβήθρα Σιλωὰμ *Joh.* 9.7. ברכת השלח *Neh.* 3.15. erat extra urbem. *Joſ.* VI. 28. *de bell.* videtur vocare Σολομῶνος κολυμβήθραν. Ortum quidem haec videtur habuiſſe a fonte Siloam, ſita ad angulum urbis auſtrooccidentalem. Plura de piſcinis non addimus, ne longius provehamur quam conſtituimus.

De locis ſuburbanis (quae Joſephus *lib.* VII. *de bello* omnia arboribus & hortis ornata fuiſſe ſcribit, remotis tamen ab urbe, ſi Judaeis credimus in Miſna Bava Bathra, II. 7. cubitis 25, ſi eſſent arbores frugiferae, 50 ſi infrugiferae) aliqua addere viſum eſt quod in ſacris literis illa celebrentur. De monte olivifero actum quidem fuit antea *l.* I. *c.* LII. In illo ſita erat Gethſemane, quam crediderim potius ab oleo & torculari nomen tuliſſe quam a ſignis novilunii, סימנין, quae in ſummo hujus montis vertice edebantur accenſis facibus. Locum enim quem Chriſtus frequentabat ut lateret in apice montis fuiſſe non putem. Aedificii eo loco exſtructi a Chriſtianis meminit Theophanes in Chronico ad annum Chriſti 683. Ἀπέστελλεν Ἀβιμέλεχ οἰκοδομῆσαι τὸν τοῦ Μαχῶ ναόν· καὶ ἠθέλησεν ἐπᾶραι τοὺς κίονας τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς· καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν Σέργιος τις ἀνὴρ Χριστιανικώτατος ὁ τοῦ Μανσοῦρ γενικὸς Λογοθέτης, καὶ λίαν οἰκειωμένος τῷ αὐτῷ Ἀβιμέλεχ, καὶ Πατρίκιος ὁ τούτου ἐφάμιλλος τῶν κατὰ τὴν Παλαιστίνην Χριστιανῶν πρῶχων, ὁ ἐπίκλην Κλαισὸς, αἰτούμενοι μὴ γενέσθαι τοῦτο, ἀλλὰ δι᾽ ἱκεσίας αὐτῶν πεῖσαι Ἰουστινιανὸν ἄλλους ἀποστεῖλαι ἀντ᾽ αὐτῶν ὁ καὶ γέγονεν. *Miſit Abimelech qui Templum Meccae conſtruerent: jamque Sanctae Gethſemanes columnas tollere paratum Sergius vir Chriſtianiſſimus Logotheta* (eſt hoc proprium nomen dignitatis in aula Conſtantinopolitana, uti liquet ex Codino & aliis) *generalis Manſuri & Abimelecho neceſſitudine conjunctus & Patricius quidam ejus collega cognomento Claeſus, Chriſtianorum Palaeſtinorum praeſtantiſſimus ambo deprecati ſunt ne id faceret, polliciti ſe rogaturos & perſuaſuros Juſtinianum ut alias tranſmitteret in earum locum: quod etiam factum eſt.*

Fons Siloam, productus a Deo in gratiam Jeſaiae, uti ſcribit Epiphanius de *vit. proph. p.* 248. videtur quaerendus extra urbis moe-

nia non extra, eratque 'סמוך ליר *prope Hieroſolymas*, ut Judaei ſcribunt. Licet enim Hieróſolyma loco arido condita nulla re magis quam aqua indigeret, & mirum videatur eximium hunc fontem non fuiſſe intra moenia urbis receptum, ut & pacis & belli tempore incolis prodeſſet, praecipue quum ſe ſtante Templo ſecundo contra Romanos Judaei munirent, tamen haud incluſus fuit moenibus, quod in valle ſitus fuerit ubi non ita commode fieri id potuit, & aquae ex eo in urbem derivatae ſint; adituſque ex urbe licet obſeſſa ad eum vix prohiberi potuerit. Xenophon *lib.* VI. *αναβ.* Κυρȣ *pag.* 380. de fonte Calpenſi *κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἀφθόνȣ, ῥέȣσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ, ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τȣ̃ χωρίȣ. Fons ibi erat aquae dulcis ac jugis, fluens juxta mare, ita tamen ut ſub hujus loci poteſtate eſſet.* Tacitus quidem inter alia, quae hanc urbem adverſus longam obſidionem firmaverant, etiam fontem perennis aquae recenſet & cavatos ſub terra montes & piſcinas ciſternaſque ſervandis imbribus. Et Joſephus *lib.* V. *de bell.* Simonem ſcribit tenuiſſe τὴν πηγὴν καὶ τὴν Ἄκραν. Ex quibus hoc tantum liquet adeo vicinum fontem fuiſſe moenibus urbis, & eo loco ſitum, ut externi hoſtes eo potiri non poſſent, niſi occupata ea parte urbis cui erat proxima, uti Johannes *lib.* VI. 7. *de bell.* dicitur Templum & vallem Kedron habuiſſe, quae tamen extra moenia fuit. Sed conferamus alia quoque Joſephi teſtimonia de fonte Siloam, ut ſitus ejus clarius inoteſcat. *Joſ.* VII. 13. *de bell.* tradit Romanos Acram incendiſſe uſque ad Siloam. *Lib.* VI. *de bell. cap.* 6. vallem caſeariorum, quae inter montem Sion & Acram media fuit, protendi ſcribit uſque ad Siloam. *Lib.* II. *cap.* 16. rogant Judaei velit urbem totam perluſtrare Siloam uſque. At praecipue attendi merentur verba Joſephi *lib.* VI. *cap.* 7. *de bell.* ubi murus antiquus, id eſt Sionis, tendere dicitur a Siloam uſque ad ortum. Et poſtquam dixerat Simonem poſſediſſe urbem ſuperiorem, id eſt Sion, addit habuiſſe καὶ τὴν πηγὴν καὶ τὴν Ἄκραν. Sic ut & a Sione & ab Acra fons ille diſtinguatur. Idem *de bell.* VI. 6. de muro primo ſcribit eum πρὸς νότον ὑπὲρ τὴν Σιλωὰμ ἐπιςρέφειν πηγὴν *auſtrum verſus flecti ſupra fontem Siloam.* Ab Hippico eum duxerat ad locum Βηθσῶ,

inde

inde ad portam Eſſaeorum; tum pergit, ſcribens flecti eum inde verſus auſtrum. Quum autem tertius murus ab Hippico quoque ſeptentrionem verſus ab Joſepho ducatur, ſi Siloam intra moenia urbis fuit, dicendum eſſet, fuiſſe intra murum hunc tertium adeoque ad ſeptentrionem Hippici. Quod ſi ad ſeptentrionem Hippici fuit, non poteſt murus Sionis qui ab Hippico occidentem & auſtrum verſus procedit dici ſupra Siloam. Ex hoc fonte deducta fuit κολυμβήθρα τοῦ Σιλωὰμ *Joh.* IX. 7. (cujus mox meminimus) ſita illic ubi murus Sionis ab auſtro ortum verſus flectitur teſte Joſepho *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. Hieronymus ita ſcribit de fonte Siloam *comm. ad Jer.* 32. *Subjacet Siloe, fontibus & amoenitate ſui, quia locus irriguus eſt, populum provocavit ad luxuriam.* Idem ad *Jerem.* 14. *Uno fonte Siloe, & hoc non perpetuo utitur civitas & uſque in praeſentem diem ſterilitas pluviarum non ſolum frugum ſed & bibendi inopiam facit.* Idem teſtatur (ſed ex his verbis colligas ab eo vocari non nomine Siloam illum fontem qui olim ita dicebatur ad occaſum urbis, at alium ad ortum fere, quem & hoc tempore Siloam vocant) fontem Siloe fluere ad radices montis Moria, *comm. ad Matth.* X. *pag.* 38. *Idolum Baal fuiſſe juxta Jeruſalem ad radices montis Moria in quibus Siloe fluit non ſemel legimus. Haec vallis & parvi campi planities irrigua erat & nemoroſa plenaque deliciis & lucus in ea idolo conſecratus.*

Fons Siloe etiam Gichon Chaldaeo dicitur I *Reg.* I. 45. 2 *Chr.* 33. 14. quia Gichon Nilus eſt, & inſtar Nili ex obſcuris ſub terra meatibus prodit, vel per ironiam quia fons parvus eſt: ita ſcribit Theodoretus *Quaeſt.* 2. *in* III. *lib.* Regum Ἐπωνόμασαν δὲ καὶ τὴν Σιλοὰμ Γηὼν, ἢ ὡς ἄγαν μικρὸν εἰρωνικῶς οὕτω καλέσαντες· ἢ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐξ ἀφανῶν ἔξεισεν ὑπονόμων ὥσπερ ὁ Νεῖλος. *Siloam appellarunt Geon, vel ironice quod parvus eſſet, vel quod uti Nilus ex locis obſcuris ortum traheret.* Ita in Miſna Peſachim. IV. 9. גיחון appellatur.

Aquas fontis Siloe aliquo modo ſalſas eſſe, nec boni ſaporis obſervat in Itinerario Monconiſius *part.* II. *pag.* 38. qui & maximam eſſe aquae penuriam Hieroſolymis ſcribit. Audiamus ipſum.

La diſette de l'eau eſt grande en cette ville : une oudre vaut 4 ſols a ceux qui n'ont point de ciſterne, car l'on n'en boit point d'autre : celle de Siloe eſt un peu ſalée & n'eſt pas de bon gout. In Avoth R. Nathan *cap.* 35. dicitur, ſi ſacerdotes nimium carnis ſanctae comederant bibiſſe aquam Siloam, ut cibus eo melius concoqueretur.

Golgotham collem exiguum a forma cranii humani dictum, quam referebat, notum eſt. Eliſa eſt litera Lamed, uti קיקלתא dixere pro קלקלתא, & לולב pro לבלב. Collocatur ab Euſebio & Hieronymo in Onomaſtico ad ſeptentrionem montis Sion. Locum hunc aggeſta terra inconſpicuum redditum etiam liquet ex his quae leguntur apud Theophanem in Chronico *pag.* 18. Αὕτη (Ἑλένη) ὀπτασίαν ἑώρακε κελεύουσαν αὐτὴν καταλαβεῖν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἀνόμων καταχωθέντας θείους τόπους εἰς φῶς ἀγαγεῖν. *Vidit illa* (Helena) *aliquid quod juberet eam Hieroſolymas proficiſci & loca ſacra ſub terram ab impiis defoſſa in lucem educere.* Adamum primum hominem heic loci ſepultum multi veteres crediderunt. Ambroſius *in Luc.* 23. *Ipſe autem crucis locus vel in medio, ut conſpicuus omnibus, vel ſupra Adae, ut Hebraei diſputant ſepulturam. Congruebat quippe ut ibi vitae noſtrae primitiae locarentur, ubi fuerant mortis exordia.* Hieron. *in Epheſ.* v. 14. narrat *ſe audiviſſe quendam in eccleſia diſputantem, & illa verba, Surge Adam qui dormis & orietur tibi Chriſtus, explicantem de Adamo in loco Calvariae ſepulto ubi Crucifixus eſt Dominus, qui Calvariae idcirco appellatus eſt quod ibi antiqui hominis eſſet conditum caput. Illo enim tempore, dicebat is, quo crucifixus Dominus ſuper ejus pendebat ſepulcrum haec prophetia completa, eſt Surge Adam qui dormis &* ἐπιψαύσει, *i. e. continget te Chriſtus, non, ut legimus,* ἐπιφαύσει, *orietur, quia ſcilicet tactu ſanguinis ipſius & corporis dependentis vivificetur atque conſurgat.* His dictis ſubjungit *utrum vera ſint nec ne lectoris arbitrio relinquo.* Eadem fere in epiſtola Paulae & Euſtochii ad Marcellam leguntur ſed non uti incerta ſed vera ex opinione ſcribentium Paulae ſcil. & Euſtochii. *Unde & locus in quo crucifixus eſt Dominus noſter Calvaria appellatur : ſcilicet quod ibi ſit antiqui hominis Calvaria condita ut ſecundus Adam & ſanguis Chriſti de cruce ſtillans primi Adam & jacentis Protoplaſti*

pec-

peccata dilueret: & tunc ſermo ille Apoſtoli compleretur, Eph. 5. 14.

De valle filiorum Hinnom, de Kedrone, aliiſque in vicinia hujus urbis quaerendis actum eſt ſupra *lib.* 1. Nos ad alia pergimus.

JESCHANA.

יְשָׁנָה / Urbs, quam Abia Jeroboamo eripuit 2 *Chron.* 13. 19. Hanc puto olim in Hieronymo lectam fuiſſe pro eo quod nunc legitur *Jethaba*, *urbs antiqua Judaeae*. Nam *Jeſchana* eſt *antiqua*. Apud Euſebium, ſuſpicor, haec ita extabant, nunc deperdita Ἰεσχανὰ, παλαιή. Πόλις τῆς Ἰουδαίας, aut A. παλαιή. i. e. Aquila reddit Παλαιή. Joſepho appellatur Ἰσανά. Graecis Interpretibus Ἰεσυνά.

Eſt & urbs non longe a Sippori, unde dicitur הישנה של צפורי *Jeſchana* τῆς *Sippori*. Miſna Kidduſchin. IV. 5. Ita ſcribunt commentatores ad illum locum. Ego tamen dubito, putoque nomen loci in ipſa urbe Sippori fuiſſe.

JESCHIMON.

יְשִׁימוֹן / In ſolitudine Maon ad dextram הישימון legitur 1 *Sam.* 23. 24. Euſebius collocat hunc locum ad vocem Βηθασιμοὺθ 10 milliar. a Jerichunte verſus meridiem prope mare mortuum. Confer eum ad vocem Ἰσιμώθ.

* JESCHUA.

יֵשׁוּעַ /. Urbs a filiis Judae inhabitata *Neh.* 11. 26.

JETHIRA.

Ἰεθειρά. Vicus grandis, 20 miliaribus ab Eleutheropoli, cujus incolae omnes Chriſtiani ſunt, in Daroma. Euſebius ad vocem Ἰεθέρ.

JETTAN.

Ἰεττάν. Vicus praegrandis Judaeorum 18 miliaribus ab Eleutheropoli ad auſtrum in Daroma. Euſebius in Onomaſt.

JIBLEAM.

יִבְלְעָם / Urbs Menaſſitarum, non tamen in regione quae a tribu illa nomen ſortita eſt *Joſ.* 17. 11. Nota hoc & alia nomina a Jod initium capientia pronunciari a multis more Syriaco Ibleam, ac ſi Jod eſſet Aleph, quum tamen omnino Jod ſit mobile & debeat audiri.

JIDALA.

יִדְאֲלָה / Urbs tribus Zabulon. *Joſ.* 19. 15.

* JIPHTAH.

יִפְתָּח / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 43.

* JIRON.

יִרְאוֹן / Urbs tribus Nephtali *Joſ.* 19. 38.

JIRPEEL.

יִרְפְּאֵל / Urbs in tribu Benjamin. *Joſ.* 18. 27.

* JITHLA.

יִתְלָה / Urbs tribus Dan. *Joſ.* 19. 42.

* JITHNAN.

יִתְנָן / Urbs in parte auſtrali tribus Judae. *Joſ.* 15. 23. Eſt in ſexto ab Eleutheropoli lapide pergentibus Chebronem. Euſebius ad vocem Ἰεδνά.

IJIM. Vide *Baala.*

IJON.

עִיּוֹן / Urbs a rege Damaſci direpta, 1 *Reg.* 15. 20. 2 *Chron.* 16. 3. Joſephus eam vocat τὴν Ἰωάννȣ λεγομένην, *Ant.* VIII. 6. Nomen notius Ἰωάννȣ ſubſtitutum pro *Ijon.*

JIZ-

JIZREEL.

יִזְרְעֶאל / Urbs tribus Jiſſaſcar *Joſ.* 19. 18. ubi palatium Achabi regis 1 *Reg.* 21. 1. Vallis Jizreel memoratur *Jud.* 6. 33. *Hoſ.* 1. 5. Eſt in campo magno inter Scythopolin & Legionem, teſte Euſebio; non longe a Dothaim, *Judith.* 3. 11. A Graecis ſcriptoribus Euſebio & aliis Ἐσδραήλα poſtea fuit nuncupata, & vallis adſita μέγα Πεδίον Ἐσδραήλων. Vide ſupra *l.* 1. *capite* LV. Hieronym. in comm. ad *Hoſ.* 1. *diximus Jeſraëlem quae nunc juxta Maximianopolim eſt, fuiſſe metropolim regni Samariae, prope quam ſunt campi latiſſimi & vallis nimiae vaſtitatis, quae plus quam decem millium tenditur paſſibus.* In Itinerario Hieroſolymitano decem millia paſſuum interponuntur inter Stradela (haec eſt Jizreel) & Scytholin. Confer quae de hac urbe leguntur apud Joſephum cui dicitur Ἀζάρη, & Ἀζάρε πόλις, & Ἰεσραήλ. Vide ſupra *p.* 602. Poſtea haec urbs facta eſt vicus, abolitoque priſco nomine parvum Gerinum dictus. Gulielmus Tyrius *lib.* XXII. 26. *Pars quaedam circa fontem cui nomen Tubania, qui ad radices montis Gelboë oritur, ſecus urbem antiquitus nobilem quae dicta eſt Jezrahel, nunc autem vulgari appellatione dicitur parvum Gerinum caſtra locaverunt commoditatem aquarum ſecuti.* Et mox: *vicum parvum Gerinum.* Campus tamen magnus retinet vetus nomen Eſdrelon, uti idem ibidem notat: eſt autem Eſdrelon Hebraïce idem cum Jizreel יזרעל. Fontis autem illius aquae verſus Scythopolin labebantur: nam mox idem addit, *ex inſperato fontem deſerit inferiuſque verſus Bethſan fontis ejuſdem fluenta ſequens caſtrametatus eſt.* Rivus ille piſces habebat aut nullos aut rariſſimos, uti idem *cap.* 26. ejuſdem libri tradit, ſed eo tempore quo Saladinus ad eum caſtrametabatur tot piſces miniſtravit quot univerſo exercitui ſufficerent.

JOANNIS URBS.

Ἡ Ἰωάννε λεγομένη. Urbs ad regnum decem tribuum pertinens & a rege Damaſci direpta. Joſephus *Antiq.* VIII. 6. Corrupta vox eſt, uti liquet ex 1 *Reg.* 15. 20. ubi עיון *Ijon* appellatur.

JOG-

* JOCDEAM.

יָקְדְעָם / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 56.

JOCMEAM.

יָקְמְעָם / 1 *Reg.* 4. 12. 1 *Chron.* 6. 68. illam in Zabulon, hanc in Ephraim vulgo locant.

JOCNEAM.

יָקְנְעָם / Urbs tribus Zabulon. *Joſ.* 19. 11. ubi memoratur rivus ante eam על פני. Confer *Joſ.* 21. 34. & 12. 22. ubi appellatur a vicino Carmelo יקנעם לכרמל. Ἰεκὸμ τȣ̃ Χερμὲλ Graecis.

JOCTEEL.

יָקְתְאֵל / Urbs Judae. *Joſ.* 15. 38. Eſt & alia hoc nomine ab Amazia ita dicta 2 *Reg.* 14. 7. quam Euſebius putat eandem fuiſſe ac Petram urbem Arabiae. Vide eum ad vocem Πέτρα.

JOGBEHA.

יָגְבְּהָה / Urbs tribus Gad. *Num.* 32. 35.

JOPPE.

Urbs haec olim יפו *Japho* dicta, deinde Ἰοππη, & Ἰοπη in nummo Titi ΙΟΠΗΤΩΝ inſcripto, celeberrimus portus fuit Judaeorum ad mare magnum. Joppe nomen ſpeculum gaudii Hebraice ſignificat, ex mente Gregorii Nazianzeni, *Apologet. Orat* 1. *pag.* 42. *καὶ τὴν κατασκοπὴν τῆς χαρᾶς ἀφεὶς (τȣ̃το γὰρ Ἑβραίοις ἡ Ἰόππη δύναται) & ſpecula laetitiae relicta; id enim Joppe Hebraeis notat.* In Lexico Origeniano legitur Ἰώππη, καλλονὴ, κατασκοπή. *Joppe, pulcritudo, ſpecula.* Hieronymus in libro nomin. Hebr. *Joppe, pulcritudo.* Joppen etiam dictam fuiſſe Acen ſcribit Niectas Choniates in vita Iſacii Angeli *lib.* 11. Ἰόππην ἡ νῦν λέγηται

γηται, qua re confudit duos portus diverſiſſimos. Τὸν Ἰάφα appellat Anna Comnena Alexiados *lib.* XI. *pag.* 328. πρὸς τὴν πολιορκίαν τῆ Ἰάφα ἠπείγετο. Joppen ita dictam de nomine Japheti quod verſus Europam ab Japheti filiis inhabitatam portus ejus celeberrimus ſpectet, ſcribit Leunclavius in pandect. hiſt. Turc. *num.* 209.

Poſtea & nunc vulgo *Jaffa* dicitur: unde proverbium Belgicum de iis qui peregre abierunt ita ut de reditu deſperetur, aut de iis qui certo exitio ſe dant, *na Jaffa gaan*: quaſi dicas, *ire Joppen.* Origo videtur a temporibus expeditionis a Chriſtianis ſuſceptae ad recuperandam terram ſanctam repetenda, quum ad Joppen appellere ii ſoleant etiam hodie qui iter in Palaeſtinam ſuſcipiunt.

A Stephano ἐν Ἐθνικοῖς ita deſcribitur. Ἰόπη, πόλις Φοινίκης, πλησίον Ἰαμνίας ὡς Φίλων· ὡς δὲ Διονύσιος, Παλαιστίνης. Φοινίκη γὰρ καὶ ἡ Παλαιστίνη. Ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Ἰόπης τῆς Αἰόλȣ θυγατρὸς τῆς γυναικὸς Κηφέως τȣ̃ κτίσαντος.... *Jope, urbs Phoenices prope Jamniam, uti Philo ſcribit: uti Dionyſius vero, Palaeſtinae. Palaeſtina enim quoque Phoenice dicitur. Vocatur de nomine Jopes filiae Aeoli, uxoris Cephei conditoris.* Ab Hieronymo ita. *Joppen portum eſſe Judaeae & in regnorum & Paralipomenon libris legimus ad quem Hiram quoque rex Tyri ligna de Libano ratibus transferebat quae Jeruſalem terreno itinere perveherentur. Hic locus eſt in quo uſque hodie ſaxa monſtrantur in litore in quibus Andromeda religata Perſei quondam ſit liberata praeſidio. Scit eruditus lector hiſtoriam. Sed & juxta regionis naturam de montanis & arduis ad Joppen & campeſtria veniens Propheta recte dicitur deſcendiſſe.* Sunt verba Hieronymi *ad cap.* I. *Ionae* ſummariam hujus urbis deſcriptionem continentia. Idem in Epitaphio Paulae ita eam deſcribit. *Joppen quoque fugientis portum Jonae & (ut aliquid perſtringam de fabulis poëtarum) religatae ad ſaxum Andromedes ſpectatricem.* Vide & infra ad vocem *Paria.* Huc quoque faciunt ea quae habet Plinius *l.* IX. 5. *Belluae, cui dicebatur expoſita fuiſſe Andromeda, oſſa Romae apportata ex oppido Judaeae Joppe oſtendit inter reliqua miracula in aedilitate ſua M. Scaurus longitudine pedum* XL. *altitudine coſtarum Indicos ele-*

phantos excedente, *ſpinae craſſitudine ſeſquipedali.* Fabulam de Andromeda ceto hic expoſita a Jona hinc fugiente natam ſuſpicor & forſitan Jonium mare a Jona dictum. Sed ea de re mox.

Quae Strabo habet de Joppe & flexu litoris Syriaci juxta illam, examinavimus ſupra *l.* 11. Et Joſephus multa habet, unde haec urbs illuſtrari poteſt. Modo Ἰόπη, uti *Ant.* IX. 11. & XI. 4. & XIII. 17. modo Ἰόππη uti *Ant.* XIII. 8. vocat. Urbs dicitur eſſe maritima inſtructa portu, *Ant.* IX. 11. & XI. 4. Circa illam erat planities: id liquet ex eo quod cum Apollonius Jonatham provocaſſet dicens illum montanis tractibus fidere nec audere in planitie certamen inire, Jonathas Joppen profectus ſit ut cum Apollonio confligeret, quod Joſephus tradit *Ant.* XIII. 8. & ibidem inter Joppen & Azotum dicitur fuiſſe planities in qua conflixerunt: ubi etiam Jamnia erat *Antiquit.* XIII. 23. Liquet porro ex Joſepho *Ant.* XIII. 8. inter Joppen & Azotum fuiſſe torrentem, non longe, ut videtur, a Joppe. Et ex *Ant.* XIII. 23. Joppen ab Antipatride abfuiſſe 150 ſtadia. Denique ex *lib.* V. *de bell. cap.* 14. Joppen fuiſſe inter Jamniam & Caeſaream. Praeſidium illic fuit, teſte Joſepho *libro* XIV *Ant.* 17. Antiochus filius Antiochi ne noceret Judaeis &c. & ut liceret praeſidium Joppes expellere uti petierant, τὴν ἐν Ἰόππῃ φρουρὰν ἐκβαλεῖν καθὼς ἐδέησαν.

Fabulae quidem de Andromeda hic belluae ingenti marinae expoſita originem ſuam mihi videntur traxiſſe ex hiſtoria Jonae ab urbe Joppe fugientis & a bellua marina abſorpti, & nomine urbis Ἰόπη, uti Graeci id pronuntiabant. Nempe in mythica hiſtoria Perſei & Andromedae frequens mentio eſt *Jopolis*, urbis ad Orontem ſitae, ubi Perſeus templum ignis aeterni ſtruxit, & Numinis *Jo*, i. e. Lunae, quam ſingulari cultu Inachus conditor Jopolis proſequebatur, uti fuſius exponitur in Chronico Paſchali *pag.* 41. & Cedreni hiſtoriarum compendio *pag.* 23.

Sitam hanc fuiſſe in locis planis & campeſtribus liquet ex iis quae leguntur 1 *Macc.* 10. 75. Confer *comm.* 69. & 71. Portus Joppenſis mentio fit 1 *Macc.* 14. 5. Diſtantia Joppes ab Alexandria

xandria hinc aliquo modo colligitur quod Epiphanius illinc profectus tertio die Alexandriam navim appulerit. Vide ejus vitam.

In concilio Epheſino habito *anno* 431 commemoratur FIDUS Joppes epiſcopus, & ELIAS in concilio Hieroſolymitano *anno* 536 habito.

Abulfeda in geographia Arabica manu ſcripta Joppen ſcribit oppidulum eſſe arce & portu inſtructum, ſitum ſex miliarium intervallo ab urbe Rama vel Ramola verſus occaſum. Haec ſatis bene conveniunt cum iis quae mihi Henricus Lub Ramae incola narravit, Joppen & Ramam duarum horarum & quadrantis itinere ſejunctas eſſe. Deprehendi autem iter horae, uti id fere in Palaeſtina ſolet confici, par eſſe tribus miliaribus Romanis, & illa miliaria quibus Arabes utuntur non multum ab Romanis abeſſe. Adeoque inter ſex & ſeptem miliaria poteſt conſtitui intervallum quo Rama a Joppe abeſt. Idem mihi indicavit duos pagos inveniri inter Joppen & Ramam, Jazur & Serſend, hoc intervallo,

A Joppe abeſt Jazur circiter 3 horae quadrantes.
a Jazur ad Serſend eſt horae unius intervallum.
a Serſend uſque ad Ramam dimidium horae aut paullo plus.

Ea efficiunt 2 horas & quadrantem inter Joppen & Ramam.

JOTABE.

Ἰωτάβη. Urbs Palaeſtinae Epiſcopatu inſignis. Vide Excerpta ex Concilio Hieroſolymitano ſupra *pag.* 533. Vox affinis eſt Jotape, Ἰωτάπη, cujus Joſephus meminit in vita *pag.* 1024. Sed illa videtur eſſe Jotapata.

JOTAPATA.

Ἰωτάπατα. Urbs ſita in Galilaea. Joſephus *bell.* 11. 25. remota

40 ſtadiis a Gabaris. In vita *pag.* 1017. Erat urbs Galilaeae omnium munitiſſima, *bell.* III. 4. fera tota rupes erat vallibus profundiſſimis cincta, nec niſi a plaga boreali adiri poteſt. Circa eam undique montes erant, ſic ut conſpici urbs non poſſet, niſi quis ad eam proxime acceſſiſſet *bell.* III. 7. fons nullus in ea urbe erat, & rara illic aeſtate pluvia, *bell.* III. 8. exſciſſa fuit a Veſpaſiano & munitiones ejus dirutae, *bell.* III. 13. Forſitan eſt eadem ac Ἰωτάπη, quo vinctos miſit auctores ſeditionis Tiberia denſis Joſephus. Vide eum in vita. *pag.* 1024. Meminerunt & Talmudici loci יורפת in *Erachin.* IX. 6.

* JOTBA.

יָטְבָה / Urbs patria regis Amonis 1 *Reg.* 21. 19. Ἰαβάτη Joſepho.

IR HAMMELACH.

עִיר הַמֶּלַח / Urbs tribus Judae in ſolitudine. *Joſ.* 15. 62. unde quidam mare mortuum volunt dici ים המלח.

IR HATTEMARIM.

עִיר הַתְּמָרִים / Urbs palmarum. *Jud.* 1. 16. eſt Jericho *Deut.* 34. 3. quae aliquamdiu occupata fuit a Moabitis *Judic.* 3. 13.

* IR NACHASCH.

עִיר נָחָשׁ / Urbs in Juda. 1 *Chron.* 4. 12.

* IR SCHEMESCH.

עִיר שֶׁמֶשׁ / Urbs Danitarum. *Joſ.* 19. 41.

ISANAE.

Ἰσάναι. Nomen vici, in quo Pappus caſtra metabatur. Joſephus *Antiq.* XIV. 27. Eſt & Ἴσανα eidem *Ant.* VIII. 5. nomen urbis quam regi Iſraelis rex Juda eripuit. Ea ישנה Jeſchana appellatur 2 *Chron.* 13. 19.

ITA-

ITABYRION. Vide *Atabyrion.*

JULIAS GAULANITIDIS.

Haec eſt quae Bethſaida olim vocata fuit & vicus erat antequam Philippus tetrarcha eam hoc novo nomine ornavit. Sita haec fuit in inferiore Gaulanitide. Quae omnia quum ex Joſepho conſtent, & ipſe Peraeam diſtinguat a Gaulanitide, & illa Julias olim Betharamphta, haec Bethſaida dicta fuerit, denique illa ab Herode Antipa, haec a Philippo novum nomen acceperit, quis non videt duas has Juliades dictinctas fuiſſe? Sed videamus nonnulla Joſephi teſtimonia. *Antiq.* XVIII. 3. primum ejus meminit, ſcribitque Philippum Tetrarcham hoc nomine vicum Bethſaida nuncupaſſe. Ibi Ἰελία ea dicitur, alibi Ἰελιάς, uti *Antiquit.* XVIII. 6. ubi Philippus legitur nunquam regionis ſuae terminos egreſſus fuiſſe & obiiſſe ἐν Ἰελιάδι. Sitam hanc fuiſſe in inferiore Gaulanitide teſtatur *lib.* II. *de bell. c.* 8. Et *lib.* III. *de bell. cap.* 2. ſcribit regionem illam quae Gamaliticen, Gaulanitin, Batanaeam & Trachonitin continet, in latitudine i. e. ab ortu verſus occaſum ſe extendere a vico Arphas uſque ad Juliada. Capite 18 ejuſdem libri legitur Jordanem emenſum 120 ſtadia a lacu Samochonite hanc urbem tranſire & in lacum Tiberiadis effundi. Confer dicta ſupra ad vocem *Bethſaida.*

JULIAS PERAEAE.

De illa Hieronymus in comm. ad *Matt.* 16. *p.* 73. *Imitatus Herodem patrem qui in honorem Auguſti Caeſaris appellavit Caeſaream quae prius turris Stratonis vocabatur & ex nomine filiae ejus Juliadem, trans Jordanem exſtruxit.* Ad hunc locum notat Martianaeus pro Juliade exemplaria quaedam manuſcripta retinere Libiadem. Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. hanc urbem Juliam vocat. Meminit Joſephus hujus Juliadis, tradiditque urbem hanc olim dictam Betharamphta ab Herode Antipa hoc novo nomine nuncupatam *Antiquit.* XVIII. 3. & ſitam in Peraea *bell.* II. 8. & hoc ſenſu Ἰελιὰς κατὰ τὴν Περαίαν, i. e. Julias Peraeae nuncupatur *bell.*

11.12. Idem Juliada Peraeae & vicos 14 circa eam Herodi datos a Nerone narrat *Ant.* xx. 5. & *de bell.* v. 3. tradit Abila, Juliada, Bezemoth & reliqua Peraeae oppida Romanis ceſſiſſe. Haec ergo eadem quae eſt Livias, vicina Abilae & Bezimoth. Certe in Galilaea haec Julias collocari nequit, quod Cellarius contendit, invito Joſepho. Vide & infra vocem *Livias.*

JUTA.

יוטה / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 55. & 21. 16. dicitur & יַטָּה. Eſt vicus praegrandis 18 mill. ab Eleutheropoli ad auſtrum teſte Euſebio.

Suſpicor hanc urbem commemorari *Luc.* 1. 39. ubi πόλις Ἰέδα appellatur, ט expreſſo per Δ. Patria haec eſt Johannis Baptiſtae, cujus parens quum ſacerdos fuerit, ubi convenientius quaeremus domum ejus & habitationem quam in urbe ſacerdotali, qualis erat Juta Ἰέτα *Joſ.* 21. 16. Situs etiam convenit ἐν ὀρεινῇ in regione montana: jungitur enim *Joſ.* 15. cum Chebrone aliiſque urbibus in montanis Judae: ne jam aliquid addam de Bethzacharia, quam vetus traditio patriam S. Johannis eſſe affirmat quaeque loco non multum diverſo ab eo quo Juta ab Euſebio ponitur ſita fuiſſe videtur. Probaturos hanc conjecturam omnes opinor qui verba Lucae accuratius examinabunt, videbuntque ſi πόλιν Ἰέδα *urbem Judae* interpretemur, uti vulgo fit, non exprimi certam urbem, quod quis jure expectaret, & vix quicquam in toto Lucae Euangelio eſſe obſcurius, quod Papebrochius faſſus eſt, de hoc loco & patria Sancti Johannis agens in actis Sanctorum Junii *tom.* 4. *pag.* 703.

* LACHMAS

לַחְמָס / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 40.

LACHISCH.

לָכִישׁ / Urbs tribus Juda. *Joſ.* 10. 3. & 15. 49. Adoraim, Lachiſch & Azeka 2 *Chron.* 11. 9. Euſebius ſcribit eſſe in ſeptimo lapi-

lapide ab Eleutheropoli verſus auſtrum in Daroma. Λαχεῖς Joſepho appellatur *Ant.* VIII. 3. Λαχεῖσα *Antiquit.* IX. 10. In libris Apocryphis, *Eccleſiaſt.* 48.21. legitur Sennacheribum miſiſſe Rabſacen ἐκ Λάχεις. Sed hae duae voces abſunt a nonnullis codicibus.

LACCUM.

לקום / Urbs tribus Nephtali. *Joſ.* 19. 33.

LAJISCH.

לַיִשׁ / Urbs etiam Dan dicta. *Jud.* 18. 29. Vide hanc vocem.

* LASCHA.

לֶשַׁע / Non longe a Sodoma. *Gen.* 10. 19. Hieronymus ſcribit fuiſſe *circa Sidonem*: ſed Sodomam illic ſubſtitui debere tum ex Euſebio tum Sacro Codice certum eſt, & ex ipſo Hieronymo ſcribente in quaeſtionibus ad *Gen.* 10. 19. *Liſa* (לשע) ipſa eſt *quae nunc Callirhoe dicitur, ubi aquae calidae prorumpentes in mare mortuum defluunt.* Bochartus geographiae ſacrae *lib.* IV. *cap.* 37. dubitat an non לשע ſit urbs Arabum Luſa, quae apud Ptolemaeum medio fere ſpatio ſita eſt inter mare mortuum & Erythraeum. Sed obſtat fines terrae Cananaeae auſtrales ab extremitate maris mortui verſus mare mediterraneum duci, a quibus Luſa illa longe abeſt.

* LASSCHARON.

לַשָּׁרוֹן / Cujus rex a Joſua devictus. *Joſ.* 12. 18.

* LEBAOTH.

לבאות / Urbs tribus Juda. *Joſ.* 15. 32.

LEBONA.

לבנה *Jud.* 21. 19. Schilo illic legitur eſſe ad ſeptentrionem Betheli

thelis & ad meridiem Lebonae. Maundrellus in itinere quod nuperrime anno MCCXCVII inſtituit conjicit eſſe locum dictum Can Leban, ad orientem exiguae ſed amoenae vallis 4 leucis vel itineris horarii ſpatiis a Neapoli verſus meridiem & duabus a Bethel vel loco qui pro Bethel habetur. Fuiſſet itaque Schilo in montanis ſita inter Can Leban & Bethel. Montana Judaeae a Can Leban incipiunt & Hieroſolymas uſque & ultra protenduntur. At ego Can leban potius crediderim eſſe idem ac Bethleban, quod a vitibus commendant Talmudici. Rupes illic erant vitibus aptiſſimae.

LECHA.

לֵכָה Urbs tribus Juda. 1 *Chron.* 4. 21.

LECHI.

Locus hic nomen ductum habet a maxilla, quam ibidem Samſon abjecit, uti conſtat ex *Jud.* 15. 9. Aquila & Symmachus reddiderunt ἐν Σιαγῶνι, uti obſervat Euſebius in onomaſt. ad h. v. & ad vocem Ἐνλεχὶ notat, Ἀκύλας. Σιαγών. Sed inde non ſequitur eos crediſſe id non eſſe nomen loci proprium, quum etiam Joſephus hunc locum Σιαγῶνα appellat, uti Παρεμβολὰς nuncupat urbem מחנים & Σκοπὸν צופים. Ita Euſebius ipſe voce Σκηναὶ urbem *Succoth* סוכות appellat.

In annalibus Glycae legitur part. 11. *pag.* 164. in ſuburbio Eleutheropolis eum fontem fuiſſe. Ἡ γὰρ Σιαγὼν παρ' αὐτῦ ἐκθλιβεῖσα, ὕδωρ ἔβλυσεν ἄφθονον. Ὅθεν ἡ τοιαύτη πηγὴ μέχρι καὶ τήμερον ἐν τοῖς προαστείοις Ἐλευθεροπόλεως φαίνεται σιαγόνος ἐπονομαζομένη πηγή. *Maxilla ab eo abjecta ingentem aquae copiam produxit. Et hic fons in hunc uſque diem in ſuburbio Eleutheropolis conſpicitur & fons maxillae nuncupatur.* Meminit etiam Antoninus Martyr in Itinerario, cujus verba vide ad vocem Eleutheropolis; & quum ſitus Eleutheropolis certus ſit ex teſtimonio veterum, etiam hinc colligere licet Lechi eodem circiter loco ſitam fuiſſe.

LEGIO.

L E G I O.

Urbs in ſcriptis Euſebii & Hieronymi potiſſimum memorata, ſita 15 miliaribus Romanis a Nazareth verſus occidentem. Inde nomen habet *μέγα Πεδίον Λεγεῶνος* quod non longe erat a Caeſarea, nam urbs Gabe 16 miliaria aberat a Caeſarea & illa adjacebat magno campo Legionis, teſte Euſebio ad vocem Γαβαθῶν, ſi recte ſe habent Graeca, nam Hieronymus aliter reddidit, quem vide. Aut ego multum fallor aut hic locus priſcum nomen retinet hodieque. Eſt enim vicus dictus *Legune* eo fere loco, ubi ex teſtimoniis veterum colligere licet Legionem urbem ſitam fuiſſe; & ante ipſam, ſive inter ipſam & Nazareth, Tabor, locaque vicina eſt ingens planities quae olim planities Eſdrael dicta fuit. Nomen hoc *Legio* irrepſit a temporibus Romanis in ſermonem & ſcripta Judaeorum. In Seder olam Rabba *cap.* 23. הלגיונות *Legiones* commemorantur, לגיונים in Midraſch Schir Haſſchirim *fol.* 23.3. & alibi. Hinc locus a *Legione* dictus, uti alius *Caſtra* קסטרא. Non memini tamen legere in ſcriptis Judaïcis nomen hoc urbis: nec obſervavit R. Nathan in Aruch.

L E S C H E M.

לֶשֶׁם/ Urbs a Danitis occupata. *Joſ.* 19.47. Sita juxta Paneadem, teſte Euſebio ad vocem Λεσέμ. Vide ſupra vocem *Dan*.

L I B N A.

לִבְנָה/ Urbs in Juda. *Joſ.* 15.42. Profectus eſt Macceda Libnam, legitur *Joſ.* 10.29. a Libna verſus Lachis, *Ibid. commate* 31. Hunc eſſe vicum in regione Eleutheropolitana Λοβανά ſuo tempore dictum ſcribit Euſebius in Onomaſtico. Λαβίνα nomen hujus urbis ſcribitur in Joſepho. Caſaubonus in Athenaeum *lib.* 1. *cap.* 25. credidit Πλινθίνην Aegypti ab hac לבנה dictam, quia in Stephano legitur Πλινθίνη ἀπὸ τῆς Σαμαρείας. Sed Μαρεία λίμνη erat vicina Plinthinae, non Samaria: nec Libna urbs Samariae fuit.

LIVIAS.

Urbs fuit Palaeſtinae primae, in regione trans Jordanem ſita. Non longe erat a monte *Peor* ſive Φογόρ. Nam Phogor mons erat ſupra Liviadem, teſte Euſebio ad vocem Φογώρ. Plinius Liviada vallem nuncupat, quemadmodum & Archelaida ac Phaſelida *lib.* 13. 4. Λυσίας male pro Λιβίας legitur apud Strabonem *lib.* XVI. nomen hujus urbis, ubi cum Machaerunte jungitur. Sunt qui damnent ſcriptionem hujus vocis per B, *Libias.* Scio equidem a Livia urbem dictam adeoque Liviada genuinum nomen eſſe, ſed & hoc ſcio apud Ptolemaeum & Joſephum Λιβιάδα appellari *Ant.* XIV. 2. & Liviam in Nummis ΛΙΒΙΑΝ nuncupari. Meminit Vaillantius in Numiſm. Imperat. & Caeſ. *pag.* 7. nummi qui ab una facie hanc Inſcriptionem praeſert ΙΟΥΛΙΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ ab altera ΛΙΒΙΑΝ ΗΡΑΝ. Et *ibid. pag.* 6. ΘΕΑ ΛΙΒΙΑ in Nummo Liviae. Licet plerumque ΛΙΟΥΙΑ & in Nummis & codicibus appelletur. Et quis neſcit V Latinorum non tantum per ΟΥ verum etiam per B ſaepe redditum? *Vandali* Βανδῆλοι & Βανδίλοι a Dexippo Athenienſi & Priſco Rhetore appellantur, Βαλήριος, *Valerius*, Βενετοὶ, *Veneti*, Βιμινάκιον, *Viminacium*, *veſtiarii* Βεςιαρίοι, βίγκας, *vincas.* Joſephus ſemel tantum (*Ant.* XIV. 2.) meminit Libiadis inter urbes quas Judaei Arabibus eripuere.

Mentio ejus fit, & ſitus aliquomodo inde colligitur, in vita S. Joannis Silentiarii, quae ex MS.to Vaticano edita eſt in Actis Sanctorum *Tom.* III. *Maji.* §. 18. Μετὰ τὴν κοίμησιν τȣ̃ ἐν ἁγίοις Σάβα ἀπέςειλεν ἡμᾶς ὁ γέρων εἰς ἀπόκρισιν ἐπὶ Λιβιάδα, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ μετὰ τὸ περάσαι τὸν Ἰορδάνην συνήντησαν ἡμῖν τινες. *Poſt obitum Beati Sabae miſit nos Senex, ut curaremus reſponſa quaedam Liviadem. In via autem poſtquam trajeciſſemus Jordanem occurrerunt nobis quidam*, ad quae verba notat Celeberrimus Henſchenius, *Libias non tam regionem Libyae mihi ſignificare videtur quam unam Aegyptiarum ſolitudinum, de qua Palladius Helenopolitanus in vita S. Macarii*: hic ſanctus habebat diverſas cellas; unam quidem in Scete, quae eſt interior in ſolitudine, & unam in Liba & unam

unam in Celliis, & unam in monte Nitriae. Ego tamen exiſtimo per Libiada illic indicari urbem hanc Palaeſtinae ad quam a Laura S. Sabae iter erat trajecto Jordane: nec quum in vicinia fuerit Libias, videtur in Aegypto quaerenda: adde quod ſi a Laura S. Sabae in Aegyptum proficiſci vellent, Jordanem tranſire non deberent. Epiſcopus Λιϐυάδος LETOIUS interfuit Concilio Epheſino. PANCRATIUS concilio Chalcedonenſi, qui in ejuſdem concilii actione 15 male *Enodenſis* & *Abiadenſis* in codd. quibuſdam ſcribitur. In Concilio Hieroſolymitano ἡ Λιϐιαδῶν dicitur, cujus epiſcopus ZACHARIAS ei ſubſcripſit. Vide *tom.* v. concilior *pag.* 284.

LOBNA.

Vicus in regione Eleutheropolitana. Euſebius & Hieronymus in Onom. ad vocem Lebna & Λεϐνά.

LOD. Vide LYDDA.

LODEBAR.

לְדְאָבַר / Urbs in regione trans Jordanem 2 *Sam.* 9. 4 5. Vide an non poſſit eſſe eadem ac לדבר, urbs in regione trans Jordanem *Joſ.* 13. 26. licet aliae vocales ſint.

LOKIM.

לוקים / Nomen recentius urbis Nephtalicae לקום Laccum *Joſ.* 19. 33. Ita ſcribitur in Gemara Hieroſ. Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Δωδὰμ Graeci ſcribunt, ubi veſtigia ſoni in ſyllaba priore videmus. Δ irrepſit pro Λ. Id librariis imputamus. Λωκὰμ videntur ſcripſiſſe.

LUSSA.

Λύσσα. Urbs a Judaeis erepta Arabibus. Joſephus *Ant.* XIV. 2.

L U Z.

לוז / Urbs poſtea dicta Bethel *Gen.* 28. 19. & לוזה *Joſ.* 18. 13. uti & in Pentateucho HebraeoSamaritano. Hic clare dicitur Luzam & Bethel eſſe eandem urbem, ubi deſcribitur limes borealis tribus Benjamin. Cur ergo *Joſ.* 16. 2. ubi deſcribitur limes auſtralis tribus Ephraim, qui idem eſſe debet ac borealis terminus tribus Benjamin, crederemus illic Bethel & Luz eſſe urbes diſtinctas, licet ibi dicatur מביתאל לוזה? Unum ex altero debet explicari & *Joſ.* 18. 13. cum *Joſ.* 16. 2. conferri, quum utrobique de eodem limite agatur.

Multi putant non לוז ſed אולמלוז eſſe nomen hujus loci, & illud אולם cum eo conjungunt, quod alii divellunt *Gen.* 28. 19. Sed jam ab aliis obſervatum eſt אולם notare *prius*: nec obſtare quod addatur לראשנה quod idem ſignificat: in aliis enim linguis quoque *olim quondam* jungitur pleonaſtice. Exemplo ſit illud Eunuchi Terentianae *Act.* 11. ſc. 2.

Olim iſti fuit generi quondam quaeſtus apud ſaeclum prius.

Euſebius in illa ſententia fuit, quem vide ad vocem Ὀυλαμμȣ̃ς. Juſtinus quoque Martyr in dialogo cum Tryphone Judaeo ita hunc locum citat καὶ Ὀυλαμμάȣς ἦν τὸ ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρότερον. *Et Ulammaus erat nomen urbi antea.* Sed non eſt quod quis porro credat iſtud אולם eſſe nomen aut partem nominis urbis, quoniam eadem phraſis *Geneſ.* 28. 19. uſurpatur quoque de urbe Lais *Jud.* 18. 19. ואולם ליש שם העיר לראשונה ubi & Ὀυλαμαὶς habent Graeci.

L U Z A.

Λȣζά. Juxta Sichem, in tertio lapide a Neapoli. Hieronymus in Onomaſtico.

LYDDA.

L Y D D A

לד / Jungitur cum Ono & Chadid 1 *Chron.* 8. 12. *Ezr.* 2. 33. inhabitata a Benjaminitis reducibus e Babylonia *Neh.* 11. 35. In N. T. Λύδδα dicitur, hodie لد *Loddo*, apud Scriptores medii aevi Διόσπολις. Hieron. in Epitaphio Paulae. *Lyddam verſam in Dioſpolin, Dorcadis atque Aeneae reſurrectione ac ſanitate inclytam.* Hieronymus quidem ad Zophon. 1. nomine Dioſpolis utitur, *portam piſcium eam vocabant, quae Dioſpolin ducit & Joppen.* Retinuit tamen vetus nomen ad *caput* 11. *Abacuc. Adivi Liddae quendam de Hebraeis qui ſapiens apud illos & δευτερώτης vocabatur.* Idem in Epiſt. ad Vitalem. *Noſtra aetate duplex Lyddae natus eſt homo duorum capitum, quatuor manuum, uno ventre & duobus pedibus.* In Anaſtaſii tamen bibliothecarii hiſtoria legitur circa annum Chriſti 374 (qui incidit in aetatem Hieronymi) illum puerum natum eſſe apud Palaeſtinam (ita reddit Graecum κατὰ Παλαιςίνην, rectius dediſſet *in Palaeſtina*) in caſtello Emaus. Nec enim crediderim duos iſtiuſmodi pueros in locis tam vicinis & eodem tempore natos. Ita etiam Theophanes in Chronico anno aerae Chriſtianae 378 narrat ἐν Παλαιςίνῃ Ἐμμαοὺς κώμῃ puerum illum natum eſſe. Simile quid legi in Romano Lacapeno incerti Continuatoris *pag.* 268. ex Armenia Conſtantinopolin eſſe advectum hominem iſtiuſmodi duplicem, ex uno ventre progreſſum ita ut ſuperiora verſus omnia eſſent duplicia & ipſi vultibus eſſent obverſis ſibi mutuo. Uno ex iis mortuo medici reſecuerant partem mortuam, ſed triduo poſt etiam alter obiit. Meminit eorundem Zonaras annalium *lib.* XVI. *pag.* 192. & Glycas Annal. *part.* IV. *pag.* 273. addens (quod & Theophanes in Chronico *pag.* 230. habet) λέγουσι δὲ μὴ προσημαίνειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα τίκτονται. Sane boni nihil portendunt, fateor, ſed nec mali. Dicitur & לודקיא in Talmude haec urbs aut regio ejus, quod pro *Laodicea* ſumſere quidam. At natum eſt ex ἡ Λυδδικὴ uti גרריקו ex Γεραριτικὸν & הנדקי in Midras Coheleth *fol.* 92. *col.* 4. pro Ἰνδικὴ & הנדקיא (quod idem eſt) in Targum Hieroſ. *Gen.* 25. 18.

Nomen hoc corruptum extat in Itinerario Benjamini, ubi legitur *pag.* 60. משם חצי יום לשר גורג והיא לוז *Inde iter dimidii diei ad Sancti Georgii, quae eſt Lydda.* Corrige לוד & ſub iſto quod *Schargoreg* reddidit interpres, attende latere Sancti vel Ducis Georgii nomen. Templum ibi olim fuit S. Georgii, cujus pars quaedam adhuc ſupereſſe dicitur, niſi forſitan alterius templi ſit, nam & Mariae matris Chriſti illic templum fuit. Lyddae in hunc uſque diem, ſcribit Georg. Monachus (vide Scriptores rerum Byzantinarum poſt Theophanem *pag.* 505.) in Templo S. Genitricis Dei ſervatur ejus (Mariae) imago: & hanc aedem excitarunt Apoſtoli quum beata Maria adhuc ſuperſtes eſſet. Eſt ea columnae impreſſa, nec Graeci aut Judaei eam eradere potuerunt.

Λύδδα in plurali, vel Λύδδη in ſingulari aliquando Joſepho appellatur. Una fuit e tribus toparchiis quae a Samaritide ablatae Judaeae adjectae ſunt. Joſephus *Antiq.* XIV. 8. & I *Macc.* II. 34. Ergo fuit in tribu Ephraim. *Antiquit.* XIV. 18. quatuor hae urbes junguntur, Gophna Emmaus Lydda & Thamna, quas Caſſius ἐξανδραποδίζεται. Conjunguntur etiam hae urbes *lib.* III. *de bello cap.* 3. Denique *Antiq.* XX. 5. dicitur eſſe vicus ſed magnitudine urbi par.

In Midraſch Schir Haſſchirim memoratur תיב עליית ערים בלוד ὑπερῷον *Arim in Lud*, ubi R. Tarphon & R. Akiba diſputabant. Memorant & Hebraei R. Samlai לודאה *Lyddenſem* & alios.

Epiſcopus hujus urbis AETIUS ſubſcripſit concilio Niceno I, hoc modo

Aëtius Lyddenſis

Sed DIONYSIUS Dioſpolitanum ſe nuncupat. Ita ſubſcripſit concilio Conſtantinopolitano, *anno* 381. At PHOTINUS Λύδδης ſe epiſcopum eſſe ſcripſit in concilio Chalcedonenſi *anno* 451. In actione hujus concilii 15 legitur *Photinus Dioſpolitanus.* Vide acta concilior. *tom.* IV. *pag.* 787. Baluzius in nova collectione conciliorum *pag.* 1239. habet *Photinus Epiſcopus Lydae.* In Epiſtola Johannis Hieroſolymitani *tom.* V. Concil. *pag.* 192. memoratur Ἀπολλώνιος τῆς Διοσπολιτῶν.

Do-

Dorotheus, epiſcopus Tyri, qui tempore Licinii & Conſtantini Imperatorum martyrium paſſus eſt, in comm. de 70 diſcipulis, unum ex iis Zenam Dioſpoleos epiſcopum facit. Ζηνᾶς ὁ Νομικὸς, ȣ̃ καὶ αὐτȣ̃ ὁ Ἀπόστολος μέμνηται, ὃς καὶ ἐπίσκοπος Διοσπόλεως γέγονεν. *Zenas, legis peritus, cujus meminit quoque Apoſtolus, qui & epiſcopus Dioſpolis fuit.* Nota eum nullos ex iis epiſcopos in Palaeſtina recenſere quam Eleutheropoli, Dioſpoli, & Gazae, niſi forte & Apollonias iis accenſeri debeat. Fuit enim Apollonia quaedam in Palaeſtina. Vide Joſephum. Sed fuere & aliae Apolloniae.

Extant nummi hujus urbis inſcripti Λ. CEΠ. CEOΥ. ΔΙΟCΠΟΛΙC. ΕΡ. *Lucius Septimius Severus. Dioſpolis anno* 105. Vel ΘΡ, *anno* 190. Vide Noriſium in addendis ad epochas Syromacedonum, & Vaillant. Numiſm. Impp. & Caeſ. *pag.* 350. Aerae caput ducitur ab *anno* v. c. 846.

* MAACHATH.

מַעֲכָה / In Baſan. *Joſ.* 13. 13. unde ἐθνικὸν מעכתי *Deut.* 3. 14. *Joſ.* 12. 5.

MAAPHA.

Μααφά. Urbs Gileaditidis. 1 *Macc.* 5. 35. Alii legunt *Mazpha.*

* MAARATH.

מַעֲרָת / Urbs tribus Judae ſita in montanis. *Joſ.* 15. 59. An forte hinc dictus eſt mons Mardes, qui excelſus admodum fuit & circa mare mortuum? In eo invenit S. Euthymius puteum & humi ſtrata aedificia (ſignum ibi olim homines habitaſſe) vide Acta Sanctorum *Tom.* 11. *pag.* 306.

MABARTHA.

Μαβαρθά. Ita Neapolis urbs Samaritidis ab indigenis appellabatur. Joſephus *de bell.* v. 4. Μαβορθὰ legit Rufinus. Alibi de hoc nomine diximus in diſſertat. miſcellan. parte 1.

MAC-

MACBENA.

מכבנה/ Urbs in tribu Judae. 1 *Chron.* 2.49.

MAKED.

Μακέδ. Urbs magna Gileaditidis. 1 *Maccab.* 5.26. & 36.

MACHAERUS.

Μαχαιροῦς. Oppidum & arx valida, ad auſtralem terminum Peraeae, ſexaginta circiter ſtadiis a Jordane remota, proſpiciens montes Arabum. Fallitur Plinius *lib.* v.16. ſcribens eam ad meridiem lacus aſphaltitis eſſe ſitam, & errorem ejus jam notavit Salmaſius. Putat tamen Cellarius ipſum Salmaſium falli nec aſſecutum mentem Plinii: mens Plinii ſecundum Cellarium eſt *Machaerus proſpicit a meridie lacum Aſphaltiten*, id eſt a meridie ſubjacentem habet lacum Aſphaltiten. At ego cum Salmaſio facio: nam verba adjecta docent illud *a meridie* eſſe *a meridie lacus*, non a meridie Machaeruntis; nam ita ſcribit: *Proſpicit eum ab oriente Arabia Nomadum, a meridie Machaerus.* Uti τὸ *ab oriente*, ita quoque τὸ *a meridie* accipi debet. Et ſi *proſpicit a meridie* notet, ſitus eſt ad ſeptentrionem (quod Cellarius contendit) ergo *proſpicit ab oriente* idem erit quod ſitus eſt ad occidentem. Atque ita dixiſſet Plinius Arabiam Nomadum eſſe ad occidentem lacus Aſphaltitis: quod falſum eſt quum contra ad orientem fuerit, & ipſe Plinius *lib.* v. *cap.* 17. ſcribat ab occidente *litora Eſſenos incolere.* Quid? quod hoc ipſum non parum explicationem noſtram firmet: nam uti hic τὸ *ab occidente* intelligi debet de occidente lacus ipſius ita quoque praecedentia *ab oriente & a meridie.*

Stephanus ita deſcribit Machaerunta. Μαχαιροῦς, Φρούριον τῆς Ἰουδαίας, ὡς Ἰώσηπος. Τὸ ἐθνικὸν ὤφειλεν Μαχαιρούντιος, ὡς Ἱεριχούντιος, αὐτὸς δὲ Μαχαιρίτας αὐτοὺς φησι. *Machaerus, arx Judaeae, uti Joſephus. Gentile debebat eſſe Machaeruntius, uti Jerichuntius, ſed hic eos appellat Machaeritas.*

In

In vicinia Machaeruntis, ſive in valle quae ad ſeptentrionem ejus urbis eſt, locus eſt Βαάρας nomine, cujus Joſephus meminit *lib.* VII. *de bell. cap.* 25. addens ibi naſci radicem ejuſdem nominis quae colore igni ſimilis eſt. Quapropter illud nomen a בער Βαὰρ *arſit* videtur eſſe ductum. Guiſius in notis ad Miſnam Kilaim. VIII. 5. ſcribit Βαάρας in valle cognomine ad ſeptentrionem Machaeruntis eſſe ſtirpem forma humana, & reſcribit Βάρνας ברנש. Sed haec mihi nimis longe petita & temere mutata videntur. Zonaras in Joſepho videtur legiſſe Βαάρ. Vide eum *l.* VI. *annal. pag.* 308. Glycas quoque in annalibus *parte* III. *p.* 278. ejus plantae meminit ſcribens, Ἐκεῖ (ἐν Παλαιςίνῃ) ἡ βαταρῖτις ῥίζα, ἡ φλογοειδής. *Illic* (*videlicet in Palaeſtina*) *eſt radix Bataritis, flammae ſimilis.* Lege Βααρῖτις. Apud Cedrenum *pag.* 305. legitur Βατταρῖτις diciturque ea herba creſcere in parte ſeptentrionali vallis juxta Caeſaream Philippi. Sed ex Joſepho, quem ſequitur, perſpicuum eſt, eum falli, & Caeſaream Philippi pro Machaerunte poſuiſſe. Apud Euſebium puto etiam hujus loci mentionem fieri in Onomaſtico ad vocem Καριαθεὶμ ubi ſcribit eſſe vicum juxta Medebam ad occidentem ejus, decem inde millia diſtantem ἐπὶ τὸν Βάριν. Hieronymus, *vicinus ejus loci qui appellatur Bare.* Et Hieronymus ad vocem Beelmeon, urbem tribus Ruben, ſcribit; eſt vicus uſque nunc grandis juxta Baaru in Arabia ubi aquas calidas ſponte humus effert cognomento Beelmaus diſtans ab Esbus millibus novem. Hinc diſcimus ſitum Machaeruntis aliquo modo & diſtantiam Esbuntis a Machaerunte ſi conferamus haec intervalla.

Μαχαιροῦς hic locus Joſepho dicitur, & arx *Antiq.* XIII. 24. ſita πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν, ad montes Arabiae. Alii legerunt ὁρίοις *finibus*, & ſane *Antiq.* XVIII. 6. de hac arce extat μεθόριον δὲ ἐςι τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρώδου ἀρχῆς, ſitam fuiſſe in confiniis imperii Aretae (erat autem ille rex Arabum) & Herodis. Sed quamvis ſenſus idem fere ſit, retineri tamen poſſe puto illud ὄρεσιν, quia *bell.* I. 6. eadem haec Machaerus ſita dicitur πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσι. Diruta fuit a Gabinio, teſte Joſepho *Antiq.* XIV. 10. munita denuo ab Ariſtobulo *Antiq.* XIV. 11. Sed ita ut

non ultra biduum oppugnationem Gabinii ſuſtinuerit, *ibid.* Terminus eſt auſtralis Peraeae, quae inde uſque ad Pellam extenditur *de bell.* III. 2. quo etiam hoc facit quod legitur *lib.* v. *de bell. cap.* 3. omnia oppida Peraeae uſque ad Machaeruntem capta fuiſſe a Romanis. Libro denique VII. *de bell. cap.* 25. deſcribit Machaerunta, uti cingitur ad occaſum valle quae per ſpatium 60 ſtadiorum uſque ad Jordanem diffunditur, & proſpicit fines Arabum.

MACALA.

Μακαλά. Urbis nomen ſed corruptum. III *Ezr.* 5. 40. ſed facile reſtituendum ex ſerie eadem quae *Neh.* 7. eſt, ubi *comm.* 31. legitur Michmas, οἱ ὁ, Μαχημάς.

* MACATZ.

מָקַץ/ Urbs Danitarum. 1 *Reg.* 4. 9.

MACHANAIM.

מַחֲנַיִם/ *Gen.* 23. 2. Baſan regio incipit ab hac urbe, *Joſ.* 13. 30. Erat in tribu Gad, *Joſ.* 21. 38. in confiniis Gad & dimidiae Manaſſis, *Joſ.* 13. 29. ad borealem plagam fluminis Jabbok, uti colligere licet ex itinere Jacobi *Gen.* 32. 2. qui relicta Machanaim tranſiit Jabbokum *ibid. commate* 22. Sic ut quum Jabbok dicitur terminus Gaditarum vel regni Sichonis quod ſe extendit ad Machanaim, videatur non pro ipſo flumine verum etiam parte orae trans illud accipi. Sita erat urbs haud procul a Jordane 2 *Sam.* 2. 29. in eadem fere latitudine (ut cum geographis & aſtronomis loquar) cum extremitate maris Kinnereth ſive Tiberiadis, qua videlicet Jordanes ex eo effluit; nam eo uſque tribus Gad ſe extendit *Joſ.* 13. 27. Ab hac urbe per planitiem (μέγα Πεδίον Joſephi, ערבה in Veteri Teſt.) tota nocte iter fecerunt Rechab & Bahana profecti Chebronem, 2 *Sam.* 4. 8. & inter hanc urbem & Jordanem erat regio Bitron בתרון. 2 *Sam.* 2. 29. quae eſt ex ἅπαξ λεγ. Haec ſunt quae ex ſacris literis ad ſitum hujus urbis colligi queunt. Joſepho haec urbs Παρεμβολαὶ dicitur.

dicitur, quod exprimit vim vocis Hebraeae, & Θεȣ̃ ϛρατόπεδον *Ant.* 1. 19.

* MACHANE DAN.

מַחֲנֵי דָן / Locus prope Kirjathjearim. *Jud.* 18. 12.

MACHMAS.

Μαχμάς. Ubi Jonathan habitavit. 1 *Macc.* 9. 73. vide *Michmas.*

MACHPELA.

Σπήλαιον διπλȣ̃ν Graecis. Nomen eſſe loci interpretes quidam exiſtimant. R. Salomo filius Meir (cujus in Pentateuchum notae ante quadriennium Berolini primum typis editae ſunt) id confirmat ex *Gen.* 23. 17. Marinus in Proclo *pag.* 75. memorat θήκην τȣ̃ μνήματος διπλῆν ut cum Syriano ibi conderetur.

MACVAR.

מִכְוַר / Subſtitur pro nomine urbis יַעְזֵר in Targum Hieroſolymitano, *Num.* 32. 3. &c. Videtur innui *Machaerus.*

MADMANNA.

מַדְמַנָּה / Urbs in regione auſtrali tribus Judae. *Joſ.* 15. 31. Euſebius ad hanc vocem ſcribit eſſe juxta Gazam oppidulum cui nomen Μηνωΐς.

* MADMENA.

מַדְמֵנָה / Urbs in Benjamin. *Jeſ.* 10. 31.

MAESALOTH.

Μαισαλώθ. Sita ἐν Ἀρβήλοις 1 *Macc.* 9. 2. alii *Keſulloth* legunt.

MAGDALA.

Matth. 15. 39. alii Codd. Μαγεδάν. Et Euſebius in Onomaſti-

co ita ſcribit, notatque ſuo tempore regionem circa Geraſam Μαγαιδήνην appellatam fuiſſe: ſic viciſſim Megiddo adſcivit literam L, quum Μάγδωλος Herodoto dicitur quae Megiddo in ſacris tabulis. Joſephus meminit arcis Μάγδαλα non longe a Gamala: adeoque regio illa ab hac arce nomen tuliſſe videtur. Memoratur a ſcriptoribus Hebraeis quaedam מרים מגדלא uxor R. Papus Ben Jehudae. Fuit quidem hoc nomine celebris doctor inter Miſchnicos, aequalis R. Akibae, & cum illo conjectus in carcerem; ſed fuit & alius, qui creditur eſſe pater Jeſu Nazareni, המכונה לאביו של הנוצרי, uti ſcribit auctor libri Juchaſin *fol.* 17. *fac.* 6. cujus uxor fuit Maria מגדלא *plicatrix* capillorum muliebrium: adeoque ab vitae genere, non urbe Magdala, dicta. Ligtfootus hanc eandem eſſe cenſet quae *Luc.* 8. 2. Μαρία Μαγδαλήνη dicitur. מגדלא vaſtata eſt מפני הזנות propter ſcorta. Echa Rabbati 75. 4. ſed haec eſt *Migdal Tzebaia*, de qua vide infra ad hanc vocem.

MAGDALSENNA.

Μάγδαλ Σέννα (ita lege pro Μεγάλη Σέννα) vicus 7 miliaribus a Jerichunte verſus ſeptentrionem. Euſebius ad vocem Σέννα: eſtne מגדלא צבעייא? vide infra Migdal Tzebaia.

MAGDIEL.

Vicus exiguus in quinto miliario Dorae pergentibus Ptolemaïdem. Hieronymus in Onom. Euſebius ſcribit Μαδιήλ.

MAHALOL.

מהלול / Urbs ante dicta נהלל Nahalal. *Joſ.* 19. 15. Ita ſcribitur in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Vide ſupra vocem *Choleph*.

MAJUMAS.

De Majuma Gazae ante egimus *pag.* 791. Erat & Majumas Aſcalonis, cujus epiſcopus ab epiſcopo Aſcalonitano diverſus erat uti videre eſt in actis concilii Conſtantinopolitani. Datum etiam

fuit

fuit hoc nomen ſolennitati anniverſariae de qua Suidas. Μαϊουμᾶς πανήγυρις ἐγένετο ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸν Μάϊον μῆνα. Τὴν παράλιον καταλαμβάνοντες πόλιν, τὴν λεγομένην Ὀςίαν, οἱ τὰ πρῶτα τῆς πόλεως τελοῦντες, ἡδυπαθεῖν ἠνείχοντο, ἐν τοῖς θαλαττίοις ὕδασιν ἀλλήλους ἐμβάλλοντες· ὅθεν καὶ Μαϊουμᾶς ὁ τῆς τοιαύτης ἑορτῆς καιρὸς ὠνομάζετο. *Majumas ſolennis erat conventus & feſtivus menſe Majo, quo principes civitatis Oſtiam urbem maritimam ſe conferebant voluptatibus & deliciis indulgentes, & alter alterum in aquam marinam injicientes. Unde & tempus feſti illius Majumas vocatum fuit.* Huc ſpectant & illa quae leguntur in Anaſtaſii bibliothecarii Hiſtor. Eccleſ. *pag.* 156. *Praeterea Imperator facta Majoma in Sophianis inſedit in ſolio cum filio ſuo.* Ποιήσας Μαιουμᾶν erat in Theophane quem convertit in ſermonem Latinum.

MAKKEDA.

מַקֵּדָה / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 41. Profectus eſt Makkeda Libnam, *Joſ.* 10. 29. Eſt in octavo miliario Eleutheropoleos verſus ortum, teſte Euſebio. Μακηδὰ ei, Joſepho Μακχιδὰ, hoc nomen ſcribitur *Antiquit.* V. I.

MALATHA.

Μαλάθα. Joſephus arcem Idumaeae appellat *Ant.* XVIII. 8. Euſebius ſaepius hujus urbis meminit, uti ad vocem Ἐθέρ. Μεγίςη κώμη ἐν τῷ ἐσωτέρῳ Δαρωμᾶ παρακειμένη Μαλάθοις. *Ether, vicus maximus in interiore Daroma, vicinus Malathis.* Idem ad vocem Ἀσασὰν θαμάν. Θαμαρὰ κώμη διεςῶσα μάλις (legendum Μαλααθὶ uti in voce Ἄραμα, vel Μαλάθων, ut jam a viris eruditis qui eum illuſtrarunt obſervatum eſt) ἡμέρας ὁδὸν ἀπιόντων ἀπὸ Χεβρὼν εἰς Ἀιλάμ. *Thamara vicus abeſt Malathis iter diei, pergentibus Chebrone Ailam.* Et ad vocem Ἰεθέρ. Ἐν τῷ ἔσω Δαρωμᾷ πλησίον Μαλάθων. *Jether eſt interiore Daroma prope Malatha.* Et ad vocem Ἀραμὰ, Κώμη ἀπὸ τετάρτου σημείου Μαλααθὶ τῆς δὲ Χεβρῶν ἀπὸ εἴκοσι. *Aram vicus in quarto lapide a Malathis, Chebrone autem in vigeſimo.* Quae ſi conferantur ſimul liquebit urbem Ma-

latha ſitam fuiſſe in Daroma id eſt auſtrali portione tribus Judae, non longe a Jether magis tamen verſus boream, & viginti circiter miliaribus a Chebrone, circa fines terrae Iſraeliticae auſtrales. Quod ideo accuratius noto, quod amicus noſter Chriſtophorus Cellarius in geographia antiqua, in qua ſingulari ſtudio Palaeſtinam illuſtravit, *pag.* 360. teſtimonium Euſebii, quod modo ad verbum expreſſimus, citans de Arama vel Arad, quae fuit in quarto lapide a Malathis, addat: *quodnam oppidum ſint Malata illius loci nemo facile explicaverit.* Nec alibi in opere geographico ipſe hujus urbis meminit.

Mentio fit *Moleathiae*, vel *Moleahae* in Notitia Imperii. Non dubito eſſe urbem Malatha, vel *Molada* uti Hebraïce ſcribitur. Vide hanc vocem. Etiam apud Ptolemaeum Maliattha Eluſae proxima ſtatuitur.

MAMOPSORA.

Inter loca Palaeſtinae tertiae recenſetur in Notitiis veteribus Eccleſiaſticis. Vide quae ad illas notamus ſupra *pag.* 217. In quibuſdam legitur Μαμῶ, & dein Ψοϱά, ac ſi duae urbes eſſent. Sed ſiquidem Palaeſtinae tertiae tribui debent urbes epiſcopales 14, uti dicitur *pag.* 223. Μαμῶ & Ψοϱὰ unam vocem debent conſtituere, nam ſi divellantur erunt 15. Ita etiam Μαμόψοϱα legitur in Graeca notitia quam ſupra *pag.* 215. videre eſt, & illic etiam 14 urbes Palaeſtinae tertiae dantur. Sic & *Mamapſon* legitur ſupra *pag.* 226.

MAMRE.

מַמְרֵא / Non longe erat a Chebron. *Gen.* 35. 27. אלון ממרא *Gen.* 13. 18. & Μαμϐϱῆ δϱῦς Joſepho & Epiphanio. Aliis terebinthus. Vide quae de hoc loco ſupra notavimus, ubi Chebronem deſcripſimus.

MANDRA.

Μάνδϱα. Nomen loci. Joſephus *Antiq.* x. 10. qui *Jer.* 41. 17. dicitur

dicitur גרות כמהם Geruth Kimham prope Bethlechem. Videtur Joſephus, ut alibi, ſignificationem vocum attendiſſe.

MANGANAEA.

Patria S. Hadriani, ſita non longe a Caeſarea. Appellatur alias Βανέα, Vanea, Ganea. Euſebius de Martyribus Palaeſtinae *pag.* 341. Vide & Acta Sanctorum *Tomo* VI. *p.* 364. Eſtne Βαιτοαναία Euſebii, vicus 15 miliaribus a Caeſarea diſtans verſus ortum, cujus meminit in Onomaſtico ad vocem Ἀνέας.

MANIATHE.

Μανιάθη. Urbs Peraeae. Joſephus *Antiq.* V. 9. Minnith, *Jud.* XI. 34.

MANOCHO.

Μανοχώ. Urbs tribus Judae, quae recenſetur in ſerie urbium *Joſ.* 15. 60. in codicibus Graecis, non in Hebraeis.

MAON.

מָעוֹן / Urbs in tribu Judae. Memoratur & ſolitudo Maon: videtur non longe a Carmel & Ziph abfuiſſe, quia *Joſ.* 25. cum iis jungitur & 1 *Sam.* 25. 2. Euſebius ſcribit Maon eſſe in Daromae parte orientali.

MAPSES.

Μάψης. Inter urbes Palaeſtinae tertiae recenſetur in Notitia veteri Eccleſiaſtica. Μάψις alii, alii denique Νάψις legunt. Sed Ptolemaeus confirmat lectionem priorem: ibi enim Μάψη legitur, diciturque eſſe urbs Idumaeae ad occidentem Jordanis.

* MARALA.

מַרְעֲלָה / Urbs in finibus Zabulon *Joſ.* 19. 11. aut certe non longe ab iis, aut quo fines hujus tribus reſpexerunt: nam terminus

minus dicitur aſcendiſſe *verſus mare & Marala*: atqui ad mare ipſum non pertinuit regio Zabulon, quia ceteroquin Aſcher & dimidia Manaſſe non poſſent ſe mutuo attingere, quod tamen dicitur *Joſ.* 17. 10. Adeoque etiam Marala potuit locus aliquis fuiſſe, quo fines occidentales regionis Zabulon reſpexerint. Euſebius videtur credidiſſe locum hunc in portione Menaſſis fuiſſe, ſcribens in Onomaſtico Μαραλὰ, φυλῆς Μανασσῆ. Hieronymus aut aliter illic legit, aut ipſe depravatus eſt, ſcribens *Marala adſcenſus Zabulon.*

MARAPHIS.

Inter urbes Palaeſtinae recenſetur ab Johanne Tzetze in Chiliadibus, *Chil.* XII. *cap.* 452.

> Ὧν πόλεις Ἀντιόχεια, Γάζα, καὶ Ἐλαῒς δὲ
> Μάραφις καὶ Ἀσκάλων δὲ, Τρίπολις καὶ Ἰόπη.
> *Horum urbes ſunt Antiochia, Gaza & Elais,*
> *Maraphis, & Aſcalon, Tripolis & Jope.*

Antea monui Tzetzem in hoc carmine ante oculos habuiſſe verſus Dionyſii periegetae, *verſ.* 910. *& ſeqq.* Id evidens eſt ſi quis utrumque conferat. At apud Dionyſium Μάραθος legitur eodem verſu cum Tripoli commemorata. Haec eſt quae Tzetzae Μάραφις. Quae nihil ad Palaeſtinam. Poſſet quis credere Raphiam urbem ſub Μάραφι latere: ſed non crediderim de ea Tzetzen cogitaſſe.

MAREON.

Μαρεών. Urbs a Graecis Samaria dicta. Joſephus *Ant.* VIII. 7. Reſpicitne ad nomen Hebraeum *Schomron*, vel ad שמרן מרון *Joſ.* 12. 10. Sic ut Μαρεὼν exprimat מרון.

MARESCHA.

מָרֵשָׁה / Mareſcha in verſione Alexandrina 2 *Chron.* XI. 8. Μαρισὰ dicitur: erat autem haec urbs in tribu Juda *Joſ.* 15. 44. 2 *Chron.* 14. 9. *Mich.* 1. 15. Vallis Sephatha prope Mareſcham.

2 *Chron.*

2 Chron. 14. 10. commemoratur Erat inter ſecundo lapide Eleutheropoleos & tempore Euſebii deſerta, ut teſtatur ad vocem Μαρησά. Cellarius putat legendum ιβ′ pro β′ in Euſebio. Ego nil mutandum cenſeo, maxime quum jam Hieronymus ita legerit; nec obſtare puto, praelio hic loci commiſſo hoſtes fugientes Geraram uſque, licet longe hinc abeſſet, perſecutum fuiſſe exercitum victorem.

Non exiſtimo quenquam veterum ſaepius hujus urbis meminiſſe quam Joſephum. *Antiq.* VIII. 3. & 6. appellat eam urbem tribus Juda & Μαρησὰ illic ei ſcribitur, quod plane convenit cum nomine מרשה *Mareſcha* quod ei datur *2 Chron.* 11. 8. qui locus cum illo Joſephi conferendus eſt. *Antiq.* VIII. 6. tradit non procul ab urbe Mareſa vallem Saphatha fuiſſe ubi Aſae exercitus confligeret cum Aethiopibus; quod conferri debet cum *2 Chron.* 14. 10. *Antiq.* XII. 12. ſcribitur Μαρισσὰ & capta fertur a Juda Maccabaeo. Sed haec diverſitas ſcriptionis librariis tribuenda videtur. Ita *bell.* 1. 6. Μαρισὰ ſcribitur in editis, ubi tamen MS.tus codex Academiae Lipſienſis habet Μαρισσά. Et credibile eſt ubique eodem modo Joſephum nomen hujus urbis celeberrimae ſcripſiſſe, ſed idem quod aliae fatum experta vox haec eſt. Quid? quod in Σαμαρειὰ mutatum ſit 1 *Macc.* 5. 66. omnino enim mihi perſuadeo male illic vulgo legi Σαμάρειαν pro Μαρίσσα. Confer Joſephum cum libris Chaſmonaeorum & res liquebit. Videlicet Judas proficiſcitur auſtrum verſus 1 *Macc.* 5. 65. Chebronem capit & loca vicina, dein conſilium capit invadendi γῆν ἀλλοφύλων, terram alienigenarum, per quam Philiſtaeorum regio vulgo intelligi ſolet, & hoc loco utique debet intelligi, quia *comm.* 68. Ἄζωτος in illa γῇ ἀλλοφύλων collocatur. Tum iter ſuum proſequens διεπορεύετο τὴν Σαμάρειαν. Hic lege Μάρισσαν, uti in Joſepho extat, qui prius eum ad Chebronem, dein Mariſſam, tum Azotum deducit. Et quid ei cum Samaria poſtquam Hebronem expugnaſſet, ad auſtrum Hieroſolymarum ſitam, quum animum haberet Azotum aliaſque urbes Philiſtaeis eripere? Haec mihi certa videntur. Inſcitia librariorum pro nomine ignotiori Μαρίσσα ſubſtituit inepte notius il-

lud Σαμαρείας. Hoc ſexcentis in locis contigit.

Porro, ut Joſephi teſtimonia de Mariſſa perſequamur, Ἄδωρα & Μαρίσσα urbes Idumaeae appellantur *Ant.* XIII. 17. quum nomen Idumaeae parti tribus Judae datum fuit. Mariſſeni, quando ab Hyrcano urbs eorum capiebatur, erant regi Syriae ſubditi, ἄποικοι Ἰουδαίων καὶ σύμμαχοι *Ant.* XIII. 18. Ἄδωρα & Μαρίσσα dicuntur urbes eſſe mediterraneae κατὰ τὴν Ἰδουμαίαν, id eſt, in Idumaea *Ant.* XIII. 23. Nec enim neceſſe eſt credere Joſephum voluiſſe dicere illam ſitam eſſe in Idumaea ſuperiore, κατὰ Ἰδουμαίαν, nempe illam aliam Idumaeam quae ἡ μεγάλη dicitur. Nam κατὰ Ἰδουμαίαν idem ei ſignificat quod ἐν Ἰδουμαίᾳ. Hoc alibi demonſtramus. *Ant.* XIV. 2. dicitur Mariſſa Arabibus eſſe erepta. Pompejus eam ſuis incolis reſtituit *Ant.* XIV. 8. Reſtauratur a Gabinio *Ant.* XIV. 10. Πόλις δυνατὴ appellatur quum a Parthis everteretur *Ant.* XIV. 27. Μαρισσαίων πόλις dicitur *bell.* I. 11.

Mareſcham eſſe eandem ac בית גברין ſcribit R. Benjamin in Itiner. ſed ejus auctoritas tanti non eſt. Vide ſupra *Bethagabris.*

MARISSA. Vide MARESCHA.

MARONAE.

אנשי מרונאי / Litem cum incolis גוש חלב habuere de ſepulcro R. Eleazaris filii Schimeonis. Vide Midras Coheleth *fol.* 118.4. Locum hunc מרון appellat auctor libri quem edidit Hottingerus, titulo Cipporum Hebraeorum, *pag.* 54. ubi ſepulcrum oſtenditur: nam אלעי *Elai* mutandum eſt in אלעזר *Eleazar.* Forſitan in exemplo Hottingeri per compendium אלע' ſcriptum fuit. Certe Eleazar ſcribi debet. Id patet ex eo quod filius Simeonis appelletur & ex loco citato Midraſch Coheleth.

MASADA.

Erat haud procul Aſphaltite, caſtellum in rupe, uti Plinius ſcribit *lib.* V. 17. qui ejus meminit poſt Engaddi: ſic ut ad occidentem lacus collocari debeat. Straboni *lib.* XVI. Μοάσαδα ſcribitur,

bitur, qui ſaxa aſpera exuſta illic oſtendi tradit: hae erunt reliquiae ſubverſarum urbium Adamae, Gomorrhae &c.

Loci hujus aliquoties meminit Joſephus. *Antiq.* XIV. 20. eſſe munitiſſimum ſcribit: id etiam nomen מצדה notat. *Antiquit.* XIV. 26. Aquarum penuria laboraſſe, & *bell.* VII. 28. nullum fontem ei propinquum eſſe. *De bell.* I. II. Herodem capta Joppe feſtinaſſe Maſadam & inde Hieroſolymas. *De bello lib.* V. *cap.* 3. arcem eſſe munitiſſimam non longe ab Hieroſolymis, qua occupata ſicarii oppidum Engaddi invaſerunt. *De bell.* V. 8. Cerealem invaſiſſe ſuperiorem Idumaeam, cepiſſe Caphetram, Capharin & Chebronem. Reſtabant ſubjugandae Herodium, Maſſada, Machaerus & Hieroſolyma. *De bell.* VII. 28. Flavium Sylvam quum jam tota terra Judaïca ſubjugata eſſet & unica reſtaret arx Maſada, hanc oppugnaſſe. Eodem capite deſcribit hanc arcem Joſephus.

MASPHA.

Μασφά. In finibus Eleutheropolis contra ſeptentrionem pergentibus Aeliam. Euſebius in Onom. Μασσηφά I *Macc.* 3. 46. Vide *Mitzpa.*

MAXIMIANOPOLIS.

Ita legit Hieronymus & notitia vetus Eccleſiaſtica, aliique, non Maximinianopolis, quam ſcriptionem alii praeferunt. Urbs olim dicta fuit Hadadrimmon, ſita juxta Jezraelem. Hieron. ad *c.* XII. Zachariae. *Adadremmon, pro quo* LXX *tranſtulerunt* Ῥοῶνος, *urbs eſt juxta Jezraëlem, quae hoc olim vocabulo nuncupata eſt & hodie vocatur Maximianopolis in campo Mageddon.* Sed quia hic dubium videtur an illa *quae hoc olim* &c. referri debeant ad Adadremmon an vero Jezraelem, addamus haec ejuſdem verba ex Comment. ad *Hoſ.* I. *diximus Jezraëlem, quae nunc juxta Maximianopolin eſt.* Ergo Jezrael non erat ipſa Maximianopolis. Errant illi omnino qui dicunt erraſſe Hieronymum quod urbem Aegypti Maximianopolin in Palaeſtina locaverit. Concilio Nicaeno interfuit Epiſcopus Maximianopolitanus, & Concilio Hieroſolymitano

anno ſ36. In Itinerario Hieroſolymitano Maximianopolis abeſſe dicitur millia paſſuum XVII a Caeſarea, a Jezrael (ea eſt Eſdraela) X. Recenſetur inter urbes Palaeſtinae ſecundae in notitiis veteribus: vide ſupra *lib.* I. *cap.* XXXVI.

MAZAENA.

Urbs Palaeſtinae. Ita legitur apud Stephanum. Μάζαινα, πόλις Παλαιςίνης ἀπὸ Μαζαίνȣ· οἱ πολῖται Μαζαινηνοί. *Mazena, urbs Palaeſtinae, a Mazaeno dicta. Incolae Mazaeneni.*

MEALLON.

מאלון / Urbs Nephtali. *Joſ.* 19. 33. Alii putant nomen eſſe אלון & mem praefixum. In Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. nomen ejus recentius ſcribitur איילין Ajalin. Ἀιαλὼν legitur etiam apud Euſebium in Onomaſtico nomen urbis Zabuloniticae, quae *Jud.* 12. 11. אילון *Ajalon* ſcribitur, pro quo Ἐλεὶμ & Ἀιλὶμ in quibuſdam codicibus Graecis eſt.

* MEARA.

מְעָרָה / Urbs, uti videtur, non longe a Sidon. *Joſ.* 13. 4. unde Meara Sidoniorum nuncupatur. Alexandrini illic omiſerunt, reddentes οἱ Σιδώνιοι ἕως Ἀφὲκ.

MECHANUM.

Vicus aſcendentibus Eleutheropoli Aeliam in octavo lapide. Hieronymus in Onomaſt. ad vocem *Bethmacha.*

* MECHONA.

מְכֹנָה / Urbs tribus Judae. *Nehem.* 11. 28. Crediderim eſſe vicum Mechanum inter Eleutheropolin & Aeliam, cujus Hieronymus meminit. Vide hanc vocem.

ME-

MEDEBA.

מֵידְבָה / Urbs in portione tribus Ruben & quidem in regione ejus auſtrali, quia *Joſ.* 13. 16. ad Medebam ejus fines eſſe dicuntur. Campeſtria Medebae memorantur *Joſ.* 13. 9. 16. *Num.* 21. 30. Dicitur *Jeſ.* 16. 2. fuiſſe in Moab: occuparunt videlicet eam poſtea Moabitae, de qua re alias. Euſebius ſcribit eſſe prope Chesbon. Memoratur etiam Μηδαβᾶ 1 *Macc.* 9. 36. Πόλις Μηδάβων appellatur in Concilio Chalcedonenſi, & epiſcopatu erat inſignis. Μήδαβα, πόλις τῶν Ναβαταίων. ὁ πολίτης Μηδαβηνὸς, ὡς Οὐράνιος ἐν Ἀραβικῶν δευτέρῳ. *Medaba, urbs Nabateorum. Incola Medabenus dicitur, ut Uranius ſcribit lib.* II. *Arabicor.*

Appellatur a Joſepho Μεδάβη *de bell.* I. 2. & alias Μηδάβα quod melius exprimit vocem Hebraeam מידבה quam Μεδάβη. Et ita quoque Suidas citat ex Joſepho: Μήδαβα, ὄνομα τόπου παρὰ Ἰωσήπῳ. Urbis hujus incolae Johannem Gaddin, dum ad Nabataeos proficiſcitur, occidunt. Joſephus *Antiq.* XIII. I. Capta fuit urbs ab Hyrcano *Ant.* XIII. 17. Urbs fuit Moabitica, ſed Judaeis tradita *Ant.* XIII. 23. Et *Ant.* XIV. 2. dicitur Arabibus eſſe erepta a Judaeis.

MEGIDDO.

מְגִדּוֹ / Urbs Menaſſitarum, ſed extra regionem tribui illi adſignatam *Joſ.* 11. 17. *Jud.* 1. 27. Aquae Megiddo *Jud.* 5. 19. memorantur, vallis Megiddo 2 *Chr.* 35. 22. Πεδίον Μεγεδδαοῦς libro tertio Ezrae, *cap.* 1. 27. In Joſepho haec urbs Μαγεδδὼ ſcribitur *Antiq.* IX. 5. & Μαγεδὼν, *Antiq.* VIII. 2. Etiam Μένδη *Antiq.* X. 6. collato cum 2 *Chron.* 35. 22. Has autem varias ſcripturas ejuſdem urbis non Joſepho ſed librariis tribuendas exiſtimo, non hic tantum ſed alibi. Aequum eſt ita arbitrari. Herodotus *hiſtoriarum lib.* II. *cap.* 159. ἐν Μαγδόλῳ ſcribit commiſſum eſſe praelium quod ſacri ſcriptores in Megiddo initum dicunt.

Contra hunc ſitum, quem urbi Megiddo tribuimus, facere

videtur quod dici non poſſit, ſi illic collocetur Megiddo, Joſiam Aegyptiis *obviam*, לקראת, proceſſiſſe: nam jam pertranſiverant regnum Joſiae. Verum omnino exiſtimamus recte dici illum obviam proceſſiſſe ipſis. Aegyptios ſecutus non eſt qui per oram maritimam, uti credibile eſt, progreſſi ſunt: nolebant enim offendere Joſiam 2 *Chron.* 34. 21. Joſias autem per viam mediterraneam, nunc quoque tritam Hieroſolymis Sichemum, Samariam, atque ita porro: ut in campo Megiddo uterque exercitus ſibi occurrerit. Videlicet illud לקראת uſurpatur frequenter de exercitibus ſibi mutuo occurrentibus, uti *Gen.* 14. 17. Rex Sodomae ivit לקראת. *Num.* 20. 18. ne tranſi per regionem meam, ne prodeam cum gladio tibi obviam: Sic *Joſ.* 11. 20. 1 *Sam.* 4. 1. Nec videtur ea phraſis neceſſario denotare, hoſtilem exercitum necdum in fines regionis penetraſſe, aut non multam partem regionis tranſiviſſe. Quum enim Joſia videret properare exercitum Aegyptiacum per fines ſuos vix videtur tam cito ei occurrere potuiſſe, & in campo Megiddo, quem tranſire conſtituerat cum exercitu rex Aegyptius, ſe ei oppoſuit, non quo illos ab aditu in fines imperii ſui prohiberet, ſed ut tranſitum ulteriorem negaret: ſic ut vere ei occurrerit illic, loco ad praelium aptiſſimo.

Nec eſt quod quis urgeat, ſi in Megiddo illa quam nos collocamus in valle Jizreelis, adeoque in portione regni Iſraelis non Judae, praelium patratum ſit, inde ſequi exercitum Aegyptiacum jam tum pertranſiviſſe regnum Joſiae, ſive regionem Judaïcam: quum contra Joſias ſtuduerit tranſitum regis Aegyptii per regnum ſuum impedire. Nam ceſſabat imperante Joſia diſtinctio inter regnum Judae & Iſraelis, abductis x tribubus in Aſſyriam 2 *Reg.* 17. Quare etiam Joſias legitur non in Juda tantum ſed urbibus Samariae 2 *Reg.* 23. 17. in urbibus Menaſſis, & Ephraim, & Simeonis uſque ad Naphtali cultum veri Dei reſtituiſſe 2 *Chron.* 34. 6. Quamvis autem magnam partem terrae Judaïcae jam pertranſiviſſent Aegyptii, noluit eos Joſias ultra tendere, non tantum ne reliquae partes ab exercitu quidpiam paterentur; verum ne ſemel dato tranſitu, iterum exerci-

tum

tum illum reducem, & interea bello fervente ſaepe homines ultro citroque commeantes ab exercitu Aegyptum & viceverſa, excipere cogeretur. Forſitan etiam metus erat ne Aegyptii, ex victoria Euphratenſi ferociores redditi, ſibi eſſent graves magiſque metuendi.

* ME HAIJARCON.

מֵי הַיַּרְקוֹן / Urbs tribus Dan. *Joſ.* 19.46.

MENOIS. Vide *Minois*.

* MEONENIM.

מְעוֹנְנִים / Quercus ſive אלון Meonenim i. e. hariolorum. *Jud.* 9. 37.

MEPHATH.

Μηφάθ. Trans Jordanem, ubi praeſidium erat militum Romanorum ob vicinam ſolitudinem. Euſebius in Onomaſtico.

MEROME.

Vulgatus habet pro nomine loci in cantico Deborae *Jud.* 5. ſed מרום eſt *Jeſ.* 37.24. & alibi ὕψος.

MERON.

מירון / Vide Guſch Chalab.

MERONOTH.

Videtur eſſe nomen loci, vici, urbiſve *Nehem.* III. 7. ידון מרונותי Jadon Meronothites cum Melatha Gibeonita commemoratur.

MEROTH.

Μηρωθ. Vicus qui Galilaeam ſuperiorem ab occaſu terminat *Ant.* III. 2. Rothala pro eo exhibet Hegeſippus. In Sanhedrin מי מערות *aquae Mearoth* dicuntur convertendae in ſanguinem ſub

ſub adventum Meſſiae, & gloſſa notat eas eſſe ſcaturigines Jordanis. At hic locus ab hoc vico diverſus eſt, nam ad occaſum Galilaeae fuit, Jordanes autem ad ortum. Μηρὼ etiam dici videtur Joſepho *de bell.* II. 25. vicus Galilaeae ſuperioris. Cellarius conjicit a lacu Samochonite ſive aquis Merom ita dictum. At ſi hic vicus idem eſt ac Μηρὼθ non potuit ab illo lacu appellari, qui erat ad orientem Galilaeae, Meroth autem erat ad occidentem. Forte מערה Sidoniorum ortum dedit vico huic Μηρὼθ.

* M E R O Z.

מֵרוֹז / *Jud.* 5. 23. Videtur non longe abfuiſſe a torrente Kiſchon, & locus erat habitatus. Procopius Gazaeus ad hunc locum ſcribit ſe nihil de eo loco inveniſſe in Coloniis aut Hebraïcis interpretationibus aut Commentario de locorum nominibus.

M E R R U S.

Vicus, 12 miliaribus a Sebaſte, juxta Dothaim. Euſebius ad vocem Μεῤῥάν.

M E T O P A.

Vicus in eremo civitatis ſanctae appellatur in Actis Sanctorum *Tom.* II. *pag.* 305.

M E T R O C O M I A.

Recenſetur uti nomen proprium loci in Notitiis Veteribus Eccleſiaſticis inter loca Palaeſtinae tertiae.

M E Z O N E C H A.

מזוניחה / Celebratur apud Talmudicos in Menachoth. VIII. I. uti quae optimum triticum producit & jungitur cum Michmas.

MIA.

MIA.

Μία. Vicus in finibus Peraeae orientem verſus, ubi regio Philadelphiae urbis eſt. Nam Judaei in Peraea cum Philadelphienſibus de eo litigabant. Joſephus *Ant.* XX. I. Forſitan legendum eſt Ζία. Hoc enim nomen vici fuit non longe a Philadelphia verſus occidentem. Euſebius in voce Ζιμ. Ἔςι νῦν Ζιὰ κώμη ὡς ἀπὸ ιέ σημείων Φιλαδελφίας ἐπὶ δυσμάς. Hieronymus. *Hodieque villa Zia oſtenditur in quinto decimo lapide Philadelphiae contra occidentem.*

MICHMASCH.

מִכְמָשׂ / Urbs ad ortum Bethaven 1 *Sam.* 13.5. Philiſtaei leguntur caeſi a Michmaſch ad Aſcalon 1 *Sam.* 14.31. Eſt vicus grandis 9 mill. ab Aelia prope Rama, teſte Euſebio. Μαχμὰς nuncupatur 1 *Macc.* 9. 73. Μαχμὰ Joſepho cui urbs appellatur *Ant.* VI. 6. & *Ant.* XIII. 2. Μακαλὰ male III *Ezr.* 5. 40. Μαχημὰς Graecis. *Nehem.* 7. 31.

Celebratur apud Talmudicos ager hujus loci a fertilitate. Menachot *cap.* VIII. I. איזהו מובחר · מכמס ומזוניחה אלפא לסולת *Unde petebatur optima farina? Michmas & Mezonecha ſunt praecipua loca.* Alii legunt מכנס, & מכנים.

MICHMETATH.

מִכְמְתָת / In confiniis Ephraim & Manaſſe. *Joſ.* 15. 6. Erat in conſpectu Sichem *Joſ.* 17. 7. Limes auſtralis Menaſſis ita ducitur ab ortu verſus occaſum, *ab Aſcher Hammichmetath, Tappuach* &c. Confer dicta ſupra ad vocem *Aſcher.*

* MIDDIN.

מִדִּין / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 61.

* MIGDAL EDER.

מִגְדַּל עֵדֶר / *Gen.* 35. 21. non longe uti videtur a Bethlechem.

Puto huc facere ea quae Hieronymus habet in Onomaſtico ad vocem Bethlechem: mille circiter paſſibus procul turris Ader, quae interpretatur turris gregis quodam vaticinio paſtores Dominicae nativitatis conſcios ante ſignificans. Meminit & hujus Πύργυ Γαδὲρ Euſebius ad vocem Γαδέρ.

Fit & mentio loci Migdal Eder in vita R. Simeonis Ben Chalaphta: quamvis ille locus videatur prope mare Tiberiadis ſitus fuiſſe ubi מגדל גדר Μάγδαλα Γαδάρων Ligtfootus conſtituit, a Gadaris dicta.

MIGDAL EL.

מִגְדַּל אֵל / Urbs in Naphtali *Joſ.* 19. 38. Euſebius ſcribit eſſe vicum grandem Magdiel 9 (Hieron. 5.) miliaribus disjunctum a Doris pergentibus Ptolemaidem.

* MIGDAL GAD.

מִגְדַּל גָּד / Urbs in Juda. *Joſ.* 15. 37.

MIGDAL TZEBAIA.

מגדל צבעייא / Quaſi turrim tinctorum dicas. Urbs terrae Iſraeliticae vaſtata propter ſcortationem, uti traditur in Echa Rabbati *fol.* 75. 4. & mox dicitur שלוש מאות חנוית של מוכרי טהרות היו במגדלא דצבעייא 300 *tentoria vel domus erant vendentium turtures & columbas ad purificationem puerperarum in Magdala Tzebaia.* In Midraſch Schir Haſſchirim *fol.* 12. ubi diſputatur unde בריחים *tranſtilla* ad compingendos aſſeres tabernaculi habuerint tantae longitudinis, 31 nempe cubitorum, dicit R. Levi Bar Chaia במגדל צבעייא קצצום והורידום עמם לבצרים ולא נמצא בהן קשר ופקע *in Migdal Tzebaia ea exciderunt & ſecum tulerunt Aegyptum verſus: nec in lignis illis fuit fiſſura aut nodus.* Eadem mox *Magdala* ἁπλῶς dicitur אעין דשטים הוו במגדלא *ligna Schittim erant in Magdala.* Ex iis quae illo folio antea leguntur, Iſraelem iviſſe Beerſchebam ut caederet arbores

bores ab Abrahamo ibi plantatas, & a tempore Jacobi illa ligna apud Iſraelitas latuiſſe (quare dictum ſit אשר נמצא אתו עצי non אשר נמצא עצי) videretur colligendum hunc locum non procul a Berſcba quaerendum eſſe: & ex ſententia R. Levi Barchaiae, quia Jacobo ſepulto in Chebron illa ligna eos ſecum putat tuliſſe in Aegyptum, poſſet etiam dici eum locum circa Chebron vel Berſeba fuiſſe. Vide an non poſſit eſſe idem ac מצביה *Mezobaia* 1 *Chron.* 11.47. per compendium.

MIGRON.

מִגְרוֹן/ In Benjamin. 1 *Sam.* 14. 2. *Jeſ.* 10.28.

MINNITH.

מִנִּית/ In regione trans Jordanem. *Ezech.* 27. 17. *Jud.* 11. 33. quae Judaeis ſuberat, ut alii vero quae Ammonitis: quod dependet ab itinere Jephtae, progreſſusne ſit a borea ad auſtrum an vice verſa, & fuerintne duae *Aroer*: quae quidem conjecturis conſtant magna ex parte. Oſtenditur in quarto lapide Esbus pergentibus Philadelphiam, teſte Euſebio in Onomaſtico. Μανιάθη appellatur Joſepho, urbs Peraeae. Cellarius putat nomen hujus urbis non eſſe Minnith, ſed *Minnith viginti urbium*, quia legitur *Jud.* 11.33. מנית עשרים עיר, ut quum dicimus *Philadelphia Decapoleos.*

MINOIS.

Μινωΐς. Urbs Palaeſtinae epiſcopatu inſignis, cujus epiſcopus Zoſimus interfuit Concilio Chalcedonenſi *anno* 451. Μονοῒς dicitur in actis Concilii Conſtantinopolitani. Videtur eſſe eadem ac vicus Μηνωΐς (nam & Μηνωῒς ſcribitur in actione ſecunda Concilii Chalcedonenſis) prope Gazam, cujus meminit Euſebius in Onomaſtico ad vocem Μηνεβηνά. In notitia dignitatum Imperii Romani memorantur *Equites promoti Illyriciani Menoïdae.* Cellarius in *Geograph. Antiq. lib.* III. *cap.* 13. putat hoc eſſe *Menoenum caſtrum* quod *l.* 30. *Cod. Theod. de erog. milit. annon.* commemora-

tur cum caſtro Verſabini i. e. Beerſabe. An hinc appellatur epiſcopus Μηνυτῶν, quae urbs Palaeſtinae fuit, epiſcopatu inſignis, in Concilio Hieroſolymitano *anno* 536 habito?

MISCHAL.

מִשְׁאָל / Urbs tribus Aſcher. *Joſ.* 21. 30. Adjacet Carmelo monti juxta mare, teſte Euſebio ad vocem Μασάν.

MITZPA.

מִצְפָּה / Ubi Laban & Jacob foedus iniverunt *Gen* 31. 49. Eſt etiam urbs in Benjamin *Jud.* 10. 17. & 21. 5. 1 *Sam.* 7. 16. Confer *Joſ.* 18. 26. Non longe erat a Ramathone diſtante 40 ſtadia Hieroſolymis. Joſephus *Ant.* VIII. 6. Inter Sichem, Silo, Samariam ac Hieroſolymas *Jerem.* 41. 5. Μασφατὶς Joſepho *Ant.* V. 1. Μασφάκη *Ant.* V. 9. Μασφαθὰ *Ant.* VI. 5. & X. 10. Confer *Jerem.* 40. 6. Μασφὰ *Ant.* VIII. 6. Μασσηφὰ dicitur & urbs κατέναντι Ἱερουσαλὴμ *e regione Jeruſalem*, qui olim locus precum Iſraeliticis fuerat 1 *Macc.* 3. 46. Haec eſt quae *Mitzpe* dicitur *Joſ.* 18. 26. Chivvaei habitabant תחת חרמון בארץ המצפה *ſub Chermone* (*monte*) *in terra Mitzpa* *Joſ.* 11. 3. Chermon autem erat prope Paneada.

MITZPE.

מִצְפֶּה vel הַמִּצְפֶּה / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 38. Eſſe in finibus Eleutheropolis verſus boream vicum hoc nomine teſtatur Euſebius. Urbs etiam trans Jordanem fuit quae tribui Gad videtur data quia termini Gaditarum erant מחשבן עד רמת המצפה *a Cheſchbon ad Ramath Mitzpae.* Unde colligitur ex oppoſito Cheſchbonis ad ſeptentrionem regionis Gaditicae ſita fuiſſe. Et eadem videtur eſſe quae מצפה גלעד *Mitzpe Gileaditidis* dicitur *Jud.* 11. 29. unde ad Ammonitas Jephta profectus eſt. Eſt etiam urbs clariſſima in Benjamin, locus conventus populi. *Joſ.* 18. 26. 1 *Reg.* 15. 22. 2 *Chr.* 16. 6. *Neh.* 3. 7. aliaque in Moabitide 1 *Sam.* 22. 3.

Eſt quoque nomen vallis in finibus borealibus terrae. Nam Joſua ad aquas Merom confligens hoſtes perſecutus eſt uſque ad Sidonem urbem. (*Joſ.* 11. 8.) & בקעת מצפה.

MO-

MODIITH.

המודיעית / Urbs eſt quae 15 miliaria aberat Hieroſolymis, uti Bartenora tradit ad Chagiga III. 5. Maimonides dicit locum eſſe circa Hieroſolymas.

MODIN.

Μωδεὶν vel Μωδεείμ. Urbs eſt in qua Mattathias habitavit: 1 *Macc.* 2. 1. 15. & 9. 19. Non videtur longe a mari abfuiſſe, aut certe in loco alto ſita, quia monumentum illic erectum conſpicere potuerunt navigantes in mari magno 1 *Macc.* 13. 30. Vicum hunc Judaeae eſſe ſcribit Joſephus appellatque Μωδιεὶμ *Antiq.* XII. 8. 9. & 19. & Μωδεείν. *bell.* 1. 1. Sed haec quum dico, librariis potius quam Joſepho diverſitatem ſcriptionis tribuo. Suidas in Joſepho legit Μωδαεὶμ, ita ſcribens, Μωδαεὶμ, ὄνομα πόλεως παρὰ Ἰωσήπῳ. Euſebius in Onomaſtico ſcribit non longe a Dioſpoli vicum hunc ſitum fuiſſe, & ſepulcra Maccabaeorum ibi monſtrari. Hieron. in Comm. ad *Jeſ.* 30. viculum Modim appellat. Hinc forſan origo eſt nominis Μακκαβαῖος a מקב quia in tribu Dan erat patria eorum, quae in vexillis has literas ultimas nominum Abrahami, Iſaaci, & Jacobi habuiſſe ſcriptas dicitur.

MOHAILA.

Legitur in Notitia dignitatum Imperii Romani. Vide excerpta ex ea ſupra *lib.* 1.

MOLADA.

מוֹלָדָה / Urbs in tribus Judae parte auſtrali. *Joſ.* 15. 26. & 19. 2. Videtur eſſe eadem ac Malatha.

MOLEATHA.

In Notitia Imperii memoratur. Credo eſſe Moladam, quae Μαλαθὰ appellatur. At forſitan eſt *Maledomim* inter Aeliam & Hie-

Hierichuntem, ubi caſtellum militum eſſe ſitum Euſebius & Hieronymus monent ad vocem Ἀδαμμὶν & *Addomim.*

MORE. Vide *Sichem.*

* MORESCHETH.

Quidam exiſtimant Moreſcheth & Mareſcha eſſe urbes eaſdem, ſed alii verius putant diverſas eſſe urbes, quod patet ex *Mich.* 1. 14. ubi Moreſcheth, & *commate* 15. ubi Mareſcha, diſtincte recenſentur. A Moreſchet fit gentile Moraſchti *Mich.* 1. 1. *Jer.* 26. 18. Hieronymus hanc patriam Michae in prologo ad hunc Prophetam appellat Moraſthi, quod proprie eſt nomen gentile ductum a Moreſchet, dicitque *uſque hodie juxta Eleutheropolim urbem Palaeſtinae haud grandis eſt viculus*, & ita Euſebius in Onomaſtico Μωρασθεὶ, ὅθεν ἦν Μιχαίας ὁ προφήτης πρὸς ἀνατολὰς Ἐλευθεροπόλεως. Theophylactus habet Μοραθί. Epiphanius (vel quicunque ejus nomine prodiit) de vit. Proph. *pag.* 245. Ἐγεννήθη ἐν Μωραθεὶ ἐκ φυλῆς Ἐφραίμ. *Natus eſt in Morathi ex tribu Ephraim.* Addit illum ἐν Μωραθεὶ ſepultum συνεγγὺς τοῦ πολυανδρίου Ἐνακεὶμ, *prope coemiterium Enacim.* In Chronico Paſchali legitur *pag.* 245. Ἐν Ἀκεὶμ, *in Akim*, ſed quum dictum fuerit eum in Morathi eſſe ſepultum, nec de Acco, quae Ἀκεὶμ dicta fuit, hic cogitari debeat, reſtat ut dicamus corrigendum eſſe Chronicon Paſchale ex Epiphanio, & auctore vitarum Propheticarum ab Hoeſchelio edito ex codice Auguſtano, ubi etiam Ἐνακεὶμ legitur; maxime cum Philiſtaeos notare poſſit, & Moreſchet in Sacro Codice appelletur Moreſchet Gath ab urbe Philiſtaea. Quare etiam videtur Moreſchet vicina urbi Gath debere ſtatui, non ad ortum Eleutheropolis, quod Euſebio placet, qui Mareſcham videtur cum Moreſchet confudiſſe.

Locum hunc, in quo ſepultus eſt Michas, in dioeceſi Eleutheropolitana quaerendum eſſe tum alia tum hoc quoque evincit, quod apud Theophanem legitur in Chronico ad annum aerae Chriſtianae 385. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει τὰ τῶν προφητῶν Ἀμβακοὺμ

καὶ

καὶ Μιχαίου λείψανα θεόθεν εὑρέθη, Βεζένῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ἐλευθεροπόλεως τῆς Παλαιστίνης χρηματισθέντα ἐν δυσὶ χωρίοις τῆς περιοικίδος Ἐλευθεροπόλεως. *Hoc anno Prophetarum Abacuc & Michae reliquiae Bezeno Eleutheropoleos in Palaeſtina epiſcopo a Deo revelatae inventae ſunt in duobus pagis agri Eleutheropolitani.* Hic in Actis Concilii Dioſpolitani habiti *anno* 415 Zebaenus nuncupatur.

* MOTZA.

מֹצָה / Urbs tribus Benjamin. Erat & hoc nomine locus *infra Hieroſolymas* למטה ירושלים quo deſcendebant, ut ſalices הנחל peterent in feſto Tabernaculorum. *Succa.* IV. 5.

* NAAMA.

נַעֲמָה / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 41.

* NAARAN.

נַעֲרָן / Urbs in regione tribus Ephraim. 1 *Chr.* 7. 28. legitur, ad orientem Naaran, ad occidentem Gezer.

* NAARATHA.

נַעֲרָתָה / Urbs in finibus Ephraim *Joſ.* 16. 7. Euſebius tradit vicum Νοαρὰθ 5 miliaria abeſſe a Jerichunte. Haec eſt quae Νέαρα Joſepho dicitur. Vide hanc vocem.

NABALLO.

Ναβαλλώ. Urbs Arabibus erepta a Judaeis. Joſeph. *Ant.* XIV. 2.

NABARA.

Ναβαρά. Vicus grandis in Batanaea Euſebius ad vocem Νεβρά. Male ibi legitur ἐστὶν Ἀβαρὰ pro ἐστὶ Ναβαρά.

NABAU.

NABAU.

Ναβαύ. Vicus olim, nunc locus deſertus, diſtans a Cheſchbone millibus octo contra meridiem. Euſebius & Hieronymus in Onomaſtico.

NAEPAPHA.

Ναιπαφά. Vicus Galilaeae. Joſephus in vita *pag.* 1013. Videtur legendum καὶ Ἰαφα, de qua re egimus, *lib.* 1. *cap.* XXXI.

NAHALAL.

נַהֲלָל & נַהֲלֹל *Jud.* 1. 30. Urbs in Zabulon *Joſ.* 19. 15. Euſebius ad vocem hanc notat Νειλὰ eſſe vicum in Batanaea: ſed ea extra regionem tribus Zabulon fuit.

NAÏN.

Ναΐν. Urbs non longe a Capernaum, uti videtur. *Luc.* 7. 11. Euſebius ad vocem Ἠνδώρ ſcribit, *Endor eſt juxta oppidum* Ναὶμ, *in quo Chriſtus filium viduae ſuſcitavit, eſtque circa Scythopolin.* Idem ad vocem Ναὶμ ſcribit, eam eſſe *in ſecundo miliario a Thabor meridiem verſus juxta Endor.* Johannes Phocas autem in deſcriptione Palaeſtinae ſcribit Naim eſſe ad ſeptentrionem montis Tabor quaſi 12 inde ſtadiis, & in orientali urbis parte eſſe Endor, inter Thabor autem & Naim & Endor fluere torrentem Kiſon.

Meminit etiam Joſephus vici Ναὶν, quem Simon filius Giorae muro cinxit. *De bell. lib.* V. 7.

NAIOTH. Vide *Nota* & *Rama*.

NAÏS.

Ναΐς. Vicus Samaritidis, ſitus in magno campo. Joſephus *Ant.* XX. 5. idem Γημὰν appellatur *lib.* II. *de bell. c.* 11.

Κάμη.

Κώμη Ναὶς inter urbes Palaeſtinae ſecundae recenſetur in notitia veteri Eccleſiaſtica.

NAPHAT DOR.

נפת דור & נָפוֹת/ Ad mare magnum. *Joſ.* 11.2.& 12.23. Euſebius notavit eſſe urbem Dora, 9 miliaribus a Caeſarea.

NARBATA.

Νάρβατα. Locus diſtans 60 ſtadiis a Caeſarea, unde toparchia Narbatene nomen accepit. Joſephus *de bell.* 11.14. Rufinus legit *Nabata*, vel certe nunc in eo ita legitur. Narbatene toparchia ὅμορος τῆς Καισαρείας eſſe dicitur *lib.* 11. *de bell. cap.* 22. Rufinus aliis, ut videtur, uſus codicibus reddit *finitimam Samariae* (pro *Caeſareae*) *Nabartenem* toparchiam. Meminit & Cedrenus, qui Joſephum deſcribere ſolet, *pag.* 189. Καὶ Νάρβαθον καὶ τὴν Περαίαν.

NASIB.

Νασίβ. Aberat Eleutheropoli ſeptem miliaria Chebronem verſus. Euſebius in Onomaſtico ad vocem Νεσίβ.

NAZARETH.

Ναζαρέθ. Urbs Galilaeae *Marc.* 1.9. aedificata ſuper rupem unde Chriſtum praecipitare conati ſunt *Luc.* 4. 29 Urbs in qua Chriſtus educatus eſt, & cujus ſynagogam frequentare ſolebat *Luc.* 4. 16. unde Ναζαρηνὸς *Marc.* 1. 24. & 14. 67. &c. Ναζωραῖος *Matth.* 26.71. dictus eſt. Haec fere ſunt quae ex Novo Teſtamento de hac urbe colligi queunt.

Euſebius in Onomaſtico notat vicum hunc eſſe *e regione Legionis*, 15 *miliaribus inde remotum orientem verſus, prope montem Thabor.*

Ναζαρὲτ, ſcribit Epiphanius, olim oppidum erat, nunc vicus, κώμη, *lib.* 1. adverſus haereſes *pag.* 122. notatque *pag.* 136.

ante tempora Joſephi (uſque ad imperium Conſtantini ſenioris) nullis praeter Judaeos illic habitare licuiſſe.

Scriptor ſaeculi ſexti, Antoninus martyr, haec habet de Nazareth. *De Tiro venimus in civitatem Nazareth, in qua ſunt multa admiranda; ibi pendet thomus in quo Dominus J. C. nomen beatum cum corona habuit impoſitum. Ibi eſt etiam Synagoga in qua poſita eſt trabs, ubi Dominus Jeſus cum aliis ſedit infantibus, quae trabs cum a Chriſtianis agitatur ſublevatur.* Dein narrat baſilicam magnam illic eſſe, & mulieres pulcherrimas, quod a Sancta Maria ipſis conceſſum dicunt. Regionem circumjacentem ait *Paradiſo ſimilem, tritico & frugibus ſimilem Aegypto, vinum, oleum, mel illic optima eſſe & milium altum nimis & paleam groſſam.*

Quomodo ſe habuerit ſaeculo ſeptimo ex Adamnano diſcimus *l.* II. *de locis Sanctis*: ubi haec legas. Civitas Nazareth, ut Arculfus qui in ea hoſpitatus eſt narrat, & ipſa ut Capharnaum murorum ambitum non habet, ſupra montem poſita; grandia tamen lapidea habet aedificia, ibidemque duae praegrandes habentur conſtructae eccleſiae: una in medio civitatis loco ſuper duos fundata cancros, ubi quondam illa fuerat aedificata domus in qua noſter nutritus eſt Salvator. Haec itaque eadem eccleſia duobus, ut ſuperius dictum eſt, tumulis & interpoſitis arcubus ſubfulta habet inferius inter eoſdem tumulos lucidiſſimum fontem conlocatum, quem totus civium frequentat populus de illo exhauriens aquam, & de latice eodem ſurſum in eccleſiam ſuperaedificatam aqua in vaſculis per trocleas ſubregitur: altera vero eccleſia in eo fabricata habetur loco, ubi illa fuerat domus conſtructa, in qua Gabriel Archangelus ad beatam Mariam ingreſſus ibidem eadem hora ſolam eſt locutus.

Status hujus urbis ſaeculo octavo ex itinerario S. Willibaldi epiſcopi, inſerto Actis Sanctorum ordinis S. Benedicti *Tom.* IV. *pag.* 374. liquet. *Ambulabant in illum locum ubi Gabriel primum venit ad S. Mariam, Ave gratia plena, & reliqua. Ibi eſt nunc Eccleſia, & ille vicus in quo eſt Eccleſia eſt Nazareth. Illam Eccleſiam Chriſtiani homines ſaepe comparabant a paganis, quando illi volebant eam deſtruere.*

Scri-

Scriptor ſaeculi duodecimi Phocas ita eam deſcribit. Μέσον διαφέρων βȣνῶν ἐπὶ τῷ βάθει τῆς ἐξ αὐτῶν φάραγγος ἡ Ναζαρὲτ πόλις τεθεμελίωται. *Inter varios colles media ad ima vallis ab iis formatae urbs Nazareth ſtructa eſt.* Poſtea appellat eam κωμόπολιν, ſic ut κώμης & πόλεως *vici* & *urbis* certo reſpectu nomen mereatur: additque ſtatim ac portam urbis ingreſſus es, offendi templum Gabrielis, & in eo in parva ſpelunca eſſe fontem, e quo Maria aquas haurire ſolebat, & ubi Gabrielem ad ſe primum loquentem audivit. Praeterea domum Joſephi eſſe mutatam in pulcherrimum templum.

Guilielmus Tyrius *lib.* XXII. 26. *Tranſcurſis montibus in quibus ſita eſt Nazareth, Domini civitas, deſcenderunt in campum magnum, cui nomen vetus Eſdrelon.* Et mox: *adſcenderunt in eum montem ſuper quem Nazarena ſita eſt civitas: ita ut de prominentibus collibus univerſam infra ſe poſitam reſpicerent civitatem.*

* NEA.

נֵעָה / Urbs in finibus tribus Zabulon *Joſ.* 19. 13. Haec Ἀνεά Euſebio dicitur.

NEAPOLIS. Vide *Sichem.*

NEARA.

Νεαρά. Vicus unde aquae ductae ſunt ad palmetum Jerichuntinum teſte Joſepho *Antiq.* XVII. 15. Exiſtimo hunc vicum eſſe eundem qui ab Euſebio deſcribitur abeſſe 5 miliaribus Jerichunte in Onomaſtico. Νααραθά· φυλῆς Ἐφραίμ· καὶ νῦν ἐςὶ Νοοραθ κώμη Ἰȣδαίων ἀπὸ ε σημείων Ἰεριχȣ̃ς. Ita videtur mihi legendum καὶ pro κώμη. Mox enim ſequitur κώμη, nec olim ea fuit κώμη ſed πόλις Ἐφραίμ. Praeterea ἐςὶ Νοοραθ pro ἐςὶν Ὀοραθ, quod liquet ex re ipſa & verſione Hieronymi. Memoratur etiam hic locus in Vaijikra Rabba *Sect.* 23. & *Nooran* נוערן appellatur, vicinaque dicitur יריחו לנוערן *Jericho Noorae.* Videtur & נייר Νεαρά nomen eſſe loci (certe Judaei ita tradunt) in Miſna *Kelim.* 11. 5.

חפיות נייריות, uti ante חפיות לוריות a Lydda dicta memorantur. Sed non crediderim eſſe id נייר idem ac Nearam; & ſcriptura codicum ſibi non conſtat: alii והניירות legunt.

* NEBALLAT.

נְבַלָּט / Urbs tribus Benjamin. *Neh.* 11.34.

NEBO.

נְבוֹ / Urbs in tribu Ruben. *Num.* 32.38. Videtur & alia fuiſſe in tribu Juda *Ezr.* 2.29. *Neh.* 7.33.

* NEIEL.

נְעִיאֵל / Urbs in finibus Aſcher. *Joſ.* 19.27.

NEILA.

Νειλά. Vicus in Batanaea. Euſebius in Onom.

NEPHIS.

Νηφίς. III *Ezr.* 5. 42. Eadem ſeries urbium extat *Neh.* 7. & illic memorantur אנשי נבו ſic ut hic Νηφὶ *Nebo* indicet.

NEPHTOACH.

נֶפְתּוֹחַ / Urbs in finibus Judae. *Joſ.* 15.9. aquae fontanae Nephtoach. *ibid.*

NERONIAS.

Νερωνιάς. Joſephus *Ant.* xx. 8. hoc nomine dicta fuit Paneas urbs ab Agrippa Juniore fortaſſe etiam aliqua ratione indicare volente ſcaturiginem aquarum Jordanis hic eſſe: nam νηρὸν eſt humidum, unde Nereus, & Nereides & hodie *Nero* Daphne Antiochiae ab aquarum abundantia dicitur. Vide Salmaſium ad Trebellium Pollionem *pag.* 311.

NE-

NETOPHA.

נְטֹפָה / Urbs memorata inter Bethlechem & Anathoth *Ezr.* 2. 22. *Neh.* 7. 26. Νετωφὰ III *Ezr.* 5. 32. Nomen affine eſt Natupha quae dicitur eſſe ſolitudo in Palaeſtina in actis Sanctorum *Tom.* II. *pag.* 309. Memoratur & oleum הנטופה in Miſna Pea. VII. ubi Obadias de Bartenora id a ſtillando ducit.

* NETZIB.

נְצִיב / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 43. abeſt Eleutheropoli 9 (Hieronymus legit 7) miliaria verſus Chebronem, teſte Euſebio.

NEVE.

Meminit itinerarium Antonini, in quo abſuiſſe legitur a Capitoliade XXXVI & haec a Gadaris XVI millia paſſuum. Νεύη recenſetur etiam inter urbes Arabiae, in Notitia veteri eccleſ. & forte haec eſt πόλις Νέβη, cujus epiſcopus memoratur in Concilio Chalcedonenſi.

Euſebius in Onomaſtico ſcribit eſſe urbem Judaeorum Nineven circa angulum Arabiae. Ita enim lege Γωνίαν pro ἀγωνίαν. Hieronymus addit, *quam nunc correpte Neneven vocant.* Id eſt, vocali I in E mutato. Sic ſolet Hieronymus loqui. Alii legunt *corrupte*, ſed vere corrupte, noſtro judicio. Ita ad Sophoniam *c.* 1. *Pila quae Hebraice dicitur Machthes* (מכתש) *& ab Aquila verſa eſt* εἰς τὸν ὅλμον *non per brevem ſyllabam prima legenda eſt, ne* σφαῖραν *putemus, ſed productam ut de pila ſciamus dici in qua frumenta tunduntur.* Et in Onomaſtico ad vocem *Ar. Locus vel oppidum Arnonis, quod a ſeptuaginta per extenſam vocalem* Ἠρ *dicitur.* Solebant eo tempore aliter loqui quam nunc ſolemus de vocalibus correptis & productis. Aelius Donatus, Hieronymi praeceptor, ita *in arte prima*, *pag.* 18. *editionis Rob. Stephani*, 1539. *Monoſyllabas quae correptam vocalem habebunt acuto accentu pronuntiabimus, ut pix, nix, nux, quae productam vocalem habebunt circumflexo accentu pronuntiabimus, ut res, dos, ſpes.* Idem *pag.* 8. *cor-*

correpta vocalis in duas deſinit conſonantes ut arma, arcus. Confer Martianum Capellam *lib.* III. de nuptiis Philologiae.

Ipſi Hebraei in Echa Rabbati *fol.* 72. *col.* 2. hanc urbem commemorant una cum vicina Chalami: quae ita junctae dicuntur, ut urbs una aliam ſibi inimicam propinquam habeat חלמיש לנווה *Chalamis ita τῇ Neve vicina eſt.* In gloſſa notatur in *Chalamis habitaſſe hoſtes Judaeorum, in Neve quae ei propinqua Judaeos* בחלמיש היו יושבים צוררי ישראל ובנווה שהיה סמוך לה היו יושבים יהודים. Hoc confirmat verba Euſebii Neven eſſe *vicum Judaeorum.* Praeter hunc locum extat etiam memoria urbis hujus in Midraſch Coheleth *fol.* 88. *col.* 1. רבי שמואל בשם ר׳ פלטיא דנווה *R. Samuel in nomine R. Pelatja ex Neve.* In gloſſa דנווה מעיר נוה *ex Neve, id eſt, ex urbe Neve.* Videtur eſſe ipſiſſima vox Hebraea נוה *Nave*, vel *Neve*, uti in ſtatu conſtructo pronunciatur: & notum eſt opinari quoſdam urbem Niniven inde dictam quaſi נין נוה *Nini habitationem*, ubi etiam *Neve* non *Nave* eſt. נוה τόπον reddiderunt Graeci *Pſal.* 79. 7. & πόλιν, uti *Jeſ.* 32. 18. בנוה שלום ἐν πόλει εἰρήνης. Alibi ἔπαυλιν, πεδίον, κατάλυμα. In Midraſch Ruth *fol.* 49. *col.* 3. fit mentio cujuſdam רבי שילה דנווה *R. Schila ex Neue.* Commentator notat eundem commemorari in Vaijikra Rabba, *Sectione* 34.

* NIBSCHAN.

נִבְשָׁן/ Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 52.

NICOPOLIS. Vide *Emmaus.*

* NIMRA.

נִמְרָה/ Urbs tribus Gad. *Num.* 32. 3. putatur eadem ac Bethnimra. Euſebius ad vocem Νεβρὰ ſcribit eſſe vicum grandem in Batanea dictum Ναβαρά.

NINEVE. Vide *Neve.*

NOB.

נֹב/ Urbs ſacerdotalis, quae & נבה dicitur jungiturque cum Ana-

Anathoth & Ananja 2 *Sam.* 22. 19. 1 *Sam.* 22. 9. Verum in ſerie urbium ſacerdotalium non recenſetur. Vide ſupra *p.* 164. Νωϐὰ Joſepho. Aliis Νομβὰ uti Euſebio. Et ita quoque Suidas citat ex Joſepho. Νομϐὲ urbs in Juda Graecis poſt Berſabe memoratur 1 *Sam.* 30. 30. Vide *Nomba* mox.

Hanc urbem Hieronymus non longe à Dioſpoli collocat in epitaphio Paulae. *Lyddam verſam in Dioſpolin Dorcadis atque Aeneae reſurrectione ac ſanitate inclytam. Haud procul ab ea Arimathiam viculum Joſeph qui Dominum ſepelivit & Nobe urbem quondam ſacerdotum nunc tumulum occiſorum. Joppen quoque* &c.

N O B A C H.

נֹבַח / Urbs trans Jordanem, ita dicta a Nobacho *Num.* 32. 42. ad ortum τῆς Nobach & Jogbeha legitur *Jud.* 8. 11. Eſt locus deſertus, diſtans Esbunte 8 miliaria verſus meridiem, teſte Euſebio in Onomaſtico.

N O M B A.

Stephanus in Ethnicis. Νόμβα, πόλις τῆς Ἰϐδαίας. Ἰώσηπος ἕκτῳ τῆς Ἰϐδαικῆς Ἀρχαιολογίας. *Nomba, urbs Judaeae. Joſephus libro ſexto Antiquitatum Judaïcarum.* Suidas etiam notat ex Joſepho hanc vocem Νομϐὰ eſſe nomen urbis. Ego autem Νομϐὰ in Joſepho non inveni. Sed puto urbem ſacerdotum Nob, quae Joſepho *lib.* VI. *Antiquit.* Νωϐὰ appellatur, intelligendam eſſe, quia ex *libro* V Νόμϐα profert Stephanus, & ipſa illa Nob Νόμϐα in codicibus quibuſdam Graecis appellatur, & in Stephani editionibus aliis Νάμϐα & Νωϐὰ legitur. In Euſebii quoque Onomaſtico Νέμβα legitur, Νόμβα ἔνθα ἀνέβη Γεδεὼν, ἡ δὲ πόλις ἱερέων ἣν κατέκοψε Σαϐλ. Hieronymus ita haec vertit. *Nabbe ſive Noba, ad quam aſcendit Gedeon, urbs ſacerdotibus ſeparata, quam poſtea legimus furore Saulis ſubverſam.* Quia Hieronymus videtur duplex Βῆτα legiſſe apud Euſebium, hinc eſt probabile Νοββὰ tum in Joſepho tum Euſebio ſcriptum fuiſſe, quorum alterum pro M ceperunt, quoniam exigua in ſcriptis veteribus eſt differentia inter μ & β.

NOTA.

NOTA.

אבימי נותאה / *Abimi Notenſis* commemoratur in *cap.* 2. Avoda Zara. Putat auctor libri Juchaſin indicari *Naioth* ניות vel נוית uti Ketif habet 1 *Sam.* 19. 18. legitque ניותאה. Graeci habent ἐν Ναυὰθ ἐν Ῥαμᾶ. Videtur nomen loci fuiſſe in ipſa Rama aut certe non longe ab ea.

OCINA.

Ὀκινά. Locus inter Tyrum & Jamniam in litore maris. *Judith.* 3. 1. Interpres Latinus vidit eſſe urbem Acco poſtea dictam Ptolemaida. Affinis ſcriptio eſt Ἀκεὶμ, qua uſi ſunt Graeci ad hanc urbem deſignandam *Mich.* 1. 10. ubi in Hebraeo eſt בכו contractum ex בעכו *in Acco*, de quo nos alibi. Suſpicor autem in libro Judithae olim vel Ἀκεὶμ vel vocem aliam magis ad Acco accedentem lectam fuiſſe, quia ceteroquin interpres illam Ocina vertiſſet, non Acco. Sed non hoc ſolo indicio mihi conſtat interpretem Latinum uſum fuiſſe codicibus correctioribus, ac noſtri vulgo ſunt.

ODOLLAM.

Ὀδολλάμ. Vicus praegrandis in duodecimo lapide ab Eleutheropoli verſus ortum. Euſebius ad vocem Ἐγλώμ. Joſepho Ὀδολάμ dicitur urbs in tribu Juda *Antiquit.* VIII. 3. Ex collatione 2 *Chron.* XI. 7. liquet eſſe עדלם *Adullam.* Ὀδολλάμ 2 *Macc.* 12. 38.

OLURUS.

Ὄλουρος. Vicus in quo exercitus Idumaeorum caſtra metabatur. Joſephus *de bell.* V. 7.

ONO.

Urbs condita a Benjaminitis. 1 *Chron.* 8. 12. Ὠνω III *Ezr.* 5. 43. Videtur eſſe Ὀνοῦς Palaeſtinae primae. Vide Notitias eccleſiaſticas

ſiaſticas *lib.* 1. A Lydda ad Ono ſunt tria milliaria. In Talmude legitur R. Jacobum Ben Doſthai ante diluculum aliquando eo profectum ad talos uſque in melle ficuum ambulaſſe.

* OPHNI.

עָפְנִי / Urbs tribus Benjamin *Joſ.* 18. 24.

OPHRA.

עָפְרָה / Urbs in Benjamin *Joſ.* 18. 23. 1 *Sam.* 13. 17. Euſebius vicum hoc nomine fuiſſe ſcribit remotum 5 miliaribus Bethele verſus orientem. Eſt & alia in Menaſſe *Jud.* 6. 11. & 8. 27. cujus nomen Ἐφραθὰ legit Hieronymus, & ideo in Onomaſtico ad vocem *Drys* ſcribit *quaeritur quomodo Ephrata in tribu Menaſſe eſſe dicatur.* At non eſt Ephrata ſed Ophra. Joſephus tamen etiam hanc vocem ſcribit Ἐφρὰ, ſic ut in prioribus ſyllabis cum Hieronymo conveniat.

ORBO.

ערבו / Dicitur fuiſſe urbs בתחום ביתשאן *in limitibus Bethſchean*, in Bereſchith Rabba *Sect.* 33. *fol.* 207. 1. & inde dictos eſſe ערבים, qui Eliam aluerint. Sed ab ערבו non fit nomen gentile ערבי ſed ערבני, uti a שילו *Schilo* שילני, & a Gilo גילני 1 *Reg.* 11. 29. 2 *Sam.* 15. 12.

OREB.

Rupes Oreb commemoratur *Jud.* 7. 25. *Jeſ.* 10. 26. Exiſtimat quidem vir clariſſimus, Hermannus vander Hardt, incolas hujus urbis Eliam aluiſſe, non corvos, quum lateret ad torrentem Crith, cui ego non aſſentio; & quamvis copioſiſſime de illa re dicere non conſtituerim, quia tamen in geographia ſacra verſor, atque ea eſt mihi ſubjecta materies, quae inde contra viri ingenioſi ſententiam depromi poſſe exiſtimo, ab hoc loco non ſunt aliena. Hoc videlicet eſt quod rupem Oreb, cujus mentio eſt *Jud.* 7. 25. eandem faciat ac Aora-

 bi

bi Hieronymi, & urbem Sippori, quum tamen haec tria loca diverſa fuerint. Haec ejus verba ſunt. *Erat in regione Bethſanis urbs exigua, nomine Oreb* (*ſita ad rupem celebrem* Jud. 7. 25.) *vel Aorabi, uti S. Hieronymus & auctores tabularum geographicarum eam appellant, vel Harabin, uti Bertius: diu poſt appellata Zipporis, Sephorin, Sapphura, Sephoris, Sephet, quae nomina in hiſtoriis recentioribus magis nota.* Videndum itaque prius eſt ubi ſita fuerit Oreb *Jud.* 7. 25. memorata. Nihil liquet ex ſacro codice niſi Oreb & Zeeb duces Midianitarum caeſos fuiſſe ab Iſraëlitis, Orebum quidem בצור עורב *in* vel *ad rupem Orebi* (id eſt ad rupem ita dictam deinceps ab Orebi nece) & Zeeb ביקב זאב: capita autem Orebi & Zeeb delata fuiſſe ad Gideonem מעבר לירדן *ex regione trans Jordanem*, qui ipſe poſtea Jordanem tranſiit *Jud.* 8. 4. Hinc colligitur illam rupem Orebi fuiſſe in regione trans Jordanem, & quum *rupis Orebi* tantum, non urbis, fiat mentio, non videtur mihi ſatis certum eſſe Oreb urbem fuiſſe. At fuerit urbs, fuit trans Jordanem. Atqui locus Aorabi Hieronymo memoratus erat cis Jordanem. Videamus ipſa verba Euſebii & interpretis ejus Hieronymi de ſitu hujus loci, ut eadem opera planum fiat quomodo factum ſit virum doctum confudiſſe hunc locum cum Sippori. Haec Euſebius. Ἀραυὰ πεδιὰς καλεῖται καὶ ἀνωτέρω. Ἔϛι δὲ καὶ κώμη καλȣμένη Ἀραυὰ ἐν ὁρίοις Διοκαισαρείας καὶ ἀπὸ τριῶν σημείων Σκυθοπόλεως ἄλλη πρὸς δυσμάς. Hieronymus ita. *Araba. Aquila planam, Symmachus campeſtrem, interpretatur. Porro eſt & alia villa Araba nomine in finibus Diocaeſareae quae olim Saphorine dicebatur & alia tribus millibus a Scythopoli contra occidentem.* Illa itaque Araba quae eſt in finibus Diocaeſareae eſt cis Jordanem, non trans. Diocaeſarea enim urbs erat Galilaeae, nec unquam regio ejus ſe extendit ultra Jordanem. Praeterea non dicitur vicum Araba ſed Diocaeſaream eſſe dictam Saphorinen. Nihil eſt certius quam Sipporin, urbem in media Galilaea ſitam, & aliquando ejus metropolin, dictam eſſe poſtea Diocaeſaream. Et ne quis dicat certum quidem id eſſe, ſed Hieronymum fortaſſis credidiſſe Araba & Diocaeſaream eſſe urbes eaſdem, haec ejus verba ſunt in proem. ad Jonam

nam. *Porro Geth in ſecundo Saphorim miliario, quae hodie appellatur Diocaeſarea, euntibus Tiberiadem haud grandis eſt viculus.* Adde quod Hieronymus ſecundum mentem Cl. vander Hardt debuiſſet ſcripſiſſe *quae olim* Araba *dicebatur*, non *quae olim Diocaeſarea dicebatur*: nam utique Araba nomen eſſe antiquum debuit & recens Sapphorine, non vice verſa, ſi Oreb *Jud.* 7. 25. idem fuit. Sed huic rei non immorabor quum mihi videatur certiſſimum eſſe haec tria loca eſſe diſtincta. Quod ſi quis de Sippori dubitet an non forte eadem fuerit ac Arava, quamvis nullum ejus opinionis fundamentum ſit, conferat inter ſe quae de Araba ab Hieronymo dicuntur, vicum fuiſſe in finibus Diocaeſareae: atqui Diocaeſarea erat ipſa Sipporis. Praeterea Sipporis erat urbs celebris, non vicus. Quod ſi vel maxime tempore Euſebii & Hieronymi fuerit vicus aliquis Araba dictus non longe a Scythopoli, quum tot ſaecula effluxerint inter Eliam & Euſebium, & tot mutationes regio paſſa ſit ab Aſſyriis, Babyloniis & Romanis, quomodo certi erimus illum vicum Arava tempore Eliae illic fuiſſe? Finge tamen fuiſſe; necdum demonſtratum eſt a voce ערבה Ἀραβὰ formari gentile עַרְבִי vel עַרְבִים. E contrario quum Deus eidem huic prophetae per miniſterium angeli, ubi quoque latebat, cibum praebuerit 1 *Reg.* 19. 6. & ערבים corvos ſignificare ſoleat in ſacro codice, non video cur a ſenſu ſimplici & literali recedendum ſit, & cur ſacer ſcriptor, ſi incolas Arabae indicare voluit, uſus ſit voce ambigua, imo tali quae ſemper corvos ſignificat in ſacro codice, quum aliis iiſdemque clarioribus vocibus uti potuerit. Quid, quod ſi עורבים qui ei apportarunt panem & carnem homines fuere, quidni quum exſiccatus erat fluvius Crith, aquam ei quoque apportarunt? Hoc enim facile praeſtare potuiſſent. Sed exſiccato fluvio, quum non haberet Elias quod biberet, locum mutare debuit. Nec eſt quod quis dicat, etiam per corvos aquam ei ſuppeditari potuiſſe. Fateor: ſed & Deus Eliam ſine ope ulla in vita conſervare potuit: verum hoc ei non placuiſſe patet ex eventu. Qui autem homines fuiſſe putant, qui bis quotidie panem & carnem Eliae attulerint, non video quid fingere poſſint, cur non & iidem aquam ei apportare

Zzzzz 2 po-

potuerint. Ego quidem uti opera prodigioſa fingi temere non debere confiteor, ita illa, ubi clare deſcripta exſtant, neganda aut labefactanda eſſe non exiſtimo. Sed antequam me alio conferam, notandum hoc quoque eſt Cl. vander Hardt ſcribere Hieronymum ſtatuere hanc urbem eſſe terminum Judaeae orientem verſus. Illud quidem Hieronymus ſcribere non potuit, quum ipſe noverit Judaeam ſe non extendere uſque ad alterutrum ex his vicis Araba dictis, quorum ille in finibus Diocaeſareae erat, adeoque in Galilaea non Judaea, a qua per intermediam Samaritin ſeparatus erat; hic vicinus Scythopoli, adeoque non in Judaea, & ne in confiniis quidem Judaeae, uti cuilibet patebit qui totam terram Iſraeliticam cis Jordanem in Judaeam, Samariam, & Galilaeam diſpeſci conſueviſſe animadvertet. Sed nec Hieronymus id ſcripſit, hanc urbem Aorabi eſſe terminum Judaeae. Scripſit illud de Adorabi. Eſt autem ea vox mendoſa, quod patet tum ex iis quae de ea voce ipſe porro ſcribit, & quae Euſebius habet, cujus veſtigia ſequitur. Legendum eſt Acrabbim, עקרבים, non *Adorabi*. Inſpiciat modo aliquis Euſebium ad vocem Ἀκραββεὶμ & Hieronymum ad *Adorabi*, videbit omnia eadem eſſe quae & hic & ille de eo loco prodiderunt. Et quomodo vicus aliquis qui ad occidentem Scythopolis erat, terminus orientalis Judaeae dici poteſt? Jordanes & lacus Aſphaltites fuere termini Judaeae orientales. Inter Judaeam & Scythopolin regio tribus Ephraim & Menaſſe, i. e. Samaritis regio, erat interjecta, quo minus Judaeam poſſet attingere, licet ipſa Scythopolis ad Menaſſen pertinuerit in Jiſſaſcar tamen ſita. *Joſ.* 17. 11.

ORNITHON.

Ita Plinius *lib.* v. 19. *Sarepta & Ornithon oppidum*, ac ſi in caſu recto eſſet, & non ὀρνίθων πόλις, *urbs avium*. Erat urbs ſita inter Tyrum & Sidonem, teſte Strabone. Forſan eſt eadem ac תרנגולא עילאה דלאה מן קיסרין *Tarnegola ſuperior*, *quae ſupra Caeſaream*: nam ſolent Gallum תרנגולא vocare Graeci ὄρνιθα. Ligtfootus

ſootus *Centur. Chorograph. cap.* 85. conjicit eſſe תרנגולא urbem Γάβαρα Joſephi, quod גבר notet gallum. Meminit & Scylax Vide ſupra *lib.* 11.

ORMIZA.

Ὀρμίζα. Vicus, quo fugit exercitus Herodis poſtquam cum Arabibus conflixiſſet. Joſephus *bell.* I. 14.

ORONAE.

Ὀρῶναι. Nomen urbis Arabibus ereptae a Judaeis. Joſephus *Ant.* XIV. 2. eadem Ὀρώνα appellatur *Ant.* XIII. 23. ubi urbs Moabitica dicitur a Judaeis occupata. Videtur eſſe חרנים Choronaim, urbs Moabitica *Jeſ.* 15. 5.

ORTON.

Chryſococcas in ſyntaxi Perſarum Palaeſtinam ita deſcribit per has urbes tres

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ.			PALAESTINA.		
Ἀσκλὰν	νέ. κ'	λγ'	*Aſcalon*	55. 20.	33. 0.
Ἱερουσαλὴμ	νϛ'	λγ'	*Jeruſalem*	56. 0.	33. 0.
Ὀρτὸν	νζ'	λβ'	*Orton*	57. 0.	32. 0.

Neſcio ſane quam urbem Palaeſtinae deſignare voluerit per *Orton.*

ORUBA.

Ὄρυβα. Urbs quam Judaei Arabibus eripuerunt. Joſephus *Antiquit.* XIV. 2.

OULATHA.

Οὐλαθά. Urbs quae uti Paneas inter Galilaeam & Trachonitin ſita eſt. Joſephus *Ant.* XV. 13.

PALAETYRUS.

Παλαίτυρος & Τύρος duae urbes fuere vicinae. Sic Byblos & Palaebyblos, Paphos & Palaepaphos Plinio v. 31. Scamander flumen & Palaeſcamander, Plinio v. 30. Anapus & Anapus παλαιὸς Vibio Sequeſtri, Σκέψις urbs & Παλαίσκεψις Straboni *lib.* XIII. Γάμβριον & Παλαιγάμβριον Xenophonti *lib.* III. *hiſtoriae Graecae pag.* 481. Μαγνήσια & Παλαιμαγνήσια memorantur.

Aberat a Tyro 30 ſtadia verſus auſtrum, teſte Strabone. Joſephus *Antiq.* IX. 14. ſcribit illam a Tyriis ad Aſſyrios defeciſſe. Stephanus illam & Tyrum eandem facit. Τύρος· νῆσος ἐν Φοινίκῃ.... ἐκλήθη δὲ καὶ Παλαίτυρος. *Tyros... inſula Phoenices. Appellatur quoque Palaetyrus.* Sed de hiſce infra diſquiremus ad vocem *Tyrus.*

PALANDRESIN.

פלנדרסין / Locus vel portus unde navem ſolverunt R. Gamaliel & alii. Forſitan פרנדסין, quod alii codices habent, eſt melius. Eruvin. IV. I.

PANEAS.

Eadem quae Caeſarea Philippi. Sozomenus *Hiſt.* V. 21. ἐν Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου, Φοίνισσα δὲ αὕτη πόλις ἣν Πανεάδα ὀνομάζουσιν. *Caeſarea Philippi, quae Phoenices urbs eſt, quam Paneada appellant.* Paneas autem nomen eſt, quo Phoenices eam nuncupant. Euſebius *Hiſtor.* VII. 16. ἐπὶ τῆς Φιλίππου Καισαρείας, ἣν Πανεάδα Φοίνικες προσαγορεύουσι, *Caeſareae Philippi quam Phoenices Paneada vocant.* פמיים Rabbinis & קיסרין *Caeſarea* quoque, ni fallor, in Miſna Oholoth, *cap.* XVIII. *m.* 9. ר׳ חלפתא קיסרייה in Midras Schir Haſſchirim *fol.* 28. 2., commemoratur, & ר׳ חנינא דקסרין in Midras Schir Haſſchirim. 6. 4. Nomen habet urbs quod Gentes Panis ſimulacrum ibi poſuerint, ſi credimus Philoſtorgio *Hiſt.* VII. 3. Ἡ μὲν τοί γε Πανεὰς Δὰν ἐπωνομάζετο τὸ παλαίτατον, τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ Ἰακὼβ Δὰν ἑλκυσαμένη, τοῦ φυλάρχου τῶν ταύτῃ οἰκούντων τότε· εἶτα δὲ Καισάρεια ἡ Φι-

Φιλίππȣ ἐπεκέκλητο· Τῶν δὲ Ἑλληνιςῶν Πανὸς ξόανον αὐτῇ καθιδρυσάντων, εἰς τὴν τῆς Πανεάδος ἐπωνυμίαν μετέβαλεν. *Paneas quidem olim Dan nuncupabatur de nomine Dan filii Jacobi, qui princeps fuit tribus, quae tunc in hac regione ſedes habuit. Deinde Caeſarea Philippi nominata eſt: ſed quum gentes Panis ſimulacrum ibi conſtituiſſent, nomen Paneadis ſortita eſt.* Falſum eſt inde urbem dictam Paneada, uti liquet ex Joſepho, quum a monte Paneo nomen acceperit; nec id nomen recentius eſt nomine Caeſareae, uti ex verbis Philoſtorgii poſſet colligi, ſed antiquius, quod etiam ex Joſepho perſpicuum eſt: quamvis poſtea quoque Paneas dicta fuerit uti apud Theodoretum *quaeſt.* 110. in Geneſ. Τὴν Λαῖσαν τὴν Πανεάδα καλȣμένην. Ita quoque *quaeſt.* 26. *in lib. Judicum* & apud Epiphanium *lib.* I. *adv. haereſes pag.* 142. Paneade oriri unum e fontibus Jordanis idem Philoſtorgius tradit, & alterum 160 inde ſtadiis eſſe remotum. Vide fragmenta *pag* 541.

In expoſitione Andronici ſenioris, ſubjuncta editioni regiae Codini Curopalatae, dicitur eo tempore haec urbs appellata Tonopyrgos. Καισάρεια Φιλίππȣ ἡ Τονόπυργος· ἡ αὕτη καὶ Παναιὰς ἀπὸ τȣ̃ ἐκεῖ ὄρȣς Πανaίȣ. *Caeſarea Philippi nunc Tonopyrgos, eadem quae Paneas a monte Paneo dicta eſt.* Videtur Τονοπύργος conflatum ex antiquo nomine Δὰν &. Πύργος. Poſtquam enim Turcae Palaeſtina potiti ſunt plura nomina urbium antiqua iis reddita ſunt, ut Acco, Lydda &c. Sed non erat Dan eadem ac Caeſarea, verum ei vicina ſi Hieronymum audimus. Παναιὰς autem eſt idem quod Πανεὰς, nam Graeci recentiores αἰ ut ε pronunciant. Sic καὶ, κε &c. Ipſe audivi plus ſemel Graecos & Aegyptos Graeca lingua utentes, ita loquentes quum mecum confabulabantur.

Vulgari appellatione *Belinas* dicitur. Gulielmus Tyrius *Hiſt.* xv. 9. Unde emenda Eugeſippum ſcribentem *Paneas id eſt Helymas.* Lege *Belinas.* In itinerario Benjaminis legitur בלינוס היא דן *Belinos haec eſt Dan.* Idem Gulielmus ſcribit ad orientem ejus ſylvam fuiſſe: & inter urbem & ſylvam locum Cohagar, ubi Ainardus eam urbem obſidens caſtra metabatur. Ad occidentem erant campeſtria.

Nomen illud urbis *Belinas* videtur ortum ex affinitate ductuum lite-

literarum Arabicarum in بانياس & بلنياس i.e. *Baneas* (P enim literam Arabes non habent) & *Belinas*. Scherif Ibn Idris etiam ſcripſiſſe videtur *Belinas*, nam Romae ubi typis Mediceis prodiit, hoc modo ſine punctis diacriticis nomen urbis inter alias urbes Palaeſtinae & Phoenices editum eſt بلىىاس quod Sionita reddit *Banias*, id eſt *Paneas*. Ne quid tamen diſſimulemus, videtur potius urbs alia latere ſub hac voce quam Paneas. Interponitur enim a Scherif Ibn Idris haec urbs inter *Antaradum* انطرطوس & *Laodiceam* اللاذقية. Conſtat autem inter Antaradum & Laodiceam ſitam fuiſſe urbem Balaneam, Βαλαναίαν. Quumque in ſerie urbium maritimarum Joppes, Caeſareae, Acconis, Tyri, Beryti, Gabalae, Tripolis aliarumque legatur, non poſſumus non arbitrari urbem Balaneam, non Paneada, eo nomine indicari. Quamvis ignaro vulgo locus quidam *Baneas* etiam hodie appelletur, ubi olim fuit Balanea. Vide Maundrellum in itinerario.

بانياس *Banias* dicitur Abulfedae in geographia manuſcripta, qui notat illam iter diei unius & dimidii abeſſe Damaſco; & ex ſcriptore العزيزي ſitum ejus ita deſcribit, quibus confirmantur quae de Chermone, ſive monte nivis, ei imminente ſupra notavimus ومدينة بانياس في لحف جبل الثلج وهو مطل عليه والثلج علي راسه كالعمامة لا يعدم منه صيفا ولا شتا *Sita eſt Banias ad radicem montis nivis, & hic urbi ipſi imminet. Nives verticem illius montis circumdant inſtar cidaris, eaeque nec aeſtate nec hyeme minuuntur.*

Perſuaſum fuit quibuſdam nomen hujus urbis Φάνεα in Nummis ſcribi in quibus legitur ΦΑΝΕΑϹ ΠΟΛΕΩϹ. ϹΥΡ. ΠΑΛ. quibus recte ſe opponit Cellarius, addens tamen: *adhuc vero reperire non potuimus ubi Phanea Palaeſtinae ſita fuerit*. Sed neceſſe non eſt ut Phanea quaedam in Palaeſtina quaeratur: illi nummi agunt non de Phanea quadam, ſed Flavia Neapoli, quae Sichem eſt, & legendae ſunt ΦΛ. ΝΕΑϹ. ΠΟΛΕΩϹ ϹΥΡ. ΠΑΛ. i.e. *Flaviae Neapolis Syriae Palaeſtinae*. Id liquet ex collatione aliorum nummorum Flaviae Neapolis, de quibus vide infra.

Sa-

Samaritanus Pentateuchi interpres vocem Dan *Gen.* 14. 14. alibi reddit per פניאס *Paneas*, uti & Arabs بانياس *Banias*; non enim P literam Arabes habent. Sed hic non tantae eſt antiquitatis vel auctoritatis. Verum Dan & Paneada diſtinguit Euſebius, uti loca vicina in Onomaſtico ad vocem Βηθσαμαιέ· ἐπὶ τὴν Δὰν τὴν πλησίον Πανεάδος, & ad vocem Δὰν ſcribit eam eſſe vicum in quarto a Paneade miliario Tyrum verſus. Atque ita etiam Hebraei Dan & Caeſaream diſtinguunt, Dan nuncupantes דן דקיסרין. Vide ſupra ad vocem *Dan*. Stephanus diſtinguit male Paneadem & Caeſaream: eſt enim eadem. Sic ille, Καισάρεια, μητρόπολις τῆς Καππαδοκίας ἡ πρὶν Εὐσέβεια, καὶ Μάζακα, ὡς Στράβων. Ἔστι καὶ Παλαιστίνης, καὶ τρίτη πρὸς τῇ Πανεάδι. *Caeſarea metropolis Cappadociae, ante Euſebia & Mazaca nuncupata, ut Strabo. Eſt & Palaeſtinae altera, & tertia ad Paneadem.* Idem ad vocem *Paneas.* Πανεὰς, πολίχνιον Φοινίκης. *Paneas oppidulum Phoenices.* Et Πανία .... ἔστι δὲ Πάνιον σπήλαιον Παλαιστίνης ἀφ' οὗ ἐκρεῖ ὁ ποταμὸς Ἰορδάνης. *Pania .... Eſt autem Panion ſpecus Palaeſtinae, e qua effluit Jordanes fluvius.*

Hieronymus in Onomaſtico ad vocem Aermon ſcribit *Hebraeum, quo praelegente ſcripturas didicit, affirmare montem Aermon* (חרמון) *Paneadi imminere, quem quondam tenuere Hevaei & Amorrhaei: de quo nunc aeſtivae nives Tyrum ob delicias feruntur.* Et mox pergit ex Euſebio vertens: *dicitur eſſe in vertice ejus* (*montis*) *inſigne templum* (Euſebius autem non dixit ibi eſſe ἱερὸν Templum, ſed montem ὡς ἱερὸν τιμᾶσθαι uti ſacrum in honore eſſe Gentibus) *quod ab Ethnicis cultui habetur e regione Paneadis & Libani.* Hoc eſt ὄρος Πάνειον.

Joſephus *Ant.* v. 2. tradit a Sidone Paneada abfuiſſe iter unius diei. *Ant.* xv. 13. ſcribit urbem Paneada inter Galilaeam & Trachonitin ſitam fuiſſe. Videtur ergo Gaulonitidi, non Galilaeae, tribuenda quoniam *Antiquit.* xviii. 3. dicitur a Philippo dicta eſſe Caeſarea: verum Philippus tetrarcha fuit Gaulonitidis, non Galilaeae quae Antipae paruit. Vide *Antiquit.* xvii. 13. Poſtea fuit appellata Neronias, uti Joſephus narrat *Antiq.* xx. 8. Idem meminit Πανίου, quae ſpelunca eſt in monte, ſub

qua ſpelunca oriuntur fontes Jordanis ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰορδάνου, *Ant.* xv. 13. Ita tamen loquitur ex opinione vulgi non ſua, niſi illud ἀνατέλλουσιν de conſpicua fluvii origine malis interpretari: nam *lib.* I. *de bell. c.* 16. oſtendit verum fontem Jordanis eſſe lacum Phialam, 120 ſtadiis hinc remotum.

Videtur apud Joſephum alicubi Πανεὰς non pro nomine urbis ſed regionis accipi. Et ita apud Epiphanium *l.* I. *adv. haer. p.* 40. Ναβατέας καὶ Πανεάδος τὸ πλεῖστον Μωαβιτιδός τε καὶ Κωχάβων. Poteſt tamen pro urbe etiam accipi.

Statuam Chriſti a muliere ſanguinis profluvium paſſa & ſanata collocatam fuiſſe Paneade multi narrant. Julianus Imperator eam fregit. Glycas annal. *part.* IV. *pag.* 253. appellat eam τὸν τοῦ Χριστοῦ χαλκοῦν ἀνδριάντα τὸν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου τῇ νῦν Πανέαδι ἐν ᾗ ἡ αἱμορροοῦσα ἤγειρεν. Hiſtoriam ſtatuae hujus a Juliano dirutae ita narrat Theophanes in Chronographia *pag.* 41. Ἐν Καισαρείᾳ τῇ Φιλίππου, τῇ νῦν Πανεάδι, ὅθεν κατήγετο ἡ αἱμοῤῥοοῦς, ἀνδριὰς ἵστατο πρὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὃν ἐθνικῷ ἔθει εὐχαριστήριον ἀνέστησεν. Τοῦτον κατενεχθῆναι προσέταξεν ὁ δυσσεβὴς Ἰουλιανὸς, ὃ καὶ γέγονεν. Κατ᾽ ἐμπαιγμὸν δῆθεν συράντων τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνδριάντα, καὶ ἀντ᾽ αὐτοῦ ξόανον ὀνόματι Ἰουλιανοῦ στησάντων. Τοῦτο δὲ λαβόντες Χριστιανοὶ τὸν ἀνδριάντα εἰς ἐκκλησίαν ἀπέθεντο· τὸ δὲ τοῦ παραβάτου ξόανον κατελθὸν πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέφλεξεν. Βοτάνη δὲ ἐφύετο ὑπὸ τὴν βάσιν τοῦ ἀνδριάντος πάσης νόσου ἀλεξητήριος, ἥτις καὶ πρὸς φθόνον ἐκίνησε τὸν ἀποστάτην Ἰουλιανὸν καταστρέψαι τοῦ κυρίου ἀνδριάντα. *Caeſareae Philippi, quae nunc Paneas dicitur, unde erat mulier fluxu ſanguinis laborans, ſtatuam Domini & Dei noſtri Jeſu Chriſti ante aedes ſuas erexerat, gentium mores ſecuta, in memoriam accepti beneficii. Illam dejici impius Julianus juſſit, quod factum eſt: gentibus cum ludibrio illam imaginem trahentibus & ſimulacro Juliani in ejus locum collocato. Chriſtiani vero illam imaginem Chriſti in Eccleſia repoſuerunt, & nefarii hominis ſtatuam ignis coelo miſſus conſumſit. Infra imaginis baſin herba quaedam enata erat morborum omnium praeſentiſſimum remedium quae ad evertendam Domini noſtri ſtatuam Julianum Apoſtatam incitavit.*

PAPH-

PAPHTA.

פַּבְּתָא urbs, vicuſve, diſtans ab urbe Tzippori מהלך תלתא מילין *trium miliarium iter*, uti in Gemara Hier. Beracoth legitur, ubi ſonus veſtium laceratarum a Tzipporienſibus, audita morte R. Judae, eo uſque dicitur propagatus fuiſſe. Dubitari tamen poteſt an haec ſit vera hujus nominis ſcriptio quia in Midraſch Coheleth *fol.* 108. *col.* 1. ubi eadem hiſtoria narratur legitur עד גופתתא *uſque ad Gopatata*, & Judaei certe iſtud גו vel לגו non habent pro voce ſingulari ſed initio vocis quae nomen loci continet, גופפתא. Vide quae ad vocem *Gopatata.*

* PARA.

פָּרָה Urbs in tribu Benjamin. *Joſ.* 18. 23.

PARIA.

Oppidum eſt & inſula prope Joppen in mari magno ſita. Meminit Plinius *lib.* v. *cap.* 31. *In Phoenicio deinde mari eſt ante Joppen Paria, tota oppidum, in qua objectam belluae Andromedam ferunt.* Idem *lib.* VI. *c.* 29. huc reſpicit. *Syriae imperitaſſe Aethiopiam utroque litore aetate regis Cephei patet Andromedae fabulis.* Vide plura ad vocem *Joppe.* Non extat hodie, quod ſciam, haec inſula; ſed tamen rupes quaedam eminent in mari haud longe a Joppe, e quibus vulgo Petrum fuiſſe piſcatum narrant. Has ego Pariae inſulae partes fuiſſe crediderim. Forſitan fuerunt olim plures inſulae ad litora Palaeſtinae. Tyrus certe fuit, poſtea continenti juncta, uti notum eſt. In Targum Hieroſolymitano reſpectus videtur fieri ad has inſulas *Num.* 34. 6. ותחום ימא רבא הוא אוקינוס ניסוי *& terminus mare magnum eſt, Oceanus nempe, & inſulae ejus.*

PAREMBOLAE.

Hoc nomine appellat urbem מחנים in regione trans Jorda-

nem

nem Joſephus *Antiq.* VII. 9. Confer 2 *Sam.* 17. 24. Interfuit Concilio Epheſino Πέτρος ἐπίσκοπος Παρεμβολῆς, vel Παρεμβολῶν, utroque enim nomine ibi appellatur. Vox Παρεμβολὴ pro στρατόπεδον ex uſu Macedonum profluxit. Ita Phrynichus *in eclog. p.* 68.

PAS DAMMIM.

פַּס דַּמִּים / 1 *Chron.* 11. 13. Conjectura ducimur ad ſuſpicandum idem eſſe ac Ephes Dammim 1 *Sam.* 17. 1. In Midraſch Ruth *fol.* 48. *col.* 2. ita dictum locum ferunt שמשם פסקו דמים.

PELLA.

Pellam urbem Decapolis, & aquis divitem eſſe ſcribit Plinius *l.* v. *cap.* 18. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Πέλλα .... πόλις κοίλης Συρίας. *Pella .... urbs Cavae Syriae.* Meminit inter alios hujus urbis Polybius *lib.* v. *Hiſtor.* ubi narrat Antiochum capta Philoteria ad lacum quem Jordanes influit (i. e. Tiberiadis) cepiſſe Πέλλαν, Καμοῦν καὶ Γεφροῦν. Deinde Abila, Gadara & Rabbathammana. Sita fuit in Decapoli prope Batanaeam & Baſanitin, uti ſcribit Epiphanius *lib.* 1. adverſus haereſes *pag.* 126.

Pella terminus erat Peraeae ad ſeptentrionem, uti regio Moabitis terminus ejus erat ad meridiem. Joſephus *de bell.* III. 2. Ergo neceſſe eſt ut alia plane ſit Πέλλα, urbs Moabitica cujus Joſephus meminit *Ant.* XIII. 23. Diruta eſt a Judaeis quod incolae recuſarent ritus Judaïcos recipere, *Ant.* XIII. 23. *Lib.* II. *de bell. cap.* 19. jungit Geraſa, Pellam & Scythopolin. Eſt etiam Πέλλη *lib.* III. *de bell. c.* 2. una ex toparchiis Judaeae, *Lydda*, *Emmaus*, *Pella*, *Idumaea*, *Engaddi*.

Inter Pellam & Geraſam erat Jabes, teſte Euſebio ad vocem Ἀρισώθ, 6 miliar. a Pella. Erat & Arbela quaedam in ditione Pellae, teſte eodem.

Chriſtiani omnes divinitus moniti eo fugerant ex urbe Hieroſolymitana, paulo ante obſidionem urbis. Rem narrat Euſebius hiſtoriarum *libro* III. *c.* 5. vocatque πόλιν Περαίας. Epiphanius quoque in libro de menſuris & ponderibus *pag.* 171. hujus rei

mo-

meminit, tradens diſcipulos qui Hieroſolymis erant ab Angelo monitos paulo ante urbis excidium confugiſſe Pellam, urbem in Decapoli ſitam πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ, & poſt excidium urbis rediiſſe Hieroſolymas.

PENTACOMIA.

Πενταχωμία. Inter urbes vicoſve Palaeſtinae tertiae recenſetur in Notitiis veteribus Eccleſiaſticis. Extat etiam Πενταχωμία quaedam inter ſedes epiſcopales Arabiae. Vide ſupra *pag.* 218. Affinia nomina ſunt Ἑξακωμία, & Τρικωμία, quae ibidem leguntur.

PENUEL.

פְּנוּאֵל / Locus trans Jordanem, ubi poſtea urbs condita eſt a tribu Gad *Jud.* 8.8. Confer Peniel. *Gen.* 32.30.

PERECHO.

Περεκχώ. Sita in Galilaea. Joſephus *lib.* II. *de bell. cap.* 25. Quum hunc locum confero cum eo qui extat in vita Joſephi *p.* 1013. videtur hoc nomen corruptum & natum ex vocibus

ΚΑΠΕΡΑΚΧΩ i. e. כפרעכו vel
ΚΑΦΑΡΑΘ ΚΩΜΩϹΩΓΑΝΑ.
Hinc illud.
ΚΑΙΠΕΡΕΚ ΧΩ....

Eodem modo in Chronico quod Alexandrinum vel Paſchale nuncupant ad annum V.C.742 legitur

ΚΑΙ ΠΕΡϹΑΒΙΝΗΝ
pro
ΚΑΠΕΡϹΑΒΙΝΗΝ.

Joſephus enim eum locum Καφαρσάβαν vocat. Nempe Καπὲρ, uti in voce Καπερναȣ̀μ, eſt idem quod כפר Καφὰρ *vicus*. Verba quae loco citato *lib.* II. de bello Judaico leguntur, ita exhibet

codex Joſephi Latinus (unde liquet quomodo ille in Graeco contextu legerit) qui manu exaratus eſt in bibliotheca noſtra publica, *Jotapata & Berſabee & Seloim*, *nec non & Capherecho & Jaſac & Sicophet & montem cui nomen eſt Itaberio & Tharice & Tyberiada.* Moxque .... *Achabaron & petram quae ſic dicitur & Jamne & Mero.* Ita quoque legitur in antiquiſſima editione Jōſephi ejuſdem bibliothecae, niſi quod *Sicophec* ibi ſcriptum ſit pro *Sicophet*, proclivi mutatione c in t, in ſcriptura illius aetatis. Nota illic *Capherecho* clare legi, quod eſt כפר עכו.

P E T R A.

Notum eſt urbem hanc olim Arabiae tributam fuiſſe & ipſam inde nomen tuliſſe partem illius regionis Petraeam dictam. Quod niſi Palaeſtinae poſtea fuiſſet addita, indictam illam in hoc opere praeteriiſſemus: ſed quum Palaeſtinae tertiae metropolis fuerit, omnino hic locum habere debet. Appellatur etiam urbs Palaeſtinae in notitiis veteribus eccleſiaſticis, quas vide ſupra *lib.* I. *cap.* XXXVI. Ita & Stephanus. Πέτρα, πόλις νῦν τῆς τρίτης Παλαιςίνης. *Petra*, *urbs nunc Palaeſtinae tertiae.* Suidas. Πέτρα, πόλις τῆς Παλαιςίνης. *Petra*, *urbs Palaeſtinae.* Atque ita in Onomaſtico Euſebii ad voces Κάδδης βαρνὴ legitur Πέτρᾳ πόλει τῆς Παλαιςίνης, quod quidem mutandum eſſe in Ἀραβίας exiſtimat in notis ſuis ad hunc locum ſcribens vir clariſſimus, Johannes Clericus, *conſtat Petram fuiſſe non Palaeſtinae ſed Arabiae urbem. Vide vocem Petra ſuo loco. Itaque hoc fuerit mendum oſcitantis librarii*, *notior enim fuit haec urbs quam ut ſitus ejus Euſebio ignotus eſſet. Scripſerit ergo* Ἀραβίας, *ut legiſſe videtur Hieronymus.* Confer cum hiſce quae idem commentatur ad vocem Αἰλὰμ ubi Aila ſita ad ſinum Arabicum deſcribitur. Ἐν ἐσχάτοις, *hoc eſt in extremitate terrarum*, *ad mare*; *non* in finibus Palaeſtinae, *ut habet Hieronymus*, *nam Palaeſtina nunquam eo uſque porrecta fuit. Peccatum eſt*, *ut videtur*, ἀπροσεξίας. Ita quoque fere Bonfrerius: *illud mirum quomodo Ailam Hieronymus ponat in extremis finibus Palaeſtinae: ſatis enim conſtat eam ad Palaeſtinam nihil pertinuiſſe & ab ea ſatis procul abfuiſſe deſerto in-*

interjecto. Crediderim ab Hieronymo ſcriptum in extremis finibus Idumaeae. Ego autem in Euſebio aut Hieronymo nihil eſſe mutandum cenſeo, & recte eos ſcripſiſſe Petram & Ailam fuiſſe urbes Palaeſtinae. Palaeſtina aetate Euſebii & Hieronymi uſque ad ſinum Arabicum fuit porrecta. In ipſo concilio Niceno primo, cui interfuit Euſebius, Aila inter urbes Palaeſtinae recenſetur. Petra urbs Palaeſtinae nuncupatur ab Euſebio etiam alibi in Onomaſtico ad vocem Ἀρκὲμ, ubi legitur Πέτρα πόλις ἐπίσημος τῆς Παλαιςίνης, *Petra urbs clara Palaeſtinae.* Fateor, ipſe Euſebius Petram vocat urbem Arabiae ad vocem Πέτρα. Verum ita & Suidas ad vocem Θεὺς Ἄρης, ἐν Πέτρᾳ τῆς Ἀραβίας cultum fuiſſe Martis ſimulacrum tradit, quum ipſe alibi, ut vidimus, urbem illam Palaeſtinae nuncupet. Quumque Gentes & Chriſtiani ipſi vetus nomen Arabiae tribuerent nonnunquam illi regioni in qua Petra fuit, etiam poſtquam Palaeſtinae tertiae facta eſt metropolis in diviſione eccleſiaſtica, quidni liberum fuit Euſebio & Hieronymo eam modo Arabiae, modo Palaeſtinae, urbem appellare? Ita ſcribunt Euſebius & Hieronymus in Onomaſtico, Jordanem dividere Judaeam ab Arabia, & alibi tamen urbes non in Judaea ſed ab altera ripa Jordanis ſitas nequaquam Arabiae ſed Palaeſtinae urbes nuncupant aut Peraeae, ſic ut eandem regionem modo Peraeam modo Arabiam nuncupent. Sic Euſebius Geraſam urbem vocat Peraeae ad vocem Ἀργὸβ, idem eandem urbem Arabiae ad vocem Ἠγαννί. Praeterea ex Hieronymo nil certi colligas, quid ille in Euſebio legerit, (tantum abeſt Graecum contextum Euſebii ob illum corrigi oportere) adeo multa mutat, aut addit de ſuo, ut paraphraſten ſaepe magis quam interpretem agat.

Petram eſſe Palaeſtinae diſtinctam a Petra Arabiae vel Nabataeorum quorum teſte Strabone fuit metropolis (quae tamen poſtea Palaeſtinae tertiae metropolis fuit) perſuaſum eſt nonnullis, propter verba Athanaſii qui in epiſtola ad ſolitariam vitam agentes *pag.* 635. haec habet. Καὶ Ἄρειον μὲν καὶ Ἀςέριον τὸν μὲν ἀπὸ Πετρῶν τῆς Παλαιςίνης τὸν δὲ ἀπὸ τῆς Ἀραβίας ἐπισκόπους τοὺς ἀποπηδήσαντας ἀπ' αὐτῶν. *Et Arium quidem & Aſterium, illum Petra-*

trarum Palaeſtinae, hunc ex Arabia, epiſcopos qui ab ipſis deſciverant. Fateor in hoc loco non memorari duas Petras, ſed aliunde liquet Aſterium epiſcopum fuiſſe Petrae urbis Arabiae: nam in epiſtola ad Antiochenſes Athanaſio appellatur Ἀστέριος Πετρῶν τῆς Ἀραβίας, *Aſterius Petrarum Arabiae epiſcopus.* Alibi uti in apologia ſecunda horum meminit hoc modo Μακαρίου ἀπὸ Παλαιστίνης καὶ Ἀστερίου ἀπὸ Ἀραβίας, *Macarii ex Palaeſtina & Aſterii ex Arabia.* Ubi nota Macarium dici, qui ante Arius dicebatur: adeoque quum hoc nomen corruptum ſit, etiam in voce Πετρῶν mendum ſuſpicari licet. Certe mirum eſſet, ſi in Palaeſtina urbs Petra fuiſſet epiſcopatu inſignis & diſtincta a Petra Arabiae, nullam plane ejus mentionem in tot ſubſcriptionibus conciliorum fieri, aut in notitiis veteribus eccleſiaſticis, ſcriptiſve Euſebii, Hieronymi, aliorumque qui Athanaſii temporibus proximi fuere. Adeoque unicum hunc locum Athanaſii non arbitror ſufficere ut ſtatuamus Petram aliquam ab illa notiſſima urbe Arabiae, vel metropoli Palaeſtinae tertiae (quae eadem eſt) diſtinctam. Crediderim illud Πετρῶν loco ſuo motum, & legendum τὸν μὲν ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης, τὸν δὲ ἀπὸ Πετρῶν τῆς Ἀραβίας vel τὸν μὲν ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης, τὸν δὲ ἀπὸ τῆς Ἀραβίας, (uti in *Apolog.* II. *p.* 595.) omiſſa mentione urbis: quorſum enim unum ab urbe denominaſſet, & alterum non; maxime quum alibi ſcripſerat Aſterium eſſe Πετρῶν τῆς Ἀραβίας; Utique hoc loco debuiſſet, vitandae confuſionis gratia, addidiſſe, Aſterium alterius Petrae in Arabia ſitae epiſcopum fuiſſe. Sed opinor aliquem ad marginem appoſuiſſe Πετρῶν, quum legiſſet apud Athanaſium Aſterium epiſcopum fuiſſe Πετρῶν, ut jungeretur cum τῆς Ἀραβίας, & alium id junxiſſe cum τῆς Παλαιστίνης: quod eo facilius fieri potuit quod Petra ſequentibus ſaeculis Palaeſtinae tertiae metropolis fuerit. Adde apud Hilarium in fragmento operis hiſtor. *pag.* 188. appellari eoſdem *Arium ex Palaeſtina & Stephanum de Arabia.* Pro Stephanum legi debere *Aſterium* certum eſt. Sic ibidem *pag.* 1293. *Arius a Palaeſtina, Aſturus ab Arabia.* Petrae nulla illic mentio, nedum duarum.

Petrae

Petrae ſitus ut diſtinctius cognoſcatur, notandum ab Aila, vel Elath, portu ſinus Arabici, abfuiſſe tantum decem miliaria Romana, ſi credimus Euſebio. Vicinam certe Petram Ailae fuiſſe etiam ex eo colligimus quod Hieronymus (verba ejus ſupra *pag.* 72. dedimus) Idumaeorum regionem ab una parte Eleutheropoli, ab altera Petra & Aila, terminet. Unde in mappis noſtris ſpatium terrae inter ſinum Arabicum & lacum Aſphaltiten multo eſt anguſtius quam in aliis mappis geographicis. A lacu autem Aſphaltite remota fuit Petra ſtadiis 300, uti liquet ex Diodoro Siculo, *Lib.* XIX. 108. Sed tamen incertum manet an ad orientem an vero ad auſtrum lacus ſita fuerit. Videtur ad orientem, vel certe inter orientem & auſtrum, collocanda, quia Joſephus *lib.* V. *cap.* 4. *de bello Jud.* ſcribit montem, cingentem τὸ μέγα Πεδίον ab oriente, protendi a Juliade uſque ad Somorram in finibus Petrae. Praeterea ducimur huc a Strabone *lib.* XVI. tradente a Petra, metropoli Nabataeorum (ita hanc appellat) uſque ad Jerichuntem breviſſimum iter eſſe trium dierum aut quatuor. Quia ad ſitum Petrae declarandum urbem Jerichunta eligit Strabo, videtur illa inter urbes Judaeae celebres proxima Petrae fuiſſe. Quod ſi verſus occidentem lacus Aſphaltitis aut etiam recto ductu ad auſtrum lacus ſita fuiſſet, dixiſſet eam ab Hieroſolymis, vel Gaza, aliiſve urbibus vicinis disjunctam fuiſſe per tot vel tot ſtadia. Sed quum a Jerichunte ejus ſitum ſuſpendat, tuto creditur illam inter urbes celebres Judaïcas Petrae proximam fuiſſe. Praeterea non plane negligenda ſunt quae Strabo addit de itineris trium aut 4 dierum intervallo quod intercedit inter Hierichuntem & Petram; hinc enim patet non ad orientem recta via Petram remotam fuiſſe a lacu Aſphaltite, ſed ita ut ad auſtrum quoque ejus lacus fuerit, id eſt plagam euroauſtralem. Nam extremitas auſtralis lacus Aſphaltitis aberat Jerichunte praeter propter ſexcenta ſtadia. Trium vero dierum iter eſt ſtadiorum ſexcentorum & quadraginta, quatuor autem dierum ſtadiorum octingentorum & quinquaginta, ſi ſequamur rationes Procopii Caeſareenſis, qui iter unius diei tradit eſſe ſtadiorum ducentorum & decem. Atque adeo colligimus Petram

ab Hierichunte remotiorem fuiſſe extremitate auſtrali lacus aſphaltitis.

Faciunt etiam ad ſitum Petrae nomina haec & ſitus locorum vicinorum, ex Euſebio omnia collecta excepto nomine ultimo Somorrae. *Theman* 5 millibus abeſt a Petra, & illic praeſidium erat Romanorum. Ita Euſebius ad vocem Θαιμάν. Mons *Hor* in quo mortuus eſt Aharon erat juxta urbem Petram. Euſebius ad vocem Ὤρ. *Carcaria*, arx unius diei iter a Petra abeſt. Euſeb. ad vocem Κάρκα. Decem miliaribus a Petra oſtenditur *Beeroth bene Jaacan* manſio Iſraelitarum in ſolitudine. Vide Euſebium in Onom. ad vocem Βηρώθ. Quod ſi vere ibi haec manſio fuerit, aliquid certi in eremo circa has manſiones haberemus. *Gai* (עיי) Gaia, urbs eſt juxta urbem Petram. Euſebius ad vocem Γαί. Idem ad vocem Ἠλάθ (haec eſt Aila) ſcribit eſſe regionem Principum Edom & urbem Eſau, in decimo miliario a Petra contra orientem. Regio circa urbem hanc, ἡ ἀμφὶ τὴν Πέτραν, *Gebalene* appellata fuit, & antea Idumaea. Vide Euſebii Onomaſticon ad vocem Ἰδουμαία. Μάβσαρα fuit etiam vicus grandis ad urbem Petram pertinens. Euſebius ad vocem Μάσαρις. Eſt & Σομόῤῥα nomen loci in finibus Petrae, quo uſque a Juliade mons longus protenditur ad cujus occaſum eſt μέγα Πεδίον. Joſephus *de bell.* v. 4. Βάκρα legit Rufinus pro Σομόῤῥα, ſic ut incerta ſit lectio.

Dioſcorides urbem hanc τὴν κατὰ Ἰουδαίαν Πέτραν vocat, & illic myrobalanum naſci ſcribit. Strabo *lib.* XVI. eam deſcribit, ſitam in regione plana, & hortis fontibuſque inſtructam, cinctam tamen rupibus undequaque. Ultra quas deſerta ſunt maximam partem praecipue Judaeam verſus, ad cujus urbem Jerichunta trium quatuorve dierum iter eſt, ad Φοινικῶνα vero ſive palmetum quinque. Id palmetum ſinui Arabico adjacet & diſtinguendum eſt a Phoenicone ſive palmeto Jerichuntino cujus ante Strabo meminerat. Idem ante meminit inſulae phocarum in Sinu Arabico ſitae & ita pergit πλησίον δ' αὐτῆς ἀκρωτήριον ὃ διατείνει πρὸς τὴν Πέτραν τὴν τῶν Ναβαταίων καλουμένων Ἀράβων καὶ τὴν Παλαςίνην χώραν, εἰς ἣν Μειναῖοι τε καὶ Γεῤῥαῖοι καὶ πάν-

πάντες οἱ πλησιόχωροι τῶν ἀρωμάτων φορτία κομίζουσιν Prope illam promontorium eſt quod protenditur verſus Petram, Nabataeorum Arabum, & regionem Palaeſtinam, ad quam Minaei, Gerraei, & omnes vicini aromata convehunt. Id promontorium videtur non longe eſſe ab Aelana, nam eodem libro tradit ex Eratoſthene Elanis Minaeam uſque eſſe 70 dierum iter, ut pateat Minaeos ad portum hunc appellere ſolere. Et non longe etiam hoc ab iſto palmeto eſt, a quo Petram 5 dierum itinere removet Strabo, nam Diodorus Siculus *lib.* III. *cap.* 42. horum ita meminit, primo palmeti ad litus ſiti: dein, ait, palmetum hoc praetervectus inſulam phocarum offendit: & praetentum huic inſulae promontorium reſpicit Petram Arabiae & Palaeſtinam, in quam thus aliaque aromata Minnaei & Gerraei deferunt. Ulterius progreſſos ſinus Elanites excipit, multis Arabum Nabataeorum pagis frequentatus.

Petra erat Arabiae metropolis, quo ſpectant Nummi, in quibus ΑΔΡΙΑΝΗ ΠΕΤΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙϹ legitur: nam & Hadriana dicta eſt, imperante Trajano a Palma praefecto Syriae Romanis ſubjecta, teſte Dione *l.* 68. His ſi aera inſcripta ſit, caput ejus ducitur ab anno Chriſti 105. Ita Chronicon Alexandrinum. Teſte Joſepho olim Ἄρκη dicta eſt *Ant.* IV. 4. ſed *Ant.* IV. 7. legitur eam Ἀρεκέμη appellatam de nomine Ῥεκέμου. Adeoque illud Ἄρκη videtur male ſcribi pro Ἀρεκέμη. Euſebius legit hanc vocem apud Joſephum Ἀρκὲμ, ita enim ſcribit in Onomaſtico locorum, Ἀρκὲμ κατὰ Ἰώσηππον ἀυτη ἐςὶ Πέτρα πόλις ἐπίσημος τῆς Παλαιςίνης. Hieronymus. *Arcem. Refert Joſephus hanc eſſe Petram urbem nobilem Palaeſtinae.* Joſephus, quia pars regionis olim Arabia dicebatur, Petram Arabiae tribuit, uti *Antiq.* XIV. 2. ubi regiam Aretae qui rex Arabum erat Petrae fuiſſe tradit, (quod & Procopius *lib.* I. de bello Perſico *cap.* 19. narrat) & *l.* I. *de bell. c.* II. ubi ἡ Ἀραβικὴ Πέτρα audit. *Lib.* V. *de bell. cap.* 4. ſcribit in finibus Petrae eſſe Somorra, quo uſque mons longus a Juliade & lacu Tiberiadis protenditur. Ceterum illud nomen priſcum Petrae Ἀρκέμη eſt ex רקם quo nomine multi Hebraeorum exiſtimant Petram notari.

Audiamus & alios inter veteres de Petra ſcribentes. Uſque

 ad

ad Petram ſe extendunt ſolitudines Palmyrenae, teſte Plinio V. 24. *Ita fertur* (*Euphrates*) *uſque ad Uram locum, in quo converſus ad orientem relinquit Syriae Palmyrenas ſolitudines quae uſque ad Petram urbem & regionem Arabiae felicis appellatae pertinent.* De illis *cap.* 26. *Infra Palmyrae ſolitudines Stelendena regio eſt, dictaeque jam Hierapolis ac Beroea & Chalcis. Ultra Palmyram quoque ex ſolitudinibus iis aliquid obtinet Hemeſa, item Elatium, dimidio propior Petrae, quam Damaſcus.* De ipſa Palmyra idem *cap.* 25. *Palmyra abeſt a proximo Syriae litore ducentis quinquaginta duobus millibus & a Damaſco viginti ſeptem propius.* Idem VI. 28. *Nabataei oppidum incolunt Petram nomine in convalle, paulo minus* II. *mill. paſſ. amplitudinis circundatum montibus inacceſſis, amne interfluente: abeſt a Gaza oppido litoris noſtri* DC *mill. a ſinu Perſico* CXXXV *mill. Huc convenit utrunque bivium, eorum qui Syriae Palmyram petiere & eorum qui ab Gaza venerunt.* Numeros eſſe corruptos clarum eſt, quum Petra multo propior fuerit Gazae quam ſinui Perſico. Videtur permutatio numerorum inſtituenda, quod recte obſervavit Cellarius *pag.* 418. Atque ita melius convenit cum iis quae de Gazae & ſinus Elanitici diſtantia CL. M. P. dixerat. Videtur itaque a ſinu Elanite abfuiſſe XV miliaria. Hieronymus dicit Elath regionem & civitatem a Petra 10 miliaribus abfuiſſe.

Ab Eleutheropoli uſque ad Petram & Ailam, quae eſt Elath in litore ſinus Arabici, Hieronymus regionem Idumaeorum extendit, his verbis ad *cap.* I. *Obad. Omnis auſtralis regio Idumaeorum de Eleutheropoli uſque Petram & Ailam* (*haec eſt enim poſſeſſio Eſau*) *in ſpecubus habitatiunculas habet.* Hieronymus ad *c.* 48. *Ezech. Cadesbarne in deſerto eſt quod extenditur uſque ad urbem Petram.*

Cyrillus in Comm. ad Jeſaiam *lib.* IV. *orat.* I. *pag.* 545. Ὁμόρȣ τοίνυν ἔσης τῇ τῶν Ἰȣδαίων γῇ τῆς πλατέας ἐρήμȣ τῆς κατὰ Νότου κειμένης ἣν δὴ κατενέμοντο τὰ Σαρακηνῶν καὶ Ἀῤῥάβων ἔθνη τȣ̀ς οἰκȣ̃ντας ἐν αὐτῇ τεύξεσθαι φασὶ κατὰ καιρȣ̀ς τῆς διὰ Χριςȣ̃ χάριτος καὶ σωτηρίας ὀνόματα δὲ ταῖς κώμαις ἤτοι ταῖς πολίχναις ταῖς κατά γε φημὶ τὴν ἔρημον ἀπαύλεις Κηδὰρ καὶ Πέτρα κατὰ τὴν Ἀῤῥάβων γῆν καὶ εἰς δεῦρο κειμένη, ȣ̓́τω τε ὀνομασμένη. *Quum itaque finitima eſſet terrae*

Ju-

Judaicae ad auſtrum ſolitudo lata, quam occuparunt gentes Saracenorum & Arabum; dicit eos qui illa habitant gratiam & ſalutem aliquando per Chriſtum conſecuturos. Nomina etiam ſunt vicis ſive oppidis in eremo illa ſitis, villae, & Kedar, & Petra in Arabum regione hodieque ſita & ita appellata.

Petrae epiſcopi in actis conciliorum memorantur *Germanus* qui conciliabulo Seleucienſi interfuit anno 359. & THEODORUS, qui interfuit Concilio Hieroſolymitano, anno 536. Uterque ſcribit ſe epiſcopum Πετρῶν, nam & Πέτραι & Πέτρα ſcribitur nomen hujus urbis. Ita & Suidas, ad vocem Γενέθλιος, Γενεθλίȣ, Παλαιςῖνος ἐκ Πετρῶν, σοφιςὴς &c. *Genethlii filius, Palaeſtinus ex urbe Petris, Sophiſta.* Meurſius ad Heſychium Mileſium, qui, nulla facta mentione Πετρῶν, eum modo Παλαιςῖνον fuiſſe ſcribit, putat Πατρῶν ſcribendum. Sed fallitur; nam & alii hanc urbem Πέτρας ſcribunt, uti auctores notitiarum veterum eccleſiaſticarum. Ita & Malala in Chronico *pag.* 116. ἐξωρίσθη ἐις Πέτρας, πόλιν ȣ̃τω καλȣμένην, ȣ̃σαν τῆς τρίτης Παλαιςίνης. *Relegatus eſt Petras*, &c. Sic Πέλλα & Πέλλαι, Ἄρκη & Ἄρκαι, dicitur, Ῥαφανέα & Ῥαφανέαι &c.

Nomen hodiernum hujus urbis حجر, & vetus Ἄγρα, unde Ἀγραεῖς & Ἀγραῖοι dicuntur, teſte Stephano ad vocem Ἀγραῖοι, atque undè nomen Hagarenorum dimanavit, facit ut praetermittere hoc loco nequeam mentionem rariſſimi numiſmatis, in quo ab una parte ΖΕΥϹ ΚΑϹΙΟϹ, ab altera ΑΓΡΕΥϹ legitur. Acceptum id refero humanitati Sereniſſimi Electoris Palatini, cujus amor in literas ſingularis, & quae hinc nata ſunt bibliotheca & inſtructiſſimum cimeliarchium, cognitiſſima ſunt omnibus & ſupra laudes noſtras poſita. Non ingratum fore lectori arbitror ſi Nobiliſſimum virum, Jacobum de Bary, illo ſermone quo epiſtola ad me data eſt, differentem introducam. Non Agrae modo, de qua agimus, ſed aliis argumentis viri acumen ſolers & peritia rei numiſmaticae lucem adferent. Hoc epiſtolae exemplum eſt.

Monſieur,

„ Son Alteſſe Sereniſſime, Monſeigneur l'Electeur Palatin,

 a-

„ aiant bien voulu me permettre de vous fournir les deſſins
„ de deux Medailles de ſon Cabinet, vous les voulez, Mon-
„ ſieur, accompagnées de remarques que par ordre de S. A.
„ S. j'ai ramaſſées : mais au moins ſouvenez vous que ce ne ſont
„ que de ſimples conjectures ; formées en paſſant, ou fort re-
„ cherchées, il n'importe, pourvû qu'elles ſoient vraiſemblables.
„ C'eſt de quoi vous jugerez, & ſerez le maitre d'en retrancher
„ ou d'y ajoûter tout ce qu'il vous plaira : en voici le deſſin.

„ N°. I. ΖΕΥC ΚΑCΙΟC. Jupiter Caſius aſſis avec un haſte ou
„ ſceptre dans ſa droite.

„ ℟. La figure d'un homme ſous une voute à deux piliers,
„ tenant dans ſa main droite une pomme dont la queuë ſort ſous
„ la main.

„ 2. Le même Jupiter comme ſur la precedente.

„ ℟. ΑΓΡΕΥC. A peu près la même figure du revers de la
„ premiere, mais qui au lieu d'une pomme tient une corne dans
„ la main.

„ En vous montrant ces deux medailles je vous ai fait remar-
„ quer qu'elles étoient frappées dans quelque province voiſine de
„ la Paleſtine, puis que la fabrique & le bronze étoit ſemblable à
„ celles frappées en Aſcalon & autres villes confinantes à l'Egy-
„ pte. Vous ſcavez que j'ai un peu de routine dans ces ſortes de
cru-

„ curioſités, & vous eutes la bonté de vous y fier. C'eſt
„ pourquoi nous ne pouvons l'attribuer au Jupiter Caſius dont
„ le temple étoit près de Seleucie ſur cette haute montagne
„ * d'où on voioit le Soleil pendant que cet aſtre rendoit viſi-
„ te aux antipodes. Je remarquerai ſeulement que ſur les me-
„ dailles de Seleucie ce Dieu eſt repreſenté ſous la forme d'u-
„ ne pierre ou rocher. Patin nous en donne le deſſin ſur une
„ medaille de Anton. Pius, mais il y en a une de Trajan dans
„ le Cabinet Palatin parfaitement belle, où ce Jupiter Pierre ſe
„ trouve orné de differents bijoux qui repreſentent peut-étre les
„ preſents magnifiques que Trajen fit au temple de ce Dieu.
„ Saumaiſe dans ſes notes ſur Spartien en fait mention. Au reſte
„ ce Jupiter Lapis faiſoit une aſſez belle figure chez les Romains
„ dont le plus ſolemnel ſerment étoit en jurant par ce Dieu.
„ Lucien s'en moque; les autres Anciens en parlent avec gran-
„ de veneration: mais pour ne vous ennuyer par l'allegation de
„ differents paſſages de Ciceron, Aule Gelle, & d'autres, ſi
„ vous ſouhaitez de rafraichir vôtre memoire ſur ce point,
„ voiéz Alexander ab Alexandro liv. 5. C. 10.

„ Deux Medailles de Corcyre, l'une de Marc Aurele & l'autre
„ de Commode rapportées par Vaillant, m'auroient perſuadé que
„ la premiere des nôtres avoit été frappée en cette Iſle, mais
„ le peu de raport (eu egard a la fabrique) qu'elle a avec les me-
„ dailles de Corcyre dont j'en poſſede un bon nombre, & la gran-
„ de reſſemblance avec l'autre que je ne ſaurois attribuer a Cor-
„ cyre, étant plus naturel de la laiſſer à ceux dont le nom ſe
„ trouve ſur la medaille, m'a fait chercher des *Agrei*. Il eſt
„ vrai qu'on trouve des revers ſemblables ſur les medailles de
„ Corcyre, mais cela prouve ſeulement que le culte de Jupiter
„ Caſius leur étoit venu d'Egypte, comme en effet on n'en ſau-
„ roit douter, quoi que en quelques uns de ces revers ils ont auſſi
„ imité les Epirotes qui en mettoient de ſemblables avec peu de
„ difference, car les Corcyriens adoroient le même Jupiter qu'eux.

Ce

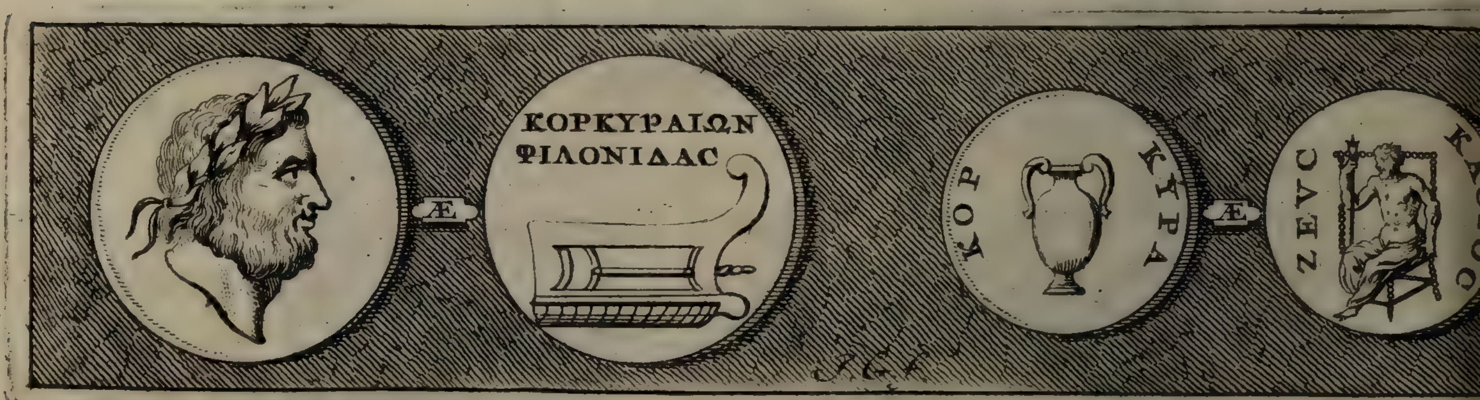
* Pline *lib.* 5. *cap.* 22. Spartien, en Hadrien: & Amm. Marcellin en parlant de Julien.

„ Ce qui parôit par une medaille de mon Cabinet dont que je
„ ſache aucun antiquaire a fait mention.

„ La tête de Jupiter fort barbue & couronnée de laurier ni
„ plus ni moins comme on la voit ſur les medailles des Epirotes
„ dans Goltſius &c.

Rev. ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ. ΦΙΛΟΝΙΔΑC. un navire.

„ Je ne me ſouviens pas avoir trouvé aucune medaille qu'on
„ pouvoit attribuer à Corcyre ſans que ce nom y fût marqué,
„ ni même où celui de Jupiter Caſius ſe trouve, ſi non une ſeu-
„ le que le Pere Hardouin a tirée de *And. Mamorra hiſt. Corcyr.*
„ Ce livre étant peu commun, & aiant cette medaille dans mon
„ Cabinet, la voici jointe à la precedente.

„ Le temple de ce Dieu en Corcyre étoit bien peu frequen-
„ té, puis que de tous les Anciens * il n'y a que Pline qui en faſſe
„ mention (que je ſache) mais quand même je me ſerois trompé en
„ ce qui regarde le lieu où ces medailles ont été frappées, ce ſcru-
„ pule n'a dû m'empecher de vous obeir, proteſtant de nouveau
„ que je ne debite mes remarques que pour de ſimples conje-
„ ctures, prêt à changer de ſentiment auſſi-tôt qu'on en pro-
„ duira de plus vraiſemblables. Et ainſi après vous avoir fait reſ-
„ ſouvenir des deux rariſſimes medailles de Corcyre que vous avez
„ vûës chez moi, où du côté des têtes de Caracalla & de Geta
„ partie de la legende eſt en Grec & partie en Latin, retour-
„ nons à nos medailles, commençant par la premiere, parce qu'elle
„ facilite l'explication de la ſeconde.

„ Le Jupiter aſſis eſt, ſelon mon opinion, ſur ces deux me-
dail-

* *Liv.* 4, *Ch.* 12.

„ dailles dans la même poſture qu'on le voioit dans ſon temple
„ ſur le mont Caſius, aux confins d'Egypte & d'Arabie, lieu
„ fameux par le tombeau du grand Pompée: & Achilles Ta-
„ tius *Liv.* 3 explique le revers de la premiere, en diſant que
„ dans Peluſe port d'Egypte (ſitué près du mont Caſius) il y
„ avoit un ſimulacre de Jupiter Caſius portant une pomme de
„ grenade dans ſa main, dont la raiſon étoit tout à fait myſte-
„ rieuſe. Nous pouvons croire cet auteur puis qu'il étoit E-
„ gyptien, & vous conviendrez facilement avec moy, ſi je ne me
„ trompe, que la ville de Peluſe a fait frapper cette medaille en
„ repreſentant d'un côté ce Dieu tel qu'on l'adoroit ſur le mont
„ Caſius, & de l'autre côté dans la poſture, qu'il ſe trouvoit ſur
„ l'autel erigé par ceux de Peluſe.

„ Je pourrois faire des conjectures à perte de vûe ſur la raiſon
„ myſterieuſe de la grenade dans la main de Jupiter. Le ſang
„ coulant des teſticules coupées du pauvre Atis me fourniroit l'o-
„ rigine de ce fruit, dont parlent (1) Arnobe, Pauſanias in Cor.
„ *c.* 17. & Euſebe Praep. IV. *l.* 3. Clement Alexandrin & les au-
„ tres anciens me fourniroient auſſi des materiaux en abondan-
„ ce. Les modernes, comme l'Ill. Monſieur (2) Spanheim, Gurt-
„ ler (3) & d'autres ne m'en laiſſeroient pas manquer; mais quand
„ nous aurions examiné à fonds les raiſons pour quoi dans les
„ fêtes de Ceres Eleuſine il étoit defendu aux femmes de manger
„ de grenades, & le chagrin de Ceres par ce que ſa fille Pro-
„ ſerpine en avoit taté chez Pluton, & quand on feroit entrer
„ dans cette ſcene nôtre commune mere Eva avec ſa pomme,
„ en ſerions nous plus éclairé pour expliquer nôtre medaille?
„ Pour moy je ne le croy pas: au contraire je ſuis perſuadé que la
„ plus ſimple explication de ces enigmes eſt la plus ſeure, &
„ que ceux qui ont frappé ces medailles n'y entendoient pas tant
„ de fineſſe. Ainſi j'aime mieux haſarder quelques conjectures
„ de ma façon.

„ La figure qui tient la pomme de grenade dans ſa main eſt

Cccccc le

(1) Voſſius Idol. *l.* 1. *c.* 20.
(2) De uſu & praeſt. num. *pag.* 276. (3) Orig. Mundi *c.* 16. 73.

,, le Jupiter Egyptien, a ſa oir Oſiris ou le Nil , car c'eſt la
,, même divinité. Parmenon de Byzance dans * Athenée dit poſi-
,, tivement *Nil Jupiter Aegyptien* , & une medaille de Tite en
,, Triſtan, tome 1 *p.* 307, nous en donne l'effigie. La choſe eſt
,, trop connue pour avoir beſoin d'être ſoutenue par d'autres
,, paſſages. La grenade repreſente la baſſe Egypte & peut-être
,, la queuë qui ſort deſſous la main une partie de la haute ſituée ſur
,, le bord du Nil. Tout le ſecret, que ceux de Peluſe ont enten-
,, du en mettant la grenade dans la main de leur Supreme Di-
,, vinité, ne contient a mon avis pas plus de myſtere, que s'il nous
,, diſoient ſimplement, le Jupiter adoré ſous le nom de Ca-
,, ſius eſt le Genie du Nil, qui par ſes arronſements rend l'E-
,, gypte feconde, & la ſoutient, comme la figure, que vous voiéz,
,, ſur la medaille ſoutient la grenade, ſymbole de la baſſe Egy-
,, pte, dont la forme reſſemble fort a celle d'une grenade. En effet,
,, Monſieur, vous n'avez qu'a regarder la troiſieme carte d'Afri-
,, que en Ptolomée ou celle de la baſſe Egypte dans Cellarius,
,, & cette reſſemblance vous ſautera aux jeux. La côte maritime
,, entre le *Phatnicum Oſtium* & le *Pineptimi Pſeudoſtoma* repreſente
,, très bien la tête & la couronne de la grenade, comme le cours
,, & les bords du Nil depuis le *Heracleoticus Nomos* juſques où
,, ſe ſeparant en deux fleuves il embraſſe toute la baſſe Egypte
,, la queuë. Les provinces ſituées entre le *Buſiriticus fluvius* &
,, le *Thermuticus* en repreſentent le corps, & le reſte des deux cô-
,, tés les pieces, qui, quand la grenade eſt bien meure, ſe ſepa-
,, rent par enhaut de ce corps. Dans toutes les figures hierogly-
,, phiques des Egyptiens vous n'en trouveréz aucune plus claire, ni
,, peut-être ailleurs une comparaiſon plus juſte, que celle des cre-
,, vaſſes de la grenade avec les embouchures du Nil, celle des
,, pellicules, qui la diviſent en pluſiers loges, avec les differen-
,, tes coupures & canaux faits pour arroſer la baſſe Egypte,
,, ou, ſi vous voulez, avec les divers *Nomos* ou gouvernements:
,, & ſauroit on mieux comparer l'innombrable quantité de vil-
,, les & villages, dont cette province étoit couverte, qu'aux
grains

* *Liv.* 5. *pag.* 203.

„ grains d'une grenade ? Quand je vous communiquai en paſ-
„ ſant cette penſée, vous avez eû la bonté, Monſieur, de me dire
„ que je ferois bien de conſulter Bochart ſur le mot de *Athribis*.
„ Je vous en ſuis très obligé, & je croi y avoir trouvé le neceſ-
„ ſaire pour appuyer ma conjecture. Ce ſavant dans ſon *Pha-*
„ *leg pag.* 66. dit, que les Egyptiens & les Hebreux donnoient
„ le nom de poire a la baſſe Egypte, parce quelle en a la forme,
„ de même que le Grecs la nommerent *Delta* pour la reſſem-
„ blance avec cette lettre, & que *Athribis*, qui ſignifie le cœur
„ de la poire, a recû ce nom a cauſe que cette ville & ſa juriſdi-
„ ction étoient ſituées au cœur de ce païs, *& pag.* 294. il le
„ confirme par divers paſſages. Permettez moi de copier ce qu'il
„ dit, car quoi que je n'aime pas de tirer des longs extraits des
„ livres qui ſont entre les mains de tout le monde, je croy le
„ devoir faire dans cette occaſion. Voici ſes paroles. *Pag.* 66.
„ *Exempli gratia quaeritur, cur Aegyptus vel Aegypti pars in Pſal-*
„ *mis & in Eſaia Raab vocetur: atque hic interpretes multa commini-*
„ *ſcuntur, ignari Hebraeum Raab idem eſſe quod Aegyptium* Rib
„ *vel* Riph, *quo nomine hodieque* Delta *ſeu pars Aegypti triquetra*
„ *Nili oſtiis comprehenſa vocatur a Pyri forma. Id enim proprie erat*
„ *Rib, unde eſt quod in ipſo corde* τȣ̃ ΔΕΛΤΑ *nomus medius* A-
„ thribis *appellatur, id eſt* Cor pyri, *Etymol. in* ΑΘΡΙΒΗϹ, *ex*
„ *Orione.* Et p. 293. & 294. *Inferiorem a Graecis Delta vocari pro-*
„ *pter formam triangularem nemo eſt qui neſciat. At eandem quo-*
„ *modo Aegyptii & Hebraei appellaverint nondum eſt a quoquam ob-*
„ *ſervatum. Quod tamen ex Scriptura cum Graecorum atque Arabum*
„ *monumentis collata poteſt non difficulter erui. Ptolemaei tabulas*
„ *inſpicienti ſtatim apparet Athribitis nomi metropolim Athribin prae-*
„ *ciſe eſſe in medio* τȣ̃ ΔΕΛΤΑ. *Inde dicta eſt* ΑΘΡΙΒΙϹ, *id eſt* cor
„ pyri, *ut ex veteri grammatico Aegyptio Orione docet author magni*
„ *etymologici.* Athribin *appellarunt, quod ſi quis Graece vellet effari,*
„ *non poteſt aliter dicere quam* Cor pyri : *ita Orion. Nempe Aegy-*
„ *tiis* αθ, *vel* ἦθ, *eſt* cor, *ut ſcribit Horus hieroglyphicôn* Lib.
„ 1. cap. 7. *&* ῥιϐ *vel* ῥιϐι Pyrum. *Inde Athribis Cor pyri, quia in*
„ *medio pyri, id eſt, Aegypti partis quam a pyri forma Aegyptii*

„ *Rib, id eſt pyrum vocabant, quod nomen hodieque ſervat poſt tot*
„ *ſaecula incorruptum. Errif ſcribit Leo Africanus*, &c. Enſui-
„ te Bochart allegue differents paſſages de la S. écriture qui a-
„ pelle l'Egypte *Rahab*, ſçavoir *Pſal.* 87. 4. & 89. 11. *Eſai.*
„ 51. 9. & *Job.* 26. 12.

„ Vous, Monſieur, ne ſauriez vous me dire ſi les Egyptiens & Hebreux contoient la grenade entre les poires ou entre les pommes? Pour moi, ſans ſavoir ni Hebreu ni Arabe, je ſuis pourtant très perſuadé que le fruit que nous nommons proprement poire & pomme n'étoit guere connu dans la baſſe Egypte du temps de David, & bien moins du temps de Job; & je doute fort que juſqu'à preſent on ait guere vû de pommiers ni poiriers dans ce païs. En effet ces arbres ni par nature ni par culture ſcauroient bien croitre dans un pays ſi plat & brulant, & même dans les plaines de la baſſe Andaluzie, qui comparée à la baſſe Egypte eſt un pays fort temperé, on ne les a jamais pû cultiver, & on eſt obligé de les planter ſur les montagnes. Au contraire la grenade, l'orange, le citron, la cidre & des fruits ſemblables aiment ce ſorte de climat, & on en voit les campagnes couvertes. Ces ſont la les pommes & les poires d'Egypte & d'Afrique.

„ *Hoſce legunt fructus, propior quos Phoebus amavit.*
„ *Vilia fert noſtrum nil niſi poma ſolum.*

„ Notre commun ami, le tresſavant Monſieur le Clerc, fit ces deux vers, il y a plus de huit ans, au ſujet d'une medaille de mon cabinet, frappée par les Pheniciens habitans de la ville de Serpa en Portugal, ſur laquelle on voit un homme cueillant des oranges. C'eſt de ces ſortes de fruits que les anciens ſe ventoient que leur pays abondoit. La fameuſe ville de Utique en Afrique s'en glorifie de même ſur une medaille que je poſſede, où deux hommes cueillent des cidres d'un arbre & on en voit deux des plus groſſes tombés par terre. J'ai lû dans quelque auteur ancien, dont je ne me reſſouviens pas à preſent, qu'à Rome & ailleurs on eſtimoit beaucoup les cidres d'Utique comme les meilleures du monde, & que cette ville pro-

fitoit

„ ſitoit conſiderablement du trafic qu'elle en faiſoit. Je vous ay
„ fait voir les medailles, & puis que vous le ſouhaitez je vous
„ envoye les eſtampes.

„ Je croy avoir ſujet de douter que Orion ait bien attrapé
„ le veritable ſens du mot Rib, en le traduiſant par celui de poi-
„ re, à moins qu'il n'ait compris dans le mot *Pyrus* les fruits, que
„ je viens de nommer: car ſans cette ſuppoſition la comparai-
„ ſon de la forme de la baſſe Egypte à celle d'une poire, qui or-
„ dinairement eſt pyramidale, ſeroit fort defectueuſe; celle d'une
„ pomme ſeroit incomparablement meilleure. Mais prenéz tel
„ fruit que vous voudrez, il n'y en a aucun dont la forme appro-
„ che plus à celle de la baſſe Egypte que la grenade. Le même
„ Monſieur le Clerc m'a fait comprendre, il y a longtemps,
„ qu'il ne faut pas trop chicaner ſur la ſignification de certains
„ mots qui ſe trouvent dans le Vieux Teſtament, & dans les de-
„ bris des autres langues orientales, comme ſont par exemple
„ les noms de certains fruits, animaux, plantes, ou pierreries. Il
„ me vient encore une penſée, c'eſt qu'actuellement en Eſpagne
„ on donne le même nom à la pomme qu'à la poire, nommant
„ la derniere Pera & le premier Pero, principalement la ſorte
„ la plus belle, comme celle que nos jardiniers nomment le

Cccccc 3 Hon-

„ Hondertmark d'Eſpagne, & quelques uns le grand Mogol, „ le Wynappel, le Jufferappel ou la belle garce, & d'autres „ pommes ſemblables. Leur grammairiens pretendent que ce mot „ leur vient des Grecs qui anciennement s'etoient établi ſur la „ côte mediterranée d'eſpagne. Sebaſtien Covarruvias, neveu du „ fameux Juriſconſulte de ce nom, dans ſon Theſoro de la len- „ gua Caſtillana dit, *pero eſpecie de Mançana tomo el nombre* „ *de Pyrus*. Et en effect les plus anciens Grecs en faiſoient de „ même, & nommoient les pommes de quelle eſpece qu'elles fuſ- „ ſent, grenades, oranges, ou autres, ΠΥΡΟΣ. L'etymologi- „ ſte, qui a traduit par ce mot le Rib des Egyptiens, confirme- „ roit ma conjecture, mais c'eſt de quoi vous jugerez mille fois „ mieux que moy, dont tout le Grec eſt borné par la legende „ de quelques medailles.

„ Par celle, que j'ai taché d'expliquer, vous avez vû que ceux „ de Peluſe ont crû que leur ſupreme divinité, a ſçavoir Oſiris, „ Jupiter Aegyptius, ou tel qu'on le voudra nommer, étoit le „ même Dieu, connû, tant en Egypte qu'ailleurs, ſous le nom „ de Jupiter Caſius. C'eſt ce que ceux qui ont frappé l'autre „ medaille ſemblent avoir voulu marquer auſſi, ſoit de leur pro- „ pre motif, ou en imitant les Peluſiens. Il ne nous reſte donc „ qu'a rechercher en premier lieu quel peuple a fait frapper „ cette medaille, & en ſecond quelle divinite ils ont confondu „ avec Jupiter Caſius. La fabrique de cette medaille nous aſſure „ qu'elle eſt frappée dans quelque province voiſine d'Egypte, & „ ſans traverſer le ſinus Perſicus pour aller a Agris ville de Car- „ manie, il ſuffira d'en chercher une dans l'Arabie, confinante „ à Peluſe. Strabon, Ptolemée, Pline, & Etienne de Byzance „ nous tireront d'affaire. Le dernier en ſuivant le premier dit, „ *Agraei populi Arabiae, ut Strabo lib*. 16. Ptolemée fait mention „ du même peuple, & Pline *Liv*. 6. aſſure que leur ville capita- „ le ſe nommoit Agra. Etienne la nomme *Agra vel Agrae*: „ n'importe, ce ſont ſans doute nos gens qui ont fait frapper „ cette medaille, laquelle eſt peut-être l'unique monument an- „ cien où leur nom ſe trouve: non que ce ſoit quelque peuple ob-

„ obſcur, au contraire il a l'avantage dont (que je ſache) aucun „ autre peuple ne ſe peut vanter, c'eſt de n'avoir jamais juſ„ ques à preſent été ſoumis a aucune domination étrangere, mais „ d'avoir conſervé ſa liberté, malgré l'effort de tous les conque„ rans. Avec quel plaiſir ne doivent ils pas s'être mocqué des „ ſuperbes legendes que Trajan & Severe ont affecté de faire „ briller ſur leur medailles & inſcriptions, comme *Arabia ad-* „ *quiſita*, *Capta*, *Auguſta Provincia* &c. la où au contraire ces „ deux empereurs ont rendu graces au ciel d'être echappé en „ perſonne bagues ſauves, ou a peu pres, des mains de nos Agrei. „ Le premier en mourut peut être de depît, & l'autre s'en retour„ na avec ſa courte honte. Permettez moi quelque extraits de „ Dion Caſſius, ou de Xiphilin ſon abbreviateur, & que je me „ ſerve du vieux Gaulois d'Antoine de Bandole, ſon traducteur, „ qui *page* 275, aiant conté que Trajan donna Parthamaſpates „ pour roi aux Parthes, dit, *Apres cela il tira vers l'Arabie & fit* „ *guerre aux Agareniens.* Un peu plus bas aiant marqué la ſituation „ de la ville des Agreiens il pourſuit, *Auſſi Trajan pour lors, ni* „ *Severus du depuis, ne purent oncques prendre cette place, com-* „ *bien qu'ils euſſent jetté & abbattu par terre une partie de murail-* „ *les: & ſi Trajan pour lors aiant envoyé quelques compagnies de* „ *gens de cheval reconoitre la breche de la muraille, y receut une* „ *groſſe perte & dommage, ſi bien que le plus court fut a ces gens* „ *de cheval s'en retournera la haſte a leur camp, & ſi s'en falût bien* „ *peu que lui même qui chevauchoit a l'entour du mur ne fut bleſſé, bien* „ *que pour n'être reconnu des ennemis il eût depouillé ſa robe Royale,* „ *car nonobſtant ce, les barbares, a voir ſeulement ſa tête chauve, & ſon* „ *marche plein de Majeſté venerable conjecturoient aiſement que c'é-* „ *toit lui, comme vrayement c'étoit il, & pour ce tachoient l'aſſener* „ *a force de coups de traits, qu'ils lancoient, & tuerent un homme de* „ *cheval, qui étoit joignant lui* &c.

„ Apres, pour ſauver l'honneur de Trajan echoué devant Agra, „ Dion fait intervenir le ciel, qui par des tonnerres & orages „ rechaſſe les troupes toutes les fois qu'ils alloient aſſaillir la vil„ le, & au lieu d'harpies envoye des mouches pour deſoler la

table

„ table des Phinées Romains, & enfin il conclut par ces mots:
„ *Tellement que Trajan fut contraint de lever le ſiege & de ſe reti-*
„ *rer: quelque temps apres il commenca ſe mal porter*, &c. Si vous
„ ſouhaitez de ſavoir les avantures de Severe avec nos Agreiens,
„ vous n'avez qu'a repaſſer ſa vie dans le meme auteur: car
„ quoi que Dion ou Bandole nomme alors cette ville Atra, a
„ moins que Severus n'aye eu le meme ſort devant deux villes,
„ ſavoir Atra & Agra, le paſſage que je viens de copier in-
„ dique que c'eſt la meme dont il parle dans la vie de Trajan.
„ Mais ce n'eſt pas le ſeul avantage dont les Agreiens ſe puiſ-
„ ſent vanter. Ces ſont eux qui ſous le nom de Agareniens &
„ Sarraſins, non contents de la conquéte de l'Aſie, de l'Egy-
„ pte, & de l'Afrique, dompterent l'Eſpagne & la Sicile, &
„ penetrerent juſques au cœur de la France. l'Empire Ot-
„ toman même leur eſt redevable d'une partie de ſa grandeur.

„ Sur le ſecond point, a ſavoir quel Dieu nos Agreiens ont
„ placé ſur leur medaille & confondu avec le Jupiter Caſius,
„ il ſuffiroit de dire que c'eſt Bacchus, ſupreme & quaſi uni-
„ que Dieu des Arabes, non ce jeune folaſtre, fils de Seme-
„ le, mais le barbon, l'Egyptien, & le même que Oſiris
„ & le Nil. Qui en ſouhaite plus de nouvelles n'a qu'a re-
„ paſſer l'explication d'un vaſe antique par Triſtan de St. A-
„ mant *tom.* 2. *pag.* 603. & ſuivants, & la 5 diſſertation *de uſu*
„ & *praeſt. num.* de l'Illuſtre Monſieur Spanheym, & comme
„ vous ne voulez pas que je vous fatigue par cinquante autres
„ paſſages, je me contenteray de celles qui conviennent plus
„ directement a la medaille. Le mot de ΑΓΡΕΥϹ nous en four-
„ nira l'occaſion.

„ *Sanchoniathon* chez Euſebe *Praeparat. Euangelic. Liv.* I.
„ apres avoir conté a ſa guiſe la creation du monde, & apres
„ avoir marqué que la race d'Aeon & Protogonus engendra des
„ fils, qui ſurpaſſoient en grandeur de corps l'ordinaire des hom-
„ mes, & que c'eſt d'eux, que les monts *Caſius* & le Liban ont pris
„ leur nom, parce qu'ils y avoient habité, & enſuite aiant mar-
„ qué les avantures de Hypſuranius & de ſon frere Uſous, & le

culte

„ culte religieux qui leur fut rendu par leur deſcendants, il ajou-
„ te; de la race de Hypſuranius nacquirent Agreus & Alieus,
„ qui ſignifie le chaſſeur & le peſcheur, & furent les patriarche
„ des chaſſeurs & des peſcheurs, *qui venationis & piſcationis artem*
„ *invenere ac toti piſcatorum venatorumque nationi ſuum poſtea nomen*
„ *indidere.* Voici donc l'origine du nom de nos *Agrei*, a ſavoir de la
„ chaſſe ou des chaſſeurs, ni plus ni moins que la ville d'Agra dans
„ l'Attique reçût ce nom par ce que * Diane y fit la premiere
„ chaſſe, & cette Deeſſe le nom de Agrotera, comme ſon frere A-
„ pollon celui de Agreus, encore de la chaſſe. Si vous voulez, Mon-
„ ſieur, que nous appliquions le nom de ΑΓΡΕΥϹ non ſeulement au
„ peuple qui a fait frapper la medaille, mais auſſi au Dieu qui y eſt
„ repreſenté, nous devions ſuppoſer que les Agrei croioient que
„ Bacchus le Chaſſeur, inventeur de la chaſſe, avoit donné ce nom a
„ leur ville & a la nation. Je ſçai que la pluſpart des ſavants font de-
„ river le nom d'Agrei ou Agariens de Agar mere de Iſmaël: mais
„ ſont ils bien aſſurés que les Agriens, qui vivoient il y a 16 ou 20
„ ſiecles, en avoient jamais oui parler ni ſceu qu'il y eût eu un A-
„ braham ou une Hagar au monde? Pour moy j'en doute fort: car
„ quoi que les Arabes modernes ſe vantent d'être deſcendus d'Iſ-
„ maël, ils ne ſemblent pourtant pas trop perſuadés que les A-
„ rabes en general tirent leur origine de ce Patriarche: car ſi
„ on peut croire ce que Marmol nous dit dans ſa deſcription ge-
„ nerale d'Afrique *Liv.* 1. *Ch.* 28. ces mêmes Arabes font auteur
„ de leur langue un certain petit fils de Cham, qu'ils nomment
„ *Almaarub Ibni Cahtan*, & ſoutiennent que Iſmaël n'eſt ve-
„ nu chèz eux que bien de ſiecles après cet Almaarub. Voici
„ un beau champ pour transformer nôtre Bacchus, inventeur de
„ la chaſſe, aſſez connu par le nom de ΖΑΓΡΕΥϹ, en Nimrod,
„ ce puiſſant chaſſeur devant l'Eternel, & celuici en Almaarub
„ fils de Chus & petit fils de Cham, pour étaler par une infinité
„ d'exemples la gloire que les anciens heros ſe ſont acquiſe par ce
„ noble exercice, l'utilité que le genre humain en a tirée, &
„ l'obligation qu'elle a eue à l'inventeur: mais comme je ne croy

 pas

* Pauſanias *lib.* 1.

„ pas que les premiers habitans de la terre aient eu beſoin de mai-
„ ſtre pour leur enſeigner la defenſe naturelle & autres fon-
„ ctions requiſes pour leur conſervation perſonnelle, je laiſſe
„ l'honneur de l'invention de la chaſſe à Dame neceſſité, qui l'a
„ enſeigné aux Iroquois & autres ſauvages de l'Amerique, &
„ ſi bien qu'ils en pourroient donner des leçons au même Nim-
„ rod; à qui, ni à Hercule ni à Theſée, exterminateurs de mon-
„ ſtres, je ne pretends pourtant pas derober l'avantage acquis pour
„ avoir été bons chaſſeurs, auſſi peu que je voudrois ôter à
„ Alcathous fils de Pelops le royaume & la belle qu'il merita
„ pour avoir tué à la chaſſe le lion Citheronien. * Je ne puis
„ pourtant pas m'empecher de copier encore un paſſage de Bo-
„ chart en ſon Phaleg *pag.* 13. où aiant taché de prouver que
„ nôtre ancien Bacchus étoit le même que Nimrod, il dit, *Quid*
„ *quod in fabulis Bacchi nomen antiquiſſimum eſt* ΖΑΓΡΕΥΣ, *id*
„ *eſt fortis venator*, &c.

„ Pour la corne, ſi à la maniere des Orientaux on la veut pren-
„ dre pour marque de puiſſance, j'y conſens; ſi pour inſtrument de
„ chaſſe, d'accord; ſi dans le même ſens que les Egyptiens l'attri-
„ buoient au *Jupiter Nilus*, bon; on n'a qu'a choiſir de toutes les
„ remarques, que Monſieur Spanheym nous a laiſſées dans ſa cin-
„ quieme diſſertation, celle qui plaira le plus. Pour moy je la
„ prends pour la coupe de Bacchus, que Nonnus nous depeint dans
„ ſes Dioniſiaques *Liv.* 12. ** diſant qu'il mit le vin dans un pot
„ qu'il fit d'une corne & en but: & *Liv.* 14. ſon pourpoint (diſons
„ robbe) étoit raié & de diverſes couleurs, tenant de la main
„ gauche une corne cavée en forme de pot rempli de bon vin.

„ Voila en ſubſtance les conjectures que j'ai eû l'honneur
„ d'envoyer à S. A. S. dont le Cabinet peut donner de l'e-
„ xercice non ſeulement à des curieux comme moy, mais à
„ bien des ſavants & du premier ordre: les uns & les autres
„ y trouvent leur fait. Eſt on amateur d'une excellente ſuite
„ des Empereurs & Imperatrices, ſoit en argent ſoit en bronze, il
„ n'y en a point de plus belle en Europe. Les Roys de Syrie,
d'E-

* Pauſan. *loc. cit.* ** Traduction de Boivet *pag.* 208. & 242.

„ d'Egypte, & d'autres peuples Orientaux, joints à une infinité „ de medailles Grecques contenteront les Chronologiſtes: & les „ Geographes, ſans ſortir de ce Cabinet, peuvent faire un voya- „ ge depuis Rome à Naples & Sicile, traverſer en Illirie & co- „ ſtoier toute la mer mediterranée juſques aux colonnes d'Her- „ cule, paſſer le detroit, & s'en retourner par l'Eſpagne & la „ France au port d'Oſtie. Souhaite-t-on des medailles qu'on peut „ dire uniques, la Paulina en or, & la Cornelia Supera en ar- „ gent, le ſont ſans contredit. Le jeune Druſus, le Peſcennius, la „ Didia Clara, ſurpaſſent en beauté tout ce qu'on verra ailleurs, „ comme en bronze l'Othon, le Peſcennius, les Julies, les Ne- „ ron & Druſus, leur ſœur Druſilla & une infinité d'autres „ qu'on eſtime le plus. Les medaillons n'y manquent pas, & „ les graveures, urnes & utenſiles antiques y ſont en abon- „ dance. J'ay été bien aiſe de vous faire ce detail, afin que vos „ étudians, ou ceux à qui vous trouverez à propos de commu- „ niquer mes remarques, s'en puiſſent prevaloir dans leurs vo- „ yages. Le Cabinet eſt ouvert pour tous les curieux, & ce grand „ Prince les en laiſſe profiter avec une bonté peu commune. „ Vous me croiez aſſez prudent pour ne pas entreprendre ſon e- „ loge: les Graevius mêmes auroient bien de la peine a le faire „ dignement: confeſſons pourtant que c'eſt aux Princes de ce „ caractere que l'Europe eſt redevable de la reſtauration des „ beaux arts & des ſciences, & d'être ſortie du barbariſme où „ depuis tant de ſiecles elle avoit été enſevelie, & où elle re- „ tomberoit bientôt ſans des tels Mecenas.

„ Après une ſi longue lettre n'attendez pas, Monſieur, que je „ vous diſe grand choſe ſur les autres medailles que vous ſou- „ haitez de mon Cabinet, dont vous trouverez partie dans les *E-* „ *poch. Syr. Mac.* du Cardinal Noris, dans les medailles de „ moyen bronze de Spon & dans d'autres antiquaires. Je vous „ envoyerai, ſi vous voulez, un bon nombre de Tyr, Sidon, By- „ blus, Ceſarée, Neapolis, Sebaſte, Orthoſia, & autres vil- „ les de Phenicie & ſon voiſinage, connuës & anecdotes, deſ- „ quelles vous pourrez choiſir celles qui ſerviront à votre deſ-

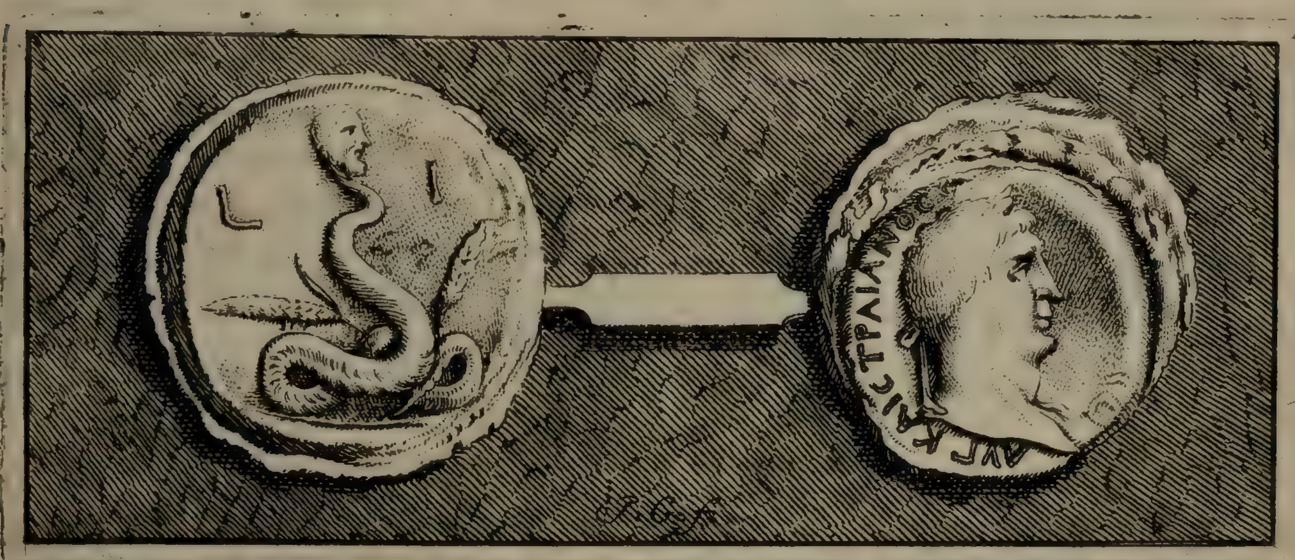
 ſein.

„ ſein. Il faut pourtant vous dire quatre mots ſur une aſſez ex-
„ traordinaire: en voici le deſſin & la legende.

„ ΑΥ. Κ. ΤΡΑΙ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. La tête d'Hadrien, entre
„ le cou & le menton ΡΕ.
„ R. L. ΙΔ. Un ſerpent, la queuë entortillée, d'où ſort la
„ tige de quelque plante, ſur la tête du ſerpent la fleur du lotus.
„ Les lettres L. ΙΔ. marquent que cette medaille a été frappée la
„ 14. année du regne d'Hadrien, & ainſi on ne ſauroit prendre
„ le ΡΕ. pour une epoque, étant plus apparent quelles marquent
„ la ville où elle a été frappée. La fabrique ne permet pas de nous
„ trop eloigner des provinces voiſines de la Paleſtine ou Syrie:
„ & ſi dans dans l'Egypte je trouvois quelque ville dont le nom
„ commencât par ΡΕ, je ne balancerois pas à la lui attribuer.
„ Rekem d'Arabie, plus connuë ſous le nom de Petra, ne me
„ deplairoit pas, d'autant plus que Hadrien paſſa la 13 ou 14
„ année de ſon regne dans le voiſinage; mais il ſeroit irregulier
„ que, aiant dès le temps de Strabon porté le nom de Petra, &
„ Hadrien l'aiant honorée de celui de Hadriana, que ſur la me-
„ daille frappée à l'honneur de leur bienfaicteur ils ſe fuſſent ſer-
„ vis de ce nom Syrien. Reſaina en Oſroëne, ou Meſopotamie,
„ viendroit en conſideration, ſi le Cardinal Noris dans ſa 3 diſ-
„ ſertation *de epochis Syromacedonum* n'avoit demontré que l'epo-
„ que de cette ville n'a commencé que la 15 année du regne
„ de cet Empereur. Recem en Judée, Regias, Reob, Re-
„ cepha & autres lieux ſemblables ſont trop peu connus pour
„ leur attribuer ma medaille. Voulez vous, Monſieur, que nous
„ en faſſions preſent a Remmat, la capitale du païs de Gilead,
&

„ & que nous ſuppoſions que, quand Hadrien fit du bien à Jeru-
„ ſalem, cette ville eût part à ſes bontés, & en reconnoiſſan-
„ ce y mit pour revers l'Agothodæmon, à peu près comme on
„ le voit ſur une medaille dans Seguin *p.* 299. marquant par cet
„ embleme que ce bon Genie étoit l'Empereur même, qui par
„ ſa venuë avoit retabli leur felicité, & rempli le païs d'abon-
„ dance. Les Egyptiens ont bien pouſſé plus loin cette flat-
„ terie, en mettant ſur le corps du ſerpent, entouré des marques
„ de fertilité, & repreſentant leur Agathodaemon, la tête d'A-
„ drien même couronnée de lauriers, pour revers de ſa me-
„ daille, qui en vaut mille, & dont Monſieur de Roy, Se-
„ cretaire de l'Electeur Palatin, vient d'enrichir le Cabinet E-
„ lectoral: ci joint le deſſin qu'il a eu la bonté de m'envoier.

„ C'eſt ce que j'avois à vous dire ſur ma medaille, qui pour-
„ tant pourroit bien être frappée à Reſapha, ville de Palmyrene.
„ La fabrique a aſſez de raport aux medailles de ce païs. Mais a
„ propos: vous nous direz peut-etre quelque choſe de la ville de
„ Palmyre, puiſque les Juifs ſe vantent que Salomon en eſt le fon-
„ dateur: je m'en vais vous regaler du deſſin de l'unique medaille
„ (que je ſache) où le nom de cette ville eſt marqué, elle eſt de
„ Zenobie & des plus rares de mon cabinet. La legende ZEΠ.

 ZH-

„ ZHNOBIA CEB. La tête de Zenobia. Revers, un Palmier.
„ Et L.Z. ΠΑΑ. frappée la 7 année.

„ En voulant finir ma lettre l'envie me prit de conſulter
„ mon Calepin, pour voir le nom que les Hebreux donnoient à
„ la grenade, & ſi Rib ſignifie une poire, comme Orion l'aſ-
„ ſure. Il eſt conſtant que les Egyptiens comptoient la grenade
„ entre les poires, & la nommoient *Ribmon*, ou *Rib Am-*
„ *mon*, poire de Ammon, parce que ce fruit étoit conſacré à
„ cette divinité, qui étoit le même Jupiter Aegyptius. Et de
„ ce Ribammon les Hebreux ont fait leur Rimmon (Grena-
„ de) Je n'examinerai pas ſi ce fruit a été conſacré à la ſuprême di-
„ vinité des Egyptiens, parce qu'il reſſemble à la figure de la
„ baſſe Egypte, ou ſi leur province a été nommée Rib, (poi-
„ re) pour ſa reſſemblance à la grenade, que par excellence on
„ peut avoir nommer la poire: il ſe peut encore que la grena-
„ de a pris ce nom de la ville de Thebes, qui eſt le Ammon no
„ des Hebreux, & le Dioſpolis des Grecs, ſignifiant la même
„ choſe, ſavoir ville Dieu. Ce nom lui etoit dû avec quelque ju-
„ ſtice, puis que ſelon Plutarque dans ſon traité *de Iſide & O-*
„ *ſiride*, là où tous les Egyptiens contribuoient la quote qui leur
„ etoit impoſée pour faire les images des animaux qu'on y ado-
„ re, ceux de la Thebaide ſeuls n'y contribuoient rien, eſti-
„ mant que rien de mortel ne peut être Dieu, mais celui ſeul
„ qu'ils appellent Cnef, qui jamais ne naquit, ni jamais ne mour-
„ ra. Ce ſentiment s'accordoit avec celuy du peuple Juif: & ne
„ pourroit-on pas ſuppoſer que la conformité, qu'on remarque
„ entre les habillements ſacerdotaux des Juifs & des Egyptiens,
„ vient, que Dieu a permis à Moiſe de ſuivre en bien des cho-
ſes

„ ſes (qui en ſoi même ſont indifferentes) l'uſage des preſtres
„ Thebains, & qu'en les ſuivant il a fait orner la veſte du
„ grand Sacrificateur de tant de grenades, fruit conſacré à l'u-
„ nique & veritable Divinité? mais ſi vous aimez mieux que les
„ grenades, ſimbole de la baſſe Egypte, etoient au bas de la veſte
„ pour marquer la ſortie des enfants d'Iſraël de ce païs, j'y con-
„ ſens. J'aurois bien des choſes à dire ſur le culte des The-
„ bains, qui a paſſé juſqu'en Eſpagne: je vous en dirai des nou-
„ velles, en ayant occaſion de vous entretenir ſur l'ancienne re-
„ ligion des Eſpagnols, & les Dieux du païs; mais il eſt temps
„ de finir cette lettre, laquelle auroit été moins longue, ſi avant
„ que de la commencer j'avois conſulté Calepin. Je ſuis de tout
„ mon cœur,

Monſieur,

A Endelhoef, ce 15. Avril 1713.

Votre très humble & très obeiſſant Serviteur,

Jacques de Bary.

Hactenus vir doctus. Quae quidem longe abeunt a ſententia Sporii, qui nummos huic noſtro ſimiles Corcyrae tribuendos, Jovique Caſio qui illic colebatur, exiſtimat, & ΑΓΡΕΥΣ nomen eſſe Panis. Vide ejus *Miſcellanea eruditae antiquitatis*, *pag.* 75.

PHAENO.

Φαινώ. Olim urbs Iduraea, poſtea vicus in ſolitudine inter urbem Petram & Zoaram, teſte Euſebio ad vocem Φινῶν. Exiſtimatur eſſe פונן *Num.* 33. 34. & hinc lux accederet locis manſionum Iſraeliticarum in ſolitudine. Ceteroquin, ſi originis Graecae vox eſſet, poſſet credi aliquid commune habere cum Γεωφάνιον, quo nomine Graeci locum nuncupant e quo metalla effodiuntur (vide Harpocrationem & Heſychium) aut cum Φαύνῳ. Faunus enim Pici filius primus fodinas auri & argenti vel metalla auraria & argentaria, (ut Plinii verbis utar *lib.* XXXIV. 18.) invenit. Vide Suidam ad vocem Μεταλλεῖς. Heſychius Προσφανῆ, Θεόφραστος ἐν μεταλλικῷ (vide de hoc Meurſ. in comm. ad Apollonium Dyſcolum *pag.* 147.) χρυσίȣ συῤῥοάς.

Me-

Meminit hujus Athanaſius, epiſt. ad ſolitar. vit. agentes *pag.* 658. *ἠξίωσαν εἰς μέταλλον ἀποςαλῆναι καὶ μέταλλον οὐχ᾽ ἁπλῶς ἀλλ᾽ εἰς τὸ τῆς Φαινῶ ἔνθα καὶ φονεὺς καταδικαζόμενος ὀλίγας ἡμέρας μόγις δύναται ζῆσαι. In metalli fodinam eum mitti curaverunt, nec in metalli fodinam ſolum, ſed illam ſpeciatim quae Phaeno nuncupatur, in qua homicida damnatus nonniſi ad paucos dies ſupereſſe poteſt.* Dedan eſſe in quarto miliario a metallo Phoeno contra Aquilonem, Euſebius notat voce Δαιδάν. Φαινήσια μέταλλα vocat Epiphanius *l.* 11. *adv. haer. pag.* 719.

Epiſcopus Φαίνους τῆς Σαλουταρίας Παλαιςίνης interfuit Concilio Epheſino. In actis Epheſi inſertis Concilio Chalcedonenſi legitur epiſcopus Φαινοῦς. Eſt tamen haec Phaeno eadem urbs. In Notitia veteri eccleſiaſtica nulla urbs hoc nomine inter urbes Palaeſtinarum legitur, ſed Φενοῦτος poſt Ἔσβους inter urbes Arabiae, quam non dubito eſſe eandem.

PHANUEL.

Φανουήλ. Nomen loci a Jacobo ita appellati. Joſephus *Antiq.* I. 19. urbs poſtea facta, in qua palatium exſtruxit Jeroboam *Ant.* VIII. 3. quem locum Suidas deſcripſit ex Joſepho ad vocem Ἱεροβοάμ. Vide Penuel.

PHAORA.

Hoc nomine vicus quidam haud procul a Bethlechem appellabatur tempore Hieronymi, uti ſcribit in Onomaſt. ad vocem Fogor. Tempore Euſebii Φογώρ vocabatur, vide Onomaſticon, & confer dicenda ad vocem Φογόρ.

PHARATHO.

Φαραθώ. Urbs munita a Bacchide. Joſephus *Antiquit.* XIII. I. 1 *Macc.* 9. 50. inter urbes Judaeae recenſetur, ſcriturque Φαραθών, Latino interpreti *Pirhathon.*

PHARATHOS.

Φαραθός. Urbs Ephraimitarum. Joſephus *Ant.* V. 9. vide Pirathon.

Ste-

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς vocat urbem Galilaeae. Ante obſervavimus eum plures urbes Judaeorum Galilaeae tribuere, etiamſi in ea ſitae non eſſent. Ita ille, Φάραθος· πόλις τῆς Γαλιλαίας. Ἴωσηπος πέμπτῳ Ἰουδαικῆς ἀρχαιολογίας. *Pharathus urbs Galilaeae. Joſephus lib.* v. *Antiquit. Jud.*

PHASAËLIS.

Φασαηλίς. Urbs circa vallem Jerichuntis, ad plagam borealem hujus urbis condita ab Herode. Joſephus *Antiquit.* XVI. 9. Meminit & anonymus geographus Ravennas, *Jericho*, *Copna*, *Faſſelide.* Stephanus. Φασαηλὶς, πόλις τῆς Ἰουδαίας, ἀπὸ Ἡρώδου κτισθεῖσα, τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς χώρας, τῷ ὀνόματι τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς Ἰώσηπος ἐν α΄ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου. Τὸ ἐθνικὸν Φασαηλίτης, ὡς αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ. *Phaſaelis, urbs Judaeae, ab Herode condita primo illius terrae rege, de nomine fratris, uti Joſephus ſcribit lib.* I. *bell. adv. Romanos. Gentile eſt Phaſaelites, quo ipſe ibidem utitur.*

Φασηλὶς appellatur Ptolemaeo, quem vide. Joſephus autem nomen Φασηλὶς dat urbi ſitae in confinio Lyciae & Pamphyliae *lib.* I. *de bell.* 16. ſed hanc Φασαήλου aut Φασαηλίδα ſemper nuncupat. Phaſelidis convallis meminit Plinius, uti & Archelaidis & Liviadis, quas convalles vocat *lib.* XIII. 4. At conſtat aliunde urbium haec eſſe nomina: potuere tamen etiam vallibus vicinis dari. Joſephus commemorat quoque φοινικῶνας ἐν Φασαηλίδι, palmeta in Phaſaelide. Archelaida non longe abfuiſſe a Phaſaelide tradit *Ant.* XVIII. 3. Praeterea meminit *Ant.* XVI. 9. ubi Φασαηλὸν vocat (quod etiam nomen erat turris ab Herode Hieroſolymis conditae, *Ant.* XVI. 9.) & urbem circa vallem Jerichuntis conditam ab Herode. *Lib.* I. *de bell. cap.* 16. ſcribit eam ſitam ad boream Jerichuntis & Φασαηλίδα vocat, uti & *Antiquit.* XVII. 9. & alibi. Salome hanc urbem tributam cum Jamnia & Azoto narrat, *Antiq.* XVII. 9. & 13. & Salomen morientem ea Juliae reliquiſſe *Antiq.* XVIII. 3.

Videtur locus hujus urbis monſtratus peregrinantibus paucis abhinc ſaeculis: nam Sanutus in ſecretis fidelium crucis *p.* 247.

ſcribit eam diſtare tribus leucis a Jordane, & ſitam in campeſtribus, ubi torrens Crith deſcendit.

PHATHURA.

Φαθȣρά. Vicus juxta Eleutheropolim in via ducente Gazam. Euſebius in Onomaſtico.

PHILOTERIA.

Narrat Polybius, commiſſo praelio inter exercitum Antiochi & Ptolemaei ad plagam ſeptentrionalem Sidonis, Antiochum victorem ad Sidonem ſigna conſtituiſſe, nec tamen urbem ipſam obſediſſe quod rerum neceſſariarum copia abundaret & hominibus eſſet refertiſſima; duxiſſe itaque legiones Philoteriam, cujus ſitum ex his intelliges quae habet *lib.* v. *hiſtoriarum pag.* 413. Ἀναλαβὼν δὲ τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Φιλοτερίας. Διογνήτῳ δὲ συνέταξε τῷ ναυάρχῳ πάλιν ἔχοντι τᾶς ναῦς ἀποπλεῖν εἰς Τύρον. Ἡ δὲ Φιλοτερία κεῖται παρ' αὐτὴν τὴν λίμνην, εἰς ἣν ὁ καλȣ́μενος Ἰορδάνης ποταμὸς εἰσβάλλων ἐξίησι πάλιν εἰς τὰ πέδια τὰ περὶ τὴν Σκυθῶν πόλιν προσαγορευομένην. Γενόμενος δὲ καθ' ὁμολογίαν ἐγκρατὴς ἀμφοτέρων τῶν προειρημένων πόλεων, εὐθαρσῶς ἔσχε πρὸς τὰς μελλȣ́σας ἐπιβολὰς, διὰ τὸ τὴν ὑποτεταγμένην χώραν ταῖς πόλεσι ταύταις, ῥαδίως δύνασθαι παντὶ τῷ ϛρατοπέδῳ χορηγεῖν, καὶ δαψιλῆ παρασκευάζειν τὰ κατεπείγοντα πρὸς τὴν χρείαν. *Aſſumtis igitur legionibus Philoteriam proficiſcitur. Diogneto autem nauarcho negotium dat, ut claſſem Tyrum appellat. Philoteria ſita eſt ad lacum quem Jordanes fluvius influens & inde egrediens per planitiem urbis Scythopolis labitur. Potitus autem duabus urbibus ſupra memoratis rex ad reliqua incepta, bonae ſpei plenus, ſe comparabat, quia ſubjecti illis agri alendo exercitui abunde ſuppeditabant, & quaecunque uſui eſſent ſubminiſtrabant largiter.* Videtur itaque ad lacum Tiberiadis ſita fuiſſe, quod etiam ex eo firmari poteſt quod mox addat poſt captam Philoteriam ſuperatis montibus Atabyrium (Thabor) ab Antiocho occupatum, qui ad orientem ſpectabat illum lacum uti hodierna experientia docet.

Si conjecturis locus ſit, crediderim nomen huic urbi impoſi-

tum

tum eſſe a Philotera, uti & urbs alia Philotera dicta eſt de nomine ſororis Ptolemaei ſecundi, cujus meminit Strabo *lib.* XVI. *pag.* 529. Ἀπὸ Ἡρώων πόλεως πλέουσι κατὰ τὴν Τρωγλοδυτικὴν πόλιν εἶναι Φιλωτέραν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου προσαγορευθεῖσαν. *Ab Heroum urbe naviganti juxta Trogloditicam eſſe urbem Philoteram dictam de nomine ſororis Ptolemaei ſecundi.*

Cæterum Charax videtur hujus urbis quoque meminiſſe quum in Coeleſyria aliquam Philoteram commemorat. Audiamus Stephanum in Ἐθνικοῖς. Φιλωτέρα, πόλις περὶ τὴν Τρωγλοδυτικὴν, Σατύρου κτίσμα (haec eſt cujus Strabo meminit loco mox citato) Ἀπολλόδωρος δὲ Φιλωτερίδα καλεῖ. Ἔστι καὶ κοίλης Συρίας Φιλωτέρα ὡς Χάραξ ἐν ὀγδόῳ χρονικῶν. Τὸ ἐθνικὸν ταύτης Φιλωτέριος διὰ τὸ τινὰς καὶ Φιλωτερίαν αὐτὴν εἰρηκέναι· τῆς δ' Αἰγυπτίας Φιλωτερίτης διὰ τὸ συνηθὲς τοῦ ἐπιχωρίου τύπου. *Philotera, urbs eſt circa Troglodyticam regionem, opus Satyri. Apollodorus eam nuncupat Philoterida. Eſt etiam urbs Cavae Syriae Philotera uti Charax teſtatur libro octavo Chronicorum. Hujus gentile eſt Philoterius, propterea quod aliqui hanc Philoteriam appellant. Sed Philoteriae Aegyptiae gentile eſt Philoterites: quia haec uſitata eſt in illa regione nominum gentilium forma.* Vide & Melam *l.* III.8.

PHOGOR.

Φογόρ. Urbs tribus Judae, cujus mentio fit in codicibus Graecis, non in Hebraeis, *Joſ.* 15. 60. In quibuſdam codicibus Φαγὼρ legitur. Credibile eſt hujus urbis memoriam permanſiſſe in Φογὼρ, quod nomen erat vici in tribu Judae non longe a Bethlechem (nota autem in hoc ipſo commate Graeco cum Phogor & aliis Bethlehem quoque recenſeri, ut vicinas has fuiſſe ſuſpicar vel hinc liceat) teſte Euſebio in onomaſtico Ἐστὶ Φογὼρ κώμη πλησίον Βηθλεέμ. *Eſt Phogor vicus prope Bethleem.* Fuit itaque in portione tribus Judae. Hieronymus addit, *quae nunc Phaora nuncupatur.* Emollita eſt pronuntiatio, & abjectum gamma, uti Σώαρα dixere pro Σεγὼρ &c.

PIRA.

Πίρα. Urbs. Οἱ ἐκ Πίρας. III *Ezr.* 5. 37. Notandum tamen

hoc

hoc comma abeſſe a quibuſdam codicibus. Capite ſeptimo Nehemiae, ubi eadem ſeries recenſetur, etiam non extat, nec in Hebraeo codice nec Graeco. Videtur natum ex male repetito praecedenti οἱ ἐκ Καφίρας.

* PIRATHON.

פִּרְעָתוֹן / In Ephraim. *Jud.* 12. 15. Φαραθὼν in libris Apocryphis, Φαραθὰ Joſepho & Φάραθος, unde gentile פרעתוני 1 *Chr.* 11. 27. Graecis ὁ Φαραθονίτης, quod in Lexico Origenis male ἐν ϛοιχείῳ O legitur junctum ὀφαραθονίτης.

PLATANE.

Vicus Sidoniorum, urbi vicinus. Joſephus *Ant.* XVI. *ultimo.*

PORPHYREON.

Stephanus in Ethnicis. Πορφυρεὼν, πόλις Φοινίκης, *Porphyreon, urbs Phoenices.* Inde uſque ad Scalam Tyriorum erat captura purpurae. Ita *Gem. Schabbath.* 26. 1. quod haud leve decus addit laudibus Palaeſtinae. Pollux *l.* 1. *c.* 4. *ſegm.* 45. modum capiendi purpuram in Phoenice uſitatam deſcribit prolixe, docetque ὄϛρακον & σάρκα ſimul contundi ut purpureus inde color eliciatur, & quae ibi plura videri poſſunt. Fatendum tamen eſt veteres videri purpurae capturam non a Tyro uſque ad ſcalam Tyriorum, ſed Sidona uſque extendere, unde & murex, concha, oſtrumque Sidonium aeque ac Tyrium dici ſolet. Ovidius *Metam. lib.* x. 8.

Collocat hanc ſtratis concha Sidonide tinctis.

Tibullus *lib.* III. *eleg.* 3.

Tinctaque Sidonio murice lana juvat.

Horatius *Epiſt.* 1. 10.

Non qui Sidonio contendere callidus oſtro.

& quae plura ſunt in veterum ſcriptis obvia. Verum haud inde colligas eo uſque extenſum fuiſſe litus in quo purpurae capiebantur

bantur, quoniam poëtae nomina Tyrii & Sidonii, ob locorum viciniam, ſaepe permutare ſolent; quare & Sidonia Dido pro Tyria videtur a Virgilio eſſe nuncupata. Ceterum quia purpura ad Carmeli erat litus, poſſet eſſe dictum *Cant. 7. 5. caput tuum ut Carmel, & cincinnus capitis tui ut purpura*: nata nempe ad Carmeli litus in aequore, ut aequor frontis (loquor cum poëtis Latinis) a capillis ornabatur.

Mentio fit hujus loci in actis Concilii Conſtantinopolitani habiti *anno 536*, ubi dicitur Πορφυρεών ἐπαρχίας Φοινίκης παράλȣ, eſſe urbs provinciae Phoenices maritimae, cujus epiſcopus tunc erat Theodorus. Erat eadem ac Caipha vel Epha, uti Gulielmus Tyrius exiſtimat. Videtur eruditiſſimo le Moyne *in Variis Sacris pag.* 829. חלזון eſſe dicta a piſcatione purpurae: quamvis Willebrandus Oldenborg in itinerario ſuo Caipham & Halzon diſtinguat. Ibidem multa leguntur ad illuſtrationem hujus loci facientia, quae non vacat deſcribere.

R A B B A.

Vel הָרַבָּה/ Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 60.

R A B B A T H M O B A.

Eadem eſt ac Areopolis, & urbs Palaeſtinae tertiae. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Ῥαβάθμωμα, πόλις τρίτης Παλαιςίνης, ἡ νῦν Ἀρεόπολις. *Rabathmoma, urbs Palaeſtinae tertiae, nunc Areopolis dicta.* Videretur μώμα pro μώβα ſcriptum, verum & in nummis ſcribitur ΡΑΒΒΑΘΜΩΜΗΝΩΝΩΝ ΒΜΡ (aerae caput eſt *a. v. c.* 811.) & ΡΑΒΒΑΘΜΩΜΑ. Idem. Μώβα, μοῖρα τῆς Ἀραβίας. Οὐράνιος ἐν Ἀραβικῶν δευτέρῳ. οἱ οἰκȣ̃ντες Μωβηνοί καὶ θηλυκῶς Μωβηνή. Ἔοικε δ' ἐνδεῖν τὸ α. Ἦν γὰρ Μώαβα· καὶ τὸ ἐθνικὸν Μωαβίτης, τὸ θηλυκὸν Μωαβῖτις. *Moba, pars Arabiae. Uranius* l. II. Arab. *Incolae Mobeni, faemininum Mobene. Videtur deeſſe A. Eſt enim Moaba, & gentile Moabites, faemin. Moabitis.*

Diverſa eſt ab hac Rabbathammana, cujus idem meminit his verbis. Ῥαββατάμμανα, πόλις τῆς ὀρεινῆς Ἀραβίας. Λέγεται δὲ ȣ̓δε-

τέρως. *Rabbathammana, urbs Arabiae montanae. Gen. neutr.* Polybius *lib.* v. hiſtoriarum *p.* 414. edit. Caſaub. ita ejus meminit. Μετὰ δὲ ταῦτα πυνθανόμενος εἰς τὰ Ῥαβαθάμανα τῆς Ἀραβίας πλείους ἠθροισμένους τῶν πολεμίων ποςθεῖν καὶ κατατρέχειν τὴν τῶν προσκεχωρηκότων Ἀράβων ἀυτῷ χώραν. *Poſtea factus certior in urbem Arabiae Rabatamana magnum hoſtium numerum conveniſſe & agros illorum Arabum qui ſe illi adjunxerant populari atque incurſionibus infeſtare &c.* Joſephus Ῥαβαθὰ & Ἀρμαθὰ ſcribit nomen hujus urbis. Eſt eadem ac Philadelphia ad ortum Peraeae. In actis S. Zenonis & Zenae editis ex MS. Vaticano in actis Sanctorum Junii, *tom.* IV. *p.* 476. dicitur Φιλαδελφία τῆς Ἀραβίας ἥτις ἐν τῷ νόμῳ Ἐμμὰν κέκληται. *Philadelphia Arabiae quae in Lege (Moſaica) Emman dicitur.*

* RABBITH.

Vel הָרַבִּית / Urbs tribus Jiſſaſcar *Joſ.* 19. 20. Hieronymus in Onomaſtico ad h. v. notat villam Rebbo eſſe in finibus Eleutheropolis ad ortum ſolis: ſed illa huc non facit.

RACCATH.

רַקַּת / Urbs in Nephtali. *Joſ.* 19. 35.

* RACCON.

Vel הָרַקּוֹן / Urbs tribus Dan. *Joſ.* 16. 46.

* RACHAL.

רָכָל / Urbs tribus Judae. 1 *Sam.* 30. 29.

RAGAB.

Locus, ubi praeſtans oleum colligebatur trans Jordanem. Miſna Menachot. VIII. 3. תקועה אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר הירדן *Thekoa primas tenet in oleo. Abba Saul dicit, ſecundas Ragab in regione trans Jordanem.* Meminit

minit ejuſdem loci Joſephus dicens Ῥαγαβᾶ eſſe arcem trans Jordanem ſitam in regione Geraſenorum *Ant.* XIII. 23. Et, ni fallor, idem locus eſt cujus mentionem facit Euſebius in Onomaſtico ad vocem Ἄργοβ, ſcribens eſſe vicum πρὸς Γέρεσαν πόλιν, circa Geraſam urbem Arabiae, 15 miliaribus inde verſus occaſum, cui nomen Ἔργα, quod videtur legendum Ἔργαβα. Nota obiter regionem Geraſenorum longiſſime occaſum verſus extendi. Uſum id habebit in N. T. Crediderim in hoc nomine Ῥαγαβὰ eſſe veſtigium nominis ארגב *Argob* in Baſan, uti Sacer Codex loqui ſolet. Confirmat me verſio Samaritana Pentateuchi, quae pro *Argob* ubique, ſaltem ſaepius (nec enim nunc vacat omnes illos locos inſpicere) *Rigoba* ſubſtituit.

RAMA, quae & RAMOLA.

Scriptorem antiquiorem qui hujus Ramae mentionem facit non novi Bernardo Monacho, qui ſaeculo nono vixit & iter inſtituit in loca ſancta *anno* 870. & in *lib. de locis ſanctis* ita ejus meminit. *Deinde venerunt Alarixa, de Alarixa in Ramula juxta quam eſt monaſterium beati Georgii martyris, ubi ipſe requieſcit. De Ramula ad Emmaus caſtellum, de Emmaus ad ſanctam civitatem Hieruſalem.*

Abulhaſen Perſa in geographia ſua MS.ta vocat رملة قصبة فلسطين *Ramolam caput Palaeſtinae.* Liceat enim vocem قصبة ita reddere, quae metropolin ſignificat, uti jam obſervavit Golius in notis ad Alferganum *pag.* 279.

Quamvis autem nomen hujus urbis *Rama* vulgo, & *Ramola* vel *Ramula* dicatur, vult tamen Abulfeda in geographia ſua manu ſcripta, qui ſingulis literis nominum urbium vocales & puncta quae tribuenda ſint adnotavit, ſcribi *Al Ramla* بسكون الميم *mem nulla vocali addita.* Urbem hanc idem non antiquam ſed conditam eſſe ſcribit ab Solimanno filio Abdolmelic, vaſtata urbe Lydda (*hanc civitatem aedificaverunt Arabes prope Lyddam, quum peregrini primo iverunt ad partes illas poſt tempora Mahumeti,* ſcribit Sanutus in ſecret. fidel. crucis *pag.* 152.) & aquae ductu, ci-

ciſterna, aliiſque rebus ornatam, abeſſe ab urbe Hieroſolymitana iter unius diei, Lyddam inde abeſſe tres paraſangas (فراسخ) verſus ortum (في ناحية الشرق) at etiam verſus ſeptentrionem, ut alii referunt.

Ni fallor, etiam Ramolae hujus nomen ſcriptum fuit a Johanne Cantacuzeno *lib.* IV. *hiſtoriar. cap.* XIV. *pag.* 757. pro quo nunc Ῥωμαίων legitur, vox notior a librariis ſubſtituta pro ignotiori. Sed lector ipſe judicet. Recenſetur illic epiſtola Sultani ad Imperatorem, in qua haec ſcribit. Πάλιν ἐζήτησεν ὁ ἀποκρισιάριος, ὅτι χάλαγμα ἦν παλαιᾶς ἐκκλησίας εἰς τὴν γειτονίαν τῶν Ῥωμαίων ὁ ἅγιος Γεόργιος, νὰ ὁρίσωμεν νὰ κτισθῇ καὶ ἠκούσαμεν τὸν λόγον τοῦ καὶ ἐπληρώσαμέν τον. Πάλιν ἐζήτησαν οὗτος τὸν ὁρισμὸν μας τὸν ἅγιον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν, νὰ προσκυνήσῃ καὶ ἐκεῖνος καὶ οἱ εὑρισκόμενοι μετ᾽ ἐκείνου. *Poſtea petiit legatus veſter ut quoddam ruinoſum aedificium veteris templi, Sancti Georgii dicti, vicinum Ramenſibus* (i. e. incolis Ramae: puto enim Ῥαμαίων ſcriptum fuiſſe, aut Ῥαμελαίων) *renovaretur, quod etiam conceſſimus. Inſuper ſacram a nobis facultatem petebat, ut ipſi & ſociis ſuis ad Templum, Sanctam Anaſtaſin dictum, Hieroſolymas proficiſci liceret.* Erat autem templum Sancti Georgii non longe a Rama, ubi olim Lydda fuit, cujus templi pars adhuc ſupereſt. Patet, ſi quis epiſtolam illam perlegat, agi potiſſimum de rebus Palaeſtinis & locis in eo ſanctis ac cultu ſacro. Huc faciunt quoque illa quae leguntur in Alexiade Annae Comnenae *lib.* XI. *pag.* 328. Καὶ κατελθέντες εἰς τὸν Ἰάφα τὴν ἐκείνων περιέμενον ἔφοδον· εἶτα ἐκεῖθεν κατέλαβον τὸ Ῥάμελ, ἐν ᾧ καὶ ὁ μεγαλομάρτος Γεώργιος μεμαρτύρηκε. *Et convenientes Japham* (haec Joppe eſt) *illic eorum impetum exſpectant. Poſtea tamen in Ramel* (haec Rama eſt) *tranſeunt, ubi magnus martyr Georgius martyrium ſubiit.*

Vir doctiſſimus Carolus du Freſne in notis ad Annae Comnenae Alexiadem *pag.* 372. ſcribit Ramam hanc olim miliariam cognominatam, & huc refert veterem inſcriptionem Trevirenſem apud Brouerium in Proparaſceue Annal. Trevir. *cap.* 16. e qua, quod mendis conſpicuis laboret, haud multum certi elicias.

FL. GORDIO. RUFINO. ƎLIB. H.
HORTIS. RAMAE. MILIARIAE.
IN. SYRIA. GENITUS. IN. ASIA.
TRALLIS. DEFUNCTUS. AUG. TR. LUCIA.
AFRANIA. VALENTINA. CONIUGI.
KARISSIMO. VIVA. FECIT.

Videretur nomen *Miliariae*, tributum Ramae, ortum traxiſſe ab ala vel cohorte miliaria, quae olim illic fuit. Ne ex Palaeſtina noſtra excedamus, mentio fit in Notitia dignitatum Imperii Romani *alae primae miliariae* ſub diſpoſitione Ducis Palaeſtinae, & *cohortis primae miliariae Thracum* ſub diſpoſitione ducis Arabiae. Vide ſupra *lib.* 1. *cap.* 36. Suſpicatus ſum olim primae hujus cohortis miliariae Thracum mentionem fieri in lapide veteri Praeneſtino, quem Gruterus corpori inſcriptionum ſuarum inſeruit *pag.* 565. *num.* 2.

C. VALERIO. L. F.
QVIR. FLORINO.
PRAEF. COH. I I. THRAC.
SYRIACAE.
TRIB. MIL. LEG. VII
CLAUD. PIAE. FID.
FRATRI. OPT.
B. M.
PROCVLVS.

Quamvis enim non ignorem ſaepe in veteribus marmoribus notas numerorum alteras alteris eſſe majores, uti quum VII & IIII legitur aut IIIII, pro VII IIII & IIIII (quod & hic factum eſſe non negem, licet certe numerum LEG. VII, non ut alii VII, ſed notis magnitudine imparibus expreſſerint) ad iſtam tamen ſuſpicionem me deduxit uſus quorundam, qui I adhibebant pro M ut mille indicarent. Videri de hac nota poſſunt quae Johannes Mabillonius in egregio opere de re diplomatica obſervavit *pag.* 215. cujus viri obitus acerbiori nos dolore commoveret, niſi Bernardum Montfauconium, merentem indies optime de interioribus literis, & per medias laudes quaſi quadrigis vehentem, ſuperſtitem reliquiſſet.

Ceterum, ut animi mei ſententiam de lapide Trevirenſi expromam, nihil ei commune eſt cum Rama Palaeſtinae. Crediderim in eo legendum eſſe militem, aut tribunum, *cohortis primae miliariae in Syria*, ſic ut, detritis aut fugientibus literis, nunc legatur *hortis Ramae miliariae*: totamque inſcriptionem ita libenter conſtituerim.

FL. GORDIO. RVFINO. TRIB. CO
HORTIS. PRIMAE. MILIARIAE.
IN. SYRIA. GENITO. IN ASIA.
TRALLIS. DEFVNCTO. AVG. TR. LVCIA.
AFRANIA. VALENTINA. CONIVGI.
KARISSIMO. VIVA. FECIT.

Phocas in deſcriptione locorum ſanctorum ita ejus meminit, ut eam 36 aut 37 millibus paſſuum ab urbe Hieroſolymitana collocet; quod intervallum vix differt ab eo quod ſecundum itinerarium vetus ei dari debet. Ita ille. Ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ ὡσεὶ μίλια ϛʹ ἐστιν ἡ Ἀρμαθὲμ πόλις, ἐν ᾗ Σαμουὴλ ὁ μέγας ἐκεῖ-

νος

νος προφήτης γεγέννηται, καὶ μετ' ἐκεῖνον ὡσεὶ μεθ' ἑτέρων μιλίων ἑπτὰ, ἢ καὶ πλεῖον διάςημα, ἐςὶν ἡ Ἐμμαοὺς πόλις μεγάλη, κοίλαδος μέσον κειμένη, ἐν ὑπερανεςηκότι ῥαχίῳ οὕτως ὡσεὶ μίλια εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἡ τοῦ Ῥαμπλέα χώρα ὑφήπλωται, καὶ ναὸς πάμμεγας ἐν ταύτῃ ὁρᾶται τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. *Ab urbe ſancta Jeruſalem circiter 6 millia paſſuum ſunt uſque ad Armathem* (הרמתים) *ubi magnus Propheta Samuel natus eſt. Inde poſt alia 7 millia aut amplius eſt Emmaus urbs magna in media valle, ſed eminenti dorſo inſita. Sic ad paſſuum fere quatuor & viginti regio Ramplea* (haec eſt Ramola) *diffunditur, & templum ingens in illa conſpicitur Sancti & magni martyris Georgii qui illic natus eſt.* Lyddam ſive Dioſpolin intelligit, quae patria eſt S. Georgii non longe a Ramola.

R A M A.

רָמָה/ Urbs in Benjamin *Joſ.* 18. 25. *Inter Rama & Bethel in montanis Ephraim. Jud.*4.5. Legitur *Jud.*19.13. *Perge ut Gibeae vel Ramae pernoctemus*, unde ſitus Ramae illuſtratur. Erat in via qua Judaei ad Iſraëlitas proficiſci ſolebant, nam rex Iſraëlis ideo eam munivit, ne rex Judae ad eum veniret. Aberat 6 miliaria ab Aelia ſive Jeruſalem ad ſeptentrionem contra Bethel, teſte Euſebio in Onomaſtico. Cellarius putat *Bethel* male illic legi, quia longe hinc ſita erat, & forte *Bethlechem* ſcripſiſſe Euſebium. Ego nil muto. Nec enim hinc adeo longe aberat Bethel: vide ſupra *Bethel. Rama quae eſt juxta Gabaa, in ſeptimo lapide a Jeroſolymis ſita*; ſcribit Hieron. ad *cap.* 5. Hoſ. qui ad Sophon. *cap.* 1. teſtatur parvum modo viculum ſua aetate fuiſſe, *Rama & Bethoron & reliquae urbes nobiles a Salomone conſtructae parvi viculi demonſtrantur.*

Eſt etiam urbs Rama, vel הרמה, in Naphtali *Joſ.* 19. 36. in finibus Aſcher. *Joſ.* 19. 29. quam verſio vulgata legit Horma, licet apud interpretes Graecos & Euſebium atque Hieronymum Rama extet. Cyrillus tamen commentario in Zachariam *pag.* 805. putat aliam eſſe Ramam in Aſcher, aliam in Nephtali. Ῥάμα, πολίχνη τις ἐςὶν ἤτοι κώμη, κλῆρος δὲ τοῖς ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ, καὶ ἑτέρα πρὸς ταύτῃ τῶν ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ. *Rama op-*

pidulum vel vicus eſt in ſorte tribus Aſcher, & alia in tribu Nephtali. Apud Euſebium quoque diſtincte recenſentur in onomaſtico Rama in tribu Aſcher, & Rama in tribu Nephtali.

Eſt porro Rama in Ephraim, ubi Samuel habitavit, & ſepultus eſt. Quae creditur eadem eſſe ac Ramathaim Tzophim. 1 *Sam.* 1. 19. Hanc vulgatus Ramatham vocat: ſed verum nomen eſt הרמה *Rama* vel *Harama*, non *Ramatha*. Illud *tha* natum eſt ex adjecto ה locali 1 *Sam.* 1. 19.

Meminit etiam Euſebius Ramae περὶ τὴν Βηθλεέμ, de qua dictum ſit (*Matth.* 2. 18. *Jerem.* 31. 11.) *vox in Rama audita eſt.* Sed quum vicum aut urbem eam non appellet, nec aliquid addat, videtur ex illo tantum loco Sacri Codicis hoc elicuiſſe; quum tamen inde non liqueat Ramam aliquam a Rama Benjaminitica diverſam ibi intelligi debere. Quid? quod non deſint qui per *Rama*, ὑψηλὴν, regionem montanam intelligendam exiſtiment. In Echa Rabbati, *fol.* 59. 1. refertur hoc Jeremiae dictum ad planctum Iſraëlitarum in exilio Babylonico, & *fol.* 66. *col.* 2. diſtinguuntur Babel & Rama uti duo loca diverſa, אחד ברמה ואחד בבבל, *unus* (*fletûs*) *in Rama*, *alter in Babylonia.* Denique eſt Rama in tribu Gad. 2 *Reg.* 8. 29.

Meminit etiam Ῥαμᾶ τῆς κώμης, *Rama vici in Syria*, Theodoretus in hiſtoria religioſa, *pag.* 871. ſed ubi ſit, non addit: ſcribit tantum modo editum collem, ὑψηλὴν κορυφὴν, ei vico imminere: & Ῥαμᾶ per ὑψηλὴν reddunt Graeci *Jer.* 31. 15.

* RAMATH.

רָמַת / Cum adjuncto נגב *auſtri.* Urbs in Simeon, quae & Baalath Beer dicitur *Joſ.* 19. 8. ut quibuſdam videtur, quia conjunguntur hoc modo עד בעלת באר רמת נגב. Ea eſt רמות נגב, quia Simeon partes auſtrales terrae poſſedit. 1 *Sam.* 30. 27.

* RAMATHAIM TZOPHIM.

רָמָתַיִם צוֹפִים / In montanis Ephraim 1 *Sam.* 1. 1. Erat in regione Thamnitica juxta Dioſpolim, & eadem quae in Novo In-

Inſtrumento Arimathaea dicitur, ſi credimus Euſebio in Onom. ad vocem Ἀρμαθέμ. Ῥαμαθὲμ appellatur 1 *Macc.* 11. 34. ex Samaritide attributa Judaeae. *ibid.* & Ῥαμαθὰ Joſepho. Vide omnino quae nos ſupra de ſitu hujus loci notavimus ad vocem *Arimathaea.* Inde patet fruſtra eſſe qui putant Ramam, nobile Palaeſtinae hoc tempore emporium, eſſe Ramathaim Tzophim. רמתא patria Samuelis appellatur in Targum Hoſeae *cap.* 5. 8. Crediturque ibidem ſepultus fuiſſe: vide 1 *Sam*, 25. 1. ubi Rama nuncupatur. Poſtea hinc tranſlata oſſa Samuelis narrat Hieronymus adverſus Vigilantium *pag.* 283. *Auguſtus Arcadius qui oſſa beati Samuelis longo poſt tempore de Judaea tranſtulit in Thraciam..... Et tanta laetitia, quaſi praeſentem viventemque Prophetam cernerent, ſuſceperunt ut de Palaeſtina uſque Chalcedonem jungerentur populorum examina & in Chriſti laudes una voce reſonarent.*

RAMATHA.

Extant nummi veteres inſcripti ΡΑΜΑΘΗΝΩΝ ΒΙΡ, id eſt *Ramathenorum*, *anno* 112. Aerae caput ducitur ab anno urbis conditae 640. Nummi hi ſunt Imperatoris Auguſti. Vide Vaillant *numiſmata Impp. Augg. & Caeſ. pag.* 367.

רמתא Talmudicis dicitur in Gem. Schabbath *fol.* 26. 1. ubi ſcribunt balſamum proveniſſe מעין גדי ועד רמתא *ab Engeddi ad Ramatha.* Videtur Ramatha terminus hujus campi balſamiferi ſeptentrionalis fuiſſe, ut Engeddi auſtralis.

Appellatur & hoc nomine patria Samuelis. Vide *Ramathaim Tzophim.* Eſt haec Ῥαμαθὰ urbs tribus Ephraim Joſepho dicta *Ant.* V. 11. Suidas in hoc loco Joſephi, unde Elcanae hiſtoriam deſcripſit, legiſſe videtur Ἀρμαθέμ. Ita enim ſcribit ad vocem Ἀλκάνης. Ἀνὴρ τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν τῆς Ἐφρὲμ κληρουχίας Ἀρμαθὲμ πόλιν κατοικῶν γαμεῖ (in Joſepho ἐγάμει) δύο γυναῖκας &c. Clarum eſt hanc Armathem & Ramatham eſſe הרמתים. *Haramathaim* 1 *Sam.* 1. 1. Eadem Ῥαμαθὰ & Ῥαμαθὲμ videtur dici apud eundem Joſephum & ſcriptorem librorum Chaſmonaeorum. Joſephus quidem *Ant.* XIII 8. ſcribit unam eſſe toparchiam, quae

Ῥαμαθὰ ei audit e tribus quae a Samaritide ablatae ſunt & Judaeae adjectae. Eademque Ραμαθὲμ nuncupatur 1 *Macc.* 2. 34.

* RAMATH HAMMITZPE.

רָמַת הַמִּצְפֶּה / Urbs Gaditarum. *Joſ.* 13. 26. ubi regio eorum dicitur extendi a Cheſchbon ad Ramath Hammitzpe.

RAMATHON.

Ῥαμαθών. Urbs ſub imperio Aſae, diſtans 40 ſtadia Hieroſolymis, quam Baëza Rex Iſraëlis munivit. Joſephus *Antiquit.* VIII. 6. Ea eſt quae הרמה *Harama* appellatur 2 *Chron.* 16. 1. & 1 *Reg.* 15. 17. Rama Benjaminis vel Saulis dicitur. Colligitur praeterea illam in Benjamin fuiſſe quia ἐν αὐτῷ τόπῳ, in eodem loco, Rex Judae Gabam munivit, uti Joſephus ibidem tradit, quae Geba Benjaminis nuncupatur 1 *Reg.* 15. 22. Alterius urbis hoc nomine meminit Joſephus, quum *Ant.* VIII. 10. ſcribit Achabum Ramathone (Ῥαμαθῶνι) mortuum eſſe. Haec Ῥαμαθών eſt Ramoth in Gilead, quam Joſephus Ἀρὰμαθα ſolet nuncupare. Liquet id eſt eo quod mortuus a Joſepho dicatur Ramathone ſecundum Michae vaticinium. Atqui Micha praedixerat eum ad Ramoth in Gilead moriturum. 1 *Reg.* 22. 20. Ῥεμμὰθ habet Zonaras *lib.* 11.

RAMOTH.

רָאמוֹת / In Gilead, quae etiam Ramoth ἁπλῶς. Urbs tribus Gad *Deut.* 4. 43. *Joſ.* 20. 8. Vicus fuit 15 miliaribus a Philadelphia verſus occidentem. Euſebius in Onom. Apud Hieronymum male legitur Orientem. Fuiſſet enim extra fines terrae Iſraëliticae, quae ultra Philadelphiam orientem verſus non protenditur. Idem mox ſcribit Ramoth Gileaditidis eſſe in Peraea juxta flumen Jaboc. Eſt etiam urbs in Jiſſaſcar. 1 *Chron.* 6. 73.

Eſt & רמות Ramoth memorata 1 *Sam.* 30. 27. ubi Ramoth auſtri appellatur, ſita in Δαρώμα, ſive auſtrali parte tribus

bus Judae, eadem atque *Ramath negeb*. Aliquid de ſitu ejus licet colligere ex eo quod inter duas urbes refugii trans Jordanem media fuerit ut tertia, inter Boſor nempe & Golan *Deut.* 4. 43. quodque Syris Damaſcenis eam eripere tentarint reges Samariae 1 *Reg.* 4. 22. adeoque probabiliter inter Damaſcum & Samariam ſita.

Ab hoc nomine non multum recedit Ῥάμιθα quod antiquiſſimum nomen Laodiceae fuiſſe Stephanus tradit in Ethnicis.

RAPHIA.

Ῥαφία. Urbs inter Aegyptum & Judaeam. 3 *Macc.* 1. 2. Hieronymus ad *Dan.* XI. *Inito certamine juxta oppidum Raphiae, quod in foribus Aegypti eſt, omnem Antiochus amiſit exercitum.* Sita erat haec urbs in tractu maritimo, inter Anthedona & Rhinocolura, vel inter Gazam & Rhinocolura, vide Strabonem: Μετὰ Γάζαν Ῥαφία... εἶτα Ῥινοκόλουρα, & Itinerarium Antonini, *Gaza, Rapa, Rhinocolura.* Polybius eam primam Coeleſyriae urbem facit ſi quis Aegypto in Syriam iter faciat, *hiſtoriarum lib.* V. Πεντήκοντα ςαδίους ἀποσχὼν Ῥαφίας· ἣ κεῖται μετὰ Ῥινοκόρουρα, πρώτη τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν πόλεων ὡς πρὸς τὴν Αἴγυπτον. *Quum abeſſet* 50 *ſtadia a Raphia. Sita eſt haec poſt Rhinocorura (boream verſus) & prima exiſtit urbium Coeleſyriae, ab Aegypto ducto itinere*: & ita quoque Joſephus *Ant.* XIII. 21. ſcribit urbem eſſe in tractu maritimo captam ab Alexandro Jannaeo, & *Ant.* XIII. 23. eo ordine recenſet ut inter Anthedona & Rhinocolura ſita videatur. *Ant.* XIV. 10. dicit a Gabinio eſſe reſtauratam, & *lib.* I. *de bell. cap.* 3. & *lib.* V. 14. Ῥάφειαν non ut alias Ῥαφίαν vocat. Et Suidas illam ſcriptionem ex eo ut videtur hauſtam lexico ſuo inſeruit, in quo legitur Ῥάφεια, ὄνομα πόλεως. Denique *l.* V. *c.* 14. ſcribit eſſe primam Syriae urbem quae ex Aegypto tendentibus verſus Judaeam occurrit, inter Rhinocolura & Gazam.

Extant nummi veteres hujus urbis ΡΑΦΙΑ ΖΛC, *Raphia anno* 273. Hic nummus eſt Commodi, & typum ejus exhibuit Noriſius in Epochis Syromacedonum. Vide & Vaillantii *nummos*

mos Graecos Impp. pag. 367. Idem *pag.* 368. meminit nummi Imperatoris M. Aurelii Antonini, qui vulgo Caracalla audit, inſcripti ΡΑΦΙΑ ϛΞC, *anno* 266. Aerae caput ducitur ab *a. v. c.* 697.

Euſebius vicum Βηθταφȣ̃, 14 miliaribus diſtantem a Raphia verſus Aegyptum dicit eſſe terminum Palaeſtinae in Onomaſtico ad vocem *Bethtaphu*.

Epiſcopus Ῥαφίας interfuit Concilio Epheſino, in cujus actis legitur Ῥωμανȣ̃ Ῥαφίας. Vide *tom.* III. *conciliorum generalium p.* 448. Ῥαφείας ſcribitur *ibidem pag.* 470. & 498. Et in actis concilii Conſtantinopolitani, habiti *anno* 553. legitur Stephanus epiſcopus Raphiae. Vide Baluzii *novam collectionem conciliorum pag.* 1497. In actis autem concilii Conſtantinopolitani habiti, *anno* 536. commemoratur Ἐπιφάνιος Ῥαφείας. Vide *tom.* V. *conciliorum pag.* 284. Urbs fuit Palaeſtinae primae. Vide Notitias Eccleſiaſticas ſupra *lib.* I.

RAPHON.

Ῥαφών. Nomen loci, non longe a Carnaim, ad torrentem I *Macc.* 5. 37. 43. Ῥαφὰ Joſepho, urbs trans Jordanem ſita. *Antiq.* XII. 12.

REBBO.

Vicus in finibus Eleutheropolis ad ſolis ortum. Hieronymus in Onomaſtico ad vocem Rabboth.

RECHOB.

רחב Urbs tribus Aſcher *Jud.* I. 31. *Joſ.* 19. 28. Verum praeter hanc in eadem ſerie urbium Aſcheriticarum Rechob ultimo loco memoratur: ſic ut duplex fuerit urbs hoc nomine in Aſcher, forte cognoſcenda ex vicinia illius urbis quacum proxime memoratur. Euſebius ad hanc vocem notat eſſe vicum Ῥοὼβ 4 miliaribus a Scythopoli. Sed ille huc nil facit.

REMMOD.

Euſebius Ῥεμμὼθ Γαλαάδ. Eſt *Ramoth*. Vide ſupra.

REM-

REMMON.

Ῥεμμών. Vicus prope Aeliam ad ſeptentrionem, in quinto decimo ejus miliario. Euſebius in Onom.

REMMUS.

Ῥεμμȣ̃ς. Vicus in Daroma. Euſebius ad vocem Remma.

RENGA.

Ῥέγγα. Nomen loci ubi Palaeſtini praeliaturi cum Hebraeis convenerunt. Joſephus. At confer hiſtoriam ſacram: inde liquet nomen eſſe corruptum.

REMPHTIS.

Ita vulgo dicebatur tempore Euſebii Ruma quae in finibus Dioſpolis ſita fuit. Vide eum ad vocem Ῥȣ̃μα.

RESSA.

Ῥῆσσα. Arx, quam capta urbe Maſada cepit Herodes, deinde Hieroſolymas pergens. Joſephus *Ant.* XIV.27. Alii Θρῆσσα legunt. Vide hanc vocem.

RHINOCOLURA.

Rhinocolura inter urbes terrae Iſraeliticae recenſeo, quia terminus terrae Iſraeliticae in Sacro Codice dicitur ad auſtrum fuiſſe fluvius Aegypti, id eſt, fluvius urbi Rhinocolurorum proximus. Erat autem is fluvius, teſte Hieronymo, inter Peluſium & Rhinocolura; adeoque Rhinocolura in ſolo Iſraelitis aſſignato fuit. Nec obſtat eam Aegypto poſtea attributam fuiſſe, nam & Chesbon & Medaba fuere Arabiae attributae, non Palaeſtinarum ulli, quum tamen eae urbes Iſraelitarum olim fuerint.

Rhinocorura & Rhinocolura ſcribitur nomen hujus urbis. Quod ſi, uti veteres tradunt, ab reſectis civium naribus nomen

adepta eſt, videtur Rhinocolura eſſe dicenda, ut ducatur nomen a ῥῖνες & κόλουροι. Sunt qui a ῥῖνες & κείρεσθαι nomen dictum putent: nam & κείρειν eſt τέμνειν, teſte Heſychio, & ῥινότμητοι appellantur, quibus naſus praeciſus eſt: at geminatio literae P non eſt in compoſitis a κείρω. Mirum ni forte alius quiſpiam a ῥινοτόμοις id eſt, *coriorum ſectoribus*, ſive σκυτοτόμοις, nomen id ducat: nam ῥινὸς eſt δέρμα. vide Suidam v. ῥινόν. Ῥινοκορουρητῶν πόλις dicitur Cyrillo comm. in *Jeſ. p.* 281. & *ibid. pag.* 382. πόλις τήν τε τῶν Αἰγυπτίων ὁρίζουσα καὶ μέν τοι τὴν Παλαιστινῶν *urbs regionem Aegyptiorum & Palaeſtinorum terminans.*

Erat ea urbs in confiniis Aegypti & Palaeſtinae, aut in confiniis Palaeſtinae & ſolitudinis quae Aegyptum inter & Palaeſtinam eſt. Ita Epiphanius Ancorato (uti legit Anaſtaſius Sinaita in quaeſtionibus *pag.* 286.) Κεῖται δὲ αὕτη ἡ Ῥινοκουροῦρα ἀνὰ μέσον Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης ἀντικρὺ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. *Sita eſt haec Rhinocorura inter Aegyptum & Palaeſtinam, contra mare rubrum.* Ibidem diviſio univerſi orbis terrarum inſtituta dicitur a Noe inter tres ejus filios, quod & alii narrant. Chronic. Paſchal. *pag.* 26. Τῷ μὲν Ἰαφὲθ τρίτῳ υἱῷ τοῦ Νῶε κατακληροῦται ἀπὸ Μηδίας ἕως Γαδαρίνων καὶ ἀπὸ Ῥινοκουρούρων τὰ πρὸς Βοῤῥᾶν. *Japheto, tertio Noe filio, obvenit quicquid a Media uſque ad Gadarinos* (Gaditanos, incolas Γαδείρων) *pertinet, & a Rhinocoruris quae inde recedunt ſeptentrionem:* atque ita, ubi Semi & Chami haereditatem deſcribit, a Rhinocoruris quoque capit exordium, additque *p.* 30. Κεῖται δὲ αὕτη ἡ Ῥινοκουρούρων ἀνὰ μέσον Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης τῆς ἀντικρὺ κειμένης τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. *Sita eſt regio Rhinocoruro-rum media inter Aegyptum & Palaeſtinam quae eſt obverſa mari rubro.* Credo legendum καὶ τῆς ἀντικρὺ, ut ſenſus ſit, regionem illam eſſe inter Aegyptum & Palaeſtinam, & mare rubrum, cujus ſinui obvertitur. Nam *pag.* 31. ita fere ſcribit Rhinocorura ὁρίζειν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Fluvius haud longe ab illa fluens (qui non alluebat urbem ipſam, ſiquidem Diodoro Siculo credimus, illic aquam potabilem non fuiſſe niſi in puteis ſcribenti) dicitur נחל מצרים *fluvius Aegyptiacus*, de qua re vide omnino quae *libro* 1. *cap.* 45. notavimus. Hieronymus in com-

commentario ad *Jeſ.* 19. eam urbibus Aegypti adnumerat (uti etiam in notitiis veteribus eccleſiaſticis adnumeratur urbibus Aegypti ſub metropoli Peluſio) his verbis. *Alii Ares, id eſt* ὄςρακον, *hoc eſt teſtam urbem Oſtracinen intelligi volunt & caeteras juxta Rhinocoruram & Caſium civitates, quas uſque hodie in Aegypto lingua Chananitide hoc eſt Syra loqui manifeſtum eſt: & putant e vicino Syros atque Arabes a Nabuchodonoſor in illam terram fuiſſe tranſlatos.* Et idem in Comm. ad *Jeſ.* 27. *Pro torrente Aegypti* LXX *Rhinocoruram tranſtulerunt, quod eſt oppidum in Aegypti Palaeſtinaeque confinio, non tam verba ſcripturarum quam ſenſum verborum exprimentes.* Ita & *in vita S. Hilarionis* memorat *vicum Flacidiam*, appellatque *viculum Rhinocorurae urbis Aegypti.* Polybius quoque *lib.* V. *hiſtoriarum* eam adnumerare videtur urbibus Aegypti, nam Raphiam dicit eſſe primam urbem Syriae ſi quis Aegypto verſus eam tendat, eamque ſitam poſt Rhinocorura, id eſt magis verſus boream. Stephanus quoque ἐν Ἐθνικοῖς. Ῥινοκόρουρα, πόλις Αἰγύπτου ἀπὸ τῶν εἰσῳκισμένων ἐκεῖ τὸ παλαιὸν ἀνθρώπων τὰς ῥῖνας ἠκρωτηριασμένων οὕτω καλουμένη. *Rhinocurura, urbs Aegypti ita dicta ab hominibus eo olim ad habitandum miſſis, quibus nares erant praeſectae.* Syriae autem illam Seneca attribuit *lib.* III. *de ira cap.* 20. *Sicut Rex Perſarum totius populi nares recidit in Syria. Inde Rhinocolura loci nomen eſt.* Atque ita eadem haec urbs apte dici poteſt urbs Aegypti, Arabiae, & Palaeſtinae. Diſtinguantur modo tempora, nihil ſupererit difficultatis. Baronius in notis ad Martyrolog. Rom. duas urbes hoc nomine ſtatuit, unam in Aegypto, alteram in Syria: ſed male. Eadem illa modo Syriae modo Aegypto tribuitur, pro varia aetate ſcriptorum qui ejus meminerunt. Verum altera erat urbs hoc nomine, cujus meminit notitia Graeca epiſcopatuum, Codino Curopalatae ſubjuncta in editione Regia *p.* 353. collocaturque ea in Provincia Mauritaniae, hoc modo

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑΣ
ΡΙΝΟΚΟΡΟΥΡΩΝ.

Rhinocura, Ῥινοκοῦρα (ita & ἐπίσκοπος Ῥινοκουρέων legitur in actis concilii Epheſini, apud Baluzium *p.* 507.) legitur apud Joſephum no-

men hujus urbis *Ant.* XIII. 23. diciturque oppidum eſſe maritimum ad auſtrum urbis Raphiae. Et *l.* V. *de bell. c.* 14. ſita eſſe traditur inter Oſtracinem & Raphiam quae prima Syriae urbs eſt tendentibus ex Aegypto in Judaeam. *Lib.* I. *de bell. cap.* 11. Ῥινοκούρουρα legitur, ubi tamen Rufinus reddit *Rhinocolura*, uti & *de bell.* V. 14. ubi codices Graeci editi habent Ῥινοκορούρα.

Urbs haec condita eſt ab rege Aethiopum Actiſane, qui hominibus maleferiatis hanc ſedem tribuit. Rem narrat Diodorus Siculus bibliothecae hiſtoricae *lib.* I. *c.* 60. Συνετέλεσεν ἴδιόν τι περὶ τοὺς λῃστάς, οὔτε θανατώσας τοὺς ἐνόχους, οὔτε ὁλοσχερῶς ἀφεὶς ἀτιμωρήτους. Συναγαγὼν γὰρ ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας τοὺς ἐν ἐγκλήμασιν ὄντας καὶ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν δικαιοτάτην ποιησάμενος, ἤθροισεν ἅπαντας τοὺς καταδεδικασμένους. Ἀποτεμὼν δ' αὐτῶν τοὺς μυκτῆρας κατῴκισεν ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς ἐρήμου χώρας, κτίσας πόλιν τὴν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος τῶν οἰκητόρων Ῥινοκούρουραν προσαγορευθεῖσαν· αὕτη δὲ κειμένη πρὸς τοῖς μεθορίοις τῆς Αἰγύπτου καὶ Συρίας, οὐ μακρὰν τοῦ παρήκοντος αἰγιαλοῦ, πάντων σχεδὸν τῶν πρὸς ἀνθρωπίνην δίαιταν ἀνηκόντων ἐστέρηται· περιέχει μὲν γὰρ αὐτὴν χώρα πλήρης (in aliis codicibus eſt αὕτη χώραν πλήρη) ἁλμυρίδα, ἐντὸς δὲ τοῦ τείχους ὀλίγον ἐστὶν ὕδωρ ἐν φρέασι, καὶ τοῦτο διεφθαρμένον, καὶ παντελῶς τῇ γεύσει πικρόν. Κατῴκισε δ' αὐτοὺς εἰς ταύτην τὴν χώραν, ὅπως μήτε τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιτηδευθέντας βίους διατηροῦντες λυμαίνωνται τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας, μήτε κατὰ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπιμιξίας ἀγνοούμενοι λανθάνωσιν· ἀλλ' ὅμως ἐκριφέντες εἰς χώραν ἔρημον καὶ πάντων σχεδὸν τῶν χρησίμων ἄπορον ἐπενόησαν βίον οἰκεῖον τῆς περὶ αὐτοὺς ἐνδείας· ἀναγκαζούσης τῆς φύσεως πρὸς τὴν ἀπορίαν πάντα μηχανᾶσθαι· καλάμην μὲν γὰρ κείροντες ἐκ τῆς ὁμόρου χώρας, καὶ ταύτην σχίζοντες λίνα παραμήκη κατεσκεύαζον· ταῦτα δὲ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ἱστάντες τὰς θήρας τῶν ὀρτύγων ἐποιοῦντο (φέρονται γὰρ οὗτοι κατ' ἀγέλας μείζους ἐκ τοῦ πελάγους) οὓς θηρεύοντες ἤθροιζον πλῆθος ἱκανὸν εἰς διατροφὴν ἑαυτοῖς. *Singulari modo ſe geſſit (Actiſanes) adverſum praedones. Nec enim poena capitali in nocentes animadvertit nec impunitos dimiſit. Ex tota enim regione reos undique conquiſivit, & inſtituta cognitione, univerſos qui damnati erant, reſectis naribus in ultimas oras ſolitudinis curavit deportari. His quidem in confiniis Aegypti & Syriae haud*

procul

procul a vicino litore urbem conſtituit (Rhinocolura illa nuncupata eſt ab hac calamitate civium) quae omnibus fere rebus ad victum neceſſariis deſtituitur. Circa illam enim ſalſugo eſt, & putei intra moenia paullum aquae at corruptae & guſtu perquam amarae praebent. Huc eos relegavit, ne homines innocentes laederent veluti antea, & ne ignoti laterent aliis permixti. Veruntamen relegati in hanc oram deſertam & omnium commodorum indigam, natura eos impellente ad artes levandae penuriae idoneas, victum indigentiae ſuae congruum excogitarunt. Stipulas enim ex agris vicinis detonſas fiſſaſque in longa retia aptarunt, quibus per multa ſtadia in litore expanſis coturnices, quarum magna copia ex mari gregatim advolat, aucupabantur & ſufficiens ſibi alimentum acquirebant. Nota etiam coturnicibus paſtos fuiſſe in vicina ſolitudine Hebraeos. *Exod.* 16. 13.

Meminit Sozomenus *hiſt.* VI. *c.* 31. multorum virorum piorum qui illic habitarunt, & illic memorabile exemplum eſt modeſtiae Antiſtitis Rhinocorurenſis.

RIMMON.

רִמּוֹן / Urbs in tribu Simeon. *Joſ.* 19. 7. Euſebius ad vocem Ἐρεμβὼν notat vicum eſſe 16 milliaribus ab Eleutheropoli. Hieronymus addit, *contra meridiem in Daroma.* Et ad vocem Ῥεμμὰ (quam ponit pro רמון *Rimmon*, uti liquet ex eo quod dicat Aquilam id reddidiſſe ἐν Ῥεμμωνᾶ) Euſebius ſcribit eſſe vicum Ῥεμμοῦς in Daroma. Sine dubio loquitur de eodem vico. Et ad vocem Ῥεμμὼν tradit eſſe vicum Ῥεμμὼν prope Aeliam verſus aquilonem intervallo 15 miliarium. Sed hic vicus alius eſt. At quis non videt haec omnia adeo diverſa ab eodem auctore Euſebio proficiſci non potuiſſe, ſi honori ejus aliquo modo conſulere volumus, ſed ab aliis quaedam inſerta fuiſſe?

Mentio etiam fit loci Rimmon dicti *Zach.* 14. 10. ubi praedicitur regionem omnem, כל הארץ, fore uti ערבה planitiem, a Geba uſque ad Rimmon. Videntur haec loca in terminis oppoſitis ſita fuiſſe: & alibi Geba commemoratur hoc modo, *a Geba uſque ad Beerſcheba.* Videtur ergo Rimmon eſſe poſſe eadem

ac urbs Simeonitica Rimmon: nam & Beerſcheba urbs fuit Simeonitarum, quae Gebae opponitur *Joſ.* 21. 17.

RIMMONO.

רִמּוֹנוֹ / Urbs in Zabulon, 1 *Chron.* 6. 77. Putatur eadem eſſe ac *Dimna.*

ROGELIM.

רֹגְלִים / Ubi habitabat Barzillai Gileadites 2 *Sam.* 17. 27.

ROOB.

Ῥοώβ. Vicus in quarto lapide Scythopoleos. Euſebius in onom.

* RUMA.

רוּמָה / 2 *Reg.* 23. 36. Joſepho haec Ἄβουμα vocatur. Memoratur tamen ei alibi Ῥουμά vicus Galilaeae *lib.* III. *de bell.* 9.

RYDDA.

Ῥύδδα. Urbs quam Judaei Arabibus eripuerunt. Joſephus *Ant.* XIV. 2.

SAAB.

Σαάβ. In Galilaea; patria Eleazari filii Samaei. Joſephus *de bell.* III. 9.

SAARA.

Vicus in finibus Eleutheropolis contra ſeptentrionem, pergentibus Nicopolin quaſi in decimo miliario. Hieronymus in onomaſtico. Apud Euſebium legitur Σάρδα: errore nato ex ſimilitudine literarum Α & Δ. Scripſiſſe enim videtur Saraa, uti Hieronymus quoque Sarea infra ſcribit, non Saara. Reponendum & hic videtur Saraa.

SABAIA.

In Notitia dignitatum Imperii Romani legitur. Vide Excerpta ex ea ſupra *lib.* I. *cap.* 36.

SA-

SABURA.

Saburae ſive Veterocariae legitur in Notitia Imperii. Non audeo mihi perſuadere legendum eſſe *Saburae ſive Diocaeſareae*, ut ſit utrumque nomen urbis Sepphoris: nec tamen alius locus mihi ſe offert, cui haec nomina aptem.

SALABA.

Σαλαβά. Vicus grandis in finibus Sebaſtes. Euſebius in onom. ad vocem Σελάβ. In Hieronymo legitur Selaba, & *in finibus Sebaſtenis* ibidem; quod mihi non videtur mutandum in *Sebaſtenes*, nam *fines Sebaſteni* ſunt ὅρια Σεβάςης, & ſolet cum voce ὅρια nomina urbium jungere, non regionum; uti ὅρια Αἰλίας, Διοσπόλεως, Ἐλευθεροπόλεως, Διοκαισαρείας &c. & illud ἐν ὁρίοις Σεβάςης alibi (ad vocem *Sonam*) vertit *in finibus Sebaſtae*.

SALAMIN.

Σαλαμίν. Legitur in ſolis codicibus Graecis *Joſ.* 19. 47. (eo videlicet loco; nam in Codice Hebraeo haec leguntur *Jud.* 1. 35.) Καὶ ὁ Ἀμοῤῥαῖος ὑπέμεινε τȣ̃ κατοικεῖν ἐν Ἐλὼμ καὶ ἐν Σαλαμίν. Sed commate 42 reddiderant Σαλαμὶν quod in Hebraeo legitur שעלבין, & Ἐλὼν quod אילון commate 43. Sic ut non dubitem eadem loca ſub his nominibus latere. Loco citato ex *cap.* 1. *Judicum*, ubi הר חרס, אילון & שעלבים nomina locorum leguntur, pro iis habent Graeci, ac ſi appellativa eſſent, ὄρος ὀςρακώδες, & ἐν ᾧ αἱ ἄρκτοι, & ἐν ᾧ αἱ ἀλώπεκες: & mox addunt (puto autem vel haec vel praecedentia tollenda, ne bis idem ponatur) ἐν Μυρσινῶνι (quod ex חרס & אילין natum eſt) & ἐν Θαλαβὶν, quod ex שעלבים ortum eſſe quilibet animadvertit.

SALAMINE.

Malala in Chronico *pag.* 296. meminit urbis Palaeſtinae Σαλαμίνης, quae ab Auguſto Διόσπολις dicta ſit. Fuere ergo duae Dio-

Dioſpoles in Palaeſtina, una olim Lydda vocata & altera haec. In Miſna Codice Kilaim *cap.* IV. *miſn.* 9. etiam memoratur urbs צלמין *Tzalamin* & in Codice Jevamoth. *cap.* XVI. *m.* 6.

S A L C A.

סַלְכָה/ In extrema parte Baſanitidis. *Deut.* 3. 10. habitabant, videlicet filii Gad, in Baſchan uſque ad Salcha.

S A L E M.

Nomen fuit regiae Melchizedeci, *Gen.* 14. 18. at incertum eſt ubi quaerenda ſit. Hieroſolymam hoc nomine illic innui non putem, & rationes quaſdam in hanc rem adduxi ſupra, ubi de urbe Jeruſalem egi. Sunt & qui hanc Salem putarent eandem quae Salim, Σαλεὶμ, dicitur *Joh.* 3. 23. ubi & Σαλὴμ legitur in codicibus quibuſdam. Sed malim illud Σαλεὶμ credere terminationis eſſe pluralis, quum regiae Melchizedecianae nomen Σαλὴμ *pacem* ſignificare debeat, uti id in epiſtola ad Hebraeos explicatur. Quidam inter veteres crediderunt Salem nomen fuiſſe urbis Sichem, quod legatur Patriarcha Jacobus veniſſe שלם, *Schalem*, urbem Sichem: quod alii reddunt ſoſpitem & incolumem adveniſſe eum: de qua re plura notavimus in parte prima diſſertationum miſcellanearum. Legitur & nomen Σαλὴμ in verſióne Alexandrina pro Σαλὼμ vel nomine urbis Schilo, *Jerem.* 48. 5. Καὶ ἦλθωσαν ἄνδρες ἀπὸ Συχὲμ καὶ ἀπὸ Σαλὴμ (alii codd. habent Συλὼμ & Σαλὼμ) καὶ ἀπὸ Σαμαρείας. *Schilo* legitur in contextu Hebraeo: vide *Jerem.* 41. 5. Verum praeterea nomen Salem urbi datur quae vicina fuit Scythopoli. Hieronymus epiſtola ad Euangelium. *Salem oppidum eſt juxta Scythopolim, quod uſque hodie appellatur Salem, & oſtenditur ibi palatium Melchiſedec, ex magnitudine ruinarum veteris operis oſtendens magnificentiam: de quo in poſteriore quoque parte Geneſeos ſcriptum eſt.* (Gen. 33. 17.) Venit Jacob in Succoth, id eſt, in tabernacula, & fecit ſibi domos ibi atque tentoria, & tranſivit in Salem civitatem regionis Sichem. Chronicon Paſchale,

pag.

pag. 50. Ἔϛιν ἦν ὁ Μελχισεδὲκ ἄνθρωπος ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Χὰμ, μετατεθεὶς ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαναναίων εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς Σαλὴμ πόλιν οὗ καὶ τὴν κώμην ἐθεασάμην. *Eſt ergo Melchiſedec homo ex gente Cham, tranſlatus ex gente ſua ex terra Cananaeorum in terram trans Jordanem in Salem urbem, ubi & vicum illum conſpexi.* Suidas ad v. Μελχισεδὲκ ſcribit eum ex ſtirpe Σίδου, filii Aegypti, regis Libyae fuiſſe, qui in Sion Salem condidit, id eſt εἰρηνόπολιν.

Eſt Σαλὴμ vicus juxta Aeliam ad occidentem & Σαλυμιὰς vicus in Campo, 8 miliaribus a Scythopoli, teſte Hieronymo in Onomaſtico ad hanc vocem & Ἀινῶν. Loci hujus Epiphanius quoque meminit, ſcribens *l.* 11. *adv. haereſes, pag.* 469. Σαλὴμ eſſe ἐν τῷ πεδίῳ, Σικίμων κατ' ἀντικρὺς, τῆς νυνὶ καλουμένης Νεαπόλεως. *In campo, e regione urbis Sicimorum quae nunc Neapolis dicitur*: nec enim videntur debere verti, *in planitie Sicimorum*, quum alibi idem Σίκιμα appellet ipſam Neapolin, uti ἐν Σικίμοις, τοῦτ' ἔϛιν ἐν τῇ νυνὶ Νεαπόλει *lib.* III. *adv. haer. pag.* 1055. & ἐν Σικίμοις, ἐν τῇ νυνὶ καλουμένῃ Νεαπόλει, *lib.* III. *adv. haereſ. pag.* 1068.

Eadem Σαλὴμ, puto, indicatur *Judith.* 4. 4. ubi Judaei dicuntur miſiſſe ad Jericho, Choba, Eſora, καὶ τὸν αὐλῶνα Σαλήμ. Quis eſt αὐλὼν Σαλήμ; Puto ita haec eſſe intelligenda: *miſerunt in* Ἀυλῶνα, id eſt, Campum magnum, qui & Μέγα Πεδίον dicitur, & quidem *ad Salem*, id eſt, ad vicum Salem. Anſam, opinor, errori dedit quod Hebraei ſcripſerint שלחו .... למישור לשלם, ἀπέϛειλαν εἰς αὐλῶνα εἰς Σαλὴμ, quod etiam verti poteſt αὐλῶνα Σαλήμ. Alio loco jam notavi videri librum Judithae Hebraico ſermone primum conſcriptum, & in Graecam linguam fuiſſe verſum.

SALIM.

Σαλείμ. Locus aquis abundans, ubi Johannes baptizabat prope Aenon *Joh.* 3. 23. Σαλὴμ ibi Suidas legit ad vocem Ἀινὼν ſcribens, Ἀινὼν, ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου. Ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Ἀινὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλήμ. *Aenon. Ex Euangelio: ubi ſcriptum eſt, erat autem Joannes*

nes baptizans Aenone prope Salem. Σαλὴμ etiam legitur in codice Graeco octavi aut noni ſaeculi, cujus ſpecimen Montfauconius *pag.* 233. Palaeographiae Graecae exhibet.

Simon Zelotes, unus ex 12 diſcipulis, dicitur ex Salim oriundus in recenſione patriarum 12 Apoſtolorum ex codice regio edita poſt Chronicon Paſchale, *pag.* 438. Σίμων ὁ καλέμενος Ζηλωτὴς ἀπὸ Σαλεὶμ ἐκ πατρὸς Ζήνωνος. *Simon, dictus Zelotes erat ex Salcim, patre Zenone.* Ibidem emenda nomen patriae Petri, ἀπὸ Θηϐαΐδας τῆς κώμης, & lege Βηθσαΐδας.

SALLIS.

Σαλλίς. Oppidum Idumaeae quo Judaei in campo Aſcalonitico caeſi a Romanis fugerunt. Joſephus *lib.* III. *de bell. c.* I. Οἱ λοιποὶ δὲ τραυματίαι τὸ πλέον σὺν τῷ περιλειπομένῳ τῶν ἡγεμόνων Νίγερι τῆς Ἰδεμαίας εἰς πολίχνην τινὰ, Σάλλις καλεῖται, συνέφυγον. *Ceteri vero plerique ſaucii cum Nigro, qui unus reſtabat ex ducibus, in oppidum Idumaeae, quod Salis dicitur, confugere.*

SALMAIDA.

Itinerarium Antonini Martyris meminit hujus urbis his verbis. *Prope ipſam ripam Jordanis quaſi miliario ſecundo eſt fons ubi baptizabat Joannes. In ipſo loco eſt vallis ubi inventus eſt Helias quando ei corvus deferebat panem & carnes. In circuitu autem vallis ipſius multitudo eſt habitantium ibi heremitarum, & ibi prope eſt civitas quae vocatur Salmaida, ubi remanſerunt duae & ſemis tribus filiorum Iſraël priuſquam tranſirent Jordanem, in quo loco termae ſunt quae vocantur Moyſi, ubi etiam leproſi mundantur, & ibi eſt dulciſſimus aquae fons qui bibitur & multos ſanat languores non longe a mari ſalinarum.*

SALUMIAS.

Vicus in Campo, diſtans a Scythopoli 18 miliaribus. Hieron. in Onom. ad v. *Salem.* Meminit & anonymus Ravennas. *Philadel-*

delphia, *Salomiada*, *Scythopolis*, *Neapolis*. Euſebius ad vocem Ἀινὼν hunc vicum *Salem* dicit, uti apparet ſi illa conferas cum iis quae ad vocem *Salem* ſcribit.

SAMARIA.

De regione cui haec urbs nomen dedit, quae & ipſa Samaria dicitur, ſupra diximus *libro* I. De urbis hujus ſitu aliqua etiam notavimus *libro* II, *capite ultimo*.

שׁוֹמְרוֹן dicitur & שָׁמְרַיִן *Ezr.* 4. 10. quod prius nomen erat montis 1 *Reg.* 16. 24. deinde urbis, *ibid.* denique regionis circumjacentis, 2 *Reg.* 23. 19. Samariam ita dictam a Samaraeo filio Chanaan ſcribit Procopius Gazaeus *comm. in Gen. cap.* X. ſed refragante Sacro codice: at rectius in *comm. ad* III. *lib. Regum cap.* 16. *a Schemer dictus eſt mons Schemron*, *& a monte Samaria, quae nunc Sebaſte appellatur.* Ἀπὸ τοῦ Σεμὴρ τὸ ὄρος ἐκλήθη Σομόρων, ἀπὸ δὲ τοῦ ὄρους ἡ πόλις Σαμάρεια, ἡ νῦν Σεβάστη προσηγορευομένη. Nempe Sebaſte dicta eſt, Σεβάστη ἡ Παλαιστίνης Epiphanio *l.* III. *adv. haereſ. p.* 874. & Σεβαστόπολις, quam urbem idem in Samaria collocat, adeoque non videtur diverſa ab hac ipſa, *in libro de vitis Prophetarum pag.* 238. Sebaſtena civitas Ulpiano *l.* I. *tit.* 15. *ff. de cenſ.* ubi legitur: *in Palaeſtina duae fuere coloniae Caeſareenſis & Aelia Capitolina, ſed neutra jus Italicum habet. Divus quoque Severus Sebaſtenam civitatem coloniam deduxit.*

In Joſepho varia ad Samariam ſpectantia leguntur. Urbem olim dictam fuiſſe nomine Μαρεὼν (quod ex שמרון מרון originem trahere alibi conjecimus) poſtea de nomine Σαμάρου, a quo Omri (Amarinus Joſepho) montem in quo urbs ſita eſt, emerat, ita appellatam, *Ant.* VIII. 7. denique Sebaſten nuncupatam, urbemque fuiſſe munitiſſimam *Antiq.* XIII. 18. & XV. 11. deinde ita vaſtatam ab Hyrcano, inductis eo torrentibus, ut ne veſtigium quidem urbis remanſerit, *Ant.* XIII. 18. a Gabinio inſtauratam, *Antiq.* XIV. 10. Herodi redditam ab Auguſto *Antiq.* XV. 11. abeſſe ab Hieroſolymis iter unius diei, *Antiq.* XV. 11. munitam eam fuiſſe ab Herode *Antiq.* XV. 11. non longe a Caeſarea ſitam fuiſſe *lib.* I. *de bell.* 17.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Σαμάρεια, πόλις Ἰȣδαίας, ἡ μετονομασθεῖσα Νεάπολις. *Samaria, urbs Judaeae, poſtea dicta Neapolis.* Error eſt. Samaria fuit dicta Sebaſte, verum altera urbs regionis Samaritanorum Sichem dicta fuit Neapolis. Idem Σεβάςη ..... ἔςι ἐν τῇ Σαμαρείτιδι πολίχνιον. *Sebaſte ..... eſt oppidulum in Samaritide.* Nomen oppidi non addidit: erat Samaria. Sed male putavit Samariae nomen Neapolis datum eſſe. Strabo *lib.* XVI. Σαμάρειαν ἣν Ἡρώδης Σεβαςὴν ἐπωνόμασεν. *Samaria quam Herodes Sebaſten appellavit.* Cedrenus in compend. hiſt. *pag.* 184. Τὴν τῶν Γαβινίων πόλιν, τὴν ποτὲ Σαμαρείαν ἐπικτίσας Σεβαςὴν αὐτὴν προσηγόρευσε. *Gabinii urbem* (lege τȣ̃ Γαβινίȣ) *olim Samariam dictam inſtauravit & nomen Sebaſtes dedit.* Theodoretus, *quaeſt.* 48. *in lib.* III. *Reg.* Σαμάρεια δέ ἐςιν ἡ νῦν Σεβαςὴ προσαγορευομένη. *Samaria eſt quae nunc Sebaſte dicitur* & ita quoque in comm. ad *Jeſ. pag.* 33. Iiſdemque fere verbis Anaſtaſius Sinaita, *quaeſt.* 45. Σαμάρεια δὲ ἐςιν ἡ νῦν Σεβάςεια προσαγορευομένη. *Samaria eſt quae nunc Sebaſtia nuncupatur.* Chronicon Paſchale, *pag.* 181. Ἰωνάθης ὁ Μακκαβαῖος Ἰȣδαίων ἀρχιερεὺς τὴν Σαμάρειαν, τὴν καθ᾽ ἡμᾶς Σεβαςὴν καλȣμένην, Σαμαρέων ȣ̃σαν πολιορκήσας εἰς ἔδαφος καθεῖλεν· ἣν ὕςερον Ἡρώδης ἀλλόφυλος βασιλεύσας Ἰȣδαίων ἀναςήσας Σεβαςὴν ὠνόμασεν. *Jonathas Maccabaeus* (ita ſcribit; quum tamen Maccabaeus fuerit ſolius Judae cognomen nec cum fratribus communicandum) *Judaeorum Pontifex Samariam, quam nunc Sebaſten appellamus, urbem Samaritanorum expugnatam ſolo aequavit. Herodes autem alienigena Rex Judaeorum factus eam inſtauravit & Sebaſten nuncupavit.* Idem fere tradit *pag.* 193.

Hieronymus meminit hujus urbis aliquoties. *Erat in montibus ſita, ubi nunc Sebaſte eſt, in qua & Sancti Joannis Baptiſtae oſſa ſunt condita*, ſcribit ad *Mich.* I. & mox: *Samaria in pulcherrimo Judaeae & uberrimo ſita loco nunc quoque oſtenditur.* Paula & Euſtochium in epiſt. ad Marcellam: *Samariam pergere & Johannis Baptiſtae, Eliſaei quoque & Abdiae, pariter cineres adorare.* Idem in Onomaſtico, ad vocem *Semeron*, & in commentario ad *Hoſ.* I. oſſium S. Johannis baptiſtae illic conditorum meminit his verbis, *Samaria quae & ipſa altera urbs fuit metropolis decem tribuum quae poſtea ab Auguſto*

Cae-

Caeſare appellata eſt Auguſta, *id eſt* Σεβαςὴ, *in qua oſſa Joannis Baptiſtae condita ſunt.* In comm. ad Obadiam *cap.* I. etiam Obadiam illic conditum aſſerit. *Sepulcrum ejus uſque hodie cum Mauſoleo Eliſaei Prophetae & Baptiſtae Johannis in Sebaſte venerationi habetur, quae olim Samaria dicebatur. Hanc Herodes rex Judaeae Antipatri filius in honorem Auguſti Caeſaris Graeco ſermone vocavit Auguſtam.* Ceterum oſſium S. Johannis baptiſtae & alii meminerunt. Theodoritus hiſt. eccleſ. *lib.* III. *cap.* 7. Ἐν Σεβαςῇ δὲ ἡ καὶ ἄυτη εἰς τὸ προειρήμενον ἔθνος τελεῖ, Ἰωάννυ τῦ βαπτιςῦ τὴν θήκην ἀνέωξαν, πυρίτε παρέδοσαν τὰ ὀςᾶ καὶ τὴν κόνιν ἐσκέδασαν. *In Sebaſte autem, quae urbs ejuſdem gentis eſt (cum Gaza & Aſcalone, modo memoratis) Joannis baptiſtae arcam aperuerunt & oſſibus igne conſumtis cineres diſperſerunt quaquaverſum.* Meminit etiam hujus ſceleris Philoſtorgius *hiſtor. lib.* VII. 4. ſed Sebaſten non nominat. Chronicon Paſchale *ad annum* 361. Ἐν Παλαιςίνῃ τῦ ἁγίῦ Ἰωάννυ τῦ Βαπτιςῦ λείψανα ἐν Σεβαςῇ τῇ πόλει κείμενα ἀνορύξαντες διεσκόρπισαν. *In Palaeſtina Sancti Johannis Baptiſtae reliquias in urbe Sebaſte depoſitas effoderunt & diſperſerunt.* Julianus ipſe in Miſopogone ea re gloriatur Syros atheorum monumenta ſigno a ſe dato evertiſſe. De his reliquiis quae Alexandriam, Conſtantinopolin, & Ravennam delatae dicuntur quid factum ſit, vide multa in *Actis Sanctorum tom.* II. *Junii pag.* 784.

Nummi hujus urbis plurimi commemorantur ab iis qui hanc partem literaturae ornandam ſumſerunt. In illis Sebaſte aut Sebaſte Syriae nuncupatur, & aera adſcripta legitur. Vaillantius in numiſmatibus Imperatorum, Auguſtorum & Caeſarum *pag.* 370. exhibet nummum Neronis inſcriptum ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΣΥΡΙΑΣ ϘΑ, in quo Aſtarte conſpici dicitur ſtans, dextra caput Oſiridis, ſiniſtra haſtam, tenens, pede fluvium calcans. Fluvios ipſi Samariae inductos commemorantem mox Joſephum audivimus. Epochae caput ducitur ab A. V. C. 729. Eminentiſſimus Noriſius typum exhibet in eximio opere *de Epochis Syromacedonum diſſ.* V. nummi inſcripti CEBACTHNΩN L. ΘP. (A. 106.) & alius CEBACTHNΩN CYP. L. CIϚ. *Sebaſtenorum, anno* 215. &, ni fallor, eundem exhibere voluit (deeſt

enim L. C.) Patinus *in nummis aereis Impp. pag.* 213. Sunt & alii, annorum CIE, 215, & CK, 220.

Meminit idem Noriſius *pag.* 525. nummi Neronis, quem in hac urbe cuſum ſuſpicatur; & typum ejus exhibuit. Uti illic conſpicitur, legitur in eo Θ. ΣΕΒΑСΤΩΝ Μ.... ΑΡΙΑ ΗΠΡ, & in area nummi L. ΙΔ. ubi, inquit, *annus* 188 (ΗΠΡ) epochae conjungitur cum *anno decimo quarto* imperii Neronis: reſtituitque per conjecturam hac ratione inſcriptionem nummi Θ. ΣΕΒΑСΤΩΝ ΜΕΓαλων ΣΑΜΑΡΙΑ. ΗΠΡ. L. ΙΔ. *Deorum Auguſtorum magnorum. Samaria. Anno* CLXXXVIII. *imperii* vero *Neronis* XIV. Ad quae illuſtranda quum plura ſubjunxiſſet, tandem ita ſcribit: *haec mihi laudati nummi interpretatio in mentem venit, qua tamen longe meliorem viri doctiores invenient, quo uſque integer nummus quandoque repertus veram epigraphen prodat.*

Incidit in ejuſmodi nummum integerrimum, ſic ut dubitari non poſſit literas ita revera in nummo extare ac hic exhibentur, ejuſque ἔκτυπον communicavit mecum, Joannes Maſſon, vir monumentis vetuſtatis illuſtrandis natus, quem in theſauro bibliothecae Bodlejanae invenit, in quo ΚΑΙСΑΡΙΑ Η ΠΡΟС СΕΒΑСΤΩΝ Μ. legitur, quod ipſe interpretabatur *Caeſarea prope Auguſtorum templum, metropolis.* L. ΙΔ. eſt *anno* XIV.

Unde

Unde liquet nummum hunc Caeſareae, non Samariae, tribuendum eſſe, & epocham non latere in literis Η Π Ρ, quae partem faciunt vocum Η ΠΡΟϹ, & Ο in voce ΠΡΟϹ male lectum pro Θ, nec eo Θεȣ̃ς indicari, & quae ſunt alia. Plura non addo, quod ipſe Maſſonus hunc nummum & plurimos alios ſcriptis illuſtrare conſtituerit.

Epiſcopos Sebaſtes hos invenio in actis conciliorum memoratos.

MARIUM. Hic quidem ita ſubſcripſit concilio Niceno primo

Marius Sebaſtenus.

Alii legunt *Marinus.*

PRISCIANUM. Subſcripſit Conſtantinopolitano primo, inter oecumenica ſecundo, habito anno aerae Chriſtianae 381. Vide *tomum* II. conciliorum generalium *pag.* 956.

CONSTANTINUM. In actis Epheſi, quae inſerta ſunt actis concilii Chalcedonenſis, *tomo* IV. conciliorum *pag.* 118. legitur

Κωνςαντίνȣ Σεβαςῆς.

PELAGIUM. In actis concilii Hieroſolymitani, habiti *anno* 536. Vide *tom.* V. conciliorum, *pag.* 284.

SAMEGA.

Σαμεγά. Urbs capta ab Hyrcano. Joſephus *Ant.* XIII. 17. Σαμαία appellatur *lib.* I. *de bell.* I. 2.

SAMPHO.

Σαμφώ. Vicus Samaritidis, *Ant.* XVII. 12. Appellatur Σαπφώ *lib.* I. *de bell. c.* 3. κώμη ἐρυμνή.

SANIM.

Σανίμ. Vicus in finibus Sebaſtes in regione Acrabattine. Euſebius ad vocem Σωνάμ.

* SANSANNA.

סַנְסַנָּה Urbs in regione auſtrali tribus Judae *Joſ.* 15. 32.

SA-

SAPHEC.

Σαφέκ. Urbs memorata in codicibus Graecis, 1 *Sam.* 30. 29. In Hebraeis de illa nihil. Vide ſupra ad vocem *Atach.*

SAPHIR. Vide *Schaphir.*

SARAA.

Σαραά. Vicus 10. mill. ab Eleutheropoli verſus Nicopolin. Euſebius in onom. Erat juxta Eſtaol, teſte Hieronymo ad vocem Sarea: & non longe a Caphar Sorech; vide Euſebium ad Σωρήκ.

SARABATHA.

Patria Sophoniae Prophetae. Epiphanius *de vitis Prophetarum p.* 248. ἀπὸ ὄρȢς Σαραβαθά. Ubi al. codd. Βαραθά. Chronicon Paſchale *pag.* 151. ἐξ ἀγρȢ̃ Σαβαρβαθά. Logotheta, ἀπὸ ὄρȢς Ἐνβαραθά. Heſychius Presbyter ab Hoeſchelio editus habet ἐκ φυλῆς Συμεὼν ἀγρȢ̃ Σαβαρώθ.

SARAIM.

Σαραΐμ. Urbs tribus Judae. Joſephus *Ant.* VIII. 3. צרעה Zoraa nuncupatur 2 *Chron.* XI. 10. uti liquet ex ſerie urbium recenſitarum eodem ordine a Joſepho & auctore ſacro.

SARAFA.

Meminit anonymus geographus in expoſitione totius mundi. *Sarafa*, *Caeſarea*, *Neapolis* &c. vide *Sariphaea.*

SARASA.

Σαρασά. Oppidum in quo ſepultus eſt Samſon. Joſephus *Ant.* V. 10. *Jud.* 16. 31. צרעה Σορακ appellatur. Ita ſcribendum fuerat. Sed videtur legiſſe צרצה unde Σαρασά natum eſt.

SARE-

SAREPHTHA.

Σαρεφθὰ (צרפת) media inter Tyrum & Sidonem eſt, teſte Joſepho & Plinio qui illam Saraptam vocat. Stephanus. Σάραπτα, πόλις Φοινίκης. *Sarapta, urbs Phoenices.* Joſepho urbs haec Σαρεφθὰ dicitur *Antiq.* VIII. 7. Nunc appellatur صرفند, uti & a geographo Arabe Scherif Ibn Idris. Ita ille ومنه الي صرفند عشرون ميلا وهو حصن حسن ومنه الي صيدا عشرة اميال وبين صور وصرفند يقع نهر لنطة ومنبعة من الجبال ويقع هناك في البحر *Et ab illa (Tyro) uſque ad Tzarphand ſunt 20 miliaria. Eſt autem Tzarphand arx pulcherrima. Et ab illa uſque ad Tzaida (Sidonem) ſunt decem miliaria. Inter Tyrum vero & Tzarphand labitur flumen Lante, e montibus ortum trahens, & hic in mare ſe volvens.*

Meminit & Hieronymus *in Epitaphio Paulae. Sidone derelicta in Sareptae litore Eliae eſt ingreſſa turriculam, in qua adorato Domino Salvatore per arenas Tyri, in quibus genua Paulus fixit, pervenit Acco.* Itinerarium Antonini Martyris. *Deinde venimus Sareptam quae civitas modica eſt, & homines in ea Chriſtianiſſimi, in qua civitate eſt coenaculum illud quod fuit Heliae & lectus ubi requievit, & alveus marmoreus ubi vidua fermentavit, in quo loco multa offeruntur & virtutes multae ſunt. Exeuntes de Sarepta venimus in civitatem Tyrum a Sarepta miliario ſexto.* Phocas in deſcript. Sanctor. locor. Μετὰ τὴν Σιδόνα τὸ Σαραφθὰ κάστρον περὶ τὸ κλύσμα τῆς θαλάσσης τεθεμελίωται καὶ ναὸς τοῦ προφήτου Ἡλίου ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ τῆς ξενισάσης αὐτὸν χήρας μέσον τοῦ πολίσματος ἵδρυται. *Poſt Sidonem Sarephtha caſtrum in alluvione ipſa maris fundatur & templum Prophetae Eliae in aede viduae quae eum hoſpitio excepit, media in urbe aſſurgit.*

Celebre eſt vinum Sarephthinum quod Tyrium videtur Plinius appellare *lib.* XIV. 7. a loco vicino magis noto. Commendatur id ab Alexandro Tralliano *lib.* I. *cap.* 13. καὶ ὀλίγον οἶνον ..... καὶ μάλιστα τὸν ὑδατώδη, οἷός ἐστιν ὁ Κνίδιος καὶ ὁ Σάμιος καὶ ὁ Σερεφθῖνος (ita vetus codex MS.tus habet cum meo collatus) *Et vinum exiguarum virium* (*parum vini* aliis) *& potiſſimum aquoſum, quale eſt Cnidium, Samium, & Serephtinum.* Contra

tra Fulgentius *lib.* II. Mythologicôn de illo vino haec habet. *Liber ergo pater dictus eſt, quod vini paſſio liberas mentes faciat. Indos vero viciſſe, quod haec gens valde ſit vino dedita, duobus ſcilicet modis, ſive quod fervor ſolis eos faciat potatores, ſive quod ibi ſit Seraptenum vinum vel Meroitanum, cujus vini tanta virtus eſt, quo vix licet ebrioſus ſextarium toto menſe bibat.* At nec Meröen nec Sareptam apud Indos quaeri oportuit: certe non Sareptam; nam Meröe dici poſſet eſſe Indorum, quod & Aethiopes, gentes Africanae, Indi quibuſdam ex veteribus dicantur. Sic Nilus Virgilio dicitur,

Uſque coloratis amnis devexus ab Indis.

Ita Axumitae Indi dicuntur, & Frumentius apoſtolus Indorum. Nec defuere qui & Homeritas, ſocios Axumitarum in Arabia ſitos, nuncupaverint Indos: ſed urbes Phoenicias, qualis erat Sarepta, Indicas appellatas fuiſſe a veteribus non ſcio. Corippus, *lib.* III. vini Sarephthini meminit,

——— *Et dulcia Bacchi*
Munera, quae Sarepta ferax, quae Gaza, crearat.

Fortunatus, de vita S. Martini.

——— *Falerna,*
Gazaque, Creta, Samos, Cypros, Colophona, Sarepta,
Lucida perſpicuis certantia vina lapillis.

Martinus Dumienſis,

Vina mihi non ſunt Gazetica, Chia, Falerna,
Quaeque Sarepteno palmite miſſa bibas.

Trebellius Pollio in vita Claudii epiſtolam Gallieni exhibet, in qua inter alia munera miſſa leguntur *oraria Sarabadena* vel *Sarabdena.* Vir maximus, Claudius Salmaſius, ad Sareptam noſtram ea refert. Orarium eſt ſegmentum vel faſcia quae ad oram veſtis adſuitur.

SARERA.

Ἐκ γῆς Σαρηρὰ erat Ezechiel. Epiphanius de vitis Prophet. & Po-

Polychronius in *Ezech.* 24. ſed in Chronico Paſchali legitur ἐξ Ἀγιρά. Affine voci priori eſt *Sarara*, uti legit Hieronymus, vel Σερωγὰ quae Euſebio in onomaſtico eſt πόλις ἀπιόντων εἰς Ἐδώμ.

SARID.

שָׂרִיד Urbs in finibus Zabulon. *Joſ.* 19. 12. Affine nomen eſt שרידים *Joël* 2. 32. quod Theodotion reddit Σαριδεὶν, habetque pro nomine proprio quemadmodum & Judaei, teſte Hieronymo.

SARIPHAEA.

Σαριφαία. Urbs Palaeſtinae epiſcopatu inſignis. Mentio fit ejus in Concilio Hieroſolymitano habito *anno* 536. ubi legitur Στέφανος Σαριφαίας. In Latin. *Scarphienſis* & *Sariphaeenſis*. Mentio fit illius urbis in hiſtoria martyrii 20 patrum laurae S. Sabae, quam conſcripſit ipſarum aequalis Stephanus monachus, & ex codice MS.to typis deſcribi curaverunt, eruditiſſimi editores vaſti illius operis quod *Acta Sanctorum* inſcribitur, & quia multa eximia λείψανα veteris & medii aevi continet multum mihi profuit. Illic legitur de Saracenis *anno* Chriſti 797 in Palaeſtinam irruentibus, Διαφόρες γὰρ πολυανθρώπες πόλεις ἠρήμωσαν· καὶ γὰρ Ἐλευθερόπολιν παντελῶς ἀεὶ ἀοίκητον ἔθηκαν, πᾶσαν ἐκπορθήσαντες· ἀλλὰ καὶ Ἀσκάλωνα καὶ Γάζαν καὶ Σαρεφαίαν (nota ita ſcribi illic per ἐ ψιλὸν) καὶ ἑτέρας πόλεις δεινῶς ἐιλκύσαντο. *Diverſas urbes, eaſque incolis refertas, depopulati ſunt. Eleutheropolin enim plane deſertam & inhabitatam reddiderunt, & praeterea Aſcalona, Gazam & Sarephaeam, nec non alias urbes diripuerunt.* Hinc diſcimus in vicina Gazae & Aſcalonis Sariphaeam ſitam fuiſſe. Memorari quoque eam exiſtimo nomine Sarafa, in expoſitione totius mundi auctore anonymo, nam Sareptae jam ante meminerat. Forſitan eſt צריפין cujus in Talmude mentio, unde tradunt manipulum hordeaceum aliquando fuiſſe petitum, quum in locis urbi Hieroſolymitanae proximis hordeum non proveniſſet.

Ceterum nunc eſt vicus *Serphend*, quod nomen haud multum abit ab illo Σαριφαίας, inter Joppen & Ramam. Inter Joppen &

Ramam nulli vici ſunt praeter Jazur & Serfend. Jazur abeſt 3 quadrantes horae itineris a Joppe. Serfend unam horam a Jazur & dimidiam horam a Rama. Haec mihi ſignificavit vir integerrimus Henricus Lub, qui Ramae diu habitavit & cujus jam antea memini.

In notitiis veteribus de Sariphaea nihil. Quare videtur eo tempore quum illae conſcriptae ſunt, nondum habuiſſe epiſcopum.

SARIS.

Σάρις. Oppidum tribus Judae. Joſephus *Antiquit.* VI. 14. ubi pro πάλιν lege πόλιν. Eſtne *Sores* in Graecis Joſuae? vide ſupra ad vocem *Betlechem.*

SARON.

In portione tribus Gad vulgo collocatur, & ſunt qui urbem putent fuiſſe, quia מגרשי ejus a Gaditis inhabitata commemorantur 1 *Chron.* 5. 16. Nos cum iis non facimus. Vide quae ſcripſimus ſupra *lib.* 1. *cap.* 55. *pag.* 370.

* SCHAALABBIN.

שַׁעֲלַבִּין / Urbs Danitarum. *Joſ.* 19. 42. Eſt vicus quidam Σαλαβὰ dictus in finibus Sebaſtes. Euſebius in Onomaſt. Meminit illius loci quoque Hieronymus in comm. ad *Ezech.* 48. eum *Selebi* nuncupans. *Septima Dan uſque Joppem, ubi ſunt turres Ailon & Selebi & Emaus.* Junguntur etiam *Joſ.* 19. 42. שעלבין ואילון.

SCHAALBIM.

שַׁעַלְבִים / Jungitur cum Ajalon & Cheres *Jud.* 1. 35. & Bethſchemes ac Makatz 1 *Reg.* 4. 9. Videtur eadem ac praecedens.

SCHAARAIM.

שַׁעֲרַיִם / Urbs tribus Judae in planitie ſita. *Joſ.* 15. 36. Sunt qui putent hujus loci mentionem fieri 1 *Macc.* 5. 66. ubi nunc Σαμάρεια legitur. Sed nos Μάρισσαν ſubſtituimus: vid Mariſſa.

SCHAC-

* SCHACHATZIMA.

שַׁחֲצוּמָה / Urbs in finibus Jiſſaſcar *Joſ.* 19. 22. Legendum eſſe שחצימה, & puncta in contextu ſcripta non eſſe puncta literarum illic ſcriptarum, ſed illius vocis quae in margine eſt exarata, monetur a Maſorethis.

SCHALEM. Vide *Salem.*

SCHAMIR.

שָׁמִיר / In montanis Ephraim, ubi habitavit Judex Tola ex tribu Jiſſaſcar *Jud.* 10. 1. quare nonnulli putant urbem ſitam fuiſſe in regione tribus Jiſſaſcar בהר *juxta montana* Ephraim. Eſt & in montanis Judae. *Joſ.* 15. 48. pro qua שפיר legerunt interpretes Alexandrini, qui Σαφεὶρ habent.

* SCHAPHIR.

שָׁפִיר / *Mich.* 1. 11. Eſt in regione montana, eſtque hoc nomine vicus inter Eleutheropolin & Aſcalonem. Ita Euſebius ad vocem Σαφείρ. Bonfrerius in commentario ad Euſebii Onomaſticon ſcribit, *hujus nulla uſquam in Scriptura mentio.* Sed omnino ejus loci mentio fit, nempe *Mich.* 1. 11. verum hinc natus eſt error quod in verſione vulgata & pluribus aliis nomina urbium Michae *c.* 1. memoratarum pro appellativis habita fuerint. Praeterea potuit Euſebius hanc vocem hauſiſſe ex *Joſ.* 15. 48. ubi Σαφεὶρ inter urbes Judae recenſetur in verſione Graeca, quamvis in codicibus Hebraeis שמיר legatur, non שפיר. Et crediderim potius ex hoc Joſuae loco vocem Σαφεὶρ hauſiſſe Euſebium quam ex loco Michae, quia dicit Σαφεὶρ ἐν γῇ ὀρεινῇ, quod etiam legitur *Joſ.* 15. 48. ubi inter urbes in montanis ſitas recenſetur.

Quaeri poteſt, quomodo Euſebius hunc vicum in montanis locet, eundemque inter Eleutheropolin & Aſcalona. Montes

enim non videntur fuiſſe inter Eleutheropolin & Aſcalona. Ad occaſum Eleutheropolis erat regio campeſtris, teſte Euſebio ad vocem Σεφηλά. Erat autem Aſcalon ad occaſum Eleutheropolis. Suſpicor id voluiſſe Euſebium, Σαφείρ eſſe nomen urbis quae *Joſ.* 15. 48. in verſione Graeca recenſetur inter urbes tractus montani, & eſſe hoc nomine vicum aliquem ſitum inter Eleutheropolin & Aſcalona. Adeoque punctum videtur locandum poſt ὀρεινῇ. Sic ut ſcribat fuiſſe illum ἐν γῇ ὀρεινῇ. Κώμη ἐςὶ μεταξὺ Ἐλευθεροπόλεως καὶ Ἀσκάλωνος.

* SCHARUCHEN.

שָׁרוּחֶן / Urbs tribus Simeon. *Joſ.* 19. 6. ſed quum 13 numero fuerint urbes illic recenſitae, &, ſi Scharuchen urbs fuit ſingularis, ſint 14, una demi debet. Graeci hanc tollunt & οἱ ἀγροὶ αὐτῆς reddunt, ac ſi legiſſent שדיהן.

SCHAZUR.

שזור / Oppidum prope Zephat in ſuperiore Galilaea: unde Simeon שזורי. Ita R. Abraham Zacuth, auctor libri Juchaſin, *fol.* 68. 1.

* SCHEBA.

שֶׁבַע / Urbs in Simeon, *Joſ.* 19. 2. eadem ac Beerſcheba, ut Hillerus vult in Onomaſtico Sacro *pag.* 519. reddens ושבע *ea eſt Scheba*, uti *Joſ.* 19. 46. ומי הירקון והרקון *& Me Haijarcon: ea eſt Haraccon.* Ego tamen putarem eſſe urbem diſtinctam, & eandem שמע appellari *Joſ.* 15. 26. ubi etiam ante Molada recenſetur uti *Joſ.* 19. 2. Adde quod Simeon acceperit urbes e Juda, in quibus nulla Schema recenſita fuit. Sed facilis eſt literarum ב & מ permutatio: & Interpretes Graeci *Joſ.* 19. 2. Σαμαὰ habent.

* SCHEBAM.

שְׂבָם / Urbs tribus Ruben. *Num.* 32. 3.

SCHE-

SCHEBARIM.

שְׁבָרִים / Prope Ai. *Joſ.* 7. 5.

SCHEKEM. Vide *Sichem*.

* SCHEMA.

שְׁמַע / Urbs in parte auſtrali tribus Juda. *Joſ.* 15. 26. vide vocem *Scheba*.

SCHEPHAM.

שְׁפָם / Locus in finibus orientalibus terrae Iſraëliticae cis Jordanem *Num.* 34. 10. 11.

SCHICHIN.

שיחין / Urbs propter artes magicas, מפני כשפים, vaſtata. *Gem. Hier. Taanith*, & *Echa Rabbati fol.* 75. 3. Alibi memoratur כפר שיחין & jungitur cum Caphar Chananjae: unde colligere liceret locum hunc in Galilaea ſitum fuiſſe. Sed mittamus incerta.

* SCHILCHIM.

שִׁלְחִים / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 32. vide ſupra tabellam triplicem *p.* 153.

SCHILO. Vide *Silo*.

SCHIMRON.

שִׁמְרוֹן / Urbs tribus Zabulon. *Joſ.* 19. 15.

* SCHIMRON MERON.

שִׁמְרוֹן מְראוֹן / *Joſ.* 12. 20. Forſitan eſt eadem ac praecedens. Graeci duorum, non unius loci, nomen eſſe putant.

SCHION.

* SCHION.

שִׁיאֹן / Urbs tribus Jiſſaſcar. *Joſ.* 19. 19. Sita eſt juxta montem Tabor, teſte Euſebio ad vocem Σηών.

* SCHIPHMOTH.

שִׁפְמוֹת / Nihil de hoc loco conſtat niſi ex 1 *Sam.* 30. 28.

SCHUNEM.

שׁוּנֵם / Urbs in Jiſſaſcar *Joſ.* 19. 18. 1 *Sam.* 28. 4. unde שׁוּנַמִּית. Euſebius ad hanc vocem notat eſſe vicum in finibus Sebaſtae in Acrabattene nomine Sanim. Et idem ad vocem Σουβὴμ, eſſe vicum Sulem 5 miliaribus a monte Thabor verſus meridiem. Non longe aberat hic locus a Gilboa: nam Philiſtaei caſtrametabantur in vel circa Schunem, & Saul in Gilboa autem 6 miliaria circiter aberat a Scythopoli, teſte Euſebio ſi Γελβοὺς vicus eodem loco ſitus fuerit.

SCYTHOPOLIS.

Urbs ea olim dicta Bethſchean (vide ſupra ad vocem *Bethſchean*) poſtea nomen accepit Scythopolis. Interpretes Graeci, *Judic.* 1. 27. Βαιθσὰν, ἥ ἐστι Σκυθῶν πόλις. Sed poſteriora videntur ex margine in contextum irrepſiſſe poſtquam ſibi gentes illam adſciverunt. Scythas nomen ei dediſſe vix crediderim. Nec enim ab antiqua illa Scytharum irruptione in Palaeſtinam, cujus meminit Herodotus *lib.* 1. illud nomen arceſſendum eſt, quae plane ficta multis videtur. Hieronymus in Quaeſtionibus Hebraïcis ad *Gen.* 33. 17. aliqua ſcribit, lucem, uti opinor, huic rei datura. *In Hebraeo legitur* Sochoth (סכות) *eſt autem uſque hodie civitas trans Jordanem hoc vocabulo in parte Scythopoleos.* Hinc diſcimus in regione Scythopoleos locum illum Succoth, ita a Jacobo appellatum, fuiſſe, licet Scythopolis non trans ſed cis Jordanem fuerit. Quare conjici poſſet, ſtante Templo ſecundo regionem

vi-

vicinam loco Succoth a loco hoc celeberrimo nomen traxiſſe, quumque cis Jordanem urbs Bethſan in eadem regione praecipua & metropolis cenſeretur, dictam illam eſſe Σκυθόπολιν vel Συκοθόπολιν, quaſi urbem dicas primariam ejus regionis in qua Succoth eſt, unde poſtea nomen notius Σκυθόπολις formatum eſt. Georgius tamen Syncellus *pag.* 214. a Scytharum irruptione tempore regis Joſiae filii Amos in Palaeſtinam hoc nomen ducit. Ita ſcribit, Σκύθαι τὴν Παλαιςίνην κατέδραμον καὶ τὴν Βασὰν κατέσχον, τὴν ἐξ ἀυτῶν κληθεῖσαν Σκυθόπολιν. *Scythae Palaeſtinam incurſionibus populantur & Baſan* (lege Bethſan) *occupant de eorum nomine dictam Scythopolim.* Ineptum eſt gloſſema margini adſcriptum, Τὶς ἦν ἡ Σκυθόπολις Σεβαςὴ πρὶν καλεμένη, natum ex ignotioris vocis Βεθσάνη ignorantia: nunquam enim ea Sebaſte nuncupata fuit. Bochartus nomen a שטה, ſpinae genere quod ibi creſcebat affatim, deductum ſcribit in Hierozoico *lib.* II. *c.* 31. Suſpicor occaſionem huic opinioni dediſſe verba Hieronymi, & ſitum Scythopolis in Arabiae confiniis.

Tzetzi *Baſan* dicitur, Chiliade X. *verſ.* 306.

> Βασὰν κατά τινὰς Σκυθῶν λέγεται πόλις εἶναι.
> *Baſan ſecundum quoſdam dicitur eſſe Scythopolis.*

Quum toto illo capite Tzetzes loquatur de Baſan, quae regio eſt eo nomine nota in V. T. videtur confundere eam cum urbe Scythopoli; nam illa Bethſan dicitur, non Βασὰν, & quamvis certum ſit illud nomen Βαισὰν, Βαισὼν & aliis modis ſcribi, & ביישן, ביסן, *Beſan*, in Miſna Pea VII. I. pro ביתסן, quum ſoleant בי pro בית dicere paſſim, debuiſſet noſter diſtinctius monuiſſe urbem Scythopolin non habere idem nomen ac regionem Baſan a qua diverſa eſt, ſed Bethſan. Cedrenus eodem modo *in Compendio hiſtor. pag.* 78. ſcribit ἡ Σκυθόπολις Βασὰν ἐλέγετο πρότερον, *Scythopolis olim Baſan dicebatur.* Corruptiſſime legitur nomen hujus urbis apud Zonaram annalium *lib.* I. *pag.* 70. Μεθοράμ. Nempe B vocis *Bethſan* in M abiit. Hoc a librariis eſt: nam figura B & M apud veteres fere erat eadem, unde toties in MSS.tis una pro altera ponitur.

1 *Macc.* 5.52. Βαιθσὰν appellatur, & dicitur κατὰ πρόσωπον ἀυτῆς ſitum eſſe μέγα Πεδίον. Κατὰ πρόσωπον eſt לִפְנֵי, uti κατὰ πρόσωπον Πτολεμαΐδος *commate* 55. κατὰ πρόσωπον τȣ̃ θυσιαστηρίȣ 1 *Macc.* 7.36. Eadem eſt ac Scythopolis. Confer 1 *Macc.* 5.52. cum 2 *Macc.* 12.29. Diſtabat autem Hieroſolymis intervallo 600 ſtadiorum 2 *Macc.* 12.29. de quo vide *lib.* II. In libro Judithae *cap.* 3. 11. Σκύθων πόλις appellatur: ibi leguntur caſtrametati inter Gaebam & Scythopolin non longe a Dothaim.

Joſephus & nonnunquam priſco nomine Βηθσάνην eam nuncupat, uti *Antiquit.* V. 1. ubi dicitur eſſe terminus regionis Manaſſis ad boream, & XIII. 10. & XII. 12. ubi dicit eam ſitam eſſe ante Campum magnum, μέγα Πεδίον ȣ̃ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη, καλȣμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. Praeterea diverſis locis ejus urbis meminit. *Antiq.* XIII. 18. ſcribit Judaeis proditam fuiſſe ab Epicrate. *Ant.* XIV. 10. inſtauratam a Gabinio. *Lib.* III. *de bell. cap.* 2. terminum eſſe Galilaeae ad meridiem. Eodem libro *cap.* 16. appellat eam urbem maximam Decapoleos & vicinam Tiberiadi. Sed *Antiquit.* XIII. 21. eam urbem Coeleſyriae dixerat. *Lib.* V. *de bello cap.* 4. legitur montem, qui Campum magnum cingit ad occaſum, protendi ab Jerichunte uſque ad terram Scythopolitarum, μέχρι τῆς Σκυθοπολιτῶν γῆς, & illud μέγα Πεδίον dicitur ἔχειν λίμνας, Aſphaltiten nempe lacum & Tiberiadenſem. *In vita* ſcribit, in confiniis Tiberiadis & agri Scythopolitani ſitos fuiſſe vicos Hippenorum & Gadarenorum, quos Juſtus Tiberiade egreſſus incendit, τὰς Γαδαρηνῶν καὶ Ἱππηνῶν κώμας, αἳ δὴ μεθόριοι τῆς Τιβεριάδος καὶ τῆς τῶν Σκυθοπολιτῶν γῆς ἐτύγχανον κειμέναι. Porro ſcribit *in vita p.* 1025. Tiberiada abfuiſſe ab Hippo 30 ſtadia, a Gadaris 60, a Scythopoli 120 & ſitam ad lacum Genneſareth. Adeoque niſi Tiberias ad unum extremum lacus collocetur, quum is tantum habuerit longitudinem 100, aut ut alii 140 ſtadiorum, Scythopolis ad lacum hunc non poteſt collocari, uti a quibuſdam fit; & ita collocanda eſt, ut diſtantiae Tiberiadis ab Hippo & Gadaris conveniat.

Situm longe alium & a vero quam maxime diverſum urbi huic dedit,

dedit Bochartus, qui in mappa geographica Syriae & Aegypti non tantum ad ortum Jordanis eam collocat, ſed & in *cap.* 13. *lib.* III. Geographiae Sacrae hoc confirmat, ſcribens, *nunquid ea eſt Scythopolis urbs in Aulone ſeu Scythopolitana valle nobilis, ad orientem lacus Tiberiadis, quem Syri vocant mare Ginnoſar? Huic certe conjecturae plurimum favet Chaldaeus interpres, qui ſic habet verſ.* 11. Dabo לגוג, τοῖς Gog, locum commodum in valle tranſeuntium ad orientem maris Ginnoſar. *Et cum Scythopoleos vetus nomen fuerit Bethſan, ut ex Joſepho conſtat, non alia occurrit ratio cur priſco nomine antiquato novum iſtud ſit ſubſtitutum.* Non exiſtimo multis mihi laborandum eſſe ut hunc errorem refutem, quum ex Sacro Codice liqueat Bethſan ad occidentem Jordanis fuiſſe, & teſtimonia Joſephi aliorumque, quae hoc capite a me adnotata ſunt, hunc ſitum adeo confirment, ut nihil in univerſa geographia Palaeſtinae certum ſit, ſi hoc non ſit, Scythopolin ad occidentem Jordanis eſſe collocandam.

Epiphanius meminit hujus urbis aliquoties, ſcribens *lib.* I. adverſus haereſes *pag.* 128. Tiberiade profectum Joſephum eo ſe contuliſſe, & aedes quaſdam ſibi comparaviſſe, ſe quoque ipſum cum Joſepho ibidem fuiſſe, & omnes qui praeter Joſephum illic erant Arianae ſectae fuiſſe addictos. Vide *p.* 129. & 872.

Stephanus haec de illa notat. Σκυθόπολις, Παλαιςίνης πόλις, ἢ Νύσσης (lege Νύσση, nam dicta fuit Nyſa. Vide Plinium) κοίλης Συρίας, Σκυθῶν πόλις, πρότερον λεγομένων (lege λεγομένη) Βαίσων (hoc eſt a vero nomine *Bethſan*) ὑπὸ τῶν βαρβάρων. *Scythopolis, urbs Palaeſtinae, ſive Nyſſa Coeleſyriae, urbs Scytharum, prius Baeſon dicta a barbaris.* Meminit hujus urbis & ſitum ejus ita deſcribit Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. *Civitas in Palaeſtina Scythopolis gemina ratione viſa magis omnibus opportuna quod ſecretior & inter Antiochiam Alexandreamque media.* Abulfeda Scythopolin locat علي الجانب العربي من الغور ad partem occidentalem campi major. Liceat enim vocem غور ita reddere. Supra de الغور egimus *lib.* I. *pag.* 365. Narrat idem fluvium illic eſſe exiguum.

Urbs fuit Palaeſtinae ſecundae & epiſcopatu inſignis ſaeculo quarto: homines tamen in ea magno numero habitaſſe qui ſuper-

perſtitioni Gentium erant addicti (qui illic jam olim ſtante Templo ſecundo ſedes habuerunt) vel ex eo liquet quod una cum Aſcalonitis & Gazaeis praecipue Scythopolitani memorentur furentes erga Chriſtianos. Chronicon Paſchale ad annum Chriſti 361. Τῦ ἁγίȣ Πατροφίλȣ ἐπισκόπȣ τῆς ἐν Σκυθοπόλει ἐκκλησίας γενομένȣ ἀνορύξαντες ἀπὸ τῦ τάφȣ τὰ λείψανα τὰ μὲν ἄλλα διεσκόρπισαν, τὸ δὲ κράνιον ἐφυβρίςως κρεμάσαντες ὡς ἐν σχήματι κανδήλας ἐνέπηξαν. *Sancti Patrophili, epiſcopi Eccleſiae Scythopolitanae, aperto ejus tumulo, partes alias quidem diſperſerunt, & calvam contumelioſe ſuſpenderunt pro lychnucho.*

Epiſcopos hos invenio Scythopoleos in actis conciliorum.

PATROPHILUM. Hic interfuit concilio Palaeſtino, habito anno aerae Chriſtianae CCCXVIII. Vide Baluzium in nova collectione conciliorum *pag.* 23. Idem & ſubſcripſit concilio Niceno primo. Hic & Euſebius Caeſareenſis dicuntur ſoli ex epiſcopis Palaeſtinae a partibus Arii ſtetiſſe. Id narrat Nicetas in theſauro fidei orthodoxae V. T. ex Philoſtorgio. Socrates tamen negat Euſebium Arianum fuiſſe. Vide hiſtoriam ejus eccleſiaſticam *lib.* II. *cap.* 21.

SATURNINUM. Subſcripſit concilio Conſtantinopolitano primo. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 956.

SEVERIANUM. Inter epiſcopos Palaeſtinae ſecundae qui ſubſcripſerunt concilio Chalcedonenſi commemoratur, *tomo* IV. conciliorum generalium *pag.* 787.

THEODOSIUM. Hujus nomen legitur in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani, *tom.* V. concilior. *pag.* 192. ubi legitur

Θεοδόσιος τῆς Σκυθȣπολιτῶν.

Idem interfuit concilio Hieroſolymitano *anno* 536. vide *tom.* V. concil. *pag.* 284.

Legitur & in concilio Conſtantinopolitano *anno* 536. ſubſcripſiſſe Στρατήγιος διάκονος καὶ μοναχὸς μονῆς τῦ μακαρίȣ Ἰωάννȣ ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπὸ Σκυθόπολιν μοναχῶν, *Strategius diaconus & monachus monaſterii S. Joannis (qui ſubſcripſit) nomine omnium monachorum, qui Scythopoli ſubſunt.*

Maxi-

Maximam illic copiam palmarum fuiſſe docent haec Sozomeni quae leguntur *hiſtor. lib.* VIII. *cap.* 13. Ἀνεχώρησαν εἰς Ἱεροσόλυμα. Κἀκεῖθεν εἰς Σκυθόπολιν ἧκον, ἐπιτηδείαν ἡγησάμενοι τὴν ἐνθάδε οἴκησιν διὰ τοὺς πολλοὺς φοίνικας, ὧν τοῖς φύλλοις ἐχρῶντο, πρὸς τὰ εἰωθότα τοῖς μοναχοῖς ἔργα. *Hieroſolymam profecti ſunt. Et inde Scythopolim, commodum ſibi fore eo loco domicilium arbitrati propter multitudinem palmarum, quarum foliis ad conſueta monachorum opera utebantur.* Illa conſueta monachorum opera puto fuiſſe confectionem ſportarum, quas ex iis contexebant. Ita legitur apud Hieronymum praefat. in commentarios ad Jobum. *Si fiſcellas junco texerem aut palmarum folia complicarem, nullus me morderet.* In vita Joannis Damaſceni conſcripta a Joanne Patriarcha Hieroſolymitano §. 27. Σπυρίδας, ἃς εἶχον ἐργόχειρον, πολλὰς συναγηοχὼς πρόφασιν προβάλλεται τοιάνδε, εἰρηκὼς τῷ Ἰωάννῃ οὑτωσίν. Ὡς ἤκουσαί μοι τέκνον ἐν Δαμασκῷ πολλοῦ πωλεῖσθαι τὰς σπυρίδας εἴπερ ἐν τοῖς τῆς Παλαιστίνης μέρεσιν. *Sportas quas ſuis manibus contexere ſolebant (in laura S. Sabae) multas colligens, occaſione captata Johanni dixit: intelligo, fili, ſportas Damaſci pluris vendi poſſe quam in Palaeſtina* &c. Theodoretus in hiſtor. relig. *pag.* 827. Πόνοις δὲ πόνους ἐπαύξων ἀεὶ καὶ τὴν τῶν χειρῶν ἐργασίαν μετῄει, νῦν μὲν τὰς καλουμένας ῥιπίδας ὑφαίνων καὶ σπυρίδας, νῦν δὲ &c. *Labores laboribus ſemper augens manuum quoque opificia tractabat, nunc flabella quae vocant & ſportulas texens, nunc* &c. Hieronymus quoque in vita S. Pauli, primi eremitae, meminit *tunicae quam in ſportarum modum de palmae foliis ipſe ſibi contexuerat.* Sulpicius Sever. in dial. *caſu contigua cum panibus 5 palmicia ſportella pendebat.*

In Midraſch Coheleth memorantur *fol.* 92. 1. כלי פשתן הגסין הבאין מן ביתשאן *lina tenuia quae veniunt Bethſane.* Nota hoc nomen ab Hebraeis conſtanter uſurpari, non Scythopolis. De linificio Scythopolis vide codicem Theodoſianum *leg.* 8. *de murileg. tomo* III. *editionis Gothofredi, p.* 504. Meminit & linificii Scythopolitani auctor *expoſitionis totius mundi*, quae Graece extat & Latine.

Inter auditores Plotini fuit Paulinus Scythopolites. Porphyrius qui & ipſe auditor Plotini fuit, vita Plotini, Ἔσχε δὲ καὶ ἰα-

τρικόν τινα Σκυθοπολίτην Παυλῖνον, ὃν ὁ Ἀμέλιος Μίκκαλον προσηγόρευε. *Habuit & medicinae ſtudioſum Paulinum Scythopoliten, quem Amelius Miccalum appellabat.* Erat & Baſilides Scythopolitanus, memoratus Anaſtaſio in *quaeſt. pag.* 18. Cyrillus Scythopolitanus, & alii.

SEBASTE, vide *Samaria.*

SEBEI.

Σεβεεί. Urbs Galaaditidis. Joſephus *Antiq.* v. 9.

SEBUS.

Σεβȣ̃ς. Inter urbes Judaeae Baetogabram & Emmaunta recenſetur a Ptolemaeo: vide ſupra, *lib.* 11. Videtur mihi eſſe nomen corruptum.

* SECHACHA.

סְכָכָה / Urbs tribus Judae in ſolitudine. *Joſ.* 15. 61.

* SECHU.

שֶׂכוּ / Urbs, ubi inſignis puteus erat, 1 *Sam.* 19. 22. Creditur vulgo eadem ac Socho.

SEGOR.

Σηγόρ. Urbs epiſcopatu inſignis, cujus epiſcopus interfuit Concilio Chalcedonenſi. Eſt Ζώαρα. Vide infra ad hanc vocem: & confer notitias veteres eccleſiaſticas ſupra *lib.* 1.

* SEIRATH.

שְׂעִירָה / Locus de cujus ſitu nihil conſtat niſi ex *Jud.* 3. 26.

SELAMIN.

Σελαμίν. In Galilaea. Joſephus *lib.* 11, *de bell.* 25. In loco parallelo, in vita *p.* 1013. Σελάμη & vicus Galilaeae appellatur.

SE-

SELEUCIA.

Σελεύκεια. Urbs Gaulanitidis, ſita ad lacum Samochoniten, uti liquet ex Joſepho, *Ant.* XIII. 23. & XVIII. 3. & *lib.* II. *de bello c.* 25. & *lib.* IV. *c.* I.

SENAA.

סְנָאָה / Urbs, cujus incolae maximo numero adfuerunt Hieroſolymis inſtaurandis. *Ezr.* 2. 35.

SENNABRIS.

Σενναβρίς. Locus inter Scythopolin & Tiberiada: hinc remotus 30 ſtadia. Joſephus *de bell.* III. 16. Scribitur Ἐναβρὶς quoque & Γενναβρίς. Eſſe Talmudicorum צינבריי (quae uti & בירת ירח dicuntur eſſe turres Kinnerethanorum) obſervavit Ligtfootus in *Centuria chorographica*, Matthaeo praemiſſa *cap.* 70.

SEPH.

Σέφ. Sita in Galilaea ſuperiore. Joſephus *lib.* II. *de bell. c.* 25.

SEPPHORIS.

Urbs, Σεπφωρὶς Joſepho, Suidae, & aliis nuncupata, fuit Galilaeae primaria & munitiſſima in medio illius regionis. Ἀπφουρεὶ appellatur a Ptolemaeo, vel potius ita legitur in libris ejus. ציפורין Judaeis dicitur. Poſtea dicta fuit Diocaeſarea. Hoc nomine fit ejus mentio apud Socratem *hiſt.* II. 33. Οἱ ἐν Διοκαισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης Ἰουδαῖοι κατὰ Ῥωμαίων ὅπλα ἀντῇρων. *Judaei qui Diocaeſaream Palaeſtinae incolebant contra Judaeos arma ſumſerunt.* Sozomenus, *hiſtor. l.* IV. *c.* 7. eandem ſeditionem narrans addit Gallum Caeſarem qui tum Antiochiae morabatur, urbem Diocaeſaream evertiſſe, ἀνάστατον ἐποίησε, ita ſcribit. Epiphanius utriuſque nominis meminit, Σεπφουρὶν *lib.* I. *adv. haereſes p.* 136. & Διοκαισαρείας *lib.* I. *adv. haereſes p.* 128.

p. 128. ubi narrat Joſephum a Conſtantino impetraſſe licentiam extruendi illic eccleſiam.

Sepphoris aberat 10 miliaria Romana a monte Tabor, uti vidimus *lib.* II. Tiberiade illam abfuiſſe 18 miliaribus traditur in Echa Rabbati *fol.* 75. 2. כרם גדול היה לו לאדריאנוס שמנה עשר מיל על שמנה עשר מיל כמן טבריא לציפורה *Vineam habebat Hadrianus longam & latam* 18 *miliaria, quantum ſc. intervallum eſt inter Sepphorin & Tiberiada.*

In Joſepho varia extant ad Sepphorin ſpectantia, uti urbem fuiſſe Galilaeae *Antiq.* XIII. 21. & XVII. 12. Habuiſſe unum ex quinque ſynedriis totius terrae Judaïcae: reliqua erant Hieroſolymis, Jerichunte, Gadaris, & Amathunte, *Ant.* XIV. 10. ibi legitur ἐν Σαμφέροις pro nomine Sepphoris. Captam fuiſſe a Varo, qui deinde Samariam perrexit: caput Galilaeae conſtitutam fuiſſe & praecipuum munimentum ab Herode Antipa. *Ant.* XVIII. 3. Validiſſimam eſſe urbem Galilaeae contra quam jacet mons totius Galilaeae medius, nomine Aſamon, *lib.* II. *de bell. cap.* 23. urbem eſſe Galilaeae maximam & tutiſſimo loco conditam, *de bell.* III. I. Factam eſſe Galilaeae caput, quod antea Tiberias fuerat, quum Agrippae juniori a Nerone data eſt. *In vita.* Sitam in meditullio Galilaeae & habere juxta ſe vicos plurimos. *In vita p.* 1025.

Anno aerae Chriſtianae 339 deſtructa eſt urbs Sepphoris, ob ſeditionem civium. Ita rem narrat Theopha-nes *pag.* 33. Τούτῳ τῷ ἔτει οἱ κατὰ Παλαιστίνην Ἰουδαῖοι ἀντῆραν· καὶ πολλοὺς τῶν ἀλλοεθνῶν Ἑλλήνων τε καὶ Σαμαρειτῶν ἀνεῖλον· καὶ αὐτοὶ δὲ παγγενεὶ (παγγενῆ Cedrenus) ὑπὸ τοῦ στρατοῦ Ῥωμαίων ἀνῃρέθησαν καὶ ἡ πόλις αὐτῶν Διοκαισάρεια ἠφανίσθη. *Hoc anno* (XXV *Conſtantii*) *Judaei in Palaeſtina res novas moliti ſunt, excitata ſeditione; plurimiſque tum Graecorum tum Samaritanorum interemptis, ipſi tandem omnes ab exercitu Romani internecione deleti ſunt, & urbs eorum Diocaeſarea diruta.* Eadem habet Cedrenus in *comp. hiſtor.* 299. Idem fere fatum alteram urbem hoc nomine, Diocaeſaream Cappadociae, evertiſſet, pro qua Gregorius Nazianzenus interceſſit, ſcripta epiſtola ad Olympium quae extat inter ejus opera *tom.* I. *p.* 809.

Su-

Suſpicor nomen hujus urbis exturbatum eſſe per errorem ex actis concilii Conſtantinopolitani, ubi inter epiſcopos Palaeſtinos legitur, *tomo* v. conciliorum *p.* 192.

Μαρκελλῖνος Νεοκαισαρείας.

Certe Diocaeſareae epiſcopus in illa ſerie, licet prolixa ſatis, nullus commemoratur, quum in alia, inſerta actis concilii Hieroſolymitani anno aerae Chriſtianae 536 habiti, epiſcopus Κυριακὸς Διοκαισαρείας legatur, ubi contra nulla Neocaeſarea. Nec etiam in notitiis veteribus Neocaeſarea extat inter urbes Palaeſtinas. Videlicet *Diocaeſareae* nomen mutatum eſt a librariis in *Neocaeſareae*. Eodem modo opinamur in itinerario Antonini martyris Neocaeſaream legi pro Diocaeſarea. Ita illic legere eſt: *de Tholomaïda maritima venimus in fines Galileae in civitatem Neocaeſaream, in qua adoravimus prae veneratione molam & caniſtellum Sanctae Mariae, in quo loco eſt cathedra in qua ſedebat, quando ad eam venit Gabriel Archangelus.* Atqui in Nazareth oſtendebatur ſaeculo VII locus, ubi Gabriel S. Mariam adiit. Sed & aliunde, & ex ratione itineris, clarum videtur Diocaeſaream ſive Sepphorin ab Antonino innui, nam illa prima urbs erat Galilaeae venientibus Ptolemaïde. Joh. Phocas in deſcript. Palaeſtinae §. x. Πρώτως ἒν κατὰ τὴν Πτολεμαΐδα ἐςὶν ἡ Σεμφωρὶ πόλις τῆς Γαλιλαίας, πάντῃ ἄοικος σχεδὸν μηδὲ λείψανον τῆς πρώην αὐτῆς εὐδαιμονίας ἐμφαίνουσα. *Prima poſt Ptolemaida urbs Galilaeae Sempheri ſita eſt, nunc plane non habitata nec ullius priſtinae felicitatis reliquias oſtendens.*

In Midras Schir Haſſchirim *fol.* 35. 2. narratur haec hiſtoria de ſartore Sepphorienſi, nomine Juſto. יוסטא חייטא דציפורין סלק למלכותא ואיתקבל למלכא א'ל מלכא שאל שאלה ואתן לך א'ל' הב דוכסותא דגבן יהב ליה מלכא כד נסב דוכסותא נחת מינה הוו אילין דחכמין ליה אמרין הוא הוא ומנהון אמרין לית הוא הוא אמר לין חד כדון הוא עבר בשוק אן הוא מסתכל להחוא מסטובית דהוה נהיג ומחייט עלה הוא הוא ואין לא לית הוא עבר בשוקא ושרי מסתכל לההוא מסטוביתא

דהוה

דהוה נהיג יתיב ומחייט עלרה וחכמוניה דהוא הוא אמר לון אתון תמהין עלי ואנא תמה עלי יותר מנכון וקרון עליה לא ידעתי נפשי שמתני וגו׳. *Juſtus, ſartor Sepphorienſis, ad Romanos abiit, & eo uſque favorem Imperatoris impetravit, ut juberet eum petere quodcunque vellet. Petiit Juſtus ut praeficeretur ditioni patriae (Sepphoritanae) quod cum obtinuiſſet rediit Sepphorim. Populares ejus (qui vix ſibi perſuadere poterant ſartorem ad hanc dignitatem eſſe evectum) contendebant inter ſe, eſſetne hic Juſtus ipſe nec ne. Tandem alicui hoc venit in mentem: videamus, inquit, quum in publico procedit an tranſiens illum locum, ubi olim conſidens ſartorem egit, reſpiciat: ſi reſpiciat, ſignum erit hunc eundem eſſe. Quid fit? Eo tranſiens Juſtus reſpexit locum & pro eo agnitus eſt, & dixit illis: an vos miramini fortunam meam? ego magis eam ipſam miror. Et de illo verba* Cantic. 6. 9. nondum ſcientem haec anima mea impoſuit curribus populi mei, *dixerunt.*

Graece ſcribitur nomen urbis hujus Σέπφωρις, & Hebraice צִפּוֹר geminato P; quod Latine unico P ſcribendum eſt, quoniam Latini poſt P non admittunt alterum P aſpiratum, ſi ſequamur ſententiam Johannis Joviani Pontani in dialogo, cui nomen *Actius*, *pag.* 109. ubi poſtquam reprehendiſſet quorundam Latinorum ſtudium in imitandis Graecis etiam contra quam genius linguae Latinae ferret, uti quod *Rhinoceretis* ſcriberent & *Didus*, *Clius*, pro *Rhinocerontis*, *Didos*, *Clios*, quod in vetuſtiſſimis codicibus poëtarum Latinorum invenitur (Soſipater tamen Chariſius de illis qui Sappho & Dido, uti & Antiphon, Graece declinant: *melius eſſet*, inquit, *ſecundum Latinam conſuetudinem hujus Sapphonis, Didonis, dicere*, idque Pacuvii & Accii exemplo probat) ſe ipſum maledictis inceſſitum narrat, quod Sapho uno P, ac non uti a Graecis ſcribitur, ipſe ſcripſiſſet, *quum non animadvertant*, inquit, *eruditulí viri Latinam linguam poſt* P *ſtatim alterum* P *non admittere cui tamen inſit aſpiratio.* Verum noſtra quidem ſententia rigidus nimis cenſor eſt Jovianus, & in emolliendis vocibus diligentior, qui & in libris de aſpiratione negat Sphaeram & Sphinga ſcribi oportere. *Sphaeram*, inquit, *& Sphinga*

nos

nos nunquam dicimus quod Latino non conveniat ponere S *ante* F *vel* P *aſpiratum.* Scribere ergo Latini *Sapho*, *Sephoris*, *Saphirus* deberent pro *Sappho*, *Sepphoris*, & *Sapphirus.* Nec tamen memini illam ſcriptionem obſervari in codicibus vetuſtis manuſcriptis, aut priſcos Grammaticos, ubi de Φ agunt aut adſpiratione, id unquam notaſſe. Extat liber Phocae de aſpiratione, & Eutychis quaedam de eodem argumento, in quibus nihil de eo. Quod ſi ipſas literas Z & Υ, quibus antea caruerunt, Latini propter Graeca vocabula receperunt, ut teſtantur Marius Victorinus, Valerius Probus, Aelius Donatus, Diomedes & alii, quidni & Π, etſi duriuſculum, ſervarint in vocibus quas a Graecis acceperunt?

Nummi veteres extant in quibus legitur ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ. Talem Domitiani commemorat Vaillantius in numiſmatibus Imperatorum, Auguſtorum & Caeſarum *pag.* 23. Idem *pag.* 31. alterum Trajani producit, ita inſcriptum, quem Patinus depictum dedit in nummis aereis Impp. *p.* 146.

SIAGON.

Σιαγών. Nomen loci Joſepho *Ant.* V. 10. לחי in Sacris literis, quod notat Σιαγῶνα. Dictus eſt locus a maxilla quam Samſon projecit.

SIBMA.

שִׂבְמָה / Urbs tribus Ruben. *Num.* 32. 38. *Joſ.* 13. 19. Vinea Sibmae *Jeſ.* 16. 8. deinde a Moabitis occupata. *Jerem.* 48. 32. Inter Eſebon (Chesbon) & hanc Sabama vix quingenti paſſus ſunt teſte Hieronymo ad *Jeſ.* 16.

SICHANIN.

סיכנין / Unde R. Joſua dicitur in Midras Koheleth. 95. 4. & Echa Rabbati *fol.* 56. *col.* 1. & 69. 4. in nomine R. Levi loquens, & in Midras Schir Haſſchirin. *fol.* 5. *col.* 2. 4. & 36. 4. Alia praetereo quum plura notare poſſem, quod frequentiſſima ſit in veteribus

Midraſchim ejus mentio: ſed nota hoc tamen סכינין ſcribi bis in Midras Schir haſſchirin *fol.* 34. 4.

SIKELLA.

Σίκελλα. Urbs. Joſephus *Antiq.* VI. 14. vide Tziklag.

SICHEM.

Multa quidem de nomine & ſitu hujus urbis olim adnotavimus in parte prima diſſertationum miſcellanearum, quae hic inſerere idoneum viſum non fuit, & illic legi queunt.

שְׁכֶם / *Schechem* in Veteri Inſtrumento haec urbs nuncupatur. Sita fuit in montanis Ephraim. *Joſ.* 20. 7. Quercus prope Schechem memoratur *Gen.* 35. 4. Viam altam fuiſſe tendentem a Bethel verſus Schechem legitur *Jud.* 21. 19. Michmetath urbs in conſpectu τῆς Schechem erat in limite auſtrali Menaſſis (oportet ergo urbem Schechem non longe a confiniis Ephraim & Menaſſis abſuiſſe) *Joſ.* 17. 7. Σίκιμα, in Eccleſiaſtica Syracidis 50. 28. & ipſi ſe Sichemitae appellant τὰς ἐν Σικίμοις Σιδωνίȣς apud Joſephum.

Dicta fuit ab indigenis Μάβαρθα, quae aliis vulgo Νεάπολις teſte Joſepho *lib.* V. *de bell. c.* 4. Id ex *More* ortum duxiſſe alibi obſervavimus.

Plerique Sichem & Neapolin pro eadem urbe habent, & modo Sichem, modo Neapolin, illam appellant. Epiphanius *l.* III. *adv. haereſes pag.* 1055. Ἐν Σικίμοις, τȣτ᾽ ἔςιν, ἐν τῇ νυνὶ Νεαπόλει. *Sicimis, id eſt, Neapoli, uti nunc dicitur.* Idem *lib.* III. *adv. haereſ. p.* 1068. Ἐν Σικίμοις ἐν τῇ νυνὶ καλȣμένῃ Νεαπόλει, *a Sicimis, quae urbs nunc appellatur Neapolis*, ſecundo miliario fuit locus proſeuchae theatro ſimilis, ſub Dio, ita a Samaritanis conſtitutus. Alii tamen diſtinguunt Sichem a Neapoli, uti Euſebius in Onomaſtico ad vocem Τερέβινθος ſcribit, illam eſſe ἐν Σικίμοις, πλησίον Νέας πόλεως, *Sicimis prope Neapolim.* Et in voce Συχέμ. Δείκνυται ὁ τόπος ἐν προαςείοις Νέας πόλεως. *Locus (urbis Sichem) monſtratur in ſuburbanis Neapolis.* Et in voce Λȣζα. Πα-

ρα-

ῥακειμένη Συχὲμ ἀπὸ 'θ σημείου Νέας πόλεως, ubi Hieronymus rectius videtur legiſſe, *juxta Sichem in tertio lapide Neapoleos.* Videlicet lapſu temporis aliae partes urbis Sichem periiſſe potuerunt, ad alias nova acceſſio facta eſt, ut tandem ipſa urbs Neapolis ab loco antiquae Sichem aliquo intervallo diſtaret. Quod illuſtrari poſſet ex ipſo hujus urbis Trajecti ad Rhenum ſitu, quae olim propior fuiſſe vico, nunc *Vechten* dicto, creditur, ubi arcis Romanae veſtigia conſpiciuntur, & nummi veteres, gemmae, urnae, tegulae, annuli, fibulae aliaque antiquitatis Romanae monumenta quotidie eruuntur.

Nomen iſtud Neapolis diutiſſime huic urbi adhaeſit, ſic ut neglecto veteri nomine hoc uſurpatum fuerit ab Judaeis, a Chriſtianis, a Gentibus, & Mohammedanis ipſis, qui nunc Palaeſtina potiuntur, & Ναπλούζαν illam nuncupant. Abulfeda illam نابلس *Nabolos* vocat, narratque Jeroboamum templum exſtruxiſſe على جبل نابلس *ſuper montem Neapolis*, & juſſiſſe ad iſtum montem fieri peregrinationes religioſas eorum, حجهم, aliaque. Nos certiora ex ſacris literis edocti ſumus. In nummis quoque veteribus Neapolis dicitur. Ita & Joſephus, uti mox videbimus. Spartianus quoque in Severo. *Neapolitanis etiam Palaeſtinenſibus jus civitatis tulit quod pro Nigro diu in armis fuerant.* Juſtinus Martyr, cujus haec urbs fuit patria, in apologia ſecunda pro Chriſtianis *p.* 41. ἀπὸ Φλαουΐας Νέας πόλεως τῆς Συρίας, *a Flavia Neapoli Syriae Palaeſtinae.* Leontius in libro *de ſectis p.*410. de Samaritanis, τὰ περὶ Νεάπολιν εἶχον, *loca circa Neapolin tenuerunt.* Suidas ad v. Σιρίκιος, Νεαπολίτης ἐκ Παλαιστίνης, σοφιστὴς, μαθητὴς Ἀνδρομάχου, σοφιστεύσας χρόνον τινὰ κατὰ τὰς Ἀθήνας. *Siricius Neapolitanus e Palaeſtina, ſophiſta, diſcipulus Andromachi, docuit per aliquod tempus Athenis.*

In nummis veteribus Flavia Neapolis appellari ſolet; & aera inſcripta ducitur ab *anno* v. *c.* 823. Depictos aliquot videre eſt in Noriſii opere de epochis Syromacedonum *diſſertat.* v. Tales ſunt inſcripti ΦΛ. ΝΕΑϹ ΠΟΛΕΩϹ ϹΥΡ. ΠΑΛ. ΕΤ. ΠΗ. In aliis epochae annus eſt q. Alii ΦΛ. ΝΕΑϹ ΠΟΛΕΩϹ ϹΥΡΙΑϹ ΠΑΛΕϹΤΙ. ΕΤ. ΠΗ. Sic hic legitur, non ΠΑΛΑΙϹ-

TI. Spanhemius *de uſu & praeſt. numiſm.* nummum Titi deſcribit, in quo legitur ΦΛΑΟΥΙ. ΝΕΑΠΟΛΙ. ΣΑΜΑΡΕΙΑΙ. Similis nummi meminit Vaillantius in numiſm. Impp. Augg. & Caeſarum *p.* 362. & Patinus in nummis aereis Imperatorum *p.* 113. qui *pag.* 261. 258. 319. 203. & alibi male in iis legit ΦΑΝΕΑC pro ΦΑ. ΝΕΑC. refertque ad Paneada. Hunc errorem jam alii obſervarunt. In nummis coloniarum Vaillantii nummos Philippi Senioris videre eſt in quibus legitur COL. NEAPOL. & alii in quibus COL. NEAPOLI. NEOKOPO. In his conſpicitur mons Garizim & templum in ejus vertice, Silenus etiam aut Cybele duobus leonibus cincta, lupa, aut aquila. Vide & *pag.* 188. ibidem.

In nummis his (uti & in nummis Sidonis, Tyri, Damaſci, Laodiceae, & aliarum urbium Syriae ac Phoenices Silenus Bacchi comes cum utre conſpicitur. Solebant enim ἀσκοφορεῖν ἐν ταῖς Διονυσιακαῖς πόμπαις, *in pompis Dionyſiacis utrem ferre.* Et ἐν ταῖς χοαῖς qui primus congium ebibiſſet, utrem praemii loco accipiebat. Suidas ad voces Ἀσκὸς Κτησιφῶντος. Apud eundem in voce Ἑρμῆν legitur aliquid quod alii forſitan magis huc facere arbitrabuntur. Οἱ Φοίνικες τοὺς θεοὺς αὐτῶν πλάττουσιν ἀποφέροντας βαλάντια, ὡς τοῦ χρυσοῦ συμβόλου ὄντος δυναστείας. *Phoenices Deos ſuos effingunt ferentes ſacculos, quod aurum ſit imperii ſymbolum.* Sed ego exiſtimo hic de marſupiis & loculis exiguis agi in quibus aurum ſervatur, non de ſaccis majoribus aut utribus qui in nummis Flaviae Neapolis conſpiciuntur humero Sileni impoſiti. De Sileni ſepulcro in Palaeſtina vide infra ad vocem *Silo.*

Joſephus *lib.* V. *de bell.* 4. Νεάπολιν hanc urbem vocat, alibi Σίκιμον, uti *Antiq.* I. 19. ubi urbem eam Cananaeorum appellat, & *Ant.* IV. 7. ubi montes Garizim & Ebal ei adjacere tradit. Ita quoque *Ant.* V. 1. ubi ſita eſſe in Ephraim legitur, & *Ant.* VIII. 3. ubi ſcribit palatium in ea exſtruxiſſe Jeroboamum. *Lib.* XI. *Ant. c.* 8. narrat Sicima tempore Alexandri caput fuiſſe Samaritanorum, urbem ſitam ad montem Garizim.

Locus quem haec urbs tenere debet in mappa geographica &

& ſitus ejus colligitur a nobis inde, quod Euſebius & Hieronymus ſcribant Schilo abeſſe a Sichem ſive Neapoli 10 miliaribus, Schilo autem erat inter Bethel & Sichem: id liquet ex *Jud.* 21. 19. Porro diſtabat Sichem ab urbe Hieroſolymitana miliaribus quadraginta. In itinerario veteri Hieroſolymitano haec diſtantia ponitur. *Inde*, a puteo Samaritanae, *millia* XXVIII. *euntibus Hieruſalem*: *in ſiniſtra parte viae eſt Bethar*, (Bethel) & *inde* XII *mill. uſque ad Jeruſalem.* Ita quoque Euſebius & Hieronymus dicunt Bethel abeſſe a Jeruſalem milliaria XII.

Cyrillus in comm. ad Hoſeam *pag.* 102. Sichem juxta Galaad in regione trans Jordanem locat. Σίκιμα τοί νυν πολίχνη τίς ἐϛιν ἐπέκεινα τῶν Ἰορδάνȣ ναμάτων τε καὶ ὅμορος τῇ Γαλαάδ. *Sicima eſt oppidulum trans fluenta Jordanis, confine Galaadi.* Idem in eodem comm. *pag.* 176. Galgala quoque trans Jordanem locat Γαλγὰλ δὲ πόλις ἐϛι τῶν Ἰορδάνȣ πέραν. Verum, dicet aliquis, forſitan Cyrillus appellat Peraeam regionem cis Jordanem, & Judaeam Samariamque regionem trans Jordanem. Sed ita locutus fuiſſet contra morem omnium ſcriptorum. Deinde, non ita voluit intelligi; nam ipſe ibidem Galaad dicit eſſe trans Jordanem, & Phul regem Aſſyriorum primo occupaſſe regionem 2 tribuum trans Jordanem: quod non niſi de Peraea intelligi poteſt: ergo ipſe in Peraea credidit eſſe Galgal, qui inſignis error eſt. Et hinc liquet in geographia Palaeſtinae non multum eſſe fidendum Cyrillo.

Eccleſiae non longe hinc ſtructae circa puteum Jacobi meminit Hieronymus in epitaphio Paulae. *Tranſivit Sichem, non ut plerique errantes legunt Sichar, quae nunc Neapolis appellatur, & ex latere montis Garizim exſtructam circa puteum Jacob intravit Eccleſiam ſuper quo reſidens Dominus ſitienſque & eſuriens Samaritanae fide ſatiatus eſt.*

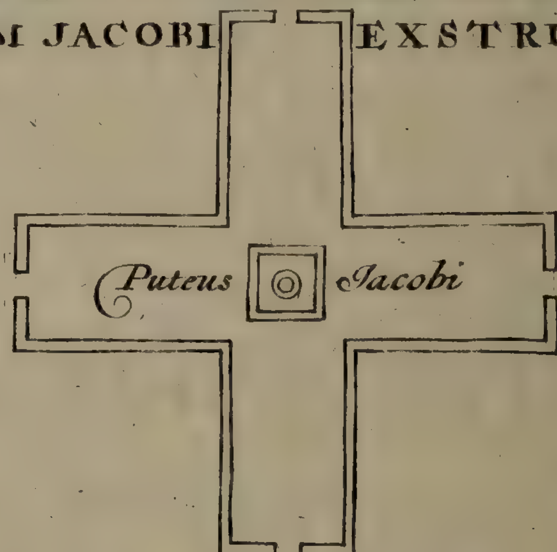
Saeculo ſexto Antoninus martyr hanc urbem vidit, & in itinerario ſuo his verbis deſcribit. *Civitatem quae nuper appellata eſt Samaria* (in eo fallitur; *Sichem* appellata fuit) *nunc vero Neapolis, in qua puteus eſt ubi Dominus a muliere Samaritana aquam petiit, ibique facta eſt baſilica in honorem Sancti Johannis & ipſe puteus ante*

cam-

cancellos altaris eſt, & ſitula de qua dicitur quod de ea bibit, multique aegri veniunt & ſanantur. Ubi autem lapis fuerit, cui Chriſtus inſedit ſermonem faciens cum Samaritana, docét Codinus *de orig. Conſtantin.* illum tempore Juſtiniani allatum fuiſſe ex Samaria Conſtantinopolin.

Saeculo ſeptimo illic ſupererat eccleſia illa extra murum urbis, ſupra fontem Jacobi ſtructa, de qua lubet audire Adamnanum de locis Sanctis *libro* II. *Arculfus ſacerdos ſanctus regionem Samariae peragrans ad ejuſdem provinciae pervenit civitatem quae Hebraice dicitur Sichem, Graeca vero & Latina conſuetudine Sicima nominatur: quae quamlibet vitioſe Sichar vocitari ſolet. Itaque prope hanc eandem civitatem quamdam extra murum vidit conſtitutam eccleſiam, quae quadrifida in quatuor mundi cardines formata extenditur, quaſi in ſimilitudinem crucis, cujus figura inferius deſcribitur.*

ICHNOGRAPHIA ECCLESIAE SICHEMI SUPRA PUTEUM JACOBI EXSTRUCTAE.

Itinerarium S. Willibaldi, qui ſaeculo octavo iter per loca ſancta inſtituit, hujus eccleſiae etiam meminit. *Et ibi puteus ille prope caſtellum, ubi Dominus poſtulavit aquam bibere a Samaritana muliere, & ſuper illum puteum nunc eſt eccleſia, & ille mons eſt ibi in quo adorabant Samaritani.* Fortaſſe tamen legi debet *puteus ille prope cancellos*, non *caſtellum*: nam ita legitur in itinerario Antonini Martyris.

Saeculi duodecimi ſcriptor Phocas (vidit enim loca ſancta *anno* 1185.) ita ſitum hujus urbis deſcribit. Ἡ τῶν Σαμαρέων μη-

μητρόπολις Σιχὰρ, ἡ μετὰ ταῦτα κληθεῖσα Νεάπολις, κειμένη μέσον δύο βουνῶν ἀμφοτέρων περιαπτομένη τῷ θεμελίῳ ἐπὶ μήκει τοὺς πρόποδας. *Metropolis Samaritanorum Sichar, poſtea dicta Neapolis, ſita inter duos colles quorum pedibus ipſa fundamentis ſuis qua ſe longius extendit inhaeret* ..... Et mox: Ἐν δὲ τοῖς τοῦ βουνοῦ προπόδοις ἐστὶ τὸ χωρίον ὃ δέδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ τοῦ αὐτοῦ Ἰακὼβ φρέαρ. *Ad radices montis (Gerizim) eſt ager quem Jacobus Joſepho filio ſuo dedit, in quo eſt puteus Jacobi.* Ibi nulla mentio Eccleſiae ſupra puteum.

Epiſcopi Neapoleos tres leguntur in actis conciliorum.

GERMANUS. Subſcripſit concilio Ancyrano habito anno epochae vulgaris 314. hoc modo,

Germanus Neapolis Palaeſtinae.

Vide tomum primum conciliorum generalium, *pag.* 1475. Idem eodem anno interfuit Concilio Neocaeſareenſi. Vide ibidem *pag.* 1488. ſubſcripſit & concilio Niceno primo. Vide *tom.* II. concil. *p.* 325.

PROCOPIUS. In epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani legitur

Προκόπιος τῆς Νεαπολιτῶν.

JOANNES. Ἰωάννης Νέας πόλεως. In actis concilii Hieroſolymitani habiti *anno* 536.

Juſtiniano multum debet haec Neapolis. Procopius *l.* V. *de aedificiis Juſtiniani*, *cap.* 7. narrat, imperante Zenone Neapolitanos impetum feciſſe in Chriſtianos Pentecoſten celebrantes, & epiſcopum Terebinthum ſacrae menſae adſtantem manuum digitis truncaſſe: qui ad Imperatorem confugiens ejus opem imploravit. Huic annuens Zeno Samaritanos monte Gerizim expulit & in culmine ejus Eccleſiam Sanctae Mariae condidit a Chriſtianis adeundam. Illi autem Templo murum ſpecie, ſed maceriam tantum revera, circumdedit. Infra autem in urbe praeſi-

 dium

dium validum, ad murum vero ſuperiorem non niſi decem milites collocavit. Poſtea Samaritani, imperante Anaſtaſio, montem vi occuparunt, per praerupta montis adſcendentes: quum enim via quae illuc ex urbe duceret ab altera parte praeſidio militum defenderetur non poterat adſcenſus ibi tentari. Hoc facinore patrato provinciae Praeſes ſontes comprehenſos morte mulctavit, & Juſtinianus Imperator muro eccleſiae Garizimitanae alterum addidit plane inexpugnabilem, & quinque templa Chriſtianorum in eadem urbe incenſa reſtituit.

SIDON.

Nomen habet urbs, צידון *Tzidon* Hebraeis, Σιδὼν Graecis, dicta, a Tzidone, primogenito Canaanis *Gen.* 10. 15. Profani ſcriptores fere a piſcatu nomen ducunt. Juſtinus XVIII. 3. *Phoenices terrae motu vexati relicto patrio ſolo Aſſyrium ſtagnum* (credo lacum aſphaltiten ſub hoc nomine latere. Id Syriae & Palaeſtinae ſtagnum veteres appellare ſolent. Vide ſupra *lib.* 1. *pag.* 248.) *primo, mox mari proximum litus, incoluerunt condita ibi urbe quam a piſcium ubertate Sidona appellaverunt: nam piſces Phoenices Sidon vocant.* Piſcatum vocant Syri צידא & hinc quoque nomen eſt urbis Bethzaidae ſitae ad mare Tiberiadis. Non deſunt qui a Sido Aegyptio, ex cujus ſtirpe Melchizedecus fuiſſe dicitur, nomen ducunt. Malala *lib.* III. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τοῦ Ἀβραὰμ ἦν καὶ ὁ Μελχισεδὲκ, ἀνὴρ θεοσεβὴς, ἐθνικὸς, καταγόμενος ἐκ τοῦ γένους Σίδου υἱοῦ Αἰγύπτου, βασιλέως τῆς Λιβύης χώρας, ἐξ οὗ Αἰγύπτιοι κέκληνται. Ὅςις Σίδος ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπελθὼν παρέλαβε τὴν χώραν τῶν λεγομένων Χαναναίων ἐθνικῶν, τοῦτ' ἔςι τὴν νῦν λεγομένην Παλαιςίνην. Καὶ ὑποτάξας αὐτὴν ᾤκησεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ· καὶ κτίζει πόλιν, ἣν ἐκάλεσε Σιδόνα, εἰς ὄνομα ἴδιον· ἥτις νῦν ἐςὶν ὑπὸ τὴν Φοινικὴν χώραν. *Abrahami aetate vixit Melchiſedec, vir pius ex Gentibus, ortum ducens e ſtirpe Sidi filii Aegypti, unde Aegyptii nomen adepti ſunt. Sidus hic ex Aegypto profectus regionem gentium Cananaearum, quae nunc Palaeſtina appellatur, ſubegit & incoluit, urbemque in illa Sidonem condidit de nomine ſuo nuncupatam, quae nunc Phoenices urbs*

urbs eſt. Ita fere Glycas, Cedrenus & alii Corpori Byzantinae hiſtoriae inſerti, qui in tradendis chronologiis veteris aevi ita conveniunt ut qui unum legit omnes legiſſe poſſit videri.

Appellatur etiam צידן רבה *Sidon magna Joſ.* 11.8. & in verſione Graeca etiam legitur *Joſ.* 11.2. *βασιλεῖς τοὺς κατὰ Σιδῶνα τὴν μεγάλην*, ubi in contextu Hebraeo longe aliter extat מלכים אשר מצפון, *reges qui ſunt a ſeptentrione.* Unde nonnulli crediderunt aliam fuiſſe Sidonem parvam, quos inter eſt Hieronymus in onomaſtico, ſive libro de ſitu & nominibus locorum ad vocem *Cana* ſcribens, *Cana uſque ad Sidonem majorem: eſt quippe & altera minor ad cujus diſtinctionem major haec dicitur.* Sed nil vetat quo minus credamus epitheton magnae ei datum ſine reſpectu ad aliam minorem. Altum enim apud veteres de Sidone minore ſilentium eſt. Hodieque Amſtelodamum הגדולה *magnam* ita nuncupare Judaei ſolent. Credidit tamen Origenes, ut ſenſui allegorico, cui nimis erat deditus, indulgeret, duas Sidones i. e. venatrices, latere ſub hac phraſi: ſe autem ſcribit, quamvis in locis Sidonis aliquoties commoratus ſit, nunquam comperiſſe duas eſſe Sidones, aliam magnam, aliam parvam. Verum & illi errant qui haec verba Hieronymi ita accipiunt ac ſi dixiſſet duplicem eſſe Canam, majorem & minorem. Loquitur enim plane de *Sidone majore*, & ſubdit *major haec dicitur* nempe Sidon.

Sorte diſtributa fuit tribui Aſcher, ſed nequiit expellere veteres incolas. *Joſ.* 19.28. *Jud.* 1.31. Euſebius eam ita deſcribit in Onomaſtico. Σιδών, πόλις ἐπίσημος Φοινίκης. Ὅριον δὲ ἦν τὸ παλαιὸν τῶν Χαναναίων βόρειον· ὕστερον δὲ τῆς Ἰουδαίας, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ γέγονε τῆς κληρονομίας τοῦ Ἰσραήλ· φυλὴ γοῦν Ἀσὴρ ἐκεκλήρωτο· ἀλλ᾽ οὐκ ἐξῆρεν αὐτῆς τοὺς ἀλλοφύλους ἡ φυλὴ Ἀσὴρ, φησὶν ἡ γραφή. Hieronymus. *Sidon urbs Phoenices inſignis, olim Chananaeorum terminus ad aquilonem reſpiciens & poſtea regionis Judaeae. Cecidit autem in ſortem tribus Aſer, ſed eam non poſſedit, quia hoſtes nequaquam valuit expellere.*

Joſephus urbem hanc Phoenices eſſe ſcribit *Ant.* 1.7. (ita quoque Xenophon, in orat. de Ageſilao) & *Ant.* v. 1. negat eam pertinuiſſe ad terram Sanctam: qua in re fallitur omnino ſi no-

mine illo complectitur terram a Deo Iſraëlitis adſignatam, nam fuit tribui Aſcher data. Verum tamen eſt a tribu Aſcher illam occupatam non fuiſſe. *Ant.* IX. 11. ſcribit eam a Tyriis defeciſſe ad regem Aſſyriorum Salmanaſſarem, & *Ant.* V. 2. a Paneade ſive Dan abfuiſſe iter diei.

Situm urbis eleganter depingit Achilles Tatius, libro primo de amoribus Clitophontis & Leucippes. Σίδων ἐπὶ θαλάττῃ πόλις. Ἀσσυρίων ἡ θάλασσα, μήτηρ Φοινίκων ἡ πόλις, Θηβαίων ὁ δῆμος πατήρ. Δίδυμος λιμὴν ἐν κόλπῳ πλατὺς ἠρέμα κλείων τὸ πέλαγος· καὶ γὰρ ὁ κόλπος κατὰ πλευρὰν ἐπὶ δεξιᾷ κοιλαίνεται, στόμα δεύτερον ὀρώρυκται, καὶ τὸ ὕδωρ αὖθις εἰσρεῖ καὶ γίνεται τοῦ λιμένος ἄλλος λιμὴν, ὡς χειμάζειν ἐν ταύτῃ τὰς ὁλκάδας ἐν γαλήνῃ, θερίζειν δὲ τοῦ λιμένος εἰς τὸ προκόλπιον. *Sidon urbs eſt ad mare ſita. Mare Aſſyriorum eſt, urbs ipſa mater* (metropolis) *Phoenicum, parens ejus populus Thebanus. Duplex portus amplo ſinu aequor ſenſim accipit: ad dextrum enim latus ubi curvatur, alterum oſtium factum eſt, per quod aqua porro illabitur, ſic ut hic quaſi alter* (& interior) *portus ipſius portus ſit, ita quidem ut in hoc* (interiore) *portu naves hieme tutae ſint, in illo autem aeſtate.* Hinc puto illuſtrari verba Scylacis, qui de Sidone ſcribit (vide verba ejus ſupra *lib.* II. *c.* 7.) eſſe illic λιμένα κλειστὸν portum clauſum, interiorem nempe illum qui erat λιμὴν τοῦ λιμένος. Strabo *l.* XVI. ita meminit duplicis portus Tyri, κλειστοῦ, *clauſi* unius, & alterius aperti, quem Aegyptium dicunt. Poſſet quis ſuſpicari haec tranſponenda eſſe & ad Sidonem, non Tyrum, referenda. Ceterum quod Achilles ſcribit Aſſyriorum eſſe mare illud quod Sidonem alluit non eſt mutandum in Syriorum. Solebant enim veteres nonnunquam Aſſyriae nomen pro Syriae uſurpare, & purpura ipſa, quae Sidonia & Tyria dici ſolet, Aſſyria appellatur, uti apud Virgilium *lib.* II. *Georg.* 465.

Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno.

Idem *in Ceir.*

Nec Libys Aſſyrio ſternetur lectulus oſtro.

Et in Eclog. IV. 25.

—— *Aſſyrium vulgo naſcetur amomum.*

Quod

Quod alibi dixerat Tyrium,

Non thalamus Tyrio fragrans accepit amomo.

Atque ita Syri & Aſſyrii odores apud poëtas memorantur, ut iisdem ſic unguentum Tyrium modo, modo Aſſyrium dicitur. Nonnus Dionyſiacôn *lib.* XVIII. *p.* 508.

Ου πλόκαμοι προχυθέντες ἐπ᾽ ἀργυφέων σέθεν ὤμων
Ἀπλανέες Τυρίοιο μύρου πέμπουσιν ἀϋτμήν.
Non capilli ſparſi ſuper candidos humeros tuos
Minime confuſi odorem unguenti Tyrii emittunt.

Confer cum his quae leguntur apud Tibullum, *lib.* III. *eleg.* 4. *verſ.* 28.

Intonſi crines longa cervice fluebant,
Stillabat Tyrio myrrhea rore coma.

Nec aliquid, puto, cauſae erit, quamobrem pro *Tyrio* ſubſtituendum ſit *Syrio*: quod tamen factum video in elegantiſſima illa editione, quam debemus Jano Broukhuſio, poëtae noſtra aetate nulli ſecundo. Nec in eodem libro, elegia VI, ubi legitur

Jam dudum Tyrio madefactus tempora nardo,

voluiſſem id mutatum in *Syrio*. Fateor, Horatius *nardum* vocat *Aſſyriam*, *lib.* II. *odar.* II. *verſ.* 16.

—— *Aſſyriaque nardo*
Potamus uncti ——

Sed Tyria nardus (ita dicta quod Tyro ad Romanos deferretur) etiam *Aſſyria* dici poteſt, quod *Syriae* & *Aſſyriae* nomina veteres confundant. Urbs Syriae Gadara, de qua ſupra egimus, Γάδαρα Ἀσσυρία appellatur in Anthologia veterum epigrammatum, *lib.* III. *cap.* 6. Libanus, mons Syriae, quod eſt cognitiſſimum, Aſſyrius veteribus nuncupatur. Ἀσσυρίῳ Λιβάνῳ apud Nonnum legitur Dionyſiacôn *lib.* II. *p.* 64. & XLI. *p.* 1053. Ἀσσυρίην Λιβανηΐδα πέτρην *l.* XXXII. *p.* 801. & apud eundem Cadmus, quem Tyrium fuiſſe alibi teſtatur, Aſſyrius dicitur *l.* IV. *p.* 117.

Ἀτρεκὲς Ἀσσυρίης ἀπὸ πατρίδος αἷμα κομίζει,
Ἧχι ῥόος χαρίεντος Ἀδώνιδος.
Certum ex patria Aſſyria ortum ducit,
Ubi flumen eſt amabile Adonidis.

Epiſcopos Sidonis hos memorant acta conciliorum.

THEODORUM. Subſcripſit Concilio Niceno primo, *anno* 325.

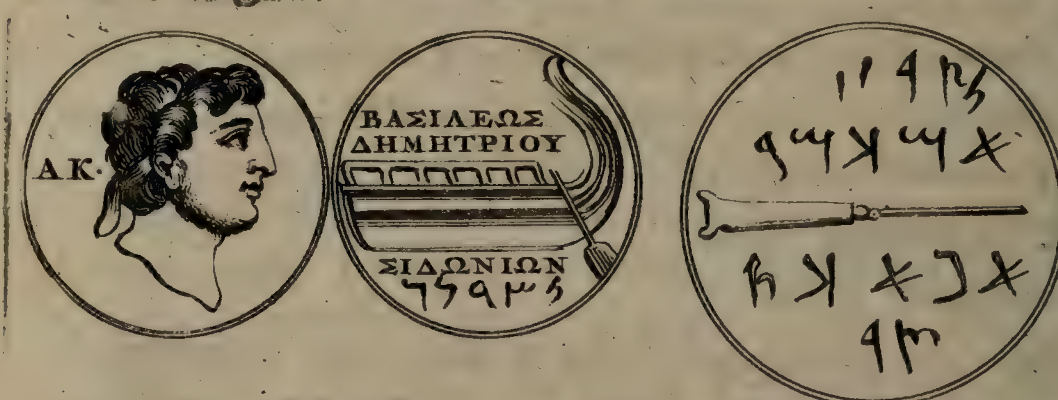
PAULUM. Subſcripſit concilio Conſtantinopolitano primo, *anno* 381. Vide *tom.* II. conciliorum *p.* 956.

DAMIANUM. Concilio Chalcedonenſi interfuit *anno* 451.

MEGAM. Memoratur in actis & epiſtolis Concilio Chalcedonenſi ſubjectis *tom.* IV. conciliorum *p.* 889.

ANDREAM. In epiſtola Johannis Hieroſolymitani, *tom.* IV. conciliorum *p.* 192.

Nummi Sidonis plurimi circumferuntur. Non eſt animus recenſere omnes, (tanta eſt illorum copia) ſed quoſdam. Nummus eſt ex cimeliarchio D. Wren, Britanni, quem mecum communicavit Maſſonus noſter, in quo videtur nomen צידון literis Punicis legi.

Nummum hunc apud eundem Maſſonum vidi, uti hic delineari: ab altera parte inſcriptus erat hoc modo ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ *Similem habet D: de Boze, Pariſiis.*

Confer ad illuſtrationem horum nummorum alics duos quos a ſe conſpectos communicavit mecum Maſſonus noſter. Eſt Venetiis apud D. Tiepolo, inſcriptus ſupra triremim ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΥΡΙΩΝ *infra* . *Eſt in Gaza Medicea alter inſcriptus* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, ΤΥΡΙΩΝ, ΙΜΡ. *& infra triremim*

Similem nummum deſcribit Montfauconius in Diario Italico *p.* 355. at characteres paullo aliter repraeſentat. Idem in Palaeographia Graeca *p.* 118. de hoc nummo agit, nec ut antea has literas צידון legit ſed לצדון. Verum de literis Punicis hic non agam, quod illa longius me ab argumento geographico ſeducerent.

In

In cimeliarchio Wildiano extant quatuor nummi Sidonis. Primus inſcriptus eſt ΣΙΔΩΝΟΣ ΝΑΥΑΡΧΙΔΟΣ L. ΕΚΣ. Annus hic 225 ducitur ab *anno* v. *c.* 643. Vide Noriſii epochas Syromacedonum, qui & hunc nummum delineavit *diſſ.* IV. & Patinum in nummis aereis Impp. *p.* 145. Alter eſt ΘΕΑΣ ΣΙΔΩΝΟΣ L. ΗΚΣ. Hunc depictum dedit Noriſius in eodem opere. Tertius ΣΙΔΩΝΟΣ ΘΕΑΣ ΖΚ ... quem in aes inciſum repraeſentavit Patinus in nummis aereis Impp. *p.* 145. Quartus eſt COL. AV. METRO. SID. quem depictum vide in Patini opere eodem *p.* 238. In tertio nummo conſpicitur Europe tauro vecta, ſecundum id quod Lucianus in libro de Dea Syria ſcriptum reliquit, τὸ νόμισμα τῷ Σιδώνιοι χρέονται τὴν Εὐρώπην ἐφεζομένην ἔχει τῷ ταύρῳ. *Nummus quo utuntur Sidonii Europam habet tauro inſidentem.* Cum his nummis conferre oportet Achillem Tatium deſcribentem tabellam ſuſpenſam in templo Sidonio, & formam habitumque Europae tauro inſidentis.

Nunc quidem appellatur صيدا *Zaida*, & vix quicquam notavit de illa Abulfeda, Princeps Hamae in Syria, niſi eſſe oppidum exiguum, arce inſtructum in litore maris, & inter Damaſcum & Sidona eſſe intervallum miliarium 66, quae ita ſupputat,

a Sidone ad urbem Meſgaram مشغرا —	24
ubi & fluvii illius meminit, cujus Maundrellus	
Inde uſque ad urbem كاين — —	6
Inde uſque ad عين الجر — —	18
Inde uſque ad Damaſcum — —	18
	66

Hoc iter confecit Maundrellus; & ſi quis conferat ſpatia horarum itineris, quae confeciſſe ſe narrat inter Sidona & Mesgaram, deprehendet illa omnino convenire cum Abulfeda, ſi tria miliaria conſtituamus pro una hora itineris.

Viros inſignes Sidone ortos Strabo tres memorat *l.* XVI. Moſchum,

ſchum, cujus erat dogma de atomis, teſte Poſidonio: Boëthum, quicum Strabo ait συνεφιλοσοφήσαμεν τὰ Ἀριστοτέλεια, & Diodotum fratrem ejus.

SIGO.

Σιγώ. Sita in Galilaea. Joſephus *de bell.* II. 25. Rufinus legit *Sigoph.*

In Heſychio legitur poſt vocem Σιγγενοὶ & quae eo faciunt .... πόλις μικρὰ τῆς Παλαιστίνης. Deeſt hic nomen urbis. Forſitan excidit Σιγώ. Hac de re conſuluiſſe me coram memini eruditiſſimum virum, Joh. Chriſtianum Bielium, qui Heſychium ſacrum edere parat.

* SILLA.

סִלָּא / In Bethmillo qua itur verſus Silla. 2 *Reg.* 12. 10.

SILO.

Corrupte in codice Graeco *Jerem.* 41. Σαλήμ legitur (& ita jam legit Cyrillus comm. in *Jeſ. lib.* 1. orat. 5. *p.* 127.) nam Hebraeus & Syrus habent Σιλώμ, ſive Schilo, uti notat Theodoretus ad h. l. Hebraïce *Schilo* שִׁלֹה & שִׁילוֹ & שִׁלוֹ nuncupatur, &inde formatur gentile שִׁלֹנִי. Eſt ab aquilone τῆς Bethel verſus ortum ſolis, ad viam quae aſcendit a Bethel verſus Sichem, & a meridie Lebonae. *Jud.* 21. 19. Tempore Hieronymi qualis fuerit ex his liquet quae leguntur in commentario ad Sophon. I. *Vix ruinarum parva veſtigia in magnis quondam urbibus cernimus. Silo tabernaculum & arca Domini fuit: vix altaris fundamenta monſtrantur.* Idem in epitaphio Paulae. *Quid narrem Silo in qua altare dirutum hodieque monſtratur.* Euſebius ſcribit 12 (Hieron. 10.) miliaribus a Neapoli diſtare in regione Acrabattene.

Condita erat in regione montana, uti Joſephus ſcribit *Antiq.* V. I. ubi Σιλοῦν nuncupatur. *Antiq.* V. II. Σιλὼ legitur. Sed Suidas in hoc loco Joſephi quem deſcripſit videtur legiſſe Σηλώμ. Ita ille, Ἀφικομένου δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τοῦ Ἀλκάνου εἰς Σηλὼμ πόλιν θῦσαι. Ita Zonaras quoque ex Joſepho πόλιν Σηλώμ.

Vi-

Videtur mihi ex hoc nomine Κιλῶ vel Σιλȣ̃ν ortum trahere ſabula de Sileni ſepulcro quod in terra Hebraeorum extare ſcribit Pauſanias. Volebant enim videri veſtigia nominum Deorum ſuorum & cultus invenire Gentes in ſermone & ſacris Judaeorum. Sic Bacchum coli a Judaeis ſibi perſuadebant ob geſtationem thyrſorum in feſto tabernaculorum, & libationem vini frequentiſſimam in altari Hieroſolymitano, & nomen ſabbathi quaſi a Deo Sabazio ductum, & vitem auream in pronao templi ſuſpenſam, & vini uſum largiorem cui ſe dant Judaei in ſabbatho & alia. Idcirco Florus illam vitem nuncupat grande impiae gentis arcanum patens, ratus Pompejum conſpecta vite deprehendiſſe (quod Judaei ipſi negaverant hactenus) illos vere Bacchi cultui eſſe deditos. Sed a Baccho revertamur ad Silenum, cujus ſepulcrum apud Judaeos oſtendi ſibi eo perſuaſerunt facilius quod Siluntis nomen eo duceret, quod ſepulcra prophetarum vicina in honore haberent Judaei, & ſacra ſua celarent gentes, quodque hae exiſtimarent Bacchum ipſum ab iis coli. Verba Pauſaniae haec ſunt. Θνητὸν δὲ εἶναι τὸ γένος τῶν Σιληνῶν εἰκάσαι τὶς ἂν μάλιςα ἐπὶ τοῖς τάφοις ἀυτῶν. Ἐν γὰρ τῇ Ἑβραίων χώρᾳ Σιληνȣ̃ μνῆμα καὶ ἄλλȣ Σιληνȣ̃ Περγαμηνοῖς ἔςιν. *Mortale genus Silenos eſſe ex eo facile conjicias, quod in Hebraeorum regione unius & apud Pergamenos ſepulcrum alterius extet.* Huc ſpectare etiam puto Sileni imagines conſpicuas in nummis urbis Sichem, id eſt, Flaviae Neapolis, quae Silunti vicina fuit. Silunte tempore R. Benjaminis (cujus ὁδοιπορικὸν extat) Samuelis prophetae ſepulcrum oſtendebatur: ſed olim ibi non fuerat, ſi illi fides ſit: nec etiam Hieronymus ejus meminit.

SIMONIAS.

Σιμωνιάς. Vicus in finibus Galilaeae. Joſephus *in vita*. Meminerunt hujus Talmudici in Gemara Hieroſolymitana, codice Megilla *fol.* 70. *col.* 1. שמרון סימונייה Schimron (*Joſ.* 19. 15.) *eſt Simonia.* Συμοὼν & Συμωὼν habent etiam codices quidam verſionis Alexandrinae *Joſ.* 19. 15.

SINDE.

Σίνδη. Vicus 20 ſtadiis a Tyro, 500 a Caeſarea maritima, diſjunctus. Euagrius hiſtoriarum *l.* V. *c.* 7. κώμην Σίνδην διέχουσαν τῆς τῶν Τυρίων ὅτι σαδίους κ΄. *Vicum Sinden, qui a Tyro aberat* 20 *ſtadia.* Et τῆς Σινδήνων κώμης διεστώσης τῆς Καίσαρος (ita ſolet Euagrius Caeſaream Καίσαρος πόλιν appellare) σαδίους μάλιστα πεντακοσίους, *vici Sindenorum qui Caeſarea aberat* 500 *ſtadia.*

SION.

Uti nomen loci in regione Rubenitarum legitur in verſione Graeca *Joſ.* 13. 21. τοὺς κατοικοῦντας Σιών. יושבי הארץ eſt in Hebraeo: ſed quia סיחון nomen regis praecedit, videtur id repetitum ab interpretibus Graecis immerito.

SIOR.

Σιώρ. Vicus inter Aeliam & Eleutheropolin. Euſebius in Onomaſtico.

SOCHO.

שוכו & שוכה / Urbs in campeſtribus Judae, *Joſ.* 15. 35. 1 *Sam.* 17. 1. Eſt & urbs eodem nomine in montanis Judae *Joſ.* 15. 48. Euſebius dicit eſſe duos vicos in nono miliario viae ab Eleutheropoli Aeliam, unam ſuperiorum alium inferiorem, dictos Socchoth, ad vocem Σοκχώ.

Joſepho Σοχώ & Σωχώ ſcribitur: vide eum *Ant.* VI. 10. ubi urbem hanc in confiniis Judaeae & terrae Philiſtaeorum ſitam ſcribit, & *Ant.* VIII. 3. ubi urbs tribus Judae vocatur.

Cum hiſce conferamus illa quae leguntur *in vita* S. Gregorii Papae, a Paulo Bernriedenſi conſcripta, & inſerta *actis Sanctorum Maji tom.* VI. *p.* 116. Sic enim legitur in actionibus ſeptimi univerſalis concilii auctoritate primi Hadriani Papae collecti: *narravit nobis Dionyſius Presbyter Eccleſiae Aſcalonis de abbate Joanne Anachoreta dicens: quia hic magnus in praeſenti generatione fuit homo & ad ſtatum*

ſtatum ſuum Deo placentem hoc de eo miraculum aſſerebat: in ſpecu, inquiens, ſenex ſedebat in partibus Sochus, poſſeſſionis ab Hieroſolymis miliaribus novem fermè diſtantis. Haec ſi vera ſint, & Socho abfuerit ab Eleutheropoli 9 miliaria verſus Aeliam, & ab Aelia ſive Hieroſolymis quoque novem miliaria, credenda eſt fuiſſe in medio viae: atque ita totum intervallum inter Aeliam & Eleutheropolin fuiſſet circiter XVIII mille paſſuum. In itinerario autem Antonini ab Aelia Eleutheropolin dicuntur fuiſſe XX mille paſſus: quod ſatis bene convenit cum ſpatio aſſignato, ſi credamus viam non ſemper eandem per omnes partes fuiſſe, ſed forſitan alicubi ad latus magis circumductam, vel ultra ſpatium 9 paſſuum, quae diſtantia τῇ Socho datur, aliqua parte ſe viam extendiſſe; quod facile credi poteſt, quia Euſebius & Hieronymus nunquam mille paſſus in duo dividunt, licet probabile non ſit omnes urbes diſtitiſſe a ſe invicem per mille paſſus continuos, vel bis aut ter mille paſſus, non mille & quingentos, aut trecentos: qui tamen quum non numerentur debet ex mille paſſibus memoratis ſaepe aliquid tolli, ſaepe aliquid iis addi. Idem de Antonini itinerario obſervandum eſt, in quo quum XX mille paſſus leguntur, id commode de XIX & mille quingentis intelligi poteſt, quot aeque XX mille quam XIX mille dici poſſunt, quia illi quingenti aeque ſuppleri per adjectos alios quingentos, quam tolli plane & omitti queunt, ut numerus τῶν mille paſſuum integer maneat.

SODOMA.

סְדוֹם / *Sedom.* Stephanus. Σόδομα, μητρόπολις ἦν τῶν δέκα πόλεων τῶν ἐν τῇ Ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ καταστραφεισῶν. *Sodoma metropolis erat* 10 *urbium in lacu aſphaltite ſubverſarum.* Sacer codex non niſi 5 urbes recenſet, quarum haec praecipua videtur fuiſſe. Urbs a Deo everſa eſt una cum Gomorra, Adama, & Zeboim, ſita בככר *in planitie Gen.* 19. 29. quae & ככר הירדן *planities Jordanis* dici ſolet. Ante diximus (ubi de lacu aſphaltite actum eſt) nobis non videri illam aquis lacus aſphaltitis tectam eſſe, ſed everſam & re-

regionem vicinam ſterilem eſſe redditam. Euſebius etiam περὶ, *juxta*, mare mortuum ſcribit eam ſitam fuiſſe. Sic Sozomenus *lib.* II. 24. agros videri exuſtos, nec ſementem accipere, nec arboribus conſeri, uti de Sodomorum regione accepimus: & quae ſunt plura veterum teſtimonia loco notato adducta. De ſitu aliquid addamus. Omnino circa fines auſtrales lacus aſphaltitis urbs Sodoma collocanda eſt, nam illic Zoara erat, cui Sodoma erat vicina. Vide *Zoara*, & confer *Gen.* 19. 15. nam Loth, *ſurgente aurora*, כמו השחר עלה, ex Sodoma egreditur, & ſole oriente ingreditur Zoaram.

Epiſcopus Sodomorum commemoratur inter epiſcopos Arabiae qui ſubſcripſerunt concilio Niceno primo. Vecors eſſet qui heic Sodoma a Deo everſa & nunquam poſtea habitanda intelligi poſſe ſibi perſuaderet. Quem ergo locum heic latere ſuſpicabimur? Non Zoara, illa enim Palaeſtinae urbs fuit, non Arabiae. Non Sycamazona, quae & ipſa Palaeſtina urbs non Arabica fuit. In hanc ſuſpicionem inducere quenquam poſſet ſcriptura indicis Arabici in quo epiſcoporum nomina qui huic concilio ſubſcripſerunt leguntur, ubi poſt Gennadium ſcribitur

ساويروس الصوصوماون

Severus Zuzumaon.

Videtur Arabs in codice Graeco legiſſe Σεβῆρος Συσυμάων vel ſimile quid. Urbis autem Sycamazonis nomen Συσαμάζων ſcriptum aliquando fuiſſe ſupra adnotavimus. Itaque putem urbem aliquam Arabiae ſub metropoli Boſtris cenſitam heic latere, quae *Zozoyma* ſcribitur aut *Zoraima* in quibuſdam notitiis eccleſiaſticis. Vide ſupra *lib.* I. *p.* 228. & 224.

SOGANE.

Σωγανή. Urbs Gaulanitidis ſuperioris. Joſephus *bell.* II. 25. & IV. I. hinc Suidas Σωγάνη ὄνομα πόλεως. Eadem Σωγανὴ dicitur a Joſepho in vita *pag.* 1013. ubi ſcribit ſe huic loco & Seleuciae (nota

ta & hanc urbem fuiſſe Gaulanitidis) moenia addidiſſe. Videtur etiam in Galilaea vicus fuiſſe nomine Σωγάνη, non longe a Gabaris. Ita credo legendum eſſe in Joſepho, apud quem *in vita pag.* 1019. vulgo ita legitur, ſed male, uti exiſtimo. Ἐκέλευσα τοῖς πλήθεσι πρὸς Σωγάνην κώμην ἕπεσθαι Ἀράβων ἀπέχουσαν εἴκοσι ςάδια. *Juſſi coetum ſequi uſque ad Soganen vicum Arabum diſtantem inde viginti ſtadiis.* Ita haec redduntur. Sed quum Joſephus haec jubens in urbe cui nomen Gabara fuerit, atque longius abeſſe Arabum vici debuerint, non dubitamus pro Ἀράβων ſubſtituendum eſſe Γαβάρων, & id conjungendum eſſe cum verbis ſequentibus, ut ſenſus ſit Soganen a Gabaris abfuiſſe ſtadia 20. Γαβάρων ἀπέχουσαν εἴκοσι ςάδια.

SOLYME.

Σολύμη. Vicus Gaulonitidis. Huc uſque Gaulonitis regio defecit ad Agrippam. Joſephus *in vita*, *pag.* 1013.

SONNA.

Σόννα. Urbs in planitie ſita. Joſephus *Ant.* VI. 15.

SOPHA.

Ἐν Σοφᾶ ἐν γῇ Ζαβουλών, in Sopha in tribu Zabulon natus eſt Malachias. Epiphanius de vit. Prophet. *pag.* 249. ubi alii codd. Σωχά. Chronicon Paſchale *pag.* 153: ἐν Σοφᾶ. Heſychius Presbyter Hieroſolymorum in vitis prophetarum, editus ab Hoeſchelio ex codice Auguſtano, Τίκτεται ἐν Σοφιρᾶ.

SOZUSA.

Σωζοῦσα. Urbs Palaeſtinae primae epiſcopatu inſignis. Mentio fit illius in Concilio Chalcedonenſi & notitiis eccleſiaſticis veteribus. Stephanus. Σωζοῦσαι πόλεις τρεῖς, Φοινίκης .... *Sozuſae. Urbes tres*, *Phoenices* .....

Epiſcopi Sozuſae hi fuere, uti ex actis conciliorum diſcimus.

BARACHIAS. Nomen ejus legitur in actis Epheſi, quae inſerta ſunt actis concilii Chalcedonenſis. In illis legitur.

Βαραχίȣ Σωζȣ́σης Παλαιςίνης.

In Latinis codd. quib. *Oruxae civitatis Palaeſtinae.* In actis Epheſi Σωζȣ́σης, at *Oruxae* quoque in contextu Latino. Ita quoque *pag.* 320.

LEONTIUS. Commemoratur in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani: & in actis concilii Hieroſolymitani, *tomo* v. conciliorum *pag.* 284.

DAMIANUS. Legitur in actis concilii Conſtantinopolitani habiti anno 553. in nova collectione conciliorum Baluzii, *Damiano, epiſcopo Sozuzae vicem agente Euſtochii epiſcopi Hieroſolymitani.* Confer *tom.* v. conciliorum generalium *pag.* 416. ubi legitur *Damiano relig. ep. Sozuſae, vicem agente Euſtochii epiſcopi Hieroſolymitani.*

STRATONIS TURRIS. Vide *Caeſarea.*

STRADELA.

Urbs inter Maximianopolin & Scythopolin ſita. Memoratur in Itinerario veteri Hieroſolymitano. Vide Jizreel.

SUCCOTH.

סֻכּוֹת / Eſt nomen urbis in tribu Gad. *Joſ.* 13. 27. Inter Succoth & Tzarthan in planitie Jordanis 1 *Reg.* 7. 46. Hieronymus ad *Gen.* 33. 17. *Sochoth. Eſt uſque hodie civitas trans Jordanem hoc vocabulo in parte Scythopoleos.* Σκηναὶ Joſepho *Ant.* 1. 19.

SULEM.

Σȣλήμ (ita legit Hieron.) vicus in quinto miliario a Tabor monte verſus auſtrum. Euſebius ad vocem Σȣβήμ. Nomen hoc

Schu-

Schunem vario modo corruptum extat in codicibus Graecis. Suidas Σωμανῖτις inde formavit, at alibi Σουναμῖτις rectius.

SUR.

Σοῦρ. Locus hic inter Tyrum & Ptolemaida recenſetur in litore terrae Iſraëliticae, *Judith.* 3. 1. οἱ κατοικοῦντες Σοὺρ. Diverſus itaque eſt hic locus a Tyro quae צור *Tzor* dicitur. Vide an non ſit Σάρα Τυρίων πόλις, memorata Scylaci.

SUSITHA.

סוסיתא / Locus Tiberiadi vicinus. Mentio fit in Vaijikra Rabba. Hippos eſſe creditur quia סוס ἵππος eſt.

SYCAMAZON.

Non invenio hujus urbis mentionem factam ante annum 431. quo concilio Epheſino interfuit & ſubſcripſit epiſcopus hujus urbis. Ibi legitur *tom.* III. conciliorum generalium, *pag.* 448.

Ἀιηνοῦ Συκαμαζόνος

Baluzius in nova collectione conciliorum hunc appellat *p.* 452. Johannem. In ſerie epiſcoporum, quae ex codice MS.to regio deſcripta eſt, quamque idem Baluzius inſeruit collectioni ſuae *pag.* 507. legitur

Ἀιάννις ἐπίσκοπος Συκαμηζῶνος.

In actis concilii Epheſini ſeſſione ſexta, quae Baluzius *p.* 528. recenſet Latine, legitur

Joanne Sycomazonis

Ita quoque *p.* 539. & in concilio Chalcedonenſi, *anno* 451 habito, ubi haec nomina relecta ſunt, nunc extat

Joanne Sycomazonenſi.

Sed quum illa nonniſi Latine extent facile potuit nomen notum *Joannes* uſurpari pro ignotiori. Memoratur & Dionyſius epiſcopus Sycamazonis in actis Epheſi quae inſerta ſunt actis concilii Chalcedonenſis. Vide *tom.* IV. conciliorum *p.* 118. ſed *p.* 268. male

male legitur Συσαμαζόνος. In epiſtola Johannis Hieroſolymitani, inſerta actis concilii Conſtantinopolitani, memoratur epiſcopus

Ἀλφειὸς Συκαμαζόνος,

& in concilio Hieroſolymitano habito *anno* 536.

Βασίλειος Συκαμαζόνος.

In notitiis veteribus eccleſiaſticis haec inter urbes Palaeſtinae primae memoratur. Errant qui Palaeſtinae ſecundae attribuunt. Supra *pag.* 212. jam notavi hanc aeque ac Sebaſten & Sozuzam urbes eſſe Palaeſtinae primae.

SYCAMINON.

Συκαμίνον, Hebraeis שקמונה appellatur, initio codicis Miſnici Demai *miſn.* 1. Stephanus. Συκαμίνον, πόλις Φοινίκων. *Sycaminum, urbs Phoenicum.* Non longe aberat a Ptolemaide, ubi rex Aegypti copias expoſuit oppugnaturus Ptolemaida. Joſephus *Ant.* XIII. 20. Euſebius in Onomaſt. ad vocem Ἰαφὲθ ſcribit vicum, cui nomen ἡ Συκάμινος, eſſe maritimum inter Caeſaream & Ptolemaidem propter montem Carmelum, & Ἡφὰ, *Epha*, dici ipſius aetate. Straboni appellatur Συκαμίνων πόλις diciturque ſita inter Ptolemaida & turrim Stratonis ſive Caeſaream.

In itinerario Antonini dicitur diſtare a Ptolemaide millia paſſuum XXIV, a Caeſarea XX. In itinerario Hieroſolymitano, a Ptolemaide XV, a Caeſarea XVI.

Theodoretus in comm. ad Jeſaiam *pag.* 45. Τὰς Συκαμίνους συκομόρους ἔφασαν οἱ λοιποὶ, καὶ λίαν εἰκότως. Τούτων γὰρ ἡ Παλαιςίνη πεπλήρωται, καὶ ἐκ τῶν ξύλων τῶν τοιούτων ὀροφῶσι τὰς οἰκίας. *Pro ſycaminis (ſive moris) reliqui dixerunt Sycomoros, & valde probabiliter. His enim plena eſt Palaeſtina, & lignis iſtiuſmodi domos tegunt.* Plura de ſycomoris habet idem in commentario ad *Amos* 7. Nulla fere arbor in terra Iſraelitica frequentior fuit quam ſycaminos. Liquet ex Joſepho *Antiquit.* VIII. 2. ſcribente de Salomone τῶν κεδρίνων ξύλων οὐ πρότερον ὄντων ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων πλήθει τὰ τῆς Ἰουδαίας πέδια, quae Epiphanius, interpres

pres vetus, ita reddit, *Cedros arbores antehac nunquam in Judaea viſas in campis ejus adeo multiplicavit ut moros numero aequarent.*

SYCHAR.

Συχάρ. Urbs Samariae *Joh.* 4. 5. de quo nomine diximus parte prima diſſertationum miſcellanearum.

SYMBATHA.

Συμβαθά. Patria Azariae prophetae. Epiphanius de vitis prophetar. *pag.* 237. Sunt qui putent eſſe Saphatham vallem 2 *Chr.* 14. 10.

TAANACH.

תַּעְנַךְ / Urbs in tribu Menaſſe cis Jordanem. *Jud.* 1. 27. *Joſ.* 12. 21. & 21. 25. Eſſe in quarto miliario Legionis vicum hoc nomine ſcribit Euſebius ad vocem Thaanach (ſed hic ſitus noſtrae Taanach non convenit) & ad vocem Thanaach, abeſſe tria miliaria a Legione.

* TAANATH SCHILO.

תַּאֲנַת שִׁלֹה / In finibus Ephraim. *Joſ.* 16. 6. Euſebius dicit ad hanc vocem eſſe vicum Θαναθ, 10 milliar. a Neapoli contra orientem. Credo etiam Ptolemaeum hujus loci meminiſſe quem vocat Θηνα. Vide Excerpta ex eo ſupra *lib.* 11.

* TABBATH.

טַבָּת / Urbs in Menaſſe. *Jud.* 7. 22.

TABOR.

תָּבוֹר / Non tantum montis, de quo ante egimus, *lib.* 1. ſed & urbis nomen eſt 1 *Chron.* 6. 77.

TACHOA.

Ταχόα. Urbs a Bacchide munita. Joſephus *Antiquit.* XIII. I. Τεφῶν 1 *Macc.* 9. 50. Latino Interpreti *Thopo.* Incertum quae lectio praeſtet.

TAPPUACH.

תַּפּוּחַ / Menaſſe habuit regionem urbis Tappuach, ſed ipſam Tappuach in finibus Menaſſis habebant Ephraimitae *Joſ.* 17. 8. Ceterum vide Beth Tappuach & En Tappuach.

Fuit & in planitie tribus Judae תפוח *Joſ.* 15. 33. cui cum proxime ſubjungatur והעינם poſſet videri de עין תפוח ſermo eſſe. Sed עין תפוח erat in finibus Menaſſis, non Judae.

* TARALA.

תַּרְאֲלָה / Urbs tribus Benjamin. *Joſ.* 18. 27.

TARBA.

In Notitia Imperii memoratur inter loca quae ſub diſpoſitione Ducis Palaeſtinae ſunt. Vide ſupra *lib.* I.

TARICHAEAE.

Ταριχαίαι, vel Ταριχέαι (utroque enim modo ſcribitur apud veteres) appellatur a Joſepho urbs Galilaeae *lib.* XX. *Antiquit.* *c.* 5. *lib.* II. *de bell. c.* 12. & 25. Urbs Judaeae & a Caſſio capta dicitur *Antiq.* XIV. 12. Urbem fuiſſe maritimam liquet ex *lib.* II. *de bell. c.* 26. ubi Taricheis navigaſſe Tiberiada Joſephus dicitur, & *lib.* III. *de bell. c.* 17. ubi urbs eſſe dicitur ad Lacum Genneſar ſita & ὑπόριος. Diſtabat autem haec urbs a Tiberiade ſtadia 30, uti tradit *in vita p.* 1010.

Plinius ſcribit Tarichaeam ſitam eſſe a meridie lacus, Tiberiada autem ad occidentem. Stephanus. Ταριχέαι ... Ἔστι Ταριχέα καὶ ἑνικῶς καὶ πληθυντικῶς λεγομένη πόλις τῆς Ἰουδαίας ὡς Ἰώσηπος. *Ta-*

richeae

richaeae ... Eſt Tarichea in numero ſingul. & plur. urbs Judaeae, uti ſcribit Joſephus. Suetonius *in Tito*, *cap.* 4. *Tarichaeam & Gamalam, urbes Judaeae validiſſimas in poteſtatem redegit.* Videtur nomen accepiſſe a ſalſamentis. Piſces in lacu captos hic ſaliri conſueviſſe probabile eſt.

TABAE.

Ταβαὶ .... πόλις τῆς Περαίας ἣν Ἀλέξανδρος ἐν τῷ περὶ Συρίας ἑρμηνεύει ἀγαθήν. *Tabae ... urbs Peraeae quam Alexander in libro de Syria interpretatur bonam.* Huc refer terram *Tob.* טוב ſignificat ἀγαθὸν, uti hic quoque Alexander teſtatur. Holſtenius Περαίας mutat in Παραιτακήνης, ſed poteſt retineri Περαίας. Regio Gilead erat in Περαίᾳ, & hinc non longe aberat terra Tob, ubi Jephta commoratus fuiſſe legitur *Jud.* 11. 3. 5. 2 *Sam.* 10. 10.

TATAM.

Ταταμ. Urbs in codicibus Graecis *Joſ.* 15. 60. legitur, non in Hebraeis. Alii legunt Ταταμὶ, Hieronymus in comm. ad *Mich.* 5. *Tami.* Apud Euſebium in onomaſtico legitur Τεσσὰμ, φυλῆς Ἰέδα: quo nomine quum urbs nulla tribus Judae in Hebraeis codicibus extet, quid prohibet credere illud ex Ταταμ eſſe depravatum, inprimis quum hoc ipſum Ταγὰμ, Τανὰχ, & Ταμὶ & Ταταμὶ legatur? Variant enim exempla Graeca. Hieronymus apud Euſebium legit *Teſan.* Eſt tamen (ut quemadmodum ſentio loquar) ratio dubitandi de hac conjectura, quia non deprehendi alia nomina urbium quae iſto commate *Joſ.* 15. 60. leguntur in verſione Graeca, ab Euſebio inſerta fuiſſe onomaſtico ſuo. Quod ſi vel maxime ea inſerta fuiſſent ab Euſebio, Hieronymus addidiſſet, opinor, uti ad vocem *Rhinocorura*: *ſciendum autem quod hoc vocabulum in libris Hebraicis non habetur, ſed a ſeptuaginta interpretibus additum eſt.*

TEBETZ.

תֵּבֵץ / *Jud.* 9. 50. Eſt vicus nomine Θήβης in finibus Nea-

 polis

polis abeuntibus Scythopolin in tertio & decimo lapide. Euſebius in onomaſtico.

TECOA.

תְּקוֹעַ / Urbs in Juda. 2 *Chron.* 11. 6. unde vicina ſolitudo nomen accepit 2 *Chron* 20. 20. 1 *Macc.* 9. 33. Inter urbes Judae *Joſ.* 15. 60. non memoratur in codicibus Hebraeis. Sed Graeci Θεκὼ memorant *commate* 60 cum Bethlechem & aliis quae in Hebraeo non extant. Quodque omnino facit ut credamus voce Θεκὼ indicari illo loco urbem Tecoá, eſt quod uti *Joſ.* 15. 60. in codicibus Graecis eodem commate junguntur hae urbes tres, *Bethlechem*, *Tecoa & Etan*, ſic quoque 2 *Chron.* 11. 6. Euſebius ad vocem Ἐκθεκοὺ (natam, ut facile unus quiſque videt, ex male conjunctis verbis ἐκ Θεκοὺ) notat Θεκουὰ vicum diſtare 12 miliaribus ab Aelia ſive Hieroſolyma contra meridiem. Ita quoque Hieronymus ad *Jer.* 6. 1. Sed in onomaſtico ſcribit *Thecuam eſſe in nono ab Aelia miliario*, ubi legendum eſſe *duodecimo* tum ex Euſebio, tum ex Hieronymi aliis locis liquet. Euſebius ad vocem Θεκὼ addit eſſe *juxta deſertum civitatis Aeliae.* Epiphanius de vitis prophetarum *p.* 245. ſcribit Amoſum eſſe ortum ex Thecoa in terra Zabulon ἐν Θεκοὺ ἐν γῇ Ζαβουλών. Kimchi hanc Thecoa locat in tribu Aſcher. 1 *Macc.* 9. 33. memoratur quoque ſolitudo Θεκοέ.

Hieronymus in *c.* 6. Jeremiae. *Jeruſalem in tribu Benjamin ſitam nullus ignorat: Thecuam quoque viculum eſſe in monte ſitum & duodecim millibus ab Hieroſolymis ſeparatum quotidie oculis cernimus.* Pleniorem vero hujus loci deſcriptionem dat in prologo ad Amoſum. *Fuit de oppido Thecue, quod ſex millibus ad meridianam plagam abeſt a Sancta Bethlehem, quae mundi genuit Salvatorem: & ultra nullus eſt viculus, ne agreſtes quidem caſae & furnorum ſimiles, quas Afri appellant mapalia. Tanta eſt eremi vaſtitas, quae uſque ad mare rubrum Perſarumque & Aethiopum atque Indorum terminos dilatatur. Et quia humi arido atque arenoſo nihil omnino frugum gignitur, cuncta ſunt plena paſtoribus, ut ſterilitatem terrae compenſent pecorum multitudine.* Et mox, *Paſtor erat non in locis cultis & arboribus ac*

vineis

vineis conſitis, aut certe inter ſylvas & prata virentia, ſed in lata eremi vaſtitate in qua verſatur leonum feritas & interfectio pecorum. In Joſepho modo Θεκὼς *Ant.* VIII. 3. modo Θεκωὲ, *de bell.* V. 7. aliquando etiam Θεκόα *Ant.* IX. 1. & *in vita* appellatur: quae ſcriptionis diverſitas librariis potius quam Joſepho videtur tribuenda. Urbs tribus Judae eſſe dicitur *Ant.* VIII. 3. urbs infra quam ſolitudo eſt *Ant.* IX. 1. confer 2 *Chron.* 20. 20. vicus non longe ab Herodio Judaeae, *de bell.* V. 7. atque ita etiam vicus nuncupatur *in vita. p.* 1013.

Circa Tecoam praeſtantiſſimum oleum colligebatur. Miſnae Menachot. VIII. 3. תקועה אלפא לשמן *Thekoa primas tenet in oleo.*

* TELAIM.

טְלָאִים / Urbs in tribu Juda. 1 *Sam.* 15. 4. ἐν Γαλγάλοις, ibi reddunt Graeci. Legitur & Θηλὰμ, nomen loci 2 *Sam.* 3. 12. ubi Graeci habent Θηλὰμ ȣ ἦν, quibus in Hebraeo nil reſpondet. Vide Euſebii onomaſticon ad vocem Θηλαμαυγή.

* TELEM.

טֶלֶם / Urbs in tribus Judae portione auſtrali. *Joſ.* 15. 24. Creditur eſſe eadem ac *Telaim*, de qua mox actum fuit. Atque ita pronuntiatione differrent *Telem* & *Telaim*, veluti *Jeruſchelem* & *Jeruſchalaim.*

TEPHON.

Τεφῶν. al. Τεφῶ. 1 *Macc.* 9. 50. Tappuach Latino interpreti.

TETRACOMIA.

Τετρακομία. Urbs vel vicus Palaeſtinae ſecundae. Vide veteres notitias eccleſiaſticas.

THABATHA.

Vicus Palaeſtinae, cujus ſitum deſcribit Hieronymus in vita S. Hilarionis eremitae, his verbis. *Hilarion ortus vico Thabatha, qui circiter quinque millia a Gaza urbe Palaeſtinae ad auſtrum ſitus eſt, quum haberet parentes idolis deditos, roſa, ut dicitur de ſpinis floruit.* Sozomenus *lib.* III. 14. hujus meminit & Nicephorus Calliſtus hiſtoriae eccleſiaſticae *lib.* IX. *c.*15. qui Θεβασὰ illum vocat & abeſſe ſcribit 15 ſtadiis a Gaza.

THAELAM.

2 *Sam.* 3. 12. Miſit Abner ad Davidem εἰς Θαιλὰμ, οὗ ἦν. In Hebraeo non extat. Sed ex מלאכים nata vox eſt. Vide Telaim.

THALA.

Θαλά. Vicus grandis Judaeorum 16 miliaribus ab Eleutheropoli verſus auſtrum. Euſebius in onom. ad vocem Θαλχά. *Thella* appellatur Hieronymo.

THALCHA.

Θαλχά. Urbs tribus Simeon, quae *Joſ.* 19. 7. ab interpretibus Alexandrinis recenſetur hoc modo, Ἐρεμμὼν καὶ Θαλχὰ καὶ Ἰεθὲρ καὶ Ἀσὰν pro eo quod in Hebraeis codicibus legitur עין ורמון ויתר ועשן. Agnovit hanc quoque Euſebius in onomaſtico, Θαλχὰ, φυλῆς Συμεών. Additque eſſe vicum Θαλὰ in ſexto decimo miliario Eleutheropolis in regione Judae auſtrali.

THALPIOTH.

Graeci *Cantic.* IV. 4. πύργος Δαβὶδ ὠκοδομημένος εἰς Θαλπιώθ.

THAMANA.

In Notitia imperii Romani memoratur. Credo eſſe Thamara, ubi praeſidium Romanorum eſt.

THA-

THAMARA.

Θαμαρά. Vicus disjunctus unius diei ſpatio a Chebrone pergentibus Ailam, ubi praeſidium Romanum eſt. Euſebius ad Ἀσασὰν θαμάν. Legitur illic, *κώμη διεστῶσα μάλις ἡμέρας ὁδὸν ἀπιόντων ἀπὸ Χεβρῶν εἰς Ἀιλάμ.* Illud *μάλις* mendoſum eſt. Quid ſi legatur *μόνης ἡμέρας ὁδόν; unius diei itinere?* Ita certe vertit Hieronymus, & Euſebius ſimili phraſi uſus eſt ad vocem Καρκὰ, *ἀπέχον* Πέτρας *μόνην ἡμέραν.* Sed quum Hieronymus ea verba Latine reddens habeat *unius diei itinere a Memphis oppido ſeparatum*, aſſentio Martianaeo, notanti latere hic nomen urbis Μαλάθων. Verum & *μόνης* hic legi velim, *διεστῶσα* Μαλάθων *μόνης* &c.

THAMARO.

Θαμαρώ. Inter urbes Judaeae recenſetur ultimo loco a Ptolemaeo. Poſſet eadem eſſe ac Thamara. Et in tabula veteri itineraria, quae Peutingeriana dicitur, *Thamaro* legitur.

THAMNASACHAR.

In codicibus Graecis *Joſ.* 21. poſt 39 comma inſeritur, quod in Hebraeo non extat, ubi mentio fit urbis Thamnaſachar: *καὶ ἔλαβεν Ἰησοῦς τὰς μαχαίρας τὰς πετρίνας ἐν αἷς περιέτεμε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τοὺς γενομένους ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἔθηκεν αὐτὰς ἐν Θαμνασαχάρ.* *Et accepit Joſua cultros lapideos, quibus* (nota illud *ἐν αἷς* exprimere praefixum ב Hebraeorum, uti in Gloſſis *μέλαν ἐν ᾧ γράφομεν* & alibi *ἐν ἐλαίῳ χρισθεὶς* &c.) *circumcidit eos qui in itinere & ſolitudine nati erant, collocavitque in Thamnaſachar.* Poſſet quis ſuſpicari Σαχὰρ a זכר *mas* ductum, quod marium circumciſorum memoria in hoc loco abſconditis cultris permanſerit, niſi frequens mutatio *σάραχ* in *σαχάρ* & ſimilium nominum potius nos ad errorem librariorum duceret. Eſt Timnathſerach, quae Θαμνασαράχ ſcribitur *Joſ.* 19. 50. Dubium nullum eſt, quia commate 40 *Joſ.* 21. dicitur de eadem in codi-

dicibus Graecis, τὴν Θαμναϛαχὰρ ἔδωκαν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Ἐφραὶμ, quod *Joſ.* 19. 50. de Timnatſerach legitur.

THAMNATHA.

Θαμναθά. Urbs a Jonathane munita. 1 *Macc.* 9. 50. Euſebio Θαμνὰ, vicus, olim urbs. Sic quoque Ptolemaeo inter urbes Judaeae Θάμνα recenſetur. Vide vocem *Timnath*: & ſupra *l.* 1. ubi de regione Thamnitica.

THANACH.

Θανάχ. Vicus 4 miliaribus a Legione. Euſebius in onomaſt. ad vocem Θανάχ. Sed ad vocem Θανααχ ſcribit *tribus miliaribus.* Probabile eſt abfuiſſe Legione tria miliaria cum dimidio circiter, ut aeque poſſit dici abeſſe tria quam quatuor miliaria: non enim ea dividunt Euſebius aut Hieronymus. Erit Taanach *Joſ.* 12. 21.

THANATH.

Θανάθ (*Thenath* Hieronymo) vicus 10 miliaribus a Neapoli verſus Jordanem. Euſebius in onom.

THAPSA.

Θαψά. Urbs apud quam Manaemus erat cum exercitu audita Zachariae regis Iſraëlitarum caede. Joſephus *Ant.* IX. 11. תפסח Tipſach. 2 *Reg.* 15. 16. Incolae Θαψιάται.

THARABASA.

Θαραβασά. Urbs quam Judaei Arabibus eripuerunt. Vide Joſephum *Antiquit.* XIV. 2.

THARSE.

Θάρση. Urbs in qua regia fuit Baëzae, regis Iſraelis. Joſephus *Ant.* VIII. 6. תרצה *Tirtza* in ſacris literis. Eadem mutatio quae in Θαμνὰ pro *Timna*, Θάψα pro *Tipſach*, Γαλαάδ pro *Gilead*,

lead, Μάσφα pro *Miſpha*, Μανιάθη pro *Minnith* &c. apud eundem Joſephum.

THARSILA.

Θαρσιλά. Vicus Samaritanorum in Batanaea. Euſebius in onomaſtico. Nil obſtat, uti Euſebius memorat in Palaeſtina κώμας Ἰουδαίων, κώμας Χριστιανῶν, quod ab iis potiſſimum aut ſolis incolerentur, ita quoque extra Samaritin fuiſſe vicos a Samaritanis inhabitatos. Diffuderunt enim illi poſt Hieroſolymae excidium ſe longius etiam extra Palaeſtinam.

THEBAE.

Θῆβαι. Urbs ab Abimelecho capta. Joſephus *Ant.* v. 8. Eſt ea Tebetz *Jud.* 9. 50. adeoque Θήβας fuerat dicendum in caſu recto, vel Θῆβες aut Τῆβες, ſed aliter Joſephus, quum Thebae Boeotiae & Aegyptiacae notiſſimae eſſent. Ita ille *Ant.* VII. 7. τὸν ἐν Θήβαις πύργον, ubi de eadem urbe quam Abimelechus cepit loquitur, & Zonaras ex Joſepho, Θήβας ἑτέραν πόλιν. Non poſſum quin hic adſcribam verba M. Varronis *lib.* II. *de re ruſtica cap.* I. de ſignificatione vocis Thebae, ut aliis campum meditandi aperiam. *Nec minus oppidi quoque nomen Thebae indicant antiquiorem eſſe agrum, quod ab agri genere, non a conditore, nomen ei eſt impoſitum. Nam lingua priſca & in Graecia Aeoleis Boeotii ſine afflatu vocant collis Tebas: & in Sabinis qui e Graecia venerunt Pelaſgi etiam nunc ita dicunt. Cujus veſtigium in agro Sabino via Salaria non longe a Reate milliarius clivus appellatur Tebae.* Hinc puto (ſi vere nomen id a Graecis ortum traxit) Aegyptiae Thebae in loco altiore ſitae ita dictae ſunt a Graecis. Plato in Phaedro *pag.* 356. *edit. Lugd. a.* 1590. Βασιλέως δ' αὖ τότε ὄντος Αἰγύπτου ὅλης Θαμοῦ περὶ τὴν μεγάλην πόλιν τοῦ ἄνω τόπου ἣν οἱ Ἕλληνες Αἰγυπτίας Θήβας καλοῦσι, *rege exiſtente totius Aegypti Thamo circa magnam urbem tractus eminentioris, quem Graeci Thebas Aegyptiacas appellant.* Quod ſi ex lingua Aegyptiaca origo Thebarum arceſſenda eſt, poſſet credi ex ⲑⲃⲁⲕⲓ, quod Coptis urbem notat, factum nomen Thebarum. Urbis itaque illa nomen geſſit

κατ᾽ ἐξοχὴν, quod maxima eſſet, dicta veteribus propterea ἑκατόμπυλος, non quod centum numero portas haberet. Id jam animadvertit Diodorus Siculus *lib.* 1. *cap.* 45. & firmari poteſt aliunde. Roma etiam ἑκατόμπυλος appellatur in veteri inſcriptione, quam Sponius inſeruit Miſcellaneis eruditae antiquitatis *p.* 322.

—— Ῥώμης ἑκατοντοπύλοιο.

T H E B A S A.

Θηβασά. Vicus nobilis in regione Aeliae, 15 miliaribus inde remota. Euſebius in in onom. ad vocem Ἀσάν. Sed quum haec adferantur ad illuſtrandam vocem Ἀσὰν, clarum eſt Βηθασὰ legi oportere.

T H E B E S.

Θήβης. Vicus diſtans Neapoli 13 miliaribus Scythopolin verſus. Euſebius in onomaſtico. Vide *Tebetz.*

T H E C O.

Θεκώ. Recenſentur inter urbes Judae *Joſ.* 15. 60. ſed non in Hebraeis codicibus verum in Graecis. Vide quae diximus ad vocem *Tecoä.*

T H E L A M.

2 *Sam.* 2. 12. in verſione Alexandrina Θηλὰμ ȣ̓ ἦν. Aquila παραχεῆμα habet, Symmachus ἀνθ᾽ ἑαυτȣ̃ pro תחתיו. vide *Telaim.*

T H E L L A.

Θελλά. Vicus eſt Jordani proximus, a quo longitudo Galilaeae ſuperioris pertingit uſque ad Meroth. Joſephus *de bell.* 111. 2.

T H E N A.

Θῆνα, urbs Samariae. Ptolemaeus. Euſebius meminit vici nomine

mine Θῆνα, 10 miliaribus a Neapoli ortum verſus. Vide eum ad vocem Θανάθ. Sine dubio idem locus eſt.

THESBONE.

Θεσβώνη, urbs Gileaditidis, patria Eliae prophetae, uti ſcribit Joſephus *Ant.* VIII. 7. ἐκ πόλεως Θεσβώνης. Zonaras ex eo *lib.* II. *pag.* 90. ἐκ πόλεως Θέσβης. Vide *Thisbe.*

THISBE.

Θισβή. Urbs Galilaeae in regione tribus Nephtali, unde captivus abductus eſt Tobith a rege Aſſyriorum. *Tob.* I. 2. ita deſcribitur, ἐκ Θισβῆς, ἥ ἐστιν ἐκ δεξιῶν Κύδιος τῆς Νεφθαλεὶμ, ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ὑπεράνω Ἀσήρ. *Quae eſt a dextra, id eſt ad auſtrum,* Κυδίος *Nephtaliticae in Galilaea ſupra Aſer.* Pro Κυδίως vel Κύδιος (malo autem Κύδιος, uti Τράλλιος & Σάρδιος dicimus a Τράλλις & Σάρδις) alii legunt κυρίως, ut ſenſus ſit, a dextra Nephtalim proprie dictae. Sed praeterquam quod Nephtalim proprie & non proprie dicta non ſint hoc nomine notae regiones diverſae, videtur illa lectio κυρίως orta ex ignoratione vocis minus notae Κύδιος, uti mox *commate* 12 ἀγροῖς ſubſtitutum eſt pro urbe ignotiori Ῥάγοις. Ego quidem puto hic nomine Κύδιος intelligi urbem in extremis finibus terrae Iſraeliticae verſus ſeptentrionem ſitam; quae a Joſepho Κύδοισσα, Euſebio Κύδισσος, ſcriptoribus ſacris קדש בנפתלי *Cadeſch in Naphtali* appellatur; plane uti hic Κύδις τῆς Νεφθαλεὶμ dicitur ut ab alia Cadesh diſtinguatur in finibus terrae auſtralibus. Ad hujus Cydios plagam auſtralem ſita fuit Thisbe, & ab hac Thisbe videtur Elias propheta התשבי *Tisbites* nuncupatus: verum, quia additur מתשבי גלעד *ex Toſchabe Gileaditidis*, alii putant ab urbe Toſchabe ita dictum. Illam urbem ignoro, uti nec quomodo a Toſchabe formetur ἐθνικὸν Tisbi. Scio autem Toſchabe תשבי inquilinos notare & ſenſum eſſe aptiſſimum, patria eum Thisbiten fuiſſe, Galilaeum, ſed diu habitaſſe in Gileaditide. Euſebius etiam meminit urbis Thesbae, patriae Eliae, in onomaſtico. Θεσβὰ, ὅθεν ἦν Ἡλίας ὁ

Θεσβίτης. Hieronymus. *Theſba, unde ortus eſt Elias propheta Theſbites.* Epiphanius *p.* 237. de vitis prophetarum ſcribit fuiſſe Eliam ἐκ Θεσβῶν ἐκ γῆς Ἀράβων, *e Theſbis e terra Arabum*, i. e. e regione trans Jordanem. Quamvis haec verba abſint a codice Epiphanii Auguſtano & a Chronico Alexandrino ſive Paſchali *p.* 161. Sed mox utrobique fit ejus mentio hoc modo, ἡ Θέσβις δῶμα ἦν τοῖς ἱερεῦσι. Credidit forſitan eſſe Chesbonem, urbem Leviticam: nam & apud Joſephum *Antiq.* VIII. 5. legitur ἐκ πόλεως Θεσβώνης. Eſt etiam urbs Boeotia Θίσβη, unde in Stephani Ἐθνικοῖς formatur Θισβαῖος.

THOBES.

Θωβής. Urbs memorata in ſerie urbium tribus Judae *Joſ.* 15. 60. ſed in codicibus Graecis, non Hebraeis. Hieron. in comm. ad *Mich.* 5. legit *Soris.* Sunt etiam Graeci codices qui Θωρὴς exhibent.

THRESSA.

Θρῆσσα. Vicus Idumaeae: quum videlicet hoc nomine magna pars Judaeae cenſeretur. Meminit ejus Joſephus *Ant.* XIV. 24. & *bell.* I. 11. alii Ῥῆσσα legunt. *Ant.* XIV. χωρίον τῆς Ἰουδαίας appellatur, ſed *bell.* I. Ἰδουμαίας, uti & in loco priore interpres legiſſe videtur, reddens *ad Reſſam, vicum Idumaeae.* Quare crediderim Idumaeae vicum fuiſſe. Frequenter in codicibus Joſephi permutantur Ἰουδαία & Ἰδουμαία, & capite proximo, ſive 12 *lib.* I. *de bell.* ubi in Graecis editis Ἰουδαία legitur, eſt in Ms.to Academiae Lipſienſis & aliis Ἰδουμαία, atque ita etiam legit Rufinus.

TIBERIAS.

Τιβεριὰς nomen fuit urbis & lacus. Lacus ipſe Τιβεριάδος nonnunquam dicitur, ſed & Τιβερὶς & Τιβεριάς. Vide ſupra *l.* I. ubi de lacu Tiberiadis egimus. Sunt qui illam olim Kinnereth dictam putent, aut Raccath, aut Chammath: ſed quum Raccath, Chammath, & Kinnereth urbes fuerint Naphtaliticae, & Capernaum urbs Tiberiade

beriade ſeptentrionalior (quod nullus negat) in confiniis Zebulonis & Naphtali ſita fuerit, teſte Matthaeo, Tiberias non potuit eſſe Chammath, Raccath, aut Kinnereth. Tiberiada eſſe urbem Kinnereth hinc puto creditum eſt, quia lacus, cui adjacet, dicebatur mare Tiberiadis & mare Kinnereth: unde ſibi perſuaſerunt Tiberiada & Kinnereth fuiſſe urbem eandem. Confer quae ſupra ſcripſimus *pag.* 161. & quae mox ex Joſepho notabimus.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Τιβέριας, πόλις τῆς Ἰουδαίας, πρὸς τῇ Γεννησιρίτιδι λίμνῃ· κτίσθη δὲ ὑπὸ Ἡρώδου. *Tiberias, urbs Judaeae ad lacum Genneſiriten. Condita ab Herode.* At Tiberium ipſum hanc urbem condidiſſe tradit Joël in Chronographia *pag.* 162. Μετὰ δὲ Αὔγουστον ἐβασίλευσε Τιβέριος υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κγ´ ὃς κτίσας πόλιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα Τιβεριάδα. *Poſt Auguſtum imperavit Tiberius filius ejus annos 23. is urbem in Judaea condidit & de nomine ſuo appellavit Tiberiada.* Eadem haec leguntur apud Michaelem Glycam in Annal. *part.* III. *pag.* 233.

Ex Joſepho conſtat urbem Tiberiada in optimo agro Galilaeae ſitam, ad litus lacus Genneſaritici, a quo non longe abſunt aquae calidae Emmauntis, dictam de nomine Tiberii Imperatoris ab Herode Antipa. Vide *Antiquit.* XVIII. 3. & *de bell.* II. 8. Memorantur tamen & thermae ἐν Τιβεριάδι Joſepho *in vita.* Verum id capi poteſt de thermis Tiberiadi vicinis, uti ἐν πόλει Σολύμοις ſepulcrum eſſe Helenae ſcribit Pauſanias *l.* VIII. 16. & Joſephus *Ant.* XI. 5. Ezram ſepultum ſcribit ἐν Ἱεροσολύμοις. Ibidem *Ant.* XVIII. 3. dicitur aedificata eſſe in ſolo multis cadaveribus referto contra mores patrios Judaeorum. Unde colligere licet hanc urbem novam plane fuiſſe, & illo loco conditam ubi antea urbs non fuerat. Quod ſi antea Tiberias aliud nomen habuiſſet, exſtructa nempe & inſtaurata in loco urbis alterius, priſcum nomen notaſſet, puto, Joſephus, uti alias conſuevit. *Antiquit.* XIX. 7. legitur Agrippam illic excepiſſe reges Comagenae, Ponti &c. Vicinam eſſe Scythopoli Tiberiada ſcribitur *lib.* III. *de bell. c.* 16. quod clarius *in vita pag.* 1025. docetur, Tiberiada abeſſe ab Hippo 30 ſtadia, Gadaris 60, Scythopoli 120: & *pag.* 1010.

 di-

dixerat Tiberiada & Tarichaeas diſtare ſtadiis 30: & paulo ante ibidem, videlicet *in vita*, in confiniis Tiberiadis & agri Scythopolitani fuiſſe vicos Hippenorum & Gadarenorum; praeterea Juſtum docuiſſe Tiberiada ſemper urbem Galilaeae habitam fuiſſe & ejus regionis metropolim tempore Herodis tetrarchae, cui Sepphoris fuerit ſubjecta, & iſtum primatum amiſiſſe poſtquam Agrippae juniori a Nerone eſt donata, & id decus in Sepphorin tranſlatum. Idem ſcribit *in vita ſua*, *p.* 1023. ſtadiis quatuor a Tiberiade κώμην fuiſſe ὀρεινὴν vicum in monte ſitum. Hinc confirmatur id quod aliunde diſcimus non longe a Tiberiade montes fuiſſe.

Ex Epiphanio haec hauriri poſſunt ad illuſtrationem rerum Tiberienſium. Teſtatur ille *l.* 1. *adv. haer. p.* 127. illic in Judaeorum gazophylaciis ſervari euangelium Johannis Hebraice verſum, & acta Apoſtolorum. In illis gazophylaciis dicebatur Joſephus quoque inveniſſe nomen Dei (יהוה) γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, quo lecto mira opera patravit. *Ibid. pag.* 134. Unde diſcimus deceptos fuiſſe viros illos doctos qui ſibi perſuaſerunt, quum euangelium Matthaei Hebraico ſermone in manibus Judaeorum eſſe viderent, illud idem eſſe ac Euangelium ab ipſo Matthaeo olim Hebraice aut Chaldaice conſcriptum. Nam uti Euangelium Johannis & acta Apoſtolorum ab iis Hebraice ſervata ſunt, ſine dubio ex Graeco verſa, ita etiam ſe res habere potuit cum Euangelio Matthaei. Non auſim negare, quod tot ſcriptores veteres uno ore affirmant, Matthaeum Ἑβραικοῖς γράμμασι & lingua Judaeis uſitata, Ἑβραΐδι διαλέκτῳ (quae phraſis non linguam puram Hebraeam, ſed talem qualis Judaeis tum uſitata fuit, in actis Apoſtolicis notat) Syriace, Chaldaice, aut quocunque tandem nomine dialectus illius ſaeculi appellanda eſt, conſcripſiſſe Euangelium ſuum: ſed quae hoc nomine edita ſunt, certe Matthaei non ſunt. Antea memini me obiter aliquid notaſſe quod huc faciat.

Idem Epiphanius tradit *l.* 1. *adv. haer. p.* 128. Tiberiade eccleſiam extruendi poteſtatem accepiſſe Joſephum a Conſtantino ſeniore, nec illic tantum ſed & Diocaeſareae & in Capernaum.

Tiberiade ante tempora Joſephi non licuit Chriſtiano, Samaritano

tano aut Ethnico habitare, uti nec in Nazareth, Diocaeſarea, aut Capharnaum. Ita ſcribit idem *lib.* I. *adv. haereſes pag.* 128. Adeoque mirum non eſt primum epiſcopum Tiberiadis qui conciliis oecumenicis interfuit fuiſſe Johannem qui anno aerae Chriſtianae 451 ſubſcripſit concilio Chalcedonenſi. Vide *tomum* IV. Conciliorum generalium *p.* 80. Interfuit deinde & Johannes epiſcopus Tiberiadis in concilio Hieroſolymitano anno aerae vulgaris 536. & & *Georgius religioſiſſimus epiſcopus Tiberiadis* memoratur in actis concilii Conſtantinopolitani ſecundi, habiti *anno* 553.

Joſephus ibi eccleſiam ſtructurus invenit molem imperfectam templi maximi, cui nomen erat Ἀδριάνειον, quodque oppidani in balneum publicum convertere ſtudebant, & conſtabat lapidibus quadratis quatuor cubitorum διὰ τετραπήχων λίθων τετραπέδων. Hanc molem templo ſuo deſtinavit, & caminos extra urbem ſeptem (φούρνακας ἐπιχωρίως ταύτας καλοῦσιν, fornaces lingua vernacula illic appellant) calcarias fieri curavit, quarum ignem magicis artibus Judaei excantabant, donec Joſephus vas Καμψάκην (ſed qui illic habitant vocabant id Κακούβιον) aqua plenum in nomine Jeſu ei immiſit. Sic tradit Epiphanius *l.* I. *adv. haer.* 136. 137. Huc faciunt, quae leguntur apud Lampridium in Alexandro Severo. *Chriſto templum facere voluit, eumque inter Deos recipere. Quod & Hadrianus cogitaſſe fertur qui templa in omnibus civitatibus ſine ſimulacris juſſerat fieri: quae hodie, idcirco quia non habent numina, dicuntur Hadriani.* Videtur, ſi Epiphanium conferam, legendum apud Lampridium *Hadriania* pro *Hadriani.*

Celebre nomen habet in ſcriptis Judaeorum (vide Miſnam Schabbath III. 4. & XXII. 5. &c.) Tiberias, quod illic plurimis annis poſt excidium urbis Hieroſolymitanae judices & doctores Hebraei permanſerint, uſque ad ſaeculum quartum aerae Chriſtianae adultum: quae etiam iis, quibus ad ſcripta Hebraeorum aditus praecluſus eſt, ex ſcriptis Buxtorfiorum, Ligtfooti, & aliorum cognitiſſima ſunt. Thermas Tiberiadis quis ignorat? & nos antea de iis aliqua notavimus *lib.* I. ubi de thermis Palaeſtinae. Salſas illas fuiſſe ſcribitur in itinerario Antonini martyris. מרים πικρὰς

eas

eas appellant Talmudici. Superfuiſſe uſque in dies hiſce proximos aquas illas calidas Tiberienſes fidem facit αὐτόπτης Monconiſius ita ſcribens : *au bord de la mer de Galilée du côté du couchant nous trouvames un bain d'une eau extremement chaude, d'un gout de ſouffre melée de nitre. Cette ſource entre incontinent dans la mer.*

אילוסיא דטבריא Iloſia Tiberiadis memoratur in Midras Ruth *fol.* 46. 4. Commentator ait ſpeluncam eo ſignificari. אילוסיא מצאתי פי' מערה *Iloſia. Inveni interpretationem ejus eſſe ſpeluncam.* Memoratur & פילי שחוץ לטבריא in Bereichit Rabba *fol.* 519.

Saeculo ſexto Juſtinianum moenia Tiberiadis, τὸ τεῖχος Τιβεριάδος, refeciſſe Procopius narrat *lib.* v. *de aedific. Juſtinian. cap.* 9.

Saeculo ſeptimo poſt Chriſtum natum Heraclium excepit Imperatorem. Anaſtaſius bibliothecarius *in hiſtor. pag.* 101. *Cumque* (Heraclius anno Chriſti 620 tendens Hieroſolymas ut ligna vivifica a Siroe rege Perſarum remiſſa eo deferret) *Tiberiadem adiiſſet, accuſavere Chriſtiani Benjamin quendam nomine, quaſi mala ſibi facientem (erat enim admodum opulentus) qui ſuſcepit Imperatorem & exercitum ejus. Aſt imperator damnavit eum; quamobrem, inquiens, moleſtus es Chriſtianis? qui ait, ut inimicis fidei meae. Tunc Imperator admonitum hunc & ad credendum ſuaſum baptizavit in aedibus Euſtachii Neapolitani, qui & ipſe cum Chriſtianus eſſet, Imperatorem excepit.* Eadem habet in *Chron. p.* 273.

Saeculo octavo ita deſcribitur in itinerario S. Willibaldi ab ſanctimoniali conſcripto. *Pergebant ad urbem quae dicitur Tiberiadis. Illa ſtat in littore maris, ubi Dominus ſuperambulabat ſiccis pedibus & Petrus ambulans ſuper undas demerſus eſt. Ibi ſunt multae Eccleſiae & Synagoga Judaeorum ſed & magno honore Dominica.*

Scriptores qui res eodem ſaeculo geſtas memoriae prodiderunt hujus urbis mentionem facere ſolent, narrantes Judaeum Tiberienſem, προηγέτην Ἑβραίων, tempore Jezidi qui ſucceſſit Omari, primum auctorem fuiſſe iconomachiae, quae per tot ſaecula rem Chriſtianam turbavit. Vide διηγ. Johannis Hieroſol. & ſcriptores hiſtoriae Byzantinae poſt Theophanem *pag.* 312.

Zo-

Zonaras annalium *lib.* xv. *pag.* 103. auctores hujus rei fuiſſe Hebraeos duos ſcribit, ſed Tiberienſes fuiſſe non addit. Anaſtaſius autem bibliothecarius *p.* 133. & Theophanes in chronico *p.* 336. ſcribunt Judaeum illum fuiſſe ex Laodicea maritimae Phoenices, & id contigiſſe anno 715, imperii Leonis ſeptimo. Conſtantinus Manaſſes in compendio chronico *pag.* 86. ſcribit Leoni privato adhuc & iter agenti imperium praedictum fuiſſe ab Hebraeis, qui ab eo jam imperante petierint ſacrarum imaginum abolitionem. Sed jam ſaeculo quinto inter Chriſtianos fuerunt qui imagines Chriſti & ſanctorum amoliendas eſſe contendebant, qualis Xenaias de quo Theophanes in Chronico ad annum Chriſti 482. Ξεναΐας δὲ ὁ δȣ̃λος τȣ̃ Σατανᾶ τὴν δεσποτικὴν εἰκόνα καὶ τῶν ἁγίων ἐδίδασκε μὴ δέχεσθαι. *Xenaias autem ſervus Satanae imagines Chriſti & Sanctorum eſſe non debere docebat.*

Geographus, vulgo dictus Nubienſis, Tiberiadis ſitum ita definit, ut abſit a Ptolemaide ſive Accone bidui iter, ab Hieroſolymis nonaginta miliaria & totidem a Ramla, a *Sur* صور (Tyro) iter bidui exigui, a بيسان *Biſan* (Bethſan, ſive Scythopoli) fere iter unius diei, & idem intervallum ab عقبة ابلق *adſcenſu Ablac.*

Abulfeda ſcribit Tiberiada ſitam في الغور, *in planitie*, additque طولها اثني عشر ميلا وعرضها ستة اميال *longitudo ejus* (planities) *eſt* 12 *miliarium, & latitudo ſex*, & mox montis meminit ad occaſum urbis والجبل من غرب المدينة. Hujus montis & nos ante meminimus: ſed الغور hoc loco pro campo magno accipi nequit, qui longior fuit: & haec verba referenda putem ad lacum Tiberiadis, cui longitudinem 12, latitudinem 6, miliarium Arabes tribuerunt. Vide Golii *notas ad Alferganum p.* 133. Adeoque ex exemplo meo Abulfedae aliqua excidiſſe ſuſpicor. Certe, quod غور nonnunquam pro campo majore quam hic eſſe deſcribitur capiatur, ex ipſo Abulfeda clarum eſt, qui urbem الصلت, ſitam in regione الاردن ei dicta, ſcribit eſſe في جبل الغور *in montibus* الغور, & remotam علي مرحلة *intervallo itineris diurni* ab urbe عجلون البعونة *Azjeloun Al-*

 baout-

baontſa, quae & ipſa erat من الاردن *ex* eadem *regione Jordanica*, & ſita في جبل الغور *in montibus* الغور ex adverſo urbis Beiſan, id eſt, Scythopolis verſus orientem. Idem & poſtea بطبرية, ἐν Τιβεϱίαδι, fontem collocat aquarum quibus homines ſe perluere ſolent: thermas innuit. Dicuntur ante haud ita multos annos iſtae thermae defeciſſe: ita ut fere nihil ſuperſit Tiberiadis praeter rudera, & aedem exiguam, quam Petri vocant. In hac urbe nimirum aedem magnificam, & ab illa quae hodie Petri dicitur plane diverſam, Helena Conſtantini mater Petro olim dedicavit, teſte Nicephoro Calliſto *hiſtor. eccl.* 11. 12. Hinc, puto, nomen aedis Petri huic aediculae adhaeſit.

Nummi extant varii hujus urbis, inſcripti ΚΛΑΥΔΙΟ-ΤΙΒΕΡΙΕΩΝ ΕΤ. ΑΠ. In his imago conſpicitur inſiſtens prorae & dextra temonem habens, ſiniſtra cornucopiae. Aerae caput ducitur ab *anno* v. c. 770. Vide Noriſium in epochis Syromacedonum *Diſſert.* v. Extant & apud eundem nummi ΤΙΒΕΡΙΕΩΝ cum aerae anno ΑΠ. in quibus Dea ſalus conſpicitur cum ſerpente monti inſidens, ex cujus radicibus fontes erumpunt, ad indicandas thermas Tiberiadis. Sunt & Λυκαβάντος ΓΡ. & ΑΡ. Vide Vaillantii Numiſmata Imperatorum, Augg. & Caeſ. *p.* 374. In Patini nummis aereis Impp. *pag.* 148. etiam nummus delineatur, in quo legit ΤΙΒΕΡΙΕΩΝ ΕΠΙ ΚΛΑΥΔΙΟΥ. ΕΤ. ΑΠ. At inſignis eſt nummus, de quo egit Noriſius in epiſtola ſubjuncta operi de epochis Syromacedonum, in quo ΤΙΒΕΡΙΑϹ legitur intra lauream, & ab altera facie ΗΡΩΔΟΥ ΤΕΤΡΑΡΧΟΥ L. ΛΔ. cum ramo palmae.

TIMNA.

תִּמְנָה / Urbs in finibus tribus Judae *Joſ.* 15. 10. 57. Oſtenditur in finibus Dioſpoleos euntibus Aeliam. Euſebius ad vocem Θάμνα.

TIMNATHA.

תִּמְנָתָה / Urbs Philiſtaeorum tempore Simſonis. *Jud.* 14. 1. Dani-

Danitis tributa *Joſ.* 19. 23. Vineae Timnath memorantur *Jud.* 14. 5. Θάμνα κώμη, vicus, a quo regio Thamnitica nomen habet, memoratur Euſebio in onomaſtico. Θάμναθα nuncupatur 1 *Macc.* 9. 50. Vicus fuit inter Aeliam & Dioſpolin, in finibus Dioſpolis, teſte Euſebio ad vocem Ἀινὰν & Θαμνά· & ad vocem Ἀρμαθὲμ (ea eſt Ramathaim Tzophim) ſcribit eſſe illam urbem in regione Thamnitica juxta Dioſpolin. Et ad vocem Βαιθσαρισὰθ notat eſſe vicum in regione Thamnitica 15 miliaribus a Dioſpoli. Longe itaque ſe illa regio extendit.

Joſephus aliquoties urbis nomine Θαμνᾶ meminit. *Antiquit.* v. 1. vocat oppidum tribus Ephraim, & *Ant.* v. 10. oppidum Palaeſtinorum: poſſidebant enim illud. Videtur autem Joſephus per Θαμνᾶ ibi intelligere non תמנה *Timna*, quod oppidum Judae, aut תמנתה *Timnatha*, quod Danitarum fuit, ſed תמנת חרס *Timnath cheres*, quod in Ephraimitide erat. De *bell.* III. 2. jungit Thamnam, Lyddam & Emmaunta; ſimiliterque *Antiq.* XIV. 18. Thamnam, Lyddam, Gophnam & Emmaunta. Videtur inter Antipatrida & Lyddam, vel certe non longe inde, fuiſſe; nam *lib.* v. *de bell.* c. 4. narrat Veſpaſianum Caeſarea profeſectum Antipatrida illic per biduum commoratum, & tertio die vaſtaſſe τὰ περὶ τὴν Θαμνᾶ τοπαρχίαν, deinde Lyddam verſus & Jamniam tetendiſſe. Meminit idem Θαμνάθης urbis a Bacchide munitae, *Ant.* XIII. 1. de qua vide 1 *Macc.* 9. 50. Stephanus. Θάμνα πόλις Παλαιστίνης. Ἰώσηπος πέμπτῳ Ἰουδαικῆς ἱστορίας. *Thamna urbs Palaeſtinae. Joſephus lib.* v. *hiſt. Jud.*

Ab urbe Timna dictum eſſe Simeonem Timniten שמעון התימני nonnulli putant, uti *Jud.* xv. 6. התמני legitur: nam Jod mater lectionis eſt. Mentio ejus fit in Miſna Jadaim 1. 4.

* TIMNATH CHERES.

תִּמְנַת חֶרֶס / *Jud.* 2. 19. urbs in tribu Ephraim: quod inde liquet quod eadem ſit ac Timnath ſerach, ſita in montanis Ephraim, uti dicitur *Joſ.* 19. 50. & 24. 30. ubi Joſua ſepultus eſſe illic dicitur, quod de Timnath cheres *Jud.* 2. 19. affirmatur.

TIMNATH SERACH.

תִּמְנַת סֶרַח / Urbs in montanis Ephraim. *Joſ.* 19. 50.

TIRATHABA.

Τιραθαβᾶ. Vicus Samaritanorum prope montem Garizim. Joſephus *Antiquit.* XVIII. 5.

TIRTZA.

תִּרְצָה / Sedes priſca regum Iſraëliticorum. 1 *Reg.* 15. 33. Ἀρσάνη corrupte legitur hoc nomen in Joſepho. Vide ſupra voces Ἀρσάνη & Θάρση.

* TOCHEN.

תֹּכֶן / Urbs in Juda. 1 *Chron.* 4. 32. Θοκκὰ Graeci.

* TOLAD.

תּוֹלָד / Urbs Simeonitarum. 1 *Chron.* 4. 29. vide tabellam triplicem ſupra *pag.* 153. Μωλαδὰ Graecis.

TOLOHA.

In Notitia dignitatum Imperii Romani recenſetur inter alia loca quae erant ſub diſpoſitione Ducis Palaeſtinae. Vide ſupra *lib.* 1.

TORNAGLA.

תורנגלא appellatur locus, urbs quibuſdam, prope Caeſaream ſive Paneada. Certe in Targum Hieroſolymitano *Num.* 34. 15. dicitur תורנגלא דקיסרין *Tornagla Caeſareae*: ſed quum paulo ante eodem ſitu, nempe inter voces דקיסריון & לדיוקינוס legantur voces טור תלגא *mons nivis*, videtur utrobique idem legendum, & *Tornagla* natum ex *Tour talga*: vel vice verſa. Ligtfootus hinc *Gabara* quaedam formavit, quod תרנגול idem ſit quod

quod גבר, gallus videlicet: & ex דיוקינוס fecit *διαυχένιον*, quod tamen nil eſt niſi *Oceani* nomen cum ד praefixo. Frequens eſt id nomen in Targum. Adſcribam ipſa verba, ut examinari poſſint, deſcribentia fines terrae Iſraeliticae ſed confuſe admodum. ומכנרת כרך מלכותהון דאמוראי נפק להון תחומא לטור תלגא ולחומתא דלבנן / ומטור תלגא ולחומתא דלבנן נפק להון תחומא לחובא דמן צפון עינותא דדמשק / ומן חובא די מן צפון עינותא דדמשק נפק להון תחומא לדיוקינוס טור תלגא דקיסריון די מן מדנח מערב דן / ומן יוקינוס תורנגלא דקיסרין די מן מדנח מערב דן נפק להון תחומא לנהרא רבא נהרא פרת. Quamvis autem heic טור תלגא confundi male cum תורנגלא exiſtimem, nolim tamen contendere locum aliquem תורנגלא vel תרנגולא dictum, & diſtinctum a monte nivis, non fuiſſe. Nam in Gem. Hieroſ. Scheviith memoratur in confiniis terrae Iſraëliticae תרנגולא עילארה דלמעלה מן קיסרין *Tarnegola ſuperior ſupra Caeſaream*: & alibi in eadem Gemara. Quod ſi Tarnegola aliqua diſtincta fuit a monte nivis, fuit uterque locus vicinus & ſibi mutuo & Caeſareae ſive Paneadi.

TOXUS.

Τόξος. Urbs Palaeſtinae primae: vide Notitiam Graecam Patriarchatuum *pag.* 215. Interfuit concilio Sardicenſi *anno* 437 *Quintianus Epiſcopus a Taxe.* Vide opera Hilarii, editionis Pariſinae *anni* 1693. *pag.* 1292.

TRICOMIS.

Urbs Palaeſtinae, cujus meminit Cedrenus in compend. hiſtor. *pag.* 135. Τρίκωμιν τῆς Παλαιςίνης appellat. Et mox ἐπεὶ δὲ εἰς Τρίκωμιν ἐλθόντες ἔμαθον ἀποπλεῦσαι τοὺς διωκομένους ἐκεῖ ἔμειναν καὶ πόλιν τὴν λεγομένην Σκυθόπολιν οἰκοδομήσαντες οὐκ ἔτι ὑπέστρεψαν. *Poſtquam Tricomin perveniſſent (Scythae, qui Iphigeniam perſequebantur) & intellexiſſent eos quos inſequebantur jam inde abiiſſe, ibi re-*

remanſerunt, & urbe, cui Scythopolis nomen eſt, condita domum reverſi non ſunt.

TRICOMIAS.

Τρικομιάς. Urbs Palaeſtinae primae, cujus mentio fit in notitiis veteribus Eccleſiaſticis. Si ex ordine, quo recenſetur, aliquid colligere liceat, videtur circa Gazam quaerenda. Memoratur etiam Tricomia in Notitia Imperii ſub diſpoſitione Ducis Arabiae.

TYRUS.

Priſcum nomen huic urbi fuit צר & צור, quod Punicis literis in nummis quibuſdam Tyriorum notatum creditur. Id quidem Σὸρ ſcribit Theodoretus in *Ezech.* 26. Τύρος Σὸρ τῇ ἐπιχωρίῳ προσαγορεύεται φωνῇ. *Tyrus lingua incolarum Sor appellatur.* Hinc eſt Sarra, quod licet haud adeo vulgare ſit ac Tyrus, invenitur in ſcriptis veterum. Gellius *lib.* XIV. 6. hujus nominis meminit, uti antiquioris quam Tyri, ſcribens, *quibus urbibus regionibuſque vocabula jam mutata ſint, quod Boeotia ante appellata fuerit Aonia, quod Aegyptus Aëria, quod Creta eodem quoque nomine Aëria dicta eſt, quod Attice* Ἀκτὴ, *quod Corinthus Ephyre, quod Macedonis* Ἠμάθια, *quod Theſſalia* Αἱμόνια, *quod Tyrus Sarra, quod Thracia ante Sithon dicta ſit, quod Seſton* Ποσειδώνιον. Virgilium & Juvenalem voce Sarrani uſos pro Tyrio notiſſimum eſt. Ita etiam Silius Italicus *lib.* XV.

—— & Sarrano murice fulgens
Inferias mittam fuſis inſignis Iberis.

Paullo ante, libro eodem, Tyrium hunc muricem vocaverat.

—— non Tyrio vitiatas murice veſtes.

Idem *lib.* I.

Sarrana priſci Barcae de gente vetuſtos
A Belo numerabat avos.

Et *lib.* III.

—— Tyrium vulgus, Sarranaque Leptis.

Erat

Erat enim Leptis colonia Tyriorum, uti Plinius docet *lib.* v. Salluſtius de bello Jugurthino *cap.* 22. *Phoenices ... Hipponem, Hadrumetim, Leptim aliaſque urbes in ora maritima condidere.* Feſtus. *Sarra, Tyros inſula.* Ennius etiam Poenos Sarra oriundos dixit, teſte Valerio Probo. Plautus *Saram* nuncupat hanc urbem in Truculento *act.* II. *ſcen.* 6. *verſ.* 58.

Etiamnum me vilipendit? ad id purpuram ex Sara tibi
Attuli, & induvias Ponto amoenas.

Hinc nomen tuliſſe tibias Sarranas viri docti ſuſpicati ſunt. Vide Donati praefationem ante Adelphos Terentii. Sidonius Apollinaris etiam *Sarranis ſuccis* ſcripſit.

Inter illa quae plurima hanc urbem celebrem reddiderunt in ſcriptis veterum excellit vetuſtas originis & deductio coloniarum. Cum Sidone ipſa jam olim contendit de antiquitate; & quamvis ex ſcriptis profanis omnia congerere hoc loco non conſtituerimus quae ad urbis clariſſimae deſcriptionem, & hanc ipſam controverſiam, faciunt (poſſemus enim ad exemplum Teucri Cyziceni quinque libros de Tyro conſcribere) ex ſacris tamen literis notamus claram illic mentionem fieri Sidonis, urbis jam conſtitutae tempore Joſuae, quando Tyrum fuiſſe demonſtrari non poteſt. Quod ſi Tyrus lateret ſub מבצר צר, *Joſ.* 19. 29. urbe Aſcheritarum (quod quidam volunt) ſine dubio memorata fuiſſet inter illas urbes maritimas, e quibus Aſcheritae leguntur non potuiſſe expellere priſcos incolas *Jud.* 1. 31. Videntur Cananaei omnem oram maritimam occupaſſe, nec permiſiſſe ut Iſraëticae potirentur Sidone, Accone, Ecdippa (quae loca maritima illic recenſentur) & uti *commate* 34 legitur non permiſiſſe Emoraeos ut Iſraëlitae in vallem, id eſt tractum litoralem, deſcenderent, ſed eos compuliſſe in montana, ſic quoque Aſcheritae videntur ſubmoti a tractu litorali ad regionem montanam. Quis credat paſſos illos fuiſſe Tyro potiri Hebraeos, qui a Sidone, qui Accone, qui Ecdippa, eos arcere potuerant? Haec faciunt ut credamus ſub מבצר צור non latere urbem Tyrum, quam non minus ac Sidona & alias litor Calesananaei tenuiſſent. Adde quod nihil cogat מבצר

צור

צור de Tyro interpretari. Utrumque id nomen pluribus locis commune eſſe potuit: & Tyrus nonniſi צר dici ſolet.

Tyrum filiam Sidonis dici *Joſ.* 23. 12. multi autumant, quod a Sidone ortum ducat. Eſſe illam recentiorem Sidone non nego, ſed huc ſpectare illum loquendi modum mihi non perſuadeo. Quum enim illo capite plus ſemel de ipſa Sidone ſermo ſit, nil cogit hoc de Tyro intelligere. Quid? *Filia Babelis Pſal.* 137. 8. *Filia Tzionis*, *Jeſ.* 1. 8. & plurimis aliis locis, *Filia Tarſis*, *Jeſ.* 23. 10. *Filia Aegypti Jerem.* 46. 11. *Filia Dibon*, *Jer.* 48. 12. *Filia Hieroſolymae*, *Thren.* 2. 13. & quae ſunt plura, indicabuntne illic agi de coloniis quae a Babele &c. ortum habent, non de incolis Babelis ipſius? Non putem.

Alterum quod Tyrum claram reddit, eſt deductio coloniarum. Notum eſt Bochartum de coloniis hiſce egiſſe ſingulari volumine; nec mihi propoſitum eſt has ſigillatim recenſere. Solum notabo huc ſpectare quod Tyrus nobilis dicatur regionibus ab Ulpiano *l.* 1 *ff. de cenſibus*, ubi haec verba. *Sciendum eſt eſſe quaſdam colonias juris Italici: ut eſt in Syria Phoenice ſplendidiſſima Tyriorum colonia, unde mihi origo eſt, nobilis regionibus, ſerie ſaeculorum antiquiſſima, armipotens, foederis quod cum Romanis percuſſit tenaciſſima. Huic enim Divus Severus & Imperator noſter ob egregiam in rem publicam imperiumque Romanum inſignem fidem jus Italicum dedit.* *Nobilis* erat Tyrus *regionibus conditis*, ὡς ἔκτισε (liceat illa voce uti) quas incolis replevit, quas colonis, ut verba uſurpem Aquilae Romani, communiit. Sic Vellejus Paterculus *lib.* 1. de Tyriis ſcribit, eos *inſulam circumfuſam Oceano Gades condidiſſe.* Legitur quoque apud Suetonium *in Octaviano cap.* 99. *Ex dilectis unum Maſgabam nomine quaſi conditorem inſulae* κτίστην *vocare conſueverat.* Sic Imperatoribus ipſis poſtea titulus κτίστης τῆς οἰκουμένης, *propagator orbis terrarum*, datus fuit. Hieronymus in verſione Chronici Euſebiani, *Bithynia a Phoenice condita.* Coloniae videlicet, quibus litora maris mediterranei & inſulas ejus aliaſque oras inſtruxit, Tyrum praecipue nobilem fecerunt; & ſolet hoc ab omnibus qui Tyrum deſcribunt aut celebrant uti praecipuum notari; ſic ut credi non poſſit Ulpianum,

qui

qui patriam ſuam commendat ab antiquitate, virtute bellica & fide erga Romanos, hoc quod ad decus Tyri maxime faciebat omiſiſſe, urbes non modo ſed regiones plurimas eam matrem agnoſcere. Omiſiſſet autem, ſi illud *regionibus* mutes aut tollas. Confirmat me Plinius, qui plane agnoſcit *nobilitatem* (uſurpat eandem vocem) Tyri ſitam in urbibus quas genuit. Ita ille *lib.* v. *cap.* 19. *Tyrus … olim partu clara, urbibus genitis, Lepti, Utica, & illa Romani imperii aemula, terrarum orbis avida, Carthagine, etiam Gadibus extra orbem conditis: nunc omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura conſtat.* Illud *partu clara* omnino idem mihi eſſe videtur ac *nobilis regionibus*.

Qui de Tyro aget ante omnia videtur tria debere diſtinguere ſecundum ordinem temporum, Palaetyrum, Tyrum inſulam, & Tyrum adnexam continenti. Palaetyrus, quae & Tyrus vetus Latinis dicitur, 30 ſtadia aberat a Tyro inſula, teſte Strabone, verſus auſtrum. Fluvius eam alluebat, uti ſcribit Scylax: & hinc ſaxa petiiſſe Alexandrum, quum Tyrum oppugnaret, tradunt Diodorus Siculus, Curtius & alii. Haec Palaetyrus non longe ab illo loco ſita fuit, qui nunc راس العين *Ras Alain* dicitur, ubi fons (ille videlicet ad quem Alexander dormiit, teſte Plutarcho in Alexandro) & ciſternae capaces, atque veſtigia aquae ductus inde per iſthmum uſque ad Tyrum olim inſulam protenſi; quae, ut ſolet, accurate deſcripſit in itinerario Maundrellus. De nomine Παλαιτύρυ & nos aliqua ſupra notavimus ad vocem *Palaetyri*. Tyrus inſula, Φοινίσσα νᾶσος dicta Euripidi in Phoeniſſis, ambitum habuit XXII ſtadiorum, uti ex Plinio videtur colligendum, qui oppidum ipſum tot ſtadia obtinere ſcribit, ſed XIX mille paſſus intra Palaetyro incluſa. Ab Alexandro illam inſulam continenti adjunctam fuiſſe notum eſt, quum illam oppugnavit. Non diu antea Chaldaei illam everterant. Tyrus certe deſtruenda dicitur a Chaldaeis. *Jeſ.* 23. 13. & a Nebucadnezare *cap.* 26. 7. Joſephus factum eſſe demonſtrat ex annalibus Tyriorum *in lib. adv. Apionem*, Ἐπὶ Ἰθωβάλυ τῦ βασιλέως ἐπολιόρκησε Ναβυχοδονόσορος τὴν Τύρον. *Sub rege Ithobalo oppugnavit Nabuchodnoſor Tyrum.* In Annalibus Tyriis etiam legitur Tyrios

reges ſuos ἐκ τῆς Βαβυλῶνος accepiſſe. Ex Philoſtrato Joſephus rem confirmat & ex Diocle: vide *Ant. l.* x. In Seder olam, antiquo Judaeorum Chronico, *c.*26. legitur בשנת עשרים ושלש לנבוכדנצר נתנה צור בידו ושטף את כל יהודים שהיו בעמון ומואב. *Anno tertio & vigeſimo Nebucadnezaris tradita eſt in manum ejus Tyrus, & cepit omnes Judaeos qui in Ammonitide & Moabitide erant.* Quare, quum Deus per prophetas Tyrum a Nebucadnezare capiendam praedixerit, & tum Tyrii ipſi tum Judaei id factum eſſe fateantur, quid cauſae eſt, quamobrem quidam ſubdubitare viſi ſint de impletione hujus prophetiae? Certe Chriſtianos id non decet. Deus praedixerat. Hoc ſufficit. Res ita evenit uti praedicta eſt, etiamſi nulli veterum literis id conſignaſſent.

Huic Palaetyro tribuenda eſſe quae de Tyro per Nebucadnezarem capienda in ſcriptis prophetarum leguntur, ſcribit in originibus Babylonicis, vir clariſſimus, Jacobus Perizonius, in quo plurimae quae ſunt literae, reconditae illae & exquiſitae, haud parum laudis noſtrae Bataviae adferunt. Tyrum ille quidem inſularem non ante aetatem Nebucadnezaris inhabitatam fuiſſe, & deſtructa demum per eum Palaetyro Tyrios in inſulam veluti in locum tutiorem ſe recepiſſe, opinatur: nec deſunt enimvero quae hanc ſententiam reddunt probabilem. Sed & ſcrupulos mihi quaedam injiciunt, quos niſi evelli ſenſero Tyro inſulari convenire potius quam Palaetyro illa quae in Veteri Teſtamento de Tyro praedicantur, exiſtimo. Nolim inficiari inſulam ipſam jam ante Nebucadnezaris tempora habitatam fuiſſe. Videntur enim mihi Tyrii, homines induſtrii & vel remotiſſimas oras navibus adeuntes, inſulam ſibi vicinam adeo & ſitu opportunam negligere non potuiſſe & incultam relinquere. Praeterea deſcriptiones Tyri in ſcriptis prophetarum non adeo conveniunt urbi tantum ad litus maris ſitae, vel, ut quidam putant, aliquot ſtadiis a mari remotae. Inſula, אי, dicitur plus ſemel. Scio a viris doctis notatum etiam oram maritimam hoc nomine dici. Id tamen hactenus demonſtratum eſſe non deprehendi: omnes enim locos in quibus אי legitur de *inſula* accipi poſſe exiſtimo. Quod niſi demonſtratum fuerit ab iis qui contra ſentiunt, vel

vel hoc unum quod Tyrus אי, *inſula*, nuncupetur oſtendit non de ſola Palaetyro ſed & Tyro inſula prophetas loqui. Duo praecipue loci ſunt, in quibus אי non inſulam ſed tractum maritimum notare dicitur, *Jerem.* 47. 4. ubi Philiſtaei reliquiae אי Caphtor dicuntur; at ego hic inſulam inter brachia Nili interceptam intelligo, ex Aegypto Philiſtaeos deducens (vide ſupra *lib.* 1. *p.*74.) & *Jeſ.* 20. 6. eoſdem Philiſtaeos appellari יושב האי הזה *incolas* (veteres nempe) *inſulae illius* (Aegypti nimirum cujus fata praedicuntur toto illo capite) exiſtimo. Sed fingamus ita eſſe ut alii contendunt, & inſulae nomen locis maritimis tribui. Cur aliae urbes maritimae Palaeſtinae hoc nomine nunquam dicuntur? Cur ſola Tyrus? Cur adeo frequenter quaſi in mari medio, in corde maris, ſita, בלב ימים, deſcribitur. Scio & ad haec notari, *cor*, לב, non indicare rei medium. Sit ita. Indicat tamen rem de qua ſermo eſt, cingi undique illa re in cujus corde eſt. Praedicitur futura uti petra & משטח חרמים בתוך הים *expanſio retium in medio mari. Ezech.* 26. 5. confracta מימים *a mari Ezech.* 27. 34. Ita nunc ſe res habet. Aquae magnam partem non Palaetyri, ſed Tyri inſulae, occuparunt. Scopuli ejuſmodi & petrae piſcatoribus aptiſſimae nunc quoque illic conſpiciuntur.

Conſtat porro ex Tyriorum annalibus Salomonis aetate Tyrum inſulam jam habitatam fuiſſe. In literis ab rege Tyriorum Hiramo ad Salomonem datis legitur ὅπως παρασχῇς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, οὗ διὰ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φρόντισον, *cures eorum loco frumentum ad nos deferri, quo indigemus quod inſulam incolamus.* Ita Joſephus *Ant.* VIII. 2. Et ne quis dubitet an bona fide haec ex annalibus Tyriorum deſcripſerit, addit exempla harum literarum ſua aetate ſupereſſe in Tyriorum annalibus, & ſi quis velit poſſe illum Tyri cuſtodes publicarum tabularum adire & veniam inſpiciendi petere, reperturumque ita ut ipſe memoriae prodidit. Praeterea Joſephus (quem locum Cl. Perizonius jam notavit) tradit *lib.* IX. 14. tempore Salmanaſſaris Sidonem, Arcen, & Palaetyrum defeciſſe a Tyriis ad Aſſyrios. Inde liquet Tyrum aliquam a Palaetyro diſtinctam jam tum fuiſſe. Addit, quum ſoli Tyrii (inſulani illi) ei parere negarent, ſexaginta naves ipſis op-

oppoſuiſſe, deinde & prohibuiſſe ne aquas ex flumine (in objecta nimirum continente) peterent. Denique Joſephus *lib.* I. contra Apionem narrat ex Dio & Menandro regem Hiramum urbem Tyriam a parte orientali ampliaſſe, & templum Jovis Olympii quod in inſula ſingulari ſitum erat antea (τὸ ἱερὸν καθ᾽ ἑαυτὸ ὂν ἐν νήσῳ· ergo illa inſularis Tyrus ex minoribus inſulis poſtea junctis videtur conflata) urbi conjunxiſſe, jacto aggere in loco intermedio. Illud etiam tradit idem *lib. Antiq.* VIII. 2. Praeterea Salmanaſſar, quum Tyrum capere conaretur, ſexaginta navibus Tyrios aggreſſus legitur apud eundem Joſephum *lib.* IX. 14. Haec omnia oſtendunt de inſula Tyro illic agi, non Palaetyro.

Praeterea ad confirmationem ſententiae noſtrae de Tyro inſula jam olim, diu ante Nebucadnezaris tempora, inhabitata hoc facit quod Alexander Tyrios, in inſula habitantes, rogaverit liceret ſibi Herculi ſacra facere & urbem intrare, παρελθὼν ἐς τὴν πόλιν θῦσαι τῷ Ἡρακλεῖ. Additque Arrianus *lib.* II. de expeditione Alexandri *cap.* XVI. Ἔστι γὰρ ἐν Τύρῳ ἱερὸν Ἡρακλέους παλαιότατον ὧν μνήμη ἀνθρωπίνη διασώζεται, *eſt enim Tyri templum Herculis vetuſtiſſimum omnium, quorum apud homines memoria eſt.* Hoccine dici poteſt de templo, quod poſt tempora Nebucadnezaris ſtructum erat: & qua veri ſpecie hoc jactare Tyrii aut ſcriptis conſignare auſus fuiſſet Arrianus? Deinde confirmat Arrianus dicta ſua ex Herodoto de antiquitate Herculis illius Tyrii. Herodotus *hiſt.* II. 44. Tyrum profectus eſt & conſpexit illud templum, quod ante duo millia annorum & trecentos conditum eſſe audivit a ſacerdotibus Herculis, ibique in templo vidit στήλαν e zmaragdo. Plinius *lib.* XXXVII. *cap.* 5. hujus meminit: *Theophraſtus tradit ſe ſcribente eſſe in Tyro Herculis templo ſtantem pilam e zmaragdo.* Videturque haec ſententia de inſula Tyro jam vetuſtiſſimis temporibus inhabitata adeo recepta fuiſſe apud veteres, ut Tyri antiquitatem celebrantes nunquam adnotent ſe de Palaetyro loqui, ſed clara illa ac inſulari Tyro, & Cadmus ipſe Tyrius νησιώτης propterea dictus ſit. Vide Lucianum in dialogis.

Videamus porro duo quae huic ſententiae opponi poſſunt. Primo

mo equos, pulverem, equites & currus Nebucadnezaris intraturos portas & conculcaturos plateas Tyri (*Ezech.* 26. 10.) non convenire urbi in inſula exſtructae. Fateor, niſi & Palaetyrus uti pars Tyri haberi poſſet (ſicut & Plinius ambitum Tyri incluſa Palaetyro deſcribit) & inſula continenti jungi potuiſſet. Anguſtum erat id fretum, 4 ſtadiorum ut Curtius ſcribit & Diodorus Siculus, ut Plinius, 700 paſſuum, quod inſulam a continenti ſecernebat. Quis credat Nebucadnezarem, qui tres annos & dimidium urbem obſediſſe dicitur (quum ab Alexandro capta ſit menſe ſeptimo) non eodem aſtu uſum ut Tyrum expugnaret, quo Alexandrum? Non deſunt inter veteres qui id diſertis verbis ſcriptum reliquerint; quamvis id omittere potuerint, ut Joſephus *Ant.* XI. 8. & Juſtinus *l.* XVIII. captam ab Alexandro Tyrum ſcribentes nullam aggeris facti mentionem faciunt, quem tamen ab eo factum fuiſſe alii memoriae prodiderunt. Et ipſum illud tempus obſidionis videtur indicare de Tyro inſula agi. Palaetyrum non credo ei tantum negotii potuiſſe faceſſere.

Deinde Tyro inſulae non videtur convenire, quod ita dicatur eſſe deſtruenda ut non ſit aedificanda amplius, verum Palaetyro. Dubium hoc movit Hieron. ad *Ezech.* 26. *quam*, inquit, *hodie cernimus Phoenices nobiliſſimam & pulcherrimam civitatem*: & ad *cap.* 27. de eadem, *quod quidem uſque hodie perſeverat, ut omnium propemodum gentium in illa exerceantur commercia.* Et ſolvit hoc ita, *quod nequaquam ultra ſit regina populorum, nec proprium habeat imperium, uti habuit ſub Hiram & caeteris regibus, ſed vel Chaldaeis vel Macedonibus vel Ptolemaeis & ad poſtremum Romanis ſervitura ſit.* Adde, quod notavit in originibus Babylonicis *p.* 365. Cl. Perizonius, denunciationes iſtas propheticas ſaepiſſime aliquid hyperbolici habere ſecundum morem loquendi in Oriente uſitatum, uti & Babylon a Medis & Perſis capta ſubvertenda dicitur uti ſubverſa eſt Sodoma, nec habitaturum in ea filium hominis. Praeterea dici poſſet praedici a Prophetis Tyrum ita deſtruendam, ut non ſit habitanda amplius, non quidem a Nebucadnezare (nam obſtat quod dicatur *Jeſ.* 23. oblivioni tradenda per 70 annos & dein reditura ad quaeſtum ſuum) ſed ita ut Nebucadnezar pri-

mus eſſet qui faſtum ejus contunderet & ſuperbiam puniret, quumque illa ſibi florem perpetuum polliceretur, fore tempus quo urbs deleretur plane & piſcatores ſoli retia ſua eo loci ſiccarent, uti hodie eſt. Obſervavit Abarbanel in libro cui titulum fecit משמיע ישועה morem hunc eſſe prophetarum ut in vaticiniis ſuis ad propinquum ſimul & remotum tempus reſpiciant, adeoque prophetias ad ſaecula longe remota ſpectantes inter alias quae tempora proxima tangunt inveniri. Et hoc quidem eo magis in argumento in quo verſamur fieri potuiſſe certum eſt, quod Deus Tyriis urbis exitium minetur, quod diverſis temporibus per gradus quaſi appropinquaret.

Epiſcopos Tyri hos invenio in actis conciliorum memoratos.

CASSIUM. Hic interfuit concilio Caeſarenſi habito circa annum aerae Chriſtianae CXCVIII. Vide Stephani Baluzii novam collectionem conciliorum *pag.* 13.

PAULINUM. Interfuit concilio Caeſareenſi, *anno* CCCXVIII. Vide ibidem *pag.* 23.

ZENONEM. Hic ſubſcripſit concilio Niceno, anno CCCXXV, inter epiſcopos Phoenices primus. Vide *tomum* II. conciliorum generalium *pag.* 51.

VITALEM. Subſcripſit concilio Sardicenſi ab iiſdem habito anno CCCXLVII. Vide opera Hilarii *pag.* 1323. editionis noviſſimae Pariſinae: & *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 710.

URANIUM. Subſcripſit concilio Seleucienſi a Semiarianis habito anno CCCLIX. Vide Epiphanium *haereſ.* 73. & Baluzium *pag.* 66. novae collectionis conciliorum. Vide & Socratem *hiſtor. eccleſ. lib.* II. *c.* 39. & Sozomenum *hiſtor.* IV. 12. & 22.

ZENONEM. Subſcripſit concilio Conſtantinopolitano, inter oecumeniea ſecundo, anno CCCLXXXI. Vide *tom.* II. concilior. *pag.* 956.

PHOTIUM. Legitur in actis concilii Chalcedonenſis, anno CCCCLI habiti, *tom.* IV. conciliorum *pag.* 80. & 787.

EU-

EUSEBIUM. In actis concilii Conſtantinopolitani habiti anno DLIII. Vide novam collectionem conciliorum Baluzii, *pag.* 1497. & *tom.* v. conciliorum generalium *p.* 416.

Nummi hujus urbis plurimi reperiuntur, inſcripti ΤΥΡΟΥ ΙΕΡΑϹ ΚΑΙ ΑϹΥΛΟΥ aut ΤΥΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩϹ. Nam & Tyrus & Sidon ſe metropoles dixere, dubiumque erat, teſte Strabone *l.* XVI cui ex his duabus titulus *μητροπόλεως* potiori jure conveniret. Suidas ad vocem Παῦλος imperante Hadriano eam factam metropolin tradit, his verbis, Παῦλος, Τύριος, ῥήτωρ γεγονὼς κατὰ τὸν Φίλωνα τὸν Βύβλιον· ὃς ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως πρεσβεύσας μητρόπολιν τὴν Τύρον ἐποίησεν. *Paulus Tyrius, Rhetor, ſecundum Philonem Byblium, qui ad Imperatorem Hadrianum legatus miſſus Tyrum effecit metropolin.* In diviſione eccleſiaſtica Tyrus fuit metropolis Phoenices maritimae, cujus epiſcopus ut & Damaſci quare Πρωτόθρονος dictus ſit vide in Pagi Critica annalium Baronianorum *tom.* II. *pag.* 270. Extant Tyriorum nummi cum aerae indicio ΕΚ. ΗΛϹ. ΘΟϹ. ϴΙϹ. ϛΝϹ, cujus initium figitur in anno v. c. 865. Sunt & cum monogrammate Tyri, & tribus literis Punicis quae creduntur eſſe צור, nomen Tyri Hebraeum conſtituentes. Vide Noriſii epochas Syromacedonum Diſſert. IV. Extant & Latini nummi inſcripti SEPT. TYRVS MET. COLONI. In his concha purpurae fere conſpicitur & canis qui purpurae uſum hominibus primum oſtendit. Rem narrat Nonnus Dionyſiacôn *lib.* XL. Καὶ Τυρίῳ &c. Sunt & in quibus palma conſpicitur, balano utrimque dependente, uti in nummis veterum Hebraeorum. Sunt & in quibus legitur AMBROSIE PETRE. De his idem Nonnus videri poteſt eodem libro, Suidas ad vocem Ἡρακλῆς & alii. Fallitur Patinus qui *pag.* 257. *in nummis aereis Impp.* nummum SEPEYRO METRO COLON. ad neſcio quam Sepſyrum refert. Clarum eſt legendum eſſe SEP. TYRO, ut ſit noſtra colonia Septimia Tyrus. Video Vaillantium *in nummis coloniarum*, ubi nummos Juliae Domnae recenſet, *pag.* 23. jam notaſſe, male Triſtanum SEPHYRVS legiſſe in quodam nummo, quem & Spanhemius

diſſ.

diſſ. IX. *de uſu & praeſt. numiſm.* male ad Sepphorim Galilaeae retulerat. Plura in ſcriptis Spanhemii, Harduini, Vaillantii, & aliorum videre eſt.

* TZAANAIM.

צַעֲנַנִּים / *Jud.* 4. 11.

* TZAANAN.

צַאֲנָן / *Mich.* 1. 11. An eſt צנן *Joſ.* 15. 37? Sunt qui putent nomen hoc urbis uti & alia eodem capite primo Michae memorata eſſe ficta a propheta, tantum ut paronomaſiam inveniret, & iſtiuſmodi nomen locis daret, quod conveniret cum rebus quas de ipſis ſcribere propoſuerat. Verum hoc mihi non perſuadebitur; primo quidem, quia conſtat quaedam ex iis nominibus eſſe vera nomina locorum exiſtentium, uti Lachis, Schaphir, Achziph, Mareſcha, Moreſcheth Gath, Maroth, quibus inſerere nomina ficta urbium utopicarum non videtur congruum. Secundo, quia omnis elegantia paronomaſiae perit, ſi nomina locorum fingere liceat, & hoc unuſquiſque de re locove quolibet facere poteſt. v. g. pulcrumne eſt aut elegans ſi dicam, *dolebit Dolia, & ridebit Ridium*, quum & nomina haec non ſint locorum vera, ſed conficta. E contrario ſi loca illa vere exiſtant, apta fit paranomaſia, uti, capiatur Capua, cremetur Cremona. Summa autem eſt elegantia paronomaſiarum quibus Michas utitur, quum nomini urbis גת Gath addit vocem תגידו, & urbi Acco (puto enim eo ſpectare בכו quaſi בעכו *in Aco*, de qua re ſupra) תבכו & בית לעפרה vocem עפר. Praeterea *comm.* 11. inter יצאה & צאנן *comm.* 14. inter אכזיב & אכזב *comm.* 15. inter ירש & מרשה eſt alluſio. Sed in aliis obſcurior, uti לכיש & רכש, vel ad ſenſum reſpicitur. Ad hujus rei confirmationem facit in aliorumquoque prophetarum ſcriptis ſimiles paronomaſias inveniri, ita tamen ut urbium vere exiſtentium nomina exprimantur, uti *Zephan.* 2. 4. עזה עזובה *Gaza derelicta erit*, עקרון תעקר *Ecron eradicabitur. Jerem.* 6. 1. בתקוע תקעו *Jeſ.* 21. 2.

עלי

מעלה, *Jeſ.* 15.5. חשבו & בחשבון, *Jerem.* 48.2. עילם & עלי׳
Jeſ. 16.2. & מי דימון מלאו דם & הלוחית בככי יעלה וגו׳
ערער לערים.

* TZAANANNIM.

צַעֲנַנִּים / Urbs in finibus Nephtali *Joſ.* 19. 33. eadem videtur ac praecedens.

* TZAPHON.

צָפוֹן / Urbs tribus Gad. *Joſ.* 13. 27. alii pro aquilone accipiunt.

TZARPATH.

צָרְפַת / Prope Sidonem, אשר לצידון, 1 *Reg.* 17. 9. Unde *Luc.* 4. 26. Σάρεπτα Σιδῶνος nuncupatur. *Sarepta Sidoniae* pro eo habetur in verſione vulgata, quoniam Σιδονίας in quibuſdam codicibus legitur: quod ex Veteris Teſtamenti interpretatione Graeca videtur ortum, ubi 1 *Reg.* 17. 9. extat εἰς Σαρεπτὰ τῆς Σιδωνίας. Ita etiam Cyrillus ad Obadjam, ubi & *commate* 20 nomen hujus urbis (nec enim de alia urbe aut regione ibi videtur cogitandum) צרפת legitur, ſcribit ἕως Σαρεπτῶν, ἥτις ἐςὶ τῆς Σιδωνίας, *uſque ad Sarepta quae eſt (regionis) Sidoniae.* Quandoquidem autem Sarepta Sidonia dici ſolebat, hinc factum Europam, quae Sarepta fuit abducta a Tauro, ab aliis dici Sidone abductam fuiſſe. Vide Lycophronis Caſſandram *verſ.* 1300. & Tzetzis commentarium. Cautius locuti ſunt qui illam terra Sidonide raptam tradiderunt. Ita Ovidius Metamorph. *lib.* 11. *fab.* 13.

Quaeque tuam matrem tellus a parte ſiniſtra
Suſpicit (indigenae Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete.

Confer & quae ſupra de hac urbe notavimus ad vocem *Sarephta.*

TZARTAN.

צָרְתָן/ Non longe a Jordane. *Joſ.* 3. 16. 1 *Reg.* 7. 46. Inter Succoth & Tzartan fuſae ſunt columnae Salomonicae.

* TZARTANA.

צָרְתָנָה/ Prope Jizreel & Bethſchean. 1 *Reg.* 4. 12. idem videtur ac praecedens.

TZEBOIM.

צְבוֹעִים/ In tribu Benjamin. *Neh.* 11. 33. unde vallis Tzeboim 1 *Sam.* 13. 18. Fuit & urbs una e quatuor quas Deus ſubvertit, in planitie ſita, auſtralior Adama, ſi ex ordine quo recenſetur *Gen.* 10. 19. aliquid licet colligere.

* TZELA.

צֵלַע/ Urbs tribus Benjamin, *Joſ.* 18. 28. Videretur nomen eſſe צלע האלף ſed tum 14 urbes ex illa ſerie effici nequeunt, quas tamen eſſe ibidem dicitur. צלע etiam commemoratur 2 *Sam.* 21. 14. & ibi ſepultus dicitur Saul in צלע in terra Benjamin.

* TZELTZACH.

צֶלְצַח / Juxta ſepulcrum Rachelis ad fines Benjaminis 1 *Sam.* 10. 2. Confer *Gen.* 35. 19.

TZEMARAIM.

צְמָרַיִם/ Urbs tribus Benjamin, *Joſ.* 18. 22. unde videtur mons Tzemaraim dictus 2 *Chron.* 13. 4.

* TZENAN.

צְנָן/ Urbs tribus Juda *Joſ.* 15. 37. forte eadem ac צאנן.

* TZEPHATH.

צְפַת / Urbs poſtea dicta Chorma, cujus rex a tribu Juda & Simeon devictus eſt *Jud.* 1. 17. & tribui Simeon attributa.

* TZER.

צֵר / Urbs tribu Nephtali. *Joſ.* 19. 35. Puto hujus urbis nomen excidiſſe ex Euſebii onomaſtico, ubi legitur Tyrum fuiſſe in Nephtalim, quum tamen ex *Joſ.* 19. 29. liqueat fuiſſe in Aſcher. Lege itaque illic hoc modo

> *Σὸρ, Τύρος, Φοινίκης μητρόπολις.*
> *Σὲρ, κλήρου Νεφθαλείμ.*
> *Sor, Tyrus, metropolis Phoenices.*
> *Ser, ſortis Nephtali.*

* TZEREDATHA.

צְרֵדָתָה / 2 *Chron.* 4. 17. eadem Tzartan dicitur 1 *Reg.* 7. 46. an hinc fuit R. Joſe איש צרדה, doctor Miſnicus?

* TZERETH HASSCHACHAR.

צֶרֶת הַשַּׁחַר / Urbs tribus Ruben. *Joſ.* 13. 19.

TZERIPHIN.

צריפין / Locus longe ab Hieroſolymis remotus, e quo notatur in Talmude manipulum Paſchalem hordeaceum aliquando petitum fuiſſe, quum ceteroquin is e locis proximis urbi peteretur. Nomen fere cum *Σαριφαία* convenit, de qua ante.

TZIADATHA.

ציידתה / Nomen urbis ante dictae Hannekeb, in tribu Nephtali, *Joſ.* 19. 33. Ita ſcribitur in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1.

TZICLAG.

צִקְלַג / Urbs Simeonitarum *Joſ.* 19. 5. Amalekitae eam invaſerunt 1 *Sam.* 30. 1. Euſebius ſcribit eſſe in Daroma, ad vocem Σικελάγ. Paruit illa urbs tempore Saulis regi Gath: quumque David ab eo peteret, daret ſibi unam ערי השדה ex urbibus campeſtribus, dedit rex Tziclag: & ab eo tempore illa Judaeis ſubjecta fuit, 1 *Sam.* 27. 5. Ibidem regio illa appellatur שדה פלשתים campeſtria Philiſtaeorum, *comm.* 7. Stephanus Σέκελα, πόλις Παλαιςίνης ὡς Ἰώσηπος. *Secela, urbs Palaeſtinae, ſecundum Joſephum.*

* TZIDDIM.

צִדִּים / Urbs in tribu Naphtali. *Joſ.* 19. 15.

TZIDON. Vide *Sidon.*

TZINNA.

צִנָּה / *Num.* 34. 4. *Joſ.* 15. 3. Locus in terminis Judae auſtralibus. Euſebius ejus meminit voce Σεννά & notat (ſed praeter nominis convenientiam nihil ei loco commune eſt cum hoc Zinna) eſſe in octavo lapide Jerichus verſus boream vicum Μιγδαλσέννα.

* TZIOR.

צִיעֹר / Urbs tribus Juda. *Joſ.* 15. 54.

TZOR. Vide *Tyrus.*

TZORA.

צָרְעָה / Urbs tribus Judae in planitie *Joſ.* 15. 33. non longe ab Eſtaol, *Jud.* 13. 25. & 16. 31. Danitis attributa *Joſ.* 19. 41. Eſt vicus in finibus Eleutheropolis verſus ſeptentrionem, pergentibus Nicopolin in decimo miliario. Euſebius ad vocem Σαρδά. Sic ibi legitur male pro Σαραά. Meminit etiam Hieronymus ad vocem

vocem *Sarea*, locatque juxta Eſtaol, & Euſebius ad vocem Σωρήκ.

* TZUR. Vide *Tyrus.*

* VETEROCARIA.

Hoc modo in Notitia dignitatum Imperii memoratur, *Equites primi felices ſagittarii indigenae Palaeſtinae Saburae ſive Veterocariae.*

ULAMAIS.

Eſt Ὀυλαμαὶς nomen urbis, poſtea Dan dictae: uti legitur in verſione Graeca *Judic.* 18. 29. καὶ ἦν Ὀυλαμαὶς ὄνομα τῆς πόλεως τὸ πρότερον. Sed natum hoc eſt ex Hebraeis vocibus ואולם ליש שם העיר לראשונה. *Et Oulam Lais erat nomen urbis antea.* Sed quum ליש *Lais* appelletur illa *cap.* 18. *commate* 7. 14. & 27. videtur אולם non ad ipſum nomen pertinere, ſed per *olim* vertendum. Notandum eandem phraſin de urbe Luz adhiberi, & illic ex verbis אולם לוז Ὀυλαμλὸζ feciſſe interpretes Graecos.

ULAMMA.

Ὀυλαμμά. Vicus qui Diocaeſarea aberat 12 miliaria verſus ortum. Euſebius ad vocem Ὀυλαμμᾶς.

ULATHA.

Ὀυλάθα. Urbs inter Galilaeam & Trachonitin ſita, quemadmodum Paneas. Joſephus *Ant.* XV. 13.

* UMMA.

עֻמָּה / Urbs in Aſcher. *Joſ.* 19. 30.

USHA.

אושא / Urbs ſede Synedrii poſt exſciſſas Hieroſolymas nobilitata. Ubi fuerit, incertum eſt. Videtur tamen fuiſſe in Galilaea, quia in Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 15. *col.* 4. recenſentur

Sſſſſ 3

tur aliquot doctores Hebraeorum, congregati hoc loco ut docerent, R. Juda, R. Nechemia, R. Meir, R. Joſe, R. Simeon Ben Jochai, R. Eliezer fil. R. Joſe Galilaei, & R. Eliezer Ben Jacob: & mox dicitur שלחו אצל זקני הגליל וכו' *miſerunt ad ſeniores Galilaeae, & dixerunt, quicunque vult diſcere veniat, diſcat* &c. Poſt appellatur עיר *urbs* & R. Juda בן עיר incola illius urbis: cui primas in diſſerendo propterea detulerunt. Diſſertationis illius compendium ibidem recenſetur, ut & quid alii poſt eum diſſeruerint. Uſcha jungitur etiam cum Tiberiade in Gemara Succa *fol.* 20. 2. מחלות של אושא מחלות של טבריא *Mattae ex Uſcha & Tiberiade.*

* USSEN SCHEERA.

אזן שארה / Urbs condita a filia Ephraim. 1 *Chron.* 7. 24.

XALOTH.

Ξαλώθ. Vicus ſitus in Campo magno, terminus latitudinis Galilaeae inferioris ad meridiem, uti Berſabee erat ad boream. Joſeph. *bell.* III. 2. Hegeſippus legit Ζαλώθ *lib.* III. 6. Memoratur eidem Joſepho *in vita pag.* 1016. Ξαλλώ, quo accerſebatur Joſephus a Jonatha & ſociis, qui miſſi erant Hieroſolymas ut eum caperent. Videtur eſſe idem & Θ ablatum, uti Μηρώ pro Μηρώθ.

ZABULON.

Ζαβυλών. Urbs munita Galilaeae, quae Ptolemaidem dirimit a Gentium terris. Ζαβυλὼν ἡ καλεῖται ἀνδρῶν. Διορίζει δὲ ἀπὸ τῦ ἔθνυς τὴν Πτολεμαΐδα. Meminit ejuſdem Joſephus *de bell.* III. 2. uti ſcribit inferioris Galilaeae longitudinem eſſe a Tiberiade μέχρι Ζαβυλών, ἧς ἐν τοῖς παραλίοις Πτολεμαῒς γείτων τὸ μῆκος ἐκτείνεται *uſque ad Zabulon, cui in tractu maritimo vicina eſt Ptolemaïs, protenditur.* Ita quidem lègendum cenſeo, quum in editis codicibus male legatur μέχρι Χαβυλώνης· ἐν τοῖς παραλίοις. Videlicet pro Χαβυλώνης ſubſtituendum eſt Ζαβυλὼν, uti liquet ex loco Joſephi mox

mox allato, & verſione Rufini, qui Zabulon legit. Nam Χαβυλώνη, ut pro regione כבול accipiatur, huc non pertinet: ſita in finibus Tyriorum, licet & Χαβαλὼν γῆ *in Antiq.* & Ζαβυλὼν *l.* 1. contra Apionem ab eo ſcribatur vel a librariis potius. Deinde vox Χαβυλώνης in duo dividenda eſt, & ἧς referendum ad ſequentia. Denique hinc obiter diſcimus Ptolemaïdis & Tiberiadis fere eandem latitudinem geographicam eſſe, quum illa ad occaſum, haec ad ortum, terminus fuerit Galilaeae inferioris. Concilio Nicaeno interfuit epiſcopus Zabulonites: quam puto eandem eſſe ac noſtram. Vaillantius in familiis Romanis putat in nummo gentis Soſiae hanc expreſſam literis ZA. ſed Begerus ad Zacynthum refert. At haec nimis incerta ſunt. Urbs Zebulun in Aſcher *Joſ.* 14. 27. poſſet eſſe eadem.

ZANOACH.

זנוח / Urbs in tribu Juda *Joſ.* 15. 56. *Nehem.* 3. 13. Eſt & alia in planitie ejuſdem regionis *Joſ.* 15. 34.

ZEBECE.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Σεβέκη, πόλις τῆς Γαλιλαίας. Ἰώσηπος Ἰουδαικῆς ἀρχαιολογίας πέμπτῳ. Τὸ ἐθνικὸν Ζεβεκηνὸς, ὡς αὐτός. *Zebece, urbs Galilaeae. Joſephus lib.* V. *Ant. Jud. Gentile eſt Zebecenus. Sic idem.* At ego non inveni in Joſepho nomen Ζεβέκη ſed Βεζέκη, *Ant.* V. 1. nomen urbis ubi Cananaei Hebraeos exſpectabant inituri praelium. Ita ſolent tranſponi literae, ut Ἰαβάτη pro Ἰατάβη, יטבה, Joſephus, *Antiq.* X. 4. Καθιερεμῖται pro Καριεθεμῖται *Antiquit.* V. 1.

ZECA.

Ζηκά. Urbs tribus Judae. Joſephus *Ant.* VIII. 3. עזקה Azeca 2 *Chron.* 11. 9. Abeſt ע, quia & in pronuntiatione omitti illud ſolet, & in ſcriptione nonnunquam ut בכו pro בעכו *Mich.* 1. 7.

ZIA.

Z I A.

Ζία. Vicus qui Philadelphia 15 miliaria aberat verſus occidentem. Euſebius ad vocem Ζήμ.

Z I P H.

זיף Nomen urbis in tribus Judae parte auſtrali. *Joſ.* 15. 24. Eſt & alterius loci nomen in portione ejuſdem tribus, non longe a Carmel. *Joſ.* 15. 55. unde ſolitudo Ziph nomen accepit, in qua David delituit 1 *Sam.* 23. 14. 15. unde gentile ducitur זפי 1 *Sam.* 23. 19. Erat in octavo miliario a Chebron in Daroma, teſte Euſebio. Ζιφὰ appellatur Joſepho *Ant.* VIII. 3. cui & commemoratur Καινή, locus in agro Zipheno *Ant.* VI. 14. Stephanus Ξιφηναῖος videtur legiſſe in Joſepho. Ita ille, Ξιφήνη, (nunc Ζιφήνη legitur, & nuſquam Ζιφηναῖος) Χώρα Παλαιςίνης. Ἰώσηπος ἐκτῳ Ἰεδαικῆς ἱςορίας τὸ ἐθνικὸν Ξιφηναῖος φησί. *Xiphene. Regio Palaeſtinae. Joſephus* lib. VI. hiſtor. Jud. *gentile Xiphenaeus effert.*

* Z I P H R O N.

זפרון Urbs in limite terrae Iſraeliticae boreali. *Num.* 34. 9. Hieronymus ad *Ezech.* 47 ſcribit, *Ibunt confinia uſque ad Zephrona, quam urbem hodie Zephyrium oppidum Ciliciae vocant.* Sed nimis longe abeſt haec urbs a terra Iſraelitica.

Z I Z I U N.

Vicus Palaeſtinae, tempore Imperatoris Maximiani. Commemoratur in actis S. Zenonis & Zenae editis ex MS. Vaticano & inſertis actis Sanctorum Junii *tom.* IV. *pag.* 476. κατά τινα κώμην Παλαιςίνης λεγομένην Ζιζιῦν *in vico quodam Palaeſtinae dicto Ziziun.* Eſtne Ziza Arabiae Petraeae, Ptolemaeo memorata?

Z O A R A.

Nomen hujus urbis Ζώαρα Graecis ſcribitur, & Ζώορα, uti &

& Σεγὼρ vel Σηγὼρ, Hebraeis צער *Tzoar*, Arabibus صغر. Commemoratur *Deut.* 34. 3. & *Gen.* 13. 10. Olim nomen ei fuit בלע Bela, *Gen.* 14. 2. Vide ſupra ad vocem Bela. A בלע, quod abſorbere notat, nata eſt traditio cujus meminit Hieronymus, *quaeſtion. Hebr. in Geneſin cap.* 14. 3. *Tradunt Hebraei hanc* (Bela quae & Segor) *eandem in alio Scripturarum loco* (1 *Sam.* 9. 4.) *Saliſa nominari, dicique rurſum* μόσχον τριετίζουσαν, *i. e.* (*Jeſ.* 15. 5.) *vitulam conternantem, quod ſcilicet tertio terrae motu abſorpta ſit.* Idem fere ad *Gen.* 19. 30. *De Segor, quod frequenter terrae motu ſubruta, Bale primum* &c. Verum frivola eſt haec obſervatio: nec ſola urbs Zoar appellatur in ſacro codice vitula τριετίζουσα. Vide *Jer.* 48. 34. Theodoretus *quaeſt. in Geneſ. inter.* 70. Ἐκεῖναι δὲ παντάπασιν εἰσὶ κατηγορίας ἀθῶοι· θεασάμεναι γὰρ τὰς μὲν τέσσαρας πόλεις καὶ τὰς κώμας ἁπάσας ἐμπρησθείσας τῷ ὑετῷ τοῦ πυρὸς, τοὺς δὲ τὴν Ζηγὼρ οἰκοῦντας καταποθέντας· τοῦτο γὰρ σημαίνει τοὔνομα· κατάποσις γὰρ ἡ Σηγὼρ ἑρμηνεύεται· ᾠήθησαν πᾶσαν ἄρδην ἀπολωλέναι τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν. *Illae autem* (*filiae Lothi*) *a crimine omni immunes ſunt. Videntes enim urbes quatuor & vicos omnes pluvio igne concrematos, incolas autem Segor terrae hiatu abſorptos* (*nomen illud enim hoc ſignificat quia Segor vertitur abſorptio*) *putabant totum genus humanum interiiſſe.*

In verſione Latina Actorum concilii Chalcedonenſis quibus Muſonius Zoarorum epiſcopus ſubſcripſit legitur *tom.* IV. conciliorum *pag.* 80. *Zoara Palaeſtinae ſecundae*: at error eſt, uti liquet ex notitiis veteribus eccleſiaſticis ſupra exhibitis *lib.* 1. & ex ipſis hujus concilii actis, ubi in actione XV Muſonius Ζοώρων epiſcopus inter Palaeſtinae tertiae epiſcopos numeratur. Palaeſtinae etiam hanc urbem nuncupat Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Ζόαρ ἐστὶ κώμη μεγάλη, ἢ φρούριον ἐν Παλαιστίνῃ, ἐπὶ τῇ Ἀσφαλτίδι καλουμένη Ζώαρα οὐδετέρως. Δηλοῖ δὲ τῇ Ἑβραίων φωνῇ τὸ μικρὸν, ὅποι Λὼτ ἔφυγε καὶ ἐσώθη ἀπὸ τῆς Σοδομιτικῆς ὀργῆς. *Zoar eſt vicus magnus vel arx in Palaeſtina ad lacum Aſphaltiten. Zoara dicitur genere neutro: ſignificat id Hebraice parvum. Lot eo fugit & evaſit iram Sodomiticam.*

Joſephus eam appellat Ζώωρα χώριον vicinum Sodomae *Ant.* I. 12. & Ζώαρα *Ant.* XIV. 2. ubi dicitur eſſe urbs, quam Judaei Arabibus eripuerunt. *Lib.* V. *de bell. cap.* 5. Ζώαρα τῆς Ἀραβίας dicitur,

 &

& eo uſque tradit ſe extendere lacum Aſphaltitem. Atque ita quoque Euſebius in onom. ad vocem Θαλάσσα ἡ ἁλυκὴ ſcribit mare mortuum eſſe inter Hiericho & Zoaram. Videtur ſita verſus latus orientale lacus Aſphaltitis magis quam occidentale, quia Euſebius ad vocem Λȣεὶθ ſcribit eam eſſe μεταξὺ Ἀρεοπόλεως καὶ Ζοορῶν, *inter Areopolin & Zoara*. Et ad vocem Νεμηρὶμ (ita enim pro Νεκηρὶμ legendum eſt) vicum Moabitidis Βενναμαρὴμ eſſe ad ſeptentrionem Zoarae. Quum autem Moabitis fuerit ad ortum maris mortui etiam Zoara eo vergere cenſenda eſt, quod ad ſeptentrionem ejus loca Moabitica fuerint. Hieronymus ad *Jeſ.* 15. *Segor in finibus Moabitarum ſita eſt, dividens ab iis terram Philiſthiim.* Poſtea is locus Palmer dictus eſt, teſte Gulielmo Tyrio, *hiſt.l.*XXII. Idem Hieronymus ad vocem Φινὼν ſcribit eam inter Petram & Zoara fuiſſe: & ad vocem Βαβλὰ (Βαλὰ) notat praeſidium Romanorum Zoarae fuiſſe. In notitia dignitatum imperii Romani etiam memorantur *equites ſagittarii indigenae Zoarae.* Vide ſupra.

Ad notitiam Zoarorum etiam hoc facit quod narrat Anaſtaſius Sinaita, *in quaeſtionibus pag.* 528. Καὶ γȣν πρὸ ὀλίγων χρόνων παραγενόμενος εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν εἰς τὰ μέρη Ζωηρῶν καὶ τετραπυριίας (τετραπυργίας) ἔνθα χαλεποί τινες καὶ φθοροποιοὶ καὶ καυσώδεις καὶ σηπτικοὶ καθ᾽ ὁμοιότητα Κύπρȣ τυγχάνȣσι οἱ ἀέρες, εὗρον πάντας τȣ̀ς αἰχμαλώτȣς τῶν κατὰ σπορῶν τȣ͂ δημοσίȣ Κυπρίȣς τυγχάνοντας. Κἀμȣ͂ θαυμάσαντος καὶ τὴν αἰτίαν ἐφωτήσαντος οἱ τὰ αὐτόθι διοικήσαντες ταύτην πρός με τὴν ἀπόκρισιν δεδώκασιν· ὅτι ȣ̓ προσδέχονται οἱ ἐνταῦθα ἀέρες ἕτερα σώματα, εἰ μὴ τὰ ἀπὸ Κύπρȣ. Καὶ γὰρ πολλάκις φασὶ πεμφθέντες ὧδε ἐκ διαφόρων χωρῶν αἰχμάλωτοι ἐντὸς ὀλίγȣ χρόνȣ ἐφθάρησαν καὶ ἀπέθανον. *Quum non ita pridem ad mare mortuum & quidem ad partes Zoarorum & Tetrapyrgiae eſſem profectus, ubi aër eſt exitioſus, aeſtuoſus, & ad putrefactionem generandam idoneus, inſtar ejus qui eſt in Cypro, illic inveni omnes captivos ſervos eorum qui publicis agris colendis praeſunt Cyprios eſſe.. Quod quum mirarer & cauſam rei intelligere cuperem, ii qui illic habitant hoc mihi reſponſum dederunt, aërem hujus loci non ferre alia corpora quam ex Cypro: ſaepe miſſos fuiſſe ex aliis regionibus captivos ſed qui brevi ſpatio vitam cum morte commutaverint.*

FINIS.

SYLLABUS MUTANDORUM

Pag. 58. verſu 16.
Lege *Aegyptii* pro *Phoenices.*
61. 11. lege *καλȣμένης*, & verſu ſequente *vicinias.*
— 33. lege *a Cyclade inſula aut Caſo.*
66. 1. lege *Hebraeos.*
82. ult. *Pſalm.* 83.
105. ult. *Ituraeae.*
129. 1. *at illa* & ſequentia uſque ad *inhabilis* transferenda ſunt ad *pag.* 130. lin. 10. ante *Peraeae* &c.
155. 2. lege Δάροις (Γαδάροις potius) quae aliquando permutantur inter ſe, uti & apud Joſephum *lib.* 1. *de bell. cap.* 6.
166. 11. infra שכם lege גזר.
170. 4. dele Bethſcheneſch.
178. 15. lege *extendiſſe. Verum ſi Samariae nomine portio tribuum Ephraim & Menaſſe intelligitur, omnino ad mare pertigit : ſed videntur Judaei Samaritanos ab ora literali compuliſſe ad mediterranea illo tempore.*
193. 1. lege *Videtur regio Genneſaritis* &c.
205. 25. lege 30.
212. 4. lege *tres poſt Scythopolin ſequentes.*
241. 34. lege *in lacum.*
247. 14. lege *addens halitum.*
248. 16. lege *fumant fontibus.*
— 18. lege *prodiit.*
— 27. lege *lib.* III. *cap.* 25.
255. 29. lege *eodem modo.*
258. 14. dele *ducunt.*
260. 22. lege *Palaeſtinae formam & faciem.*
268. 8. lege *vadi Aphar.*
276. 28. lege *quia non.*
278. 4. lege *comminiſcendi.*
300. 23. lege *fons Rogel. Joſ.* 15.7. *quamvis & de hoc & aliis incertum ſit, ſintne locorum an fontium nomina. Poſſet tamen fons Rogel ille eſſe qui hodieque juxta viam ducentem Hieroſolymis Jerichuntem conſpicitur. Fons Jacobi* &c.
304. 4. lege *latae* 54.
305. 18. lege *tractum eſſe colligi poſſet* (*de qua re vide infra lib.* III. *ad vocem Sapbir*) *ex Euſebio* &c.
320. 6. lege *occaſu aeſtivo verſus ortum brumalem.*
— 17. lege *in aes.*
323. 6. lege הר בעל.
367. 12. lege *c.* 11.
420. in notis, dele omnia quae ad n. 10. notata ſunt.
426. 30. lege *ſpatio.*
431. 37. lege *a continente. Sed alii interpungunt*, καὶ ἀπέχει ϛάδια ἀπὸ θαλάττης γ′ Παλαιτύρος.
451. 33. lege 24 *ſtadia.*
470. ult. lege *ita fere.*
471. 16 dele *Ad vocem* & ſequentia uſque ad *queunt.*
480. 1. lege *ſubjicimus.*
484. 16. dele *Legendum* &c. uſque ad *lapide.*
489. 21. lege *Euſebius ad vocem* Ἀρκὼ *ſcribit 22 miliaria Chebronem abeſſe Hieroſolymis. Et ad vocem* Χεβρὼν &c.
494. ult. dele & 4.
501. 21. dele *rectius.*
518. 6. lege *argumento.*
524. penult. lege *ubi tria.*
531. 1. in notis, forte Ἀδάρων & ſtatim verſ. 4. lege *ob mox legenda nam ſequitur* Δώρων *epiſcopus.*
532. dele *notam ad n.* 3.

549. 28. dele *mihi tamen* &c. uſque ad *campi.*

570. 28. lege *diſſito.*

631. poſt verſus 9. inſere.

B E T H A N I M.

Βηθανίν. *Vicus qui a Chebrone aberat 4 miliaria, 2 a terebintho. Euſebius ad vocem* Ἀγί.

★ B E T H A N O T H.

בית ענות, *urbs tribus Judae. Joſ.* 15. 39.

B E T H A R I M.

Vicus juxta Dioſpolin. Euſebius ad vocem Ἀρήμ.

B E T H A S A.

Vicus nobilis in regione Aeliae, 15 inde miliaribus. Euſebius ad vocem Ἀτάν.

687. ante *Capharcotia* inſere.

C A P H A R C H O B R A.

Vicus Gazaeorum. Sozomenus hiſt. VI. 32.

719. 19. lege *nec ultra.*

767. ante *Ether* inſere.

E T A M. Vide *Aitam.*

858. 1. lege *non intra.*

813. ante *Maeſaloth* inſere.

M A D O N.

מדון *Joſ.* 11. 1. *jungitur cum Acſchaph & Schimron: & Joſ.* 12. 19.

919. 24. lege *ſi Euſebium audimus.*

999. ante *Sepphoris* inſere.

S E P H A R A M.

Ubi Synedrium magnum conſedit poſt excidium Hieroſolymitanum.

1017. 1. lege Σιλὼ *vel.*

A R-

ARGUMENTA CAPITUM

LIBRI PRIMI.

CAP. I.
De nomine terrae Canaan. Pag. 3
CAP. II.
De nomine terrae Iſraëliticae. 8
CAP. III.
De nomine terrae Dei, & promiſſionis. 16
CAP. IV.
De nomine terrae ſanctae. 21
CAP. V.
De nomine terrae, alia voce non adjecta. 28
CAP. VI.
De nomine Judaeae. 31
CAP. VII.
De nomine Palaeſtinae. 37
CAP. VIII.
De nomine Syriae Palaeſtinae, Syriae, & Coeleſyriae. 42
CAP. IX.
De nomine Idumaeae & Phoenices. 48
CAP. X.
De ſitu Palaeſtinae reſpectu univerſi orbis terrarum. 51
CAP. XI.
De ſitu Palaeſtinae reſpectu gentium vicinarum, in quo ſpeciatim de Aegypto agitur. 57
CAP. XII.
De regione Edom. 66
CAP. XIII.
De ſedibus Philiſtaeorum. 73
CAP. XIV.
De Amalekitide. 78
CAP. XV.
De Gebalene. 82
CAP. XVI.
De Arabia. 84
CAP. XVII.
De Nabataeis. 90
CAP. XVIII.
De Kedarenis. 95
CAP. XIX.
De Midianitis. 97
CAP. XX.
De Moabitis. 100
CAP. XXI.
De Ammonitis. 103
CAP. XXII.
De Ituraea ſive Auranitide. 105
CAP. XXIII.
De Trachonitide. 108
CAP. XXIV.
De Phoenice & Syria. 110

CAP. XXV.
De terminis quibus Palaeſtina definitur in ſacro Codice. 113

CAP. XXVI.
De terminis quibus Palaeſtina deſcribitur ab aliis ſcriptoribus. 124

CAP. XXVII.
De partitione terrae Iſraeliticae facta inter poſteros Canaan, ante adventum Iſraëlitarum. 135

CAP. XXVIII.
De partitione terrae Iſraeliticae facta inter tribus duodecim. 142

CAP. XXIX.
De partitione terrae Iſraëliticae Salomonaea. 169

CAP. XXX.
De partitione terrae Iſraëliticae in tetrarchias & toparchias. 172

CAP. XXXI.
De partibus majoribus terrae cis Jordanem, Judaea, Samaria, & Galilaea. 177

CAP. XXXII.
De partibus minoribus in quas diviſa fuit terra cis Jordanem, Daroma, Geraritica, Sephela, Sarona, aliiſque. 185

CAP. XXXIII.
De partibus terrae transjordanicae, Gileaditide, Peraea, Gaulonitide, Batanaea & Decapoli. 193

CAP. XXXIV.
De partitione Palaeſtinae in primam, ſecundam, & tertiam. 204

CAP. XXXV.
Continens excerpta ex notitiis veteribus eccleſiaſticis de urbibus Palaeſtinarum trium. 214

CAP. XXXVI.
Continens excerpta ex notitia veteri dignitatum imperii Romani. 229

CAP. XXXVII.
De mari magno quod Palaeſtinam alluit. 234

CAP. XXXVIII.
De lacu Aſphaltite. 238

CAP. XXXIX.
De lacu Tiberiadis. 258

CAP. XL.
De lacu Samochonite. 261

CAP. XLI.
De lacu Phiala. 264

CAP. XLII.
De palude Cendevia, lacu Aſphar, aliiſque minoribus. 267
CAP. XLIII.
De Jordane. 270
CAP. XLIV.
De fluminibus terrae transjordanicae. 279
CAP. XLV.
De fluminibus terrae cisjordanicae. 283
CAP. XLVI.
De fontibus, thermis, & ciſternis. 298
CAP. XLVII.
De montibus Palaeſtinae. 304
CAP. XLVIII.
De Libano. 311
CAP. XLIX.
De Chermone. 322
CAP. L.
De Carmelo. 327
CAP. LI.
De Tabore. 331
CAP. LII.
De monte Olivifero. 337
CAP. LIII.
De reliquis montibus Palaeſtinae. 341
CAP. LIV.
De vallibus Palaeſtinae. 347
CAP. LV.
De campis Palaeſtinae. 359
CAP. LVI.
De locis incultis & ſylvis Palaeſtinae. 373
CAP. LVII.
De fertilitate Palaeſtinae. 379

ARGUMENTA CAPITUM

LIBRI SECUNDI.

CAP. I.
De menſuris quibus intervalla locorum veteres metiuntur. 395
CAP. II.
De ſignis intervallorum, ſive lapidibus miliaribus in viis Palaeſtinae collocatis. 401
CAP. III.
De viis publicis Palaeſtinae. 404
CAP. IV.
De intervallis locorum per quae viae publicae tendunt, uti in tribus antiquiſſimis itinerariis Romanis notata ſunt.

ſunt. 414

CAP. V.

De longitudine & latitudine Palaeſtinae univerſae. 421

CAP. VI.

De intervallis locorum in ſacro Codice notatis, ſitu Emmauntis, Bethaniae, aliiſque. 425

CAP. VII.

De intervallis locorum in ora maritima Palaeſtinae a Scylace & Strabone traditis. 430

CAP. VIII.

De intervallis locorum a Plinio & Solino memoratis. 438

CAP. IX.

De intervallis locorum Palaeſtinae quae in ſcriptis Joſephi commemorantur. 441

CAP. X.

De intervallis locorum Palaeſtinae a Ptolemaeo notatis. 456

CAP. XI.

De utilitate ſcriptorum geographicorum Euſebii ac Hieronymi, & quae in illis deficiunt. 466

CAP. XII.

De intervallis locorum quorum Euſebius & Hieronymus meminerunt. 479

CAP. XIII.

De ntervallis a Procopio Gazaeo notatis. 500

CAP. XIV.

De intervallis locorum memoratis ab Arriano, Diodoro Siculo, Theophraſto, Juſtino martyre, Origene, & aliis. 506

TERTIUS LIBER,

Index ipſe urbium & vicorum Palaeſtinae, per capita digeſtus non eſt, ſed ſecundum ordinem elementorum.

INDEX
LOCORUM S. CODICIS,
qui aut citantur aut illuſtrantur.

GENESIS.

Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
10.		64		8.	553		10.	357
		65	13.	2.	139		13.	138
		74		3.	255		14.	734
		75		3.	553		14.	921
		137		7.	139		17.	354
	3.	66		10.	361		17.	356
	6.	62		10.	763		17.	357
	13.	66		10.	1065		17.	894
	15.	136		15.	18		18.	976
	15.	137		18.	425	15.		140
	15.	1010		18.	709			141
	16.	138		18.	886		13.	90
	16.	832	14.	2.	622		16.	138
	18.	141		2.	1065		19. *& ſeqq.*	136
	19.	5		3.	187		19.	140
	19.	118		3.	236		20.	141
	19.	121		3.	254		21.	138
	19.	123		5.	79	19.	15.	1020
	19.	136		5.	102		25.	545
	19.	545		5.	141		29.	1019
	19.	787		5. *bis.*	598		37.	100
	19.	815		7.	115	20.		805
	19.	871		7.	138		1.	804
	19.	1058		7.	708		1. 2.	805
12.	5.	346		7.	764	23.	2.	709
	5.	636		8.	354		2.	724
	6.	354		8.	622		2.	882
	8.	552		10.	349		6.	356

Cap.	Comm.	Pag.
	7.	137
	17.	883
	20.	137
25.	2.	98
	12.	99
	13.	96
	18.	80
	18.	755
	18.	877
26.	1.	804
	1.	805
	27.	804
28.	19.*ter*	876
29.	24. 28.	255
31.	13.	636
	47.	133
	49.	900
32.	2.	882
	3.	67
	22.	882
	23.	282
	30.	925
33.	17.	976
34.	30.	139
35.	4.	1004
	16.	704
	19.	1058
	21.	897
	27.	886
36.	12.	78
	20.	68
	32.	67
	33.	65
	35.	67

Cap	Comm.	Pag.
	35.	98
	39.	67
37.	14.	357
	14.	709
	17.	741
	25.27.28.	99
38.	5.	701
	5.	706
	21.	761
39.	19.	765
41.	2.	535
46.		62
	16.	584
	21.	62
48.	7.*bis.*	643
	7.	704
	7.	765
	22.	138
49.	8.	34
	10.	35
	11.	388
	13.	539
50.	10.	601
	11.	520
	11.*bis.*	522

EXODUS.

Cap.	Comm.	Pag.
3.	1.	98
	1.	99
	8.	136
	8.	388
	12.18.	99
4.		352
5.	3.	99
6.	4.	4
12.	25.	25
13.	5.	136
	17.18.	77
16.		352
	13.	973
	22.	755
	31.	755
	35.	4
17.	8.	79
	13.	79
18.	5.	99
20.	24.	17
23.	23.	136
	31.	20
	31.	77
25.	2.	17
	8.	17
29.	1.	17
30.	31.	17
32.	31.	234

LEVITIC.

Cap.	Comm.	Pag.
11.	9.	350
23.	17.	25
25.	3.	17
	23.	16
	23.	17
	38.	4
	55.	17

NUMER.

Cap.	Comm.	Pag.
2.	3.	34

Cap.

Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
3.	13.*bis.*	17		14.	282		33.	194
7.	12.	34		23.	825		33.	601
10.	14.	*ibid.*		24.	104		34.*bis.*	163
	31.	99		24.	583		34.	195
11.	16.	17		24.	138		34.	582
12.	23.	350		26.	101		34.	735
13.	3.	114		26.	102		35.	602
	3.	117		30.	893		35.	864
	21.	116	22.	3.4.	98		36.	641
	21.	119		5.	105		36.	650
	22.	117	24.	20.	80		37.	162
	22.	120		21.	80		37.	632
	22.	709		21.	140		37.	720
	26.	114	25.	1.	98		37.	724
	28.	388		6.	*ibid.*		37.	749
	29.	137	27.	14.	115		38.*bis.*	611
	29.	138		14.	117		38.	908
	29.*bis.*	139	28.	2.	17		38.	1003
	30.	79	31.	16.	98		39.	138
	30.	305	32		194		40.*bis.*	195
14.	25.	80			624		40.	196
	30.	4			825		42.	698
20.	1.*bis.*	117		3.	650		42.	911
	12.	4		3.	735	33.		117
	13.	18		3	883		13.	755
	16.	115		3.	901		34.	781
	16.	116		3.	990		34.	951
	16.*bis.*	117		4.	201		36.*quater*	116
	18.	79		8.	114		39.	119
	18.	894		11.	5		40.	574
21.	1.3.	574		11.*bis.*	18		48.	102
	3.	721		29.	194		49.	102
	13.	102		29.	195		49.	521
	13.	138		32.	198			

Cap.	Comm.	Pag.
	49.	642
	50.	102
	51.	4
34.		125
	3.	66
	3. *bis.*	117
	3.	124
	3.	236
	4.	114
	4.	125
	4.	706
	4.	1060
	5.	605
	6.	118
	6.	923
	7. 8.	118
	8.	323
	9.	118
	9.	1064
	10.	991
	11.	258
	11.	263
	11.	554
	11.	991
	15.	1044
	20.	709
35.	3.	371
	13.	6

DEUTER.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	2.	67
	2.	99
	2.	114

Cap.	Comm.	pag.
	2.	116
	2.	668
	4.	163
	7.	125
	19.	115
	19.	138
	19.	668
	24.	138
	43.	115
	44. 45.	80
	46.	116
2.	1.	67
	5.	67
	9.	102
	9.	577
	10.	100
	10.	102
	12.	68
	14.	115
	19.	103
	19.	104
	23.	74
	23.	140
	23.	787
	27.	67
	29.	5
	31.	19
	31.	24
	32.	825
	36.	194
	36.	582
	37.	104
	37.	282
3.		104

Cap.	Comm.	pag.
	4.	201
	8.	324
	9.	117
	9.	324
	10.	976
	12.	24
	12.	582
	13.	141
	13.	194
	13.	201
	14.	77
	14.	108
	14.	112
	14.	201
	14.	879
	16.	104
	17.	240
	17.	377
	29.	354
4.	4.	50
	43.	377
	43.	661
	43.	815
	43.	966
	43.	967
	46.	652
	48.	323
	48. *bis.*	324
	48. *bis.*	582
	49.	240
	49.	361
	49.	724
7.	1.	135
8.	7.	299

Cap.

Cap.	Comm.	Pag.
	7.	388
	8.	50
	8.	381
	15.	436
11.	11.	350
	24.	20
	24.*bis.*	235
	29.	504
	30.	811
	33.	545
13.	5.	5
	37.	5
14.	48. 49.	118
20.	17.	138
22.	10.	388
29.	1.	101
	8.	5
	22.	255
31.	2.	18
	2.	19
32.	43.	28
	49.	5
	49.	101
	49.	342
	49	829
	52.	5
33.	2.	83
	6.	353
	12.	840
	22.	201
	23.	540
34.		734
	1.	19
	1.	194

Cap.	Comm.	Pag.
	2.3.	19
	3.	186
	3.	358
	3.	360
	3.	829
	3.	868
	3.	1065
	4.	5
	4.	18

LIBER JOSUAE.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	4.	137
	4.*bis.*	234
	13.	24
3.	10.	135
	13.*bis.*	277
	15.	273
	15.	275
	16.	240
	16.	277
	16.	544
	16.	1058
4.	19.	811
5.	1.	7
	11.	4
7.	2.	425
	2.	426
	2.	552
	2.*bis.*	631
	2.	738
	5.	991
8.	9.	552

Cap.	Comm.	Pag.
	11.	354
	11.	552
	24.	376
9.	1.	187
	7.	140
	10.	138
	10.	187
	10.	598
	17.	618
	17.	699
	17.	811
10.	2.	811
	3.	870
	3.5.	827
	10.	346
	10.*bis.*	603
	12.	357
	12.	553
	23.	827
	29.	873
	29.	885
	39.	734
	41.	114
11.		262
	1.	146
	1.	543
	1.	708
	1.	1068
	2.	360
	2.*bis.*	724
	2.	905
	2.	1011
	3.	123

Cap.	Comm.	Pag.	Pag.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
	3.*bis.*	139		5.	77		5.	610
	3.*ter.*	140		5.	324		8.	194
	3.*bis.*	324		5.	610		9.	735
	3.	900		5.	611		9.	893
	5.7.	262		7.	66		10.11.	201
	8.	123		7.	198		11.*bis.*	324
	8.	358		8.	187		13.	77
	8.	1011		9.	552		13.	112
	10.	708		10.	888		13.	520
	16.	187		13.	802		13.	879
	17.	66		14.	721		16.	162
	17.	68		18.	871		16.	583
	17.	324		19.	1068		16.*bis.*	893
	17.	350		20.	543		17.	163
	17.	358		20.	991		17.	615
	17.	610		21.	1025		17.	632
	17.	893		21.	1032		17.	720
	19.*bis.*	140		22.	540		17.	735
	20.	894		22.	864		18.	697
	21.	560		23.	812		18.	825
	22.	785		23.	905		19.	724
	22.	814	13.		162		19.	1003
12.		180		2.*bis.*	180		19.	1059
	1.	118		3.	77		20.*bis.*	642
	1.	610		3.	140		20.	652
	2.	104		3.	286		21.	1018
	2.	118		3.	377		23.	105
	2.	582		3.	409		24.	825
	3.	258		3.	586		25.	194
	3.	360		3.*bis.*	746		25.	583
	3.	642		3.	787		26.	162
	3.	724		4.	572		26.	163
	4.	112		4.	892		26.	200

Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
	26.	661			870		10.	1042
	26.	667		1.	66		11.	610
	26.	720		1.	114		11.*bis.*	746
	26.	734		1.	142		11.	824
	26.	875		2.	114		13.	143
	26.	966		2.	252		13.	709
	27.	162		3.	114		15.	726
	27.	641		3.*bis*	117		15.	734
	27.*bis.*	650		3.	146		16.	803
	27.	882		3.	346		19.	300
	27.	1022		3.	694		21.	66
	27.	1057		3.	720		21.*bis.*	143
	29.	882		3.	1060		21.	668
	30.	162		4.	114		21.	708
	30.	163		4.	142		21.	746
	30.	200		4.	285		21.	755
	30.	201		4.	286		21.	825
	30.	882		4.	605		22.*bis.*	143
	31.	598		6.	632		22.	544
	31.	746		6.	641		22.	583
	31.	875		6.	897		22.	707
	32.	829		7.	298		22.	722
	32.	201		7.*bis.*	764		22.	736
14.	4.	371		7.	812		23.	143
	7.	114		7.	1067		23.	668
	11.	331		8.*bis.*	346		23.	697
	13.	709		8.*ter.*	353		23.	708
	27.	1063		8.*bis.*	355		23.	709
	34.	331		8.	839		23.	862
15*ter*		152		8.	841		24.	143
		374		8.	844		24.	145
		586		9.	609		24.	617
		643		9.	908		24.	1029
		656						

Cap.

Cap. Comm.	Pag.	Cap. Comm.	Pag.	Cap. Comm.	Pag.
24.	1064	32.	764	38.	900
25.	143	32.	871	39.	208
25.	700	32.	983	39.	604
25.	701	32.	991	39.	667
25.	708	33.	549	39.	746
26.	143	33.	597	39.	1068
26.	151	33. *bis.*	604	40.	667
26.	153	33.	767	40.	726
26.	559	33.	1026	40.	870
26.	658	33.	1060	41.	635
26.	901	34. *bis.*	761	41.	636
26.	990	34.	762	41.	885
26.	991	34.	827	41.	903
27.	143	35.	827	42.	148
27.	652	34.	1063	42.	873
27.	707	35.	148	43.	597
27.	780	35.	549	43.	862
28.	144	35. *bis.*	603	43.	909
28. *bis.*	609	35. *bis.*	604	44.	148
28. *bis.*	620	35.	802	44.	604
28.	665	35.	826	44.	698
28.	707	35.	827	44.	888
29.	144	35.	1018	45.	148
29.	146	36.	148	45.	745
29.	609	36.	546	45.	782
30.	144	36.	988	45.	787
30.	700	37.	148	45.	823
30.	721	37.	898	47.	606
30.	755	37.	701	47.	746
30.	609	37.	1056	48. *ter.*	305
31.	144	37.	1058	48.	375
31.	883	38.	735	48.	604
32.	144	38.	864	48.	827
32.	554			48.	989

Cap.	Comm.	Pag.	Pag.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
	48.	990		60.	558		2.	636
	48.	1018		60.	609		2.	841
	49.	566		60.	614		2.*bis.*	876
	49.	726		60.	643		3.	633
	49.*bis.*	734		60.	644		3.	809
	49.	870		60.	694		3.	826
	50.	767		60.	725		5.	602
	51.	721		60.	731		5.*bis.*	633
	51.	812		60.	781		6.	826
	52.	149		60.	887		6.	1025
	52.	573		60.	955		7.	601
	52.	766		60.	957		7.	829
	52.	910		60.*bis.*	1027		7.	903
	53.	572		60.*bis.*	1028		8.	156
	53.	658		60.	1034		9.	157
	54.	149		60.	1036		10.	809
	54.	723		61.*bis.*	375		46.	958
	54.	1060		61.	641	17.		840
	55.	375		61.	897		1.	201
	55.	695		61.	998		1.	765
	55.	870		62.	353		3.	779
	55.	1064		62.	763		5.	201
	56.	864		62.	868		7.	156
	56.	1063		63.	832		7.	157
	57.	149		63.*bis.*	840		7.	596
	57.	678		63.	844		7.	764
	57.	810		63.	845		7.	897
	57.	1042	16.		657		7.	1004
	58.	150			840		8.	157
	58.	658		1.	157		8.	289
	58.	703		1.	376		8.	1026
	58.	803		1.	636		10.	156
	59.	643		1.	829		10.*bis.*	157
	59.	755		2.	601		10.*bis.*	158
	59.	879						

Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
	10.	159		19.	632		2.	151
	10.*ter*.	539		21.	155		2.	620
	10.	888		21.	632		2.	901
	11.	157		21.	829		2.*ter*.	990
	11.	172		22.	641		3.	146
	11.	522		22.	841		3.	605
	11.	539		22.	1058		3.	614
	11.	657		23.	913		3.	768
	11.	738		23.	923		4.	658
	11.	762		24.	699		4.	755
	11.*bis*.	842		24.	768		5.	641
	11.	862		24.	913		5.	707
	11.	916		25.	963		5.	1060
	15.	141		26.	699		6.	144
	16.	349		26.*ter*.	900		6.	145
	16.	357		27.	839		6.	151
	18.	190		27.	844		6.	642
18.		840		27.	862		6.	990
	8.9.	511		27.	1026		7.	145
	11.	155		28.	724		7.	152
	12.	376		28.	810		7.	764
	12.	632		28.	832		7.	767
	12.*bis*	829		28.	844		7.	973
	13.	602		28.	1058		7.	1030
	13.	633	19.*bis*.		145		8.	186
	13.	636			152		8.	610
	13.	841		*bis*.	656		8.	963
	13.*bis*.	876			657		11.	160
	14.	725		1.	151		11.*bis*.	298
	15.	*ibid*.		1.	153		11.	733
	16.	353		1.	157		11.	864
	16.*bis*.	355		1.	609		11.	887
	17.	346		1.	842		12.	159
	17.	812		1.	844		12.	726
	18.	573		19.	252			

Cap.

Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
	12.	737		21.	518		29.	1047
	12.	826		21.	651		29.	1059
	12.	987		21.	761		30.	534
	13.	768		21.	762		30.	1061
	13.	786		22.	331		31.	572
	13.	907		22.	657		33.*bis.*	160
	14.	298		22.	989		33.	545
	14.	354		23.	1043		33.	558
	14.	703		24.	158		33.	663
	15.	159		25.	534		33.	688
	15.*bis.*	642		25.	543		33.*bis.*	716
	15.	697		25.	626		33.	733
	15.	717		25.	703		33.	817
	15.	719		26.	159		33.	824
	15.	862		26.	327		33.	871
	15.	884		26.	543		33.	875
	15.	904		26.	558		33.	892
	15.	991		26.	559		33.	1057
	15.*bis.*	1017		27.	160		33.	1059
	15.	1060		27.	354		34.	158
	17.	158		27.	635		34.	159
	17.	326		27.	639		34.*bis.*	162
	18.	489		27.	908		34.	723
	18.	700		28.	118		35.	33
	18.	863		28.	119		35.	161
	18.	992		28.*bis.*	123		35.	687
	19.	561		28.	518		35.	703
	19.	704		28.	703		35.	717
	19.	992		28.	745		35.	724
	20.	524		28.	968		35.	958
	20.	726		28.	1011		35.	1059
	20.	733		29.*bis.*	543		36.	545
	20.	826		29.	722		36.	746
	20.	958		29.	963		36.	963

Cap.	Comm.	Pag.	Cap	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
	37.	697		50.	426		22.	158
	37.	762		50.	1031		22.	633
	38.	160		50.	1032		22.	723
	38.	629		50.	1043		23.	154
	38.	656		50.	1044		23.	656
	38.	721	20.	7.	180		23.	697
	38.	862		7.	305		23.	755
	38.	898		7.	426		24.	553
	41.	154		7.	697		25.	157
	41.	553		7.	709		25.	1025
	41.	767		7.	724		27. *bis.*	621
	41.	868		7.	1004		27.	662
	41.	1060		8.	167		27.	815
	42.	168		8.	194		28. *ter.*	158
	42. *ter.*	553		8.	377		28.	726
	42.	862		8.	966		28.	737
	42.	975	21.		167		29.	566
	42. *bis.*	988			656		29.	762
	43.	553		6.	200		29.	826
	43.	746		11.	156		30.	159
	43.	755		13.	165		30. *bis.*	518
	43.	975		14.	734		30.	900
	44.	610		14.	767		31.	716
	44.	755		16.	626		32.	160
	44.	810		16.	656		32.	696
	45.	623		16. *bis.*	870		32.	703
	45.	787		17.	156		33.	161
	45.	828		17.	801		34.	160
	46.	826		17.	810		34.	696
	46.	895		17.	974		34.	864
	46.	990		18.	558		35.	735
	47.	734		18.	561		37.	720
	47.	873		20.	158		38.	163
	47.	975		21.	*ibid.*		38.	579
	48.	155						

Cap.

Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	pag.	Cap.	Comm.	pag.
	38.	882		17.	1059		38.	544
	39.	825		18.	586		38.	738
	40.	167		21.	119	2.		126
	40.	1031		21.	839		9.	345
22.	7.	200		21.	844		19.*bis*.	1043
	9.	4		21.*bis*.	845	3.	2.	586
	9.	24		22.	841		3.	41
	9.	194		26.	137		3.	140
	10.	4		27.	657		3.	323
	10.	274		27.	841		3.	324
	10.	279		27.	842		13.	80
	10.	803		27.	893		13.	868
	11.	4		27.	992		26.	998
	19.	24		27.	1025		28.	279
	32.	4		29.	809		30.	388
23.	12.	1048		29.	841	4.	5.	426
	32.	426		30.	726		5.	581
24.	8.	135		30.	904		5.	636
	11.	*ibid.*		31.	119		5.	963
	11.	138		31.	518		11.	1056
	12.	136		31.	534		13.	289
	30.	345		31.	539	5.		895
	30.	1043		31.	543		17.	540
JUDIC.				31.	716		19.	893
1.	4.	139		31.	968		21.	289
	4.	663		31.	1011		23.	896
	5.	139		31.	1047	6.		100
	5.	663		33.	629		4.	80
	8.*bis*.	840		33.	656		4.	99
	8.	843		34.	155		11.	913
	8.	845		34.	1047		33.	357
	16.	375		35.	975		33.	863
	16.	573		35.	988	7.	1.	300
	16.	868		36.	346		1.	705

Cap.	Comm.	Pag.
	12.	99
	22.	522
	22.	1025
	23.	642
	24.	99
	24.	632
	25.	99
	25. *bis.*	913
	25. *bis.*	914
	25.	915
8.	4.	914
	8.	925
	10.	694
	11.	911
	27.	913
9.		503
	13.	619
	21.	617
	31.	585
	36. *bis.*	332
	37.	*ibid.*
	37.	895
	41.	580
	41.	585
	48.	344
	50.	1027
	50.	1033
10.	1.	989
	5.	679
	9.	103
	17.	900
11.	3.5.	1027
	15.	102
	15.	103

Cap.	Comm.	Pag.
	20.	102
	24.	102
	26.	582
	29.	583
	29.	900
	33.	583
	33. *bis.*	899
	34.	887
	35.	521
12.	11.	558
	11.	892
	12.	553
	15.	346
	15.	956
13.	25.	767
	25.	1060
14.	1.	1042
	5.	1043
15.	6.	1043
	8.	296
	9.	872
	19.	300
	27.	720
16.	3.	346
	4.	288
	4.	692
	5.	41
	26.	785
	31.	984
	31.	1060
17.	7.	642
	7.	643
	7.	644
	11.	740

Cap.	Comm.	Pag.
18.	7.	1061
	12.	725
	12.	883
	14.	1061
	17.	803
	19.	876
	27.	1061
	28.	357
	29.	871
	29.	1061
19.		832
	1.	848
	13.	810
	13.	963
	18.	848
20.	1.	194
	10.	801
	33.	611
	47.	845
21.	5.	900
	9.	822
	19.	871
	19.	1004
	19.	1007
	19.	1016

RUTH.

1.	1.	28
	2.	643

I SAMUEL.

1.	1.	580

Cap.

Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
	1.	581	15.	4.	1029		6.	670
	1.	964		6.	80		6.	785
	1.	965	16.	1.	17		7.	1060
	19.*bis.*	964	17.	1.	603		8.	77
4.	1.	894		1.	733		8.	81
	2.	572		1.	924	28.	4.	992
5.	6.	593		1.	1018	29.	1.	300
	8.	814		12.	643		1.	572
6.	12.	656		52.	604	30.	1.	80
	15.	787	19.	18.	912		1.	186
	17.	606		22.	998		1.	1060
	17.	745	21.	9.	357		10.	288
	18.	523	22.	3.	900		14.	678
	19.	802		5.	378		27.	186
	21.	725		9.	911		27.	600
7.	11.	632	23.		745		27.	964
	16.	811		2.	723		27.	966
	16.	900		14.	375		28.	600
9.	4.	611		14.	1064		28.	992
	4.	1065		15.	378		29.	81
10.	2.	1058		19.	698		29.	600
11.	4.	810		19.	1064		29.*bis.*	723
12.		303		24.	861		29.	958
13.	2.	636		25.	375		29.	984
	2.	810	24.	2.	*ibid.*		30.	583
	5.	631		2.	763		30.	600
	5.	897	25.	1.	965		30.	729
	7.	194		2.	887		30.	734
	9.	8		5.	695		30.	911
	15.	811		44.	784		31.	601
	17.	913	27.		80	31.	1.	76
	18.	1058		5.	670		11.	822
14.	2.	899		5.	785	II SAMUEL.		
	31.	897		5.	1060	1.	21.	344

Cap.

Cap.	Comm.	Pag.
	20.	535
2.	8.	77
	8.	596
	9. 11.	840
	12.	1034
	16.	716
	24.	376
	24.	809
	29.*bis.*	882
3.	3.	78
	12.	1029
	12.	1030
	16.	614
	26.	625
4.	2.	618
	2.3.	814
	8.	882
	13.	709
5.	5.	840
	18.	355
	20.	611
	25.	780
	25.	801
	25.	802
	25.	809
	25.	811
6.	2.	610
8.	6.	111
	13.	353
	14.	555
9.	4.5.	875
10.	10.	1027
	14.	706
	16.	716

Cap.	Comm.	Pag.
12.	31.	103
13.	23.	623
14.	37.	78
15.	8.	*ibid.*
	12.	913
	20.	346
16.	5.*bis.*	614
17.	11.	620
	18.	614
	24.	924
	27.	974
18.	6.9.	378
	18.	356
20.	14.	519
	19.	*ibid.*
21.	2.	138
	9.	811
	14.	1058
	18. 19.	814
22.	19.	911
23.	20.	146
	13.	696
	16.	268
	25.	564
	30.	298
	30.	345
24.	5.	582
	5.	825
	6.	194
	7.	140
	9.	721
	I REG.	
1.	45.	859

Cap.	Comm.	Pag.
4.	7.*& ſeqq.*	169
	7.	657
	9.	617
	9.	656
	9.*bis.*	664
	9.	755
	9.	882
	9.	988
	10.	585
	10.	719
	12.	522
	12.*bis.*	544
	12.	864
	12.	1058
	13.	199
	13.	201
	16.	328
	16.	576
	16.	617
	17.	182
	17.	332
	22.	967
5.	11.*bis.*	381
7.	2.	379
	46.	544
	46.	1022
	46.	1058
	46.	1059
8.	1.	850
9.	11.	180
	15.	597
	15.	780
	17.	625
	18.	610

Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.	Cap.	Comm.	Pag.
	18.	615		40.43.	327	10.	12.14.	636
	20.	137		46.	121		33.	196
10.	12.	32	19.	3.	620	12.	10.	1016
	27.	306		3.	668		20.	649
	29.	137		6.	915	14.	7.	83
11.	7.	337		8.	668		7.	864
	13.	845		16.	522		9.	379
	18.	99	20.	1.	112		11.	656
	29.	913		23.	310		13.	856
	32.	845		26.	572		22.	555
	39.	151	21.	1.	602		25.	9
12.		783		1.	863		25.	768
	12.	701		19.	868	15.	16.	1032
	21.	845	22.	3.	574		29.	180
15.	17.	966		20.	966		29.	597
	20.	519					29.	708
	20.	520		2 REG.			29.	732
	20.	862				16.	6.	554
	20.	863	2.	2.	811		6.	555
	22.	536		21.	300	17.		894
	22.	801		24.	378	18.	32.	381
	22.	900	3.	8.	67		32.	388
	22.	966		8.	69	19.	23.	848
	27.	810		9.	67	21.	19.	822
	33.	1044		16.	298	22.	1.	667
16.	6.	584		16.	350	23.	8.	801
	24.	979	4.	42.	611		10.	353
	34.	829	6.	2.	275		13.	337
17.	3.5.	293		23.	8		17.	894
	7.	29	7.	6.	137		19.	979
	9.	425	8.	29.	603		33.	120
	9.*bis.*	1057		29.	964		36.	535
18.	32.	239	9.	13.*bis.*	694		36.	974

I CHRON.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	31.	106
	32.	98
	36.	78
	46.	98
2.	23.	78
	45.	65
	49.	880
	55.	140
	55.	824
4.	3.	658
	12.	868
	21.	872
	22.	730
	28.	145
	28.	153
	28.	610
	29.	146
	29.	664
	29.	768
	29.	1044
	31.	632
	31.	708
	32.	558
	32.	764
	32.	1044
	33.	610
	39.	803
	43.	80
5.	8.	611
	12.	602
	16.	370

Cap.	Comm.	Pag.
	16.	988
	19. *bis.*	106
	23.	194
	23.	200
	23.	610
6.		164
	20.	566
	55.	663
	56.	621
	56.	737
	58.	720
	59.	640
	59.	656
	59.	660
	68.	864
	71.	598
	72.	697
	73.	566
	73.	966
	74. *bis.*	518
	76.	180
	76.	703
	77.	974
	77.	1025
7.	15.	62
	24.	633
	24.	1062
	28.	903
	29.	657
	37.	65
8.	8.	62
	9.	65
	12.	877
	12.	912

Cap.	Comm.	Pag.
9.	3.	34
11.	13.	765
	13.	924
	22.	146
	22. *bis.*	578
	27.	565
	27.	956
	32.	345
	47.	899
12.	2.	810
	4.	802
13.	2.	9
	5.	119
	5.	200
	6.	609
	6.	725
14.	6.	809
	16.	801
	16.	811
18.	11.	78
19.	6.	11
	6. *bis.*	112
20.	4.18.19.20.	814
24.	8.	62
25.	4.	65
26.	31.	825
27.	4.	565
	10.	565
	11.	*ibid.*
	12.	*ibid.*
	13.	*ibid.*
	14.	*ibid.*
	15.	*ibid.*
	27.	381

Cap.	Comm.	Pag
	28.	370
	28.	381
	28.	802
	29.	370

2 CHRON.

Cap.	Comm.	Pag
2.	6.	558
	16.	826
3.	1.	853
4.	17.	361
	17.	1059
6.	5.	834
	80.	720
8.	3.	111
	17.	67
	17.	555
9.	11.	32
11.	6.	643
	6.	747
	6.	755
	6. *bis.*	1028
	7.	912
	8.	888
	8.	889
	9.	547
	9.	870
	9.	1063
	10.	984
13.	4.	344
	4.	1058
	19.	636
	19. *bis.*	765
	19.	861
	19.	868
14.	1.	1025
	9.	888
	10.	354
	10.	425
	10. *bis.*	889
	13.	805
15.	9.	151
16.	1.	966
	3.	862
	4.	520
	6.	900
19.	4.	581
	14.	620
20.		65
		355
	1.	685
	2.	708
	2.	763
	2.	764
	10.	102
	16.	298
	20.	*ibid.*
	20.	356
	20.	375
	20.	1028
	20.	1029
	26.	356
	26.	685
21.	1.	356
25.	11.	83
	11.	354
	13.	633
	13.	657
	14.	83
26.	6.	785
	6.	823
	10.	187
	10.	268
28.	5.	112
	18. *bis.*	553
	18.	636
	18.	656
	18.	803
	18.	812
32.	3.	299
33.	14.	859
34.	6.	894
	21.	*ibid.*
35.	22.	350
	22.	370
	22. *bis.*	893

EZRA.

Cap.	Comm.	Pag
1.	3.5.	34
2.	22.	909
	24.	605
	25.	725
	26.	768
	29.	908
	33.	702
	33.	877
	35.	999
4.	10.	979
	11.	50
6.	16.	34
9.	1.	14

Cap.	Comm.	Pag.
10.	29.	65
11.	3.	562
	3.	728
	23.	562
27.	21.	96

NEHEM.

Cap.	Comm.	Pag.
3.		855
	7.	895
	7.	900
	12.	641
	13.	1063
	14.	641
	15.	*ibid.*
	15.	857
	16.	641
	18.	*ibid.*
6.	2.	350
7. *bis.*		702
		908
	7.	562
	26.	646
	26.	909
	27.	562
	28. *bis.*	605
	28.	656
	29.	618
	29.	725
	30.	724
	30.	769
	30.	773
	31.	882
	31.	897

Cap.	Comm.	Pag.
	32.	636
	33.	908
	52.	62
10.	15.	562
	15.	564
	19.	562
11.	25.	668
	25.	724
	25.	735
	25.	827
	26.	147
	26.	652
	26.	861
	27.	707
	28.	892
	29.	764
	29.	827
	31.	554
	32.	561
	33.	636
	33.	709
	33.	814
	33.	1058
	34.	702
	34.	908
	35.	355
	35.	877
12.	29.	605
	31.36.	855

JOB.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	3.	72
26.	12.	940

PSALM.

Cap.	Comm.	Pag.
29.	6.	323
39.	3.	268
42.	7.	326
48.	3.	847
	12.	840
58.	10.	522
60.	2.	11
	2.	353
	8.	357
68.	15.	344
	16.	342
69.	36.	840
72.	16.	352
74.	15.	296
75.	5.6.7.8.	375
76.	3.	833
78.		501
78.	67.68.	840
	68.	845
79.	7.	910
82.	9.	289
83.	7.	91
	11.	762
84.	12.	647
85.	2.	16
	8.	82
87.	4.	940
89.	11.	*ibid.*
	13.	324
104.	8.	350
105.	11.	4

Cap.	Comm.	Pag.
108.	8.	357
116.	9.	27
120.	5.	96
126.	4.	186
	4.	285
132.	6.	190
133.	3.	325
137.	8.	1048

PROVERB.

Cap.	Comm.	Pag.
8.	22.	679

ECCLES.

Cap.	Comm.	Pag.
7.	26. *bis.*	689

CANTIC.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	5.	96
	14.	763
2.	1. 3.	190
	17.	345
4.	2.	282
	4.	1030
	8.	324
6.	9.	1002
7.	5.	957

JESAIA.

Cap.	Comm.	Pag.
1.		313
	8.	1048
7.	2.	190
8.		180
	8.	16
9.	11.	77
10.	15.	743
	26.	913
	28.	899
	30.	781
	30.	784
	31.	802
	31.	883
13.	9.	374
14.	13.	848
15.		578
	2. 5.	550
	5.	917
	5.	1057
	5.	1065
	6.	354
	7.	287
	8.	550
16.	2.	893
	2.	1057
	8.	1003
17.	5.	355
20.	6.	1051
21.	2.	1056
	17.	96
22.	1	354
23.		1053
	10.	1048
	13.	1049
26.	7.	*ibid.*
28.	21.	357
	21.	811
30.	24.	388
31.	4.	854
32.	13.	9
	15.	190
	19.	*ibid.*
	18.	910
33.	9.	203
35.		188
	2.	361
	2.	378
36.	17.	388
37.	24.	190
	24.	895
40.	4.	350
42.	5.	27
44.	23.	190
49.	12.	234
51.	9.	940
53.		644
60.	5.	98
	7. *bis.*	90
	7.	96

JEREM.

Cap.	Comm.	Pag.
2.	6.	27
4.	20.	28
6.	1.	641
	1.	1056
7.	14. 15. 17.	845
9.	12. 13.	392
12.	11.	28
16.	18.	16

Cap.	Comm.	Pag.
18.	9.	126
	14.	312
20.	6.	27
22.	20.	203
	20.	342
	29.	28
25.	20.21.	72
26.	18.	902
29.	27.	561
31.	11.	964
	15.	*ibid.*
37.	12.	841
40.	6.	900
41.		1016
	5.	900
	5.	976
	12.	710
	12.	811
	17.	723
	17.	886
45.		719
46.	11.	1048
47.	4.	1051
48.		102
	2.	720
	2.	1057
	5.	976
	12.	1048
	21.	825
	23.	649
	24.	146
	24.	666
	32.	825
	32.	1003

Cap.	Comm.	Pag.
	34.	650
	34.	1065
49.	1.	103
	3.	553
	13.	666
	18.	156
	19.	275
	23.	119
	28.	96
50.	34.	28
	38.	156

THREN.

1.	17.	702
	17.	703
2.	13.	1048
4.	21.	72

EZECHIEL.

3.	23.	365
5.	5.	52
7.	2.	9
8.	4.	187
	4.	365
20.	6.	388
	42.	18
21.	1.	185
25.	4.	103
	9.	611
	9.	642
	9.	724
	10.	103
	16.	77
26.	5.	1051

Cap.	Comm.	Pag.
	10.	1053
27.	17.	899
	21.	96
	34.	1051
34.	25.	378
36.	5.	16
37.	13.	27
	25.	17
38.	6.	16
	12.	52
39.	11.15.	355
40.	2.	850
47.		5
	8.	360
	10.	762
	16.*bis.*	107
	18.	*ibid.*

DANIEL.

11.	45.	571

HOSEA.

1.	5.	863
2.	13.	376
4.		783
5.	8.	632
	8.	965
9.	3.	16
	15.	783
10.	2.	*ibid.*
	14.	575
12.	10.	376
	12.	783

Cap.	Comm.	Pag.
	JOEL.	
1.	6.	16
	20.	300
2.	3.	388
	10.	235
	32.	987
3.	2.	355
	12.*bis.*	*ibid.*
	18.	349
	18.	351
	18.	352
4.	2.	16
	AMOS.	
1.	7.	786
4.	11.	256
6.	1.	786
	2.	119
	14.	287
9.	7.	74
	JONA.	
1.	3.	826
	MICH.	
1.		989
	1.	902
	7.	1063
	10.	534
	10.	912
	11.*bis.*	989
	11.	1056
	14.	902
	14.	1056
	15.	888
	15.	902
	15.	1056
5.	1.	643
	1.*bis.*	644
6.		337
	5.	351
	5.	521
7.	14.	190
	HABAKUK.	
3.		648
	17.	525
	ZEPHAN.	
2.	4.	786
	4.	1056
	9.	255
11.	5.	7
	HAGG.	
2.	8.	17
	10.	644
	ZACHAR.	
7.	7.	188
	14.	388
9.	9.	352
12.	11.	350
14.	6.	235
	10.	377
	10.	772
	10.	973
	MATTH.	
2.	18.	964
	22.	9
3.	4.	382
	5.	361
4.	13.	159
	13.	160
	13.	161
	13.	259
	13.	540
	13.*bis.*	682
	18.	259
	18.	260
	25.	198
	25.	203
8.	28.	774
9.	1.	682
	26.31.	30
11.	20.	652
	20.	722
	21.	652
	21.	722
	23.	682
	23.	683
	25.	15
	25.	16
14.	34.	336

Cap.	Comm.	Pag.
15.	21.	336
	22.	7
	22.	50
	29.	336
	39.	883
	39.	336
16.	13.*bis.*	335
	13.	336
17.	1.	335
	1.	336
	22.	*ibid.*
	24.	*ibid.*
19.	1.	32
	1.	336
20.	29.	*ibid.*
	29.	407
21.	1.	336
	1.	652
	5.	352
	21.	407
26.	71.	905
27.	9.25.	716
	29.	523
	45.	29
28	16.	338

MARC.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	9.	905
	24.	*ibid.*
2.	1.	682
3.	5.	50
	7.	198
	8.	50
5.	1.	774
	20.	203
6.	45.	654
7.	3.	203
	26.	7
	26.	50
8.	10.	733
	22.	653
	22.	654
	27.	335
9.	2.*bis.*	335
	14.	*ibid.*
	30.	336
10.	1.	32
	32.33.	407
11.	1.	629
13.	3.	337
14.	67.	905
15.	33.	29

LUC.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	39.	870
2.	4.	654
3.	1.	106
	1.	174
	1.	528
	1.	655
4.	16.	905
	23.	182
	25.	29
	25.*bis.*	30
	26.	1057
	29.	905
	31.*bis.*	682
7.	11.	904
8.	2.	884
	26.	181
	26.	655
	26.	774
9.	10.	653
	36.	335
10.	13.	722
	21.	16
	30.	831
13.	34.	65
15.	4.	13
	16.	379
17.		256
19.	29.	629
	29.37.	652
21.	35.	29
23.	34.	29
	51.	579
24.	13.	309
	13.	426
	13.	447
	13.	760
	50.*bis.*	630

JOHANN.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	28.	626
	45.	653
2.	12.	682
3.	16.	353
	23.	550
	23.	976
	23.	977

Cap.	Comm.	pag.
4.	4.	180
	5.	1025
	6.	259
	14.	352
	43.	182
	46.	679
	46.	682
	48.	679
5.	2.	856
6.	1.	259
	17.	682
	19.	426
	49.	352
	59.	682
7.	42.	654
	49.	15
9.	7.	857
	7.	859
10.	40.	627
11.	18.	426
	18.	629
	54.	377
	54.	765
12.	9. 20.	77
	21.	654

A C T.

Cap.	Comm.	Pag.
1.		338
	12.	341
	12.	400
	12.	426
	12.	449
	12.	630
2.	7.	184
5.	37.	181
7.	5.	18
	11.	30
8.	26. *bis.*	407
	26.	660
	26.	787
	26.	788
9.	23.	406
	30.	671
12.	19.	*ibid.*
	19.	673
13.	16.	135
18.	22.	671
21.	2.	50
	2.	111
	3.	50
	7.	537
	8.	671
	8. 10.	673
	15.	671
23.	21.	409
	31.	568
	31.	671
25.	13.	175
26.	7.	34
	11.	14

R O M.

Cap.	Comm.	pag.
9.	17.	30
10.	18.	*ibid.*

1 CORINTH.

Cap.	Comm.	pag.
10.	4.	618
	28.	16

G A L A T.

Cap.	Comm.	pag.
4.	25.	98

E P H E S.

Cap.	Comm.	pag.
2.	12.	28
5.	14.	861

EPIST. JACOB.

Cap.	Comm.	pag.
5.	17.	29

2 P E T R.

Cap.	Comm.	pag.
1.	18.	334
2.	6.	256

EPIST. JUDAE.

Cap.	Comm.	pag.
1.	7.	256

A P O C A L.

Cap.	Comm.	pag.
3.	12.	834
5.	6.	30
7.	5.	34
11.	11.	353
13.	3.	30

II. EZR.

Cap.	Comm.	Pag.
3.		641
5.	34.	605

III. EZR.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	27.	370
	27.	893
2.	17.	50
5.	9.	564
	31.	646
	32.	909
	33.	561
	34.	656
	36.	618
	37.	955
	38.	701
	39.	724
	39.	769
	39.	773
	40.	882
	40.	897
	41.	636
	42.	908
	43.	912
	44.	702
	44.	831

TOB.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	2.	668
	2.	732
	2.	1035
1.	4.	9

IUDITH.

Cap.	Comm.	Pag.
1.		370
	1.	328
	8.	198
	8.	369
	8.	554
	8.	625
	8.	668
	8.	717
3.	1.	535
	1.	824
	1.	912
	1.	1023
	2.	606
	2.	608
	11.	511
	11. *bis.*	742
	11.	781
	11.	863
	11.	994
4.	4.	622
	4.	721
	4.	767
	4.	831
	4.	977
	5.	368
	5.	369
	5.	658
	5.	661
	5. *ter.*	742
5.	12.	866
	13.	719
	26.	77
6.	1.	77
	13. 16.	658
7.	3. *ter.*	622
	3.	623
	3.	658
	3.	679
	3.	732
	3.	741
	16.	745
8.	•	370
	3.	615
	3.	622
	3.	742
15.	3.	628
	3.	661
	3. 4.	721
	3.	729

LIBER SAPIENT. SALAMON.

Cap.	Comm.	Pag.
12.	3.	23

JES. SIRAH.

Cap.	Comm.	Pag.
7.	26.	691
24.	14.	763
	15.	831
	29.	273
46.	21.	74

Cap.	Comm.	Pag
48.	21.	871
50.	28.	1004

I. MACCAB.

Cap.	Comm.	Pag
2.	1.15.	901
	34.	966
3.	16.	633
	24.	74
	24.	633
	40.	371
	40.	426
	40.	430
	40.	758
	46.	891
	46.	900
	57.	430
	57.	759
4.	3.	430
	3.	759
	14.	779
	15.	68
	15.	371
	15.	598
	15.	606
	15.	759
	15.	824
	29.	68
	29. *bis.*	659
	38.	190
	61.	430
	61.	659
5.	3.	192

Cap.	Comm.	Pag.
	8.	827
	9.	196
	9.	734
	15.	184
	15.	541
	20.	196
	21.	541
	24.	91
	25.	90
	26.	196
	26. *quater*	665
	26. *bis.*	696
	26.	706
	26.	719
	26.	880
	28.	665
	35.	879
	36.	665
	36.	719
	36.	880
	37.	968
	43.	601
	43.	696
	43.	968
	46. 52.	766
	52. *bis.*	994
	53.	363
	55.	994
	56.	709
	60.	824
	65.	68
	65.	186
	65.	889

Cap.	Comm.	Pag.
	66.	*ibid.*
	66.	988
	68.	606
	68.	889
	75.	824
6.	7.	659
	23.	660
	26.	659
	33.	660
	33.	753
	40.	660
7.	19.	624
	19.	662
	19. *bis.*	663
	31.	691
	36.	994
	39.	545
	39.	633
	39.	634
	40.	545
	40.	633
	40.	749
	45.	545
	45.	633
	45.	779
9.	2.	782
	2.	811
	2.	883
	4.	624
	4.	663
	5.	749
	15.	346
	19.	901

Cap.	Comm.	Pag.
	33.	267
	33. *bis.*	1028
	35.	90
	36.	893
	37.	771
	42.	273
	45.	190
	50.	429
	50.	606
	50.	633
	50.	634
	50.	636
	50.	758
	50.	759
	50.	952
	50.	1026
	50.	1029
	50.	1032
	50. *bis.*	1043
	52.	779
	62.	614
	62.	629
	62.	632
	63.	614
	64.	632
	73.	883
	73.	897
10.	29.	269
	30. *bis.*	178
	30. *bis.*	179
	38. *bis.*	178
	69.	824
	69.	866
	71.	866

Cap.	Comm.	Pag.
	75.	824
	75.	866
	77.	606
11.	34.	178
	34.	179
	34.	572
	34.	878
	34.	965
	57. *bis.*	179
	60.	586
	61.	788
	63.	668
	63.	697
	67.	258
	67.	372
12.	25.	559
	31.	90
	31.	91
	38.	187
	38.	546
	47. 49.	369
13.	13.	371
	13.	546
	20.	547
	20.	739
	23. *bis.*	616
	23.	667
	30.	901
	43.	788
	54.	779
14.	5.	866
	7.	543
	33.	659
	34.	607

Cap.	Comm.	Pag.
	34. *bis.*	779
	34.	780
15.	11.	738
	28. 35.	779
	39.	698
16.	9.	*ibid.*
	15.	830

II. MACCAB.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	7	23
4.	26.	103
	40.	107
10.	32.	779
11.	5.	430
	5.	659
12.	9.	430
	9. *bis.*	824
	17.	134
	21.	601
	21.	696
	26.	601
	27.	766
	29.	430
	29. *bis.*	994
	36.	767
	38.	912
13.	19.	659
	24.	805
14.	16.	735

III. MACCAB.

Cap.	Comm.	Pag.
1.	2.	967
7.	15.	541

IN-

INDEX
NOMINUM PROPRIORUM
& rerum praecipuarum.

A.

ABarim, mons. pag. 342. 496
Abdon, urbs, deſcribitur. 518
Abel, quid notet. 525
Abel, inter Paneada & Damaſcum. 519
Abel, quae & Abel beth maacha, deſcribitur. *ibid.*
Abel, vicus 6 miliaribus a Philadelphia. 519. 521
Abel, urbs 12 miliaribus a Gadaris ortum verſus. 480. 519. Abela Batanaeae dicta.
Abela οἰνοφόρος, eadem ac Abela Batanaeae nobis dicta. 519. 523. 525
Abel haſſchittim, deſcribitur. 520
Abel Keramim quae. 521
Ἀβελλάνη, quae. 520
Ἀβελμαχέα, quae. *ibid.*
Abel maim eadem ac Abel beth maacha. *ibid.*
Abelmea quae. 522
Abelmechola quae. *ibid.*
Abel mitzraim. 520. 522
Abeſaros, patria primae conjugis Davidis. 523
Abetz, urbs tribus Jiſſaſcar. 524
Abida, pro Abila. 459
Abila inter Damaſcum & Heliopolin. 317. 527. eadem quae Abila ad Libanum nuncupatur.
Abila, ſedes epiſcopalis in Palaeſtina. 529
Abila Peraeae deſcribitur. 524
Abila Lyſaniae. 458. quae & Abila ad Libanum. 527
Abila Batanaeae. 525
Abila Coeleſyriae. 459
Abila Decapoleos. 525. eadem ac Abila Batanaeae.
Abilene, tetrarchia. 526
Ἀβιληνίων non male in nummis legi dicitur. 528
Abilla, Phoenices. 227
Abrahamium, dicta urbs Chebron. 709
Abſinthium in Ponto & Arabia. 89
Abſus, num flumen Palaeſtinae. 297
Abulſedae Iſmaëlis, Principis Hamae in Syria, geographia manu ſcripta. 595
Abuma, urbs. 534
Abydos, in medio orbis habitati. 55
Accaron, vide *Ecron.* 519
Acco, ſinus ejus qualis. 328. 539
—— urbs Ἄκη dicta. 432
—— non recenſetur inter urbes Aſcheriticas. 518
—— deſcribitur 534. & *ſeq.*
Achabara, quae. 542. 705
Achalab. Vide *Achlab.*
Achlab, non recenſetur inter urbes Aſcheriticas in libro Joſuae. 518. 543
Ἄχυρα quid? 264
Acra, nomen Acconi datum. 538
—— nomen urbis, quam Ecronem

nem fuiſſe ſunt qui putent. 543
Acra, mons Hieroſolymitanus, deſcribitur. 846. & ſeqq.
Acrabattene, toparchia. 176
—— deſcribitur. 191
Acrabbim, vicus. 543
Acſchaph, in tribu Aſcher. ibid.
Acta apoſtolica Hebraice jam olim verſa. 1038
Actipus, urbs. 542
Aczib, urbs tribus Aſcher. 543
Adada. 544. 583
Adadremmon, ubi. 500
Adam, ſepultus juxta Chebronem. 709
—— ſepultus in Golgotha. 860
Adam, urbs. 544
Adama, urbs a Deo everſa. 545
—— urbs Nephtali. ibid.
Adami, urbs Nephtali. ibid.
Adana, urbs. 8
Adara, vicus Palaeſtinae tertiae. 545
—— ita legitur aliquando pro *Adraa*. 547
Adaſa, urbs Judaeae. 545
—— vicina Bethchoroni. 633
Adatha, vicus. 546
Addara, vicus. ibid.
Adida, urbs, ubi campi. 371. 546
Aditha, vicus. 546
Aditthaim, urbs Judae. ibid.
Admatha. 546. 230
Adollam ubi ſita. 480. vide Adullam.
Adonis, flumen cujus aquae rubrae, & unde. 269
Adonidis ſimulacrum Bethlehemi. 647
Adora, urbs. 546
—— aliquando latet ſub nomine *Dorae*. 739
Adora pro Chatzor. 597
Adoraim, urbs. 547
Adra Coeleſyriae. 459
Adra, urbs Arabiae Petraeae. 464
Adraa. Inter ea & Boſtra ſpeluncae. 110
Adraa, urbs. 547. 666
Adrama, urbs Batanaeae. 459
Adraſos, urbs Arabiae. 547
Adri, urbs Arabiae Petraeae. 463
Adullam, urbs. 546. 549
Aegyptus, una ex quatuor regionibus quae nec terrae Iſraeliticae nec regionibus extra illam per omnia ſunt ſimiles. 10
—— incipit a lacu Sirbonide ſecundum Herodotum. 43
—— an dicta ſit Mitzraim de nomine hominis, an vero ab anguſtiis. Probatur prius. 64
—— an confinis ſit terrae Iſraeliticae. 58. 286.
—— ab illa in Palaeſtinam per quae loca iter confici ſoleat. 59
—— flumen Aegyptiacum qua ratione dicatur fluvius vicinus Rhinocoluris. 286.
—— aetate Joſuae ſe non extendit uſque ad terram Iſraëliticam. ibid.
—— caret aqua pluvia. 380
—— oleas quaſdam habet ſed non adeo praeſtantes ac Palaeſtina. ibid.
—— vites non habuit, ſed zytho uſa fuit. 381
Aelia Capitolina. 693
Aelia, non fuit diſtincta ab Hieroſolymis. 207. 230
Aelom, nomen urbis Ajalon. 553
Aenon, ubi Johannes baptizabat. 550
Aenon, ubi ſita. 480

Aër

Aër inſalubris ob calorem in campo magno. 363
—— purus in Palaeſtina, contra in Aegypto. 385
—— frigidior Hieroſolymis quam Jerichunte. 387
Aerae in nummis veteribus notatae, Aſcalonitarum. 594
—— Boſtrenorum. 665
—— Caeſareenſium. 675
—— Dorenſium. 741
—— Gadarenorum. 776
—— Gazaeorum, & ſententia Ill. Spanhemii de illa. 798
—— Raphienſium. 967
—— Sebaſtenorum. 981
—— Neapolitanorum. 1005
—— Tyriorum. 1055
—— Sidoniorum. 1015
—— Tiberienſium. 1042
Aeſculapii nemus inter Sidona & Berytum. 433
Africa. In eam fugerant Amalecitae. 82
Afro. 230
Agalla, urbs. 550
Agallim. 579
Agathopolis, urbis nomen ex errore ortum. 550
'Αγείρας quid. 95
Agla, ubi ſita. 480
Agnus caſtus ad ripam Jordanis. 274
"Αγρα, nomen urbis Petrae. 933
—— an inde ſit nomen 'Αγρεὺς in nummis. 934. *& ſeqq.*
'Αγρεὺς in Nummis quid. *ibid. & ſeqq.*
Agricultura Nabataeorum. 94
—— in Palaeſtina cum fructu exerceri poteſt. 385
—— quomodo inſtituatur in Palaeſtina. 388
—— Syrorum deliciae. 607
Agrippa uterque. Horum genus & regnum deſcribitur. 174. 175
—— unde hoc nomen ortum ſit. 552
Agrippias, urbis Anthedonis nomen. 552. 567
Ahila. vide Elath.
Ai, urbs, deſcribitur. 552. 566
Ajalin, urbs. 558
Ajalon, vallis. 357
—— urbs. 154. 166. 170
—— deſcribitur. 553
—— duplex locus eſt hoc nomine. 953
Aigaleim, ubi ſita. 481
Aija, urbs tribus Benjamin. 554
Ajin, urbs tribus Judae. *ibid.*
Aila. Vide Elath.
Ain, urbs Simeonitica, forſitan eadem quae Bethanin poſtea dicta. 626
Aitam, urbs Judae. 558
"Ακη, nomen urbis. 536
'Ακὰμ nomen urbis in codicibus Graecis V. T. 534
Alammelech. 558
Alaphionis patria. 585
Alexander conditor Pellae. 737
Alexandria. Palus Alexandrina coracinos nutrit. 301
Alexandrini cepas appellant 'Ασκαλωνια̃τα. 587
Alexandrium, arx. 730
Alexandroſchoene inter Tyrum & Ecdippam. 415
Algaur, الغور, nomen campi magni. 365
Alinternae in Palaeſtina. 379
'Αλλόφυλοι, qui dicti. 41. 75. 76
Allud. 717
Allus. *ibid.*
Almon Diblathaim unde dicta. 287
Almon, urbs. 585

Al-

Alpes, unde dictae.

'Αλσάλαμος mons, unde dictus. 343. 458. 459

Alula, vicus. 558

Alus, vicus. 553. 558

Amad, urbs in Aſcher. 559

Amalecitis. 69. 83

—— deſcribitur. 78. & ſeqq.

—— mons Amalecitarum. 346

Amam, urbs Judae. 559

Amantius in Palaeſtinam miſſus, ut Samaritanos coerceret. 673

Amanus, mons. 125. 320

—— diverſus ab Amano Ciliciae. 320

Amatha in Libano eadem ac Emeſa. 317

—— an ſit Epiphania. 317

Amatha, vicus vicinus Gadaris. 559. 302

—— eſt & nomen oppidi Arabici. 559

Amatha, ubi aquae calidae. *ibid.*

'Αμάθη, quae. 119

Amathus, olim Tzaphon. 308

Amathus, urbs Peraeae. 559

Ambroſiae Petrae. 1055

Amerutha, vicus Galilaeae. 560

Amida. 571

Ammaus, prope Tiberiadem. 302. 560. 758

Ammaus, vicina Jamniae. 362. 758

—— dicta olim videtur Ir Schemeſch, & ex Σαμμαὺς natum nomen Ammaus. 428

—— non eſt eadem ac Emmaus, vicus, in euangeliis memoratus. 426

Ammonitis, qua in re ſimilis terrae Iſraeliticae. 10

—— ubi ſita & unde dicta. 103

—— an urbs ejus Abel Keramim. 521

Amora. 815. Vide *Gomorra.*

Ampelas, nomen corruptum ex Abdallas. 757

'Αμφίκυρτος quid. 852

Amphipolis Thraces olim Ἄρεος πόλις. 578

Anab, urbs Judae. 560

Anablatha, vicus propinquus Betheli. 561

Anacharath urbs. *ibid.*

Ananja, urbs. *ibid.*

Anapus vetus. 272

Anathoth abfuit Hieroſolymis 20 ſtadia. 450

—— deſcribitur. 561

Ἄνβιλλα vide *Abila ad Libanum.*

Andromeda circa Joppen ceto expoſita. 436. 439. 865

Anea, ubi ſita. 481. 566

Anem, urbs. *ibid.*

Aner, urbs. *ibid.*

Angaris mons. 345. 439

Angulus Arabiae. 203

Anguriae in Palaeſtina. 379

Animotha. 231

Anitha, urbs Arabiae Petraeae. 464

Anna, urbs. 552, 566

Annus. Quarti anni fructus in Syria. 13

Annus Sabbathicus an obſervatus in regione trans Jordanem. 5

—— etiam in Syria obſervatus. 12. 13

—— non obſervatus in Aegypto, Babylonia, Ammonitide & Moabitide. 14

Antaradus, 216. 318

Antediluviana, quae dici ſolent, piſces, conchae aliaque intra montium viſcera reperta. 321

Anthedon, ubi. 439. 460

—— dicta & Agrippias. 552

—— deſcribitur. 566

quae

Antibius, Aſcalonita. 594
Antilibanus ubi, & quomodo Libanus appellari poſſit. 311
Antiochia ita olim dicta eſt urbs Gadara. 774
Antiochia urbs Coeleſyriae. 8. 119. 205.
Antiochi pharanx. 568
Antiochus philoſophus, Aſcalonita. 436
—— Cycnus, Aſcalonita. 594
Antipatris deſcribitur. 568
—— ubi ſita. 461
—— olim dicta Capharſaba. 455
—— urbs, male ſcripta Antipatros. 215
—— ſita in campeſtribus, non longe a montibus. 371
—— arboribus cincta. 378
—— via inter hanc & Jamniam. 408
—— via inde Hieroſolymas. 409
—— quantum abfuerit a Joppe. 455
—— ab Antipatride ad Gebam latitudo terrae a Judaeis habitatae. 802
Antoninus Imperator nomen non dedit itinerario de ejus nomine dicto. 415
Anua, ubi ſita. 481. 571
Apadna. 571
Apadno. *ibid.*
Apathos, regio, ſedes epiſcopalis. 215
Apathos, in Palaeſtina prima. 571
Aphaca, inter Heliopolin & Byblum. 315
Aphaerema. 572
Aphar lacus ubi. 267. 579
Aphec, in tribu Aſcher, altera in tribu Judae, tertia prope Jizreel. 572
Aphra, vicus. *ibid.*
Aphtha. 573
Aphraim, ubi ſita. 481. 573
Apis, filius Lunae. 631
Apollonia. 439. 460. 570
—— deſcribitur. 573
Apollonius Aſcalonites. 594
Ἀποτειχίζειν aliquando eſt moenia exſtruere. 854
Apſines Gadarenus. 775
Aqua multa Gibeone. 710
—— Palaeſtinae ex fontibus, pluviis &c. 380
—— Lacus Aſphaltitis ſalſiſſima & amara. 241
—— ejuſdem lacus gravior & ſpiſſior aliis, ſic ut res injectas magis ſuſtineat & extollat. 241
—— ejuſdem lacus hyeme amarior quam aeſtate. 242
—— lacus Tiberiadis frigida inſtar nivis. 260
—— Gadarena lacuſtris. 773
—— lacus Samochonitis coenoſa. 262
—— Dienſis peſſima. 737
—— coloris ſanguinei in lacu Hieroſolymitano. 269
—— rubra fluvii Adonidis. 269
—— rubra fontis circa Joppen. 270
—— dulcis in mari prope Gazam. 287
—— fontis Eliſaei ſalubris. 294. 300
—— magna olim ejus copia in Palaeſtina. 299
—— dulcis in Judaea & Galilaea. 300
—— per aquae ductum Hieroſolymas delata a fonte Ethan. *ibid.*
—— calida. Vide *Thermae.*
—— nulla in campo magno excepto Jordane. 363

Aquae ductus a piſcinis Salomonaeis Hieroſolymas uſque. 304
Aquila, interpres contextui Hebraeo maxime adhaerens. 361. 377
Ar, urbs Moabitica. 577
Arab, urbs. 573
Araba, ubi ſita. 481. 573
Arabes. Iis ereptae urbes ab Alexandro rege. 550
Arabia. Ita regio trans Jordanica nuncupatur. 36. 197. 681. 727
—— ſingulari cura a Ptolemaeo deſcripta. 705
—— vicina Palaeſtinae deſcribitur. 85
—— nomen hoc Idumaeae tributum tempore Origenis. 756
—— nomen hoc late patet. *ibid.* 484
—— ex montibus ejus oritur flumen Arnon. 101
—— Philadelphienſis quae. 105. 612
—— γωνία ejus quae. 203. 483
—— pars ejus Palaeſtina tertia dicta eſt. 212
—— in verſione Graeca legitur pro ערבה, *campo*. 360
—— an vera patria balſami. 383
—— Petraeae Arabiae urbes. 463
—— eadem ex parte quae Palaeſtina tertia. 613
—— poſtea Geraſa dicta. 806
Arabus, vox proba, ut Arabs. 88
Arad, ubi. 481. 501. 573
Aradus, urbs Phoenices. 216. 318. 431. 459
Aram. vide Syria.
Arama. 574
Arandi modus in Palaeſtina. 388
Arapalunarcon mons. 458
Arath. 574
Arath, ad occidentem Aeliae. 378
Aratrum duobus bubus trahitur in Palaeſtina. 388
—— in Syria ſolet eſſe exiguum. *ibid.*
Araxes, unde nomen habeat. 271
Arbel, vallis. 358
Arbela pro monte Bala. 610
Arbela in campo magno. 367. 575
Arbores cypri in ſolo Aſcalonitico. 589
—— ramos incidere licet ubique ſurculi inſerendi cauſa. 261
—— Palaeſtinae recenſentur. 379
—— in Palaeſtina. 385
—— Schittim quae. 520
Arbuti in Palaeſtina. 379
Arca, urbs regni Agrippae, inter quam & Raphanaeam fluit amnis Sabbation. 292. 317. 576
Arce, urbs Armeniae ſecundae. 529
Arce in tribu Aſcher. 171
—— deſcribitur. 575
Arce, nomen urbis Petrae. 86. 576
Arce, Phoenices maritimae urbs, recenſetur poſt Tripolin. 216 576
—— inter Antaradum & Tripolin ſita. 122. 316
Archelais, urbs Judaeae. 462
—— ubi palmae optimae. 383
—— deſcribitur. 576
Ἀρχὸβ nomen urbis in codicibus Graecis V. T. 534
Arci an Arcitae ad Libanum. 137
Arda. 574
Ardom, male pro Abdon. 518
Area atad, ubi ſita. 481. 501. 522. 523. 601
Areceme, nomen urbis Petrae. 100. 105. 576
Areopolis. 231. 217. 530
—— vallis ad ſeptentrionem ejus.

jus. 358. 495
—— iter inde Arnonem. 408
—— deſcribitur. 577. 957
Arethuſa, urbs. 579
Argob, vicus. 808. 959
Argob, regio quae. 201
Aribdela. 533
Aribela. 581
Arieldela. 231. 581
Arieles, vicus. 584
Ariel, idolum Moabitarum. 577
Arielitis, regio. *ibid.*
Arimanon. 579
Arimathaea, urbs, deſcribitur. 579
Arimi & Arami Syri. 46. 111
Arindela. 533. 581
Ariſtobulias. 356. 685. 582
Armathem. Vide *Ramathaim.*
Arnon, terminus Moabitidis. 101. 281
—— unde oriatur. *ibid.*
—— medium ejus quid 118
—— praeſidium apud Arnona. 232. 268. 578.
—— deſcribitur. 281
—— diverſus ab Arnona, tractu. 495
Arnonas, tractus ab Arnone fluvio diverſus. *ibid.*
Aroel pro Adada. 583
Aroër. 102
—— ubi. 118. 583
—— deſcribitur. 582. & *ſeqq.*
Aroiles. 584
Aror. *ibid.*
Arpad. 119
Arpha, vicus. 584
Arſane. *ibid.*
Arſinoë & Peluſium diſtant cxxv. miliaribus. 440
Arſuf, nomen loci. 569. 570. 596
Artemidorus Aſcalonites. 594
Artha. 584
Arvad, an incolae Aradi. 137
Arubboth. 585
Aruci, urbs. 544
Aruir, vicus. 585
Aruma. 580. 585
Arus, vicus. *ibid.*
Aſalea, vicus. *ibid.*
Aſamon, nomen montis. 343
Aſan, ubi. 482
Aſcalon, deſcribitur. 586. & *ſeqq.*
—— Majumas ejus epiſcopum habuit ab epiſcopo Aſcalonis diverſum. 530
—— ſeptentrionalior Gaza. 59. 460. 509
—— vinum ejus. 288
—— Deus Aſcalonitarum. 794
—— circa illam flumen. 288
—— iter eo ab Hieroſolymis quale. 407
—— urbs Tyriorum. 432
—— pro Gerar ſubſtituta. 805
—— cepas optimas profert. 436. 588
—— oppidum liberum. 439
—— quanto intervallo abfuerit ab Hieroſolymis. 443
Aſcalonitica, genus ceparum. 436. 588
Aſchan, urbs. 596
Aſchdod, vide Azotus.
Aſcher, tribus; urbes ejus & termini. 158
—— ejus fuit Carmelus & Dora. 539
—— contigit tribum Menaſſe, ſic ut nullius tribus portio fuerit intermedia. 539
—— eſt & nomen urbis. 596
Aſcheritarum urbes quae. 158
—— in Joſuae libro non omnes recen-

cenſentur. 518
Aſchna, urbs Judae. 597
Aſer, ubi 482. 596. 597
Aſini ad agriculturam quare adhibiti in Palaeſtina. 388
Aſophon. 597
Aſor campus. 372
—— eſt & vicus hoc nomine. 597
Aſor nova. 709
Aſoros, urbs. 597
Aſphaltites. Vide Lacus.
Aſſaremoth. 598
Aſſur, nomen corruptum loci. 569. 596
Aſſyrium veteribus ſaepe idem erat quod Syrium. 1012. 1013
Aſtracan. Loca ei vicina ſal habent. 60
Aſtaroth, urbs in Baſchan, deſcribitur. 598. 727
Aſtarte, numen Syrorum, cujus templum in urbe Beeſtera. 621
Aſteroth carnaim ubi. 79. 598. 141
Aſuada. 230. 598
Aſuganrina. 599
Atabyrius Jupiter. 332
—— mons. vide Tabor.
Atabyrium oppidum. 599
Atach, urbs. 600
Atad, vide *Area Atad.*
Atargation. 601
Ataroth, nomen urbium. *ibid.*
Atharus ubi. 482. 602
Athenae in medio orbis habitabilis. 53
Athone, urbs. 602
Atroth Addar. *ibid.*
Atroth Scophan. *ibid.*
Atzem. 153. 605
Atzmon. 605
Avara, urbs Arabiae Petraeae. 463
Aves volantes ſupra lacum aſphaltiten num moriantur, & unde nata ſit fabula. 244
—— in diluvio Noachico etiam perierunt. 321
Auguſtopolis, urbs Palaeſtinae tertiae. 217. 602.
Avith, urbs Edomitica. 67
Aulon Cilicius. 101
Ἀυλὸς vallis. 365
Ἀυλὼν quomodo nomen Hebraeum. 364
—— dicitur campus magnus. 364. 365
—— dicitur vallis inter Libanum & Antilibanum. 372
—— dicitur & vallis inter Libanum & alium montem parvum, non Antilibanum. 508
Avoth Jair ubi. 483
Auranitis. Eadem ac Ituraea. 106
—— metropolis Auranitidis Boſtra conſtituitur a Mohammedanis. 666
Auraſius mons. 346
Aureliopolitanus. 530
Auſter. Regio auſtralis quae. 186
Aza, mons. 346
—— fuit & nomen urbis Azoti. 789. & Gazae. *ibid.*
Azanoth. 602
Azare. *ibid.*
Azazel, mons. 347
Azeca. 603
Aznoth. 372
Azochis. 605
Azotopolis. 550. Vide *Azotus.*
Azotus olim Aza dicta. 789.
—— In regione ejus torrentes. 287
—— deſcribitur. 606. & *ſeqq.*
—— mons ejus. 346
—— via inter illam & Jamniam. 409
—— ubi. 439. 507. 509

—— portus. 460
—— urbs Graecorum ad mare. 694
Azza. Vide *Gaza.*

B.

Baala, urbs. 609. 725
Baalath, urbs. 610. 615
Baalath beer. 610
Baalbec, urbs. 794
Baal chermon, ubi. 323. 610
Baal Gad. 610
Baale Jehudae. *ibid.*
Baal maim. 615. 622
Baal meon, urbs Rubenitarum. 611
Baal peratzim. 611
Baal ſchaliſcha. *ibid.*
Baal thamar. *ibid.*
Baaras, locus. 303. 487. 611. 881
Babylon. Campus magnus ejus. 360
Babylonia, una ex quatuor regionibus quae nec per omnia terrae Iſraëliticae ſunt ſimiles, nec regionibus extra eam. 10
—— in illa eſt lacus dictus aſphaltites. 244
Baca, vicus. 611
Βακὰϑ urbs ab Hunnuguris conſtituta. 613
Bacatha, ubi. 531. 532
Bacatha, vicus Arabiae. 105
—— deſcribitur. 612. 613
Bacchum a Judaeis coli putabant Gentes. 1017
Bachurim. 614
Bactra, male legitur pro Bacatha. 612
Baculus S. Ethelredae e quo fraxinus crevit. 712
Baetarrhus, vicus. 614
Baether, urbs Judae. *ibid.*
Baetis quare Guadalkebir dicatur. 271
Baetoanaea, ubi balnea ſalubria. 303
Baetogabra. Vide *Betogabra.*
בית redditum per τόπος. 636
Baitoanaea, ubi ſita. 483. 616. 660
Bala, urbs. 609. 614
Balamo. 615. 622
Balanea, urbs. 920
Baleth, eadem ac Baalath. 615
Balnea Tiberiadenſia &c. 302. 303
—— Baetoaneae. 483
Balſamum in convalle vicina Nabataeis. 93
—— in Engaddi. 356. 449
—— an in ſola Judaea olim creverit. 383
—— in regione Jerichuntina. 830
Bamoth baal. 308. 615
בר an pro incola loci ſumi poſſit. 728
Barathſatia. 615. 698
Barce, urbs Libyae dicta Ptolemais. 536
Barcochab, pſeudomeſſias, unde dictus. 728
Bareca, vicus. 615
Barica. 356
Bartuta. 615
Baru, loci nomen. 303. 487. 881
Baſan, male dicitur eſſe regio terrae Canaan. 6
—— deſcribitur. 200
—— montes ejus. 342
—— pro Bethſan poſitum. 993
Baſara. 616
Baſca. *ibid.*
Baſcama. *ibid.*
Baſchan. Vide *Baſan.*
Baſilides, Scythopolites. 998
Batanaea male legitur pro Nabatea in Epiphanio. 93
—— ubi collocanda. 108
—— quas urbes ei adſcribat Euſebius.

ſebius. 197
—— quae appelletur Joſepho. 202
—— num attigerit Jordanem. 317
—— urbs ejus Gaulon quomodo Joſepho dicatur. 317
—— urbes ei quas aſſignet Ptolemaeus. 459
—— angulus ejus. 483
—— non eſt quae Βετάνη dicitur. 625
Bathanea. 616
Bather (montes) 345
Bathſama. 616
Bathura, vicus. ibid.
Batnae in tribu Aſcher. 483
Batthora Arabiae. 232
Bealoth. 617
Bebeten, ubi ſita. 482. 617
Bedora. ibid.
Bedora, urbs Judaeae. 462
Beelmaus. 488. 611. 617
Beelſephon, urbs. 623
Beer. 617
Beeroth, deſcribitur. 618. 501
Beeroth bene Jacan. 930
Beerſcheba. Fuit in regione Gerari-tica. 187
—— ſaltus Berſabe etiam dicitur ſaltus Gerariticus. 215. 620
—— ipſa erat in Palaeſtina tertia, ſed ſaltus ejus in prima. ibid.
—— Beroſaba dicitur. 229
—— ubi ſita fuerit. 484
—— deſcribitur. 620
Beeſtera, urbs poſtea Boſtra dicta. 621. 662
Begabar, trans Jordanem. 621
Begabris. 628
Beigeberin. ibid.
Bekiin, nomen loci inter Jaſnen & Lyddam. 621
Bela, nomen urbis Zoarorum. 622
Belemoth, patria Hoſeae. 615. 622
Belinas, nomen Pancados. 919
Belmen. 622
Belſephon. 623
Belthem. ibid.
Belus: herba in eo creſcens, qua vulnus Herculis curatum eſt. 537
—— amnis oritur ex palude Cendevia. 267
—— deſcribitur. 289
Bemeſelis. 623. 651
Bene berac, urbs Danitarum. 623
Benjamin, tribus. Urbes ejus. 155
—— regio tribus illius non pertigit uſque ad mare. 540. 725
—— an in portione ejus fuerit Jeruſalem. 839. & ſeqq.
Bennamarem. 623
Beon. 624
Bera, ubi ſita. 484. 615. 624
Berdan. 624
Berea. 624
Beroſaba. 620
Berotha. 624
Berſabe. Vide Beerſcheba.
—— eſt & nomen vici in Galilaea. 624
Berſetho. ibid.
Berytus. 216. 431. 509
—— 400 ſtadiis a Sidone. 433
Berzamma. 625
—— urbs Idumaeae. 462
Beſan, pro Bethſan. 365
Beſimoth. 625
Beſira. ibid.
Beſor flumen, ubi. 288
Betachora. 625
Betagabaeorum vicus. 628
Betane. 625
Betaris. 345. 626
Betarus. 626
Beten, urbs tribus Aſcher. ibid.

Betha-

Bethabara ad ripam Jordanis. 509. 626 627. 631
—— non erat vicina Hieroſolymis 635
Bethacad. 627
Bethachamar. *ibid.*
Bethagabra, eadem quae Betogabra. *ibid.*
Bethagathon, vicus. 628
Bethagla, ubi. 481. 628
Bethai. 628
Bethalagon. *ibid.*
Bethamar. 629
Bethanath. *ibid.*
Bethania, ubi ſita. 509. 426
—— deſcribitur. 629
Bethanin, ubi. 485. 626. 1068
Bethanoth. 1068
Bethar pro Bethel. 637
Betharamatha, eadem ac Amatha. 560. 640
Betharamphta, poſtea Livias dicta. 497
Betharim. 1068
B.thaſa. *ibid.*
Bethaſimuth, ubi. 485
Bethaſora. 417
Beth aven deſcribitur. 631
Bethbaal meon in Peraeae campeſtribus. 308. 611. 632
Bethbara. 632
Bethbaſi. *ibid.*
Bethbiri. *ibid.*
Bethcar. *ibid.*
Bethchaila. 553
Bethchogla. 632
Bethchoron. Inde uſque ad mare erat regio ſingularis. 306
—— inde uſque ad Emmaunta ſunt montana. 309
—— ſita in via ducente Aelia Dioſpolin. 406. 486
—— quot ſtadia abfuerit ab Hieroſolymis. 447
—— deſcribitur. 633
Bethdagon. 635
Beth diblathaim. 102
Betheked. 636
Bethel deſcribitur. *ibid.*
—— urbs diverſa a Bethaven. 631
—— urbs tribus Benjamin, attamen Cananaeis erepta a domo Joſephi. 841
—— inde uſque ad campum magnum eſt regio Ephraim. 367
—— ubi ſita. 485. 501. 506
—— ad ortum ejus montes. 346
—— locus ſanctus, ubi collecta inſtituebatur. 561
Bethelia, vicus Gazaeorum. 638. 800
Bethemec. 639
Bethenim. *ibid.*
Bethennabris. *ibid.*
Bether, urbs ab Hadriano capta. *ibid.*
Bethere. 640
Betheſda, piſcina. 856
Bethezoba. 640
Bethgabril, creditur a quibuſdam eſſe Berſabe, at forſan eſt Bethagabris. 621
Beth gamul. 102
Bethgubrin. 640
Beth haarava. *ibid.*
Beth hakkerem. *ibid.*
Beth hammarkevoth. *ibid.*
Beth hammeganaim. 629
Beth haram. Vide *Beth haran.*
Bethharamphta, nomen recentius urbis Bethharan. 308. 869
Beth haran, in vallibus Peraeae. 308
—— nomen ejus recentius Bethramtha. 308

eadem

—— eadem quae Bethharam, deſcribitur. 641
Beth haſſchitta. 642
Beth Jeſchimoth. *ibid.*
Beth lebaoth. *ibid.*
Bethleem. Vide Bethlechem.
Bethlechem. Puteus in porta ejus. 268
—— non longe ab illa aquae Hieroſolymas per aquae ductum ferebantur. 300
—— deſcribitur. 416.642. & ſeqq.
—— quantum abfuerit ab Hieroſolymis. 424. 445. 486. 508
—— quantum abfuerit a Joppe. 486
—— a Joppe uſque ad Bethlechem eſt latitudo terrae Judaicae. Succedit vaſtiſſima ſolitudo. 486
Bethleptepha. Quae, & toparchia ejus. 176. 637. 638. 648
Bethmaaca. 649
Bethmaela. *ibid.*
Bethmarkevoth. *ibid.*
Bethmaus. *ibid.*
Bethmeon. 649. 102
Bethmillo. 649.
Bethnabaris, ubi. 487. 649
Bethnamar. 650
Bethnetopha. *ibid.*
Bethnimra in vallibus Peraeae. 308
—— poſtea dicta Bethnimrim. 308
—— deſcribitur. 650
Betholene toparchia quae. 637
Bethom, patria Joëlis. 651
Bethora. *ibid.*
Bethoron. Vide Bethchoron.
Bethpatzzetz. 651
Bethpeleth. 652
Bethpeor. 497
Bethphage deſcribitur. 652
Bethrima. 653
Bethſaida deſcribitur. 653. 869
Bethſaliſa, ubi. 487. 655
Bethſames. Vide Bethſchemeſch.
Bethſamos. 656
Bethſchean, urbs. 272. 363. 657. Vide *Scythopolis.*
—— fluvii ejus. *ibid.*
Bethſchearin. 657
Bethſchemeſch, ubi ſita. 656
Bethſemera. 657
Bethſoron ubi. 487
Bethſur, quantum abfuerit Hieroſolymis. 430
—— poſitum pro Bethel. 600
Beth tappuach. 658
Bethtzur. *ibid.*
Bethuel. *ibid.*
Bethul. *ibid.*
Bethulia. *ibid.*
Bethzaanim. 663
Bethzacharia. 660. 753. 281. 870
Bethzetho. 662
Betoanea. 660
Betoannaba. 661
Betogabra. 461, 627
Betomeſthem, ubi. 369. 661
Betonim. 661
Betthar. 626
Betulia, vicus Gazaeorum. 59. 638. 639
Betzer, urbs, non eſt eadem quae Boſtra. 621
—— deſcribitur. 661
Bezanduce, vicus. 752
Bezara. 663
Bezec. 663. 487
Bezedel. 663
Bezeth. *ibid.*
Bezetha, collis. 855
Bibliotheca Caeſareenſis. 677
Bileam. 663
Bilha, eadem ac Bala. 610. 664
Biram. Thermae ejus. 302

Birath arba, loci nomen. 644
Bitelios. 215
Bithjemes. 664
Bitſama. 230
Bitther, urbs Judaeorum ab Hadriano capta, non eſt eadem quae Bethchoron. 634
—— videtur eſſe Bether. 639
Bittherebin. 664
Bitulion. *ibid.*
Bitumen lacus aſphaltitis. 240. 440
—— non appellatur in ſacro codice מלח, *Sal.* 243
—— circa Sidonem. 440
Bizjoteja. 665
—— an nomen urbis. 143
Boëthus, Sidonius. 1016
Bos aureus Gilgale conſtitutus vocem edidit. 783
Boſor. 665
Boſora. Ita Graeci nuncupant urbem Beeſiera. 166
Boſorra. 665
Boſtra, legio. 464
—— urbs, olim dicta Beeſtera. 621
—— deſcribitur. 665
Boſtrenus; nomen fluvii ad quem ſita eſt Sidon. 437
Bothnia. 667
Botolion. 800
Botrys. 216. 529
Botzcath non eſt Bacatha. 613
—— deſcribitur. 667
Botzra. 102. 662
—— urbs Arabiae. 109. 133. 232
Boves in Palaeſtina. 381
—— & aſini agriculturae admoti in Palaeſtina. 388
Briazus, mons & Deus. 328
Bucolon, urbs inter Ptolemaida & turrim Stratonis. 435. 667
Byblus. 216. 269. 509
Byrthum, oppidum. 571

C.

CAbbon. 667
Cabtzeel. 668
Cabul, regio. 700
Cabul. 668
Cadeſch, id eſt, En miſchpath. 79. 115
—— barnea quae. 114. 668
—— una in Naphtali, altera in Zebulun, locatur a Graecis. 167
—— in Naphtali, juxta Paneadem. 487. 668
Cadmonaei, qui. 141. 94
Cadmus. Comites ejus Gephyraei qui. 141
Caduceus cur ſerpente gemino cinctus. 851
Cadytas, herba. 670
Cadytis, urbs. 43. 668. 669
Caeſarea maritima. Vicinus ei eſt lacus a crocodilis nomen habens. 270
—— videtur in nummo veteri nuncupari ἡ πρὸς Σεβαστῷν. 912
—— deſcribitur. 679. & *ſeqq.*
—— flumen ei vicinum. 281. 460. 538
—— via inde Ptolemaida. 409
—— via inde Tyrum, Sebaſten, Dioſpolim, Scythopolim. 409. 410
—— colonia deducta a Veſpaſiano. 439
—— quot ſtadia abfuerit ab Hieroſolymis. 443
Caeſarea Philippi. Vide *Paneas.*
Cajin, urbs. 678
Caipha, urbs ad radicem Carmeli. 330. Vide *Hepha.*
Caipſa, urbs Aſcheritica. 159
Calamona. 230. 678

 Ca-

Calamus odoratus in Syria. 264
Calamus odoratus circa lacum Samochoniten. 507
Caleb, nomen loci. 678
Calgyia, urbs Arabiae Petraeae. 463
Callirhoë, fons, deſcribitur. 301. 302. 303. 678. 679
—— urbs ad ortum Jordanis. 462. 678
Calor & ſiccitas aëris circa Lauram S. Sabae. 295
Calytis, urbs Syriae. 669
Cameli. Illis conficiendum eſt iter inter Peluſium & Heroopolin. 436
Cammona in campo magno. 368. 487. 679. 732
Camon. 679. 732.
Campus. Moabitarum campeſtria extra Moabitin. 101. 308
—— urbes ſitae in campeſtribus Judaeae. 147
—— dictus ألقورس quis. 1041
—— magnus, in quo Megiddo. 170. 742
—— magnus quem Jordanes perluit nomen dedit lacui aſphaltiti. 240. 882. 977
—— quem fontis Eliſaei aquae perlabuntur 70 ſtadia longus eſt & latus viginti. 294. 830
—— campi Judaeae, Galilaeae, & Peraeae ubi. 306. & ſeqq.
—— Jerichuntis. 358. 383
—— Campi Palaeſtinae recenſentur. 359
—— magnus duplex in Palaeſtina. 359
—— magnus quem perlabitur Jordanes convallium nomine venit apud Plinium. 440
—— magnus Jordanis quam longus. 453
Cana flumen. 289
Cana Galilaeae deſcribitur. 679. & ſeqq.
Canaan, quis ſecundum Mohammedanos. 7
—— poſteri ejus qui. 135. 136
Canaan (terra) non complectitur omnem regionem quae tribubus duodecim fuit adſignata, ſed illam tantum quae fuit ad ad occaſum Jordanis. 4. 5. 6
—— aliquando notat regionem Philiſtaeorum. 7
Cananaei, Phoenices dicti. *ibid.*
—— gens una ex poſteris Canaan ita dicta. 135. 139
Canatha, urbs. 133. 135. 459. 682
—— deſcribitur. 681
Candavia. 267
Can leban. 309
Cannae, ad ripam Jordanis. 274
Canoha. 135. 682
Cantin, ſedes Samaritanorum. 599
Canutis, urbs. 669
Caparcotia. 461
Caparorſa, urbs Idumaeae. 462. 684. 690
Capernaum, fons. 361. 683
—— urbs, deſcribitur. 682. & ſeqq.
—— videtur Capharnachum dici. 689
—— ſita in confiniis Zebulun & Naphtali. 259
—— ibi olim ſoli Judaei habitabant. 1039
Caperſana, vicus. 682
Capetoliſſa. 694
Caphar, כפר, non indicat vicum eſſe locum cui praeponitur. 516. 683

Ca-

Capharabis. 684
Caphar Acco. 182. 926. Vide *Acco*, & *Capharath*.
Capharachim. 684
Caphararia. *ibid.*
Capharath. *ibid.*
Capharaziz. 685
Capharbarcaë. *ibid.*
Capharbaricha. 685. 752
Capharbaruca. 356. 685
—— 3 miliaria aberat Chebrone. 356
Capharbiſch. 686
Capharchanan. 687
Capharchananja. *ibid.* 306
Capharchittaia. 687
Capharchobra. 1068. 800
Capharcotia. 687
Caphardago. *ibid.*
Caphardcrom. 688
Caphardicrin. 686
Capharetaca. 688
Caphargamala. *ibid.*
Caphariama. *ibid.*
Capharlakitia. *ibid.*
Capharnachum. 689
Capharneboria. *ibid.*
Capharnimra. *ibid.*
Capharnome. *ibid.*
Capharorſa. 690
Capharſaba. *ibid.*
Capharſalama. *ibid.*
Capharſamai. 691
Capharſarama. *ibid.*
Capharſchichalin. 686. 691
Capharſecanja. 691
Capharſemelia. *ibid.*
Capharſigna. *ibid.*
Capharſorech. 692
Caphartanchumin. *ibid.*
Caphartebi. *ibid.*
Caphartcruba. *ibid.*
Capharioba. *ibid.*
Caphartzemach. *ibid.*
Capharutnai. 693
Caphethramis. *ibid.*
Caphra. 553
Capitolias urbs Coeleſyriae. 459. 220
—— deſcribitur. 693
—— id nomen etiam Hieroſolymae datur. 462
Καπιτώλιον & Καπιτώλειον qua ratione differant. 820
Cappadoces Syri dicti. 46
Cappares ſpinoſae circa Hieroſolymam. 523
Carcaa. 694
Carcaria. 930
Carem. 694
Cariada. *ibid.*
Carianthedon, urbs. 567
Cariatha, ubi ſita. 487
Cariathamaum. 694
Carmel, vicus ad ortum Chebronis. 476. 488. 501
—— olim urbs, deſcribitur. 695
Carmelus, mons. Intra radices ejus palus Cendevia. 290
—— unicus fere mons ad litora Palaeſtinae. 305
—— deſcribitur. 327. & *ſeqq.*
—— mons, & templum ibi Jovis. 432
—— terminus Phoenices Hieronymo. 488
—— juxta Dora. 509. 740
—— mons fuit in portione tribus Aſcher. 539
—— ad radices ejus purpura naſcebatur. 957
Carnain. 696. 727
Carnea. *ibid.*

Carta. ibid.
Cartan. ibid.
Cartha. 231
Caſius mons, terminus auſtralis Syriae. 47
—— templum Jovis Caſii ubi. 59. 61
—— duplex mons hoc nomine. ibid.
—— flumina monti Caſio vicina. 285
—— Peluſio proximus. 436
—— vicinus lacui Sirboni. 439
—— ubi. 458. 509
Caſon. 696
Caſtra. 697
Caſtrum boni latronis, ubi. 429
—— clyſmatis. 556
Catonith. 697
Cattath. ibid.
Cedri a Salomone plantatae. 294. 1024. 1025
—— num inde dictus ſit torrens Kedron. ibid.
—— Libani. 320
—— in Palaeſtina. 379
Cedron. Vide *Kedron.*
Cendevia palus, e qua Belus amnis oritur. 267. 290
Cepae Aſcaloniticae optimae. 436. 731
Cephei uxor Jope. 865
Ceratoniae in Palaeſtina. 379
Cereviſia ex hordeo apud Aegyptios. 381
Certa. 700
Chabolo, vicus. 701
Chadaſcha, urbs. ibid.
Chadatta. ibid. 708
Chadia. 701
Chadid, urbs. 546. 702
Chalamis. 702
Chalchul. 703
Chalcis duplex, una prope Berocam, altera ſub Libano. 315. 316
Chali, urbs Aſcheritica. 703
Chalotten, genus ceparum ab Aſcalone dictum. 589
Chalutza. 717
Chamatha, ubi. 119
—— an Epiphania. 468
Chammath nomen thermarum. 302
—— eſt & nomen urbis Nephtaliticae. 703
Chammon, urbs Aſcheritica. ibid.
Chammoth Dor. ibid.
Chamoar, vicus. 723
Channaton. 703
Chapharaim, urbs in regione tribus Jiſſaſchear. 704
Chaphratha. ibid.
Charabe, vicus Galilaea. 704. 542
Characmoba, urbs Arabiae Petraeae. 463. 705. 217
Chareth ſylva. 378
Charod, fons. 300
Charod. 705
Charran. ibid.
Charri. 706
Chaſalus, vicus ad radices montis Tabor. 489. 706
Chasbi. 706
Chasbin. 134
Chaſlon. 706
Chaſmonaei, num nomen habeant a monte Aſamon. 343
Chaſphoma. 706
Chatzar Addar. ibid.
Chatzar Enan ubi. 123. 706
Chatzar gadda. 707
Chatzar ſchual. ibid.
Chatzar ſuſa. ibid.
Chatzar ſuſim. ibid.

Chat-

Chatzatzon tamar. 708
Chatzor, regia Jabini. 262. 597. 708
Chatzor jitnan, an una urbs. 146. 709
Chavila Amalecitarum. 80
Chavran prope Damaſcum. 107. 346
—— eſt Auranitis, Havrân hodie Mohammedanis dicta. 666
Chebron, urbs Idumaeae dicta Joſepho. 69
—— deſcribitur. 709. & ſeqq.
—— ibi agni optimi. 91
—— ex montanis ejus flumina ortum habent. 272
—— non eſt eadem quae Eleutheropolis. 752
—— mons in conſpectu ejus. 346
—— vallis ejus. 357
—— via inter hanc urbem & Hieroſolymas. 408
—— ibi ſepulcra Abrahami, Iſaaci &c. 417
—— quondam Arbe dicta. 489
—— ubi ſita. 591
Χείμαῤῥος quid 284
Chelam. 716
Chelba. ibid.
Chelcath. ibid.
Chelcath hattzurim. ibid.
Cheleph. ibid.
Chellus. 717
Chepha. 718
Chephar. ibid.
Chepher. 719
Chepher, regio. 170
Cheria. 719
Chermon, mons deſcribitur. 323. & ſeqq.
—— ad radices ejus ſita urbs quae cis Jordanem fuit. 610
—— fuit limes regionis transjordanicae. 610
—— idem ac mons nivis. 920. 324
Chermula quae. 230
Cheſchbon, in campeſtribus Peraeae. 308
—— ab Euſebio locatur in regione montana. 308
—— in Arabia Petraea, Ἐσβȣ̃τα Ptolemaeo. 464
—— ubi ſita. 491
—— deſcribitur. 719
Cheſchmon. 720
Chetzron. ibid.
Chilen. ibid.
Chilzon. ibid.
—— diſtincta ab Hepha. 957
Chittaei qui. 135. 137
Chivvaei ubi. 139
China, quis. 7. 49
Choba. 721
Chodſchi. ibid.
Cholon. ibid. 102
Choraba poſitum pro Bachura. 614
Chorazin. 721
Choreb mons XI dierum itinere aberat a Cadeſchbarne. 99
Chorem. 721
Chorim, in montibus Seir. 97
—— num ab iis nomen habeat Eleutheropolis. 749
Chorma. 721
Choron. ibid.
Choronaim, urbs. 102
Chorraei. 490
Choſa. 722
Chriſtiani gravia perpeſſi a Samaritanis. 674
—— exulabant olim ex Tiberiade. 1038
Chriſtus, & apoſtoli quare contemtui habiti a Judaeis. 15
—— ubi baptizatus in Jordane. 278. 416
—— corona ejus ſpinea ex quo ge-

genere ſpinarum confecta. 523
—— in ſpelunca natus. 647
—— maximam partem aetatis in locis ignobilioribus egit. 682
—— imago ejus Paneade erecta. 922
Chryſorrhoas, amnis. 203
—— juxta Caeſaream Palaeſtinae, qui & Corſeus. 457. 460. 289
Chuccoc. 723
Chumta. *ibid.*
Cinnereth. Vide *Kinnereth.*
Ciſchon, vide *Kiſchon.*
Ciſterna Lyddenſis. 960
Ciſternae in Palaeſtina variae. 303 380
Ciſtus in Palaeſtina. 379
Clima Jambrudon in Phoenice. 217
—— Magludon. *ibid.*
—— Orientale. *ibid.*
—— Gaulames. 215
Clitumnus, mons & Deus. 328
Clyſma, nomen ſinus quem ſicco pede permearunt Iſraelitae. 472
—— eſt & nomen arcis. 556
Coabis. 721. 726
Cobe. 727
Cochaba. 547. 262
—— deſcribitur. 727
Coeleſyria quae. 47. 50
—— nomen id late nonnunquam patet. 103. 774
—— urbes ejus a Ptolemaeo recenſitae. 458
—— & Phoenice ſaepe omnem Syriam complectuntur. 607
Cohors prima miliaria. 961
Cola. 729
Colocaſia in flumine Belo. 537
Colonia Ptolemais. 538
—— Caeſarea deducta a Veſpaſiano. 671
—— non erat Capitolias ſed urbs αὐτόνομος. 673. 693
—— Aelia Capitolina. 979
—— Sebaſtena. *ibid.*
Coloniae Tyriorum plurimae. 1047
Columbae cur ſacrae Aſcalonitis. 590
Columnae Caryſtiae in eccleſia Gazae. 793
—— Gethſemanes parum aberat quin a Sergio fuiſſent ablatae 857
Comoſogana. 729
Conchylia in lacu Aſphaltite. 244
—— in montibus inventa. 322
Condere inſulam recte dicitur. 1048
Conſtantia, nomen portus Gazaeorum. 791
—— urbs Cypri. 792
Conſtantinus Baſilicam condidit Bethlechemi. 416
—— condidit baſilicam ad terebinthum Chebroni vicinam. 417. 713
—— de nomine filii Conſtantiam nuncupavit Majumam. 791
—— templa gentium clauſit, non evertit. 793
Convalles Archelaidis, Liviadis &c. 953
Copti urbem quomodo vocent. 1033
Coptus, urbs Aegypti. 59
Corace, urbs Arabiae Petraeae. 464
Coracinus, piſcis Nili. 274
—— invenitur & in fonte Capernaum piſcis ei ſimilis. 301
Coraſchan. 729
Coreae. 730
Corſeus flumen vicinum Caeſareae. 289
Corvi aluerunt Eliam, non homines. 914. & *ſeqq.*

Coſmus

Coſmus, urbs. 462. 730
Cotyledon in Palaeſtina creſcit 379
Cozeba. 730
Crith, flumen. 280. 281. 954
—— deſcribitur. 293
Crocodili aquae, nomen lacus vicini Caeſareae. 270
—— ubi inveniantur. 731
Crocodilon oppidum. 289. 435. 730
Crommyon, urbs. 731
Cruſtula Pontificis maximi quae. 652
Cubiti Hebraeorum &c. 397
Culon, urbs. 731
Cunilae ſpecies. 89
Cutila, nomen loci ad occaſum lacus Aſphaltitis. 731
Cyamon. 732
Cyclaminus, herba Palaeſtinae. 379
Cydida. 732
Cydis. *ibid.* 1035
Cydiſſos eſt Cadeſch. 81. 487. 732. 1035
Cydoeſſa. 732
Cymba Jordanes trajici conſuevit. 279
Cypreſſi in Libano. 321
Cypri creverunt in campo Jerichuntino. 386. 830
—— optimae in regione Aſcalonitica. 589
Cypros, nomen arcis. 830
Cyriacopolis. 220
Cyrillus Scythopolites. 998

D.

DAbaritta, vicus. 732
—— non eſt eadem quae Dobrath. 737
Dabbaſchet. 733
Δαββὼν urbs. 518
Dabira. 733. 737
Dagon, nomen arcis. 830
—— Saturnus. 635
Dalmanutha. 733
Damaſcus. 8. 14
—— urbs Phoenices Libaneſiae. 528
—— eo uſque non pertigit portio Nephtalitarum. 161
—— urbs Phoenices Libaneſiae. 217
—— non ultra 400 ſtadia a mari. 314
—— duo montes, Τράχωνες, ei vicini. 313. 334
—— inde via ducebat Paneadem. 413
—— flumen ejus Chryſorrhoas. 457
—— montes ejus. 458
Damin, nomen recentius urbis Adami. 545. 733
Dammim. 733
Damnaba. *ibid.*
Dan urbs, in finibus Nephtali. 162
Dan, urbs, num nomini Jordanis originem dederit. 271
—— ſita 4 miliaribus a Paneade. 489. 502
—— deſcribitur. 734
—— confunditur a quibuſdam cum Paneade, cui vicina fuit. 919. 921
Dan, tribus. Urbes ejus quae. 154
—— incoluit regionem campeſtrem. 371
Danna, urbs Judae. 734
Daphne prope lacum Samochoniten. 263
—— prope Antiochiam. *ibid.*
Daphnis fons. 263
Darabitta, vicus. 367. 734
Darala: nomen recentius urbis Succoth 308
Daromas, regio, deſcribitur. 185. uſque ad 191
—— campeſtria ejus ſunt uti campi

pi Lyddae. 306
—— campeſtria ejus ſunt campi Judaeae dicti. 307
Dathema. 734
Debir. Urbs tribus Gad, pro qua Graeci *Dibon* legunt. 162
—— eſt & urbs in Juda. 734
Decapolis, ubi. 198. 526
—— deſcribitur. 203
Decimae, etiam in Syria ſolvendae. 12
—— ſecundae non ſolvebantur in Syria. 13
Delphi. In medio telluris ſiti. 53
Dephela. 735
Derceto, colitur in urbe Joppe. 439
—— Templum ejus vicinum Aſcaloni. 588
—— Syrorum Venus in piſcem mutata. 591
Deſerta. Vide *Solitudo.*
Deſſau. 735
Deus. Terra Dei quare dicta Palaeſtina. 16
—— tredecim res ſingulari ratione dictae eſſe Dei. *ibid.*
—— promiſit poſſeſſionem terrae Iſraelitis ſub conditione. 125
Δευτερώσεις Judaicae. 339
Δευτερώτης & ſapiens inter Judaeos. 877
Dia, urbs Arabiae. 217
Διαβαίνειν quid. 252
Dibon, urbs. 102
—— Δαιβὼν Graecis, pro Hebraeo דביר legitur. 162
—— campeſtria ejus. 308
—— deſcribitur. 735
Dies: iter diei quid. 400
—— hebdomadis ſecundus & quintus quare dicti dies congregationis. 516
Dilan. Urbs Iudae. 735
Diluvium. Num illud piſces Libano monti intulerit. 321
—— an fuert univerſale. 321
Dimna. 735
Dimona. 736
Dinhaba, urbs Edomitica. 67
Diocaeſarea. 220. vide *Sepphoris.*
Diocletianopolis. 736
Diodotus Sidonius. 1016
Dioſpolis. Iter eo ab Aelia. 405
—— via inde Iamniam. 410
—— vicina Emmaunti. 428
—— deſcribitur. 877
—— ubi fanum S. Georgii. 960
—— dicitur eſſe & nomen urbis Palaeſtinae Selamines. 976
Dium urbs Coeleſyriae. 459
—— deſcribitur. 736
Divortii libellus e Syria allatus cujus auctoritatis. 12
Doara, urbs Cappadociae ſecundae. 532
Dobrath. 737
Δῶκος, munimentum Ierichunte. 830
Domae. 738
Dor, vide *Dora.*
Dora, urbs quantum abfuerit ab Idumaea. 70
—— deſcribitur. 738. & *ſeq.*
—— regio ejus. 170
—— ob ὑπόπετρον ſoli electa fuit in ſedem a Phoenicibus. 391
—— via inde erat Ptolemaidem. 410
—— in nono miliario a Caeſarea ſita verſus Ptolemaidem. 490
—— ubi. 509
—— epiſcopus ejus. 533
—— urbs fuit Aſcheritarum. 539
—— pro Ἄδωρα legitur apud Ioſephum. 547. 739

pro

—— pro Γάδαρα legitur aliquando. 738
Dorotheus Aſcalonites. 594
Dothaim. Campus ante eam. 369
—— deſcribitur. 741
Dothan. *ibid.*
Draco, amat puellam. 48
Dracunculus, herba. 537
Δρυμὸς quae regio & quare ita dicta. 188. 379. 436
Δρυμῶν ſaltus. 216. 378
Δρῦς, ſuburbium Chalcedonis. 714
Druſias, in Iudaea. 461. 743
Dualis terminatio vocum apud Hebraeos non docet ubique rem ipſam fuiſſe duplicem. 835
Duma. 744
Dura, urbs. *ibid.*

E.

EBal, mons. 344. 503
Ebetz. 524
Ebionitae orti ex Nabatea & Paneade. 93. 547. 727
Eboda, Arabiae Petraeae. 463
Ebron, urbs Aſcheritica. 518. 123. 745
Ecbatana, legitur male. 616
—— oppidum in Carmelo. 745
Ecdippa. 543. Vide *Aczib.* 457. 490
Echela., vicus. 745
Eccleſia Anablathae, in qua lucerna ardens, & velum in quo depicta hominis imago. 561
—— Nazarethae 906
—— Sichemi. 1007. 1008
—— exſtructa Tiberiade, Diocaeſareae & Capernaumi. 1038
—— Chriſtiana Gazae ad modum crucis ſtructa. 793
Eclipſis moriente Chriſto quam late viſa. 29
Ecrebel. 745
Ecron, ubi 509
—— deſcribitur. 745
Eder, urbs Judae. 746
Edera, urbs Batanaeae. 459
Edeſa, metropolis Phoenices Libaneſiae. 528. 217
Edom. Regio unde dicta, & ubi quaerenda. 66. 67
—— nulla ejus portio a Deo Iſraëlitis fuit tributa. 69
—— ſolitudo Edom quae. *ibid.*
Edomia. 746
—— vicus Acrabattenes. 490
Edrei, urbs. 547 746
Eglaim, urbs. 550. 762
Eglon, urbs Judae. 746
Eipan. 747
Elaea. *ibid.*
Elaeomeli in Syria. 382
Elais, urbs Phoenices. 747
Elaniticus ſinus. 91. 554
—— quantum abſit a Gaza. 436. 555. 556
Elas. 748
Elath, urbs, quae & Aila, deſcribitur. 554. & *ſeqq.*
—— urbs Palaeſtinae dicta. 473
—— quantum abſit a Gaza. 436. 555. 556
—— urbs Edomitica. 67. 230
—— uſque ad Petram & Elath (Ailan) ab Eleutheropoli erat regio Idumaeorum. 72
—— inter Elath & Petram collocat Euſebius Amalecitin. 81
—— ſinus ab hac urbe dictus. vide *Elaniticus.*
—— via inde Chebronem. 410
Elceſi. 748
Eleagnae in Palaeſtina. 379

Eleale, urbs. 102. 749
Eleaſa. 749
Eleazar ben Charſum. 345
Eeutheropolis. Ab ea Petram uſque extendit regionem Idumaeorum Hieronymus. 72. 305
—— inde ſe extendit Daromas ad 16 miliaria. 186
—— ſedes epiſcopalis Palaeſtinae primae. 215
—— ad occaſum & ſeptentrionem ejus ſunt campeſtria. 307. 372
—— iter eo ab Hieroſolymis. 408
—— via inde Gazam. 410
—— via inde Nicopolin, Chebronem, Dioſpolin, Aſcalonem. 410. 411
—— deſcribitur. 749. *& ſeqq.*
Eleutherus, flumen ubi. 291. 318
Elia. Vide *Aelia.*
Elias, ubi nutritus a corvis. 287. 293
—— ei conſecrata eccleſia in monte Tabor. 334
—— ſpelunca ejus in Car elo. 330
—— unde Thisbites appelletur. 1035
—— an a corvis nutritus an ab incolis loci Oreb dicti. 914. 915
Eliſaei fons. 294. 300
—— irriſio a pueris ubi contigerit. 378
Elom. 755
Elon urbs tribus Dan. *ibid.*
—— pro Ajalon. 170
Elon Bethchanan. 755
Elon mamre. 710. 713
Elon more. 713
Eltcke. 755
Eltekon. *ibid.*
Eltolad. *ibid.*
Eluſa, urbs Idumaeae. 462
—— deſcribitur. 755
—— pro Gerar male poſita. 805
Emath. Vide *Chamath.*
Emeſa in Libano. 317
Emeſſa. 8
—— olim Soba dicta. 112
—— & Emath, vel Chamath. 120
Emim, ubi. 79
—— Moabitin primi incoluerunt. 100. 102
Emma. 758
Emmatha. *ibid.*
Emmaus, vicus in Euangeliis memoratus, non eſt idem ac urbs Emmaus, quae poſtea dicta eſt Nicopolis. 426
—— abfuit 60 ſtadia Hieroſolymis. 447
—— deſcribitur. 760
Emmaus, dicta Nicopolis. 168. 363
—— olim dicta Ir ſchemeſch. 656
—— inde nomen habet toparchia. 176
—— inde uſque Bethchoronem ſunt montana. 309
—— inde uſque ad Lyddam ſunt campeſtria. 309. 371. 372
—— ubi ſita. 309. 461
—— diverſa ab Emmaunte vico, in Euangeliis memorato. 426. 427
—— rudera ejus videntur eſſe in caſtro boni latronis. 429
—— ibi monſtrum natum. 877
—— deſcribitur. 758. *& ſeqq.*
—— tribus locis nomen hoc datur
Emoraei qui & ubi. 138
Ἐν poſitum pro *cum.* 1031
Ἐν Ἰεριχοῖ pro *circa* aut *prope Jerichuntem.* 830. ſic ἐν Τιβεριάδι. 1037

Ena-

Enabris. 761
Ἐνακεὶμ, unde nata vox. 535
Enadda, ubi. 490. 760
Enaim. 761
Enam. *ibid.*
En chadda. *ibid.*
En chatzor. 762
Endor, ubi ſita. 490
—— deſcribitur. 762
Eneglaim. *ibid.*
Engaddi capta ab Amalecitis. 80
—— deſcribitur. 763
—— inde Jerichuntem uſque ſunt campeſtria. 307
—— vallis ejus quomodo a Samaritano interprete nuncupetur. 708
—— montes Engaddeni. 345
—— balſami ferax. 356
—— quantum abfuerit Hieroſolymis. 449
—— ubi ſita. 462
—— num lateat ſub nomine Gadda. 707
En gallim. 763
Engannim. 566. 762
Engedi. Vide *Engaddi.*
En miſchpath. 764
En rimmon. *ibid.*
En rogel. *ibid.*
En ſchemeſch. *ibid.*
En tappuach. *ibid.*
En teena. *ibid.*
Ephes dammim. 765
Ephra. *ibid.*
Ephraim, tribus, urbes ejus & termini. 156. 829
—— montana ejus. 169
—— regio ejus a Bethel uſque ad campum magnum. 367
Ephraim, urbs in ſolitudine. 377. 490. 491. 636. 765.
Ephratha. 642. 765
Ephron, urbs ubi. 490. 765
Epicaeros ubi. 112. 113. 462. 766
Epiphania juxta Emeſam. 120
—— an ſit Emath, חמת, 468. 469
—— an Amatha. 317
Epiphanius dicitur Eleutheropolitanus. 751
Epiſcopi non urbibus tantum ſed & vicis praepoſiti. 613
Epiſcopales ſedes in Palaeſtinis tribus deſcribuntur. 207. & *ſeqq.*
—— ſtatus earum hodiernus. 213
—— ſedes in Phoenice. 216. 217
Erebinthon oecos. 766
Erembon. *ibid.*
Eremintha. *ibid.*
Eremmon, vicus, ubi. 491
Ἔρημος quid. 374. 377
—— notat urbem moenibus nudatam. 788
Eremus urbis ſanctae ubi. 294. 375
—— Johannis Baptiſtae ubi. 374. *ibid.*
Ericus. Vide *Jericho.*
Eridanus aeſtate aquis maxime abundat. 273
Eroge, nomen loci. 339
Ἐρυθρὰ θάλασσα male dicitur lacus Aſphaltites. 240
Eſau. Ab illo dicta non ſunt montana Seir. 168
Eſbus. 217. Vide *Cheschbon.*
Eſchan. 766
Eſcol. 658
Eſdraela, vicus. 367. Vide *Jizreel.*
Eſdrelon campus. 358
—— deſcribitur. 366
—— an ſe extendat uſque Ptolemaidem. 372
Eſdrin. 767
Eſdud, vicus inter Ramam & Sebnam

nam non eſt Azotus, ſed vicus ſimili nomine, uti *Aſto* inter Azotum & Aſcalonem & alii. 608
Eſora. 767
Eſſa. *ibid.*
Eſſeni, ubi. 880
Eſtaol, ubi. 491. 767
Eſtemo. *ibid.*
Eſtemoa. *ibid.*
Etam, manſio in ſolitudine. 295
—— eſt & nomen loci, unde aquae ductus Hieroſolymas uſque ferebatur. 300. 304. 558. 1068
Etham, ſpelunca. 296
Eth catzin. 768
Ethan, fluvii qui. 296
Ether, ubi 494. 767
Ettan. Vide *Etam.*
Etzem. 768
Etzion geber, urbs Edomitica. 67
Euangelium Matthaei ſcriptum lingua Hebraeorum. 677
—— Johannis Hebraice verſum. 1038
Euarius, ſive Juſtinianopolis, urbs Phoenices. 217. 233
Eubius Aſcalonites. 594
Eucomazon. 215
Euhydra. 768
Eunuchus a Philippo ubi baptizatus. 646. 659
Euphrates, quomodo fuerit terminus terrae promiſſae. 20
—— ſupra alveum fertur aliquando. 273
—— in illum Venus inſiliit. 591
Europa abvecta a litore Sarepteno. 1057
—— inſcripta nummis Sidoniorum. 1015
Euſebius, Pamphili cur dictus. 467
—— quid contulerit ad geographiam ſacram, & quid in eo deſideretur. 467. *& ſeqq.*
Eutochius Aſcalonites. 594
Eutocius Thrax. 754
Exalus. 534. 700. 768
Extra terram, quid notet Judaeis. 9

F.

FAbrorum vallis. 354
Fabula & fabulari quid. 250
Faunus, Pici filius. 951
Fertilitas Palaeſtinae oſtenditur. 380. 673. 674. 763. 830
Ficus in Palaeſtina. 379
Filii nomen ſaepe incolam notat. 65. 728. 729
Foeniculum in Palaeſtina. 379
Fons. Recens exortus incolis urbis cedit. 261
—— Daphnis. 263
—— Jordanis eſt lacus Phiala. 265
—— Siloam. 857. 858
—— prope Tyrum. 265
—— Jerichuntinus. 830
—— Eliſaei. 294
—— Gichon. 859
—— terrae Iſraeliticae fontes aliqui enumerantur & deſcribuntur. 299. *& ſeqq.*
—— Rogel. 1067
—— in quo baptizatus eunuchus. 658
—— maxillae Samſonacae. 752
—— Emmauntis. 759
—— Gadaris. 780
—— Geraſenus. 807
Flumen. Ad fontes adſcendere quomodo poſſit. 275
—— varia flumina terrae Iſraeliticae

ticae recenſentur. 280
—— Aegypti, illud quod vicinum eſt Rhinocoluris. 285. at non alluebat ipſam urbem. 970
—— Ramae quid. 289
—— Beſor. 288
—— Schorec. *ibid.*
—— Cana. 289
—— Kiſchon. *ibid.*
—— Belus. *ibid.*
—— a Jizreel labens Scythopolim. 863. 995
—— circa Caeſaream maritimam. 675
—— Lante. 290
—— ad quem Alexander dormiit prope Tyrum. 1049
—— Eleutherus. 291
—— Sabbathion. *ibid.*
—— Crith. 293
—— Thabathae. 799
—— Gad. 582
—— juxta Gerar. 805
—— terrae Ammoniticae quid. 105
—— terrae Iſraeliticae flumina deſcribuntur. 271 & *ſeqq.*
—— Jarmoch. 272
—— Had. *ibid.*
—— Scythopolis. *ibid.* 280
—— Jordanes. 271
Francorum mons, unde dictus. 287
Fraxini in Palaeſtinae montanis. 306. 379
Frumentum creſcit in monte olivifero. 339
—— plurimum in Palaeſtina. 381

G.

GAas, mons. 344
Gaba, juxta Rama. 498. eſt Gibea.
Gaba (גבע) urbs Benjaminitica. 768. 801
Gaba vicina Ptolemaidi. 129. 769
Gabaa eadem ac Gaba juxta Ramam. 769
Gabala. 220. 458
—— vide & *Gamala.*
Gabalene. Vide Gebalene.
Gabaon, mons altiſſimus. 339, 345 811
Gabaon, metropolis Gibeonitarum. 619. 810. 811. 710. 811
—— vicus 40 ſtadiis ab Hieroſolymis. 446
—— vicus juxta Ramam. 491. 502. 618. qui diverſus eſt a Gabaone vel Gibeone metropoli Gibeonitarum. 619
Gabaoth, nomen loci 20 ſtadiis ab Hieroſolymis. 770
Gabaopolis, pro Gabaon polis. *ibid.*
Gabara, urbs inſignis Galilaeae. *ibid.*
—— pro eo Gadara legitur aliquando. 774
Gabaroth, vicus Galilaeae. 771
Gabath. *ibid.*
Gabatha. *ibid.*
Gabe, aberat 16 miliaria a Caeſarea, non erat in campo magno Legionis ſita, nam id de Gabatha dicitur, quae vox ex Euſebio excidit. 368. 772
Gabbe. 773
Gad, tribus. Urbes ejus & termini. 162
—— pavit pecudes ſuas in Sarona. 370
—— non habuit omnes urbes ſuas ad ſeptentrionem tribus Ruben. 582. 650. 735
Gadae. 773

 Ga-

Gadara, metropolis Peraeae. 203
—— thermae ejus deſcribuntur. 302. 807
—— Aſſyria dicitur. 1013
—— aqua paluſtris foetida illic. 302
—— ubi ſita. 454. 459. 502
—— in monte ſita, e regione Tiberiadis & Scythopolis. 491. 502
—— & Δῶρα permutantur ſaepe a librariis. 738
—— deſcribitur. 773. *& ſeqq.*
Gadara Palaeſtinae primae. 215. 434. 436
—— deſcribitur. 778
Γαδαρηνὸς de qua urbe Gadarorum uſurpetur. 778
Γαδαρὶς regio. 773. 779
Gadda Arabiae. 232
—— an nomen urbis in Palaeſtina. 707. 780
Γάδειρα confunditur ſaepe cum Γάδαρα. 777
Gades unde dictae. *ibid.*
Gadora, urbs Coeleſyriae diverſa a Gadaris urbe ejuſdem tractus. 459
—— vicus circa terebinthum. 781
Gadvad. *ibid.*
Gaeba. *ibid.*
Gaia. *ibid.*
Galaadene. 84. Vide *Gilead.*
Galatis pro Galaaditis. 525
Galbaath. 781
Galem, urbs. *ibid.*
Galgala. Vide *Gilgal.*
Galgulis, ubi ſita. 493. 784
Galilaea, quomodo deſcripta a Joſepho. 127
—— uſque ad Sidonem. 171
—— tres urbes praecipuas habuit Sepphorin, Tiberiada & Gabara. 770. 771
—— deſcribitur. 180. 184
—— male dicitur nullum produxiſſe prophetam. 787
—— num trans Jordanem aliqua pars ejus ſe extenderit. 181
—— num pro ſola Galilaea ſuperiore aliquando ſumatur. 182
—— diviſa a Judaeis in ſuperiorem & inferiorem. 306
—— ſuperior erat montuoſa. 307
—— montana, campeſtria & valles ejus. 307. 308. 368
—— nomen loci in monte olivifero. 338. 340. 341
—— urbes ejus a Ptolemaeo recenſitae Sepphoris, Caparcotia, Julias & Tiberias. 461
—— a Joſepho collocatur ad ortum Ptolemaidis, ſic ut Ptolemais extra Galilaeam fuerit. 540. 541
Galilaei. Ita dicti Chriſtiani. 184
Gallim. 784
Gamala, urbs, ad quam via duxit Juliade. 411
—— ubi. 439
—— deſcribitur. 784. 785
—— poſitum pro Gabala & Gaba. *ibid.*
Gamala, in Benjamin, pro עלמון. 166
Gamalitica continetur aliquando ſub Gaulonitide. 109
Garem. 694
Gargara, unum ex 4. jugis montis Idae. 68
Gariſime. 785
Garizim. Vide *Gerizim.*
Garob. 785
Garſis. *ibid.*
Gath, non recenſetur inter urbes Phi-

Philiſtaeorum Joſ. 15. uti nec Aſcalon. 586
—— poſſet eſſe eadem quae Cadytis Herodoto dicitur. 668
—— deſcribitur. 785
Gath hachepher. 719. 786
Gath rimmon. 787. 809
Gaulademan. 787
Gaulame, clima. 211
Gauli, naves Punicae. 329
Gaulon. Vide *Golan.*
Gaulonitis ſe extendit a mari Tiberiadis uſque ad Libanum. 108. 171
—— diſtincta a Galilaea. 181
—— deſcribitur. 199
—— quomodo illud nomen a Joſepho uſurpetur. 318
Gaza deſcribitur. 787
—— nova & vetus. 509
—— in qua parte Syriae ſita ſecundum partitionem Mohammedanorum. 8
—— inter Raphiam & Aſcalonem. 59
—— terminus Palaeſtinae quomodo. 113
—— in regione ejus torrentes. 287
—— in mari Gazae vicino aquae dulces unde. 287
—— iter eo ab Hieroſolymis quomodo inſtitutum. 407. 646. 659
—— via inde ducebat Eleutheropolin. 410
—— ſitus ejus. 436. 461. 507. 509
—— quantum abſit ab ſinu Arabico. 436. 932
—— portus ejus. 460 507. 509
Γαζαῖος non notat ſemper hominem Gaza oriundum. 792
Gazara. Urbs Levitica in Ephraim. 166. 434. 801. 809
—— ubi ſita. 492. 633
—— eadem quae Gadara Palaeſtinae primae dicitur & deſcribitur. *pag.* 778. *& ſeqq.*
Γαζήρα. 598
Gazorus, urbs ad ortum Jordanis. 462. 801
Geba, urbs Benjaminitica. 801
Gebalene. 69. 71
—— deſcribitur. 82. *& ſeqq.*
Gebath, urbs oppoſita Antipatridi in contrario limite terrae Judaicae. 801
Gebim. 802
Gebonitis, regio. 199
Geder. 802
Gedera. *ibid.*
Gederoth, an nomen urbis ſingulare. 636. 803
Gederothaim. 803
Gedor, in Peraea. 308
—— circa Jamniam. 698. 803
Gedrus, vicus inter Dioſpolin & Eleutheropolin, forſitan *Gedera* dicta. 492. 698. 803
Gegarta, vicus Phoenices. 216
Gehenna. 353
Gelbus. 803
Geliloth. *ibid.*
Gelman. *ibid.*
Geman. *ibid.*
Gemmaruris. 804. 462
Genealogia poſterorum Noachi illuſtratur. 62. 63
—— familiae Herodum. 176
Geneſus, flumen Palaeſtinae. 297
Gennabris, vicus, ubi ſitus. 422. 812
Genneſaritis regio deſcribitur. 193
—— בקעה dicitur. 358
—— lacus longus XVI. miliaria latus VI. 440. Vide *Lacus Tiberiadis.*

Gen-

Gentes. In Syria licuit agros locare gentibus. 13
—— Hippon, Gadara & Gazam incolebant. 773
—— quomodo nuncupentur a Judaeis. 14
—— Gazam incoluerunt. 789
—— templum habuerunt in monte Panio. 323
—— Aſcalone habitarunt ſtante Templo ſecundo. 587
—— Caeſaream habitarunt ante Judaeos, & dein cum Judaeis. 672
—— Azotum habitarunt. 694
—— coluerunt terebinthum Chebronenſem. 712
—— Jamniam incoluere tempore Philonis una cum Judaeis. 823
Georgii (S.) martyris fanum Lyddae. 878. 960
Gephrus. 804
Gephyraei qui. 141
Gerar. Regio Geraritica quae. 187
—— deſcribitur. 804. & ſeqq.
—— ſaltus Gerariticus. 215. 804. 877
—— vallis. 351. 804
—— ubi. 492. 502. 804
Geraſa, urbs Arabiae. 217. 459
—— via inde Pellam. 413
—— quantum abſit a Jabes. 505
—— deſcribitur. 806
Geraſſa, urbs Arabiae Petraeae. 463
Gergeſaei prope ſtagnum Tiberiadis. 502. 806
Gergeſenorum regio. 774. 806. 807
Gerizim, mons. 344
—— deſcribitur. 503
Gerophna, mons. 346
Gerra in Batanaea. 459
Gerreni. 805
Gerrum prope Peluſium. 805
Geſchur. 78
Geſchuraei qui. 77
Getea, ſpecies ceparum. 588
Geth urbs Judae in codd. Graecis. 600
Gethla. 808
Gethremmon. 809
—— ubi ſita. 493
Gethſemane. 857
Gezer, urbs. 434
—— eadem quae Gadara Palaeſtinae primae dicitur, & deſcribitur. 778. & ſeqq.
—— deſcribitur. 809
Giach. *ibid.*
Gibea. Saulis dicta, prope quam eſt αὐλὼν ἀκανθῶν. 372
—— illa Γαβαὼν Euſebio dicitur. 619
—— deſcribitur 810
Gibeath. *ibid.*
Gibeon. Vide *Gabaon.*
Gibeonitarum urbes quatuor ubi ſitae. 618. 619
Gibbethon. 810. 801
Gichon flumen 273
Gidom. 811
Gilboë montes quare Philiſtaeorum dicantur. 77
—— deſcribuntur. 344
—— ubi ſiti. 803
—— ad radices ejus fons, ſecus urbem Jizreel. 863
Gilead (terra) opponitur terrae Canaan, & notat regionem terrae Iſraëliticae ad ortum Jordanis. 4
—— appellatur Geraſa Arabibus. 194
—— an diverſa a regione Baſan. 201
—— montes ejus. 342

جرش

—— جرس Arabibus 806
Gilgal, ubi. 492. 504
—— deſcribitur. 782. 811
Gilo, urbs tribus Judae. 812
Gimzo, urbs Judae. *ibid.*
Ginaea, vicus. *ibid.*
Ginnabris. *ibid.*
Girgaſchaei, qui & ubi. 138
Giſcala, urbs Galilaeae, unde Paulus Apoſtolus. 812
Γίττα. 785. 813
Gittaim, urbs Benjaminis. 814
Glanis, flumen Campaniae ad fontem retroceſſit. 276
Gob. 814
Gobolitis. 68
Golan an in Batanaea. 201. 317
—— deſcribitur. 815
Golgotha. 860
Gomorra. 815
Gonaticus ſaltus. 216
Γωνία Ἀσκάλωνος. 193
—— Ἀραβίας. 202
Gopatata. 816
Gophna. Inde toparchia nuncupatur Gophnitica. 176
—— toparchia ejus deſcribitur. 191
—— unde dicta. 351
—— ubi. 461. 493
—— deſcribitur. 817
Gophnith, urbs. *ibid.*
Gramen. Copia ejus in Palaeſtina. 386
Gubba, urbs Arabiae Petraeae. 463
Guphna. Vide *Gophna.*
Guſch chalab. 817
Gypſaria, urbs Arabiae Petraeae. 463

H.

Habaccuci ſepulcrum. 772
Hachila, collis. 698
Had, flumen, influit in Jordanem. 272
Hadadrimmon. 817
Hadrianae nundinae quae. 715
Hadriania templa ſunt quae ſine ſimulacris exſtrui fecit Hadrianus. 1039
Hadrianus Judaeos vendidit. 715
Hadriaticum mare unde dictum. 239
Haluchit, Urbs. 102
Hannekeb eſt nomen urbis ſingulare. 545. 817
Harabbith, urbs. 518
Haramathaim, vide *Ramathaim.* 580
Haſchem, natus Gazae. 792
Haſta. 230. 818
Havana. *ibid.*
Havran, Auranitis. 666
Hebraea lingua aliquando notat linguam Judaeis uſitatam, Syriacam, Chaldaicamve. 1038
Hebraei, ſupra Palaeſtinam habitantes dicuntur Pauſaniae. 15
—— terra Hebraeorum nomen Palaeſtinae. *ibid.*
Hebron. Vide *Chebron.*
Helena, mater Conſtantini, Petro aedem Tiberiade dedicavit. 1042
—— de nomine ejus dicta Helenopolis. 211. 220
Helenae regia in monte Acra. 853
Helenopolis quae. 211. 220
—— deſcribitur. 818
Heliopolis urbs Phoenices Libaneſiae. 217. 528
—— templum ibi τοῦ Βαλανίου. 794
Hepha, urbs ad Carmelum ſita. 699
—— videtur olim Γάβα dicta. 769
—— deſcribitur. 819
—— an ſit eadem quae Kepha. 699
Ἥρα circa Gazam. 800
Heraclea, inter Tanin & Peluſium. 59
Herbae Palaeſtinae quae. 379
Hercules Ptolemaide ſanatus. 536

Herion, templum, Ἡραῖον vel Ἡρῷον. 793
Hermon. Vide *Chermon.*
Hermonim. 326
Herodes, tetrarcha prius, dein rex Judaeorum. 173
—— genealogia ejus deſcribitur. 174. 175. 176
—— conditor Caeſareae. 439
—— condidit Herodium. 448
Herodium. Toparchia. 176
—— arx duplex. 448
—— deſcribitur. 820
Heroopolis in receſſu altero ſinus Arabici. 436
—— inde dicitur ſinus Heroopolitanus. 440
Heſchbon. Vide *Cheſchboz.*
Hieramax. Vide *Jarmoch.*
Hieronymus quantum contulerit ad geographiam ſacram & quid in eo deſideretur. 467. & *ſeqq.*
Hinnom, vallis. 353
Hipha. Vide *Hepha.*
Hippos, an Suſitha. 134
—— ubi. 203. 454. 459
—— ad ortum lacus Tiberiadis. 440
—— mons. 458
—— deſcribitur. 821
Hominum frequentia circa Jamniam 436
Homonoea, nomen loci. 822
Hor mons quid. 119
Hora itineris, quantum ſpatium. 397
Hordeum, creſcit in monte olivifero. 339
—— ex eo potum conficiunt Aegyptii. 381
Horraei. Vide *Chorraei.*
Hungarorum nomen priſcum Hunnuguri, gens conflata ex Hunnis & Oguris. 613
Hyperbolae uſitatae in Oriente. 1053. 345
Hyſſopus, in Palaeſtina. 379

J.

JAazer, urbs. 102. 825
—— ita legunt Graeci pro יִי. 104.
—— ita legunt iidem pro Jahtza. 167
Jabate. 822
Jabeſch ubi ſita. 504. 493
—— deſcribitur. 823
Jabboc fluvius. 101
—— quomodo dicitur terminus Ammonitarum. 104
—— influit in Jordanem. 280
—— deſcribitur. 282
Jabne. Vide *Jamnia.*
Jabneel. 824
Jachatz. *ibid.*
Jachtza, urbs Rubenitarum. 102. 825
Jachetz. 824
Jaëzer. Flumen ejus. 282
—— ubi ſita. 474
—— deſcribitur. 825
Jaffa, nomen recentius Joppes. 865
Jagur, urbs Judae. 825
Jair, villae ejus ubi. 483. 60. 201
Jambis delectatus plurimum Marianus. 754
Jambrudon clima, in Phoenice. 217
Jamnes duae. 439
Jamnes, nomen magi. 823
Jamnia. Frequentia incolarum illic & in locis vicinis. 436
—— diſtantia ejus ab Aſcalone. *ibid.*
—— ſeptentrionalior Azoto. *ibid.*
—— duplex. 439
—— portus ejus. 460. 823
—— ubi ſita. 461

nunc

—— nunc Jebna dicitur, & quantum abſit a Ramla. 608
—— deſcribitur. 822. & *ſeqq.*
—— vicina urbi Joppe. 176
—— regio circa illam apta paſcendis gregibus. 370
—— via inde Azotum. 409
—— via inde Antipatrida. 408
Jamnia, vicus Galilaeae. 182. 825
Jamnitarum portus plura quam CCXL ſtadia abfuit Hieroſolymis. 430
Ἰαμνεῖ, unde dicatur Jamnia. 823
Jano. 825
Janoach. 826
Janua, vicus, ubi. 493. 826
Japha. 827
Japhia. *ibid.*
Japhleti. *ibid.*
Japho. 826. 865
Jarmoch, flumen, influit in Jordanem. 272. 775
—— deſcribitur. 283
—— praeterlabitur Gadara. 773
Jarmuth. 826
Jattir. 827. 861
Jazer. 827
Jazur, vicus inter Joppen & Ramam. 867
Idumaea, nomen vici in Palaeſtina. 490
—— nomen id ſaepe terrae Iſraeliticae datur. 48. 49. 749
—— ita dicitur regio Edom, quae deſcribitur. 66. 67
—— magna quae. 69
—— urbs Idumaeae Chebron Joſepho dicitur. *ibid.*
—— ſuperior. 70
—— ſtante Templo II complectebatur partem Judaeae auſtralem. 154. 305
—— toparchiae nomen. 176
—— ab Eleutheropoli ad Petram & Ailam ſpecubus referta. 305. 932
—— ubi incipiat. 439. 493
—— tota ad occidentem Jordanis, aetate Ptolemaei. 462
Idumaei. Permixti Judaeis. 48
—— diverſae fuere illorum ſedes pro ratione temporum. 67
—— in ſpecubus habitabant. 305
—— pulſi urbe Aila. 555
—— perierant tempore Origenis. 756
Jebatha. Urbs Menaſſitica cis Jordanem. 166
Jebba. 827
Jebus. *ibid.* 830
Jebuſaei qui. 140
Jecabtzeel. 827
Jedna, vicus, ubi. 493. 827
Jehud, urbs Danitarum. 828
Jehybum. 231. 828
Jenyſus, urbs Syriae. 43. 828. 829
Jephta quomodo Ἰεφθαῖος a Joſepho nuncupetur. 700
Jephtach el (vallis) 354
Jerachmeelitae. 81
Jericho. Vallis ejus. 358
—— αὐλὼν ejus, in quo palmae. 358
—— campus ejus extenditur uſque ad Zoara. 360
—— in campo ſita, ad occaſum montes habet, ad ortum vallem. 363
—— a Jerichunte ad regionem Scythopolitanam eſt mons longus & ſterilis. *ibid.*
—— uni ex decem toparchiis Judaicis nomen dedit. 176
—— Ῥεγεῶν, ſedes epiſcopalis Palaeſtinae primae. 215
—— fons ejus ab Eliſa ſalubris redditus. 300
—— inter Jerichuntem & Scythopolin ſunt montana. 305

—— inter Jerichuntem & Engedi ſunt campeſtria. 307
—— e regione ejus campus magnus. 363
—— ſita ἐν αὐλῶνι, convalle vel campo. 372. 383
—— ſolitudo eſt ἐν αὐλῶνι ipſius. 375
—— palmis abundat ejus regio. 383
—— campus ejus divinus tractus dicitur. 386
—— aër illic calidus, & meſſis maturior quam alibi. 387
—— iter inde Hieroſolymas quomodo inſtitutum. 407
—— quantum abfuerit ab Hieroſolymis. 443
—— Ericus dicitur Ptolemaeo. 462
—— deſcribitur. 829. *& ſeqq.*
Jerimuth, ubi. 505. 827
—— in codicibus Graecis legitur pro Chorma. 600
Jermucha, ubi ſita. 493. 505. 831
—— vicina fuit Eſtaol. 493. 505
Jerudim. 832
Jeruſalem. Aquaeductus a fonte Etam eo uſque ferebatur. 304
—— montana ejus, ὀρεινὴ περὶ Ἱεροσόλυμα quae. 309. 345. 363
—— ſolum ejus ὑπόπετρον circumquaque. 390
—— quantum abfuerit Jerichunte, Aſcalone, Caeſarea, Bethlechemo, aliiſque locis plurimis quibus cingebatur. *pag.* 442. *& ſeqq.*
—— ad ſeptentrionem conſpicitur primum loco qui Σκόπος dicitur. 450
—— Capitolias dicta. 462
—— vetus & nova non ſunt conditae loco multum diverſo, nec olim propior fuit Bethlechemo quam poſt. 646
—— non eſt eadem quae Cadytis Herodoto dicitur. 669
—— deſcribitur. 32-860
Jeſchana, urbs. 861
Jeſchimon. *ibid.*
Jeſchua. *ibid.*
Jeſus juſtus dicitur fuiſſe epiſcopus Eleutheropoli. 751
Jether, ubi ſita. 494
Jethira. 861
Jettan. *ibid.* 494
Jezrael. Vide *Jizreel.*
Jibleam. 862
Jidala. *ibid.*
Ijim. *ibid.*
Ijon. 133. 862. 863
Jiphtah. 862
Jiron. *ibid.*
Jirpeel. *ibid.*
Jiſſaſcar, tribus. Urbes ejus & termini. 158
Jithla. 862
Jithnan. *ibid.*
Jizreel, non eſt Maximianopolis. 891.
—— fons ibi. 300
—— deſcribitur. 863
—— vallis. 357. 500
—— campus ejus deſcribitur. 366. 500
—— ſita inter Legionem & Scythopolin. 367
Ilices in Palaeſtina. 379
Imago Chriſti Paneade. 922
—— hominis, in eccleſia Chriſti depicta contra auctoritatem ſcripturarum, ſciſſa ab Epiphanio. 561
—— quando earum uſus invectus ſit in eccleſias Chriſtianas. 1040. 1041
—— S. Mariae impreſſa columnae & indelebilis. 878

Panis

—— Panis a Gentibus conſtituta Paneade. 919
Ina, urbs Coeleſyriae. 459
Inculta loca Palaeſtinae deſcribuntur. 374
Indi etiam in Africa, & Arabia. 986
Inſcriptiones lapidum veterum. 45. 401. 402. 403. 404. 526. 961. 962
Inſulae ad litus Palaeſtinae, Paria, Tyros &c. 923. 1051
Inſulae ſolae nomine אי dicuntur. 1051
Interpretes, Lxx. dicti, nomina Hebraea flectunt more Graeco. 333
Jo nomen dedit urbi Jone. 789. & Jopoli. 867
Johannes baptiſta, num in ſolitudine trans Jordanem vixerit. 375
—— natus in urbe ſacerdotali Juta. 870
—— ſepultus Samariae. 981
Johannis urbs. 863
Jobacchus. Vide *Jabboc.*
Jobi regio, Auſitis. 71. 266
—— villa Aſer. 416
—— oppidum Saba ſupra Batanaeam. 630
Jocdeam. 864
Jocmeam. *ibid.*
Jocneam. Prope illam flumen. 298. 864
Joctecl. 864
Joëlis patria. 650
Jogbeha. 864
Jonae patria. 694
—— ſepulcrum. 786
Jone, nomen Gazae. 789
Jonium mare dictum ab Jo. *ibid.*
—— eſt inter Gazam & Aegyptum. *ibid.*
Jopolis ad Orontem. 867
Joppe. Inde dicta toparchia Joppica 176. confer 516
—— in mari ei vicino Petrus dicitur fuiſſe piſcatus. 699
—— aqua fontis illic rubra. 270
—— inter illam & Jamniam erat torrens. 288
—— non longe ab ea flumen. *ibid.*
—— colles illic. 370
—— & λιμένες. 780
—— ab illa uſque Antipatrida erat planities. 371
—— inde via Hieroſolymas tritiſſima. 406
—— inde via Caeſaream & Jamniam. 411
—— deſcribitur. 864. *& ſeq.*
—— num circa illam litus flecti incipiat ſeptentrionem verſus. 435
—— inde conſpici potuit olim Hieroſolyma. 436
—— antiquior terrarum inundatione. 439
—— Phoenicum dicta. *ibid.*
—— quantum abfuerit Antipatride. 455
—— inde uſque ad Bethlechemum eſt latitudo terrae a Judaeis inhabitatae. 486
—— ubi ſita. 509
—— vici & urbeculae circa eam. 516
Jordanes, quomodo Judaeam dicatur ab Arabia dividere. 86
—— regio trans illum. Vide *Transjordanica.*
—— epiſcopalis ſedes inde dicta. 220
—— fons ejus in lacu Phiala. 265
—— deſcribitur. 271. 440
—— minor & major unus idemque fluvius dicitur. 272
—— in ripa ejus ubique planities. 305
—— planities ejus quae. 361
—— per ἐρημίαν labitur. 361. 377. 378

—— unicum flumen campi magni. 363
—— ad ripam ejus palmeta fertilia. *ibid.*
—— labitur per campum magnum ubi aër inſalubris eſt ob ardorem. *ibid.*
—— quantum abſit a Jerichunte. 481
—— quantum abſit ab Hieroſolymis. 508
Jos, inſula, ubi ſepultus Homerus. 51
Joſaphati vallis. 355
Joſephus (Flavius) num dubitaverit de ſciſſione ſinus Arabici facta virtute Dei. 277
—— quae intervalla locorum Palaeſtinae memoret. 442. & *ſeqq.*
Joſua. Ejus liber ab eo conſcriptus non eſt. 34
—— conſtitutiones ejus decem. 260. 370
Jotabe, inſula ſinus Arabici. 555
—— urbs Palaeſtinae. 867
Jotapata. 181. 816
—— deſcribitur. 867
Jotba. 868
Jovis ſimulacrum Hieroſolymis ab Hadriano conſtitutum. 647
Iphigeniam inſequebantur Scythae. 1045
Irene, nomen loci in urbe Gaza. 794
Irenion, epiſcopus Gazae. *ibid.* 796
Ir hammelach. 868
Ir hattemarim. *ibid.*
Ir nachaſch. *ibid.*
Ir ſchameſch, Emmaus dicta. 168. 868
—— diverſa a Beth ſchemeſch. 656
Iſanae. 868
Iſcarioth, unde ductum videatur nomen. 700
Iſidorus Gazaeus. 793
Iſraelitica terra, quid hoc nomen notet. 8. 9
Itabyrion. Vide *Tabor.*
Italia. Praeſtantia ſoli ejus. 385
Iter licet per agros facere & quando. 261
—— Sabbathi quantum. Vide *Sabbathicum.*
—— horae in Palaeſtina fere tria efficit miliaria Romana. 397. 424. 451
—— unius diei quantum cenſeatur. 400. 442
Itineraria vetera quae. 415
Ituraea, deſcribitur. 106
—— verſus eam montes ſunt invii. 109
Juda. Quomodo Naphtali regio dici poſſit impingere in Juda ad ortum. 33
—— primaria inter tribus. 34
—— urbes ejus. 143
—— in hujus tribus portione fuit lacus Aſphaltites. 251
—— an Jeruſalem in portione ejus fuerit. 839
Judaea. Saepe totam terram Iſraeliticam notat. 31. & *ſeqq.* 806. 807
—— regio ab Antilibano Gazam uſque, Straboni. 47
—— ſuperior. 70
—— ita dicitur pars terrae Iſraeliticae auſtralis. 177
—— montana ejus, *ὀρεινὴ Ἰȣ́δα*, ubi. 305. num haec ſit eadem ac *ἔρημος τῆς Ἰȣδαίας.* 375
Judaei terram ſuam ſanctam cur vocent. 21
—— ſoli olim in Capernaum habitarunt. 683
—— & Spartani cognati. 36

omnes

—— omnes vocantur qui ſecundum leges eorum vivunt. 39
—— habuerunt olim Euangelium Johannis & acta apoſtolica Hebraice verſa. 1038
—— quare non acceperint omnem terram a Deo promiſſam. 125
—— non permiſerunt olim Chriſtianos habitare Tiberiade, Nazarethae, Diocaeſareae, & Capernaumi. 1039
—— terminos terrae ſuae quomodo in Talmude deſcribant. 132
—— δευτερώσεις eorum. 339
—— incolunt Jotaben inſulam. 555
—— num corruperint ſacrum codicem. 643
—— Hieroſolymis & Bethlechemo expulſi. 647
—— publice venditi juſſu imperatoris Hadriani. 715
Judas, unde dictus Iſcarioth. 700
Judas Galilaeus quomodo Gaulonites dicatur. 181
Judicium univerſale habendum in valle Joſaphati. 355
Jugerum, tertia pars ſtadii. 398
Julianus Aſcalonites. 594
Julias Gaulanitidis. Inde uſque ad fines Petrae porrigitur tractus montanus. 363
—— via inde ducens ad Gamala. 411
—— ad ortum lacus Tiberiadis. 440
—— Galilaeae tribuitur a Ptolemaeo. 461
—— olim dicta Bethſaida. 654
—— deſcribitur. 869
Julias Peraeae, deſcribitur. 869
Jupiter. Mons ſacer ei. 322
—— Atabyrius. 332
—— Aldemius. 793
—— Cretigena. *ibid.*
Juſtinianopolis, urbs Phoenices. 217
Juta, urbs ſacerdotalis, patria Johannis baptiſtae. 870

K.

Kaat, Belgicum, unde. 379
Κατὰ quomodo Joſephus uſurpet. 303
Katoen, Belgicum, unde. 384
Kedar, regio, deſcribitur. 96. & *ſeqq.*
—— medio aevo ita dicta fuit regio Gadarena, voce detorta ex Gadara. 778
Kedaſa. 697
Kadeſch. 697. 732. Vide & *Cadeſch.*
Kedron, nomen loci. 698
Kedron, torrens, num ἀπὸ τῶν κέδρων dictus. 289
—— deſcribitur. 294
—— vallis. 351
Kedummim, flumen, quid. 289
Keila, ubi ſita. 488. 745. 772
—— deſcribitur. 698
Kenaei habitarunt inter Amalecitas. 80
—— qui. 94. 140
Kenath, urbs Menaſſitarum. 698
Kenizzaei qui. 141
Kennaſrin. Urbs Syriae. 8. 111
Kepha, urbs. 699
—— unde dicta. 819
Kephar haammonai. 699
Kephira, urbs. *ibid.*
Κεράτια, fructus ſiliquae. 379
Kerioth, urbs Moabitarum. 102
—— eſt & nomen urbis in tribu Iudae. 700
Kerotim. *ibid.*
Keſil. *ibid.*
Keſulloth. *ibid.*
Kezera Sepphorienſium. 134

—— fatentur Bethlechemum fore patriam Meſſiae. 644
Kezib. 701
Kibtzaim. 723
Killa. *ibid.*
Kimath. *ibid.*
Kimath, urbs Judae, in codd. Graecis. 600
Kimham. 723
Kina. *ibid.*
Kinaei. Vide *Kenaei.*
Kinnereth. 724
Kinnereth & Tiberias an eadem. 161
—— ad auſtrum ejus campus ingens. 361
Kirama. 724
Kir chereſch, urbs. 102
Kirjath. 724
Kirjathaim. Ubi Emim habitabant. 102. 724
Kirjath arbé. 709. 724
Kirjatharim. 725
Kirjathbaal. *ibid.*
Kirjathjearim. 406
—— ubi ſita. 502. 488
—— deſcribitur. 725
—— eadem ac Baala, & Baale Jehuda. 610
—— nomen illud variis modis corruptum. 694. 695
Kirjathſanna. 726
Kirjathſepher. *ibid.*
Kirmion, flumen. 290
Kiſchjon. 726
Kiſchon, flumen. 289
Kiſloth Tabor. 726
Kitliſch. *ibid.*
Kitron. *ibid.*
Κῶμαι, quid Graecis. 516
Κωμοπόλεις quae. *ibid.* & 907
Κτιστὴς τῆς οἰκουμένης, titulus Imperatorum. 1048

L.

Laccum. 870
Lachis, ubi ſita. 494. 505. 870
Lachmas. 870
Lacus Aſphaltites: num ſolus mare ſalſum dicatur. 236
—— etiam mare dicitur Hebraeis & aliis. 239
—— deſcribitur, deque ejus nominibus, natura &c. agitur. 240. & *ſeqq.*
—— Tiberiadis recte dicitur mare 239.
—— Aſphaltites eſt etiam in Babylonia. 244
—— Avernus, ἄορνις, plus uno loco. 246
—— Aſcanius. 250
—— Tiberiadis, deſcribitur. 258. & *ſeqq.*
—— Samochonites deſcribitur. 262. & *ſeqq.* 507. plus quam 150 ſtadia aberat a mari. *ibid.*
—— Phiala deſcribitur. 265. & *ſeqq.*
—— Cendevia, Aſphar & alii deſcribuntur. 267. & *ſeqq.*
—— nomen id multis rebus tribuitur. 268
—— Aſphaltites quare nuncupetur mare planitiei. 361
—— Aſphaltites & Tiberiadis ambo ſiti in campo magno natura ſunt contraria. 363
—— Aſphaltites deſcribitur in veteri itinerario. 416. a Plinio. 440
—— Samochonites num a Paneade abfuerit per 120 ſtadia 422.
—— Tiberiadis quam longus. 422. 440. 452. 509

quan-

—— quantum abſuerit Hieroſolymis. 449
—— Aſphaltitis longitudo & latitudo. 451. 509
—— Phiala ubi. 453
—— prope Aſcalonem, in quem Venus ſe merſit mutata in piſcem. 590
Ladon, in Palaeſtina. 379
Lajiſch. 871
—— an Paneas dicta poſtea. 919
Lana in Palaeſtina unde. 384
Lante, flumen, ubi. 290. 985
Laodicea maritima, ſeptentrionalior Gabala, urbs Phoenices maritimae. 122
Laodicea Phoenices Libaneſiae. 122. 217. 528
—— ad Libanum. 314. 122
—— diverſa a Laodicea maritima. 122
—— male lecta pro Lyddica. 877
Lapides miliares in viis Palaeſtinae collocati. 401
Laſſcha. 871
Laſſcharon. *ibid.*
Latitudo Palaeſtinae a Joppe uſque ad Bethlechem ab Hieronymo extenditur, quod reliqua ortum verſus eſſent deſerta. 420
—— ab Antipatride ad Geba extenditur a Judaeis. 802
Laudationis vallis. 356
Laura S. Sabae ubi. 294. 874. 875
—— Calamonis. 678
—— Turrium. *ibid.*
—— Pharan. *ibid.*
Lebaoth. 871
Lebona. *ibid.*
Lecha. 872
Lechi. *ibid.*
Lecton, vertex Idae. 68
Legio, campus ejus. 359
—— deſcribitur campus Legionis. 366
—— inter Legionem & Scythopolin eſt Eſdrela. 367
—— via inde Ptolemaidem. 411
—— deſcribitur. 873
Lemba, urbs Moabitica. 101
Lentiſci in Palaeſtina. 379
Leones Decius ab Africa traductos immiſit in Aſiam. 97
—— circa ripam Jordanis plurimi. 274
—— Moabitici. 578
Leontes, flumen. 290. 457
Leonum urbs in Phoenice. 432
Leſchem. 873
Leuca. Vide *Iter horae.* Aliis 1500 paſſus complectitur.
Levitae. Urbes eorum quae. 164. & *ſeqq.*
Libanotis, in Palaeſtina. 379
Libanus, inhabitatus a Chivvaeis. 140
—— ab eo oritur Jordanes. 272
—— deſcribitur. 311. & *ſeqq.*
—— nomen Libani datur templo Hieroſolymitano & cur. 313
—— vallis ejus. 358
—— ſylva ejus. 379
—— πεδίον ejus, in quo ad radices Chermonis ſita fuit Baal Gad. 610
—— כאלה in Talmude dicitur. 615
—— Aſſyrius mons. 1013
Libna. 873
Libyas. Vide *Livias.*
Ligna in agris colligere licet ubique. 261
—— ad ripam Jordanis quaeſita. 275
—— rara circa Hieroſolymas. 313
—— Schittim quae. 521

Eeeeeee Lina

Lina Arbelitica. 358
—— in Palaeſtina unde. 384
—— tenuia Scythopolitana. 977
Lingua Palmyrena quae. 525
—— Perrhoeborum. 50
—— Syriaca plurimae gentes utebantur. 756
Litoris Palaeſtinae deſcriptio. 431. & *ſeqq.*
—— flexus num circa Joppen inchoetur ſeptentrionem verſus. 435
Livias, urbs Palaeſtinae primae. 215
—— inde via ducebat Esbuntem. 412. 496
—— olim Bethramphtha dicta. 497
—— deſcribitur. 874
Lobna. 875
Locuſtae ut herbas cito conſumant. 389
Lod. Vide *Lydda.*
Lodebar. 875
Lokim. *ibid.*
Longitudo & latitndo Palaeſtinae univerſae. 420
Lothi uxor verſa in ſtatuam ſalis, cui quod demitur accreſcit. 61
—— filii Ben amini & Moab. 103
Lunae phaſes quae. 852
Luſſa. 875
Luz. 876
Luza. *ibid.*
Lychnuchi ſacri ſitus. 56
—— vicem praeſtitit calva S. Patrophili. 976
Lycus, flumen. 318
Lydda. Toparchia ejus. 176
—— campeſtria ejus. 306
—— inde uſque ad Emmauntem ſunt campeſtria. 309
—— inde uſque ad mare eſt vallis. *ibid.*
—— montana ejus. *ibid.*
—— ubi. 461. 509
—— deſcribitur. 877
Λυδδικὴ regio circa Lyddam quam Laodiceam alii putarunt. 877
Lydia, urbs Arabiae Petraeae. 464
Lyſa, urbs Arabiae Petraeae. 463

M.

MAacha. 520
Maachath. 112. 879
Maachataei qui. 77. 112. 520
Maapha. 879
Maarath. *ibid.*
Mabartha. *ibid.*
Mabſara, vicus. 930
Macala. 882
Macatz. *ibid.*
—— pro eo Graeci Michmas. 169
883
Macbena. 880
Maccabaei. Vide *Chaſmonaei.*
—— conjectura de ortu hujus nominis. 901
Maceda. Vide *Makkeda.*
Machaerus terminus Peraeae. 130
—— montes ejus. 308
—— ſecunda quondam arx Judaeae ab Hieroſolymis. 440
—— deſcribitur. 880. & *ſeqq.*
Machanaim. 882
Machmas. Vide *Michmas.*
Machpela, regio. 883
Macvar. *ibid.*
Madmanna. *ibid.*
Madmen, urbs Moabitica. 102
Madmena, urbs tribus Judae. 883
Madon, urbs. 1068
Magdiel, ubi ſita. 494. 884
Maeſaloth. 883
Magdala. 785. 883

Μάγ-

Μάγδολος eſt Megiddo. 893
Mageddo. Vide *Megiddo*
Magludôn clima in Phoenice. 217
Magoras, fluvius. 318
Maguza, urbs Arabiae Petraeae. 464
Mahalol. 884
Majumas Aſcalonis. 530. 589
—— Gazae &c. 884. 885
Maked. 880
Makkeda, ubi ſita. 494. 505. 885
Malatha ubi ſita. 477
—— deſcribitur. 885
Maleph. 716
Maliattha, urbs Arabiae Petraeae. 463
Mamopſora, ſedes epiſcopalis. 217. 886
Mamortha, priſcum nomen Neapolis. 439
Mamre. 886
Mandra. *ibid.*
Manganaea. 881
Maniathe. 887
Manipulus hordeaceus ex Tzeriphin petitus. 986
—— ex ſola terra ſancta petendus. 25
Manocho. 886
Maon. 887
Mappae geographicae Palaeſtinae. De his vide praefationem, & *pag.* 395. 396. 510. 518. 519. 578
Mapſe, urbs Idumaeae. 462
—— urbs Palaeſtinae tertiae. 887. 217
Marala. 887
Maraphis. 888
Mardaitae, qui in Libano ſedes habuerunt. 322
Mare Suph quomodo appelletur terminus terrae promiſſae. 21
—— poſterius & occidentale idem. 20. 235
—— magnum ſive mediterraneum Palaeſtinam alluens quot nominibus nuncupetur. 235
—— Judaicum dicitur. 290
—— ſalſum non ſemper notat lacum Aſphaltiten. 236
—— Aegyptium illud quod Cyprum alluit. 235
—— ſeptem maria terrae Iſraeliticae quae. 237
—— id nomen etiam lacubus datur. 239
—— mortuum quare dicatur lacus Aſphaltites. 243
—— planitiei cur appelletur lacus Aſphaltites. 361
—— Syriacum id quod Caeſaream alluit. 675
Marcon. 888
Μαρεών ubi. 979
Mareſa. Vide *Mareſcha.*
Mareſcha, ubi ſita. 495
—— deſcribitur. 888. & *ſeqq.*
—— diſtincta a Moreſcheth. 902
Maria Magdalene unde dicta. 884
Mariſſa. Vide *Mareſcha.*
Marnas, numen Gazaeorum. 793
Maron, herba in Palaeſtina. 379
Maronae. 890
Maſada. Flumina prope illam. 297. 464
—— deſcribitur. 890
Maſpha. 891
Maſſepha. Vide *Mitzpa.*
Matthaei euangelium olim conſcriptum Hebraicis literis, ſed ſermone Chaldaico, Syrove. 677
—— non ſunt illa quae ſermone Hebraeo puro conſtantia nunc uti euangelia Matthaei venditan-

tantur. *ibid.*
Matthane ubi ſita. 495
Maxillae animantium profanorum portio ſacerdotum. 653
Maximianopolis ubi. 500
—— deſcribitur. 891
Mazaena, urbs Palaeſtinae. 892
Meallon. *ibid.*
Meara. *ibid.*
Mechanum ubi. 496. 892
Mechona. 892
Medaba. Judaei illam occuparunt imperante Jannaeo. 101
—— urbs Arabiae. 217. 464
—— ubi ſita. 487. 496
—— intra Petram & Boſtra media. 667
—— deſcribitur. 893
Medan, quid. 265
Meduna, vel Medaua, urbs Arabiae Petraeae. 464
Μέγα Πεδίον ab Euſebio *ἀυλὼν* dicitur. 364
—— vide *campus magnus.* 453
Megiddo in campo magno. 170
—— campus ab ea dictus. 370
—— deſcribitur. 893
Me haijarcon. 895
Mel in Palaeſtina unde. 310. 382
—— ex palmis. 386
—— in regione Jerichuntina. 813
Melchizedeci urbs Salem num fuerit eadem quae Hieroſolyma. 833. 976
—— regia. 505
—— genus ex Aegypto. 976. 1010
Meleager, Gadarenus. 436
Me marom, מי מרום, quid. 262
Membra, urbs in verſione Graeca. 148
Menaſſe tribus. Dimidia cis Jordanem, qui ejus termini & urbes. 156
—— trans Jordanem, quae ejus urbes. 163
Me nimrim, urbs. 102
Menippus ὁ σπȣδογέλοιος 436
Menoenum caſtrum. 899
Menois, vicus. 229. Vide *Minois.*
Menſae panum propoſitionis ſitus. 56
Menſurae, quibus intervalla locorum veteres metiuntur. 395
Meonenim. 895
Mephaath. 102
—— ibi erat praeſidium Romanorum. 895
Mero, vicus. 560. 896
Merom, vicus Sebaſtes. 505. Vide *Merrus.*
Merome. 895
Meron. *ibid.*
Meroth, vicus. 560. 895
Meroz. 896
Merrus. *ibid.*
Meſa. 231
Meſada, urbs Arabiae Petraeae. 464
Meſgara, urbs. 1015
Meſopotamia, num ſubacta a Davide. 11
Meſſias mannam coelo demittet &c. 352
—— convenientia inter ipſum & Moſen. 353
—— latere debuit aliquot annos & tum revelari. *ibid.*
Metalli fodinae Phaenunte. 952
Metere non licebat ante diem XVI Niſan, ſed Jerichuntinis id fuit conceſſum, & quare. 387
Methlem. 716
Metopa. 896
Metrocomia. 896
Metropolis Palaeſtinae primae Caeſarea

ſarea. 676
—— ſecundae Scythopolis. 215
—— tertiae Petra. *ibid.*
—— Phoenices maritimae Tyrus. 216
—— nomen dubium Tyrone an Sidoni conveniat. 1055
—— Palaeſtinae hodie Rama. 959
—— Samaritanorum Sichem. 1009
—— Galilaeae Sepphoris, at antea Tiberias. 1000
Mezonecha. 896
Mia. 897
Mibtzar Tzur non eſt Tyrus. 1047
Michas, patria ejus. 495. 902
—— delectatur paronomaſiis. 535
—— ſepulcrum ejus ubi. 698. 902
Michmas, pro Macatz. 169. 882
—— urbs, deſcribitur. 897
Michmas, ubi ſita. 498
Michmetath. 897
מדברים quae loca. 374
Middin. 897
Midian, urbs. 100
Midianitae. Eorum regio deſcribitur. 97. & *ſeqq.*
Migdal eder. 897
Migdal el. 898
Migdal Gad. *ibid.*
Migdal ſenna, ubi. 496. 884
Migdal tzebaia. 898
Migron. 899
Miliare Romanum quot paſſus contineat, quot ſtadia. 396. 398. 341. &c.
Miliares lapides in viis publicis locati. 401
מילין Hebraeorum quae 396
Minnith. 899
Minois, deſcribitur. *ibid.*
Miracula, Aſcalone. 587
Miſchal. 900
Mitzpa. 502
—— deſcribitur. 900
Mitzpe ad radices Chermonis. 123
—— urbs Judae. 900
Mitzpe, vallis. 358
Mitzraim, eſſe nomen viri oſtenditur. 62. 63
Moabitae. Urbes Emorraeorum occuparunt olim. 101
—— campeſtria eorum extra Moabitin erant. *ibid.* 279
—— occuparunt urbes Rubeniticas & Gaditicas. 611
Moabitis, qua in re ſimilis terrae Iſraeliticae. 10
—— optimos aluit arietes. 91
—— ubi quaerenda. 100
—— eo uſque ſe extendit mons ferreus. 343
Moba, regio. 100
Mobocharax. 705
Moca, urbs Arabiae Petraeae. 464
Modiith. 901
Modin, urbs. *ibid.*
Mohaila. 230. 901
Mohammedani, quid ſcribant de Canaane. 7
—— nomen Palaeſtinae uſurpant. 41
—— quomodo genus Amaleci deſcribant. 81
—— nomen Hagarenorum non mutarunt in Saracenos. 87
Molada, urbs. 901
Moleaha. 886
Moleatha. 231. 901
Molendina fluviis circumacta in Palaeſtina. 288. 294
Mons Seir ubi. 67
—— Choreb, XI dierum intervallo a Cadeſch barnea. *ibid.*
—— glaber quis. 68
—— Chor, in quo Aaron mortuus. 930

—— Gilboe montes dicti Philiſtacorum. 76
—— Arabiae Sinai. 98
—— Nebo quomodo in terra Moab. 101
—— Jovis. 233
—— Engedi. 763
—— Tabor. 220. 304
—— Sinai. 220
—— Lacum Aſphaltiten montes circumdant. 243
—— Francorum. 287
—— Palaeſtinae montes recenſentur & deſcribuntur, Libanus, Carmel, Tabor &c. 305. *& ſeqq.*
—— regius quis. 307
—— Palaeſtinae montes nunc nudi quidam, olim terra tecti fuerunt & frugiferi. 310
—— Caſtrevan. 320
—— piſces & conchylia in montibus inventa. 322
—— nivis, quis. 324. 920
—— ſacer, nomen pluribus montibus commune. 328
—— Oliveti. Vide *Oliviſer mons.*
—— corruptoris, vel Hammaſſchith. 337
—— trium luminum quis. 338
—— quivis in tres partes diviſus. 338
—— a Libano uſque ad Pharan montes porriguntur ſerie continenti. 342
—— ferreus, quis. 343
—— regius ubi. 345
—— Gabaon. *ibid.*
—— Gerizim, Ebal. 344
—— Angaris. 345
—— Sodomenus. *ibid.*
—— Amalekitarum. 346
—— Aza. *ibid.*
—— a Ierichunte uſque ad regionem Scythopolitanam longus & ſterilis. 363
—— nullus in Palaeſtino litore a Carmelo auſtrum verſus. 370
—— Alſalamus, Hippos, Piara, Caſius, Libanus. 458
Montes circa Hieroſolymas. 838
—— in urbe, Sion, Acra, &c. 846. *& ſeqq.*
Monſtrum hominis, duplici capite. 877
More. Vide *Sichem.*
Moreſchet, urbs, deſcribitur. 902
Mori albae in Palaeſtina. 379
Moria, mons. 853
Mors ſecunda quae Iudaeis. 353
Moſchus Sidonius. 1016
Moſes mortuus in regione tribus Ruben. 342
—— diſtinxit terram Canaan & terram transIordanicam. 5
—— non deduxit Iſraelitas ad urbem Jeruſalem. 391
Motza. 903
Myridis lacus erat in Aegypto. 592
Myrobalani, in Palaeſtina. 386. 930 830
Myrum, ſedes epiſcopalis. 220
Μυθολογεῖν quid. 250

N.

Naama. 903
Naaran. *ibid.*
Naaratha. *ibid.*
Nabaioth, filius Iſmaelis. 90
Naballo. 903
Nabara. *ibid.*
Nabataei. Eorum regio deſcribitur. 90. *& ſeqq.*
—— eorum urbs Medaba. 893

urbs

—— urbs illorum Petra. 931
Nabau. 904
Nabo. Vide *Nebo*.
Nachai, נחל, nomen commune vallibus & fluminibus. 283
—— plerumque pro flumine capiendum eſt. 298
—— quid proprie. 348. 350
Naepapha. 904
Nahalal. *ibid.*
Naim, ubi ſita. 497
Nain. 904
Naioth. *ibid.*
Nais. *ibid.*
Naphath Dor. 905
Naphtali, tribus. Urbes ejus & termini. 160
—— num lacus Tiberiadis totus fuerit in ejus portione. 259
Naplouza. 1005
Narbata. 905
Nardus. Indica & Syriaca. 287
—— in Palaeſtina. 379
Naſib. 905
Navigari an poſſit in lacu Aſphaltite. 252
Nazara, vicus trans Jordanem. 728
Nazareth, ubi ſita. 497
—— deſcribitur. 905
—— ibi olim ſoli Judaei habitabant. 1039
Nea. 907
Neapolis, olim Sichem dicta. 220. 506
—— in montanis ſita ortum dat aquis fluminеis. 272
—— inde viae ferebantur Aeliam, Scythopolin, Jerichuntem, Nicopolin. 408. 412
—— ubi. 461
—— diverſa ab Arabia. 504
—— aberat Jerichunte 52 miliaria. 504
—— turbata ſeditione Samaritanorum. 674
—— deſcribitur. 1004. & *ſeqq.*
—— non eſt Phanea dicta ſed Flavia Nea &c. 920
Neapolis, urbs Arabiae. 217
Neara. 907
Neballat. 908
Nebo, mons, quis. 342
—— ubi. 496. 497
—— urbs. 908
Nebucadnezar Tyrum cepit. 1049
Neiel. 908
Neila. *ibid.*
Nelaxa, urbs Batanaeae. 459
Neocaeſarea, pro Diocaeſarea. 1001
Nephis. 908
Nephſaneemana, nomen loci ubi ſepultus Michas. 698
Nephtoach. 908
—— aquae ejus. 300
Neronias. 908
Netopha. 909
Netzib. *ibid.*
Neve, urbs Arabiae. 217
—— deſcribitur. 909
Nezib, ubi ſita. 498
Nibſchan. 910
Nicopolis, urbs olim Emmaus dicta, quae. 426. 758. 759
Nilus. Unde dictus. 271
—— media aeſtate, maximus. 274
—— & Jordanes crediti per meatus ſubterraneos aquas ſuas miſcere. *ibid.*
—— piſcis ejus coracinus. *ibid.*
—— non eſt qui fluvius Aegyptiacus dicitur in ſacris literis & terminus eſt tribus Judae ad auſtrum. 286
—— oſtia quaedam, ejus num a quam

aquam maris Gazae vicini dulcem reddant. 287
—— vena ejus eſſe credita in fonte Capernaum, quod coracinos piſces alat. 301
—— ab Indis Africanis ortus. 986
—— ripa ejus arbores cypros optimas producit. 589
Nimra. 910
Ninive. *ibid.*
Nitriae mons. 875
Nives in Libano perpetuae. 312. 320
—— ex monte Chermone deferuntur Tyrum. 323
—— mons nivis quis. 324
Nob, urbs ſacerdotalis. 911
Nobach. *ibid.*
Nomba. *ibid.*
Nombe, urbs Judae, in codicibus Graecis legitur. 601. 911
Noora. 907
Noorath. *ibid.*
Nota. 911
Notitiae veteres eccleſiaſticae. 214 *& ſeqq.*
Νότος pro orientali plaga. 293
Nubienſis geographus male ita appellatur. Unde natus error. 41

O.

OAſis, an inſula fuerit. 322
Oboda, urbs Nabataeorum. 91
Odollam 912
Oenomaus Gadarenus. 775
Οχείνα, nomen loci. 535. 912
Olam, nomen loci. 81
Oleae. Privilegium earum prae reliquis arboribus. 261
—— ubi proveniant. 310. 370. 379
—— in monte olivifero. 339
—— Palaeſtinae praeſtantiores Aegyptiis. 380
Oleum ex Ephraimitide miſſum in Aegyptum. 381
—— optimum Tekoae. 381
Oliveti mons. Vide *Olivifer.*
Olivifer mons deſcribitur. 337. *& ſeqq.*
—— quantum abfuerit Hieroſolymis. 449
Olurus. 912
On eſt Sol. 631
Onitis in Palaeſtina. 379
Ono, urbs. 912
Ophni, urbs Benjaminis. 913
Opobalſamum. Vide *Balſamum.*
Orarium Sarabadenum. 986
Orbis terrae, dividitur a Judaeis reſpectu ſanctitatis in tres partes. 9
—— medium ejus creditum eſſe Delphis & alibi. 52
—— totus non eſt promiſſus Judaeis. 125
Orbo, urbs. 913
Oreb, rupes. *ibid.*
Origanum heracleoticum in Palaeſtina. 379
Origenes Jordanem non vidit. 509
Orine, toparchia quae 176
Ὅριον, non terminum ſemper ſed & regionem omnem notat. 186 753
Ormiza. 917
Ormthon urbs. 431. 433. 916
Oronae. 917. 101
Orontes, amnis, oritur inter Libanum atque Antilibanum. 315
—— ad eum ſita Jopolis. 866
Orthoſias, urbs Phoenices. 216. 433. 457. 529
Orton, urbs. 917
Oruba, urbs. *ibid.*
Oſtracine, deſcribitur. 59. 60

pro

—— pro Kedar collocatur. 97
—— Arabia finitur. 439
—— ibi ſepultus Simon Judas. 751
—— urbs Aegypti. 971
Oſtrea in montibus inventa. 322
Ουλαμμαοῦς num nomen loci. 876
Oulatha. 917

P.

PAgida, nomen amnis Beli. 267. 290
Palaeobyblus, urbs Phoenices. 458
Palaeſte ubi. 297. 298
Palaeſtina. Primae, ſecundae & tertiae urbes aliquot. 557
—— longitudo & latitudo ejus. 421
—— quomodo aretur ſolum ejus. 388
—— Ita appellatur nunc una ex quinque partibus Syriae. 8
—— Nomen illud terrae Iſraeliticae datur a Judaeis, Gentibus, Chriſtianis & Mohammedanis. 38
—— aliquando notat regionem Philiſtaeorum. 41
—— ſalutaris quae dicta ſit, & quando. 621
—— prima, ſecunda & tertia quae. 205. *& ſeqq.*
—— urbes modo Palaeſtinae modo Arabiae eſſe dicuntur, quod Palaeſtina tertia partem Arabiae occupaverit. 212. 926. 927
—— facies ejus horrida longe diverſa eſt ab ea quam olim habuit. 310
—— fertilitas ejus oſtenditur. 380.
—— varietas ſoli in illa. 385
Palaetyrus. 918. 1049
—— fueritne illa Tyrus quam cepit Nebucadnezar. 1050
—— ubi. 433
Palandreſin. 918
Palmae. Inde nomen Phoenices. 50
—— in Nabateorum regione. 93
—— in vallibus plerumque creſcunt. 306
—— in campo Jerichuntino. 358. 382. 387. 831
—— Engaddenae optimae. 763
—— ad ripam Jordanis bene creſcunt. 363
—— in Palaeſtina frequentes. 379. 382
—— unde mel elicitur. 386
—— amant calorem & ſalſuginem. 387
—— optimae circa Engaddi. 449
—— paucae Gazae. 792
—— plurimae circa Scythopolin. 977
Palmetum ad ſinum Arabicum. 930
Palmyra. Urbs Phoenices Libaneſiae. 217. 233
Palmyrena lingua qualis. 525
—— Inſcriptio lapidis. *ibid.*
—— ſolitudo ad Petram ſe extendit. 932
Pamphilus, martyr. 677
Paneas, urbs, deſcribitur. 918
—— nomen regionis in qua ſita Caeſarea. 526
—— diverſa fuit ab urbe Dan. 489
—— aliis Dan. 168. 458. 489
—— mons ei imminens Panius dicitur & Chermon. 323
—— via inde ducebat Damaſcum. 413
—— via inde Tyrum. *ibid.*
—— ubi ſita 465
Panes duo, שתי הלחם, eſt nomen panum Pentecoſtalium. 652
Panius mons, Chermon, deſcribitur

bitur. 323
—— in vertice ejus templum. *ibid.* 919
—— ipſe ut ſacer colitur a gentibus. 323
Paphta. 923
Para, urbs Benjaminitarum. *ibid.*
Paran. 556
Paraſangae, quanta intervalla. 400
Parembolae, urbs. 923
Paria, inſula ante Joppen. *ibid.*
Parnaſus, in medio telluris habitabilis. 55
Parochmochu. 705
פרסה Hebraeorum quae. 397
Paſcere pecudes parvas in Syria licet ubique, ſed in terra Iſraëlitica tantum in ſylvis & locis deſertis. 13. 374
—— gregem licet ubique in ſylvis, non habita ratione tribuum. 261
—— licuit Gaditis pecudes in Sarona. 370
—— ſolebant in ſuburbiis. 371
Paſcha. Manipulus paſchalis ex ſola terra Iſraëlitica petendus. 25
Pas dammim. 924
Paſſus quot pedes complectatur. 396
Patres populi alicujus qui dicantur. 65
Patriarchae Hieroſolymitani tituli. 681
Pau. Urbs Edomitica. 67
Paulinus Scythopolites. 977
Paulus apoſtolus parentes habuit Giſcalis, urbe Galilaeae, oriundos. 813
Pedes Graeci majores Romanis. 396
—— 5000 efficiunt miliare Romanum. *ibid.*
Pelia, diverſa a Dio. 737
—— 21 miliaria aberat Amathunte. 559
—— 20 miliaribus a Jabes. 504
—— urbs Decapoleos. 203. Coeleſyriae. 459
—— deſcribitur. 924
—— ſedes epiſcopalis. 211
—— dicitur & in plurali Πέλλαι, uti Πέτραι, Ἄρκαι &c. 215
—— terminus Peraeae. 130
—— via inde Geraſam. 413. 505
Pella, urbs Moabitica. 101
Pella, toparchia, quae. 176
Πέλτης, piſcis. 274
Peluſium. Inde uſque ad fines Palaeſtinae quae loca ſint. 59
—— ejus incolae Caſium colebant. 61
—— nomen videtur dediſſe Philiſtaeis. 74
—— a Peluſio uſque ad mare rubrum extendit Amalekitin Joſephus. 81
—— in extremitate Arabiae ſitum. 87
—— inde breviſſimum iter eſt ad ſinum Arabicum, via ducente Heroopolin. 436
—— diſtat ab Arſinöe rubri maris oppido 125 miliaria. 441
Pentacomia, ſedes epiſcopalis Palaeſtinae. 215. 925
—— nomen loci ad Euphratem. 215
Pentecoſtales panes non niſi ex terra Iſraelitica petendi. 25
Penuel. 925
Peor, mons, qui & Phogor. 343
Peraea. Deſcribitur a Joſepho. 130
—— quae regio. 197
—— montes ejus, campi & valles quae. 308
—— magna ex parte ἔρημος. 386
Perca, piſcis Rheni. 274
Pe-

Pereccho. 925
Pergamum, unus ex 4 verticibus montis Idae. 68
Περὶ & ὑπὲρ aliquando idem eſt. 560
Perizzaei qui. 139
Perraeborum lingua. 50
Perſae quomodo Jordanem nuncupent. 271
—— Ptolemaide uſi tanquam portu. 433
—— reges illorum ubi ſepulti. 635
Perſepolis rudera num ſint illa quae Iſtachrae ſuperſunt. 635
Perſeus circa Joppen liberavit Andromeden. 270
Peſtis non affligit regionem Turcarum. 613
Petra. Urbs Arabiae in terra Edom. 70. 71. 81. 84. 86. 93. 463
—— ab Eleutheropoli uſque ad Petram & Ailam eſt terra Idumaeorum. 72
—— urbs Palaeſtinae dicitur. 115
—— quantum a Medaba abfuerit. 667
—— deſcribitur. 926. *& ſeqq.*
Petrus num piſcatus circa Hepham. 699
PH an admittant Latini poſt P. 1002
Phaenon, ubi metalli fodinae. 71. 951
Phalacrae, vertex montis Idae. 68
Phanuel. 952
Phaora. *ibid.* 955
Pharan, vallis. 359. 556. 72
—— ſolitudo. 99
Pharatho. 952
Pharathos. *ibid.*
Phaſaëlis. 280. 293
—— ubi palmae praeſtantiſſimae. 383
—— nomen urbis Ptolemaeo. 462
—— deſcribitur. 953
Phaſelis, urbs Judaeae. Vide *Phaſaëlis.*
Phaſga, mons, ubi. 496
Phathura. 954
Phiala, lacus. 264. 453
—— nomen receptaculi aquarum. 265
—— Memphi in Nilo. *ibid.*
Philadelphia, non poſſeſſa a tribu Gad. 103
—— urbs Arabiae. 105. 217. Coeleſyriae. 459
—— ubi ſita. 130. 203. 501
—— quantum abfuerit a Jordane. 424
—— ſitus ejus. 474
—— olim Rabbath ammon. 521
—— inde regio Philadelphene dicta eſt, in qua ſita Bacatha. 612
Philemon, epiſcopus Gazae, ad quem extat Pauli epiſtola. 797
Philippus ubi baptizaverit eunuchum. 646. 659
Philiſtaei. Regio eorum ubi. 73
Philodemus Gadarenus. 436
Philoteria, deſcribitur. 954
Phoenice. Quomodo Herodotus eam vocem uſurpet. 43
—— & Coeleſyria aliquando complectuntur omnem Syriam. 607
—— regio maritima ab Orthoſia Peluſium. 47
—— & Palaeſtina idem eſt. 865
—— id nomen datur terrae Iſraeliticae. 50
—— cui regioni id nomen veteres dederint. 111
—— urbes ejus epiſcopales. 216
—— maritima & Libaneſia. 217. 528
—— regio acclinis Libano monti. 318

 ter-

—— termini ejus ad Carmelum. 488
Phoenices uſurpant nomen Pancadis. 918
—— quomodo Saturnum nuncupent. 635
—— nuncupantur Cananaei. 7
—— Deos ſuos pingunt ferentes ſacculos. 1006
—— Tyrii & Sidonii, ſed Azotii Syri. 43
—— Amalekitae dicuntur. 82
—— literes intulere in Graeciam. 141
—— & Poeni diverſi. 329
Phoenicia. Nomen barbarum,: ſcribendum Phoenice. 39. 51
Phoenix, quis. 7
—— nomen fluvii. 51
Phogor, mons. 343. 496
—— eſt & nomen urbis in tribu Judae. 955
Piara, mons. 458
Piceae, arbores, in Palaeſtina. 379
Piga, flumen. 290
Pilatus (Pontius) quis. 174
Pinetum prope Chebronem. 716
Pinus, in Libano. 321
Pira. 955
Pirathon. 956
Piſces aquas nimis ſallas fugiunt. 243
—— capere hamo licet in lacu Tiberiadis. 261
—— capere & venari eadem voce Hebraei dicunt. 653
—— ex flumine vicino Joppe. 289
—— indurati in Libano inveniuntur. 321
—— in Palaeſtina. 381. 382
—— cum cepis Aſcaloniticis parati ad eſum. 589
—— non comedunt Syri, & quare. 592
—— an ex mari magno capere Petrus fuerit ſolitus. 699
Piſcinae tres Salomonis. 300. 304
—— una fuit piſcina Chebrone. 709
—— Betheſda & aliae Hieroſolymis. 856
Piſga, mons. 496
Piſtaciae, arbores, in Palaeſtina. 379
Placenta, non una, ſed duae ſeparandae in Syria. 13
Planities. Vide *Campus*.
Planta quadriennis. Ejus jura nulla in Syria. 13
Platane. 956
Plebs illiterata, Judaeis contemta. 14
Πλέθρον quid. 398
Plinii compendium ſcripſit Robertus Criceladienſis. 439
Pluvia. Uſque ad pluviae ſecundae tempus licet per agros compendii cauſa iter facere. 261
—— aqua in ciſternis colligi ſolita. 303
—— ſtata tempora pluviarum in Palaeſtina. *ibid.*
—— in Aegypto nulla. 380
Politiana, κώμη. 216
Polluctura, cujus reſpectu terra Iſraëlitica in tria dividitur. 306
Porcis expoſita corpora Chriſtianorum hordeo repleta. 588
Porphyreon, urbs. 431. 531. 720. 819
—— deſcribitur. 956
Porta piſcium Hieroſolymis quae. 877
Portae Hieroſolymitanae. 855
—— centum Thebis & Romae tribuuntur. 1034
Portus Gazaeorum, ubi. 507. 460
—— Joppes 406
—— Jamnitarum. 460. 823
—— Caeſareae, dictus λιμὴν Σεβαςός.

βαϛός. 672
—— Ptolemaidis. Vide *Acco.*
—— Tyri. 1012
—— Sidonis. *ibid.*
—— Azoti. 215. 460. 606
—— Aſcalonis. 530. 590
—— Tiberiadis reſpectu maris magni eſt Hepha adCarmelum. 819
Poſidon, ſedes epiſcopi hodie in Palaeſtina. 214
Praeſidium. 230. 231
Primitiae, תרומות, etiam ex agris Syriae ſolvebantur. 12
—— Syriacae in ipſa Syria debuere conſumi. *ibid.*
Primitiva, ביכורים, an afferenda ex regione transjordanica. 5
—— etiam ex Syria afferebantur. 12
—— Aegypti, Babyloniae, Ammonitidis & Moabitidis non afferebantur Hieroſolymas. 13
Πρίων τῆς Ἰουδαίας quis locus. 742
—— nomen pluribus locis commune. *ibid.*
Privilegia terrae Iſraeliticae. 24
Procopius Gazaeus. 792
Promiſſionis terra, quale nomen. 18
—— non omnis poſſeſſa ab Iſraëlitis, & quare. 125
Ptolemaeus. Intervalla locorum Palaeſtinae ex eo notata. 456
—— codex ejus MStus olim apud Picum, Comitem Mirandolanum. 464
—— Aſcalonites, diſcipulus Ariſtarchi. 594
—— Arabiam ſingulari cura deſcripſit. 705
Ptolemais ῥοδοφόρος, urbs Aegypti. 541
Ptolemais, urbs ſita ad campum magnum. 366. 372
—— olim Ace dicta, ubi ſita. 433. 455. 509
—— deſcribitur. 534. & *ſeqq.*
—— non eſt eadem quae Joppe. 865
Pulvis terrarum Ethnicarum immundus. 12. 25
Punicae literae. 1014
Punicus & Phoenicius differunt. 329
Purpura, an in mari ſalſo inveniri recte dicatur. 236
—— circa urbem Chilzon. 720
—— circa Dora. 740
—— capitur a Scala Tyriorum ad Hepham. 819. 956
Putei mirandi circa Aſcalonem. 589
—— circa Gerar. 805
Puteus Jacobi. 1007. 1008
Pythagoras in monte Carmelo commoratus. 329
Pytho, urbs Delphi. 54

Q.

QUercus in Palaeſtina. 379
—— nomen loci. 714

R.

RAbba, quae & quotuplex trans Jordanem. 583
—— eſt nomen urbis Judae. 957
Rabbath Ammon, Philadelphia. 103. 521. 525. 583. 957
Rabbath moba, deſcribitur. 957. Vide & *Areopolis.*
Rabbith. 958
Rabmathom, urbs Arabiae Petraeae. 464
Ῥαβὼθ urbs. 518
Raccath. 958
—— non eſt Tiberias. 1036
Raccon. 958

Rachal. ibid.
Ragaba trans Jordanem. 181. 959
Raitho, nomen ſolitudinis prope montem Sina. 831
Rama, vel Ramola, videtur eſſe eadem ac Arimathaea. 580
— deſcribitur. 959
— Alramla dicitur Abulfedae. Vide tabulam inſertam *pag.* 511
— urbs inter praecipuas Palaeſtinae. 8. 288. 595
— circa eam ſuperſtes vetus piſcina. 303
— decem inde miliaribus Romanis ortum verſus montana incipiunt. 426
Rama Benjaminis, Ramathon dicta. 448
— ubi ſita. 498
— deſcribitur. 963
Rama Ephraimitica. 964
Rama miliaria, commentum. 962
Rama Nephtalitica. 963
Ramath, urbs Simeonitarum. 964
Ramath & Ramoth Gileaditica, urbs eadem, urbs tribus Gad. 163. 474. 967
— forſitan eadem eſt ac Amathus. 560
— eadem ac Arimanon. 579
Ramatha. 965
Ramathaim Tzophim non eſt Arimathaea. 581
— deſcribitur. 964. 965
Ramathem. 179. 965
Ramath hammitzpe. 966
Ramathon, 40 ſtadiis ab Hieroſolymis. 447. 966
Ῥάμιθα, nomen priſcum Laodiceae. 967
Ῥάμνος & ἀκάνθαι differunt. 523
Ramoth in Gilead. Vide *Ramath.*
Raphanaea. 317
Raphia, initium Syriae. 46
— inter Rhinocolura & Gazam. 59. 286. 435. 439
— inde via ducens Aegyptum. 415
— ubi. 461
— deſcribitur. 967
Raphon. 968
Ras alain prope Tyrum. 1049
Rebbo. 968
Rechob, ubi. 119. 123
— vallis regionis ejus. 357
— urbs tribus Aſcher. 968
Ῥεγεὼν quid. 215. 776
Rekem, urbs Petra. 133. 931. Vide & *Areceme.*
Reliquiae martyrum Neapoli combuſtae a Samaritanis. 674
— S. Johannis Baptiſtae Samariae. 980
— Obadiae & Eliſaei. 981
Remmon, vicus, ubi. 498. 969. 973
— ubi Salomon ſacris operatus. 502
Remmus. 969
Remphis. 580. 969
Renga. 969
Rephaim, qui. 141. 79
— vallis. 355
Reſſa, arx. 969
Reſurrectio mortuorum ubi futura. 26
Rhenus, unde dictus. 271
— vetus. 272
— piſcis Rheni perca. 274
Rhinocolura ubi. 59. 387. 435. 439. 509
— fluvii ejus qui & unde originem trahant. 285
— deſcribitur. 969
— fluvius non alluebat hanc urbem. 970

Rim-

Rimmon, urbs Simeonitarum. 973
Rimmono. 974
ריס Judaeorum, ſtadium. 400
Robatha, Rooboth. 231
Robertus Cricceladienſis ſcripſit compendium Plinii. 439
Rogelim. 974
Roma quomodo ἑκατόμπυλος dicatur. 1034
Romanorum praeſidia, Ailae. 554
—— apud Arnona. 232. 579
—— Chermulae. 695
—— Mephathae. 895
—— Thamanae. 930
Roob. 974
Ros Chermonis. 325
—— copioſiſſimus in campo Eſdrelôn. 326
Roſae Jerichuntinae. 831
Ruba, ſolitudo. 295
Ruben, tribus, Gad & dimidia Menaſſe habitarunt extra terram Canaan. 6
—— quas urbes & terminos habuerit. 163
—— non habuit omnes urbes ſuas ad auſtrum tribus Gad. 582. 650. 735
Rubrum mare. Vide *Sinus Arabicus*.
Ruma, urbs. 34. 974. 580
Rupes Palaeſtinae olim terra tectae & frugiferae. 310. 389
Ruta ſylveſtris in Palaeſtina. 379
Rydda. 974

S.

SAab. 974
Saana, urbs Coeleſyriae. 459
Saara. 974
Sabaia. 230. 974
Sabba, faemina fatidica apud Hebraeos. 15
Sabbathicum iter. 338. 341. 397. 398. 400. 450
Sabbation, flumen, deſcribitur. 291. 317
Sabura. 975
Saccaea. 459. 110
Sacerdotes. Urbes eorum quae. 164 & *ſeqq.*
—— livabant victimas in lacu. 269
—— maxillas nanciſcebantur ex animantibus profanis quae mactabantur. 653
—— aquam fontis Siloam bibebant, ut carnes comeſtas melius concoquerent. 860
Sal, cujus uſus in ſacrificiis Judaicis, num ab Aſtracan petitum ſit. 60
—— id male creditur fuiſſe bitumen. 243
—— ſiccatur aeſtivis ſolibus in lacu Tarentino. *ibid.*
—— optimum in lacu Aſphaltite. *ibid.* 381
—— τιμαὶ ἁλὸς Judaeis conceſſae, quae. 269
—— vallis ſalis quae. 353
Salaba, vicus. 975
Salamias, Phoenices Libaneſiae. 217
Salamin. 975
Salem nomen pluribus locis Palaeſtinae datum. 976. 977
—— prope Scythopolim. 505
—— regia Melchizedeci ubi fuerit. 833. 976
—— eſt & nomen urbis Jeruſalem. 833
Salim. 977
Salix ad ripam Jordanis. 274
—— ſalicum torrens quis. 287
—— torrentis. 348

Sal-

Sallis. 978
Salmaida. *ibid.*
Salmon, mons. Vide *Tzalmon.*
Salomon quomodo regionem Iſraeliticam diviſerit. 169
—— ubi cedros plantaverit. 294
—— piſcinae ejus ubi. 300
—— horti ejus & vivaria ubi. 304
—— ubi falſa Numma coluerit. 337
Salſedo aquarum lacus Aſphaltitis fecit ut maris ſalſi nomen ei datum ſit. 240
Salſum mare ſaepe notat mare mediterraneum. 235
Saltus Hieraticus. Sedes epiſcopalis. 213. 215
—— Toxos. 215
—— Gerariticus. *ibid.*
—— Gonaticus. 216. 217
—— Gonaſitius. 216
Saltus. Vide *Sylva.*
Salumias. 978
Samaraei, qui. 141
Samaria quae & Sebaſte, urbs inaedificata monti Schomron. 344. 461
—— male illi tribuitur nummus qui Caeſareae cuſus eſt. 982
—— via inde Caeſaream maritimam. 409
—— deſcribitur. 979
—— male in codicibus Plinii ante mentionem Aſcalonis legitur. 439
—— in monte altiore. *ibid.*
—— ubi ſita. 498. 510
—— poſita pro Mariſſa aliquando. 889
Samaritani quomodo terram Canaan vocent. 7
—— an in Batanaea vicum habuerint. 483. 1033
—— vicum Aſuganrinam ad radices Carmeli incoluerunt. 599
—— Caeſareae habitarunt. 673
—— tumultuantur in Palaeſtina. *ib.*
—— a Judaeis occiſi. 1000
—— olim iis non licuit Tiberiade habitare aut Nazarethae, Diocaeſareae aut Capernaumi. 1039
Samaritanus Pentateuchus differt ab Hebraeo. 19. 138. 323
Samaritis, deſcribitur. 131. & 179. 180. 386
—— num tota montuoſa. 307
—— olei ferax. 381
—— regio fertiliſſima. 673
Σαμαρέων ὄρος quid. 344
Samega. 983
Samochonites lacus. Deſcribitur. 261
—— eum perfluit Jordanes. 273
—— quantum abfuerit a Paneade. 422
Sampho. 983
Sampſaei, ubi. 282
Samuelis patria. 963
Samulis, urbs Coeleſyriae. 459
Sancta terra. Unde id nomen. 21
—— varii gradus illius ſanctitatis. 24
Sanim. 983
Sanſanna. *ibid.*
Saphec. 984
—— urbs Judae in codd. Graecis. 600
Saphir. Vide *Scaphir.*
Saraa, ubi. 288. 984
Sarabatha. 984
Saraceni qui. 86. 96
—— iidem ac Midianitae. 98
Saraim. 984
Sarafa. *ibid.*
Saraſa. *ibid.*
Sarda, ubi. 498. Vide *Tzora.*
Sardonius riſus unde dictus. 191

Sa-

Sarephta. 290
—— deſcribitur. 985. 1057
Sarera. 987
Sarid, urbs Zebulunitarum. *ibid.*
Saripha in vicinia Aſcalonis. 588
Sariphaea, urbs, deſcribitur. 987
Saris. 986
Saronas. Ibi vituli optimi. 91
—— regio, deſcribitur. 188. 370
—— an inde dicta regio Genneſaritis. 193
—— non videtur trans Jordanem fuiſſe. 370. 989
Saron. Vide *Saronas.*
Sarra, vetus nomen Tyri. 1046
Sartaba, mons. 346
Saturni nomen Βηταγὼν apud Phoenices. 635
—— inde uſque ad Hepham eſt piſcatio purpurae. 819
Schaalabbin. 988
Schaalbim. *ibid.*
Schaaraim. *ibid.*
Schachatzima. 989
Schalem. Vide *Salem.*
Schalmaei, qui. 140
Schamir. 989
Schaphir. *ibid.*
Scharuchen. 990
Schave kirjathaim, ubi Emim habitabant. 79. quos Moabitae expulerunt. 100
Schazur. 990
Scheba. *ibid.*
—— nomen urbis. 151
Schebam. 990
Schebarim. 991
Schekem. Vide *Sichem.*
Schekinae migrationes decem. 337
Schema. 991
Schenir, nomen Chermonis. 325
Schepham. 991
Schichin. *ibid.*
Schichor, non eſt nomen Nilo proprium. 286
—— Libnath, ubi. 289. 730
Schiddim, vallis. 354
Schilo, ubi ſita. 498
—— pro eo Σαλὴμ ſcribitur. 976
—— deſcribitur. 1016
Schimron poſtea dicta Simonias. 1017
—— urbs Zebulun. 991
Schimron meron. *ibid.*
Σχῖνος pro Σχοῖνος legendum. 351
Schion. 992
Schiphmoth. *ibid.*
Schirjon, nomen Sidonium montis Chermonis. 325
Schittim, vallis. 351
Schittim arbores quae. 520. 993
Schoenus, intervallum. 400
Schomron, mons. 344. 979
Schorec, flumen. 288
Schouf, nomen Libani prope Berytum. 320
Schunem. 992
Schur, terminus Amalekitidis. 81
Scylax Caryandenſis quando vixerit. 431
Scythae irruperunt in Palaeſtinam. 993. 1046
Scythopolis. Fluvii illic. 281. 272
—— dicta Bethſan olim. 363. 365
—— via inde Caeſaream maritimam. 410
—— num 600 ſtadia abfuerit Hieroſolymis. 430
—— deſcribitur. 992. & *ſeqq.*
Sebaſte. Vide *Samaria.*
Sebei. 998
Sebus, urbs Judaeae Ptolemaeo. 461. 998
Sechacha 998

Sechu. *ibid.*
Segor. Vide *Zoara.* *ibid*
Seir, quis. 67
—— montana ejus ubi. 68. 79
—— mons Gabla dicitur. 83
Seirath. 998
Selamin. *ibid.*
Seleucia, nomen fuit urbis Gadarorum. 774
—— nomen urbis ſitae ad lacum Samochoniten. 999
Selna. Urbs ſacerdotalis. 164
Sem & Scham, nomen Syriae, quod ſint affinia errori anſam praebuere. 8
Semiramis, filia Dercetus quando nata. 590. 592
Senaa. 999
Sennabris, vicus, ubi. 454. 999
Sepeliri etiam eo loco ubi invenitur cadaver inhumatum poteſt. 261
Sepes. Eam perrumpere quando licitum. 261
Seph. 999
Sepharam. 1068
Sephela, regio deſcribitur. 187. 372
—— unde dicta. 349
—— redditur κοιλὰς, πεδιάς. 350
Sepphoris, non longe a campo magno. 366
—— non legitur in nummis *Septyro.* 1055
—— Ἀπφουρεὶ Ptolemaeo. 460
—— deſcribitur. 999
—— ibi olim ſoli Judaei habitabant, & arcebant inde Chriſtianos. 1039
Sepulcra regum Perſiae ubi. 635
—— Sileni. 15
—— familiae Davidicae. 770
—— Chabaccuci. 772
—— Michae. 698
—— Obadiae. 981
—— Eliſaei. *ibid.*
—— Johannis Baptiſtae. *ibid.*
—— Helenae reginae Adiabenorum Hieroſolymis. 1037
—— Ezrae Hieroſolymis. *ibid.*
Sepulti in terra Iſraelitica privilegium. 28
Serapium Alexandriae. 794
Seres, populi. 343
Serias terra, in qua columnae Sethi. *ibid.*
Serpentes inter Peluſium & Heroopolin. 436
—— circa Jerichuntem. 830
Serphend, vicus inter Joppen & Ramam. 867. 986
Servus in Syria venditus qualis. 12
Sethi columnae diu ſuperſtites & ubi. 343
Siagon. 1003
Sibma, urbs. 102. 1003
Sicamenos. 415
Sichanin. 1003
Sichem. Vide *Neapolis.*
Siddim. Vide *Schiddim.*
Sidon & Gaza termini Palaeſtinae. 113
—— duplex credita, major & minor. 680
—— deſcribitur. 1010. & *ſeqq.*
—— auſtralior Eleuthero flumine. 291
—— campus magnus ejus. 360
—— ubi ſita. 433. 509
—— abeſt 200 ſtadiis a Tyro. 510
—— filia ejus num appelletur Tyrus. 1048
Sidonium & Tyrium ſaepe permutantur apud veteres. 956
Sidonios ſe appellant Neapolitani. 1004
Sigo. 182. 1016

Sihon, flumen. 271
Sikella. 1004
Silbonitis, regio quae. 130. 199
Sileni ſepulcrum apud Hebraeos. 15 1017
—— imago in nummis. 1006
Siliquae, in Palaeſtina. 379
Silla. 1016
Silo. Vide *Schilo*.
Siloam, fons. 299. 300
—— deſcribitur. 857
—— piſcina ex fonte deducta. *ibid.*
Simeon tribus expulit Amalekitas. 80
—— urbes ejus quae. 151. 609
Simonias, vicus. 367. 1017
Simyra, urbs. 318
Sin, ſolitudo, ubi. 117
Sinai mons Arabiae. 98. 220
Sinde, vicus Tyriorum. 1018
Sinus Elaniticus quantum abſit a Gaza. 436
—— Arabicus duos habet receſſus, Elaniticum & alterum. 436. 555
—— Arabicus: ex eo terra utrinque poteſt conſpici in parte ejus borealiore. 555
—— Ptolemaidis. 539
Sion, urbs Jiſſaſcar. 326
Sion, montis Chermonis nomen. 324
Sion, mons Hieroſolymitanus, an rorem Chermonis excipere poſſit. 325
—— ubi ſitus. 845. 846. *& ſeqq.* 60. 592. 668
Sion, transJordanem. 1018
Sipporis. Vide *Sepphoris*.
Sirbonis lacus. 237. 436. 439
—— inter montem Caſium & Rhinocolura. 509
Siricius Neapolitanus. 1005
Smilax aſpera, in Palaeſtina. 379
Socho, ubi. 498. 1018. 1019
Sodoma. Male refertur inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae. 213. 1019
—— Sal Sodomiticum commendatur a Galeno. 243
—— & 3 urbes vicinae num ex ſacro codice demonſtrari poſſint in lacu Aſphaltite eſſe ſubmerſae. 254
—— rupes exuſtae, veſtigia ejus. 297
—— montes ejus. 345
—— uſque ad regionem Sodomenam & terminos Aſphaltitidis extenditur campus magnus. 363. 453
—— ſita in campis olim uberibus. 372
—— regio Sodomitis vicina eſt lacui Aſphaltiti. 451. 453
—— non erat vicina Engedi. 763
Sogane, vicus. 1020
Solis ortus in templo Hieroſolymitano quomodo obſervari ſolitus. 711
Solitudo inter Aegyptum & Palaeſtinam deſcribitur. 59. in cujus initio ſita eſt Gaza. 790
—— Edom quae. 67. 69
—— Moab quae. 67
—— Arabiae in qua Iſraelitae oberrarunt, varia loca habet nota circa Petram. 930
—— auſtrina, reſpectu terrae Iſraeliticae. 70
—— Saracenorum. 98. 96
—— per quam labitur flumen Arnon. 101
—— juxta Boſtra Arabiae. 109
—— in qua Auran, oppidum Damaſci. 107
—— Tzin, ubi. 115
—— Sin, ubi. 117
—— in Daroma. 187

—— Tekoae. 267. 298
—— Ruba circa mare mortuum. 295
—— urbis ſanctae. 294
—— Jeruel. 298
—— Ziph. 356
—— ad utramque ripam Jordanis. 361
—— מדבר quid proprie. 374
—— recenſentur ſolitudines Palaeſtinae. 375
—— Judae quae. 375
—— Judae ſex urbes habuit. 375
—— Judae non eſt quaerenda trans Jordanem. 375
—— Judae non eſt eadem atque ὀρεινὴ Ἰὐδα. 375
—— Tekoae quae. 375
—— Ziph, ubi. 375. 378
—— Maon. 375
—— Sichonis & Ogi quae. 376
—— Gibeon. *ibid.*
—— Bethaven. 377
—— erat inter Hieroſolymas & & Jerichuntem. 378. 829
—— juxta Jordanem. 378
—— vaſtiſſima ad ortum Bethlechemi & auſtrum. 486
—— Cutilae ad lacum Aſphaltiten. 731
—— Engedi. 763
—— Palmyrena. 932
—— lata ad auſtrum Judaeae. 932. 933
Solum Palaeſtinae fertile. 380. &c.
—— ὑπόπετρον non omnino ineptum. 391
—— olim aliter ſe habuit in Palaeſtina ac nunc. 389
Σόλυμα, Jeruſalem. 1037
Solyme, vicus Gaulanitidis. 1021
Somorra, in finibus Petrae. 930
Sonna, urbs. 1021
Sopha. *ibid.*
Soſus, Aſcalonita. 594
Sozuſa. 1021
Spartani & Judaei cognati unde. 36
Speluncae, nomen loci in Arabia. 231
—— Gadarenae. 775
—— fere omnia loca ſacra ſunt, quae in Palaeſtina oſtenduntur. 648
Spina alba, arbor. 521
—— variae ejus ſpecies. 523. 993
—— e qua corona Chriſti. 523
Σπουδογέλοιος unde dictus Menippus. 434
Sportulas texere, conſuetum monachorum opus. 977
Stachys, in Palaeſtina. 379
Stadia, deſcribuntur. 398. & *ſeqq.*
—— complectuntur pedes 600 ſui generis. 398
—— octo faciunt miliare Romanum. 399
Stagnum dicitur lacus Tiberiadis. 333
—— Aſſyrium eſt lacus Aſphaltites. 1010
Stradela. 1022
Strato conditor turris Stratonis. 670
Stratonis turris. Vide *Caeſarea.*
Suburbia inſerviebant paſtui pecorum. 370
Succoth, urbs Peraeae, poſtea nuncupata Darala. 308. 992. 1022
Suite, regio, ubi. 265
Sulem, ubi ſita. 498. 1022
Sur. 1023
Suratha urbs Arabiae Petraeae. 464
Suſitha. 1023
Sycamazon. *ibid.*
Sycaminos, urbs inter Ptolemaida & turrim Stratonis. 435. 1025
Sycomori non creſcunt in Galilaea

ſu-

ſuperiore 306. 368
—— plurimae in Palaeſtina. 1024
—— in locis campeſtribus plerumque creſcunt. 306. 370. 379
Sychar. 1025
Syene ſtadia 2000 abeſt a Peluſio. 59
Sylvae Palaeſtinae deſcribuntur. 374. 378
Symbatha. 1025
Συμοὼν, urbs. 1017
Syna, mons prope Caeſaream. 416
Synagogae in quibus urbibus & vicis eſſent. 516
—— Nazarethae. 906
—— Tiberiade. 1040
Synedria quinque terrae Iſraeliticae. 738
Syria, in quinque regiones nunc diſtributa. 8
—— olim in duo diviſa a quibuſdam, Coeleſyriam & Phoenicen. 607
—— quid hoc nomine intelligant Judaei. 10
—— quae a Davide ſubacta. 11. 111
—— in tribus rebus par terrae Iſraeliticae, in tribus diſpar. 11
—— Palaeſtina quae. 42
—— ſaepe terram Iſraëliticam notat. 45
—— aliquando perlate patet. 46
—— Coele quae. 47. 313. 314. 365
—— vicina Palaeſtinae quae & quotuplex. 111. 112
—— Maacha quae. 112
—— Ciliciae male legitur pro Coele. 205
—— male pro Σηρία lectum. 343
—— cava an dicatur الغور. 365
—— in hortis operoſa. 607
Syrophoenices qui. 50
Syrorum multa olera, proverbium. 607

T.

TAanach, 3 miliaribus a Legione. 506. 1025
Taanath Schilo. 1025
Tabae. 1027
Tabbath. 1025
Tabor, ſitus in campo. 372. 506
—— quantum abfuerit a Diocaeſarea. 499. 506
—— oppidum in eo ſitum. 599. 1025
—— ad radicem ejus Dabira. 737
—— mons Galilaeae. 168. 220
—— inde flumen oritur. 280
—— ciſterna illic. 304
—— & Chermon quomodo opponantur. 324
—— deſcribitur. 331. & *ſeqq.*
—— quomodo dicatur eſſe medius inter Scythopolim & campum magnum. 366
Tachoa. 1026
Tagabacorum vicus idem qui Betagabacorum. 628
Tamariſci ad ripam Jordanis. 274
Tamyras, flumen. 291
—— inter Berytum & Sidona. 432
Tanis, urbs Aegypti. 59
Tantali frater nomen dedit Aſcaloni. 587
Tanu. Urbs. 166
Tappuach. 1026
Tarala. *ibid.*
Tarba. 231. 1026
Tarichea, ubi. 440
—— deſcribitur. 1026
Tarnegola ſupra Caeſaream. 133
—— alia. 133
Tarquinius cotem novacula fidit. 276
Tatam. 1027
Tauri fluitant in lacu Aſphaltite, id eſt, glebae bituminis. 249

Taurus, nomen arcis. 830
Tebetz, urbs. 1027
Tecoë, ſolitudo. 267. 375
—— oleum ejus praeſtans. 381
—— ubi ſita. 499
—— urbs deſcribitur. 1028
Telaim. 1029
Telem. *ibid.*
Telitho urbs Moabitica. 101
Templa octo Gazae. 793
—— quinque Sichemi. 1010
Templum an fuerit in Carmelo. 329
—— Carnii. 601
—— Veneris Aphacitidis in Libano. 315
—— Dagonis. 635
—— in monte Panio. 323. 921
—— τῶ Βαλανίω Heliopoli. 794
—— Jovis Atabyrii. 332
—— montis oliviferi, cui crucis ſignum ſuper impoſitum. 339
—— montis Gerizim. 503. 1005
—— Zeripha quod erat Aſcalone unum ex quinque celeberrimis templis Gentium. 588
—— Aſtartes. 621
—— Serapium, Alexandriae. 794
—— Gazae a Simſone dirutum quomodo duabus columnis inniti potuerit. 795
—— Pantheon Betheliae, ubi & alia plura. 800
—— ignis aeterni a Perſeo ſtructum Jopoli ad Orontem. 866
—— S. Georgii Lyddae. 878
—— S. Mariae ibidem. *ibid.*
—— prophetae Eliae Sarephthae. 985
—— Herculis vetuſtiſſimum Tyri. 1052
Tephon. 1029
Terebinthus. Vallis ejus. 357
—— arbor Palaeſtina. 379
—— prope Chebronem. 417. 710. 711. & *ſeqq.*
—— 2 miliaribus a Bethanin. 485
Termini terrae Iſraeliticae Euphrates & mare Suph quomodo. 20
—— quibus in ſacro codice haec terra definitur. 113
—— quibus in ſcriptis profanis deſcribitur. 124
Terra. Notat ſaepe ſolam terram Iſraeliticam. 28
—— medium terrae univerſae creditum eſſe Delphis. 53
—— diviſa olim in 3. partes. 53
Terrae motus. 578
—— tranſpoſuit partem montis oliviferi. 339
—— infrequentes in regione Turcarum. 613
Teſtudines in amnem Eleutherum illabuntur. 291
Tetracomia. 1029
Tetrapyrgia prope Zoara. 1066
Tetrarchiae & tetrarchae Palaeſtinae. 173. & *ſeqq.*
Thabatha, ubi ſita. 499. 799. 1030
Thabor. Vide *Tabor.*
Thaelam. 1030
Thala. *ibid.*
Thalcha, urbs Simeonitica. *ibid.*
Thalpioth. *ibid.*
Thamana. 231. 1030
Thamaro, urbs Judaeae. 462. 1031
Thamna. Inde dicta toparchia. 176. 462. 1032
—— toparchia illa deſcribitur. 191
—— ſita in via ducente Aelia Dioſpolin. 406
Thamnaſachar. 1031
Thamnatha, urbs. 1032
Thana, urbs Arabiae Petraeae. 463

Tha-

Thanath. 499. 1032
Thapſa. *ibid.*
Thapſacus, flumen Phoenices. 431. 457
Tharabaſa. 1032
Tharſe. *ibid.*
Tharſila. 1033
Thebae, urbs.
—— notat Graecis editum locum: & hinc eſt nomen Thebarum Boeotiarum atque Aegyptiarum. 1033
Thebaſa. 1034
Thebes, ubi. 499. 1027
Theco. 1034
Thelam. *ibid.*
Thella. *ibid.*
Theman, 5 milliaribus a Petra. 930
Themath, urbs Judae in codd. Graecis. 600
Themmon. Urbs Nephtalitica. 167
Thena Samaritidis. 461. 499. 506. 1034
Thenath, ubi. 499
Theodorus, ſophiſta Gadarenus. 775. 436
Thermae Palaeſtinae deſcribuntur. 301. & *ſeqq.*
—— Tiberiadis. 440. 703. erant extra urbem. 1037
—— Callirhoes. 441
—— Gadarenae quae ſolis Bajanis cedunt. 755
Thesbone. 1035
Thimanaei in Arabia. 86
Thisbe. 1035
Thmuis, urbs Aegypti. 59
Thobes. 1036
Thonitis lacus. 243
Thora pro Dora. 738
Thrax, nomen arcis. 830
Threſſa. 1036
Thus, num in Libano creſca. 312. 320
Thymbra, in Palaeſtina. 379
Thymus in Palaeſtina. *ibid.*
Tiberias, an olim Kinnereth. 168. 161. 469
—— thermae ejus deſcribuntur. 302
—— thermae ejus defecerunt. 703
—— regio ejus vallis dicitur. 306
—— monti vicina. 346
—— lacus ejus deſcribitur. 258
—— lacus ejus dulcis ac fertilis. 363
—— via inde Tarichaeas. 414
—— ſitus ejus. 454
—— portus ejus reſpectu maris magni eſt Hepha. 819
—— 18 miliaria aberat a Sepphori. 1000
—— deſcribitur. 1036
Τιβερὶς λίμνη & Τιβεριάς. 259. 461
Tiberis ad fontem retroceſſit. 276
Timna. 1042
Timnatha. *ibid.*
Timnath cheres. 1043
Timnath ſerach. 1031. 1032. 1044
Tirathaba. 1044
Tirtza. *ibid.*
Titanes, qui. 355
Tochen. 1044
Tolad. *ibid.*
Toloha. *ibid.* 230
Τονοπύργος, nomen Paneadis. 919
Toparchiae terrae Iſraeliticae. 176
—— tres adjectae Judaeae, Aphaerema, Lydda & Ramathem. 178
Tornagla. 1044
Torrens. Vide *Flumen.*

Toxos

Toxos ſaltus, ſedes epiſcopalis. 215. 1045
Trachonitae Arabes. 343. 459.
Trachonitis deſcribitur. 108. & ſeqq.
—— in Talmude commemorata. 133
—— montes Trachonitarum 313. 334
Tragoriganum, in Palaeſtina. 379
Transjordanica regio, non fuit terra Canaan. 4. 5. 6.
—— non dicitur terra promiſſa. 18. 19
—— non adeo ſancta credita ac regio cisJordanem. 24
—— quos terminos habuerit. 117
—— deſcribitur. 194
—— num in ea fuerit ſolitudo Johannis Baptiſtae. 375
Tribus Iſraeliticae quomodo Palaeſtinam inter ſe partitae ſint. 142
Tricomias. 1046
Tricomis. 1045. 215. 231
Trieris, vicus Phoenices. 216
—— urbs Phoenices olim. 431
Tripolis, urbs Phoenices. 313. 431
Triticum in Palaeſtina. 381
Turcae. Nomen veteribus ignotum. 94
—— quibus rebus glorientur. 613
Turcois, nomen unde. 95
Turris Stratonis. Vide *Caeſarea.*
—— Hieroſolymis, a Stratone nomen habens. 672
Tyriorum ſcala, nomen montis. 343
Τύρος, in confiniis Peraeae & Arabiae. 134
Tyrus, urbs Phoenices. 43. 431. 459. 465. 509
—— deſcribitur. 1046. & *ſeqq.*
Tzaanaim. 1056
Tzaanan. *ibid.*
Tzaanannim. 1057
Tzalamin. 976
Tzalmon, mons. 344
Tzaphon, nomen loci poſtea dicti Amathus. 308. 1057
Tzarpath. 1057
Tzarphand. 985
Tzartan. 1058
Tzartana. *ibid.*
Tzeboim. *ibid.*
Tzedad, ubi. 123
Tzela. 1058
Tzeltzach. *ibid.*
Tzemaraim, mons. 344. 1058
Tzenan. 1058
Tzephath. 1059
Tzephata, vallis. 354
Tzer, 1059
Tzeredatha. *ibid.*
Tzereth haſſchachar. *ibid.*
Tzeriphae templum Aſcalone. 588
Tzeriphin. 1059
Tzetzes, (Johannes) ſcripſit etiam commentarium in Lycophronem, qui vulgo Iſacio tribuitur. 567
Tziadatha, nomen recentius urbis Hannekeb. 545. 1059
Tziclag, combuſta ab Amalekitis. 80. 1060
Tziddim. 1060
Tzidon. Vide *Sidon.*
Tzin, ſolitudo, ubi. 114
Tzinna. 1060
Tzior. *ibid.*
Tzippori. Vide *Sepphoris.*
Tzor. Vide *Tyrus.*
Tzora. 1060
Tzur. Vide *Tyrus.*

U.

ULamais. 1061
Ulamluz num nomen urbis. 469
Ulamma. 1061. 500
Ulatha. 1061
Ulpianus Gazaeus. 793
Ulva, unde dicta. 348
Umbilicus, herba. 397
Umma. 1061
Unio ruſticis dicitur ſpecies ceparum. 589
Urbes refugii, ubi. 6
— ſingulis tribubus adſignatae recenſentur. 143
— Leviticae & ſacerdotales recenſentur. 164
— epiſcopales Palaeſtinarum enumerantur. 207
— dictae ab urvo. 349
— diſtinguuntur a Judacis in majores & minores. 516
— ἀυτονόμοι & coloniae. 693
— Ἑλληνίδες. 789. 773
— non fuerunt ſemper expugnatae ab illis tribubus, quibus erant a Deo aſſignatae. 841
— ſitae aliquanda fuerunt extra regionem illarum tribuum, quibus erant adſignatae. 842
Urſi in Palaeſtina. 378
Urvum quid. 348
Usha. 1061
Uſſen ſcheera. 1062
Utz, regio Jobi. 71. 72. 266
— non fuit in terra Edom. 72

V.

VAllis Diocletiana. 234
— alba. ibid.
— ſpinarum ubi. 499
— Siddim eſt mare ſalſum. Num in ea ſitae fuerint Sodoma, Gomorra & urbes vicinae. 254
— Kedron. 294
— Palaeſtinae valles deſcribuntur. 347
— nomina diverſa. 348
Vechta vetus, nomen fluvii 273
Velorum textores Capharnomitae. 689
Velum pendens in foribus eccleſiae. 561
Venidius Rufus, quis. 403
Venus Aphacitis. 315
Venus mutata in piſcem. 592
— ſtatua ejus poſita ab Hadriano in rupe crucis. 647
— templum ejus Gazae. 793
— ſtatua ejus marmorea Gazae in quadrivio. 794
Veſpaſianus nomen Caeſareae non dedit. 671
Veſuvius. 246
Veterocaria. 230. 1061
Via Egnatia. 398
— viae publicae in Palaeſtina deſcribuntur. 405. & ſeqq.
Viatorum vallis. 354
Vici & villae quae. 516
Vinum Tyrium. 589. 985
— Sarephtinum. 985
— Saroniticum. 188
— quomodo aqua miſcendum. ibid.
— Aſcaloniticum. 288. 589
— ex hordeo apud Aegyptios. 381
— Aſcaloniticum, Sareptanum, Gazeticum. 381. 792
Viſionis vallis. 354
Vites. Frangere eas & perrumpere quan-

quando liceat. 261
—— Inde dicta urbs Abel. 521
—— plurimae in Palaeſtina. 381
—— in Engedi. 743
—— creverunt olim in rupibus. 310. 389
—— in monte olivifero. 339
—— nullae in Aegypto. 381
—— plurimae Gazae. 782
Vitis aurea in templo Hieroſolymitano. 1017
Vitrum ex arenis Beli. 267. 290
—— ex litore Tyrio. 433
Vocales correptae & productae. 909
Vulturnus, flumen Campaniae, ad fontem retroceſſit. 276

X.

XAloth, vicus, terminus Galilaeae auſtralis. 367. 1062

Z.

ZAbulon, urbs vicina Ptolemaidi. 129. 159. 701. 1062
Zeca. 1063
Zacchar, nomen Jordanis. 272
Zanatha, urbs Arabiae Petraeae. 463
Zanoach. 1063
Zara. Urbs Moabitica. 101
—— pro Γάζαρα ſcriptum. 780
Zared. 133
Zebece. 663. 1063
Zebulun, tribus. Urbes ejus & termini. 159
—— in confiniis ejus & Naphtali ſita urbs Capernaum. 259
—— portio tribus hujus non pertigit ad mare magnum. 539
—— quomodo dicatur ſedere ad litus marium, ſi non niſi ad unum mare pertigit. 539. 540
Zenas, cujus apoſtolus meminit (Tit. 3. 13.) epiſcopus Dioſpoleos. 879
Zenith, male dicitur. 55
Zenodoti regio. 109
Zenopolis, urbs Pamphyliae. 531
Zephyrium, urbs. 123. 125
Zia. 464. 1064
Ziph, ubi. 500. 1064
Ziphron, ubi. 123. 1064
Ziza, urbs Arabiae Petraeae. 464
Zmaragdus. Pila ex ea in templo Herculis Tyrii. 1052
Zoara. 71. 102. 230
—— urbs Palaeſtinae tertiae. 217
—— mare Zoarorum, ſive Segor. 272
—— eo uſque ſe extendit campus a Jerichunte. 360
—— ſita ad litus auſtrale lacus Aſphaltitis. 451
—— urbs Arabiae Petraeae. 463
—— deſcribitur. 1064. & *ſeqq.*
Zodocatha. 230
Zoſimus Aſcalonites. 594
Zoſimus Gazaeus. 792
Zozoyma, urbs Arabiae. 1020
Zuzim, ubi. 79
Zygis, in Palaeſtina. 379
Zythus, potus Aegyptiorum. 381

F I N I S.